

אוצר הפוסקים

י"א

מ פ ת ח

השו"ע ואוצר הפוסקים	א — קצו
השמטות והוספות	392
הערות הרבנים שליט"א	קצו — ר
מפתח הענינים שבשו"ע ואוצה"פ	400 — רח
רשימת הספרים שהובאו בכרך זה	416 — רי

מהדורה ראשונה נדפסה בשנת תשכ"ח.
מהדורה שניה נדפסה בשנת תשל"ד.

כל הזכויות שמורות

את הספר אפשר להשיג לפי הכתובת:

אוצר הפוסקים, ת. ד. 5110

ירושלים, ישראל.

OTZAR HAPOSKIM

Jerusalem, Israel

P. O. B. 5110

נדפס בארץ ישראל

בדפוס „ארו" ירושלים

אוצר הפוסקים

כנוס תמצית ספרי הפוסקים והשו"ת להלכה ולמעשה
עפ"י סדר השלחן ערוך

לוקט סודר ונערך ע"י חבר רבנים גדולים על יד
ועד העזרה התאחדות הרבנים פליטי רוסיא ושאר ארצות.

מיסודם של מרנן
הרב הראשי לאה"ק הגאון ר' יצחק אייזיק הלוי הרצוג זצ"ל,
וזקן ראשי הישיבות הגאון ר' איסר זלמן מלצר זצ"ל.

נדפס עם פנים השו"ע והרמ"א

כצירוף

א. באר הגולה   ב. ביאור הגר"א   ג. באר היטב   ד. פתחי תשובה
מוגה ומתוקן לפי דפוסים ראשונים

חלק אבן העזר

כרך יא

הלכות קדושין (סימן כ"ח סעיף י"ז – סימן ל"ג)

מהדורה שלישית עם תיקונים והוספות

פציה"ק ירושלם תובכ"א

שנת תש"מ ז' לפ"ק

הרב יוסף נפתלי שמרן   הרב יצחק וינשטיין
הרב ישראל וולף   הרב שלמה יוסף זווין
הרב שמואל קיפניס מנהל

חבר המערכת

הרב אהרן יעקובוביץ   הרב משה שליטא
הרב אליעזר דוד ברנר   הרב דוב מאיר אייזנשטיין
הרב חיים רייזי   הרב מרדכי דוד כהנא
הרב בנימין אדלר   הרב אלמר כהנא
הרב יצחק מאיר האגר   הרב זאב ברנר
הרב נתנאל ספריין

לתשומת לב

אין מגמת אוצר הפוסקים לפסוק או להכריע בהלכה, רק למסור כל דעות הפוסקים בענין הנידון כמות שהם, בצירוף תמצית הטעמים והנמוקים. ולכן אין להסיק שהדעה המובאה באוצה"פ לאתרונה היא המקרעת, כי הקו המנחה בסיחור הדעות מי מוקדם ומי מאוחר, הוא הדיון העניני עצמו של דברי הפוסקים. וכן המלות „אמנם“, „אולם“ וכדומה שאנו רגילים לכתוב, הן רק מלות קשר הבאות להבדיל בין דעה אחת לשניה, ואין בהן משום הבעת דעה עצמית כלל. וגם ידוע מפי סופרים וספרים שאין לסמוך על ספרי לקוטים וקיצורים להלכה למעשה, עד אשר יעויין בגוף הספר.

היות וביאורי המלים שהוכנסו בדפוס השו"ע באותיות רש"י, אינם מהרמ"א, רק הוספת המדפיסים (ע"י ע"ז באוצה"פ כרך א' מהדו"ב דף קפ"ו ע"ב), לכן הדפסנו מלים אלו באותיות מיוחדות, בכדי שלא לבוא לטעות בינם לבין לשון הרמ"א.

כל המובא בפנים אוצה"פ בחצאי מרובע, הוא הוספת העורכים.

יז הנכנס לבית חבירו ולקח לו כלי או אוכל וכיוצא בהם וקידש בו אשה
ובא בעל הבית אף על פי שאמר לו למה לא נתת לה דבר זה שהוא
טוב

באר הגולה
ע לשון הרמב"ם סט
מהסוף עוצה וקדיש
נפרומה דשרא קדושין
דף כ"ב ע"ב

הפוסקים

ס"ק פה אות א

אוצר

לנו ידועה דנתחלה קודם כשלא היה כאן, אז לא חמירין משום
כיסופא, אך כיון שאין כאן הוכחה רק מנה דבריו עכשיו, ועכשיו
אומר משום כיסופא, אי"כ אין כאן גלוי דעת דרש מעיקרא
וממילא אין כאן קדושין כלל, דעכשיו לביסופא חמיר, ועל דברי
הב"ש בפירש"י דמייירי נענין למפרע וצמי שיש לו חלק, דכבש"ג
מהני להבא דלבו קדושין, הקשה דפשיטא, דבש"ס מייירי שולד
איזה דבר חזרה ביניהם, דמשויי אחר לקמיה דרבא, ועוד דפשיטא
ליריך לקדשה שניה, דהא כיון קדושי קמאי לאו כלום, אפילו
ישם צעין מה יועיל צלי קדושין או נתיבא מחדש.

וכ"כ המקנה בקי"א דכיון דקי"א כחיי יראוש שלא מדעת לא
הוי יראוש, אי"כ אפילו בלא טעמא דכיסופא איך התקדש
למפרע, איך דהשויי [וכן הרמב"ם והעזר] איירי לענין קדושין
מכאן ולהבא, והוסיף דלפמ"ש הפוסקים צמי ל"א [סק"י אות ג']
בצי שומא דלא מהני שומא אח"כ ויריך לקדשה מחדש, ל"ל על
כרחך דנקט טעמא דכיסופא, דלא מהני אפילו חזר וקדשה מחדש.
יבחדשו לש"ס שם כתב לפרש גם דעת רש"י לענין מכאן ולהבא
ובתפארת יעקב ופ"ק כ"ג.

גם בפסקי חלכות פ"ה מאישות ה"י ח' כתב דאפילו בדבר עוד
צעין ואומר לה עתה התקדשי לי בזה אינה מקודשת. וציד דוד
אות ק"י הוכיח בן מהרי"א דמר אערא לא חבל וכו' והב"ש
ה"ל, דמח מצוה דהיכא דיוכל לומר שאומר משום כיסופא,
אף להבא הוי גזל, וא"כ פשוט דאינה מקודשת אפילו מכאן
ולהבא, וכתב ג"כ דכן ליריך לפרש גם אליבא דרש"י, ודלא כדמשמע
לכאורה מדברי הרמב"ם שהבין צרי"י דמכאן ולהבא מקודשת בכל
אופן ע"ש.

ובקהלת יעקב אף שדחה קושיות הב"ש מיראוש שלא מדעת, לפי
דברי הש"ך בחו"מ סי' שני"א סק"א דמחנה שהיא
מחלוקה הטוב מהני גלוי דעת אף למפרע, דלפ"ז שפיר צעין
הבא טעמא דכיסופא דאי לאו הכי הוי מקודשת למפרע, מ"מ
כתב ג"כ דטעמא דכיסופא הוא גם על להבא, עפ"י שהקשה
מהא דקי"א [בסעיף י"ג] בקדשה צעיר חזר לאחרים דאינה
מקודשת מטעם דאשה לא סמכה דעתה דיראה שמה ימחול,
ובדלוי אפילו בזה המעות אח"כ אינה מקודשת כיון דצעתה
קדושין לא סמכה דעתה מדלא חילקו בש"ס ופוסקים בזה, וא"כ
הבא דקדשה בחפץ של אחר שלא מדעתו והאשה ידעה שהוא
של אחרים, רק אח"כ בזה הצמלים ואמר כן אלל יפות, ודאי
דצעתה

דתלוהו וזבין הוי זניא, ובקהלת יעקב כאן העיר צ"ד המקנה מהדין
דנחת רוח עשיתי לבצלי [בכתובות צ"ה א'] דרך הרמב"ן והג"י ס"ל
דאי קבלה דמים הוי בתלוהו וזבין, אבל הרבה פוסקים ס"ל דזה לא
חשיב אונס גמור, וה"נ דכתתיה.

(ב) בתהנות רעק"א תמה צ"ו דהא מרא דשמעתתא הוא רבא דס"ל
שלי"מ הוי יראוש, וכיה בצ"צ (מליבוואויטש) סי' צ"ח, וע"י בחי' הרמב"ן
שכתב באמת כן אליבא דרש"י דרבא לשיטתיה, ובאבן פינה ובצ"א חירצו
דאף לרבא מוכח כן דהא דמי לאביהא שיש בה סימן דלא מהני יראוש
למפרע כיון דאינו עומד להתיאש, וע"י בתוס' ב"מ כ"ב א' ד"ה אם יש יפות.

טע"ף יז. פת. אע"פ שאמר לו כר אינה מקודשת וכו',
א. מקור הדין, ואם אינה מקודשת גם מאחר
אמירתו ולהבא, ואפילו כשקדשה מחדש. עכש"ג דדין השויי הוא
לשון הרמב"ם בפ"ה מאישות ה"י ח', ומקורו מהב"א שז"ל דקדושין
ניצ"ב צהבא סרסא דקדש צפרומא דשיכרא אחא מריה דשיכרא
אמר ליה חמאי לא חיתבי מהאי תריפא, ומסיק רבא לא אמרו
כלך אלל יפות אלל לענין תרומה בלבד, אלל הבא משום כיסופא
הוא דאמר הכי.

וע"י בחדושי הרמב"ן שצ"ח דמחמת הטעם דמשום כיסופא
הוא דאמר אינה מקודשת אפילו מהשתא, ואפילו איחבדו
הקדושין צידה ולא נתחבדו, אלל מרש"י [שם ד"ה לא אמרו]
הב"א שפירש משום כיסופא הוא דקאמר דלא ליכסוף אלל למפרע
לא נחת ליה, וכתב דמשמע מדבריו דמכאן ואילך נחת ליה.

וע"י ב"ש סק"ד פ"ה דמדברי הרמב"ם [בקדושין שם] מצוה
דאם יש חשש שאמר מחמת כיסופא לא הוי קדושין אפילו
מהשתא, ופ"ה הב"א מרש"י [ה"ל] וכו"ל שפירשו משום כיסופא
אמר דלא נכסוף אלל למפרע לא נחת ליה, וכתב דלכאורה כוונתם
נומר כי היכי דלא נכסוף מחלו מהשתא וסלין הקדושין מהשתא
ולא למפרע, אלל אי"א לומר כן, דהא אי"א בש"ס צ"מ כ"ב ח' א'
מר זוטרא לא חביל מהני פירות דאמר צב"כ לאחרים חמאי לא
אייחית לרצון מהני פירי שפירח משום דסבר מחמת כיסופא
הוא דאמר כן, מכלל דאין מוחל אפילו מהשתא, דאלי"כ למה
לא חבל, אלל י"ל דכוונתם לחוקמי הסוגיא צמרסר דיש לו חלק א'
וכן הגירסא צהרי"ף דאיירי צמרסר, אי"כ מהשתא יכול לקדש
כשהצב"כ חזי צמאי הוא מקדש אלל לא למפרע, וכ"כ צ"ח,
ותוספות ס"ל דלא איירי צמרסר משויי כחזו דאיירי דהצב"כ
נחן לו רשות, וכן מוכח דאיירי הסוגיא לענין קדושין אם הם
סלין מהשתא, ולא איירי דקדושין סלין למפרע, דהא קי"א יראוש
שלא מדעת לא הוי יראוש ב', אי"כ למ"ל הטעם משום כיסופא
אמר חסוק ליה למפרע לא הוי קדושין משום דלא חמירין מדמחול
השתא מחיל למפרע, כמו דלא חמירין ביראוש שלא מדעת, וכיוצא
בזה כחזו בתוס' צ"מ שם, אלל ודאי הסוגיא איירי לענין אם
הקדושין סלין מהשתא. וע"י גם צ"ח סוסק"ל דמצוה דצדרי
דהיכא דאיכא למימר דמשום כיסופא הוא דעבד אינה מקודשת
אפילו להבא.

ובתפארת יעקב סק"ג כתב לפרש גם דברי רש"י לענין מכאן
ולהבא דלא הוי קדושין, וכונת רש"י דודאי אי היכא

(א) ע"י בהמקנה לקדושין שם שהעיר על הב"ש דהא גם בעובדא דמרי
בר איסק היה להאריס חלק בו כמבאר בתוס' שם, גם עצם חילוקו צ"ב,
דכיון דחיישין לכיסופא אפילו להבא, אי"כ אמאי מהני חלוקה שלא מדעת,
וכתב דאפשר דס"ל להב"ש דמשום כיסופא הוי כמו נתרצה ע"י אונס,
ולכן ביש לו חלק בו והוא נוטל כנגדו הוי כמו תלוהו וזבין דקי"א
[בב"ב מ"ח א'] דהוי זניא, אבל באין לו חלק בו הוי כמו תלוהו ויהיב,
ולפ"ז י"ל דטעמא דמר זוטרא דלא אכל אף שהיה להאריס חלק בו,
משום דס"ל כמ"ד בב"ב שם דתלוהו וזבין לא הוי זניא, ובזה א"ש
דאמימר ורב אשי אכלי אף לבתר דאחא מרי בר איסק [ונתברר שנתן להם
מחלק השותפות דלא כדברי מעיקרא], משום דאולי לשיטתיהו בב"ב שם

טוב ממה שנתת לה אינה מקודשת שלא אמר לו דבר זה
אלא

הפוסקים

סיק פה אית א—ב

אוצר

ליה, ובגדו בוסיף דכ"ט הכא שצילה דעתו לבסוף ואמר נמנול
לו כו', ומסיק דלריבה גט מספק.

אולם במשאלת משה סי' ד' דקט"ז א' מבואר שאין לחלק בזה,
שהציל לנידונו מש"כ מהרמ"ם בסי' ל"א דאין לומר כיוון
שהיו הצעלים כאן כשלקח ולא מיחו דנתתו ומחלו, דהא אמרינן
בכלל אצל יפות שלא אמר כן אלא כדי שלא לביישו, ה"י לא
מיחו שלא לביישו, והוסיף, דאף שיש לדחות דשאני בכלל אצל
יפות ולאחר מעשה אחר, דהם שייכא טענה כיסופא, לאפוקי
היכא דרעה בשעת מעשה ושחק, וכדמוכח ריהטא דש"ס, מימ
הא חזין דמהרמ"ם אגמרינהו בכדורי, וע"ש מה שלמד מזה לנידונו.

גם בחקרי לב ח"ד סי' כ' דמ"ג עור ז' כתב בנידונו דאין
לומר דכיון דהצעלים היב שם ושחק הו"ל כנתן לו רשות,
שהרי דריב"ש סי' ק"ע העלה בנידון כזה דאינה מקודשת, ואיכא
כן מדברי הרמב"ם כו' [דריב"ש דהכא] דאינה מקודשת שלא אמר
אלא שלא לביישו ע"ש, הרי דכל שלא נתן לו צעלו בידו מדעתו,
חשוב שלא מדעתו, והוסיף, דו"ל דהריב"ש דיוק כן ממש"כ הרמב"ם
בסו"ד שם: וכו"ל וקדש במתן חצירו שלא מדעתו הוי גזל,
וכוא שפת יתר, ומח הדין דאחי לרצויי ככה"ג דהיינו שלקחו
מעצמו צפניו הוי גזל, וכ"מ מפשטות הסוגיא בקדושין דנ"ב,
דאם נאמר דהיינו דוקא משום שכתב נתן לה, אבל אם היה שם
בשעת נתינתו ושחק שאני, אי"ל הו"ל להגמרה למחלו בזה עיקר
הטעם לפי שכתב נתן ולא היה שם למחול, אי"ל דהכל תלוי בסיסופא
כו', ואחר שהציל למחרת"ם והמשאלת משה ה"ל, סו"ס בסו"ד
דנתבאר דעת הפוסקים ה"ל שגם צינמל שם צעה"כ צעת שקדש,
כל שלקח שלא מדעתו חשיב גזל, ואין למחרת"ם סי' ק"י [המובא
להלן סק"ג אות ג' שטעם לומר דאע"פ שראש ושחק לא
חשיב מחילה].

גם בשפת הים סי' י"א ג' הציל לנידונו דברי מהרמ"ם ה"ל,
וכתב דמה שהעיר המשאלת משה על ראיות מהרמ"ם מההיא
דכלל אצל יפות, דשאני הכס שלקח שלא מדעתו משא"כ היכא
דרעה ושחק כו' [ובג"ל], לק"מ, דכלל צאמה גם מהרמ"ם שם
כתב חילוק זה בין צפניו לבין שלא צפניו, אבל זה דוקא היכא
דשייך, והיינו לענין דבר שאין הצעלים מקפידין דהוי קדושי ספק,
דכזה אפשר לחלק דהיינו דוקא כשנטל הדבר שלא מדעתו, אבל
כשנטל צפניו י"ל דהוי קדושי ודאי, משא"כ בדבר שהצעלים רגילין
להקפיד, אין סברא לחלק בזה כהני כלל דצפניו מדשחק מחיל, דאיומר
משום כיסופא הוא, או דלא חש ליה דכדור מפיק מיניה, וע"ש
מה שהאריך להוכיח כן מכתב מקומות.

ג. וכשתוסיף לו בעל הבית עוד דבר שיתגהו להאשה.
הסתפק במשה ידבר כל אישות סי' ד' מי אמרינן
דמוכח מזה דניחא ליה, או דילמא משום כיסופא עבד, וכתב
דלפ"מ שפרש"י בקדושין נ"ב ז' דלא אמרו כלל אצל יפות אלא
לענין תרומה בלבד דהא לתרום כן עומדות, אבל לענין מי שנטל
לעצמו משום כיסופא הוא דקאמר ליה ולא ניחא ליה, אי"ל י"ל
דאע"פ שצא והוסיף משום כיסופא עבד ואינה מקודשת, ואע"ג
דאמרינן שם לענין תרומה הוי הצעלים מלקטים ומוספים צד
נמלאו יפות בין לא נמלאו תרומתו תרומה, מי"מ י"ל דמה
שאמר

דצעתה הקדושין לא סמכה דעתה דשמה לא יאמר כלל אצל
יפות, ואין אפשר לומר דמקדשת, ולכן כתב דנ"ל דלא צעין
טעמא דכיסופא רק לענין אם מקדשה מחדש אחר שאמר כלל
אצל יפות, אי נמי שצא צעה"כ בשעת נתינתו ואמר כלל אצל יפות,
אבל למפרע בודאי אינה מקודשת אפילו בלא טעמא דכיסופא.

וע"י בתוס' ר"י חזקון לקדושין שם שכתב יוחר מח, דלכחי
בולטו הרי"ף והרמב"ם להאי טעמא דמשום כיסופא הוא
דקאמר, אף דקו"ל כצ"י דראש שלא מדעת לא הוי יאוש,
דכונתם להודיע שאם אמר לו כזה הלשון אפילו קודם שקדשה,
כגון שאמר לצעלים אקדש אשה בדבר זה, והשיבו הצעלים אחרי
לא תיחב לה דבר זה שהוא טוב, והלך זה וקדשה שלא צפניו
ושלא צידעמו דאינה מקודשת, דמשום כיסופא הוא דקאמר, ואכתי
הוי קדשה בגל עד שיאמר צירוש דניחא ליה קודם שקדשה.

ויש מהאחרונים שכתבו דאם קדשה מחדש אחר אמירת צעה"כ
הוי ספק קדושין. בערוך השולחן אחר שכתב בסעיף ע"א
לפי הח"מ והצ"ש דלא הולך השו"ע לטעמא דכיסופא אלא
משום מכאן ולהבא אם הדבר צעין ויחזור ויקדשה מחדש דאינה
מקודשת, כתב שוב בסעיף ע"ב דכל זה שכתבנו הוא לפי דעת
מפרשי השו"ע, ולפענ"ד הדברים חמוכים דאין נאמר דגם על
להבא אינה מקודשת מטעם שלא כיוון בלב שלם, מנא לן להקל
כל כר, ושמה אחר בלב שלם ולהוי לכל הפחות ספק קדושין כו',
ואף שגמ"י יש גירסא דאינה מקודשת, אבל דרי"ף וברא"ש ליכא
גירסא זו, ואף לגירסתנו י"ל דאינה מקודשת ודאי ואף שכלשון
דחוק כו', ועפ"י מסיק בסעיף ע"ג דגם הרמב"ם [והשו"ע]
אלמפרע קאי כו' ומיירי בחצירו שיוכל ויכנס חמוד צניחו והם
רעים אכזבים ודרכו של זה ליכנס לביתו וליעול מה שרונה ואינו
מקפיד עליו כו', (ודלוי אין דרך איש זר לבא לבית אחר וליעול
לעצמו איזה דבר, ואם ימלא איש כזה לא יאמר לו צעה"כ כלל
אצל יפות), ומי"מ אם קדש צו אשה אינה מקודשת, דליתן לאחרים
ודלוי מקפיד, ואף אם אמר לו אחי"כ כלל אצל יפות אמרינן משום
כיסופא כו', ואף אם יתבאר אח"כ, מי"מ למפרע הוי כראש
שלא מדעת ולא הוי קדושין, ובשאלת לו כלל אצל יפות וחזר
וקדשה בזה הוי ספק קדושין, ולכן הולך הרמב"ם לאמר דאמירתו
היתה שלא לביישו וצ"מ גם על להבא דלא להוי קדושי ודאי.

גם בפיב קדושין אחר שביאר דמש"כ רש"י ובר"ן אצל למפרע
לא ניחא ליה, אין כונתם כמ"ש הצ"ש [הנ"ל] דמהשתא
מקדשה כו', אלא משום דהסברא דמחמת כיסופא כו' אינו דבר
ברור שלא נתרצה, ואין נפקע הקדושין מספק, ולא כתבו דלמפרע
לא ניחא ליה, היינו דכיון דאין הדבר עומד בודאי שיתרצה,
אינו מועיל למפרע, ולא דמי לתרומה כו', מסיק, דאם קדשה
מכאן ולהבא שנית ואמר הן נראה דספק קדושין הוא.

ב. ובשלוקח החפץ בפני בעה"ב וקדשה, והלה שחק. צריח
אבות סי' קכ"ח צנודן שלקח כוס מים של חצירו
צפניו וקדש צו את האשה, ובשאלת העיר לו שהכלי אינו שלו
השיב צעה"כ שהכלי מחול לו, כתב דליכא למימר דמשום כיסופא
הוא דאמר הכי דלא אמרינן הכי רק צנעלו שלא מדעת חצירו
כמ"ש בשו"ע [כאן] וצא צעה"כ כו', משום שלא היה שם בשעת
הקדושין, אבל צ"ד שהיה שם יושב עמהם ושחק ודאי דניחא

(כה) אלא כדי שלא להתבייש עמו

והואיל

פתחי תשובה

(כה) אלא כדי שלא להתבייש. ע"כ מ"ד מ"ג וכן מוכח דלירי הסוגיא לענין קדושין אם הם חתן והשאה ולא יירי קדושין חתן למפרע דלא קיי"ל יאוש שלא מדעת כו' ועיין בג"ל כחנתי לתמוה על הג"ס ז"ל:

אוצר

ס"ק פח אות ד — ס"ק פט אות ב

הפוסקים

(בדמוקי ע"כ צ"י לנו מליחות), ובהוכחה כג דכח' היו גלוי דעתא דניחא ליה, משא"כ בקדושין דלא צעין שליחות דבזכרי סגי לה, לא מהני גלוי דעתא דכלל אלא יפות, אי"כ לפי סברתו גם בקדושין אי שויא שליח בגון שנתן לו רשות לקדש משגו רק שלא אמר לו מן היפות, מהני גלוי דעתא דכלל אלא יפות, אכ"כ לפי"מ שפרש"י שם לא אמרו כלל אלא יפות חללה לענין תרומה בלכד דכח' לתרום הן עומדות חלל לענין מי שנטל לעצמו משום כיסופא הוא, וכוונתו נראה כמ"ש הפרישה כאן דשאינו תרומה שתרם לאורך צע"כ משא"כ בקדושין שלקחו לאורך עצמו ע"ש, ואי"כ אפילו שויא שליח [כג"ל] לא מהני גלוי דעת דכלל אלא יפות, ובדעת הרמב"ם והטור ושו"ע, נראה דס"ל כדעת רש"י, ולפמ"ש הרמב"ם צ"ד מתרומות ה"ב ג' והעושי"ע צו"ד ס"י של"א דגם בתרומה לא צעין שליחות, ואפ"כ מהני גלוי דעתא דכלל אלא יפות, ולשיטתם על כרחך ל"ל בגמרא כסדרת הפרישה משום שתרם לאורך צע"כ, אי"כ בקדושין דליחא להאי טעמא וי"ל דאפילו שויא שליח [דהיינו שנתן לו רשות לקדש וכג"ל] לא מהני גלוי דעתא דכלל אלא יפות.

ובתפארת יעקב סק"ג אחר שכתב דכוונת החוס' אינה כמו שהבין הב"ש דמיידי שקדשה לעצמו ורק שנתן לו רשות וכו' [ובמובא להבן צסק"ד] כתב, דאדרבה נראה דבס"ג צקדש לעצמו ונתן לו רשות לקדש אפשר דלכו"ע לא חיישינן לכיסופא, כיון דר"ה ליתן לו מתנה גמורה מתחילה בלי כיסופא כלל, צעין יפה נתן שיכול לקדש מן היפות, וליכא זכא משום גזל כלל כו', וכן משמע מלשון הרמב"ם שכתב הואיל וקדש במזון חבירו שלא מדעת חבירו, משמע דכל שקדש מדעתו מקודשת.

פ. כדי שלא להתבייש. א. ע"כ סקמ"ד מהריטב"א בקדושין דנ"ב צ' דאפילו אמר בלשון ניהותא אמרינן משום כיסופא. ועיי' צפנים הריטב"א שכו"כ כן, דאי ס"ד דטעמא דהכא משום דאמרינן משטה הוא צו וכל היכא דאמר דניחותא מקודשת, הו"ל למימר אכל הכא משטה הוא צו, ומדנקטין טעמא דכיסופא שמעינן דאפילו אמר דניחותא חלינן בכיסופא ולא מיקדשה עד שימחול לו בפירוש וכו', וכן משמעות לשון המחירי שם.

ב. וכשבעה"ב גילה אח"כ דעתו בפירוש דניחא ליה. עיי' מחנה אפרים ה"ב גזילה ס"י צ' שכתב דממש"כ הרמב"ם והטור כאן דאפ"כ שחמ"ר לו למח' לא לקחה מהיפות אינה מקודשת דמחמת דושה אמר כן, משמע דאי היו ידעינן דלאו משום כיסופא קאמר אלא גמר בכל לבו, ובגון שלא ידע צע"כ צמה שלקח מעיקרה, והשאה אחי וז"ל עול מאלו היפות, דהו' ליכא למימר משום כיסופא קא"ל כו' הוה אמרינן דמקודשת, דכיון דהשאה ניחא ליה מעיקרה נמי ניחא ליה, אך קשה אמאי, דהא קיי"ל יאוש שלא מדעת לא הוה יאוש, וי"ל דס"ל להרמב"ם והטור דכל היכא דגילה דעתו השאה מהני כל דליכא למיחש לכיסופא, ויאוש שאני, משום דמה שמחישא אח"כ אינו מרצונו, דאילו הוה ידע [שהו' מלאו] לא הוה מחישא, אכל מידי שאין צע"כ מקפיד עליו כיון דלכי ידע ניחא ליה השאה נמי ביהותא צ"ל לידע [וסברא זו כתב גם הש"ך בחו"מ ס"י שני"ה סק"א].

וצלמה

שחמ"ר בגמרא אכל הכא משום כיסופא כו', קאי גם אהא דהיו הצעלים מלקטים ומחסיפוס, מיהו אם היה מה שהוסיף הצע"כ שיה' פרוטה, ל"ל דמקודשת מיהא כהוספה זו כיון שנתן מדעתו, וי"ע למעשה.

ועיי' בתום ר"י חזקן לקדושין שם, שכתב בתוך שאר דבריו דמסתברא שאם אמר לו [לפני שקדשה] לקדש אשה בדבר זה, וצ"ח הוא וכוסיף דבר על הדבר הכוא שאינה מקודשת, ואפ"כ דבתרומה הויה תרומתו תרומה, שאני תרומה דנטלה במחשבה כו' אכל מחמת אינה קונה במחשבה. [מדבריו מובא דהא דאינה מקודשת הוא משום דחסר הדבור של מחנה, אכל חשש כיסופא ליכא, ולפי"ז אפשר דכאמר לו החלה כלל אלא יפות וגם הוסיף לו עוד דבר חסרה מקודשת, דכיון דהיה דבור וגם חשש כיסופא ליכא מכה מה שהוסיף לו, משא"כ לבסדרת המשה ידבר בג"ל גם צע"כ איכא חשש כיסופא ואינה מקודשת].

ד. אם גם בפועל או בשכיר שקידש סמלאכת בעה"ב אמרינן דמשום כיסופא הוא דאמר ליה בעה"ב. צע"כ מצי"ע ח"א ס"י י"ד צידון שיהי דורך עננים אלא צע"כ וקדש אשה באשטל עננים, כתב דנראה דאין כאן חשש קדושין כו' ואפילו גילה צע"כ דניחא ליה, דמחמת כיסופא הוא דאמר הכי כו', ולא מליח נמי לפלגוי בין פועל לאינש אחריותו ולמימר דצידי אינש דמחיל טפי לגבי פועל מלאינש אחריותו, דהא צע"כ עובדא גופא אמרינן צמח הכוא סרסא דקדוש ופרש"י עושה שבר מחמרים של אחרים למחית שבר, ועלה קאמר דלא אמרו כלל כו', כ"ש הכא דלא הוה אלא פועל ושכיר יוס, דפשיטא דלא מחיל צע"כ צדיה כו'. וצ"כ ס"י צידון שכיר צחנות של לורך שלקח מעט טרטר ללנן צו כלי כסף ונתנו לחבירו לקדוש צתו, כתב ג"כ דאפילו אמר צע"כ צתו הכי דניחא ליה אינה מקודשת, דמחמת כיסופא הוא דאמר הכי, והצי"ב ג"כ מפרש"י בג"ל דמפרש סרסא שיהי עושה למחית שבר, ואי"כ כ"ש הכא שאין לו חלק לשכיר כלל בלחוחו טרטר דלא חיישינן להני קדושין כלל וכו'.

ועיי' בראב"ן לקדושין שם שמפרש כך עובדא כשהיה שמש אלא צע"כ ולקח מיינו כו', ומסיים דמחמת כיסופא שלא ר"ה לצי"ש הוא דאמר הכי.

ה. וכשנתן לו הבעה"ב תחילה רשות לקדשה מפירותיו, והלך וקדשה מהיפות, ואמר לו הבעה"ב למה לא לקחת מהיותר יפות. ע"כ סקמ"ד שהצי"ב מהחוס' דהסוגיא חירי צע"כ שבעה"ב נתן לו רשות לקדש מפירותיו, [ואפ"כ] אמרינן דמחמת כיסופא אמר כן. ומבואר בדברי הב"ש דעכ"פ השקדשה מכאן ולהבא מקודשת צע"כ, עיי' בלשונו המובא לעיל אות א'.

ובעצי ארזים סק"ג כתב דדון זה חלוי בפלוגתא, ולפי"מ שמפרש הריטב"א הא דאמרינן צמח לא אמרו כלל אלא יפות אלא לענין תרומה בלכד, היינו משום דבתרומה היכה שם שליחות

(ד) יש לעיין דמה זה מצי"ל, דהא דעתה להתקדש בכל הדבר לא רק בהוספה. ומ"ש מהתקדשי לי במנה זה ובמצא חסר דינר דאינה מקודשת כמבואר בסי' כ"ט סעיף ד'.

אוצר

סיק סט אהב

הפוסקים

בגניבה דמהני גילוי דעת דניחא ליה למפרע, אבל אם הקדושין בעין ביד האשה והוא מחל בפירוש דליכא למימר משום כיסופא עושה, אפשר לומר דמקודשת להבא, ולמשהא ליה.

ובדעת הב"ש כתב הנוצי"ק סי' נ"ט, דלענין למפרע ס"ל דלא הוי קדושין כשי' הח"מ ודלא כהב"ח, ולענין חשש קדושין דמכאן ולהבא כתב, דלפי הגר"ח מדברי הב"ש דמכאן ואילך קדושי ודאי הם ע"ש. [כנגדא שמוסא כן משום שהב"ש הביא דברי הרמב"ם דמכאן ואילך עיין בסמוך מה שהובא מהב"ש סי' ל"א סק"א שכתב דמשי' וחוס' משמע דפלוגי על הרמב"ם וס"ל דלא חלין הקדושין גם משעת מחילה ואילך].

גם בארץ צבי סקמ"ט כתב דהעיקר כהח"מ והב"ש דאפילו איכא גילוי דעת דניחא ליה אינה מקודשת למפרע, וכח"מ הרמב"ם דבעינן שלא נחאכלו המעות, דהא קו"ל יאוש שלא מדעת לא הוי יאוש, אבל מהשתא מקודשת לכו"ע היכא דאיכא גילוי דעת דניחא ליה, ודלא כהח"מ שמוסא דזה.

ויש מהפוסקים הסוברים דגם מכאן ולהבא אינה מקודשת כל שלא קדשה מחדש. ע"ש סי' ל"א סק"א שהביא מרש"י וחס' בקדושין דף ז' גבי קדשה בצאננים עובות דאם לא היה יאוש נשעת הקדושין אפילו שמו אח"כ לא מהני ואינה מקודשת אפילו מעת השומא, וכתב הב"ש דמדבריהם משמע דפלוגי על הרמב"ם כ"ל דס"ל דחלין הקדושין משעת מחילה ואילך, דא"כ הכא נמי אמאי אינה מקודשת משעת שומא ואילך. ע"ש (י).

ובאבן פינה (דריש ארי) סק"א כתב דמה דמשמע ליה להב"ש מהרמב"ם דאם הוי גילוי דעת דניחא ליה חלין מהשתא הקדושין ממילא, ואין לריך לקדשה שנית, הנה מהרמב"ם לא משמע מיד, ועוד דלפי דבריו אף אם אמר כלך אלל יפות הוי לן למימר דחלין הקדושין מהשתא [ממילא], דאף ש"ל שאמר כן כדי שלא להתבטא עמו, אבל עכ"פ צודאי לא יתבטאו דין ג"כ מטעם זה, א"כ לא גרע זה מיהא דאע"ג דלא ניחא ליה מ"מ יאוש הוי, והרי לשיטת הרמב"ם וכן פסק המחבר בחו"מ סי' ש"ג ושני' שני' רשות ואח"כ יאוש קני כו', ע"כ נראה דאף היכא דאיכא גילוי דעת דניחא ליה לא חלין הקדושין השתא ממילא, לא מצעו לדעת הרשב"ם המובא ברמ"א לעיל סי' כ"ז סעיף ג' במקום דלא הוי קדושין אפילו אם חזר ואמר הרי את מקודשת לי לריך לחזור וליעלה ממנה וליתן לה בחורת קדושין, הכא נמי כן, ואפילו להחליקין על הרשב"ם [ע"י באוה"פ שם סקב"ח] היינו דאינו לריך לחזור וליעול ממנה, אבל עכ"פ לריך לחזור ולקדשה, ואחר שהביא עוד ראיה לזה (י) סיים דכ"ל להלכה אף

ובאבן מלואים סקמ"ז הקשה ג"כ על הרמב"ם מהא דגולן הג"ל, דהיינו כיון שקדשה בגול אע"ג דהשתא ניהא ליה ליתן לזה במתנה היכי זוכה בו האשה כיון דמתנה לאו כמכר והו"ל של הגולן, וכתב דאפשר דהא כיון דהבעלים רוצים ליתן לשום קדושין אמרינן דיהבי לה לאשה לשום קדושין ומקודשת מדין עבד כנעני ומוחל לה לשם קדושין שיהיו הקדושין קיימים, דבלא"ה ליכא למימר דיהבי בעלים למקדש, דבמה זוכה כיון שאין החפץ תחת ידו. אלא תחת יד האשה, ולכן נראה דבעלים יהבי לאשה לשום קדושין ומדין עבד כנעני. ובערך שי כתב דא"א לפרש בן בריטב"א, דהא מפורש בלשונו: זוכי איך בהו, ואי מדין עבד כנעני א"צ שיוכה המקדש, כדאיתא בקדושין כ"ג ב' דל"ה מאיר דאמר בבסא ע"י אחרים ס"ל דאין קנין לעבד בלא רבו כו', לכן נראה טעמו של הרמב"ם כמ"ש הרמ"ה המובא בטור לקמן סי' ק"כ דאם העדים כתבו

ובצמח צדק (מלוואוויטש) סי' ל"ה כתב דמהחוס' ר"ד בקדושין י"ב ז' נראה דס"ל דלולא כיסופא הו"ל קדושין למפרע.

והב"ח כאן אחר שהקשה ג"כ על עמס כדון דאמאי ל"ל מחמת כיסופא והלא בגול לא מהני גילוי דעת דניחא ליה למפרע, כתב דמשי' פרש"י דמייורי בשרסיה שיש לו חלק, והתוס' פירשו דמייורי בשו"א שליט, ושוב הביא לשון הרמב"ם כאן דמשמע דאפילו אדם דעלמא דלא סרסיה ולא שו"א שליט אי לאו חששא דכיסופא, בגילוי דעתא דניחא ליה למפרע הוי מקודשת, וכתב דל"ל דמייורי דוקא בדשקיל שלא מדעת דבר פחות, וכמו שגראח מדבריו דפירש פירומא דשיכרא הוא כלי קטן או שער מחוק כמ"ש הר"י, וקס"ד דמקדש דאין צע"כ"ב מקפיד עליו כו', ונראה דזאת היא דעת הטור שדקדק וכתב, מי שלקח מפירות חצירו שלא מדעתו כו', דמשמע דוקא דלקח מפירות שהוא אוכל פחות כו' אלעריך לאשמעין דמטעם כיסופא אינה מקודשת, אבל שאר דברים דהכל מקפידים עליהם פשוטא דאינה מקודשת אפילו הוי גילוי דעת דניחא ליה למפרע וליכא חששא דכיסופא, ומהרמב"ם קדושין ד"ב הביא דגר"ח מדבריו דלא מהני גילוי דעתא דניחא ליה שההא מקודשת למפרע, אלא דוקא מכאן ולהבא זוכה היכא דאיתנייהו לקדושין בעין, וכתב עליו דלא משמע הכי בפוסקים, וכח"מ הרמב"ם עלמו שם "ושאל כדעת רבותינו", ועפ"י מסיק הב"ח להלכה, דאפילו לאיתנייהו לקדושין בעין, מ"מ היכא דאיכא גילוי דעתא דניחא ליה, חלין דניחא ליה למפרע ואחשין לקדושין, היכא דליכא למיתלי דמשום כיסופא קאמר הכי כגון דמחל בפירוש, ומיהו למעשה אין שם קדושין ודאין אלא ספק קדושין בין נחאכלו וצין לא נחאכלו.

אולם דעת כמה אחרונים דאינה מקודשת אלא מכאן ולהבא היכא דאיתנייהו לקדושין בעין. בשער המלך סוף פ"א מה' גירושין כתב גם דעת הרמב"ם דאינה מקודשת אלא מכאן ולהבא, והוכיח כן מכה ק"י המחזיקה כ"ל אהא דמשמע מדברי הרמב"ם דליכא טעמא דכיסופא כגון שחלל בפירוש הוי מקודשת, והא קו"ל דיאוש שלא מדעת לא הוי יאוש, אי"ו דמשי' הולך הרמב"ם לטעמא דכיסופא לומר דאינה מקודשת כלל [אפילו מכאן ולהבא], הא אי הוי ידעין דניחא ליה השתא, אע"ג דאינה מקודשת למפרע משום דישלימ לא הוי יאוש, אפ"ה הרי היא מקודשת ממחילה ואילך וכדעת הרמב"ם.

ובח"מ סק"ל כתב על דברי הב"ח כ"ל, דאין דבריו מבוררין היכא דאין הקדושין בעין ביד האשה, דלע"ד אין כאן קדושין כלל, דמה מהני גילוי דעת היכא דעבר נחאכלו וכח"מ הב"ח בעלמו [שם לעיל] דלא מלינו צמחא חילוק בגול או

(י) ע"י להלן סי' ל"א סעיף א' באוה"פ, ויש שכתבו לחלק בין דברים הצריכים שומא להא דהריטב"א הג"ל, דלפ"ו אין דברת דרשי' ותוס' פלוגי על הרמב"ם, ויש שכתבו לחזק דברי הב"ש.

(ז) מהא דאיתא בב"מ דט"ז ב' דאם מכר הגולן דבר הגולן וחזר וקנא מהגולן נתקיימה ביד הלוקח שמשני זה טרם הגולן לקנותה כדי דלוקח בהמנותיה, ואם נפל לו בירושה הגולן או יורשו מוציאין מיד הלוקח, ואם ניתן לו במתנה הוא מחלוקת בשי"ס ופוסקים כמבואר בחו"מ סי' שצ"ה, והטעם דמ"ה דאף במתנה כן, אמרינן בגמ' שם דאי לא טרם קמיה בעלים לא יהיב ליה במתנה ולהכי טרם קמיה כי היכי דליקו בהמנותיה, אי"כ היכא דידעין דלא טרם קמיה בעלים הגולן מציא מיד הלוקח [לכו"ע], ולפ"י בני"ד דחזוין דלא טרם קמיה והוא עצמו יכול לתוציא מיד האשה מה שנתן לה בקדושין, אי"כ במה תתקדש השתא אם לא דמקדשה אח"כ וכו'.

והואיל וקידוש בממון חבירו שלא מדעת חבירו הרי זה גזל ואינה מקודשת

ואם

הפוסקים

סיק פס אורח ב - סיק ז

אוצר

מבואר מדברי המקנה בקו"א והקבלה יעקב שצאות אי לענין כלל יפות, דכל היכא דנשטת נתינה לא הוי שלו, לא הוי קדושין גם להבא, ולריך לקדשה מחדש.

ועי' גם במאורי קדושין נ"ב דאחא דאמריין צבכל אלל יפות דמחמה כיסופא אמר, כתב הא כל שאומר לו צבכא שנות לי צבך אינו גזל, ומי"מ דוקא בשאומר לו קודם שיקדש, הא אם קדש החילה ואח"כ אמר לו הלה שנות לי צבך אינה מקודשת שמי"מ בגזל קדשה, ואין אומרים מדבשחא ניהא ליה מעיקרא נמי ניהא ליה שאין אומרים כן אלא לדעת האומר יאוש שלא מדעת הוי יאוש, אבל מאחר שפסקנו שאינו יאוש אין אומרים כן. וכתב בהערות המו"ל שם דמדברי המאורי יוצא לנו שסובר דגם משעת המחילה אינו חלק הקדושין. וכ"כ בחוס' ר"י הוקן בקדושין שם, דאחר שקדשה אפילו אחר צבכ"ג צפירות דניחא ליה לאו כלום הוא ואינה מקודשת, דאע"ג דבשחא ניהא ליה הואיל וצטעה שקדשה לא כיח שלו, דיאוש שלא מדעת לא קני, הרי קדשה בגזל ואינה מקודשת.

צ. והואיל וקידוש בממון חבירו וכר. ושליה שקדשה אשה צבכיל המשלה מפירות המשלה. ואח"כ צא ואמר לי למה לא לקחת מהחזר יפות. כתב בתפארת יעקב סקס"י: דמכל הפוסקים מבואר להדיא דמפרשים כך עובדא צב"ס דהכרטיא קדש האשכ לעצמו, ולא נחבאר בדעתם אם עשה שליח לקדש לי אשה בפירות שלו ויש שם יפות וגרועות ויפות ציוחר וצא ואמר כלל אלל יפות מה דינו, ולכאורה מלשון רש"י והר"ן משמע דעיקר החילוק מה שכתב נעל לעצמו ושם חרס תרומת חזירו, ולפי"ז בקדושין כגוונא דתרומה שקדש להצירו אפשר הוי מועיל, ואף דצב"מ כ"כ אי משמע דעיקר החילוק דתרומה מלוא הוא, וא"כ אפילו כה"ג לא מהני רק בתרומה, מי"מ אפשר לומר דהתם שאני כר דאינו מקבל ממנו דבר, לכך לולא דמלוא הוא לא הוי מהני, אבל צטלה שליח לקדש דתמורת הפירות קונה אשה, שפיר י"ל דאפילו דלאו מלוא מהני כלל אלל יפות היכא דעשאו שליח מעיקרא, אך מדברי החוס' שם משמע להדיא דמפרשים הסוגיא דעשה שליח לסרסר לקדש לו אשה מפירותיו וקדש לו ציפות ואמר לו כלל אלל יפות וכהך דתרומה ממנו, וצבא מחלקין בין מלוא לאינו מלוא כדמחלק צב"ס צב"מ בג"ל, וכן נראה שם צב"מ דהיינו כך דברי רצא דהכא, ומתוך דברי צב"ס סקמ"ד משמע דמפרש דברי החוס' דבצב"ג נחן לו רשות לקדש אבל לעצמו קדש, ואין דבריו נראים בפירושם וגם לשון החוס' דשויא שליח א"א לפרש כן כר, וצדור דכונת החוס' כמו שכתבתי, ובייני דמשמע לכו דהכא ע"כ דמקדש לצב"ג ומי"מ לא מהני [כלל אלל יפות, דחיישין לכיסופא]. וכן נראה משמעות לשון המהרש"א שם ובצ"ח כאלן צפירות דברי החוס'.

ובאמרות פהירות כאלן הצין ג"כ צפיר שיטת החוס' דגם הבא בקדושין מיירי בעשה שליח לקדש לו והלך השליח וקדשה צבכר

אף היכא דהוי גילוי דעת דניחא ליה לא חלק הקדושין בשחא ממילא. ובס"ב קדושין סק"ג חמה ג"כ על משמעות צב"ס מהרש"א דמהשחא חלק הקדושין, מהא דפרכין צב"מ כ"כ אי גבי תרומה וכה צעידנה דחרס לא הוי ידע, הרי דלא אמריין דחא מהשחא, וע"כ כיון שהתרומה הראשונה צטלה לא חיללא עוד, וכ"כ לענין קדושין דצטעה שחקדשה הוי דבר שאינו שלו, ובצ"ס נופי לעיל סק"ד כתב דאפילו אחר חתקדש אחר יאוש אינה מקודשת, דצטעה שקידש הוי דבר שאינו שלו, כ"כ כשלא דבר כלום מחדש, ועוד דהו"ל שחיקה דלאחר מתן מעות, ואפילו דיצר צפירות שחקדש לא מהני, לכן נראה דכונת הרמב"ם א"ס חזר וקדשה ואמרה הן, דצב"ג א"ס הוא צטין זכחה צבכיל, שהרי היא לא זכחה צו רק מחל להמקדש והאשה זוכה לו דמי לפקדון דלא כפרים דיוכל להקדישו והוי פקדון ציד האשה לכן צאמרה הן מקודשת.

ובפסקי הלכות פ"ה מאיפות ה"י ה' דני"א אי כתב דאם אמר לו הצב"ג צאופן שניכר שמוחל לו צב"ג שלם ואינו מקפיד, א"ס הקדושין עודם צטין ואומר לה החקדשי לי צבא מקודשת מכאן ולהבא, אבל למפרע אין שום סבירא דחחקדש צבא. ושם ציד דוד אות קו"א ציאר דלכן אינה מקודשת למפרע, משום דאפילו לצי"א דס"י יש"מ הוי יאוש היינו דוקא צדבר שטומד להחילא א"ס הוי ידע (כמו צדבר שאין צו סימן), אבל צדבר שחקפידין על זה ואינו שומד להתרלות כלל, אף דנחללה עתה לא הוי רצוי גמור שיועיל על למפרע, ומכ"כ לדין דקו"ל דיאוש שלי"מ לא הוי יאוש, דודאי א"א שיוחלו הקדושין למפרע. ולענין מש"כ דדוקא צאומר לה עכשיו החקדשי לי צבא, לין כאלן למש"כ שם לעיל צאוח ל"י לענין קדשה בגזילה ואח"כ נחייאשו הצעלים, דכיון דצטעה שנותן לה הקדושין אינם חלים שאין הדבר שלו, ואינו עושה עליה שום שטבד להחזיר לו, ונחחייבה להחזיר לצעל הממון ולא לו, וא"כ נצטלה האמירה חיקף, וא"כ צמה הקנה אח"כ וצמה מועיל אמירתו שאמר לה קודם שיהי שלו כר, ועפ"ז מסיק שם צדמ"ח אי צסוף הנהכ י"ד דאף דמדברי הרמב"ם [ה"ל] נראה שסובר דא"ס הצעלים נחרלו צפירות מחקדשת אף שאינו זוכה אלא מכאן ולהבא כל עוד שלא נחאכלו קודם האמירה [של צב"ג], י"ל העיקר כמ"ש ולריך לקדשה מחדש, ועוד דלא עדיף מעובדא דליפתא בקדושין י"ג צי דאמרו ליה וכה לית צה שו"פ ואמר חחקדש צי' וחי דלית צה, שדנו ע"ז מדין שחיקה דלאחר מתן מעות, ומכ"כ נד"י שקדשה בחחילה צדבר שאינו שלו וצנחוס קנה את הדבר, ועיקר הדברים דכונה הרמב"ם [עלמ] צאופן שיקדשה עתה מחדש צבא.

וכ"ד הערוך השלחן צסעיף ע"א דאפילו מחל לו צבכ"ג צב"ג שלם לריך לקדשה מחדש. וכ"כ צב"י ל"א סעיף ו, וצמחקף שם חמה על צב"ס שהוכיח מהרש"א דצבכ"ג הקדושין חלים מהשחא, דהמעטין צריעצ"א שם יראה דלדינא לא ס"ל כן. וכן

(ח) עי' בהמקנה לקדושין ג"כ ב', שחירץ קרשיא זו, דכונת הרמב"ם והב"ש דמקודשת מדין עבר כענין נוכחש תאבנים לעיל בהערה, דכיון דהבעה"ב ניהא ליה בקדושין הוי כאלו אמר לאשה הילך מנה וחחקדשי לשלתי [ועי' בערך שי לעיל בהערה], ולא דמי למש"כ הב"ש בג"ל לענין יאוש, דהתם לא ניהא ליה לגזל בקדושין.

הגט בנייר שלהם עפ"י צחיו של המגרש ונותנים הגט לאשה, האשה זוכה בגט בשביל הבעל והדר זכחה האשה, וה"נ כן הוא, ומה שהקשה האב"מ מחזר ולקחה מבעלים הראשונים כר, לק"מ, דהתם זכה הגזלן במתנה ע"י קנין שטושה בעצמו, י"ל דנחכיון רק לזכות לעצמו ולא ללוקח, אבל כאן א"א לגזלן לזכות בעצמו דאינו בידו, אלא דהאשה זוכה לו כר שחובה מיד המקדש ואם היא לא חזכה למה לה לזכות בעדו.

באר הגולה

ס ז

ס [מט] ואם קידשה בדבר (כו) שאין בעל הבית מקפיד עליו

כגון

ביאור חנ"א

[מט] ואם קדשה בדבר

כו. שם מקפיד עליו

ובמש"ש ומנין הוא יודע כו. משא"כ כאן בגיל.

פתחי תשובה

ועיין בחשו"ל כ"ג תניינא סי' ע"ז גז"ה ומה שכתבתם שכו"ל וכו' וכו' ראינו
בחזקתו נ"ב סי' כ"ט כו' אמנם אחר שיש מן הדפוסים אחרת למה זכות
על הרמז"ס נדבחת גם הרמז"ס מורה דאפילו דבר שאינו מקפיד עליו ח"ל דין בו
משום גזל מ"מ לא יכול לזכות בו שיהיה שלו אבל ח"ל שהוא אינו זוכה בו מ"מ
אם קידש בו אשה האשה זוכה בו דכיון שאין צעה"ב מקפיד לא גרע מילוא והאשה
קונה צילוש ושינוי רשות ואף שאין צעה"ב יודע כלל אם נעלו זה והו' ילוח של
מזדעת מהני בזה עפ"ש הש"ך בס"י שכה"ס סק"א דדוקא צילוש דלניהי דגם
עתה אחר שגודע לו אינו מחליש מרצונו רק ע"כ שאינו יודע היכן הוא ובא"ס
אחי ליזו לכך לא מהני ילוח של מזדעת אבל נדבר שמוחר מרצונו כו' ע"ש :

וע"ש עוד דעפ"י הוא ז"ל אומר דבר חדש והוא דאף דבגזל איכא מ"ד ילוח
לחוד קני מדרגתו ונשים תקנת השנים (כדלעיל ס"א בהגהה) אבל נדבר
שאינו מקפיד ודאי ילוח לחוד לא קני אף אם נדעוהו אח"כ לנצל החפץ ונתייחס לנמרי
לא קני זה כל זמן שלא הקנה לו בפירוש דהרי כאן בהחלוא אחי ליהיה ואלא שיד
כאן מזה השנה כלל וליכא תקנת השנים ולפ"י אם לקח חפץ משל האשה והוא

(כו) שאין בעה"ב מקפיד עליו. עיין בתשובה כו"ב סי' כ"ט בלחצו התשובה
שכתב ח"ל והנה בוף דין זה שהמלוא הרמז"ס שגדנר שאין צעה"ב מקפיד
הו' ס"ק ידוע הוא ולחלוא נאמר נדברי הרמז"ס הדבר תמוה מאלד ומה נכך
שאין צעה"ב מקפיד מ"מ כל זמן שלא הפקירו בפירוש נמה ילא החפץ או האוכל
מחזק מרל קמל ולולא דמסתפינא ס"א דהרמז"ס מייירי בלוח הדבר בפני חזירו
ולחזירין דמסתמל מוחל לו בשעת לקיחה וזכה בו מזדעת חזירו וכפי הנראה גם
הפרישה בפעם מ"ב סי' כן ח"ל לא נולח לו חזר נדברי הראשונים. ואמנם זאת
אמינא צעה"ב לא אחר הרמז"ס אלא נדבר שאינו מקפיד צעה"ב נגד שום אדם
נעולם אבל אם מקפיד עליו נגד שום אדם כמו שגזלו או עכו"ם ח"ן שום
אדם יכול לזכות בו שלא בפניו דלא עדיף מזדער שהפקירו בפירוש כה"נ ע"ש
באור (י' לעיין בגמ"א סי' תמ"ח סוס"ק ד' שכתב שם קס' ישראל אחר החפץ
מן העכו"ם אחר הפסח נרדך להחזיר לנעלים כו' דלדעתא דעכו"ם אפקריה
לדעתיה דכולי עלמא לא אפקריה ע"ש ועיין בגמ"א תניינא תו"ד סי' קנ"ד מ"ש
זוה ודוק):

אוצר

ס"ק ז — ס"ק צא אות ב

הפוסקים

כיון דניחא ליה בקדושין יכול להיות דניחא ליה גם ביפוח, ולכן
לדעתו הדבר ספק בטל אופן וכן סתמתי בפנים [וכנ"ל].

צא. דבר שאין בעה"ב מקפיד עליו וכו'. א. מקור הדין
ותמצית הדעות בזה. הנה דין זה אינו מפורש
בש"ס, והוא מהרמז"ס בפ"ה הל' ח', ונמשל בלי הרמז"ס לא
הראו מקור לדבריו, ובגמ"א תמה על יסוד הדין דבמה ילא
הדבר מרשות העולם מחמת שאינו מקפיד [ובמובא בפ"ה סק"ב],
ובאחרונים הביאו מקור לדברי הרמז"ס מכמה מקומות, אלא
שנחלקו בפירוש "דבר שאין צעה"ב מקפיד עליו", ובעצם הדין
דמקודשת מספק. דיש סוברים דפירוש דבר שאין צעה"ב מקפיד
עליו, היינו דבר שאין דרך העולם להקפיד בזה, ואפילו הוא שיה
פרוטת ויותר, אלא שמ"מ לא הוי אלא קדושי ספק משום
דחיישין שמה צעה"ב זה בן מקפיד. ויש מי שכתב לפי שיטה
זו דאין לחוש לקדושין רק כשגודע אח"כ לצעה"ב ושחק או
שאמר כלך אלא יפות, אבל בלא"ה לא חיישין לקדושין כלל.
ושיטה שניה דפירוש "דבר שאין צעה"ב מקפיד עליו" היינו דבר
שאינו שזה פרוטה, והעצם דהוי ספק קדושין משום דחיישין
שמה ש"ס צמדי כמו בכל מקדש בפחות משר"פ, אלא שגם לפי
שיטה זו נחלקו מה הדין כששוק פרוטה ויותר, דרוז העומדים
בשיטה זו סוברים דהוי קדושי ודאי, ויש מי שסובר דצו"פ שיה
בו דין גזל לא הוי קדושין כלל, וגם בפחות משר"פ ס"ל דלא הוי
קדושי ספק אלא כשנחלש צעה"ב אח"כ. ויבאר באותיות הבאות
כל דעה לחוד.

ב. סוברים דדבר שאין בעה"ב מקפיד עליו היינו דבר
שאיין דרך העולם להקפיד בזה, ואפילו הוא
שזה פרוטה ויותר, והעצם דהוי ספק קדושין משום דחיישין
שמה בעה"ב זה בן מקפיד. ע"י צ"ה דאחר שמפרש הסוגיא
דקדושין נ"ב צ' בפרומא דשכר דמייירי לדעת הרמז"ס כשקדש
בדבר פחות (כלי קטן או שער מתוק), להכני אעטריך לאשמעינן
החס דאמרין מחמת כיסופא דלא נימא בזה דאינו מקפיד כו',
כתב דמכאן הוכיח הרמז"ס דאם הוא דבר ידוע שכל אדם
אינו מקפיד עליו כגון חמרה או אגוז כרי זו מקודשת, אבל
קדושי ודאי לא הוי דשמה לא ניחא ליה להאי צעה"ב דשקיל
שלא מדעתו. גם צפי כרי"ד ערומה ציאר דהרמז"ס הוליא

בשכר היותר חשוב, ואפ"ה לא מהני גלוי דעת דכלך אלא יפות
דמחמת כיסופא קאמר ואינה מקודשת, אלא שכתב דמדברי הריטב"א
נראה דבכ"כ מקודשת, שכתב לחלק מהא דחרומה דבעינן דשויה
שליח, דשאני החס דגז"כ דבעינן שליחות בחרומה, משא"כ גבי
קדושין דלא בעינן שליחות ובזכוו סגי ליה כו' [וכנ"ל בזה
הקודם], ולפ"י גבי קדושין גמי אם צעה"ב עשאו שליח מעיקרא
לקדש לו אשה, דמי לחרומה ממש, דאע"ג דלא היה שליח לקדשה
ביפוח, מ"מ כיון דאעיקרא היה שלוהו סגי גלוי דעת דהשאה
[דכלך אלא יפות] לאחשבינו קדושין גמורים ולא אמרין דמשום
כיסופא קאמר הכי כו', ואין להקשות לדברי הריטב"א דגם
בעלמא מהני בעשאו שליח, מהא דריש אלו מליחות דאמרין דוקא
גבי חרומה מהני משום מלוה [וכפי החפצא יעקב בגיל וכן
הקשה בקריית מלך רצ"ה], ד"ל דגבי קדושין איכא גמי מלוה
לקיים פריה ורביה וכדאיתא ברפ"ב דקדושין דקרי לה מלוה
[וכי"ה צ"ש סק"א דבקדושין איכא מלוה].

ובנחלת צבי סקמ"ה אחר שכתב ג"כ דמדברי החוס' בקדושין
משמע דאפילו עשאו שליח רק שלא הראוהו מן היפות,
גמי דינא הכי [דאמרין מחמת כיסופא אחר] סיים, אבל אינו
משמע בן מדברי הפוסקים וצ"ע. ובפסקי הלכות (יד דוד) פ"ה
הל' ח' דנ"ג ח' פוסק דהוי ספק קדושין.

ועי' בפסקי הלכות שם שכתב מחלילה יותר מזה, דאף היכא
שהצעה"ב לא אמר לו אח"כ כלום, הוי קדושי ספק. ויש
ציד דוד סוף אות קי"א כתב, דהחוס' מפרשים הסוגיא דקדושין
בעשה הצעה"ב שליח לקדש לו אשה בפירות חסם והכלך וקדש
לו ביפוח כו', ומסקינן על זה דלא מהני מה שאמר לו כלך
אלא יפות, ואינו מחזור בעיני שיטה זו, דמה מדמה קדושין
לחרומה, אין דרך החורס לחרוס מן היפות, משא"כ בקדושין

(ה) ע"י בקריית מלך רב פ"ה מאישות הל' ח' שהאריך בדברי הריטב"א
הג"ל ומפרש בדבריו שתי שיטות, דלדבריו הראשונים שם סובר דבקדושין
לא מהני עשאו שליח, ורק לפי דבריו האחרונים שסיים שם: ולי נראה
דהיינו מאי דקאמר חלמודא דלא אפרו כו', בא לחדש דין דגם בקדושין
מהני עשאו שליח ע"ש. מיהו באמרות שהורות שם תמה על זה דמלשון
הריטב"א מוכח דגם בראשית דבריו סובר כן, ובסופו בא רק להוסיף
דחידצו הגו' מוזכר להדיא בגמ' כו'.

(כז) כגון תמרה או אגוז

דרי

פתחי תשובה

הפך שאינה מקדשת וקידשה בו אפילו נודע להאשה קודם הקדושין שלקה הפך זה משל ונתחייבה ע"מ כיון שהוא דבר שגם מתחלה הינה מקדשת עליו אינו נחזרת השנה ולא קנהיה בנאש ואין כאן קדושין כלל אם לא שדך דמיורי רשות לא שדך כיון שהוא שלה ואפילו לדעת הכ"ח דנקדשה בגזל שלה אחר יאוש מקדשה מדרבנן אפילו לא שדך אחר יאוש לא מצי למימר אין שקלי ודידי שקלי עכ"ל סק"ו היינו בגזל חבל בדבר שאינה מקדשת ודאי לא קני בנאש לחוד (ולפי"ו) כמה שהוא דבר שאינו מקפיד ארצא ויאל קולא). וע"ש עוד אם בשעת הקדושין לא ידעה האשה כלל שזה עמנו החפץ שלקה משלה אפילו שדך לא מהני ואינה מקדשת (בין אם

הפך שאינה מקדשת וקידשה בו אפילו נודע להאשה קודם הקדושין שלקה הפך זה משל ונתחייבה ע"מ כיון שהוא דבר שגם מתחלה הינה מקדשת עליו אינו נחזרת השנה ולא קנהיה בנאש ואין כאן קדושין כלל אם לא שדך דמיורי רשות לא שדך כיון שהוא שלה ואפילו לדעת הכ"ח דנקדשה בגזל שלה אחר יאוש מקדשה מדרבנן אפילו לא שדך אחר יאוש לא מצי למימר אין שקלי ודידי שקלי עכ"ל סק"ו היינו בגזל חבל בדבר שאינה מקדשת ודאי לא קני בנאש לחוד (ולפי"ו) כמה שהוא דבר שאינו מקפיד ארצא ויאל קולא). וע"ש עוד אם בשעת הקדושין לא ידעה האשה כלל שזה עמנו החפץ שלקה משלה אפילו שדך לא מהני ואינה מקדשת (בין אם

הפוסקים

סי' קא אות ב

אוצר

סי' א' בדין דהוקפלו רוצ המאכלות דמותרות משום גזל ופעולות מן המעשר דדיינין להו כהפקר, ועכ"ז ר' ישמעאל צ"ר יוסי לא אכל, שחשש שמא לא הפקירם, דכיון שלא שמע בפירוש מצע"כ שהפקירם, אולי הוא מהמיטעו המקפידין שאין משקירין אף באופן זה, ועוד [יש לחלק מהבית דהוספתא] דשם בוי הבן והעבד כמו שלוחו שהרשוהו לעשות בשלו דברים כאלה, משא"כ באדם דעלמא שלקה דבר שאין צע"כ מקפיד עליו, והוסוף, דאפי' לענין מדה דדין אם יבוא לפנינו לדון נפסוק להם דכל דבר שאין דרך העולם להקפיד אין צוה משום גזל כמבואר בסוף צ"ק, ואף ששם נאמר לענין צעל מלאכה שעושה מלאכתו ודבר שאין צע"כ מקפיד בו זכר בו, עכ"ז נראה שאין חילוק, ובי"ב בדבר שאין מקפידין על אחר שאינו צעל מלאכה ג"כ אין צוה משום גזל, שהרי גם בצעל מלאכה הרשות בידו להקפיד ע"ז קודם שיעלם, ומ"מ אם אינו מקפיד מותרים משום גזל, וכמ"כ באדם דעלמא, וא"כ יפטר מלשלם, עכ"ז לענין קדושין חששו שמא מקפיד הגבוה ע"ז, ואולי יחזרר שמקפיד הוא.

ובמ"ז סק"ג דזה דברי הפרישה [המוצא בזה] שזכרתי דמיירי בפניה משו"פ והספק משום שמא שו"פ צמדי, דאי בשו"פ מאי ספיקא איכא דכיון שאינו מקפיד הוי בשלו, וכתב הע"ז דדבריו שלא בדקדוק, דאם תפסידין צוה שהצע"כ מה: ע"ז צדאלי, מה צדך שהוא שו"פ צמדי, מ"מ אין כאן גזל, ומאי קמ"ל צוה, אלא פשוט שהמתלה היא צספק צוה, אלא שספק צני אדם אין רגילים להקפיד צוה ואין חילוק בין שו"פ או לא. והסכים עמו הצ"ש בסקמ"ה. וצווצ"ק סי' נ"ט כתב דמכל מפרשי השו"ע משמע שסבירים דהספק הוא על עצם הקפידא ודלא כהפרישה.

ובבגדי שש כאן סק"ע כתב דמסדר לשון הרמב"ם שהציאו בפרק זה ולא כתבו לשל צפ"ד בעיקר דין הקדושין כמה צריך להיות צוה, ובפניה משו"פ חיישין שמא שו"פ צמדי כו', נראה דהספק כאן הוא משום שמא הוא מקפיד, דאף שהוא דבר שאין דרך צמ"ל להקפיד, מ"מ לענין קדושין חיישין להחמיר: וכ"כ המגיה במשלי"מ צפ"ה מאיזה ה"ח, והוסוף, דגם מהעור מוכח שהבין בן דעת הרמב"ם, מדציאו צמ"י זה ולא צמ"י ל"א [דמיירי בדין דפניה משו"פ] ע"ש.

ובן דעת הלבוש כאן והקריה ספר והלה"מ צפ"ה מאיזה ה"ח ח' וצחצחותיו לחם רב סי' כ"ב, וכ"כ בנחלת צבי סקמ"י, ובהגרי"א סקמ"ע, וארץ צבי (וחאומי צביה) סק"ג.

ובקול אליהו ח"ב סי' א' האריך להוכיח גם מדברי המצ"ע והמהרי"ט ומכרש"ש שהצינו בכוונת הרמב"ם דמיירי בים צו שו"פ והספק הוא אם מקפיד וסיים דאפי' דעת החשב"ץ המוצא

דין זה מהסוגיא דקדושין ה"ל, וטעם הספק הוא משום דחיישין דלמא הוי גברא מקפיד כו', והוסוף דאין לפרש דמיירי בפניה משו"פ, דא"כ הו"ל להרמב"ם לפרושי בזה, דהרי תמרה צרוב מקומותיו שזה יותר מפרטה, והו דבסוף פרק זה נקט הרמב"ם גבי תמרה אם יש צ"ה מהם שו"פ וכו'.

ובמשיב דבר סי' ל"ג כתב דמקור דברי הרמב"ם הוא עפ"י"מ שנחלקו הראשונים (והוצא צרי"ף) צפירוש "פרומא" דשברא, אם הכונה כלי קטן, או שכל מחוק, ודלוי שכל מחוק אינו דבר חשוב ואין צעלים מקפידים עליו כל כך, וא"כ הוא מחלוקת הראשונים, אי מיירי דוקא בכלי כו' ובהא קאמר דלא הוי קדושין, או אפילו בשכל מחוק שאין דרך צעלים להקפיד, ומשום פסק הרמב"ם דהוי ספק קדושין.

ובשו"ת מהר"ט ח"א סי' ק"ג כתב, דנ"ל שהרמב"ם הוציא ד"ז דאפילו בדבר שאין דרכו של צע"כ להקפיד, איכא חשש גזל לכוי"ע, מהא דלמרינן צמ"מ כ"ב אי צע"כ דאריסא דמרי צר איסק דוכיב פירי לרצן ומר זוטרא לא אכל כו', ומשמע דאפילו בדבר מועט דמסתמא אין דרכו של צע"כ להקפיד כמה שהארים נותן מן השותפות, כ"ש לרצן דחשיב כמקריב צבורים כו' אפי"ה חששו משום גזל, והחוס' שם כתבו דגם רב אשי ואמימר שאלו קודם שצא מרי צר איסק הוא משום דאריס מדנפשיה קיובי ולא משום שסמכו שיתרצה מרי צר איסק לכשידע כו', ומשמע מדבריהם דאפילו צמדי דידעין שיתרצה ולא יקפיד צריך שיתרצה להדיא שלא יהא צו משום גזל, ומלאתי בירושלמי סו"פ לא יחפור ר' חנינא אע"ל ר' יוחנן בגיטתיה ואכליה חאבין מדנפק חמא חד אילן דברת שובעין חורין א"ל למא לא אכלתן מן אילן א"ל דאינון לצרי, ר' חנינא חשש משום גזל צנו ע"כ, משמע דאפילו בן לגבי אביו שאין דרך הבן להקפיד כהיה דלמרינן צפ"י ארבעה נדרים ראה אותם אוכלים חאבין כו' וגמלאו אביו ואחיו כו', מ"מ יש חשש גזל בדבר להחמיר.

וביד דוד (פסקי הלכות) פ"ה מאיזה ה"ח ק"ג הוכיח ג"כ דין הרמב"ם מסוגיא דצ"מ ה"ל, ועפ"י"מ שכתב הר"ן להרן קושית החוס' על אמימר ורב אשי דאכלי והא קו"ל דאיש שלא מדעת לא הוי יאוש, דהוא משום דסברי דאין דרך צע"כ להקפיד ע"ז שכן נהגו, ובדמוכה מהתוספתא דסוף צ"ק דבן הסמוך על שלחן אביו ועבד הסמוך על שלחן רבו קולא פרוסה ויחון לבנו של אהבו ואינו חושש משום גזל שכן נהגו, ומלתי טעמא מקבלין מהנשים דבר מועט לזדקה ע"ש, ור"ל דכיון שנהגו צדך ואינו מקפיד ע"ז עדיף מדבר שאין צו סימן דפליגי אביו ורבא, אף עכ"ז חזינן דמר זוטרא לא אכל, לכן הדבר ספק בקדושין, ועוד שאין כל אדם שווין בהקפדה, יש שמקפידין על דבר מועט, לכן חשש הרמב"ם לענין קדושין, וכן [מלינו] בנדרים

הרי זו (כה) מקודשת מספק:

כנה

פתחי תשובה

הרשב"א כתב סי' כ' פ"ב כן ע"י נחשנ"ץ ח"ה סי' כ"ג ע"ש. [ותיב ח"ה ח"ס סי' פ"ה מ"ח נוס']

(כה) מקודשת מספק. דשם ח"מ מקפיד וכו' כ"ח וע"ז (והל"מ שהנז"ל נש"ק הקדוש) ולא כפרישה שכל הספק הוא שמה ש"פ נחשנ"ץ ח"ה סי' כ"ג. ועיין במל"מ פ"ה מה"ל דין ח' שדעתו לפרש ג"כ כדברי הפרישה שגם נחשנ"ץ

הפוסקים

סיק צג את ב—ה

אוצר

דקאי דוקא היכא דאמר בהדיא כלך אלל יפות [שכתב הרמב"ם לפני זה דאיהו מקודשת דמשום דבשם אומר כן], וצדק מחלק בדבר שאינו מקפיד עליו י"ל שאמר כן בלב שלם, ומ"מ מידו ספיקא לא נפקא, ודבר הלמד מענינו הוא להמעיין בלשון הרמב"ם והמחבר, וצדק מדויק לשון הרמב"ם שכתב, שאין צע"כ מקפיד, ולא כתב שאין צ"ל מקפידין וכדוויק המל"מ שם, דלדסמך ליה קאי, אלל כל שלא אמר כלום ולא גילה דעתו שאינו מקפיד אין הקדושין כלום. ובלבדשי מרדכי ח"צ סי' ל"ז לירק בנידונו סברא זו דללא גילוי דעתא לבסוף לא הוי ספק קדושין פ"ש.

ה. הסוברים דדבר שאין בעה"ב מקפיד עליו שכתבו הרמב"ם והשו"ע, היינו שאין בו שו"פ והספק הוא שמה שו"פ במקום אחר, ובשו"פ הוא ודאי מקודשת. כפרישה אוח מ"ב כתב דהא דהוי ספק קדושין נראה דהיינו משום שמה צמדי י"ש צו שו"פ, אלל אין נראה לפרש דאף אם יש צו שו"פ הוי ספק קדושין הו"ל שלקח שלא מדעת צע"כ, דהא קאמר שאין מקפיד עליו, שמשמע שבהא מחל לו והוי שלו לגמרי. וכתב בלבוני מלואים סקמ"ח דלדעת הפרישה אם קדשה בשו"פ מקודשת ודאי. ועיין דברי הפרישה כתב גם במל"מ פ"ה מה"ל אישות הל' ח' ע"ש. ועי' בכה"ג הגה"ע אוח פ"ז שכתב גם מכתבי הראשונים דהא דהוי ספק קדושין הוא לאו מטעם דדילמא קפיד, אלל מכיון דהוי פחות משו"פ אין כאן הקפדה ואין כאן גזל והוי כדדידה לגמרי כיון דניחן למחילה, ומספק דשמה שו"פ צמדי חיישין לס"ק, והוסף הכנה"ג, דלפ"ז י"ל דלכחי נקט הרמב"ם תמרה או אגוז משום דהוי דבר המתקיים, בדבר שאינו מתקיים כיון שאינו שו"פ כאן אע"פ ששו"פ צמדי איהו מקודשת כמ"ש הרמב"ם בפ"ז מה"ל אישות, אלל שלא פירש להדיא מה הדיו בשבוע פרטוב.

גם המחנה אפרים הל' גזילה סי' ב', כשדן צמי שנטל שלא מדעת דבר שאין דרך הצעלים להקפיד אם יש צדק חשש גזל. השיב על המחנה"ט [הנ"ל צדק ב'] שחופם דעת הרמב"ם דאפילו בדבר שאין דרך הצעלים להקפיד איכא חשש גזל מכה דינא דהכא דהוי ספק קדושין, וכתב דנראה דהרמב"ם לא ס"ל הכי, דבהדיא כתב בפ"י מעדות הל' ה' דאריס שלקח דבר מיעט מן הפירות ציומי יוסן אע"פ שלקח שלא מדעת צע"כ אינו נצד וכשר לעדות שאין בעל השדה מקפיד עליו עכ"ל א, וכה דכתב

ועי' בתפארת יעקב סק"ד שנראה מדבריו שחופם בדעת הפרישה ובשו"פ לא הוי קדושין כלל, ודבריו צ"ע דפססות דברי הפרישה לא משמע הכי, אלא כמ"ש האחרונים כאן בדעתו ובשו"פ הוי ודאי קדושין, וכ"כ מהס"ז המובא לעיל באות ב' שהבין כן בדברי הפרישה. (א) בקול אליהו ח"ב סי' ב' העיר ע"ז דאדורבה משם ראייה להיפך, שהרי שם בגמ' סנהדרין כ"ו ב' קאמר ודוקא אריס אבל אינש דעלמא לא. ובמר ואהלות (לר"א ענתוב) סי' י"ז מפרש כונת המחנ"א, דשאני התם בגי' אריס דמיירי שלקח דבר שראוי להקפיד עליו לגבי אחרים, לכך אמרין התם דוקא אריס כו', אבל עכ"פ חזוין מהתם דבדבר שאין בעה"ב

[המוצא צדק ו'] דבשם שו"פ איהו מקודשת, מ"מ ג"ל לענין הלכה דאם ידעין ומסתמא אין צע"כ מקפיד, ראוי לחוש לדעת הגדולים כ"ל להלכה גט שמה אינו מקפיד. ועי' בנמצע שורק סי' ה' שדן אם אפשר ליתן שיעור עד כמה סתם צ"ל רגילון להקפיד, ועי' עוד שם ובלבדשי מרדכי ח"צ סי' ל"ז ובצנדי כהונה סי' י"ח מה שדנו בנידוניהם לענין דברים שונים אי חשיבו דבר שאין צע"כ מקפיד עליו. ג. ומה הדין כשהוא פחות משו"פ לשיטת זו. עי' בלח"מ כאן שבעיר דאי מיירי הכא בפחות משו"פ קשה דהוי ספק ספיקא, שמה שו"פ צמדי או לא, והל"ל דשוב ספק אם מקפיד או לא וכו', ובצנדי אהוצה כתב ד"ל דשמה אינו שו"פ צמדי הוי ספק מהמת חסרון ידיעה, או ספק שבוט טעיו להתחבר צאם יצאו אכתי מדי ויעידו שצאלס הוי שו"פ ואינו נכנס לגדר ספק ספיקא. ועי' בחת"ס ח"ה סי' פ"ה שמה על ח"י כצנדי אהוצה דמה שייך כאן חסרון ידיעה, וכי מהמת סבלות ודעת שועים אנו ממוספים, וכי מדי מקום ידוע הוא, הלא מסוף העולם ועד סופו יש להסתפק שמה ימלא מקום אחד ששם שו"פ, וגם מש"כ שאפשר להתחבר הוא מגומגם, וכתב, אלל הו"ל ואפשר לצוא לידי צירור שיחגלה בהחייבו לא עבדין עובדא לכתחילה באשחא איש. ובצנדי שם כתב, ד"ל כיון דהרוב הוא ודאי מחיל לא אמרין צדי דין ס"ס.

ובקול אליהו ח"צ סי' א' אחר שהאריך בקי' הלח"מ הנ"ל סוים דלענין הלכה אין ספק לעני' דראוי לחוש במקדש בפחות משו"פ להלכה גט וללא כהלח"מ.

ד. הסובר דאין לחוש לקדושין בדבר שאינו מקפיד אלא בשנודע לבעה"ב אח"כ ושתק או שאמר כלך אלל יפות. בשו"מ מהר"ל סי' י"ט אוח ז' כתב דמקור דברי הרמב"ם דבר שאינו מקפיד, הוא מלישנא דש"ס בקדושין י"ב צ' גבי לא אמרו כלך אלל יפות אלל להרומה בלבד אלל הכא משום כיסופא הוא דעבד, דמשמע דוקא משום דאיכא לממחר מהמת כיסופא, אלל אילו היינו יודעים שמהל בלב שלם הוי מהני, וס"ל להרמב"ם בדבר שאינו מקפיד יש לחוש לקדושין, ועפ"ז כתב דמהתם לא מוכח דמקודשת אלל בשנודע לו אח"כ, להח"מ והצ"ח רק מכאן ולהבא, ולהב"ח גם למפרע [היינו לפי מה שנחלקו לענין כלך אלל יפות כמוצא לעיל סקפ"ח אוח א'], אלל כשלא נודע לו לא כו', וצאמת אפשר לפרש דברי הרמב"ם

(ט) ועי' בדברי הקול אליהו המובא באות שאח"ז בהערה. (י) וכתב הפרי יעקב כאן שהכריחו להפרישה כן, מהדיו הקודם בסעיף זה כשקדשה בדבר שבעה"ב מקפיד עליו, אף אם אמר לו אח"כ וניחא ליה, אמרין משום כיסופא אמר ואינה מקודשת, ואמאי לא חיישין [עכ"ל] לספק קדושין שמה אמר כן באמת, ועל כרחק צ"ל דכיון שדרכו להקפיד בדבר זה, מעמיים הדבר על חזקתו שבודאי מקפיד וסומכין ע"ז אף להקל ולבטל הקדושין, אי"כ גם בדין זה בדבר שאין בעה"ב מקפיד היה לנו להעמיד על חזקת ויהיה קדושי ודאי, על כן מפרש הפרישה דהספק היא שמה שו"פ במקום אחר, ובשו"פ מקודשת ודאי.

הפוסקים

סיק צא אות ה—

אוצר

דכתב הרמב"ם בכה מקודשת מספק, איירי בדבר שאינו שייך
אלא דחיישין שמה שייך במדי וכמ"ס התשנ"ץ וכו' [בבבא ח].
ואין להקשות דא"כ מאי אריא משום דאין צע"כ מקפיד עליו,
אפילו מקפיד עליו נמי, דפחות משי"ס אינו בתורה גזילה ואינו
בתורה השגה, דא"ל דהא דפחות משי"ס אינו בתורה השגה
היינו היבא דידע צע"כ דכיון דידע סתמא קמחיל, אבל כל זמן
שלא ידע אינה מחילה כי ואלו שלא מדעת לא כיון יאוש, משי"ס
נקט לה הרמב"ם במדי דאין צע"כ מקפיד יב.

וב"כ ברביד הוחב סי' ל"ח, וע"ש שהוכיח עיקר שיטת הרמב"ם
בדבר שאין צע"כ מקפיד, מהא דתנן בבבא קמ"ד סי' א' מוכין
שהבטח מוליד הרי אלו שלו, ופרש"י מפני שהוא דבר מעט
ואין צע"כ מקפיד עליו ומן הדיון הרי הן שלו כו', וב"כ
הנמוקי וברע"ב שם, ותניא נמי הכס החייב ששיר את החוט
פחות מכדי לתפור בו כו', בזמן שאין צע"כ מקפיד עליו אין
זהם משום גזל, מסתמי אצנים כו' מפסגו חילנות כו' בזמן שאין
צע"כ מקפיד עליהן הרי הן שלו כו', אמר ר' יוחנן כיסות
וחזו אין זהם משום גזל, וב"כ הרמב"ם והעור ע"ש, חזון
מהבא דכל דבר שאין צע"כ מקפיד עליו הרי הוא הסקר ואין
בו משום גזל, וכן בב"מ קמ"ז ז' דקאמר הגמ' שותפין לא קפדי
להדדי ופרש"י משום דאפקורי מפקר ליה כל חד רשותא לגבי
חבירו דהא לא קפיד עליה, וב"כ הרשב"ם צ"ב י"ז ז' כו',
וכן מוכח מהחוספתא פ"ה דתרומות ומכרזולמי פ"ב דערלה
כ"ה א' ח"ל כל תרומה שאין הכהנים מקפידים עליהם כו' א"ל
לכרים, וב"כ הרמב"ם פ"ג דתרומות כ"ה א', וכתב הכ"מ שם
דה"ע כיון שאין צריך לכהנים אלא מפני גזל השבט וכיון דאין
הכהנים מקפידים אין כאן גזל השבט, [וכן הביא רמ"א ז' וכן
בבבא ח מהרש"ם על ארחות חיים סי' תרנ"ח אות ג'], וכן
תניא בפסחים דף ו' ז' סופי תאנים ומשמר שדכו מפני ענבים
כו', בזמן שאין צע"כ מקפיד עליהם מותרים משום גזל ופטורין
משום מעשר כו', ופירש"י דכיון דאין צע"כ מקפיד עליהם
הרי הם הסקר והפקר פטור ממעשר, וב"כ הרמב"ם שם, הרי
דכל דבר שאין צע"כ ראוי להקפיד עליו, אפילו היבא מאן
דקפיד עליו אפילו הוא שייך, אין בו משום גזל.

ועפ"ז כתב באות ג' דהשתא דזכינו לדעת מקור דין הרמב"ם
הי"ל, נחבאר לנו ג"כ העעם הא דאין אלא ספק קדושין
ולא קדושי ודאין, משום דמייירי דלא היה הדבר שייך כמ"ס
הפרישה וחיישין שמה שייך במקום אחר, ולא כמ"ס הב"ח והט"ז
והצ"ח שם דהעעם משום דילמא מ"מ מקפיד עליו הצע"כ

וע"ז כתב באות ג' דהשתא דזכינו לדעת מקור דין הרמב"ם
הי"ל, נחבאר לנו ג"כ העעם הא דאין אלא ספק קדושין
ולא קדושי ודאין, משום דמייירי דלא היה הדבר שייך כמ"ס
הפרישה וחיישין שמה שייך במקום אחר, ולא כמ"ס הב"ח והט"ז
והצ"ח שם דהעעם משום דילמא מ"מ מקפיד עליו הצע"כ

וע"ז כתב באות ג' דהשתא דזכינו לדעת מקור דין הרמב"ם
הי"ל, נחבאר לנו ג"כ העעם הא דאין אלא ספק קדושין
ולא קדושי ודאין, משום דמייירי דלא היה הדבר שייך כמ"ס
הפרישה וחיישין שמה שייך במקום אחר, ולא כמ"ס הב"ח והט"ז
והצ"ח שם דהעעם משום דילמא מ"מ מקפיד עליו הצע"כ

ו. הסובר דספק קדושין הוי רק בפחות משו"ס, וגם כשאמר
בעה"כ אה"כ דברים הנראים שמתרצה, אבל
בשו"ס ויותר לא הוי קדושין כלל. בתשנ"ץ ח"א סי' כ"ג
כשכ"ח לנידונו דברי הרמב"ם בדבר שאין צע"כ מקפיד דמקודשת
מספק, כתב דנראה דדוקא כשאמר לו אח"כ דברים הנראים
שהוא מתרצה בכך, כגון למה לא נתת לי יותר או כיוצא בזה,
אבל בשתיקה אינה מקודשת כלל, ועוד שהרמב"ם לא אמר זה
אלא בתנאי או באגח שאין בו שייך ואין בו דין גזל שכינא בזה
אין החזרים מקפידים זה על זה, ואע"פ שאין בו שייך הוא
מקודשת מספק שמה הוא שייך במדי כדאיתא בקדושין י"ב א',
אבל בדבר שיש בו שייך ויש בו דין גזל אינה מקודשת. וכתב
החת"ס ח"א סי' פ"ה דמדברי התשנ"ץ למדנו ז' דברים, א' שאם
היה בו שייך אפילו אין דרך תברים להקפיד בכיוצא בזה מ"מ
כיון דאית ביה שיעורא אינה מקודשת, חב היה נידון דהתשנ"ץ
שם שט"ז הביאו, ז' דאפילו באין בו שייך ואין בו דין גזל, מ"מ
דוקא כי אמר אח"כ כלל יפות, אבל אי לא אמר כלל אלל יפות
אין כאן ספק קדושין יב. ובמנחת העומר (ל"ח אבועבול) סי'
ז' הביא לנידונו דברי התשנ"ץ ע"ש.

וע"ז

להקפיד ע"ש, מיהו ע"י לעיל אות ב' בד דוד שהסתייע ג"כ מהך דסוף
ב"ק, בדבר שאין בעה"ב מקפיד אין בו משום גזל, והוסף דאין לחלק
בין בעל מלאכה לאדם אחר, אלא שמי"מ כתב דלענין קדושין הוי ספק.
(י) וע"ש משי"ב דלדברי התשנ"ץ צריך לומר דלא דמי להניא דסופי
תאנים כו' בפסחים דף ו' ע"ב דסני באינו מקפיד לחד לפוטריס ממעשר
כו', משום דא"ל דהתם ממירי במי שיש לו שדה מבורכת מלאה תאנים
בבישולות וליקטם הכל והניח אלו פירות הרעים, הוי טפי גילוי דעת
להפקיר כעין סרט ועיללות כו', אבל זולת זה אפילו פחות משו"ס ואין
דרך חברים להקפיד, אי לא אמר כלל אצל יפות אין כאן ספק קדושין.
וע"י בקול אליהו ח"ב סי' א' שתמא על ידברי התשנ"ץ, דמאחר דפחות
משו"ס יתן למחילה יאניו בתורת השבה יחשיב כדדיה, מה צריך שיאמר
כלל אצל יפות, גם מדברי הסור יש לדקדק שהבין כחנת הרמב"ם דמילתא
באפי נפשה הוא, מדכתב אם קרש בדבר שאין בעה"ב מקפיד, ולא דאם

מקפיד לית ביה משום גזל וכשר לעדות, ומינה לניד דאם הוא דבר
שאינו ראוי להקפיד עליו לגבי כו"ץ מותר להרפ"ם כמו גבי ארים, וע"כ
דחבא הוי ספקא משום שמה שייך במדי.

(ב) וכעין זה הקשה ותירץ המקנה בקרא על דברי הפרישה, וע"י
בטיב קדושין ובערר שי כאן מה שתי על ק"י זו.

(ג) אפשר לתרץ מהניא דסוף ב"ק, דשם הרי מסר לו בעה"ב מדעתו
לרשות בע"מ ולכן אמרינן דכל שאין בעה"ב מקפיד עליהם הרי זה שלו,
משא"כ בנכנס לבית בעה"ב ולקוח שלא ברשות, וע"י בלשון הביח המובא
לעיל אות ב' שכתב, אבל קדושי ודאי לא הוי דשמה לא ניתא להאי
בעה"ב דשקיל שלא מדעתו, ובתנ"ס ח"א סי' פ"ה מוכח להלן אות ו'
כתב לחלק לדעת התשנ"ץ בין הניא דסופי תאנים לתר דחבא, משום
דהתם כיון דליקטם הכל והניח אלו פירות הרעים הוי טפי גילוי דעת

אוצר

סי' צא אות ו-ח

הפוסקים

ענינה ומקום נגזי כדליתא בצי"מ דף ל' ע"א בזדמנו לו אורחים וכו'.
 ח. האם דוקא כשאנו מקפיד מצד מיעוט שוויות החפץ,
 או גם כשאנו מקפיד מצד קירוב דעתו למקדש.
 ביצועות יעקב בפירוט הק"ר סק"ג, אחר שהביא שני הפירושים
 של הצי"מ והפרישה, כתב דדוקא היכא שאנו מקפיד כלל על
 הענין למיעוט חשיבות הענין, אבל היכא שאנו מקפיד מהמח
 אהבת האיש המקדש לא מהני, דהוי כלאו של מדעת, ואפילו
 בהפקד בענין שיהיה מופקר לכל אדם.

ובגוב"י קמא סי' נ"ט [והוצא בקלרה בפי"ח סק"ו], אחר
 שחמם על הרמז"ס דמה צ"כ שאין צעה"צ מקפיד,
 מ"מ כל זמן שלא הפקירו בפירוש במה ילא החפץ מחזקת מרא
 קמא כ"י, כתב אמנם זאת אמינה בטע שצ"כ לא אמר הרמז"ס
 אלא בדבר שאנו מקפיד צעה"צ נגד שום אדם בעולם, ודלוי
 לא עדיף סתמא מדבר שהפקירו בפירוש, דקיי"ל בצי"מ הלל דרפ"ו
 דפאה לענין הפקר דפטור ממעשר דלוינו הפקר עד שיפקיר
 לעניים ולעשירים כ"י, ואחר שהוכיח מהגמ' דצי"מ דף ל' ע"ב
 בעובדא דר' ישמעאל דר' יוסי דלענין גזילה ג"כ דלא הכי, ואפילו
 הפקיר לכל העולם חוץ מאדם פרטי אחד לא הוי הפקר [וכזה
 כתב העו"א במגילה ח' א'], כתב דל"כ ק"ו לדבר שאנו מקפידו
 בפירוש רק מעצמו שאנו מקפיד עליו, שאם הוא מקפיד עליו
 נגד שום אדם פרטי דשבו הוי גזל לכל, ועפ"י סיים בנידון
 שם דהא ודלוי דבעל החפץ יקפיד אם גוי יקח את שלו שלא
 מדעתו, וא"כ אף לגבי ישראל הוי גזל גמור ואינה מקודשת.
 [ומש"כ הרמז"ס דהושעין לקדושין, היינו דוקא באגוז ותמרה
 שאנו מקפיד לכל, מדבריו שם להלן].

ובמהדורא תנינא סי' ע"ז [והוצא ג"כ בקלרה בפי"ח הג"ל]
 כשחזר על חמיתו שצמחדיק הג"ל ע"ד הרמז"ס,
 זיין למש"כ בגליון הש"ע בחי"מ סי' ש"ט סי"א דאם הוא דבר
 דליכא מאן דקפיד שרי ליעול, וכתב דאף דשרי ליעול ואין צו
 משום גזל דמסתמא אין צעה"צ מקפיד, אבל מ"מ לא זכה
 הנוטל להיות חשיב שלו, דכל זמן שלא הפקירו בעליו בפירוש
 א"א לזכות בו, וכמ"ש המג"א בסי' תרנ"ח סק"ג בשם היראים
 דאפילו למ"ד גזל עכו"ם שרי מ"מ לא מקרי לכס, ואמנם אחר
 שגמתי להדפיס חצורי [מהדור"ק] אמרתי ללמוד זכות על הרמז"ס,
 ד"ל דצחמת מודה גם הוא דאפילו דבר שאנו מקפיד עליו
 אף דאין בו משום גזל, מ"מ לא יכול לזכות בו שיהיה שלו, אבל
 אף שהוא אינו זוכה בו מ"מ אם קדש בו אשה האשה זוכה בו,
 דכיון שאין צעה"צ מקפיד לא גרע מלאו, והאשה קונה ביאוש
 ושינוי רשות, ואף שאין צעה"צ יודע כלל אם נטלו זה והוי יאוש
 שלא מדעת, מ"מ מהני בזה עפ"י הש"ך בחי"מ סי' שצ"ה
 סק"א דדוקא באצירה דגם עתה אחרי שנודע לו אינו מחליש
 מלזנו כ"י לא מהני יס"מ, אבל בדבר שמוחר מלזנו ומחליש
 בלזנו עוב מהני אף שלא מדעת, וא"כ דקדו דברי רבינו הגדול
 וכו', [ולפי זה אפילו אם אינו מקפיד רק לאותו אדם בלבד
 מהני, דכיון שהוא מטעם יאוש לא בעינן שלא יקפיד לכל העולם].

ובמשיב דבר סי' ל"ג הביא מתחילה לענין נידונו מש"כ הנוצ"ק
 הג"ל דכוונה הרמז"ס והמחבר הוא מטעם הפקר וא"כ
 בעינן שלא יקפיד לשום אדם, אך שוב כתב דעיקר זה דפי' בלשון
 הרמז"ס והמחבר ליחא, דאין יעלה על הדעת דמי שיש לו תמרים
 ואגוזים הרי בן הפקר לכל אדם ליעול תמרה אחת כ"י, אלא
 העיקר הוא כמ"ש במהדור"ק הג"ל דלע"ג שאין אדם רשאי לאכול
 תמרה של חבירו בלא רשות שהרי אינו הפקר, מ"מ אם נטל
 וקדש

וע"י בפרי יעקב בלן מה שהעיר על דברי החשב"ץ, דלוי צ"כ
 צו שופ' הוי ודלוי גזל ואינה מקודשת, א"כ אמאי נפסח
 מש"פ חיישין לקדושין, דממ"פ אי אולת בחר מקום הקדושין
 הרי אין צו שופ', ואי אולת בחר מקום אחר ששם הוא שופ'
 א"כ הוי גזל, וזכה ליכא חשש שמה יהיה בלן אי מלאני מדי
 ויראה שמצטלן הקדושין גם במקומו לא יאוש, דלמה לא יתלה
 דלכך מצטלן משום שהוא גזל כיון שבמקומו הוא שופ', וי"ל
 דהחשב"ץ יסבור כטעם הסוברים דדוקא היכא שיש לה דרך לשם
 במקום ששופ', ולדידיה אין דרך, א"כ לדידיה לא הוי הקפדה
 וכו'. ועפ"י כתב נפחתי עזרה סק"ג לפרט דברי החשב"ץ,
 דהרמז"ס אולי בזה לשיטתו דסובר דהעטם נפסח מש"פ דחיישין
 לקדושין היינו במילוכו לשם, ולענין קדושין ה"ל דין ממון [משום
 חומרא דל"א], אבל לענין שאר דברים ובדומה לענין גזל אינו
 אלא מקצת ושתחו, ואפילו ידענו צביון דשם שופ' מ"מ לענין
 גזל לא הוי ממון, משא"כ להבך טעמים שכתבו הראשונים דשמה
 יבא אי משם לבלן ויראה שמצטלן הקדושין כ"י ל"ש הבא, דלויכא
 ממ"פ כ"י וכו'. וכן מבורר בכת"ס ח"א סי' פ"ה וכו"ד בקלרה
 בפי"ח להלן סי' ל"א סק"ו.

ז. כשעל גוף הכלי הבעה"ב מקפיד רק על התשמיש בו
 אינו מקפיד וקידש את האשה בהנאת תשמיש
 הכלי שלא בידיעת הבעלים. במשיב דבר סי' ל"ג בנידון אחד
 שקידש אשה בהנאת קישוט של כלי זכב שהיה אצלו בפקדון, דן
 בזה דאף שצ"ד לא היה לו אפילו רשות להשתמש, וא"כ לכו"כ
 לא מני לקדש בהנאת קישוט, מ"מ היה אפשר לומר דכל זה
 אינו אלא בחשמים שדרך להקפיד, אבל תשמיש שאין דרך העולם
 להקפיד הוי ספק קדושין וכמ"ש הרמז"ס והמחבר לענין קדשה
 בדבר שאין צעה"צ מקפיד עליו, ונימא דה"ה בלין הקפדה בשמיש,
 אלא שכתב דלפי דברי הנוצ"י דהרמז"ס והשו"ע מיידי דוקא
 באינו מקפיד לשום אדם, א"כ זה אינו אלא באופן שגוף הדבר
 אין הבעלים מקפידים, אבל תשמיש של כלי יקר או"כ אפשר
 להפקיר לכל אדם ולא תהא גוף הכלי משומר, וא"א להפקיר
 אלא לנפקד או למי שהוא מוסר לו, וא"כ לא מקרי הפקר, אך
 שוב דחה ע"ס דברי הנוצ"י הג"ל והעלה דלא בעינן שלא יבא
 מקפיד לכל אדם [וכמוצא בלוח הסמוך], ועפ"י כתב דכיה
 מקום לומר דה"ה בקישוט שאם אין הבעלים מקפידים הוי ספק
 מקודשת, אלא שחסיק דזה ליחא מטעם אחר, דבשלמא כשמקדש
 בגוף הדבר השרי פרוטט ואפילו אינו שופ' בלן אולי שופ'
 במדי, אבל בחשמים לא עדיף מנותן רשות להשתמש, מ"מ התנה
 הרא"ש [לענין המקדש בכלי שאול ומוצא צעה"ע סק"ד] דבעינן
 שיהא קבוע זמן, דבלא זה אפשר יהיה לנרץ לו מיד, ואין צעט
 קדושין שופ', משום שמה יבא בעלים ויקחנו, מכ"ש בלא יהיה
 רשות, והי דלוינו מקפיד שישתמש בו כל זמן שאינו רואה ליעול
 פקדונו בחזרה, מ"מ כשיטערך לו ודלוי יטלנו נמלא שאינו שופ',
 וגם בעיקר הדבר שאינו מקפיד בחשמים שאינו נפסח, לא נראה
 כלל בחכמים שהתקשטות הוא במקום רבים, ואיכא למיחש משום

קדש בו"י, והוי משמע דאדלעיל קאי דהיינו באמר כלך אצל יפות,
 וכ"י שהבין המבי"ט בח"א סי' י"ד שכתב, דאע"פ שכתב הרמב"ם קדש
 בדבר שאינו מקפיד כ"י אשכול ענבים חשיב טפי כ"י, ואם סובר דהרמב"ם
 מיידי באומר כלך אצל יפות מאי קשה לנידונו דשם לא היתה אמירה
 וגלוי דעת בעה"ב כלל, אי דסובר דכלי שום דבר מיידי, וכ"י משו"ת
 מהרש"ש סי' י"ג, [וכ"מ מהפוסקים לעיל אות ה' דסברי דהוי בגור
 הפקר או מתנה דבדואי מהני אפילו בלא אמירה דאח"כ].

אוצר

סי' צא אות ח

הפוסקים

אין לו חלק בו עכ"ל, הרי מצוה דאף דלא הפקיר רק לגבי בני החצר, הוי הפקר להם ומחני, וגם מצוה דלא כהאבני מלוואים הנ"ל דהוא מחזרת מחנה, דא"כ מאי פריך מהא דנדרו הנאה זה מה, הא כיון דלא נפיק אבות זה מידו עד שזכה זה בעמידה הוי כהוכח מחזירו, וא"ו דדבר שאין צע"כ מקפיד מחזרת הפקר אחינו עליה, רק מ"מ מצוה משם דמחני אף היכא דמקפיד על אחרים וכנ"ל סו.

ובדברי ריבנות סי' י כחצ, דיש הוכחה צ"ד שאין צע"כ החפץ מקפדת עליו, להיות שהמקדש והאשה הוי צע"כ החפץ הם קרובים כו.

ובלחם רב סי' כ"א כתב צידונו, דודאי שאינו מקפיד צע"כ הסעודה שיקח זה ירך מהתרנגולת, ואומדן דעתא הוא דכל הסעודה נעשה בשביל המסודר ולכבודו, וצדאי שאין צע"כ מקפיד שיקח ירך אחד מהתרנגולת, וצאומדן דעתא כי האי ופחות ממנו החמיר בדברי ריבנות סי' י [הג"ל]. וכ"כ צסי כ"ב, דצ"ד נמי ודאי דפת לחם אין דרך השותפין להפקיד זה על זה וא"כ הוי ספק קדושין.

ובמשאלת משה ח"א סי' ד' באחד שעשה שליח לשחפו שיקדש לו אשה צ"י זכרים ששלו לו, וכשאני הגערה הקפיד על הסכום שאינו לפי כבודו, לקח השליח משל השותפות צ"י למידים של עשרה זהב ונתנם צעד קדושי שחפו הנ"ל, כתב צין שאר החששות דיש לספקי צ"ד דשמא אין השותף השליח מקפיד על שחפו המשלה צע"כ, והיינו חמשה משקלי זהב הנוגעים לו, וגמר ונתן לשם מחנה כדי שיחולו הקדושין, אי לאבצת שותפי, וא"כ דחייב שלא יחצלוו הקדושין מחמת המריצה, ודמיה למש"כ הרמב"ם דלא קדש בדבר שאין צע"כ מקפיד עליו הרי זה ספק מקודשת, וכתבו גדולי האחרונים דהטעם הוא כיון דאינו מקפיד עליו דלמא מחל ונתן לו במחנה, והביא דברי הלחם רב וכדברי ריבנות הנ"ל וכתב הרי לך צדדיא דהיכא דיש להוכיח מתוך הענין דאינו מקפיד, אף שלא שמעו צדדיא חלוקין דשמא לא קפדי, א"כ היכא דאיכא ד' קורצא אמרינן דניחא ליה שיתקיימו הקדושין ויהביה לשם מחנה, וצ"ד הא תרוייכו איתנכו אי דשחפיו ניכור, ואי דאין סהדי דניחא ליה שיתקיימו הקדושין, וחלינן דלמא גמר ויהיב חולקיה במחנה, ואין לדחות מההיא דהלחם רב, דכבר לחם אחת הוא דלא קפדי, עפי לא, מ"מ צבאטרפות אהבהם הגדולה ויראתו מציעולו הקדושין, לא רחוק הוא לאיש נכבד מסוחריו העיר שלא להקפיד בסכום כזה כו, וצ"ד עדיף מההיא דכדברי ריבנות, דאילו החם המקדש נתן הפאגדירי, ולא ידוע אי ניחא לה לצע"כ הפאגדירי צ"כ, ועצ"י אמרינן דהוכחה תמיד על מחלתה, ואילו צ"ד הוא צע"כ נתן מדעתו, דודאי היכא דאיכא הוכחה כל דהיא דניחא קמיה, פשיעא דמדמינן לה להיכא דאין צע"כ מקפיד.

ובישמח רב (לה"ר שמו"ה גאגין) סי' י"ד דלי"ה ג' צידונו אי שלקה חכשע זהב מאמו שלא מדעתה וקדש בו, כתב דצ"ד דהוי אב ואם לגבי צרייכו, לו יכא דלא צדור דלא קפדי לעולם, למיחש מיהא צעי ומידי ספק לא נפקא, דמאי נפק"מ היכא שאין מקפידין מלד החפץ אשר אינו ראוי להקפיד עליו כו, להיכא דהחפץ ראוי להקפיד עליו ששווי יקר, ורק שהאנשים צע"כ אינם מקפידים זה על זה, והרי עכ"כ לא קפדי ואיכא למיחש לקדושין, ומלאתי סברא זו בדברי ריבנות סי' י כו, וע"כ מה שן אח"כ דבאב ואם דיש סברא גדולה דלא קפדי אולי הוי קדושי ידאי.

וקדש בו אין דרך צע"כ להקפיד על דבר מאשר כזה שלא לעשות מלואו כו לקדש אשה, וא"כ הוי אלא האשה יאוש ושינוי רשות כו, ומה שהקשה הנוצ"י דהא הוי יס"מ ותינן עפ"ד הש"ך כו, י"ל להוסיף דלפ"מ שפסקו הרמב"ם והמחבר צח"מ סי' שצ"ו דשינוי רשות ואח"כ יאוש ג"כ קונה, אע"כ דבאבדור לא מהני כה"כ משום דבאבדורא אחי לידו כו, ועכ"ל דלפי המסקנא אמרינן דדוקא בצידיה דילפינן מקרא אבדורא דומיא דהתירא כי לא מהני באבדורא אחי לידו, אבל בשאר דברים כגון גנב וגזלן אפילו מחייתא צע"כ מהני שינוי רשות ואח"כ יאוש, דגלוי וידוע הוא שיחישא ומחני יס"מ כו וכיו כמו בהתירא אחי לידו, ועפ"י מסיק דכיון דדבר שאינו מקפיד הוא מטעם יאוש, א"כ אפילו אינו מקפיד לכל אדם הוי ספק קדושין.

ובאבני מלוואים סקמ"ט כתב ע"ד הנוצ"י הנ"ל, דלצ"י לא כן ידמה, דדבר שאינו מקפיד עליו לאו מחזרת הפקר אחינו עליה, דהפקר ליחא כהורה כו א"כ יוכח בו שוב מחזרת הפקר, וא"כ לדבריו יערך לחזור ולזכות בו חב דבר זה, ולכן נראה דדבר שאינו מקפיד מחזרת מחנה הוא, דאינו מקפיד ונתן ונתן דבר מועט למי שיעול שלא מדעתו, וכהאי גוונא דהוי מחזרת מחנה לא צע"כ לכל אדם, וכדתן בסוכה מ"ב צ' דמלמדן אותם שיאמרו כל מי שניגע בלבי לידו הרי הוא לו במחנה, והתם ודאי דכ"ד גוי מקפיד על לולבו ואינו נתן לו במחנה, אלא כיון דהוא מחזרת מחנה אינו צריך לכל אדם, ודוקא בהפקר דחיקף יולא מרשותו אינו אלא כשמיטה שהוא הפקר לכל, אבל מחנה אינו יולא מרשותו נתן עד דמעי לרשות מקבל כו, ואם הוא מקפיד נגד אחי אדם שונא וכיוצא בו, מ"מ נגד זה שאינו מקפיד הו"ל מחנה כשיזכה בו חב צדור.

וברביד הזהב סי' ל"ה [המוצא לעיל בזהו ה'] אם כי צדור דע"כ הרמב"ם בדבר שאינו מקפיד הוא מטעם הפקר, מ"מ כתב שם בזהו ה' דמ"כ הנוצ"י דצע"כ שלא יקפיד לשום אדם פרט, משום דלא עדיפא מהפקר צע"כ, לאו מילתא היא כדמוכח מהראיות שהבאתי [וכנ"ל בזהו ה' צ' כו], דהפקר סתמא עדיפא מהפקר צע"כ, והיינו דהפקר צע"כ כיון דהדבר מעלמו אינו הפקר וגם אינו עומד להיות הפקר מעלמו, אלא ידעין דהפקר מדעתו ורצונו הפקר גמור, ולהכי אם הפקיר לכל העולם ידעין דגמר דעתו להפקיר, אבל אם הפקיר לעניים ולא לשעירים וכיו"צ לא ידעין דהפקיר הפקר גמור, דכיון דנחת לשירות שמא גם לעניים לא גמר דעתו להפקיר, אבל הפקר סתמא כיון דהדבר מעלמו הוי הפקר לא צע"כ כלל שיהיה הפקר לכל, משום דכנגד מי שאינו מקפיד עליו א"ן סהדי דגמר דעתו להפקיר, ואין לחוש שיהי' צ"י ד"ה דמפקרא כו, וע"כ מה שהאריך לצדור עפ"י סוגיות הגמ' דצ"כ כ"ח א.

ובאמרי בינה (לר"מ חו"ע צדור) ח"ב דינו נדרים סי' כ"ב כתב ג"כ דנראים הדברים דלא כהנוצ"י הנ"ל, ואף כשמקפיד על אחד מ"מ מהני, וראיה מהא דצ"כ י"ז צ' דפריך הגמ' ובהעמדה כדי לא קפדי והתן השותפין שגדור הנאה זה מהא אחרון ליכנס לחצר, ומפרש הרשב"ם דאם איתא דלא קפדי מותר לעמוד בחצר אע"כ שמדור ממנו כיון דלא קפיד צע"כ הרי הפקיר את החצר לכל בני החצר לעמוד בו ולגבי עמידה

סו וע"כ שצ"י לרש"י בחומש פ' ויצא עה"ס וילך ראובן כימי קציר תמים שכתב דבר ההפקר שאין אדם מקפיד בו, ומשמע קצת דבר שאין בעה"ב מקפיד תורת הפקר בו.

בגב [ג] אורח שיושב (לב) אצל בעה"ב ונטל חלקו וקידש בו הוא מקודשת (הגהות אלפסי) :

היתה

ביאור הגר"א
[ג] אורח כ"ז ממ"ש
בחולין צ"ד א' ואין
האורחין כ"ז ומעשה
כ"ז ובמס' ד"א

כ"ז מי הא בלתי שרי ודיל ישיש שם ודוקא לבנו ועבדו אבל לשמש שרי ממ"ש בפס"ה ת"ר לא יתן אדם פרוסה לשמש בין כ"ז שמא כ"ז ובמס' ד"א ויטע הנכנס לסעודה לא יקח חלקו ויתנו לשמש שמא יארע דבר קלקלה בסעודה אלא יסלנו ויניחנו ואח"כ יתנו לו :

באר היטב

זה כיון שזימן אותה כה"י. וט"ז כתב מחמת קושיא זו אינו אלא ס"ק. וכתב כה"מ דף כ"ח ע"ה ואני מסתפק אי דוקא כשקידש אשה אחרת. אצל אס קידש לנת נעל הסעודה אי הוי מקודשת ונדנרי ספר מקור ברך ס"י כ"ה נראה דהוי ספק עכ"ל. ומאלי נמהרש"ל פניה והנלו

(לב) אצל בעה"ב. לענין דליחא בלתי ס"י ק"ע אורחים אין ראין לישול מלפניהם וליתן לזנו של בעה"ב. ז"ל דוקא לזנו לא יתן אצל האורחים יכולין ליתן זה לזה מאחר שזימן אותם אינו מקפיד בזה שנתנין אלו לאלו אי"כ גם כן אינו מקפיד הבעה"ב מה שקידש אשה

הפוסקים

ס"ק צא אות ח — ס"ק צב אות א

אוצר

ס"ק, [ג] כיון שזימן אותה כה"י. וט"ז כתב מחמת קושיא זו אינו אלא ס"ק. וכתב כה"מ דף כ"ח ע"ה ואני מסתפק אי דוקא כשקידש אשה אחרת. אצל אס קידש לנת נעל הסעודה אי הוי מקודשת ונדנרי ספר מקור ברך ס"י כ"ה נראה דהוי ספק עכ"ל. ומאלי נמהרש"ל פניה והנלו

ועי' במחנה אפרים ה"ל גזילה ס"י ב' דכנסתחפק אס בדבר שאין בעה"ב מקפיד יש חשש גזל [וכמוכא לעיל אות ה'] כתב בלשונו: דאין דרך העגלים להקפיד בכך, או מחמת קירוב דעתם, או משום שהוא דבר מועט, ומבואר מה דס"ל ג"כ דלא צעירן שלא יקפיד לכל אדם.

ט. ומה הדין כשאח"כ בשנודע לבעל החפץ הקפיד על עצם הקדושין מחמת סבה ידועה. בשו"ת מהר"ל ס"י י"ט אות ז' צידדן אי שלקח מטפחה של אביו וקדש בו אשה, וכשאביו שמע מה חרה לו על הקדושין, כתב דאפילו אס היינו יודעים שאס היה נותנו לאחר לא היה מקפיד, ורק מפני שחרה לו על עסק הקדושין מקפיד עליו, אין לחוש בזה, דהא ס"י אס נאמר בדבר שאינו מקפיד מקודשת למפרע, הסברה היא דמדלא קפיד השתא אחריון דעתיא דניחא ליה למפרע, או משום דניחא ליה דליטבד מלוא בממוניה, דקדושין נמי מלוא היא, וא"כ כשעמד וזוה דלא ניחא ליה אין סברה כלל לחוש, וכי יש צידו להפקיע ממנו של אדם בעל כרחו. [ויש לעיין בזה לפי דעת האחרונים לעיל בלכות ה' דבר שאינו מקפיד הוא מטעם הפקר או מתנה, אולי אינו מועיל הקפידא דבסוף לבעל הקדושין דמשיקרא].

י. וכשיש בזה אומדנא מעיקרא שיקפידו על הקדושין. צנעט שורק ס"י ה' בלחוד שלקח שלא מדעת בעה"ב טענה פשוטה וקדש זה בחו של בעה"ב, הניח מהרב השואל (ר"י כ"ץ אב"ד אגוד) שכתב דאף דהוא דבר שאין בעה"ב מקפיד עליו, אצל כיון שקדש בחו, שאל אפו וחמתו היה הדבר, ודאי מקפיד. והרב המחבר שם בלוח צ"י כתב מתחילה דלכאורה יש להשיב, דאס לגבי אחרים אינו מקפיד הלא גם נגדו אינו מקפיד על גוף הלקיחה של הבעה"ב, רק על מעשה הקדושין שקדש בחו הגדולה שאינה כבר ברשות אביה, ולפ"מ שביארנו סברה הרמב"ם דהטעם בדבר שאינו מקפיד דה"ל בהפקר או כמתנה, אי"כ מה יועיל מה שמקפיד על הקדושין אס אינו מקפיד על עצם הלקיחה, וכנותנו לו במתנה דמי, דשוב צידו לעשות בו כעובד צעיריו, הגע עצמך אס היה נותן לו במתנה הבעה"ב בפירוש, והלך הוא וקדש זה בחו למורת רוחו, הני בעלה בזה המתנה למפרע כ"ז, וא"ע כעת אס יעמדו דברי כה"ר או דברי נבונים בזה, ואני כמסתפק שיש לפתל בזה. ובלכות ה' אחר שהבדיל דברי הרמב"ם בדבר שאינו מקפיד דהאומדנא הוא מלך דניחא ליה דליטבד מלוא בממוניה, כתב לפ"מ דנ"ד דלויכא אומדנא להיפך, דלא ניחא ליה בכך מלוא להיות לו בעבור זה מתנה ליה שזוכה צ"י, כי הקדושין הם למורת רוחו, ומאחר דנ"ד כך נערה מותרת מדינא משום ספק ספיקא [כ"ל בחשבה

ובחדות יעקב ח"ב ס"י י"ט בלחוד שלקח מבעה"ב טענה פשוטה של מתנה וקדש זה בחו של בעה"ב, כשון בזה דהוי דבר שאין בעה"ב מקפיד עליו, כתב דלפ"ד האביו מלואים. דהוא מחמת מתנה [כ"ל בלוח ח'], אי"כ י"ל דכשקדש בחו שיוגרם לה ספק קדושין, ודאי מקפיד ולא יכיוצ במתנה, ועוד דאסור לקדש בלא שזוכי ולא הוי שום מלוא, ודאי מקפיד שלא יבטל אס בחו צעירין ולא יבטל אס המקדש באיסור דרז מנגיד עליו, ולא מהני כלל הקדושין.

ובעולת יצחק (להרי' ליוני) ח"ב ס"י ה' בלחוד שקדש בכף שלקח מאשה אחת בלא ידיעת בעלה, כתב דהגם דאס הכף אינה של כסף אפשר שאין הבעל מקפיד ע"ז, כדאמרין בסוף ב"ק הני לגבי בני מתחא דבר מועט הוא, אצל נראה פשוט דכיון דע"י קדושין אלו תהיה הבעולה מקודשת לאיש כ"ל (עני הולך קרוב וכליו לא חוזר ולא בדר וקוראים לו המשונה), אינו ידע הבעה"ב שחלוי בקפידתו צודאי יקפיד ע"ז, ודוגמא לזה בתוס' צ"מ כ"ב א' ד"ה אס, שכתבו דכיון דחזיון דניחא ליה השתא אחריון דניחא ליה מעיקרא משום מלוא עכ"ל, וא"כ מה"ש צ"ד י"ל איפכא, כיון דהשתא לא ניחא ליה אחריון דלא ניחא ליה מעיקרא שלא תלך חלקו ע"י ממונו.

צב. אורח שיושב אצל בעה"ב וכו'. א. מקור הדין ודעות הפוסקים בזה אי הוי קדושי ודאי או קדושי ספק. מקור הדק הוא בשלטי הגבורים פ"ב לקדושין שכתב בשם רי"א"ז דבעה"ב המזמין אורחים לשלחנו ולקח אחד מהם וקדש זה אס האשה מקודשת, שאין בעה"ב מקפיד עליהם אס יעשו כל חפזיהם בממוניהם. וצ"ע סק"ד תמה על דק זה מהא דליחא בחולין ל"ד צ"י דאין האורחים רשאים ליתן ממה שלפניהם לזנו ולבחו של בעה"ב אי"כ נטלו רשות מבעה"ב, וכ"פ בלתי ס"י ק"ע, וא"כ כ"ש שלא ליתן לאחרים שלא ברשותו ואמאי יוכל לקדש בזה, וכתב דע"כ נראה ברור דאין כאן קדושין ודאי אלא ספק.

באר היטב

סי' ק"ע. אורחים המסונים אלל צעה"צ אפילו ניררו חלקם והגיתו לפנייהם ונטל צעה"צ ממה שהגיתו לפנייהם וקדש את האשה מקודשת כל עוד שלא נתנו בתוך פיהם. מהרי"ע ח"א סי' ק"ט:

צ"ח סי' ק"ע. ולחבר שנתן חלקו לאורח ראשי ליתן לבנו של צעה"צ ע"ש א"ב י"ל דמשי"ה כתב כאן ונטל חלקו וכו' להורות דלחבר שנתן חלקו קידש בו את האשה. לפ"ז לא מקשו מידי הכה"מ וט"ז חלו"ה

הפוסקים

סי' צב אות א

אוצר

להחיר מעטס זה, דאף שהיך היה מצעל הסעודה, כרי כתב הרמב"ם דאם קדשה בדבר שאין צעה"צ מקפיד הרי זו מקודשת מספק, וא"כ צ"ד נמי ודאי שאינו מקפיד צעל הסעודה שיקח זה ירך מהתרנגולת, ואומדן דעתא הוא דכל הסעודה נעשה בשביל המשוך ולכבודו, וזולאי שאין צעה"צ מקפיד שיקח ירך אחד מהתרנגולת וכו'. ושם צ"ח כ"ד צידון סעודה מצעל שהסחטפו כולם כהולאות הסעודה ולקח אחד מהם פת לחם וקידש צב צחו של חצירו, אחר שכתב ג"כ דהוי ספק קדושין עפ"י דברי הרמב"ם הג"ל, דודאי פת לחם אין דרך השותפין להקפיד זה על זה כו', הביא גם דברי הרי"א דצעה"צ המחזין אורחים כו' שאין צעה"צ מקפיד עליהם אם ישנו כל חפזיהם במוטותיהם, ומסיים שם דהוי ספק קדושין.

גם ביד דוד (פסקי הלכות) פ"ב דאישות אות ק"ג אחר שציאר סברה הרמב"ם בדבר שאין צעה"צ מקפיד דהוי ספק קדושין, משום דלענין קדושין משום שמה מקפיד הנהו ואולי יחזיר שמקפיד, כתב דמח' העטס נראה דאורחים המסונים על שנתן של צעה"צ ולקח אחד מהם וקדש צמה שלפניו, אף שצעה"צ הוצא הדין בפשיטות דהקדושין קיימין, עכ"ז לדעתו הדבר ספק, דאולי יקפיד הצעה"צ, דאילו רוצה רק שישלכו צממם לא שיוניטו לבתיהם, והדבר אללי ל"ע, והביא מתע"י מהרי"ע הג"ל שהאריך בזה, וכתב דראיותיו נכוחות למי שאמרם, וע"י בהגרי"א סק"א [שהביא ראיה מהא דמותר נחת לשמש הסעודה], ודבריו אינם מוכרחים, ד"ל דאין צעה"צ מקפיד אם נותנים להשמש פרוסה, אבל לאדם אחר מקפידים, ואפשר [ד"ש] שמקפידים גם אם ישנו להשמש, ולא כל אדם שווים בזה, ולכן לענין קדושין הדבר ספק. גם בקצוץ שטל הרמב"ם פ"ב מהל' אישות כתב שצחודשו חזק דברי המהרי"ע שראיותיו נכוחות.

ובדינא דחיי (על הסמ"ג) עשין מ"ח דף י' עור ג' נסחפק גם בדברי הרי"א ע"מנו, אם מקודשת גמורה קאמר או ספק מקודשת, ומסיק דלענין הלכה הוי ספק מקודשת. וע"י עוד בראיות ג' ו' מכמה אחרונים שמחמת ק"י הכ"ז הג"ל פירש דברי הרי"א והרמ"א שלא אמרו דמקודשת אלל צאופנים ידועים דבהם האורח ראשי ליתן.

אולם דעת הרבה אחרונים דהוי קדושין ודאי. צו"ח מהרי"ע סי' י"ג באורח שלקח דבר מהסעודה של צעה"צ וקדש בו, וארצ' השולל פסק בזה מלד דהוי דבר שאינו שלו, כתב דיראה ודאי דאין זה ספקו כלל אפילו לאחשיבניהו קדושין ספק, אלל קדושין ודאי הוי, שאינו מקפיד צעל הסעודה בזה, ואע"פ שכתב הרמב"ם דאם קדשה בדבר שאין צעה"צ מקפיד עליו כ"ז מקודשת מספק, חסם שאני שנתנו לבית חצירו שלא ברשות, משא"כ הכא שנתנו ברשותו וזימנו אללו, וכ"כ צעה"צ בשם ריא"ז כו', וזו אינה נריכה לפנים.

ובן בנבחר מכסף סי' כ"ו צידון אי' מהמסונים שלקח טום יין בסעודה של צעה"צ וקדש בו, אחר שזן בזה עפ"י פלוגתה הראשונים לענין האומר התקדשי לי ביום זה של יין, אי' אמרין צו ולא צמה שצחוכו או דאמרין צמה שצחוכו [וכמצינו צ"ח כ"ט], כתב דלענין היין, אע"פ שאינו שלי, כיון שהמזמן לבני אדם בסעודה

ובשורת מהרי"ע ח"א סי' ק"א הכי מהרי"א מוטל שכתב צידון כ"ח דהוי קדושין ודאי, ואם ב"ה אחר וקדשה אינה נריכה הימנו ג"כ, משום ד"ל שצעה"צ נתן להאורחים צמחה גמורה נכל' מה שירצו לאכול ולתה ברוטם, והמהרי"ע השיב עליו וכתב, דאף דאולי דמסתבר ניסב, מיהו לעשותן קדושין ודאי כו' בזה אי' חזק להחמיר, ומח' שמספק עלי' הדבר הוא מלחמה שאמרו בפ"י דדמאי משנה אי' המחזין את חצירו שישלכו אללו והוא אינו מאמינו על המעשרות, ואמר מה שאני עתיד להפריש למחר הרי הוא מעשר כו', וצירושלמי פריך ואינו אסור משום גזל ומשני רוצה הוא שיהא לו נחת רוח, ופ"י הרי"ע רוצה הצעה"צ צמחה רוח של זה שהזמינו, ונראה שלא אמרו דרוצה צעה"צ צעל כרחו צבא נחת רוחו של זה אלל צענין זה של הפרשת תרומה, לפי שא"ל לו שישלכו בלי הפרשה אחולי אחיל ליה, אבל לקדש צו את האשה אע"פ שמת רוח הוא לו, אין רוח צעה"צ נוחה הימנו שאין זה מלכתי הסעודה, ועוד אמרו שם [משנה ג'] פועל שאינו מאמין לצעה"צ מוטל גרזנה אחת ואומר זו וע"י הצאות כו' ומשך גרזנה אחת, רש"י אומר לא יחשוך מפני שהוא ממעט במלכתו של צעה"צ, ר' יוסי אומר לא יחשוך מפני שהוא חנאי צ"ד, ומדברי כולם נלמד שיש צאונה גרזנה של תרומה משום גזל, ולהכי אמר ח"ק שחושך גרזנה אחת כגדול מלכתו, ורש"י דאמר לא יחשוך יהיב טעמא מפני שהוא ממעט במלכתו כלומר והקפדה דצעה"צ הוא שישלכו כ"ו שצ"ד כו', ור' יוסי חלי טעמא מפני שהוא חנאי צ"ד, שצ"ד מחנה עליהם שחכה תרומה משום תקנחה דצעה"צ גופיה כו', עכ"פ לדברי הכל יש בזה משום גזל, ועוד אמרין בחולין י"ד אי' אין האורחים ראשין ליתן ממה שלפניהם לבנו ולצחו של צעה"צ כו', וק"י אלל חצירו דאיכא קפידה צמילתה שלא ליעול מעל השלחן ליתן לאחרים, ואין לחלק דבנו וצחו שאני שהם בגופו, אבל לאחרים הרי הוא להם נחת רוח צאונה טובה כנאה, דהא משמע דמשום כיסופא דצעה"צ הוא, כשאר מילתא דמיתתי הכס, וכ"כ שאסור נחת לאחרים דאיכא כיסופא וגזל, וצחוספתה שלבי צ"ק חניא צן האוכל אלל אציו ועד האוכל אלל רצו, קוצה ונותן פרוסה לעצמו או לבנו של אוהבו שכך נהגו צעלי צחים, ומשמע דוקא הכס שכן נהגו אלל שאר כל אדם לא כו', וצמחודרין כ"ו צ' אמרין גנב יוסן וגנב חשוי לא שמיח גנב, ומוקי לה באריסא ודבר מועט, אלמא אע"פ שהוא ארים ואפילו דבר מועט הוי גזל, אלל דלא משוי ליה דאיכא גזל ומורה החירא, וכ"כ צומן אחר דידע שהוא גזל אף צעה"צ הוי גזל כו', והרמב"ם כתב דאם קדשה בדבר שאין צעה"צ מקפיד עליו כגון תמרה או אגוז ה"ז מקודשת מספק, הרי דאע"פ דאין צעה"צ מקפיד בכך עשאו ספק קדושין לפי שנטל שלא ברשות צעה"צ, ואף כאן צאולל בסעודה, לפ"מ שהוכחנו דאין לו רשות ליעול וליתן לאחרים, אפילו ח"מא דאין צעה"צ מקפיד בכך, כל שלא נטל רשות מצעה"צ בפירוש ספקא הוי. [וע"י להלן צאונה ה' מש"כ מהמהרי"ע בסוף החשיבה על דברי הרי"א הג"ל].

ובלחם רב סי' כ"א צידון משוך אחד שאני הכלל בזמינו לסעודה ולקח המשוך ירך של תרנגולת וקידש בו את משוכתו, וזן שם בחקירה ד' דלכאורה הוא גזל כו', וכתב דאין

אוצר

סיק צב אית א'

הפוסקים

בסעודה חיונו מקפיד על האוכלים ומשקים שנוטלים בני הסעודה ונותנים לאחרים, הוי כשלו. וכן דייק הרב פעלים ח"א סי' י"ג מדברי הרדכי נועם סי' א' בידון אחד שלקח כוס וין בסעודה של צעה"ב וקידש בו, דפשיטא ליה שהיין שבתוך הכוס חשיב של ראובן המקדש כיון ששמעון זימנו שם, וכיון דנטלו מן השלחן בידו נעשה שלו וזהו צו, והרי הוא מקדש ביון שלו.

וכן דעת האמרות שהורות בסעיף זה, וע"ש מה שחמה על הוכחת המהרי"ט מהירושלמי דמלאי אמתני' דהמזמין את חבירו כי דאמר ר'אבה הוא שיכר לו נחת רוח, דמשמע דוקא בכה"ג דאי אפשר לו לאכול בלא הפרשה בו, אבל לדברים שאינו מלכדי הסעודה לא בו [וכנ"ל], דאדרבה מהירושלמי שם מוכח להיפך, דמיתני בחר הכי עובדא דרבנן שהזמינס צעה"ב, והצעה"ב הוי מסתכל אם יעשרו כי הלשגיו לפניו דרבנן חושדין בו שאינו מעשר, וקאמר שחיו זורקין זה לזה דרך שחוק וצחוק כך הפרישו מעשר ע"ש, וקשה דהא התם בודאי לא היה ר'אבה בזהנחת רוח שלהם שיעשרו אע"פ שהזמינס, וא"כ דמי לקדושין דלא הוי מלכדי הסעודה, וא"ל דהצעה"ב יש לו נחת רוח בכל מה שיעשו האורחים אע"פ שאינו מלכדי הסעודה, שכל מה שזמנים צפויים הוא מחיילם ממנו שיעשו בו מה שירצו, וכן מה שהוכיח המהרי"ט שם ממשנה ג' פועל שאינו מאמין לבעה"ב בו, דמשמע דלכו"ע יש בזהנחת גרוגרת משום גזל, לעני"ד אין משם ראייה, דהא בירושלמי רפ"ג דמלאי מוקי להך מחגי בלול מן המנווין דרך גמילות חסדים ואינו אוכל בלול שם, ומהו"ה הוי גזל, אבל המזמין את חבירו לאכול דעתו הוא שכל מה שיעשה האורח ללכדו מוחל לו.

ובמשכנות הרועים מש' קי' אות כ"ד דר"ז א', אחר שדחה ג"כ ראיות המהרי"ט מהמשנה דפועל מהירושלמי כעין מ"ש הברכות מים והאמרות טהורות הני"ל, הביא מדברי הרי"א הני"ל דפשיטא ליה דמקודשת, וטעמו משום שאינו מקפיד צמה שיעשו כל חפציהם במנותיהם, אלא שהסתפק בדבריו אם כוונתו במש"כ מנותיהם היינו שציר להם חלקם, או דכל מה שהניח לפניו קרוי מנותיהם, ובתו דהרמ"א שכתב ונטל חלקו משמע במזכר ולפיכך שינה הלשון בו. מיהו שם באות כ"ג אחר שכתב דפשוטן של דברי הרמ"א משמע דמקודשת גמורה קאמר ודלא כהע"ז, כתב דר"ל"ד א' [וכנראה מדבריו שחש' זו כתב לאחרונה] דאין לדקדק מדברי הרמ"א דדוקא צמה שמצור לחלק האורח לבדו, אבל אם מזמין לפני אורחים הרבה אין לו רשות לזכות בעצמו ולקדש בו את האשה, דלמאי נחוש לה, דאפילו אם בכה"ג הו"ל כשחפין, אין כאן טענת מאן פליג לך, כיון דכל היין והאוכל כהדדי נינהו, והו"ל כזוי דשחף חולק שלא לדעת חבירו דמכאן דפליגי דמו כדאיתא ב"מ ס"ט ב' וכתב"מ סי' קע"ז סעיף י"ז בו, ומה גם דכל הפוסקים כתבו סתמא שנטל כוס א' מהמזמין לפניו, וזה נלמד פשוט.

ובערך השלחן סעיף זה כתב דנ"ל ראייה לדברי הרי"א ממה שכתבו החס' בערוצין ע"ג ב' ד"ה בני חבורה ח"ל: דמייירי שכל הצות הזמנים לסעוד אללו ואף על פי שלא זוכה סומכים על פת שעל השלחן דכזבו בו דמי, וכן כתב הרי"א בפסק א' מעירוצין הלכה י"ט צ"ס הרש"צא והצי"א הבי' בלורח חיים סימן ס"א, והוא צ"ס הרש"צא ח"ד סימן ר"ל"ז ח"ל: בני חבורה שהיו מסובין כגון שזימנס א' מהם לאכול משלו, והכי מוכח צ"י הדר בו ואע"פ שלא הקנה להם פת שעל השלחן בפירוש, אפ"ה סתמא דמילתא כל שזימנס דיכולים לאכול לדעתם הרי הוא כאלו נשתתפו עמו ויש להם בו זכות עכ"ל, וכה"ג חשיב כשלו לקדש בו את האשה. וכן הביא ראיה זו בידיו של משה בלקטנים סי' ח'. וכתב ארי' (לר"ל הורצין) סי' ג' אות ג', ובתו דמדברי הרש"צא הני"ל מוכח בזהנחת דעה"ב מוכח לאורחים ואם נטל הוי שלו ויכול לקדש בו את האשה שם. ושם באות א' כתב דכ"מ מדברי המג"א סי' קע"ה סק"ד שכתב דאם הצעה"ב נותן הקנקן על השלחן כמו שעושין בסעודות גדולות, כולן שוין לעובד והוי כיש לו חלק בו ומצרכין הטוב והמטיב ע"ש, ומשמע מלשנו דיש קנין לאורחים חייבין אף שעדיין

בסעודה חיונו מקפיד על האוכלים ומשקים שנוטלים בני הסעודה ונותנים לאחרים, הוי כשלו. וכן דייק הרב פעלים ח"א סי' י"ג מדברי הרדכי נועם סי' א' בידון אחד שלקח כוס וין בסעודה של צעה"ב וקידש בו, דפשיטא ליה שהיין שבתוך הכוס חשיב של ראובן המקדש כיון ששמעון זימנו שם, וכיון דנטלו מן השלחן בידו נעשה שלו וזהו צו, והרי הוא מקדש ביון שלו.

וכן דעת האמרות שהורות בסעיף זה, וע"ש מה שחמה על הוכחת המהרי"ט מהירושלמי דמלאי אמתני' דהמזמין את חבירו כי דאמר ר'אבה הוא שיכר לו נחת רוח, דמשמע דוקא בכה"ג דאי אפשר לו לאכול בלא הפרשה בו, אבל לדברים שאינו מלכדי הסעודה לא בו [וכנ"ל], דאדרבה מהירושלמי שם מוכח להיפך, דמיתני בחר הכי עובדא דרבנן שהזמינס צעה"ב, והצעה"ב הוי מסתכל אם יעשרו כי הלשגיו לפניו דרבנן חושדין בו שאינו מעשר, וקאמר שחיו זורקין זה לזה דרך שחוק וצחוק כך הפרישו מעשר ע"ש, וקשה דהא התם בודאי לא היה ר'אבה בזהנחת רוח שלהם שיעשרו אע"פ שהזמינס, וא"כ דמי לקדושין דלא הוי מלכדי הסעודה, וא"ל דהצעה"ב יש לו נחת רוח בכל מה שיעשו האורחים אע"פ שאינו מלכדי הסעודה, שכל מה שזמנים צפויים הוא מחיילם ממנו שיעשו בו מה שירצו, וכן מה שהוכיח המהרי"ט שם ממשנה ג' פועל שאינו מאמין לבעה"ב בו, דמשמע דלכו"ע יש בזהנחת גרוגרת משום גזל, לעני"ד אין משם ראייה, דהא בירושלמי רפ"ג דמלאי מוקי להך מחגי בלול מן המנווין דרך גמילות חסדים ואינו אוכל בלול שם, ומהו"ה הוי גזל, אבל המזמין את חבירו לאכול דעתו הוא שכל מה שיעשה האורח ללכדו מוחל לו.

גם בברכות מים סעיף זה דק"ד טור ג' האריך בסתירה ראיות המהרי"ט, ובתו דמש"כ הירושלמי ר'אבה הוא שיכר לו נחת רוח בו, ר"ל משעה שהזמינו ר'אבה הוא שיכר לו נחת רוח ובעין יפה הוא נותן לו שיעשה בכל הסעודה מה שירצה ודלא כמהרי"ט, ומזה ק"ל על המהרי"ט שנסתחייע מהמשנה דפועל שאינו מאמין לבעה"ב בו, דבשלמא אורחים שהזמינס כל הנותן צעין יפה הוא נותן כיון דמדעתו הוא נותן, משא"כ פועל דמשל שמים הוא אוכל שלא צרנו צעה"ב, משו"ה בכל דהוא דעביד [חוץ מאכילתו] הו"ל גזל, ואף שהמהרי"ט הרגיש בזה ובתו, דאי גבי פועל איכא קפידא ה"ה בלורח בו, לפע"ד עדיין קשה, דבשלמא גבי מוכר דמרצונו מכר הו"ל כמחנה וצעין יפה מוכר ונותן, משא"כ גבי פועל, דאף אם לא יתראה, אוכל בעל כרחו ליכא למימר צעין יפה, מה שאין כן גבי אורח דהוי מחנה וצעין יפה הוא נותן בו. ומה שהביא המהרי"ט מהא דאין האורחים רשאים ליתן לבדו בו, דקיי' אלל חבירו בו, לעני"ד דוקא צנו וצחו משום מעשה המובהק שם בגמ', אמנס בלורח הנותן לאחרים לא איכפת ליה לצעה"ב, שהרי כבר הביא לפניו כדי לרבו והוא עשה מלצו לחת לאחרים בו, ואפילו לפ"מ שפי' הרמב"ם שם שמא יחשיב שחושב שיביא ואין לו להביא, לפי"ז אף צנותן לאחרים אסור, מ"מ לא הוי טעמא משום גזל, ומה שהביא מהחוספתא דב"ק בן האוכל אלל חביו ועבד אלל רבו דקולא ונותן פרוסה, דמשמע דוקא הנהו אלל שאר כל אדם לא, לפעני"ד י"ל דמייירי בלוקחים שלא מעל השלחן, דכיון דסומכים על שלחנו לא מקפיד בזה,

לאכול, ומה שמערכין בשבילם הו"ל כאילו אכלו כלם, ונימא ליה סי' לבעה"ב דהוי עושה פצוה לכלם כממונו, משא"כ בשלקא אחד מהמסובין ונתן לאחר לשם קדושין או לדבר אחר לתועלתו לבד, אה"נ דקפיד בעה"ב כיון דלכלם יש חלק בזה. וכ"כ בתוס' חיים סעיף זה.

(טו) יש לעיין ממה שהובא להלן באית זה בשם הרשב"א בנדרים, דסתם מזמין אינו מוכח לאורח כלל רק רשות בעלמא נותן לו לאכול. ועי' בגשמת כל חי ח"א יו"ד סי' נ"א שדחה הראיה משו"ת הרשב"א ח"ד הג"ל, ד"ל ג"כ דכונתו דהא דויכח להם את הכל היינו דוקא

אוצר

סי' צב אות א-ב

הפוסקים

ומבואר מדבריו דכיון דאזמניה זכר בגוף הכתר כמה שהוא יכול
לאכול, וכ"כ מהרש"ם בפירושו שם, וכן יש להוכיח מדברי התוס'
פסחים כ"ט א' ד"ה דין, שתמכו על פרש"י דחמץ של נכרי
מוחר באכילה, דא"ל, דכשנתן לו הנכרי הרי הוא שלו בשעת
אכילה, ומדלא תירצו דמשכחת לה באזמניה עליה כההיא דמרים
ה"ל, משמע דס"ל דגם בכה"ג זכר בו כו', [וכן העיר הכוזב
מיעקב סי' קכ"ה בתוכ"ד, ובאמרי שפר (נהר"א קלאקין) סי'
ל"א ל"ן להתוס' ב"ה דף מ' ד"ה חלל, שכתבו דאורחים אין
דעתם כ"כ על המנות, ומשמע דהוי שלהם], אמנם מדברי הר"ן
בדורים שם מבואר שחולק על זה, שכתב ח"ל: לעולם אי יכיר
ל"ה במתנה שריא ליה, וכי קאמר עליך לאפוקי דאי אזמניה
עליה תיחסר ליה דההיא שעתא נמי ככרו הוא, וכ"כ הרשב"א
בחי' שם, הרי מפורש ואל"ה דס"ל להרשב"א והר"ן דתוס' ממין
הונו מחב"ה לאורח כלל, כ"ל רשות בעלמא נתן לו לאכול, ומשוי"ה
כתבו דההיא שעתא נמי ככרו הוא. ובדק"מ טור א' הוסיף,
שכן מתבאר מדברי הרמב"ן בהלכותיו לדורים שכתב, לאפוקי דלא
אזמניה עליה משום דאזמניה מילתא דחמין הוא וכבר דמריה
כו' ומיניה הוא דמתהני זמינא, אבל נתן לו במתנה מעיקרא
למעצד כההוא כבר כל מאי דכתיב כיון דלאו ברשותיה כו'.

גם בדברי אליהו על השו"ע כאן כתב דדיו של הרמ"א תלוי
בפליגתא הראשונים בסוגיא דדורים ה"ל, דלפרש"י אי אזמניה
קנה חלקו, וכיון דהוא שלו לגמרי יכול לקדש בו, אבל להר"ן
דמפרש דההיא שעתא נמי ככרו הוא, הוי כמקדש בדבר שאינו
שלו, והוסיף דאין לומר דע"כ הוי כדבר שאין צריך מקפיד,
דברי הב"ש הקשה מהא דאין האורחים רשאים לתת כו' [ובני"ל],
ואף דהמקנה תורץ דאינו חלל משום דרך ארץ ולא הוי גזל
גמור, ע"כ לא מצי לקרותו דבר שאינו מקפיד.

וע"י במשפטי צדק ח"ב סי' ע"ד בידון סעודה מרעים שלקח
אחד מעל השלחן כוס יין ונתנו לחבירו לקדוש ברו, שכתב
דאם היה זה היין שקדש בו של בעב"כ לבד או של המשדכת
לבד, בודאי לא הוי קדושין דהוי כקדשה בגזל או בגזל דידה
ושחקיה וכו'. וכתב הכנה"כ בהג"ע אות ס"ה דנראה שהמשפט
דק לא ראה דברי הרי"א.

ב. ובשנתן הקדושין לבעל הסעודה עצמו עבור קדושי בתו.
עבא"ט סק"צ שהביא מהנה"כ שהספק בדברי
הרי"א אס דוקא בשקדש אשה אחרת מקודשת, אבל אם קדש
בתו של בעל הסעודה לא הוי קדושין, וכתב שמדברי המקור
ברוך סי' כ"ה נראה דהוי ספק מקודשת. ח"ל המקור ברך שם
דל"ה טור ב': דכ"ד דהיון היה של בעל הסעודה הוא אבי
הבת, וא"כ יכול לומר אין שקלי ודידי שקלי כמו בגזל דידה,
ויש לספק ב"ד דלא דמיא לגזל דידה, דהא הכא מדעתו נתן לו
היון והוי מתנה וקדש את הבת בשלו, ויש לז' אחד לומר שא"כ
שאינו גזל, מ"מ יכול לומר לא נתנו לו ע"מ ליתנו לו בעד קדושי
בתו דאינו רוצה בו, וכ"כ אם אחר [המשמש] נתן לו היין,
יכול בעב"כ לומר דלא עשהו שליח להשקות לעשות בו נבלה
לקדש בתו ולתקוני שדרתיה כו', וא"כ אינו נקרא מתנה כו',
ומסיים דאפילו נאמר שזה ספק הוא אם נקרא מתנה או לא
ותהוי ספק מקודשת, מ"מ איכא ספיקא אחרתא ב"ד היכא
דשתקב וכו'.

גם במשכנות הרועים מ"י ק' אות כ"ג דר"ד א' הספק
בזה מי אמרינן כיון דרשאי ליתנו למי שירצה מה לי אחר
מה לי האב בעב"כ, או דלמא אן סהדי דכל מאי דמשתתיר
מהחומין

שעדיין לא זכו בו, דהא לא עשו בו שום קנין, וע"כ משמע
דכשנטל אחד זוכה בו תיכף והוי כשלו, דאי נימא דאוכל משל
בעב"כ היכי דמי לשתתין וכו'. וכ"כ באמרי שפר (נהר"א קלאקין)
סי' ל"א.

ובעצי ארזים סק"צ, הביא ראה לדעת הרי"א מהב"י דקדושין
נ"ב ב', דילוף ר' יוסי דהמקדש בחלקו אינה מקודשת
מקרא דזה יכיר לך מן האש וגו' כאש מה אש לאכילה אף
הוא נמי לאכילה (ולא לדבר אחר, לשון רש"י), ומסיק התוס'
ד' יחודה דבר ציח נמי לד' יוסי, ומשמע דאי לאו קרא
הוי אמינא שיכול הכהן לקדש בחלקו אפילו בקדשי קדשים, והא
צ"ק לכ"כ משלחן גבוה קזו, וכ"כ באורח המוסר על שלחנו
של בעב"כ שזוכה משלחן הדיוט שיכול לקדש בחלקו, וע"כ מה
שהוכיח דרך דרשה דמן האש הוא דרשה גמורה כו'. ובסקנ"ה
תורץ קושיות הע"י והב"ש מהא דאין האורחים רשאים ליתן כו',
דהתם לאו מדעתו הוא אלא מהלכות דרך ארץ הנוהגים בסעודה
[ובעין מש"כ התשב"ץ הני"ל], ועפ"י מסיים דא"כ אין להפקיע
בזה זכות האורח שיש לו בו מדאורייתא כמ"ס לעיל, ומקודשת
מדאורייתא.

והמסקנה בקו"א סעיף זה כתב ג"כ דהא דאין האורחים רשאים
ליתן כו' אינו חלל מהלכות דרך ארץ כו', והוכיח כן
מהא דאמרינן במעילה דף כ' ע"א תן בשר זה לאורחים אם
נטלו מעל בעב"כ, וכתבו התוס' בקדושין מ"א א' ד"ה שלא,
דמיד דהגביות מעל (דע"י הנחת השליח ליכא לחויצו לבעב"כ),
ואם נאמר דהאורח אינו זוכה א"כ אינו יכול להקדישו, והא
קו"ל בדורים מ"ה א' גבי מעשה דבה חורון דכל מתנה שאינו
יכול להקדישה אינה מתנה, וא"כ לא ילא לחולין ואמאי מעל,
א"ו דהאורח יכול להקדיש חלקו וממילא דיכול גם לקדש בזה,
וכן משמע בתוס' צ"ק ר"פ הנחל ומאכיל דבנינו הסמוכים על
שלחנו מיד כשנתן לפניהם לאכול הוי שינוי רשות דודאי מתנה
גמורה היא, אלא דניחא ליה לבעב"כ יותר אם הוא אוכל בעלמו
ואינו גזל אלא איסורא בעלמא, וכה"ג כתב התה"ד ומוצא ב"ש
לקמן סקנ"ה גבי שאל חפץ וקדש בו דא"כ דאין השואל רשאי
להשאל אינו גזל אלא איסורא בעלמא.

ובב"ב קדושין סק"צ אף שדחה ראיית המקנה מההיא דדורים
ה"ל, לפ"מ דאמר בירושלמי שם דדוקא לגבי הערמה
אמרינן דלא הוי מתנה וא"כ אינו ענין לשם בו, מ"מ כתב דני"ל
דאפילו יכיר איסור גמור בדבר אפ"ה מקודשת ובודאי קנאו
קנין גמור דבהיתרא אתי לידיה, ולא נאמר שנתנו על חנאי
שלא יתננה לאחרים, דליכא רק איסורא בעלמא, כדמוכח בחולין
דל"ד דאמר אין האורחים רשאים ליתן כו' ומעשה באחד כו',
ומשמע דליכא איסורא רק משום מעשה שהיה, וכן מבואר ברמב"ם
פ"ז מצרכות הל' י' דעמעו שמא יתבטל, ומשמע ג"כ דלא הוי
גזל. ובביאור הדברי מלבי"ל ח"ג יו"ד סי' כ"ג וכתב דכן מחזור.

ויש שכתבו דדין זה תלוי במחלוקת הראשונים, ע"י בשמחה יו"ט
(למחרי"ט אלגאזי) סי' מ"ט דאחר שדחה ק"ת מראיות
המהרי"ט כתב שהדבר שנוי במחלוקת הראשונים, בדנדרים ל"ד
צ' איתא ככרי עליך ונתנה לו במתנה מהו כו' א"ל פשיטא
דא"כ דיכבד ליה במתנה אסור אלא ככרי עליך לאפוקי מאי
כו', א"ל לאפוקי דאי אזמניה עלי, ופרש"י לאפוקי דאי אזמניה
עליה למיכל מההוא כבר מעיקרא והדר אמר ליה ככרי עליך,
דהתם כיון דאזמניה עליה קנה חלקו כמה שהוא יכול לאכול
ואינו יכול לאסרו עליו [וכ"כ באמרי שם צ"כ יש מפרשים],

אוצר

ס"ק צב אות ב-ד

הפוסקים

כן שקדש אשה שהיה אמת מהאורחים וכסברה הכי"ת. גם בספר יחושע פסקים וכתבים סי' של"ז אחר שניאר דברי רבינו יונה הכ"ל דהטעם שהאורחים רשאים ליתן זה לה, משום דעת צע"כ הוא שיעול כל אורח ממה שירצה לתוך פיו ואינו מקפיד שיעול אותו דוקא זה, כחז לתוך קושיה בע"ז ד"ל דהרמ"א מיידי דהאש"י היה ג"כ מהאורחים וא"כ אין צע"כ מקפיד מלינת גם להאשה, ואפ"ה [כ"ל אף שהוכיח מחילה שם מדברי ר"י הכ"ל דאין להאורח זכיה עד שתן לתוך פיו], כיון דכיד האיש האורח שלא ליתן לה, וא"כ בהנאה זו שנותן לה מקודשת, דומה למקדש צ"מ שאדער עליך לשלשון או במקדש כזה שיתן אחר על ידו לידה.

ובתשב"ץ ח"ג סי' ל"ה, בנידון אחד מהמסובין בסעודה שנטל כוס יין מלפניו ונחתו לחבירו בקדושי בנה, כחז דלא הוי במקדש בגזל דצע"כ אינו מקפיד בזה שהרי גם מקבל הכוס הוא מהקוראים כו, ואע"פ שאמרו בחולין ל"ד סי' שאין האורחים רשאים ליעול מלפניהם כו, לאו מחמת גזל גמיו זה, אלא מפני מעשה שהיה ואע"פ שאין רשאים לא הוי גזילה אפילו לא נטלו רשות מצע"כ וכו'. והביאו לנידון כזה במשכנות הרועים מ"י ק' אות כ"ד.

ובשו"ת הרשב"ש סי' תקפ"א [וכוונתו גם ציכין וצונו לכוני ח"כ סי' א'] בהצרים שהיו מסובין בסעודה ועמד אחד מהם ונתן לחבירו לקדושי בנה, אחר שזן בזה לענין היכא דהסעודה היזה משתפת דהוי קדושין, כחז, וכן אם היה היין של צע"כ כו, כיון שצע"כ אינו מקפיד אם אחד מהמסובין נותן כוס יין למשמשין בסעודה, וכ"כ למסובין, שהרי אמרו בחולין ק"ו צ' השמש מדרך על כל כוס וכוס ועל כל פרוסה ופרוסה, ואמרין בצרכות מ"ה צ' שהשמש מחמין עליו, ואילו היה מה שנותנים לו גזל אין מחמין עליו, שהרי שם מוכח שכל שאכל אחד מן המסובין דבר האסור אין מחמין עליו י, ואע"פ דאמרין בקדושין ד"צ צ' גבי ההוא דקדיש בפרומא דשיכרא שלא אמרו כך אלל יפוח אלא לענין חרומה בלבד אבל לענין קדושין אמרין מחמת כיסופא הוא דאמר כו, מ"מ בנידון הזה כיון דליכא שום הקפדה צע"כ שכיון שנותן צפניהם היין צטין יפה הוא נחתו לעשות כלאן איש ואיש, ולכן אם קדש צו את האשה קדושי קדושין, שמשעה שחפסו בידי הרי הוא שלו לשחותו או ליתנו לאחר ואין שם שום הקפדה של צע"כ.

והמהרי"ם בח"א סי' ק"ג דן היכא דמקבל הקדושין הוא ג"כ מהמסובין, וכחז דמשום גזל ליכא צע"כ שום חשש שדרך הקוראים ליעול מנות ממה שלפניהם ושולחים, אלא שזן בזה דאולי יש לחוש ולומר דמשלו נחתו לו, כהא דאמרין צ"ב ל"ט סי' ג' צור של עולי רגלים צמילא מים ונתן לחבירו, דלמ"ד בירא דשופי נינהו הרי הם כרגלי מי שנתמלא לו, ה"א [בני"ד] דשופי נינהו ה"ל כמותן לחבירו מחלקו כו, וכחז ד"ל דלא גרע מקדשה בגזל דידה דק"ל צדוך או אמרה הן אפילו לא שידך דמקודשת, אי"נ הואיל ונטלו לקדש צו מסתמא זכא לעלמי כמש"כ הרא"ש בעצתה שאלה [המוצא בסעיף י"ט], וכן הטעם בגזל

מהמזומן לפני האורחים לצע"כ מחדר, וכי דאי צמי אורח אכיל ושחי ואין מחמה צידו, מיכו כל כמה דלא נפק מרשותא דמריה, אי"כ צמח קדש כיון דמדידיה קיובי ליה, ושזי הביא לבכוכ"כ והמקור צדוך הכ"ל שהסתפקו ג"כ בזה, וכן צו"אמר יחזק סי' ק"מ דק"ג צור צ' הביאם לנידון דצע"כ הוי ספק קדושין.

ואולם המגיד צ"ז סק"ל אף שכתב דאורח אין לו רשות לקדש צו אשה, דאם על צו מקפיד כ"ש על אחר, מ"מ כחז ד"ל דאם קדש צו בנה של צע"כ אפשר דמקודשת.

גם בתשו"ת הר"י פ"יב (בעל ערך השלחן) שצמשכנות הרועים דל"ה סי' כחז, דמה שנסתפקו המקור צדוך והכוכ"כ כו רואה אני להרדצ"ז סי' ת"י"ד ומכר"ש סי' ל"א בנידון כזה שקדש לבנה בעל הסעודה, ואפ"ה ס"ל דהוי קדושין, ולא שצטקין פשיטתא דהרדצ"ז ומכר"ש משום ספקו של המקור צדוך.

וכן דיוק צ"ב פטלים ח"א סי' י"ג מהרדצ"ז הכ"ל, והוסף דכן מוצא מדברי הדרכי נועם סי' א' והלחם רב סי' כ"א [ה"ז לעיל צאות א'] דנידון שלהם היה צע"כ שהאורח נתן מן השלחן לצע"כ עלמא וכתבו דהוי קדושין, ומסיים דצ"ד י"ט דס"ל דהוי קדושין גמורים, ואיכא דס"ל דהוי ספק קדושין, ולכ"ע ודאי לריכא גט כו, מחוייב ודאי לגרשה בגט וכו'.

אופנים שדנו בהם הפוסקים דלחוי קדושי ודאי אליבא דר"י.

ג. כשראה בעה"ב נתינת הקדושין ושתק. בשו"ת מהר"ט סי' ק"ג הכ"ל [צאות א'] כחז להסתפק היכא דהצע"כ עמד שם צע"כ נתינה וראה ושתק, דאיכא למימר דהוי מחילה, ואיכא למימר דלא חשיבא מחילה, שהרי אמרו לענין כלל אלל יפוח דלא מהני בקדושין דמשום כיסופא הוא דאמר הכי, אי"כ גם צ"ד דשחיקה לאו מתגה היא ולאו מחילה, בדמוכח צ"ב ק"ל א' בהביא דכחות כל נכסיו לצו כו, וכן משמע צמח דוכתי דאין צשחיקה מחילה, מיכו פי' צלשין הלחם רב סי' כ"ב המוצא לעיל [אות ח'] שכתב לעדיפותא בנידון דידה שלא לצטל הקדושין, דכיון דנטל הפרוסה צמי הצעלים והם שחקו ולא ערערו, ואפשר דמחלו ונחתו לו במחנה. וע"י לעיל בספק"ח אות צ'.

ד. כשמקבל הקדושין הוא ג"כ מהמזומנים, או משרת ומשרתת הגיונים משל בעה"ב וקדשה במזון בעה"ב שלא בידיעתו. ענאכ"ע סק"ל מ"ש מהצ"ח הלל, וצו"ר ביאר צפנים הצ"ח הלל, שהקשה ג"כ מהא דאין האורחים רשאים ליתן כו וקושיה בע"ז לעיל צאות א', ותיקן עפ"מ"ש הכ"ה צא"ה סי' ק"ע דדוקא לצו לא יתן, אבל האורחים יכולים ליתן זה לזה מאחר שזימן אותם, וכן הביא הכ"ה שם מרבינו יונה בצרכות, וא"כ גם כאלו אינו מקפיד הצע"כ מה שקדש אשה בזה, כיון שזימן אותה. ועצ"ש סק"מ שכתב, דדוקא לצו לא יתן אבל רשאי לקדש צו אשה, והמגיד צ"ז חמם עליו דודאי אם על צו מקפיד כ"ש על אחר לקדש צו אשה, והצ"ח לא כחז רק שהאורחים רשאים ליתן זה לזה דאינו מקפיד כיון שזימן אותם כו. וכחז הפרי יעקב סעיף זה דנראה דגם כונת הכ"ה

היכא שאכל איסור ודאי לגבי ידידה, אבל כשאינו אסור לגבי ידידה פי' אמרו שאינו יכול לזמן, וכאן אף אם חשבו לזה הנותן שהוא גזל הרבה, מ"מ לגבי השמש לית ביה שום איסור גזל ויכולים לצרפי עצמם וכו', ע"ש שהאריך להוכיח כן.

(י) ע"י בהגיד מרדכי סי' ג' שתמה על ראייה זו, דממ"מ, אם זה השמש משלים עמהם לזימן ה"ל כאחד מהמסובין כו כדאיתא בברכות דף מ"ה ובא"ח סי' ק"ע סעיף י"ה, ואם אינו משלים עמהם לזימן דהיינו דבלאו ידידה הוי יכולים לזמן, מה בכך שנתנו לו לענין איסור לזמן לפי שאכל איסור, ועוד דעז כאן לא אמרין שאסור לזמן אלא

אוצר

סיק צב אות ד-ה

הפוסקים

הבאר היטב אשר לפני שהעתיק כן בשם הי"ש פ"י מחלוקין, אבל עתה הפשתי ביש"ש שם ולא מנאחי רק מש"כ דדוקא לגבי לא יתן אבל לשמש המשמש בסעודה שרי ולא יותר. ובחוקר רב על חומת ח"ד (ב) ה"ל ק"י כחז בחילה מעלנו לדייק כן משנן הרמ"א שכתב ונטל חלקו וקדש בו, דמיווי ממה שהופרש לחלקו ומנוח לפניו לבדו, ומתוך צוה קושית ה"י הג"ל, ושו"ב הביא שכן כתב הב"ה"ט כאן. וכן נעשה שלום חות קי דפי"ד עור צי כתב ע"ד הרמ"א דנראה צדדיה דדוקא נטל חלקו וקדש האשה מקודשת, אבל אם הדבר אינו מצורר דה לחלקו אינם קדושין.

גם ברחספות חיים סעיף זכ הביא שיש מחלקים צוה בין אם נתנו להאורח סתם, ובין הפריש לו חלקו ואמר לו זכו חלקך, והביאו ראיה לזה מהמשנה דבי"ה דף מ' ע"א מי שזימן אלו אורחים לא יוליכו בידם מנות [לפי ערוך שלהם] אלא"כ זוכה להם מנותיהם מצערד יו"ט, וברש"י וצ"ח שם הביאו ע"י צ"דעו"ט חס בעיני זכיו ממש ע"י אחר, או דסגי ביחוד בעלמא, וכחצו שם דאף להסודרים דבעיני זכיו היינו דוקא כשלא אמר להאורחים עמך, אבל אם אמר להם מזון דא"ל זכיו וסגי ביחוד בעלמא, ומוכח דמכני יחוד באורח דליכוי כדודיה כ"י ועפ"י כתב החוספות חיים ד"ל דהרמ"א כאן מייירי צנחן לכל אחד חלקו לפניו ונטל אחד חלקו וקדש בו, ואחר שזן עוד צוה צדרי הראשונים חס יש לאורח זכיה, כתב צד"ח עור צי, חמס צהפריש חלקו ונתנו לפניו, נראה מה דהצ"ח"ב הקצו לו וזכה בו לגמרי אף לקדש בו את האשה, ולא גרע זה ממאי דאמרין ב"מ דמכירי כהונה הוי כאילו זכה כבר, וכחצו בחוס"ב צ"ב ק"י צי ד"ה הכא, דהעטס משום דהוי כמו מחנה מעטת דאסור לחזור בו, והיינו דמשום זה סמכה דעת הזוכה והשזו כזכה כבר ומחצק, ולא גרע נ"ד ממכירי כהונה.

ובשו"ת מהר"י"ח ח"א סי' ק"ג הג"ל הסתפק באורחים המסובין אלא צה"כ, וצורר אחד מהם חלקו והניח לפניו, האם

זוכים האורחים במנותיהם משוגציהם או עד שיחזו לחוך פיהם (ח), ונפ"מ חס צא אחר ונטלה חס יכול לאורכה עליו, ח"ג חס צה"כ עמנו נטלה, או שקדש צה את האשה חס מקודשת, וכחז דמסתברא שאינו מזכה להם אלא משינתו לחוך פיהם, דהא לגבי מקח אמרין צ"ב דף פ"ח ח' צורר והניח אפילו כל היום כולו לא קנה כ"י, ח"ג אפי"פ שצורר והניח לפניו לא מקרי קנין, ולא דמי לפני המנקף צה"ש היות דאמרין בגיטין סי"א ח' שאם לקט ופתן ציד הרי זה גזל גמור ואפי"פ שהשליכן אח"כ כ"י, דהחם ודאי הו"ל וזוה צא לזכות מן ההפקר לעמנו קודם שיזכה בו חצירו, מכי אחי לידים זוכה בו לגמרי, אבל הכא

יד

בעה"ב, והיינו, שמסתפק מקודם אם בא אחר ונטלה אם יכול לאסרה עליו, או שבעה"ב עצמו נטלה אם יכול לאסרה עליו, או שקדש האורח בחלקו, אבל גם לפי מה שפירש הכנה"ג דברי מהר"ט דמש"כ או שקדש בה את האשה קאי על בעה"ב, על כרחך צ"ל לפי הראיות שהביא ולאורח אין רשות לקדש ובג"ל, אלא שמי"מ אפשר אולי לומר דלא פליג על הדין הקודם שהביא הבאה"ט בשם מהרש"ל, וזהם מיירי שבעה"ב שם לפני האורחים לכל אחד חלקו, וזכה אפשר לומר דכיון שבעה"ב נתן לו חלקו הרי הוא שלו שיעשה בו מה שלבו חפץ, אבל המהר"ט מיירי שהאורח בירר לפניו חלקו ואח"כ נטל מחלקו זה וקדיש, ולכן חקר ממתי וזכה האורח אם משעה שמגביה או משעה שנותן לחוך פיו, ועל זה סובב דיונו שם דגם זה לא עדיף מהיכא דלא בירר.

גזול דודס דמסתמא חיהו מקניא לגביה כי היכי דתתקדש צה, כ"ש שנאמר דליכוי זכה בחפוח לעמנו כדי שקדש צו את האשה, אך יש לחלק ולומר דבגזול דודס ממש הוי קדושי ודאי, לפי שהכל יודעים שא"ל לה להתקדש בשל עממה, הלכך מסתמא הו"ל ויתגלית להתקדש מקניא לגביה, וכן נעצת שאלה כיון שא"ל קדש בשל אחים מסתמא מקנה [המשאל] לגבי המקדש, אבל הכא צדי הכלל סבור שהוא מקדשה בשל ואינו מקח להקנות, והסתח נמי סבור כיון שיש לו רשות לאכול בשל חסוד לקדש בו, דלאו כ"י"ע הוי דינא גמירי, בדאמרין גבי גכסי סלע זכ צפקדון בקדושין י"ג ח' דכי חיבא למטעי לא אמרין מסתמא גמרי ומקני, וכשלקח החתן החפוח מעל השלחן לא נטלו על דעת לזכות בו שהוא סבור שהוא שלו וכו', ע"ש שהאריך צוה. וכחצו צנה"כ הגה"ט חות עי' דלמהר"י"ט הוי צוה ספק קדושין.

ובשבות יעקב ח"ב סי' קל"צ צידון משרתת צוה צה"כ צפקדס מהמשרת שם שיחתוך לה פרוסה לחם משל צה"כ, הסתפק צוה חס יש לחוש לקדושין, דיש לדמוחו למצוה מליאה לחצירו, דהא יד שנייה שוים צה, והוי לגביהו כהפקר, וכיון דקנה חצירו הוי דודס, ולא נשאר רק הנאת החיתוך דאיהו שוב פרוטה, או דאמרין שהיתה מחחילה דעתו לזכות לעמנו וכו' ידידיה כ"י, ואחר שזן לענין הנאת החיתוך דאף דהוי פחות מש"י"פ עכ"פ הוי ספק קדושין דשמה ש"י"פ צמקוס אחר, הוסיף דאף ח' יומא דהנאה זו אינה ש"י"פ צמקוס מ"מ יש לחוש לקדושין, וכמו שכתב הר"ש"ש צפ"ק דקדושין גבי מקדש צעצעה שאלה דמקודשת, משום דמסתמא נתן לו צענין שיכול לקדש בו אשה, ח"ה כאן דרנא לקדש צו ודאי זכה תחילה לעמנו ואח"כ קדשה, אפי"פ דליכא למימר להיפך, דחוקה שלית עושה שליחותו וחתך מתחילה אדעתא דמשרתת, מ"מ מידי ספיקא לא נפקא, דליכא למימר הוכיח סופו על תחילתו שדעתו היתה לקדש בלחם וזכה תחילה לעמנו, וע"ש מש"כ עוד לענין דליכא למימר דהוי כקדשה בגזול מחמת שהלחם הוא של צה"כ, והביא דברי הרי"א"ו והמהר"ש הג"ל.

ח. ובשקדש בחלקו שהיה כבר מבורר לו, או בשקמץ סכדי שבעו וקדשו, או שהיה הרבה לחם על השלחן שלא החסיר מהאורחים במה שלקח לקדושין. צה"כ"ט סקל"ב הביא בשם הי"ש חולין פרק ז' סי' כ' דלאחר שהצ"ח"ב נתן לכל אחד מהאורחים חלקו רשאי ליתן לבנו, וכחצו הצה"כ"ט דלפ"י יש לתרן קושית ה"י והצ"ח"ב [הג"ל צוה ח'], דמשו"כ כתב הרמ"א כאן ונטל חלקו, להורות דלאחר שנתן חלקו קדש צו את האשה. וצה"כ"ט על ח"ה סי' ק"ע סקט"י כתב, דמש"כ צה"כ"ט בשם הרש"ל ותירן עפ"י קושית ה"י והצ"ח"ב, כתבתי כן עפ"י

(ח) צבאה"ט סקל"ב שהביא מההר"ט הג"ל והשאלה היא לענין בעה"ב שנטל משה שביררו לחם האורחים וקידש ונמשך בזה אחרי הכנה"ג הגה"ט אות ע"ב שהעתיק כן דברי מהר"ט, ולפי דברי הבאה"ט כתב בערוה"ט סעיף ע"ה דאין סבאן סתירה לדין הקודם שכתב הבאה"ט עפ"י הי"ש דאורח שקידש בחלקו מקודשת, דדוקא כשעשה איהו מעשה בחלקו אמרין דקנאו, אבל כל זמן שלא עשה מעשה עדיין נחשב החלק כשל בעה"ב, וזהם הערוה"ט כנראה שלא ראה דברי המהר"ט בפנים רק מה שהביא הבאה"ט בשמו, אבל לפי הראיות שהביא מהר"ט מפועל שאוכל משל בעה"ב שאינו רשאי ליתן מחלקו לבניו אפילו אחר שבא לידו, מבורר דהיה שאין האורח רשאי לקדש את האשה, וגם אפשר לפרש דמש"כ המהר"ט, או שקידש בו את האשה קאי שוב אאורח ולא על

אוצר

ס"ק צב אות ה—

הפוסקים

מירי זכ"ה, וא"כ היו קדושין גמורים ואין בהם ספק כלל, וז"ל בדבריו, ומראה שלא התכוין הגר"א בסק"ק דל"ן להב"י חולק ל"ד ומעשה כ"ו הא בלתי שרי ע"ש, ור"ל דוקא כהם דלא היה להם אלא מעט, אבל בלתי שיש לו הכרח שרי, ומפרש ק"ד הרמ"א, וכ"ל פשוט ומ"מ למעשה ל"ע.

ו. ומה הדין באורח שמשלם בעד אכילתו. בתוספות חיים סעיף זה כתב דפשיטא דאם אוכל בשכר דמלי לקדש בחלקו, וכ"כ בשלטי הגבורים פ' השוכר את הפועלים דשוכר האוכל אכל צעה"כ בחנאי, מלי שקיל פרוסה דידיה ולמיהב לאשתו ולבניו, וכן ראיתי בהגהת חכמת שלמה לחו"מ סי' של"ז דלשיטת רש"י [צ"ב ל"ז א'] מלי מקדש צו את האשה אחר שצא לידו ע"ש, ויש להביא ראיה לד"ן פועל ממשה דמאי פ"ז מ"ג פועל שאינו מאמין לצעה"כ נוטל בגורגת אחת ואומר כ"ו וחושך בגורגת אחת ב'. הרי דמוחר למנוע מאכילתו ולעשות צו מה שיראה.

ובערוך השלחן סעיף ע"ב כתב דנ"ל דאורח שצאכסניא שמשלם בעד אכילתו, מיד כשתון לפניו חלקו זכ"ה צו, ואין לצעה"כ רשות בחלקו, דהרי השלחן שלפניו נחשב כשלו לזמן עמידתו באכסניא, וקנה לו השלחן חלקו, ומיהו באורחים רבים, כל זמן שלא הוצרך עדיין חלקו של כל אחד לא נחשב עדיין כשלו, ואמנם יש להסתפק אם יש לצעה"כ חלק בזה כל זמן שלא הוצרך עדיין חלקו של כל אחד, ול"ע לד"נא.

ז. ומי שאינו מהמוזמנים, רק שאם היה מיסב לסעודה לא היה בעה"ב מקפיד עליו, ולקח מהסעודה וקדש בזה. צנני שמואל סי' נ"ו דקב"א א' כתב שיש לפסול הקדושין, ולא דמי למש"כ הרי"א צעה"כ דצעה"כ המזמין אורחים כ"ו מקודשת, דשאני הכס דכיון שזימנם לאכול ונתן לפניו המאכלים, מאי איכפה לו שיאכלו או שיעשו צו הפליטה, כי אין חפצו אלא שיעשו כרצונו, אבל צנ"ד לא היה כן, אלא שנתנו קצת אנשים לאכול משלהם זה הוציא קמעה וזה כ"ו לאכול ולשתות יחד, אלא שהסכימו לעשות הסעודה בבית המשודך, ולא הייתה כוונתם לזמן להמשודך, אלא הם יאכלו ביחד, ואם היה המשודך אוכל לא היו מקפידים, אבל לא שיעשה כל רצונו כמו אורח, וכי תימא מ"מ האנשים האלו ודאי שלא היו מקפידים בדבר מועט. כל כך, ובדבר שאין הצעלים מקפידים היו ספק קדושין כמ"ש הרמב"ם, ו"ל דמי יומר לן דנ"ד הוא דבר שלא היו מקפידים, ועוד דאפ"ה לא היו אלא ספק וכו'.

אולם המהר"ש צ"ח ל"א שהשיב ג"כ צנ"ד, אחרי שכתב ג"כ מתחילה לחלק בין נידון הרי"א לנידון זה כהצנני שמואל הנ"ל, סיים דמ"מ אני מגמגם דאיכא למימר שדעתו נתן דכשם שלא היו מקפידים שישתה כרצונו, גם לא היו מקפידים שיתן כוס אחד של יין למשודכחו.

היתרה

דרך לעשות כן נוכחבא ממנו לעיל באות הקודם, ובספר יהושע סו"כ סי' של"ו הוסיף, דאדרבה מדברי רבינו יונה שם משמע דס"ל דאין האורח זוכה עד שיתן לחור פיו, דא"כ למה לא יתנו גם להשמש. דמאי איכפת לן בקפידת בעה"ב אם נאמר דכבר זכה בו האורח וכו'. וכ"ה במחנה ישראל שבספר קול אליהו ח"ב בחי' על הרמב"ם פ"ב משכירות הל' י"ב.

כ. יש לזון בראיה זו מדברי המהרי"ט הנ"ל באות א' שהוכיח במשנה זו להיפך דלדברי הכל שם יש בזה משום גזל ע"ש.

יד טלם שיה כאלה, ומה שמוחר מוחר לצעה"כ, אין זכיה צנ"ד לידו עד שיתן לחור פיו, ומהב"א דצ"מ ל"ב א' גבי פועל האוכל ממנה שהוא עושה לאמרינן הכס דלי משל שמים הוא אוחל אינו יכול לתת מחלקו לבניו, וכתבו החו"מ שלא זכיה לו הכחוב אלא מה שהוא לועם ואוכל, וכן מוכח משון הרמב"ם שם שצעה"כ שכבר צאו לידו של הפועל לא זכה צו, שכתב בפ"י משכירות הל' י"ג, פועל שאמר חנו לאשתי וצני מה שאני אוכל או שאמר הרניו נתון מעט מה שנטלתי לאשתי וצני אין שומעין לו, והתם לא שייך לומר טעמא משום דממעט במלאכתו של צעה"כ, אלא משום דלא זכה רק מה שנטל ונתון לחור פיו, וכ"ה בטור חו"מ סי' של"ז ט'. [אמנם ל"ל דמ"מ היו ספק קדושין כשקודש האורח בחלקו שציר לו, דהא אפילו באורח שלא ציר חלקו עדיין, מסיק המהרי"ט לעיל באות הקודם דהיו ספק קדושין מכה דברי הרמב"ם בדבר שאין צעה"כ מקפיד עליו, וכ"ה היכא שכבר ציר חלקו דלא גרע, אלא דכל ראיותיו כאן הם להוכיח דלא עדיף בזה מה שציר לפניו]. ובסוף התשובה הביא המהרי"ט לשון הרי"א הנ"ל דצעה"כ המזמין אורחים כ"ו מקודשת, שאין צעה"כ מקפיד עליהם אם יעשו כל חפזיהם במנוחיהם, וכתב ואני מסתפק אי דוקא מנוחיהם קאמר במה שהיה להם לאכול נוחים ולא קפדי אינשי בהכי, כאותה שאמר חושך בגורגת אחת וכו'.

ובהגהות חכמת שלמה כתב לתת קושית הט"ז הנ"ל באות א', דיש לחלק, דהיכא דאכל האורח כדי שצנו, דלא המוחר חוזר לצעה"כ, יש אומדנא דלא הקנה לו רק כדי אכילתו, אבל אם נאמס ולא אכל כדי שצנו ויכול היה לאכול עוד ולא אכל, זה הו"ו שלו ויכול לתת למי שיראה וכו'.

גם בתוספות חיים סעיף זה כתב, דצמקמן ואינו אוכל כדי שצנו, שייך לו לצדו ויכול לעשות צו מה שחפץ, ופשיטא דאין כאן חשש גזל ומקודשת, וראיה לזה מהא דאיתא צ"ב נ"ב א' גבי אחד מהאחין שנשא ונתן בחור הבית כ"ו אימר מעיסתי קימן, מיהו יש לדחות דשם הוא חלקו המגיע לו מלד יוסר החלוקה, אבל הכא י"ל דצעה"כ לא נתן לו אלא כדי שיאכלו צעמנו כ"ו, אמנם י"ל כיון דכוזמנו לאכול נתחייב צמזמיותו ומלי האורח למעבד ביה מאי דצני.

אולם ביד דוד (פסקי הלכות) פ"ה דאישות אות קי"ג כתב דאף שהאורח אינו נתון אלא ממנה שיש לו לאכול, שמועט עצמו מאכילתו ג"כ לא הו"ו אלא ספק קדושין, דיכול להיות שמקפיד שאינו מוחר לו אלא אכילתו.

ועי' בבית יצחק (להר"י דנ"י) סי' כ"ד שהביא מהמג"א סי' ק"ע סק"ג, דאם יש הכרח להס על השלחן שלא יחסר להם רשאים האורחים ליתן לבני של צעה"כ, וכתב דנ"ל דהרמ"א

יט) עי' מ"מ בהל' שכירות שם שתמה על המהרי"ט ממש"כ רבינו יונה בברכות ר"ם אלו דברים אהא ולא יתן פרוסה לשמש, דבני הסעודה יכולים ליתן זה לזה שמתאר שזימן אותם אינו מקפיד במה שנותנים אלו לאלו, דמה מוכח דס"ל דהאורחים וזכים תיכף במנותיהם והשאר בצ"ע. מיהו ביד המלך (לר"א פלומבו) וביתר ביאור בבני ישחק (לר"ש אקשוטו) דקניג ד' דחו ראיתו, וכתבו דגם רבינו יונה ס"ל דאיתו שנתנו לו ג"כ לא קנה עד שיתן לחור פיו, והא דיוכלים ליתן זה לזה הוא משום דשליחותא דבעה"ב קעבדי, ובהו גם המהרי"ט מודה דאם האורח נתן לחבירו מהמוזמנים שלא בתורת קדושין, ליכא חשש גזל משום

ביאור הגר"א

[נא] הואיל וצריכה כו'.
כפ"י הר"י שם וז"ל
מזל דשמכי ראשי
בצלים ולפי שיש בהם גדולים וקטנים משה אמר רבא מאן פליג לך מ"מ.

יח

היתה סחורה בינו ובין חבירו וחלקה שלא מדעת חבירו וקידש בחלקו
[נא] הואיל וצריכה שומת ב"ד אינה מקודשת שאין זה נוטל לעצמו מה שירצה
ויניח

באר הגולה

ז מעשה דההוא אריסא
וכו' ע

אוצר

סיק צג - ס"ק צה א"ת א

הפוסקים

טע"ף יח. צג. היתה סחורה בינו ובין חבירו וכו'. כן
הוא לשון הרמב"ם פ"ה מאישות הל' ע"י. והב"מ
הראה המקור לדין זה מהגמ' וקדושין נ"ב ז' הכהא אריסא
דקדיש צמחא דשמכי אחי לקמיה דרבא אמר ליה מאן אחיך
וכו'. וכ"כ בצ"ח"א. ובספ"ק משנה שם כחז דהרמב"ם למד דין זה
מהאמרינן ב"מ ס"ט א' הנהו חרי טחאי דעבוד עיסקא כו'
אמר ליה מאן פלג לך כי היכי דאמרינן הכה גבי אריסא.

ובטור הביא בשם הרמב"ם גם לענין שותפות שבין אריס לבע"ב,
דאריס שנטל מן הפירות קודם חלוקה וקידש בהם אינו
קדושין. וכחז ב"מ דבספרי הרמב"ם שבידיו אינם כתובים
דברים אלו, ומ"מ הדין דין אחת והכי ה"ל דפרק האיש מקדש
וכו' [וכו"ל]. וכ"כ בספ"ק משנה ה"ג, והוסף דמחוק דברי
ה"ר שם לענין אם שוה ז' פירות כו' נראה שגורסו הרמב"ם
בגירסת הטור כו'. ולשון המחירי בקדושין שם: אריס או שותף
שנטל מן הדבר המשותף קודם שחלקו כו', הרי זה בכלל גזילה
ואינה מקודשת, שהרי כל שחלק שלא מדעת בכלל גזילה ואין
חלוקתו חלוקה.

צד. הואיל וצריכה שומת ב"ד. ע"י צביכר"א סק"א דמש"כ
הש"ע הואיל וצריכה שומת ב"ד, הוא כפירוש הר"י
שם מחזא דשמכי ראשי צללים, ולפי שיש בהם גדולים וקטנים
מש"כ א"ל מאן פלג לך. והוא מהב"מ שכתב כן על הרמב"ם
ה"ל דמפרש לה בדבר ה"ר שומת. וז"ל דוד (פסקי הלכות)
פ"ה דאישות אות ק"י הביא מרש"י בקדושין שם שפירש מחז
מלא יד של צללים, וכחז דהטעם דאינה מקודשת דלא נדע כמה
ליתן לחלק חבירו, ולכך הוי גזל מה שנטל לעצמו בלא מדע,
שלא יהיה אפשר ללמסם ליתן לחבירו כמה שנטל הוא, והוי בכל
משהו ומשהו שותפים, כיון שאין לו רשות ליעול בלא דעת חבירו
אין החלוקה קיימת כו', והאלפסי פירש בראשי צללים כו' ולכן
אסור לו ליעול באופן זה בלא דעת חבירו, שחבירו אינו יודע
כמה לקח ונשאר הדבר בשותפות, וכן מפרש לה הרמב"ם וכו',
ועולה ג"כ ע"ד פירש"י, ולענין דינא אין שום מחלוקת בין רש"י
להאלפסי והכל הוא אחד כו'. וביש"ס לקדושין שם דין כ"ב
מפרש ג"כ כפירש"י ה"ל, וסיים בדמחזא מקפיד צביכ"ב שמה
יתן לו קטנה והוי גזל מעיקרא.

צה. שאין זה נוטל לעצמו וכו'. א. כן הוא לשון הרמב"ם
פ"ה מאישות הל' ע"י. וכחז הב"מ סק"א דאם אח"כ
בא השותף ונחלחל למעשיו ועדיין לא נתחלקו הקדושין, או אפילו
נתחלקו, יש לזון בזה למעשה אם נאמר אגלאי מילחא למפרע
שצטלו קידש.

ובב"ש סק"מ כתב, דלכאורה נראה דלא אמרינן למפרע שצטלו
קידש כמו ביאוש כ"מ שם החוס' [ב"מ כ"ב א' ד"ה
מר זוטרא, דלא אמרינן מדמחל השתא מחיל למפרע, כמו דלא
אמרינן ביאוש שלא מדעת]. וע"י בעלמות יוסף לקדושין נ"ב ז'
שכתב, דלענין הלכה י"ל שאפילו בא צביכ"ב ואמר לו האריס
תקח לך היותר גדולים שבהם כנגד הקטנים שלקחתי דאינה
מקודשת כלל, ונראה לדקדק זה מדברי הרא"ש שכתב, אבל במחזא

מקפיד צביכ"ב שמה יתן לו קטנה והוי גזל מעיקרא ע"כ, ח"כ
אש"פ שיתן לו הגדולות, צ"ח שקידש מה שהוא שלל צרשות צביכ"ב
ה"ה, ולא אמרינן מדהשתא ניחא ליה מעיקרא נמי ניחא ליה
כההיא דאמרינן באלו מילואות, ולא חילוי קדושין למפרע.

ובפסקי הלכות פ"ה דנ"ג ז' כתב, דאם בא שותפו ואמר שאינו
מקפיד על החלוקה, והקדושין עודם צעין מקודשת מבאן
ולבבא כו', ודוקא שאמר לו בלשון שאין לספק בו שאומר זה
מחמת כיסופא, אבל בלשון שאפשר לומר מחמת כיסופא אינה
מקודשת. וז"ל דוד שם אות ק"ה כתב, דהוא פשוט על הדרך
בכתבתי בכלכא הקודמת לענין מקדש בלא חבירו, דאין שום אופן
שיחולו הקדושין למפרע, וגם מבאן ולבבא החלטתי דאינה מקודשת
אלא דוקא כשהקדושין צעין ומקדשה עתה מחדש וכ"ל משיב
כו', וכן הסכים ב"ש [כו"ל], ובח"מ נסחפך בזה, ונראה שספיקו
הוא דבשותף כיון דגלי דלעתא שאינו מקפיד הוי כמאן דפליג
מעיקרא דמי, והוי דבר שאין צביכ"ב מקפיד עליו דהוי ספק
קדושין, ואף שלדעתו העיקר כב"ש בזה, ע"כ צ"ל החמירה
לא לזכור לחתוך בזה הלכה ברורה, וסתמתי דהוי ספק.

ובארץ צבי (ותאומי ל"ה) סק"ב כתב ח"מ ה"ש בשם
החוס', דיש לדחות, דהתם מיירי שנתן להם האריס מחלקו
של צביכ"ב, מש"כ כתבו דאף שיתחלה אח"כ הוי יאוש שלא
מדעת, אבל הכה מקדש בחלקו ואינו אלא גילוי מילחא בעלמא
שנתחלה השותף למעשיו ומקודשת למפרע, וכ"כ ה"ש ע"מ
בסקמ"ד לייש דברי רש"י שם דמיירי בדרסור שיש לו חלק,
ואם ליכא חשש משום כיסופא הוי קדושין למפרע, וכ"כ ה"ה,
ולכן יש להחמיר. וכ"כ בעיז קדושין סק"ג דדברי ה"ש סותרים
זה את זה, ואחר שהאריך צביאור הסוגיא שם סיים, ולכן בכל
דינים אלו לריך להחייב הרבה.

גם בעצי ארזים סק"ס הוכיח מדברי רש"י דמקודשת,
לפ"י שפירש ה"ה כוונתו שצא לתוך דמאי אריס משום
כיסופא, והא אפילו גילוי דעת גמור לא מהני כיון שצטט
שקדשה היה גזל בידו, ולכן מפרש לה רש"י בעושה למחלחל שבר
דכיון שיש לו חלק לא הוי גזל בידו, ומוכח מה דבסרסוי וביה
באריס מהני גילוי דעת למפרע, ומש"כ ה"ש מילחא שלא מדעת,
בבר ביארתו בסק"ד דעת הרמב"ם ורוב הפוסקים דלא צ"י
בחרומה דשויא שליח, וכ"י דכותה [פ"ש מש"כ בסדרה בחרומה
או משום מלוה, או דהוי כדבר מועט שאין צביכ"ב מקפיד, שהרי
הוא לריך להפריש ואין חילוק רק בין ציוניות ליפות. ונראה
כוונתו דגם הכה באריס ושותף שצטט ליתחל הוי כדבר מועט].

ובתפארת יעקב סק"ס כתב דיש לחלק בזה, דבכך עובדא
צ"ש דלא היתה חלוקה כלל מעיקרא רק עכשיו

הם חולקין, אף אם בא אח"כ והסכים לקדושין, רק שיטול הוא
חלק ממש כזה בצללים הנשארים, והי דמשום כיסופא ליכא
בזה, כיון דנוטל באלו ממש ואינו מפסיד, מ"מ למפרע אינה
מקודשת, דמ"מ הקפיד קודם שיקח בלא דעתו דשמה לא יהיו
אח"כ כשיוודע לו, והיה באפשר שיגיע לו הפסד שלא יגיע
לחלקו באלו ממש, הלכך אפילו ישנם צעין אין סבירה שתהא
מקודשת רק מעתה (ולריך לקדשה מחדש), אבל בשותפין בסחורה
דמיד

ביאור הגר"א

ויניח מה שירצה: הכה [נב] ואפילו נתן לה כל הסחורה שיש בחלקו יותר מפרוטת

[נב] ואפילו נתן לה כו' דאל"כ הלא עובדא

אפי"ה

נהי ד"ל דלא הוי ב' פרוטות מ"מ הל"ל שהוא קדושי ספק. ה"רן וכשישנו ושיטת הרשב"א והגאונים דכ"ע אית להו דשמואל וכמ"ש בסימן ל"א ס"ב:

אוצר

סיק זה אות א — סי' צו

הפוסקים

דמדי בשעת הקדושין חלק עמו שלא מדעתו והניח חלקו ובחלקו קדש, אי"כ כיון שעבדו הוא מסכים בחלוקה שחלק יפה, הרי ממילא בכלל דבר שאינו מקפיד הוא שאילו ידע דבר יחלק היה מתראה גם קודם, ואם לא נעשה ונתן לו הכל במחנה נראה דחליה בזה דלעיל דיש לומר לכיוסופא.

ויש שכתבו דזה תלוי בדין ברירה. בקו"א להמקנה כתב דה"ל דזה תלוי בפלגותא ברחין שותפין שחלקו אי לקוחות הן, אי אמרינן בדאורייתא אין ברירה להחמיר דוקא או אפילו להקל, אי"כ יפה כתב הח"מ דהוי ספק קדושין, ומ"מ סוים, דאם יש בסחורה שום פרוטה, י"ל דהיא מקודשת אם נחלה על החלוקה דמי למלוא ופרוטת.

גם באבני משפט סק"ח העיר מזה על ה"ש דנראה דזה תלוי בברירה, ומאן דאית ליה ברירה ודאי אגלחי מילתא למפרע דזה היה חלקו, ואף למאן דאית ליה ברירה עכ"פ ספק הוי לשיטת התוס' [בגיטין מ"ז ב' ד"ה טבל] דספק אם הוא חלקו מקודש, ורק לשיטת רש"י [שם] דלעולם אמרינן דיש בו חזי שלו וחזי של חבירו, אך מ"מ כיון דקו"א להלכה ב"מ דשייך ברירה הוי ספק, ובדאורייתא לחומרא, ואפשר דה"ש איירי בשכשותף נחלה למעשה היינו למח שלקח, אבל לא לקח כגדן, אי"כ לא שייך הוצר דזה היה חלקו, אכן על הח"מ השיג בחנם, דהוא מייירי בשכשותף נחלה למעשה ולקח כגדן ושייך ברירה.

אולם בטיב קדושין סק"ג תמה בזה על הקו"א ה"ל מש"כ דהוי ספק קדושין מטעם ברירה, דאגלחי מילתא למפרע שזה חלקו, דאי"כ אף אם מקפיד ויכיר ספק קדושין, שהרי אם יפל זה אח"כ בחלקו ג"כ שייך לומר ברירה דהוצר הדבר למפרע שזה היה חלקו, ואמאי לא יהיה מטעם זה ספק קדושין שמה יפול זה לחלקו, ועי' צ"ש לקמן סי' קל"א סק"ד דאפילו לקולא אין ברירה, ובאמת מכאן יש להוכיח כן, דהא דין זה למדו הפוסקים מהגמ' בבה"א אריסא דקדיש בתחא דשמכי כו' ה"ל מאן אחלק, אי"כ מוכח דאין ברירה אפילו לקולא ולא חיישין לקדושין כלל, וצ"ח לספרו מנן האלף סי' תמ"ח סק"א.

חלק יפה לשותפו, הרי אידי ואידי צעו שומא צ"ד ומאי המשלח לערער בחלוקתו, ואפילו לימא המשלח דניחא קמיה מה שעשה שותפו כאילו פלוג בדידי מדעתיה, לאו מידי הוי, וכדאמרין בקדושין שם דמשום כיסופא הוא דאמר [ובכסעף י"ז], ולא עוד אפילו לא נטל השליח החלק אחרים כגדס, אכתי יש מקום לומר דהרי המשלח בדפשיס אי אחי ליה פסידא בחלוקה זו בצולה ויורד בשווי הצמידים, מצי מערער לומר מאן שם לך לשום הצמידים בגורלו, אי אפשי במאי דפלגת לי כו', דהרי גדולה מאז חזינא להגמ"י צ"ש רש"י בתשו' דהחולק שלא לדעת צ"ד איכו גופיה מצי מצטל בחלוקה, ואם הפסיד מצי ה"ל לשותף לישא בצול הפסידא באלמנא, והגם שהצ"י הביא מהראש"ן דס"ל דאין יכול הוא לצעלה, הנה הסמ"ע בחו"מ סי' קצ"ו סק"מ הוכיח מהמחבר שם דפוסק דיכול לצעל בחלוקה ע"ש, והשתא אם בחולק עצמו מדעתיה פלג אמרינן דמצי לצעל חלוקתו, כ"ש כגון צ"ד דאי צעי המשלח מצי מצטל מעשיו של חולק אי אית דכו פסידא, וי"ל שגם הראש"ן הג"ל יורה צ"ד, דהא לא היתה לו ידיעה מקודש, ולכ"ע מצי מערער, אלא שמסיק דבשכ"ל שאנו מדמין לא נעשה מעשה להקל במקום ערוה החמורה, דאכתי איכא עוד נדדים להחמיר צ"ד לחוש לקדושין [וכמוצא בסק"ג אות א'], אי דהא ה"רן הביא יש מי שאומר דאפילו במחא היכא דאית דכו שום ב' פרוטות הרי זו מקודשת, דכשתא צ"ד כיון שלא פירש שכל הצמידים מקודש אלא נתן בסתמא י"ל דמקודשת, דהרי יש בהם כדי לקדש כמה נשים ובה איכא מחלוקת שלו וכו', עוד יש לספוק צ"ד דשתא אין השותף השליח מקפיד על המשלח שותפו בכה"ג וכו', עוד נראה דאפילו אח"ל דאין כל ההוכחות ה"ל מספיקות לומר דבמחנה נתנם כו', אכתי י"ל דלשם שאלה נתנו וכמ"ש הרא"ש צ"ח דקדושין סי' ב', דכיון שהשליח לקדש אן סהדי דגמר צלבו לחת צענין המועיל שחכיה מתקדשת בו כו', דאם לא יועיל צלשון שאלה חכיה במחנה ולפחות מתנה ע"מ להחזיר כו' ע"ש, וצ"ד דסתמא שקול ואזיל לקדש כיון דדעתיה לשיגמרו זו קדושי המשלח הוי, אן סהדי דצאופן המועיל שותקיימו הקדושין קיובי ניהליה, ובינו לפחות ע"מ להחזיר, וכן לו יחא לשאלה גרידא, האיכא מרצותא דס"ל דמקודשת [כמוצא בסק"ג אות א'], ואפילו לדעת הרב צעל בעיטור שאלה הוי ספק מקודשת כמ"ש הרא"ש בשמו שם כו', וכי נמי לא נחוש דלמחנה יחזיר להצריח מפאת הקפידא, לשאלה מיהא חוששני לה וכו' ספק.

צו. ואפילו נתן לה כו' יותר מפרוטת. לוי צפנים שכתב מהר"מ צ"ש הרשב"א והרמ"ן ושכ"ה בר"ן. ובר"ן שם הביא מחלוקה דיש מי שאומר דאפילו במחא אם היה שום ב' פרוטות מקודשת, שהרי אחת מהן שלו, אלא שחלק עליו וכתב, דלא נהירא דאי"כ אפילו בשוק פרוטה [אחת] היתה מקודשת מספק שמה מחלה שלו שום פרוטה במדי, ורצא משמע דלא חש לקדושי כלל דהא אמר מאן פלג לך, וע"ש דאף שדחה הראיה ה"ל דאפשר שלא היה מתקיים עד מדי, ומש"כ לא הוי אפילו קדושי ספק וכמ"ש צ"ח י"ב צ"ש הרמ"ב, מ"מ מסיק דנראה שאפילו היה שום כמה אינה מקודשת, דכיון דאמר לה כחלקה

ב. וכשהשותף עצמו נתן הקדושין בסחורת השותפות עבור שותפו. במשאלת משה ח"א סי' ד' נאחד שעשה שליח לשותפו שיקדש לו אשה צ"י זכויות ששלח לו, וכשאני בעררה הקפיד על הסכום שאינו לפי כבודו, לקח השליח משל השותפות צ' למידיש של עשרה זהב ונתנם בעד קדושי שותפו ה"ל, אחרי שהעלה דמאד מה שהשליח הוסיף על הסכום שלא מדעת המשלח אין קפידא, כתב בדקדק ג' דמ"מ בזה שנתן לה הצמידים מהשותפות אחת למח שפסק הרמ"ב [וכש"ע כאן] דהואיל ואריכא שומא צ"ד אינה מקודשת, ואע"ג דיש לחלק דהתם במחא דשמכי המקדש איכו דפלג לנפשיה אמרינן ליה מאן פלג לך, משא"כ צ"ד דהשותף המקדש צעליחותו איכו ניהו פלג לכו וניחא ליה דלכו ליה להצריח לקוימי מילתא, דהו לא מצי מערער לחלקה ידידי דעבד מדעתיה, אכתי י"ל צ"ד דהרי נהי דמדעתיה העציר לשותפו, מיהו הא ודאי לא שציק איכו נפשיה, וע"כ דנוטל אחרים כגדס לפי החשבון, וא"כ היינו חולק שלא מדעת דעלמא דאמרין מאן שם לך הגם דהכא מדעתו בריר

גם באבני משפט סק"ח העיר מזה על ה"ש דנראה דזה תלוי בברירה, ומאן דאית ליה ברירה ודאי אגלחי מילתא למפרע דזה היה חלקו, ואף למאן דאית ליה ברירה עכ"פ ספק הוי לשיטת התוס' [בגיטין מ"ז ב' ד"ה טבל] דספק אם הוא חלקו מקודש, ורק לשיטת רש"י [שם] דלעולם אמרינן דיש בו חזי שלו וחזי של חבירו, אך מ"מ כיון דקו"א להלכה ב"מ דשייך ברירה הוי ספק, ובדאורייתא לחומרא, ואפשר דה"ש איירי בשכשותף נחלה למעשה היינו למח שלקח, אבל לא לקח כגדן, אי"כ לא שייך הוצר דזה היה חלקו, אכן על הח"מ השיג בחנם, דהוא מייירי בשכשותף נחלה למעשה ולקח כגדן ושייך ברירה.

אולם בטיב קדושין סק"ג תמה בזה על הקו"א ה"ל מש"כ דהוי ספק קדושין מטעם ברירה, דאגלחי מילתא למפרע שזה חלקו, דאי"כ אף אם מקפיד ויכיר ספק קדושין, שהרי אם יפל זה אח"כ בחלקו ג"כ שייך לומר ברירה דהוצר הדבר למפרע שזה היה חלקו, ואמאי לא יהיה מטעם זה ספק קדושין שמה יפול זה לחלקו, ועי' צ"ש לקמן סי' קל"א סק"ד דאפילו לקולא אין ברירה, ובאמת מכאן יש להוכיח כן, דהא דין זה למדו הפוסקים מהגמ' בבה"א אריסא דקדיש בתחא דשמכי כו' ה"ל מאן אחלק, אי"כ מוכח דאין ברירה אפילו לקולא ולא חיישין לקדושין כלל, וצ"ח לספרו מנן האלף סי' תמ"ח סק"א.

ב. וכשהשותף עצמו נתן הקדושין בסחורת השותפות עבור שותפו. במשאלת משה ח"א סי' ד' נאחד שעשה שליח לשותפו שיקדש לו אשה צ"י זכויות ששלח לו, וכשאני בעררה הקפיד על הסכום שאינו לפי כבודו, לקח השליח משל השותפות צ' למידיש של עשרה זהב ונתנם בעד קדושי שותפו ה"ל, אחרי שהעלה דמאד מה שהשליח הוסיף על הסכום שלא מדעת המשלח אין קפידא, כתב בדקדק ג' דמ"מ בזה שנתן לה הצמידים מהשותפות אחת למח שפסק הרמ"ב [וכש"ע כאן] דהואיל ואריכא שומא צ"ד אינה מקודשת, ואע"ג דיש לחלק דהתם במחא דשמכי המקדש איכו דפלג לנפשיה אמרינן ליה מאן פלג לך, משא"כ צ"ד דהשותף המקדש צעליחותו איכו ניהו פלג לכו וניחא ליה דלכו ליה להצריח לקוימי מילתא, דהו לא מצי מערער לחלקה ידידי דעבד מדעתיה, אכתי י"ל צ"ד דהרי נהי דמדעתיה העציר לשותפו, מיהו הא ודאי לא שציק איכו נפשיה, וע"כ דנוטל אחרים כגדס לפי החשבון, וא"כ היינו חולק שלא מדעת דעלמא דאמרין מאן שם לך הגם דהכא מדעתו בריר

אפי"ה אינה מקודשת שאין להנהיג להקדש (לג) רק בכל (ק) המ"מ פ"ה דאישתא בשם

רמב"ן ורשב"א וכו"כ הר"ן

ואם

באר הגולה
ק וכתב ה"ה שם אלא
פירש לה כמה שיש לו
בו מקדשת וכו"כ הר"ן

באר היטב

(לג) רק בכל. אם לא שפירש ואמר תתקדש לי בחלק שיש לי בסמורה זאת:

הפוסקים

סי"ק צו — סי"ק צו אה"ב

אוצר

השלטון סעיף ע"ו דנראה דהוי ספק קדושין, דכרי יודעת שאין בחלקתו כלום, וסברה וקבלה כמה שיש לו כזה, ואפי"ה דנשי לאו דינה גמורי, מ"מ לקולא כע"כ לא אמרין כן, ולא דמי כמה שכתבתי בסע"כ [לענין שהיקר לאחר מהן מעות דאמרין הכי אף לקולא], דהתם שאני שלא קבלה לשם קדושין כלל.

ב. ואם אמר שאינו מקדשה רק בחלקו לבד. עכ"כ סק"ג דאם פירש ואמר תתקדש לי בחלק שיש לי בסמורה זאת מקדשה וכו"ל מהמ"מ סק"ג. ועכ"כ שכתב כן מהמ"מ, ושכ"כ הר"ן. וכן הוא ברמב"ן ורשב"א שם. וכ"כ בלבוש וצפ"ח לחם כאן.

ובעצמות יוסף קדושין נ"ב צ"י אחר שכתב דכרי הר"ן הבי"ל, הביא עוד מהתוס' ר"ד שכתב ח"ל: ואם אחר תתקדש מיהא בפלגא דאית לי בגובה, כיון דכולה יהיב לה לא סמכה דעתה להאי קדושי אלא בטלית והי"ל כמה זה ונמלא מה חסר דינר ואינה מקדשת ע"כ, וכתב דאינו סותר הדין הבי"ל, דודאי שאם בעת הקדושין אחר כך היא מקדשת גמורה, אכל אם אחר שנתן לה כשצאה לבעל הקדושין, אחר הוא לפניה תתקדש כמה שיש לי שם בחלקי, כיון שלא אחר לה כן בשעה הקדושין, הי"ל כמותן לה מה ונמלא חסר כ"ר, וצ"כ שגם (להר"ש אמריליו) סי' י"ע דסי' צ"י חמ"ב על פירוש זה דא"ל לומר כן, דממנ"ס, אי מיירי בחזר ולקח אותה דבר ונחט לה, למע לא יועיל, כיון שפירש דכריו שמקדש בחלקו, ואם לא חזר לקחתה ולהחזירה לה, מה מועיל בדבריו, דהא קי"ל שא"ר לומר תתקדש לי כזה קודם שיחננו לה כ"ר, וא"כ למ"ל עממא דלא סמכה דעתה אלא בטלית, חיפוק ליה דלא הוי קדושין כלל כיון שכבר החפץ בידה, וכתב דנ"ל דמשי"כ התוס' ר"ד תתקדש לי מיהא בפלגא כ"ר, היינו לומר דהשתא אומר ומתן דבורה דמה שאמרתי שתתקדש לי בזהויה מוחא, לא היה דעתי בטלית רק בפלגא דאית לי בגובה, דאפי"ה לא מהני דלא סמכה דעתה אלא בטלית, וכ"כ הר"ן הבי"ל.

ובתפארת יעקב סק"מ כח, דל"ע כזה, דצ"כ מ"מ לא חזר דבר זה כלל, וכן לפי הגירסא דרי"ף ור"א"ש ור"ן דלא גרסי מאן אהך, אלא מאן פלג לך, א"כ נראה פשוט דאפילו כהא אינה מקודשת, שאין על כלל אחד מהבגדים שום הכרה שזה הוא שלו, וכל כמה דלא חלקו י"ל דהכל של צע"כ והוא יקח מהנשואים, שדע דאלי"ב מה נפק"מ חזי הבגדים או טלית כיון שאחרי אומר שחזי יש לו בודאי מאלה והוא השני לצע"כ, כמ"כ י"ל דהכל שלו וצע"כ יקח מהנשואים, ועל כרחך דכל שלא

תתקדש לי כזה, כמחא קדוש בפלגא דמחא לא קדוש, עד שיאמר לה תתקדש לי בחלקי שבמחא, והוסיף שכן דעת הרמב"ם בפ"ה מב' אישות. וע"י צ"כ שגם (להר"ש אמריליו) דסי' א' שדוק בדבריו הרמב"ם לא נמח כלל מה, וכח דהר"ן למד זה מהא דהתם הרמב"ם בדין זה דסמורה דאינה מקודשת, דמשמע מלשון דלא הוי אפילו קדוש ספק, ואי ס"ל דצ"י פרוטות מקודשת, א"כ אפילו בשום רק פרוטה אחת, כיון שיש לו חלק בה אפילו פחות משו"ס תהיה מקודשת מספק וכמ"ס הר"ן הבי"ל א).

ובעני ארוזים סק"מ, אחרי שדחה מעמנו [מבלי להזכיר ד' הר"ן] כהר"ה הבי"ל דא"ל מוחא דשמי לאו דבר המתקיים הוא, ולפי שיטת הרמב"ם יתא' כזה דינא דשמואל, כתב דמי"ל שד"ן זה מוכח גם לדעת הרמב"ם, לפמ"ס צ"כ סק"ג לענין דבר שאין צע"כ מקפיד עליו, דדבר שאין צו שו"ס מסתמא אינו מקפיד, א"כ על כרחך י"ל דמחא דשמי מיירי דהיה שיהי' פרוטות, דאלי"ב הרי לא יגיע לחלק צע"כ שיהי' פרוטה, וצפ"ח משו"ס אינו מקפיד כ"ר, א"כ באר"ס דאיתא גמי חלק שלי הרי מקדשה ביותר מפרוטה, א"כ שיהי' שיהי' פרוטות דלא מגיב לצע"כ דבר שמקפיד עליו, ונמכה דאינה מקודשת בחלקו לבד משום דדעתה אכולה.

ובתפארת יעקב סק"מ הוכיח ג"כ דע"כ בגמ' מיירי בשבועה שיהי' פרוטות, דא"ל סי"ד דבשעה פרוטה אחת מיירי, א"כ אינו עולה חלקו של צע"כ בבגדים הללו לשו"ס, וכיון דצפ"ח משו"ס אין מקפיד להוציאו בדיוק, א"כ הוי מסתמא יאוש בטלית ושינוי רשות בידה ומקודשת אפילו אי תימא דהוי מקדש בגזל, ומכאן זה חמ"ב על ה"ה שצ"ח הבי"ל, וכתב דא"ל או דא"ל להכך פוסקים דהכא מיירי שהאשה לא ידעה אם אינו שלו, וי"ל דאין להנהיג להקדש בגזל וכמ"ס צ"כ סק"ג גבי קדשה בגזל, אך צ"כ לא משמע כן, דודאי ידעה מה דהוא אר"ס, ואף דצ"ח הגירסא כהוא גברא, כבר כתב הר"ן דיש גורסין אר"סא, א"כ ודאי ידעה דיש לצע"כ חלק צו, ויותר נראה דא"ל להכך פוסקים כמ"ס לעיל גבי קדשה בגזל, דעת הרמב"ם דלא מהני שינוי רשות ביד האשה אפילו בגזל דאחרים, וכן דעת רבינו ירושם, אכל על הר"ן דסובר דמהני, ודאי יש להחמיר שהי"ל לדחות דבריהם דה"ל ב). מיהו ע"י צמחא משה ח"א סי' ד' שכתב דאיכא מרבנותא בחראי שחשו להיט מי שאומר להחמיר, וז"ל חשש זה לשאר חששות שהם בנידוננו לחוש לקדושין.

צו. שאין רצונה להתקדש רק בכל וכו'. א. וכשהיא ידעה שחלק את הסמורה שלא מדעת שותפו, כתב צפ"ח

יש להעיר על העני ארוזים המובא לעיל לאידך גיסא, שהוא תופס בפשיטת ג"כ דבשעה רק פרוטה אחת הוי מקודשת מצד חלקו של בע"ה הוי דבר שאין מקפידין וכו', דהא מלשון הר"ן וכל הראשונים שם משמע דאורבה, בשעה רק פרוטה אחת בודאי דלא הוי קדושין. וכתבו הר"ן בשעה ב' פרוטות לרבנותא דאפי"ה אינה מקודשת, וכן דהא משמעות לשון הרמ"א כאן, דצ"כ.

(א) והגם דהר"ן דחה ראיה זו, הי"ל דהגמ' מיירי בדבר שאינו מתקיים וכנ"ל, מ"מ מהרמב"ם שכתבו בסתמא משמע ליה דאפילו בדבר המתקיים דינא הכי.

(ב) וע"ש שהעיר ע"י"ו אהא דמשמע מלשון הר"ן דבקדשה בשעה פרוטה אחת, בודאי דלא הוי קדושין, והא לפי שיטתו בקדשה בגזל דאחרים דמהני שינוי רשות ביד האשה, ראוי גם כאן שתהיה מקודשת לפי הסברה הי"ל דהא הוי יאוש ושינוי רשות, ונשאר בצ"ע. וכה

ואם הוא דבר שהכל שוה ואינו צריך שומא הרי זו מקודשת:
השואל

אוצר

ס"ק צו אות ב — ס"ק צח

הפוסקים

ובפסקי הלכות פ"ה דאישות הל' ט' חילק בין אם קדש בכל
הסחורה של השותפות, דלז' אם אמר לה נעם הקדושין
שהסחורה היא בשותפות מקודשת, לבין קדשה רק בחלק מסחורת
השותפות, דלז' אף אם אמר לה שבסחורה יש שותפות עמו הוי
רק קדושי ספק, וצ"ד דוד שם אות ק"ח צ"ח דדבר דנאופן
האחרון שקדשה רק בחלק ואמר לה שהדבר שנתן לה הוא
מסחורת השותפות, כיון שאינו אומר לה בפירוש שמקדשה רק
בחלקו שיש לו חזק, סברה שמקדשה בטולה וכולה וכולה מהמותר,
דלא ידעה מהמחלוקת הדין דלז' לו לחלוק אף חלק קטן בלא דעת
הצדק, וכדבר ספק לדעתו, כעין שנשאר בספק בקדושין י"ג א'
היכא שלא בא צדקה בחזרת קדושין, אם יודעת הדין דיכולה
להשליך או אינה יודעת, ואינה מקודשת בצירור וכו'. וצ"ח
ק"ב הוסיף דאף שהט"ז דעתו בפשיטות דמקודשת, אנוכי הנראה
ל' צדק כדעתו לקדושי ספק.

צח. ואם הוא דבר שהכל שוה וכו'. ע"י פרישה אות מ"ג
שכן מצאנו מדברי הרמב"ם המובאים בשו"ע לפני
זה, במש"כ הואיל ולריכב שומא צ"ד אינה מקודשת וכו', דממילא
אם הוא דבר שהכל שוה צו וא"ל שומא צ"ד הרי זו מקודשת.
ובעורר הביא מהרמב"ם דין ארס שלקח מן הפירות קודם חלוקה
[המובא לעיל סק"ג], דאם נעל במדה וקדש הוי קדושין. וכתב
בז"י דבספרי הרמב"ם שצדקו אין כחוצים דברים אלו, ומ"מ
הדין דין אחת, והכי איתא בגמ' [דנ"ב], וכו"מ במזל אכל
כישא מלי אמר ליה אלא שקיל כישא שקיל את כישא, כישא
כי כישא, ופרש"י אכל כישא, אגודה, שדרך הירק להיות מחולק
באגודות, וכל האגודות הן שוות, מלי אמר ליה אני נעלתי אחת,
טול אחת אחת. וכתבם ר"ד שם כתב דהכי אמרין צ"י אחריו
נשך [ב"מ ס"ט א'] דהכי חרי כותלי דעבוד עיסקא דבדלי.
ופלוג חד מינייהו בלא דעתא דחצירה, דהיכא דפליגי זוזי לא
צ"י שומא, אמר רב פפא דשפיר עבדי דזוזי כמאן דפליגי דמי.

וע"י בערוך השלחן סעיף ע"ו שכתב דבמין סחורה של כל המין
שזה זה חזק, וחלק שלא מדעת הצדק וקדשה בחלקו, הרי
זו מקודשת, דזכו בחלוקת מעות שיכול השותף לחלק שלא מדעת
הצדק, כמ"ס בחו"מ ס"י קע"ו סעיף ח'. וכ"כ צ"ד דוד פ"ה
אות ק"י דדבר המוחלק במדה שאין בה מה לצר היפך לרעבו,
יש לו רשות ליקח במדה, ואין זה גזל ששומתו ידוע.

ובעצי ארזים סק"ט חילק בזה בין שותף דסגי כשידענו שחלק
דדבר שאין צריך שומא, לבין ארס דצטין דוקא שגדע
שחלק במדה, ויכול לפי מה שהביא נוסחת העורר ה"ל צ"ס
הרמב"ם, ולגבי שותפין הכזיר רק ה"ל דלרין שומא, ולגבי ארס
כתב ואם נעל במדה וכו', והיינו דדוקא בשותפין דעלמא סגי
דדבר שא"ל שומא, דהתם לא חיישין לגביה, אכל בארס חיישין
לגביה, דהתם ארס אינו מקפיד לחלוק בשוה ומורי היתרה,
וכמ"ס הח"ס צ"מ כ"ב א' דמר זוטרא דלא אכל ממנה שנתן
לכם הארס, הוא מהשם דשחא לא יאמר לגעל הפרדס צענה
חלוקה שיכול כנגד מה שנתן לכם, וכו"י חיישין שלא יכזה
מחלקו, ולהכי צטין הוכחה גמורה דהיינו שנטל במדה כ"י,
וראיה לזה מלשון הש"ס דצ"מ צעודא דשותפין גרסינן מאן
פלג לך, ובקדושין צעודא דארס גרסינן מאן אחקר, אלמא
דבארס

שלא חלקו לא נתברר כלל שאף אחד מהם שלו כ"י, וכמו"כ
בחלקו סחורה אולי יגיע לחלקו חלק השני ולא נתברר שום חלק
בדבר צ"ח שקדשה, ויש ל' ראייה ע"ז מהא דקאמר בש"ס וכו"מ
במזל אכל כישא כ"י, וקשה לפלוג בדידה צ"ח בקדש בכל
אכל קדש בחלקו מקודשת, וע"כ דבאמת לא מהני.

וביד חסדך (לר"ל לאגדה) פ"ה מאישות הל' ח' כתב דה"י
ספק קדושין, עפ"י שם שכתב עמ"כ הר"ן ורשב"א דבש"ס
ב' פרוטות ומפרש שמקדשה בחלקו מקודשת, אמאי, והי שנגיע
לחלקו שו"ס, הא מ"מ צענה הקדושין לא הוצרך עדיין חלקו שג'
המקדש ואף יכול לקדשה צו, ולכן כתב דכיון דעל כרחק מיירי
שחלקו אח"כ צדקי שיותן להאשה חלקה המגיע לה לדמי הקדושין,
לכן אמרין דצענה החלוקה הוצרך הדבר למפרע דבאמת חלק
שהגיע לה צדק קדשה, והנה אין הא קי"ל דבדאורייתא אין
צדקה, ועל כרחק י"ל דס"ל דזהו דוקא לקולא אכל לחומרא
אמרין יש צדקה אף בדאורייתא, וכדמוכח מדברי הרמב"ם בפ"ה
מגירושין הל' י"ח, וזהו מטעם ספק דמחמירין בשל חורה, ולפ"ז
אינה מקודשת הכא רק מכה ספק ולחומרא לריכב הימנו גט,
ואם בא אחר וקדשה לריכב גט גם מהשני, דבזה אמרין לחומרא
לאידך גיסא דאין צדקה וכו'.

אך בשבילי דוד סק"טו אחר שהעיר ג"כ מהא דק"י"ל אין
צדקה, כתב דאף דאמרין אין צדקה עכ"פ מחלילה קודם
חלוקה היה לכל אחד זכות בגוף החפץ כפי חלקו וצדק מקדשה,
דלא גרע מהא דצ"ח קונה משכון דאף דאינו שלו ממש רק
כוחו מעורב בהחפץ, ושותפין עכ"פ לא גרע.

ובגור הקדוש (חלק שו"ס) ס"י מ' הביא ראייה לזה מהגמ'
צ"ב ס"ב צ' דאמר רבה פלגא דלית לי צדקה פלגא,
פלגא דצדקה דלית לי רבנא, ופירש"ם ראובן ושמעון היה
להם שדה בשותפות ומכר אחד מהם את חלקו לאחר, מכר לו
כל חצי השדה שיש לו ע"ס, חזקתן מזה דכשם שחלקו אף קודם
חלוקה הוי מכירה מעלול, ולפ"ז צ"ד הוי ג"כ קדושין מעלול
בכ"כ, וע"כ שהצריך צדקה דדבר למה זה לא חליו צדק צדקה.

וע"י בשירי קרבן לירושלמי נדרים פ"ה ה"ח, שהקשה על דין
זה מהא דליתא צירושלמי שם דאם קדשה צ"ח אינה
מקודשת [במזל להלן סעיף כ"א], דהא צ"ח של רבים כמאן
דאמר לה בחלקי דמיה, שהרי הכל יודעים שאין לו אלא חלק
ממנה ואפ"ה אינה מקודשת, ולכאורה י"ל משום דס"ח לריכב
שומא וכל דבר של שותפין הצריך שומא אם קדש בה אינה
מקודשת, אך מלשון הר"ן משמע דאפילו בדבר הצריך שומא אם
אמר בחלקי מקודשת וא"י. ובאנן שחיה ס"י פ"ד חירץ עפ"מ
התם סופר תח"מ ס"י קמ"ג צ"ח הירושלמי דמיווי צ"ח
של צדקנים שיש לכל הצדק חלק בזהקדש ומגיע לחלקו שו"ס,
וקדשה בחלקו שיש לו צדק, דכיון דאין צדקו למכור ולחצו
חלקו אינה מקודשת ע"ס, ולפ"ז י"ל דשאני צדקה דהכא. בסחורה
של שותפות שיכול למכור חלקו לאחרים משא"כ צ"ח כ"ל.

ג. ובשרק גילה שהסחורה היא של שותפות, ע"י ע"ז סק"ה
שכתב גם צדק דנראה שמקודשת, דלא סמכה דעתה
רק על המצי שלו והוא שוה פרוטה, דומיא דהמקדש במלוא
ופרוטה דאין דעתה רק אפרוטה.

ביאור הגר"א
[נג] השואל כו' והודיעו
כו' כיון שהשאלו
אדעתא דהכי גמר בלבו ליתנו באופן המועיל ואם לא יועיל בלשון שאלה יהיה בלשון מתנה ע"מ להחזיר שלכן אמרין בס"ב בגזל דידה כדשדך דמקדשת ובגזל דעלמא אין חילוק וה"ט כיון דהתרתה אנו שהדי דאחילתא כדי שיוכל לקדש בו ולעולם אמרין דעת כו' וכן בבב קל"ז ב' אלא הכא אי מיסס כו' אלא כו' וערשבים דיה יצא כו' ומנהג שלנו כו' ובמ"ק כ"ו ב' דשבתיא האיל השאילנו חלוקך כו' וא"ל הודיעו כו' :

פתחי תשובה

[כח] **הפז מחבירו והודיעו** ענה"ט ס"ק ל"ו שכ' ונז"מ כתב כבר פטס המנהג כו' עכ"פ כל משרד קדושין צריך להזהר לשאול את החתן אם הטענת שלו כו' ועיין בתשו' חתם סופר סי' פ"ו אודות וסדר א' שכתב לשאול הנהגה חסופה אם הטענת שלו ולאחר זמן נתגבר שהיה של הכלה עממה שהכלה חסרה תפחה ארובה לנשים להוציא חסם טענת שלה ליתנו לחתן לקדשה זו וכשנא עובדא לפני רב א' הצריך לקדשה שנית ולייחד בפני עדים נזקקים חופה ופ' טעמו ונזקם דנשיטין, כ' ע"כ מנעיל ליה לרמי דב חתא אי איתחא ידעה לאקנויי ולפ' הרשב"א שס מונא בקיבור נז"ט ס' קכ"ד ס"ק י"ט חסקא דרב אבי דאשה כותנת גתה משעם הפקר ב"ד ולא שידעה לאקנויי וא"כ הכא נקדושין דלא שייך אקני ליה רצון דמחיכי תיתי למיעבד תקנתא זו אינה מקודשת ויהיה כל נעילותיו זנות וע"כ יס להצריך קדושין וחופה שנית. והוא ז"ל השיב לו דלכאורה לפי מה שחשט

להצריך קדושין וחופה מתוך נמאלו הכתובה וכל השטרות שנעשים ביניהם ומוקדמים ופסולים חלל דעל זה י"ל לאיסורא עניד תקנתא חלל לענין ממונא סתיו ארוב וכל המפרשים דלפשטא הדיעבא דאחיתא ידעה לאקנויי אך נאמא א"כ לחוס לזה כלל חתא דגם להרשב"א אינו מחליט דלא ידעה לאקנויי רק ספיקא הוה כו' וא"כ לא נציקין פשוטא דכ"ע מפני ספיקו של הרשב"א ועוד דגם אי לא ידעה לאקנויי ולא יצאה ליה נזותה נזות שאלה יצאה ליה כמבואר ברש"י וחוס' שס ונכל הפוסקים וא"כ בשלמא נגט נעי ונתן ונחלו ולא מהני שאלה חלל. נקדושין כיון דשאלה לו כדי להתקדש זו הרי שאלו לו שיעור קישוט ש"פ כו' ועוד דעיקר דברי הרשב"א דחוקים כו' והאריך דזה ומסיים שדברי הרשב"א הג"ל אינם עיקרים ולית וילן דחש ליה והר"ב הג"ל שהצריך קדושין שניים מזה חסידות עניד ע"כ :

הפוסקים

סיק דא - סיק צט אות א

אוצר

בדין זה. עבאכ"ג דמקור דין זה הוא מהרמ"ם בפסקיו. והוא צפ"ח דקדושין סי' כ'. וכחז שם הרמ"ם שראה צאשכנ שרגילים לקדש בטענת שאלה, ויש לחקור מאין הרגלה, ולכאורה אינה מקודשת, כיון שקיבלה הטענת אדעתא שהיה שלה ואינה שלה כי היא צריכה להחזירה לבעלים, וגמלא שקדשה בגזל לאחרים ואינה מקודשת, ובספר החכמה של רבינו צריך ממנונא כחז דמה שנהגו מקצת בני הדם לקדש בטענת שאלה נראה דלאו שפיר עבדי, ובעל העיטור כתב שהמקדש בטענת שאלה איכא דמדמי ליה למתנה ע"מ להחזיר [שמקדש את האשה ע"מ שתחזיר לו הטענת א] ואינה מקודשת, ואיכא מאן דאמר סתם שאלה לי יום וזההיה הנאה ממקדשה, [ומספיקא ב'] לא עבדין דה טיבולא ע"כ, ובספר הדינים של רבינו משה הכהן כחוב בתשובה אחת שהמקדש בטענת שאלה מקודשת, וכן נמלא צחשיבה לרבינו שמשון [בעל החוספיה] כו' ג, ונראה שאם יאמר לו השאילני טענת כדי לקדש דה אשה הוי מקודשת, דכיון שהשאלו לו אדעתא לקדש דה את האשה אן סכדי גמור בלבו ליתנה לו בזהו לשון שיועיל לענין קדושין שתכא האשה מקודשת דה, ואם לא יועיל בלשון שאלה יהיה בלשון מתנה ד, ולכל הפחות תביח מתנה ע"מ להחזיר והוי מקודשת, ויקרהו מן האשה ויחזירו לו או יחזיר לו דמיו, וחזרת דמים הוי חזרה כו' [וכמבואר להלן בס"ק]

כה לא מהני ולא ס"ל כהרא"ש, אלא שכתב דבקיצור דיני המדוכי (שנדפסו באלטסי סוף חולין) כשמע כמ"ש הדרכי משה [שכתוב שם שהגידון היה שהשאלו כדי לקדש]. ועי' עוד בציצ ס' קריא אות ב' שם כתב שוב והירש לא ס"ל דינו של הרא"ש. ועי' בס"ד סקלית משיב בדברי ההגמ"ר הג"ל, ומה שהשיב עליו בקונטרס אחרון שבשורת ביח החדשות לס' פ"א.

ד) בשורת הרי"ם (מגור) סי' כ' כתב שלכאורה יש להקשות על הרא"ש שכתב שיהיה בלשון מתנה, והא קי"ל ביה"מ סי' עריה סעיף כ"ה דהעודר בנכסי הנר וסביר שהן שלו לא קנה, ובעינן כוונה לזכות וכיון שלא נתכוין לא קנה, ונפ הכא הא לא נתכוין לקנות במתנה, ויש לתרץ כמ"ש מהר"ם [בחי"א סי' קיג] וידו קונה מטעם חצירו ונחירו קונה גם שלא מדעתו, ומספיק לא בעי כוונה לזכות. וכ"כ לתרץ קושיא זו בהבטלת השרון סי' ס"א.

ובמראה יחזקאל (להרריי האכבער) סי' ב' דייב ג', הביא מהרמ"א העכרמאן מגלאגור שחירץ קושיא זו עפ"י דברי הראב"ד המובאים בקצות

דכארים חסוד ליעול בני תלוקה ולא יתן אח"כ לבעה"ב כנגדו, להכי קאמר מאן אחלך דאפילו בדבר שאין צריך שומא הדין כן.

ובדרך המלך כבלי הג"ל בעיר אהא דמהני תלוקתו בדבר שאין צריך שומא, דהא גבי קדושין בעינן שיקדשה משלו ולא מהני צמה שהיא רשאית ליבנות רק בעינן שיכיר לו קנין, דהא צמטער שני למ"ד ממון גבוה אינה מקודשת אף דרשאית ליבנות, אי"כ הכא אף שמן הדין מותר לו לחלוק כו' [וכינ"ל], אפי"ה צמה קנה כיון דקוי"ל בדאורייתא אין צריכה כו', דשמא הביע לו חלק חצירו כו', ואף דחצירו צודאי לא יקפיד, מ"מ צכה"ג חשיב כיואש שלל מדעת, וכחז דבאמת אין אנו דנים כאן מדין צריכה, דצריכה ל"ש רק בדבר שנופל תחת סוג הספק, כגון צאחין שחלקו דאין החלקים שוים לגמרי ולריך שומא צ"ד כו', אבל בדבר שהחלקים שוים לגמרי ולא נופל שום ספק אחת חלק שלו ואינה של חצירו כו', לא צאנו לדין צריכה כלל, רק דאמרין דבין שני הכישות יש לו אחת מהן שהיה שלו לגמרי, ורשאי ליקח שלו בלא רשות חצירו, ומש"כ שפיר מקודשת. ועי' בדברי המזר הקדש לעיל סק"ז אות ב'.

טע"ף יט. צט. השואל הפז מחבירו והודיעו שרוצה לקדש וכו'. א. מקור הדין ודעות הראשונים

(א) ביח על הטור.

(ב) כן הגיה בקרבן נתנאל לפי הטור. ובתשו' הרא"ש דלהלן איתא ומסתמא. ובציטור שלפנינו (בחי"א אות ק' קדושין דף ס"ב ד') הגמרא ומסתמא דלא כו'.

(ג) תשובת הרי"ם משאנץ מובאה בהגמ"ר קדושין סי' תקמ"ה. ובתשובות מיימוני להל' אישות סי' י"ח, ומבואר שם ג"כ שלא אמר דמקודשת אלא כשהשאל ע"מ לקדש. ובדרכי משה אות י"ב ציין על דעת הרא"ש הג"ל המובאה בסור, דכן הוא מהגמ"ר, וכוחתו להגמ"ר הג"ל. וכן מבואר בדברי הכנה"ג הגב"י אות כ"ה, ובחוקר לב סי' כ' דמ"ג ד', ובזקרא אברהם (להרא"ח אדארי) סי' ו' דמ"ז ג', ובקרבן אליצור דקצ"ו ג', ובשפת הים (להר"י מאייר) סי' י"א. והא שכתב הרי"ם דמקודשת הוא משום דשאל כדי לקדש. ועי' בצמח צדק (מליובאוויטש) סי' צ"ח אות ד' שפירש דעת הרי"ם שלא כתב דמקודשת אלא במסר בעל הטבעת כסתמא ע"מ לקדש, אבל אם הזכיר לשון שאלה אף שאמר שמשאילו כדי לקדש

פתחי תשובה

למכור וליתנו לחלוטין וישתל ח"כ לפיכך הנותן נדמים לו שימחול לו התנאי בנזיל נמה שנתן להכלה לחלוטין לא עבר על תנאו לפי האמת שהוא רק מתנה ע"מ להחזיר ויהיו לו גם הכלה היתה סבורה שהוא שלו לחלוטין היה מחייב לקנותו או לפיכך אמו שתמחול לו תנאי חלל השתא שהכלה ידעה שהיא רק שאלו מלמנו ונתקדשה לו ע"ד קדושת פרוטה ח"כ מחזיר לו הטענה והוא מחזיר למנו והרי היא מקודשת עכ"ל ע"א. (ועי' מה שכתבנו בס' כ"ט סק"ד):

ע"מ להחזיר משך לשם קנין נמור לחלוטין אפילו במירי לזרד להחזיר נזק הפרי ולא סני ההחזרת דמים ע"י ר"ש פ' לולב מ"מ אינו חלל תנאי בעלמא ואם ראה הלה למחול לו תנאו אינו נזק משיכה וקנין חדש לקנותו כו' חלל קנין פירות ומכ"ש שאלה אי רוצה להיות קנוי לו קנין נמור נזק לעשות קנין מחדש או שתצרו יקנה לו ואפילו מחילה לא מהני כתבוער בח"מ סימן רמ"א בנפסה כו' עכ"פ מחזיר ומתנה ע"מ להחזיר הוה שלו ממש ויכול

אוצר

סיק דם אית א-ב

הפוסקים

ואינו יכול ליתנו לה לגמרי, שהרי המשאיל לא נתנה לו ולא מכרה לו, וא"כ אין זו אלא שאלה ושאלה בעיניה חוזרת, ומחלוק אין ראייה כלל כו' [וכנ"ל]. והאסיף עוד שאין לומר דמי' מתקדש בלוחה הכנאה שהיא מתקדשת בו דשויה שזה פרוטה, דלא היא, חדא שהיא סבורה שהטענה שלו כו' וקדושי טעות נינהו, ועוד דאפילו אמר לה, ה"ו כמתקדשה ע"מ להחזיר.

גם בחשובת ר' שבתאי ב"ר שמואל שצויה מכרה"כ מרובענורג (כנדפס בלוצו) סי' תקיד כתב, דאפילו בשאלה בפירות לקדש בו את האשה אינה מקודשת, דשאלה הדרגה צניעה, וא"כ לא הוי צידה אלא בחזרת משכון, ואמר רבא (בקדושין ה' ע"א) דאם אמר לה התקדשי לי במנה וכו' הוי כאלו אמר לה משכון עליו אינה מקודשת, דמנה אין כאן משכון אין כאן, ואינו דומה לקדשה במשכון דאחרים דמקודשת (שם צ"ע), דהתם מתקדשה בצוף במשכון וכו' קנוי לה מדר' יצחק, והלכך לא דמי להכא, ועוד דכל מתנה שאינו יכול להקדישה לא שמה מתנה (גדלים מ"ח א'), וחת הטענה לא הוא ולא היא אין צידה להקדישה, וא"כ לאו מתנה היא, ומלל דלא יכיר לה מידי ובמל' מתקדשה, ונריך לחזר ולברך ברכת אירוסין ונשואין ולהכניסה לחופה כו'. וכן דעת בעל המכתם המוצא להלן אות י"ב ע"ש.

ב. דעות האחרונים להלכה. צויה מכרה"כ סי' ל"א דקניא ח' כתב בנידון דאיכא ריעותא בקדושין שהיה החפץ שאלו כו', ואיכא פלוגתא דרבותא שהצויה בעור כו', והר"ש חילק דבשאל לקדש מקודשת, אמנם לדברי בעל העיטור נראה שאין חילוק, וכן נראה לדייק מלשון הרשב"א בחש"ר כו', ועם היות שדין זה הוא פלוגתא דרבותא, מ"מ סניף מוכח הוי לעצמים האחרים [לבעל הקדושין]. גם צ"ע ע"י בנידון שקדש אשה בטענה שנתן לו אחד כדי לקדש בה, כתב בדף קצ"ב א' שיש עוד סניף להקל קצת שאפשר שלא כיון לתת הטענה במתנה גמורה אלא בשאלה וצויה איכא פלוגתא כו', ועם היות שדין זה פלוגתא דרבותא, וגם הוא ספק אם הוא מתנה, מ"מ הוא סניף קצת לעצמים הקודמים שלא לחוש לקדושין.

ובאבני נזר סי' קל"ו בנידון ששאל כדי לקדש, כתב דאף שפסק צ"ע כהר"ש דמקודשת, אך הרשב"א חולק עליו ודחה ראיותיו מהא דחלוק, וכצ"י בטעם לא ראה תשובה זו שאילו כן היה מצויה כו' ולא היה סתם כהר"ש, וכו' ספק קדושין, וצ"ע צ"ע [ששאל מאשה בלא ידיעת בעלה], וצריכה קדושין אחרים.

ובאשרת הפסגה סי' ו' בנידון שקדש בחפץ שאלו ולא ידוע אם שאל סתם או כדי לקדש, כתב בדף ו' שור צ' דאף אם נאמר דנ"ד מיירי בשאל על מנת לקדש אפילו הכי מידי פלוגתא לא יולא.

גם בימי שלמה בתשובה שכתבטעות להל' אישות דקס"ט ג' בנידון שקדש אשה בחפץ שאלו מנכרית, כתב דהרי י"א דאף שכתבילי ע"ד לקדש אינה מקודשת, וזה באיש המשאיל, ובאשת איש המשאילה איכא ריעותא אחריתא כו', ועוד שבויה גוייה כו', [ע"י ע"י להלן אות ו' ח'], והא ידאי דלכתחילה למיחש

וע"י גם במאורי קדושין דף ו' ע"ב, שכתב דאם קידש אשה בחפץ שאלו ולא הודיעו שלקדש בו אשה שאלו כו' אינה מקודשת. וכן ברבי"ש סי' ק"ע כתב שבעצמה שאלה אין האשה מתקדשת כל שלא השאילה לו בפירות לקדש בה את האשה. והצויה ג"כ דברי בעל השלמן ה"ל בשם הגאונים.

אולם בשו"ת הרשב"א ח"ד סי' רע"ג השיב להרב השואל שכתב ד"י"א דבשאל בטענה ע"מ לקדש הוי מקודשת גמורה, וילפינן לה מהא דמייק בשאל חלוק, ושכן הורו הגאונים, דגאונים אלו שהורו כן לא שמעתי מעולם ואינו מורה בדבר זה, והר"ה שכתב אין הגידון דומה לראיה, דהתם כיון שאמר לו שהולך לבקר את אביו שהוא חולה, ה"ו נותן לו רשות שיקרענו ויחזירנו לו ויתן לו דמי קרעו, ולא שחלה בעליה שלו כמתנה ולא כמכירה ויתן לו דמיו [דמי כולו], וכדאמרין שם קורעו ומאחזו ונותן לו דמי קרעו, וה"ו אם באת לדמותו אף אנו נאמר שכתבילי לקדש בו ושיחזירנו צעין אחר הקדושין, ששאלה יש כאן ומתנה ומכר אין כאן, ולעולם אין מכר ומתנה בלשון שאלה, ומאי קאמר אדם יודע שאין מקדשין בשאלו וגמר ונתן לשם מתנה, לא היא, חדא דלאו כ"ע באי דינא ידעי, ואדרבא רובא דעלמא טעו בזה דלאו דינא דקדושין גמירי, ואינו דומה למקדש אחרתו [דאמרין בקדושין מ"ו ב' דאדם יודע שאין קדושין תופסין בלוחותו וגמר ונתן לשם מתנה או לשם פקדון], ולא להכיר בה שאינו שלו [צ"ע ע"י ב' בקנה עזה וידע שאינה של המוכר, דאמרין אדם יודע שקרקע אין לו וגמר ונתן לשם מתנה או לשם פקדון], דבהנך לא טעו אינשי אבל הכא רובא דעלמא טעו בזה, ועוד דאפילו התם קי"ל דלא למתנה איכיון אלא לפקדון כו', ועוד דשם בבעל הדבר הוא דאמרין שאינו טועה וגמר ויכיר לשם מתנה לדעת הסובר כן, אבל הכא שהמשאיל אינו בעל הדבר מה לו שיתנו לזה ובלשון שאלה ויתכיון למתנה כדי שיכיר מעשי [של השואל] קיימים, וחדש שהרי צו"ע של הג' אין אדם יולא בלולבו של חבירו דבעין לכו [כדאיתא בסוכה מ"א ב'] ואינו יולא לא בגזול ולא בשואל, ולהנ"ל נאמר דבשאל יולא דהא המשאיל יודע שא"א ללחש בשאלו ונתן לשם מתנה כו', וכן אין הגידון דומה לנזל דידה דברשדך מקודשת, דהתם כיון דשדך וקבלתו לשם קדושין אין סכדי דניתא לה צהבי וגומרת בלבה שחלה שלו ומחלתו לו לשעה, דיותר ממה שהאיש רוצה לישא האשה רוצה לישא כו'.

ובח"י סי' צ' נשאל במקדש בטענה שאילה איך הדין, וכתב כבר נשאלתי על דבר זה ואמרתי דאינה מקודשת שהוא

(ו) תשובות רשב"א אלו נעלמו מעיני הרבה פוסקים, וגם הב"י לא הביאם. וע"י במהר"ש סי' ס"ו ור"א שדייק כן מלשון הרשב"א בח"א סי' רמ"א [המובא להלן סי' ק"ד אות א'] דס"ל דגם בשאל כדי לקדש לא מתני. ובכנה"ג הגב"י אות כ"ח השיג על המהר"ש, והעלה שאפשר לומר דס"ל להרשב"א שם דמקודשת בשאל כדי לקדש. וכבר תמהו עליו בערך השלחן סק"ו. אבני נזר סוסי קל"ו, ואבני האפד סק"א. דהרי להדיא ס"ל להרשב"א בח"ד ובח"ו דאינה מקודשת.

אוצר

סיק צט אות ב

הפוסקים

ממה שכתבו הראשונים [הוצא בעשוש"ע חו"מ סי' תרנ"ח] צדני העיר שקנו אחריו בשותפות שאין יולאים צו עד שיחנו כולם לכל אחד ואחד במתנה ע"מ להחזיר, ולמה לא אמרין דבסתמא קנוי לכל אחד כיון שנותנים לנחת צו, וכ"ש כשקנאוהו בשביל כך, אלא ודאי דאין קנין בלא דעת מקנה, ואף המקילים שם היינו משום דמתחילה קנאוהו ע"צ העיר על דעת כן ודעת כל העיר נגדית אחריהם, וקצת גדולים פירשו הא דמהני שם מטעם ברירה כו', ולפי"ז אין צריך למתנה בשעת מעשה, ובכנ זאת דעת הר"ף והגאונים להחמיר, וכן כתבו שהראש"ד קנה משלו האחריו וזהו מקנה בעצמו לכל אחד ולא רצה בשותפות הקהל דלא ידעי לאקנויי, וכולהו ע"כ לא ס"ל סברת הראש"ש כו', וכן כתבו כל הגדולים שמדוחק יס לסמוך באחריו הקהל ציוס א', וכן נובגין כל ירא וחרד שיש בידו לקנות לעצמו, ואיך נהגין בפשיטות בקדושין עפ"י סברת הראש"ש שגדלה דוחידאם הוא, גם צדי צוית כתב הראש"ש עפ"י סברא זו לדרך על עליה שאלה ורוב הגדולים לא כתבו כן, והיה סברא קשה מאוד לעשות קנין בלי דעת, ועוד קשה עוצא דמאן יומר שאילו ידע שאין מקדשין בשאלה היה מתרצה למתנה, דילמא לא ניחא ליה ואפילו ע"מ להחזיר, ועוד דמש"כ דחזרת דמים מהני הוא תמוה כו' [כמוצא להלן סקק"ה אות ב'], וגוף החפץ שמה האשה לא ניחא לה בחזרה, וא"כ איך מקדשה אם היא סבורה שהוא שלה ובאמת צריכה להחזיר בעין, ומה שהביא ראיה מחלוק אינה ראיה, דשם כיון שידע שאביו חולה ושאל ימות חייב לקרוע, מסתמא סבר וקיצל דאל"כ איצט ליה לאתנויי, אצל הכא סבר דמהני שאלה בקדושין אצל מתנה לא ניחא ליה, ואף בחזרת דמים, דאין אדם רוצה למכור תבשטיו כו', וגבי קדשים ס"ל לר"מ בכמה מקומות סברא זו של הראש"ש דאין אדם מוילא דבריו לבעלה, וכמדומה דלא קיי"ל גם שם כן אלא כר"ש דפטר כל שלא התנדב כדרך המתנדבים, ולא אמרין דכוונתו באופן המושל, ולכן נציג לסמוך ע"ז בקדושין, ויש להחמיר לקדש בשלו דלא ליתוי לדידי ספק ח"ו, ובפרט דאחי לדידי חלקה שנהגו לשאל עבצת מנשים שאין בעליהם שם, ואין להן רשות להשאל וכ"ש ליתן במתנה בלי דעת בעליהן [וכדאיתא להלן בסעיף זה ברמ"א], ובזה אף הראש"ש מודה. גם בהגות שנסוף חת"ש כתב לעין ציטון ה"ל דפריך והא לא ידעה לאקנויי, ומשמע שם דכל שידוע שאינו יודע דקין לא מהני, ולכאורה גם בקדושין כן, ודברי הראש"ש צ"ע מגמ' זו. גם בהשמטה שנסוף חת"ש כתב שיעקר סברת הראש"ש צ"ע רב, והרבה אחרונים חולקים עליו, ויש ראיה לסברתם מסוגיא דגיטין גבי אשה לא ידעה לאקנויי.

ובחקרי רב חו"מ ח"א סי' קמ"א הקשה על הראש"ש מהא דתנן בגיטין י"ט א' על הכל כותבין גט כו', על ההגן של פרה ונותן לה את הפרה, על ידו של עבד ונותן לה את העבד, ובתב הר"ן בשם הרמ"ה שצריך ליתן לה את הפרה או העבד בפירוש, אצל אם נותן לה בסתם אין במשמע שנותן לה כלום והגט בטל כו', ואילו לדברי הראש"ש אמאי לא נימא דכיון שנתן לה כדי להגדל אהן סבדי שגמיר ויהיב לה באופן המושל, ומה בנותן בפירוש בשאלה אמרין שנותן במתנה, כ"ש כאן שנתן סתם כו', והאמת שיעקר דברי הראש"ש אלו [דאמרין שדעתו ליתן באופן המושל] הם חידוש, דדמי למה שחלקו ר"מ ורבנן בערכין דף ה' [באומר ערך פחות מכן חודש עלי דאמר ר"מ אין אדם מוילא דבריו לבעלה ואדם סברי אדם מוילא דבריו לבעלה ולא אמר כלום], וקיי"ל כרבנן ולא אמרין שטעה ודעתו ליתן באופן

למיתת מיתה צדי דלא לנחותי נפשו צמדי דפלוגתא, ואף בדקדים מידי ספיקא מיהא לא נפיק כו', וגדלה פשוט דבהצטרף הני תלתי במקום אחד ראוי לחוש ולקדשה שנית.

ועי' ברך פעלים ח"ג סי' ג' ובתעלומות לב ח"ג ק"ף השליחות סי' ג' דל"ד א', שחששו ג"כ לדעת החולקים על הראש"ש.

ובפסב קידושין סקק"ד כתב שדברי הראש"ש תמוהים מאוד, דאיך נאמר שנתרצה ליתן את שלו, דהא כתב הראש"ש עצמו דכ"ש לאו דינא גמירי וזהו סבור שיועיל שאלה, ומדכוי תיתי נומר שנתכוין להאליא את שלו וליתן לחבירו בחנם מפני שלא יוכל לקדש בענין אחר, וכי קיצל אחריות ע"ז שיקדשה משלו, גם מש"כ הראש"ש שנתרצה בחזרת הדמים אינו מובן, כי מי יכריחו ליתן חפץ שלו בדמים, ואפילו אי נימא דבמתנה ע"מ להחזיר יכול ליתן דמים היינו משום שכן נהן לו, אצל משום שאמר בלשון שאלה וסבר שיועיל, נאמר שנתכוין שאם לא יועיל יקח חפצו מידו בעל כרחו, ושמה דוקא בשאלה נתרצה ולא שופסיד החפץ שלו, ועי' צ"מ כ"ט ב' מהו דחימא ניחא ליה למיעבד מלוה בממוניה, קמ"ל [דלא אמרין כן], ועוד קשה מדברי הראש"ש גופיה שכתב [צ"ל סי' ה'] דבמקדש בהנחת מחילת מלוה מקודשת ובמלוה סתם אינה מקודשת כו', הרי דאפילו במילתא דקיימא צדידיה לחוד כשאמר התקדשי במלוה לא אמרין שנתכוין להנחת מחילת מלוה, ואף שאין הפסד מה שסוף סוף לא תשלם לו, אפ"כ כל שלא פירש לא מפרשין ליה להנחת מחילת מלוה, וא"כ כ"ש שלא נאמר באיש אשר אין לו כלום מה שיהיה מתרצה אינו לא יועיל לשון שאלה שיהא מתנה או אפילו מתנה ע"מ להחזיר הדמים, דשמה לא ניחא ליה למכור את שלו, ומה שהביא הראש"ש ראיה מאחריו דאמרין אי לאו למיפק ביה למאי יתביה יתביה, אין ראיה כלל, דאחריו כתב מסתמא עיקר הנהיגה היא לנחת צו, ואין לו הפרש והיזק במה שיוצא צו ואח"כ יהיה לפלוני, לכן אמרין שלענין זה נהן לו שפ"כ יהיה במתנה ע"מ להחזיר לפלוני, דאפילו אם נאמר דבמתנה ע"מ להחזיר מהני חזרת דמים כבר כתבו הפוסקים דבאחריו לא מהני כו', וא"כ אין חילוק בין שאלה למעמ"ל, אצל בחפץ סתם דלפי שיטת הראש"ש יכול ליתן דמיו מני"ל שנתרצה להסתלק מחפצו כו', וגם מה שהביא הראש"ש ראיה מגזל דידה דאמרין דעתה שנתנה לו ממון שלה כדי להתקדש אף שלא אמרה כלום, תמוה, דלא דמי כלל, דשם נתנה לו ע"מ שיקדשה שיחזיר הממון לה, ואין לה הפסד מה כלל רק פרוטה של קדושין שאין דעת אשה על כך בסתמא, והיא עצמה חפלה בכך שהרי נתרצה להתקדש, וגם לא מתנה דעתה שיקדשה דוקא בכסף ומתריית אפילו שיקדשה בשטר, אצל באיש אחר איך נאמר שנתכוין ליתן במתנה חפץ שלו מה שנתן בשאלה, דמה לו ליתן שלו, ואם שלא יועילו הקדושין לא תתקדש ולא יפסיד את שלו כו', ולכן לענ"ד צ"ע ודין צו להחמיר ולא להקל. ועי' להלן בסעיף ב' סקק"ה אות ב' דאפילו כשנתן להדיא במתנה ע"מ להחזיר, כתב שקשה להחליט לקדושי ודאי, עפ"י מה שהוכיח דחזרת דמים לא מהני כלל.

ובמשכנות יעקב חת"מ סי' כ"ז כתב שצ"ע על הראש"ש מהא דאמרין בגיטין דף ב' ע"ב צדי רמז"ה היו מוחזקין בעצלה שהיא שלה וגט כתוב עליה מהו, מי אמרין אקנינא ליה או דילמא אשה לא ידעה לאקנויי, ופשוט מאשה כותבת את גיטה דידעה לאקנויי, ומשמע שם דשילונין להאשה אם ידעה לאקנויי קנין גמור ואם לא הקנתה לו לא קנה, ולא אמרין דכיון שרצוה להתגרש מסתמא דעתה באופן שיועיל, וכן מבואר

אוצר

ס"ק צט אות ב

הפוסקים

ע"י האומדנא כאלו נעשה מעשה מה שנאמח לא נעשה זה לא שמענו כו', [דגם אומדנא דמוכח לא מהני להמשיך מעשה חדש להפקיע הדבר מיד המשאיל ולעשותה מתאבא], וא"כ גם נידון הרא"ש אין לנו כח לשנות הלשון לגמרי מחמת האומדנא כו' (א), והראיות שהביא הרא"ש מהא דאחריו זה נתון לך במתנה ואחריו לפלוני וכן מחלוק אינן מכריעות, דשאני גבי אחריו שהזכירו לשון מתנה ממש, משא"כ הכא שאמר לשון שאלה כו', ומחלוק ג"כ אינו ראיה, דהתם לא מהפכין לה למתנה רק שמחזירין לו לעשות קרע משום האומדנא כו', ואדרבא מוכח משם קצת להיפך, מדקיי"ל צו"ד ס"י ש"מ סעיף ל"ד דמאחר בקרע אף על אציו [אף דעלמא אסור לאחות על אציו] משום שלא הקבירו רק השאניו וכמש"כ בהנמוק"י, ולהרא"ש והעור י"ל דלשיעורא חזי שמפסיק שם הגורסא וס"ל דאינו מאחר משום שהקבירו, אבל כל הפוסקים לא כתבו כן כו', ואפילו צווחו לו בפירוש מתנה ע"מ להחזיר כדי לקדש בו יש זה כמה ספיקות כו', ולכן יש לנהוג כמו שנוהגים פה שהשמש יש לו טענת קדושין ומוכר למקדש, ולמחר קונה אוחה השמש מהאשה כו', ובנוה"ע הבב"י אות כ"ה כתב בשם מהר"ש שמדברי הטיעור נראה דאינו מקודשת אף בשאל כדי לקדש, ומ"מ העלה הבב"י צ"ס כהרא"ש, ואין דבריו מוכרחים. ועי' עוד צ"ס י"ט שם מה שהאריך בדחיות על סברות הרא"ש.

גם בתפארת יעקב סקס"ט הקשה על הרא"ש והאריך לדחות ראיותיו, ומביא דאין מקום לקדש בטענת שאלה, ובהרא"ש גופיה לא נראה לו עיקר רק שיחזיר המעות או החפץ, ולכן אינה מקודשת רק אם מודיע לה שהוא שאל ושמתקדשת בהגאח קישוט, וכן הדין צווחו במפורש במתנה ע"מ להחזיר, ובסק"ע כתב כבר בארנו שראוי להחזיר שלא לקדש בחפץ שאל רק צדדי אופנים [המוצאים להלן ס"ק ק"ב אות ג'].

אולם הרבה אחרונים פסקו כהרא"ש והשו"ב צננימן וא"כ ס"י ל' דן על אחד שנה לקדש ולא היתה בידו טענת לקדשה, ונתן לו שחפו טענתו וקידש בה את האשה, ועתה מתחרט השותף ומבקש את הטענת, והאשה מקפדת על אשר קידשה בטענת שאינה שלו, וכתב ג"כ בדברי הרא"ש צננין טענת שאלה כדי לקדש דמקודשת, והוסיף דלא גרע נידון זה ממאי דאמרין בשבועות [דף כ"ה ב'] גמר בלבו להביא פת חטין והואיל פת סתם, מנין [דאינו אסור אלא צפת חטין], ח"ל לכל אשר יבטא האדם, ע"כ, ואזלינן בחר מחשבתו ואינו אסור אלא צפת חטין, דפת חטין סתם פת שמה ומסתברא דפת חטין קאמר עליו, וכן י"ל צו"ד דאזלינן בחר מחשבתו שלא נתן לו ע"מ לבקש בחזרה אחר הקדושין, דכ"ע ידעי שאין האשה מתקדשת אלא בשלו או בדבר שהוא שלו במתנה, ולא בדבר השאיל. אלא שצדק

סו"ט ה' הובאה בסור ח"מ סו"ט רפ"א. דאומדנא מויעלה רק למסל מעשה ולא לחדש כעשה. ועי' עוד בדבריו להלן.

(יא) ועי' ב"צ מאות ד' והלאה שהאריך ליישב דעת הרא"ש וי"ל דכיון שהשאילו כדי לקדש, מסתמא י"ל שגם אינו מקדש שהשואל מעצמו יזכה בו להיות לו במתנה ע"מ להחזיר, אלא שכתב ע"ז בס"י צ"ט, דכל זה הוא רק להעמיד דעת הרא"ש מניא, אבל רחוק ורא בפשט דבריו למעין כו', שנראה כוונתו שהמשאיל מקנהו ממש על ורך מתנה נפורה או ע"כ מתנה ע"מ להחזיר אף שאמר לשון שאלה, ולא כמו שכתבנו שהשואל זוכה בו מעצמו.

(יב) נידון זה ממש וגם הראיות שהביא בבנימין זאב שם, מפסא בהגפ"ר קדושין ס"י תקמ"ה.

באופן המועיל כו', ולכן דברי הרא"ש צוה תמוהים, גם רש"י [במאלין פ"ח] דחה דברי הרא"ש [לענין לילית]. ובמהדו"ת לה"ע ס"י י"ג כתב, כבר כתבתי במקום אחר שיש להשיב בעיקר ראיותיו של הרא"ש, וגם הרי יש חונקים עליו, ומה גם [דצו"ד שקודם בחפץ שאל מאשה שיש לה בטל] שהרמ"א כתב דשאל מאשה שיש לה בטל הוי ספק קדושין, לכן אין לו לפטור צו"ד בלי קדושין אחרים.

ובצמח צדק (מליוצאוועט) ס"י ל"ח הקשה ג"כ על ראיות הרא"ש מגל דידה, דהא שם אינה מפסדת מאומה, וכ"ש לשיטת הירושלמי שהייז לשלם לה גזילה, וכתב עוד דאפילו אם נאמר שהאומדנות שוות הרי דברים שבלב נינהו ואין כח בדברים שבלב לסחור דברים המפורשים להדיא, שהוא אומר שאלה ולא מתנה, ואין נפרש דבריו להיפך ולומר מחמת האומדנא דכונתו במתנה ע"מ להחזיר, והרי שאלה ומתנה ע"מ להחזיר הם צ" ענינים חלוקים, דגבי גולג ואחריו יולא צו"ע הא' של חג במתנה ע"מ להחזיר, ובשאל אינו יולא כדאיתא בגמ' ובשו"ע א"ח כ"י תרנ"ח, ובח"י הרשב"א קדושין דף י' ד"ה ואסיקא, כתב דדברים שבלב אינם דברים שבלב מה שאמר בפיו אבל אם הדברים שבלב מקיימין מעשיו הוי דברים, וחילוק זה יכול להיות ג"כ בין גול דידה ל"ד, דבגול אין האומדנא מצטנת שום מעשה שלה ואדרבא מסייעת כו', משא"כ צו"ד הרי האומדנא צאה לבעל דברים שצפיו שאמר לשון שאלה וא"כ אינם דברים כו', ובפני יחוש קדושין דף י"ג הקשה גם על הדין דקדשה בגול דידה דאמאי מהני צו"ד דאמרין שמחלה והא דברים שבלב נינהו, וכתב ח"ל, מיבו לפי מה שכתבתי לעיל דף י' ע"כ בשיטת רש"י גבי מחילת מליה והערמת ריבית דאף דידה מהדר לה, מ"מ הדיא הגאח דלא לריבא למחל צדינא ודינא הוא שור פרוטה ומתקדשת בו, וא"כ ה"י א"ש עכ"ל, [ועי' ברש"י שם צ"ס הרמב"ם שמשמע לכאורה כפי הפני"ט], וא"כ לדבריו אין שום החלפת ראיה משם לנידון הרא"ש [כי לאו מטעם מחילה איתין טלה], אמנם אפילו למש"כ הרא"ש ושאר פוסקים שמחלה הגול, אין ראיה לכאן לפי ה"ל צ"ס הרשב"א דלא מהני דברים שבלב לבעל אמרי פיו כו', וצ"ח קדושין דף מ"ט כתב לתוך הא דאיתא בגמ' צמח דוכתי דאזלינן בחר אומדנא, דכל שהענין מוכיח מתוכו לאו דברים שבלב נינהו, אלא דברים שבלבו וכלל כל העולם, ומשמע שם דאומדנות כאלו מהני אפילו לסחור אמרי פיו, וכ"כ התוס' והרא"ש שם ובעוד דוכתי, וא"כ י"ל דס"ל להרא"ש דהאומדנא דהכא הוי כמו האומדנות הגול, אף המענין בזהו ירא"ש ור"ן שם מכל המקומות שהביאו מהבג"י דמהני אומדנא דמוכח, היינו רק לבעל מעשה שעשה או דיבור ולומר שאילו היה יודע שכן לא היה עושה ונשאר הדבר כאלו לא נעשה מאומה, אבל שנאמר

(ח) ובדבר אלהו (מפולאב) ס"י י' כתב שיש להגדיל קושיא זו עפ"י דברי השיטה בקובצת כתובות ע' ע"ב [בשם הריב"ש], דגם ר"מ לא ס"ל אין אדם מוציא דבריו לבטלה אלא בהקדש, [ע"ש בשיטה שכתב שזה צ"ע ובדיקה בש"ס], וא"כ תגדל הקושיא, דהא אפילו ר"מ לא ס"ל בקדושין דמסרסין לישניה, ודוחק לומר דכיון דלענין תוך כדי דיבור ועוד דברים מדמיון קדושין להקדש לכן גם לענין זה נימא דשוין, דזה דוחק, דאמאי לא אמרו שם בפירוש דלענין קדושין ג"כ ס"ל דאין אדם מוציא דבריו לבטלה.

(ט) מדבריו להלן בס"י צ"ט.

(י) מלשוננו בקיצור הדברים. ובחשובת הרמ"י סביומי שכירחון הפוסק שנת תש"א ס"י כ"ה אות ד' הביא מתשובת הרא"ש עצמו [בכלל פ"ד

אוצר

סיק עט אות ב

הפוסקים

דוכתי דאמרין אדם יודע, והלא דברים שכלב כן, אלא ודאי נראה דלא קשה מידי, דכל היכא דאמרין אן סהדי ה"ל כדברים שכלב כל העולם והיו דברים, ובמ"ש החוט' והרא"ש ושאר פוסקים כפחוצות דף ל"ז ובכמה דוכתי, (אלא שיש לעיין בד' החוט' גיטין ל"ב א' דה"ל דעתיק שדוקא מעלמנו דע דעתו זולת דבריו), והרשב"א קדושין [דף כ' שכתב דדברים שכלב היו דברים רק כשאינם מצטלים אמרי פיו, אבל אינם דברים שכלב לא שאלם בפיו, ולכאורה היו סתירה להב"ל] לא איירי בכ"ג, אלא שבה לתרץ אותן המקומות דהיו דברים אף היכא דליכא אומדנא וכוונתה, ומר אמר חדא ומר אמר חדא, וברשב"א גופא כפחוצות ע"ה ב' כשבא לתרץ המקומות דהיו דברים אף היכא שסותר מולא פיו כתב ג"כ כפצרת החוט' והרא"ש הבי"ל דהיכא דאן סהדי ה"ל כדברים שכלב כל העולם כ"ו, ונראה שדן זה מוסכם מכל הפוסקים (זולת הרא"ש בספק), וכוונת ברמ"א חו"מ סי' ר"ז [סעיף ד', דבמחנה דברים שכלב היו דברים], והרא"ש כאן לא היה צריך להציד ראיות כי אם שנאמר בכ"ג דאן סהדי, ואז ממילא ידעינן דזה מהני אפילו כשסותר אמרי פיו, ולכאורה היה מקום לומר דלא אמרינן כן אלא כשהאומדנא המנגדת לאמרי פיו באה לבטל דבר, דמהני לבטל משום דעתיק פיו ולבו שוין, אבל היכא שבה לקיים דבר לא סגי בהכי דעכ"פ חסר פיו כו', אמנם פשוט לנ"ד דזה לא שייך כי אם בשבועות ונדחים וכ"ג דעתיק לבטל בשפתיו, אבל במחנה וכ"ג פשיטא דדי באומדנא אף בקיום דבר וכו'.

ובפחוצה חיים ח"צ סי' כ"ד כתב דאין להקשות על הרא"ש מהא דהיו מוחזקים בטעלה שהיא שלה, דהבדל גדול יש בין דין הרא"ש ובין הא דטעלה שלה, דשאי הכא שאם יאמר להצירו חן לי במחנה טענה כדי לקדש בה אשה בודאי מהני, ואפילו אם יאמר הכותן שלא היה דעתו אלא להשאל כו' פשיטא דלא אמר כלום דהיו דברים שכלב, וחדש הרא"ש דאפילו אם אמר השאילני טענה כדי לקדש היו כאילו ציקש במחנה, דבמחשבה, אם לא יועיל לשון שאלה יהיה במחנה, אבל בגיטין האיצט"ה היה דלי יכא שאמרה לבטלה שנותנת לו הטעלה במחנה, אפ"ה אן נאמר דכיון דידעה שעתיד הבעל להחזיר לה הטעלה אי"ב אין נחשב צעירה אלא כשאלה לזמן, ואין החסרון בלשון אלא חסרון דעת, דאז יורדים לסוף דעתה שאינה נותנת במחנה רק בשאלה, ולא היו דברים שכלב אלא דברים ידועים וגלויים לכל איש, ולא מהני גם אם אומרת לשון מתנה בפירוש, דדעת אשה קצרה מלהבין אפילו אם חתן לו שיהא מה נתינה משלו, וראיה לזה דלא צ"י אם אחד יקבל במחנה טעלה מאשה אחת ויגרש בו את אשתו אם מהני דאשה לא ידעה לאקדוין, [דזה ודאי מהני], דאפילו כששאל ממנה היו אמרינן שנותנת לו, ואם לא יועיל בשאלה יהא במחנה ובפצרת הרא"ש, ורק מצטי ליה באם המתגרשת נותנת לו הטעלה שיודעת שעתיד להחזירו לה, וזה נסתפק אם אשה יודעת לאקדוין קנין גמור בהם שיהא רק כקנין לזמן, אך גם בפצרת לא קשה מזה על הרא"ש, דהלא נט להחקה בא ומהיכי תיתי לומר שמתחשבה שאם לא יועיל בשאלה שיהא במחנה כדי לקרצ חובתה כו', דהגם שמשאלה לו הטעלה היינו שהיא מראה לו שאם יחפון להרחיקה היא לא תחייב נגדו, אבל לא שחתאמן ביותר שהוא ציקש שאלה ויהא חתן לו גם במחנה כדי להתרחק, ואף שפעמים שהגע הוא זכות לה, מ"מ מי יומר שגדול כל כך הזכות שהיא חקצת בעצורו את הגט, והא שורש גט הוא חוב, ושאי קדושין שהמקדש רוצה לקיים מצוה ולא יוכל לקיים אלא ע"י חפזו ואמרין שגמר ומקנה

שנדף קב"ג עור א' כתב, ואי לדידי ליתוי יחזור ויקדשה בטענה שלו, ואין צריך ברכה.

ובשו"ת מהר"ם פדוואה סוס"י ע"י, צניזון שאלה לקדש, כתב דהיו חומרה יתירה לחזור ולקדש.

גם בלבוש סעיף י"ט פסק שאם המשאל יודע ששאל לקדש בו אשה מקודשת, וכן צפרח משה אהרן ח"צ סי' ל"ד צניזון שאלה כדי לקדש, כתב עפ"י דברי הרא"ש, דמקודשת ודאי, ולעיל מתיב כתב שאין להקשות על הרא"ש מהא דאמרין בקדושין ו' ע"ב דמחנה ע"מ להחזיר כולו קני לצר מאשה, דהתם במחנה אינה נשארת ציד האשה, אבל הכא בקדושין הם של האשה לגמרי, וחייב המקדש לקנות ממנה החפץ ולהחזירו להמשאל או להחזיר לו דמיו.

ובשמש צדקה סי' ו' דף ז' עור ג' צהבה צן המחצר אות ט', כתב ג"כ צניזון דהיו מקודשת ודאי לפי דברי הרא"ש הבי"ל ועי' גם בתשובת הר"א כהן ממדינת שס סי' י"ב דף י' עור ד' שהסכים לזה, והוכיח דאף שהרא"ש גמגם צ"ס דבריו בזה מ"מ חיישין לקדושין, ולכן אין לנו ראיה לבטל הקדושין משום זה.

ובחת"ם ח"א סי' ק"א כתב צניזון שכבר מצאנו בדברי הפוסקים וכן בסכמי האחרונים כולם צנוחן חפץ להצירו לקדש בו אשה דאמרין שכותנת כותנת שיהא בכל אופן המועיל, ואם אינו מועיל שאלה יהיה במחנה ע"מ להחזיר כו'. גם צנחיות השלם נתיב י"ג סעיף ד' כתב דהשואל חפץ מחזירו וכו' ודיעו שרואה לקדש בו אשה מקודשת, דאמרין דמסתמא נתן על אופן המועיל.

ובאבני האפר בתקן השו"ת סי' ד' צניזון שקדש אשה בחפץ שאל כדי לקדש, כתב שהיא מקודשת גמורה, דאף דגם צידע המשאל שרואה לקדש בו והשאלו ע"ד כן מידי פלוגתא לא נפיק כו', מ"מ לעיין דינא לדיון נראה דעכ"ז היו מקודשת גמורה, דהיכא הכא ס"ם להחמיר, ספק אי אטיקרה הלכה כהאומר דמקדש בטענה שאלה [סתם] אינה מקודשת או דילמא הלכה כהאומר דמקודשת, ואח"ל דהלכה כהאומר דאינה מקודשת, דילמא הלכה כהסוברים דבהשאלו ע"ד לקדש בו לא נחלקו, ומתכפך שפיר, ולפ"ז מקדש בטענה שאלה ע"ד לקדש הרי היא מקודשת גמורה ולא מטעם ספק. ובס"י ה' צניזון כזה כתב שכבר העלה דהיו קדושין גמורים ואין לחוש על הטענה שהיא שאלה. [אלא שגם העלה להחזיר בלא גט מטעם אחר].

ובחזק יצחק סוס"י ע"י צניזון קדש בחפץ שאל כדי לקדש, כתב דבדאי מן הדק א"ל קדושין שנית, ומי שרואה להחמיר יוכל להחמיר לעצמו לקדשה שנית בלילה ברכה.

ובדברי נחמיה סי' ד' הביא מה שהקשה האמה דק הבי"ל על ראיות הרא"ש משאל חלוק כדי לבקר בו אצלו חולה, דיכול לקרעו, וקשה דהא קי"ל דמאחר הקרע משום שלא הקדו כמש"כ הנמוקי", וכתב שנראה דאף לדברי הנמוקי" שייך שפיר ראיותו, דעכ"פ שמעינן דכוידעו שהולך לבקר אומדן דעתו שמוסר לו לכל דבר המצטרך לזאת ידי חובתו, אף שלא פירש כי אם סתם שאלה, ומה גם דרוצ חולים לחיים, משא"כ בלא כוידעו הוי גזל, וכתב נמי לא אמרינן שהקדו לגמרי אלא כפי המצטרך דהיינו רק במחנה ע"מ להחזיר, ועכ"פ אין סתירה מהא דקיי"ל כהנמוקי" וכו'. ובס"י ה' הביא מה שהקשה עוד האמה דק על הרא"ש דהא קי"ל דדברים שכלב אינם דברים, וכתב שאינו מוכן, דלעצמיה איך יחא ליה הא דמקדש אחותו וכ"ג כמנה

אוצר

סיק צט אונז ב

הפוסקים

בי רוצה לסייע להוציאו, ויש עוד לחלק דקדושין ובהלכות ובעלות דיכול להיות הפסד שמה יקדמו אתה, וחייב קריעה עבר אם לא יקרא מיד, חזקת חפלה עבר כה, לכן נוחל ליה ליתן באופן המועיל, אבל צעק אין הפסד דאם לא יחא מועיל גט א' וכתוב גט אחר על ידו של, ולכן לא אמרין שגמרה ליתן באופן המועיל, ואף דמשפחה גט שכיב מרע מימ לא דיצרו מהא רק צמחם גיטין, ועוד יש לחלק דכאן מקנה לו צרעה הקדושין וצרעה הקריעה וצרעה העיטוף כאשר נעשה המלוה, אבל צעק אם חתן לו צעקה נתינה ולא מקדום, איכ צעקה כהתיבה לא היה על חפץ של, וכתורה אמרה וכתב ונתן יא.

ובתשובת הרמ"י מביאוי שצירחון הפוסק שנת הש"א סי' כ"ח אות ד' כתב דיש לבסס סברה הרא"ש עפ"י הגמ' במנחות ק"ג ב', [באומר הרי עלי מנחה מן המעורים, ויבא מן החטים, דאין מנחה מעורים], ואיירי באומר אם הייתי יודע שאין מנחה מעורים הייתי אומר של חטים, ולכן מהני, והכל מלך שהכיר לשון מנחה כדאיתא בגמ' שם, וכן פסק הרמב"ם, וה"ל כיון שאמר שנתן כדי לקדש אף שלא אמר אם הייתי יודע, מימ מהני ע"ז האומדנא שיכיר באומר אם הייתי יודע כה, וברי א' ממש כהגמ' ה"ל שאומר אילו הייתי יודע.

ובמ"ז אות סי' י"ד סק"י כתב להחין מה שקשה על הרא"ש מהא דלולב שאל שפסול צו"ע ראשון דחג, דאם מועיל לענין קדושין שהיה מקודשת קדושי ודאי מכה זה ואם זה אחר וקידשה אינה לריכב ממנו גט, ק"ו שיעיל לענין קיום מלוה לילב, דיש לחלק שפיר בין קדושין ללולב, דלולב הוא פסול שאלה וגזילה מכה גזירה הכתוב דלכס משלכם, וצודאי אמרין דפסול רחמנא כל שאמר לשון שאלה, ואין לנו לפרש לשון שנתחבין באופן המועיל דהיינו צמחה, דאדרבא החורה גילתה לנו שלא נפרש כן ונפסל כל שאמר לשון שאלה, [דכיון דאמר קרא "לכם" צעין שיכא שלכם צדירות, ולא עפ"י אומדנות והוכחות ה']. משא"כ בקדושין דפסול גזל ושאלה הוא מלך הסברה דצעין שיתן לה כסף משלו ואיכו נותן לה של אחרים וצמח התקדש לו, לכן שפיר אמרין דזה המשאיל לו טענת ודאי נתחבין באופן המועיל, דאין לנו שום לימוד מקרא למעט שלא נפרש כן. ועי' כעין סברה זו במג"א סי' תרנ"ה סק"ג בתחילת דבריו שם.

ועיין צ"ש סקמ"ח שכתב דגם בשאל אחריו לאלה צו אמרין שנותן לו צעין שיאל צו. [וכא דאיתא צו"ע דאילו יואל בשאל י"ל דאיירי בשאל סתם ולא בהשאלו כדי לאלה צו, או כשאומר במפורש שאינו רוצה רק בשאלה]. וכן הוא במג"א אות סי' תרנ"ה סק"ג בסוף דבריו. וכ"כ בקיצור פסקי הלכות (לבעל מרכבת המשנה שם חכם לב) סעיף י"ט טו.

ובפסקי הלכות (יד דוד) פ"ה מאישות ה"ל עי' ד"ד א' כתב לחלק דאם המשאיל ידע שרצונו לקדש צו סתם צלי שום הגדה להאשה שהחפץ הוא של אחר, ה"ל מקודשת, ואם לא ידע המשאיל שיקדש אותה סתם, והלך וקדשה סתם ולא חודיע לה שהחפץ שאל, ה"ל ספק קדושין, ואם הגיד לה צעק

שקידשה שזה החפץ שאל מאחר לקדשה באופן שגיד לה שאל החפץ של, ה"ל [ג"כ] ספק קדושין. וציד דוד שם אות קכ"ב ציאר הדבר דכיון שנתלה שיקדש צוה האשה אף שלא יגיד לה טעם, וברי יש ציולתו לבעל הקדושין [כשאל יחזיר החפץ או בדמים, עי' עי' להלן סי' ק"א], והאשה אם הייתה יודעת שיש ציולתו עוד לבעל הקדושין לא הייתה רוצה צוה וא"כ הוי מקח טעות, ואף אם קיים תנאו וחל הקנין למפרע מימ אין הקדושין יכולים לחול כיון שהיה טעות צעק הקדושין והיו יכולים להחזיק, וכיון שהמשאיל השאיל לו לקדושין אמרין לדעתיה דמסתמא נתלה שיכיר על אופן המועיל לקדשה, ונתלה גם שאל לא תחזיר האשה החפץ יהיו המעות עליו חוב בעלמא כה, ויכול להיות שכל הפוסקים יודו לסברה הרא"ש צוה דמסתמא כיון על אופן המועיל, אך למעשה צ"ע דראיות הרא"ש אינם מוכרחות כה, אך אפשר לקיים דיו מלך הסברה לפי מהבגנו [שמקדשים צעק הנשואין תחת החופה] ושאל בעצת צעק שמוכנים לילך להופה, וכיון שידע המשאיל שלא יקדש פעם אחרת ושומך עליו צוה ועושה מעשה ומצד הצרכות, והשאלה היא צעק החופה, מסתמא לא ישטר ממנו לביישו ולהציאו לידו איסור, ואמרין דעתו שנותן לו באופן המועיל לקדושין, דהא עסקים צעין קדושין ורואה ששומך עליו ומקדש ומסתמא נוחל ליה צוה משום מלוה, ופעין דאמרין בצבורות י"ח ב', [בצב"ש שצרכה צמחתי ויש לו רועה כה] ר"ע סבר אקנוי אקני ליה מקום בחזירו דניחא ליה לאיניש למיעבד מלוה צמחתי, ואף ר"ע לא נחלק עליו אלא משום דכיון דאית ליה פסידא לא מקנה ליה, אבל במקום שלא יכיר לו הפסד אמרין שהקנה לו אף שלא אמר בפירוש שמקנה לו, ובמ"ז הכא אמרין דמה שאמר שאלה טוונתו רק שלא יחא לו פסידא מהא כמו שאלה, אבל טוונתו למחנה ע"מ להחזיר באופן שיעיל לקדושין, דמסתמא לא משטר בחזירו לגרום לו שיעשה איסור על ידו שישומך עליו צוה כה, משא"כ אם ישאל מחזירו חפץ לקדש צו האשה דרך פרייתו כמו אותן הפרושים שרונים להעליל צבנות ישראל לקדשם שלא כמנהג הנהוג בין צנות ישראל הצנועות והכשרות, לדעתו נראה שאין אומרים באופן זה דמסתמא נוחל ליה ליתן באופן שיוכל לקדש, וכל דברי הרא"ש הם לחק המנהג שנהגו אבל באופן ששינו מהמנהג לא דיבר הרא"ש והדבר צריך תלמוד, ובסוף האות כתב שצריך המורה להחזיק היטב צעקה מעשה צאחה אופן היו השאלה והקדושין, שאם יש סברה למד שהשטר צו וכוונתו הייתה דוקא בדרך שאלה אינה מקודשת. וצדק י"ח א' צבגה ג' מתחת לקו הציא מהא דברי זה גיטך והגיוני שלי דלא מהני ושלדברי הרא"ש קשה למד לא נוחל שנותן באופן המועיל, וכתב שצ"ל דגבי גט יכול להיות שמשחק מאשטו ורואה לנערך ולכן אם חושב באופן אחר ממה שאמר הוי דברים שכלל משא"כ במשאיל לחזירו לקדש מסתמא אינו משחק צו. וכשאל ידע המשאיל שלא יודיע להאשה שהחפץ שאל, כתב שם באות קכ"ד דכיון שהקדושין אינם חלים שהיה סוברת להתקדש בגופו ואינה יודעת שמחויב להחזיר ושאל לא יחזיר

ע"ז דקצ"ו טור ב', עצי ארזים סק"ב, אגורה באהלך חא"ה דף י"ג טור ב' ודף י"ד א', שפת הים (להררי מאירו) סי' י"א, חקרי לב תרי"ח ח"א סי' קמ"א, צמח צדק (מליובאוויטש) סי' צ"ח אות ה', חכמת שלמה (להר"ש קהנשט) סי' י"ט ד"ה ומה, כפי אהרן (להר"א עזריאל) ח"ב סי' א', שו"ת מהר"י אשכנזי א"ח סי' ל"ב, ערוך השולחן א"ח סי' תרמ"ט סעיף ה', הצבאל השרון סי' ס"א, ובית מדרשי (להר"ם גראדענסקי) א"ח סי' י"ד סק"ח.

יג) כעין החזיריך האחרון כתב באופן אחר גם בשו"ת תרי"ח (מגור) סי' ב' דף ס"ז ג' ביתר אריכות, ועי' מש"כ עוד לבאר שיטת הרא"ש באופן אחר.

יד) מהכפי אהרן (להר"א עזריאל) ח"ב סי' א', בהבנת סברה הסי'.

טו) דע' עוד תירוצים על קושיא זו במשנת משה ח"ב א"ח סי' כ', מגלת ספר (על הסמ"ג) עשין דף ח' טור ב', קול אליהו ח"ב א"ח סי' כ"ה, מחזיק ברכה על א"ח סי' י"ד אות ד', קרבן אליהו (על מ"י

אוצר

סיק צט אונז ב—ד

הפוסקים

מיהו ע"י צבא"ש סקל"ו ודבריו משה חות י' כתב על דברי הרא"ש הנ"ל, דבר פשוט המונח לקדש בטענת שאולכ כד לקדש זה, וכוונת צ"ש סקל"ט.

ועיין ביש"ש קדושין פ"א סי' כ"א שכתב שובנו להודיע להאשה תחת החופה שהטענת היא שאולה, אפילו בשאל לקדש זו, [כנראה דכוונתו דלא היא מקדשה בהנחת קישוט].

ובנחלת שבעה סי' י"ב במחודשים חות י"ג כתב שראה לעזרו [הע"ז] שכל חתונה שהיה החתן עני שאל להחתן אם הטענת קדושין שלו, ואם אינו שלו, יודיע להכלה שצריכה להחזיר אחר זמן הנחת הקישוט. ועי' עוד צ"ז סקל"ח, ולכל ס"ק ק"ד חות א'.

ועי' בנחלת שבעה שם שכתב ע"ז שראה דדיעבד חן לחוש, ואם יש רק בהנחת הקישוט שזה פרוטה בני דזה, משה שמדיעה תחילה שאינה מקדשה רק בשזה פרוטה, [וכייוני לפי מה שכתב בזה שפני זה דברי האחרות חיים והכלבו שצריכה סי' ל"א סעיף ב' דלכן נהגו לומר להעדים בפני האשה שהטענת שזה פרוטה כדי להודיע לה שאינה מקדשה רק בש"פ], וסיים דאפשר שמעטם זה חן כל הרבנים מהרים לשאול לחתן ולהודיע לכהן. אולם עי' לכל ס"ק ק"ב חות י"ב מהקונטרס אחרון שצו"ת צ"ח החדשות לסי' פ', שהוכיח דמה שמדיעבד שהטענת ש"פ או פניה מכוסות [כמוצא שם צ"ח] לא מהני לענין מקדשה בטענת סתם ואין לה זה אלא הנחת קישוט, וסיים דכן נראה להכלה ודלא בהנחת שבעה.

ד. אם יש הבדל בין שהמשאיל ידע הדיון שאין סקדשין בשאול לבין שלא ידע הדיון. כתב צמח אברהם א"ח סי' תנ"ח סק"ג דמהרא"ש בקדושין משמע להדיא דזיודע שאסור לקדש בשאלה לא מהני לשון שאלה עד שיאמר לשון מתנה [שכתב, דלאו כ"ע דינא גמירי שאינה מתקדשת בשאלה, מתחלה שם], אבל ב"י נחלין משמע צ"ח דאף כשידע ולא. [ולפי' ל"ל ולשון שאלה דקאמר המשאיל לאו דוקא, ולא דק בלישניה, מתחלה כ"ל].

ובחיים שאל ח"ב סי' ל"ח חות נ"ד חפס לעיקר משמעות הרא"ש בקדושין, וכתב שמדקדוק דברי הרא"ש שכתב דהמשאיל משום דלא גמיר אומר שמשאילו, נדדתי דאם היה ח"ח שיודע ועם כל זה אמר לו שהוא משאילו, אפשר דאינה מקדשת.

ובקרוב אליצור (על מס' ע"ז) דקצ"ו ד' כתב דגם מדברי הרא"ש צ"ב לא מוכח דאף כשידע מהני, ואדרבא, מלשוני שם שכתב שדעת המשאיל דאם לא חושיל בלשון שאלה תהא במתנה ע"מ להחזיר, מוכח דמייירי בלא ידע שאסור לקדש בשאלה, ולעולם ס"ל להרא"ש דדוקא בלא ידע הוא דמהני אבל אם ידע לא מהני וכו'.

אולם בכפי אהרן (להר"א עזריאל) ח"ב סי' א' כתב דדיוק המג"א מהרא"ש קדושין דאם המשאיל יודע שאסור לקדש בשאלה לא מהני, אינו מוכרח, ואדרבא איפכא מסתברא, דמה כשאינו יודע שאסור לקדש בשאלה דיש פנים לומר דלא גמיר בלבו ליתן במתנה כלל אלא בשאלה שהרי אינו יודע שצריך מתנה, ואפ"כ אמרין דמסתמא נתן לו באופן המועיל לקדש זו, ק"ו כשיודע שלקדש אשה צריך מתנה שקרוב הדבר לומר דודאי נתן במתנה ומקדשת, וכוונת הרא"ש במש"כ דכ"ע לאו דינא גמירי, היא דלא מצטיא היכא דזיודע שצריך מתנה דודאי נתן לו במתנה, אלא רבותא אשמועינן, דאפילו אינו יודע ולא נתן במתנה, אפ"כ אמדינן

יחזיר הדמים ע"ש יתבענו הקדושין, והמשאיל כיון שהיה סבור שיודע לה שהחפץ שאול, אי"כ לא נתחלה ליתן לו לקדש אלא באופן שיאמר לה שהוא של אחר כדי שחפץ שיהא מחויב להחזיר החפץ או הדמים ושהקדושין חלום, או שהחלה להתקדש רק בהנחת שיעוש החפץ, לכן צדור הדבר שאין צדח חשש קדושין כ"י, אך יש כמה אופנים שיחולו הקדושין אף על אופן זה, כגון בהנחה אצלנו שסרוב מקדשין בטענת שאולה והמשאיל אינו יודע מהדיון ואינו מקפיד מה יאמר להאשה, ומסתמא מסכים שיקדש סתם שאין זה מדרך הכבוד שיאמר לה שהטענת שאולה, וכן היא מקבלת בסתם אף שאינה יודעת כלל אם הטענת שאולה או שלו, ואינה מקדשת להתקדש לו בשאלה כיון שסרוב מקדשין על אופן זה, ואף שאמר המשאיל לשון שאלה, מסתמא כיון שהרשה לקדש נתכוין על דעת האדם שמקדשין בסתם, וניתא ליה על איזה אופן שיעיל, דא"כ הא יעשה איסור שכלה סומך עליו בזה ומצד צרכות וכוונת אשה ומחויבה במקדשה, ומסתמא דעתו על אופן המועיל, וכן האשה כיון שכבר נתחלה בגשואין האלה וכוונתה לחופה ומקבלת קדושין בסתם, מסתמא כוונתה שיהא ככל קדושין הנהוגים, שאם בשלו מקדש יהיה שלה, ואם של אחרים יהיה של אופן המועיל, ואם הנהגו להחזיר כוונתה להתקדש בהנחת הקישוט, או אפשר שכוונת כולם שיחולו הקדושין ואם חלה חוכל להחזיק הטענת רק הוא יתחייב לשלם הדמים, על כן אין להוציא לעז על המנהג שנהגו לקדש בטענת שאולה, אבל אם קידש שלא כמנהג המקום כגון שלא בחופה או בצופנים אחרים, בזה אם לא הודיע לה שהטענת שאולה ולא ידע המשאיל שלא יודיע לה, נראה לי צדור שאין חוששין לקדושין, אך צ"ח החמורה חששתי לסברה הרא"ש וכתבתי למעלה דכ"י ספק קדושין, וצריכים לחקור בשעת מעשה על איזה אופן היו השאלה ובקדושין, שקרוב הדבר שיש אופנים שהקדושין ודא"ס, ויש אופנים שהקדושין חלום כלל, ולכן סתמתי דכ"י ספק. וכשהגיד לה שהחפץ שאול מאחר באופן שגיד לה שהוא שאול, כתב שם בזה קב"ד ד"ל שלא הרשה לו לקדשה אלא בהנחת קישוט, ועכ"ז הוי רק ספק קדושין, כיון שאינו אומר לה בפירוש שמקדשה רק בהנחת הקישוט ומשמע דמקדשה בגוף החפץ והגוף אינו שלו, [עי' ע"ז צ"ח ס"ק ק"ב חות י'].

ג. ואם גם להתחילה יכול לקדש בטענת שאולה ע"מ לקדש. צו"ת הרא"ש כלל ל"ח סי' ב', אחר שכתב שאם השאילו לקדש זו הוי קדושין טובים ואינה צריכה להתקדש פעם אחרת, הוסיף עוד, כל זה כתבתי על כי ידעתי כמה פעמים מעשים שמקדשים בטענת שאולה, ולכן דקדקתי וחלקתי שלא להוציא לעז על כמה קדושין, ואחרי שכתב מחלוקת רבינו צדור ובר"מ הכהן [הג"ל בתחילה חות א'], סיים דאחרי שרבותינו נחלקו בדבר, טוב לחבר שלא לקדש בטענת שאולה, אבל אם כבר קדשה נראה לי דכ"י מקדשת אם השאילו לדעתה לקדש זו אף האשה זו. וצנחניות השלום נתיב י"ב סעיף ז' כתב שאין לקדש לכתחילה בטענת שאולה שהודיעו שרובה לקדש זו, שיש כמה עמי הארץ שאין יודעים מאומה, ואין נאמר דמסתמא דעתו ליתן במתנה.

סו) ועי' בברם שלמה (להר"ש אמארייליו) סי' י"ט דס"ח ד' שר"ל שגם הרא"ש מתיר לכתחילה, ומה שמסיים בתשובתו דטוב ליתור שלא לקדש בטענת שאולה הוא לשון תשובת הר"מ הכהן שהביא הרא"ש לפני זה, ולא דברי עצמו. אולם בקרבן אליצור (על מס' ע"ז) דקצ"ו טור ב' הוכיח שהם דברי הרא"ש עצמו. וכן כתבו בפשיטות באשדף הפסגה סי' ו' ובתשובה בעל שפת הים שבבני משה (להר"מ מאגור) סי' ב'.

אוצר

סימן כח אות ד—

הפוסקים

כזה חי משגחין ביה וצריך לקדש שנית, ולפוס ריבועא נראה דכיון שכתב הרא"ש דאין סבדי כו, אין צדק המשאיל להכחיש ועי' בחכמה שלמה (להר"ש קוועטש) סי' י"ט.

ובחקל יצחק סי' ע"ז נידון שהשאיל כדי לקדש, ואח"כ שאלו אחו לו ה"כ יודע שהמשאיל יתן במתנה לכמה ימים אם ה"כ מהרה, והשיב דלא, כתב דאין באדחו מערע, דכיון דאין סבדי שנתן צאופן המועיל ע"כ מתחילין דיצרו שאומר כן משום שסובר דגם שאלה מועיל לקדושין, אבל אם ה"כ יודע דאין שאלה מועיל ה"כ נותן במתנה ע"מ להחזיר וכמ"ש בהג"א גבי אינו יודע הדין כו, ובפרט נ"י דבעת השאלה לא אמר מידי והשאיל ע"ד קדושין, ועכשיו לאחר ה' שנים אומר שלא ה"כ מהרה ע"מ מתנה, בודאי לא מהימן, דכלל גדול כיון הרא"ש דאין סבדי שדעתו ליתן צאופן המועיל לקדושין כו, וכה"א הביא במהר"ש ח"א סי' כ"ט משר"ת הרא"מ ח"א סי' י' דבבא דאמרין נוחא ליה לאיניש למיעבד מאז בממונו, אפילו עומד ולוות דלא נוחא ליה בבאי מאז לא משגחין ביה, דאין קים לן דניחא ליה כו, וה"כ נ"י.

ו. אם גם בשאל מאשה הדין כן, או דנימא דאשה לא ידעה לאקנויי באופן המועיל. ברצ פעלים ח"ג סי' ג' נידון ששאל טענת מאשה כדי לקדש בה אחרת, כתב צין שאר הטעמים להצריך לקדש שנית כדי שיכיו קדושי ודאי אליבא דכו"מ, שיש ריעותא שהטענת היתה שאלה מאשה, וי"ל דאפשר שגם הרא"ש יודע כזה משום דאשה לא ידעה ולא גמרה, [ובדאיחא גביטין כ' ע"כ דאשה לא ידעה לאקנויי], וכמ"ש ביו"א כזה רצ אחד שהובאו דבריו בחת"ם סי' פ"ו, ושמתחם כן הצריך לקדש שנית, ואף דבחת"ם לא הודק לו כזה, מ"מ לדין לא נפקא מחזרת ספק. ובאגרות משה סי' י' נידון ששאל מאשה כדי לקדש, כתב טעם אחד דאין לומר אן סבדי אצמרה לשם מתנה, דבזמנינו רוצה דרוצא אינש יודעים.

אך בשו"ת מהר"ש (ענגיל) ח"ז סי' ס"ט נידון כ"ל, כתב דאף שיש לזון לכאורה דאשה לא ידעה לאקנויי וא"כ שוב לא היתה הטענת ציד המקדש אלא בארחת שאלה, ויש לומר דלא מ"י לקדשה, אך נ"י שידעה המתקדשת שהטענת שאלה אי"כ נחבונה להתקדש בהנחת קישוט כו, ובפרט דשיעור הרמזים דכיון דקו"ל דאשה כותבת את גיטת ע"כ דאשה ידעה לאקנויי, ואגם דלשיעור הרמזים הטעם הוא דאמרין דרצון אקנו ליה כו, מ"מ רוב הפוסקים ס"ל כשיעור הרמזים, וא"כ שוב זכר במתנה ע"מ להחזיר ושוב זכרה המתקדשת טענתה במתנה גמורה כו, והדבר צרור ופשוט שאין צריך לקדש שנית.

[ועיין בפרח בטה אהרן ח"ז סי' ל"ד נידון כ"ל, שכתב עפ"י דברי הרא"ש דמקדשת, ולא דן כמה שהטענת היתה שאלה מאשה. וכן בהצלת השרון סי' ס"א, ובמראה יחזקאל (להר"י הכהנא) סי' ז' ובחשונה בעל מחבר אברהם שם, נידון כזה, לא דנו כמה שהטענת היתה שאלה מאשה].

ובששאל מהמתקדשת עלמה כדי לקדשה, עי' לעיל סעיף ז' סק"ט אות י"ב. ועי' עוד מה שנתלקו הפוסקים בשתנה לו כדי לקדשה, אי אמרינן דאשה לא ידעה לאקנויי. ועי' עוד לעיל אות ז' בדברי המחנה חיים.

ו. ובששאל מעבד"ם. צריך השלחן סק"ו כתב, שיש להסתפק באם המשאיל הוא גוי אם מקודשת או לא, דאפשר דכיוני דוקא אם המשאיל ישראל, משום דאדם יודע דלא מהני קדושין בשאלה וגמר ונהן לשם מתנה, אבל בגוי דלא שייך באי טעמא אינש מקודשת.

אמרין וצ"ח שנתן צאופן המועיל לקדש כו, וממילא נעשה במתנה אף שהוא אינו יודע שצריך מתנה.

גם בחשונה בעל פרח שושן שכתב הארץ ח"א סי' ד' כתב על דברי בהג"א דיוקו מהרא"ש קדושין, דאינש מוכרחים, ופירש דברי הרא"ש דכ"ה צוודע ובהכפי אהרן כ"ל, והוסיף עוד דאין מדוקדק בלשון הרא"ש שם שכתב ולעולם אמרין דעתיא שכיין שחבר לו לקדש וכו', דלכאורה זכ שפח יתר, שכתב כבר כתב בחשונה דאין סבדי שדעתו ליתן צאופן המועיל וכו', אמנם בזה לרמז דגם צוודע מהני, ואי רמז באומרו "אלעולם" אמרין דעתיא, ר"ל בין צוודע ובין בשאילו יודע.

וב"כ בחקרי לב חו"מ ח"א סי' קמ"א צחק דבריו, דאין נראה לומר דאם שאל מחלמוד חכם טענת כדי לקדש בה דאינש מקודשת. ובבהכות יד אפרים חו"מ סי' תרנ"ח כתב על דברי בהג"א בגל דצוודע לא מהני, שדיון י"ט. ועי' בחכמה שלמה (להר"ש קוועטש) סי' י"ט משי"כ כזה. ועי' עוד בשו"ת הרי"מ (מגור) סי' כ'.

וביד דוד פ"ה דאישתא הל' ט' דנ"ד ח', אם כי תפס בדעת הרא"ש דבאינו יודע הדין עדיף מיוודע, מ"מ לוינא כתב שם בפסקי הלכות לאידך גיסא, דדוקא אם המשאיל יודע הדין שאין מקדושין בשל אחר ה"י מקודשת, ואם לא ה"כ יודע הדין ה"י ספק קדושין. ושם ציד דוד אות קכ"ב דף י"ז טור ז' ביאר הדבר, דדוקא צאופן שיוודע הדין שאין יכולים לקדש בדבר שאינו שלו, אז שייך לומר סברה הרא"ש דמתחמת השאיל לו ע"ד שיוכל לקדש כו, אבל אם אינו יודע הדין שאין מקדשין בדבר שאינו שלו, אי"כ אין שום הוכחה שצמחה יותר משאלה כו, ודעת הרא"ש שסובר דאם אינו יודע שאין יכולים לקדש בשאלה אמרין דטוונתו מתחמת להקנות בקנין גמור, לא אוכל להבין, וצוודע שאין יכולים לקדש בשאלה, ואמר בלשון שאלה נראה מדבריו שסובר דאין הקדושין חלים, ורציתו הרי הוא מהיוודע שאי אפשר בשאלה, מהך דמתיק שיוודע שמתנה לקרוע על מהו, דאם צמחת לא ה"כ יודע, אף דאמר לו שהולך לבקר את חציו שהוא גוסס אסור לו לקרוע את עליונו כו, ובפרט שגם צוודע הדין קשה הדבר לסמוך בודאי ע"ז, רק מהטעמים שכתבתי למעלה [ומובא בזהו ז' דרך המשאיל צעת החופה ויודע שסומך עליו]. ובדף י"ז בהגה ו' שמתחם לקו כתב שמדברי הרא"ש בפסקיו ובחשונה משמע דדוקא בלא ידע מהני אבל צוודע לא, אבל מדבריו צ"ב משמע דאף צוודע מהני כו, ולדעתי אדרבא להיפך דבלא ידע בודאי דאינש מקודשת וצידע הדבר ספק כו, ואין להבהות מרדכי קדושין סי' תקמ"ה שכתב דאפילו אמר לשון שאלה שחזר צעין אפ"ה הואיל ואדם יודע שאינו יכול להתקדש אם תחזיר צעין גמר ונהן לשם מתנה, וכן מסיים שם בשם הר"ש משאנן כו, וסיים הרי מבואר שסובר הר"ש כמו שכתבתי היפך מדעת הרא"ש, דצידע אמרין שנתכין למתנה, משא"כ בלא ידע דאינש מקודשת דנתכין כמו שאמר בלשון שאלה.

ועי' להלן אות ז' בדברי הלמה דזק סי' י"ח שכתבאר שם מדבריו דבאינו יודע הדין לגמרי לא מהני אף לדעת הרא"ש, וכתב דמשי"כ הרא"ש דכ"ה לאו דניא גמורי, ל"ל הפירוש שהדבר מפורק אצלו ויודע ואינו יודע, כדאיחא קרוב לזה בקדושין מ"ז ז', וסיים שם ה"ל דבבא אחי שפיר שדברי הרא"ש צ"ב דמשמע שיוודע, לא סתרי עם משי"כ בקדושין דכ"ה לאו דניא גמורי, דכיוני שיוודע ואינו יודע לגמרי כו.

ה. ובששששאל אומר שנתכווין רק לשאלה ולא למתנה, כתב במתח הגרשוני סי' י"ב שיש להסתפק

אנשי

סיק צט אמת זי

הפוסקים

הוא קונה, משא"כ שאלה שדעתו להחזיר ואינו מצוין לקנות, ודומה למשכון של גוי ביד ישראל [וקידש בו, דאיתא בסעיף י"ז דאיתא מקודשת] וכמ"ש הר"ש, וזה פשוט.

אך בתשובת החת"ם שצירחון המעין חזרתי ח' צידון שאל עכצת מגוי כדי לקדש, כתב שחם ידעה האשה שהעצת שאלה, ומסתמא היתה רשאית להתקטע בו כל היום, והנאה כו ש"ס, ה"ז מקודשת ודאי כו, ומש"כ הר"ש (בעל שו"ת מהרי"א) דכיון דבהחזירא אחי לידו הוי כהפקעת [הנאה דמותר כמ"ס סק"ג וצ"ש סק"ה צ"ס מהר"י ווייל] והוי שט, הוא חמור, דא"כ כל השואל מגוי חפץ הוי שלו כו, ולא אמרו מהר"י והח"מ וצ"ש אלא צמי שרואה להפקיע וכבר גזל ודעתו שלא להחזיר, דאז אס' בהחזירא אחי לידו שרי ליה בהפקעה, וכיון שדעתו לשקפו צידו הוי שלו, אבל אס' אינו רואה לגזלו אלא להחזירו במאי קנאו, [אך] צ"ל דאפילו אס' הגוי מקפיד להחזיר לו החפץ מיד באופן שלא היה הקישוט ש"ס, ודעת השואל לעכצו שלא להחזירו עד אחר זמן רב שש"ס, א"כ בהפקעה כזו כיון דשרי ודעתו לעכצו, והיא יודעת כן, ה"ז מקודשת.

ח. האם גם כשיש עבירה במעשה הקדושין אמרינן האומדנא שהמשאיל נתן לו בכל אופן שיועיל. צבצלים צנעמים ח"ג סי' ע"ז כתב דנראה שחם ישאל אחד עכצת לחזירו לקדש זה, ויקדש חייבו לאוין, בודאי אינה אריכה גט, דאדעתא לעשות איסור לא השאילו, ולא שייך אומדנא.

ובדברי יששכר סי' ק"מ צידון שקשרו אנשים חטאים בחרמית לקדש אשה ולפי דברי בעדים הוי הקדושין בחפץ שאל, כתב ג"כ דאפילו לסדרת הרא"ש ה"ל דקו"ל כותיה, אפ"ה זה דוקא בקדושי היתר, אבל בזהלך לקדש באופן כזה שהוא פלג עבירה, אדרבא אמרינן דמסתמא לא ניתא ליה דלחפצד עבירה צממונו כו, ואפילו אינה אסורה אלא מדרבנן, נמי אינה מקודשת, דלעשות איסור לא השאילו מצדו יי.

ובחבצלת השרון סי' ס"א צידון שלקח המקדש אצבע המקודשת בחזקה ותחת עליה העצת, והעצת היתה שאולה, אחר שכתב להחזיר משום שהקדושין היו צע"כ של האשה, כתב דיש כאן היתר גם מלך שהעצת היתה שאולה, דאף לדעת הרא"ש דהוי קדושי ודאי בשאל כדי לקדש, היינו משום דניחא ליה לאינש למיעבד מלוא בממוניה, ולכן אמרינן אומדנא דודאי נתן לשם מתנה, אבל צ"ל דאדרבא איסורא עבד שקודש בלא שדוכין וכמבואר צ"ס כ"ו סעיף ד', וגם בעל כרחי, ושלא מדעת אציה, צב"ה ודאי לא שייך ניחא ליה למיעבד מלוא בממוניה.

ובמראה יחזקאל (להר"י האבנערג) סי' ז' באותו נידון, כתב צדק י"ב עור ז' על דברי החבצלת השרון ה"ל, דשפיר אומר, ויש להוסיף עוד מחמת שהיו הקדושין בלא צרכה נשואין דאיסור לכתחילה וכו'. ולירק לשאר העצמים להחזיר בלא גט.

ובתשובת הרא"ם שמיניברג (בעל מחזה הצרכים) שצמחאל יחזקאל שם הוסיף באותו נידון עוד טעם להיתר, דכרי צ"ל לא השאילה כדי לקדש, אלא שאנו צאים לומר דכיון שראתה בעלת העצת שמקדש זה ושקפה הוי כהסביתה, אך כרי ראתה גם שנתן למקדשה צע"כ, וצוה ודאי לא נימא שחיקה כהולאה דא

ובי"ב שלמה דף ק"ע עור ג', צידון שאל עכצת מגוי כדי לקדש, כתב דאיתא ריעותא צ"ל שהאשה המשתלם היא נכרית, ואפשר וקרוי לודאי ללא מסקא אדעתא ליתן לו במתנה גמורה ואף לא במתנה ע"מ להחזיר, כי אם דרך שאלה כאדם המשאיל חפץ לחזירו לפי שעה, ודוקא היכא דהמשאיל ישראל אמרינן אכן סבדי דקריבי ליה בלב שלם ובאופן המועיל לקדושו, אס' במתנה גמורה או במתנה אצל בגוי ודאי ליכא למימר דאדעתא דהכי יכביה שיעטו לו הקדושין בכל אופן שיהיה, דכיון שאינם בחזרה גיעין וקדושין אין אחריות הישראל עליהם דלא ליכוי קדושין פסולים, ועוד דלא ידעי לאקנויי צב"ה שיודע בודאי שיחזירו לו העצת אחר הקדושין, והוי דומיא הכי דמבעיא ליה לרמב"ם [בגיטין כ' ע"ב] בכותב גט על עבדא שלה אי אשה ידע לאקנויי צב"ה שיודעת שחזר לה העבדא, ואף דאסיק שם הש"ס לפי פי רוב הפוסקים דאשה ידעה לאקנויי, מ"מ היינו דוקא באשת ישראל דאיהי נמי שייכא בחזרה גיעין וקדושין כו, ובחקרי לב יו"ד ח"ב דף פ"ו פשיטא ליה מדיוקא דהאי סוגיא דדוקא באשה הוא דפשיט דידעה לאקנויי, אבל בגוי ודאי לא ידע לאקנויי כלל, ואף שצריך השלחן נסחפך בשאל חפץ מגוי אי מהני כו, מ"מ נראה דלא שבקינן פשיטתו של החקרי לב דאיתא ראי' לדבריו, ונקטין ספיקו של הערך השלחן, וכיון שכן אשכחן צ"ל כמה ריעותא, היות העצת שאולה כו, ועוד שרשות בעלה עליה כו, ועוד גרוע יותר היותה גויה, ונראה פשוט דבהלעף כני תלתא במקום אחד, ראוי לחוש ולקדשה קדושין שניים.

ובצמח צדק (מליובאוויטש) סי' ל"ח אות ט' צידון שקודש אשה בחפץ שאל מוכרי כדי לקדש, והמשאיל התנה עמו שיחזיר לו החפץ דוקא, חילק ג"כ בין משאיל יחודי לבין גוי [וכ"ל צי"מ שלמה], וכתב עוד דהגם דהמציא צ"ס תרנ"ח סק"ג כתב דלפי מש"כ הרא"ש צפסקו ובתשובה מ"י שאל המשאיל יודע שאי אפשר לקדש בשאלה ולכן לא הוי גזל דאין סבדי שאילו ידע היה מקנה לו במתנה כו, [ומובא לעיל אות ד'], וא"כ לכאורה גם במשאיל אינו יחודי י"ל כן, דמאחר שהוא מכירו והאבזו מסתמא היה מקנה לו ג"כ במתנה ע"מ להחזיר אס' היה מבקש ממנו, אך בתשובה אחרת ביארנו דכל דבר דלא אסיק אדעתיה עתה, אף שאילו אסיק אדעתיה לא היה מונע עצמו מזה, מ"מ עכשיו דלא אסיק אדעתיה לא מהני, וא"כ [גם במשאיל יחודי] מאי מהני דאילו הוי ידע היה מקנה, ועל כרחי צ"ל כמ"ס הרא"ש דאין סבדי שנתן באופן המועיל ומא"י עממא הוי כאילו אסיק אדעתיה דאילו צריך כח חכמה יותר מענין שאלה ומסרו לידו אדעתא דהכי, ואף שחיקב כתב הרא"ש דכ"ע לאו דניא גמירי וסבור שיועיל שאלה, צ"ל הפירוש שהדבר מפורק אצלו ויודע ואינו יודע לגמרי כו, ומש"כ לא כ"ל כאילו לא אסיק אדעתיה כלל, וא"כ פשיטא דבאילו יחודי לא שייך כל זה, והוי כאילו לא אסיק אדעתיה כלל חוץ משאלה כו, ויפה פסק הרב השואל שצריכה קדושין אחרים. [ועי' לעיל אות ג' בדברי החבצלת השרון נתיב י"ג סעיף ז', שצמחאל צדקו דגם בעם הארץ לא מהני משום שאינו יודע מאומה. ועי' עוד לעיל אות ד' דיש סוברים דגם באינו יודע דאין מהני להרא"ש, ויש הסוברים שם דרך באינו יודע קאמר הרא"ש ובידוע לא מהני].

ובמשיב דבר סי' ל"ד צידון שקודש עכצת שאולה [סחם] מגוי, הביא מהרב השואל (הר"ש רחנברג) שהורה דאיתא מקודשת, וכתב שיפה הורה, ולא דמי לגזל עכו"ם דאיתא בסעיף א' דמקודשת, דזה משום דס"ל דגזל עכו"ם מותר וא"כ

(י) ע"ש שכתב עוד שלמעשה לא ספק על זה משום דבשעת קב"צ בביד אמרו העדים שהעצת הייתה שלה, אבל לולא זאת היה מקום להחזיר משום זה לבד.

אוצר

סי' צט אות ה-ט

הפוסקים

ועי' לעיל אות צ' מהכיר דוד פ"ה מאישות כל' ט' אות קכ"ב, שכתב ג"כ שאם יש סברה לומר שהטעה בו המשאיל וטונחו היתה דוקא בדרך שאלה, אינה מקודשת.

גם באגרות משה סי' י' צידון שאמר המתקדש שנוטה רק לשחוק, כתב דאפשר שגם המשאיל ידע שזה היה רק לשחוק בעלמא כ"ו, וגמלא שלא היתה הטבעת של המקדש כיון דליכא אגן סכדי שהמשאיל חשב שהוא לקדושין דנימא אגמר ליתן במתנה. וכעין זה כתב צח"צ מספרו סי' כ"ו ע' שני"ב צ'.

ובדברי חיים (להר"א חו"ע צד"ק) דיני קדושין סי' ו' צידון הרעק"א ה"ל, דן בזה אם מכני מעט מקדש בהנחה קישוט, וכתב בזה ג' שיש לעיין קצת דאפילו בלא שאל כ"ו לקדש וקידש בהנחה הקישוט המקודש, היינו כשמשאיל לשאל ליהנות בו, וא"כ נותן לו המשאיל רשות להתקשט, וממילא במקדש אשה בהנחה זו מקודשת, דהוי נתיבה ממנו כיון שהיה יכול ליהנות בעצמו בזה הנהגה מה שהיה נהנה, אבל צ"ד מאחר שכוונה המשאיל היתה להחליץ, דילמא טונחו היתה שלא יזכה המקדש בגוף החפץ להתקשט, ורק דרך ליתן מסר לידו כ"ו למסור לידה, ואף שיש לה ממילא הנחה אותו הקישוט שהיתה הטבעת על אצבעה, מ"מ הנחה זו לא בזה מכה השואל המקדש, רק מכה המשאיל, והשואל לא נתן מאומה, ואף שעל ידו היתה לה הנחה של קישוט, מ"מ הנחה זו מה שקיבלה ע"י השואל ודאי לא שיה פרוטה וכו'. ולירק זאת לשאר הטעמים להחיר צידונו.

ובזקן אחרון (להר"א וואלקין). ח"א סי' פ"ד צידון שקידש משודכתו לפני דיון מעט הממשלה בכדי לרשום הנשואים בחוקים, והקדושין האמתיים נועדו להיות בזמן מאוחר, והטבעת היתה של אבי הבלה שלקחה מאשתו ונתנה לו כדי לקדש, כתב בדף פ"ז א' שיש צ"ד סניף גדול להחיר משום שהטבעת לא היתה של המקדש כי אם שאלה צידו מאצו המקדשת, ועיקר ההיחור לקדש בשאלה הוא משום דאמרינן שכיון שהשאלו ע"מ לקדש הוי כאומר לו שמשאלו בזהו שיועיל לקדושין, אך צ"ד לא שייך לומר שנתן לו באופן המועיל לקדושין היינו במתנה ע"מ להחזיר, כיון דהמשאיל גם הוא סבור שאין צ"ח קדושין גמורים אלא לצורך נימוס הערכאות, והוי שאלה רק לזמן מועט בלאת ידי חוצה הנימוס בלבד, וגרע עמי מחסם שאלה וכו'.

ובחבצלת השרון סי' ס"ב בזהו נידון כתב ג"כ דופה כתב הרב השואל דבזה לא שייכא סברה הרא"ש, דזה רק בשאל לקדש קדושין בזה משה וישראל, דהדיו הוא שריר לקדש דוקא בטבעת שלו, אז אמדינן דעת המשאיל דמסתמא נתן לו באופן המועיל ע"י הדיו כ"ו, אבל צ"ד בקדושין הגימטריים שאין אנו לריכים שחבא הטבעת דוקא שלו, ליכא אומדנא כלל שהיה נותן במתנה, וא"כ הוי במקדש צדד שאינו שלו.

ועי' שנסתפק בכיון שהטבעת היתה של אבי משודכתו אולי נתן לו הטבעת במתנה, ואף בנתן סתם כבר איפלו בזה רבותא [ומוצא לענין שחוקה לאחר מתן מעות שצ"ע ד' סק"ל' אות מ"א והלכה], אם י"ל למתנה נחבין או לא כ"ו, ובאצני מילואים סי' כ"ו סק"ע כתב צ"ח מהר"ש יפה דבמשודכתו דמקדשה דעתיבה לגבה י"ל יותר דלמתנה איכות, וה"כ במשודך של צחו ולקח הטבעת כדי לקדש צחו י"ל יותר דלמתנה נחבין, וכתב דכיון שלקח טבעת הקדושין של אשתו, אם גם שם המנהג שהנשים מקפידות שלא ליתן טבעת הקדושין שלהם במתנה לאחר או למכור ומקפידות להתקשט בה בעצמם, א"כ ודאי לאו במתנה נתנה כ"ו, ולירק לחקור היטב אצל המתקדשת בהשכל ובמסירת לפי

דזה נדע לכל שאין מקדשין צ"ח, ולכן אמרינן דהדרבא משום הכי לא מתנה שהיתה סבורה שכלל הוא שחוק וביחול, והוי כעין משי"כ הרמ"א צ"ח מ"ה דמקום שיש למיחש טענה איסור אם היתה טונחו לקדש בשליחת הסבטנות, כגון ששלה בשבת וכדומה, לא חוששין לסבטנות וכו'. ולירק לשאר הטעמים להחיר בלי גט.

גם בדברי מלביאל ח"ג סי' י"ג צידון פועל שהיתה צידו טבעת של צ"ח צ"ב לעשות בו מלאכתו, וקידש בה אשה, כתב בדף ס"ה ד' בין שאר הטעמים להחיר, שהטבעת אינה שלו, ואף שהיתה שאלה צידו למלאכתו, מ"מ לא היתה שאלה לעשות בה דבר עצירה לקדש בלא שדוכין ובלא צרכה ועשרה.

וביד דוד פ"ה מאישות כל' ט' סוף אות קכ"ב כתב ג"כ דצידוש בדרך הפרטים בלא שדוכי וכדומה, דעתו נוטה דצידושין בטלים אם נאמרפז לזה עוד איזה סניפים, ועי' צ"ח משמעון (להר"ש שערן) סי' צ' משי"כ בזה.

גם באגרות משה סי' י' כתב בין שאר הטעמים לנטל הקדושין צידונו, דכיון שרואה לקדשה שלא מדעת אביה ואמה, ובצנעא, ושלא כהמנהג, ודאי אין לשום אדם לסייעם בזה, פשוט דליכא אגן סכדי אגמר המשאיל ליתן במתנה כדי שחבא מקודשת, כיון שהוא שלא כהרצוי לעשות, ויש לתלות דהדרבא שלא רצה ליתן במתנה כדי שלא יהיו קדושין, ואף אם נסתפק, מ"מ כיון שליכא אגן סכדי לא נשנה מעצמו משאלה למתנה.

מ. וכשישגם אומדנות שחשואיל לו רק כדי לקדש בשחוק או לקדש בשביל רישום הנישואים לפי חוקי הממשלה. צו"ח רעק"א מהדו"ת סי' נ"ה צידון שרלו אנשים להחליץ מאחד ואחרו לו שיש אשה שרואה ליגעה לו, והשואל לו אחד מהם טבעת וקידש בה, כתב בין שאר הטעמים להחיר כיון דהטבעת לא היתה שלו רק בשאלה, ובשאלה זו לא אמרינן דנתן במתנה ע"מ להחזיר בכדי שהיו קדושין מעליה, כיון שהמשאיל נס שאר האנשים חשבו הכל לשחוק בעלמא, והוי רק שאלה לזמן מועט לעשות בזה החוק וגרע אפילו מחסם שאלה וכו'. וכן צ"ח משולם סי' ט' כתב בזהו נידון בין שאר הטעמים להחיר, משום דהטבעת היתה שאלה.

גם באחיעזר ח"ג סי' כ"ב צידון שקידש אשה לשם שחוק בחפץ שאלו והמשאיל ידע ששאלו ע"ד כן, כתב בין שאר הטעמים להחיר דלא הוי קדושין, כיון שלא היתה הטבעת של המקדש, והמשאיל שהשאל את החפץ בזהו מעשה שחשב שהוא לשחוק, הלא לא נתכוין להקנות לו כיון שהיה טונחו לשם שחוק, וגם שיה אנפשה חתיכה דאיסורא לא שייך כאן [אף שהיה אומרת שנתכוונה להתקדש], כיון דהעדים והמשאיל חשבו שהוא לשם שחוק כ"ו, וגם נכון משי"כ הרב השואל דכיון שציד המשאיל שהשאל את החפץ לשם שחוק לתוצתו חזרה משום אומדנא דמוכה, א"כ אין הטבעת של המקדש כ"ו, ובספרי [ח"א] סי' כ"ד כתבתי דאפילו להתחבצת מיימוני [המוצא צ"ח מ"ב סעיף א'] שמתמיר שלא לילך בזה אומדנא בקדושין, זה רק כשמעשה הקדושין היה דרך שחוק אך על ע"מ הנתינה לא היתה הוכחה לנטל המתנה, אבל אם האומדנא היתה שלא נתכוין גם לשם מתנה לא החמיר, דכיון דצדוני ממונות מכני אומדנא דמוכה, א"כ צידו להוציא כסף הקדושין מהמתקדשת ובזה חתקדש כ"ו, וא"כ בזה שהחפץ אינו שלו הלא האומדנא שלא נתכוין למתנה, והמשאיל צדאי לא נתכוין להקנות, ובכל אופן הדבר פשוט שאין כאן שום חשש כ"ו, ואינה לריכה גט.

אוצר

סי' קצט אות ט"א

הפוסקים

הוא רק אם משאיל העצמה לקדושין אמתיים ולא כשידוע שזה הערמה.

י. אי סחני גם בשגילה לאשה ששאל את המבעת כדי לקדש, או בדבה"ג הוי במקדש במתנה ע"מ להחזיר דלא מהני. נשוי"ת מהר"ש (עניני) ח"ז סי' ס"ט נסתפק הרב השואל צידוק כזה, דכיון שידעה שהעצמה היא רק שאלה א"כ ידעה שחט"מ להחזירה, וא"כ דמי למקדש ע"מ להחזיר דלא מהני, והוא כחז דהי' אינו, לפמ"ש הב"ש בסי' כ"ט סק"ה דכשאלה לה במפורש שמקדש ע"מ להחזיר חלה שלא כפליה לחזירה, לשיטת החס"י דגם בלא חנאי כפול נרובה להחזיר, א"כ כיון דאם לא תקיים החנאי ולא תחזיר יהיו הקדושין בטלים, ממילא חף בהחזירה אינה מקודשת דמי לחליפין, וגשיטת הרא"ש דאינה מחויבת להחזיר כיון דלא כפל לחנאי, א"כ כיון דגם אם לא תחזיר תהא מקודשת, שוב לא דמי לחליפין [אפילו בהחזירה] ומקודשת, וא"כ כ"ש הכא שלא אמר לה ע"מ שתחזירי לי, וגם אם לא תחזיר מ"מ לא יתבטלו הקדושין מזה האשה, ורק שאם לא יקיים המקדש החנאי [להחזירי לנצטלין] ממילא יתבטלה המחנה ולא היה לו צמח לקדש, חלה שיוכל לקיים החנאי בחזרה דמיס או שיקנה ממנה העצמה, ועכ"פ מזה הקדושין לא דמי לחליפין [חף לשיטת החס"י], א"כ חף שיש לומר דכיון שידעה שהעצמה היא שאלה נחכוונה להחזיר דק בחזרה מחנה ע"מ להחזיר, מ"מ יש לומר דדברים שכלל אינם דברים לבטל הקדושין, ובפרט שאף במקדש ע"מ להחזיר מקודשת עכ"פ מן התורה, ולענין חשש דרבנן ודאי כיון שלא אמר לה בפירוש ע"מ להחזיר לא אפקעינכו רבנן לקדושין, ובאמת לשיטת הב"ש גם במקדש ע"מ להחזיר צריכה גמ, חלה שבנ"ש כתב דלגמרי אפקעינכו רבנן לקדושין, אבל הכא שלא אמר לה בפירוש ע"מ להחזיר בודאי דליכא חשש, נמצא דכיון שהמקדש זכה בעצמה עכ"פ במחנה ע"מ להחזיר כיון ששאל לקדש, א"כ שפיר זכתה האשה בעצמה בזכות גמורה, ונהי שנתנה לו אח"כ בחזרה, מ"מ הוי כמו שנותנת אח"כ את עצמה הקדושין שלה לאדם אחר במחנה ולא יתבטלו הקדושין בו, ופשוט שאין צריך לקדש שנית. וע"כ שוכנע עוד דאפילו החזירה לו קודם שנתנה בקיושט נשיטור שזה פרוש ג"כ מקודשת, כיון דנשעת קדושין נתן לה זכות קיושט בשוה פרושה. וכעין זה כתב גם בנודע בשערים מהר"ם סי' מ"ב. וע"י ב"ש"ש קדושין פ"א סי' כ"א שכתב שנהגו להודיע להאשה שהעצמה היא שאלה אפילו בשאל לקדש.

יא. לחסוברים דאף בשאל כדי לקדש אינה מקודשת מה חדין כשנתן לו אחר חפץ כדי לקדש, ולא חוזר לשון שאלה. כתב בלמה לזק (מליצאוויעס) סי' קי"א אות ב' דכיון שפסק בשו"ע ששאל כדי לקדש דמקודשת, כ"ש צ"ד שלא נזכר לשון שאלה כי אם לשון נתינה שנתן לו העצמה כדי לקדש בה, ולשון נתינה עדיף עוצא מלשון שאלה, וזהו המבואר בתשובת מיימוני סי' י"ח דכיון שמסר לו העצמה ע"מ לקדש זה את האשה ואי אפשר לה להחזיק אלא הכי היתה שאלה או במכר חף לו להנותן חלה דמיו, וי"ל דה"ל כפל השוכה זו לא ס"ל דמיו דהרא"ש ששאל עצמה, רק דהיכא שנתנו בפירוש בחזרה שאלה חף שהודיעו שרואה לקדש בו, אין לומר שבמחנה או מכר נתנו לו, שהרי אמר בפירוש ששאל, אבל כשנתן סתם לקדש בו ולא הזכיר לשון שאלה או אמרין שאין לו חלה דמיו בו, וכ"ש שזו העצמה היא ממין העצמות שנמכרים בחזירות וא"כ אין קפידא כל כך בחזרה דמיס בו, ובכ"כ ודאי

לפי תומה אין היה בלמה המעשה, אם נשעה שאלה בחזרה החזירה העצמה לאמה, או שהחזיקה בה בלמה לעצמה ולמחנה נחטונו, ועוד נראה דאף אם נאמר דמסתמא מחנה יהיה ליה כיון שהוא משודך על בנה ובסדרת מהר"ש יפה ה"ל, מ"מ כיון דהיכא ליה כדי לקדש את בנה בנימוסים כדי לנשא אותה אח"כ כדת משה וישראל, וברי לא בלא לידיו כך שכבר גירש אותה בנימוסיהם ולא בלא לידיו נשואין, א"כ יתבטלה המחנה למפרע, ורואה לזה מגמ' חז"ר כ"ד ח' כו', ובמבואר בנתיבות סי' ר"ל, ודמיו ג"כ למש"כ החס"י כתובות נ"ז ח' ד"ה כתב, לענין נדוניה, דלא נתן חלה ע"ד שכתב בנה, וכיון דיתבטלה המחנה למפרע יתבטלו ג"כ הקדושין, ונמצא שקדשה צדבר שאינו שלו כו'. ואחר שהאריך עוד בעעמי היתר, סיים דמ"מ לא חמינה דבר צדור בזה, דמחמת חומר ח"א אי אפשר להקל על סברות, ולכן יצא הדבר עוד לפני צ' גדולים כו', ואם הם יסכימו להיתר בלי גמ' אינו מלערק אתם. ובשולי בגליון כתב שאחר זמן מה היתה לו סיבה שחזר מההיתר ושהפלירו בו עוד הפעם להחזיר ולא ראה.

ובתשובת הרא"י ויגפרוב שצירחין הפוסק שנת ח"ש סי' ה' צידוק שקודש אחד חשש לא לשם קדושין רק כדי שתרם כנשואה וחולל להשאר בדרך ישראל, ועצמה הקדושין לא היתה של המקדש רק של אשה אחרת, והיא אומרת שלא נתנה העצמה במחנה רק ממכר כדי לעשות הקדושין האלו ושידעה שאין כוונתם לקדושין ממש, ואח"כ נתן המקדש גמ, כתב בין שאר העעמים להחזירה לנשא לכהן, דלא הוי קדושין וא"כ אין כאן גמ ולא ריח בגמ, שקודשה צדבר שאינו שלו כי לא נתנה לו העצמה במחנה, ואפילו לסדרת הרא"ש, הרי צידוק דידן שאל בפירוש שלא לשם קדושין רק לשם סידור הענין, וממילא לא נתנה לו צדופן המועיל לקדושין, צידעה לפי דבריהם ולפי מלך הענין שאין כאן שום כוונה לקדושין. ובתשובת הרא"ש פראנק שם שנת חש"א סי' ע' הסכים ג"כ להחזירה, וכחצ בין שאר העעמים ומ"ש שהעצמה לא היתה שלו ובודאי לא נחכוונה להקנות העצמה.

ובתשובת הרמ"י שביומי שם סי' כ"ח פקפק על היתר זה באותו נידון, דכיון שנתנה סתם ולא אמר שנותנת העצמה לשם הקדושין האלה רק שידעה שאין כאן קדושין, וא"כ הרי אין חולקים בקדושין אחר אומדות, ולו היתה אומרת שמשאילה העצמה ויהיו מדמים נ"ד לדון הרא"ש, היה אפשר לחלק ולומר דכיון שכל יסוד הקדושין הוא ע"י אומדנה, וכאן שיש אומדנה להיפך שנתנה העצמה רק לשם קדושי הערמה, לכן אומדנה מויליאה מידו אומדנה, אבל כאן הרי נתנה סתם, חלה שאנו צאים לדון מחמת אומדנה [לבטל הקדושין ובג"ל], הוי זה כמו סתם אומדנה לבטל הקדושין, ואין לזה שום שייכות להרא"ש. אך בתשובת הרא"ש אמרתי שם שנת חש"א סי' קי"ט אות ב' כתב שהדבר פשוט שהצדק בזה עם הרבנים שהחירו, שהרי כמה נחלצו הרא"ש להכשיר קדושין בעצמה שאלה, וכמה מן הראשונים בטלו קדושין אלו, וא"כ די אם נכשיר בעצמה שאלה אם המשאיל לא ידע שהמה רואים לעשות הקדושין רק לפנים, אבל לא בלא ידע שרואים לעשות רק קדושי הערמה ואין דעתו לקדש כלל כו', ואין זה אומדנה חלה גילוי דעת, וכעין מש"כ הר"ן בכתובות פ"ח [לענין כותנת נכסיה לכתה מחמת שרואה להשאל ולהצריח נכסיה מהבטל] ע"ש, ובפרט שאמרת הנותנת שלא "נתנה" העצמה כלל במחנה רק "ממכרה" כדי לעשות ההערמה, ואין לך גילוי דעת גדול מה שאין דעתו להקנות כלל, וכל היתר של הרא"ש

והודיעו שרוצה לקדש בו (לד) אשה

מקודשת

באר היטב

דמי הכלי. כ"ה צטור נשם הראש. וכתב הח"מ לפי טעם נ' אם לא החזיר דמיו הוא גזל למפרע רק לפי טעם הראשון אפשר דמקודשת דאם לא יועילו לשון קדושין היה דעתו ליתן למתנה גמורה ולמעשה יצא חי הוי קדושי ודאי או ספק קדושין אם לא החזיר המתנות עכ"ל. ואם לא הודיע לו שרוצה לקדש בו ס"ל להראש' דאינה מקודשת אלא כד' תנאים. ה"ל להשאל לו לזמן ידוע דל"כ יוכל להצטע

(לד) אשה. או לחזירין שגמר כללו ליתן לו נאותו ענין שיעיל לקדושין. ואם לא יועיל כללון שאלה שיהיה כללון מתנה ולכל הפקודת תהיה המתנה ע"מ להחזיר ותהיה מקודשת ויקנהו מן האשה ויתקדשו או יחזור דמיו כי הנותן מתנה להחזירו ע"מ להחזיר אם חזרו מחזיר לו הכלי רק הדמים הוי חזרה ואם א"ל להודיע לה שאלה הכלי אלא מקדש אותה בכלי כי הוא יוכל להחזיר להמשאל

אוצר — ס"ק ק אות ב הפוסקים

נותן לו את דמיה, אחר שהודיעו שהוא שואל ע"מ לקדש וברי קידשה. וכן הביאו כללנו סי' ע"ה דסי' ג' יט.

ק. והודיעו שרוצה לקדש בו אשה. א. ובשדברי השואל לא היו מבוררים אם מבקש הטבעת כדי לקדש לעצמו או לאחרים. צעמק שאלה סי' ע"ג צניזון שהיה ביד אחד טבעת ואמר שטוב לקדש בה אשה, ולקחה אחר מידו ואמר אם טוב לקדש בה אשה אלך חתן לקדש בה אשה אחת, כתב בסוף החשובה, דכיון שלא אמר להדיא שרוצה לקדש בה אשה בשביל עצמו, י"ל דמיקרי לא הודיעו, דברי הא דמטיל בכוודיו הוא דמסתמא נתן בלשון שיעיל לקדושין בשבילו וכמשי"כ הראש', וברי כאן לא הודיעו למי רוצה לקדש, ולמי יתן בטל הטבעת מתנה כו', וכלל הודיעו פסק המחבר דהוי רק ספק קדושין וכו'.

ב. ובשאל הטבעת מאמה של המקודשת, האם אמרינן דמסתמא נתנה לו כדי לקדש אף שלא פירש. בתשובה הר"מ סיני שצדרי דוד (להר"ד מילדול) סי' ע"ד צניזון שאלה אחד לקדש אשה ונתנה לו אמה של המקודשת טבעת ולא אמרה לו כלום שנותנת לו כדי לקדש, כתב צ"ח שאר הטעמים לבטל הקדושין משום שקודש בדבר שאינו שלו, דבשנתנה לו לא אמרה דבר ולא פירשה אם נתנה במתנה או כהלואה, וכיון שלא הודיעה שרוצה לקדש בה אינה מקודשת כו', ולא עוד אלא שכתבו כל הפוסקים [והוא בשו"ע סעיף י"ז] צניזון לבית חבירו ולקח חפץ וקידש בו אשה, וצ"ח צב"ח ואף שאמר לו למת לא נתת לה דבר אחר שהוא יותר טוב ממנו שנתת לה, אף שגילה דעתו דניתח ליה בזהני אינה מקודשת כו', וא"כ צ"ל שאלה אמרה אם נתתנה כהלואה או במתנה ואם הוי צ"ל שאלה שיקדש בה אם לאו, אף שמתן הסתם ניתח לה בזהני אפי"ה הקדושין בטלים ומצטרפים. ובתשובה הר"מ די רובלש שם בסי' ע"ה בסכים לכל דבריו.

אולם בתשובה המחבר שם בסי' ע"ז כתב דקדש ע"מ ג' דודאי לריכס לחוש לקדושין, שהרי מילתא דמכתחא היא ואין סבדי שאף שכתבתה לו הטבעת לא אמרה דבר, אך מן הסתם ע"מ כן [כדי לקדש] נתנה לו, ואפילו בשאל סתם הוי ס"ק לדעת המחבר כו', ולדעת ספר הדיונים הוי מקודשת גמורה כו', ובכוודיו שרוצה לקדש בו מקודשת לדעת הראש' והמחבר דאמרינן שם ע"ד

אוצר

י"ל יותר שנותן לו להטוען ע"מ שיחזיר לו הדמים או שיקנה לו טבעת כיוצא בה כו', וכיון דבשו"ע פסק בהראש' א"כ כ"ש וק"י צ"ל שנתן לו סתם כדי לקדש בה דמקודשת, דכיוון נידוני של הר"ש דעדיף טובא מדמיו של השו"ע.

ביהו ע"י צו"ת מהר"ש סי' ע"ז [המובא לעיל תחילת אות ב'] צניזון שקודש בטבעת שנתן לו אחד כדי לקדש, וכתב דאפשר שלא נתן לו במתנה גמורה אלא שאלה וצוה הוי פלוגתא דרבוותא, וסיים דהוי סניף קנה לעצמים הקודמים שלא לחוש לקדושין. וע"י צקצ"ן אליאור (פל מ"ס ע"ז) דק"צ ג' שהעיר על מהר"ש' דכלל הוזכר לשון שאלה אפשר דכ"ע מודו שדעתו ליתנו לו לפחות במתנה ע"מ להחזיר, וסיים שיש ליישב. וע"י לעיל תחילת אות א' צב"ח ג' ממנה אחרונים שהסכימו צטעם הר"ש דהוא משום שאלה כדי לקדש.

יב. ואי טחגי לדידהו כששמואה בדמים. בתשובה ר' שחתי צ"ח ששאל צו"ת מהר"ם צ"ח מרענובורג (הנדפס בלונדון) סי' הק"ד, אחר שהעלה דמקדש בטבעת שאלה אפילו שאל כדי לקדש אינה מקודשת, כתב שכל זה בטבעת שאלה, אבל צ"ל שכתשאל שם את הטבעת למקדש שאם לא יחזירנה לו שיתן לו כך וכך תחתיה, לפי"ז נראה שהיה מקודשת, דבשעת קדושין הוא נחתייז להמשאל בסכום, והטבעת קנויה לו וז"ה יכול להקדישה כו', הילכך מקודשת, ורואה לדבר הביא מחבר חיים, מדתניא (בצ"מ סי' צ') השם פרה לחזירו וא"ל הרי פרחן עשויה עלי בל דינר ואני מעלה לך סלע בחדש [בשכירות], ה"ז מתיר ואין כאן רציה לפי שלא עשה דמים, ופריך והא עשה דמים, ומשני לא עשה דמים מחיים אלא לאחר מיתה, י"ב. [אבל אי עשה דמים מחיים ה] הוי כמאן דמסיק וז"י ואסור משום רציה, אלמא דכל דבר הנישום חשוב לגמרי כדודיה כו', הילכך מקודשת, ואפילו אם לבסוף החזירה הטבעת לא איכפת לו, כיון שהקדושין חלו.

ובארחות חיים ה"ל קדושין סי' י"ג עמוד ג"ה הביא גם מה"ר דוד צ"ח לוי שכתב [בספר המכתם] צ"ח צח"א דמיוק, דמי שאין לו טבעת ואמר לחזירו השאלני טבעתך ואקדש בה אשה, "קול" לו דמים" ואומר לו כך וכך היא שיה ואח"כ מקדש בה את האשה כו', ואינו לריך להחזיר הטבעת להמשאל רק

(יח) תגלת המגיה שם.

שוה פרוסה, ואפשר דבא לאשמעינן רבנות דאיירי בטבעת שיש בה אבן ויאתא בשו"ע סי' ל"א שאם קדשה אפילו באבן סתם צריך שומא, והכלבו גופיה כתב הסעם שנתנו לקדש בטבעת שאין בה אבן כדי שלא תתן לבה אל המרגלית ותחשוב ששוה דמים יקרים ונמצא קדושי טעות. וא"כ אפשר דאיירי בטבעת שיש בה אבן ואין בהנאת הקישוט שו"ס ולכן צ"כ צריך לומר לה כמה היא שוה, דאף אם יתן הדמים להמשאל צריך להודיעה כמה היא שוה.

(יט) ע"ש בארחות חיים ובכלבו שכתבו עוד שמו"ע לה כמה הוא שוה. וכתב בנחלת שבעה סי' י"ב במחודשים אות י"ב שאין מובן טעמא מאי צריך להודיע להאשה כמה הוא שוה אם נותן הדמים להמשאל, ואם מפני שאם יצוה להחזיר הוסיף להמשאל וליתן הדמים להאשה וכדי שלא תאמר שהיה שוה יותר ויהיו קדושי טעות, אין זה במשמעות לשונו, ועוד דאם הודיעה שהוא שאל, מקודשת בהנאת הקישוט אם יש בה

באר היטב

המקדש נאמן לומר שאל שאל מדעת הנעלים משום דהוי גזל ואין להם חסות עמו רשע הר"י אורני סי' י"ז. אם נתן לו חפץ אחר ע"מ שיחזיר לו חפץ אחר כמוהו לכ"ע מקודשת אזה לא קידשה דנדר השאול אלא דנדר שלו קידשה עיין כנה"ג דף ג"ח ע"א :

מיד ולית כאן הגהת ש"פ דלימא יתנע מיד. ה' דנעין שיתן לו רשות להשאילו לאחר. ה' שריך להודיע לאשה שהוא שאל עד זמן פלוני. הרבני, נריך שיהא אזה הגהת קישוט כל אותו הזמן שהוא שאל לו ש"פ. עיין ב"ש וב"ח ופרישה וכנה"ג דף כ"ט ע"א. אין

הפוסקים

סיק ק אה ב-ג

אוצר

אולם בשם משמעון (להר"ש שערן) סי' ב' אות ב' בגידון הר"מ הכ"ל כתב דאף דהשתיקה הוי כנתן לו רשות להשאיל, מ"מ לא דמי להודיעו שרואה לקדש בו, ולדקו בזה דברי הר"ש (הר"ה מחנעשין) דכאן לא שייך אן סבדי שנתן באופן המועיל, ובפרט דהא דמכני בשאל לקדש הוי מטעם דמסתמא נתן במתנה, וכאן אף אם נאמר דהוי מתנה, לא הוי רק אחר ששמע שקודש אותה והסכים, אבל בשעת התחלת הקדושין כשנתן לידה לא הוי עדיין שום מתנה, והוי במקדש דדבר שאינו שלו, וגם לא שייך כאן שתיקה כהודאה דנימא מתנה שתיקחו שנתן במתנה כמבואר בש"ך חו"מ סי' פ"א ובשאר דוכתי כו', ועי' בשיטה מקובצת ב"מ ו' ע"א שכתב מחלוקת הפוסקים הי שתיקה כהודאה דוקא בפני צ"ד או בפני עדים כו', והביא עוד שהפוסקים דסבדי דאף בפני עדים הוי כהודאה, ס"ל דדוקא כשלא בחזק עדיין בשלו אבל בחזק לא אמרינן שתיקה כהודאה, וא"כ הכא ממנ"פ לא הוי כהודאה, דאי צעינן בפני צ"ד הכא צ"ד לא הוי צ"ד, ואי כהסבדים דאף בפני עדים הוי כהודאה, הרי בחזקת שהוא שלו אינו כהודאה.

שפ"ד כן השאילו, ובג"ד אן סבדי שנתנה אדעתא לקדש בה את בזה אף שלא פירשה דבריה, ולפי"ז הוי מקודשת ודאי כו', ואין לנו לבטל הקדושין מתחת זה, וגדולה מזו כתב הרשב"ש בס"י תרי"ז, ח"ל, ועל ענין העצמה שהיתה שאלה אינה טענה, לפי שלא היה מקום לטענה זו אלא אם בעל העצמה מבקש אותה, אבל אם אינו מבקש אותה אין מקום לטענה זו שהרי העצמה הוי חללה ושמה בעל העצמה נתנה לו או מכרה לו, עכ"ל, ומזה לנ"ד דלא מבעיא שבעלת העצמה אינה מבקשת אותה ואין סבדי לדעתה דהכי נתנה אף שלא פירשה, אלא שעודה לוותה לאשר ולקיים הקדושין, ואי אפשר לבטל הקדושין משום זה, וזה פשוט. ובדף ק"ל עור ג' אות ד' כתב שהקולור מה"ל הוי דהמקדש דדבר שאינו שלו כו' אם יש הוכחה שבעל העצמה ידע שלקחו ממנו לקדש בו או שהדברים מוכיחים שנתן לו אדעתא דהכי לקדש בו, אף שלא פירש דבריו ולא אמר כלום בזמן הנתינה אפי"ה מקודשת.

ג. ובשאל סתמא וקידש בו בפני המשאיל. בשו"ת הר"מ (מגור) סי' ב' בגידון שאל חפץ מאחד לראותו ונתנו לאחר והכל וקידש בו אשה בפני המשאיל ושחק, כתב דף ס"ז ד' דכמו שמבואר בחו"מ סי' רנ"א סעיף כ"ו בשומר שמסר לשומר בפני המפקיד ולא מיחה, דהוי כנתן לו רשות, ה"ה כאן כיון שקידשה בפני המשאיל ונתן לה החפץ לקדושין דהיינו בחורח מתנה והמשאיל לא מיחה הוי כנתן לו רשות לקדשה, ואפשר דעדיף מדין הרא"ש, דכאן לא אמר [בעל החפץ] לשון שאלה, ויש לומר דכיון שראה שנתן את שלו לאשה במתנה לקדושין ושחק, נהרהר והקנה לו, ונהי דמלך אחד גרע מדין הרא"ש כיון שלא פירש שמשאילו לקדושין, מ"מ מתחת השתיקה נימא דאם לא היה מרובה לא היה שחק, דאין רשות לשואל ליתן של המשאיל במתנה לאחרים, ועל כרחק שמרובה והקנה לו כו'. ועי"ש שהאריך לבאר דאף דבמה דוכתי בש"ס מוכח דשתיקה לחוד לא הוי מתנה או מחילה, אך הב"י בחו"מ ריש סי' קנ"ד הביא בשם הרשב"א דכל שהכיר וידע הוי כנתן רשות, אלא דמ"מ חייב לשלם לו, מאחר שלדעת הרבה פוסקים באומר לחבירו דור צהירי סתם או אכול עמי חייב לשלם אח"כ, דאמרינן דכוונתו היתה שישלם לו, וכאן לא עדיף מהם, אמנם לענין הקדושין, שפיר ע"י שתיקה הוי כנותן רשות לקדש בחפץ זה ומכני כו'.

ובגידונו שאמר בעל החפץ אח"כ למקדש מה אתה עושה, כתב דכנה"ג כבד כתב בחכס לצי סי' קט"ו דלבעל הקדושין אהי, וזה ודאי אמרינן סופו מוכיח על תחילתו וגם בתחילה לא הסכים על הקדושין כו', ואף אם הדר צ"ח ומתחילה היה מסכים, הלא במתנה יכול לחזור בו חוץ כדי דיבור כמבואר בחו"מ סי' קנ"ה [סעיף ז'], ואף דבקדושין קי"ל דאף חוץ כדי דיבור אינו יכול לחזור בו, היינו דוקא גבי מקדש גופא, אבל בעל העצמה שמסכים על הקדושין בודאי יכול לחזור בו ולבעל הסכמתו, וגם במקדש ומתקדשת גופא כתב בחכס לצי הג"ל דרק כשהסכימו בפירוש על הקדושין הוי דאילו יכול לחזור בו, אבל בשתיקה לבד אמרינן דכיון שחזרה אח"כ גם בתחילה לא נתרצת כו', ואין כאן מקום להחמיר כלל.

ובתשובת הרא"ם ששינברג מבראד (בעל מחזה אברהם) שצמראה יחזקאל סי' ב' הג"ל, הביא דברי הרמ"א העברמן הג"ל דשתיקה הוי כהסכמה וראיתו מאחד מהאחים שנתן מתנה ושחק, וכתב דף י"ב א' דאף דבנתיבות חו"מ סי' פ"א סק"ה כתב שאם עשה מעשה בשל חבירו בפניו ושחק, כגון שאמר לו אני לוקח חפץ שלך בדרך זו ומשכו בפניו, הוי כהודאה ורלווי לכו"ע, אך צערך שי שם הביא משר"ת הר"ח אר"י סי' נ"ג שמבאר בראיות דגם בכה"ג לא הוי כרצונו, וכערך שי עמד שם ג"כ מחו"מ סי' רפ"ז הג"ל וכתב דאפשר שזה דוקא בלחיים, ועי"ש עוד שמהלך בין מחר למחר דבמתנה י"ל דאין שתיקה כהודאה, ובג"ד שראה המשאיל שקודשה צ"כ בזה ודאי לא נימא דשתיקה כהודאה כו', ואיך זה לשאר העצמים להקל בלי גט.

ובמראה יחזקאל (להר"י האלברג) ח"א סי' ב' דף י"ב א', הביא מהרמ"א העברמן ח"ב"ד גאלאגור בגידון שאל עצמה מאשה כדי לראותה וקידש בה אחרת בפניה ושחק, שכתב ג"כ דהכי שלא נתנה על אופן זה, מ"מ כשראתה שמשים אותה על אצבעה הוי שתיקה כהסכמה שיוכל לקדש, ונעשית בזה הרגע שאלה צידו על אופן שיוכל לקדש בה, ויש ראה לזה מחו"מ סי' רפ"ז סעיף א' בזהג דאחד מן האחים שנתן מתנה לאחר וראו האחים ושחקו הוי מחילה. [ודעה המראה יחזקאל עצמו עי' להלן].

גם בתשובת המחבר שם כתב על דברי הרמ"א העברמן הג"ל שזה אינו, דלפי דברי התומים שם גם גבי לחיים לא מהני רק באמר דרך לואה בפניהם ושחקו, ועוד דהתם לא היה דבר עבירה, אבל הכא הוי כהקדושין דבר עבירה כו', ואיך לשאר העצמים להחיר בלי גט. וכן הסכים בראיתו נידון בחצלת השרון סי'

מקדשת

ואם

הפוסקים

ס"ק ק אית ג — ס"ק קא

אוצר

סי' ס"א. וכ"כ גם במהר"ש (עניניו) ח"ג סי' נ"ג בידון כזה, וע"ש בדבריהם מה שהוסיפו טעמים לזה.

ובאשרת הפסגה סי' ו' בידון שקידש בחפץ שאלו צפני המשאיל ושחק, כחצ דמ"ט אי' דליכא למימר דלא ניחא ליה, והאי דשחק הוא משום שלא לביישו, וכדאמרין בקדושין י"ב צ' לא אמרו בלך אלל יפות אלל גבי תרומה לבד אלל הכא משום היסופא הוא דעבד ואינה מקודשת, ופסקוה הרמב"ם והעור ושו"ט בסעיף י"ז, וה"ה צ"ד.

גם בחקרי לב סי' כ' בידון ששאל חפץ ולקחו אחר וקידש צו אשה צפני המשאיל, כחצ דמ"ג טור צ' דאין לומר דכיון שהמשאיל היה שם ושחק הוא כנתן לו רשות לקדש, שהרי בריב"ש סי' ק"ע היה בידון כנ"ל שלקח טענת מאחד וקידש אשה צפניו, והעלה דכל שלא שאל לקדש אינה מקודשת, והביא ראייה מדברי הרמב"ם הנ"ל בנכנס לבית חצירו ולקח כלי וקידש צו כר, ומינה גם לנ"ד, וכמ"ש מהר"ש צ"ח ל"א שאין לחלק בין היו בעלים צעה שקידש בחפץ שלו או לא [ועי' ע"ז בסעיף י"ז סי"ק פ"ח אות צ']. גם בחמדה שלמה סי' נ"ב בידון שקידש אשה בחפץ שאלו צפני המשאיל ושחק, אחר שכחצ כמה טעמים להחזיר צידונו, כחצ עוד צאוח עי' דמשחיקה אין ראייה, ויש להביא ראייה לזה מהריב"ש סי' ק"ע.

קא. מקדשת. אם זה דוקא כשהחזיר למשאיל החפץ או דמיו. צה"מ סקל"ג הביא לשון הרא"ש [המוצא לעיל סי"ק ל"ט אות א'] דאין סהדי שגמר בלבו ליתן לו צאופן המועיל לקדושין ואם לא יועיל בלשון שאלה יהיה בלשון מחנה, ולכל הפחות תהיה מחנה ע"מ להחזיר, והיו מקודשת, ויקנהו מהאשה ויחזירו או יחזיר לו דמיו כר, וכחצ שלפי הטעם השני שצ"ח"ש אם לא החזיר דמיו הוא גזל למפרע, ורק לפי טעם הראשון אפשר דמקודשת דאם לא יועיל לקדושין היה דעתו ליתן במחנה גמורה, ולמעשה ל"ע אי' היו קדושי ודאי או קדושי ספק אם לא החזיר המעות. והוצא צב"ט סקל"ד.

ובתב המסנה צק"א לסעיף זה, דספק צה"מ הוא אפילו לטעם דב' שדעת הנותן שיחזיר לו, דמ"מ כל ימיו צספק הוא דילמא יקיים התנאי. [ודעת המקנה עצמו עי' להלן].

גם בערוך השלחן סעיף פ"ב כחצ לפי דב"ש סקמ"ח, דכשלא החזיר הדמים להמשאיל יש להסתפק אי' היו קדושי ודאי משום דאמרין שכיון גם למחנה גמורה, או אינו אלל קדושי ספק. והוסיף שמשלשן הטור משמע שגם הוא מסתפק בזה, ולכן אינו אלל ספק קדושין.

וכן במחקרי מרדכי סעיף זה כחצ שאם לא החזיר החפץ או הדמים נראה דהוי ספק מקודשת, ואם קידשה אחר לריבה גט משניהם. [ועי' עוד בדבריו להלן].

ובעצי ארזים סק"ב כחצ שאינו מוצן מאי מספקא ליה להצ"ח, דמשי"ב הרא"ש [שם אח"כ] שאפילו במחנה גמורה היה לנו לומר שדעתו ליתן, לא כחצ כן אלל בדרך אם תמלי לומר למשי"ב מחחילה ולכל הפחות תהיה מחנה ע"מ להחזיר, ועי' [אלל לא שיבא מוכרח להחזיר החפץ דוקא כיון שאלה, וא"כ היה הכא יכול ליתנו להאשה לגמרי], וכוונת הרא"ש שכחצ

כחצ שא"כ אם נאמר שהנותן לחצירו מחנה ע"מ להחזיר אין המקבל יכול לקדש צו כר, אפ"ה מהני בשאלה, שאם מחנה ע"מ להחזיר לא מהני אמרין שדאי הקנה לו לחלוטין, אלל לבתר שהעלה הרא"ש דבמחנה ע"מ להחזיר יכול לקדש צו אשה, מהכי תיתי לומר שחכא למחנה גמורה, והוי דין כמקבל מחנה ע"מ להחזיר וקידש צו אשה לא החזיר החפץ או דמיו כר הוא כמקדש בגזל, וכמשי"ב צה"מ עצמו צסקל"ז.

גם בנתיבות המשפט סי' רמ"א צביאורים סק"ט כחצ שיש לחמוה על צה"מ, דהרא"ש לא כחצ צדוקא שחטוין למחנה גמורה, אלל שטונתו דאפילו אם נאמר דמחנה ע"מ להחזיר לא מהני, מ"מ כיון ששאל לקדש ביתה טונתו למחנה גמורה, אלל לפי האמת דק"ל דמחנה ע"מ להחזיר מהני לקדש צו, ודאי דלא חלין צטונתו יותר ממח שיבא ראו לקדש צו.

ועי' בצמח צדק (מליצאוויטש) ריש סי' ל"ה, שכחצ ג"כ שמוכן מדברי הרא"ש דלא פסיקא ליה למימר דאדעתא דהכי מסר לו העצמה שאם לא יועיל בלשון שאלה תהא מחנה גמורה לחלוטין וללמיתוח כר, וכוונתו למעמיל כר, ועי' הביא הראיות שם, וכן להלן שם לא הזכיר עוד מחנה גמורה מהאי טעמא. ועי' עוד לעיל סק"ט אות צ' בדברי החפ"א יעקב סק"ט שכחצ ג"כ דהרא"ש גופיה לא נראה לו עיקר רק שיחזיר המעות או החפץ כר, ואם לא החזיר לא מהני.

ובמעין גנים (לבעל עזי לבונה) סעיף זה כחצ שחוזבים להשגיח שתחזיר האשה העצמה או שיקנהו בעל ממנו כר, דכלא"ה יש דעות שמתנה ע"מ להחזיר דומה לחליפין, ואינו דומה לאחריו דמהני, דשם צאמת מחזיר לו אח"כ, אלל בקדושין עפ"י הרוצ נשאר העצמה ציד האשה, שאינה יודעת כלל מה דהוי גזל למפרע.

ובשפת הים (להר"י מאייו) סי' י"א דס"ט ג' טא) כחצ דין זה במחלוקת שנוי בין הרא"ש להר"ש משאנן, דלהרא"ש בחשבותיו ובפסקיו היינו דוקא צתנאי שיחזיר דמיו, וכמ"ש הרא"ש והעור שיחזיר המחנה למי שנתנה לו או דמיה, אלל לדעת הר"ש בחשבות מיימוני סי' י"ח ובהגמ"ר פ"ק דקדושין סי' הקמ"ה שכחצ דהואיל וידוע שאינה מחקדשת אלל במחנה או צמכר אין לו להנותן אלל דמיו כר, לדיוכה א"כ אם לא פרע לו לא נחבעל מכירתו וחוצ בעלמא הוא דאית ליה גביה. ועפ"י כחצ בידונו שמת המקדש ולא החזיר, דאין כאן צית מיהוש אלל לדעת הר"ש.

ובקחלת יעקב סעיף זה כחצ דגם לדעת הרא"ש אפילו לא החזיר הדמים מקודשת, דכיון שהודיע להמשאיל ששאלו לקדש צו אשה צכל החפץ, ה"ו דומה כמי שאומר לחצירו כשאלני חפץ זה שאני נרץ ליתן אותו במחנה לאיש אחר, דחשיב שאלה דלא הדרא צענייה ויכול ליתן הדבר להאחר שיבוי שלו לגמרי, ובתא יחזיר לו חפץ אחר או דמיו, וכמו צשנת קמ"ח אי' שאל אחד מחצירו כר יין, [דודאי ששאל להוציא ומחזיר לו אחרים או מעות], עי' צחוס שם, ועי' צרין שם שכחצ דכשואמר לשון כשאלני טונתו שלא יהא צו דין הלוואה צבהמתנה זמן אלל דין שאלה שזמנו לאלתר, ע"כ, כר מוכח דא"כ כששאל להוציא שיד לשון שאלה דטונתו שיבוי יכול לחובש לאלתר כיון שאלה, [אלל לא שיבא מוכרח להחזיר החפץ דוקא כיון שאלה, וא"כ היה הכא יכול ליתנו להאשה לגמרי], וכוונת הרא"ש שכחצ במחנה

באר הגולה
ש"ס נסע נעל העיטור.

[נד] ואם לאו הרי זו ש ספק (לה) מקדשת

הגה

ביאור הגר"א
[נד] ואם לאו כ"י כ"כ
הרא"ש והטור בשם

בעיה מטעמו הואיל שהוא מחלוקת הפוסקים וע"ש ברא"ש שדעתו אם נתן לו רשות להשאל לאחר עד זמן פלוני והודיע לאשה או היא מקדשת מהנאת קישושה כמו בארוך לה זימנא וכן נתנה הוא בארם חשבו ורקוד לפני ומקדש בתרומות ומעשרות למיד שובת הנאה ממון ובחוססתא המקדש בפקדון מקדשת היינו בכה"ג וע"ש בתשובה אבל בלא"ה אינה מקדשת בודאי דגרע ממתנה ע"ש להחזיר וכמו קדשה בגזל דגוף השבעת אינו שלו יגזל הוא בידו ול"ד למשכון מקדשת אע"פ דלא הוי רק ש"ש שאני התם דקני למשכון וכ"ד הריב"ש וש"ס וז"ש והיה לשוכר כ"י וכ"ש הוא משואל דחייב באונסים וכמ"ש בתשובה דדוקא לחובתו איקמיה רחמנא ברשותה להתחייב ודומיא דגזלן ושואל שלא מדעת וכיוצא.

באר היטב

(לה) מקדשת. לדעת הרא"ש והטור גם כזה מקדשת ודלי ע"פ התנאים שנתבארו ס"ק לפני זה עיין סי' כ"ג. ואם קידש

הפוסקים

ס"ק קא — ס"ק קב את א

אוצר

שחלו בזה שאלם החזיר מקדשת ואם לאו אינה מקדשת, לריך לומר דאיידי שלא אמר לו שרואה לקדש סתם, רק נתן לו סתם מתנה ע"מ להחזיר, וגם לאשה אמר שהספן בידו ע"מ להחזיר, ולכן מקדשת בזה דלא על מנת כן קדשה.

קב. ואם לאו ה"ז ספק מקדשת. א. דעות הפוסקים בדיון זה. ע"י בזה"ג ובהגר"א שזו היא דעת נעל העיטור [המוצא לעיל ריש סק"ג דבדברי הרא"ש], שהביא מחלוקת הראשונים בזה וסוים דמספיקא לא עבדין בזה עובדא.

גם בלחם רב סי' כ"א צידון שקידש בחפץ שאלו סתם כתב דף ע"א ד"ש להסתפק בזה דכיון שהוא שאלו הרי כתב הטור דאיכא פלוגתא דרבוותא אי מקדשת, ואף דהרא"ש [המוצא להלן] כתב דאם לא הודיעו שרואה לקדש בו אינה מקדשת, וא"כ צ"ד אינה מקדשת אליבא דרבוותא, מ"מ אין זה נראה טעם להחזיר כ"י, דכרי איכא פלוגתא דרבוותא ולא עבדין עובדא להקל כמ"ש הטור [בשם העיטור] כ"י, והוי ספק מקדשת. וכן הוא במשאלת משה ח"א סי' ד' דקט"ז ג' דאפילו בלא הודיע למשאל שרואה לקדש בו, יש לחוש לספק קדושין כדעת נעל העיטור וכמ"ש המחבר.

ובדבר משה (להרי"מ אמריליווי) ח"א סי' כ"ד צידון שלא הודיעה שהספן שאלו הביא דברי דברי ריב"ז סי' י' שכתב דלדברי הרי"מ ובה"ש וחד מ"ד שבעיטור [המוצאים לעיל דבדברי הרא"ש שס'], אף שהיתה האשה סבורה שנותן לה הספן לגמרי וגמלא שאלו של מ"מ פסקו דמקדשת, וכתב דאף דלדברי הרא"ש אינה מקדשת, נקוט מיהא דלדעת העיטור הוי ספק מקדשת וצ"ע ג' מספק וכמ"ש הלחם רב. וכן כתבו דבדברי דוד (להרי"ד מילדולה) סי' ע"ו דקט"ט ד' ובשם דקדק סי' ו' דף ז' ג' לנידונם, דמידי ספק לא ילאנו להצריך ג' וכן נקט צ"ע מברכ"ש סי' ל"א.

גם באשרדת הפסגה סי' ו' דף ג' כתב לנידון שאין ל' להחזיר משום שהכעצעת היתה שאלוה, דאף שכתב הרא"ש דלא שאל לקדש

במתנה ע"מ להחזיר אין הכוונה במתנה על חנאי, רק בחיוב עליו שמחוייב להחזיר הדמים, ולכן נראה דבאמת צ"כ"ג אם נגזר הספן או נאכד, אף שצ"מ סי' רמ"א [סעיף ח', גבי מתנה ע"מ להחזיר] מצוה שפער המקבל מלשלם, מ"מ דין דהבא ששאל להוציאו בקדושי חשכ חייב לשלם, וגם יכול לחובשו מיד החזרה הדמים, דכלואה גמורה היא, ואומרו לשון שאלה הוא שלא יהא הלוואה לזמן רק לשלם חיוב כשיצטענו, וא"כ אפילו לא החזיר הדמים מ"מ מקדשת כיון שהספן הוא מיד שלו והדמים חוב עליו, כן נראה ברור כ"י.

גם בדבר אליהו (מפולאב) סי' ס' כתב דאף אם לא יראה המקדש לשלם הדמים להנותן לא הוי גזל, דכיון דקיי"ל דחזרה דמים הוי חזרה, א"כ לאחר שקידש האשה בחפץ חיוב וכתב בו דבהחזרה אחי לידה דלא היה ציד המקדש לשלם מחזירו, והגם שבעשיו אינו רואה לשלם, מ"מ הא אף יכולים לכופה שחזירו החפץ, דאינו חייב רק דמים, והוי גזלן רק על דמי החפץ ולא על החפץ עצמו. וע"י להלן סק"ו אות א' דדעת המקנה דאפילו כשקבל את החפץ במתנה ע"מ להחזיר ולא החזיר, היא מקדשת גמורה, ע"ש בטעמו.

וביד דוד (פסקי הלכות) פ"ה דאישות ה' ג' אות קכ"ב דף נ"ד טור ז', כתב דלא החזיר אינה מקדשת אלא אם הודיע להמשאל שלא יודיע להאשה שהספן שאלו, דכיון שנתראה שיקדש בזה את האשה אף שלא יגיד לה כלום, ואם נאמר שלא קנה הספן אלא כשיקיים חנאו, א"כ יש ציכלתו לבעל הקדושין, והאשה אם היתה יודעת שיש עוד ציכלתו לבעל הקדושין לא היתה מחלית, וא"כ הוי מקח טעות, ואף שעתה קיים חנאו וחל הקנין למסר, מ"מ אין הקדושין יכולים לחול כיון שהיה טעות בעצם הקדושין והיו יכולים להתבטל בעצתו, וכיון שהשאלו לו לקדושין ואמדין דעתיה שמסתמא נתראה על אופן המועיל לקדשה, א"כ נתראה גם שאלם לא יוכל לקנות ממנה בחזרה שיהיו הדמים עליו חוב בעלמא, ומש"כ הרא"ש שאלם נתנו לאחד מתנה ע"מ להחזיר וקידש בו מקדשת ובלבד שהחזיר החפץ או הדמים, דמשמע

הלואה דלא הדר בעין], ומשום דבשבת אסור בלשון הלואה וכ"ש מבירה, לכן צריך לומר בשאלה, משא"כ הכא שהיה יכול לבקשו למכור לו ובקשו בלשון שאלה, אלא שהודיעו שרואה לקדש בו, ומסתמא הכי כחזתו שתלה בדעתו [של המשאל] ובדעת האשה אם תרצה להתקדש רק בהנאת קישושה, או בחפץ אלא שיתחזר ויקנהו ממנה להחזירו לבעלו או שיתחזר לו דמים, ולכן אם לא החזיר לו כלל נמצא גזל למסר, ואינה מקדשת, ואף שאינו כראי להכריע מ"מ נראה דהוי ספק מקדשת. וע"ש שהביא עוד דברי המקנה הנ"ל, דתמיר הוי בספק שמא יקיים התנאי. וע"י בחוקה רבה אה"ע כרך ג' סי' רל"ז משי"כ בזה.

כב) במחקרי מרדכי סעיף זה כתב על דברי הקהלת יעקב הג"ל, שמוכח מברכי הרא"ש כדעת הח"מ, ולהטעם שכתב הרא"ש שהוא מתנה ע"מ להחזיר, הוא דוקא מתורת תנאי, ואם לא החזיר החפץ או הדמים נמצא גזל למסר, ולא שהחפץ עצמו נקנה לו בחזרת מבירה. והרי כתב הרא"ש שם ויקנהו מן האשה ויחזירו או יחזיר לו דמיו וחזרת דמים הוי חזרה אפילו לרבנן דרשב"ג דאיצטלית כ"י, ומדהוצרך לבאר דמחזי חזרת דמים ולחלק בין זה לתנאי דאיצטלית דלא מהני, ש"מ שדעתו בזה שהוא מתורת תנאי ולא מתורת מבירה, ולא דמי לתנאי דשואל כד' יין דהא שאל לשחות את היין [ויודע המשאל שכתתו בשאלה כעין

אוצר

סימן קב אות א

הפוסקים

בית מיתוש כלל לפי שלא הודיע למשאל שרואה לקדש צו ואינה מקודשת כמש"כ הטור בשם הרא"ש, ואף שכתב שם הטור שהר"ש הולק על הרא"ש בד' [וכן ר"מ הכהן], נראה שהטור מסכים לדברי הרא"ש שהרי כתב דבריו בסוף, ולא הסכים הריב"ש בתשרי כה, וכן פסק מהרש"ם מה' והדברי ריבונות.

גם בחשונה הרי"מ סיני שדדרי דוד (להר"ד מילדולה) סי' ע"ד כתב בין שאר הטעמים לבעול הקדושין בנידונו, דכיון שלא הודיעו שרואה לקדש צו אינה מקודשת כדפסק הטור בשם הרא"ש, ואף שהמחבר פסק בש"ע דהוי ספק מקודשת, אך נחוט המשולש כתב דאינה מקודשת כה, וכלל טעם מהטעמים שכתבנו יש די ויותר לבעול הקדושין וא"ל גט, ונפרט בהעמק כל הטעמים. והסכים עמו בחשונה הרי"מ די רובלים שם סי' ע"ה.

ובבית דוד (להר"י דוד) סי' כ"א כתב גם דעת הש"ע ומש"כ ואם לאו ה"ז ספק מקודשת, מיירי כשהודיע להאשה שהחפץ שאלו הוא מתחילת להתקדש רק כהנאה הקישוה, וכן מוכה בלשון הטיטור שכתב: דאיכא דמדיני למחנה ע"מ להחזיר ואיכא מ"ד סתם שאלה לי יום וצדכיה הנאה מקדשה, כרי מוכה שהודיע לה שהוא שאלו דהוי ע"מ להחזירו ואין שם רק הנאה דקישוה, ולכן כתב המחבר דהוי ספק מקודשת שמה הלכה כמ"ד דצדכיה הנאה מקדשה, אבל כשלא הודיע לה שהוא שאלו ונתן לה סתם, כו"ע מדדו דאינה מקודשת משום דאיכא סבורה שנותן לה להיות שלה כה. ועפ"י כתב בנידונו ששאל טעמה סתם ולא הודיע להאשה שהיא שאלה, דאין לחוש לקדושין כלל, ואין כאן אפילו ספק קדושין.

וב"ב הבי"ח בקו"א דעת הטיטור, דאיירי כשהאשה יודעת שהוא שאלו, ולכן מדמה למעמ"ל. גם בחיקוק סופרים (על הטיטור) דף רע"ה כתב דהטיטור איירי ביודעת שהוא שאלו, דאליכ' למד מדמה למעמ"ל והלא זה גרוע ממעמ"ל, דשם יודעת האשה שאינו אלא ע"מ כן שתחזיר לו, ואילו הכא שאלו אומר לה שהוא שאלו נמלא שהיא קיבלה לדעתה שהיא שלה והשתא שאינו מניחו בידה אלו הקדושין לפנמה כה, ועוד דמדאמר האיכא מ"ד דצדכיה הנאה מקדשה, ע"כ יודעת שהוא שאלו וכו'.

ובן בישועות יעקב סי' כ"ט סק"ג כתב דע"כ איירי הטיטור ביודע שהוא שאלו ומקדשה בהנאה, דאם נימא שמקדשה בגוף הדבר פשיטא דלא מהני כיון שאינו שלו ולא הולך לכתוב הטעם דדומה למעמ"ל. וב"ב בקרבן אלינור (על מס' ע"ז) דף קע"ז דאין לומר דהטיטור איירי בסתם שאלה, דא"כ תיפוק ליה דאינה מקודשת דהוי גזל, ודוחק לומר דפליגי על הרא"ש בזה וס"ל דלא הוי גזל.

גם בויקרא אברהם (להרא"ח אלדדי) סי' ו' דמ"ז ד' כתב דלהאי מ"ד שבעיטור ומקודשת ל"ך להודיעה מיהא שהוא שאלו וכמ"ס הבי"ח, דאליכ' במאי מקדשה, וכן להר"מ הכהן י"ל דבזה נמי איירי. וב"ב בקרבן נחנאל פ"א דקדושין סי' כ' אות ז' דהטיטור איירי בהודיע לה, וכן הרי"מ כהן והר"ש איירי בכה"ג.

ובשפת הים (להר"י מאיירי) סי' י"א דף ס"ט ד' ע"א אי' אחר שכתב דע"כ י"ל דהטיטור איירי בהודיע להאשה שהחפץ שאלו.

אפשר לומר דשם לא כתב אלא אליבא דהני פוסקים שהוכיח, אבל להלכה לא חשש לסברתם, משום שפסק בהרא"ש ושאר ראשונים החולקים עליהם.

(כד' ע"י לעיל תחילת סקצ"ט בהערה ג' והר"ש איירי בשאל כרי לקדש.

(כה) לא צ"ח מקום מהרש"ם.

לקדש אינה מקודשת, מ"מ הא איכא מרבוותא דסברי דמקודשת והם הרי"מ והר"ש כה, ונמלא בניד דמידי פלוגתא לא ילא כה, ותמה על הבית דוד [דלהלן] שכתב דכלא הודיע להאשה אין מי שיאמר דמקודשת וכו'.

ובשו"ת מהרא"ל סי' י"ט אות ח' כתב ש"ע מש"כ המחבר בסתם שאלה דהוי ספק מקודשת, דהא קו"ל בזה"מ סי' שמי"א דסתם שאלה ניתן לתבוע מיד ולא אמרין דסתם שאלה לי יום, וא"כ היה לו להמחבר לפסוק דאינה מקודשת, ואולי נענין קדושין חשש המחבר לדעת ר"מ צפ"ק דמכות [ברא"ש סי' ד'] דס"ל דסתם שאלה לי יום. וע"י בערך השלמן סעיף ע"ט שכתב דלפי מה שכתב בסעיף ע"ז דכלא שאל לחן מייגבל אינו יכול להשאל לאחר, רחוק הוא גם מקדושין ספק, אלא שמתעשה אין להקל והוי ספק קדושין.

ואם אפשר לנרף ספק זה כד' קולא לשאר ספיקות, בשו"ת הרי"מ סי' ז' כתב בנידונו בין שאר הטעמים דלא הוי קדושין, דלא ידע המשאל שרואה לקדש צו ולא הוי מקודשת כמ"ס הרא"ש. וכן בשו"ת מהר"ש סי' ל"א ובאשדח הפסגה סי' ר' דף ה' ובחמדה שלמה סי' נ"ב אות ט', נירפו מה שהעצמה היתה שאלה לשאר הטעמים להחזיר בנידוניהם בלי גט. וכן בעמק שאלה סוסי"י ע"י יורק אלא לספק אחר בנידונו להחזיר מכה ס"ס.

אולם דעת הרצה פוסקים ראשונים ואחרונים דהמקדש נחפץ שאלו סתם לא הוי קדושין כלל, ויש מהם שפירשו גם דעת הטיטור והמחבר כן. ע"י נעיל סקצ"ט אות א' בדברי הרא"ש שכתב בסיוס דבריו דאם לא השאילו כדי לקדש אינה מקודשת. גם באחרות חיים ה' קדושין סי' י"ג ע"י נ"ה הביא מבעל השלמן שכתב בשם הגאונים דהמקדש בטענה שאלה סתם אינה מקודשת. וכן הביאו ריב"ש סי' ק"ע, ודיוק כן גם מלשון הרמב"ם בפ"ה מלישות ה' ח'. גם במאירי קדושין ו' ע"כ כתב דאם קידש אשה נחפץ שאלו ולא הודיעו שרואה לקדש צו אינה מקודשת, כיון שצריך להחזירו ומחנה ע"מ להחזיר באשה אינה מקודשת, והוי מקדשה בגזל דאחרים לפני יאות. וכעין זה כתבו בחשונה הרי"א כ"ץ שצו"ת הרא"ש כלל ל"ה סי' ז', ובאבודרהם ה' ברכות אירוסין ונשואין דף ל"ה סוף טור א'. ובתשנ"ז ח"ג סי' ר"מ. וכן כתבו דאינה מקודשת בזה הריב"ש קדושין י"ג א', ובזה לדרך מאמר ג' כלל א' פ"י.

ובשו"ת מהר"ם אלאשקר סי' מ"ח כתב בחוק הדברים דבטענה שאלה המקדש צה שלא על דעת בעלים כתב הרא"ש דאינה מקודשת, וכן מטין דברי הרמב"ם וכן מוכה צ"י האיש מקדש [דף נ"ב ז'].

גם בדברי ריבונות סי' ר"ל כתב בנידונו בין שאר הטעמים דלא הוי קדושין, כיון שהטענה היתה שאלה וא"כ אין האשה מתקדשת צה כל שלא השאיל בפירות לקדש צה את האשה, כמ"ס הריב"ש צ"ח ק"ע בשם הרא"ש ובעל השלמן, ושכן נראה מלשון הרמב"ם כג'.

ובחוט הששולש (שבתנ"ז) טור השני סי' ד' כתב ג"כ בין שאר הטעמים להחזיר בנידונו, שנראה פשוט שאין כאן

(כג) ע"י בחשונה הרי"י מאיירי בעל שפת הים שבבני משה (להר"מ מאגאר) סי' ב' דף קמ"ג, ובויקרא אברהם (להרא"ח אדאדי) סי' ו' דף מ"ו, שכתבו והדברי ריבונות כאן חזר בו פמ"ש בס"י ה' [ימבוא לעיל בדבר משה], ולדברי הרי"מ הרי"ש וחד מ"ד שבעיטור מקודשת אף שהיתה האשה סבורה שנותן לה החפץ לבמרי ונמצא שאינו שלו, אולם

אוצר

סיק קב אות א'—ג

הפוסקים

מקודשת משום דסחם שאלה לי יום, מודה הוא בגיד כר, דנח השאלה חלה להקדש בציט החופה ולהחזירה מיד.

וכן בצדקה ומשפט סי' ה' דף נ"ג סוף טור צ' בנידון ששה חפץ כדי להשתמש בו ולהחזירו מיד, כתב דמילתא דפשיטא הוא דאף הראשונים שכתבו סחם דמקדש בטענת שאלה מקודשת, לא קאמרי חלה בשאלה סחם שהיה לי יום, אבל בשאל להדיא ע"ד להחזיר מיד כג"ד, אין לך מקדש בגזל גדול מה, וליכא מאן דסבר דבכ"ג הוא מקודשת.

ובשו"ת מהר"ש (פגניל) ח"ד סי' ה' בנידון שציקס אחד מחזירו שיראה לו בטענתו כדי לראות אם הוא טוב על הצדע הכלל שלו כדי לידע מידתו, וקידש זה, כתב דכיון שלא אמר לו כלל שרצונו לקדש בטענת זו, אי"כ לא הקנה לו בטענת אף לשעה, והיו כמקדש בחפץ גדול. ועי' ביד רמה (להרמ"א פוסק) סי' ל"ו ובהזון ישעיהו סי' ד' מש"כ בנידונים כעין חלו.

ג. שיטת הרא"ש דכשישנם ד' תנאים [המבוארים בפנים] מקודשת ודאי אפילו לא הודיע למשאל שרצונו לקדש בחפץ השאול, ודעת שאר הראשונים בזה. עי' בטור נסח הרא"ש [והובא בבא"ע סק"ד] דכשישנם ד' תנאים, והיינו שהשאל למקדש לזמן מסוים, ונתן לו רשות להשאל לאחר, והמקדש הודיע לאשה שהחפץ שאל עד זמן פלוני, ויש בהנחה הקישוט שזה פרוטה, מקודשת ודאי אפילו כשלא הודיע למקדש שרצונו לקדש זו אשה. והוא ברא"ש קדושין פ"א סי' כ'. ועי' ברא"ש מש"כ בקיטור בטעם הדבר שהיה מקודשת בהנחת שימוש וקישוט שחובל להקדש בו עד זמן פלוני כר"ה. וזיתר ציטור מצוה דין זה בהשננה ה"ר אביגדור כ"ץ שצ"ח הרא"ש כלל ל"ה סי' צ', וכתב שם דהשאל חפץ מחזירו ל"י יום ונתן לו בהשאל רשות להשאלו כל ימי שאלתו למי שירצה, וקידש זו את האשה ואמר לה התקדשי לי בהנחה שימוש, מקודשת, ודלדל קא מקדשה, דאף שאין גוף החפץ קנוי לו, מ"מ הנחה שימוש עד לי יום הוא שלו, ואותה בהנחה נתן לה לשם קדושין, ודמי למקדש בהנחה מלוה דמרות לה זימנא דמקודשת אפי"ג דמלוה גופא לא מקניינא לה, דקדושין בהנחה שו"פ תלוי מילתא כר, דהא אפילו כי יבנה איכי ליה כגון בחדם חסוד שכשמקבלו היא נהנית הנחה של ש"פ מקודשת כר, הילכך החפץ שניתן לה לקדושין אפילו אין לו בו קנין בגוף חלה קנין פירות, וקנין דקנין פירות לאו כקנין בגוף דמי, מ"מ אם אמר לה התקדשי לי בקנין פירות שיש לי בחפץ זה מקודשת, אם יש בהנחה שו"פ, ואף דאסוקא [בקדושין ו' ע"ב] דקדושין ע"מ להחזיר אינם קדושין, היינו משום דדמי לחליפין דאורייתא למיבדק, אבל הכא לאו במידי דכדור

דמילתא וכו' וחזר על כל החילוקים שמקודשת, והך גזנא שאם קידש בהנחה הקישוט לא הוכר בהנך כללי, וגם בסימני הרא"ש שם הוכר כל החילוקים שכתב הרא"ש והך גזנא לא כתב, ושוב כתב דהמקדש בדבריו יראה דכלא שום בגנום כתב בתחילה דקדושין בגמורים הם, וקשה הדבר לסתור דבריו הראשונים מדלא נקטיננו בכללא בתרא. וסיים בתה"ד לענין גידונו דלכל הפחות ספק קדושין יש כאן להצריך גט. ובתנא שם בתה"ד הביא מהטור כאן שכתב להדיא [בשם הרא"ש] דבכ"ג מקודשת בלי ספק. ועי' בב"ש סקמ"ח שכתב דאפי"ג דהרא"ש בסוף דבריו כתב דאם לא הודיעו ששואל כדי לקדש לא היה קדושין, [ולא חזר על דבריו הקודמים דבר' תנאים מקודשת], מ"מ בודאי לא סותרים דברי הרא"ש אלו את אלו, אלא ע"כ צ"ל דשם איירי בדליכא ה"ד אופנים. וכ"כ בקרבן נתנאל על הרא"ש. וכן דעת כל הפוסקים דלהרא"ש מקודשת ודאי בד' תנאים.

שאל דאי לאו הכי אמאי מדמה לה למתנה ע"מ להחזיר כר, כתב עוד דמחלי טעמא נמי ע"כ דאיירי בנתן לו רשות להשאל כר, ויש בהנחה הקישוט שזה פרוטה, דבג' תנאים חלו הוא דפליגי צ' הדעות צעטור כר, וגם הר"מ והר"ש בהודיע להאשה איירי וכמ"ס צבית דוד כר, ואפילו חת"ל דאיירי בלא נתן לו רשות להשאל, מ"מ אין ספק דאיירי בהודיע להאשה, דא"כ כימי מקדשה וה"ז קידשה בגזל דאחרים דשאלה הדרא צענייה, וגם המחבר איירי כשהודיע לה שהוא שאל כר, וכשלא הודיעה אינה מקודשת לכ"ע.

ובפרישה אות מ"ט כתב דהר"ש והא"כ מ"ד שצטטור נמי מיירי שהשאלו ע"מ להשאל, ולא הולך לפרש כי סמך על הדין שפשוט הוא לכ"ע דאין השואל רשאי להשאל כר. גם באנו מלואים סק"ג כתב דאפילו להפוסקים דס"ל דסחם שאלה נמי לי יום, מ"מ כה"ג [שלא שאל לזמן מוגבל] אין לו רשות להשאל ואפילו דיעבד כ"ו גזל, דכשיטה מקודשת כחוצות דל"ד ג' כתב דאפילו אי אמרין סחם שאלה לי יום, בני מילי לגבי ידיה אבל לא לגבי יורשין, וא"כ מ"ס דאין לו רשות להשאל לאחר, ולא אמרין סחם שאלה לי יום חלה לגבי ידיה כר.

ועי' בשו"ת הרדב"ז ח"א סי' שצ"ב שכתב בנידון דאפילו לדעת האומרים דהמקדש צדכר שאל מקודשת משום דסחם שאלה לי יום, מודה הוא בגיד טעמי כר, וחו' דלא נתן לו רשות להשאל לאחרים ואין השואל רשאי להשאל והיו כמקדש בגזל, וחו' דלא אמר לאשה בשעה שקידשה שהטענת היא שאלה וכו'.

ועי' גם צלבוש סעיף זה שכתב דהשואל כלי לחזירו ולא ידע המשאל שרצה לקדש זה, אינה מקודשת אלא כר' כר' תנאים כר, [המבוארים להלן בל"ח ג'], ואם לאו אינה מקודשת. וכן בנחלת ל"ז סקמ"ח כתב דאם חסר אחד מד' התנאים אינה מקודשת.

ובשם משמעון (להר"ש שטרן) סי' צ' אות צ' כתב דמש"כ המחבר דמקודשת מספק, היינו דוקא כשישנם ד' האופנים כר, אבל כי ליכא ד' האופנים פשיטא דאינה מקודשת. ועפ"י כתב לנידון בין שאר הטעמים דלא כ"י חסד קדושין, ואין כאן מקום להחמיר כלל.

וכתב ביש"ש קדושין פ"א סי' כ"א דבקידש אשה בחפץ שאל סחם, לא מהני לקנות אח"כ החפץ מיד המשאל, דמ"מ בשעת קדושין לא היה שלו.

ב. ובשקידש בחפץ ששאל ע"מ להחזיר מיד. בשו"ת הרדב"ז ח"א סי' שצ"ב כתב בנידון בין שאר הטעמים דאינה מקודשת, דאפילו לדעת האומרים דהמקדש צדכר שאל

בו) אך בחיקון סופרים (על העיטור) דף רע"ה כתב שמדברי רבינו ירוחם לא משמע כן, שכתב בנתיב כ"ב ח"א וז"ל: ודוקא שנתן לו רשות להשאל כ"כ מורי וכ"כ הרא"ש וכו' והר"מ כהן כתב דמקודשת וכ"כ הר"ש והעיטור כתב וכו', עכ"ל, ומדבאי תשו' הר"ש [והר"מ והעיטור] אחר דברי הרא"ש, נראה דבמה שפקס הרא"ש לומר דאינה מקודשת אמרו הם דמקודשת.

בו) ועי' בשאלות משה (להר"מ ראזין) סי' ל"ט ובחזון איש סי' מ' אות י' מה שחקשו על דברי האבני מלואים אלו ועל דאיתו. ועי' בתבנית שלמה (להר"ש קאטש) סי' י"ט דף מ"א ג' שיישב דבריו.

בח) ועי' בתרומת הרשן סי' ר"י שפקס קצת דאולי גם הרא"ש עצמו מספקא ליה דין זה, והוא משום שבסוף דבריו כתב הרא"ש כללא

אוצר

ס"ק קב אות ג-ד

הפוסקים

לו בחפץ וכו'. [אלא שגדלנו דעתו דהוי רק ספק קדושין וכמונה בזה שח"צ]. ונע"מ כחז גם באבני מלאים סק"מ וסי' כ"ט סק"ד בהסבר דעת הרא"ש. ועי' עוד בדברי הק"מ להמקנה והקבנה יעקב המוצאים להלן אות י"ג.

ובמחקרי מרדכי סעיף זה כתב צדק ל"ח דלא דמי ליקוד לפני, דשאני הכס דהוי רק משום שכירות פעולה לבד וכו' כמלה, אבל הכא כיון שנתן החפץ לידה ויש לה הזכות להשתמש בו כשיעור פרוטה מקודשת אף שאין לה קצין בגוף בעלם החפץ, ונראה דמקודשת חייב בזכות זו אף קודם שכתב משכח.

ובשבילי דוד סק"מ כחז שיש לעיין לפי משיב הריטב"א קדושין דף מ"ז והרמב"ן דמשיב בשומרים הוי רק מדרבנן, א"כ כאן רק מדרבנן מקודשת, דבשעת שאלה ליכא הגאח עדיין ומשיב לא מהני מן החזקה, מהיו מהרמב"ם פ"ז דמעילה מוכח דס"ל משיב בשומרים מה"ט. ובדברי אליהו כאן כתב בפשיטות דנקידש בחפץ שאלו בהנחת קישוט אינה מקודשת רק מדרבנן, שהרי אינו יכול ליהן להאשה רק מה שקנה הוא, ומשיב בשומרים אינו אלא מדרבנן, ומדאורייתא לא קנה בשאל רק השימוש, וכל פורחא שמשחמשה בו קודם שמיגע לשיח פרוטה נעשה מלה, ולהסבירים דאם קידש בחפץ שאינה זוכה בו רק מדרבנן לא מהני, אינה מקודשת. [עי' פ"ז לעיל סעיף י"ג ובאורח"ש שם סק"מ אות ז].

אך במחקרי מרדכי כאן לפי מה שחילק בין הנחת שימוש לרקוד לפני וכו', כתב דאף לשיטת הריטב"א דמדאורייתא אין משיב קונה בשאלה, מ"מ נראה דלא חלוי זהא דקצין דרבנן אי מהני לדאורייתא כל זמן שלא חזר בו המשאל, דדוקא בקידוש בחפץ שקצין לו רק מדרבנן ומדאורייתא אין בחפץ שלו, ולכן אינה מקודשת אלא מדרבנן להסבירים דלא מהני לדאורייתא, אבל בשאל כיון שנתן לו הרשות להשתמש, הדעת נוחת שיש לו הזכות מדאורייתא, אלא שמשאל יכול לחזור בו כיון שלא היה קצין לדאורייתא, וא"כ כל זמן שלא חזר בו כיון שיש להשאל הזכות להשתמש וכו' נתן הזכות הזה לאשה א"כ נתן לה תשמיש שלו, ולא הוי כנותן דבר שאינו שלו, ולכן מקודשת, אלא שהיה אפשר לדון בזה מטעם דלא סמכה דעתה דשאל יחזור בו במשאל, אך כיון שאינו רשאי לחזור בו משום שחכמים לא הבינו לו, א"כ סומכת דעתה שלא יחזור בו כיון שאינו יכול מדרבנן, וא"כ כל זמן שלא חזר בו התשמיש הוא של המשאל אף מדאורייתא, דהרי מדאורייתא הוא חייב באונסין מסתמא כו', ולכן יכול לקדש בו. ועי' עוד בשו"ת מצעל ט"ז גיטין סי' ד' אות ח', ובספר יבושע פסקים וכתבים סי' ק"א, מה שהוסיפו הסבר בדיון זה דמקדש בהנחת קישוט.

ד. דעת האחרונים להלכה. מה המצטר כתב סתם דאם לא הודיעו הוי ספק קדושין, ומשמע דאפילו בזה"ל דא"כ האופנים אינו אלא ספק, וכתב בה"מ סק"ד ובסי' כ"ט סק"ג, דעמנו הוא משום שפסק. כפעל הטיעור דגם בזה הוי ספק קדושין משום דאיכא מאן דמדה לה למתנה ע"מ להחזיר דאינה מקודשת, אך הרמ"א בסי' כ"ט שכתב דברי ר"י דאם נתן לה מתנה ע"מ להחזיר ואמר בהנחה שאלה נהנית הוי קדושין, ומשמעות דבריו דהוי ודאי קדושין, א"כ גם בזה"ל הוי ודאי קדושין בהרא"ש, ואם סותר לפסק המחבר כאן.

אלא

חזר בענין הרי זה כע"פ שתחזירנו לי דאינה מקודשת. אך בר"ש התשובה שכתב ה"ל כתב שכבר נשאל בדיון זה ונעבט שאלה ונראה שהתשובה שכתב מאוחרת היא, ודבריו שם עיקר.

דבדור מקודשת ליה, אלא בהנחת שימושה הנשאר בידה ואין סופה לחזור לעולם כו', ואותה ששנינו (בסוכה מ"א ז') אין אדם יוצא ידי חובתו ביו"ט ראשון בלולו של חצירו, חט"ב דיהיב ליה בפירות הנחת שימוש, דהיינו נעילתו לאלה בו, ולא נפיק ביה עד דמיקייא ליה קצין בגוף לשעה לכל הפחות, הכס היינו טעמא דכתיב לכם משלכם דמשמע קצין בגוף ולא סגי בהנחת שימוש לחוד כו', ומקדש בהנחת שימוש עדיף מהמקדש בתרומה ובמפשות [דחן בקדושין מ"ח א' דמקודשת, ומוכח באורח"ש סי' זה סעיף כ"ג], דאם איכא למיד טובה הנחה אינה ממון, ובהנחת שימושו הוא ממון גמור וכו'.

וב"כ רבינו ירוחם בנתיב כ"ב ח"א בשם מהר"י הרב אברהם בן אסמאאל דהמקדש בעצמה שאלה והיתה שאלה לו עד זמן ידוע, ואמר תבא מקודשת לו בזה"ל הנחה שתיבה ממנה עד זמן שהיה שאלה אליו, הוי מקודשת אם יש בזה"ל הנחה ש"פ, ודוקא שנתן לו רשות להשאלה וכו'. וצ"ע לדרך מאמר ג' כלל א' פ"ז כתב ג"כ דהיו ד' התנאים מקודשת.

גם בשו"ת הרשב"א ח"א סי' ב' כתב דאם השאילו לזמן מרובה שבהנחה מלוחו זמן ש"פ ואמר לה בפירות המקדשי לי בהנחת קישוט טענה זו של זמן פלוני, הרי זו מקודשת, שלא בגופה של טענה הוא מקודשת אלא בהנחתה, וכענין שאמרו במקדש במלה שאינה מקודשת ובהנחת מלה מקודשת כו'.

ובן בחדושי הריטב"א קדושין י"ג א' כתב דמסתברא דאין מקדשין בעצמה שאלה אלא א"כ היא שאלה אליו לזמן, ויש בהנחת השמישה ש"פ, וכו' מקדש בזכות שיש לו זה שמקנה לה.

וכתב ב"ש ברכה (על ר"י) דכ"כ א' שנראה להדיא מדברי הריטב"א דלא בעינן התנאי שיתן לו רשות להשאל, ואפילו נכתילה. [מדלא הזכיר כלל תנאי זה. וכן בשו"ת הרשב"א דלשיל ובחידושי חלמיד הרשב"א המוצא להלן אות ד' בהערה ל"א לא הזכירו תנאי זה].

ובדעת העיטור נחלקו האחרונים, ועי"מ נחלקו גם לדינא, ויבאר בזה שח"צ.

ובפ"ב קדושין סק"ה כתב שיש לדקדק בעיקר הדבר דמקדש בהנחת קישוט, לפי מה דפסקין להלן סי' ל"ח סעיף י"ג בעל מנת שדבר עליך לשלשון ואפשה עמך כפועל דמקודשת דוקא בשנתן לה פרוטה, דא"כ קי"ל דישנו לשכירות מתחילה ועד סוף וכו' מלה, והנחת קישוט נמי דמי לשכר החפץ כו', דמה לי שכירות גופו מה לי שכירות חפץ, דגם בשכירות חפץ ישנו לשכירות מתחילה ועד סוף וכמש"כ הרא"ש בזה"ל [כלל סי' סי' י"א, וכן פסק בשו"ע ח"מ סי' קכ"ו], וכן מנחה בקדושין דף ס"ג גבי בשכר שאושיבך על החמור שאושיבך על הקרן, שחלוי ג"כ דישנו לשכירות מתחילה ועד סוף וכו' מלה ובניין שיתן לה פרוטה, ומה לי הנחת קישוט או הנחת ישיבה קצין וחמור, יאפשר לחלק דבשכר שאושיבך על הקרן לא נתן לה הקרן ולא זכתה בו, ולכן מיקרי [בהנחה] דבר שאינו בעין ודמי למלה, משא"כ אם נתן לה קרן לישב ואומר לה זכי בקרן זה לישב עליו זמן מה, י"ל דלא דמי למלה שהרי זכתה בגוף החפץ וכו' בהנחת מלה כו', וה"ה הכא כיון שעכ"פ יש לו זכות בחפץ להשתמש בו הרי קידשה בגוף הזכות שיש

פס) אמנם מצאנו לו תשובה אחרת בחד"ס רע"ג שכתב דאפילו אמר לה מושאל הוא אצלי לחפש שנים והרי את מקודשת לי בהנאתי. קרוב הדבר בעיניי שאינה מקודשת, לפי שכל מה שמקודשת בו אם

אוצר

סיק קב אות ד

הפוסקים

ובדבר צרור דכח פלוגתא דברותא, ובהם השיג הב"ש על הח"מ. ובפירוש הק"ר שם סק"ג כתב כבר בארתי דרך דינא [דמקדש בהנאה] אינו מוסכם והעיסור חולק ע"ז וכדעת הח"מ, ודחיתי דברי הב"ש.

וב"ב באבני מלואים סי' כ"ט סק"ד דלדעת העיסור במקדש בחפץ שאלו אפילו אם יש בו הנאה קישוט אינה מקדשת משום גזירה דחליפין, דס"ל דאפילו בנזון כל זכותו שיש לו כי נמי אינו זיה משום גזירה דחליפין כיון שעתיד לחזור לצעלים הראשונים כו', והראיה מהר"ו"ה לה זמן ההנאה אינה ראיה, דהתם בהנאה כיון שהנאה ניתנה ומחזיר דמים אחרים אין זה דומה למחנה ע"מ להחזיר שמחזיר גוף החפץ, [משא"כ בשאלה שמחזיר גוף החפץ ודמי למעמילן].

ובשם משמעון (להר"ש שטרן) סי' ב' אות ב' כתב דאף שמתנה הב"ש על הש"ע דל"ל מקדשת ודאי, אך כבר הביא בעלמו מהפרישה דאף ששאל לזמן הוי ג"כ במקדש ע"מ להחזיר וכו'.

ובט"ב קדושין סק"ג פסק מעט אחר על הב"ש שכתב דהעיסור איירי בלא שאל לזמן ולכן הוי ספק משום דיכול לחבוע מיד, וכו' לפי מה שבעלה לפני כן דאף בלא שאל לזמן אם תשתמש בו כשיצור ש"פ קודם שיחבטנו המשאל י"ל דמקדשת אף להר"ש [וכמוכא להלן אות ר'], וכתב ג"כ דלשון העיסור נוטה יותר דמספקא ליה אי דמי למחנה ע"מ להחזיר כיון שזריכה להחזיר גוף החפץ, והאיכא מ"ד ס"ל דכיון דההנאה אינה בחזרה מהני, וכן נראה מדברי הרמ"א בסי' כ"ט שכתב דין זה בשם י"א משמע דלא פסיקא ליה דהוי ודאי מקדשת כו', ואחר שחילק בין מקדש בהנאה קישוט לבין מקדש בשכירות חפץ דלא מהני [וכי"ל בלתי פקודם], סיים דמי"מ עדיין ל"ט בשכר הנאה קישוט אם תתקדשת בו, ויפה עשה המחבר שלא החליט לקדושי ודאי, גם הראיה מהנאה מחילה מלווה יש לדחות, דהתם לא ניתן להחזיר אותם המעות ולהנאה ניתנו, משא"כ הכא שזריכה להחזיר גוף החפץ.

ובעצי ארזים סק"ג אם כי העלה דהמחלוקת שבעיסור הוא בשאל סתם בלא זמן, אבל דין זה דמקדשת בהנאה שאלה אין כאן מחלוקת, מ"מ כתב ליושב פסק המחבר דהוי ספק קדושין, דהוא עפ"י מש"כ בחב"ד סי' ר"י, [וכמוכא להלן אות ז'] שמשמע מפסקי מהר"ה דכשאל נתן לו רשות להשאל י"ל להסתפק אפילו בדיעבד אי מקדשת כו', ונראה דס"ל להמחבר דלכצרה זו אפילו נתן רשות להשאל כל שלא שאל לקדש כו' עבר על דעת הצעלים, דהיינו שנתן לו רשות להשתמש בו או להשאלו לאחר, מ"מ לעשות בו בחזרה או לקדש בו אשה לא השאילו, דהיכא דאיכא למיחש לחסרון כ"ס לא אחרנין. נראה ליה לאיניש דליתעביד מלווה בממנו, וקלם סמך לא מהא דר' יוסי ב"ה המפקיד [ב"מ ל"ה ב'], בשוכר פרה והשאלה לאחר ומתה, דאף דשוכר פטור מלחוסן אחר ר"י שהשואל צריך לשלם לצעלים ולא

אבל בב"ש סק"ה כתב שיש להקשות על המחבר שכתב סתם דאם לא הודיעו הוי ספק קדושין ומשמע דאפילו בדאיכא כו' אופנים אינו אלא ספק, דמ"ל אהא, כי לא מצינו חולק ע"ז, ואין לזיין מדברי העיסור שכתב ומספיקא לא עבדין עובדא, ד"ל דהעיסור איירי בשאל בסתם ולכן הוי ספק משום דס"ל דיכול לחבוע מיד כמש"כ בפרישה וכו', אבל בשאל על זמן מוגבל מודה כו', ואף אה"ל דהמחבר הבין מהעיסור דהוי כמחנה ע"מ להחזיר כיון שזריכה להחזיר בסוף ימי השאלה, ובפירוש הראשון שכתב בפרישה, מ"מ נראה דאם אחר צעירות התקדשי בהנאה קישוט הוי קדושין, דהנאה זו לא חזרה, וראיה ממה דאיתא בספיק ע' בהלכות לה ר' יצ' [וקדשה בהנאה ברווחת הזמן, דמהני], ושם ג"כ אין לה הנאה רק מה שהממון צידה על איזה זמן, וזהו נראה נמי מש"כ הרמ"א בסי' כ"ט בשם ר"י גבי מחנה ע"מ להחזיר דאם אחר בהנאה הקישוט הוי קדושין כו', ודלא בח"מ. ובסי' כ"ט סק"ד כתב דהעיסור איירי בשאל כו' לקדש בו ומקדש בגוף הכלי אז מדמה למחנה ע"מ להחזיר כו', אבל אם אחר בהנאה זו אינו מקדש וההנאה לא מובדל י"ל דמורה, וגם בסי' הקודם כתבתי דהעיסור איירי בשאל סתם ולא לזמן וס"ל דיכול לחבוע מיד ולכן אין ציינוש ש"פ.

וכן פסק בלבוש סעיף זכ, דהשואל חפץ מחזירו ולא הודיעו שרצה לקדש בו אשה, והיו ה' חנאים, מקדשת, אף שאין החפץ שלו.

גם בשפת הים (להר"י מאייר) סי' י"א כתב דק"ר ע"י טור אי דבלא שאל לזמן ואיכא שאר ג' התנאים הוא דפליגי הדעות שבעיסור, דמר מדמה למעמיל כיון שיכול לחבוע, דלא אמרו אלא סתם הלוואה לי יום ולא בשאלה, ולמר סתם שאלה נמי לי יום ובהנאה מיקדשה, וזהו שסיים העיסור: ובמקום אחר דייקין דסתם שאלה זמן מועט הוא, וסיפיה מפרש לרישיה דאין לומר כבצרת המיד דסתם שאלה לי יום כו', אבל כששאל לזמן לפרע מקדשת דהו ליכא למיחש למיד, והוסיף דגם הש"ע שכתב דהוי ספק מקדשת, היינו כשלא שאל לזמן.

וכן בדרם שלמה (להר"ש האם) בלקוטי דינים שבוף הלכות קדושין אות י"א, ובתפארת יעקב סי' ס"ט וע', ובחאלף לך שלמה סי' ק"ל בחוק הדברים, כתבו דהמקדש בהנאה קישוט יהיו בו ד' התנאים מקדשת. וע"י גם בחזון איש סי' מ' אות ח' שדעתו נוטה דנקטין בהר"ש דמקדשת בהנאה שאלה.

ואולם הרבה אחרונים חולקים על הב"ש וס"ל דאינו אלא קדושי ספק. ציטויות יעקב סי' כ"ט פירוש הארוך סק"ג כתב דע"כ איירי העיסור בידוע שהוא שאל ומקדשת בהנאה, דאם נמצא שמקדשה בגוף הדבר אי"כ פשיטא דלא מהני כיון שאינו שלו ולא הולך העיסור לחבוע בעטם משום דדומה לחליפין, אלא ודאי דאיירי שמקדשה בהנאה וע"כ כתב העיסור שדומה לחליפין והיינו משום גזירה דשואל ומחזיר הדבר הוי כמו חליפין,

(א) וכן כתב להראי במדושי תלמיד הרשב"א לקדושין דף ר' שרמא דלדעת העיסור דדוקא בטבעת שאולה סתם לא עבדין בה עיבא דסתמא לזמן מועט היא כו', אבל אם שאל לזמן ידוע שנה או שנתיים, והודיעה שהיא שאולה בידו לזמן ארוך ותהיה בידו ימי שאילתו, מקדשת, ולא ברע מתנות מלווה, ובהואי הנאה דיהבה פורשה לאיניש שמשאל לה טבעת לזמן גדול כזה, מקדשת. [ותאחרונים דלהלן שכתבו דאף במקדש בהנאה מחזיר העיסור, לא הוכירו דברים אלו].

(ב) שכתבו בבאור פלוגתא ב' הדעות שבעיסור, דהמ"ד דאינה מקדשת ס"ל דאף דסתם שאלה לי יום מ"מ יכול לחבוע מיד ובסברת רש"י והרמב"ם, ואי"כ אין כאן ודאי הנאה שו"ס דדילמא יתבענו מיד, ומ"ד דמקדשת ס"ל כ"ה דסתם שאלה נמי אינו יכול לחבוע בנחות מל' יום, ומחלוקת זו כתבה הטור בחז"מ ריש סי' שמיא, וכי"כ לבאר הפלוגתא שבעיסור בפרט משה אהרן ח"ב סי' ל"ה, ובקרבן אליצור (על מס' ע"ז) דף קע"ו. וע"י עוד בבאור הפלוגתא שבעיסור בפסקי הלכות (יד דוד) פ"ה מאישות ה"ט דנין ג' המובא להלן אות י'.

אוצר

ס"ק קב אות ד—ו

הפוסקים

אך בשפת הים (להררי מאיו) סי' י"א דף ע' עור ז' כתב על החקיל הגיל דזה אינו, ודלוי לדעת הרא"ש המקדש ד' חנאים עדיף טפי משאל כדי לקדש, ונשאל לקדש המקדש להרא"ש לא בהנאה מקדשה אלא שאנו אומרים דעת המשאל ליתן במתנה אם לא יועיל בשאלה, ונכרי"ג למעשה לא סמך הרא"ש על דבריו לכתחילה, אבל כל שאנו צאים לדון ד' חנאים הא ודלוי עדיף טפי ולכ"ע מקודשת. [וזכר עפ"י מה שכתב דבזה יודו גם החוכה מ"ד שבעיטור, וכמוצא לעיל אות ד']. יכ"כ ציד דוד (פסקי הלכות) פ"ב מאושרות אות קכ"ב דהרא"ש כתב ליישצ המנהג שעושים כן לכתחילה.

ז. כשלא תבע המשאל החפץ עד שנהנית בו בשו"פ, האם מקודשת בדיעבד גם כשלא שאל לזמן מוגבל. כתב בטוב קדושין סק"ד דדון זה ז"ע, דכ"י דשאלה ניתנה לתבוע מיד מ"מ כל זמן שאינו תובע משתמש בו ברשות ולאו גזל הוא, וא"כ אם לא תבע המשאל החפץ עד שכבר השתמש בו שו"פ ה"ל להיות מקודשת דאף סוף נהנית בשו"פ, [ועי' מעילה דף י"ח א' שחטה בטוב של זכר נתנה קעלא בלוארה טבעת צידה כיון שנהנה מעל, ומשמע דכ"י הנאה שו"פ מיד שנתנה בלוארה ג], וברא"ש אפשר דכוננו לכתחילה כשצא לקדש יש לו לשאול לזמן, אבל אם קידשה סתם וכבר נשתמש בו בשו"פ קודם שיתבע המשאל, שפיר י"ל דמקודשת, אך אפשר לומר דלא סמכה דעתה, וכמו בקידשה בחוב דקוי"ל דלא סמכה דעתה שמה ימחול, וכן כ"ל י"ל דלא סמכה דעתה שמה יתבע המשאל מיד, מיכה לאו מילתא דפשיטא הוא וז"ע.

אולם במלאת אבן לסעיף זה כתב דאפילו אם לא תבע המשאל עד שעתה שבר הקישוט הרצה, אפ"כ כיון שהיה יכול לתבוע מיד, א"כ בעת שנתן לה לא היה לו צד החפץ שו"פ בלואר, אלא שאח"כ כשלא תבע חזירו נעשה שלו, וא"כ לא נתן לה שו"פ ודלוי בעת הקדושין, והביא שכן מבואר בב"מ שכתב בלשונו בעטם הרא"ש דמלר"ך שאלה לזמן ידוע, דאף דסתם שאלה ל' יום מ"מ כיון שיכול לתבוע מיד כדעת רש"י והרמב"ם, וכך הסכים הרא"ש כמ"ש בעור בחו"מ סי' שמ"א, א"כ אין כ"ל הנאה שו"פ דילמא יתבע ממנו מיד, [וכ"כ לשון זה בב"ש סקמ"מ, והובא בבא"ש סק"ד], והוסיף במלאת אבן דלא כ"י קדושין גם אח"כ כשנשתמש, משום דכ"י הו"ל מלוא כמו בשכר שאעשה עמו.

גם בחזון איש סי' מ' אות ט' כתב דאף כשלא תבע המשאל עד שהתקטע בשו"פ, למאי דקוי"ל ישנה לשכירות מתחילה ועד סוף, אין כ"ל קדושין משום מקדש במלוא כ"י, [משא"כ בשאל לזמן אז מקנה לה מיד כל הנאה הקישוט ג].

וכן במשיב דבר סי' ל"ג הביא טעם הב"מ דכלל הבגלה זמן אף בעת קדושין שו"פ, דשמה יבואו בעגלים ויקחוהו, כעטם אחד לגידונו דלא כ"י קדושין אפילו דזיעבד.

גם בקו"א שצו"מ צ"ח החדשות לס"י פ' הביא לגידונו שלא היתה השאלה לזמן מוגבל, מבחי"ה וכו"ש הג"ל דאפילו אם היה לה הנאה קישוט שו"פ אינה מקודשת, אלא שהבדיל טעם דכ"י בלואר אחר, דכיון שהמשאל היה יכול לתבוע מיד א"כ אין הנאה קישוט זה של המשאל המקדש [רק של המשאל], וכתב

ולא לשכר] דכ"י ה"ל עשה סחורה בפרחו של חזירו, וקוי"ל שותיה, ומקי לה החם שנתנו לו הצעלים רשות להשאל, ואפ"כ אסור להשכירו לאחרים דכ"י ה"ל עשה סחורה בפרחו של חזירו, וכיון דלדעת מהר"ח אפילו דזיעבד לא כ"י קדושין דכ"י מקדש בגזל, לכן חשש המהדר לדבריו וכחזר דכל שלא הודיעו שרא"ה לקדש בו לא כ"י אלא ספק קדושין.

והמסקנה בקו"א, אחר שכתב דהא דמכני במקדש בהנאה קישוט היינו בשכר שהיתה לריכב לתת פרוטה לאחר שישאל לה, וכמו במקדש בהנאה מלוא, [וכמוצא בלואר י"ג], כתב שלפ"י לדעת הרמב"ם דכ"י דאפילו אם אחר התקדש בהנאה מתחילה מלוא אינה מקודשת כדליתא בסעיף י', א"כ ה"ה הכ"י אין כ"ל קדושין, דאף שכתב הרמב"ם דבעת הלוואה מהני [ובדליתא בסעיף ע'], היינו דהתם כ"י נתונה המלוא נתינה גמורה שהרי המעשה ברשות הלווה להלווה, וכיון דכ"י נתינה שיש בה הנאה לאשה בהרצתה בזמן מקודשת כ"י, משא"כ הכ"י שהחפץ אינו שלו אלא שיש לו רשות להתקטע בו, ואין בו שום נתינה אלא הנאה הפרוטת שהיתה לריכב לתת כמו בהרצתה בזמן, וכיון שאין נתינה לא מכני כ"י, ולפ"י נראה דהיינו שכתב המהדר דה"י ס"ק, משום שחשש לדעת הרמב"ם, וזכר מחורן נמי מה שהקשה בח"מ מה"י כ"ע במקדש פ"מ להחזיר דמקודשת בהנאה הקישוט, דהתם כיון שהחפץ שלו כ"י נתינה גמורה ולכן מודה הרמב"ם, משא"כ הכ"י שהחפץ אינו שלו ולא כ"י נתינה, כן נראה לפרש דכ"י השו"פ, אך לפ"י אכתי לא מתירשצ דעת הבע"ט שכתב ד"ה דסתם שאלה ל' יום ובהיותה הנאה מקדשה, והא הבע"ט ס"ל כדעת הרמב"ם דלא מהני כי אם בעת הלוואה, וע"כ ל"ל דמדה נתינה דהכ"י לבעת הלוואה, [כיון דכ"י צ"ל לה הנאה כ"י נתינה זו אע"פ שאין הדבר שלו, משא"כ בהרצתה זמן שלא נבעת הלוואה שאינו נותן כלום], וי"ל דבסבא זו נחלקו ד' הדעות שבעיטור, ומכ"י טעמא כתב בשו"ע דכ"י ספק קדושין.

ועי' בחשבות הרמ"מ שנגזי שצו"מ צ"ח החדשות סי' פ', דמקומות שהכלות מכסות טבעת הקדושין כל ימי המשחה ואחר המשחה אז מיד מחזירים הטבעת לבעלים, לא שיהיה כלל קדושין בהנאה קישוט.

ה. להסוברים דמקודשת ודאי עפ"י ד' התנאים, אם יכול לקדש כן גם לכתחילה. עי' להלן אות ז' מהתכ"ד סי' ר"ו שכתב דדעת הרא"ש דכ"י חנאים שרי אפילו לכתחילה לקדש בו, וקאי על תחילת דבריו שכתב שרא"ה באשכנז שהיו רגילים לקדש בטבעת שאלה, ודקדק למלוא רגלים לדבר אמאי כ"י נהוג הכי לכתחילה.

ובחקרי לב סי' כ' דמ"ג ד' הקשה על התכ"ד, דכ"י הרא"ש בתשובה האריך להחזיר בשאל כדי לקדש, דעדיף טפי מדלתיכ"ה ד' החנאים כמבואר בדברי הרא"ש שם, וכן נראה מהשו"ע דשאל כדי לקדש כתב דכ"י קדוש ודלוי וצ"ל"ה כ"י רק קדוש ספק, ומ"מ בטוב התשובה הביא הרא"ש דכ"י רצינו בדרך והבע"ט והטעם דכיון שנחלקו בדבר טוב ליחזר שלא לקדש בטבעת שאלה כדי לקדש, וא"כ בפסקיו שהביא מתחילה דכ"י רצינו בדרך והבע"ט, כשהחזיר אח"כ ד' החנאים וכן בשאל כדי לקדש אין ההיחזר כי אם דזיעבד, דאם מהני טעמי החזיר גם לכתחילה, נמלוא דבריו סותרים למש"כ בתשובה דלאו שפיר דמי לקדש לכתחילה.

אוצר

סימן קב אות ו-ז

הפוסקים

רשאי להשאל הוא רק לכתחילה, לא חש להא דמברייית. וכ"כ באבני מלואים סק"ג בדעבד מקודשת. וכ"כ ביד דוד (פסקי הלכות) פ"ה מאיסות אות קכ"ה דהרא"ש כתב רק לישב המנהג שעושים כן לכתחילה, אבל לדינא אפילו בלא נהן לו רשות להשאל. אף שאסור לעשות כן לכתחילה מ"מ לא נקרא גזל כמבואר בר"ק ורא"ש צ"מ, וא"כ לא נחשבו הקדושין פ"י.

גם בויקרא אברהם (להרא"ה אדלדי) סי' ו' דמ"ז א', בנידון שהיה ציד אחד משכון לאחרים ולקחו אצלו ממנו וקידש בו אשה, כתב שאם החפץ שאל ציד הכן והוא השאלו לאצלו [שלא מדעת המשאל] אדעת לקדש בו, אף דשאל שלא מדעת גזלן הוא, מ"מ דיעבד מה שעשה עשוי ומקודשת כמ"ש החכ"ד מדברי הרא"ש צ"מ וכו'.

וכן בשו"ת מבעל טיב גימין סי' ד' דף י' עור ג' בנידון שידעה האשה שהחפץ שאל כתב דאם היתה השאלה לזמן מוגבל והיה בהנחת הקידוש שו"מ, היה חשש קדושין גמורים, ואף אם לא נהן לו רשות להשאל לרוב הפוסקים מהני, דלא מיקרי גזל כ"י. ובדברי חיים (להר"א חו"עבאך) חח"מ דיני שומרים סי' כ', אחר שכתב צדן שאל חפץ והשאלו לאחר, דאף אי אמרין שלכתחילה יכולים הצעלים להוציא ולבטל השאלה מטעם שיכולים לומר דילמא יפגע השני ולא ישמור כראוי, מ"מ כשלא באו הצעלים ונער השני כראוי דאגלאי מילתא למפרע שלא עשה פשיעה שפיר זכה השני בזכותו של הראשון, כתב עוד בדף ק"ז עור ב', שלפ"י נראה דהא דמבואר במחנה אפרים [דלהבן] דהרא"ש ס"ל דכל שלא נהן רשות להשאל לא זכה האשה כדי שתקדש בו שברי וכול לחזור ולהוציא מידה, היינו דוקא קידוש שעשה האשה התשמים בחפץ, דשפיר יכול המשאל הראשון לבטל דילמא חפשה האשה, אבל ודאי כשהודיע להאשה שהוא שאל והיא כבר השתמשה בחפץ שפיר מקודשת, דאף שהיה יכול המשאל לחזור היינו מטעם שמה שעשה פשיעה, אבל כשלא פשעה וכדרא השאלה צעירה זכתה צדוה המקדש, ולא הוי כאלו השתמשה בלא ידיעת המשאל, ובחפץ המשאל, רק שזכתה בשימוש מנה המקבל. ובגור הקדוש (חלק השו"מ) סי' מ"א כתב, דאף שלכאורה לפי דברי הרא"ש דענין שיכיר לו רשות להשאל, צדאי

לא הוי קדושין כשהסדר הרשות להשאל, אמנם נראה להעיר להחמיר דיעבד גם אם קידשה בלי רשות מהמשאל להשאל, דיש לחקור צעם הדין דאין השואל רשאי להשאל בלי רשות הצעלים, אם הוא מטעם דררא דגזל, דכיון שאין לו רשות להשאל נעשה השואל השני גזלן, או דבאמת לא הוי גזלן כיון דבחזרה שאלה אחי לידה, אלא שיש בזה קפידת הצעלים שאינו מאמין להשני והוי בזה פשיעה מלד השמירה, ונפק"מ לדינא במתה מחמת מלאכה אלא השואל השני, דאם דינו כשואל אין להיבד דברי שואל פטור על זה, אבל אם דינו כגזלן ודאי דחייב, ומהירושלמי קדושין פ"א ה"ד משמע דדינו כשואל ולא הוי גזלן פה, וכן העיר צריטצ"א צ"מ ל"ו ב', ולפ"י כיון דלא הוי עליו חזרה גזלן, א"כ יש לו רשות שימוש בשאלה זו, וא"כ מדוע לא תבא מקודשת כיון שיש להשואל השני קנין צעלם הדבר כר, וביותר שהרי כן מבואר להלכה בחו"מ סי' שמ"ב שהשואל השני פטור במתה מחמת מלאכה כמבואר בסמ"ע ובא"י שם, ולפי זה צדאי יש לחוש לקדושין בטה"ג, ולכל הפחות לחומרא, ופלא שלא העירו הפוסקים מה כר, ואולי זהו הביאור במה שכתב החכ"ד [הג"ל] דכל עיקר הדין דאין השואל רשאי להשאל לא הוי אלא לכתחילה ובדיעבד לא הוי גזלן, והיינו כמו שכתבתי דיש קנין צעלם הדבר להשני אף שצא לידו בלעדי רשות המשאל, ולי

והביא ש"כ גם אצו הג"ר סגד [מרגליות בעל שו"ת הרא"ם], והוצאו דבריו להלן אות ז' [ל'].

ובשפת חיים (להר"י מא"י) סי' י"א דף ע' טור א' כתב ג"כ שהתנאי הזה שישאל לזמן, לדעת הרא"ש ובעל העיטור הוא לעיכובא. וכ"כ בשו"מ מצעל טיב גימין סי' ד' דף י' טור ד' בנידון דאם לא שאל לזמן מוגבל אין כאן חשש וכו'.

ו. האם התנאי דנתן לו רשות להשאל מעכב גם בדיעבד דלא ליהוי קדושין. כתב בחרומה הדשן סי' ר"ו שהיה נראה לומר דאין דעת הרא"ש שאם לא נהן לו רשות להשאל שאינה מקודשת אפילו דיעבד, דהא איכו גופיה פסק צ"מ פ"ג סי' ו' צעם הר"ק דאף דאמרין בגיטין כ"ע א' דאין השואל רשאי להשאל, היינו לכתחילה, אבל אם עשה לא מיקרי גזלן צכדי הואיל ומסרה לזמן דעת, וכיון דלא מיקרי גזלן צכדי מקודשת כר, והרא"ש דנקט זה הלשון שנתן לו רשות, ראה לומר דענין זה שרי אפילו לכתחילה לקדש בו, וקאי על תחילת דבריו שכתב שראה צעלם שרי רגילים לקדש צעלם שאלה ודוקק למאן רגילים לדבר אמאי הוי נכונ הכי לכתחילה, אמנם צעלם מהר"ה פ"ק דקדושין כתב השואל חפץ וקידש בו נראה דאיה מקודשת דאין שלו כר מיהו אם קדשה בהנחה שהשתמש בו כל זמן השאלה יצא אם מקודשת דקיי"ל אין השואל רשאי להשאל, ע"כ, משמע שמתחפף אפילו דיעבד מטעם דאין רשאי להשאל, ואחר שכן החכ"ד עוד על עיקר הדין דמקדש בהנחה קישוע ועוד ריעותות שצידונו, סיים ולכל הפחות ספק קדושין יש כאן להצריך גע'.

ובדברי ריבנות סי' י' הביא דברי החכ"ד ומה שסיים דהוי ספק קדושין, וכתב לנידון דכיון שכן אין לומר מלד זה דאין לחוש לקדושין כלל, דודאי חיישינן.

ובב"ה כאן כתב עפ"י החכ"ד הג"ל, דדיעבד הוי ספק מקודשת. וכ"כ בארץ לבי (וחאומי לביה) סק"ה. וכ"כ במלאת אבן סעיף זה עפ"י החכ"ד והצ"ח, וז"ל לדברי המחנה אפרים ה"ל שכירות סי' י"ט דעכ"פ קביעות הזמן בטל היכה דעבר והשאל לאחרים, וכתב דא"כ הוי כמו שלא שאל לזמן דאיה מקודשת, ועכ"פ ספק קדושין הוי אפילו דיעבד.

ובישא ברכה (על ר"י) דכ"א ד' אף שהביא ראיה דהרא"ש אפילו דיעבד אינה מקודשת, מ"מ הביא עוד מחדושי הריטב"א קדושין י"ג שנראה בהדיא מדבריו דלא צעין שיתן לו רשות להשאל ואפילו לכתחילה, [דלא הזכיר כלל תנאי זה וכמובא לעיל אות ג' אה], והביא עוד ממבריי"ה שמתחפף בזה, וסיים ג"כ דלהלכה הוי ספק מקודשת.

וכן בערוך השלחן סעיף ע"ז הביא ד"א דדיעבד אין זה בגזל, ויש מתפקקים בזה וצעין דוקא רשות להשאל וכן משמע מלשון הרא"ש, וסיים לדינא הוי ספק קדושין.

אך בב"ש סקמ"ה כתב עפ"י החכ"ד הג"ל, דדיעבד לא הוי גזל ממש ומקודשת לו. וכתב במלאת אבן סעיף זה צעלם, דכיון שכתב החכ"ד דלהר"ק והרא"ש הא דאין השואל

(ל) [לפמ"ש המקדש המובא באות י"ג דמקודשת בהנחה שו"מ שפיר לה הנאה בגללה. א"כ אין טעם זה מספיק].

(ה) ופ"ש בלשון שו"ת הרשב"א ח"ו סי' ב' וחי' חלמוד הרשב"א קדושין דף ר' שם הם לא הזכירו תנאי זה.

(ו) ובמהרי"ק סקל"ד כתב דהוי ספק קדושין.

(ז) נראה דבזמנו לדעת רוב הפוסקים בדין זה דאין השואל רשאי להשאל.

אוצר

סי' קב אות ז-ח

הפוסקים

הרא"ה כ"ן שנשאת הראש כלל ליה סי' ז' דן דיעבד וכתב תנאי זה דתחית רשות כו', וכן מלשון העור משמע כהדא דאיה מקודשת [שכתב ח"ל: ואם לא ידע המשאיל שרוא לקדש אינה מקודשת וא"כ השאילו לזמן ידוע ונתן לו רשות להשאילו לאחר כו'], וכן הדיו מותן, דהרי אין קנין בשאלה רק בשעבוד גוף החפץ לזמן השאלה, וכיון שלא השאילו בצעלים להשאיל לאחרים אי אפשר לו להשואל לשעבד הגוף לאחרים כיון שאינו שלו, וא"כ אין האשה קונה במשיכה לכל זמן השאלה, ונתיי שאלה השתמש כל זמן השאלה חסיד כהגוי לידה הגתה ש"ס מיד השואל שהרי הגתה השימוש הוא של השואל, מימ למאי דקיי"ל דישנה לשכירות מחילה ועד סוף הו"ל מקדש במלוה, והאחרונים העתיקו להלכה דברי הכה"ד דמקודשת דיעבד ולע"ג.

ובקרי"א שבשור"ת ב"ח החדשות לסי' פ' אחר שכתב לפי דברי הב"ח בלא שאל לזמן מוגבל, דאפילו אם היה לה הגתה קישוט ש"ס מימ אין ההגתה שלו שהרי המשאיל היה יכול לתבוע מיד ואינה מקודשת [וכמובא לעיל אות ר'], כתב במקף, שמעטם זה כתב אצ"ו הג"ר סענדר [מרגליות, בעל שו"ת הרא"ה] שהדיו עם מהר"ח דאם לא נתן לו רשות להשאיל אף דיעבד י"ל דאיה מקודשת, דאף דהא דאין השואל רשאי להשאיל הוא רק לכתחילה, מימ יכול המשאיל לתבוע מיד שיכול לומר אין ראוני שיכא פקדוני ביד אחר, וא"כ אין כאן הגתה של שוכ פרועה של השואל כו', והרי הכה"ד בעלנו פקפק בזה מהב"ח דמהר"ח, וכן דעת הי"ש [בפ"א סי' כ"א].

ובמשיב דבר סי' נ"ג כתב גם בדעת הגר"א שאינה כהה"ד, שהרי כתב הגר"א בסק"ד ח"ל, וע"ש גר"ש שדעתו דאם נתן לו רשות להשאיל לאחר עד זמן פלוני וכדוע להאשה מקודשת כו', אבל בלא"ה אינה מקודשת בזדא וכו' וכמו קדשה בגל, ע"כ, וס"ל להגר"א דאף דאיו גזלן על הכלי להחזיק בחזונסין שהרי נתן לזמן דעת, מימ הקישוט אלא הוא גזל שרק לו נתן רשות להשתמש ולא לאחר, וא"כ היה שואל שלא מדעת, והרי אינו מקדש אלא בקישוט וכו' גזל.

והמקנה בקי"א סעיף זה כתב שדברי הכה"ד דמקודשת דיעבד לע"ג, דאף דלא היה זבל גמור כיון שמסרו לזמן דעת, מימ כיון דאסורא עבד י"ל דלא ניחא לה להתקדש באסורא כמ"ש ב"ש בסק"ג גזל, [וכובא לעיל סעיף ח' סק"ב אות ג'], וליון לדבריו שם.

ועי' באריה דבי עילאי סי' י"ז דק"י ג' שישב דלא תקשה מהא דכל המפקיד על דעת אשתו וכו' הוא מפקיד, וכן בשואל, ד"ל דעד כאן לא אמרו כן אלא בנשואה ולא בנכרס, ולא שייך לומר דזכייתה וקדושיה בלין כאהד, כיון דנשעת הקדושין עדיין לא זא לה זכות השימוש והשימוש הוא גזל. ועי' בזה גם בזהב"ח כסא דהרסנא שנשמים ראש (המיוחס להרא"ה) סי' קל"ג ד"ה וצ"ה.

ח. וכשהקדושין היו בפני המשאיל אי מהני אפילו בשלא נתן לו רשות להשאיל. נחמ"ס שלמה

להר"ש

(מ) וע"ש שנסתייע לדיון זה גם מלשון הריב"ש בסי' ק"ע, אבל כבר השינו עליו בזה בשפת הים (להר"י מא"י) סי' י"א דף ע"י וקרא אברהם (להרא"ה אדארי) סי' ו' דף מ"ו, ואריה דבי עילאי סי' י"ז דק"י ג'.

(מא) ועי' בדברי המקנה שם, שהקשה על דברי הבי"ש דהרי לא קי"ל כן ועי' בדבריו לעיל אות ד' שהעלה דאמילו בדאיכא ה"ר תנאים לא הוי רק סק קדושין.

וה"ע. ובספרו שאילת משה סי' ל"ט כתב על הכה"ד הג"ל, דהטעם דמקודשת דיעבד נראה, דאף דקיי"ל שאין השואל רשאי להשאיל מימ לא היה גזלן בזה, אלא אדרבא מטעם שואל שכל הנאה שלו יש לו גם זכות זו להשאיל לאחרים, ולכן לא היה גזלן כשהשאיל לאחרים, ורק אם השאיל לאחרים וקרה אלא אם אפילו מחמת מחמת מלחמה, אז יש לו להמשאיל טענה לזדקת שאין ראוי שיכיה חפץ שלו אלא אחר ושמא לא שמר את החפץ כראוי, ומטעם זה אסור גם בחחילה פן יארע חונם של מחמת מחמת מלחמה אלא הבאי, אבל אם השאיל לאחר ולא היה שום חונם ואח"כ בל החפץ בשלימות לצעלים אין כאן שום שנינו מדעת צה"כ, והנה לפי"ז אם יבורר צעדים שמחמת מחמת מלחמה אלא השני, אז פטור גם הראשון, דמה לי מחמת מחמת מלחמה אלא הראשון או אלא השני כיון שיש זכות שאלה לשואל גם כשהשאיל להשני, ובאמת מבורר כן בחי"מ סי' שמי"ב בסמ"ע ובצ"ה"ג כו', וא"כ מבורר להדיו דאף שאין לשואל זכות להשאיל מימ כשהשאיל לא היה גזלן, ולענין קדושין כיו קדושין מעלה.

אולם דעת הרבה פוסקים דבלא נתן רשות להשאיל אינה מקודשת כלל. נקדנן נחמ"ס פ"א דקדושין סי' כ' אות ל' דיוק מלשון הרא"ה צפסקין שם, שסיים אחרי ה"ד תנאים "אבל צענין אחר אינה מקודשת כלל", דהא דלא כהסוכרים בדעת הרא"ה דאפילו בלא נתן לו רשות להשאיל מקודשת דיעבד. וכן דיוק מלשון הרא"ה שם נקדנן אליהור (על מס' ע"י) דקפ"ז טור ז', ותמה בזה על הכה"ד הג"ל שכתב דלהרא"ה מקודשת דיעבד נח. וכן כתב בדעת הרא"ה בשאריות יהודה (להר"י עטעאלאף) דף ל"ו ח' בשם הר"ש עטעאלאף.

ובחקרי לב סי' כ' דמ"ג ד' הקשה על הכה"ד דס"ל בדעת הרא"ה דגם בלא נתן לו רשות להשאיל מקודשת דיעבד, לפי מה שהוכיח דגם באהניויהו לכל ה"ד תנאים ג"כ אין לקדש לכתחילה נח, וא"כ איך יתכן דמשי"כ שצריך שיתן לו רשות להשאיל הוא כדי להחיר גם לכתחילה [וכמשי"כ הכה"ד], והרי לכתחילה אין צו היחור לעולם כיון שחולקו בדבר, אלא ע"כ דגם תנאי זה נריכים ואם לא נתן לו רשות להשאיל גם דיעבד אינה מקודשת כו', וכ"כ רי"ז בנתיב כ"ב ח"א בשם רבו. [ח"ל: ודוקא שנתן לו רשות להשאיל, דא"כ הו"ל מקדש בגזל דאין השואל רשאי להשאיל, כן כתב מורי ה"ר אברהם בן אסמא"ל] מ. ועי' עוד בזה בשאש"ת הפסגה סי' ו' דף ז' טור ז'.

ובמחנה אפרים הל' שאלה ופקדון סי' ו' אם כי כתב דאין לומר דהרא"ה ס"ל דהוי כמקדשה בגזל וכמבורר ברא"ה צ"ח הג"ל, מימ כתב בדעת הרא"ה דאיה מקודשת, ומטעם דכל שלא נתן לו רשות להשאיל לא זכחה צו האשה כדי שמתקדש בו, שהרי יכול לחזור ולהוליא מידה מטעם דאין ראוי שיכא פקדוני ביד אחר כו', ואישיכתה דלאו מידי יכ"כ לה בשעת קדושין.

ובחזון איש סי' מ' אות ט' כתב ג"כ דמלשון הרא"ה מבורר דאפילו דיעבד אינה מקודשת וכמ"ש בק"י, וכן בשאש"ת

(לח) וכן הקשה על התה"ד מדברי הרא"ה הג"ל בישא ברכה (על רי"ו) דף כ"א ד', והוסיף שצ"ל דמשי"כ הרא"ה בב"מ דהא דאין השואל רשאי להשאיל הוא רק לכתחילה, העתיק לשון הרי"ף בזה וליה לא ס"ל כן, דכן מציינו להרא"ה בכמה דוכתי. [אלא דלדינא סי"ם דהוי ססק קדושין וכמובא לעיל].

(לט) וכמובא לעיל אות ח', מיהו ע"ש מה שהובא משפת הים שהשיב על הוכחתו.

אוצר

סי' קב אות ת—י

הפוסקים

דכיון דאם נאנסה בעצמה ויכל המשאיל לנצות גם מהחזקת ופמ"ט בש"ך חו"מ סי' רנ"א סקמ"א, וע"ש בנתיבות הטעם דדמי לשובר פרה והשאילה לאחר דהתשלומים לראשון דכיון שהוא קיבל מהשומר הוא נכנס תחתיו להיות שומר של הצעלים, וה"ל בנ"ד דכיון שהחזקת קיבל הטעמה בשאלה משומר הראשון ונכנס תחתיו להחזיק בצאונסין, קונה אותה ורשאי לקדש בה כו', ובפרט דבנ"ד שאלה לזמן מוגבל, וכבר כתב בצאני מלואים סק"י דבזה ודאי לא הוי גזל. [אלא דמי' סיים דצריך לקדש שנית].

אולם בשפת הים (להר"י מאייו) סי' י"א בנידון החקל הני"ל, כתב דב"ק ע"א ד' דאף שנתנו ציד מי שהפקדו צידו צעלים הראשונים, ועדיף מהבוא דבי"מ ל"ו דאינו גופייהו ה"ו מפקדי גבה וכמ"ש בחק"ל, מ"מ אין זה מספיק כלל, דאין לאו משום מאי דייבוי אינו נכנס תחתיו ע"ה, אלא אעיקר מאי דייבוי אינו ל"ה לכשתמלא לומר שנתנה לו בחזרה שאלה כו', ו"ל דאינה מקודשת, כיון שהמקדש לא קנאו ויכולה לאחר בה, וגם הצעלים הראשונים יכולים להוציא מידו שאין השואל רשאי להשאיל, ואחר שלא קנאו צמה מקדשה. וצריך את זה לשאר הספיקות להחזיר צדונו.

[ועי' דבדרי המשצ"ן ח"ג סי' ר"מ בנידון כזה, שכתב דאינה מקודשת, דאין השואל רשאי לתת מה שהשאל לו, ולא דן צמה שהשאלה ה"ל לה. וכן דבדרי כלל שצאות הקודם בנידון דומה, לא נחית ג"כ לטעם זה].

י. אם צריך לפרש שמקדשה בהנאת הקישוט, או גם בשנותן לה סתם מהני. מאחר שמודיע לה שהחפץ שאול, ומה הדין כשאמר שמקדשה בגוף החפץ. עי' כנ"ג הנ"ל אות כ"ז שהבוא מחלוקת הפוסקים בזה, דמדברי החס"ד בסי' ר"מ מוכח דכל שיש בהנאה אותו קישוט שזה פרוטה, אפי' שמקדשה סתם צאותו חפץ [ולא פירש שמקדשה בהנאת הקישוט, כל שהודיעה שהחפץ שאלו] מקודשת מ"ל, אבל מדברי ר"מ בנתיב כ"ב ח"א שכתב המקדש בטעמה שאלה כו' ואמר לה חסא מקודשת צהב"ה הנאה כו' ה"ו מקודשת, מוכח דבעינן שיאמר בפירוש צהב"ה הנאה שנתנה ממנה כו', וכ"כ בשו"ת מהר"ש סי' ל"א דאף לסדרת המ"ד שצטעור דמקודשת כתב ר"מ שצריך שיאמר לה צהב"ה הנאה כו'. [ועי' עוד לעיל אות ג' דבדרי הר"א כ"ן שצו"ת הרא"ש כלל ל"ה סי' ב' ושו"ת הרשב"א ח"ו סי' ב' שכתבו ג"כ כעין לשון זה].

גם בשפת הים (להר"י מאייו) סי' י"א דע"כ א' כתב שמדברי ר"מ נראה דס"ל שצריך לומר בפירוש התקדש לי צהב"ה הקישוט, והוסיף שכן נראה מדברי הרשב"א קדושין י"ג שכתב ח"ל, והוא מקדשה צמות שיש לו בה שמקנה לה, ע"כ, וכן נראה דעת הרמ"א ברי"ט סי' כ"ט שהבוא דבדרי ר"מ הני"ל [גבי מתנה ע"מ להחזיר], וע"ש שהוכיח כן מסוגיא דב"ב דקל"ז ב', וצריך זה לספק ספיקא ולשאר הריעותות להחזיר בנידון כלל גמ.

ובמלאת אבן סעיף זה כתב דמדברי הדרכי משה אות י"א נראה דס"ל דגם החס"ד מפרש דברי הרא"ש דדוקא בפירוש לה צהב"ה מהני כו', אבל צהב"ה לזד ולא מפרש לה צהב"ה לא מהני, וכך אפשר להעמיס דבדרי הרא"ש, ובפרט לפי העתקה לשון הרא"ש צהב"ד [שהודיע לה שהיא שאלה "ואמר לה" שמקדשה צהב"ה שימנח], והסבירא היא דצהב"ה לזד דמי למקדש ע"מ להחזיר, דכא ג"כ במקדש ע"מ להחזיר יש לה ממילא הנאה קישוט כו', אלא דכיון שהחפץ צמ"מ חזר למקדש לא מהני, וה"ל צהב"ה אפילו הודיעה נראה כן, כיון דשאלה

(להר"ש קוועטש) סי' י"ט דמ"א ד' בנידון ששאל מאחד טעמה סתם וקידש בה אשה בפניו, כתב דכיון שהמשאיל ראה הקדושין ולא די שלא מיהא אלא שאמר שדעתו להיות עד בקדושין, אי"כ גילה דעתו דניחא ליה שיהיה צידה החפץ, וא"כ לא שייך כאן דאין השואל רשאי להשאיל, וממילא יכולה לעכב החפץ צידה עד ל' יום כמו במקדש.

ובדברי הלל (מסעארידוב) ח"א סי' כ"ז, בנידון שלקחה אשה טעמה מאחד כדי לראותה ונתנתו לאחר בפני הצעלים לראותה וקידש אותה בה, כתב דלכאורה אפשר לזד משום דאין השואל רשאי להשאיל כו', אך מאחר שנתנה לו בפניו והוא שחק חמירין דאינו מקפיד, וכמו שכתבתי לעיל [דבדרי שנתנה בפניו ושחק ה"ו מחילה, עפ"י הגמ' בנ"ב סי' ע"א לסתם לאלתר ה"ו חזקה שאין אדם עשוי שסותמין אורו בפניו ושחק, ופרש"ם דמדשתק אודיו אודי ליה], ומאחר שלא הקפיד צמה שנתנה לו לראותו, כן אפשר לומר שלא הקפיד אפילו לקדש צהב"ה קישוט כו', ואפשר לומר דמ"ש"כ הרמב"ם והשו"ע בסעיף י"ז שאם קידש דבדרי שאין צהב"ב מקפיד אינה מקודשת, אפילו אם נפרש כהסבירים דמייירי אף בפניו, [עי' ע"ז בס"ק פ"ח אות ב'], מ"מ ו"ל דשם מייירי שקיבלה לחלוטין להיות שלה, אבל אם החזירה אח"כ ח"ב"ה מילתא למפרע דבזה אינו מקפיד בסתמא, ולכן אין להקל בלי גמ.

ועי' בנתיבות הר"י מאייו (בעל שפת הים) שצבני משה (להר"מ מאגא) ה"ל אישות סי' ב' דקמ"א א', מ"ש"כ בזה. ועי' עוד לעיל סי' ק' אות ג' מה שזנו הסוסקים בשאל שקידש בפני המשאיל, ה"ו ה"ו כשאל כדי לקדש, וע"ש דבדרי השם משמעון שכתב ג"כ דהשתוקה ה"ו כותן רשות להשאיל.

ט. ובשמהתקדשת בעצמה שאלה חפץ מאחד ונתנתו לאחר בלי רשות המשאיל, וקידש חשני אותה. בשו"ת מצעל עיב גיטין סי' ד' אות ט' בנידון ששאלה חפץ מאחד ונתנתו לאחר וקידש אותה ב', כתב דאפילו להסבירים דכלל נתן רשות להשאיל לא מהני, יש לפקפק בנ"ד שחזר ליד אותו שהשאיל לו, ובנ"ד לא שייך גם הסבירא שאינה רואה להתקדש בגזל, שהרי היא ע"כ מילתא לאיתחבוי צהב"ה דכא היא גופא שאלה החפץ, ולכן ה"ה מקום לחשש קדושין גמורים, אך מהשאלה משמע שלא שאל לזמן יא"כ אין חשש כו'.

גם בחקרי לב סי' ב' בנידון כזה, אחר שהעלה להר"ש א"ס לא נתן לו רשות להשאיל לאחר אינה מקודשת אפילו צדיעה, כתב דב"ק מ"ג ד' ש"מ בנ"ד נראה דלכ"ע לא צעין רשות להשאיל לאחר, שהרי עיקר נתינת החפץ מצעל החפץ ה"ה לה, אלא שהמקדש לקחו ממנה ונתנו לה בחזרה קדושין, וכמ"כ עדיף ממה דאמרינן בנ"מ ל"ו [גבי שהיו רגילים להפקיד אלא הכ"ה סבתא ויום אחד הפקידו אלא אחר והלך הוא והפקיד אלה, וגגב ממנה, דאמרינן שפעור] דכל יומא נמי אינו גופייהו גבה דהב"ה סבתא ה"ו מפקדי.

ובחקל יצחק סי' ע"ז בנידון כנ"ל והמשאיל אמר אח"כ שלא היה מתרצה שתתן הטעמה לאחר צמחיה על הזמן המושאל, כתב צאות ג' דאף דלא היתה רשאית להשאיל לאחר, מ"מ ו"ל

(מב) שכתב דמ"ש"כ הרא"ש דצריך להודיעה שהחפץ שאול, היינו לאפוקי שאינו שלו שלא תהא סבורה שנתן לה לחלוטין, [ומובא באית הסמוך], ומשמע דכל שהודיעה כ"ו וה"ו באומר התקדשי בהנאת קישוט. עפ"י השפת הים ולהלן.

אוצר

סי' קב אות י

הפוסקים

לומר צירוף שמקדשה בהנאה, אבל בלתי"ה אין דעתה על בהנאה
אף שאמר שאינו נותן לחלוטין רק במתנה ע"מ להחזיר, הנה
יש לחוש שדעתה היא שבהא מקודשת במתנה זו, ובה בכל
מקום מהני מתנה ע"מ להחזיר חוץ מצד קדושין, אבל הנה
שהודיעה שהיא שאלה בודאי [שהיא מנינה] שאינו נותן במתנה
כי אם דעתו על הנהא הקישור.

גם בנדון בשערים מהדו"ט סי' מ"ב כתב לידוע דאף אם
לא פירש שמקדשה בהנאה השימוש, מ"מ כיון שהודיעה לה
שהיא שאלה הוי כמו פירש ומקודשת.

וע"י ביד דוד (פסקי הלכות) פ"ב דאישות ה"ב ע' דנ"ד ג',
שהאריך לבאר דעת המ"ד ה"א שצטטור [המונח בסק"א]
אות ה' במקדש בעצמה שאלה דמדה לה למתנה ע"מ להחזיר
ואינה מקודשת, דכיון שכל הקצין אינו אלא לזמן וצ"כ מחזיר
להחזירו חת"כ לא מהני בקדושין כ"ו, דאף במקדש בהנאה שימוש
כלי מקודשת, ולא גרע מכל שכירות כלי שהאשה מקודשת בהם,
כמו שחוק לפני רמב"ם לפני וכו' בהנאה מחילה מלוה דמקודשת
כ"ו, שאני הכא שחזיר בפירוש שמקדשה בהנאה, והנאה זו
הוי כספו ואינה חוזרת לרשותו לעולם, משא"כ במקדשה בגוף
הדבר והיא חת"כ להחזירו דאף שיש צד בהנאה שימוש ג"כ
והבהנאה תישאר לעולם בידה, מ"מ אינו לא קאמר לה שמקדשה
בהנאה, [וא"כ] ה"א קאמר שמקדשה בגוף החפץ וגוף החפץ
לא יפסק חת"כ ידע כ"ו, אך אפשר לומר דכיון שהאשה יודעת
שהחפץ שאלה בידה, מסתמא הבינה כוונתו שמקדשה רק בהנאה
השימוש ולא בגוף החפץ, [וחכו דעת המ"ד ה"ב דבהנאה הנאה
מקדשה] כ"ו, והצטטור נסתפק בזה [ולכן סיים דמסקינא לא עבדין
עובדא], ומאי דמסקינא ליה להצטטור פשיטא ליה להרא"ש דמקודשת
באופן זה כ"ו, ואינו רואה צדן זה כדבר נגד דעת הצטטור,
ונראה שזה חלוי בעצם דמקדש את האשה ע"מ להחזיר ולא
הוי קדושין, אם הוי מן החורה כדעת הרמב"ם [צ"כ מחזיר
ה"ב כ"ד], או דהוי רק מדרבנן משום גזירה, [ע"י ע"ז להלן
סי' כ"ט], ולהסבירים דהוי מה"ט נראה שיש להחזיר לחוש
לסברת הצטטור דאולי כוונתה להקדש בגוף החפץ ולא בהנאה
כ"ו, אבל להסברא דגם האשה מועיל מצי"ת ע"מ להחזיר ורק
דחכמים הפקיעו הקדושין משום גזירה דחלוטין יכול להיות דבהאי
גיגא שנותן לה כל מה שיש לו בחפץ לא גזרו ומקודשת, וא"כ
בזה לדינא וכו'.

אמנם כשאמר לה שחוקדש בגוף החפץ השאלה כתב צ"כ
בקמ"ה ה"ל בשם תשובת הרא"ש דלא הוי קדושין, ובה
מוכח דכוונתו לקדש אותה בגוף החפץ והחפץ אינו שלו. מיכו
ע"י להלן סי' ק"ב לענין המקדש בחפץ שכור, דיש מהאחרונים
שדנו דאפילו בשאלה כשאומר שמקדש בגוף החפץ מהני, מאחר
שהודיע לה שהחפץ שאלה.

וכתב בשפת הים ה"ל דאף להסבירים שבהודיעה שהחפץ שאלה
א"ל לפרש שמקדשה בהנאה, נראה דדוקא בהודיעה לה כן
בשעת הקדושין או סמוך לו, אז הוי כאומר התקדשי בהנאה
קישור, דאלי"ה למאי הודיע לה, אבל ידיעת הדבר מלד עלמא
לאו

לה שמקדשה בהנאה הקישור, אבל אה"ג דאף אם לא פירש שמקדשה
בהנאה נמי מקודשת.

מד' גם בשפת הים (להר"י מא"י) סי' י"א דף ע' ע"י שור א'
ובתקון סופרים (על הצטטור) דף רע"ה, כתבו דמחלוקת ב' הדעות שבעצור
הוא כשהודיע לה שהחפץ שאלה ולא פירש שמקדשה רק בהנאה, ולהפ"ד

דשאלה ליומא לאו ממכר הוא, והוא נותן לה החפץ רק להשתמש
בו ואינו ממכר לו בזמן השימוש, רק בשל המשאיל היא משתמשת
והחפץ בעצמו חוזר אל הבעלים חת"כ, [משא"כ במתנה לה בהנאה
דהנאה לא חזרה]. וע"י בתקון סופרים (על הצטטור) דף רע"ה,
ובקרי"א שצ"כ ב"ה החדשות לה"י פ' מש"כ בזה.

גם הסקנה בקרי"א סעיף זה כתב דאפילו אם הודיע לה שהחפץ
שאלה חת"כ לר"ך שיאמר לה התקדשי לי בהנאה קישור
כ"י. [ומעם הדבר לדעתו, ע"י להלן אות י"ג, דמקדשה בשכר
הקישור עלמא לא מהני, והיא מקודשת רק בלחוד הנהא שנותן
לה חפץ להשתמש, וא"כ לר"ך לפרש זאת].

אולם בקרבן נחנאל קדושין פ"א סי' כ' אות כ' כתב [דאף]
שמלשון הרא"ש שכתב והודיעה שהיא שאלה בידה עד
זמן פלוני "ומסרו לה שהיא מקודשת בהנאה שימוש", משמע
שצריך לומר בשעת קדושין שמקדשה בהנאה, אך זה אינו, דא"כ
אין לר"ך להודיעה שהיא שאלה, ובה אינו מקדשה בחפץ אלא
בהנאה, וכ"כ בתה"ד סי' ר"י [המונח בלחוד הסמוך שאם פירש
א"ל להודיעה], ועוד דא"כ האריך הרא"ש ה' תנאים וכל הפוסקים
לא הביאו בשמו כי אם ד' כ"ו, וכן הוא צטור, לכן נראה צע"י
להגיה בדברי הרא"ש וצ"ל: והודיעה שהיא שאלה בידה עד זמן
פלוני מקודשת בהנאה שימוש וכו'. וכ"כ צ"כ סקמ"ה לפי התה"ד
ה"ל, שצ"ל דהרא"ש חייבי שלא אמר בהנאה קישור, דאלי"ה אין
לר"ך להודיעה שהוא שאלה.

ובחקרי לב סי' כ' דף מ"ד ה' תמה בזה על הכנה"ג [דלעיל]
שהבין בדברי ר"י ומכנה"ש שצריך לפרש שמקדש בהנאה,
וכמו שהקשה בקרבן נחנאל ה"ל, וכתב דמה שדחק בק"י לישב
לשון הרא"ש, לדידי אין צורך בזה, דמש"כ הרא"ש ומסרו לה
שהיא מקודשת בהנאה קישור, לאו לשון המקדש הוא אלא לשון
הרא"ש, שמתרש דכנה"ג מתקדשת בהנאה קישור, וראיה לזה
דאלי"ה ה"ל לכתוב ומסרו לה "שחתי"ה" מקודשת בהנאה קישור
[ומדכח "שהיא" מקודשת, ש"מ דלשון הרא"ש הוא], ועיקר לימוד
הכנה"ג מדברי ר"י אינו מוכרח, שהרי לא האריך שם להודיעה
שהיא שאלה וא"כ ה"א הוי קדושי עשות שסברה שמקדשה בגוף
החפץ, ולכן נקט שאמר לה שמקדשה בהנאה כ"ו, וגם מדברי
מכנה"ש לא מוכח, דגם צידונו חייבי שלא הודיעה שהוא שאלה
וא"כ אם לא יאמר בהנאה קישור הוי קדושי עשות, אבל בהודיעה
שהיא שאלה וקודשה סתם חת"כ דמקודשת אף שלא פירש בהנאה
כ"ו, דכיון שכבר ידעה שאין החפץ שלו ולית ליה צד אלא הנהא
הקישור עד זמן השאלה, אפילו כשקדשה סתם נמי סתמו כפירוש
דבהנאה מקדשה, ואין לנו להניח דברי הצטור והצ"ח אחריו
מפני מה שהבין הכנה"ג בדברי ר"י ומכנה"ש, דאינו מוכרח,
וכ"ש להקל בזה במקום ערוך ג).

גם ביטא ברב"ה (על ר"י) דף כ"א עור צ' כתב שמדברי
הצטור נראה דא"ל לומר בפירוש שמקדש בהנאה, אלא כל
שהודיעה מקודשת. [שכשהביא דברי הרא"ש לא כתב רק והודיעה
שהיא שאלה בידה].

ובארץ צבי (ותלמידי צ"ב) סקנ"ה כתב דאף דברמ"א סי'
כ"ט סעיף ה' גבי מקדשה ע"מ להחזיר כתב שצריך

ג). וע"ש מש"כ עוד דאף דמלשון התה"ד נראה שהבין בדברי הרא"ש
דאף שהודיעה שהוא שאלה צריך גם לפרש שמקדשה בהנאה קישור [ובג"ל
במלאת אבן], ומי לנו גודל מהתה"ד. מ"מ י"ל דהיינו [לכתחילה] משום
דהרי אין החפץ שלו ואין בידו ליתנו לה אלא עד זמן שאלתה, וצריך
לשום אם יש בהנאה הקישור שבאותו זמן ש"ס, ולזה הוצרך לימר

אוצר

סיק קב אות י"ג

הפוסקים

אף שסבורה שהוא שלו, מימ חין לה דמיון למנהג ע"מ להחזיר שצאמת הכלי שלו ודומה לחליפין.

גם במחקרי מרדכי סעיף זה דליח אי כחז על דברי האב"מ שאינו מוכן, דמה נפק"מ אם הודיעה או לא כיון שנותן לה כל מה שיש לו בכלי, ואף בלא הודיעה הא ע"כ ל"ל דמיון שנותן לה לזמן המוגבל שנחתו לו הצעלים, דהא איירי ב' התנאים ב', וא"כ הלא צאמת חין הכלי חוזר לו אלא לצעלים, והוא אמר בפירוש שנותן רק לקישוט לזמן דהא אינו יכול ליתן לה יותר ממה שיש לו, והוא קיבלה כל מה שאמר לה שיתן לה, וא"כ מלד הדין חין זה דומה לחליפין כו'.

ובשו"ת מבעל פיה גיטין סי' ד' דף י' עור ג' כתב דאין להקשות דבכל הודיעה שהוא שאל שמה לא ניתח לה בקבלת אחריות לאונס, וכמ"ס המקנה [ה"ל], דבכל הודיעה שהוא שאל צאמת חין עליה חיוז אחריות לאונס, כיון דארכי לקחתה בתורת מקח דליונו הקדושין, וכמו בלשון ששכרה פרה וא"כ נשאת, צ"מ ל"ו ב', שאין על הצעל שום חיוז שמירה, ורק בהודיעתו שהיא שאלה דעת הרמב"ם והשו"ע צמ"מ סי' שמי' סעיף י"ז שנקנס הצעל תחתיה.

[ועי' לעיל אות ג' בדברי הר"א כ"ץ שצו"ת הרא"ש בלל ל"ה סי' ב' ושו"ת הרשב"א ח"ו סי' ב' שכתבזכירו התנאים דמהני במקדש בהנאה, כתבו בפירוש ואמר לה התקדשי בהנאה הקישוט, ולא כתבו שיודיע לה שהתפן שאל].

יב. האם צריכים לתנאי שיודיע לה שהתפן שאל גם לפי המנהג שכתבם פני הכלה ואינה מקפידה על כסף הקדושין. בקרי"א שצו"ת ב"ה החדשות לסי' פ' ראה מחזיקה לומר דאחרי המנהג שכתבין פני הכלה ואינה מקפדת בזה מקדשה כמבואר ברמ"א סי' ל"א סעיף ב', א"כ בשו"ע הנהא קישוט מקודשת אף שאינה יודעת שהתפן שאל, אך שוב כתב דלא מהני, דדוקא לענין נמאל מחזב כתב הרמ"א דאין צריך כלום משום דאין בלא שנינו כלל, שהרי עצמה אמר לה והרי היא עוצת רק שאינה שוב כ"כ והרי אינה מקפדת על שווי, משא"כ בשאומר לה התקדשי בעצמה זו וצאמת חין לה בזה כלום רק הנהא קישוט, והיא היתה סבורה שגוף העצמה שלה, וכמבואר בשו"ת הרשב"א סי' אלף קפ"ו דאם היו פניה מכוסות ואמר לה התקדשי בעצמה ונמאל כוס או בגד אינה מקודשת, וה"כ צ"ד, כן נראה להלכה ודלא כהנחת שצ"ח [סי' י"ג צמחודשים אות י"ג המוצא לעיל סק"ט אות ג'] שכתב דאף אם נודע אח"כ שהוא שאל, מימ אם הנהא הקישוט שו"פ כג' בזה, וי"ע.

יג. האם שמין את עצם הנאת הקישוט או מה שהיתה צריכה לתת כדי לפייסו שישאיל לה, ואם יש הבדל בין אומר לה בהנאת קישוט או בשכר קישוט. המקנה בקרי"א סעיף זה כתב שצריך לומר לה שתקדש בהנאה קישוט, אבל אם אמר לה שתקדש בזה שתקדש לא מהני, דבזה כוונתו שתקדש בשכר הקישוט והיו כמלוב ממש, כמ"ס צמ"מ סי' קכ"ז דשכירות כלום היו כמלוב, וא"כ אינו יכול לקדש בו, ורק באומר שתקדש בהנאת קישוט, אז הוי כהא דמפורש בקדושין דף ו' [פ"ג צרשיי ד"ה לא לריבא], נצי הנהא מלוב שהיתה צריכה לתת פרוטה לאחד לפייסו על כך שירוויח לה זמן, וה"כ היתה צריכה לתת פרוטה לפייסו להשאל לה, וחדע דהא כתבו הרא"ש והטור שצריך שיתן לו רשות להשאל, ומשמע שהוא אלא בתורת שאלה ולא בתורת שכירות, שהרי לא נתן רשות רק להשאל דלא אפחתה משמירתו [אבל לא להשכיר, שהשכר פטור מאונסין], אלא

לאו יודיעה היא, וסתמא בגופה מקדשה וכו'. ולירק זה כספק לשאר הריפותות צנידונו דלא הוי קדושין.

יא. ובשפירש שמקדשה רק בהנאה ולא הודיע לה שהתפן שאל. בתרומת הדשן ח"א סי' ר"י בלחז שכתב הנהא להקדש בזה, וצוקשה ממנו אשה אחת שישאלנה לה להקדש, ואמר לה שאל חתלה להקדש בזה ימסרנה לה להקדש, כתב דאף שהרא"ש האריך להודיע לה שהיא שאלה צידו, וצ"ד לא הודיע לה מיד, מימ י"ל דכיון שלא צוקשה ממנו רק שישאלנה להקדש, לא היה צריך להודיע לה שהיא שאלה, דכלאו הכי נמי לא נחלית להקדש בצביל שחיה בהנהא שלה אלא בצביל הנאת הקישוט, דהא שכתב הרא"ש שצריך להודיעה שהיא שאלה, היינו לאפקוי שאינו שלו שלא תהא סבורה שנותן לה לחלוטין, [אבל כל שפירש שמקדשה בהנאה הרי יודעת שאינו נותן לחלוטין, ומהני]. והוצא בדרכי משה ח"א וצ"ח וצ"ח וצ"ח סק"ט סק"מ.

ובאבני מלואים סק"א כתב על דין התה"ד ה"ל, ולפי מה שהעלה צ"ח כ"ע סק"ד דבמקדש ע"מ להחזיר אף אם מקדשה בהנאה לא מהני, דכיון דהכלי חוזר לצעליו אחר זמן הקישוט, הוי כעין סודרה דהדרה למריה ואית זיה גזירה לחליפין, ולא דמי למקדש בחפץ שאל בהנאת קישוט דמהני, דשם יחיד לה כל מה שיש לו בחפץ ואין החפץ חוזר למקדש אלא לצעלים, לפי זה צריך להודיע לאשה שהתפן שאל [אפילו במפרש שמקדש בהנאה], דאם אינה יודעת שהוא שאל סבורה שהוא שו, וכל שהכלי שלו אינה מקודשת בהנאת קישוט דהוי כעין חליפין דהדר למאריה.

והמקנה בקרי"א סעיף זה, אחר שהעלה דאפילו אם הודיע להאשה שהתפן שאל מימ צריך לומר לה התקדשי לי בהנאת קישוט, [ובמוצא לעיל בזה הקודם ולהלן בזה י"ג, שצריך לומר לשון זה ממש], כתב שצ"ח על התה"ד שכתב דאם פירש בהנאה אפילו לא הודיעה מהני כיון שידעה שאינה מקדשה בגוף העצמה, ולפי ה"ל על כרחק ליתא לסברה התה"ד, דהא על כרחק מיירי הטור [והרא"ש] שאמר בהנאת קישוט, ואפ"כ כתבו דבעינן דוקא שיודיע לה שהוא שאל, ונראה הטעם בזה דשמא לא ניתח לה לשאל כלי של אדם אחר להתחייב לו באונסים, ורואית דוקא כלי שלו. [ועי' בדבריו לעיל אות ד' שהעלה דכל אופן לא הוי רק ספק קדושין].

ובתפארת יעקב סק"פ האריך בזה, וסיים בדברי התה"ד אינה מוכרחים, ד"ל שאינה רואית להתקדש בשל אחר דגנאי הוא לה, משא"כ בשלו חין לה גנאי אף שלא יחא שלה לגמרי. ועי' בדברי אליהו כאן מ"כ בזה.

אך בקרבן נתנאל קדושין פ"א סי' כ' אות כ' כתב דאם אמר שמקדשה בהנאה אינו צריך להודיעה שהוא שאל, דהא אינו מקדשה בחפץ אלא בהנאה, וכמ"ס צמ"ח.

ובערך השלחן סעיף ע"ח הביא דברי האב"מ מלואים ה"ל, דאם אינו מודיעה סבורה שהוא שלו, וכל שהכלי שלו אינה מקודשת כמו במנהג ע"מ להחזיר, וכתב שלא נראה כן, דהא גם במנהג ע"מ להחזיר הרי מדינה מקודשת אלא שגזרו חכמים מפני שדומה לחליפין מה, וא"כ כשמקדשה בהנאת השימוש

הא' דמי למתנה על מנת להחזיר ואינה מקודשת, ולהמ"ד ה' לא דמי למתנה על מנת להחזיר, ומקודשת.

מה' עי' להלן בריש סי' כ"ט דעת הרמב"ם ועוד פוסקים דבמתנה על מנת להחזיר אינה מקודשת מדאורייתא.

אוצר

סיק קב אית יג—טו

הפוסקים

מרטונברג סי' תק"ט צידדון שער אחד מעדי בקדושין היה קרוב, והשיב דאם כבר בעל א"ל קדושין אחרים ויש חשש לנזל אם ילכו לקדש שנית, אולם נראה ברור דזה דוקא אם בעל אחר שכבר נודע לו שיהיה עד קרוב בין עדי הקדושין, דאז אמרין דודאי בעל לשם קדושין, אבל כשלא ידע והיה סבור שקדשה בכסף הוי כעודר בנכסי בגר וסבור שכן שלו, דמזכור ציננות דף נ"ב דלא קנה, וא"כ היה סבור שיהיה כבר נקנית לו בכסף שנתן לה בו, והדין מזכור ברמי"א סוסי' ל"א דאף דקמן שקידש וצא עליה [משגביל] ודאי בעל לשם קדושין, היינו משום שכל אדם יודע שאין קדושי קטן כלום, אלא במקום דאיכא למיטעי לריבא קדושין אחרים ולא מהני מה שבעל אח"כ, [ע"י ע"ז להלן סי' ל"א סעיף ט'], וע"י צ"ח סי' ס"ז סוסי' שחלק ג"כ בזה"ל, וא"כ צ"ד לריבא קדושין אחרים ולא מהני הביאה כלל, וזאת אם בלא עליה אחר שכבר נודע לו החשש על הקדושין ונודע לו בצירור שהקדושין בעלים אז מהני הביאה, וגם בזה חליא בפלוגתא שהביא ב"ש בסוף סי' ל"א אי צעין עדי יחוד. [אלא שצ"ע דין מקדש בחפץ שאלו מאשה שיש לה בעל בעלה דא"ל לקדש שנית, ורק מהיות טוב יקדש שנית בנזכר כדי לנאת מתשעה כל דהו].

גם ברב פעלים ח"ג סי' ג' צידדון שקדש בטבעת ששאל כדי לקדש מאשה שיש לה בעל, כחז דאף שכבר בעל לא אמרין דקנה צביאה ולא יוערך לקדש שנית, כי כבר כתב בשו"ת מהר"ם מייזן סי' מ"ט (בראשון) לנידון דאין לומר דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות וכיון דבעל מקודשת, וכדאיתא בתשובות מיומוני [סי' יט'] באלה שקידש ואח"כ נמלא שלא היה ש"ס, דאפילו נמ"ד דהמקדש בפחות משו"ס ובעל קנה, החס כ"ט ידעי שאין קדושין תופסין בפחות משו"ס ובעל לשם קדושין, אבל הכא היה סבור שיש בו שו"ס, ואפילו בלא עליה לאחר שנתברר שאין בו שו"ס, אי ליכא עדי יחוד הוי כמקדש בלא עדים דאין חוששין לקדושין, והביא דתשובות דגמר ובעל לשם קדושין, החס בשעת חופה דרגילו ליחד החתן והכלה בו, וא"כ ה"כ צ"ד אין הבעילה שלו בליל החופה מועילה במקום קדושין, ואפילו אם נניח דהוי החס עדי יחוד, מ"מ הוא לא ידע החסותן שיש בקדושין שלו כדי שיכיון ויצעול לשם קדושין, וגם פתח שידע נמי לא מהני בעילתו דצעין עדי יחוד וליכא, ולכן לריך קדושין אחרים וחופה, וברא"ש בתשובות פ"ז סי' י"א כתב ח"ל, ובקטנה אדם יודע שאין קדושי קטנה כלום ומיד שגדלה בעל לשם קדושין, אבל הכא [בקידש על חנאין] הוי ספיקא שמא היה סבור שחנא קיים ולא נזהר לבעול לשם קדושין, עכ"ל, ומה שנראה מדברי החשב"ץ ח"ג סי' מ"ז דאפילו כשסבור שהקדושין טובים אמרין דגמר ובעל לשם קדושין, כבר השיג עליו בערך השלחן סי' ל"ד סק"י, וסיים דליכא מ"ד דבסדר שהם קדושין גמורים דבעל לשם קדושין, אלא החשב"ץ, והוא נגד הש"ס ובפוסקים, ע"ש, וא"כ צ"ד לריבא קדושין אחרים וחופה.

[אמנם מלאנו שחלקו הראשונים דין זה. באגודה קדושין פ"א אות ט' כתב רמ"א גאונים שמאריכים לקדש שנית במקדש בטבעת

אלא ע"כ מיירי שאין הפרטה. הו' בשכר הקישות, אלא הקישות הוא כהגם בפרט שאלה, ומתחייבת באונסין כאלו שאלה מהבעלים, אלא שמקדשה בשכר שהיתה לריבא ליתן לאדם אחר שיסחבה לשאלה א"א, והיינו שכתב הרא"ש דצעין שיהיה כשיעור הנאה ש"ס, דכונתו דאפילו אם שכר הקישות יותר מפרטה, מ"מ צעין זה שיהיה שאל גמור שחייבת באונסין ואינו מקדשה אלא בהנאה שמשאל לה, צעין שיהיה בפרט בהנאה שו"ס וכו'. [וע"י ברות ד' דעפ"י העלה דהוי רק ספק קדושין].

ובקבלת יעקב (מליסא) סי' כ"ט סי' צהבה, הוצא גם צ"ח שם סק"ד, כתב דמש"כ המקדש דאם אחר בשכר הקישות אינה מקדשה דהוי כמלה, דין זה אמת ונכון, דבשכר שימוש משמעות לשוני הוא בשכר שיגיע לו לשלם אחר שתשתמש, ובשכר זה שתחייב לו תבא מקודשת, והשכר הוא מלווה, אמנם מה שכתב המקדש שמקדשה צביאה הנאה שהיתה לריבא לתת לאחד פרטה לפייסו שיתן לה הכסף זה להתקשט בו, לדעתו נראה דכשומר לה בהנאה קישות [עלמא] ג"כ מקודשת, דבשיעור מקודשת ע' באומנין [צ"ח ע"ח א'] כתב דכשמשכיר לאחד חמור חשיב כמחייב עלמא להשכיר לו חמור, ובאומר לו חמור סתם שיעבר כל נכסיו ליתן לו חמור, ובאומר חמור זה שיעבר לו חמור זה חשיבו הנכסיה לקנות לו חמור אחר, וא"כ כיון שקונה החפץ שיהיה משועבר לו להשתמש בו, הרי נקנה לה במשיכה זו מהמקדש שיהיה החפץ משועבר לה להשתמש בו ואינו יכול לחזור בו, ונתינת כסף ממש הוא, ולא דמי לפועל שאין לה קנין בפועל, ומה שחייב לפעמים הפועל לשלם כשחוזר בו, כגון בדבר האבד, הוא מלד גרימת היתק, וכיון שאין לה בו קנין לא חשיב נתינת כסף בשעת קדושין, וגם הרי הפועל אינו יכול לחבוע השכר עד שגומר, דאימא שיחזר בו ויוערך ליתן למי שיגמור הפעולה כל השכירות, וכשגומר כבר נעשה עליה מלווה למפרע, אבל הכא שקונה את החפץ שיהיה משועבר להשתמש בו במשיכה זו, חשיב כנותן במתנה חפץ לפירות על זמן מה, דודאי הוי נתינת כסף גמור ומתקדשת בו מה. וצ"ע קדושין סק"ה אחר שצ"ח ג"כ דאם דמהני כאלו כשמתקדש בהנאה קישות, ולא אמרין דליחשיב כמלה כמו בשכר שאושיבין על הקרון, משום שמקדשה בגוף הזכות שיש לו בחפץ וכניל ברות ג', השיב ג"כ על דברי המקנה הנ"ל צ"ח דבשכר קישות לא מהני, ובתב דקשה לחלק בזה, והנכון כמ"ס דכיון דע"כ יש לו זכות בחפץ להשתמש בו הרי קידשה בגוף הזכות שיש לו בחפץ, ומה לי בשכר מה לי בהנאה.

יד. וכשאין בהנאת הקישות שוה פרטה, אי הוי ספק קדושין מחשש שמה שו"ס במקום אחר, יבואר א"כ צ"ח סי' ל"א סק"ב אות ג'.

טו. קידש בחפץ שאלו באופן דלא מהני ואח"כ בעל. בשו"ת מהרש"ם ח"א סי' כ"ט צידדון שקידש אשה בטבעת ששאל מאשה שיש לה בעל, ואחר כמה שנים מה נודע להם שיש חשש על הקדושין, וכתב מהרש"ם (צו ר"י הכהן אב"ד חאלעמאר) דכיון שבעל אח"כ מקודשת מכה צביאה, וכמ"ס צ"ח כ"ז דהוי כמקדש צעדים, והוא השיב ע"ז דהגם דמזכור כן בשו"ת מהר"ם

(מ) מיהו בחדושי תלמיד הרשב"א קדושין דף ר' (והובא לעיל אות ד' בהערה ל"א) כתב בלשונו דמתקדשת בזהאי הנאה דיהבה פרושה לאיניש שמשאל לה טבעת לזמן בודל כה. אך בשו"ת הרשב"א לעיל כתב שהשאלו לזמן כרובה שהנאה מאותו זמן שו"ס ואמר לה בפירוש התקדשי לי בהנאת קישות טבעת זו של זמן פלוני.

(פ) הפרט הזה לקוח מהפחתחות

(מ) וע"י בשו"ת מבעל טיב גיטין סי' ד' אות ח' שהובא כן מהא דק"ל בר' יוסי ב"מ ל"ו ב' בשוכר פרה והשאלה לאחר ומתה, והשואל משלם תשלומי אונסים לבעלים ולא לשוכר, דכיצד הלה עושה סחורה בפרטו של חבירו, ומוכח מזה דזכות התשמיש הוא של הבעלים דוקא, דא"כ לא יתחייב בדין שואל כיון שהנאה אינה משל הבעלים רק משל השוכר, וע"כ צ"ל דמקודשת עבור ההנאה דקמטי ליה בגללו וכו'.

בנה והיה לשוכר כלי או (ו) חפץ מחזירו וקידש צו (ת"ה סימן ר"י).

שאל

באר היטב

המסדר קדושין נריך לזכור לשאל את החתן אם הטבעת שלו היא או אם שאל הטבעת. ואם שאל הטבעת נריך לשאל אותו אם הודיע למשאל שרגלו לקדש צו. גם אם שאל מן הצעל או מן האשה אשר יש לה צעל. ע"י צ"ש ונח"י:

* נכחה ספרי ש"ע נדפסה כאן הערה שנתקום החינות "נחורת מכירה" ז"ל "טבעת שאולה" ואינו נכון. כי כן הוא גם לשון הס"ט בסקת"ט שמתנו העתיק אה"ט דברים אלה. ונראה כוונתו שקדש במשכון שקנהו מהמלוה. או שהמלוה נעצמו קידש במשכון שהחלט בידו מהמלוה. ע"י ע"ז נח"י ס"י ע"ז סעיף כ"ו וס"י ע"ז סעיף י"ז. וע"י ז"ש מהדו"ק סקל"ה.

הפוסקים

ס"ק קב אית טו - ס"ק קג

אוצר

כיון דכחז הרמ"א וה"ה לשוכר כלי כו, משמע דדמיא ליה בכל זד, ואם אמר תתקדש בגוף הכלי לא הוי אפילו ס"ק, מפני דפסק כהתוס'. והמלחא אבן עזריהו לפי מה שביאר דה"מ ס"ל דבעצמה שאולה דוקא כשפירש שמקדש בהנחה הקיטוט מהני [וכמוצא לעיל ס"ק ק"צ אות י], מסיק לפי"ז דהרמ"א שפסק כה"ס, ח"כ היה לשכירות, [דלא מהני בהודיעה לצד בלא פירש שמקדש בהנחה כמו בשאלו].

ובתפארת יעקב סקע"א כתב שיש לחמוה על הסוגרים דאם שכירות ליומא ממכר יכול לקדש בגוף הכלי, דמכ בכך דשכירות ליומא ממכר סוף סוף לא ישאר הכלי בידו ואין לו כלום, אם לא שמקדש בהנחה הקיטוט וצוה לא בעינן שיהא ממכר.

וביד דוד (פסקי הלכות) ח"ב פ"ה מאישות ה"י ט' אות קכ"ז כתב דאף שנושאי כלי הש"ע נסחפיקו דשמה שכירות להשיבין ליה ליומא מכירה שאני משאלה, אך לא נראה כן, דכשם ששכירות ליומא ממכר הוא כמו כן שאלה ליומא ממכר הוא, ומ"מ אין זה קנין בגוף, ולא עדיף מקניה שדה מחזירו בשעה שהיוצא נובח דחשיבין ליה קנין פירות [צערבין כ"ט ז'], ואין זה ענין כלל לקדושין שניך שיקדש בגוף הדבר, ואף שדין מכר לו לענין אונאה וכדומה, מ"מ אין השכירות עושה קנין בגוף, וקנין לזמן גם בשאלה יש לו שג"כ קנין ליומא להשואל לכל דבר, [ואפ"ה אינו יכול לקדש בגוף החפץ], ולכן אין שום חילוק לדעת. וכ"כ בדנ"י ג' דמספר שאין חילוק בין אם הדבר נרשמו בשאלה או בשכירות, דבמקדש בהנחה שיש לו בזה מקודשת לכו"ע בהריוויכו, ובגופו של החפץ בהריוויכו אינה מקודשת, והב"ש לא הבין כן.

ואולם יש חולקים וסוגרים דאפילו כשקידשה בגוף הכלי יש לחוש לקדושין. כל שהודיעה שהכלי שבור בידו. בלחץ זבי (וחלומי נזיה) סקניו אחר שהביא דברי הבי"ש הנ"ל כתב שלפי מ"ש המב"א צא"ח ס"י רמ"ו סק"ה בשם הבי"א בסופ"ק דע"ז דאם שבר ישראל צהמה מגוי מלווה על שניתחה, דשכירות קונה לחומרה, ח"כ אם קידש בגוף כלי שבור נמי הוי ספק קדושין. וכ"כ במחלוקת השקל סעיף זה. גם צנחניות השלום נחזי י"ג סעיף ד' נחזי יס סק"י ככתב דאפשר דלחומרה חיישין לקדושין.

ובב"ב קדושין סקניו דן דלדאוי קדושין אפילו אי שכירות לאו ממכר הוא, וכתב על דברי הבי"ש דהמקדש בגוף החפץ חלוו בדין שכירות ליומא ממכר הוא, דאינו מוצד, דהא [אפילו אי שכירות ליומא ממכר הוא] סוף סוף נריכה היא להחזירו, וממילא נריך להודיע לה ששבור הוא בידו, וא"כ אפילו אי לאו ממכר הוא מ"מ זכחה בחפץ להשתמש בו, דהא חיקין משיכה בשומרים

(לו) חפץ. הנה נדון זה אם שכירות ליומא ממכר הוא עיין בשו"ע חו"מ ס"י קע"ה ושי"ג ועיין מ"ש הנה"י. ונ"מ אם שכירות ליומא הוי ממכר יוכל לקדש בגוף הכלי ונריך להודיע לה ששבור הכלי ואם לאו דומה לשאלה וא"כ לקדש בגוף הכלי ואם יש בידו משכון מישאל ח"י לקדש בהנחה קיטוט משום דהוי כרנ"ח אלא בגוף המשכון יוכל לקדש ונריך להודיע לה שהוא משכון בידו. ואם יש בידו נחורת מכירה * אז ע"פ הדין ח"י להחזיר ללוה והוי כשלו ויוכל לקדש בגוף הכלי. ועיין בתשובת הר"א"ש דכתב דלכתחלה יש לזכור שלא לקדש בכלי שאול אפילו שאל לקדש צו. ונד"מ כתב ע"ז כנר פשוט המנהג לקדש בכלי שאולה. היינו כששאל לקדש. עכ"פ כל

בעצמה שאולה, ולנרך ברכת חתנים, ואפילו יש להם בנים ובני בנים, אכן בספר רבינו צרוך כתב דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות והאריך צראות. ועי' בהגהות מרדכי קדושין ס"י חקמ"ה בתשובת הר"ש ז"ל אברהם משאין בידון שנתן אחד טבעת לאחר כדי לקדש צו, ולמחרת כשנודע לאשה שקדשה בעצמה שאינה שלו הקפידה ע"ז, דאחר שכתב דהקדושין הראשונים מהני כיון שנתן כדי לקדש, הוסיף עוד שאפילו אח"ל דקדושי טעות הוי מ"מ כיון דצעל אח"כ קנה וכו'. ונדפסה תשובה זו גם בתשובת מיימוני ה"י אישות ס"י י"ח. אך במאירי קדושין דף י' ע"ב כתב דהמקדש בחפץ שאול סתם, אפילו כתב כחובה וצעל אינה מקודשת, שעל דעת קדושין הראשונים כתב וצעל. ועי' בשו"ע מהר"ם מיינן המוצא כדכ פטלים הנ"ל שדחק ליישב תשובת מיימוני הנ"ל דלא תקשה לתשובה דס"י י"ט שם, דלא קאמר בס"י י"ח דקנה צריכה אלא לענין דלא נריך ברכה שנית, או כשצעל לאחר שנודע לו הספיקות, מיכה המעיין בפנים התשובה יראה דקשה לומר כן. ובכר כתב בשי"ש פ"א דתשובות ס"י ע"ז דשתי תשובות אלו סותרות זו את זו, ומכ שר"ו האחרונים ליישם הם שינויי דחוקי שאינם עולים על כלל לפי אחימות הענין. ומשמע שם דכוונתו להמכרים מיינן הנ"ל. ומיחר הראשונים הנ"ל לא הזכירו לא המכרים מיינן ולא שאר האחרונים המוצאים בפנים].

קג. וה"ה לשוכר כלי כו' וקידש בו. ואם גם בכלי שבור לא מהני כשמקדש בגוף הכלי כמו בשאל המצואר לעיל ס"ק הקודם אות י. עי' דרכי משה אות י"א שהביא מהתב"ד ס"י ר"י [שממנו מקור דין הרמ"א כאן] דאם קדשה בגוף הדבר עצמו, לדברי החו"מ צ"מ [דנ"י ז' ד"ה והא"י] דס"ל דלא אמרין שכירות ליומא ממכר אלא באונאה, לא הוי קדושין אף ידעבה שמושבר הוא אלא, ומכרי"ה כתב דאם ידעה הוי קדושין, ואם לא ידעה לכו"ע לא הוי קדושין.

ובב"ש סקמ"ט, והוצא צנחניות סקל"ה, אחר שכתב ג"כ דאם שכירות ליומא ממכר יוכל לקדש בגוף החפץ ונריך להודיע לה ששבור החפץ, ואם לאו דומה לשאלה ואינו יכול לקדש בגוף החפץ, סייס דלפי"ז פסק הרמ"א [כאן] כחוס' הנ"ל דלאו ממכר הוא, וכ"כ בש"ך חו"מ ס"י שי"ג [דשכירות ליומא לאו ממכר]. וככתב במלחא אבן עזריהו דטוניה הבי"ש הוא לפי מ"ש בסקמ"ה בשם תשובת הר"א"ש דאם אמר תתקדש בגוף כלי שאול אפילו הודיע לה שהוא שאול לא מהני, דמזכר דכוונתו לקדש בגוף הכלי, צוה יש נפק"מ לענין שבור, דאין אמרין שכירות ליומא ממכר, אפילו אמר תתקדש בגוף הכלי נמי מהני אם הודיעה, וא"כ

ביאור חנ"א

[ג] שאל כלי מאשה

כו' עכ"ש :

[ג] שאל כלי מאשה שיש לה בעל וקידש בו חוששין (א) לקדושין

אע"פ

באר היטב

נשעת ההופה אף בלא רשות בעלה דמסתמא אין הבעל מקפיד ע"ש. וז"ש חולק עליו ע"ש ועיין חשונה שער אפרים סי' ג' :

(ד) לקדושין. ר"ל ס"ק. וכתב הח"מ עכשיו נוהגין להקל קצת בזה כשאין להסתכן טענת שולחן מאשה אחרת העומדת שם

אוצר

ס"ק קג — ס"ק קד אות א

הפוסקים

ושם בואר הדברים יורה, וכתב דיש לחוש שמה שזה הוא שנתן לה אחר על מנת שלא יהא לבעל רשות בו, דאע"פ דכל מה שיש ביד האשה הוא בחזקת הבעל עד שחב"א ראה לדבריה בו, מ"מ אני חושב בזה כיון שנתנה לאחר ואין אנו רואים בזה מקום שיוציא הבעל מיד הלקוחות ומקבל מחנה, ומ"מ הדברים מסופקים, ולכן אני חושב להחמיר ולעשותה כמקודשת ואינה מקודשת, וחזר ומקדשה, ואם בזה אחר וקידשה קודם שיחזור הראשון ויקדשה חוששין לה משניהם כו' ע"ש, ומ"מ אם נתינת טענה כזו דרך המקום שאין הבעלים מקפידים כ"ז מקודשת גמורה, שאפילו גבאי נדקדקו רשאים לקבל הימנה בכל כי הא ואפילו לכתחילה, וכדאיתא ב"ק ק"יט א' וכו'. ועי' באבני נזר סי' קל"ו שכתב דמה ששינה הרמ"א מלשון הרשב"א, דרשב"א נזכר לשון נתינה, וברמ"א כתב שאל מאשה בו, הוא משום דלדין דקו"ל כהר"א"ש במקדש נעצתה שאלה [כדי לקדש], אין נפק"מ בין לשון שאלה לשון נתינה [משא"כ רשב"א נפשיה הא ס"ל דגם בשאל כדי לקדש לא מהני, וכי"ל בסב"ק"ט אות א']. ועי' עוד בס"ק הג"ל אות ו' מה שדנו כמה אחרונים אי מהני בשאל כדי לקדש מאשה מטעם דאשה לא ידעה לאקוויי.

ועי' באב"ט סק"ל מהח"מ סקליה דעכשיו נוהגים להקל קצת בזה, וכשאין להסתכן טענת שולחן מאשה אחרת אף בלא רשות בעלה, דמסתמא אין הבעל מקפיד ליתן במחנה ע"מ להחזיר, ושהב"ש [בסב"ק"ג] חולק עליו.

ועי' ב"ש שם שכתב דאינו יודע למה מקילת, ואין לומר הטעם משום דניחא ליה לאיניש למיעבד מלוא במתן שנו, דזה אינו, ד"ל דבבב"ג לא ניחא ליה, וכמ"ש המרדכי צ"מ [סי' רס"ג] דהיכא דאיתא שום הפסד ממון, כגון לימוד צ"מ ובספריו, אז דוקא כשכח יודע מה אמרין ניחא ליה למיעבד מלוא בממונו, אבל שלא מדעתו לא, וכדאיתא ב"מ סי' י"ד סעיף ד', ובסי' הל"ז סעיף ג', וא"כ אם רוצה לקדש אשה בעצתה של אחר לא אמרין ניחא לבעלי למיעבד מלוא בממונו, ואין לה רשות להשאל בלי ידיעת בעלה, ועי' ג"ל ק', דא"כ היכא מותר ליקח איזה דבר של אחר ולקדש בו אשה, לכן נראה שאין להקל בזה. ולעיל מה כתב דמש"כ הרמ"א חוששין לקדושין, היינו חשש בעלמא, ולריך לקדש אותה מחדש כדי שיכיר קדושין ודאי.

ובאבני נזר סי' קל"ו כתב [דלכאורה] יש להקשות על הב"ש שכתב דכיון שיש לו פסידא לא שייך ניחא ליה למיעבד מלוא בממונו, ודחה בזה דברי הח"מ, ואינו מובן, דע"מ להחזיר מה

וליהוי קדושין הוא משום החשש דהכסף הוא שלה, וא"כ חשש זה ישנו אפילו כשהבעל קפיד להריא, והח"מ סק"ה המובא להלן לא כתב הטעם דהבעל לא קפיד אלא כי היכי דליהוי קדושי ודאי, ובדברי מליכאל ח"ג סי' קכ"א שהשיב ג"כ בנידון הדברי יששכר כתב באמת שאין לבטל הקדושין מטעם ששאל הסכמת מאשה, דאף אם עשתה זה בלא דעת בעלה, מנא לן שאין לה כסף כזה שהרשה לה בעלה לעשות כרצונה וכמ"ש הרמב"ן וכו', וצ"ע.

בשומרים כדאיתא צ"מ ל"ט, וכל שזכה בחפץ להשתמשות בזה הוא שמקדשה בו, וכתב"ד הביא דברי מהר"מ בשם רבותיו בזה שד"ש שד"ס שכתב דאינה מקודשת מאחר שסבורה כיחה שהפסד שנו, ודיוק מה כתב"ד דס"ל שכירות קניא, ואינו מובן, דאפילו לא קניא מ"מ זכה בו עכ"פ בקנין השכירות וזכה מקדשה בו, ומה חילוק בין שכירות לשאלה, ואי שכירות ליומא ממחר גם שאלה ליומא ממחר, דמה לי ששוכר במעות או נותן לו בחנם, ול"ע.

ובאבני נזר סי' קנ"ג כתב ג"כ שראה דאפילו להפוסקים דשכירות אינו כממנה, מ"מ [כרי] יכול ליתן זכותו לאחר, דהא דתניא [בגיטין כ"ט א'] אין השוכר רשאי להשכיר, אינו אלא לכתחילה ובדיועבד מהני, ובשכירות קרקע אפילו לכתחילה כמבואר בח"מ סי' ש"צ סעיף ז', ואע"פ דמקדש בגוף הכלי, כיון שאומר לשכירות ולקישוט, ובשכירות דעלמא נמי נריך לומר הכי, כדאיתא ב"ב קמ"ז ב' האומר ידור פלוני בביתו לא אחר כלום עד שיאמר חנו בית לדירה, והא שאלו דשכירות ליומא ממחר היינו לטעון פרה שטורה ביד כהן לתרומה, וכיוצא, היכא דנפיקין קצין הגוף בדבר, אבל כאן גבי קדושין כיון שאומר לה בפירוש שהוא שוכר, ויש לו זכות לקישוט, וכנחת הקישוט שיהיה פרוטה, אף דשכירות אינה כממנה למה לא תהא מקודשת כהנאה דאית לה, ול"ע.

גם בחזון איש סי' נ' אות ו' כתב על דברי הב"ש וכתב"ד שהדברים סתומים, שאם לא ידעה האשה שהחפץ שוכר ודאי אינה מקודשת, אף דשכירות ליומא ממחר, דיש כאן טענה דקדושה שסברה שהחפץ ניתן לה לנתיבות, ואם ידעה ונתן סתם ודאי כוונתו לזמן השכירות, ואפילו אי שכירות לא קניא מ"מ יכול להשכיר לאחרים וכמ"ש בחי' הרמב"ן בהשגחה בסוף מס' נחוצות, ואין מקום לדון רק אי לשון חפץ זה מתפרש על שכירות, דאי שכירות קניא נופל בו לשון חפץ זה, [ואי לא קניא לא שייך לומר שהקדשי לי בחפץ זה כיון שאין לו בו רק ההנאה], אבל לא מצינו פלוגתא בזה בין הפוסקים לענין פירוש הלשון, ובדן שכירות קניא אין חילוק בין שאלה לשכירות וגם שאלה קניא. ועי' עוד בזה בדברי אלוהי לסעיף זה, ובאר הקדש (חלק השו"ת) סי' ל"ז.

קד. שאל כלי מאשה שיש לה בעל. א. דעות הפוסקים בדיון זה. מקור הדיון הוא משו"ת הרשב"א סי' אלף רמ"א, ונדפסה גם בשו"ת המיוחסות להרמב"ן סי' קמ"ד, ובמליון בפנים. ומלאנו לו עוד תשובה בח"ד סי' רע"ג בנידון דומה,

(ס) עי' בדברי יששכר סי' קל"ט בנידון שקידש בטבעת ששאל מאשה כדי לקדש, וכתב בהיתר הוי' בין שאר הטעמים להתיר גם מטעם ההוכחה שהיתה שם ולא נותן לה לבעל, דאף שכתב הרמ"א דחוששין לקדושין, ה"מ בסתמא, ודאי ניחא ליה למיעבד פצוה בממונו, אבל הכא שהיתה עצת השמים ודאי בכה"ג לא ניחא ליה, וכן כתבו בנידונים כעין זה בעולת יצחק ח"ב סי' מ' ובשערי דעה ח"א סי' ק"ד וסי' קמ"ב, ודבריהם צ"ע, דהא כפי המבואר בתשובת הרשב"א צד הפסק

אע"פ שכל מה שקנתה אשה קנה בעלה ולא שאל מן הבעל
(רש"י א"ל ק"מ * ותשובת הרמב"ן סי' קמ"ד):

הנותן

* בספרי השו"ע נדפס רמ"ה, הוא ט"ס.

הפוסקים

סי' קד אות א

אוצר

רשות הבעל, מ"מ מסיק לדיונה מידי ספיקא לא נפקת, ואין
לעשות כן לכתחילה.

וכן בדברי הלל (מסעארידוב) ח"א סי' כ"ז אף שנתן טעם
לדברי הח"מ משום דהוי חסרון מועט דלא קפדי אינשי
ימסחמא נוחא ליה ליתעצוד מלוא בממונו וכו' ולא דמי כלל
למה שהקשה הב"ש מהא דאסור ללמוד בספרים שלא בידיעתו כו',
מ"מ סיים דהוי קדושי ספק כאלו ותמרה מחשש דילמא מקפיד.

גם ביד דוד (פסקי הלכות) פ"ה מאישות אות קכ"ז כתב
דאף למסחמא אין הבעל מקפיד על אשתו על שאלה כזו,
וכיון כמו שאמרו בהוספתא ז"ק פ' י"א בן הסמוך על שלחן
אביו ועבד האוכל על שלחן רבו קוה פרוסה ונתן לאורכו שכן
נכחו, אך כבר ביארתו בלוח קי"ג דהדבר ספק עכ"פ לענין
קדושין [ד"ש אנשים שמקפידים גם על דבר מועט, ועוד טעמים,
והוצא לעיל בסעיף י"ז סק"א אות ב'].

ובמשיב שולם סי' רל"ו הביא בשם הר"מ רובין (מ"ל זרעו) שכתב
לפני דברי הקרבן נחנאל בפ"א דקדושין סי' כ' אות מ' דבשאל כדי לקדש אינו יכול לחובטו קודם ל' יום, א"כ
ודאי יש קפידא, ובפרט בזמן ימים טובים דבשחמא רואה הבעל
שחשקשח אשתו, ועכ"פ הרי לריך לקדשה שנית כדי שיכיו קדושי
ודאי ובמ"ש הב"ש, ולירק זה לס"ס צידון שקידש בטענת שאלה
מאשה שלא בידיעת בעלה ואח"כ נחבזר שהמתקדשת שוטה, להחזיר
לו ליטא אחרת בלי היחר ק' רבנים. [ודעת המשיב שלום עלמו
ע"י להלן]. גם בשארית יעקב (לר"י הכהן) סי' י"ב צידון
הכ"ל, לירק דעת הב"ש לשאר הספיקות שבאותו נידון להחזיר
לזכות לה גט בלא היחר ק' רבנים וליטא אחרת. והבסיכמו עמו
הר"א מקלוונא (בעל עין יחזק) והנ"ל מוואלחזין (בעל משיב
דבר), הו"ד בלוח הפוסקים סי' א' סי' ע"ב אות ז'.

ובערך לחם סעיף כ' כתב דין זה שאינו יולא מידי ספק.
ובנתיבות השלום נחזי י"ג סעיף ה' כתב ג"כ שריך
לקדש פעם אחרת וחוששין לקדושין מספק. וכן בימי שלמה בהשמות
דק"ע א' כתב לנידונו צין שאר הטעמים להצריך לקדש שנית,
לכתחילה ליתחש מיהא צ"ע דלא לנחותי נפשו במידי דפלוגתא,
ואף בדקדק מידי ספיקא מיהא לא נפיק. וכן כתב ברב פעלים
ח"ג סי' ג' שיש להצריכה קדושין מחדש כדי שיכיו קידושי ודאי
לכו"ע. [ועי' עוד דבריו להלן]. גם בחקרי לב מהדו"ט סי' י"ג
כתב שאין צד לפעור בלי קדושין אחרים, דכבר כתבתי במקום
אחר שיש להשיב צעיקר ראיות הרא"ש במקדש בטענת שאלה
כדי לקדש, וגם יש חולקים עליו, ומה גם שכתב הרמ"א דבשאל
מאשה הוי סי' וכן הסכים הב"ש. ועי' דבריו יששכר סי' קל"ט
שכתב ג"כ בזה"ל דלא הוי אלא סי'.

ובמשכנות יעקב חו"מ סי' כ"ז, אחר שהעלה שצ"ע לסמוך
על הרא"ש במקדש בחפץ שאלו כדי לקדש, ושיש
להחמיר לקדש בשלל דלא ליתיה לידי ספק [כמוצא לעיל סק"א
אות ב'], כתב עוד, ובפרט דאחי לודי תקלה שנהגו לשאלו בטענת
מנשים שאין בעליהם שם ואין להם רשות להשאלו וכ"ש ליתן
במתנה בלי דעת בעליהם, ואף הרא"ש מודה בזה. ועי' ביטעות
יעקב פ"י הקצר סק"א מ"ש על הח"נ.

ועיין

מה פסידא יש לו, אך הדבר יובן עפ"י מ"ש הרמב"ן במלחמות
גיטין דף י"א ב' בזה דבדבר שיש קצת חוב אינו מועיל שלא
צפניו, ולכתורה לעולם זכות הוא כיון דלמי שזוכין בשבילו צדו
למחות, וא"כ מה חובה איכא כיון שצדעתו הדבר, אך כיון
דאם היה חל בהחלט לא היה זכות לא חשיב זכות. ועי' בשו"ה
הר"מ סי' ל"ז ד"ה וקשיא ל', [שהקשה ע"ד הרמב"ן ה"ה
דמ"מ יועיל חנאי ע"מ שיחלש הלה ושוב הוי לעולם זכות],
וכתב דלא מהני חנאי רק בדבר שיכול המעשה לחול בלא החנאי.
משא"כ הכא דאם לא החנאי לא היה הזכות לא מהני להטות
שע"י החנאי יועיל כו', וגם צידון הב"ש י"ל כן, דכיון דאי לאו
ע"מ להחזיר לא היה שייך נוחא ליה למיעבד מלוא כיון דהיה
הפסד, ממילא לא מהני גם בחנאי, אלא דברי הב"ש ונכון. ועפ"י
זן צידונו [כמוצא להלן אות ב'] דלא יכנו, והעלה דהוי סי' ו.
ובדברי ריבנות סי' ר"ל כתב צין שאר הטעמים להחזיר צידונו
בלא גט, שהטענת היתה שאלה מאשה נשואה, ומן הסתם
כל מה שיש צידה מתכשיטין וכיוצא, הם של בעל ואין לה רשות
ליהן לאחרים, ובמ"ש הרמב"ן.

ובבית יעקב (מלוחמ) סי' כ"ז כתב דלכתורה היה אפשר לצד
החזיר לקדש בטענת שאלה מאשה, כיון שנתנה מתנה
לזמן מועט לקדש צו וקו"ל דבר מועט מקבלים מנשים דאין
הבעל מקפיד כדאיתא בז"ק קי"ע כו', ואף דמבואר להדיא
בז"ק שם דדוקא צדקה אין הבעל מקפיד אצל בשר דברים
אפילו דבר מועט הבעל מקפיד כו', מ"מ יש לצד צ"ל להקל
דהוי מלוא וכמו צדקה הוא, ועוד יש לדמותו לשאל עלות של
חבירו שלא מדעתו דאמרינן דניחא ליה למיעבד מלוא בממונו
כדאיתא בל"ח סי' י"ד, אך יש להנוהג על הח"מ שפסק להקל
משום שאין הבעל מקפיד, והוא נגד דברי הרשב"א שפסק דהוי
סי' ו, ועוד דאפילו אח"ל דאינו מקפיד הוי סי' ו כמ"ש הטור
והמהמר סעיף י"ז דאם קידש דבר שאין דרך צע"כ להקפיד
עליו כגון תמרה או אגוז ה"ו מקודשת מספק, וא"כ ה"א אינו
נראה מה שהחזיר הח"מ משום שאין הבעל מקפיד, ונראה דמהאי
טעמא כתב הרשב"א דהוי סי' ו כו' כמו אגוז ותמרה, ומעשה
שהיה בלחש שקידש בטענת של אשה שלא בידיעת בעלה, והורה
גדול אחד לקדש שנית צפני המסובים בסעודה הנשואין, וכן
נראה עיקר להחמיר.

גם בטיב קדושין סק"א חס כי כתב שאפשר ליתן טעם לדעת
הח"מ לפי המבואר צו"ד סי' רמ"ה והוא מהגמ' ז"ק דף
ק"י, דדבר מועט מקבלים מהנשים, אלא דבדקפידא דבעל חליא,
ובכ"כ לשאל לפי שעה דבר מועט הוא ויכולים לקבל בלא

(ג) ועי' בדבר אליהו (מפולא) סי' ס' שכתב טעם למה לא מהני
התם שאלה בקדושין ונימא דניחא ליה למיעבד מציה בממונו, דאף דגם
קדושין הוי מצוה מ"ב יש לחלק בין מצוה שהיא בעצם ובין מצוה
שהיא רק הוזהר בעלמא כו', ועוד דסתם טבעת אינו עובר למצוה, ורק
בשליל המיוחד למצוה אמרינן בא"ח סי' י"ד שמיחר ליתא שיא בדעתו
כו', ועוד דבקדושין דמתי חזרת דמים י"ל דילמא לא נחא ליה, משיב
שרוצה רק בגוף החפץ, ולכן בעינן שישראל מדעתו דוקא. ע"ש.

אוצר

סי' קד אית א

הפוסקים

דרך צבי"ב להקפיד כגון חמרה ואגוז הוי סי'ק, הנה לפי מש"כ הדו"ס דעטם הספק הוא שמא שוב פרוטה צמדי, לא קשה מידי, ואפילו למאן דמפרש דטעמא הוי משום שמא מקפיד, י"ל דהיינו דוקא בשאין בדעתו להחזיר לצעלים אותו אגוז, אבל צנחן לה ע"מ להחזיר ודאי דאינו מקפיד ואין לחוש.

ובמלאת אבן לסעיף זה כתב, שטעם הח"מ נראה דצנחן ששכח לקנות חמרינן דניחא ליה למיעבד מזה צממונו, ויהיה מתנה ע"מ להחזיר ויחזיר לו דמיו, ולא מיקרי הפסד דניחא ליה ניחא ליה, וכנראה מדברי הש"ך חו"מ סי' ע"ב סק"ח שכתב ראיות לדברי רבותיו של הנמוקי דצדצר ששכח לקנות ויש בו מזה מותר להשתמש שלא מדעתו ויתן לו דמיו. ואחר שהאריך עוד בעיקר הענין דניחא ליה למיעבד מזה צממונו, והביא כמה סוגיות בזה מהא דחורס שלא מדעת צבי"ב, ומפרש חלה, ושאל עלית, ולו"ב, והעלה דצדצר דצטין לכס לא מהני, דהא צטין הקאה ולוכא, אבל צדצר דצטין דצטין שאלו מהני דהא דלמרינן דניחא ליה מולאו עכ"פ מאיסור גזל, כתב דף פ' טור צ' שצא יש ליישב מה שהקשה הצ"ש שא"כ יהיה מותר לוקח אחרי דבר משל אחר ולקדש בו, ד"ל דאפשר דלא ניחא ליה בשאלה, דהשמועש צנחן הוי חסרון ממון, ורק שנאמר דמסתמא הקנה לו צממונו ע"מ להחזיר הוא או דמיו (וצדצר המלוי לקנות וצנחן), זה לא חמרינן, דהא לא ידע ולא הקנה, אבל אשמו יוכלה להקנות דבר צנחן המלויים לקנות מטעם שליחות, דכין לאדם שלא צנחן וכו' דעת אחרת מקנה, וכן הוא בלא דעה צנחן צטין שלה או טענת קדושין שלה, [ע"י ע"ז להגן אות ג'], ויכול להקנות צממונו ע"מ להחזיר דלא הוי הפסד ממון משום דניחא ליה למיעבד מזה צממונו. ובהשמועש לדף ע"א טור צ' כתב דהמנהג שכתב הח"מ יש לו פנים בהלכה, משום דמסתמא ניחא ליה לצעל ומועיל הקאה צממונו ע"מ להחזיר או צממונו כמו הצעל עצמו מדין שליחות כו', ואינו ענין לנטול מעצמו משום או חפץ משל חבירו ומקדש בו כמו שדימה אותם הצ"ש, דצנחן מעצמו אף דודעין דאילו הוי ידע הוי ניחא ליה, לא מיקרי דעת מקנה צנחן ולא הוי אלא שאלה שאינו מועיל לקדושין דלא הוי מתנה ע"מ להחזיר, משא"כ אם אשמו מזה לו מהני הקאה מדין שליחות ומיקרי שפיר דעת מקנה, ורק בתרומה וחלה דלא הוי רק ניחא ולא זכות צה נחלקו הפוסקים כו', אבל היכא דהוי זכות גס בתרומה וחלה וכה"ג מהני לכו"ע, וכמו שפסק הרמ"א ביר"ד סי' שצ"ח [סעיף א'] גבי הפרשת חלה, דהיכא דהוי זכות כגון שהעיסה מהקללת, מותר להפריש שלא מדעת].

ובעצי ארזים סק"ד כתב ג"כ דכין שצדאי יחזירו במקדש כדי שלא יהיו הקדושין בגזל, א"כ לית ביה חסרון כים להצטל, והא נמי צלל דבר מועט הוא דלמרינן צ"כ שמוחר לוקח מנשים, והוסיף דאפשר עוד שמוכרים על הנוסח הנכונ צינינו לכתוב צטער חוספת כתובה ומעשה הרשימים והשטחיות וכ"י על כל נכס, וגם קי"ל צח"מ סי' ס"ב דנשים שלנו יש להן דין נושא ונותנת בחוק הבית, ואפשר שהוא ג"כ מטעם הנ"ל [מנוסח הכתובה] ושנתקנה נוסחא זו ע"י חכם אחד כדי שיביה לה דין נושא ונותנת.

ובשו"ת מהרש"ם ח"א סי' כ"ט הביא מצנו (ה"ר יצחק אבי"ד חאלעמר) שליד דכין דחסם נשים צומק הוא נושא ונותנת א"כ גם אם מכרה מכור, ושוב הוי קדושין, וכתב דשוי"ט סוס"י פ"י מצואר דמכרה אי נושא ונותנת גרוע טפי ולריך להחזיר לצעל בלא דמיו, ורק אם דרכה צכך [למכור שלא ברשות צעלה

ועיין ב"ש סוף סקמ"ט והוצא צצח"ט סקליו שכל מסדר קדושין לריך ליחבר נשאלו לחתן אם הטענת שלו או ששאל אותה כו', גם אם שאל מן הצעל או מן האשה שיש לה צעל, וצנחן הינו סעיף זה כתב שהיה נוכח כל ימיו בכל מקום שהיה אבי"ד ואמ"ל ששאל את החתן חתם החופה אם טענת הקדושין שלו לגמרי, וגם אם שאל מאשה צנחן רשות צעלה לקדש אשה עם הטענת ההיא, ולא ראה לבדור קדושין עם אותה טענת עד צמם הצעל נתן הסכמתו לה, כי מי ראה להכניס את ראשו בצדדים אלו, וכן ראוי ונכון לכל מורה לעשות.

ואולם דעת הרבה אחרונים כהח"מ דהוי קדושין ודאי. בארץ צ"י (וחלומי צ"י) סק"ז כתב על דברי הצ"ש הנ"ל, דכין שאלפס צממונו ע"מ להחזיר ויקנה מהאשה ויחזירו או יחזיר לו דמיו [כדליתא צח"ט המוצא לעיל סק"ט אות א'], וליכא שום פסידא להצטל, צדאי ניחא ליה. גם צאכל יעקב סי' י"ב כתב בזה דצממונו ע"מ להחזיר ליכא קפידת הצעל, והיה צצח"ט. וכ"כ צברי בשמים מהדו"ת סי' רכ"ט.

ובמשיב שלום סי' רל"ז כתב ג"כ ש"ט על הצ"ש, דמה הפסד שייך צממונו, ואינו ע"י הקדושין ואפילו חסיה כמה ימים על אצטע חסיה נשחקת ונפסדת, ולא דמי לספרים שהנייר או אפילו בגולין נקדשים, ולדקו דברי הח"מ, דכין שנהגו כן עכשיו א"כ אן סבדי דהצטל לא קפיד צה, ואם יש אחד מאלף דקפיד צעלה דעתו אלא כל אדם כדאשכחן הכי צממונו דברים, וצפרט צצח"ט, ע"י צנחן ע"ה א' דאף דלוי של לוקח צצח"ט מוכר אי קנה היא צצ"ט דלא איפשיטא דאפשר מוכר קפיד, מ"מ צצח"ט אן אדם מקפיד על מקום קלחה, וצ"ד נמי אפילו חמא לאדם מקפיד על טענתו צצ"ט, אבל צצח"ט ודאי לא קפיד, ומה שנהגו כן הא גופא מהני דלא קפיד כיון שמעשים בכל יום הכי, ואין אדם עשוי להקפיד על אשמו שרואה להנות את חצרתה וגמרה ומקנה צממונו ע"מ להחזיר. [ולפי"ז כתב לדמות דברי הר"מ רוצין המוצא לעיל שצ"ק לס"ס להחזיר צנחן צצ"ט ליכא אחרת, דעכ"פ הרי לריך לקדש שניה כדי שיהי קדושין ודאי, דהא אינו, דכין שהצצ"ט צצ"ט אף רמ"א לא החליט דהוי ספק והח"מ כתב שנהגים לכתחילה כן, אין להקל].

ובישא ברבא (על ר"י) דכ"ז ג' כתב שדברי הרשב"א צח"ד [המוצא לעיל] הם ראויה לדעת הח"מ, דהרי אפילו ליתן צממונו גמורה כתב הרשב"א דאם אין דרך להקפיד הוי מקודשת גמורה, וכ"ש אם נתנה ע"מ להחזיר ודאי דאף הצעל מקפיד, וצנחן יעקב [המוצא לעיל] ליד דברי הח"מ מהא דצ"ק דף קי"ט דדבר מועט מקבלים מהנשים, ואף דהא רק צדצר מזה גם צ"ד הוי מזה. ואין הצעל מקפיד כו', אף על חסם נדחק צה, דצח"ט מצואר צח"ט סק"ד פ"א דאפילו צצח"ט דברים אין דרך להקפיד צדצר מועט כו', דליתא ההם הבן שהיה אוכל משל אביו ועבד משל רבו קולה ונתון פרוסה לצנו ולצחו ולעבדו של אביו ואינו חושש משום גזל שכן נהגו כו', וצנחן יעקב שם הקשה על הח"מ שפסק להקל, שהוא נגד דעת הרשב"א שפסק דהוי סי' כו', אף כזר צצח"ט צס הרשב"א צח"ד שכתב להדיא דצממונו שאין מקפידים הוי מקודשת גמורה והביא ראיה מהביא דצ"ק, ומה שהחמיר צח"א הוא משום דאפשר שמקפידים שם על נתינת טענת ולא הוי דבר מועט, ושמא היה נתנה לו הטענת צממונו גמורה ולא ע"מ להחזיר, אבל היכא שנתנה לו בפירוש צממונו [או צצח"ט כדי לקדש דהוי צממונו ע"מ להחזיר], ודאי דמקודשת גמורה כיון דאין דרך להקפיד, ומה שהקשה עוד ממשי"כ הטור והמחבר צסעיף י"ז דאם קידש צדצר שאין

אוצר

סיק קד אית א

הפוסקים

יש לקדש שנית בלגונה, ולא מלד דינא חלל לחומרה. ועי' בדברי הבית דוד (להר"י דוד) סי' כ"ב.

ועי' ברב פעלים ח"ג סי' ג' שכחז לנידונו דלפי המנהג צעירו שהנשים מקפידות שלא למכור טבעת הקדושין, אי"כ נריך להודיע למתקדשת שלא תשאר הטבעת בידה, [אף להסבירים דשאל מאשה מהני, ודעתו צעיקר דיון עי' להלן בזה].

ויש מחלקים בין כלים וחפצים השייכים לאשה עומה, לבין סתם כלים וחפצים שצריך הבית. צערוך השלחן סעיף פ"ג כחז דודאי בכלים וחפצים שאינם שייכים לגופה כזה ודאי דליון לה רשות, וזכר קאמר הרמ"א דיש לחוש לקדושין כלומר שהם קדושי ספק דשמה ייחא ליה להבעל ג', אבל בטבעת או שאר חפץ השייך לגופה כזה הם שלה ואין להבעל שייכות בהם, והרי אין בעל חוצו גובה מהם כדאיתא בחו"מ סי' ל"ז סעיף כ"ה, ואף הקדש אינו גובה מזה כמ"ש הרמב"ם בפ"א מערכין הל' י"ד, ואף דלאחר מותו שמין לה זה בכתובה כדאיתא בסי' ל"ט, והטעם שלא הקנה לה רק כל זמן שהיא תחתיו ולא כשמת, וא"כ כ"ש שלא הקנה לה לחתם לאחרים, אמנם ע"כ שלה הם דברי גס לאחר מותו אין ביכולת ליעולם ממנה כדאיתא שם, אלא שמחשבתן צדמי כחובתה, וה"כ כשחתן לאחרים יחשבו לה צדמי כתובה כשימות, אבל מי"מ כיון דשלה הם למה לא תוכל לעשות בהם מה שחלה, וכ"ש אם הטבעת היא טבעת הקדושין שלה דפשיטא שהיא שלה לגמרי, דהקדושין אינם חוזרים לבעל כדאיתא בסי' נ', וא"כ יש למנהג הזה שכחז הח"מ מקום עפ"י הדיון.

גם בשו"ת מהר"ש (ענגיל) ח"ז סי' ס"ט כחז בנידונו דאף להב"ש דהוי ס"ק, מי"מ יפה כחז הרב השולח (בהר"ח קליין בעל מעט אהרן) דטבעת הקדושין היא שלה לגמרי דדוקא בשאר חכשיטין אמרינן דבעל חוב של הבעל גובה מהם כמפורש בחו"מ סי' ל"ז ובשו"ע להלן סי' ל"ט, דאמרינן שלא רצה ליתן לה רק להתקטן, אבל טבעת קדושין היא לגמרי שלה, וקו"ל [בסי' פ"ה סעיף ז'] דבעל שנתן לה מתנה אינו אוכל פירות, והדבר צרור ופשוט שאל לקדש שנית.

ובשו"ת מהרש"ם ח"א סי' כ"ט הביא מכתבי הדעת קדושים דצקידש בטבעת שחולה מאשה שיש לה בעל נריך לקדש שנית, אבל בטבעת קדושין של האשה י"ל דכולה שלה, וגם אם נתן לה הבעל במתנה סתם לפעמים אין לו פירות, [היינו כשנתן לה אחר שנשאה, כדאיתא בסי' פ"ה סעיף ז' ח'], וגם צנכסי מלוג שיש לו פירות, אם שזה פרוטה חוץ הפירות מקודשת דבזמן הזה אין הכלות מקפידות וי"ל דליון חשש צדא. ובתשובה מהרש"ם דאף להסבירים דאריכה להחזיר טבעת הקדושין שלה, מי"מ כל זמן שהוא צחי"ס היא שלה, ואף אם תהיה מחויבת להחזיר אינה נריכה להחזיר גוף הטבעת דוקא וסגי במעשה כ"ה, ולכן אינה נריכה קדושין אחרים. ועי"ש מה שכתב המחבר על זה, ועי"ש עוד בזה סי' א.

וב"ב לחלק בחקל יחזק סי' ע"ז אות ז' דכבלי סתם דמסתמא הוא של בעל, לא הוי חלל ס"ק, אבל בטבעת האשה שקנה לה בעלה, צודאי גם הרשב"א מורה דהוי קדושי ודאי, דהא הרשב"א כחז מתחילה דשלה הוא, אלא שא"כ נסתפק דשמה של בעל הוא כ"ה, אבל בטבעת שקנה הבעל לאשה דוקא גם הרשב"א מורה דשלה הוא, דהא אין צע"ח גובה ממנו כ"ה וכדאיתא בדרכי משה חו"מ סי' ל"ז אות ז' דאפילו להסבירים דצע"ח גובה מחכשיטין, אם הקנה לה בפירוש אינו גובה כ"ה, ובשו"ע

בעלה, מהני], וא"כ איתא ח"ה צ"ד דרכה בכה, אף י"ל דכיון שהח"מ הפיד שכן המנהג, אף שהב"ש כתב שאין להקל, מי"מ עפ"י נאמן עלינו הח"מ צעדוהו שכן המנהג, וכיון שהמנהג כן הרי הוי דרכה בכה ושוב מהני לכו"ע, ונחיישבה תמיכה הב"ש, ולא תסביר תמיכתו רק על תחילת החיובות המנהג שהיתה שלא כדיון, אבל אחר שכבר נהגו שוב ליכא חשש כלל, ומי"מ י"ע להקל דאפשר שזמן הזה אין המנהג כן כ"ה, אף הרי בפרמ"ג סי' תרנ"ח גבי לולב כתב דבאשה הנושאת ונותנת בחור הבית וי"ל דליון הבעל מקפיד, וכ"כ בא"ר שם סק"ד כ"ה, וצ"ע דהבונה דהוי דליון האשה הנו"י יכולה למכור וליתן לחלוטין, מי"מ צב"ג דהוי רק ע"מ להחזיר שפיר מהני ומיקרי לכ"ס, וא"כ ה"כ צ"ה, וכיון דבזמן הזה כל הנשים הם נו"י כדאיתא בחו"מ סי' ס"ב ובש"ך סי' ל"ז סק"ט ונעזר כמה דוכחי, אי"כ שוב מהני הקדושין כ"ה, וזכר גם הב"ש מורה, ולכן א"ל לקדש שנית וח"י להוציא לעז על הקדושין הראשונים כ"ה, ומי"מ מהיות טוב יש לחזור ולקדשה שנית בלגונה בפני צ' עדים, ויאמר שעושה זאת ליתר שאת ללא מחששא כל דבר ולא מדינא כלל. גם צב"ג סי' רכ"ב ד"ה וצעיקרא, כתב דבנו"י י"ל דה"ע מודים וכמס"כ בא"ר והפמ"ג.

גם במנחת שי (להרש"י שור) סי' פ"א כתב דאף שהב"ש כתב שאינו יודע למה מקלין דוילמא לא ייחא ליה, מי"מ צב"ל זה לא נדחה הדיון והמנהג, וי"ל דהמנהג הוא מחמת סתם נשים שלנו נו"י בחור הבית, ומצוה צב"ס"י פ"ו ובב"ש שם שאם דרכה למכור אף אם ודאי של בעל הוא המכר קיים, וא"כ כ"ש לענין להשאיל כלים דודאי דרכה בכה, ולכן מותר לשאול ממנה, ומנהגן של ישראל חורה היא.

ועי' במשכנות הרועים (להר"מ היבנר) ח"ב קו"י עת דודים דף י"ג, שהעלה לענין קבלת נדקה מנשים, דעכשיו שכותבים בתנאים וישלמו צנכסיים שוב בשוה, אי"כ מתנים להדיא שיהיה לשניהם זכות שוה ג', וגם לפי מה שכתב עי"ז הר"ש קלוגר מצד"ד ג' דליון לחדש דבר כזה שהוא נגד כמה מקומות צב"ס ופוסקים, ומה שכותבים כן זה רק בדרך צרכה ולא דרך תנאי, ואפילו אם אפשר לדיוק מהלשון מי"מ יש לומר הכוונה של שוה בשוה היינו שישכמו שניהם ולא יעשה האחד צלי עתה של השני, אף הרי אפילו לפי פירושו אי"כ שוב דינם כשוחפים וקו"ל דשוחף מה שטעה עשו כמ"ש הש"ך חו"מ סי' ע"ז סק"ט, ולפי"ז כתב דצב"ה אחי שפיר מה שהקשה הב"ש על הח"מ שיהיה מותר ליקח דבר שאינו שלו לקדש בו, ולפי הני"ל לא קשה, דלא דמי, דאשה דינה כשוחף, וצפרע בחכשיטין השייכים לגופה, ובאמת עכשיו צדורו האשה נושאת באמת בעול עם בעלה שוב בשוה. ועי' צמ"כ"ל דאסוותא דף ל' עור ד' בדברי הרד"ב קיימל דומ"ץ סאסוב שהסכים לדברי המשכנות הרועים מלשון התנאים, והביא ראיה לזה, ואין לצאת יחזק סוס"י ק"י שדן בזה אם כותבים כן רק לשופרא דשטרא או שצאמת הדיון כן.

וכן במנחת הגרשוני סי' ח"ב כתב דכיון שכותבים וישלמו צנכסיים שוב בשוה יש לה רשות ליתן, וא"כ יש להקל שאל קדושין אחרים, ומי"מ כבר כתבו האחרונים דמהיות טוב

(א) עי' בשו"ת מהרש"ם ח"א סי' מ"ה שצ"ח להר"ק שורש נ"ז שכתב כעין זה.
(ב) ונדפסו הדברים בספרו טוב טעם ודעת מהר"ג ח"א סי' קפ"א.
(ג) עי' לעיל בהערה מ"ט.

אוצר

סיק קד אית א—ב

הפוסקים

קרה בעלה [ובלשון הרמ"א], נא היה לו נומר דמן הסתם, רק דהכל של בעל, אלא ודאי כוונתו שבעתה נתנם לה לנישום וחס אינם שלה דקיי"ל אלתמה שמין מה שעליה שלא נתנם לה רק להנאותה בפניו, אבל משום מה שקנתה אשה קרה בעלה לא היו מתבעלים הקדושין כלל, דמימ שלה הם, ואף שהבעל מוציא מיד הלקוחות, אינו מוציא בחייה רק הפירות ולא הכסף כמפורש בסי' י' סעיף ט', וכחז דיש ליישב דבא דהרשב"א לא חשש לה, הוא משום דשם היה המעשה שהאשה נחתה לו הבעתה בפני המתקדשת, וידעה המתקדשת שלא היה להאשה וי"ש להתקדש רק קנין הכסף והנאותה בזה, אבל אם שאל שלא בפני המתקדשת, חייבה יכולה להתקדש בקנין הכסף לבד, שצדדי לא נהרית להתקדש רק בכל הזכאים שבעצתה, גוף ופירות, ולכן כתב הר"ש שהוא חשש בעלמא, אף שהרמ"א כתב ג"כ חוששין ומה הוסיף הר"ש, אך כוונתו דאפילו ספק גמור לא הוי, וברשב"א [בסי' אלק רמ"א ה"ל] מובאר שהוא עוד יותר מספק, אך משום דהתם היה בפני המתקדשת, משא"כ בשאל שלא בפניה אינו אלא חשש בעלמא. ועפ"י כתב בנידון דכיון ששאל שלא בפני המתקדשת, ואף שהיה בעצת החופה, קרוב הדבר שמחמת הקולות לא שמעה המתקדשת ששאל הבעתה ואם שאל מאשה שיש לה בעל, ואינה מתקדשת רק בקנין הכסף לבד כ"ר, וזריכה קדושין אחרים. וע"י עוד בדבריו לעיל.

ב. ובשג"ח העקל דעתו לאחר הקדושין דניחא ליה. בשמ"ח מהר"ש (עניני) ח"ו סי' מ"ד בנידון שקידש בעצתה שקיבל מאחות הבעל, ובעלה היה שם ולא שאלו אותו אם הוא מסכים, ואחר הקדושין אמר שהסכים למעשה אשמו, כתב דבגוף הדיון אף אם לא היה בעלה שם רבו המחזירים [כלל קדושין אחרים] כשיטת הח"מ, והן אחת דהר"ש מחמיר [להצריך קדושין אחרים], אולם במהרש"ם ח"א סי' כ"ט העלה ג"כ להקל דבסי"ג שאינה נותנת הבעתה לחלוטין בודאי הבעל אינו מקפיד, והכי שסוים שם דיש להתמיר ולחזור לקדשה בנעשה, כל זה שם בנידון, אבל בני"ד שהבעל אומר שהיה מסכים למעשה, אי"כ י"ל איגלאי מילתא למפרע שהיה מיד בהסכמתו, והכי שכתב הר"ש סקמ"ד דאף אם לא שייך הסכמה דמשום כיסופא, מימ לא חלו הקדושין למפרע דהוי יאוש שלא מדעת, אפי"ה י"ל לפי מש"כ בקצות החשן סי' רס"ב דנשא הרמב"ם, דכלל נודע לו מהחמץ עד לאחר זמן איסורו וכשנודע לו ביטלו, אמרינן איגלאי מילתא למפרע דמשום ניוחא דמזגה הוי כביטול קודם זמן איסורו כ"ר, וא"כ בני"ד שהבעל ידע מיד בעודם תחת החופה שאשמו נחתה הבעתה במחנה ע"מ להחזיר, והוא קרוב להתקדשת, וקרובים הרי אינם מקפידים זה על זה כמפורש בשמ"ח ח"מ סי' קמ"ט סעיף ו' כ"ר, וא"כ אף לשיטת הר"ש י"ל דמחמת ניוחא דמזגה אמרינן איגלאי מילתא למפרע, ונפרע דחזקה פנויה כבר איתרע, דגם לשיטת הר"ש הוי עכ"פ ספק קדושין, ושז"י לסמוך אסכר"א דאיגלאי מילתא למפרע שלא תלעך קדושין שנית, כן נראה לדינא.

אולם באבני גזר סי' קל"ז בנידון ששאל מאשה ענעת הקדושין שלה שלא צידעה בעלה וקידש בזה, ואח"כ הסכים הבעל, וזן בזה הרב השואל שיעול ריזיו הבעל למפרע כיון שבעתה הקדושין היה שלה כמש"כ בח"מ סי' ה' סק"ה, והיא כנכסי מלוג שלה שהם שלה אלא שהבעל מוציא מיד הלקוחות, אבל כשאינו מוחה חל הקנין למפרע, והשיב ע"ז דהרי למש"כ הר"ש דלא שייך הכא ניוחא ליה למיעבד מזגה כיון דהוי פסידא, ע"כ י"ל בעצמו דכיון דלא הוי ניוחא רק מזגה הנחלי שיחזיר, וא"י לא ע"מ להחזיר לא היה שייך ניוחא ליה למיעבד מזגה כיון דהוי כספד

ובשמ"ח מהר"א ששן סי' ק"ו ספק דיכולה לומר קים לי דאין גובה, וא"כ פשיטא דהוי ממונה כ"ר, ובני"ד שאמר שהיתה מוצאה גם אם יחזירו לה רק המעות, אי"כ מסתמא שלה היא והוי קדושי ודאי כ"ר, ואין צריך לקדשה שנית מן הדיון וכו'. אלא שבעיקר הדיון המקדש בעצתה שאלה כדי לקדש סוים דמי שרואה להתמיר יוכל להתמיר לעצמו לקדשה שנית בנעשה וכלל ברכה.

ובפרשת מרדכי כוס"י לי כתב דלא מציעא בעצתה קדושין שלה היא ממש ועדיף משאר חכשעים שהם להנאותה כמש"כ בח"מ בסי' ה' סק"ה, אלא גם בשאר חכשעים הרשות בידיה להשאל ומהני לגבי קדושין. ובנידון שהשאלה הבעתה כדי לקדש את בתם כתב דאפילו נחתה במחנה חלון הקדושין, כיון שגלו לנו שהיה חפץ שקדש זה את בתו, ובגילו דעת לבד סגי למיחוי שנתו כדאיתא בסי' ל"ה סעיף ד'.

והסקנה בק"מ סעיף זה חילק ג"כ בין אם הכלי הוא של האשה עצמה או של הבעל, אך קנה באופן אחר, וכחז דמה שכתב הרמ"א דחוששין לקדושין הוא משום דמייירי בעצתה שלה, וכדלקמן בסי' י' דבני"ד אשה דיום כנכסי מלוג שאם מברה ונחתה הבעל מוציא פירות ולא הכסף, וא"כ אם יש בעצתה הנאה שזה פרוטה יכולה להתקדש בזה, אבל אם הבעתה היא של הבעל או שהיא מנכסי לאן ברזל דקיי"ל [שם בסי' י'] דאם מברה ונחתה בעל, אינו אלא חומרא בעלמא. וכחז בקבלת יעקב (מליסא) סי' זה דלפי דברי המקנה נראה דבעין שיודע להתקדשת ששאל החפץ מאשה, דא"כ אינה מקודשת דעתה להתקדש בכלי בגוף ופירות.

אולם יש מהאחרונים שחלקו להדיא על חילוק זה. ע"י בימי שלמה בהשמות דף קס"ט שראה ג"כ לחלק כ"ל, אלא שכתב שזו שמדברי הח"מ מוכח שאין לחלק בין היות הבעתה שלה או של בעלה.

וברב פעלים ח"ג סי' ג' בנידון ששאל מאשה ענעת הקדושין שלה וקידש בזה, כתב ע"ד המקנה ה"ל, דמדברי הבית דוד (לרי' דוד) סי' כ"ג צענין ז' נשים שהחלפו ענעות הקדושין שלהם, משמע דגם ככה"ג צענין ידיעה הבעל, ונחתם סופר סי' קע"ו דן צענין כסף הקדושין שניתן לחלוטין, וכחז ח"ל: אמנם הר"ש צ"ס מהר"ם מינן ס"ל דודאי פרוטה מכסף הקדושין ניתן לחלוטין, אך מה ששוב יוחר לא ניתן רק לקישוט בעלמא ואותו ביתר החזיר בנחלתה כ"ר, וזריכה להחזיר גוף הבעתה והיורשים נותנים לה פרוטה כסף קדושה, ע"כ, ונמנחתה שם כתב בדיון הששי, שבעתה הקדושין השוב יותר מפרוטה אם נחלתה או נהרשה חזר כ"ר, וכיון שהמותר מפרוטה לא ניתן לה אלא לקישוט יכול למכור ולמשכן כמו כל זהב וזדולה, ע"כ, ולפי"ז נראה פשוט דאין לחלק בעצתה קדושין שלה, וגם בזה צענין שיהיה צידעה הבעל כ"ר, וז"ל לשאר העומים להצריך לקדש שנית כדי שיהיו קדושי ודאי לכו"ע.

ובאבני גזר סי' קל"ז כתב לחלק דהיכא ששאל בפני המתקדשת מקודשת, ובשאל שלא בפני המתקדשת אינו אלא חשש בעלמא, ואפילו ספק גמור לא הוי. ויכא לפי מה שחממה על הרמ"א ששינה מלשון הרשב"א, דהרשב"א חשש לבעל הקדושין מטעם דמן הסתם כל חכשעים צדי האשה הם של בעלה ואין לה רשות ליתנם לאחרים, ואם כוונתו מטעם דמה שקנתה אשה

באר הגולה

ת שם נשם אלו הר"ש
נפסקו נפרק קמח
דקדושין ונמשכות כלל ליה

כ ה הנותן לחבירו מתנה על מנת להחזיר

ביאור הגר"א

[נד] הנותן כ"ו דהו
מתנה לכ"ד כמ"ש

והלך

בקדושין שם לבר כ"ו וק"ל דיכול אפילו להקדישו ועתו"ס דב"ב קל"ז א' ובסוכה
מ"א ב' ד"ה הלך כ"ו:

אוצר

ס"ק קד אות ב-ס"ק קה אות א

הפוסקים

שאין תנאי להחזיר רק בכולו], והתם במקדש בשלו מסתמא
דעתו להקנות הכל, וכן נדעת האשה מן הסתם, משא"כ ציודעת
שהוא שאלו, וצפרע שהרי בל"ר א"ח סי' תרנ"ח כתב דאשה
שנתנה לזלזל בלא ידיעת בעלה מסתמא אין הצעל מקפיד, ומכ"ש
באשה הנושאת ונותנת בחור הבית, וגם בצמ"ג בל"ר שם כתב
דצמ"ג מסתמא אין הצעל מקפיד, וכתב באשה נ"י אין צידה
רק למכור ולא ליתן במתנה כ"ו, ואפ"ה אמרין דעכ"פ צמ"ג
שהוא רק במתנה ע"מ להחזיר אינו מקפיד, וא"כ ה"ה בשותף,
ובצמ"ג שם הרי מצוה דקדושין קול ממלכות לכס וכן הוא דעת
המשא"ה משה כ"ל, וכיון דגם צלולז יולא בצמ"ג כ"ש בקדושין,
וצפרע דהרי במקום דליכא הפסד ממון קו"ל דניחא ליה לאיניש
למיעבד מלוא בממון כ"ו, אך אם השני לוח א"ח"ב ומקפיד,
הנה לפי"ד המשא"ה משה גם בצמ"ג מהני, אבל לפי"ד הא"ר
והצמ"ג יש לעיין, ואם ידע ושתק מחילתו יש לדון [לדידכו]
מהל דשתק ולצסוף לוח בחי"מ סוסי"י רמ"ה, ואם לא ידע
וכשנודע לו הקפיד י"ל דלא הוי קדושין.

ה. מי שאין בידו אלא טבעת שאולה ומטבע, באיזה
משניהם עדיף יותר לקדש. ע"י צמ"ק ק"ו אות ג'.

טע"ף כ. קה. הנותן לחבירו מתנה על מנת להחזיר.
א. דעת הראשונים בדיון זה. עכ"ל"ג דמקור הדיון
הוא ברא"ש פ"א דקדושין סי' כ', ובחשובותיו כלל ל"ה סי' צ.
והוא דכשהעלה שם הרא"ש במקדש טבעת שאלה דמקודשת,
כתב בטעמו דאין סבדי שנתן לו באופן המועיל, ואם לא יועיל
בלשון שאלה יהיה בלשון מתנה, ולכל הפחות תהיה מתנה ע"מ
להחזיר, והוי מקודשת ויקרה מהאשה ויחזירו או יחזיר לו דמיו,
וחזרה דמים הוי חזרה אפילו לרצן דלגוי ארשב"ג באינטיג
בגיטין ע"ד א', [באומר ה"ז גיטך ע"מ שחתי לי אינטיגית,
ואצרה, דסבדי רצן דאיני מגורשת אפלו נתנה לו דמיו], דדוקא
התם דלגטורא קא מכין והא לא יערה [אם תהא מגורשת
בנתינת דמיו, אבל בעלמא מהני חזרה דמיו], ובצמ"ג מפלגין
בגמ' שם ע"ד צ' כ"ו, וגבי שור צמ"ג קל"ז צ' [באומר שור
זה נתון לך במתנה ע"מ שחזירכו לי והקדישו דאינו קדוש],
נראה שאם הקדישו וחזיר לו דמיו ה"ז קדוש, דכיון שהחזיר
לו דמים-ויכול לקנות בהם שור אחר כיוצא בזה, קרינן ביה שפיר
מידי דחוי ליה. וצפסקו שם סייס הרא"ש, כלל דמולתא אם
נתנו לאדם מתנה ע"מ להחזיר וקידש צו את האשה מקודשת,
ובצמ"ג שהחזיר המתנה למי שנתנו לו או דמי המתנה.

גם בתשובת ה"ר אביגדור כ"ץ שצו"ת הרא"ש שם, אחר
שכתב דמתנה ע"מ להחזיר מיקרי קנין בגוף לשעה ומהני
גבי לזלזל דבעינן לכס משלכס, כתב עוד, ומיניה ילפינן לכל מיני
ואפילו לקדושין דאורייתא דמתנה ע"מ להחזיר שמה מתנה, דעדיף
משאל, שהרי אם נאנס קודם חזרה פטור, אלמא דמתנה הוא
אף שטומד לחזרה, וגם צוה יפה כהו, דשאל אינו רשאי להשאל
צלי רשות בעלים, וזה יכול להשאל וליתן לאחר בלא רשות בעלים
ע"מ להחזיר, ואחרי שכתב ג"כ ליושב דלא חיקשי מהא דגיטין
ע"ד

הפסד, ממילא לא מהני גם בתנאי [וכמובא לעיל בתחילת אות
א'], וא"כ אף צמ"ד שנתודע להצטל והסכים למעשה וחינו
לנתינת ע"מ להחזיר, ואינלא מילתא למפרע שגם בתחילה היה
ניחא ליה צמ"מ להחזיר, מ"מ בלא תנאי אין ראייה דניחא ליה,
וכיון דלא ניחא ליה בלא תנאי לא מהני לחול משום זכות גם
בתנאי, ועוד דבצ"ש צמ"י סק"א חולק על הצמ"מ כ"ל (דס"ל
דטבעת הקדושין היא שלה), ומסקנת האחרונים דהוי ספקא
דינחא, ומלכד זה בשאל שלל צפני המתקדשת לא הוי רק חשש
בעלמא כ"ו, [וכמובא ממנו לעיל בסוף אות הקודם], ועוד דגם
במקדש טבעת שאלה מצטלז כדי לקדש, הגם שפסק בשו"ע
כהר"ש דמקודשת, אבל הרשב"א צמ"ד סי' רע"ג חולק ע"ז
כ"ו והוי ספק קדושין, [ע"י ע"ז לעיל סק"ט אות א'], וכ"ש
בזה, ולריכב קדושין אחרים. וע"י בסוף דברי מהרש"ם שצ"ח ד'.

ג. וכששאל מהבעל טבעת הקדושין של אשתו, או שאר
חפצים השייכים לאשה עצמה בלי ידיעתה. בערוך
השלחן אחר שנתן טעם בצמ"ק פ"ג למה שכתב לקדש בחפץ
שאל מאשה שלא בידיעת בעלה, דטבעת או שאר חפץ השייך
לגופה הרי הם שלה [וכמובא לעיל אות א'], כתב בצמ"ק פ"ד
דלפי זה בכלים השייכים לגופה לא מהני דעת הצעל בלא דעתה.

ובחמדת אפרים סי' נ"ח צידון בעל שנתן טבעת הקדושין של
אשתו לאחר וקידש בה, הביא דברי הרמ"א סי' י'
כע"ף א' דלא נתן לה לחלוטין, ובצמ"מ שם חולק וסובר דהוי
מתנה גמורה וחלוטה, ובצ"ש הביא מהמ"ר מ"ינן דפרועה אחת
נתן לחלוטין, וכתב שלפ"י צמ"ד הרי פרועה אחת היא שלה
לחלוטין אפילו לדעת הצ"ש, ועל זה לא מהני מתנתו אפילו
בידיעתו, והמקדש הרי קידש בסתם והמתקדשת סברה להתקדש
בכל הטבעת כ"ו, וא"כ אינה מקודשת משום שדעתה לכל הטבעת.

ובמלאת אבן סע"ף זה דף ס"ט ד' הוסיף על דברי הצ"ש
סקמ"ט שכתב דכל מסדר קדושין צריך לשאל את הנתן
אם הטבעת שלו ואם שאל מאשה שיש לה בעל, דאפילו שאל
מהבעל והודיעו שרואה לקדש צו, צריך לשאל עוד אם הוא
מהכשועים שקרה לה הצעל אחר הנשואין, דאין לו רשות ליתן
ולמכור בלא רשותו כמבואר צמ"י י' מסע"ף י"ג ואל"ף, ובצמ"מ
וצ"ש שם סע"ף ע"ו, גם אם הוא טבעת הקדושין שלה דהוי
נכסי מלוג כדאיחא צמ"י פ"ה סע"ף ז' ח', צריך צוה גם רשותה.

ד. וכששאל משותף אחד בלי ידיעת השני. בשו"ת מהרש"ם
ח"ב סי' רכ"ב צידון כ"ל, האריך בזה, וכתב
שצמ"ק דיון נראה דצמ"ד הקדושין הם כדיון, שהרי בצמ"ג
סי' תרנ"ח סק"ג הקשה מהל דמקדש בחפץ שאל כדי לקדש
דמקודשת, דאמרין שנתן באופן המועיל, ולמה אינו יולא באתרוג
השאל, ובהכרח אשל אצרכם [לר"א אופנהיים] כתב שם צמ"ס
משא"ה משה ח"ב א"ח סי' צ'. לחלק דבקדושין אינו מקנה אלא
צמ"י שור פרועה, וא"כ צמ"ד ג"כ הקנה רק שו"פ, וש"פ הרי
יש ג"כ בחלקו של המשא"ה, ומקודשת כשהיא יודעת שהוא שאל
מאחר כ"ו, ולא דמי לסע"ף י"ח צמ"ג צמ"ס הר"ן [בשותף שקידש
בחלקו דאפילו יש בחלקו יותר משו"פ, אפ"ה אינה מקודשת

אוצר

סי' קה אות א—ב

הפוסקים

אין בדבריו כנוס, ע"כ, ומדקאמר אין בדבריו כלום משמע דאם ידעין צדדי שכן היה שנתן במתנה ע"מ להחזיר, יודה דאיה מקודשת, ומשמע שם דאף בנתן כדי לקדש הדין כן. וכ"כ בשפת הים (להר"י מאייו) סי' י"א דף ס"ז עור ב.

גם בצמח צדק (מליבוטאוויטש) סי' ל"ח דף כ' עור ג' ובסי' קי"א אות ב' כתב דהר"ש ס"ל דבנתן לו מתנה ע"מ להחזיר וקידש בו לא הוי קדושין, ואפילו בנתן לו כדי לקדש, ועפ"י הכוחות המתשובה ה"ל א.

ובדעת העיטור. ע"י לעיל סק"ט אות א' שהוצאו דברי העיטור ח"א אות ק' קדושין דף ס"ז ד', במקדש בטענת שאלה, דאיכא דמדמי לה למתנה ע"מ להחזיר ואינה מקודשת, ואיכא מ"ד סתם שאלה ל' יום כו'. וכתב בשו"ת הר"י מאייו (בעל שפת הים) שצנני משה (להר"מ מאגאר) ה"ל אישות סי' ב' דף קמ"א ח' א', דהעיטור ס"ל דחזרת דמים לא הוי חזרה כל איכא דאיכא צעין, וכ"כ במתנה אפרים ה"ל זכיה ומתנה סי' ב' בדעת העיטור, והכי ריבועא דברי העיטור שהביא הרא"ש בפ"ג דסוכה סי' ל', ג' ולכן אינו יכול לקדשה במתנה שנתן לו ע"מ להחזיר, דהא איכא צעין ואינו יכול לחתו לאתריס ולהחזיר הדמים, דבאותה שעה שנתנו לקדושין לא צעי לקיים תנאו שהתנה בדוקא להחזיר כל שהוא צעין, ואם אחת אומר דמקודשת נבטלה המתנה וא"כ אף כאן קדושין.

וע"י בב"ש סי' כ"ט סק"ד שכתב ג"כ באופן אחד, דהעיטור דמדמה למתנה ע"מ להחזיר, לא ס"ל כהר"ש שכתב דיכול ליתן להנאות דמים בעד הכלי.

אולם בדרישה אות ע', אם כי מתחילה ראה ג"כ לומר דהעיטור פליג עם הרא"ש [וכנ"ל], אך כתב שוב, שזה דוחק, דא"כ אדקמיפלגי דין זה לענין קדושין, ה"ל למיפלג בעלמא בכל מתנה ע"מ להחזיר אי צריך להחזיר צעין, ועוד דאין לשון העזר משמע כן, דה"ל למיכתב דין זה [דמקדש בחפץ שקיבל במתנה ע"מ להחזיר] בלשון פלוגתא כו', ולכן נראה דעיקר הפלוגתא כמ"ש בפרישה [אות מ"ה], אם סתם שאלה ל' יום, ומש"כ דמדמה למתנה ע"מ להחזיר, היינו שמקדש את האשה ע"מ להחזיר. וע"י צ"ח שכתב ג"כ דמה דמדמה למתנה ע"מ להחזיר, היינו שמקדש את האשה ע"מ להחזיר. וכ"כ צפרי הארץ סי' ד' דף ל"ז עור ב'.

גם בחזון איש סי' מ' אות ח' כתב דהעיטור אם קידש בחפץ שנתנו לו במתנה ע"מ להחזיר, שפיר י"ל דמקודשת כשיפויס את הנאות בדמים, וכדעת הרא"ש, ומש"כ הדרי"ש [בחחילה], אינו מובן.

ובאבני מלואים סי' כ"ט סק"ד דמ"א ד' כתב ע"ד ה"ש ה"ל דהעיטור לא מהני חזרת דמים, דאישתמיטתיה מש"כ הרא"ש להדיא בפ"ג דסוכה סי' ל' בשם העיטור דחזרת דמים מהני. גם צק"א לצי"ח החדשות לס"י פ' כתב על דברי ה"ש ודרישה ה"ל שכתבו בדעת העיטור דלא מהני חזרת דמים, שא"כ חורפייכו כתבו כן, דהא מצויר ברא"ש סוכה בשם העיטור דחזרת דמים הוי חזרה כו', וז"ל או דס"ל דמקדש בהנאה שימוש לא מהני כו', או דס"ל דסתם שאלה יכול לחצו מיד כו'. וע"י צפרי הארץ סי' ד' דל"ח ג'.

ב' דעת האחרונים להלכה. בשו"ת מהר"י מנרונא סי' ע"ט כתב דאין לומר דהא דמתנה ע"מ להחזיר אינו מועיל, הני מילי במקדש גופיה דאיכא למקדשת ע"מ להחזיר דשייך ביה גזירת חליפין, אבל אם אחד נתן להמקדש ע"מ להחזיר והוא מקדש בו ויחיד להמקדשת במתנה גמורה מקודשת, דהא הנוקדש קנה

ע"ד וצ"ב קל"ז וכברא"ש ה"ל, הוסיף עוד, וקבלתי ממורי מאשפירא דדוקא בקדושין דמטי ליד האשה ע"מ להחזיר לא הוי קדושין, דדמי לחליפין [וכדלהלן סי' כ"ט סעיף א'], אבל אם המקדש לקח טענת ע"מ להחזיר והלך וקידש בה אשה סתם מקודשת, דכל האומר ע"מ כאומר מעכשיו דמי וכו' מתנה, וכי יחיד איכו לא לאו ע"מ להחזיר יחיד לא ולא דמי לחליפין, ואף דאריכה להחזיר כדי לקיים תנאו, יחזור ויקנהו ממנה ויקיים תנאיה.

וכן כתב בשו"ת הרשב"א ח"ד סי' ר"ב דמתנה ע"מ להחזיר מתנה גמורה היא לכ"ע, ואם קידש בו את האשה ואח"כ החזירו הרי זו מקודשת, ואם הקדישו והחזירו הרי זה מוקדש וכו'. וכן בצדה לדרך מאמר ג' כלל א' פ"ו כתב שאם נתן לאדם חפץ במתנה ע"מ להחזיר וקידש בו אשה, מקודשת, רק שיחזיר המתנה או הדמים להנאות.

אולם בח"י הריטב"א קדושין י"ג א' כתב שאם נתנו לו טענת במתנה ע"מ להחזיר וקידש בה אשה אינה מקודשת, דהא איכו מחויב להחזירי גופא להנאות, דאי לא, לא קנה, כדאמרין גבי אחרוני [צ"ב קל"ז ב'] לא החזירו לא יאל, וכיון שכן כי יחיד להאשה נמי ע"מ להחזירה לו הו', ואין אשה מתקדשת במתנה ע"מ להחזיר. וע"י במלאת חפץ לסעיף זה שכתב דעטס הריטב"א דלא ס"ל כהר"ש דמהני חזרת דמים במתנה ע"מ להחזיר. אולם בשפת הים (להר"י מאייו) סי' י"א דף ס"ז עור ב' כתב דמדבריו בסוכה דף מ"ה מוכח דס"ל דחזרת דמים הוי חזרה כו', וז"ל דס"ל דדוקא כשאינו צעין הוא דהוי חזרה כו', וא"כ גבי קדושין כל דאיכא צעין מחויב להחזירי ולכן אינה מקודשת.

ובבטורי קדושין דף ר' ע"ב כתב ג"כ דאם נתן אחד לחזירו מתנה ע"מ להחזיר והלך המקבל וקידש בו אשה דאינה מקודשת, שהרי נעשה עליו גזל, והביא ד"ש אומרים דמקודשת לכשישלם, וכ"ש אם הודיעו שהוא מקבלו לקדש בו את האשה, שאין דעת הנאות [מקפיד] בכך, וסיים דאין נראה כן.

וע"י בלקוטי דיונים מצעל המנהל שצכלצו סי' קמ"א, ומוצא גם צארחות חיים ח"ב ה"ל קדושין סי' י"ג ד"ה ומי, מעשה באחד שקנה טענת מחזרו ע"מ להחזירה אחר הקדושין, ולא יתן לה פחית מאשר קנה ממנו, ודן ה"ר שמואל מאיברא שאין הקדושין כלום, וראיה מהא דאמרין בקדושין גבי מתנה ע"מ להחזיר בכולהו קני לבר מאשה, ואע"פ שיש להקל ולחלק קצת, דהבא אם תחזיר האשה בטענת למיכר יחזיר לה המעות כו', מי"מ הסכימו הרבנים לפסול הקדושין.

וע"י צאח הסמוך בדברי הטיב קדושין סי' כ"ט סק"ב, מש"כ בדעת הרמב"ם.

ובדעת הר"ש משאנץ, כתב בנרס שלמה (להר"ש אמארייליו) סי' י"ט דף ס"ט א', דמתשובתו שכתובות מיימוני ה"ל אישות סי' י"ח נראה דס"ל דאינה מקודשת, דהא כתב שם בנידונו דכיון שמסר לו לקדש, במתנה גמורה נתן, ומה גם שהודה שנתן במתנה, ואף שלמחר חזר ואמר שנתן במתנה ע"מ להחזיר,

(א) וע"י בס"י צ"ח דף כ"א טור ב' שכתב בתוך דבריו דיש לדחות, דמש"כ הר"ש דאינה מקודשת אפשר דהוא משום שנתרעמה תאשה על שקדשה בטענת שאינה שלו, אך בס"י קי"א ה"ל, שכתב אחר סי' צ"ח, חזר וכתב דלהר"ש אינה מקודשת, וכנ"ל, ולא הוזכר דחיה זו.

(ב) ונדפסה החשיבה בשינויים גם בספרו שפת הים סי' י"א.

(ג) מכאן עד סוף הקטע הם מדבריו בוף קמ"א א'.

אוצר

סי' קה אות ב

הפוסקים

קנה, דמתנה ע"מ להחזיר מועיל בכל התורה, זה עשות גמור, דהא בכל מתנה ע"מ להחזיר אי מקיים הנאמר ואח"כ לא מועיל ואי לא לאו כלום הוא, כדאמרין בסוכה מ"א ז' וצ"ב קל"ז ז', וא"כ אי יביע המקדש להמקדשת במתנה גמורה שלא ע"מ להחזיר אשתכח דבעל תנאו ולאו מתנה הוי מעיקרה, וצבדיא אמרין בקדושין ו' ע"ב ה"לך אחריו זה במתנה ע"מ שתחזירכו לך, החזירו יאל לא החזירו לא יאל וכו'.

ובתפארת יעקב סק"ט כתב דמשי"כ הרא"ש דחזרת דמים הוי חזרה אפילו לרבנן דדוקא הכס דלעזרי מכוין, הוא תמוה, דהכס משמע איפכא, דאפילו רש"י דפליג ואמר שחזן לו דמיה וכו' גט, היינו משום שנאבדה האילנות, ואפילו לא יבא גט לא יבא לו האילנות, ולכן מהני דמיה, אבל אי היתה האילנות קיימת ודאי דאפילו לרש"י היתה לריבך ליתן אילנות דוקא ולא דמים, וא"כ הכא ודאי כל כמה שבעצת קיימת ר"ל הוא צב"ב שלו כדאמרין צ"מ ל"ח א', ומשי"כ הרא"ש גבי שור, מצוה צב"ב שם הכופר, דמשמע שאינו מוקדש כלל, ולהרא"ש למה לא יבא מוקדש, ונכ"פ לזה לקיים תנאו לשלם עבורו וממילא כשור מוקדש, דכיון שיכול לקיים הקדשו ע"י קיום התנאי למה לא יקיים התנאי וההקדש יבא קיום, אלא ע"כ דלא הוי קיום התנאי רק בהחזרת השור ואם יבא הקדש לאו צר חזרה הוא, חס ברור כ"ה, ואפילו תימא שנחפס הסכר שיקנה ממנה החפץ, מ"מ כיון שלא גילה שהחפץ שאלו צידו או שניתן לו ע"מ להחזיר, לא נהקדש רק אדעתא דחפץ גופא ולא צדמיו, וכאן הרי חסא מוכרח למכור לו כמו שיראה, דא"כ תלמדך להחזירו בלא כלום כ"ה, ולפי"ז צותן מתנה ע"מ להחזיר אין מקום שיכול לקדש בו אשה, רק אם מודיע לה שאינו מקדשה רק בנכח הקישוע ושכחא מוכרח להחזירו. וכ"כ בסק"ט.

גם במחנה אפרים ה"ל זכיה ומתנה סי' כ' בשדן צענין קיבל חפץ במתנה ע"מ להחזיר אי מהני חזרת דמים, תמה על הרא"ש מנח גענין וצ"ב ה"ל, ומסוק דלפי"ז נראה דהמקדש אשה במתנה שנתנו לו ע"מ להחזיר הוי ספק קדושין. וכן במשכנות יעקב חז"מ סי' כ"ז תמה מהגמ' ה"ל על הרא"ש שכתב דחזרת דמים מהני, ועפ"י הקשה גם על משי"כ הרא"ש דצב"ב עצת כדי לקדש מהני, דהא לריבך להחזיר, וס"מ שיש להחזיר לקדש בשלו דלא ליתיה לדי ספק ח"י.

ובבית קדושין סק"ט כתב שיש לעיין בזה חילוקי דיוס בזה, דאם הודיע להאשה שהוא מתנה ע"מ להחזיר א"כ ע"כ ע"ד כן קיבלה, וא"כ מי עדיף מקדשה בשלו במתנה ע"מ להחזיר דאינה מקודשת כ"ה, ואריך לפרש דברי המחבר דאיידי בקדשה סתם ולא הודיע לה שאינו שלו, דמ"מ אם יתן הדמים היא מקודשת דהא לא העשה אותה, וכן אם קונה ממנה וכו"מ הרא"ש, ולפי"ז אם קידשה סתם ואינו רוצה רק שתחזיר בלא דמים ודאי אינה מקודשת כ"ה, וכן אם האשה אינה רוצה רק גוף החפץ ולא דמיו אינה מקודשת, דיכולה לומר שדעתה [היתה] דוקא על גוף החפץ, אלא שאם רוצה יכול ליתן הדמים להנותן וישאר החפץ ציד האשה, ומ"מ נפקא מינה בזה התנה שיחזיר

לו דוקא גוף החפץ כ"ה, [אך] צעיקר מאי דס"ל להרא"ש דחזרת דמים מהני, בנשואה הארבעה דראיית הרא"ש מניין אינה ראייה, דאינה שם דדוקא צויתא צעיקר אבל צויתא צעיקר מי אמר, ואין ראייה שישקנו מהחפץ צע"כ, ועוד דא"כ צבור זה נתון לך במתנה ע"מ להחזיר למה לא יבא הקדש ונכ"פ אותו לשלם להנותן דמים, ולכן קשה להחליט צענינים אלו לקדושי ודאי. וצ"ב כ"ט סק"ב הוציא משי"כ הרמב"ם צ"ב מאישות ה"ל כ"ד בטעם דאינה מקודשת במקדשה ע"מ להחזיר, שאם לא החזירו לא נתקיים התנאי ואם החזירו הרי לא נהנית, וכתב שג"ה דלפי טעמו של הרמב"ם הוא הדין צותן לו אחד מתנה ע"מ להחזיר וקודש בו אשה אינה מקודשת, דהא שייך טעמו שאם לא החזירו לא נתקיים התנאי, ואם החזירו לא נהנית, ולא כ"ל בספרת הצ"ח סק"מ [שכתב בטעם הדין בקידוש בחפץ שאלו בנכח הקישוע דמקודשת אף שצריכה להחזיר החפץ], דכיון שניתן לה כל מה שיש לו בחפץ לא דמי למתנה ע"מ להחזיר, ולכן ל"ע משי"כ המחבר צותן מתנה ע"מ להחזיר וקידש בו דמקודשת, דלדעת הרמב"ם ודאי ליתא, וכבר כתבתי שצ"ל ל"ע בכל הדיוס האלו.

ובצמח צדק (מליוצאוויטש) סי' ל"ח האריך להקשות על הרא"ש, וכתב צויתא ו' דמשי"כ הרא"ש דחזרת דמים הוי חזרה, הנה צב"ב ח"מ סי' רמ"א הג"ה אות מ"ג הוציא מהרי"ם סי' ז' דס"ל דחזרת דמים לא מהני כ"ה, וצב"ב א"י סי' תרנ"ח גבי נתן אחריו במתנה ע"מ להחזיר, נפסק דאם לא החזירו לא יאל אפילו נאנס, והוא מדברי הרא"ש סוכה פ"ג סי' ל' צ"ב העיטור, ומי לא איירי שבעל האחריו כבר יאל ז', וצ"ב השני הרי יאל אף בשאלו, ואפ"כ אם לא החזירו המקבל לא יאל, דאמרין שבודאי קפיד שיחזיר לו גוף האחריו דוקא, וא"כ הוא הדין בכל מתנה ע"מ להחזיר י"ל כן שקפיד על גוף החפץ, וא"כ אם לא החזירו אף אם נאנס מידו וליהא צעין, נחבטלה המתנה כיון שלא קיים תנאו, וכ"ש הכא כשמקדש בו אשה ואינה צעין ציד האשה כ"ה, ועל כרחק ל"ל דהרא"ש סמך על הטעם השני שיקנה מהאשה ויחזירו כ"ה, אך קשה דהרי לא מקדשה אלא בגופו של חפץ והרי מחויבת להחזירו, ודמים שיתן לה א"כ הא לא קידשה, ועכ"פ כשאינו מודיע לה הרי סבורה שמקדשה בגוף החפץ ונתן לה צתינה גמורה לעיבודתו, ובאמת אינו מתנה גמורה אלא צד אחד, היינו בזה חסא תרעה להחזירו עבור מעות, אבל אם לא תרעה אין כאן נתינה כלל, וא"כ הוי מתנה ריעא מאד והיא סבורה שזהו מתנה טובה כ"ה, ואף שא"כ נתינת להחזיר הטענת, מ"מ בשעת קדושין הטענה אותה שנתן לה במתנה גמורה כאילו היא שלו לגמרי, ובאמת אינו יכול ליתן נתינה גמורה, וגם מה שהיא מתנאה א"כ י"ל דמשום כיסופא הוא דא"כ יתבעו הקדושין ויהיה גנאי, ואריך לדמוק להרא"ש דמה שאין צב"ב ליתן במתנה גמורה זה לא מפני שלא נתן לו לחלוטין, דמתנה ע"מ להחזיר הוי מתנה גמורה לשעה, ורק שאינו יכול ליתן במתנה מפני שצריך לקיים התנאי, ותנאי זה אינו גורע מזהו המתנה יותר משאר תנאים, דבודאי יכול לקדש אף קודם שיקיים התנאי וכשקיים א"כ הוי קדושין כ"ה, מיכו א"כ

ביטול התנאי, כיון שעבר על דעת הנותן במה שנתן מתנה גמורה להאשה וא"כ בטלה המתנה לגמרי, אלא שכתב לתרץ דלפי דברי רוב הפוסקים החולקים על הרמב"ם בפי"ה מגירושין ה"ל י"ג, צ"ל דבמה שירד לספק אין זה ביטול התנאי כל שנתקיים התנאי אח"כ, והאריך בזה.

ד) וכעין זה הקשו על הרא"ש בפנים מאירות ח"א סי' צ"ב ובעדות ביעקב (להרי"י די ביטול) סי' ס"ז דף קצ"ב ג'.
ה) וצ"ש עוד שהקשה דאך רשאי ליתן מתנה חלושה על סמך שיקטרו אח"כ ממנה, דשמיא לא תורצה למוכרו ולא יוכל לקיים תנאו, ונקטא דבמה שנותן לה יורד לספק ביטול התנאי, וא"כ שמיא ע"י הוי

אוצר

סיק קה אית ב

הפוסקים

גם בלבד שסוף כ' כתב שם נחנו לו מתנה ע"מ להחזיר והלך וקידש בו חשה ה"ז מקודשת, דקו"ל מתנה ע"מ להחזיר שמה מתנה והרי הוא שלו ונשלו קידשה, ואף שר"ך לקיים חנאו ולהחזירו, יקרהו מהאשה ויחזירו או יחזיר הדמים להנותן. וכ"כ בנתיבות השלום נתיב י"ג סוף י"ד, דאם נתן לו אחד דבר ע"מ להחזיר יכול זה ליתן ולקדש בו, ואח"כ יקרהו מהאשה ויחזירו להנותן או יחזיר לו דמיו.

ועי' בפ"ת ס"ק כ"ח ד"ה וע"ש, שהביא דברי החת"ס ח"א ס"ה ק"ו שכתב ג"כ בדמיתה ע"מ להחזיר כיוונו של ממש לחלוטין ולנתיבות ויכול למכרו וליתנו לחלוטין, וישתדל לפיים את הנותן דמים או שימחול התנאי.

ובבית אפרים חו"ד ס"י נ"ז כתב דאין להקשות על הרא"ש מהב"י גיעין ע"ד דאיתא שם דאפ"ל לרש"י לא מהני חזרת דמים רק בליחא בעינא, ומדברי הרא"ש משמע דאפילו איתא בעינא מהני, דהיינו טעמא דהרא"ש, דכיון שזה קידש חשה במתנה זו שנתנו לו ע"מ להחזיר, השתא מיהא הא ליתא בעינא, ושפיר מהני חזרת דמים, דמה דאמרין בגמ' דכי אמר רש"י דמהני היכא דליחא בעינא, אין פירושו שנאבד מהעולם, אלא אפילו אם נתנו לאחר וכח"כ, דעכ"פ ליתא בעין בידו. וכ"כ בספרו קרי"א לשו"ת ב"ה החדשות ס"ה פ"י.

גם בקצות החושן ס"ה רמ"א סק"ז כתב דהא שכתב הרא"ש דבקיבל מתנה ע"מ להחזיר יכול לקדש בו ויתן לו דמיו, היינו דכיון שכבר מכר לו נתן החפץ כו"ל בליחא בעינא, ואמרין דעתיא דאין ראונו שצביל כך יתבטל תנאו, וא"כ מה שכתב או נתן שפיר נתן דהא דידיה הוא אלא שחייב לקיים תנאו, וא"כ אין התנאי מתבטל בזה כיון שנתן לו דמיו, ורק בליחא בעין תחת ידו בזה הוא דבעין שיחזיר לו החפץ דוקא. וכ"כ בספרו אבני מלואים ס"ה כ"ט סק"ג בתוה"ד.

ובדברי נחמיה ס"ה ד' אחר שכתב ג"כ בספרת הרא"ש דכאן שכתבצח ביד האשה נראה פשוט דהוי בליחא בעינא לגבי ידיה, הוסיף עוד שאפילו אי נימא דכ"כ חשיב איתא בעינא, ג"כ אין סתירה מהב"י, דיש לומר דדוקא גבי איתעלית דשייך לומר ללעורה מכיון אלא דרש"י פליג, בזה אמרין דאמר דשמעין לרש"י היכא דליחא בעינא אכל בליחא בעינא מי אמר, והיינו דאפשר דמודה לרבנן בזה, משא"כ בעלמא דלא שייך ללעורי, אלא הכוונה ודאי רק להרווחה דאמרין דלכו"ע מה לי הן מה לי דמיהן, אין חילוק בין ליחא בעינא לליחא, ובכ"כ אחי שפיר דברי הרמ"א חו"מ ס"ה רמ"א סוף ז' [דבמתנה עם חזירו לתת לו חפץ פלוני יכול לתת לו דמי החפץ], דמשמע ודאי דמיידי בכל גווני, אך בתה"ד ס"ה ש"א מצוה דלא מהני חזרת דמים בליחא בעין כו', אמנם מדברי הרמ"א משמע ודאי דמיידי גם כשהוא בעין כו', ונראה דלא ס"ל בהתה"ד אלא כ"ל כו', ועיקר דברי התה"ד אינם מוציאים וכו'.

וכ"כ בשבט יעקב ח"ב ס"ה פ"ג אליבא דהרא"ש וסו"מ, דעד כאן לא אמרין שם בגמ' דלא מהני, אלא בגיעין שיש חשש ללעורה, דבליחא בעין גם רש"י מודה דלא מהני, משא"כ בנאבד דסובר רש"י דסגי ליה בלעורה דידיה ומחל על הכשר, אכל היכא דלא שייך ללעורי רק להרווחה, גם אם נתן הדמים סגי אליבא דכו"ע, כמשמעות כל הפוסקים הראשונים, וכח"כ אמרין בגמ' ב"מ ס"ה מה לי הן מה לי דמיהן, ובפנים מאירות ח"א

ח"כ הרי עכ"פ נפחות כו"ל פלוגתא דרבותא שהביא בשער המלך פ"ג מה"ל זכיה ומתנה, שמדברי ה"ר ישעיה שברא"ש סוכה פ"ג ס"ה כ"ט מצוה דמתנה ע"מ להחזיר אין הגוף קנוי למקבל, ובשמחזירו ח"ל להקנות להנותן, וכתב עוד שח"כ הרשב"א וה"א שבר"ע, וכן נראה מרש"י קדושין דף ר' ע"א, ולהרא"ש והרי"ט דהקאה גמורה היא וממון שלו, וכשמחזירה צדי הקאה גמורה ככל הקאות דעלמא כו', והשתא לא מציעא לדעת ה"ר ישעיה שאין לו זה קנין הגוף, ח"כ ודאי שם נחנו מתנה גמורה לאחר אין זה מתנה כלל אף אם קיים התנאי ח"כ, דמאחר שלא היה לו בו קנין הגוף איך יתן לאחר בו קנין הגוף, אלא אפילו לפי דברי שאר הפוסקים דהוי קנין ממש לשעה כו', מ"מ י"ל שאינו יכול ליתן מתנה גמורה שהוא קנין לחלוטין, ואף אם יקרה ויחזירוהו מ"מ י"ל שלא היה ע"ז דין מתנה גמורה, כיון שגם לו היה צהכפן רק קנין שעה, ומה שכתבנו לעיל לדמות לשאר תנאים דמהני כל שמקיים ח"כ, לא דמי כלל, דהתם הדבר קנוי לו קנין עולם רק שגלויו לקיים התנאי כו', משא"כ תנאי דע"מ להחזיר דאף כשמקיים התנאי לא היה לו קנין עולם רק קנין שעה, ואפילו בנתן לו ע"ד לקדש אין לומר דכיון דידוע דלקדש חשה לירך מתנה גמורה וא"כ הוי כהרשכו ליתן לה מתנה גמורה כו', דסוף סוף כיון שהתנאי מעכב אינו יכול ליתן במתנה גמורה כו', וכ"ש בנותן סתם מתנה ע"מ להחזיר דיש לחוש עובדא כו', ועוד קשה דעכ"פ אם האשה חקדיש את החפץ אינו הקדש, וקו"ל [בנדרים מ"ח א'] דכל מתנה שאם הקדישה אינה מקודשת אינה מתנה כו', ואין ללמד לדעת הרא"ש והטור עפ"י מ"ש הרא"ש כאן דבמתנה ע"מ להחזיר אם הקדישו והחזירו לו דמיו הוי הקדש, וא"כ יכולה להקדיש, דהא כל הפוסקים לא ס"ל כן כו', גם מ"ש בחשוכה ה"ר אביגדור שברא"ש שיכול להקדיש ויחזירו ויפדוהו מההקדש, משמע מהפוסקים דלא ס"ל כן כו', והעולה מכל זה דבנותן מתנה ע"מ להחזיר אפילו נתן לו ע"ד לקדש יש בזה כמה חששות כו', וכ"ש בנותן סתם מתנה ע"מ להחזיר כו', ולכן יש לנהוג כמו שנהגים פה שהמש"ס יש לו טענת קדושין ומטרה למקדש ולמחרת חזר השמש וקונה אותה מהאשה.

גם בשפת הים (להר"י מא"י) ס"ה י"א דף ס"ז א"ו, האריך להקשות על הרא"ש, והביא דברי הסוברים דחזרת דמים לא מהני, וגם דן דאף להסוברים דבמתנה ע"מ להחזיר לר"ך המקבל לחזור ולהקנותו לנותן, מ"מ ח"א לקדש בזה, ובסוף דבריו כתב דמכל זה יקשה על המחבר והרמ"א שכתבו דמקדש צהכפן שקיבל במתנה ע"מ להחזיר דמקודשת, ולא הביאו חולק על זה, ולפי ה"ל הרי סביר רבינו ישעיה ורבינו שמשון והרי"ט דלא הוי מקודשת כלל, וה"ל להזכיר סברתם כו', ובמתנה אפרים [הג"ל] הקשה על הרא"ש דס"ל דמהני חזרת דמים, וסיים שלפ"י הוי ספק מקודשת, ולזה אין לר"ך טעמא דידיה, דבלא"ה ודאי הוי ספק מקודשת וכמו שנתבאר לעיל, דלדעת רבינו ישעיה ה"ש והרי"ט ח"א אינה מקודשת, וכן דעת הרי"ט שכתב בס"ה ד' דחזרת דמים לא הוי חזרה.

אולם ביש"ש קדושין פ"א ס"ה ז' כתב דמי שנתן לחזירו מתנה ע"מ להחזיר וקידש בו את האשה הוי מקודשת, ובלבד שיחזירו לו או יתן לו דמיו, וכמו שפסק הרא"ש. וכן בסוף ס"ה ח"א הביא דברי הרא"ש בזה.

אוצר

סיק קה אות ב—ג

הפוסקים

ובישא ברכה (ע"י רי"ו) דכ"ב ג' כתב שאין נהקשות על הרא"ש מהא דשור זה נתון לך במתנה ע"מ שתחזירו לי והקדשו לאינו קדוש, ואי חזרת דמים מהני יתן לו מעותיו ולמה יפסיד ההקדש, דכבר כתב ברוב"ש סי' שמ"א דאם סירב המקדש להחזיר המתנה אף דכ"ד כופין אותו ומוליכין מידו, אין זה קיום התנאי עד שיחזיר מדעתו, ע"ש, וא"כ י"ל דאפילו לדעת הרא"ש דחזרת דמים הוי חזרה, היינו דוקא היכא דלא סירב המקדש להחזיר הדמים ורואה לקוימו תנאיה, אבל בסירב המקדש אף דמוליכין מידו לא קיים התנאי וכדכתב ברוב"ש, והתם מייירי דאינו רואה להחזיר הדמים ולכן לא הוי הקדש, דכיון שאינו רואה לתת דמים מרצונו נמאס המתנה בטלה למפרע והקדש ממון שאינו שלו י. ובבית שלמה (להר"ש מקאבלא) סי' נ"ג ד"כ ואודות, הביא מהר"ב השולח שהקשה על הרא"ש דהא לא מהני חזרת דמים בליחא צעין, וכתב שכבר קדמוהו האחרונים כו', ובמתנה אפרים העלה משום זה דהוי ספק קדושין, ולכן מהנכון גם בעלמא לחבר זה כל מה דאפשר שחיה העצמה של המקדש במתנה גמורה, אבל היכא דאי אפשר צעין אחר, כדאי הרא"ש וגדולי הפוסקים לסמוך עליהם, ופוק חזי מאי עמא דבר. ובסי' נ"ב כתב ומעת היותי פה בהבאתי שכל חתן יהיה לו עצמת קדושין שלו ממנו כו', והנהגתי כן משום שחששתי לדברי המחזיר שכתב דהוי ספק קדושין, ואף שדבריו אינם מוציאים לכאורה, שיעקר החשש כתב שם משום דחזרת דמים לא מהני, וא"כ י"ל שאם קונה ח"כ העצמה מהאשה ומחזירה מועיל, אלא שלא משמע כן מהחיתום דבריו, ויש לתרץ דבריו בכמה אנפי, אלא שלפי משי"ב הקל"ה"ה אזיל ליה החשש, דהוי בליחא צעיונא כו', ואעפ"י לכתחילה מחמת דברי המחזיר וגם משאר החששות שיוכלו להתבטל הנהגתי כנ"ל, אבל להלכה אי אפשר לפסקק על מהנכן של ישראל שנהגו לקדש בעצמת שנתנו לו במתנה ע"מ להחזיר.

ובפסקי הלכות (יד דוד) פ"ה מאלוותו ה"י ע"י דני"ח ב' כתב לחלק, שאם יכול לפטור עצמו בחזרת דמים יא, וידעה האשה שהחפץ שלו רק במתנה ע"מ להחזיר, מקודשת מספק, ואם לא ידעה אינה מקודשת, ואם קודשת בהנחת השימוש מקודשת. וע"י ביד דוד שם אות קכ"ב מה שצויר בטעם הדבר שהעלה כן להלכה. ובאות קכ"ה שם כתב דמ"מ במקדש חתה החופה כמנהג שוהגים צומנו לקדש, מסתפק אני אף בזהאי גוואל, דהא נוהגים לקדש בעצמת שאלה, וא"כ יכול להיות שהאשה סברה וקבלה להקדש אף בהנחת השימוש, ולכן הדבר ספק, וצעת מעשה יכולים להבין איך לעשות הנכח למעשה. [וע"י דבריו לעיל סק"ט אות ב' שכתב כעין זה גם במקדש בעצמת שאלה כדי לקדש].

ג. ואם צריך לפרש שנותן לה לחלוטין, צניח שלמה (להר"ש מקאבלא) סי' נ"ב הביא מהר"ב השולח שראה לחדש חתמא

לחרץ קושיא זו, והתם מייירי כשלא רצה להחזיר הדמים, ולכן אין כאן הקדש, והא דדאי לא קשה דכיון דחזרת דמים מהני אי"כ ליהוי הקדש ונחייב ליה להחזיר הדמים, וכיון דאי יהיב דמיו הקדשו הקדש וכל שבידו לאו כמחוסר מעשה דמי והקדשו הקדש. דזה אינו, דהא אמרינן בירושלמי קדושין פ"ג הל' א' האומר ה"ז עולה לאחר ל' יום ומכרה תוך ל' יום ה"ז מכורה כו', הרי דיכול לחזור בו, וכ"ש הכא דמצינא קרא אינו שלו עד שיקיים תנאו, דודאי שאין לחייבו בע"כ שיקיים תנאו, אלא שמי"ב בידו לחזור בו ושלא לקיים תנאו וממילא ספק ההקדש. אלא שמי"ב כתב דהיי ספק קדושין מטעם אחר וכנ"ל.

יא) כחנתי לאפוקי היכא שצריך להחזיר החפץ דוקא, [כגון שהתנה בפירוש כן] כן מבואר מדבריו ביד דוד שם אות קכ"ה.

ח"א סי' נ"ב [המוצא לעיל] לא הבין כן ולכן מתמיה על דברי הראשונים, ולא דק ז.

ובגור הקדוש (חלק השו"ת) סי' מ"ב כתב דמה שפסקו הרא"ש והעור והמחבר בקיבל חפץ במתנה ע"מ להחזיר שיכול לקדש בו אשה, היינו משום דהרא"ש אזיל צוה לשיטתו שכתב בסוכה פ"ג סי' ל' דבמתנה ע"מ להחזיר לריך המקבל ח"כ לחזור ולהקנותו להנותן, ולפ"ז הרי יש להמקבל קנין הגוף בעצם הדבר ושפיר יכול לקדש בו אשה כו', והא דהולך הרא"ש בלחמה לומר כן דבכל מתנה ע"מ להחזיר הוא קנין ללחמה, ולא אמר דסגי בקנין לשעה, נראה דסובר כשיטת הרא"ה המוצא צחי הר"ן גיעין פ"ד ה' אהא דאיתא בגמ' שם הנותן גט לאשתו ואמר היום אי את אשתי ולמחר את אשתי כיון דפסקא פסקא, וכתב הרא"ה דמה שמעין שנותן קרקע לחזירו ליום אחד שזכה המקבל לעולם מטעם דכיון דפסקא פסקא, ע"כ, ומזה הוי הוכחה לסבא דבמתנה ע"מ להחזיר צעין קנין מחדש דכיון דפסקא פסקא כו', והיה הכרח ג"כ לומר דהוי קנין הגוף ממנו, דא"כ איך מהני באתרוג הא צעין לכם ממנו, אלא ודאי דפסקא לגמרי מהנותן, ולפ"ז שפיר מהני בקדושין כשמקדש בחפץ שקיבל במתנה ע"מ להחזיר, מטעם דהוי שלו ממנו ח.

ובערור השלחן סעיף פ' כתב דאף במקדש אשה ע"מ שתחזיר לו הקדושין אינה מקודשת, וזה מפני גזירת חלוטין, אבל כשקיבל מתנה ע"מ להחזיר הרי הוא כשלו ממנו שמקנה לו בקנין גמור, וזה שאמר ע"מ להחזיר הוי כהנאי בעלמא, ולכן גם יכול להקדשו [כשלא אמר ע"מ שתחזירו לו, כדאיתא בחו"מ סי' רמ"א], ואף דכשאנו מקיים התנאי תצטל המתנה, וכיון שקידש בו אשה ואי אפשר לו להחזירו הרי לא נתקיים התנאי ותצטלה המתנה וקידש בגזל כו', מ"מ יכול לקנותו מהאשה ולהחזירה, או להשאירו ביד האשה ולשלם לו ממון, דחזרת דמים הוי חזרה כו'.

ובתורת ירוחם ח"א סי' ע"י כתב שדבר מה עם הרא"י קוק ובאו להסכם לחלק צוה, דאף דכשהחפץ צעין לריך להחזיר החפץ ממנו וא"כ יהא המקדש מוכרה לגבות העצמה מהאשה ולהחזירה, מ"מ לא דמי למקדשה ע"מ להחזיר, דכיון שהחפץ אינו של המקדש רק הוא קיבלו במתנה ע"מ להחזיר יש צוה מעלה שהמקדש לא השאיר לעצמו כלום כו', וכל מה שהיה לו בחפץ נתן לאשה, אבל במקדשה בחפץ שלו ע"מ להחזיר, לצד החסרון שאינו נתן לאשה החפץ ללחמה, יש עוד חסרון שהמקדש השאיר לעצמו [הזכות] בחפץ הקדושין ט. וע"י עוד בשם אריה ח"ה סי' י"ב, אצני משפט סק"ט, חזקה רבה אה"ע כרך ג' סי' רל"ח, ואמירה נעומה תניינא ח"צ סי' ע"ט, מה שכתבו ליישב דעת הרא"ש.

ז) גם בעדות ביעקב (להר"י די בוטון) סי' ס"ז וקצ"ב ד' כתב שאין להקשות על הרא"ש מהגמ' גיטין דאפילו לרשב"ג לא מהני באיתא בעין, ובגמ' שאני דלעצורה מכיון. [אלא שהקשה קושיא אחרת על הרא"ש וכנ"ל]. אולם ע"י בבבא מצדא (מליבאבאיתוס) סי' ק' שהארץ לדחות סברא זו דטעמא של רשב"ג הוא משום דלעצורה קמבין. וע"י עוד בבית אפרים ח"ד סי' נ"ו הנ"ל.

ח) ע"י להלן אות ד' משי"ב בברכת אברהם דאין הדין כרא"ה.

ט) סברא זו כתב הבי"ש בסקמ"ח בעין מקדש בחפץ שואל, למה לא דמי למקדש על מנת להחזיר.

י) גם בשפת הים (להר"י מא"י) סי' י"א דף ע"ב טור ב' כתב

והלך המקבל וקידש בה אשה הרי זו • מקודשת :

המקדש

באר חנניה
והרי"ך שהמקדש יתן
לאשה לחלוטין דמחתה ע"מ

להחזיר אינה מקודשת כמבואר לקמן. ר"ש ס"י כ"ט ויקנהו מהאשה ויחזירו או יחזיר דמיו ואם מקדש בטעות אפילו לרי"ך שידוע לאשה שהוא שואל לו עד זמן
פלוגי ושיהיה הקידוש שיהיה על אותו הזמן שהוא שואל לו שיהיה פרוטה וי"א בשם מהרי"ך שיותר טוב לקדש בטעות משקדש בלא

הפוסקים

ס"ק קה אות ג—ס"ק קו אות א

אוצר

להחזיר, אבל אם לא היה מתנה [אף שנתן לו רק לזמן] אם
מכר בתוך הזמן המכירה לא בטלה, הואיל שקנה בחפץ נקנין
הגוף לשעה, וא"כ לפי"ד הקצות אם היו הקדושין בתוך הזמן
שיש לו בהפסד קנין הגוף לשעה הוי קדושין, כמו שאם מכר
בתוך הזמן דהוי המקח קיים, אבל אם קידשה אחר הזמן שיש
לי בהפסד קנין הגוף, אז אף שמחל התנאי י"ל דמי"א לא הוי
רק כמתנה לזמן בלי תנאי, וא"כ בכלות הזמן הדרגה המתנה
למאריה ובמה התקדש כו', אך באמת צנתיבות שם כבר פלוג
על הקצות וסובר בהרא"ש דכל מתנה ע"מ להחזיר הקנאה גמורה
היא וממנו שלו הוא ובשם מחזירה לו לרי"ך שוב הקנאה גמורה כו',
וא"כ שפיר י"ל דהיכא שמחל לו התנאי בתוך הזמן הקצוב נתקיימה
המתנה למפרע והרי הוא של המקבל, ואפילו אם קידש אחר
כלות הזמן הקצוב מי"א מקודשת יא.

קו. ה"ז מקודשת. א. ובשלא החזיר החפץ או דמיו. ברא"ש
פ"א דקדושין סי' כ, אחר שכתב בדין דאם נתני
לאדם מתנה ע"מ להחזיר וקידש בו את האשה מקודשת, סיים,
ובלכד שהחזיר המתנה למי שנתנו לו או דמי המתנה. וכח
בתי"א סק"ג שאם לא קיים הנותן את התנאי ולא החזיר הדמים
להנותן קידש בגזל למפרע, וכן כתב העור להדיא דמקודשת רק
שיחזיר המתנה למי שנתנו לו או דמיה. וכ"כ בבי"א שאם לא
החזיר בטלה המתנה למפרע ואינה מקודשת.

גם בתפארת יעקב סק"ג כתב שצדק אם לא החזיר ודאי
אינה מקודשת, דדוקא כשקיבל בשאלה צדאי נתן בלחפז
שיועילו הקדושין, אבל כאן שלא גילה לו כלל שהוא לקדש בו
צדאי לרי"ך להחזיר הדמים. ועי' גם בעני אחרים סק"ג המובא
לעיל סעיף י"ט ס"ק ק"א שכתב ג"כ דאם לא החזיר החפץ או
דמיו, הרי הוא כמקדש בגזל וכתי"א הח"מ.

ובערור השלחן סעיף פ, אחר שהביא דברי הח"מ הנ"ל הוסיף,
מיהו לעולם לא תלא מקדושי ספק, דמתי שיחזיר לו
הדמים יחולו הקדושין למפרע. וכ"כ המנהג בק"א לדעת הח"מ,
וכמובא לעיל ס"ק ק"א הנ"ל. וכ"כ צנתיבות השלום נחזי י"ג
סעיף ד' דאם לא החזיר החפץ או הדמים להנותן הוי קדושי ספק.
ועי' בחקר הלכה (להרי"ך לנדא) ח"ב אות מ' מתנה סי' ב,
מש"כ בזה, וצמח שזן כשהעדים יודעים שקיבל החפץ במתנה
ע"מ להחזיר אם לרי"ך להחזיר צנתיבות דוקא.

אולם המנהג בק"א סעיף י"ט, כשזן לענין שאל שאל ע"מ לקדש
ולא החזיר החפץ או דמיו, כתב דכיון דקוי"ל דאפילו
בזי גזל ממש קודם יאוש לרי"ך הנגזל לשלם [לדוקא שקנה מהגזלן],
מתקנת השוק, אלא דאפ"ה אינה מקודשת [בקדושה בגזל קודם
יאוש] דדעתה אחרת, וכמו שנתבאר בתחילת הסימן [סק"ד אות
א], וכיון דס"ל להרא"ש דבמתנה ע"מ להחזיר אפילו אם החזיר
דמי החפץ מתקיים התנאי, וגם קוי"ל דאינו לרי"ך להחזיר הדמים
בצמחו אלא אפילו אם האחר מחזיר הוי חזרה בראיתא בלתי"א
סי'

המקבל לעולם, דהא אסיקנא דכיון דפסקה פסקה, ע"כ, וא"כ ה"ה הבא
מהני כיון שהיה לו קנין הגוף לשעה. אלא שכתב שוב דלענין דינא
בבר חלקו על הראי"ה דלא אמרינן כלל כיון דפסקה בדיני ממונות. ועי'
בפ"ת סק"ח ד"ה וע"ש, מה שהביא מהחת"ס סי' ק"ו דבמחל התנאי
א"צ משיבה וקנין חדש.

חומרה שרי"ך לפרש דוקא להאשה שנותן לה לחלוטין, דאם מקדשה
סתם י"ל דהוי אומדנא שנותן לה רק ע"מ להחזיר, וכחכ שזה
אינו, דמבואר בלשון הט"ז סק"ג דאף אם קידש בו סתם הוי
קדושין גמורים, ואף שכתב הרא"ש בסוכה פ"ג סי' ל' בשם
בעל העיטור דבאחריו אף אם לא שירש ע"מ להחזיר ונתן לו
סתם, מסתמא הוא ע"מ להחזיר משום דלומדנא דמוכח הוא
שרי"ך לו ללאות בו כו', מי"א ברי"ד ח"א כהן אומדנא, די"ל שנתן
לה לחלוטין, ואף שרי"ך להחזיר מחמת התנאי, הא יכול לקיים
התנאי בדמים כתי"א הרא"ש, וזה ברור. ועי' בפ"ת סק"ח
ד"ה וע"ש, מה שהביא מהחת"ס סי' ק"ו.

ד. ואם מהני גם בקידוש באחריו שקיבל במתנה ע"מ
להחזיר. כתב צנתיבות ויחזרה (להרי"ך מלבוש) ח"ב
סי' פ"ו שיש להסתפק בנותן לחבירו אחריו במתנה ע"מ להחזיר
וקידש בו אשה אי מקודשת, דהא קוי"ל בלתי"א סי' תרי"ח סעיף
ד' דבנותן אחריו במתנה ע"מ להחזיר אינו יכול להחזיר דמיו,
ובמקדש בחפץ שקיבל במתנה ע"מ להחזיר הא מבואר ברא"ש
וטור הטעם דמקודשת דיוכל לקיים תנאו ע"י חזרת דמיו, ולפי"ז
באחריו דחזרת דמיו לא הוי חזרה אינה מקודשת, אך הרי
ברא"ש כתב ויקנהו מהאשה ויחזירו או יחזיר דמיו, ומשמע
דמטעם זה לכד שיקנה מהאשה לקיים תנאו ג"כ מקודשת, הואיל
דמתנה ע"מ להחזיר שמה מתנה ויודיה הוא. וע"ש שבהרי"ך
עוד בזה.

ה. ולהסוברים דלא מהני, אי מהני בשנתן לו כדי לקדש
בו. עי' לעיל אות א' בדברי המחזיר שכתב
דאינה מקודשת אף צהודיעו שמקבל לקדש בו. וע"ש שכתב בכתב
שלמה סי' י"ט וצמח לזק (מלבושאויעט) סי' ל"ח דדעת הרא"ש.
ועי' עוד לעיל אות ב' בדברי הלמה לזק הנ"ל שהעלה דאפילו
בקיבל כדי לקדש יש חששות ופקפוקים.

ו. ואי מהני כשמקדש בהנאת קישוט. בתפארת יעקב ס"ק
ס"ט וע"ג כתב דמקודשת בהנאת הקישוט. וכ"כ בפסקי
הלכות (יד דוד) פ"ה מאיפות הל' ע' דף ג"ח ב' יב.

ז. קידש בחפץ שקיבלו לזמן מסוים וגם במתנה ע"מ להחזיר,
ובתוך הזמן מחל הנותן לתנאי. צנתיבות אברהם (להרא"ש יענר)
סי' י"ט הביא בזה מהרב השואל שפשוט אצלו שהיא מקודשת ודאי,
וכתב שאם חתום דכ"ע מודים בתנאי של ממון דמהני ביטול
או מחילה שכתב המתנה מתקיימת למפרע כו', וא"כ גם ברי"ד
אם המתנה מתקיימת למפרע הוי קדושין, אך לרי"כס לדעת מחי
קידשה, אם קידשה קודם כלות הזמן הקצוב להחזיר החפץ, או
אם קידשה אחר כלות הזמן, כי לפי דעת הקצות צ"ח רמ"א
שכתב בשם הרא"ש כיון דבמתנה ע"מ להחזיר אינו לרי"ך להחזיר
לו בנקנין, כי יש לו בו רק קנין הגוף לשעה ובכלות השעה הדר
החפץ למאריה בלי שום קנין, והתנאי דע"מ להחזיר הוא רק
שאם מכר או נתן בתוך הזמן לא מהני הואיל והתנה ע"מ

יב) ועי' בתיקון סופרים (על העיטור) דרע"ו ג' שרי"ך מלשון
הריטב"א קדושין י"ב דגם כשמקדש בהנאת קישוט לא מהני בשקיבל
החפץ במתנה ע"מ להחזיר, וכל דבריו צ"ע להעמיק בשי"ת הריטב"א.

יג) וע"ש מה שרצה לומר דמהני אף להקצית לפי מש"כ בחי'
הרי"ן גיטין פ"ד א' בשם הראי"ה שהנחתן קרקע לחבירו ליום אחד וכה

ביאור הגר"א

ד"ה משש כו' וכ"כ הרא"ש שם ברפ"ב אתא דאמרינן שם ל"ב אלא לשעות דרבנן לפנינו וזנו לא אסור אלא מדרבנן וחמץ דרבנן ושעות דרבנן הוי כדברים שא"ל שדעת הרמב"ם כרש"י דאפילו בחמץ דרבנן ושעות דרבנן אין חוששין לקדושין בהנאה תני' זונין מקשה. בא לפני רבי ואמר מגורשת ר' אלעזר אומר אינה כרבנן דקדושין משום ר' יעקב בר אבא בא אהא מ"ד מגורשת ומקדושת באיסורי הנאה מדבריהם מקדושת לוי תהא לפנינו דכא דרב משום ר"מ המקדש בחמץ ביידי קדש מצתה אפילו באיסור הנאה דכא תורה אתתא מקדושת מה בנינו לשטר

הפוסקים

ס' תרנ"ט סעיף ז', וז"ל הוא יכולה לסלקו דמי הכסף ידו
ושפיר מקודשת בין שנשאר הכסף בידו, ובין שהוא צריך לתת
לו דמים מטעם תקנת השוק, ויכולה הוא להחזיר לו אלו הדמים
ומתקיים התנאי, ורק כשהודיע לה שהכסף שאלו הוי ספק קדושין
כמ"ט הח"מ סו"א.

מיהו בקהלת יעקב סעיף זה נמצא פ"ד המקנה, שזה תמוה מאד, דהא מפני תקנת השוק אינו צריך להחזיר לה רק דמים שנתנה, וז"ל לא נחוב רק שנתקדשה עלמה, וקדושי אשה אינם חלא שוב פרוטה, ובמ"ש החוקי כתובות דף פ"א א' ד"ה תחיל, לענין קידוש בשטר חוב וחזר ומחלו, דאינו צריך להחזיר רק שוב פרוטה (ו) ועיי' בחזקת רצה כרך ג' סי' רל"ז מש"כ עליו.

ב. וכשחזרו לא החזיר אלא האשה. ציית שלמה (להר"ם)
מסקנלה) סי' י"ב השיב להרב השולל שנסתפק
בזה, וכתב שנראה פשוט שנתקיים התנאי, והא' מוצא בזה"מ
סי' רמ"א סעיף ז' והאומר לחבירו שזה זו נתונה לך ע"מ
שתתן לי ר' זוז, ונמח, בניו נותנים לו והמתנה קיימת, דאף
דהאומר ע"מ שתתן לי, לי ולא ליורשי קאמר, שאני הכא שלא
כיוון רק שיתנו לי והרי נתנו, ע"כ, וכ"כ כאן שלא אמר ע"מ
שתחזירו רק ע"מ להחזיר, דכל שכוונתו לידו נתקיים התנאי,
והרשב"א צ"ח"א סי' אלף ונתולדת אדם סי' רס"א צא' לחדש
דבאחריו אף אם אמר ע"מ שתחזירו לי שריף להחזיר לו בענין
שיהא ראוי למצותו, אפי"ה אינו צריך להחזיר לו מיד דוקא, אלא
יכול ליתנו לאחר ואחר לאחר ובלבד שיחזיר לו שיהא ראוי למצותו,
ובן פסקו בצמור ושו"ע סי' תרנ"ח, ויש בזה קצת מקום עיון
מלשון החוס' והרא"ש סוכה מ"א ז' [שנראה מדבריהם דלא
כהרשב"א], אבל בני"ד פשוט דמהני חזרת האשה, אך אכתי יש
לעיון בזה מלד אחר, לפי דברי הרא"ש סוכה פ"ג סי' ל' דצמחנה
ע"מ להחזיר צריך המצבל לחזור ולהקנותו להנותן אבל חזרה
גרידא לא מהני, וכ"כ הריטב"א צפ"ק דקדושין, וא"כ י"ל דאשה

ג. אם יותר טוב לקדש במטבע שלו, מלקדש במטבע שקיבל
במתנה ע"מ להחזיר או בשאלה. ע"י בזה"ל ש"א
בשם מהר"ץ שוחר טוב לקדש במטבע אש"ג דאין מקדשין בו
לכתחילה (ו) מלקדש במטבע שאול או שקבל במתנה ע"מ להחזיר.
ובכ"כ בעיני קדושין סקנין, ובערוך השלחן סעיף פ"ד. גם בנתיבות
השלום נחזי י"ג סעיף ז' כחז דאף שלכתחילה אין מקדשין
במטבע, מ"מ אם אין להחזן בעלמו טענה, יותר טוב לקדש
במטבע שלו דלא ודאי כוי קדושין גמורים לכ"ע, משיקדש בשאול
שיש כמה חששות לכמה פוסקים. ובנתיבות ים שם סקב"ג כחז
דטעם הדבר, דמוטב לעקור דבר שאין לו רמז בשי"ם משיכיל
אחרי חשש בקדושין.

ובבית קדושין ה"ל כח עור, שצביל שלל לשנות המנהג
[שמקדשים צטבעת], יש לוקח גם מטבע עם הטבעת
השחולה, ויקדש במטבע ובהנחה הטבעת לפי שעה, דלא גרע
ממלוה ופרטה. דקיי"ל בסעיף י"ד למקודשת, אף למקדש במלוה
אינה מקודשת, והטעם דדעתה אפרטה].

אך בצמח צדק (מליבוזאוויטש) ס"ה ל"ח אות ט' כתב שאין
מזין מה הכוונת לצירוף מטבע, ולא דמי למלוא ופרוטת דקו"ל
שדעתה אפרוטה, דהאם הטעם משום דהפרוטה היא צעין משא"כ
המלוא כ"י, אבל הכא שניהם צעין דעתה אחרונייהו, והרי
בקידשה צמח וגמול מנה חסר דינר אינה מקודשת דדעתה
על כל המנה, [וכדאיתא צס"ה כ"ט סעיף ז'], וגם י"ל כמו
שכתבו הפוסקים גבי ארס שקודש בחלקו בקדושין י"ב ב' והוא
צ"ע סעיף י"ח בהגה', [שאפילו אם קידשה בדינר ששור הכנה,
שיש בחלקו שור פרוטה, מ"מ לא מהני דדעתה על כל הדינר],
ויפרט אם הטבעת חשובה מהמטבע. ועי' בהרי צמחם מהדור"ח
ס"ה רכ"ט בידלו שקודש במטבע ובטבעת, מש"כ בזה.

סעיף כא. קז. שאין לו עיקר בדאורייתא. כתב הח"מ בסק"ז
דכינו כגון חולין שנשחטו בעזרה למד לאו דאורייתא,
וכן

(יד) עי' על זה באות הסמוך.

טו) רכשיועה שאינו שלו צריכה לתחזיר בלא דמים, דליכא חקנת השוק, וכמו שנחבאר בסק"ד הנ"ל.

טו) הנה בתוס' שם לא כתוב כן להדיא דאינו צריך להחזיק רק שזה פירושה, אך דברי התוס' הגיל' ישנם גם ברא"ש ס"ק דב"מ סי' מ"ח, ושם מפורש כן.

ועי' באוצה"ם לעיל סעיף א' ס"ב אות א' דבמברא זו שקדושי
אשה אינם אלא שיה מורטה הקשה המקנה עצמו על הב"ש שם גבי תקנת
השוק. ובמקנה כאן אחר שכתב חילוקו הג"ל, ציין לדברי הב"ש הנ"ל
ולמשיב. הוא עליו שם.

(י) וכדאיתא בבא"מ ס' כ"ז סק"ב, ויבואר באוצ'ה"פ סימן ל"א
סק"ד אות י"ב.

ביאור חנ"א

מקודשת ואם נ בחמץ דאורייתא ושעות דרבנן או

באר הגולה

בחמץ

ב כדעת הרמב"ן דהיינו
לגזירת הרמב"ם וכו'

ר"ל כמ"ש בגיטין כ.
א' דלמא שאני עלה כו'

מ' מהירושלמי אפילו באיסור הנאה שא"ל עיקר מדינת אינה מקודשת וכפ"י רש"י וכו' ומשם שעות דקאמר מתחילת שש כפירש"י דהא תתם ליק בחיטי קורדנייתא והיא דחולין בעזרה ת"י הר"ן שם דה"ק לאו דאורייתא ואינה אסור אלא באכילה ודעתו שם כרש"י ועוד הביא הרשב"א שם מלתוספתא מ"ד דקדושין המקדש ביינין ובעצרות לכוזבין כו' והביא תוס' בב"ק ע"ב ב' ד"ה דאי כו' וכל דבריהם כ' הרשב"א בקדושין שם ושיטה אחרת לרמב"ן בחמץ ע"ג כפ"ק דפסחים. והנה המחבר תפש שיטת הרמב"ם לפ"ד שם כר"ת אלא דלפ"ו הל"ל בחמץ דרבנן ושעות דאורייתא או חמץ דאורייתא ושעות דרבנן דאין חוששין לקדושין כלל דליכא מאן דפליג בזה רק הרמב"ן ס"ל בחמץ דאורייתא ושעות דרבנן חוששין לקדושין אבל בחמץ דרבנן ושעות דאורייתא לא ואף במה דפליג יחידא הוא וכל רבנא דחולקין עליו וא"כ בשני אלו אין חוששין לקדושין כלל. וחמץ דרבנן ושעות דרבנן דרבנן דרבנן משמע דהיינו קדושין דאינו נכון דנכון לחוש לדעת רש"י וכן בכל איסורי הנאה אף שא"ל עיקר מדינת כניל בירושלמי וכמ"ש הר"ן בקדושין ורשב"א בשם י"א וביא תוס' בחולין ד' ב' סדרה ונהי דאמרין כו' ור"ל דדוקא כ"י מהן דרבנן אמרין שם דאינה מקודשת וכפ"י שם אבל בשניהם לא והיה לחליפין דא"ל עיקר בדאורייתא דהיינו כשניהם דרבנן :

אוצר

ס"ק קז — ס"ק קח אות א

הפוסקים

המקדש בחולין שנשחטו בעזרה ר"ש אומר מקודשת כו' אלמא חולין שנשחטו בעזרה לר"ש לאו דאורייתא כו' מיהו בפסחים דף ז' א' אומר רב גידל המקדש בחיטי קורדנייתא משם שעות ולמעלה, אין חוששין לקדושין, ואע"ג דחיטי קורדנייתא חיטתו מדרבנן, ויש לחלק משום דהמזן בפסח עיקרו מדאורייתא, אבל חולין שנשחטו בעזרה לר"ש כל איסורו מדרבנן, והכח [בחמץ] נמי פסחים מקודשת, כמו שפ"י ר"ת [שם בפסחים] דהא דאמר רב גידל דאין חוששין לקדושין, היינו דוקא משם שעות ולמעלה, ואע"ג דחיטי קורדנייתא חיטתו מדרבנן, מ"מ איסור חמץ כו' דאורייתא, אבל בשעה ששית דאיסור חמץ מדרבנן, וגם חיטי קורדנייתא כו' חמץ דרבנן, חוששין לקדושין ב'. גם הר"ן בפסחים דף ז' כתב דלפ"י דברי ר"ת דהא דאמר רב גידל אין חוששין לקדושין, היינו משם שעות ולמעלה, לפ"י אפשר דחמדי' בשעדי' חוששין לקדושין. וברש"י צ"ל בקדושין שם הביא כן גם בשם חוס', שחילקו דשאני חמץ דחומר הוא שכתמיו עליו כאילו הוא של חורב, אבל באיסורים אחרים הקילו בשל דבריהם ומקודשת, כמו שמקודשת בחמדי' ושעדי' ג'.

ובשעם הדבר דמקודשת, כתב בלבוש כאן, דאע"ג דרבנן אסורים כהנאה, כיון שאין בהם שום איסור מן החורב, לא ר"ל להקל באיסור ח"ל לנעל הקדושין. וכע"ז כתב בחוספות חיים ח"ל בחורב"ד בעטס דע"ז, דמחומרת חכמים אין לנו להוסיף קולא לענין ביעול הקדושין, דהם לא אמרו להקל.

ובב"ש סקנ"ז הקשה על דין זה, וכתב דלכאורה נראה שאינה מקודשת אפילו באיסור"י שאין לו עיקר דאורייתא כו', דמ"מ כיון דמדרבנן אסור, אינו נותן לה כלום ד', וכן משמע בש"ג סופ"ג דקדושין [שכתב בשם הרא"י בעטס שצקדש בחמץ בשעה ששית אינה מקודשת, דכח"ל ואסורו חכמים כהנאה, כרי אין זו ש"פ], וגם לכל המקדש דע"תא דרבנן מקדש, כדאיחא כהרצ

מקומות

בעזרה דליכא אלא איסורא דרבנן, אבל לא סייעו בהריא דגם בחמדי' ושעדי' מקודשת. וע"י באות ב' מה שהובא מחוס' וחלין.

ד' ובבית מאיר כאן, הקשה גם ממ"כ התוס' בפסחים כ"ט א' ד"ה אין, דכיון דאמרו רבנן אין פורין את הקדשים להאכילם לכלבים, לא שו"א מידה, ופסור מקרבן מצילה שהוא דאורייתא. אך בוי"ת רענן ח"א הל' ת' ס"י ד' אות ב' כתב דלא דמי, דהתם חזא דרבנן הוא. שגזרו שאין פורין בבדק הבית אטו קדושת הנוף, ודמי לחמדי' בשעדי' שגזרו משום חמדי'. וגם להפוסקים דחולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא דמקודשת משום שאין לו עיקר בחורב, היינו משום דליחא כהנאה בדאורייתא כלל, משא"כ בענין דהתוס' הנ"ל דאיכא קדושת הנוף [שהוא מדאורייתא]. ועצ"ש ובכ"ש שלום מהר"ק ס"י ג"ס אות ב' מש"כ בזה.

וכן חמץ דרבנן בשעה ששית שהוא דרבנן. וכן מנזח צ"ש סקנ"ג, והוסף שכן משמע ברא"ש [המנזח צ"ש שח"י אות א']. וכן מנזח צמוד הרצח פוסקים המנזחים צ"ש כנ"ל, שהבינו כן דברי השו"ע.

גם כנ"ל הג"י אות ל"ב כתב בשם מהרש"א בכת"י, שכן נראה מדברי הכ"י, דחמדי' בשעדי', ואיסורא דרבנן שאין לו עיקר מדאורייתא, ענין אחד לשניהם, אלמא שכתב דהא אינו, דאפשר דכאוסר בכל איסורי הגאח מדבריהם, יתיר דחמדי' בשעדי', משום דהוי חרי מדרבנן, או נמי דהמחיר צ"ש איסורי דרבנן יאסור בחמדי' ושעדי', דסוף סוף השיב ל"ה י"ט לו עיקר מדאורייתא. וע"י צ"ש שח"י אות ב', דהח"מ כתב דדעת הרמב"ם לפי הכ"מ דחמדי' בשעדי' מקרי י"ט לו עיקר דאורייתא, ולא דמי לחולין שנשחטו בעזרה שאין לו כלל עיקר דאורייתא. ובס"ק כנ"ל אות ג' יוצא ד"ש שכתבו גם דדעת השו"ע דלא איירי הכא בדין חמדי' ושעדי', דגם זה מקרי י"ט לו עיקר דאורייתא, והוי דומיא דלד אחד דאורייתא [המנזח צ"ש בסנ"ך].

ועיין ארזים סקס"ח וסקס"ט שכתב דחמדי' בשעדי' אינו אסור כלל, ע"ש שהביא ראיה לזה. אולם בנוכ"י מהדור"ק חלו"ת ס"י כ"א אחר שר"ה לומר ג"כ כנ"ל, מסוק דמכחוס' קדושין כ"ח א' ד"ה אלמא, וברא"ש סופ"ג דקדושין, והח"מ וכו"ש בסעיף זה, מוכח שם חמץ דרבנן בשעות דרבנן אסור. [וכן מוכח מפשטות דברי כל הפוסקים המנזחים צ"ש שח"י].

קח. מקודשת. א. מקור הדיון ופעמו, והמוברים כן. ע"י צ"ה"ג דמקור הדיון הוא הטור בשם הרא"ש בפסקיו פ"ג דקדושין א'. ודברי הרא"ש הוצאו צ"י כאן, דמוכח בשמעתין דהמקדש באיסורי הגאח דרבנן מקודשת, מדאמרין שם ב"ד ג"ח א' וכן מוכח שם חמץ דרבנן בשעות דרבנן אסור. [וכן מוכח מפשטות דברי כל הפוסקים המנזחים צ"ש שח"י].

א' ומש"כ שם הטור והמקדש בחמץ בשעה ששית מקודשת. הכונה לחמץ דרבנן, וכמבואר בב"י וב"ח וט"ו כאן. ועב"ה לטוור"ה ס"י תמ"ג ובס"ז שם סק"ב, וכן דעת הטור גם שם כו', ודלא כמ"ש הב"י שם דהתם כתב הטור להיפך מכאן. וע"י בחק יעקב שם סק"ו דכונת הב"י לענין דין אחר דחמץ, ולא לענין חרי דרבנן דהכא, [מיהו אפילו לפי הבנת הב"ח והס"ז בב"י מ"מ נראה שם דתוס' עיקר בדעת הטור כהכא, ומשום דכאן עיקר הדיון].

ב' ע"י להלן אות ג' מהח"מ, דממש"כ הרא"ש חוששין לקדושין, משמע דגם לדידה לא הוי רק ספק קדושין, ויש שדחו דבריו.

ג' גם כתוס' שלפנינו שם בקדושין הקשו מהא דרב גידל, אהא דמוכח הת"ם דגם בדאיכא איסורא דרבנן מקודשת, וכתבו ג"כ לתרץ עפ"י דברי ר"ת הנ"ל ברא"ש, דשא"ל דאיכא מיהא שעות דאורייתא. משא"כ בחולין שנשחטו

אוצר

סיק קח אית א

הפוסקים

מקודשת, וא"כ ה"ה באיסור"י דרבנן שאין לו עיקר מן התורה, חשוב כסף ומקודשת אע"פ שאין לה הנאה כלום. ונחלת לבי שבגליון השו"ע וי"ד סי' ל"ט סעיף ה' כתב דל"ל בטעם הפוסקים דסברי כהשו"ע, דבדברי דרבנן כיון דאף אם תהנה לא תעבור על איסור חמור, שו"ע ממונה. ובלבוש מרדכי סי' כ"ב אות ז' ביאר, דדבר שאסור מדרבנן שלא נאסר גוף הדבר אלא [ש"ס על האיסור] איסור גבול, כיון שיכול ליהנות אף [שבו"א] באיסור, ממנו מקרי ואולי גם באיסור דאורייתא י"ל כן, והא דלינה מקודשת באיסור דאורייתא, הוא משום שאין קנין באיסור"י וא"כ לא קנתה את הדבר, ויכיל דהוי חדא דרבנן אמרו רבנן שיהיה לו דין קנין בדאורייתא, דכמו שאין קנין באיסור"י דאורייתא, ה"א אין קנין באיסור"י דרבנן, ומשו"כ אינה מקודשת, אבל בתי דרבנן לא אמרו רבנן אלא שיהיה אסור בהנאה, אבל לא אמרו שיהיה לו דין דאורייתא שלא יהיה בו קנין, ומשו"כ מקודשת. וכ"כ שם בס"י נ"א ונ"ב.

ע"כ באצני מלוואים ה"ל לתת קושיית הב"ש מהא דמעמד שלשתן, דשאי"ב דהוי קנין דרבנן וע"י הפקר צ"ד הוי שלו מהתורה, להפוסקים דמעמד שלשתן הוי קדוש תורה, אבל באיסור"י דרבנן שאין לו עיקר מהתורה לא שייך הפקר צ"ד, דאפילו איסור"י דאורייתא נמי לא הוי הפקר, וכמ"ס ריב"ז דאפילו באיסור"י דאורייתא ה"ה זכיה, כמובא בקצו"ח סי' ת"כ סעיף ג'. ובאצני פ"ה (דריש"א ארי) סי"ק ע' כתב לתת קושיית ה"ש מקנין ד' אמות, דשאי"ב דאף דמדאורייתא הוי גזל ציד הראשון והוי של המגביה, מ"מ בודאי דהמגביה מחייב ממנו מנה תקנתא דרבנן שחיקו ד' אמות יקנו, אי"ב הו"ל כמקדש בגזל אחר יאוש בעלים דקוי"ל דמקודשת, וכעין סברא זו כתב בפני יחוש קדושין י"ב א' גבי שביעית דרבנן. וצערורי השלחן סעיף ל"א כתב דמקנינים אף ראי"ה כלל, משום דלא גרעו קנינים שחקו רבנן מקנינים שנהנו בהם הסוחרים דהוי קנין דאורייתא כמו שכתבתי בסעיף ס"ג. וע"י מש"כ בזה בזית רענן ח"א הל' ה' סי' ג' אות א' וע"ע בחוסן יוסף אות ר"י.

ובב"ב קדושין סק"ס כתב ד"ל שפיר דחשיב נתינה, דהא ע"כ איירי בידעה שאיסור הנאה הוא, דאלי"ב הוי קדוש טעות [פי' ע"ז סי"ק ק"י"א אות ז' וזאת ו'] וא"כ ראויה ליהנות מהם, וא"כ שו"ע לא כמו פרוטה, שהרי לפי מחשבתה רואה היא בהנאתה, וגם במקדש חפץ בהנאה זו, וכעין מש"כ הר"ן במכר וקידש בדמיון, דהוי הנאה דמעי לה מחמתיה, אלא דאי לאו ממונה הוא לא מקדשה, דאע"פ שהיא נהנית מ"מ אינו דבר שהוא שלו, [והא דללא]

וע"ש בזה רענן, שביאר והבא אין לבטל הקדושין מטעם דכל המקדש אדעתא דרבנן מקדש, דטעם זה לא מהני אלא בצירוף הסברא דכל דתיקנו רבנן כעין דאורייתא תיקנו, ובשם שאינה מקודשת באיסור"י דאורייתא, כן נמי באיסור"י דרבנן, אבל בדבר שאין לו עיקר מהתורה, מבואר בגיטין ס"ה א' דלא אמרינן בזה כל דתיקנו רבנן כעין דאורייתא תיקנו, ותרי דרבנן דמי לדבר שאין לו עיקר מהתורה. ובשו"ע פ"ג דכתובות סי' ה' הביא מש"כ רש"י בפסחים ז' א' בהא דרב גידל, דהא דאין איסור הנאת חמץ דרבנן דש ומסקע קדוש תורה, משום דכל המקדש אדעתא דרבנן מקדש והפקד ביד הפקר והם הפקירו ממנו, וכתב שדבריו אינם מובנים, דלא מצאנו כל דמקדש כ"י אלא בגט [בכתובות ג' א'] שהם הפקיעו קדושין דאורייתא ע"י גט שלהם אף שאינו גט מדאורייתא, אבל לא מצאנו שהפקיעו קדושין בבדי, אלא ביבמות ק"י ע"א גבי עובדא דגרש דקידשה כשהיא קטנה וגדלה ואתא אחרתא וחספה, ואפקעה מיניה בלא גיטא משום שעשה שלא כהוגן, משא"כ ה"א למה לן לאפקועי קדושין מיניה בבדי וכו'. וע"י מש"כ עליו ביד רמה (להר"מ סאלארי) סי' מ"ח אות ו'. וע"ע בזה באוצה"ס סי' כ"ו סקי"ב.

מקומות צ"ס ה', וגם הרי כתבתי לעיל [בסעיף י"ג בשם הב"י] דבמקדש בדבר שאין לו צד אלא קנין דרבנן כגון מעמד שלשתן, קונה אותה מדאורייתא, משום דע"י תקון חז"ל נעשה שלו מדאורייתא, וכן י"ל הכא להיפך, דמחמת גזירת חז"ל נעשה אינו שלו ואינו קונה אותה כלל, וא"כ.

ובב"י סקמ"א הקשה מהא דקוי"ל צ"מ י' פ"א ד' אמות קונות צמליה, וכו' כשצ"ד שני והגביה אותה ואח"כ קידש הראשון צמליה זו, לא מלאנו בשום מקום שיהא דכיון דמדאורייתא המליאה היא של המגביה, לכן אינה מקודשת, אלא אדרבה אמרו צמח"ס ד' אמות קונות לו, וממילא הוי ממש כשאר ממנו לכל מילי, וכן מדתיקנו רבנן ד' אמות לענין גט, נמלא דהוי גירושין אפילו נגד תורה, ועל"ל דרבנן יש כח לעשות ממון שאינו שלו עפ"י דין תורה כשלו מטעם דין הפקר צ"ד, וא"כ ה"א לענין איסור הנאה דרבנן יהיה כח ציד חכמים להפקיע בהנאה מזה, ויהיה כמו באיסור"י דאורייתא, וחו דבשו"ת הרא"ש כלל ל"ה כתב דאם צ"ד תיקנו שכל קדושין שיהיו בלא חזיה ואמה לא יחולו, ועבר ע"ז, לא הוי קדושין, דהפקיעו רבנן את המעות ממנו, ואע"פ שהרמ"א הביא בסמוך דהוי חשש קדושין, היינו להומרא אבל לא לקולא [שלא תעריך גט אם קידשה אחר], וכן מלאנו בס"י כ"ט סעיף א' בקידשה במתנה על מנה להחזיר, דלא הוי קדושין משום דרבנן עשו המעות הפקר, ובשו"ת הראש"א סי' אלף קס"ו משמע דאמת שמטעם הפקר אין קדושין כלל בכל איסור דרבנן.

ובב"ב חיים (להר"א רפפורט) סי' ל"ד ד"ה וכו', הביא שחכם אחד חו"ן קושיית הב"ש, עפ"י מש"כ דאפשר לומר דע"כ באיסור"י שאין לו עיקר מהתורה כלל, מותר לכו"ע להחליטם [אלא עכו"ם] אפילו לכתחילה, ומשו"כ מקודשת [דיכולה ליהנות ע"י החלפה], וכתב דחירונו חמור מאד, דהלא אסור לה להחליף, דאין לך הנאה גדולה מחליפין, וע"כ לא פליגי [הפוסקים] אלא בידעצד צעזר ומכרם או החליטם, אבל לכתחילה בודאי דאפילו באיסור"י מדרבנן אסור למכור או להחליף. וכע"ז כתב גם בעולת נח (שצספר נועם אחים) סי' כ"ה, שדחוק לתת דמקודשת מפני שיכולה למכור להולא שאין בו סכנה, משום דהמכירה ג"כ אסורה כמבואר בחוסן ע"ז סי' כ"ז א' ד"ה בדמיון.

ובבאב"י מלוואים סק"ד כתב לתת, דאף דאסור לה ליהנות מזה, מ"מ לא גרע ממנה ע"מ להחזיר מיד, דמקודשת מן התורה ורק משום גזירה דחליפין אינה מקודשת כדאיתא בקדושין ו' ז', ומנה משם דכל שנותן לה כסף אע"ג שאין לה הנאה כלום

(ה) בב"ש שם כתב עוד, דכן איתא בשו"ת הר"ף דבקידש בעדים פסולים מדרבנן אינה מקודשת [מהאי טעמא דכל המקדש וכו']. לפי דבריו במהדור"ק. וכתב ע"ז בקרבן נחמאל פ"ב דקדושין סי' ל"א אות ד' שאין הנידון דומה לראיה, דהתם דמיא להמד"ר בפסח שעיקרו מדאורייתא, משא"כ חמד"ר בשערי דחוששין לקדושין, דזהו מקדש אדעתא דרבנן, דהם אמרו שאסור בהנאה והם אמרו דלענין קדושין לוקמא אדאורייתא, וכמ"ס הרא"ש דבחולין שנשחטו כעזרה לר"ש מקודשת, כיון דעיקרו מדרבנן. וכ"כ באבן פנה (דריש"א ארי) סק"ט.

ובעצי ארזים סק"ו תמה על הב"ש הנ"ל, דהלא כל הפוסקים חולקים על הר"ף וסביר דהוי קדושין כמבואר לקמן סי' מ"ב סעיף ה'. גם בערוך השלחן סעיף צ"א כתב דהלא באמת פסק הב"י בתחולקים על הר"ף, והם סביר דלא אמרינן שיתבטלו הקדושין משום כל דמקדש כ"י אלא במקום שאמרו חז"ל בפירוש, אבל בשאר איסורי נפסולי דרבנן אין ראיה שיתבטלו הקדושין, דאולי בכזה לא תיקנו חכמים, והרי יש קדושין שהלין גם בעבירה כמו בחיבי לאוין וכו'. וע"י מש"כ בזה בזה רענן ח"א הל' ה' סי' ג' אות ג'.

אוצר

סיק קח אות א—ב

הפוסקים

לה דבר שחובב להיות ממנו, עכ"ל מקודשת לפי הסברה דבאיסורא: של דבריהם אין הדבר נפקע מרשות בעליו, וכן באיסורא הנשפטים דקו"ל אפרן מותר, אף דבאיסורא דאורייתא אינה מקודשת, כיון דהוי הפקר ואין צידו לזכות לה וכן אינה יכולה לזכות בו, משא"כ באיסורא של דבריהם לשיטת זו שלא נפקע הדבר מרשותו, יכול למכרו מה שיש לו לאחר שיעשה אפר, כיון שלכל אדם חסור לגזלו ממנו, והוי כדבר ששור פחות משור וצידו להשביחו לעשותו שרי, ומקדשה במה דישור לאחר שהשביחו.

ובבנין עולם הא"ח סי' כ"ג ד"ה ומעתה, כתב דנראה דכיון שהוא רחוק מאיסור חובה, גזרו חכמים שיבוי קדושין מדבריהם, שלא יצאו להקל גם במה שהוא מותר גמור מהדין, אבל מן התורה באמת אין הקדושין כלום וכו'.

ב. דעות שאר הראשונים בזה. בחדושי הרשב"א קדושין נ"ח א', אחר שהביא מחוס' דנחמן דרבנן ושעות דרבנן מקודשת, כתב עוד ד"ה דהמקדש "בכל" איסורי [הנאה] דרבנן אינה מקודשת בו, וכן מוכח בירושלמי פ"ק דקדושין הל' א' דהמקדש בגוף איסורא של דבריהם אינה מקודשת וכו'. [וכתובא הל' ג' דא"ה דמכא דר"ש בחולין שנשחטו בעזרה משמע דהמקדש באיסורא דרבנן מקודשת, ומכא דרב גידל אמר רב בפסחים משמע דאינה מקודשת, כתב שם הרשב"א לחרץ באופנים אחרים, ובעין מש"כ גם הרמב"ן שם ה', והרי"ט שם ודני"ז ב', וצ"ח שם, דאפשר דר"ש חולין שנשחטו בעזרה לא חסרו רבנן בהנאה אלא באכילה, או דר"ש לא ס"ל הא דרב גידל אמר רב]. ועיי' בריטבי"א שם דני"ז ב' שכתב לענין מקדש באיסורא דרבנן, כיון דאמר רחמנא דליתיה לה ממונא ומאי דירב לה השתא לאו ממונא הוא, דהא חסרוהו רבנן ע"ה, לא מיקדשא כלל. ובעי"ז כתב גם בחדושי לעי"ז סי' א' ד"ה הא, וצ"ח חזונים מהרי"ט פסחים ז' א' צ"ח הר"א"ה. [ולא נחית כלל לחלק בין חמדי"ר בשעדי"ר לבין שאר איסורי דרבנן]. והמאירי בפסחים שם כתב כן להדיא אהא דאמר רב גידל אמר רב, דאפילו בחמדי"ר בשעדי"ר, אין חוששין לקדושין ואינה לריבא גט, שכל שנאסר לה איזה דבר בהנאה, חסרו מי שאסרו, אינו ממון, והרי אף אם הוא עומד אסרה על עומד איזה דבר בהנאה וקדשה בו אינה מקודשת. ובהעמק שאלה סי' ע"ד אות י"ד כתב כן בדעת השאילתות.

ובתוס' חולין ד' ב' סוד"ה מותר, כתבו דהוי דאמרינן צריש כל שעה דהמקדש בשעדי"ר וחמדי"ר חוששין לקדושין, [ר"ל דדוקא בזה מכן דרבנן אמרינן שם שאינה מקודשת, וכפי החוס' שם, אבל בשניהם דרבנן לא ה], מ"מ מקודשת גמורה לא הוי, דאם בא אחר וקדשה חוששין לקדושי שניהם. ועי' צאת הקדש הער"ב ג', מה שהוצא מחוס' קדושין. ועי' בהמקנה בקו"א כאן, מה שציאר למי רק חוששין לקדושין לדעתם, והרי מהסוגיא בג"ל דחולין שנשחטו בעזרה מוכח דבאיסורא דרבנן, מקודשת קדושין גמורים. בדעת רש"י. הנה בפסחים ז' א' צ"ח דאמר רב גידל אמר רב המקדש משש שעות ולמעלה אפילו בחיטי קרדנייתא חוששין לקדושין, פרש"י מחלילת שעה ששית, דהיינו שעות דרבנן. וכתב הב"ח בא"ח סי' תמ"ג דמשמע מה דס"ל לרש"י דאפילו בחמין דרבנן ושעות דרבנן, אינה מקודשת. וכן מוצא צ"ח שם. ובעי"ז שם סק"צ ובצנחנ"א כאן סק"ה, כתבו כן בפשיטות בדעת רש"י.

דלאו ממונא הוא, אינו חלל באיסור שיש לו עיקר מדאורייתא, משא"כ בנ"ד ה], שו"ל לפי מש"כ החוס' בפסחים ל' ע"ה ד"ה לשהיכה, דאיסור דרבנן שאין לו עיקר מן התורה יכולים להסויף עליו ולבטלו לכתחילה, וא"כ י"ל עוד טעם דלהכי מקודשת, משום שיכולה לבטול חד בתרי ציב, או בששים בלח. וכ"כ בדברי אליעזר כאן. ובשו"ת מהר"ן יפה חלו"ה סוסי"י י"ד הביא גם מחוס' צ"ח ד' ב' דאיסור דרבנן שאין לו עיקר דאורייתא, מותר לבטלו לכתחילה, וכתב דאפשר דכיון דיכול לבטלו, אי"כ מקרי שלו. וכ"כ שם בחמ"מ סי' כ"ה סוד"ה מ"ה. וצי"ח רענן ח"א הל' ה' סי' ג' אות י"א כתב כן עפ"י דברי הר"ן צ"ח שם. ועיי' מש"כ בזה בעולת נח (שצ"ח נועם אחים) סי' כ"ה.

ובקחלת יעקב כאן כתב בטעם הסוברים דמקודשת, דהרי אפילו איסורא חשיבי שלו, דהא ודאי יש הרבה חושלת מאיסורא לענין שלא כדרך הנחתו כמ"ש החוס' [בקדושין נ"ז ב' ונעזר דוכתו], וגם לפי מה שכתבתי בפסרי מקור חיים שאם ילוח מעות מעשרים והעכו"ם יבוא ויגבה חובו מאיסורא, אין לר"ח לתת לו מעות אחרים ולפדותו כדי לשרפו או לקוצרו כו', הרי דיש לו הרבה חושלת במשהה איסורא, ולכן חשיב שלו, רק שאסור לו למכור איסורא לדברים הללו או לזרף חולה שיש בו סכנה, וכן אסור לו למחות בזה בזה ליעזר להחזיקו לעצמו לזרף זה, משום דלמכור ולקחת דמים וכן למחות בהטול חשיב דרך הנחתו, ואם עבר ומכר נראה דאינו מוכר, דכל מיני דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני כו', וכמו כן אסור לקדש בו אשה כו', ולפי"ז אפשר לומר דבאיסורא דרבנן שאין לו עיקר מן התורה, לא חלים כל כך לומר בו אי עביד לא מהני ה'.

והמקנה בקו"א כאן כתב בטעם דע"ה ז', דהא באיסורא [אפילו דאורייתא] יכול ליהנות באפר הנשפטים, ואפילו בנזקקים יכול ליהנות שלא כדרך הנחתו כו', אלא דאפי"ה אינו יכול לקדש בהם משום דלאו ממון ידיה הוא כו', אבל בתרי דרבנן סבירי הכן פוסקים דממון ידיה הוא. וכ"כ בעי"ז קדושין בג"ל בסק"ד בטעם דע"ה ז', דהא אפשר שראוי לאפר או שלא כדרך הנאה לחולה שאין בו סכנה, אלא דאעפ"י לא חשבינן ליה ממון כלל, ובזה יש מקום לחלק בין חד דרבנן [דנחש הפקר גמור], לתרי דרבנן דלא נחש הפקר גמור. ובעי"ז חירץ בחצלת השרון בהשמות שצ"ח חמ"מ דל"ב ע"ה, ובאצני משפט סק"ה, ובמלח אבן ד"ה ומ"ש לבאורה.

וביד דוד (פסקי הלכות), פ"ה דאישות דכ"ה ג' מוצא העטם דמקודשת לדעה זו, דגם לידהו אינה מקודשת אלא כשכבר נהנית מהם באיסור או בהיתר, (כגון שהיתה חולה שיש בה סכנה, או אף חולה שאין בה סכנה אלא שנהנית שלא כדרך הנחתו, או אף כדרך הנחתו להסוברים דאיסור דרבנן מותר גם לחולה שאין בו סכנה), או דמייירי באיסורא הנשפטים וקדשה במה דישור לאפרן, והטעם דמקודשת צ"ח, דאף דבאיסורא דאורייתא אינה מקודשת אף כשכבר נהנית, דלאו ידיה הוא ואין לה שום דבר שיחיל עליהן הקדושין, משא"כ באיסורא שאין לו עיקר בתורה, דלא נפקע לגמרי מרשות בעליו לדעה זו, אינו יכול להקדש דהא היא נהנית, והוא היה יכול למוע ממנה הנאה זו, ובמה שנתן לה דבר שהכנה מקודשת, ואף שקודשה בגוף החפץ לא בהנאה שזמין

(ו) לפי דבריו שם סק"ד.

(ז) עיי' מה שהקשה עיי' בזה רענן ח"א הל' ה' סי' ד' אות א'.

(ח) עיי' בלח"מ ריש פ"ה דאישות, בני יעקב סי' ב' דפ"ב ג', וביד

אוצר

סי' קח אות ב

הפוסקים

רש"י. וכו' שם בסקניא הניא שכן כחצו הכוס' בשם רש"י. וכו' סקניא כחצו עשיין, דלרש"י כ"ה בשאר איסור דרבנן שאין לו עיקר בחורה אינה מקודשת, כי חמדי' ופעדיר היו כמו איסור שאין לו עיקר בחורה.

והנה בחק יעקב באר"ה שם סק"ז כתב דבאמת אין זה מוכרח כלל בדעת רש"י דאפילו בחמדי' ופעדיר אינה מקודשת, דאפשר דגם רש"י סובר דבאמת דרבנן היו קדושין, אלא דס"ל דחיטו קודנייתא לא היו חמץ נוקשה [אלא חמץ גמור], או דס"ל כמ"ד דחמץ נוקשה הוא דאורייתא, וכן נראה להדיא ממש"כ רש"י בפסחים כ"א ב' ד"ה משם שעות, דע"כ מתחילה שם משמע, דאי לאחר שם דאסור מדאורייתא, מאי אחא לשמענין, פשיטא דאין מקדשין באיסורי' כו', ואי היו רק חמץ דרבנן, הא עובא קמ"ל דאפ"ה אין חוששין לקדושין כו', וגם מלשון הכוס' שם דק"ו ב' ד"ה משם, משמע שם חידשו דבר זה דחיטו קודנייתא היו חמץ דרבנן, אבל דעת רש"י אינה כן, ואף דמכחוס' קדושין [הנ"ל בהערה י'] משמע דלרש"י אפילו בחרי דרבנן אינה מקודשת, יש לפרש דלרוחא דמילתא קאמרי הכוס', וכוונתם היא דאף אי נימא כר"ה דחיטו קודנייתא היו רק חמץ דרבנן, וגם נפרש דמשם שעות ולמעלה היינו מתחילה שם כרש"י, מ"מ לפי המסקנא לק"מ, אבל באמת רש"י עצמו ס"ל דחיטו קודנייתא היו חמץ דאורייתא, ועכ"ל כן אליבא דרש"י כי הוכיח דלא תקשי עליו מהגמ' דקדושין הנ"ל כו'. והוסוף, דאף שהר"ש פ"ב דקדושין סי' ל"א אחר שכתב דלר"ה בחרי דרבנן מקודשת, סיים, ודלא כפירש"י כו', אין משם ראייה כלל דלרש"י אף בחרי דרבנן אינה מקודשת, והר"ש כתב כן רק משום דמפירוש ר"ה מצואר כן להדיא דבאמת דרבנן מקודשת, כיון שפירש דמשם שעות ולמעלה היינו דוקא מסוף שם, וע"ז סיים הר"ש דלא כפירש"י דפירש דמשם שעות ולמעלה היינו מתחילה שם, ולא קאי הסיוס על חרי דרבנן.

וב"ב בקרבן נתנאל פ"ב דפסחים סי' ב' אות ז', דלפי מש"כ רש"י בפסחים דף כ"א ב' [הנ"ל], נ"ל דרש"י ס"ל דחיטו קודנייתא הם חמץ גמור, וכן משמע בערוך ערך קרדן, ודלא כהפוסקים שכתבו דרש"י ס"ל דאפילו בחרי דרבנן אינה מקודשת (א). גם צעני אחרים סק"מ כתב דנראה שרש"י אינו חולק על ר"ה אלא צפי' דשם שעות דמייירי בחחילה ו', משום שכן משמע מלישנא דגמ' שם כו', וחיטו קודנייתא דקאמר היינו לרבותא דאף שאין ממחרים כ"כ להחמין, אפ"ה אם באו דמים יש בהם חשש חימוץ ואין חוששין לקדושין, אבל לעולם היו חמץ גמור, או אם הם חמץ נוקשה נ"ל דרב גידל בשם רב ס"ל דחמץ נוקשה אסור מדאורייתא כו', ואפילו משעה ששית כו', וראיה נכונה לזה מדברי רש"י בפסחים דכ"א וכו'. וכ"כ בערוך השלחן סעיף ל'.

אולם בחק יוסף אר"ה שם סק"ז כתב שאינו [משמע] מן הסוגיא לומר דרש"י ור"ה מחולקים אם חיטו קודנייתא היו חמץ נוקשה או חמץ גמור, ומש"כ ד"ל דרש"י ס"ל כמ"ד דחמץ נוקשה הוא דאורייתא, הנה צר"ש פ"ב דפסחים סי' ב' איתא להדיא

דאף למ"ד דחמץ נוקשה הוא דאורייתא, מ"מ לפני זמנו [דהיינו משם שעות עד הלילה] אינו אסור אלא מדרבנן כו', אלא ברור ופשוט כמ"ש כל הפוסקים ראשונים ואחרונים דגם רש"י ס"ל דחיטו קודנייתא היו חמץ דרבנן, ואף דהיו חרי דרבנן מ"מ אינה מקודשת. ופי' ציית מאיר כאן, שכתב דדברי החק יעקב נ"מ, דהלא מרש"י פסחים דכ"א ד"ה חיטו, מצואר דחיטו קודנייתא אינם אלא ספק נתחמאו, ודרי ידוע דספק שיש לו חזקה היתר לכ"כ אינו אלא איסור דרבנן כמצואר צפרי"ח יו"ד סי' ק"י.

ובכפפות תמרים בסוכה ל"ה ע"א כתב כן בפשיטות, דרש"י ס"ל דאפילו בחמץ דרבנן ושעות דרבנן אין חוששין לקדושין, והוסוף דמה שקשה ע"ז ממש"כ רש"י בפסחים דכ"א ב' [הנ"ל בחק יעקב], נראה ליישב דרש"י דיוק דמולאמר "אפילו" בחיטו קודנייתא כו', משמע דאשמענין חרי חדושי, דלא מציעה בחמץ דאורייתא אינה מקודשת, אלא אפילו בחמץ דרבנן דחיטו חיטו קודנייתא נמי אינה מקודשת, דאם כל החדוש הוא רק בחיטו קודנייתא, הכי הו"ל המקדש משם שעות ולמעלה בחיטו קודנייתא אין חוששין לקדושין, ועפ"ז דקדק רש"י דע"כ מתחילה שם משמע, דאי לאחר שם דאסור מדאורייתא, מאי חדושא אשמענין בחמץ דאורייתא, והשתא דקאמר "אפילו" עכ"ל דאשמענין דלא מציעה בחמץ דאורייתא [ושעות דרבנן], אלא אפילו בחמץ דרבנן ושעות דרבנן אינה מקודשת (ב). ובתפארת מנחם פ"ב דאישות הל' א' דף כ"ה ע"א, יושב באופן אחר דברי רש"י הנ"ל.

ובסביב קדושין סק"מ כתב דמכיון דרש"י פי' דבר גידל משום כל דמקדש כו', איכ' משמע דאפילו בחרי דרבנן, כיון שסוף סוף אסור בהנאה, לא מיקדשה. וכע"ז כתב גם בזוהר רענן ח"א הל' ב' סי' ג' אות ב', והוסוף עוד הוכחה דלרש"י גם בחרי דרבנן אינה מקודשת, עפ"י מש"כ רש"י בחולין דף ד' ב' דחליטו איסורי' אסורים מדרבנן למחליף עצמו דאי נימא דמותרים אף לעצמו איכ' מליטו דמים לחמץ צפסת, ויוולא לפי"ז דהא דאיסורי' דאורייתא לא היו צר דמים, הוא רק מדרבנן, דברי מדאורייתא היו צר דמים כיון דמותרת בחליטין, ואיכ' אפילו נימא דרש"י ס"ל דחיטו קודנייתא היו חמץ דאורייתא, מ"מ מוכח דגם בחרי דרבנן אינה מקודשת, מדלא אמרין שהוא צר דמים משום מכירה, דכשתמכור אותו לא היו אלא בחרי דרבנן כו', אלא ודאי דגם בחרי דרבנן אינה מקודשת, ותו ליכא לפלוגי בין חרי דרבנן לחלחא.

ובישועות יעקב צפי' הארוך סק"כ מצואר הוכחה אחרת דלרש"י אף בחרי דרבנן אינה מקודשת, דקשה בהא דאמר רב גידל דאין חוששין לקדושין, הא גם באיסורי' כו' יוכלה ליהנות שלא בדרך הנאה [פי' ע"ז צמ"ק ק"א אות ב'], וע"כ נ"ל דמייירי צידעה שהוא חמץ, דאל"כ היו מקה טעות ומאי מוכיח מנייה בהגמרא כו', אמנם גם בשלא בדרך הנאה איכא איסורא דרבנן כגודע, אך מ"מ כרי היו חרי דרבנן, ואיכ' מוכח דגם בחרי דרבנן אינה מקודשת, אלא דלשיטת ר"ה כרי איירי רב גידל בשעות דאורייתא וחמץ נוקשה דרבנן, והטעם דנוקשה אינו אלא מדרבנן הוא

מים נעשים חמץ גמור, ורק הזמן הוא דרבנן, ולפי"ז בחרי דרבנן י"ל דס"ל דמקודשת, אלא שחור בו מזה, מכיון שגדולי הראשונים פירשו בדעת רש"י דגם בחרי דרבנן אינה מקודשת, וכמ"ש הג"ש בשם התוס', וכן הוא ברא"ש שם. וע"ז בדבריו בצליח פסחים ו' ב' תודיה משם, דשם נראה ששוב תפס לעיקר כסברתו הראשונה בגוב"ה, אך י"ל שלא אמר זאת רק דרך דחיה לקושית המהרש"א בדברי התוס' ע"ש.

(י) וכוונתו, דבתוס' קדושין ג"ה א' ד"ה אלמא, אחר שהקשו דמא דחולין שנשחטו בעזרה דלר"ש מקודשת, משמע דבאיסורי' דרבנן מקודשת, ומא דרב גידל משמע דאינה מקודשת, ותיירצו עפ"י ר"ה דרב גידל מייירי בחמץ דרבנן ובשעות דאורייתא, ולהכי אינה מקודשת, כתבו עוד דגם לפרש"י לא תקשי מאז דחולין שנשחטו בעזרה, דהא למסקנת הגמ' שם גם לר"ש אינה מקודשת.
(יא) וע"י בגוב"י מהר"ק א"ח סי' כ"א ד"ה ואפילו, שמתחילה ר"ל ג"כ כן, דס"ל לרש"י דחיטו קודנייתא אף שקשים, מ"מ בשבאים עליהם

אוצר

סיק קח אות ב

הפוסקים

מדברי הה"מ שם נראה דס"ל להרמב"ם אינה מקודשת אפילו באיסורא שאלו נכס שזם לו לאוריתא יא, וגם מדברי הטור נראה שהבין כן בדברי הרמב"ם יא, ואינו י"ל, משום דאיכא למה הולך לפרש "כגון חמץ בשעה ששית", ומדפירש כן, משמע דכיוון למד דדוקא איסור דרבנן כזה דכיו חמץ לאוריתא ושעוה דרבנן ויהיה לשעורא וחמדי, אבל חמדי ושעורא חוששין לקדושין (טו). וגם מדברי הר"ן פ"ק דפסחים משמע שכן הוא דעת הרמב"ם (טז). גם צ"ע שכתובות פ"ג סי' ה' כתב דמלשון הרמב"ם משמע שחמדי ושעורא וכן נראה באיסורא שפיקרו דרבנן חוששין לקדושין יא, ודלא כמ"ש בדעתו הה"מ והטור [הג"ל]. ועי' בחק יעקב המוצא בס"ק ק"ט אות ב' דס"ל להרמב"ם מקודשת בחמדי אפילו בשעוה לאוריתא.

אולם במקום שמואל סי' ע"ב כתב דנכונים דברי המ"מ והטור הסוברים להרמב"ם בכל איסורא דרבנן אינה מקודשת. ובכפופות חמרים בסוכה ל"ב ע"א ד"ה קס"ד, יושב דעת המ"מ הג"ל, והוכיח בדבריו. גם בפר"ח יו"ד סי' ק"א סק"ד כתב דכן משמע מפשט דברי הרמב"ם. וכ"כ בפשיטות בט"ז סקמ"א וצ"ש סקנ"ב, דהרמב"ם ס"ל דאפילו כשאין לו לאוריתא לא בחמץ ולא בזמן אינה מקודשת.

ובתשובת הרב יעקב ו' פורנה צבני יעקב סי' ב' קפ"ב ע"ב, הוכיח כן ממש"ב הרמב"ם להדיא צ"י במשניות צ"ב דפסחים, דאפילו קידש אשה בחמץ צ"י שעה שהוא מדרבנן אין חוששין לקדושין, אפילו כיח אותו חמץ אסור בהנאה מדרבנן כגון החטים שנפל עליהם מים, משום דהוי כאסור בהנאה מדאוריתא.

ובאבני מלואים סקנ"ד ציאר דהרמב"ם דס"ל דאפילו באיסורא דרבנן שאלו לו עיקר דלאוריתא אינה מקודשת, אולי לשיטתו דס"ל צ"ע דאישות ה"ל כ"ד דמקדש במחנה ע"מ להחזיר אינה מקודשת, משום דאם לא תחזיר אינה שלה ואם תחזיר הרי לא נהנית ולא הגיע לידה כלום, וכחז הר"ן דהרמב"ם מפרש דהא דאמר דקדושין ו' צ"י בטעם דלא מהני מחנה ע"מ להחזיר דהוא משום חליפין, אינו משום גזירה דחליפין [כדפירשו רבינו האי גאון, והחוס' בשם ר"ן], אלא משום דכל שלא נהנית הו"ל דין חליפין ממש, וכשם שאינה מקודשת בחליפין משום שלא נהנית, כמו כן נכסף ע"מ להחזיר, ואיכ' הי"נ כשקידש באיסור דרבנן [אף] שאלו

הוא משום דאינו ראוי לאכילה והוא שלא כדרך הנאה, ואיכ' כך תרי דרבנן הם מענין אחד דאסור חז"ל שלא כדרך הנאה, ואין ע"ז שם תרי דרבנן, דתרי דרבנן היינו משני ענינים נפרדים, אבל לשיטת רש"י דרב גידול מיירי בחמץ לאוריתא ורק השעוה הם דרבנן, איכ' בהנאפה דלא כדרך הנאה אינו רק דרבנן, איכ' חשיב תרי דרבנן, ואפ"כ אמר רב גידול דאין חוששין לקדושין, ונחלקים בידינו מה שצבני הקדמונים לשיטת רש"י אף בתרי דרבנן אין חוששין לקדושין.

גם בתשובת הרב יעקב ו' פורנה צבני יעקב סי' ב' דקפ"ב ג' כתב דרש"י ס"ל דאפילו בתרי דרבנן אינה מקודשת, והוסוף, דאין להקשות ממש"ב רש"י עלמנו צ"מ מ"ח א' ל"י ויחזק דאמר דבר תורה מצות קוגות, דנפק"מ לענין איסורא כגון אם קידש צו את האשה הוי קדושין, דמלאוריתא קנייה ודידיה הוא, וזכ"ל לו לומר כדכבד דכיון דרבנן אמרו דלא קנה, המצות אינן שלו ולא הוי קדושין, ד"ל דרש"י ס"ל כמ"ש החוס' שם מ"ג א' ד"ה מאי, דל"י יוחנן לא הפקיעו חכמים הכה שיש למוכר במצות ויכול להשתמש בהם והוי שואל עליהן כו', ואיכ' כיון דמלוה להנאה ניתנה שלו הן, משא"כ חמדי ושעורא שאינה יכולה להשתמש בו וכו'. והמחבר שם בדקפ"ו ג' כתב דהמדקדק בדברי רש"י יראה שאי אפשר לומר כך, שהרי כתב דנפק"מ לענין איסורא, ולפי התיורן הג"ל הרי איכא נפק"מ גם לגבי ממונה כו', [ולפי המוצא בצלוה"פ לעיל סי' זה סק"א אות י"ד ד"ל דכוונת רש"י היא כשהלוקח קידש אשה בחמץ ע"י קנין סודר, לא שייך כלל חירוק זכ], אך שפיר יש לתרץ דשא"כ דאף דמקום ממונה הפקיעו רבנן הקנין, מ"מ במקום איסורא כגון קידש אשה בהם, מה להם להפקיע הקדושין כיון דמלאוריתא מקודשת כו', משא"כ בחמץ שכתבנו עלמנו אסור בהנאה, וכיון שאינה יכולה ליהנות צו מה לו אי הוי לאוריתא או דרבנן, סוף סוף בשתא לא יכ"ל לה מידו, דלאו בר מים הוא וכו'. [ולמוצא בצלוה"פ שם ד"ש שכתב דס"ל לרש"י דתקנת חכמים דמצות אינן קוגות, לא היתה לעקור ולבטל קנין המצות לגמרי, רק שיוכלו לחזור בהם, וכל זמן שלא חזרו קט, בלא"ה לק"מ. וכן לא קשה לפי פירושו השני ע"ש].

ובדעת הרמב"ם. הנה צ"ע דאישות ה"ל א' כתב המקדש באיסורא כו' אפילו כיח אסור בהנאה מדבריהם, כגון חמץ בשעה ששית, אינה מקודשת. וכחז הכ"מ שם וצ"י כאן

דאישות, וארץ צבי (ותאומי צביה) סקנ"ח. גם בדי"מ אות י"ב הבין בדעת הה"מ דלהרמב"ם אינה מקודשת אפילו בתרי דרבנן. וכ"כ היש"ש המובא בסמוך והב"ש בסקנ"א.

יד) ע"י באמרות סהורות דמ"א ג' שכתב דגם להטור אליבא דהרמב"ם חוששין לקדושין בתרי דרבנן. אולם הג"ח כאן והב"ש בסק"א, כתבו בדעת הטור אליבא דהרמב"ם, כהב"י הג"ל. וכ"כ היש"ש המובא בסמוך, ובתשובת הרב יעקב ו' פורנה צבני יעקב סי' ב' דקפ"ב ג'.

טו) והעיר במשנת דברותא (בחלק הח"י של הרמ"ר אלפאסי) דק"ח ג', דהב"י חזר בזה ממשיכ' בב"י סווא"ח סי' תמ"ג דלהרמב"ם אפילו בתרי דרבנן אינה מקודשת.

טז) ע"י ביד דוד (פסקי הלכות) פ"ה דאישות דכ"ב א', שכתב דהמעין כר"ן שם יראה דמשיכ' יוכי"ד הרמב"ם קאי על חמץ דאוריתא בשעורא שאין חוששין לקדושין, אבל בענין דעת הרמב"ם בחמדי ושעורא לא דיבר הר"ן כלום. אולם בתהגרי"א סקנ"ז כתב בדעת הר"ן אליבא דהרמב"ם כהב"י הג"ל. וכן מבואר בדי"מ אות י"ג. וכ"כ בעצי ארזים המובא בהערה י"ג.

יד) וצ"ע ממשיכ' בספרו חכמת שלמה שם בכתובות ל"ד א' בות"ד, שהרמב"ם משהו כל איסורי דרבנן ואינו מחלק.

יג) בכנה"ג הגב"י אות ל"א כתב בשם הראנ"ח בכת"י, דאינו מוכרח דהה"מ ס"ל הכי בדעת הרמב"ם, דאפשר לפרש דמשיכ' שם הה"מ וה"ה לשאר דברים. היינו דוקא כגון חמץ שיש לו צד דאוריתא, [אבל בתרי דרבנן אפשר דמקודשת]. גם בעצי ארזים סקס"ה כתב שאין הכרח למשיכ' הכ"י, ונראה שהב"י דקדק כן ממשיכ' שם הה"מ שמפורש בפסחים שאפילו בזמן איסורו מדבריהם אינה מקודשת, ומשמע מזה דמפרש מילתא דרב גידול כפירש"י, וכיון דמיירי בחיטין קורדיתא שהן חמץ נוקשה אלמא דאפילו בתרי דרבנן אינה מקודשת, אבל לפי מה שכתבתי [ומובא לעיל בדעת רש"י] דאפשר דרש"י מפרש דמיירי בחמץ דאוריתא, י"ל גם לה"מ דמיירי בחמץ דאוריתא, אבל בתרי דרבנן הוי קדושין גמורים, והר"ן כתב כן להדיא בדעת הרמב"ם [וכמ"ב ככ"י דבסמ"ך]. ואין נראה שהה"מ יחלוק בזה על הר"ן. ועי' משיכ' בזה בלח"מ שם ובמ"ח דמאכלות אסורות ה"ל ס"ה, מקראי קודש (להר"ח אבילעציא) דרי"ד א', ויד המלך (להר"א לנדא) ה"ל אישות שם.

אולם בתשובת הרב יעקב ו' פורנה צבני יעקב סי' ב' דקפ"ג ג' כתב דאין לומר דהה"מ מיירי בחדא דאוריתא, דאיכ' מה היקשה לו מחולין שנשחטו בעזרה דמקודשת, והלא החם הכל דרבנן. והסכים לדבריו המחבר שם בדרך קפ"ו א'. וכע"ז כתב גם בקרבן אליצור דע"ח א', בית המלך ריש פ"ה

אוצר

סיק קח אות ב—ג

הפוסקים

לריכה גט מספק, משמע דברישא אינה לריכה גט, וזה נגד דברי החוס' בחולין [המוזכרים בזה ב']. שכתבו להדיא דמי' אם בא אחר וקידש חוששין לקדושי שניהם. וע"ש בזה ט' שנסתפק בכוונת החוס' ה"ל, אם קדושי הראשון עיקר כיון דמכתורה כיו ממון מעליא, אלא דמדרבנן לא כיו קדושי מעליא, ולריכה גט מהשני מדרבנן, או להיפך, דמדינא לא חלין קדושין הראשון, דכיון דחז"ל אסרום בהנאה אי"כ אינו שו"פ וממילא אינה מקודשת, אלא דמי' כיון דהוי רק שורש דרבנן, החמירו דמקודשת לראשון שלא יהא נראה דמקילין דלאורייתא, ואי"כ הגט מהראשון הוא מדרבנן ומהשני מלאורייתא, וסיים שאין לו הכרע בזה.

ובבנין עולם חלו"ה סי' כ"ג, לפי מה שביאר דהא דמקודשת בחרי דרבנן, הוא רק גזירת חכמים שיכיו קדושין מדצריהם, אבל מן התורה באמת אין הקדושין כלום [וכנ"ל בזה ב'], סיים דקדושין חופפים באחתה וגם אם קיבלה קדושין מאחר לריכה גט משניהם.

ובבית הלל כאלו כתב דגם לדעת השו"ע הוי ספק מקודשת בחמדי' ושעדי', דהרי יש לו עיקר דלאורייתא, והוי דומיא דלר אחד דלאורייתא שכתב השו"ע בצנא שניה דהוי ספק מקודשת, ומש"כ בצנא ראשונה דהוי קדושי ודאי, מיירי רק בחולין שנשחטו בעזרה שאין לו עיקר דלאורייתא כלל. וכ"כ בלקט הקמה דל"ו ד', דאיסורי' דרבנן לגמרי שאין לו עיקר דלאורייתא, היינו חולין שנשחטו בעזרה, ואין אופן אחר לדעתו.

גם המסקנה בקו"א כאלו כתב דל"ל באמת דאפילו בחרי דרבנן סובר השו"ע דלא כיו קדושין גמורים, וכמ"ש בצית כלל [הנ"ל], דהרי הרא"ש וכו"ר' בפסחים כתבו דחוששין לקדושין כו' [וכנ"ל בחי'א], וכן מפורש בחוס' חולין [הנ"ל], ומה דנקט השו"ע גבי ספק מקודשת חדא דלאורייתא, היינו לאשמועינן דאפי"ה כיו ספק מקודשת ולריכה גט מספק.

ויש שכתבו דאינה מקודשת כלל. בצפות תמרים סוכה ל"ה א' ד"ה קס"ד, כתב דהגם שאין דעתו מכרעה, מי' אפשר לומר דמסתברא לענין דינא כדפירש רש"י וכמו שהבין הה"מ בדברי הרמב"ם, דמה לי חמדי' צעדי' או חמדי' צעדי' מה לי חמדי' צעדי', אידי ואידי איסורא דרבנן כיו, וכיון דרבנן אסרוהו צנא' אפקעינהו רבנן לקדושין מיניה.

גם ביד דוד (פסקי הלכות) פ"ה דאישות דכ"ג ע"א, אחר שהאריך בצירור הדעות בזה, ושגם להרא"ש לא כיו רק ספק קדושין, כתב דנראה שהעיקר הוא בהסבירים שאין לחלק בין איסורי' שיש להם עיקר מהתורה, לבין איסורי' שאין להם עיקר מהתורה, [ובשניהם אינה מקודשת], ולכן יש לסמוך עליהם ולעשות מעשה במקום עיגון אם יכבד להשיג גט, ודעתי נוטה לפסוק כסדרא זו אף שלא במקום עיגון, משום דהחוס' [בקדושין נ"ה א' המוזכרים לעיל בהערה ג'] שרואים לחלק בן אינם אומרים דצריהם בדרך החלט, אלא בדרך אפשר ומכח קושייתם, וכבר נאמרו בזה הרבה תרואים אחרים [וכמוצא בזה ב'], לכן מי שיפסוק להקל כסדרא זו, לא הפסיד. ועי' בדבריו בזה הקודם, דס"ל דגם לדעת השו"ע אינה מקודשת אלא באופנים מסויימים. [אמנם כל זה בשאר איסורי']

בחי' קורדנייתא אין חוששין לקדושין, כתב, והתם נמי פעמים מקודשת, וכדפי' ר"ת דדוקא משש שעות ולמעלה כו', אבל בשעה ששית חוששין לקדושין, ע"כ, הרי דעל מש"כ אח"כ "חוששין" כתב מקודם מקודשת סתם. ועי' מש"כ בזה בקרית מלך רב פ"ה דאישות ה"א א' ד"ה אך, ובאמרות תורות ה"א אישות דמ"ב א'.

לו עיקר דלאורייתא אינה מקודשת כיון שלא נהנית, להרמב"ם לא מהני כסף עד דאריכה הנאה מיניה.

ועיין בחי' סקל"ז דמבואר שחפס ג"כ דעת הרמב"ם בה"מ כנ"ל [וכנ"ל בזה ב' א' א'], אלא דהיינו רק לענין חמץ בחרי דרבנן, משום דס"ל דמקרי יש לו עיקר דלאורייתא, משא"כ בחולין שנשחטו בעזרה שאין לו כלל עיקר דלאורייתא, [דה"מ כנ"ל כתב שם דהמפרשים כבר חירזו הסוגיא דחולין שנשחטו בעזרה שגורא שהיא קשה ע"ז, הרי מוכח דמחלק בין זה לזה]. אך בחפארת יעקב סקע"ד השיג על מש"כ הה"מ לענין חולין שנשחטו בעזרה, וכתב שצריך הוא דה"מ נתכוון לזה שחירן הר"ן [הנ"ל בקטע ה"א] בסוגיא דחולין שנשחט, דלמ"ד חולין שנשחט לאו דלאורייתא מותרים בהנאה אפילו מדרבנן, ולפי"ז אין חילוק כלל, ובכל איסורי' דרבנן אינה מקודשת, אפילו בשאין לו עיקר דלאורייתא כלל.

ולשון הסמ"ג במ"ה הוא בהרמב"ם הנ"ל, וכתב בצרית משכ (על הסמ"ג) ל"ה קל"ט אות ג' בזה"ל, דלפי מש"כ הה"מ דעת הרמב"ם דמוכה מלשון דס"ל כר"ה דחוששין לקדושין, אי"כ כיון שהסמ"ג כתב כלשון הרמב"ם בזה, מוכח מהסמ"ג דס"ל כר"ה.

ג. דעת האחרונים להלכה. בלבוש כאלו פסק דמקדש באיסורי' שאין לו עיקר מן התורה כגון בחמץ דרבנן בשעה ששית [דהוי ג"כ דרבנן], הרי זו מקודשת. ועי' ב"ש"ש המוצא בס"ק שאח"ז אות ב' דס"ל דאפילו בחמץ דלאורייתא ושעית דרבנן, וכן בשאר איסורי' דרבנן, כיו ודאי מקודשת.

אולם בחי' סקל"ז, אחר שכתב דמה"מ משמע דהרמב"ם סובר דאפילו בחמדי' ושעדי' אינה מקודשת, [ודלא כה"מ דהרמב"ם ס"ל ג"כ בהרא"ש דמקודשת, וכנ"ל בזה ב' הקודם], כתב דאי"כ ה"ה ראוי לפסוק למעשה דאף בזה כיו רק ספק קדושין, והוסיף, דגם מלשון הרא"ש [הנ"ל בזה ב' א'] שכתב דשעה ששית דאיסור חמץ דרבנן וגם חיטוי קורדנייתא דרבנן "חוששין לקדושין", משמע דהוי רק ספק קדושין יי. ונצי"ו סקמ"א, אחר שהאריך להקשות ע"ד השו"ע [וכנ"ל בזה ב' א'], סיים דל"ע למעשה.

גם ב"ש סקנ"א, אחר שהביא דעת רש"י ובהרמב"ם דאינה מקודשת [וכנ"ל בזה ב' א'], סיים דלכן אפילו בחרי דרבנן כיו [רק] ספק קדושין. גם בצנא' סוס"ק נ"ז כתב שכתב לחוש לדעת רש"י בחמדי' ושעדי', וכן בכל איסורי' אף שאין לו עיקר מהתורה, ודלא כהשו"ע דס"ל דהוי קדושי ודאי. וכן מסיק בעיז קדושין סוס"ק נ"ט, דאף בחרי דרבנן אינה ודאי מקודשת, כיון דלדעת רש"י י"ל שאין חילוק בין חד דרבנן לחרי דרבנן, ומידי ספיקא לא נפקא. גם בערוך השלחן סעיף ז', אף שכתב ליישב דעת השו"ע, כתב דלינא דהוי ספק קדושין אפילו בדבר שאין לו עיקר מן התורה. ובערך לחם כאלו על דברי השו"ע דמקודשת, כתב דנראה דמי' אם בא אחר וקידש חוששין לקדושי שני להחמיר.

ובחדושי רעק"א תניינא דרוש א' אות ד', תמה למה סתם השו"ע דמקדש באיסורי' שאין לו עיקר דלאורייתא מקודשת, ומשמע מקודשת ודאי ואם קדש גס אחר אינה לריכה ממנו גט, וצווחר משמע כן ממש"כ השו"ע בסיפא דבחד דרבנן

יח) וכן תפסו בדעת הרא"ש דאינו אלא ס"ק, בעוד פוסקים דלהלן. אך בבית המלך פ"ה דאישות ה"א א' ד"ה ותו, כתב דאין ספק שהטור והשו"ע שכתבו דהמקדש בחמדי' בשעדי' הוי מקודשת גמורה, הבינו שהרא"ש ס"ל כן, ומש"כ הרא"ש לשון "חוששין לקדושין", היינו משום שכתב קודם [משש שעות ולמעלה] אין חוששין, לכן כתב אח"כ חוששין. ואמנם כן משמע מתחילת דברי הרא"ש דמקודשת לגמרי, ואחר שהביא הא דמקדש

בחמץ דרבנן ושעות דאורייתא ג' ספק מקודשת ו' ואם באיסורי דאורייתא לגמרי
 כגון
 א' לעת החר"ס שכתב
 ב' ליתא לרב גידל וכו'
 ג' לע"פ שכתב ג' ש"ן דבריו נכונים מ"מ פסק להחמיר ד' ממנה קדושין דף נ"ו ע"ג וכמ"ס החוש' ס' פ

הפוסקים

סיק קח אות ב—ס"ק קט אות א

אוצר

קט. ספק מקודשת. א. פסק השו"ע בדיונים אלו חנוי במחלוקת הראשונים בזה, ולכן נצוה מקודם לעות הראשונים, ומקור דעת השו"ע ודבריו האחרונים להלכה, יבואר בזה. ז' דבזה דאמר רב גידל אמר רב בפסחים ז' א', במקדש משש שעות ולמעלה אפילו בחיטי קורדנייתא אין חוששין לקדושין, כחז הרא"ש בשם ר"ת, שם פ"ב סי' ז' ובקדושין פ"ב סי' ל"א, וביבואר הכ"ז כאן, דמייירי מסוף שש שעות דכ"ז דאורייתא, וחיטי קורדנייתא כ"ז חמץ דרבנן, וזה דאמרינן בפסחים כ"ז א' לא נרבה אלא לשעות דרבנן, ומייחי מדרב גידל, היינו דכ"ז כינוי דבשעות דאורייתא וחמץ דרבנן אין חוששין לקדושין, כי"ז בחמץ דאורייתא ושעות דרבנן ב'. וכן הוא בחוש' פסחים ז' ז' ס"א.

ויש שמחלקים בין חמץ דרבנן בשעות דאורייתא לחיטה מקודשת, לבין חמץ דאורייתא בשעה ששית דמקודשת, הרמב"ן במלחמות פ"ק דפסחים אחר שכתב ג"כ דזה דרב גידל הוא דוקא במקדש מסוף שש שעות ולמעלה, ולא אין חוששין לקדושין ואפילו בחמדי"ר, כחז עוד דבמקדש בשעה ששית עמלא אפילו בחמץ גמור חוששין לקדושין, דכיון שעדיין שורפים ולא בדילי מחמץ [לא משמע לכו לאינשי דמיחמסר בהנאה, ואי אמרינן דבשש אין חוששין לקדושין ב'] אחר לאחלופי בשעה ד' וז' ואחר למישרי א"ל, וזה דבגמ' מוכיח מנייה דלאו דרשותיה קאי גס בשעה ששית [וכר"ת הי"ל], שאני קדושין דלא אפקעינכו רבנן אלא מחלילה שבע. וכ"כ בס' חדושים מהרי"ט פ"א פסחים ז' א' ב'. והר"ן שם, אחר שהביא דברי הרמב"ן הי"ל, כחז ולי נראה דבשעה ששית איכא למיחש דלמא הכך קדושין בחמץ כ"ז אלא דעמי בין חמץ לש"ב, אבל מסוף ו' שעות ולמעלה ליכא למיחש דלמא חמץ כ"ז וטעם בין חמץ לש"ב, שבהמשך חמץ במזרח ובשבע חמץ במערב ב'. וכחז בנזירות חלו"ה סי' ע"ד

א' סוכ"ג דרבנן, אבל בחמדי"ר וכבר נכתבה מהחמץ, ע"י להלן בזה ע"כ, דס"ל דכ"ז ספק מקודשת].

ד. להסוברים דמקודשת בחמץ דרבנן ושעות דרבנן, אם זה דוקא כשידעה שהוא חמץ. בחדושי רעק"א חנוי"א דרוש א' אות ז' נסחפך בזה, דכ"ז עיקר דיעה זו תמוכה, וכדפסקה הב"ש [כ"ז בזה א']], דכיון דאסור חז"ל בהנאה ממילא אין בו ש"ס, וא"כ נכ"ז דס"ל דלא מקילין בדאורייתא מכה איסור דרבנן, כיון דמהתורה כ"ז ממון מעליא, מ"מ י"ל דכיון דוקא בידעה, דרמזה להקדש בזה, אבל בלא ידעה י"ל דלא שייך לומר דלא מקילין בדאורייתא, וזה מ"מ אין לך מקח טעות גדול מזה, גס יש לחלק לפי מה שמפסקה הב"ש שם אמאי לא נימא כאן כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש, ולפי מ"ש"כ החוש' ב"ב מ"ח ע"ב ד"ה חנו"ה, נכ"ז חלו"ה וקדוש, דלא שייך בזה אדעתא דרבנן מקדש וזה ידע ומכוון לעשות נגד דעת רבנן, א"כ כי"ז י"ל מכיון דרמזה לקדש בחיטות דרבנן, כ"ז שלא ר"ו לקדש אדעתא דרבנן, אבל זכ"ר רק בידעה, משא"כ בלא ידעה כ"ז נחקדש אדעתא דרבנן [דכ"ז דאמרינן כל המקדש הוא כ"ז כל המקדש אדעתא דרבנן מחקדש ב']. וממילא אינה מקודשת, וזהו ספק פשוט וגדול.

ועיין בעיני קדושין סק"ם [כמוכח גם בזה א'] שכתב בחוכ"ד, דכ"ז איירי בידעה שאיסור הנאה הוא, דלכ"כ כ"ז קדושין טעות. גם ביד דוד (פסקי הלכות) פ"ב דאישת דכ"ז ע"ב מביאר דגם לשיטה זו איכא שהאשה לא ידעה שהדבר איסור בהנאה מדבריהם, כדור הדבר שאינה מקודשת בזה, דכ"ז מקח טעות, וכ"ז אפילו בדברים המותרים בהנאה רק שאסורים בחליה, והאשה לא ידעה מה בעת הקדושין, אין חוששין לקדושין וכ"ז [ע"י ע"י] בחלו"ה סי' ל"א בקמ"ו אות ב'.

(יט) הסוגרים הם בספר.

הרי יכול לבטלו וכו'. וכתב עוד שם בנחלה צ"ב, שהרב אברהם אבלי תירץ, דאע"ג דמאורייתא מבטלין איסור לכתחילה, מ"מ מאחר דכל אדם יכול ליקחו ולבטלו, כיון דקודם ביטול הוא אסור בהנאה, אי"כ לא הוי שלו ולא מיד יחייב לה, ומה שהקשו התוס' בפסחים כ"ט ב' למא אינה מקודשת באיסור"ה והא שו"פ כשיהיה אשר, היינו משום דעליו המצוה לשרוף והוא שלו. וכע"ז כתב בשושנים לוד (להר"ד ר"ח) חא"ח סי' מ"ג.

(כ) מלשון הר"ן כשהביא דברי הרמב"ן הנ"ל.

(ג) ע"י באות שאח"ז מהגור אריה יהודה וע"פ, מ"ש"כ בדעת הריטב"א. (ד) בנפח חיה סי' י' דס"ו ג' ביאר דאף דבקדושין צריכים עדים, והרי בשני עדים לא חיישין דטע' כמ"ס החוש' בפסחים י"ב ע"א דיה לר"ה, וכן מוכח בהרבה מקומות בש"ס כ"ז, ו"ל ע"פ מ"ש"כ רש"י בפסחים שם ע"ב, דמה שהעדים מדקדקים בשעות, היינו משום שיוצאים שצטרכו להעיד וסופם להדרש בדרישה וחקירה, וא"כ זה שייך רק בדיני נפשות, משא"כ בקדושין שא"צ דרישה וחקירה, כדאיתא בס"י מ"ב סעיף ד'. וע"י מ"ש"כ בזה המקנה בקרי"א כאן וביד דוד (פסקי הלכות) פ"ה דאישות דכ"ז ע"א.

(ה) בחדושי הר"ש מרובנצין שבסוף הר"ף כתב שזה צ"ע, דהא איכא למיחש ולמא שש הוי וטעו בין שש לשבע, ולפי מ"ש"כ הר"ן שם דחיטי קורדנייתא הוי נוקשה אי"כ הוי תרי דרבנן והוי קדושין. ובחתי"ס על סוגיות ח"א סי' ס' הקשה ג"כ כך, ותירץ דבשעה ז' אין חוששין אפילו בחיטי קורדנייתא שמה טעו בין שש לשבע, משום דמוקמינן לאתתא בחזקת פנויה ואינה מקודשת כ"ז, וליכא למימר העמד חמץ בחזקת התורה, דהא אפילו בשעה ו' אסור אפילו ניקשה בהנאה, ולא דמי לקידש בשעה ו', דאיכא למיחש דלמא ה' הוי אלא

(כ) ביש"ש כתובות פ"ב סי' ה' כתב דאף דמדברי הרא"ש משמע להדיא שבחמץ גמור בשעה ששית אין חוששין לקדושין, מ"מ מדברי הסור שכתב בשם הרא"ש דהמקדש בחמץ בשעה ששית מקודשת כ"ז, משמע להדיא דאפילו בחמץ גמור מקודשת בשעה ששית, ודברי הסור נראים עיקר. אולם ע"י לעיל בהערה א' מהב"י ועוד פוסקים, דמ"ש"כ הסור דבחמץ בשעה ששית מקודשת, כחזנו לחמץ דרבנן, דאז הוי תרי דרבנן. ובסוגיות סי' תמ"ג כתב להדיא דהמקדש בחמץ מחלילה שעה ששית אינה מקודשת.

(א) ע"י בנחלה צ"ב שבגליון השו"ע יו"ד סי' צ"ט סעיף ה' שהקשה על הסוברים דבחמץ דרבנן אינה מקודשת, והלא בר דמים הוא, דהרי יכול לבטלי ברוב היתר, דהא דקמ"ל דאין מבטלין איסור לכתחילה, הוא רק מדרבנן לדעת התוס' והרמב"ם כ"ז, וא"כ באיסור דרבנן הוי תרי דרבנן, ובתרי דרבנן הלא חוששין לקדושין [ע"י ע"י] בס"ק הקודם], ותירץ ע"פ"י מה שחידש הגו"בית חיו"ד סי' מ"ה, דאף למ"ד דמאורייתא מותר לבטל איסור לכתחילה, היינו דוקא לבטל טעם האיסור, אבל לבטל ממשות האיסור לכ"ז אסור מדאורייתא, וא"כ לא הוי אלא חמץ דרבנן, ולהכי אינה מקודשת. [ובגידולי ציון ח"א סי' י"ט בהערה מתחת לקו, כתב ע"ז דאכתי אינו מתורץ, שהרי עיקר סברת הגו"ב"י היא ביבש ביבש כיון שאם יבוא אליה יוכל להכיר, וא"כ קמח בקמח והוי לח בלח כהסכמת רוב הפוסקים, או עיסה בעיסה, בזה גם לדעת הגו"ב"י מותר מהתורה לבטל להסוברים דמאורייתא מותר לבטל איסור, ואפילו אי מקדש בחטים, מ"מ הרי יוכל לטחנה, ולעשותו קמח בודאי אינו מהתורה, דהא עדיין אינו מבטל בזה, והרי איכא גם חמץ שהוא לח ממש כ"ז, ומדוע אינה מקודשת

אוצר

סיק קט אות א—ב

הפוסקים

גם במאורי פסחים ו' ע"ב השיג כן. גם הר"ן השיג על צעל המאור, וכתב דאפילו לר"ש אסור בהנאה מדאורייתא מ"י שעות ולמעלה. וברא"ש פ"ב דפסחים ס"ו ב', אחר שהביא מצע"מ, כתב דנראה דקו"ל כ"י יחידה בלפני זמנו, ואיחא לדרב גידל.

והעיסור צ"ל פסח דין זמן השבחה, והביאו גם הרא"ש בפסחים פ"ב ס"ו ב', אחר שכתב ג"כ דאפילו לר"ש אסור בהנאה מדרבנן, משש שעות ולמעלה, ולדידיה קאמר רב גידל דכיון דחכמים אסרוהו בהנאה, אין חוששין לקדושין, מ"מ לענין שעה ששית עומה כתב דחוששין לקדושין. וכתב המקנה דק"י"א כאל דס"ל דלר"ש דגם לאחר ו' אינו אסור אלא מדרבנן, מותר בשעה ו' עומה, אפילו מדרבנן, וכן אמרו צירושלמי ויש גדר לגדר [בתמיה]. וכ"כ בלופן אחד ביד דוד (פסקי הלכות) פ"ה דאישות דכ"א א', דדוקא למאן דסובר דשעה ששית אסור בהנאה מהתורה, גזרו רבנן דגם בשעה ששית יהיה אסור בהנאה, משא"כ לר"ש דסובר דמהתורה מותר בהנאה עד הלילה, לא גזרו רבנן לאסור בהנאה קודם חלות היום, דדוקא בשעה שמתחיל העשה דתשביחו לאסור באכילה, אז מתחיל האיסור הנאה מדרבנן, אבל לא קודם וכו'. וע"ש שכתב גם דאפשר דס"ל דשעה ששית יכול ליהנות ממנו [רק] בשעה שריפתו.

ועיין בזה שאלח"ז בדברי הגור אריה יחודה, שהביא מהמשל"מ דעת הראב"ד דכל איסורי הנאה מדרבנן מקודשת. וע"ש בעל"א המוצא בס"ק ק"י"א אות ט"ז, מש"כ דעת רי"ן.

ב. מעם פסק חשו"ע דהוי ספק מקודשת, ודעת האחרונים בזה. ע"י בלח"ז דפסק השו"ע גבי חמץ לאוריייתא ושעות מדרבנן, הוא כדעת הרמב"ן [שבאות א', והביאו הב"י] דחייש לבזירה הגדולה ב', וגבי חמץ מדרבנן ושעות לאוריייתא, הוא לדעת הר"י שכתב [בס' המאור שבאות א' ה"ל, והביאו ג"כ הב"י] דליתא לדרב גידל. והח"מ סק"ל"ח חמה ע"ז, דאם סמך על דברי צעל המאור דליתא לדרב גידל, וקו"ל כ"י שמועין דחמץ אינו אסור בהנאה עד הלילה, א"כ גם בחמץ לאוריייתא ושעות לאוריייתא הו"ל ספק קדושין, [ולמה פסק שם דאין מקודשת]. גם בחשונת הרב עזריאל אשכנזי באגוונת שמואל ס"י ל"א כתב דאם כוונת השו"ע לחוש לדעת צעל המאור, הו"ל לפסוק כן גם בחמ"ד ושב"ד, אלא ודאי דלא חש כלל לדברי צע"מ, דכל הפוסקים חולקים עליו ולמה נחמיר להאריכה גע ולפסלה לכהונה, וא"כ קשה על מה שפסק בחמ"ד.

שמואל ס"י ל"א, חק יעקב אריה ס"י תמ"ג סק"י, ותפארת יעקב סק"י. וכתב המקנה בקריא דלדבריהם צ"ל דאף שלהרמב"ן שהוא משום גזירה הוי קדושין מדרבנן ולא ספק קדושין, והפרש גדול יש ביניהם, מ"מ כיון שהשו"ע מסתמך אי קו"ל כהרמב"ן, קרי ליה ספק קדושין, אך העיקר נראה שהשו"ע פסק כן משום שחשש לדעת העיסור [המובא באות א'] דלר"ש דס"ל דלאחר שעה ו' אינו אסור אלא מדרבנן, מותר אפילו מדרבנן בשעה ו' עומה, ומסתמך השו"ע וילמא הלכה כר"ש שאין בו איסור כלל. וביד דוד (פסקי הלכות) פ"ה דאישות דכ"ב ע"א מבואר, שגם לדעת הרמב"ן חולקים בזה לחומרא כדן קדושי ספק.

(כח) ע"ש בבאה"ג שכתב עוד, דאע"פ שכתב בב"י דאין דברי בעל המאור נכונים, מ"מ פסק להחמיר. ובתפארת יעקב סק"י ד"ה ונראה, כתב דמש"כ הב"י שאין דבריו נכונים, אין אלו דברי עצמו, אלא שכתב כן בשם הר"ן. ובחק יעקב אריה ס"י תמ"ג סק"י כתב דהלא בטא"מ שם כתב הב"י שאין דברי בעה"מ שהוא יחיד עומדין בפני הרבים, הרי שדוה"ל לגמרי דבריו, ואין יחוש לדבריו להחמיר, אך בחק יעקב שם כתב דמש"כ הב"י שאין דבריו עומדים בפני הרבים, קאי על מה דסובר בעה"מ דמותר באכילה עד הלילה דבאכילתו הוא משביתו, אבל בהא שפסק בעה"מ כר"ש [שאינו אסור בהנאה עד הלילה] לא יחיד הוא, והרי גם הראב"ד ובעל העיסור מסקי כר"ש.

ע"ד, וביד דוד (פסקי הלכות) פ"ה דאישות דכ"ב א', שיש נפק"מ לדינא בין ב' הטעמים ה"ל ב'. וע"י בהעיסור דלהלן דס"ל ג"כ דשעה ששית חוששין לקדושין, ומטעם אחר.

והנה רש"י פ"י בזה דרב גידל, דמייירי בשעות מדרבנן, וע"י בזה שאלח"ז ולפ"ל ס"ק ק"ה אות ב', ד"א דעת רש"י דמייירי בחמץ לאוריייתא, ודוקא בזה אינה מקודשת, אבל בחמ"ד אפילו בשעות לאוריייתא מקודשת. אולם ע"ש דהרבה חולקים עליהם, וסברי דגם לרש"י חייבי רב גידל בחמ"ד, ואפ"ה אינה מקודשת. והרמב"ם בפ"ה דאישות ה"א א' ג"כ לא כתב דין בחמ"ד, אלא דהמקדש בחמץ בשעה ששית אינה מקודשת, וע"י בזה שאלח"ז וס' בהערה כ"ט ד"א שזה דוקא בחמ"ד, אבל בחמ"ד אפשר להרמב"ם מקודשת. אולם ע"ש בהערה כ"ט ה"ל, דהרבה חולקים ע"ז, וס"ל להרמב"ם גם בזה אינה מקודשת. ולשון הסמ"ג בשעין מ"ח, ובשלמי הגזברים פ"ב דקדושין צ"ס הרי"א, הוא כהרמב"ם ה"ל. ובעל המאור צ"ק דפסחים כתב שלא נראה כלל לסמוך על דברי רב גידל, אע"פ שהר"י הביאו, משום דרב גידל אמר כן בשם רב, ורב לעומת דס"ל כ"י יחודה שם בדף כ"ח, דחמץ מ"י שעות ולמעלה עובר עליו מן התורה וחכמים עשו סייג שעה ששית [לאסור], לכן סובר רב דגם אז אין חוששין לקדושין, ולא קו"ל כ"י, אלא כר"ש דלפני זמנו [והיינו משש שעות עד הלילה] אינו עובר עליו כ"י, ורק לבתחילה אין לו להשבותו משכונסה שעה ששית, דקיימא עליה מלות תשביחו מתחילת שעה ששית, וחכמים עשו סייג שעה ששית שלא להשבותו, ולא שריק ליה לבתחילה למיכל ולא ליהנות בו, אבל אם עבר וקידש חוששין לקדושין אפילו בשעה ששית ושמינית, וכ"ש בשעה ששית וכו'. וע"י מה שביארו דעתו, בגור אריה יחודה ס"י נ"ה, יד המלך (להר"א לנדא) פ"ה דאישות ה"א א' ד"ה וע"פ, וזה רענן ח"א ה"א ס"י ג' אות ט', ויד דוד (פסקי הלכות) פ"ה דאישות דכ"א א'.

אבל הרמב"ן במלחמות השיג עליו והאריך להוכיח דאפילו לר"ש אסור בהנאה מדרבנן מסוף שש שעות ולמעלה והמקדש בו אין חוששין לקדושין כו', וסו"ס, דדברי רב גידל הם הלכה פסוקה, חדע דהא קו"ל דהבזוק לריך שיבעל מיד, ואקשינן עלה בפסחים ז' א' וליבעליה בשית, ומפרקין לה משום דרב גידל [וכ"כ העיסור בל"י פסח דין בדיקת כלים, דמח מוכח דהלכה כרב גידל], וכך השיב הראב"ד, וכן פסקו הגאונים בחצוריהם ולא ערער אדם ב"צ.

דטעו בין ה' לר', ואיכא למימר העמד חמץ בחזקת התירה, ולכן חוששין לקדושין מספיקא. וע"ש בעצי ארו"ס סק"י מש"כ בדברי הר"ן ה"ל.

(כ) בגוב"י שם כתב דלהרמב"ן המקדש בשעה ששית, אפילו בא אלוה ואמר שהיא שעה ששית אפ"ה חוששין לקדושין, כי חז"ל לא אפקענהו לקדושין בשעה ששית, משום דאחי' לאחלוףי ב' דה, אבל להר"ן אם היינו יודעים בודאי שכבר הגיעה שעה ו' לא היינו חוששין לקדושין, [וכ"כ במהרי"ט שחלון ס"י ק"י"ח]. ולפי"ז במגשר אשתו בערב פסח בכוקר שיחול לאחר ה' שעות ביום, ובא אחר וקידשה בחמץ בשעה ו', להר"ן אין חוששין לקדושין כלל, דממ"א אם עדיין הוא שעה ה' הרי היא עדיין אי"א ואין קדושין תופסין בה, ואם הוא כבר שעה ו' וחלו הגידושין, א"כ החמץ כבר אסור בהנאה מדרבנן ואינה מקודשת, אבל להרמב"ן חוששין לקדושין, כי חכמים לא אפקענהו לקדושין בשעה ששית. וכע"ז כתב ביד דוד ה"ל, דכשנודע בבירור שקידש בשעה ששית [כגון שקידש בפניו ואנו כולנו רואים בזה הרגע שהוא שעה ששית, דבע"כ אפשר לברר זה, דאם כל העולם אינם יכולים לברר איזה היא שעה ששית כו', מדבריו שם לעיל], או כשאמר לה בפירוש שרוצה שהקדושין יחולו בשעה ששית, ולא קודם, דלהר"ן באופן זה אין חוששין לקדושין, אבל להרמב"ן חוששין לקדושין אף באופן זה. (כו) וכ"כ דטעם השו"ע בחמ"ד ושב"ד הוא משום שחשש לדעת הרמב"ן ה"ל, בב"ש סק"י, נחלת צבי סק"י, הרב עזריאל אשכנזי בתשובה באמונת

אוצר

סיק קט אות ב

הפוסקים

דלדאורייתא ממש פסקין דכל מקום דאמר רחמנא לא תעבד אי עבד לא מהני, וא"כ כיון דלדעבד פוסקים אסור מדאורייתא לאחר שש, ואם בא לשאול פסקין ליה לא תעבד מדאורייתא, שוב לית לן נפקותא אם מזד דלא או מזד ספק, וממילא נגזר אצטרייכו גם להקל שאין צמצמו כלום, (ע"ש שבוכין בן משו"ת הר"ן סי' י"א), אבל צחמד"ר ושע"ר, מכיון שיש בו לז' דרבנן אי עבד מהני וכו'.

ובמשאחא דרבנותא (חלק הח"י של הרמ"ר אלפאסי) סי' אה כתב דהא דחשש השו"ע לסברת צע"מ רק צחמד"ר ושע"ר, היינו משום דליכא גם סברת צע"ל העיטור שכתב דאינו אסור אלא מדרבנן [עד הלילה], ולדידיה לא הוי אלא תרי דרבנן, וכמה רבנותא סברי דרבנן מקודשת וכדפסק השו"ע בריש הסעיף, ולכן פסק השו"ע שצחמד"ר ושע"ר מקודשת להחמיר, אבל צחמד"ר ושע"ר כיון דאפילו צע"ל העיטור הו"ל חמץ דאורייתא ושפוט דרבנן, וכמה רבנותא סברי שצחמד"ר ושע"ר אינה מקודשת, לכן פסק דאינה מקודשת ולא חש לסברת צע"ל המאיר. גם צא"ח לבי (ותאומי לבי). סק"ג כתב דמש"כ השו"ע שצחמד"ר ושע"ר הוי ספק מקודשת, היינו משום שחשש לדעת צע"ל העיטור.

ובגור אריה יהודא סי' נ"ה כתב דנראה דהשו"ע חז"ל לשיטתו צ"מ פ"ה דנדרים ה"ל ט"ז, דצמ"כ הראש"ד שם שנקדש בגידולי איסור לריח לחזור ולקדש, כתב הכ"מ דמדלא כתב הראש"ד שאינה מקודשת, מוכח דס"ל דהגידולים אינם אסורים אלא מדרבנן, וביאר המשלים שם דאף שיש לו עיקר דלדאורייתא, מ"מ הראש"ד ס"ל שכל איסור דרבנן מקודשת כמו בחולין שנשחטו בעזרה אליבא דר"ש בקדושין נ"ח פ"א, והביא דחיטי קורדנייתא נדחא [מהלכה], אי נמי דהביא אחי כר יחודא דאמר במקדש בחולין שנשחטו בעזרה אינה מקודשת, ואין קי"ל כר"ש, וכמ"ש הריטב"א בחדושי סופ"צ דקדושין זב, ולפי"ז י"ל דלכן פסק השו"ע שצחמד"ר ושע"ר הוי ספק קדושין, משום שחשש לדעת הראש"ד והריטב"א דסברי שכל איסור דרבנן אף שיש לו עיקר דלדאורייתא מקודשת, דאין הלכה כרז גידל. וע"י עוד להבין מש"כ בצפרו חילת אהבים.

גם בשארית נתן צנימן דף קכ"ב כתב בחוך שאר ישובים, דהשו"ע חשש לדעת הראש"ד ה"ל. ובהפארת מנחם פ"ה דאישות ה"א דכ"ה ג' כתב דאפשר לומר שהשו"ע חשש לדברי הריטב"א ה"ל, ולכן כתב שצחמד"ר ושע"ר או צחמד"ר ושע"ר הוי ספק מקודשת. וע"ש מש"כ עוד ליישב עפ"י מש"כ המשלים פ"א דחמץ ומאה ה"ל ז', דאליבא דהרמב"ם חזי שיעור מותר מן התורה בחמץ בערב.

(ל) וע"ש שכתב בסוף דבריו, דאף שכתור אריה סי' תמ"ג משמע דלדעת בעה"מ מותר חמץ עד הלילה באכילה אפילו מדרבנן, אבל באמת בבעה"מ כתב דרק מאורייתא מותר, אבל מדרבנן אף ר"ש מודה דאסור. וע"י מש"כ צ"ח בחק יעקב אריה שם סק"ו, חק יוסף שם, בית מאיר כאן, ארץ צבי (ותאומי צביה) סק"ט, מים חיים (להרי"ח רפפורט) סי' ל"ב, וביאור פנחס כאן.

(א) וכ"כ בעצי ארונים סק"ה, דליתא לתירוצי הב"ש, משום דמדברי בעה"מ מוכח דאפילו צחמד"ר עד הלילה, ס"ל דחוששין לקדושין, וכ"כ בגור אריה יהודה סי' נ"ה, ובית מאיר כאן כתב דהרי בבעה"מ מספקי כל דברי רב גידל מהלכה, ולדברי הב"ש לא היה לו להפקיע אלא את אפילו בחיטי קורדנייתא, אלא ש"מ דבעה"מ ס"ל דלר"ש אפילו חמץ גמור אינו כלל איסורי הנאה [עד הלילה], ורק אזהרה לתכחילה איבא שלא יהנה ממנו אלא יבערנו, אבל אם אכל אותו וקיים בזה מ"ע דתשבותו, לא עבר בלא כלום, וכן היא דעת הרא"ש והסור אליבא דבעה"מ.

(ב) ע"י באות הקודם ד"ה ויש, מה שהובא שם לענין דעת הריטב"א.

צחמד"ר ושע"ר דהוי ספק מקודשת. והמחבר שם סי' ל"ד כתב שגם הוא כתב בן בגליון השו"ע שלו, ובגליון עולם חא"ה סי' כ"ג ד"ה ומשנה, כמה לריח שייך לחשש לדעת צע"מ, הלא כיון שהאשה אסורה ליהנות מהחמץ, דהא הלכה פסוקה היא כדעת רוב הפוסקים שחולקים על צע"מ, וכבר נדחו דבריו מהלכה, וא"כ לא יהיה לה מידו. וע"ש מש"כ בזה בהגהת בן המחבר.

ועיין בצבאגריא סק"ה שחמה גם על פסק השו"ע צחמד"ר ושע"ר, וכתב לפי"ז דצמ"י הדיוט אין חוששין לקדושין כלל. וכ"כ בפסקי הלכות (יד דוד) פ"ה דאישות דכ"ה אי דצמ"יכס אינה מקודשת ב"ט. וע"י בזכרון יתחק (להר"י מאמושטש) סי' מ"ה, שנשאל צמק"ש צחמד"ר, והשיב עפ"י הגמ' דפסחים ז' וי"א והחוס' שם, שאינה מקודשת [ולא הזכיר כלל דברי השו"ע וי"ע].

אולם הלבוש כאן פסק כהשו"ע, דצחמד"ר ושע"ר או צחמד"ר ושע"ר, חוששין לקדושין ולריכה גט, וכתב דאפי"ז דלענין ביטול לא אוקמוהי ברשותו כלל כדאיתא בח"ה סי' תל"ד, לענין קדושין החמיר.

ובב"ש סק"ג כתב על הח"מ ה"ל, דהמעין צע"מ יראה דלא קשה מידי על השו"ע, דשם כתב אליבא דר"ש דאפי"ג. דליכא לאו עד הלילה, מ"מ אסור מדרבנן משע"ר עד הלילה כ', וא"כ במקדש עד הלילה צחמד"ר לא הוי קדושין אפילו לר"ש משום דהוי חמד"ר ושע"ר, דהא נשמע מדרבנן גידל שכתב דרבנן אחד דלדאורייתא לא הוי קדושין, ואפי"ג דלדעת צע"מ לית הלכתא כרז גידל, היינו לענין מקדש עד הלילה צחמד"ר, דלרז גידל דפוסק כר יחודא הוי חד דרבנן אחד דלדאורייתא ולא הוי קדושין, ולר"ש דאין איסור דאורייתא עד הלילה הוי תרי דרבנן ומקודשת, אבל צ"ח דאמר רז גידל דצחמד"ר דאורייתא אחד דרבנן אינה מקודשת, הלכתא כוותיה, וא"כ במקדש עד הלילה צחמד"ר אינה מקודשת כר, לפי"ז י"ל דמש"כ השו"ע שצמק"ש צחמד"ר ושע"ר, דהיינו [מסוף שש] עד הלילה, הוי ספק מקודשת, היינו משום דחשש לדעת צע"מ, וצמק"ש צחמד"ר ושע"ר חושש לדעת הרמב"ן כר [וכמ"ש גם הח"מ ה"ל], אבל צחמד"ר ושע"ר דהיינו משע"ר ז' אינה מקודשת, משום דכ"ה אפילו לר"ש אינה מקודשת כיון דהוי חד דאורייתא.

ובזית רענן ח"א ה"ל סי' ד' אה א', הכס שמוצא מוצריו שחפס לדעת צע"מ כהח"מ ה"ל, דס"ל דאפילו צחמד"ר מקודשת עד הלילה, ודלא כהצ"ח לא, מ"מ כתב דלא קשה על השו"ע, דצחמד"ר ושע"ר חשש לדעת צע"מ, וכה שצחמד"ר ושע"ר פסק שאינה מקודשת, ולא חשש לדעת צע"מ, היינו משום

(ט) וע"ש בדכ"ג ע"ב, דצחמד"ר ושע"ר וכבר נהנתה ממנו, ס"ל דהוי ספק קדושין, דאחר שנחמק לדעת הרמב"ם אפשר לומר דצחמד"ר אינו אסור בהנאה עד הלילה אפילו מדרבנן [וממילא מקודשת], ודלא כהחוס' והרמב"ן והרא"ש דס"ל דאסור בהנאה, כתב דאף שפסקתי בצחמד"ר ושע"ר דאינה מקודשת, היינו דוקא במקדש בגוף החמץ והוא לא נהנית בו עדיין, דאף שיש מקום ספק להתירו בהנאה, מ"מ כיון דבע"כ כשיבוא לפנינו הדין נאסור אותו בהנאה, שהרי אין לני הכרעה ברורה שנוכל לסמוך עליה נגד תוס' והרמב"ן והרא"ש ה"ל, ממילא אין הדבר שוה כלום ואינה מקודשת בו, אבל אם האשה כבר נהנית ממנו וקידשה בהנאה זו, הוי ספק קדושין כר, דכתיב"ג שלא נפסק בבירור דהוי איסור, אף שמהמת זה אין החפץ שוה כלום שחוששין ופוסקים להתמיר, מ"מ קנין הבעלים בחפץ לא נפק כלל ע"י הספק הזה, וא"כ חוששין בזה לקדושין. אולם ע"י בח"מ סק"ז ובהגרי"א סק"ה דעת הר"מ והב"י דגם להרמב"ם אינה מקודשת צחמד"ר ושע"ר. וע"י בס"ק הקודם אות ב' ד"א דאפילו צחמד"ר ושע"ר אינה מקודשת לדעת הרמב"ם.

אוצר

סי' קס אות ב

הפוסקים

וצר נעמנו דפסק כר' יהודה כו, ואף שפסחים כ"א ע"ב גרסין דר' גידל אמר זאת בשם "ר' יוחנן", והלא ר' יוחנן ס"ל כ"ש, אמנם הכונן הוא כהגוססא דק' ז' ע"א דאמר זאת בשם "רבי", וכ"כ בירושלמי, [וכן הוא בר"ף ובצ"ח וצ"ח, גם דק' כ"א]. וכ"כ צמור האבן סי' י"ח. גם צו"ת מהר"ן יפה חלומ' סי' י"ד ד"ה וצ"ח, ביאר דהש"ע חשש דילמא קי"ל כהעור א"ח דחמץ דרבנן מותר להשקותו, וכרשב"א דה"א דא"סו"כ"י מקרי שלו, ואף דהעור בזה"ע"י כאן וברשב"א בקדושין נ"ח א' סב"ר שאינה מקודשת, היינו משום דהעור ס"ל דחמץ ושאר א"סו"כ"י לא מקרי שלו, וכרשב"א [אמנם] ס"ל דאפילו חמץ דרבנן אסור להשקות, אבל אנו לריכס לחוש לשתי הדעות הנ"ל, ובדאמרינן צעירוצין ו' ע"ב, רמי עליה חומרא דרב וחומרא דשמואל, ולכן סובר הש"ע שחמץ דרבנן אפילו בפסח עלמו הוי ספק מקודשת, כדמשמע מסתימת לשונו, מדלא כתב שפסח עלמו אינה מקודשת. וכע"ז כתב בחתם סופר על סוגיות ח"א סי' ע', חדושים ולקוים שנסוים אור ישראל (ע"ה), לנצל ש"ת עזרת יהודה דל"ד ג', ערוגת הכסף (להר"מ גרינוולד) חלומ' סי' ק"ה, ומלפס אריה חניינא סי' ד'. (ועי' זכרם אפרים מאמר ג' שז"ד לומר עפ"י, שצקודש צחמדי' ושעדי' וכתנה שלא יחולו הקדושין עד לאחר הפסח, הוי מקודשת גמורה. ועי' בגידולי ל"ן ח"י עמוד י"ע שדן בזה. ויבאר להלן בסי' מ').

ובקבלת יעקב כאן, אחר שכתב ג"כ דפסק הש"ע הוא משום דהעור מותר להשקותו דה"א, אלא דהוא ס"ל דלא מיקרי רק גורס למזון ולא כמזון דמי כו, אבל הרב פוסקים סב"ר דדבר הגורס למזון כמזון דמי, ולכן הוי ספק מקודשת, בוס"ף, דאפילו לאותם דסב"ר דאסור להשקות נוקשה ומוכחים זאת מהא דקתני שיאור ישרף, מ"מ מוכח דאינו אלא צרפה ומותר ליהנות באפרו, לכן הוי ספק מקודשת, וכ"כ צחמדי' ושעדי', כיון דמותר לשרפו ולהשקות האפר כמו שכתבתי בספרי מקור חיים סי' תמ"ה, לכן כתב הש"ע דהוי ספק מקודשת. וכע"ז כתב צ"ח (להר"י שמעלקיט) חלומ' סי' נ"ט אות י"א. וכ"כ בשו"א ומשיב מבד"ח ח"א סי' פ"ה דס"ע א', לענין חמדי' ושעדי', ד"ל דמקודשת מחמת אפר, דהרי לר"י אפרו מותר, ומה דאמרינן בפסחים ז' ע"א כיון דא"סו"כ"י דרבנן עליה כדאורייתא דמזיא ולא צרפותי קיימא, היינו לענין לקדש צנוף בחמץ, או דהתם קאי אליבא דרבנן [דסב"ר דחמץ הוא מהקדשים]. ועי' בסי' שאל"ה לענין הכנהא מהאפר צחמדי' ושעדי'.

גם בחדושי רעק"א חניינא דרו"א א' אות כ"ב כתב ד"ל דשפיר פסק הש"ע שצחמדי' ושעדי' הוי ספק מקודשת, וכיינו משום דיכולה לשרפו ולהשקות האפר ולאחר פסח ויחזור האפר להיותו, דהרי בחמץ [נוקשה] עלמו אילו היה צעין היה חוזר להיותו, כיון דקי"ל דלאחר זמנו א"סו"כ"י חמץ גמור הוא רק מקנשא, ובנוקשה לאחר זמנו אפילו קנשא ליכא, כדאיתא בש"ע חלומ' בוס"י חמ"ז, ואף אם האפר אינו שו"פ, מ"מ שמה שו"פ צמדי, ומה שאמר רב שאין חוששין לקדושין, היינו משום דס"ל כר"י דא"סו"כ"י חמץ גמור

צער פסח כל היום, דלפי"ז נמלא דהוי חרי דרבנן, וצחרי דרבנן נתלקו הראשונים [כמבואר בסי' הקודם], לכן כתב הש"ע דהוי ספק מקודשת.

ובחמץ יעקב בלומ' סי' תמ"ג סק"י כתב דהש"ע חשש לדעת רש"י, עפ"י מש"כ שם להוכיח דלרש"י מיו"ר רב גידל רק צחמדי' ושעדי' ג', וס"ל דכיון שלצדק א"ח לידו לז' א"סו"כ"י דאורייתא, אין חוששין לקדושין, משא"כ צחמץ דרבנן ללא א"ח לידו שום לז' א"סו"כ"י דאורייתא, לעולם הוי קדושין, כסתמא דהש"ס קדושין [נ"ח ע"א] שצ"א א"סו"כ"י דרבנן מקודשת, ונראה דזוהי גם שיעור הרמב"ם פ"ה דא"סו"כ"י א', והוסף בספרו שצ"ח יעקב ח"ג סי' ל"ה, דאף שצ"ח כאן וצ"ח שם לא כתב כן בדעת רש"י והרמב"ם, אלא דבין צחמדי' ושעדי' ובין צחמדי' ושעדי' אין חוששין לקדושין, מ"מ נראה דכצ"ח לקבוע הלכה למעשה צ"ח, חזר צ' ופירש דלרש"י והרמב"ם מקודשת צחמדי' ושעדי'.

גם בערוך השלח סעיף ז' כתב דהש"ע חשש בזה לדעת רש"י, דס"ל דבחמץ שצ"ח מדרבנן, דמדאורייתא אין כאן א"סו"כ"י כלל, הוי כאן לו עיקר מהחורב. ומס"ק כן לדינא דצ"ח הוי ספק קדושין. ובתפארת יעקב סק"ד ד"ה וכו' צעק, בוס"ף, דצ"ח יחייב מה שחמץ לפי מש"כ הצ"ח דהש"ע חשש לדעת בעה"מ, דמ"מ [הא צ"ח] לא קאמר כן רק צחמץ משום דפסק כ"ש, דאינו אסור אז וכנ"ל, וזה לא שייך בשאר א"סו"כ"י, וא"כ למד לא הזכיר הש"ע שצ"ח א"סו"כ"י דרבנן שום לו עיקר דאורייתא אינה מקודשת, ואדרבה ממשי"כ הש"ע בסיפא וא"ס צ"ח דאורייתא לגמרי כו אינה מקודשת, מבואר דגם בשאר א"סו"כ"י צעין א"סו"כ"י חזק לגמרי [לכפוף הקדושין] ולא מהני א"סו"כ"י דרבנן שום לו עיקר דאורייתא, ולפי הנ"ל נראה, משום דהש"ע חשש לדעת רש"י, ואליבא דרש"י נראה דגם בשאר א"סו"כ"י דרבנן שום לו עיקר דאורייתא מקודשת כמו צחמדי' ושעדי'.

ובעצי ארזים סק"ח, יושב ג"כ דעת הש"ע עפ"י רש"י וכנ"ל, וביאר דרש"י ס"ל שצחמדי' מותר להשקותו עד אחר הפסח וליהנות ממנו, כמ"ש העור בלומ' סי' תמ"ב, וא"כ דצ"ח בלומ' סי' תמ"ז כתב שצ"ח חולק על דעת העור, וגם לא הביא בש"ע שם את דעת העור, מ"מ משום חומרא דקדושין חשש הש"ע כאן לדעת רש"י והעור וכו'. גם צ"ח קדושין סק"א ביאר פסק הש"ע, משום דלרש"י י"ל דמותר להשקות חמץ דרבנן, וכדעת העור בלומ', וכתב, דלפי"ז [גם] בכל ימי הפסח הוי ספק קדושין צחמדי' כיון דראוי להשקותו, ובוס"ף דגם אליבא דר"ה דפירש דרב גידל אינו צחמדי', אין לנו הכרח [דס"ל] שאסור להשקות חמדי', משום דהלא רב גידל אמר הכי משום רב, וי"ל דרב לשיטתו דס"ל בפסחים כ"ט ע"ב כר' יהודה דחמץ לאחר פסח אסור בהנאה מהחורה, א"כ אין ראוי להשקותו [אפילו חמדי', דגורנין אנו חמדי' א], אבל לדין דקו"ל כ"ש אפר דמותר להשקותו וליהנות ממנו אחר הפסח, וי"ל דהוי קדושין, לכן מדין ספקא לא נפקא. גם בשיטות יעקב צ"ח הארוך סק"ח כתב שאין לדחות דברי הש"ע מהלכה, משום שיש כאן חשש קדושין עפ"י העור הנ"ל,

עפ"י מה שהעלה בחדושי פסחים דהעור ס"ל דהא דמותר להשקותו וראי רק אחר שביטלו, אבל בלא ביטול לכ"ע אסור להשקותו כו, וא"כ כיון דבש"ע אינו יכול לבטלו אסור להשקותו וכו'. ובגידולי צ"ח ח"י עמוד י"ט הביא כן בשם ס' מנחת ברוך סי' מ"ו. ועי' בעמק יושיע סי' ה' עמוד כ"ט וכו'. שהאריך בזה דאף שמותר להשקותו מ"מ כיון דהשתא לא חזי, לא מקרי ממונ' ונדבריהם אי אפשר לתרץ כמ"ש הפוסקים המובאים לעיל דהש"ע חשש בזה לדעת העור הנ"ל.

לג) ועי' בסי' הקודם אות ב' שנחלקו בזה האחרונים בדעת רש"י. לז) נראה כוונתו למשי"כ בחדושי הרשב"א בסוכה ל"ה ע"א. אולם כבר כתב החיד"א בשם הגדולים בערך הרשב"א, דחדושי סוכה הם מהריטב"א. ועי' בשו"ת הרשב"א ח"א סי' תשמ"י וחיד" סי' ר"ב שכתב דא"סו"כ"י לא מקרי לבס. ולפי"ז אודא קושיתו דבסמך על הרשב"א בקדושין נ"ח. לה) עי' בהמקנה קדושין נ"ז ב' סודיה דלא, שהקשה ג"כ לפי מש"כ העור דמותר להשקותו, א"כ למה אין חוששין לקדושין בחיטי קורדיתא, וכתב לתרץ

אוצר

סי' קס אות ב—

הפוסקים

האיסור הנאסר של שעה ששית, נעשה איסור זה מדרבנן כמו חרי דרבנן שיש לו לחוש בו לקדושין, אליבא דר"ה ובראש"ש ודעמייהו דסבירי דקב דרבנן אין חוששין לקדושין.

ועי' בישיב"ש פ"ג דכחוצות סי' ה' [דס"ל] שצחמדי"ר ושעדי"א אינה מקודשת, וצחמדי"ר ושעדי"ר וכן בשאר איסורי דרבנן, הוי ודאי מקודשת, שכתב דמהא דמצינא שם ב"ד ל"ד א' דהעובדא בשבת חייב בדי ודי למ"ד מעשה שבת מותר מהחורב, מוכח דלע"ג דהשאה דרבנן אסור מעשה שבת, שהיטה שאינה ראוייה היא, לא אלונין בחר השאה"ל, וכן מוכח מקדושין י"ל א' גבי חולין שנשחטו בעזרה אליבא דר"ש, דאף שאסורים בהנאה מדרבנן, מ"מ מאחר דמלאווייתא שרי מקודשת בהם כר, ולכן נראה דדוקא בהמן משב שעות ולמעלה אפילו הוא מדרבנן, כיון שאסור להשתחוה בציבור יריד לעצור משום חשבותו, משום הוי כעפר וחשבוני ליה כאלו ממון, לאפוקי שאר איסורי דרבנן, או אפילו חמץ גמור בשעה ששית, מאחר שאינו מחויב להוליכו מידו ומלאווייתא הוי ממון, אמרינן שפיר דמקודשת ואילוין בחר דאורייתא, וכ"כ הרמב"ן [דאפילו בהמן גמור חוששין לקדושין בשעה ששית, וכ"ל בלכות א'], אולם ע"ש ש"כ מעט אחר, וכן משמע מדברי הטור שכתב דכ"ל וא"א כחצ המקדש באיסורי [הנאה] דרבנן כגון חמץ בשעה ששית אי בשאר איסורי דרבנן מקודשת ומיהו המקדש בהמן דרבנן משב שעות ולמעלה אינה מקודשת עכ"ל, משמע להדיא דאפילו בהמן גמור מקודשת בשעה ששית וכו'.

ג. וכשנתערב חד בתרי וקידשה באותה תערובת. כתב צ"ט קדושין סק"ס דלפי מה שפסק הש"ע צ"ח"ד סי' כ"ט סעיף ו' דאיסור דרבנן שנחברו חד בתרי מותר להוסיף עליו ולבטלו, לפי"ז י"ל דאם קידש אשה באיסורי דרבנן שיש לו עיקר מהחורב שנחברו חד בתרי מקודשת, ואפילו בשלשן שזה פרוטה אלא בכל התערובת ביחד, דהא האשה יכולה להוסיף עליו. ועי' צ"ס"ס שאל"ה אות ד.

ד. כשקידש בספק חמץ בשעות דרבנן, או בחמץ ודאי בספק שעות דרבנן. כתב צ"ט קדושין סק"ס"א ד"ה גס, דכשקידש בספק חמץ בשעות דרבנן אפשר ומקודשת, כיון שיכולה למכור לנכרי שיאכלנו מיד בשעות דרבנן, ואפשר דאפילו בצלמה שריא לה למיכל דספיקא דרבנן להקל.

ובחמדת חלואים סי' ד' אות א' כתב ד"ש להסתפק ולומר דהא דאמרינן דלא הוי צרשותו בשעות דרבנן ואין חוששין לקדושין, היינו רק בודאי שעדי"ר, אבל בספק שעדי"ר כצנ"ד, [שצטעק הקנין לא ידעו שכבר הגיע זמן האיסור, אלא אח"כ נחברו לה], דא"כ כיון שאז היה מותר לו ליכנס ממנו דספיקא דרבנן לקולא, ולא היה עושה איסור כמה שנהיה ממנו, ממילא הוי אז צרשותו ומכירתו מכירה, אע"ג שאח"כ נחברו שיהיה כבר לאחר זמן איסורו, ולא אמרינן בזה איגלאי מילתא למפרע שלא היה צרשותו, דכיון דחכמים אסרו רק בודאי ולא אפשר בהספק, צ"כ עדיין היה צרשותו, וגם הוי קדושין כיון שכיחה יכולה ליכנס אז מן החמץ צריכה כיון דספיקא דרבנן לקולא, ולי"ע.

מיהו הרמ"ם וויינגארט צוקצן שערי תורה ח"א סי' ע"ח פ"ה השיג על החמדה שלמה, דבשאלותיו בפרשת לו וברש"י בפסחים כ"א (ט) מצאנו דאפילו ספק חמץ בשעה ששית אסור, הרי דלא אמרינן

שכבר עבר הזמן, רק אח"כ נתברר ע"י אחרים, וכתב לדמות זה לענין קדושין וכונתו דאם איתרמי כ"ה בקדושין וקידש בהמן בערב פסח וכונן הקדושין לא נתברר להם שכבר הגיע הזמן, רק אח"כ.

(ט) וב"ב קדושין ה"ל ובסק"ס כתב דמה דמשמע מרש"י דאפילו ספק

גמור לאחר זמנו הוא מדאורייתא, משום גס נוקשה אבדו לאחר זמנו מדרבנן אע"ג חמץ גמור, וכיון דהחמץ [ניקשה] אסור לעולם גם אפרו אסור לעולם, משא"כ לידון, ומה שפסק הש"ע שצחמדי"ר ושעדי"א אינה מקודשת כלל, היינו כיון דהחמץ עלמנו [אילו] היה נשאר עד אחר פסח היה אסור מקנאס, ממילא כיון שצבר שם ולא ציערו נאסר החמץ הזה לעולם מדרבנן, וגם אפרו אסור לעולם כמו כל הנקברים דאפרם אסור.

ובאילת אהבים (להר"ל חלומים) פסחים כ"א ב' כתב ג"כ בטעם הש"ע שפסק דהוי ספק מקודשת, משום דהוי ליהנות ממנו שלא כדרך הנאסר ושמה האפר ש"ס צמדי, והוסיף דאף דגם שלא כדרך הנאסר אסור מדרבנן, מ"מ הרי הוי חרי דרבנן ובתרי דרבנן מקודשת, משא"כ צחמדי"ר ושעדי"א כיון שגם שלא כדרך הנאסר אסור מדרבנן, הרי הוי רק חדא דרבנן, להכי בודאי אינה מקודשת. ועי' לעיל מ"כ צספרו גור אריה יחודה ליישב פסק הש"ע באופן אחר.

ובפני יהושע פסחים כ"א ב' כתב דספק הש"ע הוא משום דחושש להחמיר דלמלא חיטי קורדנייתא הוי חמדי"ר כפירש"י, ומשם ולמעלה היינו סוף שם כפירוש החוס, והוי חמדי"ר בשעדי"א, אבל בחד דרבנן אפשר דהוי ספק קדושין כו', ומה דאיתא בגמ' כ"א עבר זמנו אסור בהנאסו פשיטא לא לריבא לשעות דרבנן דאמר רב גידל כו', ה"ק דכיון דרב גידל אמר דמסוף שם אין חוששין לקדושין, אלמלא דלאחר שם אסור בהנאה מדאורייתא, א"כ בשעדי"ר נמי אסור בהנאה דשייך לגזור שם אע"ג שכתב וכו'. גם צ"מ דק (מליוצלוויין) צחמדי"ר לאכע"ז כתב אליבא דהש"ע, דמרב גידל לא שמענו אלא שצחמדי"ר ושעדי"א אין חוששין לקדושין, אבל צחמדי"ר ושעדי"א לא שמענו, לכן הוי ספק קדושין, אלא שסיים דלפי"ז צ"ע מה ראייה מייחסי בגמ' מרצ גידל לאיסור דרבנן.

ובשם משמעון (להר"ש פולק) חלואים סי' כ' דמ"ע א' העלה דצומניו שמתחמשים בששון, יש להחמיר בשעות דרבנן לחוש לקדושין, לפי מש"כ לענין חמץ שנמכר בשעה ששית, דלמלא דמסתפי היה אומר מלתא חדתא, דכיון שכל האיסור שבשעה ששית אינו אלא מזד דלמלא טע"ז וסבור על שביעות שהיא ששית, דבזה טע"ז רוצה דאיכני, כמ"ש צ"ס"ס ופוסקים, ממילא זה לא שייך אלא מלפנים, שהיו משערים הזמן לפי הילוך החמה, משא"כ צומניו שיש לכל אחד כלי המורה השעות והרגעים צלמזס ובצירור עד שאין שייך בזה שום טעות, אזיל האיסור הנאה שבשעה ששית כמעט לגמרי כו', ואף דמפ"ק דצי"ה נראה דאף כמעט האיסור בעל מ"מ בגזירה לא בטלה, מ"מ הא מלינו בנמה וכמה ענינים שהקילו הראשונים והאחרונים משום שטעם האיסור נחבט כו' ואף אם נסתכלה ודאי יש להחמיר גם צומניו למכור החמץ ולבטלו בזמן שקבעו ח"ל כמו צדורות שמלפנים כו', מ"מ עכ"פ צדיצד א"ס שגג או נאסר מלמכרו ומלבטלו עד שעה ששית, שפיר מהני המכירה והביטול אז, כיון שטעם האיסור בעל צומניו כו', וסיים, דמכ"ש לחומרה עכ"פ ודאי ראוי לנו לומר כן שאיסורי"א שבשעה ששית בעל צומניו, ועד כאן לא אמרו שהמקדש אז אשה אין חוששין לקדושין, אלא מלפנים שלא היו בקיאים בשעות, משא"כ עכשיו שאנו בקיאים בשעות וידעינן צדיצד שלא הגיע עוד זמן האיסור, ודאי ראוי לחוש לקדושין, דכיון שצומניו אזיל ליה כמעט

(לו) ע"י מש"כ ע"ז ביד רמ"ה (להר"ם סאלאח"י) סי' מ"ה, ובגבעת הלבונה תא"ה סי' מ"ס אות ה'.

(לז) ועי' לעיל בהערה א' והערה כ', ד"א דהטור שם מירי רק בחמדי"ר. (לח) נדון היה שם לענין מכירת חמץ, שאחר מכר חמץ בכפר ולא נודע אז

כגון חמץ דאורייתא בשעות דאורייתא

אינה

הפוסקים

סי' קט אות ד—סי' קי אות ב

אוצר

הרמב"ם אפשר לומר דחמץ נוקשה אינו אסור לפני זמנו כהנאה אף מדרבנן. ע"י ע"ז בהערה כ"ט.

ובשקידוש אפשר של חמץ שנשקף בפסח, כתב ז"ל דוד הכ"ל דף ע"ב דבחמץ של ישראל חלוי במחלוקת הראשונים אם חמץ בפסח הוא מהנשרפים [ואפרו מותר], או מהנקברים ואפרו אסור, ולכן לענין קדושין הדבר ספק. ולענין חמץ של גוי ששפרכו בפסח, כתב שם ד"ל דאפילו להסוברים דחמץ הוא מהנקברים ואפרו אסור, זכו דוקא בחמץ דאשרא, אבל בחמץ דגוי, אף דקיי"ל דאסור באכילה ובהנאה, מ"מ אם הגוי שרק חממו בפסח קודם שגביע ליד הישראל, מותר הישראל ליהנות מהאפר אף שהאפר הגיע ליד הישראל בפסח כ"י, ולכן אם קידש באפר הוא מקודשה לכ"ע. וע"י בסי' שאל"ה אות א'.

ועיין בהלכות קטנות ח"א סי' ק"ב שכתב לענין "פידיוס" שמוללין מן העיסה בין האלזנות, [פתיחים] דקים כמו ראשי שבולת, וקודם שיטור הליכה מיל מתניבים כע"ז יצ"ש, דאף דיש לבערו משום הנהי דכתב הרשב"א סי' ג' [ומוצא בש"ע ח"א סי' תמ"ז סעי' י"ב], מ"מ המקדש בהם בפסח חוששין לקדושין, שאין זה כחיתו גדון של הריב"ש, דאיתם הם גסים וסוכה נעיסה הרבה וגם מניחים אותם בשמש, אבל כאן אין אחד מכל אלו.

ג. בשקידוש בתערובת חמץ באופן דל"א מותרת בהנאה, או אפילו באכילה. ז"ל דוד (פסקי הלכות) פ"ב דאישות דף כ"ד בהגהה ל"א, הביא מהר"ם בפ"ע דפסחים דמחר חערובת חמץ בערב פסח אחר חלות היום, וכתב דאף שדעתו דהויא ואין לו שום חצר בסברתו, וגרסה שאין לחוש לסברתו כלל אף לענין קדושין, מ"מ מפני חומר א"א מחיורא אנכי להחליט כן, לכן כשקידשה קודם זמנו, ר"ל משעה ששית עד הלילה, בתערובת חמץ כשאין בה [כזית] ככדי אכילה פרי, חוכך אנכי להחמיר.

ושם בעור ב' כתב עוד דיש סברה מהר"ם בפ"ה דע"ז סי' ל' דתערובת חמץ יצ"ש ביצ"ש, בעל חד ביהי אף בחור הפסח, והרשב"א חולק עליו, ואין לו לע"ע שום הכרח בזה, לכן [אם קידש בתערובת כזו] הוא ספק קדושין.

ושם הביא עוד דעת הראב"ד דאין תערובת חמץ אסורה במשהו לענין הנאה א"כ הוא דבר חשוב, אבל לא בתערובת בעלמא, יכתב דאף דפסקין בהמחמירים, מ"מ כיון שאין צידונו ראוי ברורה לפסוק בן ומחמירים אלו מלך הספק, א"כ באופן שהאשה נהנית מזה, בודאי הוא קדושין מספק, דמתחת ספק אין אנו יכולים להפקיע זכות בעל הממון ממנו, ועוד דאפשר דהוא ספק קדושין אף באופן שהאשה עוד לא נהנית מזה, דהא אפשר שיבוא אחד ויכריע בראיות ברורות כהראב"ד, וא"כ חובל ליהנות מזה, [בדאיתא בגיטין מ"ב ב'] [לענין בהנהגה שנתערב ולזה בולד שפחתה ברי אלו אוכלין בתרומה, משום] אם יבוא אליה ויאמר בחד מיניהו דעבד הוא קנין כספו קרין ביה, ברי דאף שאסור לשעבדו עבדיו מלך הספק, אין זה מפקיע קנין כסף שיש לו בעצמו. בהגהה ל"ב שם.

ובשקידשה בתערובת חמץ בחלק היתר. כתב ז"ל דוד הכ"ל דהוא ספק קדושין, אף כשם כזית חמץ ככדי אכילה פרי, דהא לדעת כמה פוסקים יכולים להשליך דמי האיסור לים המלח.

אמרין בזה ספיקא דרבנן לקולא, דחז"ל עשו שעה ששית כשעה שביעית שהיא מהתורה, ומשום הוי כדאי איסור אפילו להקל בקדושין, ובמקדש בספק איסור תורה דאינה מקודשת כ"י, ואפשר דהתחמית שלמה ס"ל שיש חילוק בין ספק חמץ בשעה ששית לבין ספק ששית בודאי חמץ, אך קשה הלא אליבא דהתוס' [במוצא לעיל אות א'] מדמיין חמץ דרבנן בשעות דאורייתא לחמץ דאורייתא בשעור. ובח"צ סי' כ"ה אות ד' בוסוף, דגם דברי המגן אברהם סי' תמ"ג סק"ג והגהות רעק"א שם לע"ג. ובח"ג סי' ב' בוסוף לתמוך גם על הפמ"ג שכתב בסדר הנהגה הנשאל אות י"ב לסדרה פשוטה דבשעות דרבנן אמרין ספיקא דרבנן לקולא לכל דבר.

ק. חמץ דאורייתא בשעות דאורייתא. א. כתב בח"מ סק"ט לענין קידוש מסוף שש שעות עד הלילה, דמכיון דלבעל המאור שפסק דלא כרב גידל [דאמר בפסחים ז' א'] המקדש בחמץ מ"י שעות ולמעלה אף חוששין לקדושין, משום דאין קיי"ל כ"ש דחמץ לפני זמנו [דכיון עד הלילה] אינו עובר עליו, וא"כ אין כאן שעות דאורייתא, ועד הלילה חוששין לקדושין, [לכן אף דהש"ע לא חשש בזה להחמיר בדעת בעה"מ א], אבל [בעור ח"א סי' תמ"ג כתב גם כשם בעל העיטור להקל עד הלילה, ואף שצ"י שם כתב דהגם לבו בהוראה להורות קולא בזה ראוי לזיפיה, מ"מ אפשר להחמיר כמותם לענין קדושין, ונאמר דנחוש לקדושין עד הלילה. [וע"י בסי' הקודם אות ב'] ועוד פוסקים תפסו דעת בעל המאור כה"מ הכ"ל].

אולם הלוז כאן פסק דהמקדש בחמץ גמור בשעות דאורייתא, דכיון בערב פסח אחר שש שעות, אינה מקודשת. וע"ע בסי' ואות הכ"ל דה"ש כתב דאפילו לדעת בעל המאור אינה מקודשת.

ועיין בזכרון יצחק [להרי"י מאמושט] סי' מ"ו שכתב דלפמ"ש המש"ל מ"א דחמץ ומלח ב"ז ז' בשם הרלב"ה דחמץ בערב פסח עד הלילה אין בו איסור ח"י שיעור [מן התורה] ע"ש, לפי"ו אם קידש בערב"פ עד הלילה בחמץ פחות מכזית, יש מקום לומר דמקודשה. וע"י בתפארת מנחם המוצא בסי' הקודם אות ב'.

ב. נדונים שונים כשקידשה בחמץ שדנו הפוסקים בו אם אסור בהנאה. כתב ז"ל דוד (פסקי הלכות) פ"ב דאישות דכ"ד ד' שנקדש נעיסה שנילושה צמי פירות ולא שמרה מחמץ, דהוא מקודשת גמורה, דאף ד"א דצמי פירות אף בלא מים הוא חמץ נוקשה כ"י, מ"מ כיון שרוב הפוסקים הסכימו להחירו אף באכילה, סומכים ע"ז גם לענין א"א החמורה, דמה לי איסור ללא ומה לי איסור כרת, בדאיתא ציטומה פ"ב א' וק"י"ע א'.

ובשקידוש נעיסה שנילושה צמי פירות עם מים בערב פסח לאחר שעה ששית, כתב ז"ל דוד שם דהוא ספק קדושין, דאחר שכתב שם שאין צידו להכריע אם כהסוברים דצמי פירות עם מים הוא חמץ גמור, או כהסוברים דלא הוא חמץ נוקשה, כתב דה"כ לענין קדושין כשקידשה בזה בערב פסח לאחר שש שעות, הוא ספק קדושין על הדרך שכתבתי בחמץ נוקשה, [דאם קידש בערב פסח לאחר שש וכבר נהנתה ממנו, הוי ספק קדושין, משום דלדעת

ד"ל העמידה בחזקת טהרה, ואם תאמר העמד חטים על חזקתם, הרי חמץ לפניך. כמו דאמרין לענין מקוה שנמדד וגמאז חסר.
(ב) ע"י דבריו בסק"ל המובאים בסי' הקודם אות ב'.

חמץ אסור בשעור, וקשה דהא הוי ספק דרבנן, וי"ל דאליבא דרש"י מירי כשקידשה במקום אחד והחטים במקום אחר והקנה לה איתם בחליפין או אגב פרק. וכשכחו לשם מצאם שנתבקעו והם חמץ גמור, אין חוששין לקדושין

(כט) אינה מקודשת :

הגה

פתחי תשובה

שריא הויה מקודשת דעתר דיהא אוליק. ושוב כתב ולגז מהפסא אס יס ללמוד כדון זה מדברי רש"י הכ"ל דאפשר דמה שסותר לחולה דבר האסור אינו סנה שתקדש בהם ד"ל דלא תשיב חמון אלא מה שסוף שיהא לכל כו' אך זאת יס ללמוד מדברי רש"י אלו ממי שאסר עליו איזה דבר נקונס ולא הזכיר

(כט) אינה מקודשת. עיין במל"מ פ"ה מה"א דין א' שהרדק גזין אס היתה האשה חולה מסוכנת דשרי לה איסורים אלו או אס היתה חולה שאנ"ס וקידשה נאסורי הנאה של דגריהם למ"ד דכל איסורי דרבנן הותרו נאסורי שאנ"ס. ורעה להוכיח מדברי רש"י בפ"ד דע"ז דף כ"ד דכיון דלמקדשה

הפוסקים

סיק קי אות ג—סיק קיא אות א

אוצר

קנס, וזהו כמו איסור דרבנן שאין לו עיקר בחירה, מ"מ אינה מקודשת כו' מאן ואף אס יומא [דחמץ שעבר עליו הפסח] מותר לאחרים, מ"מ כיון שאסור עליו בהנאה אינו שוה כלום וזהו הפקר ואינו שלו כלל ומותר לכל אדם לגזלו ממנו, וא"כ אינו יכול לקדשה בזה כו', ואף שיכול לערבו ולבטלו ברוב, להסביר דאף כשעבר ועירב במיד חמץ שעבר עליו הפסח אין קונסים אותו, מ"מ כיון שלכתחילה אסור לערב כדי לבטל לא מקרי ממנו, וכמו כל איסורי דאף שאס עבר ומכרם הדמים מותרים, אע"פ אינם שלו כיון שאסור למכרם, ועוד נראה דאף להסבירים דחמץ שעבר עליו הפסח מותר לכתחילה לערבו ולבטלו ברוב, כיון שכל עיקר איסורו הוה מדרבנן, מ"מ אינה מקודשת זו, דזהו כמו איסורי בגשרפים שיש באפרם שוה פרוטה וקידשה זו שאינה מקודשת, משום דעכשיו עדיין אינם שלו כל זמן שלא נשרפו כו' [עי' ס"ק ק"א אות ב'], כמו כן הכא אף שצידו לערב החמץ ולבטלו, מ"מ כל זמן שלא עשה כן הוה הפקר, וכל אדם יכול לגזלו ממנו ולערבו ולבטלו כמו שהוא יכול לעשות כן, לכן אין לו עכשיו שום זכיה בזה ואינה מקודשת וכו'. וכ"כ שם בדף ט' ע"ב.

ובשקידש במה שממילא לה הנאה מחמץ זה, שחולק לזכות זו ע"י שחערב אותה ברוב לבטלו, כתב ביד דוד הג"ל דלהסבירים דיכולים לערב לכתחילה נראה ברור דמקודשת, ואף שלענין איסורי בגשרפים כשקידשה בעובת הנאה שממין לה דבר שחולק לשרפו וליהנות באפרו, העליתי הדבר בספק [מובא בס"ק ק"א אות ד'], הכס שאני משום דאסור להיות רואה בקיומו של דבר, משא"כ בחמץ שעבר עליו הפסח, לדעת הסבירים דמותר לערבו כדי ליהנות ממנו, הרי בע"כ לא נאסר לרואה בקיומו.

ובשקידש בחערובת חמץ שעבר עליו הפסח רק בחלק הבית, כתב ביד דוד שם דנראה דמקודשת, דלאחר הפסח בודאי יכול למכור לגוי את החערובת חוץ מדמי איסור שבה, דזה האיסור הוה מטעם קנס, וכיון שאינו משתכר בחמץ עלמו נראה שלא קנסוהו. ובשקידש בחמץ שנאסר שעבר עליו הפסח נחערב חד בחד, כתב ביד דוד הג"ל דברור לדעתו הדבר דמקודשת בזה, כיון דמותר להוסיף ולבטלו [ברוב], דלא עדיף מחרומת חו"ל כו' ואף שכל זמן שלא הוסיף עדיין אסור בהנאה, מ"מ כיון דעכשיו קיל איסורו דמותר להוסיף ולבטלו, וגם עכשיו אין האיסור צעיו דברי נחערב צמיתו עכ"פ טו, ועוד דזה לאחר הפסח שומכים על הסבירים דיכול למכור לגוי חוץ מדמי איסור שבו או להשליך דמי החמץ לים המלח, א"כ יס לו קתא זכיה באלו המעות במה שישובה היתר שבהם עכ"פ, ואין אחר יכול לגזל ממנו כו', אך בא"א קחמורה יראתי לחתוך הדין כל עוד שלא מלאתי ראיה ברורה כו', והדבר לריק אלא תלמוד. ועי' ברות ג'.

קיא אינה מקודשת. א. דעות הפוסקים בזה. בצ"ח כאן, אחר שהעלה דהמקדש נאסורי הנאה שאפרן מותר

הוי

עליו הפסח חוששין לקדושין, ודא אין לו שום ספק בתורה לדין דק"ל כ"ש שאינו אסור בהנאה אלא מטעם קנס.

המלח, ויותר הכל בהנאה, או למכור לגוי חוץ מדמי איסור שבה כו', ואף שאס פוסקים לחומרא כו', מ"מ אי אפשר לעשות מעשה בזה בא"א החמורה, כיון שאסו פוסקים כן רק מחמת חומרא, ויכול להיות שאחר יתיר הדבר, וא"כ איך נפקיע הקדושין, לכן נחיר דאס מקדשה בזה שיש בה הוי ספק קדושין. וע"כ שכן היבא שיש חשש פינון, אס נוכל להחזיקה בודאי מקודשת. ועי' מש"כ שם בדף ט' עור ד'.

ד. בשקידש בחמץ שאעבר עליו הפסח. עי' בישועות מלכו סי' מ"א, דברב השואל ראה להפקיע הקדושין בגידון כזה משום דקידשה באיסורי, והשיב המחבר שלא מלא מקום להפקיע הקדושין, דהנה לכאורה נראה דחמץ לאחר זמנו מכיון שאינו אסור אלא מטעם קנס, כדאמרין בפסחים ל' ע"א, ובמגן אברהם סי' תמ"ז סקמ"ד כתב לדעת הרב פוסקים לא גזרו על חערובתו ואין לריק ששים לבטלו ע"כ, ע"כ דאיסורו קיל משאר איסור דרבנן, דברי כל איסור דרבנן לריק ששים לבטלו, כמו בשמנו של גיד וצבר עוף בחלב ואפילו בחמץ גופו נשעה חמישית לריק ס', א"כ י"ל דמכאן טעמא גם בקדושין מחמירין, שיבא דיוו כמו איסור דרבנן שאין לו עיקר מן החורה דמבואר בש"ע דמקודשת, מיהו יס לדחות דטעמא דבעיל צפחות מסי הוא משום דלא קנסין היתרא אטו איסורא, כמ"ש החו"מ בצ"ק דף ק' ע"ב ד"ה חייב, וחו י"ל דגם המחמירים [בצפחות מסי] היינו דוקא בשבירה בשוגג, ובג"ד לא היה שוגג, וא"כ י"ל דדיוו כשאר איסור דרבנן [שיש לו עיקר מן החורה דאינה מקודשת], מיהו בג"ד שמכר [אחר שש] את החמץ והצית לגכרי [י"ל דמקודשת], דזה גם בחמץ דרבנן היבא דאיכא חרי דרבנן מחמירין לענין קדושין [כמבואר בס"ק ק"א], ובג"ד הרי מכר את החמץ וגם את הצית, וכה דבחמץ אינו של [אז, ולא היה יכול למכרו], מ"מ את הצית היה יכול למכור, ונמלא דבחמץ לא עמד ברשותו מלילה ראשון ואילך, ולא עבר על כל יראה דאורייחא.

ובגידולי. ציון ח"ז סי' כ"ז כתב דלפ"מ השדי חמד במערכת חמץ ומלא סי' ה' אות מ"ט דחמץ שעבר עליו הפסח מותר לבטל ברוב ע"ש, לפ"מ אס קידש אשה בחמץ שעבר עליו הפסח הוי קדושין כיון דיכול לבטלו כו', והוסיף דבזמן הזה שכולם מצטלים החמץ צריך פסח, א"כ כשקידש זו אשה אחר הפסח הוי קדושין בלא"ה, משום דהוי חרי דרבנן, האחד מפני דמן החורה סגי בביטול, והשני מפני דקיי"ל בר"ש דאחר הפסח אינו אסור אלא משום קנסא, והרי קיי"ל דבמחרי דרבנן הוי קדושין.

מיהו עי' ביד דוד (פסקי הלכות) פ"ה דאיסות דף כ"ה א' שכתב דנפי מה שביאר דאף באיסורי דרבנן שאין להם עיקר בחירה אין חוששין לקדושין [כמ"ש בס"ק ק"א אות ג'], לפ"מ ברור דכשקידש בחמץ שעבר עליו הפסח, אף שאין איסורו אלא מטעם

מא) ושם בדף כ"א ב' כתב דלשיטת הר"ה שפסק דבמקדש בחמץ בערב פסח כל היום חוששין לקדושין, והיינו משום דס"ל דאיסורא שאין להם עיקר בתורה כלל אין מפקיעים הקדושין כו', ברור דבר דהיה דבמקדש בחמץ שעבר

פתחי תשובה

אכלה דק"ל דאסור נהאליה וקידש נהאליה דבר דאף דלוקדש אינו שיה
כלום מ"מ כיון דהאשה מותרת בהנאה אחרת דבר מתקדשת בהם משום דבר
ידיה חלוקה. ואח"כ ראה רמ"א הריטב"א פ"ב קדושין אמתני' דהמקדש בערלה
שבת ו"ל דאע"ג מחולה שבת מותר באיסורין שלא כדרך הנאחז מ"מ
אסור הוא לה למוכרו לחולה זה וליתול דמים ממנו קדש דאפילו כדרך הנאחז
נוותר בחולי שבת ואפ"ה אסור למוכרו לו בדמים דאם כן מנא לא נהנה
באיסורי הנאה של תורה א"ו דאסור למוכרו וכיון שכן לא חשיב ממונה
כלל דאפילו היא חולה שראוי להנותן גם אינה מקודשת דלא ממונה יסוד לה
אח"כ אמר לה הרי את מקודשת לי נהאליה הנאה שיש לה שנתתי לה דבר

שנתת לי כיון דהמקדש אסור למוכרו לאסור הנאה אף דהנאחזת שריא דהו
אינה מקודשת משום דבר ידיה נמי חלוקה ולא ממונה יסוד לה. ואח"כ מנא
תשובה להרד"ק ממש נכון שלנו והעלה נ"כ דאינה מקודשת כלל. והעתיק
שם כל דברי התשובה הזאת (ותורף הדברים מכוונים לדברי הריטב"א הנ"ל)
ומסיים דהדבר נרדף תלמוד דלאסור דברי הרד"ק הללו מותרים למ"ג תשובה
אחרת דין קדש נפשות משר"פ וקודש שהגיע לידה עממו על פרוטה (יבא
נסי' ל"א ס"א) ע"ש בחורף. ועי' עוד בדבריו פ"ה מהל' נדרים דין ט"ו.
ועיין גם שם"מ פ"ה מהל' סוף דין ז' וגם' יד המלך שם מ"ש נוס' :

הפוסקים

סי' קא אות א-ב

אוצר

בערלה וכלאי הכרם שאין זמן מוגבל לשרפם, אבל בחמץ לא שייך
נעשה מזהו כיון דעיקר מזהו הוא קודם הפסח שאז החמץ הוא
שלו, ולא בפסח שכבר עבר זמן איסורו ועבר בנ"י בו, כתב דבזה
יחייב מה שלא נהנו הפוסקים שיכול לקדש בחמץ בפסח. (ושם
לעיל בסד"ה וכוה הרב, כתב דאף אם אפרו מותר אינו יכול לקדשה,
משום דהחמץ אינו ברשותו לאחר זמן איסורו, ולאחר שנעשה אפר
דבר הוא הפקר ואינו שלו). גם בחוספות חיים ח"א סעיף זה העיר
דאפשר דגם לרי יהודה דאין ביטור חמץ חלל שריפה, מ"מ אפרו
אסור. ועי' נהאליה שח"א דגם בעלם הדין דמקדש באיסורי' שאלו
מותר יש שחלקו וס"ל דאינה מקודשת בזה. וכשיש בחמץ שו"ש
נשאל כדרך הנאחז, עי' להלן אות ב'.

היו ספק קדושין [וכמוכח בזהו שח"א], כתב דמה שאמר רב גידל
בפסחים ז' א' דהמקדש בחמץ מ"י שעות ולמעלה אין חוששין לקדושין,
י"ל דס"ל כרצון דביטור חמץ בכל דבר, וכל הנקברים אפרם אסור,
א"כ אפילו לרי יהודה [דאין ביטור חמץ חלל שריפה] וס"ל דבשעה
ביטורו השנחתו בכל דבר [כדאיתא בפסחים י"ב ב', ופרש"י שם
דמסוף שם שעות ואילך הוי בשעה ביטורו], וא"כ אפרו אסור, אבל
למאי דקיי"ל כרי יהודה וכפ"י ר"ת שם דמסוף שם שעות ואילך
הוי שלא בשעה ביטורו והוא בשריפה, א"כ המקדש מסוף ו' שעות
ולמעלה [ואפילו בפסח מב], כיון שראוי לאפר מקודשת בו, לפיכך
נראה דאפילו בחמץ דאורייתא ושעת דאורייתא אין לפטור בלא גט
מספק, ודלא כמו שפסק בשו"ע שאינה מקודשת כלל. וכו"ד בנהל
לבי סק"ג. וכ"כ הב"ח גם בעור א"י"ה כ"י חמ"ג. שלענין מעשה
אין להקל לפטור בלא גט אפילו בחמץ דאורייתא ושעות דאורייתא.

ובח"מ סק"ט אחר שהביא דברי הב"ח, כתב דאף דהשו"ע בזה
כ"י חמ"ה סעיף א' פסק כחכמים דחמץ מן הנקברים ואפרם
אסור, היינו לחומרא, אבל לענין קדושין אפשר לומר דאולי הלכה
כרי יהודה דחמץ מן הנשרפים ואפרם מותר וכוה שו"ס במדי, וא"כ
היה ספק מקודשת. וכ"כ בנ"ש סק"ד ובערוך בשלחן סוף סעיף
פ"ה. [וע"ש שדנו דאם דוקא כשהיתה יודעת שזה חמץ מקודשת
מספק, והוצא בזהו שח"א].

אולם בקהלת יעקב כ"ח ע"ד הב"ש וכוה"מ, דלא מסתבר
לומר כן, דכיון שכל בתי דינים שבנישאל פוסקים שהאפר
אסור בהנאה, הרי אין שום חלל כלל, משום דכ"ד לא יעניו לה
ליהנות כיון דסוגיין דעלמא פוסק כן, והטעם בדבר המפורש
בפוסקים הוי בטעם דדבר משנה. ובענין אחרים סק"ט כתב דהב"ש
סותר דברי עמנו, דברי הב"ש בסק"ג כתב לענין מקדש באיסורי'
דרצון, דכיון דהשתא מיהא אסור בהנאה לאו מידי יכיר לה, וא"כ
ה"נ כיון דאין מחמירין כחכמים דחמץ הוא מהנקברים, במאי
תתקדש.

ועיין בשואל ומשיב מהדו"ת ח"א ס' פ"ח ד"ה וזהו אמרתי,
דאחר שדן להדש דאף למ"ד דחמץ הוי בשריפה, מ"מ כששרפו
לאחר זמן איסורו האפר אסור, משום דלא שייך נעשה מזהו אלא

ב. כשקידש בשאר איסורי הנאה שאפרם מותר. בנ"ה כ"ח
הביא מש"כ החו"ס בפסחים כ"ע ז' דיה אין, בחירולא

בחרא, דהא דאין מקדשין באיסורי' היינו דוקא היכא דלית ביה
זוי פרוטה לאחר ששרפו ונעשה אפר, דהא קיי"ל בחמורה ל"ד א'
כל הנשרפין אפרן מותר, וכיון דחזי לשרפו לאפר דבר הגורם לממון
כממון דמי, [וכ"כ בחדושי הרמב"ם קדושין נ"ו ב' ובר"ן שם, דו"ל
דמתני' דהמקדש בערלה אינה מקודשת מיירי כשאין באפרה שו"ס],
וכתב דנראה לפי"ז שכל ענין היא מקודשת מספק דשמה האפר
שו"ס במדי, ואף לפמ"ש החו"ס קדושין נ"ו ב' ד"ה המקדש,
בחירולא בחרא, שבאיסורי' דאינה מקודשת אע"ג שיכולה ליהנות
ממנו שלא כדרך הנאחז, מ"מ כיון שהיא סבורה שיש לה ליהנות
כדרך הנאחז ואינו כן לא סמכה דעתה והוי מקה טעות, [א"כ]
י"ל דהכא נמי אע"ג שיכולה ליהנות מהאפר, הוי מקה טעות ואינה
מקודשת [אח"כ ידעה שזהו איסורי'], מ"מ לפי חירולא קמא
[דמיירי דליכא שו"ס אלא כדרך הנאחז] משמע שאין חילוקמה.

ובח"מ סק"ט אחר שכתב ג"כ דכזה ספק מקודשת, כתב דכיון
דוקא כשהיא יודעת שזהו חמץ ואסור בהנאה, דאפשר לומר
דעתה האפר, אבל אם היא סבורה שמקדשה בגוף החמץ ג"ח
שאינה יודעת שזהו חמץ, בודאי אינה מקודשת, וחירולא החו"ס
[בקדושין נ"ו] שהביא הב"ח אינם חולקים מוה. (ור"ל דאף לפי
החירון הראשון סברי בהכרח שבחירון השני, רק קושטא דמילתא
נקטי

דס"ל דהחשש הוא באמת שמה שו"ס במדי, צ"ל דס"ל בדעת הרשב"א והריטב"א
דס"ל דאינה מקודשת אפילו כשיש שו"ס באפר, בדלהלן, משום] דהשתא ליתניהו
והוי איסורי' ואין בו יד לקדש כלל. [מהו מ"ש בשם הב"ש צ"ע, דבסק"ד דשם
דן הב"ש צ"ד, לא נזכר כלל דמיירי כשיש שו"ס].

מה] גם בעצמות יוסף שם מבואר דתירוק קמא שבתוס' פליג לדינא על
תירוק בתרא. ובקריית מלך רב פ"ה דאישות ה"א א', אחר שנחמק בדעת התוס',
כתב דמסתמית דברי הר"ן נראה דאפילו כשלא הוריק לה שהם איסורי' וגם לא
אמר לכשיהיה [נאמר], כל דאיכא שו"ס באפרם מקודשת.

מה] גם במשלים פ"ה דאישות ה"ג כתב דב' התירוצים שבתוס' לא פליגי
אהרדי, אלא דתירוצא קמא מיירי כשידעה שזוא איסורי', ומשו"ה הוצרכו התוס'
לומר דמיירי בדליכא שו"ס שלא כדרך הנאחז. [וכ"כ בענין אחרים סק"ט]. וכתב

מב] כן מבואר בח"מ סק"ט בדעת הב"ח.

מב] יש להעיר, דבשקידש בערב פסח אחר חצות אכתי שיה אצלה, לפמ"ש
בספרו מקור חיים ס' תמ"ה סק"א דכשנשרף החמץ קודם הלילה מותר להשהות
הפסחים ולהנות מהם אחר פסח.

מד] וכתב במים חיים [להר"ח רמפורט] סי' ל"ד דלפי"ז צ"ל דמתני' דקדושי
המקדש בערלה כ"י אינה מקודשת, לא מיירי בקדושי ספק, וכמ"ש בלח"מ פ"ד
דאישות ה"א י"ט לתרץ אליבא דשמואל כמה מתני' כן. ועי' בבני אתובה פ"ה
ה"א א' ד"ה ועוד, שהביא מהב"ש דאם יש שו"ס באפר הנשרפים מקודשת, וכתב
דלא תקשי [דגם כשאין שו"ס תהי' מקודשת מספק] שמה שו"ס במדי, דלשיטת
ר"י שהחשש שמה שו"ס במדי הוא רק בזירה דרבנן משום מראית עין, י"ל דלכולי
הוא לא חיישין למראית עין כיון דעכשיו לא שיה מידי, אבל לפי דעת הרמב"ם

אוצר

סיק קיא אות ב

הפוסקים

ניחא דברי החוס, דמהאי עממא אינה מקדשה במקדש באיסורא, אפי' שיכולה ליהנות מאפרס או שלא כדרך הנאחס, דכיון שחליפין שצד המוכר אינם כלל דמיאם של האיסורא ואינם אלא גזל או מתנה, אי"כ כמא מקדשה, ואין איסורא תופסים את האשה כמו שאין תופסים את דמיאם, ולא עדיף מחליפין עם נכרי ורשאי הנכרי ליהנות מהם, ואפי"כ כיון שאין רשות למכרם אינם דמיאם וכו' (ט). גם בתשובותיו כס"י כ"א כתב לפרש כך בזוונת החוס' כצ"ל. ודבריו אליעזר סעיף זה, אחר שהביא מהאבני מלואים, כתב שכן עיקר דלינא דאפילו ידענא ויש באפר ש"פ אינה מקדשה.

גם בעצי ארזים סקס"ט כתב דהש"ע שסחם שבאיסורא דאורייתא אינה מקדשה, סמך על החוס' כצ"ל ס"פ א' הי"ג, דמשמע מדבריהם דכיון שאינו ראוי לקדש כמות שהוא צעין, גם בש"פ של אפרס אינו יכול לקדש, ועי' ברש"י קדושין נ"ו ב' שכתב שאינה מקדשה באפר של ערלה וכלאי הכרס (כיון) שאינו צעול, ולכך קלי ליה כו"ל גופא אחרינא ולא זה מה שקדשה בו (ט). וצריכיה שם כתב [בשם מורו] שאפילו יש באפר ש"פ, כיון דהשתא ליה צד דין ממנו, אינה מקדשה, דכי שריף לכו לצפרינא לאו ידידיה ייכו וכל הקודם זכא באפר עכ"ל, ולפיכך סחם המחבר דבאיסור הנאה דאורייתא אינה מקדשה (ז).

גם בבית מאיר כתב דמדלא כתבו הפוסקים דאם האיסורא ש"פ באפר מקדשה כשידעה, נראה שפסו לעיקר חירון הרמזין שצריכיה ליה כו' (ז), וכדמשנו החוס' עמם בפסחים כ"ט ע"ב ד"ה אין פודין [בחירון] קמא, דאינה מקדשה אפילו כשיש באפר ש"פ, כיון דכמו שהוא עכשיו לא שוי מידין.

וכ"כ בחפארת יעקב סקע"ד וסקע"ז שבאיסור הנאה דאורייתא אפילו כשיש בו כדי הנאה שלא כדרך הנאתו או באפר, מ"מ

נקטו דמיירי דליכא ש"פ אלא כדרך הנאתו), וכבר נתבאר לעיל סעיף ו' שכל שהיה סבורה להקדש בהרבה ואינו אלא מעט, אינה מקדשה אלא בהרבה. וכ"כ צ"ל סקע"ד ובערוך השלחן סעיף פ"ה מה.

ואולם באבני מלואים סקע"ז כתב דממה שסחם בש"פ שבאיסורי [הנאה] דאורייתא אינה מקדשה, משמע דאפילו כשיש באפרס שזה פירוט ואפילו ידעה אינה מקדשה, ועממא הוא משום [שסמך על] החוס' ע"ז ס"פ א' ד"ה דמיאין מקדשה, [דעל] הא דחנן דאם מכרין וקידש בדמיאין של ערלה מקדשה, כתבו דמשמע דבגוף הערלה אסור לקדש משום דליה צד ש"פ], והקשו הא איכא ש"פ בערלה שלא כדרך הנאתו או באפר, וחיולו דכיון שכל זמן שהיא צעין אסור למכר מן התורה, כמו כן אסור לקדש צד אשה דהוי חשוכה כמו מכירה ויש צד הנאה כשמקדש את האשה, וזה לא דמי לקידוש דשדה עפרון שראוי לקנות צד חפץ או שאר הנאות כו', והנה דברי החוס' תמוהים, דמה צד שסמך למכר לכתחילה, דיעבד למא לא יהו קדושין, והלא החוס' לא הזכירו עממא דכך מה דאמר רחמנא לא תצידו אי עבד לא מהני, ועוד דאבני מלואים דאי עבד מהני (ט), וכבר הקשה המשל"מ פ"ה דאישות הל' א' על דבריהם, והנראה בזוונת החוס', עפ"י מש"כ הר"ן כצ"ל שם במש"כ הירושלמי סופ"ז דקדושין במהני דמכרין וקידש בדמיאין מקדשה, רבי חני בשם רבי זעירא בשאין דמיאין, דהטובה היא דלפיכך מקדשה לפי שאין ממנו זה דמים של ערלה וכלאי הכרס, דכיון שהם אסורים בהנאה אינם שוים ממנו, וממנו הללו מתנה הם כו', ובמשל"מ פ"ה דאישות הל' ז' ד"ה ודע, כתב בזוונת הר"ן דאפילו במכר לנכרי דרשאי הנאה ליהנות מהם, אפי"כ כיון שהתורה אמרה שלא ימכרם ולא יחליפם ואסרה כל הנאותיהם, נמא שאין להם דמים, ואי"כ

שם עוד דגם מהר"ן שכתב דמתני' מיירי בדליכא ש"פ באפר, ולא קאמר [עוד] אוקימתא דמיירי שלא ידעה שהוא איסורא, אין הכרח לומר דכשיש ש"פ באפר מקדשה אף בשלא ידעה שהוא איסורא.

(ט) ובאבני מלואים סקע"ז השיג על דברי הח"מ ובי"ש, וכתב דנראה דמה שכתבו החוס' דהיכא דסבורה שיש לה ליהנות כדרך הנאתו ואינו כן לא סמכה דעתה דהוי מקדש, אינו משום יוקרא וזולא שכורך הנאתו שזה יותר, דאי"כ מאי אריא [דנקט תנא] מקדש באיסורא אינה מקדשת היכא דלא ידעה, הרי ה"ל אפילו באיסורי אכילה נמי אינה מקדשת דלא ידעה, דודאי שזה יותר דבר הסותר באכילה מדבר האסור באכילה, אלא [ידאין] שבסחם קדושין אינה מקדשת על השיחוי וכל שיש בו ש"פ מקדשת כו', ומה שמקדשת לעצין שלא כדרך הנאתו, היינו משום דעממא דשלא כדרך הנאתו מותר באיסורא הוא משום דשלא כדרך הנאתו לא מקרי הנאה, וממאי עממא נמי האשה מקדשת ע"ז, ולפיכך לעצין כשיש באפר ש"פ אפי' שלא ידעה [שהוא איסורא], כיון שהוא כדרך הנאתו תו אינה מקדשת, ומשונה כתבו החוס' בפסחים דמיירי שאין באפר ש"פ. [ועי' עוד בדבריו להלן]. וכעצין כתב בפתחי עזרה סקע"ה ד"ה ואם. ועי' בזה דענן ח"ב סי' ל"ה אות א' ד"ה וראיתו, מה שהשיג על האבני מלואים מלשון הגמ' בבכורות ט' ב'.

(ח) ובש"ת רעק"א סי' קכ"ט כתב דצ"ל בכוונת החוס' דהתנא שתתקון העבירה ע"י מה דנמא אי עבד לא מהני, דכיון דאינה מקדשת הרי לא נהנה, גם אבי מודה דלא מהני. וכ"כ בחדושי מערכה י"א. וכ"כ בירוש' יעקב יבמות ק"ג ב' ג' גם בקולת יעקב כאן ב"ה המקדש ע"י דכוונת החוס' היא משום אי עבד לא מהני, אבל במים חיים (להר"ה רמפורט) סי' ל"ד העיר דלפי מש"כ בשו"ע חיים סי' ר"ח דמקדש שנעשה באיסור הוי מקדש, ולפי"מ שביארו הסמ"ע והש"ך והפ"ז דהתם לא שייך מימרא דרבא דאי עבד לא מהני, לפי"ז גם גבי קדושין לא שייך מימרא דרבא. וכ"כ בארצות יתרה סי' כ"ז. ועי' בבית אפרים חתומים סי' ט"ב ד"ה וינה בע"ז, בביאור דברי החוס'.

(ט) ובחוס' הרא"ש קדושין נ"ו ב' במתני' דהמקדש בערלה כו', אחר שהקשה הא שרי לאתהויי שלא כדרך הנאתו, ועוד הא ערלה וכלאי הכרס אפרס מותר, ותיק ד"ל דמיירי בדליכא אלא ש"פ בצמצום, סיים ולפי מה דפירשתי לעיל [בדף ג"ב ב'], לעצין המקדש בחלקו בין בקדשי קדשים בין בקדשים קלים אינה מקדשת] שאין אשה מתקדשת אלא בדבר שהמכר חל, נראה.

(ז) ועי' ברשב"א שהוכיח דליכא למימר דמתני' דהמקדש בערלה כו' אינה מקדשת, מיירי בדליכא ש"פ באפר, דהא גרסינן בתוספתא המקדש באשירה ופירותיה בעיר הגדולה ופירותיה אינה מקדשת, אלמא דאע"פ שהם מוצרפים ויש באפרם יותר משוים אינה קדושה. ותמה ע"ז בשער המלך פ"ג דחמץ ומצה הל' י"א דהלא קתני בברייתא בס"ף תמורה דאפר אשירה אסור, ונראה דה"ה באפר עיר הגדולה. ועי' מ"ש בזה במעשה חשב שם. ה"ן יוסף סי' ח' דף ח' ב', יד דוד (פסקי הלכות) פ"ה דאישות דף א' הגדה ב', ידבריו מליכאל ח"ב סי' ג"ב.

(ג) וב"ד המלך (להר"א לנדא) פ"ה דאישות הל' ב' כתב ג"כ כע"ז, דנראה שאינה מקדשת באיסורא אף שיכולה ליהנות מאפרס, משום שאין בידו להקנות לה הנאת האפר, ואין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם. ועי' בדברי הרשב"א שבאות ג' בדברי הקרית מלך רב.

(ב) ועי' בחבצלת השרון בהשטמות שבסוף חתומים דף ל"ב א' מה שביאר דעת הריטב"א, דלכאורה אינו מוכן הא מ"מ הנאה באה לה על ידו שסמכיא לה האפר במה שנתנו ליה ונהנית בשוים וכו'. ובשנות חיים סי' ש"פ הקשה בדברי הריטב"א הלא, ממש"כ הריטב"א בסיכא ליה א' דאיסורא מקרי לכמ', ותיקן בכמה אופנים.

(ג) נראה דסובר דמש"כ הריטב"א הג"ל בשם מורו, כוונתו להרמב"ן, אבל יש להעיר דהלא הרמב"ן בחדושי לקדושין נ"ו ב' כתב דמתני' דהמקדש בערלה אינה מקדשת, מיירי כשאין באפר ש"פ. ועי' בשם הגדולים ערך ריטב"א שהריטב"א הוא תלמיד הראיה והרשב"א.

אוצר

סי' קיא אות ב-ה

הפוסקים

כתב דאפילו אם אמר לה שתתקדש לאחר שריפה אינה מקודשת.
ד. ובשארם שתתקדש בהנאה שתוכל לשרפו ולזכות באפרו
שישנה פרומה. כתב זיד דוד (פסקי הלכות) פ"ה
לדיוטות דף ז' ב' דבכ"ג מקודשת להרענצ"ל [שכניא לעיל ס',
שכתב בקדושין ג' ב' שצמקדש באיסורא] לחולה שיש בה סכנה
בהנאה שזמין לה דבר שמתרפא בו מקודשת, וכנראה הסכימו לו
גם הרמב"ן והר"ן כו', ומי' לא אוכל לפסוק בן הלכה למעשה
באיסור א"ל החמור כל עוד שלבי מהסס בזה, כדברתי לעיל
[ללא חשיב הגאה כיון לאיסורא]. שמהם נשריפה כל אדם יכול
לקחתם ממנה ולשרפם, וכדאיתא בבב"ב ג' ב' גזל חמץ לפני הפסח
וצא אחר ושרפו במועד פטור שכל מלווים עליו לצבור, ועוד דאסור
לכיות חלה בקיומם של איסורא].

ה. בשקידש באיסורי הנאה המותרים שלא בדרך הנאתם ג.
לדעות הראשונים בזה. בתוספות קדושין ג' ב' ד"ה
המקדש, הקשו אמאי המקדש צעלה כו' אינה מקודשת, הא שרי
ליהנות ממנו שלא בדרך הנאה ג.
כדאמר צפרק כל שעה
[פסחים כ"ד ב'], וכתבו ד"ל דכאן מיידי לדיכא ש"פ אלא בדרך
הנאה, אי' י"ל דמיידי שפיר לדיכא ש"פ אף שלא בדרך הנאה,
מ"מ כיון שהאשה סבורה שיש לה ליהנות בדרך הנאה [שאינה
יודעת לפירות ערלה אסורים בהנאה או שאינה יודעת שס' פירות
ערלה ג.], ואינו כן, לא סמכה דעתה והיו [קדושין] טעות ג.

אולם בחדושי הרמב"ן קדושין ס' כתב שאין להקשות הא מותרת
צעלה שלא בדרך הנאה כדאמרינן בפסחים כ"ב ב' רבינא
שייף לבריה צבורי דערלה, משום דהתם חולה היכה ולכן שרי
שלא בדרך הנאה א"פ שאין בה סכנה, אבל בלא חולי אסור בכל
ענין כו', ואע"ג דמשמע [בפסחים ס'] דאיסוריהו מדרבנן, הא
קיי"ל דהמקדש באיסורין מדבריהם אינה מקודשת. וכ"כ בר"ן ג.,
ברשב"א, צריטצ"ל וצמא"ר קדושין ס'.

ובתב' במשנה למלך פ"ה לדיוטות ה' ג' דמדבריהם בתוס' [הג"ל]
מתבאר דכ"ל דכל שלא בדרך הנאה שרי לגמרי, ואפילו
איסור דרבנן ליכא ג., ולכן סביר לענין הלכה שצידעה האשה שמה
שקבלה

בכונת התוס', דמיידי שידעת דהו' איסורא, אלא שהיא רשעה וחסדה ליהנות
בהם בדרך הנאה.

זח. וכתב בדברי שאול ועדות ביוסף כאן בכונת התוס' בתירוץ זה,
לפמ"ש בתשו' הרשב"א סי' אלף רל"ג דלכך המקדש במלוח ופרומה דעתה
אפרוסה. משום דהוא בעין ודעתה אבעין, אבל במקדש בראוי ושאינו ראוי אינה
מקודשת [ובמביא בסעיף י"ד], ולפי"ז גם כאן בדרך הנאה מקרי בעין
ודעתה על זה, ושלא בדרך הנאה אינו בעין [ואין דעתה על זה ועל כן] אינה
מקודשת. וכע"ז כתב בבב"ב שם סק"ו.

זט. וכתב בכפות תמרים סוכה ל"ה א' ד"ה קס"ד, דאף דהר"ן גופיה כתב
ברפ"ק דפסחים שבחמץ דרבנן בשעות דרבנן חוששין לקדושין, י"ל דערלה שלא
בדרך הנאה הוי כחמץ דרבנן בשעות דאורייתא דאינה מקודשת, משום דערלה
כל זמן אסורה מדאורייתא.

ס. וע"ש ובפ"ה מה' יסוה"ת ה' ח', שהקשה דהלא בפסחים כ"ד ב' מוכח
דאיסור דרבנן איכא, וכ"כ התוס' בעצמם בע"ז י"ב ב' ד"ה אלא ובשבעות כ"ב ב'
ד"ה איתרא וכ"כ ב' ד"ה דמוק, ואף להסבורים שבאיסורא דרבנן מקודשת,
היינו דוקא באיסורי דרבנן שאין להם עיקר מן התורה, דכבר הסכימו הראשונים
ומכללם התוס' לדכ"ז בשעות דאורייתא וחמץ דרבנן אי' בחמץ דאורייתא ושעות
דרבנן אין חוששין לקדושין [ע"י סי' קט"ו] ופשיטא דאיסור תורה שלא
בדרך הנאה לא גרע מהתם, אולם בשער המלך פ"ה מאישות ה' א' ופ"ה
דיסוה"ת ה' ח' כתב בכונת התוס' דמלישנא בתרא דרבינא בפסחים שם מוכח
דשלא בדרך הנאה אפילו איסורא מדרבנן ליכא ואפילו שלא במקום חולי, ול"ב

מ"מ אינה מקודשת, משום דכל דבר שאין לאדם הנאה בו אלא
שלא בדרך הנאה או ע"י שריפה, לא חשיב צרופו כלל וכל הרואה
יכול לזכות בהנאה זו ג., גם זיד דוד (פסקי הלכות) פ"ה לדיוטות
דף ז' ע"ב מסיק דאפילו כשקידש באיסורא הכשרים ויש צאפרם
ש"פ עכ"ל אינה מקודשת.

ובקהלת יעקב כאן ד"ה כגון, נראה שמסתפק בזה, שעל מש"כ
הש"י צמא"ר לזכרונתה אינה מקודשת, כתב טוונתו
בנקברים דומיא דחמץ, אבל בנשרפים יש להחמיר בידעה, דחולי
דעתה על האפר שמה פרומה, אמנם לפי מה שכתבתי לעיל דכונת
התוס' בע"ז הוי דכיון שאסור לקדש בו אי עבד לא מהני, אי"כ
כל איסורא אינה מקודשת.

ובתפארת מנחם פ"ה לדיוטות ה' א' דף כ"ה א' מסיק דאפילו
כשהאפר ש"פ וידעה [שזכו איסורא], יש לחוש
לקידוש השני.

והוסף, דעכ"פ לר"ך [הראשון] לחזור ולקדש כדי שלא יהנה
מחליפי איסורא, דכרי לפי דעת רש"י ותוס' [ע"י י"ד
ב' וחולין ד' ב'] חליפי איסורא אסורים למחלוף עמנו, ואע"ג
דסביר דבקדושין צדועד מהני, היינו בקידוש בחליפין דהוי האשה
חליפי חליפין, אבל בקידוש באיסורא עולם דהוי האשה חליפין,
נראה דעכ"פ לר"ך לחזור ולקדש, וכמו שנראה ברב"ד סופ"ה
דנדרים כמ"ש המסל"מ. וע"י להלן אות ב' בדברי האבן פינה.

ג. ובשארם לה שתתקדש לאחר שישרף האיסור. בקרית מלך
כ' פ"ה לדיוטות ה' א' ה"ב מהרשב"א קדושין
ג' ב' דכשכתב שאין האשה מתקדשת צאפר של ערלה וכלא הכרם
כיון שאינו צעולם, סיים הרשב"א דאע"ג דאסיקנא בפי' האומר דכל
שצידו לאו כמחוסר מעשה דמי, התם הוא דאין הגוף משתנה,
אבל כאן שהגוף משתנה לגמרי לא, ועוד דהתם נמי דוקא כשאמר
לכשיהיה אצל בלאו הכי לא כו', וכתב ע"ז דלחיוץ קמא שצרב"א
נראה דאפילו כשאמר לאחר שיהיה אפר חבוי מקודשת, אינה
מקודשת דהוי כדבר שאינו צעולם, ולחיוץ בתרא ה"ו מקודשת
כיון שצידו לשרפו. וזיד דוד (פסקי הלכות) פ"ה לדיוטות דף ז' ב'

זח. וע"ש שמוכח בן מהא דבאתרוג של ערלה למ"ד דפסול משום שאין
בו דין ממון, כדאיתא בסוכה ל"ה א', קשה הא יש בו דין ממון שלא בדרך
הנאה, וע"כ דכל שאין לו חלק בהנאה בדרך הנאה לא חשיב לכם ואינו כשלו
כלל. מיהו בכפות תמרים בסוכה שם ד"ה הנא, כתב אליבא דהתוס' קדושין ג' א'
ד"ל דאף דיכול לקדש בו את האשה שתהנה בו שלא בדרך הנאה, מ"מ לכתחילה
ודאי המקדש עושה איסור, דמטי ליה הנאה שלא במקום חולי, ולכן אתרוג
של ערלה פסול ולא חשיב שיש בו דין ממון, ועוד י"ל דלפ"מ דמסקינן בגמ' שם
דמאן דבעי דין ממון בעי נמי היתר אכילה, נראה מה שפסול אתרוג של ערלה,
דאע"ג דמשכחת בו דין ממון שלא בדרך הנאה, מ"מ פסול כיון שאין בו היתר
אכילה. וע"ש מש"כ בזה בקרבן אליצור דע"ז ג', ובבית יצחק (להר"י שמעלקיש)
ח"א סי' צ"ה אות א' וב'.

זח. כלומר, פרט לכלאי הכרם ובשר בחלב ולוקין עליהם אף שלא בדרך
הנאה, כדאיתא בפסחים דף כ"ד וכו'. וע"י בהערה שאת"י.

זט. וע"י בהמקנה בקו"א ד"ה א', שכתב בתו"ד, דנראה דמש"כ התוס'
שראי ליהנות שלא בדרך הנאה, מיידי רק בנקברים, אבל בנשרפין [אף שאין
לוקין עליהם שלא בדרך הנאה, מ"מ] אסור ליהנות ממנו אף שלא בדרך הנאה
כיון דמצותו בשריפה. וע"ש שדן בזה לענין מקדש בחמץ בפסח, אי נחוש
לקדושין מטעם דיכולה ליהנות שלא בדרך הנאה, ותלה במחלוקת אי חמץ מצותו
בשריפה או השבתתו בכל דבר.

זט. כן פירש בפני יהושע קדושין שם. ובדברי מלכאל ח"ג סי' ק"ו פ"י

אוצר

סיק קיא ארת ה

הפוסקים

ועודאי אסור מן התורה כו', וכ"כ הרמב"ם קדושין נ"ו ב' [דלחך שכתב דלחך מקודשת משום דעכ"פ אסור מדרבנן אפילו שלא כדכ"י, הוסיף דלחך ללחולק שאין זו סכנה שרי שלא כדכ"י אפילו מדרבנן, מ"מ אסור לה למכור לחולק זה ולעול דמים ממנו, חדע דלא אפילו כדרך הנאחז מותר בחולק שיש זו סכנה ואפ"ה אסור למכור לו בדמים משום דא"כ נמלא נהנה באיסורא שם והמשל"מ חורב מ], ודעת החו"מ ה"ל כבר עמדו עליו הרמב"ם שם והמשל"מ [המוצא בהערה ס']. ובספרו בית מאיר על קדושין שם כתב דבפרש"י צ"ח מ"ה א' ד"ה אינו מוקדש משמע דכל איסורי הנאה לאו דידים נינהו לאקדושים וכ"ה דלאו דידים לקדושי ציה אשכ כו', וגם צ"ח מ"ס נדרים פ"ה א' ד"ה ומהא, משמע כסדרה זו דכל שאסור לו בהנאה חשבו כהפקר.

גם המקנה בקדושין שם כתב דדברי הב"ש אינם מוציאים, דודאי אסור למכור לחולק דמכירה היא דרך הנאחז כו', ולולי דברי החו"מ היכ נראה דמוכח כשיטת הרמב"ם ושאר פוסקים דכחצו סתמא אינה מקודשת, משום דכל איסורי הנאה לאו ממון צעלים הוא, כדלמרינן צ"ח מ"ה א' ב' צ"ח הנסקל הקדוש אינו מוקדש מכור אינו מכור, ופרש"י דלאו צרשתיא דמריה קאי לאקדושי, ולעיל דף נ"ב מדמה הש"ס קדושין להקדש כו', וביינו דלמרינן צפסחים ו' ב' בחמץ לאחר שש דאינו מועיל ציטול דלאו צרשתיא קאי, דאף דיכול ליהנות שלא כדרך הנאחז מ"מ לא הוי ליה ממון, וגם אין זו משום גזל כדליתא צפסחים דף ל"א ע"ב דפטור מתשלומין ודמי עלים וכו'.

וכן תפארת יעקב סקצי' הקשה על הב"ש מדברי הרמב"ם ה"ל, וכתב דהעולה לדינא דבאיסורא דאורייתא אפילו יש בו ש"פ שלא כדרך הנאחז אינה מקודשת כלל, דלא חשיב צרשתיא כלל כל שאין לה ולו בדבר הזה הנאה כדרך הנאחז וכו'. גם צ"ח מ"ה א' ב' סוסקני' וסקצי' השיג על הב"ש מדברי הרמב"ם אינה וכתב כן דעת הש"ע, דמה שסתם שבאיסורא דאורייתא אינה מקודשת, היינו משום דמכיון דאסורים דמכירה נמלא שאין להם דמים וזמם מקדשה, וכמבאר בחו"מ ע"ז ס"ב א' ד"ה בדמיון [וכמוצא לעיל ב"ח ב'].

ובקהלת יעקב כ"ח מבאר דאין לחוש למש"כ החו"מ דמחר שלא כדרך הנאחז, דכיון דקו"ל צו"ד ס"י קני' דאסור, א"כ הו' לא חולק ליהנות מזה, והוסיף, דלמכור לחולק שאין בו סכנה ולעול דמים ודאי דאסור דמכירה דמים הוי דרך הנאחז, דלא

ק"א ד"ה ואיד"י, שובע שמחות קדושין שם ובתשובות ס"א א' ב' ג', פתחי צורה סקצי' ד"ה ואם, וקובץ תל תלפיות שנת תרפ"ד דף כ"ב.

סא) דבאמת גם התוס' מודים דלבתר דאשמעין רב גידל דהמקדש באיסורא דרבנן אינה מקודשת, מיירי מתניתין אפילו בידעה שהוא איסורא דרבנן ויש ש"פ בשלא כדרך הנאחז, ועכ"ז אינה מקודשת, משום דמדרבנן אסור ליהנות שלא כדרך הנאחז, וקושיית התוס' ה"י היא, הלא מותר מדאורייתא ליהנות שלא כדרך הנאחז, ואי משום דאסור ליהנות מדרבנן איכא מאי קמ"ל רב גידל דהמקדש באיסורא דרבנן אינה מקודשת הלא ממתני' שמעין זאת, וע"ז תירצו התוס' דאי לאו רב גידל הוה אמינא דלעולם המקדש באיסורא דרבנן אינה מקודשת, ומה שאינה מקודשת במתני' מיירי כשאין שו"פ בשלא כדרך הנאחז או בלא ידעה שהיא איסורא דרבנן (מדבריו שם).

סב) וע"ן במחברת הקודש כאן, ובמנחת שי (להרש"י שור) ח"א ס"י פ"ו שהחזיקו בדברי הב"ש בזה.

סג) גם ב"שיטה לא גורע למ"י על קדושין שם כתב על הא דמקדש בערלה אינה מקודשת, דנהי דחולה מותרת להתרפאות בה, אבל לית לה למשקל מינה דמי.

שקבלה הוא אסור בהנאה אם יש צמח שקבלה שו"פ שלא כדרך הנאה מקודשת כו', ולדעת הרמב"ם [וכן לדעת הרמב"ם והרשב"א והמאירין] אינה מקודשת אפילו בידעה שהוא איסורא, ואפילו בנאחז לה בהקדשי לי בהנאה שיש צמח שלא כדכ"י ויש בלוחה הנאה שזה פרוטה. וצ"ע א"ח סקצי' כתב דלח"ה דהחוס' יולא דאם קידשה צפירות צמח שיכולה ליהנות שלא כדרך הנאה ויש בו שו"פ מקודשת, או אפילו בנאחז בו שו"פ מקודשת מספק דחיישין שמה שו"פ צמדי. וכן מקטו דדעת החו"מ ושאר הראשונים הרבה פוסקים, וכמוצא ב"ח ב'.

ולענין כשלא ידעה דהוא אסור בהנאה, כתב במשל"מ שם דס"ל להחוס' דכלא ידעה אינה מקודשת אף כשיש שו"פ בשלא כדרך הנאחז, דכ"י תירוצים לא פליגי אהדדי, ולח"ה א"כ קמא מיירי מתני' בידעה שהוא איסורא, ולח"ה א"כ צמח צמח בלא ידעה. אולם צ"ח כ"ח מבאר דלח"ה הראשון שכתב מקודשת בדלוחה שו"פ אפילו כשלא ידעה שהוא איסורא, וכ"כ בעמדות יוסף קדושין שם.

אולם ככפות תמרים סוכה ל"ה א' כתב דגם החו"מ יודו דאפילו שלא כדרך הנאחז אסור מדרבנן, אלא דמיירי כשיהיה חולק [וכמוצא ב"ח ב']. וכן פירשו ציד דוד פ"ה דאישות דף א' הגבה א' ובתפארת מנחם פ"ה דאישות דכ"ד ע"ב. ובשארית נתן בנימין דף קכ"ה כתב דלמסקנת הגמ' מודו החו"מ דאינה מקודשת סא. וע"י צמחון מה שדנו הפוסקים דעת הר"ן.

דעות האחרונים להלכה. צ"ח סקצי' כתב שבאיסורי הנאה דקו"ל שמוחר ליהנות מהם [לחולק אפילו שאין בו סכנה], כמ"ש צו"ד ס"י קני', יכול לקדש בהם כשהוא יודעת שהוא דבר איסור, אפי"ן דהוא אינה חולה ואינה יכולה ליהנות בו אפילו שלא כדרך הנאחז, מ"מ יכולה למכור לחולק מ]. ומ"ש הר"ן [ה"ל צ"ח אולם בחדושי] דכשהוא צריח לא הוי קדושין, אפשר דאייירי כשהוא אינה יודעת שאסור בהנאה ובצורה ליהנות כן. וכתב צ"ח פ"ה (דריש א"ר) סקצי' דמשמע מהב"ש דמקודשת ודאי ולא חפסו צה קדושין מאחר.

אולם בבית מאיר כ"ח כתב דנראה שב"ש שגג בזה, משום שהיה קשה לו בדברי החו"מ [ה"ל] הא מדרבנן עכ"פ אסור אפילו שלא כדרך הנאחז, ומזה למד הב"ש דשרי למכור [לחולק] לכתחילה, אבל זה ליתא, דמכירה לא נחלק אדם לומר

עיקר. גם בעמק המלך פ"ה דאישות סוף ה"א כתב שכורר דדעת התוס' היא דשלא כדרך הנאחז מותר אפילו לבריא, וכדעת המרדכי פ' כל שעה [ס"י תקמ"ה] בשם ראב"ה. וכ"כ בקרבן אליצור דף ע"ו א'.

ובישיבות יעקב ס"י קכ"ד בספרו הארוך סקצי' כתב בכתובת התוס', דאף דקו"ל דלא כדרך הנאחז אסור מדרבנן וקו"ל דהמקדש באיסורא דרבנן אין חוששין לקדושו, מ"מ יש לחוש לחומרא להצריכה גט, משום דאיסור דשלא כדרך הנאחז קיל, כמ"ש הר"ן בפ"ה דפסחים לחלק לענין חולה שאין בו סכנה [דלילמא קילי טפי איסורי תורה שלא כדרך הנאחז מאיסורים של דבריהם כדרך הנאחז]. ובסיב קדושין סקצי' כתב דהתוס' סברי דוקא היכא שבאיסורא דאורייתא אין צד קדושין שייך לומר שבאיסורא דרבנן שיש לו עיקר מן התורה עשאוהו רבנן כדאורייתא, משא"כ אם אפילו בדאורייתא ראויה שתתקדש משום דשרי שלא כדרך הנאחז, איכא אין טעם לגזור שלא תתקדש משום דאסור מדרבנן, דהרי לעולם אין ביטול הקדושין אלא מצד איסור דרבנן, ואיסור דרבנן [מצד עצמן] אינו מונע חלות הקדושין, כדסברי התוס' [בקדושין ג"ח א' ד"ה אלמא] לענין חולין שנשחטו בעורה למ"ד שהוא מדרבנן. וכע"ז כתב ב"ח רענן ח"א ס"י ב' אות י'. וע"ע משיב בזה בהון יוסף ס"י ח', טעם המלך שבגליון שער המלך פ"ה דאישות ה"א א', כתב דמלך פ"ה דיסוד"ה ה"ל ח', כתב סופר ח"א"ח סימן

אוצר

סיק קיא אות ה-ז

הפוסקים

לומר שאינה מקודשת וכו'. ובחדושי הריטב"א קדושין שם כתב שם
לפילו היא חולה שראויה ליהנות בהם אינה מקודשת, דלאו ממנו
יביא לה וכו'. מיכא נשיטת לא נודע למי שם משמע דבחולה מקודשת,
שכתב ואפי' דשלא בדרך הנאה שרי לאתכנוני מינה, מיירי בגון
שאינה חולה.

ועיין פ"ת סק"ט שהביא מהמל"מ פ"ה דאישות ה"ל א', דין
באיסור"י [דאורייתא] כשקידש אשה מסוכנת, ובאיסור"י
דרבנן בחולה שאין בה סכנה למי' דכל איסורי דרבנן הותרו לה,
ועם ספיקו מצאנו שם, אם נימא דעממא דאינה מקודשת
באיסור"י הוא משום דאינו מועיל לה, א"כ בחולה דיש לה ליהנות
מקודשת, או דילמא דעממא הוא משום דלמקדש אינו שוב כלום
ונמלא דאינו נותן פרוטה, [או ד"ל עוד דכשקדש בהם הרי
נכנה, ומשוי' אמרו דאינה מקודשת כיון שאסור להנות. מדבריו
לכלן סה"י], ולפי' אף כשהיתה חולה אינה מקודשת, ור"ה
לכוותה ממשי' רש"י בע"ז נ"ד ב' גבי מחר ערלה וקודש דמיה
דמקודשת, משום דלא מיתפסי באיסורא וממונה הוא, אפי' דאינו
אסור לאתכנוני מנייניהו מיכא הכהא הנאה מעי' ליה פ"י ערלה
אכל איכ' לאו מערלה קא מעי' לה עכ"ל, הרי דלסברתו דחליפי
איסור"י אסורים לו, נמלא דלא נתן כלום ואפי' מקודשת, והיינו
משום דאינו מותרת ליהנות ובתר דידה זולתו, ומדבריו מוכח גם
דעממא דאינה מקודשת באיסור"י הוא לא משום דכנה נכנה מהם
באיסור נכנה שמקדשה, דא"כ [בחליפי] למא מקודשת דאף דשרי
לדידה מ"מ הוא נכנה, א"י דחלי דידה, וא"כ ה"י קידש חולה
באיסור"י עומם דשרי לדידה, ה"י לגבה ממון ומקודשת [גמורה
ולא חפסי בה קדושי אחר. מדבריו לכלן], ואף ד"ל דלחולקין
על רש"י וסברי דחליפי איסור"י מותרים למחליף, א"כ הא דמקודשת
בחליפין י"ל כפשוטו דכא משום דגם לדידה מותר, וחשיב נותן
לה, משא"כ בנ"ד לענין איסור"י עומם לחולה, מ"מ נ"ל שדין זה
מוסכם מהכל, דהרי הר"ן סופ"ב דקדושין הביא ראיה לרש"י
ממקדש בגזל דאחרים לאחר ירוש, דאפי' דירושא כדי לא קני כל
זמן שהוא צידו, אפי' כיון שקנאחו היא בנתינתו מקודשת, וכו'
אפי' שהדמים אסורים למקדש, אפי' כיון שהוא מותרת וקנאחו
מחמתו מקודשת פ"ש, וכה"ל דמקדש בגזל הוא דין פשוט שלא
נחלק בו אדם מעולם, ועוד ששום אחד מהחולקים על רש"י לא
סתר דבריו מעטם דאם למקדש אסורים הדמים אמאי מקודשת,
אלא חלקו עליו מעטם אחר דנתינתו דבריהם, אלמא דלכ"ע כיון
דלכאשה מותר, מקודשת [אף שהוא אסור לו בהנאתו], אף עדין
לצי מהםם דיון זה, משום דאפשר דלא חשיב ממון אלא מה שהוא
ש"ה

דלא כנ"ש סה"י. גם ציד דוד (פסקי הלכות) ריש פ"ה דאישות מצאנו
דאינה מקודשת אף שיש שו"ס שלא בדרך הנאה.

ועיין בפלמח יוסף קדושין שם, דאחר שהביא דברי החו"י ודברי
הר"ן הנ"ל, מסקן לענין הלכה נראה דהוי ספק מקודשת,
עם שבאמת לא ראיתי דבר זה מצאנו בדברי הפוסקים. וע"ש
שמצאנו דאף כשלא ידענו דהוי איסור"י ה"י ספק קדושין, כיון
דלחידו' הראשון שבחו"י ה"י מקודשת ולחידו' השני אינה מקודשת.
ובפרק השלחן סעיף פ"ה כשהביא דעה הראשונה דאילו אם יש
שו"ס שלא כדכ"א אינה מקודשת משום דעכ"פ איכא איסור דרבנן
אף שלא כדכ"א, כתב דה"י רק לדעה דס"ל דגם באיסורי דרבנן
אינה מקודשת, ולמי שסובר דבאיסורי הנאה דרבנן [שם להם עיקר
מכ"ח ה"י ספק] מקודשת לריבה גט.

ואף לדעה הכ"ש דמקודשת, כתב צאנן פינה (דרישת ארי) סק"י
דמ"מ נראה שאסור לו לשהות עמה ולר"ח לחזור ולקדשה
בדבר המותר, דא"כ הא ה"י האשה להמקדש חליפי איסור"י
דאסורים למחליף לדעה רש"י בחולין דף ד' ע"ב ובע"ז דף נ"ד ע"ב.
וע"י לעיל אות ב' בדברי התפארת מנחם, ולכלן אות י"ד בדברי
היד דוד.

ו. כשקידש באיסורי הנאה שמצות לבערם מהעולם, אם
מקודשת בהנאה המצוה. מסתפק בזה בטוב
קדושין סוס"ק ס"ד שכתב דלפאורא קשה בקידש בחמץ לאחר ו',
או בשאר איסור"י שמה"ל לבערם, תחלה כהנאה כהמזכ, שח"י
מרווחת מלוא ציבור מהעולם ושכר מלוא ש"ה ו' זכובים, כדאיתא
בצ"ק ל"א ב' כו', ואף שבחמץ נפסח י"ל דלאו מלוא הוא שחכנוסו
לרשותו דעוצרת עליו לפי שעה קודם שחקים המלוא, מ"מ י"ל
שא"כ רוצה לקנות גוף החמץ רק שפושח את מלוא הציבור ולי"ע,
ואפשר שאם אחר צירוש שמקדשה כהנאה זו מקודשת באמת,
וכמ"ש בנ"ש הריטב"א קדושין נ"ו ב' [בהוצא בזה מ'] דאפילו
כשהיא חולה שמותרת ליהנות שלא בדרך הנאה אינה מקודשת
דלדין אסור בהנאה, א"כ אחר לה הרי את מקודשת בזה
הנאה שיש לה שנתהי' לה דבר שתתפארי בו, ולי"ע.

ז. כשקידש באיסורי הנאה אשה חולה שמותרת ליהנות
בהם. במאורי קדושין נ"ו ב', דיון קידש באיסורי
הנאה, כתב ד"ה שכשהיא חולה שיכולה ליהנות מאיסורי הנאה
שלא בדרך הנאה מקודשת, וכ"ש בחולי שיש בו סכנה שאפשר לה
ליהנות אף בדרך הנאה, דמ"מ לדידה ש"י לה, וכבר שאלתי
לגדולי הדור ולא הוצרכו להם ותכנו' בה להחמיר בו, ויש מפקפקין

דעממא דהמקדש באיסור"י אינה מקודשת, אינו משום דלית בהו שו"ס אלא משום
דאסור מן התורה ליהנות בהם. ושם כתב ליישב עמ"י תשו' הרשב"א סי' תרנ"א מה
שקשה דהא מצוה קעביד ומצות לאו ליהנות ניתנו, ועוד דא"כ ה"י ה"י ה"י
למימר שבכתב גט על איסור"י אינה מגורשת שכן נהנה, ובגיטין כ' ע"א
אמרין כתבו על איסור"י כשר. וע"י בחדושי רעקא מערכה י"א שישב שלא
יקשה מלוא דגט עמ"י התוס' תמורה ה' א' ד"ה מיתבי, ובאבני מלואים בשו"ת
סי כ"א השיב על סעם זה דהמשל"מ דאסור ליהנות מהם, דהלא בגדלים מ"ו ב'
ובתוס' שם מוכח דמחמת איסורי הנאה אין הקדושין נפקדים מעיקרא, ורק
היה צריך לקדש קדושין אחרים שלא ינה ממנה ע"י איסור"י, אלא עיקר
הסעם משום דכסף קדושין צריך שיהיה דמי שיהי' הקדושין ואיסור"י אין
להם דמים ואין קדושי האשה נתפסים בהם כו', והכי היא גם כהנאה התוס'
בע"ז, ועמ"י סיים דשאני כתב גט על איסור"י דאינו בתורת שיהי' וא"כ
להיות דבר נתפס בדמיו, משו"ה איסורא דעביד והגט כשר. וע"י מש"כ בזה
באבני מלואים סי' כ"ח סק"ס ובתפארת ידידה סי' ט"ו.

סו) ויש עוד פוסקים שהקשו על הבי"ש במה שכתב דמותר למכור, אלא
שבעיקר הדין לענין קדושין לא העלו דבר, והם בני אהבה פ"ה דאישות ה"ל א',
נודע ביהודה תניא אחרי"י סי' ע"ד ובספרו צ"ח פסחים בהשמתה שבסוף פ"ה
בדיה ואמנם, אור חדש קדושין שם, עצי ארונים סק"ס, יד אפרים שבסוף ספר
טיב ביטון, אבן פינה (דרישת ארי) סק"י, טיב קדושין סק"ס, ארץ צבי סק"ס,
דברי אליעזר בשם נחל איתן פ"ה דאישות ה"ל א', עמק המלך פ"ה דאישות ה"ל
א', עילת שמואל (להר"ש קוידר) ח"א סי' א', ותוספות חיים ח"א סעיף זה.
וגם על מש"כ הבי"ש דהר"ן שכתב דאינה מקודשת מיירי באינה יודעת שאסור
בהנאה, כתב ביד אפרים שם דבריו צ"ע, דהא בר"ן מבואר דמחלץ בין חולה
שאין בו סכנה דשרי ליהנות [שלא בדרך הנאה], לבין בתני' דמיירי באינה חולה
כלל, ואם מיירי הר"ן כשא"כ יודעת הרי אף בהיתה חולה שאין בה סכנה גמי
אינה מקודשת, כיון שהיא סבורה ליהנות כן. וכן תמהו בזה על הבי"ש בתפארת
יעקב סק"י, עמק המלך פ"ה דאישות ה"ל א', ובמחצית השקל סעיף זה.
סה) ע"י מש"כ הרב המגיה שם דגם בתוס' ע"ז ס"ב א' ד"ה בדמיהן, מבואר

אוצר

סיק קיא אית ז

הפוסקים

דכוי מכירה מעליא, חלל ודאי דהר"ש ס"ל דגם בקידוש באיסורא גופייהו כשהוא חולה מקודשת, ולכן לא מצי לאוקמי מחני כשמכרן לחולה, משום דאי מיירי מחני בגוונא לחולה, מאי אריא מכרן לחולה וקידש בדמיהו, הלא גם בגוף האיסורא יכול לקדש כשהוא עצמה חולה. וע"ש מה שדן בדעת רש"י בזה.

ובמשכן בצלאל ח"א דף י"א ודף י"ב, אחר שדן בדברי המשל"מ והעלה דדיון זה תלוי במחלוקת הראשונים, מסיק דאם קידש באיסורא כשהוא חולה בוי ספק מקודשת, ואם לא אחר וקידשה חפסי בזה קדושי שני ג"כ.

אולם הרבה אחרונים כתבו דאיה מקודשת, ומכאן שכתבו דגם רש"י ס"ל בזה דאיה מקודשת. בשו"ת הרד"א ח"ז סי' ל"ז צידדו שקידש אשה חולה בחרפות שאסורות בהנאה, כתב דא"כ דקו"ל דאיסורי הנאה שלא בדרך הנאחז מותרים לחולה, מ"מ אסור למכרן לחולה ולתועל דמים מהם כו', וכיון שכן לא חשיב ממונא לקדש בו את האשה כו', הלכך צ"ל דאיה מקודשת כלל סו'.

ובאהל משה (להרי"ק קלינצ'גין) סי' מ"ה כתב דבכ"כ דהמשל"מ איה מקודשת, דהנה להראשונים דאיסורא בוי הפקר, [ע"י ר"ן ע"ז מ"ב א' ובריע"א צ"ס הרא"ד סוכה ל"א א' וחש"י הרשב"א ח"א סי' תשמ"ו], הרי לא נסתפק במשל"מ, דלדידה אפילו ניימא דעסם דאיה מקודשת משום שהיא איה יכולה ליהנות, מ"מ [אף דחולה מותרת, הרי] סוף סוף צעין שיהא משל הנותן, והכא לא נחן לה כלום, וספיקו דהמשל"מ הוא רק לגדולי הפוסקים דסביר דאיסורא מקרי "לכס" [ע"י ריע"א סוכה שם], אס ניימא דחלי בדידה, או דצעין דיכא שו"פ גם לדידה, [א"כ ממני"ס ליכא קדושין, שמה כהפוסקים דהוי הפקר, ואפילו להנך דהוי לכס מ"מ דילמא צעין שיהא שור פרוטה לנותן. מדצרו שם להלן], ועוד נראה להוכיח שאיה מקודשת ממה דלמרינן צ"ק ע"א ב' ובכתובות ל"ד א' שור הנסקל איסורא נייבדו לאו דמריה קא עבד, אמר רבא הכא במאי עסקין בגון שמסרו לשומר כו', ואי ניימא דאיסורא ראו לקדש בו מסוכנת, א"כ למא לר"ך הש"ס לאוקמי צשומר ולדחוק צ"ב הסוגיות דר"מ סדר כר"ש ובר יעקב, הא אפשר לאוקמי בצב"כ עצמו דאף דאיסורא הוא מ"מ חייב ד' ובי משום דאיסורא מקרי לכס וראוי לקדש בו מסוכנת, וצ"ע דפשיטא שאיה מקודשת באיסורא כו', מכל זה נראה פשוט שצידדו המשל"מ איה מקודשת, וצ"ע.

ובחקרי לב סי' כ"ב דנ"ד א' כתב דנראה שאין חולק כלל על מש"כ בריע"א דאיה מקודשת, ומה שהכריח המשל"מ דרש"י חולק ממש"כ בחליפי איסורא דמקודשת א"כ דאסורים למקדש כיון דמותרים לאשה, זה אינו, דהרי רש"י שם כתב דגבי קדושי אשה לא החמירו כל כך כו', נמלא דלש"י הנאה קדושין בחליפי איסורא לא נאסרה לו מעיקרא, וא"כ נראה דהגזל ממנו דמים אלו קאי בלאו גזל, דאף שאינו יכול למכרם וליהנות בהנאות אחרות מהחליפין, מ"מ הא חזי ליה לקדש בזה אשה וזכיה איה ליה דמים אלו, וא"כ נמלא דהכא חזי נמי לדידה, משא"כ באיסורא עצמם לענין לקדש חולה.

גם בשער המלך פ"ה דאישות ה"ל ב' כתב דבאיסורא דאורייתא איה מקודשת, ואין להוכיח מרש"י דיסבד דמקודשת [וכמוצא בלכות

שור לכל [בחליפין דהתם], אבל דבר האסור דלא שור כי אם לחולה, אפשר דלא חשיב ממון כלל כדי שתקדש בו, ומה שאוכלת אותו לא חשיבה הנאה, ובריע"א [כמוצא לעיל] כתב דמקדש לחולה באיסורא אינה מקודשת כו', ומצאנו דבריע"א חולק על סגרת רש"י, וס"ל דכיון דמקדש אסור למכר איסורא אף שהמקדש שריא בזה, אינה מקודשת משום דבתר ידידה נמי אזלינן ולא ממנוא ויביב לה, ואף דמקדש בגזל אחר יאוש מקודשת אצ"כ דאיכו לא נחן לה כלום כו', י"ל דל"מ לפי מש"כ בריע"א בקדושין נ"ב ב' דכיון שקנאחו היא ע"י יאוש ושינוי רשות אף הוא קונה אותה, וכ"כ המ"מ ה"ל ז', משא"כ בזה דרש"י [במקדש בדמי איסורא] ובריע"א [במקדש באיסורא עצמם לחולה], דהסיבה שחמנע הקדושין משום שהדמים או האיסורים אסורים בהנאה למקדש, אותה הסיבה עדיין במקומה עומדת אף לאחר שצאו ליד האשה כו', אבל במקדש בגזל הסיבה שחמנע הקדושין היא לפי שלא קנה ביהוש כו', [ועתה כשצא לידה] כיון שקנאחו היא צשנוי רשות אף הוא קונה אותה. ואחר שהצא את השוהב הרד"א בזה ודן בדבריו [וכמוצא בבער ס"י], סיים דהדבר לר"ך חלל תלמוד.

ובכפות תמרים סוכה ל"ב א' ד"ה הנה, אחר שהצא ממש"כ הר"ן על הקושא למא איה מקודשת באיסורי הנאה הא אפשר ליהנות שלא בדרך הנאחז, שחירן דכלל חולי אסור גם שלא בדרך הנאחז [וכמוצא בלכות ה"י], כתב דגם התוס' שם דחירלו חירון אחר, נמי סביר כהר"ן דאסור ליהנות שלא במקום חולי, אלא דאכתי קשה להו הא משכחת ליה דמקודשת כשהיא חולה, משו"כ הולירו לחירויים האחרים, ובר"ן דסגי ליה בחירון ה"ל, י"ל דאוצר דהוי דהחולה מותר להחריף מהם שלא בדרך הנאה, מ"מ מקדש הא מעי ליה הנאה דקידש אשה בזה, ואצ"כ דזוכי הנאה שלא בדרך הנאחז, מ"מ הרי המקדש אינו חולה ושלא במקום חולי אסור ליהנות מהם אפילו שלא בדרך הנאחז, וכיון שנהנה מאיסורא דרצן לפיכך איה מקודשת, אמנם התוס' חולקים וס"ל דאצ"כ דאיכו עבד איסורא מקודשת, ודמיא למכר פירות ערלה וקידש בדמיהם דמקדשת בדתן קדושין נ"ו ב', ופירש"י בחולין דף ד' ב' וצ"ע י"ד ב' שהוא אסור ליהנות מהדמים ואפ"כ היא מקודשת, וכתב הר"ן סו"פ האיש מקדש דרש"י מדמה לה למקדש בגזל דאחרים לאחר יאוש דמקודשת.

ובבני אהובה פ"ה דאישות ה"ל א' כתב דצידדו זה יש מקום ספק משום דפליגי בזה רבנן, דהנה התוס' צ"ע ס"ב א' ד"ה צדמיהו, על מה שהקשו דהא מותר בשלא בדרך הנאחז, חירלו דכיון שכל זמן שהוא צעין אסור למכר מן החורב או לקדש בו אשה דהוי כמכירה, לכן אין קדושין חלין דצעין כסף. כמו כסף דעפרון שיהיה ראוי לעשות בו כל חפצו, ולפ"י איה מקודשת אף כשהיא חולה, וכ"כ בריע"א להדיא כו', אולם מהתוס' בקדושין נ"ו ב' שכתבו דמחני מיירי בלא ידעו שהוא ערלה, משמע דבידעו והיא חולה מקודשת, כיון שיכולה ליהנות שלא בדרך הנאחז סו', וכן מוכח מהר"ש בקדושין פ"ב סי' ל"א ממה שהקשה בזה דתנן מכרן וקידש צדמיהו מקודשת הא הוי מקח טעות, וחיירן דמיירי בהכיר ב' [בלוקח] והוה המעות מחנה, והנה חירון זה דחוק, דא"כ אין המעות איסורא כלל, ומה קמ"ל מחני בזה, ואמאי לא חירן בפשיטא דמיירי שמכרן לחולה להשתמש בו שלא בדרך הנאחז

סו' המגיה שם העיר, דבאמת הבני אהובה עצמו כתב שם לעיל דהתוס' לא מיירי בחולה כלל אלא סביר דאפילו לבריא מותר שלא בדרך הנאחז, אלא בהנחה דאפילו לדידן דאסרינן לבריא מ"מ משכח"ל לדעת התוס' דמקודשת בחולה. סו' במשל"מ הג"ל כתב דלכאורה נראה דהשובה זו של הרד"א סותרת

למש"כ בתשובה אחרת [בח"ז סי' ל"ו] שמי שזרק לה קדושין ולא היו שוין פרוטה ולא הספיקו להגיע לידה עד שנתקירו ועמדו על פרוטה, דהדבר ברור דמקודשת דבתר ידיה אזלינן. וע"י להלן בהערה ע' מש"כ הפוסקים בשוב סתירת שתי תשובות אלו.

אוצר

סיק קיא אות ז

הפוסקים

ומזה משמע דכוונתו היא דלע"ג שאסורים למחליף מדרבנן, [כיוני רק] שקנסוהו על שער ומכר, [וכמ"ש להדיא הרשב"א בחולין דף ד' ז' שהוא קנסא דרבנן], מימ קנינו שיש לו בגופן לא פקע וממונה הוי לכל דבר כו', משא"כ בקידוש באיסורא, ומשום האי טעמא אפילו כשהיה מסוכנת ומותר ליהנות מהם אינה מקודשת כו', ונמצא דמדברי רש"י [אדרבא] מוכח כהרע"בא. יכע"ז כתב ביד המלך (להר"א לנדא) פ"ה דאישות הל' א' ושא"י ומשיב מהד"ת ח"ד סי' קע"ז ד"ה וצנף. וכ"כ בתפארת יעקב סקצ"ו ד"ה הכלל, לדיונה אינה מקודשת כלל באיסור הנאה דאורייתא, אפילו כשיש שו"ס שלא כדרך הנאתו והיא חולה שמתרת בו גם מדרבנן, משום דכל שאין לו ולה דבר כזה הנאה כדרך הנאתו לא חשיב ברשותו כלל ע"א.

גם ביד דוד (פסקי הלכות) פ"ה מאישות דף ז' ע"ב מסיק דאפילו כשהיה חולה שיש בה סכנה ושוב לה פרוטה להתרפא כזה כדרך הנאתו, או שהיה חולה שאין בה סכנה או שמאזי למכור לחולה שאין בו סכנה וזה שו"ס אפילו שלא כדרך הנאתו, עכ"ז אינה מקודשת. וגם צערוך השולחן סעיף פ"ה מצואר שהכריע לדיונה דהקדושין אינם הלוי משום דלגבי דיונה אינו שו"ס, ועוד דממון אינו מקרי אלא מה ששור ממון לכל אדם.

ועיי' מהר"ל דסק"ל פ"ה מאישות דף ז' ע"ב א"כ כשהיה חולה מסוכנת שיכולה להתרפאות בדבר שמקדשה, דיש לדון דאיה מקודשת גם מטעם שהוא מחוייב בפקוח נפש, ודמי ללדקס שאינה מתקדשת [כדאיתא בקדושין ח' ז' התקדשו לי בככר חנוה לעני אינה מקודשת אפילו לעני הסמוך עליה, מימ אמרה ליה כי היכי דמחייבנא ביה אנה מחייבת ביה את], אלא שלא מלאנו זה אלא בערבות אבל לא במקבלת לעצמה, חדע דל"כ א"כ מתקדשת אשה עניה, ובהסבר הדבר נראה, דכיון שאם תתקדש חקה לה סך זה אינו מחוייב צדקה כלל, ואפשר דה"ל בפקוח נפש לא אמרינן סתמא דלכך קיבלה, [דכיון דאם תתקדש תקבל את זה אינו מחוייב בפקוח נפש, וכן] א"כ אם יומא דככה"ל מחוייב בפקוח נפש, מימ איכי לא קיבלה אדעתא דכתי וכו' דברים שכלל, אלא דנראה דמימ מידי ספיקא לא נפקא, דכרי עכ"פ צע"ת הש"ס שם לענין כלל רן אחרים [אם אמרינן כשהיה הנאה דקא מללה נפשה מיניה גמרה

באותה שאלה], וכן יש להוכיח ממשיך בתשו' הרשב"א סי' תשמ"ו דהאומר להבירו ככרי עליך חרם ונתנו לי במתנה אסור ואינו קניו כלל, ואם קידש בו את האשה אינה נקודשת, מצואר דס"ל דכל לדיונה אינו שו"ס א"כ לדיונה שו"ס אינה מקודשת. וצדברי חיים (להר"י אריעצבאל) סי' י"ב אם כי דחה את הראיה מתשו' הרשב"א (ס), מצואר דלמסקנא ס"ל דבאיסורא דאורייתא אינה מקודשת. ועי' באותה שאלה מש"כ לענין איסורא דרבנן.

ובשו"ת מהר"ל דסק"ל פקודתם אחרון סי' ה' אות ר"ז כתב דמלשון הש"ס בקדושין ז' ז', שתי צוה"כ לשני בני בפרוטה מהו, בחר "מותן ומקבל" אוליין והאיכא ממונה או דילמא בחר דידכו אוליין והא ליכא, מצואר דלשניהם לריך שו"ס כו', (ס), ועוד נ"ל דצטלים בקדושין מטעמא אחריתא, דמכיון שיהנה מאיסורא"כ הוי בכלל כל מידי דאמר רחמנא לא תעצוד אי עביד לא מהני, דכרי כשצטל הקדושין נחקן האיסור וכו'.

ובאבני מלואים סקצ"ה כתב דמש"כ רש"י (הג"ל במש"מ) במכרן וקידש דמכרן דמקדשת אפ"ג דאסורים למקדש כיון דמותרים לאשה, אינם סותרים למשי"כ הרע"בא והרד"ו שצמקדש באיסורא"כ אפילו כשהיה חולה אינה מקודשת, משום דלע"ג דאוליין בחר דיונה, מימ באיסורא"כ אין צהם דין ממון, דלא עדיף ממעשר שני דלמ"ד ממון גבוה הוא אינה מקודשת, דא"כ שהיה אכילה ונהנית ממנו אפ"ה אינו ממון שלה ומשלחן גבוה קא זכיא, וה"ל מה שאוכלת מהאיסורא"כ היינו שהתורה נהנה רשות משום וחי צהם אבל אין צהם דין ממון, דתורת ממון ליחא באיסור הנאה, ולא דמי למכרן וקידש דמכרן דמקדשת אפ"ג דאסורים למחליף, דהתם כיון דהדמים מותרים לאשה ויש לה דין ממון צהם אוליין בחר דיונה, וזה נכון וצדור ע'. ושם בסוס"ק נ"ו מסוים דמשו"ה סתם בשו"ע דבאיסורי הנאה אינה מקודשת, ומשמע דאפילו היא חולה שראויה ליהנות. וצדברי אליעזר סעיף זה, אחר שהביא דברי האבני מלואים, כתב דכן עיקר לדיונה שאינה מקודשת באיסורי הנאה אפילו כשהיה חולה שראויה ליהנות.

גם בזית רענן ח"א סי' ו' אות א' כתב דנראה דליכא מאן דפליג על דיונו של הרע"בא, דהנה רש"י שם כתב מכרן וקידש דמכרן מקודשת דלא מיתפסי באיסורא "וממונה הוא",

(ס) די"ל דשאני התם בתשו' הרשב"א דכיון שהכר באסור עליו בהנאה, ממילא אינו יכול לזכות בו, ואף דמבואר בהרשב"א סוכה ל"ה א' דערלה ושאר איסורא"כ נקראים להם, היינו רק היכא שהיו שלו מעיקרא, אבל לזכות מה שאסור לו בהנאה לא מצי, כמבואר בתשו' הרשב"א סי' קצ"ח, וא"כ נשאר הכר ברשות הנותן והוי כמקדש במה שאינו שלו, משא"כ בערלה ושאר איסורא"כ שהיו של המקדש מעיקרא, נוכל לומר דהיכא דלדידה שו"ס אוליין בחר דיונה אף באיסורא"כ דאורייתא וכו'.

(ס) יש להעיר; דהמשל"מ ב"ה ודע דבפרק, כתב דמשי"כ התוס' שם דבחר נתן דקאמר הוא לאו דוקא, שהרי הנותן ע"כ בתורת שליחות בניו הוא בא. כו', יש סמך להסבירם דלעולם לא אוליין בחר המקדש אלא בחר המתקדשת, אלא שסיים, דמדברי התוס' ר"ד שם נראה שמקיים גירסת הגמ' דאמרינן בחר נתן וכו'.

(ע) וע"ש שפ"ז י"שב מה שהקשה המשל"מ הג"ל בסתירת תשובת הרדב"ז [כנ"ל בהערה סז], דאף דאוליין בחר דיונה וע"כ מקודשת כשנתייקרו ועמדו על שו"ס כשהגיע לידה, משא"כ במקדש באיסורא"כ שאין בהם דין ממון. גם במהר"ש אלגזי בס"ה דבכורות אות ג"א דף נ' ע"א ד"ה איברא, י"שב את סתירת תשובת הרדב"ז, דשאני בורק קדושין שלא היו שו"ס ונתייקרו, דאף דאיהו לא חסר שו"ס הרי סוף סוף הגיע לידה שו"ס והוי ממון גמור בידה, דאילו רצחה למכור שו"א לכל העולם שו"ס, אבל בקידוש לאשה חולה באיסורא"כ אפ"ג דמותרים לה

והנחת מהם ושוין אצלה ממון, דאילו היתה קונה אלו הסממנים היתה חסרה ממון, מימ כיון שאינה יכולה למכרו ולקח דמיו לא חשיב ממון. ובגור אריה יורדא סי' נ"ב י"שב סתירה זו, עפ"י מש"כ בתוס' כתובות ל' ע"ב ד"ה לא, דאפילו אם זה נהנה וזה לא חסר פסור מימ היכא דשוה כל שהוא או מייחב בכל, ועפ"י י"ל דשאני בורק קדושין סתות משו"ס וא"כ נתייקרו, כיון שנתן לה עכ"ס סתות משו"ס והנאה שלה היא שו"ס ואם לא היתה מקודשת תצטרך לשלם לו כל הנאתה, כמ"ש התוס' הנ"ל, חשיב שנתנתה על ידו שו"ס ונקנית לו בשו"ס, ולהכי הוי מקודשת. משא"כ במקדש באיסורא"כ אף שהיא חולה ונהנית בשו"ס, מימ הנאה זו אינה באה לה על ידו כלל, דלאו מידי יהיב לה, והוי זה נהנה וזה לא חסר, דאפילו אם היתה נוטלת ממנו בעל כרחו אין עליה שום חיוב השבה כלל, א"כ במה תתקדש לו. וכ"כ בדברי מרדכי (אביד לונא) סי' ו'. ובדברי שאול ויוסף דעת סי' ל"ה סוף דף כ"ה י"שב סתירה זו כ', דשאני בורק סתות משו"ס ונתייקר ועמד על פרוטה, דאם נימא דלא מהני הקדושין צריכה להתזרזר לו, א"כ ממילא הוה כנותן לה כעת פרוטה דהא עכשיו הוא שו"ס והו"ל כהיב לה מחדש, משא"כ במקדש באיסורא"כ כשהיא חולה, אף דשוה לדיונה, מימ כיון שאינו שוה לדיונה במה הוא מקדשה. וכע"ז כתב בבני אהובה פ"ה דאישות הל' א' ובמשכן בצלאל דף י"א ב' אות ל"ט. ועי' מש"כ בזה בשם יוסף (להר"י מו"ק) ח"א דקכ"ב אות צ"ח.

(עא) מיהו סיים שם שכ"ו הוא להלכה וח"ו לסמוך עליו למעשה.

אוצר

סיק קא אות ז-ט

הפוסקים

הקדושין משום שהוא נהנה מאיסורו, וי"ל דכל שער וקידש לא גזרו רבנן, ומש"כ החוס' דלע"ז דלדידה שו"ע אפי"ה אינה מקודשת, היינו דוקא במקדש באיסורו דלדוריתא. גם בדברי חיים (להר"י אויערבאך) סי' י"ב דן לחלק בין קידש באיסורו דלדוריתא דאינה מקודשת, לבין קידש באיסורו דרבנן דמקודשת.

מ. ובשארמר לה שתתקדש בהנאת הרפואה מהאיסורו ג. כדושי הריטב"א קדושין נ"ז ב', אחר שכתב דהמקדש חולה באיסורו אינה מקודשת משום דלאו ממנוה יכיז לה [וכנ"ל בזהו ז'] הוסף, אפי"ה אומר לה הרי את מקודשת לי בזהוה הנאה שיש לך שנתיי לך דבר שתתפארו בו ויש בזהוה הנאה שו"ע. וכ"כ בשו"ת הרדב"ז ח"ו סי' ל"ז דנכסי מקודשת. והביאו בערך לחם כאלו לענין קידש בהנאה שתתפארו בו שלא בדרך הנאותו. גם במהרי"ט אגנוזי פ"ה דזכורות אות נ"א כתב בתו"ד דאם אמר התקדשי בזהוה הנאה שנתיי לך דבר שתתפארו בו מקודשת, מידי דהוה אמקדש במלוה, דמקדש בגוף המלוה אינה מקודשת מ"מ כשמקדש בהנאה מחילת המלוה מקודשת. וכתב בתפארת מנחם פ"ה דאישות ה"ל ד' דכ"ח טור ב', דלע"ז שכתב הריטב"א מקודשת, היינו רק דביעבד חלין הקדושין, אבל בודאי דהמקדש איסורא קעביד שבהוה מאיסור תורה וכמ"ס החוס' בע"ז סי' [ד"ה דמיוה] דקדושי אשה הוי הנאה חשובה כמו מכירה.

ובחמדת שלמה סי' נ"ד אות ג' בסביר דעת הריטב"א, ד"ל דס"ל דחליפי איסורו מתירים למחליף, ולא כרש"י, [ועוד] דהנאה מה שממילא לה דבר שתתפארו בו וי"ל דהוי רק שבר ערחה לא דמי איסורו עולם, וזה שפיר הוי ממונה. וביד דוד (פסקי בלכות) פ"ה דאישות דף ז' א' בסביר אליבא דהריטב"א דמה דמקודשת בהנאה זו [לע"ז דהוא נהנה], היינו משום דאילו היה רוצה היה שורפם, אף דאסור לאבד מה שאחרים לריבוס, כבימות י"א ב' כו', מ"מ אם ליקח ממון בעד זה לא הוה גזל ומתוויי הלא לשלם מה שהשכר עמו כו', ואפשר דמותר אף לכתחילה ליקח ממון בעד זה, וכמו כן [אדם] אחר שאין הפירות שלו, יכול ג"כ לקדש בזהוה, והיה חיוב כשמקדשתם ומותרת ליהנות בהם וכתב חיוב בהנאה זו שהזמין לה דבר שתתפארו בו וכו'.

מיהו צ"ד דוד עלמנו כתב שם שהוא חובך דבין זה, דאפשר למר שאינה מקודשת, דאף דאילו מקדשה בגוף הדבר אלא בעצת הנאה, מ"מ אפשר לומר דלא דמי למקדש על מנת שאדבר ענין לשלשון ושאר הנאות, דשם יכול לקבל כסף בעד זה, משא"כ באיסורו שאסור אף עוצת הנאה זו, דהרי אסור להשתכר באיסורו, ומשמע מהחוס' נפסחים כ"ב ב' ד"ה ואזר, שהוא איסור תורה, וא"כ הוה כמו כהן שקידש בחלקו שכתבו החוס' בקדושין כ"ב ב' ד"ה המקדש, דלא דמי למקדש על מנת שאדבר ענין לשלשון, משום דעוצת הנאה אינה משלו דהא ממון גבוה הוא ואינו יכול ליקח ממון מהנאה ששעה לה כו', ואף שדעת הריטב"א היא דמקודשת, וכנראה הסכימו לה גם הרמב"ם והר"ן, ומה גם רבותיו הרפאים שמדדוס שחולל להתקדש בזהוה אף בגופן של איסורו, מ"מ לא אוכל לפסוק כן כלכל למעשה באיסור א"ל החמור כל עוד שלבי מהם צא.

ובאגני

הרשב"א הוא משום דנתינה לכלב לא שמה נתינה, משא"כ הכא דמסר ליה, ויזה הרשב"א דהוי קדושין בנתינתה.

עג) ועי' בכפות תמרים טוכה ל"ה א' שכתב אליבא דהתוס' דמקודשת אשילו כשהאשה אינה חולה ואמר לה שמקדשה בפירות אלו בנתינה הנאה שתנה בהם לרפא בהם שום חולה שלא בדרך הנאותם.

גמרה ומקניא ליה נפשה או דילמא מלי אמרה ליה מדאורייתא חיובי מחייבת לאאלין], היא לענין דידה גופה, ושם לא שייך נפק"מ דידן [בין ערבות לבין מקבלת לעצמה], ועדיין לא מוכח [מהא דעני וכלב רץ אחריה, משום דשאינה בהם] דבמה קנתה [את הככר] להתחייב בו כו', משא"כ בג"ד.

יבעמודי אור סי' ל' אות ג' כתב בפשיטות לענין קידש מסוכנת באיסורו, דאין כאלו מקום ספק כלל, דבמה התקדש דהא ראיה לקחת הככר להגלל בו, וכמ"ס בסוגיא דכלב רץ אחריה דאמרה מדאורייתא חיובא מחייבת לאאלין, ואי משום שהוא פוערה מחשבותי הככר, וזה ממש מקדש במלוה דקיי"ל שאינה מקודשת, דהא דמי הככר אינם אלא חוב בעלמא. מדבריו בסוף אות ב', ונראה ברור דלע"ז דהתם לא איפשיטא האיצטעא וכו' ספק קדושין, היינו משום דילמא לא ניתא לאשה זו לקחת הככר ע"מ להתחייב בדמיו, אלא גמרה ומקניא נפשה ונוטלת אותו בתורת קדושין, אבל באיסורו בחולה מסוכנת הא דבר מצוה שהיא יכולה לקחת אותו שלא ברצונה, ונראה פשוט וברור דאילו כתב ממנה בדינא על מה שלקחה איסורו של לפיקוח נפש לא הוה מחייבין לה כלל, דהא לאו מידי שקלה מיניה, ותמורה למה לא נתעורר המשל"מ להוכיח מהסוגיא הנ"ל, ואין לדחוק דהמשל"מ מיירי דגם להאשה יש ממין זה האיסור בהנאה דהשתא לא הותר לה לקחת משל אחרים, דזה אינו, דהרי נכסי ודאי לא מקרי הנאה גבי דידה דהא לא משתכר לה מידי בקחתה איסורו של, דהרי הייתה יכולה להתרפא בשלה, והשתא כשנשאר לה איסורו של אין לה בו כלום, והדברים ברורים עכ"ל. [ועי' בזהוה ט' בדברי האגני מלואים ושם יוסף].

ח. ובשקידש אשה חולה באיסורי הנאה דרבנן, צוית רענן ח"א סי' ו' אות א', אחר שהעלה דבאיסור הנאה דלדוריתא אינה מקודשת ומשום דלא חשיב ממונה, כתב דאפילו באיסור דרבנן אינה מקודשת דנפקע קנין ממונה דכעין דלדוריתא תקון.

מיהו בשער המלך פ"ה דאישות ה"ל ב' דן לחלק בין קידש באיסורו דלדוריתא לבין קידש באיסורו דרבנן, דעל מה שהוכיח המשל"מ דלרש"י וסיעתו מהני כשקידש למסוכנת באיסורו דלדוריתא, דא"כ למה מקודשת בחליפי איסורו דלדידה אף דלשיתו אסורים להמחליף, א"ו דבתר דידה אלוין [וכמוצא בזהוה שלפ"ז], הקשה הלא גם החוס' בע"ז סי' א' ד"ה והתנן, סבירי כרש"י דחליפי איסורו אסורים למחליף כדמוכח בהדיא מדבריהם כו', וא"כ קשה דהא בחוס' שם בג"ה דמיוה, מצוה דסבירי דעממא דאינה מקודשת באיסורו הוא משום דנהנה מהם במה שמקדשה, ולפ"ז אפילו היכא דלדידה שו"ע אפי"ה אינה מקודשת כו', וכתב דלכן נראה דדוקא בחליפי איסורו סבירי החוס' דלע"ז שהוא אסור ליהנות מהם, מ"מ אם עבר ונהנה דהיינו שער וקידש הוי מקודשת, משום דחליפי איסורו אינם אסורים למחליף אלא מדרבנן ולא אפקעינהו רבנן לקדושין, ולע"ז דהמקדש באיסורו דרבנן לאשה שאינה חולה אינה מקודשת לעצת י"א, התם שאני דבין דאילו שו"ע השתא מכה גזירה דרבנן נמלא שלא נתן לה כלום, אבל הכא דלדידה שו"ע אלא שאנו באים עליו לבעול

עב) ועי' באמרי ירוחם סי' ל"ה שתיקן ד"ל דהמשל"מ מיירי כשהאשה אמרה בפירוש שמתרצת להתקדש בזה, דבה"ג אילו קידשה בדבר המותר היתה מקודשת [לדעת י"א שבוטור המובא ברמ"א סי' ל' סעיף י"א] גם בכלב רץ אחריה, ובדברי חיים (להרח"ט מליניק) סי' י"ט, אחרי דאוקים ג"כ דברי המשל"מ בזה"ג, הוסיף, דמתוקמא שפיר אפי' לדעת הרשב"א דאינו מחלק בכלב רץ אחריה בין נתינת ללא נתינת האשה [וכמוצא ברמ"א שם], ד"ל דסעם

אוצר

סיק קיא אות ט—יב

הפוסקים

זכיה ולא מנתינה ידידה. וכן מצוה דדברי מלכאל ח"ג סי' ק"ו וציד דוד (פסקי הלכות) סי' דאישות דכ"א ע"ב. ובשפת אמת פסחים ז' א' מצוה כן לענין כשלא ידעה שזה איסורי' ועברה ונהנתה, דאיה מקודשת משום דאיסורי' חשיב כדבר שאינו של.

ובן בחוסן יוסף אות פ"ד כתב דלפי מש"כ הרשב"א בקדושין דף י"א דכסף שאינו יולא בהולאה לקנות בעדו דבר לא הוי כסף, כ"י מקדש בערלה אפילו אם האשה רוצה בהכילתו לא מהני משום דה"ל שוב כסף שאינו יולא לקנות בעדו דבר, דאחר לא יקחנו, דאם כסף דומיא דכסף [צענין], כמו דרשין כן לענין דקין [בקדושין ח' א']. וכ"כ שם באות י"א.

גם בגמרא חיים דמ"ה ע"א כתב כן לענין קידוש במה שנדרה הנאה מה, שכתב הרמ"א להלן דאיה מקודשת, דאפילו אם אח"כ עברה על נדרה ונהנתה מהכסף, כיון שבשעת הנתינה לאו מידי יהיב לה שאיסור נדרה רציע עליה. וכ"כ בדבר אליהו (להר"א קלקין) סי' נ"ה ד"ה וכו' בנדרה, בנדרה הנאה דאיה מקודשת גם כשהמקדש והמקודשת הם עצריינים ואינם מקפידים על חוקי התורה ונהנים מאיסורי', דאכתי כל שאסור בהנאה אינה מקודשת, יצטרע שכל עניני קדושין תלויים בזה משם וישראל דיוני תוה"ק.

ובעונג יו"ט סי' קל"ה כתב בחו"ד דפשיטא דהמקדש באיסורי' אינה מקודשת אף אם רוצים למכרם לגוי באיסור.

ובכרם אפרים מאמר ז' דן בקידוש באיסור אכילה (שאלן שו"פ בהנחתה) והאשה קבלתו לאכול באיסור, אחר שהביא דברי האור חדש ה"ל כתב דנראה להוסיף עפ"י שהוכיח ה"ע בחו"מ סי' קל"ד מדברי הרא"ש דגם לענין קנינים אמרינן סברא דבעלה דעתו אכל כל אדם ולא מהני מה שגילה רצונו שסומך דעתו ורואה לקנות בהאי קנין, וה"י ב"ד כיון דעפ"י הדיון הך מאכלות אסורות לאו בני קנין הם, לכן לא מהני הסכמתם ורצונם שיבינו בני קנין, דכיון דהתורה גילתה דבענין שיביה כסף או שוב כסף צריך שיביה שוב למכור לכל אדם כ"י, ולא מהני הסכמתם ורצונם דבעלה דעתם אכל כל אדם.

ולענין אם קידש בחמץ דרצון ושעות דאורייתא ונהנית, ע"י דדברי היד דוד המוצא בהערה כ"ט.

ובשנתן לה איסור הנאה ואמר מכרי אותו והתקדשי לי בדמיו, יתבאר בסעיף כ"ב.

ובשארמה האשה תן איסור הנאה לגוי והתקדש אני לך, יתבאר בס"י כ"ט.

יב. כשקידש בספק איסורי הנאה. צ"ע קדושין סקס"א ד"ה מיהו, כתב דבקידש בספק חמץ בפסח, ל"ע אי נימא שיביה ספק קדושין דשמה אינו חמץ ומותר, ומלשון רש"י בפסחים כ"א ז' ד"ה חיעי, משמע דגם בספק חמץ אין חוששין לקדושין משום דסוף סוף אינו ראוי ליהנות בו, וצ"ע.

ובבית יצחק (להר"י שמעלקיט) חאו"מ סי' ק"ח אות ח', הביא מש"כ המג"מ פ"ב דעומתא לרעת ה"ל ט' דבספק בשרת קדמה לשיער לכן דעמא מספק (כמ"ש הרמב"ם), אם נגע בכבר של תרומה וקידש בו אשה אינה מקודשת, וכתב דמה נראה דס"ל דאם קידש בספק איסור ומחמת ספיקו אינו שו"פ אינה מקודשת צודאי, וצעניי ה"ל ספק קדושין, דשמה היתר הוא ושוב פרוטה, ומה בכך שאנחנו לא נדע, וצפרע בספיקא דמעשה, דהרי ציבמות מ"א ז' אמרינן בקידש אחת משתי אחיות ואינו יודע איזו מהן קידש, דמקרי עולה ליבוס, כיון דאם יבוא אליהו ויאמר דהא קידש, צת חלוה ויבוס היא, וצעניי מ"ב ז' אמרינן בכהנת שנעטר ולד בולד שפחתה, הרי אלו אובלין בתרומה כיון דאם יבוא אליהו ויאמר

ובאבני מלואים סקנ"ה דן בדברי הרשב"א מטעם אחר, שכתב דכל שיש בחולה סכנה נראה שאינם קדושי ודאי כיון דמחוייב מדאורייתא להלילה, דהרי בקדושין ח' ז' צ"ע רב מני בכלל רץ אחריה דלמא מלי אמרה ליה מדאורייתא מחייבת לאכול ועלה בחיקו, [אמנם] צריע"א שם פי' מדאורייתא מחייבת לאכול על דעת לשלם לא לאבד ממנו צהנס כ"י, מ"מ הכא כיון דאיסורי' הוא לא צ"ע שלום, מיהו אפשר דהתם מיירי רק בסתמא, שאמרה הן לכלב שרץ אחרי וכו' אמר הרי את מקודשת ושחקה, אבל היכא שאמר הרי את מקודשת וכו' אמר הן, כיון שהסכימה בפירוש לשום קדושין מקודשת. ובשם יוסף (להר"י מועט) ח"א דקב"צ אות נ"ה כתב דרב המרחק בין י"ד להביא דכלב רץ אחריה, דשאינו התם דעיקר הקדושין ידידה הוא בכבר עצמו וכו' אמר חנכו לכלב, לכן י"ל מאחר דמהתורה חייב להלילה אין דעתה להתקדש כי אם לחטולומין, דמעולם לא נתכוון לקדש צדק הנאה [שילילה מהכלב] כי אם בגוף הכבר, משא"כ באיסורי' שאמר לה [בפירוש] שתתקדש צדקה הנאה שנתן לה להתרפא, הגם דמן התורה חייב להלילה, [מקודשת, דהרי] סוף סוף מעי לה הנאה דתרפא. [וע"י בשו"מ מהר"ל דיסקין ועמודי אור שצאות ז'].

י. כשקידש באיסור"ג בששניהם חולים. בעונג יו"ט סי' קל"ה כתב דמהמ"מ [המוצא באות ז'] משמע דזה פשיטא ליה דצ"ע"ג דשניהם מותרים בזה הוי קדושין מעליא, משום דהוי ממונה לגבי שניהם, אולם לי נראה דהוי דלגבי האשה אמרינן שפיר דכיון שהיא חולה ורשאית לאכלס הוי קדושין מלכה, [הוא משום דהנתי עכ"פ], ולא גרע ממקדשה במה שידבר עליה לשלמן דמקודשת אם יש בה שו"פ, מ"מ לגבי האיש, אם נימא דבענין דכסף קדושין יבא ממונה גם לגבי המקדש, לא מהני מה שהותר לו, דמ"מ לאו ממונה ידידה הוא, ודחמנא אפיק לאיסורי הנאה מרשות בעלים אף שיכולים ליהנות מהם בהיתר והפקידה נינהו באפקעתא דמלכא, וכדמלינו בפירות שביעות שהבעלים יכולים ליהנות מהם ולאכלס ואפ"י הווי הפקר לכל אדם כ"י, והכי משמע פשטא דמתני דתן המקדש באיסורי הנאה אינה מקודשת, דקשה מאי קמ"ל הא כיון שאסורים בהנאה אין בהם שו"פ וכבר ידענו שאין אשה מתקדשת בפחות משו"פ כ"י, אלא ודאי דקמ"ל דאפילו כשהם מותרים ליהנות מהם מחמת חליים, נמי לא הוי קדושין, דלאו ממונה הוא וכו'. וע"ש מה שהאריך עוד בעיקר דבר זה, אם צעינן שיבא הכסף ממון דהמקדש.

יא. כשקידש באיסורי הנאה (או באיסורי אכילה) והיא אכלתה באיסור. בספר אור חדש קדושין י"ז ז' ד"ה אלא, אחר שהביא מה שנתפס המג"מ [המוצא לעיל באות ז'] בקידש באיסורי' כשהיא חולה, הוסיף להספק בקידש אשה צריאה באיסורי' וקיבלתה ואכלתה מיד באיסורא, אם נימא כיון שנהנתה מקודשת או לא. גם בפתחי עזרה כאן נסתפק בשהיא והיא רשעים שאוכלים טרפות ואיסורי' בפרהסיא ונתן לה איסורי' שחאלס.

אמנם במהר"ע אלגזי פ"ה דבכורות סוף אות נ"א כתב בחו"ד בפשיטות, דבקידש באיסורי' אפילו כשהכלה מה שנתן לה לקדושין אינה מקודשת, כיון דאיסורי' נינהו וזה נהנה וזה אינו חסר הוא לגמרי. וכן מצוה בהמקנה קדושין שם, דכשקידש באיסורי' אינה מקודשת אפילו כשהיה בדעתה צעקה קדושין ליהנות מהאיסורי' באיסור, כיון דבאמת אינו שוב כלום. גם בזה סופר ח"א סי' ק"ח כתב בחו"ד דהנפקש באיסורי' אפ"י דעברה ונהנית אינה מקודשת, דלא יהיב לה ולא מיד, דעפ"ר בעלמא הוא צעקה נתינה, ואם היא עוברת מאיסורא קא נהנית ומעלמא קא

אוצר

סיק קיא אות יב-יד

הפוסקים

ובקידוש צער מצול מכבד שצטנו אח"כ בחלב, או קידש בגנינה או בחמאה שנחשב על פניו, אחר שנסחפק שם בד"א ע"א בכל אחד מהם מה הדין לענין איסור הנאה, כתב לע"ג למעשה כשקידש בזה, וככלל הספיקות לעיל.

יד. ובשקידוש בפטר חמור. דנו בזה הפוסקים דלכל, עפ"י דתנן בקדושין דנ"ו ע"ב דאינה מקודשת, משום דאסור בהנאה, ובגמ' שם דנ"ו ע"ב מצוה, דלאחר העריפה לבי"ע הוא, ולפני העריפה חליא בפלוגתא, דלר"ש דמחיר בהנאה, מקודשת, ולר"י יכודה לאוסר, אינה מקודשת.

וכתב הרשב"א שם, דגם לר"י מיירי בצינו שזה חלב שקל דהיינו דמי שח' כ"י, אבל בזה יוחר, מקודשת [לפני העריפה] גם לר"י בזה שזה החמור יותר מדמי שח', והכי מוקי לה בגמ' בצטנות פ"ק דנ"ו ע"ב. וכוסוף, וזה דלא מוקי בגמ' הכא נמי הכי, [לר"י דמחירי מיירי גם לפני העריפה היינו דוקא בזה רק שקל], משום דאשטריא דהתם סמוך, אי"ז דמשמע ליה הכא דמחירי מיירי דמקדשה בכל הפע"ח ולא בצטנויה דצינו בינו. וביאר במגן שאול סי' ת"ג, דל"ל דכוונתו דמיירי דקידשה בפ"ר וצ"ל דלא בפלוגתא הא אמרין בצטנות ד"ט ע"ב, אשה יודעת דפטי"ח איסורא הוא ופרקא ליה בזה ומקדשה בזה דצינו בינו, משמע דאפילו קדשה בזה מקודשת, אלא ודאי דהתם בקידשה סתם אמרין דגם דעמו לקדשה בצינו בינו, אבל בפירש שצטלו מקדשה, דמי למ"ש בסי' כ"ט סעיף ז', דבאמר הכי את מקודשת לי בך דברים אלו, אם לא השלים אינה מקודשת, ומ"ל לחזור. ובקרבן אליהו דק"ז סי' כ"ב בפשיטות, דדברי הרשב"א צריכים דמיירי באמר שמקדשה צטלו כ"י וגם דמי שח'. ובזה יוסף סי' ח' ד"א ע"א, ובר"מ סח"ן שם בסי' ז', פירשו, דהרשב"א בתי' זה ר"ל דמיירי מחירי בצינו יודעת שהוא פטי"ח, מש"ה אינה מקודשת בזה דצינו בינו, משום דצטלה להתקדש בכל החמור והיו מקה טעות כ"י. [וכ"ז דעת הרשב"א, אבל להלכה פליגי שם אם בזה"ג הוי מקה טעות ואינה מקודשת, ומזה באור"ח לסי' ל"א סקט"ו אות כ' ע"ס דברי עוד פוס' בזה]. וע"י בזה"ע ע"ח מ"ש ע"ד ה"א דהרשב"א אינה מקודשת בפטי"ח אלא כשאמר לאחר שחפדיהו כ"י.

וביד דוד (פסקי הלכות) ח"ב ד"ע ע"ב, כתב, דלדין דקו"ל [בצטנות ד"א ע"א] כחכמים דיכול לפדות פטי"ח בפטרנא [פרש"י שם כחוש] כל שהוא, אי"ז יכול להתקדש בכל מה שהוא הפטי"ח יותר מכדי פטרנא (ה) אם יודעת שהוא פטי"ח, אבל בזה רק כדי פטרנא או שקדשה בזה, אינה מקודשת, דברי הנאה שזי של הפטרנא נאסרה דהא קו"ל כ"י יאדא, [דפטי"ח אסור בהנאה גם לפני עריפה, וכדפסק הרמב"ם פ"י"ב דצטורות ב"ד, וצטושי"ע י"ד סי' ש"א סע"ח]. ואחר שהצי"ח משי"ח הרמב"ם שם שבמכר פטר חמור קודם פדיון, דמיו אסורים, וביאר דכוונתו היא דכל זמן שלא פדה הלוקח את הפטי"ח או שמה [הפטי"ח] נשארו הדמים באיסורם להמוכר, ואף הדמים ששויים יותר מכדי פדיון כ"י, כתב דמי"מ אם קידש אשה בפטי"ח והאשה לא פדאהו ומת [הפטי"ח] בלא

בשה כל דהו ומקדשא בהך דצינו בינו, והכי איתא בבבורות.

וע"י ברמב"ם פ"ב דבכורים הל' י"ב, ובטו"ד סי' ש"א, ובכ"מ וב"י שם לענין אם צריך שיהא שוה ג' זוזי, ועוד כמה דינים בזה, ועפ"י שבהג"א סק"א. וע"י בהמקנה שם בגמ' ע"ב, מה שביאר באריכות דא אפילו בשוה רק שקל או כדי פטרנא לדין, מ"מ ניתוסף דשפא במדי שות יותר, וכן למה לא תתקדש בזה"ג בשוה דטובת הגאה, וכ"ש בכתנת ואביה מקבל הקדושין כ"י, ואם יש גפ"מ בזה לדינא לדין דפסקין כשמואל. וע"י בספר חוף ימים ח"ב סי' ס"ג מה שדן בדבריו.

ויאמר בזה מינייהו דעוד הוא קנין כסף קרינא ביה, ובא"י סי' תשנ"ז ר"ל דדבר שנאסר ע"י חיקו ה"ל דבר שיש לו מחירין משום שמה יצא אליהו, אלא שכתב דממה נפשך מותר ע"ש, וכ"ש שיש לחוש לקדושין מהאי טעמא, מיכה לפי משי"ח הכ"ש סק"י"ב במקדש באיסור"י דרבנן [דלכאורה] אינה מקודשת כיון דמי"מ אינו שו"פ, ה"ה בספק איסור כיון דמי"מ אינו שו"פ, אך כבר חלקו האחרונים על הכ"ש [כמובא שם], סוף דבר אני נכון דדון זה. גם בשערי יושר ח"א שער הספיקות פ"י דל"א טור ב' דן בקידוש בספק איסור"י של תורה, אם י"ל דהיה ספק קדושין. וע"י בזה"ס אפרים מאמר ח' דף ח' שדחק ליישב דברי המשל"ת.

יג. אופנים שונים בקידוש בתערובת בשר בחלב. ביד דוד (פסקי הלכות) ח"ב דף י' ע"ג, אחר שהאריך דין ביטול צער בהמה טהורה בחלב חיה טהורה או להיפך, אם מותר בהנאה כ"י, ושדעתו נוטה להיתר, כתב, דמי"מ אם קידש אשה בזה, נראה דהדבר ספק, דאף שאם חצול לשאל אם מותרת ליהנות מזה, נסמך על דברי הפוסקים המותרים, ונחיר, מ"מ מחמת חומר אי"ל אף שאנו מדמים לא נעשה מעשה, דשמה הדין שאסור ליהנות, וא"כ אין לה שום זכיה בזה שחולל להתקדש בזה, והדבר ספק אף כשהיה חלבה מזה, כמבואר ברמב"ם פ"ד דממצים, שפסק דזקן ממרא שבתיר החמץ בשעור דרבנן בהנאה נעשה זקן ממרא, והטעם [כתב שם בכ"מ], משום שיכול לבוא מזה לידי חיוב כרת, כשקידש בו אשה, לדברי הזקן ממרא התקדש ולא יתפסו זה קדושין של אחר, ובאמת אין קדושי הראשון חופסים [וא"כ חופסים קדושי השני], הרי אף שאם נשמע להזקן ממרא תוכל האשה ליהנות מהחמץ, מ"מ כיון שבאמת טעם דדון, אין בזה תורת מומן כלל, וכמו כן י"ד.

ובשקידשה בטובת הגאה, שחמין לה דבר שחולל עמה ליהנות בו, כתב שם, דנראה דמקודשת, דאף שהנאה יכולה להיות הנאה איסור, וקו"ל דבזה"ג מדבר ונודע שהוא איסור לא חשיבא הנאה כמבואר בצטורות ל"ז ע"א וצירושלמי פ"ו דתרומו, מ"מ הא היא לא תתודע לעולם שהוא איסור, כן ר"ל בזה.

ואם קידשה צער בחלב משו"ן או מצול בזה"ג עבריא. כתב שם, דכיון דהרמב"ם בפ"ט דמאכלות אסורות ב"ד ו' כתב שאין לוקין על צער בחלב משו"ן או מצול בזה"ג עבריא, וטעמו הוא משום דצירושלמי נדרים מסופק בזה כ"י, לכן כשקידש בזה הוי ספק, ואף דאינו שוה לה כלל, דהא אם חרצה ליהנות בו לא תוכל מחמת ספק איסורו, דמספק אסור בהנאה דין כל ספק בשל תורה, מ"מ [נפק"מ] אם תצבור ותהנה ממנו או כשהיא חולה דמותרת ליהנות בו ע"ד, ויודעה שהוא איסור"י, בכל אלו הדרכים, הוי ספק מקודשה.

ובשקידוש צו"ח המטונן והגללה, כתב שם, לדעתי נמי הוי ספק לענין קדושין, דאף שהפרי"ח צו"ח סי' פ"ז החליט דיש בו משום צער בחלב, אין ראיותיו מוכרחות ואף שלדעתי נראה דהעיקר כדבריו, מ"מ בל"א החמורה אומר אני ע"ז וכי מפני שאנו מדמים נעשה מעשה [וממילא הוי כ"י].

עד) היינו בספק איסור דלדעתו הרי באיסור"י ודאי אינה מקודשת אף כשהיא חולה כ"ל באת ז'.

ע) והרשב"א הג"ל שכתב דשוה משקל, הוא משום דנקט לשון הגמ' דהתם, דאזלא אליבא דר' יוסי בר"י דאין פדיון פטי"ח בפחות משקל. ובשיטה לא נודע לפי, בקדושין שם, לפ"מ שפי' הא דר"י דהיינו דהפטי"ח עצמו שאינו שוה שקל אין לו פדיון, [ולא קאי על השה, כדפרש"י]. מבאר הא דל"י יתירה הג"ל אינה מקודשת בפטי"ח לפני העריפה. דהיינו ששאינו שוה שקל דל"ל פדיון, אבל בשוה שקל, כיון דמפרק, איכא למימר אשה יודעת דפטי"ח אסור ופרקא ליה

אוצר

ס"ק קיא אות יד

הפוסקים

יודעת בו, [כרי דגם במקדשה בפט"ח סומא ולא התנה בשחפדהו
מקדשה כהך דביני ביני], אפשר דמשמע ליה דגמי זו אינה הלכה
אלא מאי דאמרין שם בדף י' [דל"י נמי מקדשה כהך דביני ביני,
ולא מזכר דאשה "יודעת", ויל"פ דדוקא בפירש בשחפדהו, ואין לומר
דסוגיא זו] אינה הלכה מדלא אוקמי הכי אליבא דר"י בסוגיא
קדושין, ד"ל דאשנויא דהתם סמך, וכמ"ש הרשב"א [כה"ל]. מיהו
אחר דר"ל דמדלא הביאו הפוסקים דין זה להלכה משמע דלא סברי
הכי, וכטעם י"ל דהוא משום דפט"ח הוי רק גורם לממון שיכא שוב
לאחר פדיונו, וא"כ סוגיא דבכורות אחיא רק לר"ש דסובר דהוי
כממון, וברמב"ם הא פסק דפ"צ דגניבה דלא כר"ש בו, ומיהו
לא הביאויכו נמי הרא"ש והטור, דסברי נמי דלא כר"ש וכמ"ש בנכ"ה
לח"מ סי' שפ"ו, הוסיף דמ"מ יש להוכיח ממקום אחר דסברי דין
זה, דאמרין בבכורות שם דיל"ל ט"א, דהגונב פט"ח דחצירו משלם
כפל, דאש"פ שאין לו עכשיו יש לו לאחר זמן, ופרש"י דכשיפדוהו יש
לו רשות זו והוי כאילו השתא ידידה הוא, ודין זה פסקו הרמב"ם
בפ"צ דגניבה, והרא"ש בפסקיו שם והטו"ד בסי' שכ"א בו, ועכ"ל
דפולגתא דר"ש ורבנן אינו אלא כשרק ספק גורם לממון בו, ע"ש
שהאריך להוכיח כן, משא"כ בפט"ח דודאי ובה ממון (ע"ה) דאין לומר
שמה יערפו דהא מלוות פדיה קודמת בו, וא"כ זכינו לדין דהמקדש
בפט"ח חי שאינו פדוי, כיון דודאי גורם לממון הוא כרי נתן לה
דבר השוכר בו, דהוי כאילו השתא ידידה, ומקדשת, וא"כ חמוה
למה לא פסקו הפוסקים דמקדשת בזה. ובתב עור, דמחשב"א
משמע דאינה מקדשת בזה, ורק באמר לשחפדהו מהני, ושכ"ה
הוי ספק מקדשת למפרע, וכמוצא בהערה ע"ה.

גם בפרי עץ חיים פ"ה דאישות ה"ל א' ד"ד ע"ה הקשה בשם מורו,
למה לא כתבו כולכו רבותא, דהמקדש בפט"ח כששור יוחר
משקל, מקדשת, כדאיתא בבכורות דף י', והניח ב"ש.

אולם בתוס' ר"ד בקדושין דנ"ח א', פ"י בזה דאינה מקדשת בפט"ח,
דאש"פ שהאשה יכולה לפדותו בשה ולהיות מותרת בו, אפי"כ
כל זמן שלא פדאחו הוי איסור הנאה ונמא שלל נתן לה כלום, וכמו
דבהקדש אמר ר' יהודה [בדנ"ב ע"ב] במזיד לא קידש מפני שלא
נחלל והקדש כדקאי קאי, ואש"פ שהאשה יכולה לחללו על שו"פ
כדקו"ל הקדש שוב מנה שחיללו על שו"פ מחולל, אפי"כ כל זמן שלא
חילל אינה מקדשת דשעת קדושין לאו מידי יהיב לה, וה"ה הכא.
[וכר"מ קריינטש בשם] שרשא לראובני סי' כ"ו דנ"ח טור ב', כתב
דכ"ד החוס' בפסחים דכ"ט ע"א ד"ה אין (השני) בתי קמא. ובצ"מ
דבסמוך חפס כן דעת הר"מ והטו"ש. ובתב צמח שאלו סי' מג
דלחוס' ר"ד ואלא דאפילו כשקידש [בפירות] כהך דביני ביני אינה
מקדשת, דכיון דכל זמן שלא פדאחו אסור בהנאה נמא שלל נתן לה
מידי. וכשפדאחו אח"כ, כתב ר' יונה נצח. בשם שנקריה מלך רב
ח"א סי' כ"א דכ"ג ע"א תוך דבריו בפשיטות דלחוס' ר"ד גס
בכה"ג לא מהני, כיון דשעת קדושין לא יהיב לה מידי, וכמ"ש הב"ש
לענין קידשה בגזל דהיאוש דלאחר קדושין לא מהני, ומסתא סיוע
להב"ש. והמחבר שם בסי' כ"ג דכ"ו ע"א, אחר שכתב דאין ראייה
להב"ש, משום ד"ל דהכא לא מהני כשפדאחם אח"כ משום דככה"ג
היא

ומהני דהאשה עצמה הוי חליפי איסוריה, מ"מ לא אסורוה על המחליף וא"צ
לקדשה שנית. וע"ע דבריו שהובאו בס"ק קס"ז הע' ו', גם מטעם דפדחה
לאו ליהנות ניתנה.

(ע"ה) וכ"כ בעמק יהושע סי' ה' ברכ"ס טור ב', דהא דמקדש בפט"ח
בהך דביני ביני, לא תלוי כלל בדבר הגורם לממון, דהא בידי לפדותו מיד, וע"ש
דמוכח כן בעי"מ במשה ידבר כאן, ומשיג על מ"ש המקנה בדנ"ב ע"ב דאית
עלה מטעם גורם לממון, וע"ע בה"ע פ"א.

בלא פדיון, נראה דהקדושין לא נפקטו, דהא בשעת שקדשה היתה
יכולה ליהנות ממנו, וממילא חלו הקדושין בעד הנאה זו שנתן לה
דבר שחובל ליהנות בו, ומה שנעשה אח"כ לא איכפת לנו, וגם
אין לאסור בהאשה כמו שנאמר בהדמים, דהאשה אינה כשאר חפצים
שייכים ניכר בה החילוף מהאיסור בו, שהאשה אינה נקנית בחזרה
שווי של כסף אלא דרך קנין, שמתקדשת בזה שלוקחת ממנו הכסף
ומתרתית לו ועושה עממה לו לדבר של הפקר בו, ואף אם יראה מי
להתעסק בזה ולומר דאסור לו ליהנות מהאשה וילערך כסף אחר
לקדשה, מ"מ היא מקדשת (ע"ה א), ועיי"ע בדבריו שבהערה פ"ב.

ובגובי"ק חו"ד סי' פ"ד כתב, דהמקדש בפטר חמור ואפילו כשלא
הודיע לה שהוא פט"ח שמתקדש בבני וביני, מ"מ מקדשת
בטלו דברי בידו לפדותו, אף שהוא כבר שלה, כדאמרין בבכורות
דף י"א ע"א, הפודה פט"ח של חצירו פדיונו פדוי, ויהיה כולו נותר
ביד האשה, ואף דהתם דכ"ט ע"ב איתא אשה "יודעת" דפט"ח
איסורא אית ביה ופרקא ליה בשה ומקדשה כהך דביני ביני, ואיד
אמינא דאפילו בלא ידעה מקדשת, נראה דהתם אמרו טעם זה
[משום דשייך] אפילו לס"ד דגמי' בדף י"א ע"א דפדיונו לפודה,
וא"כ אי משום שצידו לפדותו כיון דיוחר הפדיון אליו בזה חתקדש,
אבל למסקנא דפדיונו לצטלים, בלמה מקדשת אפילו בלי ידיעה,
ובזה נחתא מש"כ הרמב"ם והרע"ב במתני' דהמקדש בפט"ח אינה
מקדשת, דאינו אסור בהנאה אלא אחר עריפה ע"ש, ובתב ע"ז
הקו"ט דאין הלכה כן [אלא כר' יהודה דאסור בהנאה אפילו קודם
עריפה], ולפ"י נחתא, דאינו נקרא איסור הנאה לחלוטין עד שלא
תתקדש בו, אלא דוקא לאחר עריפה, אבל קודם עריפה אפילו לר'
יהודה דאסור בהנאה מקדשת, דברי יש לו תקנה בפדיון גם לאחר
שקידשה, והא דס"ד בקדושין דנ"ז ע"ב לאוקמי מתני' כר"י ולא כר"ש,
[והא אם מיירי מתני' לפני עריפה, הרי גם לר"י מקדשת בכל
גווני, ולא א"ש], היינו משום דהיה ס"ד דלר"ש אפילו לאחר עריפה
מוחר. וכ"כ שם בסי' פ"ה, שנקדש בפט"ח אפילו אינו שוב אלא
פרועה, לדין מקדשת כיון שצידו לפדותו, והוא יפדה, או לכשיפדה.
וע"ע בדבריו שם"ק קי"ח אות ג', ובמ"ש על דבריו רעק"א המוצא
שם.

ובמשה ידבר סי' י"ג דן דעות כמה מהראשונים בזה, וביאר,
דהרא"ש בפ"א בבכורות סי' י"א, דהמוכר פט"ח
חון מדמי שה הדמים נותרים, וכ"פ הטו"ד בסי' שכ"א, ומשום
דחלקה יפדהו כיון שהודיעו ולא בעד איסורא בו, וכן ל"ל דעת
גרא"ד בפ"ב בבכורות ה"ל ד, דעמ"ש הרמב"ם שם דהדמים
אסורים, תמה, והא אינו תופס דמיו, ועי"מ שם דתמה על השגתו
הא כ"ה בגמ' בו, ויל' דכוונה הראב"ד, דה"ל להרמב"ם לחלק
דבהודיעו מותר, לשיטה זו ה"ג במקדש אשה בפט"ח והודיעה,
מקדשת, דודאי חפדהו ונמא דמתקדשת בזה ששוב הפט"ח יוחר
מהבה, וכדאמרין בגמ' שם ד"ט וי' בו, אבל להרמב"ם ה"ל
דהדמים אסורים, ה"ג דאינה מקדשת בו, ויל' דהא דאמרין
בגמ' דמקדשת, יפרש דמיירי כשאמר לה להתקדש בזה אחר
שחפדהו, ואף שלא משמע כן שם בדף ט' דאמרין אשה

(ע"ה א) בענין אם האשה נחשבת כחליפין, עמ"ק קס"ז אות א' ד"ה חתום
ובה"ע א' שם. ובמ"ש שצריך בכה"ג לקדשה שנית, ע"י כענין בדין גדרים
דמיו ע"ב ד"ה ת"ש, וברשב"א שם ד"ה מכר, וביאר בגס מקורש (למהררי"ט
אלבאזי) סי' ב' דף י' ע"א, דהיינו לדידהו דל"ל קולא בקדושין לענין חליפי
איסוריה, והאשה מותרת משום דהיא חליפי חליפין בו, אבל לרש"י (שבס"ק
ואות הג"ל), דפי דאף דחליפי איסוריה אסורים על המחליף מ"מ לענין קדושין
לא גזרו בו, ע"ש הסעם, א"כ מאותו טעם אף כשקידשה באסוריה (בגוונא

אוצר

ס"ק קיא אות יד

הפוסקים

[ולתוס' רי"ד ביועז] אפילו במפרש צמח ששוכר יותר משה, דכשמוכרו סתם משמע שיחול הקנין מעכשיו ואינו מהרצוי שיכנה המוכר בדמיו בקנין כשעדיין חסור בהנאה, וא"כ השתא לית ליה דמיס, (ואה"י כשיפרש שיחול הקנין לאחר שיפדנו ונפ"מ דיכול המוכר לחזור קודם פדיונו שפיר דמי, כיון דבעת חלות הקנין מותר בהנאה), ולענין קדושין נמי א"ס אמר תתקדש לאחר שהפדו אותו צמח דשור יותר משה, מקודשת, כיון דבעת חלות הקדושין ממנו הוא, אבל במקדשה סתם דמשמע מעכשיו, אינה מקודשת [אפילו כשיפרש צמח ששוכר יותר] כ"ו, דכיון דלא אמר לשחפדכו כרי בעת חלות הקדושין עדיין חסור בהנאה ואינו ממנו כ"ו, אלא דהוסיף, אולם קשה בא אמרין בצבורות דייא ע"א בגונז פט"ח דחזירו משלם תשלומי כפל לבעלים ואח"כ שאין לו מעכשיו יש לו לאחר מכאן, ואילו בגונז הקדש מרשות הבעלים אמרין צ"ק דפי' ע"א דה"ק ס"ל דפטור כ"ו, ועכ"ל דפט"ח לא דמי כלל להקדש, דהקדש לא חשיב כממנו קודם פדיון, דאף שיש צידו לפדותו בפחות, לא קני ליה [עכשיו] למאי דביני ביני ואסור למכרו שיחול הקנין מעכשיו למאי דשור יותר מש"פ, אבל פט"ח קודם פדיון קני ליה למאי דביני ביני וצידו למכרו שיחול הקנין מעכשיו צמח דשור יותר משה, וכמ"ש הרא"ש בפסקיו בצוגיון, וכיון שכן, נמלא דמעכשיו חשיב ממנו, וא"כ אין מקום לדברי התוס' רי"ד אף לפי"מ שזידנו בדבריו וכו'. גם בספרו שמה יו"ע סי' נ"ד דף ק"צ תמה על התוס' רי"ד, ע"ש. ועיי"ע מ"כ צ"ח בחזון נחום (להרי"ק וויידנפעלד). סי' ק"ז אות ד'.

ובבית מאיר בסעיף זה תמה כן גם על הרמב"ם והטור, דהנה מדסתמו דהמקדש באיסורא אינה מקודשת [ולא כתבו דלענין פט"ח יש חילוק בין אחר עריפה לבין לפני עריפה], משמע דאף פט"ח חי הוא בכלל, לפי מה שפסקו [הרמב"ם בפ"י דצבורים כ"ו ד' והטור ב"ד סי' ש"א] כ"ו יהודא דפט"ח חי חסור בהנאה, וקשה הלא מצבורות דף ע' וי' מוכח דצידות שהוה פט"ח מקודשת צמח דביני

קדשה אחר בין המשיכה לשחיטה היא ספק מקודשת וצריכה גם משניהם, וה"ל לא שגא.

ובבני יוסף (להרי"ק קארי) סי' י"ז ד"ד, כתב, הא לפי"מ מהרי"ם אלגאוי כאן בטעם דמהני כשאמר לאחר שתפדהו, משום דהקנין חל רק אח"כ ונפ"מ דיכולים לחזור כ"ו, א"כ ה"ז דומה להא דתנן רפיג דקדושין, המקדש לאחר ל' ובא אחר וקידשה תוך ל' מקודשת לשני [לגמרי], וי"ל דהתם שאני דאינו בידו להגשא עכשיו דצריך להמתין עד שיצברו ה' יום ומחוסר מעשה כ"ו, משא"כ בשנתן פט"ח בתנאי שיפדנו הוי בידו ולאי מחוסר מעשה הוא וחלו הקדושין למפרע כ"ו, מיהו אחר שהאר"י בזה וביבאור הירושלמי הנ"ל במה מיירי דל"ה בידו ממש דמשו"מ מסתפק בזה, הוסיף שם ב"ד, אולם כד דייקין שפיר נראה דהיינו דוקא באמר לאחר, "שאפדה" אית', דתלו ענין הפדיון עליו דהוי בידו, אבל כשאמר לה אחר, "שתפדה" אית', אינה מקודשת, דכיון דתכחירה נתן בידה עד שתפדהו א"כ לא הוי בידו ומחוסר מעשה הוא כ"ו, ול"ל לגזון הירוש' הנ"ל דהתם [השחיטה] בידו הוא, דזה קשה נמי על מהרי"ט הנ"ל, דנקט נמי בלשונו שאמר לאחר שתפדהו מקודשת כ"ו, והא בכ"ה מחוסר מעשה הוא כ"ו, וכמ"ש שם בקדושין דסי' ע"ב גבי הנותן פרוטה לאשתו ואמר לה הרי את מקודשת לי לאחר שאגרשך ואינה מקודשת, נהי ובידו לגרשה, בידו לקדשה בתמיה כ"ו, [והנה מסוף דבריו משמע דר"ל דבאמר לבשתפדהו כיון דמחוסר מעשה אינה מקודשת כלל, ולא רק לענין שלא תועיל למפרע, דהא הקשה גם על מהרי"ט א שלא דן כלל לענין למפרע, והיינו נמי דמביא ע"ז מרא דלאחר שאגרשך, ויש להעיר דבגמ' שם הא מחלקין דביש בידו עכשיו לקדש, אף שלא יהי בידו בזמן שאמר שיחולו הקדושין, הוי בעיא דרב חסדא ד"ל דמקודשת, וה"ל הא יש בידו לפדותו לפני שנתן לה ותלי בפדיונה].

היא עושה הממון ולא הוא, משא"כ לענין יאוש כ"ו, הוסיף, ועוד דמספקא לי ק"ח דאפשר דכוונת התוס' רי"ד צמ"ש דכ"ז שלא פדאחו הוי איסורא כ"ו, דהיינו כשלא פדאחו [כלל] אבל אה"י ש"ס פדאחו היא אח"כ ס"ל דמקודשת, דנמלא שנתן לה ממון, וכבר דקדתי בלשונו וראיתי שיש ק"ח פנים לזה.

והנה כמה פוסקים דלכלן השיגו על דעה זו דהא בגמ' צבורות מבוזר להיפך, ויש שיישבוה, דהוכיחו דבגמ' יש פלגאחא צ"ח, וא"כ גם לשיטה זו יש מקור וסמך בגמ', ומכאן יש שחששו בזהדיא לשיטה זו להחמיר.

מהרי"ט אלגאוי צ"א דה"ל צבורות אות ח', אחר שהקשה א"י מדמה התוס' רי"ד פט"ח להקדש בא בהקדש רק בדיעבד מחולל על שו"פ כ"ו, וכתב דאפשר דסובר כהרשב"א והריטב"א שהוציאו בשטמ"ק לבי"מ דכ"ז ע"א, דהקדש שעדיין ציד הבעלים יכולים לכתחילה לפדותו בפחות כ"ו, תמה על עיקר דבריו צמ"ש דאינה מקודשת בפט"ח, דהא בצבורות ד"ע וי' מבוזר דגם לר"י מקדשה בפט"ח צדיני ביני כ"ו אף שקדשה צו קודם פדיון, ומתחילה כתב דלחומר הענין יש ליישב בדוחק, דס"ל דהגמ' מיירי שפירש דהקדושין דביני ביני יחולו לאחר שחפדו, והתוס' רי"ד מיירי בקידש סתמא, וכעיי"מ בהרשב"א בקדושין דנ"ז ע"ב, דהקדשה למח' במקדש באיסורא אינה מקודשת והא יש שו"פ באפק, ותיזן דהאמר אינו צעולם ולכי קלי ליה כו"ל כגופא אחרינהו ולא זה הוא שקדשה צו, ואף דלענין קידש לאחר שחפדו שצד"ס אסקינן דכל שצידו לאו כמחוסר מעשה דמי, תמה א"י הנוף משתנה כ"ו, ועוד דהתם נמי דוקא כשאמר לכשיכיהו אבל בלא"ה לא כדחניהו כ"ו, הרי דלתי' צ"י הכל חלוי צמח שמקדשה סתם ולא פ"י שחתקדש אחר שיכיהו אפר, [ועממיון מדבריו דאף בדבר שאין הנוף משתנה אינה מתקדשת אלא באמר אחר שיכיהו ע"ז], ונראה דהתוס' רי"ד ס"ל סברה זאת נמי הכ"ה ע"ז, [ונמלא] דכל שמקדש בפט"ח סתמא אינה מקודשת, דכיון דקודם פדיון חסור בהנאה ואסור למכרו

ע"ז וע"ש שדן אח"כ אם קי"ל כדעה זו, וגם שרק הבעלים יכולים לפדותו בפחות כשעדיין בידם. גם בבית מאיר כאן ה"ק בעיי"ז על התוס' רי"ד, הא בפט"ח "מצותו" בשה, ואילו בהקדש מחויב לכתחילה לפדותו בשו"י, ונשאר בצ"ע, ובהגהות הר"ב פרנקל שם, כתב, דכוונת התוס' רי"ד בהקדש בזה"ז דסודין לכתחילה בשו"י, ורי' יהודה מסתמא מיירי אף בזמנו, והוא היה אחרי החורבן.

ע"ז מתו"ד משה ידבר הגו' בהצרה הסמוכה.

ע"ז הנה במשה ידבר סי' י"ג, כתב כן בדעת הרשב"א עצמו י"פ דבריו אלו שבדג"ו, דסובר דאינה מקודשת בפט"ח, ומיישב נמי דלהרשב"א מיירי הגמ' דבצבורות באמר לבשתפדהו כ"ו, [מיהו תמוה טובא, אם כן דעתו א"ך לא הוכיר זאת הרשב"א כלל בדבריו שכתב אח"כ בדג"ו, בשון בעצם דין הקדושין בפט"ח וכתב דגם לר"י מקודשת בשו"י יותר משה, וכנ"ל בתחילת האות, גם מדברי מהרי"ט אלגאוי כאן משמע דרק התוס' רי"ד מדמה סברת הרשב"א גבי ערלה לדין דפט"ח דהכא, אבל בהרשב"א עצמו שפיר י"ל דרק גבי ערלה וכה"ג כתב כן, דליד איסורא דרק אחר שישפרו מקבלים שו"י, לפט"ח דגם עכשיו יש בו חלק דשור כסף, והואיל ויש בידו לפדותו מיד חשיב גם כעת ממון, ודלא כדעת התוס' רי"ד, וכעיי"ז חילק באמרי בינה המובא בהצרה פ"א].

עוד כתב במשה ידבר שם, וכשאמר התקדש בפט"ח אחר שתפדהו, היינו לבשתפדהו מקודשת למפרע, ומי"מ אם בא אחר וקדשה קודם שתפדהו צריכה גם [גם] מהשני, דבירושלמי ס"ק דמעשר שני, בידן אמר לאשה משכי במעשר בהמה זה שתתקדשי לאחר שחיטה, דאמרין דמקודשת מאחר שיש בידו לשחוט, בעי ר' יודן אם מכבר או לאחר שחיטה, ולא איפשטא, ובודאי דאזלינן לחומרא ואם

אוצר

סי' קא אות יד

הפוסקים

דציני ציני כו', מיהו יש לדחוק שסמכו לפסוק דלא כהסוגיא דזכורות משום דמהסוגיא דקדושין נ"ז ע"כ שהיא במקומה, משמע ק"ה דלר"י דפ"ט"ה חו' אסור בהנאה, אינה מקודשת במאי דציני ציני, [מדלא אמרו דמתני' דהתם גם לר"י לא איש לא דדעו רק כדמי שה כל דכו (ע)], מ"מ זה אפשר רק לשיטת רבינו כדעת הרמב"ם דדמי פט"ה חו' כולם אסורים להמכור, ומכ"ש דאסור למכור, לפי"ז י"ל שכל זמן שלא פדאו הוי איסור"ה ולא יהב לה מידי, אבל להפוסקים כהר"ש דאף לכתחלה מותר למכור על מנת שיפדנו הלוקח, ל"ע למי סתמו כג"ל כו'. [ועי' במשה ידבר כג"ל מש"כ להרמב"ם והטור נמי מקודשת].

ובמגן שאול סי' מ"ג כתב דליכא להקשות על החוס' ר"י דזכורות דף ט' וי', משום דהרי בלישנא קמא שזכורות דף י' אמרינן לימא מתני' דהמקדש בפט"ה אינה מקודשת דלא כר"ש כו', ומוקי לה לאחר עריפה ודברי הכל, ומשמע דלר"י יחידא אחי שפיר [אפילו לפני עריפה], וקשה תיקדש צדק דציני ציני, [וכדקשה אמנם בלישנא בתרא], אלא ודאי דלישנא קמא לא חשיב ליה הכ' דציני ציני כיון דכל זמן שלא פדאחו הוי איסור הנאה ולא נתן לה כלום (א), וא"כ ה"א דבמ" קדושין דתפסה בגמ' כליק, דהרי אמרינן [בדף נ"ז] נומא מתני' דלא כר"ש כו', ומשמע דלר"י אחי שפיר, לכן פ"י החוס' ר"י דדכטעם דלר"י אינה מקודשת להך לישנא הוא משום דכל זמן שלא פדאחו הוי אסור בהנאה ולא נתן לה כלום וכו'. וכ"כ בשער המלך פ"ה דלישנא ה"י א', ובקרבן אליהור דף ק"ז ע"א.

גם בהמקדש דקדושין דנ"ז ע"כ מובאר שצדן זה פליגי צ' הלשונות שזכורות י', והרמב"ם והש"ע שלא הביאו כלל הך דפט"ה סברי כליק שאינה מתקדשת צדק דציני ציני, וכן לענין מכירה, סתם הרמב"ם וכתב שאם מכר פט"ה קודם פדיון דמיו אסורים, אבל הר"ש שכתב שיכול למכור פט"ה לכתחלה צדק דציני ציני, ס"ל כלי"ז דמתקדשת בהם דציני ציני, והיינו שחולו המכירה והקדושין לאחר פדיה כו' (א), וע"ש מה שהאריך צבאור עטמי החולקים בזה. גם בדברי מלכאל ח"ג סי' ק"ו כתב דצדן זה פליגי צ' הלשונות שזכורות דף י', ע"ש. וכן מובאר בפני יהושע לקדושין דנ"ז ע"כ.

ועיין בחשו' הר"מ ברלין שבמשיב דבר חיו"ד סי' נ"ז דס"א א', דביאר נמי דתלוי צ' הלשונות דהתם, דל"ק דאסור משום דמי איכא שזריך לאפקועי בזה כו', א"כ כיון שכל עיקרו של חמור אינו עומד אלא להנאה, ע"כ נריך לאפקועי כל איסור הנאה שבו ומטיקרא אסור בהנאה לגמרי, משא"כ לאידך לישנא דנלמד איסור דפט"ה לר"י מזכור, והיינו מזכור צע"מ וכדפרש"י, א"כ כמו דמקדשין צבאור [כדתנן בפ"ק דמעשרות, ועכ"ל דרך מגופו דזכור אסור להטות כנחה ועצודה ולא שאר הנאות, בקדושין וכיו"צ, ולי"ה כשאר אסור"ה], מדרבנן לעיל (ס), א"כ ה"נ צפ"ט"ה דיו להיות

(ע) עפ"י דבריו שם לעיל, ואף שמתחילה כתב שם ליישב הסוגיא דקדושין דלא סתרא להסוגיא דזכורות, וכ"כ גם הרשב"א שבתחילת האות, מ"מ ס"ל דהנך פוסקים יסברו דהסוגיא דקדושין פליגא אהך דזכורות.

(ס) ולהרשב"א הנ"ל שכתב דמתני' דקדושין בפט"ה גם לר"י כו', י"ל דפרש דלא פליגי הלשונות בזה, ובקעי"ש בחקרי לב חאה"עו סי' כ"ב דני"א ע"א, דל"ק מיירי מתני' בדלא ידעה שהוא פט"ה, ולכן הוי קדושי טעות, ובקע"מ מש"כ התוס' בקדושין נ"ז ע"כ ד"ה המקדש, ולל"ב מיירי מתני' אפילו בידעה.

(פא) וביאר שם הטעם, משום דאם חל מיד אין לך הנאה גדולה מזה, ומג"ל להרא"ש להתיר לכתחילה, אע"כ דחל לאחר הפדויה, אי"כ כ"ז שלא נפדה אין המכירה כלום ואי"ז הנאה קודם פדיה כיון דיכול לחזור, וצ"ע מפסחים דכ"ט, דלענין הקדש דאפשר להשתותו עד אחר הפסח מ"מ ל"ח ל"י אלא גורם

כדנזק, והדתנן דצפ"ט"ה אינה מקודשת, הרי ללשון זה נריך לאוקמא לאחר עריפה גם אליבא דר"י, והיינו שדחק הרמב"ם צפי"ט"ה והרע"ב בקדושין שם ובפ"ג דערלה לאוקמא מתני' לאחר עריפה, אף דס"ל נמי כר"י דאסור בהנאה אף מחיים, וגם מהא דמשלם כפל צפ"ט"ה נמי מוכח דל"ד לשאר איסור"ה, וע"ש מה שהאריך בזה. ובמחצת שם צסי' נ"ח דצ"כ טור צ' דהב דבריו, ואחר שביאר דהא דמקדשין צבאור לריב"ג דקסבר ממון בעלים הוא, היינו ככל קדשים קלים כו', ולכתחילה מותר רק משום דקדושין הוי מלוה כו', (והדתנן שם גם דמוכרין חס חו', נריך לדחוק דהיינו במקום מלוה כו'), ובידענא דתוס' קדושין מהדין ולא משום דאסור"ה: דקדשים שאני משאר אסור"ה, אלא כל הנאה שיש להן היחר צש"ע מקודשת בזה כו', הוסיף, וכן פט"ה לר"י ודאי אסור ככל הנאות (ולא כמ"ש מע"כ דתלוי צ' הלשונות), וכדמוכח כו' ומ"מ יכול לקדש צו האשה, כיון דשוי כסף להאשה חס תפדנו, ומאי איכפת לן מה שאינה יכולה להשתמש צו עתה, דלא גרע מש"ע במדי, ועדיף, שיכול לפדותו חיבה, אבל צלות צ' ציני ציני אינה מקודשת, כר"י, והא דלא מוקי בר"מ והרע"ב מתני' במחיים וכר"י וידלא שוב טפי, משום דסתמא קתני, משמע דכלל פט"ה אין מקדשין.

ובתוספות חיים ח"א סעיף כ"ג ד"ה ויש, אחר שכתב ג"כ לישב דמה שהשמיטו הרמב"ם והש"ע דקודם עריפה מקודשת צפ"ט"ה צדק דציני ציני, היינו משום דסברי דצ"כ בגמ' דקדושין דנ"ז חולקת על הגמ' דזכורות דף ט' וי', או דהגמ' דזכורות מיירי דוקא במפרש שחתקדש צו אחר שתפדנו, והגמ' דקדושין מיירי בסתמא. כו', הוסיף, או י"ל דסברי דמכיון דליחא צקדושין נ"ז ע"א לענין מע"ש דדוקא באשה חברה אמרינן אשה יודעת כו', אבל בסתם אשה לא, לפי"ז ה"ה צמקדש צפ"ט"ה אשה סתם שאינה חברה אינה מקודשת. וסיים דלדינא נראה שכל אופן מידי ספק קדושין לא נפקא.

ובתשו' הר"מ קריינעש שצ"א לראובני סי' כ"ז דנ"ח ע"כ וד', כתב דמה שהשמיטו הרמב"ם וכל הראשונים והש"ע שצקדש צפ"ט"ה מקודשת צדק דציני ציני, מיושב עפ"מ דליחא ציורשמי קדושין פ"ב ה"ה, פטר חמור רבי לעזר אומר מקדשין צו את האשה, רבי יוחנן אמר אין מקדשין צו את האשה, מה נפק מן ציניבון, [פ"י לענין דין אחר דפט"ה], עבר ופדיוו שלא מדעת הצעלים, רבי לעזר אמר אינו פדוי, רבי יוחנן אמר פדוי, דלר"י לעזר דמקדשין צפ"ט"ה, הרי דאסור דיש לו בעלים כו', ומשום דיש לו צו ממון אחר שיפדנו, בזה דציני ציני, מש"כ לא מהני פדויה אחר שלא מדעתו, אבל לר"י דאין מקדשין, הרי סיבז דאזלינן בחר השתא דלא שוב מידי ואין לו זכות צנווה, מש"כ מהני פדויה אחר שלא מדעתו, דמה לו צעלים מה לו אחר, ולפי"ז אין דקו"ל להלכה להפודה פט"ה שלא מדעת צעלים ה"ז פדוי, כדפסק הרמב"ם פ"ב דזכורים

למאן. והשיב עליו בזה באמרי בינה ח"ב סי' ד' בדס"ג ע"א, וכתב, דמפסחים שם מבואר דל"ד להתם דעכשיו אין בו שום זכות רק לאחר הפסח, משא"כ בפט"ה שיכול לפדותו מיד, ואף דאסור בהנאה [כ"ז שלא נפדה] מ"מ גילתה תורה דזכות זו דויכתתו התורה לפדותו בשה יכול למכור ולקבל טעות, (וה"ס דמקודשת במקדש בחלקו בקדשים, משום דאף דלאחר שחיסה משלחן גבוה זכה מ"מ יכול למכור וזכותו בממון חולין, ואינו כנהנה מההקדש כו'), ול"ד לערלה אף דאפרן מותר, מ"מ שם ל"כ קלי לה גופא אחרינא הוא, כמבואר ברשב"א שם. משא"כ בקדשים ל"ה הכשר כגופא אחרינא. וכ"ש בפט"ה דיכול בכל עת וזמן לפדותו בשה, ולי"ה כנהנה מאסוה"ה. וכן בשבוע שמתחת בקדושין שם השיב על המקנה בזה, וכתב, דלישנא זו המכירה והקדושין חלין מיד, ע"ש שהאריך בזה וצ"ע מ"ש בזה בחוף ימים ח"ב סי' ס"ג. ועי' בהערה עה ב'.

הפוסקים

סי' קא אהרן יד-טז

אוצר

הנאחז בזה מחמת המקדש, וחשיבה נתינה, וא"כ מ"ש הריטב"א המוצא כאן הוא רק לנזר דליה הנאחז מהאיסור (ולענינו דהו סייטתא שחמקדש, דמתנאז דהרווחתה לדמי השמן ל"ה הנאחז מהאיסור), אבל לענין הקדושין הא חלוי אס קבלה הנאחז מהמקדש, ולאין פוסקים סגי בגרמא דמקדש, וא"כ הא הרווחתה לדמי השמן בזה מחמתו. גם מ"ש מקודם דבענין שיוכל לקבל ממון בעד החפץ, הרי לאין פוס' י"ל דסברי דלענין קדושין א"ל שיהא דומה למודר הנאחז, דסגי במה שצאח הנאחז מחמתו. ולאידך גיסא מ"ש מתחילה דהכא כיון שגם הוא יכול לכוות כה"ג, מהני גם להי"א דבענין ממון גם לדידיה, ע"י לעיל בזה"י ד"א דגם בכה"ג לא מהני לשיטה זו. אמנם הריטב"א עצמו דעתו דגם לקדושין בעינן דיהא ממון גם לדידיה, ולא סגי מה שקבלה הנאחז בגרמא, וכמוצא שם. ומ"ש מהפמ"ג, יש להעיר דרק דן שם להחרי, ולא פסיקא ל"י בפשיטות, ע"ש.

טו. בשקידש בערלה וכלאי הכרם בחוץ לארץ. כתב רבינו יוחנן בנתיב כ"ב ח"א קרוז לסוף, יש מהגדולים שכתבו דהמקדש בערלה וכלאי הכרם אפילו בחו"ל [שהוא] מדרבנן (א), אינה מקודשת, ויש שכתבו דמקודשת, וכן ככל אסור"י דרבנן, וכן עיקר. וכתב בענין אחרים סקס"ו, דלשיטת א דנאסור דרבנן שיש לו עיקר מהחמור מקודשת, ושכן הסכים הרי"י, לריך לחלק [מזה] דא"ר גידל דחשבו קרדווייתא משש שעות ולמעלה, דאין חוששין לקדושין, שהרי"י הביא שם לעיל כפשוטו, ומביא פרש"י ור"ת דהו רק מדרבנן, ע"ש], דדוקא משום חומרא דחמץ העמידו רבנן דבריהם להפקיע הקדושין כ"י, ובעדך שי בסעיף זה ד"ה נאסור"י, חילק בצופן אחר, ע"ש.

ובשושנת העמקים כלל א' ד"ה שאלה, כתב דיש לחוש להש"ג [בשם הרי"א] ע"י ביד דוד דבסמך], דס"ל דערלה חו"ל מתרת בנהא, וכעת לא מלאה גילוי לדן זה. גם בספר קובץ בפי' דאישת ח' א', כתב, דנראה דכיון שנחלקו הפוסקים אם יולאים באתרוג של ערלה בחו"ל, [ע"י מג"א בחו"א ס' תרמ"ט סק"ב], א"כ המקדש בערלה בחו"ל הו ספק מקודשת עכ"פ.

וכן ביד דוד (פסקי הלכות) ח"ב ד"א ע"ד, כתב, שצקידש בערלה בחו"ל הו ספק, משום דאפשר לומר דמותר בנהא כמ"ש הרי"א, [בש"ג לקדושין דל"י, דממ"ש שהיודע שזה ערלה אסור מד"ם בנכילה, משמע דבנהא מותר, מחו"ד לעיל], ומה גם להפוסקים לקולא דמותר לספק לחבירו ולהכילו, א"כ שוב לא מדי שחולל להכילו למי שלא ידע שהם פירות אסורים.

ושם בד"צ ע"ג, כתב, דצקידש בכלאי הכרם בחו"ל נמי הו ספק קדושין, כיון דהר"א"ה בספר החינוך מביא תקמ"ט הביא שחי דיעות לענין אס אסורים הפירות בנהא או דוקא בנכילה, ולא הכריע [בהדיא], ונראה מדבריו שדעתו נוטה להסבירים דבחו"ל לא גזרו על כלאי הכרם איסור הנאחז. והוסוף, דכיונו שצקידש בכלאי הכרם שגזרו שני מינים עם התרין במפולת יד, אבל אס אצט חבואה צ"ד הנפנים, נראה דמקודשת [ודא], דברי גם

דבטורים הל' י"ג וצו"ד ס' שצ"א סעיף ז', צפ"כ דלא שייכא ביה דין קדושין אף דלאחר הפדויה יהיה לו דין ממון (א).

ובערוך השלחן סעיף פ"ו, כתב, דהמקדש בפטר חמור בין לאחר עריפה ובין קודם עריפה כשלא נפרד כשה אינה מקודשת. [ימשמע מסתמית דבריו, דכיונו אפילו כשנזהר יותר משה]. ושי"ע מ"ש בזה בספר בני יוון (להרצ"ל לכתמן) ח"ו בעמוד ד"ש.

טו. בשקידש בערלה וכלאי הכרם בארץ ישראל בזמן הזה. ביד דוד (פסקי הלכות) ח"ב ד"א ע"ב, אחר שהאריך להוכיח דאיסורם נוכח בארץ ישראל מהחמור אף בזמן הזה, ואין שום חילוק בין מקומות שכבשו עולי מנרים למקומות שכבשו עולי צבל, כתב, דאף שבא"א החמורה היה לנו לחוש לכאורה ולחלק בין מקומות שכבשו עולי מנרים למקומות שכבשו עולי צבל, וכן לחוש לדעת החוס' והר"ש [ע"י חוס' יבמות דפ"א ע"א ד"ה מאי, ובר"ש פ"ג דערלה מ"י, וא"ת לר"ל וכו'], דאף לענין ערלה וכלאי הכרם נחבעלה קדושת הארץ, מ"מ כיון שאס יצאו לשאול על הפירות אפסוק בציור שהם אסורים בנהא כ"י, ממילא אין לו שום זכיה בהפירות ואינם שוים כלום, [וממילא אינה מקודשת בא"י אף בזה"י בכל המקומות וכדסחם שם בפנים].

טו/א. ובקידש בשמן דערלה. דן בזה ביד אלימלך סוס"י ל"ז, דלפ"מ שזן הפמ"ג בחו"א ס' תרע"ג להחרי שזן דערלה לנר חנוכה, משום דמנאות לאו ליהנות ניתנו, ע"ש, א"כ תהא אשה מתקדשת בזה, דהא יכולה ליהנות מהשמן כדי להדליק כ"ת, דאשה חייבת בזה, ומגיע לה הנאחז דמריחה שאינה לריכה להוילא ממון על שזן, והו כמ"ש רש"י בקדושין דף ז' ע"א ד"ה בנהא הנאחז שחלח לחת פרוטה לאדם שיפייסנו לקבל מתנה, ואין לומר דה חלוי בפלוגתא שהביא המל"מ [שבחות ז'] במקדש באסור"י למסוכנת ד"א דבענין דלכו"י ממון גם לדידיה, דהכא הא גם הוא יכול להדליק ולהנות כה"ג, ולמה חנן סתמא דאין מקדשין בערלה, מיהו י"ל דכיון שאין ביכולתו ליעול מעות בעד שזן ערלה לא חשיבא בנהא, דא"י חלוק נ"ח בנאותו שזן אין זו הנאחז רק עושה מזה, ומזה לא ליהנות ניתנו, וכדמלנו כע"י גבי מודר הנאחז, דללמד מקרא למודר הנאחז, איחא צו"ד ס' רכ"א דאסור, כיון שמוחר ליקח שכר עליו, ואילו לחקוע שופר מותר למודר הנאחז, וככתב שם הב"ח משום דאסור ליעול שכר בעד זה כ"י, ולי"ה הנאחז רק מזה, וידוע דקדושין שוב למודר הנאחז לענין זה, דאס שם ל"ה הנאחז כ"י אינה מקודשת כ"י, עו"י"ל עפמ"ש הריטב"א במוכר דף ג"א גבי גולב דע"י דאס נעלו י"א, וככתב, דאף דמהני בעשיית המנחה שמקבל שכר בנכ"י" ובעו"כ"ב, לא חשבו הנאחז אלא כשכונה בגופו דאיסור ולא כשרק גורם לו הנאחז וריות ממקום אחר כ"י, ע"ש, וה"נ מה שהיה דמריחה ע"י"י שאינה לריכה להוילא ממון אחר על נר חנוכה, זה לא נחשב הנאחז מגופו דאיסור, רק גורם לה הנאחז ממקום אחר מקרי, וזה ל"ה הנאחז לדעת הריטב"א. [מיהו יש להעיר דאכתי י"ל דחלוי בפלוגתא שבמל"מ ה"ל, דהא מביא שם מהר"ן בטעם הסבירים דסגי לדידה הו ממון, משום דסו"ס

(ג) באבני מלואים סק"ז חמה ע"י, הא הרי"ף והרמב"ם והרא"ש פסקו כ"י יוחנן בקדושין דלי"ה ע"ב דערלה בחו"ל הלכה למשה מסיני, א"כ הו"ל דאורייתא משום, וכתב, ואפשר דר"י ס"ל כשמואל דתתם, דערלה בחו"ל הוא מהלכות מדינה, וצ"ע. ובפרי יעקב סוף סע"ב כתב, דאולי י"ל עפמ"ש הח"מ סק"ט [ומובא בס"ק ק"י אות א'] דבקדושין יש להתמיר לחוש אף לדעה דאין לא קי"ל כוותה, וז"ל הא גופא קמ"ל דאף דהרי"ף ור"י פסקו דהו מהתורה מ"מ לענין קדושין נחוש לרשומאל דהו רק מדרבנן, קמ"ל דמ"מ אינה מקודשת.

(ב) מיהו ביד דוד הג"ל, שפסק דמקודשת, ע"ש בדף י' ע"ב דמבואר דמ"י להירוש' באופן אחר, דאף ל"י לעזר מהני פדיון שלא מדעת הבעלים, ומה שאמר "אינו פדוי" ר"ל אינו פדוי להפודה אלא להבעלים, וכמסקנת הגמ' בבכורות י"א ע"א. [וכן פסקו הרמב"ם והשו"ע הג"ל], דכיון דהפדיון לבעלים, א"כ יש להבעלים זכיה בו יותר מאחר והוא שלו ויכול גם להקנות זכיה זו, ולכן סובר ר' לעזר דמקדשין בו את האשה, ולכן איתא בבכורות דמקודשת בספר חמור בהך דבני בני, ופס"כ התוס' ורי"ד [הג"ל] שאינה מקודשת, היינו רק אליבא ד' יוחנן הג"ל שאמר "פדוי", ור"ל דפדיונו הוא להפודה כמו בהקדש.

אוצר

סיק קיא אית טו-כ

הפוסקים

יח. כשקידש בתרומה טמאה. צניק יחזק (על האמרה) בפרשת קרת, הביא משי"כ החוס' בסנהדרין דפ"ז ע"א ד"ה ורשב"ל, שבקידש בכפר של תרומה שטמא אינה מקודשת, ללא חזי אלא להסקה ואין בו שום, וכחצ, היינו דוקא בעומאה לאורייתא שזרפים עליה תרומה וקדשים, אבל בעומאה דרבנן כיון דלאו בה שריפה היא, ומדאורייתא עבודה היא [וראוי לאכלה], ודאי דמקודשת. [והנה אם מיירי בתרומה לאורייתא, הא בשו"ע פסק דבחדא לאורייתא הוי ספק מקודשת, וע"ש בס"ק ק"ע פלוגתא הראשונים בזה, ואם מיירי בתרומה דרבנן, עס"ק ק"ח דכמה פוסקים חששו להסודרים דכלל אסור"י, אינה מקודשת, כיון דסור"ס אינו שו"ע, ופסקו דהוי ספק].

יט. כשקידש במותר נר חנוכה, לה"ל דאסור בהנאה, המוצא בא"י"ח סי' תרע"ז. בלבושי מרדכי מהדו"ק חאה"ע סי' ל"ב, הביא שנסחפך בזה הרב השולל, לסדרת הב"ש סקנ"ב עפ"ד הר"ן דגם באסור"י: שציקרו מדרבנן אינה מקודשת, דהא לא נתן לה מידי, או דמיא שאני מותר גר חנוכה משום שיש לו היתר לחנוכה הבא, והשיב, הנה להלכתא קי"ל שאסור להשקותו לשה הבאה מפני התקלה, כמ"ש המגן אברהם שם סי' י"א, וחו' דפשיעא שאין לנו אלא מקומו ושעתו, וכיון דעכשיו אינו נתן לה מאומה אין כאן חנוכה ולא קנין שיחולו עליו הקדושין, כדמוכח ממנו דאמר רב גידל בפסחים ז' ע"א שצחיטו קודמיתא אינה מקודשת, אף שאינה אלא חמץ נוקשה, וצידו להשקותם עד אחר הפסח לדעת הטור א"י"ח סי' תמ"ז ולא יהיו מותרים, וחו' נראה דכיון שאין צידה אלא למען מלות גר חנוכה, אין זה כלל הנאה ושזה כסף לדידה, דמלכות לאו ליהנות ניתנו כו'. ובמהדו"ת חאה"ע סי' מ"ה הוסיף, דאין כוונתו שאינה מקודשת כלל, דהא חלוו בסדרת הב"ש ה"ל, והב"ש עצמו לא אמר כן אלא בדרך לכאורה, וסו"ס צ"ע, לכן פשיעא דהוה קדושי ספק, וגם הב"ש ס"ל הכי להלכה ולמעשה.

כ. ובשקידש בספר תורה. דנו בזה הפוסקים דלכלן עפ"י הירוש' בנדרים פ"ה הל' ה', דאיתא שם, חד בר גש קידש בס"ת, ואמר ר' יוסה דאינה מקודשת. ומבואר שם להלן לגי' המפ' שם, דהיינו בין בס"ת דחיד וצין דרבים, (ופלוגי שם רק באיזה עדיף לומר דאינה מקודשת, וכי"מ מכל הפוס' דלכלן. מיכה בחוספות ירושל'ים משמע דמפ' דפלוגי שם בעולם הדיון אם קאי בס"ת דחיד או דרבים. ובכלי תמיד דבסמך, משמע דמפ' דפלוגי אם גס דחיד או אינה מקודשת).

ובשיירי קרבן שם תמה ע"ז, דבשל יחיד ל"ע הא אמרין דמוכרין ס"ת כדי לישא אשה, א"כ כ"ש דבקידש אשה בס"ת דמקודשת, ואם מיירי בס"ת דאיש אחר הא פשיעא, וכחצ, ד"ל דכיון דאינו רשאי למוכרה לכתחילה [כשיש לו חפץ אחר למכור, כדמצי"ס פ"י דס"ת הל' ז'], א"כ דמיא לאיסורי הנאה דרבנן יבדעת הרמב"ם [דמקדש באיסור"י דרבנן אינה מקודשת, ע"י בס"ק ק"ח אות ז']. ובאנן שחיה סי' פ"ד תמה עליו, הא בגוף הס"ת אין איסור"י, ואם כוונתו דכיון דאסור למוכרה ה"ז בכלל דאי עבד לא מהני, הא דעת הרמב"ם דבעצמ' ומכר ס"ת המכירה קיימת בו, ע"י בפמ"ג לסי' קנ"ג בא"א סקנ"ג, וא"כ למה אפילו בדועד אינה מקודשת. ולענין ס"ת דרבים, העיר צשי"ק שם, דלהבואר בשו"ע סעיף י"ח, דבקידש בדבר דשחפות ואמר התקדש בהלקי, מקודשת, א"כ בקידש בס"ת דרבים הכי הכל יודעים שאין לו אלא חלק בס"ת, והיו כאילו פירש בזה"ל שמקדש בחלקו, ואמאי אינה מקודשת. והעיר ג"כ שלא מלא דין זה בפוסקים. ובכרס שלמה (לר"ש האם) סוס"י כ"ח, תמר שהביא להירוש' ה"ל, כתב, דהא דכשמיטוכו

גם הרמב"ם סובר דכח"ג אין הפירות אסורים בהנאה בחו"ל, וגם הר"ן יריעב"ל והרא"ש מחירים עכ"ל במין אחד שזרע בין הגפנים, והחוס' והמרדכי והרא"ש מחירים אף בשני מינים שזרעו בין הגפנים אף באכילה כל זמן שלא זרעו ביחד במפולת יד עם המרגלים, ומה גם בשאר מינים וזאת קצתם ולוף וחצואה, בודאי יכולים לסמוך על המקילים להחיר בהנאה, וא"כ, כשקידש בהם, מקודשת.

יז. ובלא ידעה שזוהי ערלה (בערלה דח"ל). כתב באבני מלואים סקנ"ז, דיש להסתפק דכיון דלדידה שלא ידעה, הוה היתר גמור, וכמ"ש הר"ן ספ"ק קדושין בהא דאמרנו ערלה בחו"ל ספקן מותר, דמותר אפילו לספוקי אהדדי, ולא כשאר איסור דאסור להאכילו למי שאינו יודע שהוא דבר אסור, משום לפ"ע, [וכ"כ שם הב"ש מהרי"א דערלה דח"ל מותר להאכיל לחצרו שאינו מכיר דערלה הוא], וא"כ ל"כ קדושי טעות, דבשלמא גבי ספק טריפה, כיון דבשעת ספיקו גמי איסור הוא כו"ל מקח טעות, אבל ערלה דבעידן ספיקא כשלל נודע לה הוה לדידה היתר גמור, א"כ א"כ כשנודע לה כו"ל כנאצד או נשרף אח"כ, ו"ע, מיכה בלא נודע לה ואכלה מקודשת, כיון דלדידה הוה היתר גמור, אלא דלפמ"ש הרדב"ז דאזלין בחר נותן [לענין מקדש חולנית באסור"י, שצאות ז', וע"ש דיש דעות בזה], א"כ אפי' כשלל נודע לה ואכלה גמי אינה מקודשת ול"ע, וע"י משי"כ בשם שמעתיא ש"א פ"ב. [דשם הביא מהב"ז צו"ד סי' רל"ד דהרמב"ם והטור סברי דלמ"ד דערלה בחו"ל הוה הלכה למשה מסיני, אסור לספוקי אהדדי, וכחצ, שדברי הב"ז מוכרחים, דכרי דבר שאסור בהנאה אסור ליתן לחצירו אפילו כשמוותר לחצירו ואפילו במתנת חנם מפני שהמקבל מחזיק לו עושה, וכמבואר בחוס' פסחים כ"ב ע"ב ד"ה ואצ"ר].

וביר דוד (פסקי הלכות) ח"ב דו"א ע"ד כתב דכשקידש בפירות ערלה בחו"ל והיא אינה יודעת שהם ערלה, הוה ספק לענין קדושין, דהא רוב הפוסקים השמיטו קולא זו דלספק לחצירו ואפשר דלא קי"ל הכי.

ועיין צמי יחודה סי' ע', דהביא מהרב השולל דהוכיח מחוס' קדושין דנ"י ע"ב, דגם בלא ידעה אינה מקודשת, דהא חנן הכס המקדש בערלה וכו' אינה מקודשת, וסחמא קתני, ואפי' דח"ל, וחוס' פ"י בחי' ז' דמחני' מיירי בלא ידעה שזה איסור כו', ומ"מ אינה מקודשת, ו"ל דהיינו משום דבחר דידו' אזלין, ולי' ה"ז אסור"י ואינו שוב כלום, [וכן דייק בדברי ישכר סי' ק"ע ד"ה ואני], והשיב דאין רא"י, דכוונת החוס' שלא ידעה רק בשעת קדושין, אבל לפני שאלתו יודע לה דערלה הוא, ולא אכלה ולא נהנה מה. וע"ש דמסיק דבערלה חו"ל ודאי, הכי לדינא אסור להאכיל למי שאינו יודע כו', ורק בספק גס לדידה, (בגון שיש בכרס נטיעות ישנות וחדשות, או שספק על הנטיעה גופא אם עברו כבר ג' שנים), שהוא בעצמו אסור ללקוט ולאחר מותר לספק, בזה שייך להסתפק לפי המל"מ [שצאות ז'], כו', וע"ש ד"ל דבספק עדיף כו' ושעוד ל"ע בזה, והוסיף, דגם בודאי ערלה דח"ל דאסור להאכילו יש להסתפק בעצמו ונתן לה ולא ידעה [וקידשה] ואכלתו, דלא עברה באכילה איסור, אי בחר דידה אזלין ומקודשת. או נוימא כיון שאם היה נודע לה היה אסור לה באמתי, א"כ החפץ הזה לא שויה מידי לא אכלו ולא אכלה, דהחפץ הזה הוא דבר שאסור בהנאה, וכן מסתבר.

פד. ולהאבני מלואים הנ"ל, דמה שנודע לה אח"כ ולא אכלה לא מגרע מדיון ממון שהי' בשעת קדושין, צ"ל דפרש דמתני' מיירי בערלה דא"י, והוי איסור שיחלש בכל עונן, וכשאר אסור"י דחשיב התם.

אוצר

סיק קיא אות כ

הפוסקים

בנושמו אנשי העיר לנזק פדיון שבזים, ולענין ס"ח יחיד פ"י דמיירי שאינו שלו אלא יחיד אחר, ואולי דל"כ כולל בידוש בס"ח דידוה, וכמ"ש בדמ"ח ה"ל, וקמ"ל שאין מקדשין בגזל מה. וע"ע בזה בברי בשמים דבסמוך.

ובדברי בשמים מהדו"ח סי' רכ"ט, פ"י נמי הא דל יחיד, דהיינו של אחר שלקח שלא מדעת בעלים, י"ח א"כ מאי אריא ס"ח אפילו בחפץ אחר נמי כה"ג אינה מקודשת, הנה לפמ"ש הח"מ כאן בסק"ל דכשאין לחתן טענה נוכחין להקל לשאל מאשה אחרת אף בלא רשות בעלה, מפני שאינו מקפיד, וכב"ש שם סק"י דן דהיינו מכח דניחא לאינש דמעבד מזה במעונו כ"י, וא"כ בחפץ אחר י"ל דניחא ל"י כ"י, אבל בס"ח הא אמרי' ב"מ דכ"ט ע"כ דהשאל אינו רשאי להשאל לאחר, ולא אמרינן בזה דניחא ליה וכו', משום דע"י הקריאה מחלקת, משו"ב ה"ג אינה מקודשת, אבל בס"ח שלו למח לא תהא מקודשת [וכ"ש] להדעה הראשונה בל"ח סי' קי"ג סעיף י' דייחיד מותר למכור ס"ח שלו ולעשות בדמיו כל מה שירצה, ובטעם ס"ח דרבים, י"ל דבכח דניחא לאינש דמעבד מזה במעונו נאמר רק כשאנו דנין על אדם פרטי מיראל, דמקמינן ליה אחזקה דניחא ליה, אבל בחפץ דרבים דדניס על כלל הוצור, לא שייך לומר דניחא ליה וכו', דאפשר דאיכא דלא ניחא ליה, וכע"ז כתבו החוס' ב"מ דקט"ז, לענין אחזקת אינש בגנזי כ"י.

ובעל כלי חסדה בדבריו שהוצאו בסוף ספר שלהן העזר דל"כ ע"א אות ט', מבואר דפי' "דיחיד" כפשוטו, דהיינו בשלו, וכחצ, דטעם דמ"ד דגם בס"ח יחיד אינה מקודשת, משום דסובר דגם אשה אסורה למכור ס"ח, (ודלא כספיקו דהר"מ כ"י), א"כ אינו שוב כסף אלא, דמלך המלך צולח לא גריעא משום דאסור לו למכור, דהא מוכרין ס"ח לישא אשה, ו[גם] כיון דמקדשה בזה וברי יחא אובל הפירות ואכתי תהא אלא ללמוד בזה ולקרות בזה, וכב"ג נראה דאין איסור כלל במכירתה, אבל אשה שאינה מחוייבת בלימוד התורה ובקריאתה ולא במעלות כתיבת ס"ח (ה) ואינה יכולה למכור, י"ל דלא הוי אלא בגדר ממון, ושפיר אינה מקודשת, איברא דבפ"ג דבכורים מ"ב חנן, והאשה בכחוצתה (גובה מבכורים) כס"ח, ופי' רוב הראשונים דהכוונה דגובה בחובתה מכס"ח, וא"כ ע"כ דהוי ממון אלא, אמנם י"ל דבאמת חלו פ"י המשנה בפלוגתא זו, ולמ"ד דגם בס"ח יחיד אינה מקודשת, סובר דאין הכוונה דגובה מהס"ח, אלא דה"פ, דבבכורים הוי כס"ח שאינה מחללת במכירתה, וה"כ בבכורים אף שגזרים מהם בע"ח וכחוצה, מ"מ אינם מחללים, ואריכים למכור לכבדים דוקא. [וינמאל דלהלכה חלו בפלוגתא דמפרשים ה"ל].

ובשו"ת מהר"י הכהן (רפפורט) שער הענינים סי' י"ג, מבואר דלדין אין הלקה בהירוש', שכתב, ד"ל בטעם הירוש' מפ"מ דאיחא בפסחים דפ"ע ע"כ במוכר עולתו ושלמיו דלא פשה ולא כלום, וטעמא משום דאקדשינהו ולא שייך לענומ כח המכירה זו, ולפ"ז גם בס"ח כיון שהקדישו לחבליה הקריאה זו ולא וולת זכ, א"כ אינו יכול למכרה, וגם דיעבד לא מהני המכירה, [וב"ב] בדעת הירוש' כאן, בעל חזון נחום צוקערס משמרת להבית שבסוף פאה השלחן לכל שביעית, צד"ז סוף עור א', דס"ל להירוש' דמקח הנושע באיסור, לא מהני, וכמו כן אינו יכול לקדש צו לפמ"ש החוס' בע"ז דס"ב ע"א ד"ה בדמיו, דקדושין הוי במכירה, ומה שמוכרים ס"ח לישא אשה הוא רק להפטרם בדפ"ש [במגילה דכ"ז ע"א] לענין ללמוד תורה, משא"כ בקידוש בס"ח דיכול לקדש בפרוטת כ"י. ועפ"ז סוים, דאין צידוק דקו"ל דמכירה מהני בס"ח, כמבואר במגילה דכ"ז כ"י, ובדפסקין בשו"ע, מש"ב גם קדושין מהני, ושפיר לא הביא ברמב"ם האי דינא דהירוש' בבבליהו.

ובצ"ח

דכשמיטתו הפוס', נראה פשוט דהוא משום דלא שכיחא, והתם שובדא הוי בחד צד נש.

ובחז"ח סופר חזו"ח סי' קמ"ג, פ"י דגם ס"ח יחיד שצירוש' אין בטוה של ממס, אלא דמיירי שמסרו לליצור, דיש צ"י מיני ס"ח דליצור, א' שהצור קנו בדמיכה ממס, וזה קרי בירוש' ס"ח דרבים, וכב"ג יכולים למכור ע"פ ז' עובי העיר כ"י, צ"י יחיד שמסר ס"ח לצור דשייך נמי לצור שאינו יכול לחזור צו, כמבואר בל"ח סי' קי"ג ובמג"א סקמ"ג, ומ"מ אין הצור יכול למכור אפילו פ"י זמ"ב כל זמן שלא נשחקע שם בעליו ממנו, וה"כ הירוש', לא מצטיא בקדשה בס"ח יחיד שנתן לרבים, דאינה מקודשת, דהרי אינו נמכר דהא לא נשחקע שמו, אלא אפ"י בקדשה בס"ח דרבים ממס שהצור יכול למכור ע"פ זמ"ב וכו', מ"מ כיון שאין צידו למכור ולחצו, חלקו אינה מקודשת, כ"י פירוש דהיינו כשיטת הירוש' צ"י בני העיר ה"ב, כשיטת הרי"ף והרמב"ם דלא כחוס' כ"י.

גם באבן שתייה סי' פ"ד מציא להירושלמי, ואחר שתמה על ציור השייך כ"ל, כתב, דלציור החיים בזה דס"ח דרבים, א"ש גם משכ"ה השייך מאי שנא ממקדש בדבר דשוחפות, דהתם שאני דיכול למכור חלקו, משא"כ הכא, והכוונה לענין ממון קדושין בעינן שיחא שלו דוקא באופן שיכול גם למכור לאחרים, דל"כ אף שהיא מקבלת הנאה דש"פ, מ"מ אינה מקודשת.

ובדמשק אליעזר סי' ק"א, ר"ל מקדש דס"ח יחיד שצירוש' היינו כפשוטו, והסתיע מהל למח שדן שהמקדש בס"ח שלו כשיש לו כסף קדושין בל"ח, אינה מקודשת, משום דכיון שאסור למכרה ה"כ דאסור לקדש בזה, וי"ל דהמכירה בטלה למ"ד דגם בדרבנן אי עביד לא מהני, ואולי המכירה אסורה מדאורייתא להרמב"ם דאסור להשתמש במעוה שקבל כמבואר צד"ז וי"ד סי' רפ"ב ושם בשו"ע סעיף י"ח, ומ"ש בירוש' אפ"ל דרבים, משום דכיון דל"ל דאיסור מכירתה הוא משום [זילותא צ] קדושתה כ"י, וס"ד דהיינו דוקא כשמוכרה לגמרי ומוציאה מרשותו דהוי סחורה, אבל כשקדש בחלקו שבס"ח דליצור, דהס"ח נשארה במקומה כמקדש, הו"א דמותר, קמ"ל דנמי אסור כ"י. וסוים, אבל אין ראינו להאריך בזה, כי אולי לשון הירוש' בס"ח "של יחיד", ולא כתב בס"ח "דיחיד", סובל יותר פי' החיים. וע"ע דגם לפמ"ש מקדש דל יחיד כפשוטו, וזן דגם במתנה אסור לתת ס"ח כ"י, א"כ יש לו ס"ח אחרת, כתב, דאם נתן לה ס"ח במתנה וקידשה בזהא זו במה שנתן לה מתנה, י"ל דמקודשת, ודמי למ"ש הריטב"א [המבוא בל"ח ט'] דאשה חולה שיש בה סכנה שנתן לה איסור הנאה לרפואתה, וקידשה בזהא זו, דמקודשת, דה"כ דכוותה, דכיון דהמתנה גופה מותרת ולא עשה שום מוסר, וכן אם אמרה תן ס"ח לפי' ואחקדש אני לך, ואמר הרי את מקודשת לי בזהא זו [וכהד"ן דסי' כ"ט סעי' צ], ה"ז ג"כ מקודשת מהאי טעמא כ"י, שוב הבטונתי דאפילו יחא הדין דאסור לתת ס"ח במתנה לאחר, זה דוקא אם בנתינה זו אין לו עוד חלק בהס"ח וידו מסולקת ממנה, אבל צמק דש בס"ח דלא הצעל אובל הפירות גם מה וישתמש בזה גם אח"כ, י"ל דשרי. ועי"ע בזה בנחמד למראה דלהלן.

והרי"ב"ז צפ"י הירוש' שם, כתב לענין ס"ח דרבים כע"מ"ש החיים ה"ל, דאף שיש לו חלק צו, וצוחפות בעלמא הרי כשקדש א' מהם בחלקו, מקודשת, מ"מ הכא שאני דמה הנאה יש לה במה שהחלק שלו שייך לה, הא אין ס"ח נמכר אלא צמ"ה

(מה) ע"י בסיק קי"ז אות א', ובהערה י"ד שם.

(סו) ור"ל דמ"ה הרי עצם רכישה הסי' ל"ח ממון אצלה, מלבד מה שגם

אינה יכולה למכור.

אוצר

סי' קיא אות כ-כד

הפוסקים

א' חסור לכו"ע ליתנו במתנה, ולא זכתה האשה במתנה כזו, ואש"י
שם היו להמקדש ב' ס"ה כיון דנכסיג מותר ליתן ס"ה א' במתנה,
כ"ג מותר לו לקדש אשה ב' ס"ה, וזהו מקדשה גמורה, ע"ש
שכ"ר דכ"ה. ועי' דמסק אליעזר ה"ל, מ"ש בזה.

בא. ובקידוש בשאר ספרים. נזחמד למראה ה"ו בסוף אות
הקודש, אחר שזן לענין קידוש ב' ס"ה, כתב דק"מ ע"א,
דבקידוש בשאר ספרים שדפוס, חליא בפלוגתא דרבוותא, ולהסביר
דגם שאר ספרים אינם נמכרים כס"ה אלא לח"ה ולישא אשה, אי"כ
ה"ה לקדושין וכמ"ס בירוש' ה"ל, דגם להסביר דשאר ספרים קילו
מס"ה ומכרים אותם לכל דבר, אין ספק דכשיקדש בהם מקדשה,
דברי אס מכרם אין כאן איסורא ומותר ליהנות מהם, וזה פשוט.

בב. כשקידש בתשמישי קדושה. כהן יוסף סי' כ"ו, בנידון
איש שעשה חפצו זכר וכסף לנוי לספר חורב
שכתב לו, ואח"כ קידש אשה בזה מהדברים האלה, אחר שכ"ר
להוכיח ע"פ כמה רבוותא דשרי ליחיד בשלו למכור תשמישי קדושה
ולחליא הפסד וכדמ"ס לחולין, כתב דק"מ ע"ג, דמ"מ כיון שגזל
חקרי לב בזה שגזיז לו, ס"ל שאסור להוציאם לחולין לא מלאכי
לבי להורות להלכה ולמעשה להחזיר ערוה החמורה ואוליגין צד לחומרה
לדונם כקידושין ספק דקין כל מחלוקת בקידושין, כיון דכמה רבוותא
כתבו דמדינא אסור למכור, וגם להמחזירים מעטם מנהגא כ"ו, ודאי
י"ל דלא החזירו ולא נהנו אלא כשהעני ור"ך לאותו דבר, משא"כ
בניד שכוף עשיר כ"ו, וגם ד"ל דלא נאמר דבר זה [שמוכרין לישא
אשה ולח"ה] אלא ב' ס"ה דכל היכא דאיחא בקדושתא קיימא,
משא"כ בתשמישי קדושה, וגם ב' ס"ה יש חילוק בין קיים פו"ר או
לא ועוד כמה חילוקים כ"ו, מ"מ בניד מוכחא מילתא דהוי
כמקדש באסוראי ולכן נהגין לחומרה, וספק מקדשה קרינן בזה,
אח"כ יסכימו [ג' — כ"ה שם במסתח] בעלי הוראה רצון דפקיע
שמייהו לשווייה כמקדשה גמורה, אהיה סניף להם להלכה ולמעשה.

בג. כשקידש בסטבע שנטבע עליו שם הוי"ה ב"ה. כתב
בבית יצחק (להר"י שמעלקיט) לוי"ד ח"ב סי' קי"ב
אות ד', דיש מקום לומר דהוה רק ספק קדושין ולא ודאי קדושין,
כיון דיש סוברים שאסור ליהנות ממעט כזו כ"ו, הגם דדבריהם
י"ע כ"ו, מ"מ לענין קדושין יש לחוש לדבריהם.

כד. כשקידש בהקדש של ברוך הבית בזה"ו. ביד דוד (פסקי
הלכות) ח"ב דל"ג ע"א אות ס"ד, אחר שכתב
מהרמב"ם פ"ה דאישות הל' ג' דהמקדש בהקדש דדק הבית בשוגג,
מקדשה, ובמחיד אינה מקדשה, כתב דלכאורה נראה דצ"ל יכול
לקדש בהקדש דק הבית, כיון דצ"ל מותר לכתחלה לחלל הקדש
שזה מנהג ב' ס"ה לכו"ע כמבואר בערכין כ"ט א', ולפמ"ש החוס'
במתנות ע"א ב' ד"ה ומחזירין, שהכותב לפדות בפחות משווי שייכת
דוקא להבעלים ולא לאחר כ"ו, אצל לאחר העיון נראה דאף צ"ל
כשקידש בזה [במחיד] הקדושין בעלים, משום דאינו שלו, כיון שכל
אדם יכול לגזול ממנו ההקדש ולפדותו, דמסתמא אין בו דין גזל
כיון דלא הוה ממוט כ"ו, ועוד דהא כל אדם יכול לפדותו עכ"ל
בשו"י שלא מדעת הבעלים ויהיה של הפדוה כ"ו, (אך עכ"ל) יש
מקום ספק שחולל להחזיק [כשאומר לה שמקדשה] בהעוזה הנאה
שחזמין לה דבר שחולל לזכות צד, ר"ל שחולל חיוב לחלו שזה מנה
על ש"ס, קודם שיצא אחר, והוה כמו חזמין לה לזכות בדבר של
הפקד, ואפשר דנכסיג אף צומן הבית מקדשה, דהא חזמין לה דבר
שחולל לעשות בו איסור ולזכות בזמנו כ"ו, אך עכ"ל צ"ל החמורה
יראתי לעשות מעשה בדבר שלא מלאחי לי חצר לאחד מרבותינו
הראשונים, ואעפ"כ אס יראה מי להמוך גל דעתי, ולפסוק דאפ"ל
צ"ל

ובבית יצחק (להר"י שמעלקיט) חלו"ה סי' ק"ה אות ו', כתב,
ד"ל בטעם בירוש', דכאן דלא שיה אלא למחור מש"ה
אינה מקדשה, וכדמסתפק המל"מ ספ"ד דאישות, אס מקדשה
באחריו שאינו שו"ס ורק למחור שו"ס, ולפ"ז יש לפסוק ספקו
מבירוש', [וכ"כ בטעם בירוש' בחרשים שהם להר"מ פטרלמוטער,
במלואים סי' כ"ה], מיהו יש לדחות ד"ל טעם אחר בירוש', דהנה
בצ"ב דק"א ע"א צ"ל אס ס"ה אקרי נכסי, כיון דאסור למכור
אלא למועד חורה ולישא אשה ס"ה, וסובר בירוש' דלא אקרי נכסי,
ומש"ה פסק דאינה מקדשה, ואזן ס"ל דהוי איבעיא דלא אפשרא,
ומש"ה השמיטו הפוס' דין זה, ושמה לדין הוי ודאי קדושין, דהרי
איחא בחו"מ סי' ל"ז סע"כ שצ"ה גובה ס"ה ומשום דהוי נכסיו,
מיהו לדעת הב"ה שם ל"ע. [וע"ש ובחז"ל ח"ב סי' קי"ב אות ב',
מ"ש על סכר א', דהפמ"ג דמי לה מירוש' ה"ה].

גם בדברי מלביאל ח"ג סי' ק"ה כתב דאין מקום לדין זה, דהאריך
להוכיח דיש ע"ס בירוש', ואינו דין בקדושין אשה, דמקום:
קידש "ב' ס"ה", ל"ל: קידש ס"ה, והכוונה שאסור על חזירו ס"ה
בהקדש, (וכעני"מ הרשב"א המוצא בירוש' סי' רכ"ז סעיף א' בהגה,
שנאמר לחזירו חלקי יחא לך הקדש, הכוונה לאסור בהקדש),
וקאמר ר"י דאינה מקדשה משום דב' ס"ה הוי כדבר דעולי צ"ל
שאינו יכול לאסור, או משום דמלוות לאו ליהנות ניתנו, ומאינו לשון
אינה מקדשה גבי הקדש, כסוכה דמ"ה ומ"ט ע"ב כ"ו, ומסיים,
לפ"ז אין מקום לדין זה לענין קדושין אשה, והמקדש ב' ס"ה ודאי
מקדשה, ואף בשל רבים כשקידש בחלקו, וכדין מקדש דדבר דשוחפות
דסעיף י"ה.

ובעטרת מרדכי (להר"מ זעלצוויץ) ח"א סי' א', דן בזה באריכות,
ומסיק, דבקידשה ב' ס"ה לריכב ממנו גט, וכשקידשה אחר
לריכב גט גם מהשני.

ובערך השלחן סוף סעיף פ"ז, אחר שכתב להירושלמי כתב
דזה ל"ע.

ויש שמקיימים דין הירושלמי באופנים שונים. בשו"ת מהר"י
אשכנזי חלו"ה סי' ז' דף י', כתב דנראה בטעם הירושלמי
ע"פ מ"ש ר"ח וכמוצא ב' ס"ה ל"א סעיף ב', דכשקידש בדבר
שאין שומחו ידועה ורגילים לטעות בהרכבה יוחר משווין לריכב
שומא דלא סמכה דעתה, לפ"ז כ"ש ס"ה שאין שומחו ידועה בדבור,
לכן סתם בירוש' דקידוש ב' ס"ה אינה מקדשה, אצל בלמח אס
נישום הס"ה תחילה וידועה שוויו ונתן לה בחזרה כסף, אפשר
דמקדשה, ומש"ה לא לריכב הפוס' להביא דין זה משום דנכלל ב' ס"ה
דבמילתא דלר"ך שומא אינה מקדשה.

ובספר לחיים בירושלים (על בירוש'), אחר שכתב דנראה דבירוש'
סובר דס"ה אינו נקרא נכסיו [וכהבית יצחק ה"ל], הוסיף,
א"י דבעינן שיהא שומא ערך הניכר.

ובנחמד למראה ח"ג דקל"ח ע"ב, אחר שכתב ג"כ בטעם בירוש'
משום דס"ה אין קבאים בשומחו, הוסיף, א"י י"ל דהוה
משום דהקדושין לר"ך לחת לה במתנה גמורה, וכשאין לו אלא ס"ה

(זו). כ"ה בתוס' שם, אבל הרשב"ם סי' דהאיבעיא היא אף שיכול למכור,
מ"מ מצוה היא ולא נכסי, ועי' באבן שתיא סי' פ"ד מ"ש דל"פ כע"ז להירוש'
עפ"ד התו"י בקדושין ד"ב, לענין דההן שקידש בחלקו בקדשים אינה מקדשה,
דכתבו, דאף שיש בו שו"ס שיכול למכור לכהן, מ"מ כיון שממנו גבוה הוא
אינה מקדשה, ומבאר הכונה, דכיון שבצ"ק נותן לו לקיים מצוות אכילת
קדשים, אף שרשאי לעשות בו עוד דברים, מ"מ לא מהני לענין קדושין כ"ו,
דל"ד לכסף דגבי עפרון כ"ו, ומציין להבית יצחק.

ביאר הגר"א

[נ] קהל שחקנו כו.
דלא עדיף מחיל ושניות
וכיצד דחסי קדושין.
שם :

הנה [נ] (ל) קהל שחקנו (לא) ועשו הסכמה צניעה שכל מי שיקדש בלא עשרה
או כיוצא בזה ועבר אחד וקידש חיישין לקדושין ולריבא גט

אע"פ

פתחי תשובה

שימנאו בקדושין ונבלי חכם והעדים הוחמו להעיד והיו מתכוונים ומזידים
והניא בשם מהרש"ם שהורה להיתר מחמת פסול העדים שעברו על החרם
והוא השיב עליו דלאו לומר פלגין דנורא שלא הוחמו להעיד או שלא
היו מזידים דלא ידעו מן החרם וע"ש. והוא ז"ל האריך לפלפל בדברי מהר"ם
אלאו והניא שגם גם' קנות החושן סי' כ"ב האריך בזה ע"ש :

(ב) קהל שחקנו. עיין בזה בתשו' מהר"ם אלשקר סי' מ"ח שמתקן שם
בין תקנת קהל אחד ובין תקנת כל הקהלות שצדקה ע"כ. [ועי' בזה
בתשובת חתם סופר סי' ק"ח וק"ט] :

(ג) ועשו הסכמה. עיין בתשובת נרית אברהם ס"ס קכ"ג שהניח בשם
תשו' מהר"ם ח"א סי' קל"ח בענינה שהטילו חרם על כל עדים

אוצר — ס"ק קי"א אות כד — ס"ק קיב אות א פוסקים

שורש פ"ד. ודברי המהרי"ק הוציאו צ"י, דקבל שעשו תקנה בחרם
שזם בר ישראל לא יקדש אשה בפחות מעשרה בני אדם, ועבר אחד
ויקדש בפחות מעשרה, קדושין קדושין. ובפנים המהרי"ק שם, אחר
שהביא שהרב משה קאפסאלי החיר את המקודשת צניעותו בלא גט,
ואחד העצמים היה משום שהחרים שלא לקדש בפחות מעשרה,
השיב עליו, וכחז מי אלים חרמו מחרם ותקנת ר"ג מאוה"ג שכתב
עליה מהר"ם מרומנובורג דלא מפקעת קדושין, כמ"ש המרדכי בשמו
ברפ"ג דקדושין ח"ל ואין שייך כאן לומר כיון שעבר על תקנת חרם
רגמיה, וכל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש ומפקעי רבנן לקדושין מיניה,
דבא איכא חייבי לאוין ושניות וכמה עבירות דאורייתא ודרבנן
דחפסי בכו קדושין עכ"ל, הרי לך בזה"ל דאפילו תקנת חר"ג לא
אלימא להפקיע קדושין, כ"ש וכ"ש דורות הללו טו, וכ"כ הרשב"א
[דבסמוך] וכו'. ובצ"י שם כתב עוד שכן כתב הר"ש בר למה
בתשובה ובא"ח בשם הרשב"א ^ה. והאחרות חיים הוא בבלי קדושין
סי' ג', וכחז כן בשם שו"ת הרשב"א ח"א סי' תקנ"ג דמקומות
שש חרם וקנס שלא לקדש אלא בעשרה ושי"ל עמכם, אם עבר וקידש
קדושין ולריבא גט ואסורה לכהן. ותשובה הרשב"א היא
בחי"א מהתשצ"ץ סי' קל"ג, דעיר שיש בה תקנה שלא יהא רשות
ביד שום אדם לקדש אלא בשעת נשואין ולא פירשו בה דבר [מה
יחיה אם יעבור ויקדש, אם יתבעלו קדושין או לא ^ה], מספקא
לי אם היחה דעת הציבור להפקיע קדושין אם לא, ואין הדבר יולא
מידי ספק. וכ"כ גם בחי"א סי' ה' לענין לצור שהחרימו שלא לקדש
שלא מדעת חבר עירם וזקני הקהל, שאם לא פירשו בהסכמתם
שאם עבר וקידש לא יחיו קדושין, יש להסתפק אם דעת הציבור
היחה להפקיע קדושין, ואין הדבר יולא מידי ספק.

ומלבד הפוסקים הנ"ל המוצאים צ"י, מצונו לעוד הרבה פוסקים
שדנו בזה. בשו"ת מהרי" בירב סי' מ"ב כתב צניעותו לז'
היתר, דמכיון שיש תקנה בקהלות מארים לא לקדש בלא רשות ב"ד
ועשרה, וזה קידש שלא ברשות ב"ד ועשרה, נראה שאין שום חשש
באלו הקדושין כלל, מפני דודאי חכמים כשחקנו התקנה, כוונתם
לא היחה אלא להפקיע הקדושין, דאלי"כ מה הועילו בתקנתם, ואף
אם הריב"ש היה מזריך גט לחומרא [גם] כשיש תקנה להפקיע
הקדושין [ובמובא בס"ק שאח"י], אינו מן הדיון אלא מלד חומרא
וכמ"ש בעלמו, ואף שהמתקנים לא אמרו אלא שיהיה בחרם מי
שיקדש ולא פירשו בצירוף שיעקבו הקדושין, כתב הרב דוראן [הוא
התשצ"ץ הנ"ל] שהיה מסתפק אם כוונתם בזה החרם להפקיע
הקדושין, או להחרימם בלבד וכו'. ובשו"ת מהרי"ע המובא להלן
הוצא שהרב אברהם מונסון סמך על מהרי" בירב. וע"ע לעיל מה
שהוצא במהרי"ק בשם הרב משה קאפסאלי.

אולם בשו"ת מהר"ם אלשקר סי' סי' דל"א ג', השיב עממ"כ
מהרי" בירב דודאי כשחקנו התקנה לא התכוון אלא
להפקיע הקדושין, וכחז דזה אינו, דאנחנו וכל שלפנינו לא תיקנו
התקנה אלא כדי שלא יורגלו העדים לקדש שלא ברשות ב"ד, ושיפרשו
מנעו

בזה"ל כשקידש בגוף הכקדש לא לחוש לקדושין, הנני מזהירך עמו
ליטול שיבא מכשורא אם יאמרפו לאח חכמים בעלי חורה להסכים
בזה עפ"י דעת חורה ודעת נטפה. וכ"כ שם בפסקי הלכות, שנקודש
בקדשי בזה"ל הרי זה ספק קדושין והדעת מכרעת שאינה
מקודשת.

בה. כשקידש בעור או שיער ותכריכים דמת. כתב בפסקי
הלכות דכ"א ע"א וביד דוד שם אות כ"א, דהמקדש
בדברים הפורשים ממת ישראל וניו ותכריכי אינה מקודשת, משום
דמת ועיו ותכריכי אסורים בבהמה מהחורה, ע"ש.

וביד אליהו (נדפס תע"ב) סי' ס"ו, אחר שדן בדין אסור"י דמה
ישראל, דפליגי רבוותא ונקטין לחומרא, כתב, דמ"מ לענין
קדושין כיון דפליגי בזה, הוי ספק קדושין, ובמה פכ"ס, אף
דבש"ע וי"ד סי' שמיט קבע כדעת הרשב"א דאסורים בבהמה, מ"מ
לפ"מ דנראה לי כהמולקים דמותר בבהמה, הוי קדושין גמורים,
ואפ"י בקדשה שני אח"כ אין חוששין לקדושין. ושם צבי"ר לענין
התכריכים שני הפסוקים ממחוס [דישראל] ומכרם לישראל, אחר שדן
אם אסורים בבהמה כמקדש או דפקע איסורם משום שצאו ביד
פכ"ס, והסו"ק, מי יקל ראשו להקל בפרט באיסור דאורייתא, סייח,
אך אם קידש אשה צנדה זה ל"ע.

כו. כשקידש בדבר שחשבו שניהם שהוא איסור"י ואח"כ
כתברר שאינו איסור"י. כתב בשמחה וי"ט סי' דל"א ע"א,
נראה פשוט שאינה מקודשת, דכיון דכו"ע ידעו דאיסור"י אינה
רלוויס לקדש בהם, איכא למימר דלא גמרה בדעתה להתקדש, ומה
שקבלה המעות משום ידיעו דליכא קדושין בזה, וכיוצא בזה אמרי'
בקדושין י"ב ע"ב גבי קדש צניעותא דאמרו לי' והא ליח זה שו"ע
ואמר תיקדש ב'י' זחי דאית בה שקלתא ואישיחיקא, אמר רבא
שתיקתא דלאחר מתן מעות לאו כלום היא, ופירש"י שמתחילה
כשקבלתה לא ידעה שהמעות בהן וכשידעה אח"כ ושחקר לאו כלום
היא דבאי דשחקר משום ולא איכפת לה מימר אמרה מעיקרא לאו
אדעתא דהכי קבילתה, ע"כ, וה"ה כהא דיכולה למימר לאו
אדעתא דהכי קבלתה. וע"ש מה שהעיר ע"ז עפ"י הרמב"ם פ"ד
דממרים הל' ב', ומה שיישצ בזה, ועי' בצנדי שם כאן מה שיישצ
קושיתו ביהר פשיעות.

קיב. חיישין לקדושין וצריכה גט. א. מקור הדיון ודעות
הפוסקים (כשלא פירשו בתקנתם שהמקדש נגד
התקנה יופקעו קדושין). בפנים לויין על דברי הרמ"א מהרי"ק

פח) ע"ש בב"י שדפס ע"ז ציון אות ח' מהגהות מהר"ל, והוא ס"ס.
והתנה שייכת על דברי הרשב"א המובאים בב"י לעיל שם, לענין נדרה הנחה
מפליגי וקדשה בשטר.

פח) ע"ש דבריו הקודמים.

אוצר

סיק קיב אות א

הפוסקים

יראה עונש החרם, ואם נתקדש נתקדשה, וזו דגני עדים שאינם יודעים לתחום דמקדשין להם נייר חלק כ"י ואמרין ה"מ בגיטו נשים אצל בשר שערות לא, דהבא דעבד עובדא בשאר שערות ונגדיה רב כהנא בגיטין י"ט א', כחצו המפרשים דלפי' דגדוה מיהו שטרא לא בטיל, ואפילו בהפקעת קדושין מפורשת כתב הרשב"ש שלא נעשה זה מעשה לעולם כ"י, על אחת כמה וכמה בחרם סתם שלא לקדש, וכבר השיג מהר"ק על דבר זה.

וכן בס"י מ' שם, אחר שהביא שהר"א מונסון סמך על מהר"י בירב ז"ל, השיג עליו דמאין הרגלו לדון מעמנו הפקעה כל זמן שלא הפקיעו בפירוש כ"י, ואפילו לעשות חקנה להפקיע בזהו הקדושין מאן ספין ומאן רקיע כ"י, ומה שהביא ראוה למחרי' בירב ממה שכתב בס' אלברלוגני ששלח רביו באי גאון לבורסאן, חיון מרנא ורנא שלא יקדשו אלא בצרכה איחוסין וכל מי שאינו עושה כסדר הזה אין חוששין לקדושין כ"י, אין מחשבה זו ראוה, משום דנראה דמה שכתב וכל מי שאינו עושה כ"י, היא גופה גזירת הגאון שחיון שלא יהיו קדושי קדושין, וראיה ממש"ב הרשב"א בס"י תקנ"א ח"ו ר"ו הקבלות יכולים לחקן ולהפקיע כל ממון שינתן לאשה הפקר גמור ח"א"כ תקבלם מדעת אביה ואמה כ"י וכן מלאה לרב שריא גאון שכן נבא באר ואבתינו ע"כ, הרי דמה שכתב הגאון אינו אלא כדרך שכתב הרשב"א שופקיעו ויפקירו הפקר גמור כ"י, והרב דוראן שמהר"י בירב נסתיע ממנו, אפילו בהפקעה מפורשת היה חוכך להחמיר למעשה כ"י, ומה שהביא מהר"י בירב שכתב דוראן נסתפק בחקנה סתומה ח"ו אפקעינהו לקדושין מנייה, נראה לי שכתב דוראן לא נסתפק אלא בזהו הלשון שכתב שם [במשכ"ן ח"א ס"י קל"ג] ח"ל "שאלמו שלא יבא רשות ביד שום אדם לקדש אלא בשעת הכוונה", משום שזה הלשון אפשר להתפרש שיעלה רשות מהם ואין צורך לקדש, אצל כשהחרימו או גזרו שלא לקדש, הדבר מבורר שצדק לקדש אלא דמקרו עבריינים ז"ל, כמו מי שנשבע שלא לקדש, שאם קידש קדושין קדושין, וכמו שאלמה התורה אלמנה וגרושה לא יקח, ואם עבר קידש קדושין קדושין.

גם בח"א ס"י קל"ט (הראשון) הקשה על מהר"י בירב ממה דאיתא בגיטין ל"ג דגני איסורא לא אמרין מה כח צ"ד יפה, ובתב שאין לומר דא"כ מה הועילו בחקנתם, דהועילו שלא ידקקו להם צ"ד ועדים על כך, וכן לענין החרם הועילו דשרי למקרי ליה עבריינא. וע"ש בס"י קל"ח שכתב שכבר השיב בזה לחכם אחד, וישתקע הדבר ולא יאמר.

ובבית דוד (להר"י דוד) ס"י כ"ט כתב, דנראה להכריע דע"כ לא הייתה כוונה המחנקים להפקיע הקדושין, דא"כ מה היו צריכים לגזור בחרם, הלא מכיון שהפקיעו הקדושין, ממילא חוקן הדבר לגמרי, דמכיון שאין הקדושין כלום, ממילא נמנעים כל העולם ואינם עושים, אלא ודאי ש"מ שלא הייתה כוונתם להפקיע הקדושין, ולכן הוצרכו לחרם כדי שימנעו מלעשות כן מיראת עונש החרם כ"י, ועוד נראה שכל הפוסקים שנשתמשו בזה, לא הכחישו אלא לשם סניפים וזירוף ריעותות.

ויש שכתבו לפרש דברי מהר"י בירב שגם הוא לא אמר להחיר בחקנה סתמית שלא הוזכר בה הפקעת הקדושין. בזה"ל בג"ז

אלעשות כך מחמת ההסכמה כ"י ז, אצל ח"ו מי שיעלה על דעתו הפקעת קדושין ויחליט בלא גט חלילה, ולא נשמע מעולם הפקעת קדושין במארים, ולא עוד אלא שהוא [עלמא] מצוי סתירה דבריו, ואפילו במקום שהפקיעו הקדושין בפירוש כתב שהריב"ש חושש להחמיר ומאריכה גט, והוא שלא במקום הפקעה אינו חושש ורואה להחליט בלא גט, גם הרב דוראן נסתפק בדבר [אי כוונתם הייתה להפקיע הקדושין], והוא כתב דודאי לכך נכתבו, וכ"ש שהרשב"א כתב שחרם שהטילו הקהל אין הפקעת קדושין כלל ח"א"כ הפקיעו בפירוש, וכ"כ מהר"ק [ה"ל], ודברים פשוטים הם ואין צריכים לפנים.

גם בשו"ת רל"ח ס"י קל"א דמ"א טור ב' כתב שאין מקום כלל לדברי מהר"י בירב, כמ"ש מהר"ם אלשקר, וחס דברים פשוטים. וכן השיג על מהר"י בירב בשו"ת הרד"ז ח"ד ס"י נ"ז ונדפסה בתשובה גם בח"ו ס"י נ"א, דהלא בתשובות הריב"ש וכתב דוראן שהביאן מהר"י בירב לראיה, כחזו הכיפך ממה שכתב שאין לחוש באלו קדושין כלל, דברי הרב דוראן כתב בחקנה סתומה שהוא מסופק אם הייתה דעת הצדד להפקיע הקדושין אם לאו ואין הדבר יולא מידי ספק, והריב"ש היה מאריכה גט אפילו בשום חקנה להפקיע הקדושין, כ"ש במדינה זו שחקנה זו לא ראויה אלא ששמענו עליה בזמן הנגידים שטערו ולעולם לא הזכירו להפקיע הקדושין כלל, ומעשים בכל יום [שטערו על החקנה] והיו מענישים את עדי הקדושין, והקדושין מעולם לא הורב אדם בהם, ועוד שגרש"א [ה"ל] איתא בזהו דעברין כ"י והקדושין קדושין, ואם לא ידע בחקנה אפילו עברין לא כ"י, וכ"ש במארים שאין חקנה זו ידועה ומפורסמת אפילו לחכמים. ובכנה"ג בג"ז אות ל"ו הביא שגם מהר"ם חקאן ח"ו בתשובה כת"י חלק על מהר"י בירב, וס"ל דכל שלא פירשו שיהיו קדושין מופקעים אינם מופקעים.

גם בשו"ת מהר"ט ח"ב ס"י ל"ט, צידדו שהיתה ההסכמה בחרם שלא לקדש אלא בפני עשרה, הביא דברי הרל"ח ומהר"ם אלשקר בג"ל, וכוסיף שגם כל הרבנים האחרונים לא שמו לב לדברי מהר"י בירב והוצרכו לחזור ולבקש כמה צדדים לבעול קדושין שנעשו בחרמית, ומעולם לא נגעו בדבר זה, ועממא דמה הועילו חכמים בחקנתם נעממא פריכה הוא, מדאמרין בגיטין ל"ג ב' גבי מה שפסק רב נחמן שאם עבר על חקנה רבן גמליאל [שחוקן שלא יעשה צ"ד במקום אחר ויבעול את הבט] ויבעול מבעול, לית ליה לרי"מ מה כח צ"ד יפה והאמר רב נחמן כ"י, הים ממונה הכה איסורא, הרי דלפי' שיש צדדים להפקיע קדושין כדאמרין שם בעמוד א' כל מאן דמקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקעינהו רבנן לקדושין מנייה, מ"מ על הסתם משום מה כח צ"ד יפה לא אמרין שהפקיעו הקדושין, ואם בחקנה ר"ג וצית דינו על כל ישראל לא העמידו דבריהם להפקיע הקדושין, איך אפשר לומר כן בהסכמה יחידים של עור אחת, ועממא דמה הועילו חכמים בחקנתם ליתא, דהאנו דקרינן ליה עבריינא, כ"ש הכה ששמחו ע"ז, ואין לך שמירה גדולה מזו, כדאמרין בשבועות מ"א א' האי נקטיה בכוונתם דנשקיה לגלמיה הוא כ"י, ובגיטין י"ז ב' גבי ג' גטין פסולים ואם נשאת הולד כשר, פריך מה הועילו חכמים בחקנתם, ומשני אהני דלכתחלה לא תנשא, ואם נשאת נשאת, כ"י אהני דלכתחלה לא תתקדש מחמת

ז' ובשו"ת מבי"ט ח"א סו"ס מ"ט כתב ע"ז, דזה אינו, לפי הנשמע שמשנים קדמוניות היתה אותה ההסכמה במצרים.

זא' והוכירו המהר"ט גם בח"א ס"י קל"ט (הראשון).

זב' בישא ברכה (על רי"ז) דקני' א' כתב ע"ז, דמלשון התשב"ץ בח"ב ס"י ה' אין נראה כן, אלא כל שהסימו סתם שלא יקדשו יש להתפק אולי בהנחה

להפקיע הקדושין, דהרי כתב שם וז"ל ואם לא פירשו בהסכמתם שאם עבר וקידש לא יהיו קדושין, בזה כתבתי בתשובה שיש להתפק אם דעת הצדד היתה להפקיע הקדושין כ"י, ואם יתברר מלשון ההסכמה שלא היתה דעתם להפקיע הקדושין, הרי היא מקודשת גמורה עכ"ל, מלשון זה משמע שלעולם יש להתפק עד שיתברר מלשון ההסכמה שלא היתה דעתם להפקיע.

אוצר

סיק קיב אות א

הפוסקים

ובשו"ת הכ"י דיני קדושין סי' ו', נשאל מקבלת חמם שנמלרס, שיש מי שבורר שם שהאשה שנתקדשה שם אינה מקודשת, מפני שהסכימו בעיר ההוא שלא יקדשו אלא בפני צ"ד או ברשות, וסמך בהוראה זו על הריב"ש, וכתב שהוראה זו מקולקלת, דברי מהרי"ק לוח כי כרוכיא נגד הרי"מ קפסלי כו', וא"כ האשה הזאת מקודשת, ואם מת המקדש היא זקוקה ליבס.

וכן בחשובת הרב יהודה ילחק בפחד יחזק ערך קדושין דקל"ד א', כתב בחו"ד דאף אם עברו על חרם הקבלות שגרו שלא לקדש אלא בפני עשרה וכיוצא, לא מפני זה יגרע בטול לגדושין, כוונת מדברי הכ"י הנ"ל וכמה מהאחרונים. וגם בעבודת משה סי' כ"ב כתב עפ"י דברי מהרי"ק והכ"י הנ"ל, דמכיון שבהסכמה כתוב רק ששם אחד לא יהיה רשאי לקדש אלא בפני חכם הקבל והממונה, ואין זה שום לשון של הפקעת קדושין, הדבר ברור שצער וקידוש הוא מקודשת.

גם בחשובת הרב יהודה חן לבית שלחיהל בשו"ת הכ"י סי' טו', כתב בנידון שחקנת הקבל שלא יבא רשאי לקדש בפחות מעשרה אינה מצטלת קדושי תורה, ואין לה כח לצטלס, דעבי דעבדין מקרי, קדושי בוי קדושין, ולא אמרינן אפקעינכו רבנן לקדושין מיניה אלא היבא דאמור [בגמרא], ואנן מנפשינן לא אמרינן כן, חדע דברי במקדש בפסולי עדות דרבנן כתב הרמב"ם והרשב"א מהראשונים דאזלינן לחומרא, ואמאי בלא כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש, ורבנן פסלינכו לעדות ואפקעינכו לקדושין, אלא ודאי לא אמרינן אפקעינכו אלא היבא דאמור בפירוש בגמ' שאין קדושין קדושין, אי נמי אפילו חימא דהיבא דלא אמור נמי אמרינן, הני מילי בדורות הראשונים שהיו יודעים הדברים בסיבותיהם, אבל בדורות אלו מאן לימא לן שיש כח בידנו להפקיע קדושי תורה, והתקנה ג"כ אינה מחברת הפקעת קדושין אלא שצטלת איחא קום [כדן] שלא ינחנו קדושין בפחות מעשרה, וגם אם היא מחברת, אינה כלום מעטם שזכרנו, ובהדיא ראיתי בחשובת גאון שכתב דלא אמרינן אפקעינכו רבנן אלא היבא דאמור, וכמה מעשים בכל יום שראינו שהיו מקדשים בשנים [ולא בעשרה], ולא חשו אצותינו לתקנה זו להקל. ובצית דוד (להב"י דוד) סי' כ"ט כתב שגם בחשובת הרי"א בן נחמייש בשו"ת הכ"י שם נראה דס"ל כן.

וב"ב בשו"ת מהרש"ך ח"ג סי' א' דף כ' ע"א בנידון, דאף דלכאורה היה מקום לומר שאין ראוי לחוש לקדושין מטעם שעשה שלא כהוגן לקדש בת עובים בנכח ובתרמיח כו', וצפרע שעצר על החרם המפורסם שאלוהינוקו שלא לקדש בפחות מעשרה, וכדאמרינן בכמה דוכתי בחלמוד הוא עשה שלא כהוגן לפיכך עשו צו שלא כהוגן ואפקעינכו רבנן לקדושין מיניה, מ"מ כיון דמהריב"ל סוף ח"א כתב בשם הרשב"א [והוא בשו"ת המיוחסות לברמצי] סי' קכ"ב שאין זה כלל לכל מה שאמרו חכמים שלא יעשה כן, שאם עשה אינו עשוי, אלא אין לך בכלל דברים אלו אלא מה שהתירו לך כו', א"כ אין לנו מקום להפקיע הקדושין מטעם שעשה שלא כהוגן.

גם בשו"ת מבי"ט ח"א סי' ר"ו כתב בנידון, שאם ההסכמה הייתה סתם שלא יקדש אלא בעשרה, פשיטא שהקדושין חלו אע"פ שעבר על ההסכמה או על החרם, וכיוי כמי שקידש בשבת או ביו"ט דאע"ג דעבד איסורא חלין הקדושין, וכמו שלוח שקידשה לעצמו, אע"ג דעבד איסורא חלין הקדושין, ובמקדש צביאה, וכמו שעבר ומכר איסורי הנאה וקידש בדמיהם דמקודשת, ובמקדש בהנחת מטב שסבור לעשות כן מפני שהוא כרצונו, ובוי מקודשת אע"פ שעבר על דברי תורה, וב"ש לעובר על נידוי וחרם דרבנן.

ובנחמד

הכ"י ל. ה. נ"ג ובהשובתו בעדות ציעקב סי' י"ז דל"ד ג', כתב דכוונת מהרי" בירב דמכיון שהרב דוראן נסתפק בזה, א"כ בנידון שלו שיש [עוד] כמה טעמים להקל, אף מטעם זה יש להקל. ובשו"ת מבי"ט ח"א סוס"י מ"ט כתב דמה שנסתפק הרב דוראן הוא רק לנידון של קדושי תורה, ומה שהביא מהרי" בירב ראייה ממנו, היינו לנידון שלו שהיו קדושי דרבנן משום עדות מוכחשת. ועי' להלן מדבריו בסו"ר ר"י. ובהשובת הרי"א אשכנזי והרי"מ פארוז צנדיז לב סי' ח' דף ל' עור ב' כתבו דהאמת יורה דרכו דכוונת מהרי" בירב היא דמשום שלשון התקנה לא היה לפניו, דן מסברתו דמכיון שצאו לגדור גדר לפני הפריזים, הסבירא נוחתה שחיקנו בפירוש שאם קידש יבוי קדושי מופקעים, ואם חקנו רק בסתמא שלא יקדש, מה הועיל חכמים בתקנתם, וכיון שחיקנו בפירוש להפקיע, יש לזרף משי"ב הריב"ש דמדינא מותרת, ומה שהלריך הריב"ש הסכמת הגלילות, היינו רק בדליכא שום ריעותא אחרת כו', ושוב כתב מהרי" בירב, דאף אם נימא שהמתקנים לא פירשו שיופקעו הקדושין, יש לזרף גם מה שהחשב"ץ נסתפק גם כשלא פירשו, דאולי הייתה דעתם להפקיע הקדושין כו', וראיה לזה, דבשו"ת הכ"י סי' י' [המוצא להלן] כתב בנידון עיר שהיתה בה ההסכמה שלא יקדשו אלא בפני צ"ד, ואם יש מי שבורר דכשעבר ע"ז מותרת בלא גט, לא הגיע להוראה כו', והשתא אם איחא שדברי מהרי" בירב הם כפשוטם [דגם כשהמתקנים לא פירשו שיופקעו הקדושין, צדאי לך נחטונו], מי לנו צקי בדבריו כמו הכ"י, ופשיטא שלא היה הכ"י כותב הדברים האלו, אלא ודאי כוונת מהרי" בירב היא כנ"ל וכו'.

וב"ב בשו"ת הרי"א מרחי סוס"י י"ז, וגדפסם החשובה גם במים פמוקים סי' ל"ח, דאף שהקבלות הסכימו בקום נח"ש ששם אדם לא יקדש בפחות מעשרה עם החזן והממונה, ליבא למימר בזה כל המקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקעינכו רבנן לקדושין מיניה, דהא איבא חייבי לאוין ושניות לעריות וכמה עצירות דאורייתא ודרבנן דחפסו בזה קדושין, כמ"ס המרדכי רפ"ג דקדושין, ואפילו חז"ר לא אלים להפקיע קדושין, כ"ש בדורות הללו, אם אמרו ששכחו החרם או שלא שמעו בו, וב"ב הרשב"א צהדיא וכו'.

ובזמן אחרון (להרי"א הלוי) סי' ב' דף כ' ע"א אחר שכתב ג"כ בנידון, דאף שיש חרם והסכמה של הקבל שלא לקדש בפחות מעשרה, אין כח להפקיע קדושין מפני שעבר המקדש על גזירת הקבל, דהא לא אלים חרם הקבל מחרם החזרה כו', הוסיף עוד, ואם חלמר סוף סוף כיון דכל המקדש אדעתא דרבנן מקדש, ורבנן אמרו שלא יקדש, וב"ש החזרה, א"כ לא יבוי קדושין, י"ל דאכ"כ אם אמרה החזרה, או חכמים, המקדש חייבי לאוין לא יבוי קדושין, כיוי סתמו מחלילה שלא יבוי קדושין, אבל החזרה אמרה [רק] שיענה המקדש והנושא במלקות, וכן בשניות דרבנן במכת מרדות, ויקיימו הקדושין ויקבל ענשו, וכן אם היו הקבל מסכימים שכל מי שיקדש בפחות מעשרה לא יבוי קדושי קדושין, כיוי הקדושין בטלים, אבל הם לא אמרו אלא שיהיה מחרם ואחר, וכבר האריך מהרי"ק [הנ"ל] להביא ראיות דלא פקעי הקדושין כו', ואע"פ שהמרדכי בסנהדרין [סי' תרל"ט] הביא בשם בעל העיטור שצקודש בפני פסולי עדות ורבנן כגון הרועים כו' לא תפסי קדושין, דכל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקעינכו רבנן לקדושין מיניה, מ"מ רוב הפוסקים הולכים לחומרא וכו'. גם בשלטי הגבורים המוצא בס"ק שאח"ז אות א' כתב דאע"פ שעבר על החרם וחקנת הקבל, מ"מ קדושי קדושין.

אוצר

סיק קיב אות א

הפוסקים

כלל לבעל הקדושין כו, אי"כ יולא שכנס שעבר המקדש על החרם קדושי קדושין.

ובאדרת אליהו (שכנס שני המאורות הגדולים) סי' י' דפי"ד עור צ' א"כ כי כתב דיש מקום לומר שאפילו הכוס והראש יורו צענין חרם הבטלות, משום דמה שכתבו הכוס דבענין שבוש לא שייך לומר כל מילתא כו' כיון שהבוא צדק האיסור, ליתא כאן, דבוא לא הוליד האיסור, אלא חכמי דורות הראשונים, וכו' כמיוי שאסרה תורה, וגם משי"כ הראש"ש משום שאפשר בהחלה, ליתא כאן, דברי לא ניתן להיתר, דאין צ"ד יכול להיתר [דברי צ"ד חזרו כו'], מ"מ סיים דעכ"ז נראה שאין לסמוך ע"ז כל עיקר, משום סתימת כל הפוסקים [שלא כתבו דף קולא וז'].

ובמטת לחם סי' י"ט דפי"ט ד' כתב צנידוט שאין להחזיר מעטס כל מילתא דאמר רחמנא לא העביר אי עביר לא מהני וכמ"ש הראש"ש [הג"ל], מפני שיש שלש ספיקות להחזיר, ספק אם הלכה כר"ת או כר"מ, וכמו שהעלה צנ"ע רעק"א סי' קכ"ט דהוי ספיקא דדינא כמאן קי"ל כו', ואח"ל דהלכה היא דאי עביר לא מהני, דילמא באיסור שצדק מלכו אי עביר מהני כמ"ש הכוס' ורבים דלא כהמרדכי כו', ואח"ל כהמרדכי, דילמא הלכה כהנוצרים סי' קכ"ט אות ד' דפי"כ לא אמר המרדכי אלא צנצנע לחלוטין שלא למכור, אלא צנצנע שלא למכור אלא בידיעת פלוני ועבר ומכר בלי ידיעתו, ויודע המרדכי שמעשיו קיימים כיון שהמקח היה יכול להיות בהיתר וכו' זה. ועי' עוד להלן סי' קי"ד אות י"ט, מה שדנו הפוסקים בצמצא וז' דאי עביר לא מהני, לענין נשבע שלא לקדש ועבר וקידש.

וב"ב להחמיר ולהכריז גע צחקת הקהל שלא לקדש בלא עשרה ובדומה, בלחם רב סוס"י כ"ג, עין משפט (להרא"ל הלוי) סי' ג' דכ"ה עור צ', משא"ל משה ח"א סי' ו' דקי"ט ג' וסי' כ"ה דקל"ז ג', חיי אברהם (להרא"ל קובץ) סי' א' ד"ח ד' ונדפס בהשערה גם בבאר מים חיים (להרח"מ מולר) סי' י"ג, שמן המשחה סי' ס"ט (השני) דף ג' עור ד', תשובה הרב רפאל חסין בידי דוד סי' ד', רוח חיים סעיף זה ובספרו גנוז חיים מערכת ק' אות ז', (והוסף שם שכן עשה מעשה צדית דני של בעל מלאכה שלמה על הרמזים), תשובה הרא"ש בליית צכור ועקב סי' ט"ז דפי"ג א', וכן שור סי' כ"א.

ועי' בדברי ריבות סי' שס"ט, שכתב צנידוט שעבר על החרם שלא לקדש אלא בעשרה, שאין שום דף היתר בלא גע. וגם החכמים שצ"ח הרב יעקב צ' רב [הנכד] והרב משה אלשיך והרב שלמה אבסצאן, פסקו שם כן צנידוט הזה. ולא דנו כלל להחזיר מעטס שהמקדש עבר על החרם.

ובתשובת הרב יעקב שראגי צגנת ורדים כלל צ' סי' י"ג, אחר שהשיג על מורכ אחד שדן צנידוט שהקדושין אינם כלום.

שלא לקדש אלא בשעת נשואין, והוא מפני חשש צנידוט כמ"ש בשדה תאריך סי' י', שצריכה גט מן הדין, משום דצ"ד לא מקרי אמר רחמנא לא תעביד, כיון שלא תקנו משום מגדר מילתא ולא פרושי מאיסורא, אלא משום חשש צנידוט והוא משום תקון העולם וכו'. ועי' בטיב קדושין סקס"ה דמבואר שהתקנה שלא לקדש אלא בפני עשרה כו', הוי משום למיגדר מילתא שלא לעשות גבלה עם בנות ישראל לענגם בתחבולות מרמה, ועדיף מהיבא דעבר על גזירת איסור. וכ"כ במקור ברוך המובא בהערה ק"ד. וכן מבואר בפני יצחק (להרא"ל אבולעפאי) ח"א סי' י"ד. ועי' גם בלשון הרא"ש והשלה"ג שבס"ק שאח"ז אות א', ועי' ש"ס אות ט"ז בדברי החיים ושלום.

ובנחמד למראה ח"ג ד"י ע"ז לירושלמי פ"ה דיבמות הל' צ' כתב דממה דליתא ציבמות נ"ב אי דרצון חיקון שהיבס לא יצטלג עד שיקדשה קדושין גמורים בשאר פרוטה צפני עדים, ואעפ"כ אם עבר ובעל ולא קידש קנה, אלא שלוקח מכת מרדות, נראה דאיה לענין ההסכמה שיש צעירו ואמיר ששום אחד אינו רשאי לקדש שלא בפני חכם הקהל והממונה, שחם עבר על ההסכמה כו' קדושי קדושין, ללא אלימא ההסכמה וז' ממה שחיקון רצון בתלמוד.

ויש שדנו אי שייך כאן להקל ולבעל הקדושין מאד כל מילתא דאמר רחמנא לא העביר אי עביר לא מהני. צנ"ע הראש"ש סי' ס"ח, אחר שכתב כמה דדי היתר צנידוט לבעל הקדושין, הוסיף צנ"ע בהשערה דיש עוד דף קולא, אעפ"כ שאינו כדאי צנ"ע וכתב אפילו להצטרף עם אחרים, והוא מאד דמכיון שהמקדש היה אסור עליו לעשות כן מאד החרם שלא לקדש בפחות מעשרה, מאי דעבד לא מהני, דהרי יש קצת הסוגים ודאם שנשבע שלא לעשות איה דבר ועשאו לא מהני, משום דכל מילתא דאמר רחמנא לא העביר אי עביר לא מהני, ואף שטעין זה נראה דהוי מעיקרו, וגם הכוס' בתמורה ו' אי ד"ה וכתבא, כתבו שבענין שבוש לא שייך לומר כל מילתא כו' כיון שהבוא צדק האיסור, וגם הראש"ש כתב דלענין שבוש לא שייך לומר כל מילתא כו' משום דאפשר בהחלה, מ"מ המרדכי [בשבוש] סי' חשפ"ד] חש לה, וכתב צנ"ע הר"י צ' פרץ ודאם שנשבע שלא למכור איה דבר ועבר ומכרו אינו מכר משום כל מילתא כו' צד, וגם מהר"י פסק כן בתשובה, ואף דנראה שכל הפוסקים צענין הפקעת קדושין הנעשים כנגד ההסכמה ואם חולקים בזה, מדלא חלו כלל טעמא צדק, אלא מ"מ כד י"ט מ' שבוש כן כמו שכתבנו, ומתוך הסוגיא דתמורה שם נראה שאין לחלק [בין דברי המרדכי ומהר"י לבין י"ד], ולומר דשאני הכא שלא היה חרם לא לקדש [כלל] והקדושין צעלמם מותרים הם אלא החרם היה לא לקדש בפחות מעשרה.

ובמשפט צדק ח"ג סי' ו' דפי"ט עור צ', אחר שכתב צנידוט דאף שהמקדש עבר על ההסכמה בחרם שלא יתנו קדושין בעיר הדין, הוי מקודשת, דוגמת המקדש בשבת, וכמ"ש הצ"ח בתשובה סי' י', הוסיף עוד דאין לומר שלא יועילו הקדושין עפ"י משי"כ המרדכי [הג"ל] ודאם שנשבע שלא למכור ומכר לא מהני מעטס דכל מילתא דאמר רחמנא לא העביר אי עביר לא מהני, דהרי הכוס' והראש"ש פלוגי ע"ז, וי"ל ג"כ דמשי"כ המרדכי כן, הוא רק צממון אלא באיסור ערוה התמורה יחמיר, ואיסורא מממונא להקל לא נילף, ובהכי נראה מה שיש להקשות על המרדכי הג"ל ממשי"כ המרדכי צרפ"ג דקדושין צנ"ע מהר"ם דאף שעבר על חקת ר"ג לא מפקעי קדושי, אכן עכ"ז הוא דוחק, אלא אף שנאמר שהמרדכי לא סבר הכי, בעלה סברתו אלא רבים, ואינו נכנס בגדר ספק, וכ"כ צנצנע צנ"ע הראש"ש סי' י"ז שהסכמה קהלות צקנס נח"ש אינה מועילה.

צד' ע"ז בשו"ע י"ד סי' ר"ל סעיף א', וחז"מ סי' ר"ח.

זה. ועי' בתשובת הכנה"ג בעדות ביעקב (להרא"ל די בוטון) סי' י"ז דל"ד ב', שכתב דאף להחוששים לסברת המרדכי הג"ל, אפשר דס"ל כדעת מוה"ר אבי נחמבא בשו"ת מהרש"ם חיו"ד סי' קס"ז דאפילו רבא מודה שבקדושין מהני. וכע"ז כתב גם בספרו כנה"ג הגב"י אות י"ג. ובמאמר מרדכי (להרמ"ז איסוגא) סי' ק' כתב דמה שכתבו הרשב"א ומהר"ק שבעבר על מה שהחרימו הוי מקודשת. טעמם ברור, כמ"ש הרשב"א בחזושי לקדושין דף ט"ז דמכיון דגלי קרא שבתן גדול לא יקח ולא יחלל [דמשמע מזה דתפסי קדושין, ע"ש ברש"י], ילפינן מיניה שבכל עניני קדושין לא אמרינן אי עביר לא מהני. ועי' בשם חידש בתשובה שבראש חט' דף ד' ע"ב שכתב צנידוט שהמקדש עבר על מה שהסכימו בירושלים

[גז] אע"פ שהקבל החנו בפירוש שלא יהיו קדושים קדושין והפקירו ממנו

אפי"ה

[גז] אע"פ כ"ז ר"ל י"ט
לדמות למ"ש כיבמות ז'

ב' ושי"מ דמאן דמקדש כ"ז ואסקעינהו כ"ז ושם ק"י א' הוא עשה כ"ז וערש"י שם ושם מ"מ צ"ע למעשה ועת' שם ד"ה לפיכך כ"ז ז'

הפוסקים

סי"ק קיב אית א-ב

אוצר

ל"ט מפני שהמקדש עבר על ההסכמה, והלא הראשונים וגדולי האחרונים לא סמכו לעשות מעשה להפקיע קדושין כ"ז, סיים דאע"ג דקדושין דנ"ד [שקידש את יצמחו] הם קדושין דרבנן, אפי"ה אין צנו כח להפקיעם, דכל דתקון רבנן בעין לאורייתא תקון, ועוד דקיי"ל דחמירא זלזולא דדברי סופרים יותר מדברי תורה, שהעובר על דברי חכמים חייב מיתה, ועוד דמגוין שהמורה הזה הן על ההסכמה שהיא על קדושין דעלמא שהם לאורייתא, וצנח ההסכמה הריא הוא צא להפקיע קדושין אלו, אהו להפקיע אפילו קדושי לאורייתא, אפי"ה נחבטו דברי המורה הזה. וגם בחשבות המהמר צמ"י ו"א ובהשגחה הרד"ח בית הללמי צמ"י י"ב צידון הכוה כתבו שאין הקדושין נפקעים. וכ"כ בשמש לדקה סי' ז' צידון כזה. [מיכה ע"י לעיל מה שהוצא מהמב"י ע"י ח"א סי' מ"ט].

וב"ב ללרף לסניף לשאר החירות או ללרף לסיים, מה שעבר המקדש על התקנה שלא לקדש אלא בעשרה, או שלא לקדש אלא בפני חכם וממונה הקבל, או שלא לקדש עד שעת נשואין, בחשבות הכנ"ג צעדות ציעקב (להר"י די צוטון) סי' י"ז דף ל"ב טור ז', חשבות צעל לחם סתרים שצמ"ס דובצ שפתי ישנים דקב"א א', חקרי לב ח"א סי' כ' דמ"ז א', שמן המשחה סי' ס"ח דמ"ט ג' ונדפסה החשבות גם צידו של משה סי' ט"ז, שער אשר ח"א סי' ל', דברי שמואל (להר"ש ארדיטו) סי' ה' ד"ה ועוד, ויקרא אצרכם (להר"ח אדלדי) סוס"י ו', מילי דעזרא סי' ז', ימי יוסף סי' ד' דכ"ח ד', צעל אצני האפוד צנחטו צעדות השם סי' ט"ז דקיי"ט טור ז', ובהשגחה הצד"ל דקיק ספרדים ועוד רבנים צקונטערס דין ומשפט דף י"ג וקב"ט.

ובאמר שמואל סי' ו', ונדפסה החשבות גם צלל הכסף ח"ב סי' ו', כתב ג"כ ללרף זאת לשאר ריעווחות לצטל הקדושין, והוסף שצנידו י"ט עוד סניף, מה שהמקדש כששטע שיש ספק שמה לר"ך ליתן גט, הריא את סרצותו והקשה את ערפו כ"ז, וגם מהר"ם גאלאטני צבורך משה סי' ל"ג ובהשגחה מהר"י ע"י אלגאזי שם כתבו היתר צנידונם מטעם שהיה קשה לקחת ממנו גט וכ"י.

אולם צעדות השם סי' ט"ז דקיי"ט ד' כתב דנראה פשוט שאין להקל כלל אפילו לעשות סניף מלד שהמקדש עבר על החרם וההסכמה שלא לקדש בפחות מעשרה, צפרט כשלא פירשו בחקנתם שהפקירו כסף הקדושין ולא אמרו אפילו סתמא שיהיו הקדושין מופקעים, דהרי מהר"י דהה סברת מהר"ם קאפסאלני וכחצ ע"י מרווח, וכן דעת הרצה פוסקים כ"ז, וכ"כ הצ"י בחשבות סי' ו', ואפי"ה אין כאן ספק כלל מלד זה, דודאי דקדושין קדושין גמורים, כיון שקבלנו הוראות מן אפילו בחשבות. ובדף קי"ז ד', אחר שהצ"ח משער אשר ח"א סי' ל"א עשה ס"ס לצטל הקדושין צנידון הזה, דשמה נפקעו הקדושין משום שהמקדש עבר על מה שהחרימו, ושמה נפסלו העדים משום שצנרו על החרם כ"ז, הקשה עליו דהרי בחשבות רבני האחרונים לא עלה על דעתם כלל לצטל הקדושין מכה ס"ס הזה כ"ז, ועוד דהרי סברא זו דמהר"י צירצ רבים פליגי עליו, וכמעט שנשאר יחיד צזה, וכמו שנראה צפוסקים האחרונים, וצפרט צפמי יהושע [הני"ל] שהעיד צסם רבני עירנו שאלוניקי שלא עשו החרם וההסכמה אפילו לסניף לצטל הקדושין ההם, מה גם דמקן כתב צפשויות שלא הופקעו הקדושין מחמת שעבר המקדש על החרם.

ובן צמטה לחם סי' י"ט דל"ט ד' כתב צנידו, שאין ללרף לסניף מה שהמקדש עבר על החרם שלא לקדש אלא בפני עשרה.

גם צתעלמות לב ח"א סי' כ"ח דע"ג א' כתב צנידו שאינו רואה דרך אפילו לעשות סניף מההסכמה בכל חוקק ותחוק שלא לקדש בפחות מעשרה, מאחר שלא הפקירו ולא הפקיעו הקדושין, ואדרבה פירשו הקנס שיעשו למקדש. וכ"כ גם צמ"י סי' א' דף כ"ח טור ז'.

ב. ובשגם עדי הקדושין נכללו בחרם שלא לקדש נגד התקנה, אם אפשר לבטל הקדושין משום שנפסלו לעדות.

ובפני יהושע (צמ"ס שני המאורות הגדולים) סי' ט"ז דקיי"ט א' מסיק צנידו, דאף שעבר על מה שהחרימו צעיר הריא ששם אדם לא יקדש אלא בעשרה, מ"מ לריכה גט מדינא ולא מתשעה, וקריב הדבר לומר דאפילו אם תפשוט ידה ותקבל קדושין מאחר, אין קדושי השני תופסים צה, אלא שמחמת חומר הענין אני מוכך צזה וכ"י. ובהשגחה הרי"א חזן שם צמ"י י"ז כתב צסוף החשבות, דיפה כתב לצטל מה שר"ו להקל מלד שהחרם מפקיע הקדושין. וכעין דברי הפנ"י, כתב גם צמ"י קדושין סקס"ה.

ובפני יהושע (צמ"ס שני המאורות הגדולים) סי' ט"ז דקיי"ט א' מסיק צנידו, דאף שעבר על מה שהחרימו צעיר הריא ששם אדם לא יקדש אלא בעשרה, מ"מ לריכה גט מדינא ולא מתשעה, וקריב הדבר לומר דאפילו אם תפשוט ידה ותקבל קדושין מאחר, אין קדושי השני תופסים צה, אלא שמחמת חומר הענין אני מוכך צזה וכ"י. ובהשגחה הרי"א חזן שם צמ"י י"ז כתב צסוף החשבות, דיפה כתב לצטל מה שר"ו להקל מלד שהחרם מפקיע הקדושין. וכעין דברי הפנ"י, כתב גם צמ"י קדושין סקס"ה.

גם בחשבות הכנ"ג צעדות ציעקב סי' י"ז דל"ז ג' כתב צההסכמה שצנידו שהסכימו שלא לקדש אלא בעשרה ואין צה הפקעת קדושין, לא מהני לפטור צלא גט, ואפילו קדושי אחר אין תופסים צה, כמבואר בדברי מהר"י [הני"ל] שכתב דכשהחרימו לא לקדש בפחות מעשרה ועבר אחד וקידש קדושי קדושין, וכ"כ שאר הפוסקים, ומחוק דצריכה נראה שהם סוצרים דקדושי אחר אין תופסים צה ואין דנים צה כדן הספיקות כ"ז, העולה מכל זה הוא שכל הפוסקים קדמונים ואחרונים, זולת מהר"י צירצ ומהר"א מונסון, סוצרים שכל שלא פירשו צההסכמה שהפקיעו הקדושין קדושין קדושין ואפילו קדושי אחר אין תופסים צה, ומי זה יערצ לבו להקל שלא בדצריהם.

ובדבר משה ח"ג סי' ז' צנידון שקידש נגד התקנה צאופן שלא נפקעו הקדושין, הציא דברי הש"י למורה סי' כ' [המבוא צמ"ק שח"ז אה ז'], שכתב דאין לקדש פעם שנית צכה"ג, כ"ז שלא להוציא לצ"ע על הקדושין הראשונים, ואין לדברי הצ"ש סי' ל"ד סק"ה. וע"י עוד בחשבותו הנדפסת צכרם שלמה (לאצני הר"ש אמארילו) סי' כ"ה.

ויש שכתבו ללרף קולא זו לסניף, ויש שחלקו גם על זה. צצית דוד (להר"י דוד) סי' כ"ט לרף צנידו ריעווחא מה שהמקדש עבר על חרם הקבל שהסכימו צעירו שלא לקדש בפחות מעשרה, וכחצ דאף שנראה דע"כ לא היתה כוונת המחנקים להפקיע הקדושין כ"ז, וכ"כ כמה פוסקים כ"ז, ואפילו כשהחיקו להפקיר מעות הקדושין כתבו כמה פוסקים דלא מהני כ"ז [וכמבוא צמ"ק שח"ז א'"], מ"מ כיון שמהר"י צ"י רב ר"ל שהתקנה היתה להפקיע הקדושין, וגם הרא"ה כתב סתם שיש פוסקים שנופקיעים הקדושים הנעשים נגד ההסכמה וחרם [וכמבוא לעיל], מדי ספיקא לא נפקא.

וע"י בגשמת חיים סי' ז' צנידון שאלד נצצע שלא לקדש אשה מאוימת ואפי"ה קידשה ע"י שליח, שזירף דעת הסוצרים שצתחרימו שלא לקדש ועבר אחד וקידש, אין קדושי קדושין משום

אפי"ה יש להחמיר לענין מעשה (מהרי"ק שורש פ"ד)

אשה

אוצר

ס"ק קיב את כ — ס"ק קי"ג את א

הפוסקים

והרשב"א שם כתב דשורת הדין נראה בצירור שרשאים בני העיר לעשות חקנה מחמת הפריזים שכל מי שיקדש שלא במעמד עשרה, לא יהיו קדושי קדושין, וצלבד שיסכימו בכך אנשי העיר, ואם יש שם תלמיד חכם ולא הסכים עמכם לא, וכעסם בזה לפי שהצבור יכולים להפקיר ממנו של זה וגמלא במקדש בממון שאינו שלו, וכמו שאמרו בכמה מקומות בחלמוד אפקעינהו רבנן לקדושין מנייה כו', ומעשה הוי צעירנו ודנתי בדבר לפני רבותי ומורי הרמזין הודע לדברי, ומי"מ עוד לריך להחייש בדבר.

ובסי' תקנ"א כתב הרשב"א דאילו רצו לתקן הקהלות או כל קהלה וקהלה לגדור צפני חקלות אלו [של קדושין ע"י רמאות], יעשו חקנה במעמד כולם ויפקיעו מעמם ועד עולם או עד זמן שירצו, כל ממון שינתן לשום אשה מקבלם הפקעה גמורה הפקר גמור, אלא"כ חקבלם האשה מדעתה ומדעת אביה או צפני פלוני ופלוני כמו שירצו, וכן מלאחי לרב שרירא גאון צו) שכן נהג הוא ואבותיו, ואמר לצבור אחר לנהוג כן צו).

והריב"ש בסי' שצ"ט הבי"ל צ"ל בוצר דבריו, להך דלמרינן בגמין ל"ו ב' דילמא כי תיקן כלל לדרי עלמא כגון כי דינא דרב אמי ורב אסי דאלימי לאפקיעי ממנוא אצל כי דינא אחרינא לא, שאני הכסם שהוא להפקיע ממנו של זה שלא כדון לכתוב

ונראה לו בבירור שרשאים בני העיר לעשות כן כו', אלא קאי רק על מה שהטיל תנאי שצריך שיהיה גמלא עמם אדם חשוב שבעיר ואם לא עשו מדעתו לא, ע"ז כתב שצריך להתיישב עוד בדבר, משום שיש פוסקים הסוברים שרק בבני אומניות צריך אדם חשוב, אבל לא בחקנות העיר וכו', וע"ע בזה בתעלומות לב ח"א סי' י"ד.

מיהו בכנה"ג הגב"י את ל"ו כתב על דברי מהר"ם אלשקר והמשפטי שמואל הג"ל, שאין כן דעת מהר"ם בחי"ב סי' ל"ט ומ'. ובתשובתו שבעדות ביעקב (להרי"ד ב"טון) סי' י"ז כתב הכנה"ג דאע"ג שריבים כתבו שבתשובות אחרות הורה הרשב"א להקל אחר הישוב, רבים ממאנים בזה וסוברים דבמה שכתב בסי' אלף ר"ו שצריך עוד להתיישב בדבר, שם יתד תקועה ולא הורה להקל אחר הישוב.

ועי' בתשובת הרי"י פראג בנות ורדים כלל ב' ריש סי' י"ג שכתב להוכיח דאפילו בסי' תקנ"א לא התיר הרשב"א למעשה, דהרי אחר שכתב שם דאילו רצו הקהלות לתקן כו' יעשו חקנה ויפקיעו כל ממון שינתן לשום אשה כו', ושכן מצא לרב שרירא גאון ואבותיו, סיים, וכן ילמד אדם בתוך ביתו ויאמר לנערותיו לאסור על עצמן כל ממון שינתן לה בתורת קדושין אם לא בפני פלוני ופלוני, וכן הודעתי פעמים לבנות עירי [ומובא בסי' שאח"ז], הרי שלא עשה כמו שעשה רב שרירא גאון שהפקיע הקדושין והפקירם, אלא תיקן בנות עירו ע"י שלימד אותן שתאסורנה על עצמן אותם הקדושין בהנאה ע"י קונם כו', ולמדנו מזה שהרשב"א לא מלאו לבו לעשות מעשה להפקיע הקדושין.

אבל בתשובת הרי"א אשכנזי והר"מ פארוו נבדיל לב סי' ח' דלא"א כתבו שדבריו תמוהים, דמלבד דרבינו ירוחם [והלחן] ועוד פוסקים כתבו בשם הרשב"א שכל צבור וצבור יש להם כח לתקן כן, הרי הוואה יראה תחילת דברי הרשב"א שכתב כן להרא, דאילו רצו הקהלות לתקן כו' יעשו חקנה במעמד כולם ויפקיעו כו', אלא דמשום שתקנה זו יש בה סירחא שיתקצבו קהל או קהלות במעמד כולם, והוי קורה דבי שותפי, לפיכך ביקש אופן חקנה אחרת שתאסורנה על עצמן כסף הקדושין, וזהו ביד כל אדם היוודע אופן סדר האיסור לעשותו בביתו, אבל אין זה מבחישי דינו של רב שרירא גאון במנו. ובתעלומות לב ח"א סי' י"ד דף ס' ע"א כתב דמה שהוכרח הרשב"א ללמד לבנות עירו שתאסורנה על עצמן כו', אפשר שהוא משום שהצבור בכללות לא רצו להסכים לתקנת הפקעת הקדושין.

ע"י פ"ת סקל"א שנתלקו בזה האחרונים, ויצוהו בעזרי"ה צסי"מ מ"ב. ובסי'ק שאל"ה אות י"ז ויצוהו אס יכולים הצבור לפסול על עמם את העדים שיעידו על קדושין שנעשו נגד התקנה.

קי"ג. אפי"ה יש להחמיר לענין מעשה. א. מקור הדין ודעות הראשונים בזה. צפנים לזיון שהוא מהרי"ק שורש פ"ד, וכבר תמכו ע"ז בטוב קדושין סקס"ה, וקהל שלמה סעיף זה, ובסי' ומאור דבש סי' ו' דק"ט ע"א, דמהרי"ק לא איירי אלא בדין הראשון שצדמ"א שרק חיקנו שלא לקדש כו', אבל היכא שהתנו בפירוש שלא יהיו קדושי קדושין, בזה לא איירי מהרי"ק. ובצדני מלואים סקס"ה ובמשמרת הקדושין דף ז' כתבו, דדברי הרמ"א בזה הם לפי הריב"ש בסי' שצ"ט. ומובאים דבריו צ"ל כאן, שיכולים הקהל לתקן שכל מי שיקדש שלא בידועה נאמני הקהל ובפניהם ובפני עשרה, יהיו קדושי מופקעים וצמלים כו', ואינה לריבה גט, וכו' מה שג"ל להלכה, אבל למעשה הייתי חופך להחמיר ולא הייתי סומך על דעתי לחומר הענין להוציאה בלא גט, אם לא בהסכמת כל חכמי הגלילות וכו'. ובצ"י שם כתב עוד שצ"כ גם הרשב"א צסי' אלף ר"ו שמשורת הדין רשאים לעשות כן כו', ומי"מ עוד לריך להחייש בדבר, ושהר"ש בן החשב"ן כתב [בסו"ס ר"יא] שצחקת הפקעת הקדושין לא נעשה בה מעשה מעולם ושצ"כ אצוי בתשובה.

צו) גם הבי' סו"ס כ"ח העתיק מהרשב"א שכן נהג רב "שרירא" גאון ואבותיו. ובשו"ת מהר"ם אלשקר סי' מ"ח והרי"א קפסלי בתשובתו בוקן אהרן סי' ג' דף ס' ט' טור ב', העתיקו שכן נהג רב "הא"י" גאון ואבותיו. ועי' בלקו"ס סי' הדין להרי"א אלברגלוגי סי' נ"ח שבתשובות הגאונים (ח"א ירושלים תרס"ו) סי' קי"ג שכתב בשם רב האי גאון דבכורסאן היה מנהג לקדש בסבעת כמובא משהו וכיוצא בזה, ורבו הסענות וכפירות קדושין ויצא הדבר להפסד, ותיקן להם זקנו מרגא ורכנא יתודה גאון שלא יקדשו אלא כסדר בכל בכתובה וחתימת ידי עדים וברכת ארוסין, וכל שאינו כסדר הזה תיקן להם שאין חוששין לו כדאמרינן כל המקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקעינהו רבנן לקדושין מניה, אף אתם ראויים לסלק מנהג כזה, וכל המקדש שלא בכתובה כו' קנסוהו עד שיתקן הדבר. ותשובת רב האי זו שבסי' הברצלוגי נזכרה בקצרה בשו"ת מהר"ם ח"א סי' קל"ט וח"ב סי' מ', ובהערות המו"ל בתשובות הגאונים שם כתב שתשובת רב האי זו הובאה גם בכת"י תשובת ר' שמואל ב"ר יוסף, ושם מסיימים דברי רב האי : ואף אתם ראוי לכם לתקן כזה, ושיסתלק מביניכם מנהג כזה. ולא נזכר שם קנס.

צו) תשובת הרשב"א זו דסי' תקנ"א הובאה ג"כ בקצרה בב"י הג"ל אחר שהביא דברי הר"ש בן התשב"ץ הנ"ל. וכתב בסי' ומצור דבש סי' ו' דק"ה ע"ב דממה שהבי' בסי' כ"ח הביא את שתי תשובות הרשב"א הללו שלא כסדרן, שהקדים התשובה דסי' אלף ר"ו לפני התשובה דסי' תקנ"א. הוכיח במשפטי שמואל סי' פ"ג דפי"ב שהתשובה דסי' תקנ"א היתה אחרונה, וכתבנו לומר שבסי' אלף ר"ו ענין הדבר לא היה ברור לו להרשב"א, ובסי' תקנ"א אחר שמצא דרב שרירא גאון ואבותיו עשו כן, ספק בפשיטות שיכולים הצבור לעשות הפקעת הקדושין כו', וגם מהר"ם אלשקר בסי' מ"ח כתב דאע"ג שכתב הרשב"א שצריך להתיישב עוד בדבר, הנה בתשובות אחרות הורה כן אחר הישוב, וכמ"ש בשמו רבינו ירוחם [המובא להלן] שכל צבור יש להם כח לעשות תקנה וכו', גם בתשובת הרי"א קפסלי בוקן אהרן (להרי"א הלוי) סי' ג' דף ס' ט' טור ב', ובפני יהושע (שבט) שני המאורות הגדולים) סי' ט"ז דק"ב ד', ובעין משפט (להרי"א הלוי) סי' ג' דף כ"ה טור ב', כתבו כדברי מהר"ם אלשקר הג"ל. ובסי' ומצור דבש הנ"ל כתב עוד, דלולא דברי מהר"ם אלשקר היה אומר דמשי"כ הרשב"א בסי' אלף ר"ו שמי"מ צריך להתיישב עוד בדבר, לא קאי על עיקר הדין להסכמת הפקעת הקדושין, דזה משוט אצל הרשב"א ושפיר דמי, וכמ"ש בתחילת דבריו

אזכר

ס"ק קיג אות א

ה פ ו ס ק י ם

שחז"ל פסלם אפילו לדבר שצערות, צרור הוא שראים צכר, ח"כ
הוא הדין לנצור, דכיון שאנו דנים על מה שמוכרים, אפילו אם לא
נכתב כמו תנאי צ"ד, ח"כ הרי הם לכל בני קהלם כצ"ד הגדול.

ובתשובתו בח"צ סי' ה', כשנשאל בצבור ששכחתי שכל מי שיקדש שלא מדעת חזר עירס חקני הסקל לא יהיו קדושי קדושים, אם יכולים להפקיע קדושים מזה הסכמתם, השיב דמכיון שכל מקום שאמרו צונו אפקעיהו לקדושים מיניה והקשו עלה תינה דקדים בכספא, הפירוש הנוהג הוא מפני שיש רשות ביד ב"ד להפקיר הממון דקוייל הפקר ב"ד הפקר ואינה מקודשת משום דהרי לא קודשה בכסף שלו, וא"כ אנו יכולים להמשיך הענין הזה להסכמת הצבור, דהרי הצבור יכולים להפקיר ממון של כל אחד מבני קהלם וכו', ואע"פ שהממון לא ילא מיד הצעלים ועדיין הוא ברשותם יכולים ב"ד להפקירו ולזכותו לאחר כדמוכח בענין ל"ו ב' וכמ"ס המפרשים, וא"כ כשנזכר הצבור שכל מי שיקדש שלא מדעת גדוליהם לא יהיו קדושי קדושים, הרי הפקירו ממון חיובו לאשה על מנת שלא חפץ בו המקדש, וכיון שאינו שלו לא נתן לה כלום משלו, ומה שנתן לה זכתה בו מההפקר אחר שאלא מרשותו, ואינה מקודשת כלל, ויכולים הצבור לעשות כן מפני גדר וחקנה כדי שלא יקפון הדיוט ויפתה נערה בזה עושים להחזקת לו צניעות, ואם היא הסכמה קדומה הרי הוא כאילו כל אחד קיבל כן על עצמו וכדבר יותר פשוט, וזה הנראה מפורש בהלכה, אלא שמשום חומר העריות יש לחוש שמה צענין ב"ד דאליס לאפקועי ממנוא כב"ד דרב אמי ורב אסי, ואם לענין ממון אנו סומכים בהפקעה זו בכל ב"ד, אפי"ה צענין קדושים יש להחמיר בראמריין בזהות ע"ג ב' ובשאר דוכתי דחנא מספקא ליה, גבי ממנוא לקולא גבי איבארט לחומרא, ומפני שאנו מדמים אין אנו יכולים לעשות מעשה צענין, וטור דהרי לא אמרו בהסכמת צבור [זו] בפירוש שהם מפקירים ממון, וכן שמענו שלא נעשה מעשה לשלם כדבר, אפי"ה שמענו ג"כ שהרמב"ן נשאל ע"ז והשיב דכל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש, וא"כ ראוי לדון בזה הלכה למעשה שאם רואה לכוון לזכות קדושים אחרים בו, והרשב"א כתב שהצבור יכולים להפקיר כל ממון שיהיה לשם אשה הפקעה גמורה והפקר גמור וא"כ תקבלם מדעתה ומדעת אביה וצפני פלוני ופלוני הכל כמו שיראי, ובחקנה צ' נחצטלו הקדושים לגמרי אם לא נעשו כמו שחיקנו.

וכתב בחשונת הרב יעקב פראגני צגנת ורדים כלל צ' ריש ס"ה ג'
בעמס הרשבי"א שלא מלאו לנו להפקיע קדושין חט"ט שמלא

שכר

(תוך מהרשב"א סי' אלף ר"ו שהעיד שפעם אחת עשה מעשה לפני הרמב"ן בענין זה), נראה דהיינו משום דאפילו הסוברים שהפקר ב"ד הפקר גם בענין כזה, וגם אפילו כשאינם כרב אמי ורב אסי, מ"מ נראה שאין זה מן התורה 'מקרא דיהרם' בל רכושו [וכדאיתא ביבמות פ"ט א' ובגיטין ל"ו ב'], משום דלימא בעינן סמוכים ומגדר מילתא כי התם, אע"כ מדרבנן בעלמא הוא, ואסמכתא אקרא הג"ל, וא"כ מ"ל שתיקנו להפקיע קדושים, ומי עדיף ממכרן וקידוש בדמיהן ומקודשת ופירש"י דלהפקיע אשה מבעלה לא גזור [כנראה שהחת"ס מתכוון למשיכ' רש"י בע"ז ג"ד ב' ד"ה למעוטי, דדוקא קדושי אשה, אבל איתנהוי מיניהו מדרבנן אסור], וחמץ ורובנן בשעות ורבנן וכה"ג, ואפילו כל הצבור יסכימו, מ"מ כיון דמן הדין היה אסמכתא [ומועיל] רק מפני התקנה ובהיא הנהא דציתו אהדרי, מאן לימא לן דהני סברות דאורייתא נינהו כו', ועוד ג"ל תינה דיכולים לעשות ולקבל על עצמם, אבל על בניהם והבאים אחריהם, מאן לימא לן דיכולים לתקן כזה מן התורה כשאינם גדולים כהלל דמצי לתקן פרוכבול לדרי עלמא. וע"ש בס' ק"ט שהאריך וגם בשנועשה התקנה בהסכמת כל הצבור, ומטעם שותפים שהפקירו את שלהם, לא מהני, דהרבה יש לפקפק בזה. וע"ע בהמקנה ק"א כאן.

לכתוב עליו פרצובל, אבל מה שעושים בני העיר צעירים לעיני
תקנותיהם הרי הם כבי דינה דרב אחי ורב אסי ועדיפי מינייהו,
ושור שכתב ר"ח דלחו כבי דינה דרב אחי ורב אסי דוקא קאמר,
חלא בי דינה רבה באתריה כו', ואין אתו צריכים לעסם דכל המקדש
אדעתא דרבנן מקדש חלא במי שקדש קדושין גמורים ואירע אחיה
פסול בגע וחכמים ראו להכשירו שלא כדין כו', אבל בגידון זה
שהקהל הפקירו בפירוש את המעות, הרי קידשה בגזל ואין קדושי
קדושין אף אם לא יקדש על דעתם, ולכן צ"ב מ"ח צ" גבי תלויה
וקדש וביצמות ק"י א' גבי הויא דלוחצובא אכורסינא ואחא אחרינא
וחטפה מיניה דאמרין החם הוא עשה שלא כהוגן לפיכך עשו לי
שלא כהוגן ואפקעינכו רבנן לקדושין מיניה, לא מדכרינן טעמא
דכל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש, דהרי כיון שהקדושין נעשו שלא
ברצון חכמים הפקישו אותם, שהפקירו המעות ועשו אותם מחנה
כו', ושור דאפילו אם היינו צריכים בכל הפקעת קדושין לעסם
דכל המקדש אדעתא דרבנן מקדש, יש לנו לומר ג"כ כל דמקדש
על דעת הקהל ותקנתם הוא מקדש, כמו שמאלנו שהמקדש סחם
מקדש על דעת מנהג העיר כדאמרין צ"ב ק"ד א' הלל הוה
דורש לשון הדיוט כו', דכשראש שכתוב בן כחוצות בנות המדינה
הכשיר את אלו אע"פ שאלו קדשו סחם כו', חלא שסיים דאבו מה
שנזל להלכה, אבל למעשה הייתי חוכך להחמיר כו', [ובג"ל צ"ב].

ובן בתשב"ץ ח"א סי' קל"ג, כשנשלח צעיר שיש בזה תקנה הצבור
שלא לקדש חלה בשעת הנשואין ופירשו בתקנתם שאם יקדש
לא יהיו קדושי קדושין, אם יש כה בתקנה זו להפקיע הקדושין,
משום שכן כחוצ בתשובת הגאונים שכל במקדש אדעתא דרבנן
מקדש, אחר שהקדים שכל משאו ומתנו בדבר זה אינו חלה להלכה,
לפי שכבר נשאלו בענין זה הרבה פעמים ולא מלאנו שצונו מעשה
בזה, כחצ דנראה ודאי דמה דליתא בתלמוד שיכולים צ"ד
להפקיע קדושין מטעמא דאפסעינו רבנן לקדושין מיניה, זה הבא
מתפשט אפילו בתקנת הקהל, דכרי כה הצבור על היתידים ככה
הנשיא על כל ישראל, וכל יחיד דמקדש אדעתא דידוהו מקדש, ואינו
אפסעינו לקדושין מיניה (ח), וסיים שם, שאין להקשות איך אפשר
לומר דרבנן אפסעינו לקדושין, במקום שלא הזכיר כן בתלמוד,
והלא בענין מקדש בפסולי עדות דרבנן נסתפקו רבותינו אם מפקיעין
לקדושין או לא (ע"י צ"ח צ"ח מ"ב), שא"כ משום שהספק הוא אם
חז"ל פסלום אף לקדושין או לא, דאפשר דאע"פ שפסלום לעדות
ממון לא חלמו לתקנתם לענין דבר שצערות, אבל אם בדבר צור

(צח) ובנידונו הוסיף עוד, דכיון שחקנה קבוצה היא אצלכם שלא לקרש אלא בשעת הנשואין, וזה קרש שלא בשעת הנשואין, הרי הוא כאילו פירש ואמר הרי את מקודשת לי לכשתכנסו בבית, ואינה מקודשת אלא אחר שתכנסו בביתו, וזוהי אם לא פירשו בחקנה שלא תהיה מקודשת כלל, שאם פירשו בפירוש שלא תהיה מקודשת כלל אינה מקודשת אפילו לאחר שתכנס, ואם לא פירש כן אלא שאמרו שלא יחולו קדושין כלל אלא עד שעת נשואין, הרי זו כל שלא נכנסה בביתו פגוזה גמורה היא, ואם נשאת לאחר הרי היא אשתו של שני, אלא שאם נכנסה [בביתו של ראשון] קודם שנשאת לאחר חלו הקדושין [משעה ראשונה, כמקדש על תנאי שאם נתקיים התנאי הרי היא מקודשת משעה ראשונה מדבריו להלן], והיינו ההיא דבי"מ ק"ד א' דאנשי אלכסנדריא כו', דאמרו הראשונים שהלל חתיר אפילו באותם שלא כתבו כן כיון שמנהגם היה כן כו', וה"נ דכוחה כיון שחקנה קבוצה היא בצבור שלא יחולו קדושין אלא עד שעת נשואין, לכן אפילו בקידוש סתם אינם חלים אלא עד אותה שעה ואם תנשא לאחר קודם לכן הרי היא אשתו של שני.

צט) ועי' בחתם סופר ח"א סי' ק"ה ד"ה היות, שכתב מרע" עצמי בלי להזכיר דברי התשב"ץ, דמה שהראשונים היה קשה עליהם לעשות מעשה בענין זה,

אוצר

סי' קיג אות א—ב

הפוסקים

כזה להפקיע הקדושין, ואם שכלול הרי"ש [שכלול הקודם] שהאריך
בראיות עולמות שעליהן אין להרהר, ואף שלכסוף העלה שחוכך
להחמיר עד שיסכימו עמו חכמי הגלילות, מ"מ כשנלכד עם דבריו
מה שהעיר הרשב"א בשם רב שרירא גאון שכן נהג הוא ואבותיו
ואמר לנצור אחר לנהוג כן, פשיטא שגם הרי"ש אילו ידע בדבריו
הגאון ואבותיו היה מסכים, דאין סהדי שלא ימלא בכל חכמי
הגלילות גאונים עולם כאלו כו' א, ומדברי רבינו ירוחם [שכלול הרי"ש]
מוכח בפירוש שכן ראוי לעשות, דהרי הביא בשם הרשב"א שכל נצור
יש להם כח לעשות הסכמה כו', ומסתמא דמה שבי' בספרו כתב אותו
למעשה ולא שיש להחמיר מלעשותו, וגדולה מזו ראה מהר"י צירי לומר
שחזרם לנצור שלא לקדש אלא בעשרה חשיבה הפקעה [ובמובא בסי' ק
הקודם], ואף שמהריב"ל חשש להחמיר [וכדלהלן], מ"מ הרי ראיות
הרי"ש דקרו יחדו, ואף שהשב"ץ כתב שלא נעשה בו מעשה מעולם,
מ"מ מעשה רב של הגאונים וכו' כו', וא"כ אחרי שתקנה תקנה
וז להפקעה הקדושין יש לסמוך עליה, וגם מהרי"ק [במובא בסי' ק
הקודם] בהשגחו להרי"מ קפסלי כתב [רק] דמעט החרם לנצור
אם עבר עליו לא היה הפקעה עפ"י הראיות שהביא, אבל ודאי לא
עלה על לבו לומר שלא חושל הפקעה ג"כ, דא"כ לשמועין רבותא
וכו' א. והסכימו לדבריו תלמידיו הרב יהודה צ"ר מנחם וברב
גבריאל צ"ר מנחם בתשובותיהם שם בדפ"ה ג'.

גם בזמן אחר (להרי"א הלוי) סי' זי דף ה' ע"א כתב בתו"ד, דאם
הקהל היה מסכים שכל מי שיקדש בפחות מעשרה לא יהיו קדושין
קדושין, היו הקדושין בטלים.

ובתשובת הרב משה סיני בדברי דוד (להרי"ד מילדולה) סי' ע"ד
כתב ג"כ בלאחד הטעמים שיש לבטל הקדושין בנידון
משום הסכמת הקהלה [שהסכימו בחרם חמור שזו אדם לא יוכל
לקדש בלנעם וכלי רשות מאזיבה, והקדושין יהיו אדעתא דהב"ד,
דא"כ יהיו בטלים ומבוטלים, והכסף שינתן לקדושין בלנעם בלי
רשות וראין אזהבה מפקירים אותו א.], דהרי השב"ץ כתב בפירושו
בתקנתם שלא תהיה מקודשת אינה מקודשת, ובש"ע ח"מ סי' זי
פסק דכל צ"ד בגם שאינם סמוכים בל"י, יש להם כח בעירם
להעניש ולהפקיע ממון, כשהשעה נריבה לכך לגדור פירות הדור כו',
וכדפסק הרמב"ם בב"י סנהדרין, ובפרט במקום שיש חכם מו"ל
בחור הב"ד, דיפתח דדורו כשמואל בדורו, וכ"ש כשהתקנה עשויה
בהסכמת פרנסי זקני ויחיד הקהלה ומוסכמת ג"כ מצ"ד אחר גדול
ממנו, כמו צ"ד שהוסכמה מהצ"ד של חכמי ורבי אמשטרם, באופן
שנמצא שהקדושין צ"ד לא חלו כלל ועיקר כו', ואע"פ דיש מחמירים
לענין מעשה, לא שצקין סדרת הרמב"ם ותשובת הגאונים ודעומייהו
בבב"ל סדרת המחמירים כו'. והסכים עמו הר"מ די רובינש
בתשובתו שם בסי' ע"ה. ועי' בסי' ק הקודם שיש שדנו לבטל קדושין
אפילו בתקנה סתמית, שלא פירשו בה המחמירים שמפקיעים את
הקדושין.

אולם במקור ברוך (להרי"ב קלעי) סי' י"ט, כשנשאל בנידון עיר
שקיבלו חכמי העיר את כל האנשים אשר צה חיש לא נעדר
והחרימו שלא יוכל שום אדם לקדש כשלא יהיה בעשרה וחזן הקהל
בחוסר, ואם יעברו על החרם מעכשיו הרי הם מפקיעים את הקדושין
ומבטלים.

בהויא שיהיו הקדושין בטלים לא מהני. ועי' בחת"ס ח"א סי' ק"ח שכתב דאף
שאין ספק דאילו היה מהר"ם קאסאלי מפקיר [בתקנתו] את מצות הקדושין, לא
היה מהרי"ק כועס עליו, דהרי יש לו עמוד להשען עליו והוא הרשב"א סי' אלף
ר"ה, מ"מ צ"ע אם מהרי"ק יורה להרשב"א בזה, כיון שמהרי"ק בשורש א' תפס
כליב דרית דהפקר ב"ד הפקר הוא רק כגון ב"ד דרב אמי ורב אסי וכו'.

(ב) עפ"י דבריו להלן, ועפ"י סי' ע"ג שם.

שרב שרירא גאון עשה כן, מפני שהגאונים הם צ"ד יפה ובמקום
הסנהדרין הם לישראל ורשאים לקנות ולהפקיע כמו שיראה להם
למגדר מילתא ואפילו להרוג, וכמ"ס הריב"ל בסי' קע"ג וז"ל כל
אלו חומרות ויתירות שהיו נוהגים הגאונים למי שעובר על גזירתם
ומסרב בדיוט, כי היו גאוני עולם והיו על בני הגולה כסנהדרין
על כל ישראל, אבל לאחר דורם לא נהגו כן רק כפי דין הגמרא.

ועי' להלן אות ג' דיש שדנו בדברי הראשונים הנ"ל לחלק בין היכא
שתקנו רק שקדושין יהיו בטלים, להיכא שגם פירשו שהם
מפקירים ממנו.

ומצאנו לכמה ראשונים שכתבו בפשיטות דלא היו קדושין. בשו"ת
הרא"ש כלל ל"ה סי' א' כתב שיכולים צ"ד לעשות תקנה
שכל קדושין שינתנו בלא דעת אבי המתקדש ואמה לא יהיו חלני,
ויפקיעו צ"ד אותו ממון, דהרי איתא ביצמות פ"ט ז' שהפקר צ"ד
הפקר כו', וכל המקדש אדעתא דרבנן הוא מקדש, ובכל דור ודור
על דעת מה שתקנו חכמי הדור למגדר מילתא מקדשין, ואין
הקדושין חלני אלא לפי תקנתם, ואפילו אי קדוש בביאה שויה
לביאתו [ביאה] זנות, כ"ש כסף דהפקר צ"ד הפקר והפקירו הממון
שנתן לה ואין כאן קדושין כלל.

גם רבינו ירוחם נכ"צ ח"ד כתב שכל נצור ונצור יש להם כח לעשות
תקנה והסכמה ביניהם דכל מאן דמקדש בלא עשרה לא יהיו
קדושין קדושין, וכן כל כיוצא בזה, דכל מאן דמקדש אדעתא דמאי
דאיתנו בני העיר מקדש, כן כתב הרשב"א וכו'.

ובשלמי הגבורים צפ"ה דצ"ב (לדף פ"ט א') כתב שאם חיקנו
רבנן משום מגדר מילתא שלא יקדש אדם אשה אם לא
במעמד אביה ואמה ובעשרה וכיוצא בזה, לריך לראות ענין התקנה,
מפני דמתשובת הרשב"א מוכח שהעובר על התקנה אין קדושין
קדושין, ואילו במדברי רפ"א דקדושין בתשובת מהר"ם נראה דס"ל
שעובר על התקנה [שלא לישא צ' נשים] קדושין קדושין ונריבה גט
כו', ומינה פסקו האחרונים כגון מהרי"ק [במובא בסי' ק הקודם]
שהעובר על הדרך הוא קדושין קדושין, ונראה לפום ריהעא דפליגי
אחדדי, וז"ל שיש ליישב דבריהם שהכל הולך אחר נוסח התקנה,
שאם המתקנים תקנו בחרם עיר שגזרו חרם על מי שיקדש בלא
עשרה או בלא אביה ואמה וקרוביה וכיוצא בזה, אע"פ שעבר על
החרם ותקנת הקהל, מ"מ קדושין קדושין, מידי דהוה אמתקנה חייבי
לאוין ושניות וכיוצא בזה כו', ועי' איתא במדברי דאע"ג דעבר
אמתקנה דרבנן מאורי הגולה קדושין קדושין, וכן משמע מדברי
מהרי"ק דצב"ג מיירי, ואם תקנו בחרם עיר דכל המקדש שלא
בעשרה וכיוצ' לא יהיה בקדושין ממש כאלו לא קידשה מעולם,
נראה שקדושין אינם קדושין, דכיון שהמקדש אדעתא דרבנן מקדש
שיהיו הקדושין קיימים ובעלים לפי דעתם, והם אמרו ותקנו שהמקדש
צב"ג לא יהיה בקדושין ממש, הוה כמעות מתנה והפקר, והקדושין
בעלים מעיקרם ואין בהם ממש כלל, וגם גט אינו לריך.

ב. דעת האחרונים להלכה. במשפטי שמואל סי' פ"ג דפ"ה ד' כתב
באחד מהטעמים שנגללו יש לבטל הקדושין בנידון, משום
שיש שם תקנה במעמד חכמים וממונים ורוב עם, שהמקדש בלא עשרה
יהיו קדושין מופקעים ובעלים, וכבר האריכו בגדולים שכתב צ"ד יפה

(ק) גם בשמן המשחה סי' ס"ט (השוני) כתב ש"ל שאם היה תריב"ש רואה
תשובת הרשב"א סי' תקנ"א, היה מתיר אף למעשה, דמדלא הביא כלל תשובה
זו ודאי שלא ראה אותה וכו'. וכ"כ בסי' ובפור דבש סי' ו' דף ק"ו ד.
(קא) גם בשלה"ג המובא באות הקודם כתב דנראה שהמהרי"ק יורה שבפירשו
שלא יהיו קדושין אינה צריכה גט. מהו עי' במשפט צוק ח"ג סי' ו' דף ב' ע"א
דנקט דמכיון שמהרי"ק סתם ולא חילק בדבר זה, נראה דס"ל דאפילו כשפירשו

אוצר

סי' קיג אות ב

הפוסקים

כוונת המתקנים לא היתה לזעל הקדושין ולהפקיע כוחם, דל"כ למח היו לריכוז לנזר גזירת חרם על המקדש והמתקדשת, הניחא על העדים, כדי שלא יחתו יד לפושעים, אבל המקדש והמתקדשת הלא היה די להם צעשם שלא יהיה שום העמדה וקיום לקדושים, א"ו דמה שחיקנו שמפקירים כספו והקדושין פסולים וזעלים, כל כוונתם אינה אלא לאיים ולקיים גזירת החרם וכו' קא.

וכן כתבו להחמיר בחקנת הפקעת קדושין, בתשובת הר"א קאפסאלי צוקן אהרן סי' ג' דף ע"ג עור ב', תשובת הרב יהודה חן צו"ה ה"ו סי' ע', עין משפט (להר"א הלוי) סי' ג' דכ"ה עור ב', חכם נ"ב סי' קכ"ד בחוק הדברים, שמש לדבר ח"א סי' ו' ד"ז א', דבר משא (להר"מ אמריליו) ח"ג סי' ז', אדמת קדש סי' ל"ט וצ"ד ד', קצור פסקי הלכות (לזעל מרכבת המשנה, שצ"ה חכם ל"ב), עמק המלך סי' ע', נחמד למראה לירושלמי פ"ה דיעומת ה"ל ב' ד"יו פ"ב, אשר לדוד דל"ה, כך של רומי סי' י"ז דס"ב ג', שמו יוסף סי' ר"ב, ונחיצות השלום נח"ב י"ג סעיף ח'.

ומה הדין לדעת זו כשנתקדשה לפני, בתשנ"ז ח"ב סי' ה', אחר שהאריך דמזרש הכלכה נראה דאפשר לחקן שלא יהיו קדושין קדושין, אלא שיש להחמיר למעשה, וא"כ ראוי לדון צד הכלכה למעשה שאם רוצה לכוון לריב קדושין אחרים [וכג"ל בזה הקודם], כתב עוד דאם פשטה ידה וקיצלה קדושין מאחר לריב גט משניהם, ואם הראשון גירש יכול השני לכוון בקדושין אחרים, אבל שכשני גירש והראשון יכנס יש לחוש שמה יאמרו שחזרו גרושתו מהאירוסין, כדמוכח בגיטין פ"ע ב' וכו'.

גם בשו"ת מהרש"ך ח"ד סי' נ"ג כתב דמכיון דמדברי הרשב"א והריב"ש נראה שהעובר על הסכמה בזה קדושין אינם קדושין כלל מדינא, ורק לחומר הענין ראוי להחמיר ולדון בקדושין אלו כדון קדושי ספק כו', א"כ עולה מזה, שיגרש הראשון כיון שקדושיו הם קדושי ספק, וישא השני שקדושיו הם קדושי ודאי.

וכן דעת העני ארזים סק"ע, שכתב דנראה דאף שכתב הרמ"א דיש להחמיר לענין מעשה, מ"מ טוב לעשות חקנה זו, ומכאן לענין שאם קידשה אחר שלא נגד החקנה, הרי קדושיו קדושין דאורייתא, כיון שקדושי הראשון שהיו נגד החקנה לאו קדושין דאורייתא נינהו, וא"כ הדין הוא שמגרש הראשון ונושא השני, אבל להראשון אסורה אפילו אם יגרשה השני, וע"כ נוכל לזעל מעשה.

ויש שכתבו דאפילו להלכה לריב גט ולא רק משום חומרא. צו"ה מהריב"ל סוף ח"א כתב דל"ע צמ"כ הריב"ש שיש להקל להלכה בקהל שחיקו שהמקדש שלא צפוי עשרה כו' יהיו קדושין נפקעים וזעלים, וסמך על חש"כ ר"ח דכל צ"ד קצוב צעירו וכול להפקיע ממון, דהלא התוס' והרא"ש והר"ן כתבו צמ"כ ר"ח דצטין צ"ד חשב וגדול שדור כו', ורק הרשב"א בקדושין כתב דמכאן צ"ד רצה באחרים ושכן דעת ר"ח, ויש הסוברים דדוקא רב אמי ורב אסי ודכוותיהו א"למי להפקיע ממון, אבל בדורות הללו אפילו הגדולים שדור לא א"למי להפקיע ממון ולהפקיע הקדושין כו' קא, וכיון

ממון של זה שלא כדון לכתוב עליו פרוכבול, אבל מה שעושים בני העיר בעירם לענין תקנותיהם הרי הם כב"ד דר"א ור"א ועדיפי מיניהו, וא"כ הביא דברי ר"ח דכל ב"ד קבוצ בעירו יכול להפקיע ממון, וס"ם וכ"ש הקהל, הרי דאציקרא אין לדמות נ"ד לפרוכבול, משום דהתם הוי עקירה שלא כדון, וכל הקהל לא הסכימו לזה, אבל צבור שהסכימו כולם לעשות תקנה שכל העובר עליה יופקר ממנו, הרי הצבור והעובר הסכימו מסוב דבונם לקיים התקנה, איך ודאי דבגון דא עדיפא הסכמת הצבור עליהם ועל זרעם מתקנות רב אמי ורב אסי כו', וא"כ הביא הריב"ש את דברי ר"ח למילף מיניה שביד הקבוצ יכול להפקיע ממון, כלומר דאילו לא נתעצרו הקהל בתקנה זו אלא ב"ד הקבוצ בעירו לחודיה,

ומצטלים אותם בעול גמור, השיב דמכיון דשאלה בזה נשאלה להרשב"א והריב"ש ושניהם הסכימו דמדין חורה חקנת קיימת והקדושין אינם קדושין כלל, ומ"מ לא סמכו על עצמם למעשה, איך אנו נוכל להורות הלכה למעשה בזה.

גם ביבין ובעז ח"א סי' קכ"ו כתב צידונו עפ"י התשנ"ז ח"ב סי' ה' [הג"ל בזה הקודם], דאפילו אם הקהל אמרו צעיר שיש מצטלים הקדושין של הנושא אשה על אשתו שלא צטין ה"אשונה, ואפילו אם אמרו צעיר שיש מפקירים הממון שמקדש בו, מ"מ מכיון דהוי איסורא ויש להסתפק אם אלים כח צ"ד שלנו צ"ד דרב אמי ורב אסי או לא, לפיכך עדיין לתומא ולא הוי הפקר וכו' קדושין.

ובח"ב שם (וכו' מאחזי צעל המחצר ח"א) סי' כ' דע"ה א' האריך דיש כח ביד הצבור להפקיע קדושין כמו לצ"ד, אלא שיש שכתבו שדבר זה אינו אלא להלכה אבל לא למעשה כו', נמא לפ"י אין להפקיע קדושי זה האיש, אלא קדושיו קיימים ואין לה להפטר ממנו אלא בגט.

וע"י בתשובת הרב גבריאל בן אליה צמטעני שמואל סי' פ"ג דפ"ה עור ב', שכתב צידונו שלא מלאו לבו לסמוך לזעל הקדושין עפ"י מה שכתב שאלה שיש ציניהם מקדמוניהם הסכמה ידועה ומפורסמת שכל המקדש שלא בעשרה וצפוי ח"א לא יהיו קדושין קדושין כלל, אם לא שיהיה מנהג פשוט ציניהם וסוכימו צעון הוראה זו כל גדולי הדור שצמ"כ ציניהם.

גם הלבוש בסעיף כ"ג כתב דל"ע דמדינא לא הו קדושין, משום דקיי"ל הפקר צ"ד הפקר, מ"מ לא ראו החכמים הראשונים לעשות מעשה להתיר צד גט, משום חומרא ח"א, וכן אנו נוהגים בכל מקום.

ובשו"ת מבי"ט ח"א סי' ר"ו כתב ג"כ צידונו, דאפילו אם הסכימו צעירי שקדושין שלא בעשרה לא יהיו קדושין, והפקירו הצ"ד ממון המקדש צמ"כ חכם שצ"ר, מ"מ כיון שהרשב"א כתב שעוד לריך להחייב צדד, והריב"ש כתב שלמעשה היה חוכך להחמיר, מי הוא שיצוא ח"כ שחייב דעתו להקל בקדושין באלו, ולא נשמע צדירות שצאו אחרים שיקולו צדד זה, כי לא סמכו הקבלות וצ"ח דיום על עצמם להפקיע ולהפקיר ממון לענין קדושין דחמירא איסורא ובעין צ"ד מומחים. וכ"ש צדירות שנתמעטו להצבות, ויהי לריך הסכמה כל חכמי הגלילות להקל כמ"ש הריב"ש, וא"כ יעלה על דעת שום חכם או דיון שצדורו להקל ולסמוך על הסכמתו.

וב"כ בשו"ת מהרי"ט ח"ב סי' מ', דהרי אמרין [צ"כ ק"ל ב'] אין למדים הלכה כו' עד שיאמרו לו הלכה למעשה, וכ"ש ה"כ דמא דשמעתא [היינו הרשב"א] כתב דעדין לריך להחייב צד, וגם הריב"ש סיים שלמעשה היה חוכך להחמיר וכו'.

גם בדברי דוד (להר"ד מילדול) סי' ע"ו דק"ל ד' כתב להחמיר בחקנת הפקעת קדושין. ושם צדק"ד ד' כתב צידונו דגם

קא בתשובת הרב משה סיני שם בס"י ע"ד השיב ע"ה, דאין זו סענה מספקת לחזק כח הקדושין האלו, דאם אתה אומר כן בתקנה הזאת, כך נוכל לומר גם בכל שאר התקנות שחיקנו כל קהל וקהל, דאפשר שדעת המתקנים לא היתה כי אם להגנים, ונמצא שאין תקנה בעולם שנוכל לתת לה קיום והעמדה וכו'. קא בתשובת הר"א אשכנזי והר"מ פאירו בגדים לב סי' ח', דף ל"א עור ב' כתבו, דמה שחלק מהריב"ל על הריב"ש מטעם שיש סיבירים ולא אלים להפקיע ממון אלא ב"ד דרב אמי ורב אסי דוקא כו', דבריו אינם מבינים כלל, דהלא הריב"ש עצמו כבר הרגיש בזה וכתב דאף דאמרין גבי פרוכבול דלמא כי חיקן הלל לדרי עלמא, כגון ב"ד דרב אמי ורב אסי, שאני התם שהיו להפקיע

אוצר

סיק קינ את ב-

הפוסקים

ותוכל להנשא בלא גט, והאריך בתחלה להוכיח דברי העיר וצית דיוס יכולים לקנוס ולהפקיר ממון, ולכן אם הסכימו אנשי העיר דכל המקדש שלא כפי תקנתם יהיו משוחיו מופקדים לאחרים וצרי הס בגזל בידו וצידה, תקנתם תקנה וקדושו אינם קדושין, דהויל בקדושה בגזל ובחמס שאינה מקודשת, ואף שבגטין ל"ז מ' משמע דר"ד דלמי כר"ב חמי ור"ב חמי יכולים להפקיע ממון, החם מיירי ב"ד לחודיה, אבל כל אנשי העיר וב"ד אלימי טפי, וכ"ש למאי דמפרש ר"ת דלאו דוקא ב"ד דר"ב חמי ור"ב חמי קאמר, אלא ב"ד חשוב שבדור וב"ד רבה דאחריה, הלכך ב"ד הקבוע בעיר דליכא דאליס מנייה וכול להפקיע ממון וכ"ש בהסכמת כל הקהל כו, ועוד י"ל דכל דמקדש אדעתא דתקנת הקהל מקדש, והויל כאומר הרי את מקודשת על מנת שיראה אצא, שאם לא ראה אינה מקודשת, ודברים שגלבו ובלב כל העולם הוו דברים וסתמן הוי כפירושן כדמוכח בזה"ל דפי' המבזל גבי הכיח דכלל הוי דורש לשון הדיוט וכו', וכ"כ הרשב"א והרא"ש בחשוכה וכן הכריע ריב"ש אלא שלמעשה הוי חוכך להחמיר, אם לא בהסכמת כל הגלילות כי הוי דלמטיין שיבא מכשורא, וסיים, לפיכך אם נמנו וגמרו כל אותה מדינה ורצויה עם הסכמת כל הקהלות או רובן לסמוך אהני אשלי רצוני לגזור ולקנוס כל המקדש כנגד תקנתם ולהפקיע הקדושין ולהפקידם, אענה אמן אחריהם ואכנס בשווי הקורה ולא בשיבא מכשורא, אבל בהסכמת קהל אחד מקהלות המדינה לבד לא תבא נפשי כבודם, שאין נראה להקל כל כך בקדושי תורה, ואש"ג שכל קהל וקהל נתייחד לעצמו, ומכאן דפי' דב"ד דאפילו בני תומות אחת יכולים להתנות ולתקן ביניהם ונעשים כעיר אחת היכא דליכא אדם חשוב בדיניהו כו, מ"מ לתקן כי האי גוונא לעולם [ולאפקועי קדושי תורה] לאו כל כמיניהו, וכ"ש דאפילו אי הוי מני לתקן כי האי גוונא ולאפקועי קדושי תורה, לא מני לאפקועי אלא ממון שלהם לבד, אבל ממון שאר הקהלות לא מני לאפקועי, ובשם מקדש לה אחד מכן, על כרחין הוו קדושין ואריכה גט, וא"כ מה הועילו בתקנתם, אדרבה אחי לידו קלקול וכו' וכו' מילי דרבנן ותקנתם כחובה ואעלולא, דליכא למימר דהני מאן דמקדש אדעתא דזה הקהל מקדש, דלא מקדש אלא אדעתא דכל הקהלות שבמדינה ולא אדעתא דיתידים, וכ"ש אם יש במדינה דתי דיוס גדולים מצית דיוס של אלו דלאו כל כמיניהו, כלל דמילתא דתקנה זו שב"ד אינה תקנה ואריכה גט. וע"ע להלן אות ט"ז מהדבר אליהו דשקבלה אחת לבד עושב תקנה כזו, יש בזה חשש מכשול, שהרואה שיואלת בלא גט יצוא להקל גם בעירו.

ג. אם יש לחלק בין תקנה שפורש בה שמפקיעים קדושין ומפקירים את כסף הקדושין, לבין תקנה שלא פורש בה הפקרת הכסף רק הפקעת הקדושין. נשמן המשנה סי' ס"ט (השני) כתב ליישב הסתירה בין ב' השוואות הרשב"א [המוצאות לעיל אות א'], דכסי' אלק ר"ו כתב שעוד לריך להתייבש בזה, ובסי' תקנ"א כתב דיש כח לעשות תקנה זו ושכן מלא לר"ב שריחא גאון שכתב כן, דכסי' אלק ר"ו מיירי שלא אמרו בהסכמת אלא שלא יהיו קדושין קדושין כמבואר שם בשאלה, וכתב הטעם דיוכלים להצטרף להפקיר

הביא מהריב"ש סי' רמ"ט דגם כשהסכימו רק רוב אנשי העיר עם תקנת טובי העיר מהני, וכתב שם דבניד מהני לכרע' משום דבתקנה שהיא למגור מילתא אפילו החולקים טוברים דיכולים רוב אנשי העיר לקנוס ולהחרימם, ובניד מקרי מגור מילתא שלא לענן בנות ישראל ותהיינה נחשבות כהפקר וכו'. גם במשפטי שמואל סי' פ"ג דפי' ד' כתב לדחות משי"ב מהריב"ל להחמיר מטעם דר"ת מצריך ב"ד חשוב, דדוקא התם הוא משום דאיכא אפקועי ממונא ובטול מצוה [דשמיטת כספים].

ובין דהוי ספיקא דאורייתא בערוה החמורה, מילתא דפשיעא הוי דהוי קדושין, ואפשר דאזלין בה לחומרא כדן ספק מקודשת לחוש נדברי הרשב"א והריב"ש שכתבו דכל ב"ד רבה באחריה בכל דור ודור אליס להפקיע ממון כו, ולבאורה הוי נראה לומר, דאף הוי דמטעם הפקר ב"ד הפקר לא מפקיעים קדושין בדורות הללו משום דלא אלימי להפקיע ממון, מ"מ יכולים להפקיע קדושין מטעם דכל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש, ובין שחלה הדבר בהם והם תקנו דלא ליבחו קדושין אלא [בפני עשרה, אינם קדושין, ובדאמרינן] כמח דוכתי שויה רבנן לבעולתו בעולת זנות ופירש"י שיש בהם כח לעשות כן דהרי חלה הדבר בהם, הרי דאפילו צריכה דלא שייך לומר דה הפקר ב"ד הפקר, אפי"ה הוי מופקעת משום שחלה הדבר בהם, א"כ בכסף נמי אף דלא אלימי להפקיע ממון מטעם הפקר ב"ד הפקר, מ"מ מטעם שחלה הדבר בהם יהיו המעוה מתנה מעיקרן ולא ליבחו קדושין, וכן נראה מחשבת הרשב"א המוצאת צריכו ירוחם כו, אבל כשנענין שפיר נמלא דסוף סוף ספיקא הוי ופלגתא דרבוותא, ולי"ע ברשב"א סי' אלק ר"ו שכתב להקל בצידונו מטעם דהפקר ב"ד הפקר וסיים דעוד לריך להתייבש בדבר, למח לא כתב להקל מטעם שחלה הדבר בדעת חכמי ודייני ישראל כיון שאמר דת משה וישראל, וכן נמי בכל דוכתי דאמרינן כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקיעוהו רבנן לקדושין מנייה, י"ע למאי אלתריך לן חרי טעמי, טעמא דהפקר ב"ד הפקר כמ"ש רש"י בפי' האשה רבה וטעמא שחלה הדבר בדעת חכמי ישראל, ונהי דטעמא דהפקר ב"ד הפקר לא סגי למקדש צריכה, מ"מ טעמא שחלה הדבר בדעת חכמי ישראל סגי למקדש צריכה ולמקדש בכסף כו, וכעת לא אוכל להאריך אלא להגיד דעת, דאפילו כשיעמדו בני קהל או בני הקהלות והדיינים והבכמים שבהם ויתקנו שהמקדש שלא בפני עשרה יהיו קדושין נפקעים ובעלים, אפי"ה אם יעבור אחד ויקדש שלא בפני עשרה, הוי האשה הכיח ספק מקודשת וזנים זה כדיוס הספקות להחמיר.

ובמשפט דק ח"ג סי' ו' דיי"ט טור ב' כתב שיש להחמיר כדן ההפקעה כסדרת הריב"ל, דמי יקל בערוה החמורה נגד סדרתו, והוי ספק. וצריך לחם סוכ"י כ"ח, אחר שכתב שבתקנת הקהלות בהפקעת הקדושין לא נעשה דה מעשה לעולם, הכיח ממחרצ"ל הניל דהוי ספק מקודשת. והביאו לנידונו בגנות ורדים כלל ב' סי' י"א. גם בחי"ד כלל ב' סי' ד' כתב הגור"ר בחו"ד, דכשיש תקנת להפקעת הקדושין, עבדו קמאי שלא לעשות מעשה להחליט ולהפקיע הקדושין מכל וכל, רק הדבר אללס בספק מקודשת.

והיש"ש בפ"ג דקדושין סי' כ"ב, כשדן לענין תקנות להפקיע קדושין, כתב בפשיטות שאין כח בידינו להפקיע קדושין מנה הפקר ב"ד, דלא אלימי וחשיבי דתי דיוס שלנו, ויש כמה דתי דיוס מקולקלים שיצאו להחיר הערוה שלא כדן.

ובשו"ת מהר"ם אלשקר סי' מ"ח, וגרמ צפ"ת סק"ל, כתב לחלק למעשה בין תקנת קהלה אחת לבד לבין תקנת כל הקהלות שבמדינה, שנשאל בקהלה שתיקנו דה דמי שיקדש שלא בפני עשרה והבכס בחוכם יהיו קדושין בעלים ומופקעים והכסף הפקר

היה יכול אליבא דר"ת, וסיים וכ"ש הקהל [נמנהני אליבא דכו"ע], ואילו נידון הריב"ש היה בתקנת ב"ד הקבוע בעירו בלתי הסכמת הקהל, יפה היה מהריב"ל משיג עליו, דהא יש חולקים, אבל הרי הריב"ש עסיק בהסכמת צבור עליהם, ולטופסת כתב אח"כ, וכ"ש אם עשו כן בהסכמת החכם והזקן שבעיר, דאיכא תרתי הסכמת הקהל וב"ד דאליס, וזה ברור בפשט דברי הריב"ש.

גם במקור ברור (להריב"ל קלע) סי' י"ט תמה על מהריב"ל, וכתב ג"כ מתחלה לחלק בין שהסכימו רק רוב הקהל לתקנת ב"ד, לבין שהסכימו כל הקהל בדבר כו"ע יודה, ושבוה איירי הריב"ש, ולכן לא הזכיר המחלוקת, אך שוב

אוצר

ס"ק קיג אית ג

הפוסקים

ועכ"פ אין מדברי מהרי"ט ראיה להחמיר בו, ואף דמהריק"ש [צערך לחם המוצא בס"ק זה אזה הקודם] כתב דבהפקעת הקדושין לא נעשה זה מעשה מעולם, ומכריז'ל כתב דהוי ספק מקודשת, אך לשון זה שלא נעשה זה מעשה מעולם, הוא מדברי התשנ"ץ הנ"ל המוצא צ"י, ולשון זה כתב גם מהר"ם אלשקר בס"י סי' [המוצא בס"ק הקודם], אבל שם מיירי בחקירה סתמית שחקנו שלא לקדש בו, אכן צענון הפקעת כסף הקדושין הרי כתב מהר"ם אלשקר גופיה דמהני כ"י [והמוצא בזה הקודם], ולפי"ז מה שקישר מהריק"ש דברים אלו עם מש"כ אח"כ בשם מהריז'ל דהוי ספק מקודשת, קישר זה אינו עולה יפה, דמהריז'ל חולק גם על תקנת הפקעה ויחיד הוא בזה כ"י, וגם הב"י בחשוכה סי' ו' [המוצא בס"ק הקודם] לא תמה על המורה שצנידונו אלא מפני שטעה צשיקול דעתו לדמות תקנות הקבלות עם הסכמת הפקעה כ"י, אבל אין מכאן שום הוכחה דכ"י ס"ל דגם בהסכמת הפקעה אין להקל בו, ואחר שכן להוכיח מסדר דברי הב"י בסוס"י כ"ח ומסגנונם, שדעתו מסכמת לתקנת ההפקעה, כתב שאין להכריע מדלא הזכיר תקנה זו בשו"ע, שחזר בו, או דלא ס"ל הכי, משום שצ"ע הבללים כתבו שיש דינים שהזכיר הב"י ודינא הכי הוא אש"י שלא הזכירם בשו"ע, כמ"ש ביד מלאכי כללי השו"ע אזה ד', ואפ"י לדעת הסוברים דמדלא הזכירם בשו"ע ש"מ שחזר בו, טעמם הוא מפני שהב"י מלא חולקים על סדרת הפוסק שהביא צ"י, ולכן השמיטו בשו"ע, אמנם צ"י תקנת ההפקעה שכתב הרשנ"א, לא נמלא עליו חולק צ"י זה וכו' ק'. ולפי"ז העלה שם דיש כח צידו לתקן תקנת הפקעת קדושין [והמוצא להלן אזה ט"ז].

גם הר"א אשכנזי והר"מ פארוזי בחשוכה צנידונו לב"י סי' ח' כתבו שיש לדון דמה שהעיד התשנ"ץ צ"י סי' קל"ג שלא נעשה מעשה אפ"י בהפקיעו הקדושין, היינו זקוק בהפקעה [לצד, גלי הפקעת כסף הקדושין צפירוש], אבל צמפקירים כסף הקדושין קודם שינתן לה לא העיד שלא נעשה מעשה, וכן נראה מדברי התשנ"ץ צ"י סי' ח' כ"י, ע"ש שהזכירו בזה. וכ"כ בהעלמות לב"י ח"א סי' י"ד דדעת התשנ"ץ והב"י הנ"ל.

ובתשובת הר"ח בלייז כבוד יעקב סי' ט"ו מוצא שהתשנ"ץ סי' ח' הנ"ל ס"ל דיכולים לתקן להפקיע הממון שינתן לה, משום דכיון שלא חלו הפקר הממון בהפקעת הקדושין ולא הזכירו הפקעת הקדושין כלל, אין צוה עוקר דבר מן החורה.

אולם מדברי היבין וזונו ח"א סי' קכ"י [המוצא בזה הקודם], מוצא דס"ל להתשנ"ץ יש להחמיר אפ"י כשהפקיעו כסף הקדושין. ובהכ"כ הב"י אזה ל"ז כתב כן דדעת הב"י [הנ"ל צ"י] ומאור דנש, דנראה שהסכים דאפ"י בהפקעת קדושין צפירוש אין להקל. וכ"כ דדעת מהרי"ט [וכנ"ל צ"י] ומאור דנש. גם בחשוכה צנידונו אזה לוצא צצירך משה סי' ל"ה כתב כן דדעת הב"י הנ"ל. וכ"כ בעל צרך משה בחשוכה כח"י שהוצא צצטרי עזרא סי' ח'. ובחצלים צנעמיים ח"ה סי' כ"ו אזה ג' כתב צצו"ד דממה שהשמיט הב"י

דברים אלו מדעתו והנסיים בדברי הרמ"א, ואחרי נפשו הלוש שהצחק דבריו, וראייתו, מדכתב דברים אלו בשם מהרי"ק שורש פ"ה, והרי מהרי"ק לא איירי אלא בתקנה סתמית שלא לקדש, אבל לא כשהפקיעו ממנו בפירוש. אולם הרי ידוע שציוני המקורות שברמ"א הם הוספה מאוחרת, [ע"י צ"י באוה"פ סוף כרך א' מהדורה שניה דקפ"ו ע"ב], ודיון זה שהפקיעו ממנו כבר ישנו ברמ"א דפוס ראשון שהוא בלי ציוני המקורות, וא"כ נפלה כל ראייתו. והציון מהמהרי"ק צריך להיות על הדין הראשון של הרמ"א דמיירי באמת בתקנה סתמית. ודברי הרמ"א בתקנת הפקעת ממון הם לפי דברי הראשונים המובאים בב"י וכנ"ל באות א', ומביאר מזה שהרמ"א הבין שאין חילוק בין תקנת הפקעת קדושין לבין תקנת הפקעת ממון.

להפקיע ממון הקדושין, והיו כאלו הפקיעו צפירוש, וזה צריך להתיישב עוד, אבל צ"י חקנ"א מיירי שהפקיעו צפירוש כ"י, [וכ"כ לתוך דברי הרשנ"א הנ"ל צ"י התפן חיים סי' פ"א אזה ח', ובחשוכה הר"א אשכנזי והר"מ פארוזי צנידונו לב"י סי' ח' דף ל' עור ד'], והתשנ"ץ צ"י סי' ח' אף שבהחילה כתב דאין אלו יכולים לעשות מעשה, כתב עוד שהרי לא אמרו בהסכמת הצבור צפירוש שם מפקירים הממון, וכן שמענו שלא נעשה מעולם כ"י, וא"כ לריבה קדושין אחרים כ"י, הוא ג"כ משום שלא אמרו בהסכמתם צפירוש שם מפקירים הממון, משו"כ נסתפק, אבל אם פירשו צפירוש והפקיעו ממון הקדושין, הפקיעו הפקעה, וכמו שהביא צסוף דבריו דברי הרשנ"א שהצבור יכולים להפקיע כ"י, וס"י שבהקנה זו נחצטלו הקדושין לגמרי, הרי מצור דיש כח צידם להפקיע ומצטלים הקדושין, אלא דצטין שיפקיעו צפירוש כ"י, ומדברי הר"י צ"י מוצא דאף כשהפקיעו צפירוש הממון יש להסתפק למעשה, אבל כיון שלא הביא דברי הרשנ"א דסי' חקנ"א י"ל שלא ראה אזה, ואם היה רואה אזה היה מחיר אף למעשה כ"י, וגם צצו"ת הב"י סי' ו' שחמה על השואל שר"ה להקל צנידונו, הוא רק על מה שסמך להקל ממה חשוכה הר"י צ"י אפ"י בשלא הסכימו להפקיע מעות הקדושין, והלא הר"י צ"י אף כשהסכימו להפקיע המעוה לא ר"ה לסמוך על דעתו להקל, וכ"כ צנידונו השואל שלא הסכימו להפקיע המעוה, וא"כ אלו נידון ידויה היה שהפקיעו המעוה צפירוש, היה הב"י מסכים וכו' ק'.

גם ב"י ומוצור דבש סי' ו' דק"י ח' כתב דדעת התשנ"ץ צ"י סי' ח' צורה דבהסכמת שהזכירו זה הפקעה מפורשת, חו ליכא לאסתפקין, ומש"כ דלמעשה היה חוכך להחמיר, היינו כיכא שלא הוזכרה צפירוש בתקנת הקבל שהפקיעו הממון רק שלא יהיו קדושין קדושין, אלא שאנחנו רוצים לפרש דצריכס שכוונתם להפקיע הקדושין ממה הפקר צ"ד כ"י, וכן מוצא דצבריו צ"י סי' קל"ג דכל ספיקו הוא כיכא שבהסכמת לא הוזכר זה ההפקעה כ"י, וכן דעת נכדו ציכין וצונו ח"כ סי' מ"י ע"ש, הן אמת כי צ"י כ' נראה דעת היבין וצונו להחמיר אפ"י כשהפקיעו ממנו צפירוש, משום דיש הסוברים דאין זה אלא להלכה אבל לא למעשה כ"י, ודבריו תמוהים, דלא מצינו שום חולק על מש"כ הרשנ"א צאופן שחיה ההסכמת צלשון הפקר כ"י, ועכ"פ הרי צ"י מ"י דעתו דכשפירשו צנוסס ההסכמת הפקעת הממון, נחצטלו הקדושין ואין לחוש כלל, אמנם צצו"ת מהרי"ט סי' ל"ט כתב דאפ"י בהפקעה צ"ד לא סמט לעשות מעשה כ"י, והביאו הכנה"כ בהצ"י אזה ל"ז, מ"מ לא יתכן למר שיחלוק מהרי"ט על כל הנ"ל, אלא שצחיות שאין זה נידונו של מהרי"ט, אלא שצא לחלוק על המורה שר"ה לצטל הקדושין מחמת תקנה סתמית שלא כתב צה הפקעת הקדושין [המוצא בס"ק הקודם], ע"ז כתב שזה דבר שלא נשמע מעולם, שהרי אפ"י בתקנת הפקעה כתב הרשנ"א שיש להתיישב כ"י וכ"כ בתקנה סתמית, אמנם לדינא בתקנת הפקעה הרי כתב הרשנ"א בחשוכה אחרת דמהני וכנ"ל,

ק' וצ"ש שסיים צנידונו, דמ"מ ודאי לא צבריונו עובדא להפקיע הקדושין כמבואר בסוסקים. וכתב צבני יצחק [להר"י אבואלעפאי] ח"ו סי' ט"ז צצ"ד ד' דנראה ברור דמה שסיים בשמן המשחה ולא צבריונו עובדא, לא אמר ה"י אלא בגזונא דנידונו, שלא נחפרש בהסכמתם הפקעת קדושין והפקר ב"ד לכסף הקדושין, אלא שהסכימו בחרם שלא תתקדש רק בעשרה ועליהם להענישם, אמנם בהוצא שהפקיעו בפירוש, הדבר פשוט דלבעל שמן המשחה צבריונו עובדא לכתחילה להפקיע הקדושין לגמרי. וכ"כ ב"י ומוצור דבש סי' ו' דק"ת ד', בדעת השמן המשחה הנ"ל.

ק' ע"ש בדק"ס א' שכתב עוד דמש"כ הרמ"א דאפ"י כשהפקיעו ממנו בפירוש יש להחמיר, תהי וזי לאו הרמ"א חתום עלה, ואיזה תלמיד טועה הוסיף

אוצר

סי' קכ אה ג-ה

הפוסקים

ספק גם הוא היה נוטה להקל דברי גס הריב"ש שעלו סמך הב"י להחמיר, מצוה דדבריו לדליתא היה מחיר אלא שלמעשה היה חוכך להחמיר, אי"כ כל שיש עוד ספק דיינינו להקל בסי"ס, ולירק צניזונו ספק זה להחיר מכה ס"ס, וסי"ס צניזונו הכוא מאחר שבעל נדיב לב עם בית דינו כתבו שלד היותר טוב יש לחוש להצריכה גט ופזין את המקדש ע"ז והמקדש מאן לגרשה, הסכימו להחירה בלא גט כלל, וכמ"ס אח"כ בספרו נדיב לב ח"ב סי' ח'.

גם צ"ל לירק ריעותא זו משום הסכמה לשאר ספיקות שהיו שם, וכחז שם שהסכימו אחר עוד כמה רבנים, וגם צ"ל סי' ט' וי"א שם, ובח"י סי' א' ז' ובחשבותו בדבר שאלו סי' א', לירק ספק זה לשאר ספיקות. ועי' גם בשערי רחמים ח"א פוסקי כ"ג ובשערי עזרה סי' ח', שזירפו ספק זה לסי"ס, והשיבו על דברי רבני ארס ליבא.

גם בחשבות הר"א אשכנזי ובר"מ פארוז צניזו לב סי' ח', שהשיבו צניזונו הפני יחזק ח"א סי' י"ד ה"ל, אחר שהאריכו בזה, הסיקו שהאשה הריא מותרת בלא גט, משום שיש לזרף את ההסכמה ה"ל, שעל ידה ילאו לרוב רובא דרבנותא מחשש קדושי חורה ולא צעיר גיעא אלא משום חומרא דרבנן כו', לעוד כמה ספיקות שיש כאן כו', וגם קשה הדבר להכריחו לחת גט וכו', ובעל נדיב לב כתב שם שהוא מסכים לדבריהם, כוונתו ובענייניו, שהיא מותרת להנשא בלי גט, ושכן דעת הר"מ רומאנו ובר"מ צניזונו צניזו.

וגם בישמח לב (לה"ר שמו"ה גאון) סי' ט"ז דל"ה ג' ופ"י ח' וי"ז, לירק צניזונו הספק שמה הופקעו הקדושין ע"י ההסכמה ה"ל, ועי"ס שהשיג על מקאת דברי הפני יחזק ה"ל, ועי' בספר לב נשבר (מצעל הפני יחזק) סי' ג' שכתב לישב השגותיו.

וב"ב לנרף צניזונויהם מעטם התקנה שהמקדש שלא בעשרה, או שלא בשעת נשואין, יופקעו קדושי, בשדה הארץ ח"ג סי' ג', ויהמר יחזק סי' קי"ז בשם דייני מארכאש, תשובה הר"י שרים בעולת איש סי' א', קרני ראש (להר"ר אבנאור) סי' ז' ד"ג ד', אשר לשלמה (להר"ש אבן דאן) סי' ז' דף י"א ג', תשובה הר"י לבעון דומ"ל צירושלים צירחון המעין עכ"ל ד"ב ח"י, רחמים פשוטים סי' א' דף ז' א' ונדפסה התשובה גם בישא איש סי' ט', משמרת הקדושין דף ו', תשובה הרב יעקב מאיר שם דף ל"ה, משפטי עזיאל סי' נ"ה ונ"ז, ישיביל עבדי ח"ג סי' ז' דע"ה ד' וח"ד סי' י"ד דס"ב ג', ויביע אומר ח"ד סי' ה' אות י'.

גם בתעלומות לב ח"ב סי' א' דף כ"ה כתב דלע"ג דצמקום שאפשר להשיג גט אין להחיר לכתחילה אפילו כשהפקירו הקדושין, עכ"פ סניף גדול מיהא בוי. וכ"כ בדבר אליהו (להר"א קללקין) סי' נ"ה דעכ"פ נוכל לזרף התקנה צמקום שיש ספיקות בגוף הקדושין. וכן מצוה צניזו קדושין סקס"ה, ע"ש מש"כ בזה.

ה. להסוברים דמהני תקנת הפקעת קדושין, אם זה דווקא בשקידש בבסא ולא בעל עדיון, או גם בשכבר בעל, או בשקידש בביאה. תשובה הר"מ צניזונו בשערי רחמים ח"ב.

קדושת יו"ט סי' ט', שהשיג עליו משום שיש לחוש לסברת האומרים שבסי"ס דפולגתא דרבנותא לא אולינו להקל מאחר שהכנה"ג לא התיר אלא בתלאת ספיק. והמחבר שם בסי' ל"ה דקל"א סור ב' השיב ע"ז דגם אם חיישינו לסברא הנ"ל, אכתי יש היתר הנ"ל, משום שיש ביד עוד ספיק דיוגא. ועי"ס בתשובת מר"י אלגזי השנה סי' ל"ה דקל"א ד', שהסכים שיש להקל בנדון ההוא, ולא פירש אם הסתמך גם על ההסכמה הנ"ל.

בצ"י בשו"ע לגמרי את דבר התקנה, מוכח שאינו מסכים לה.

ובישיביל עבדי ח"ג סי' ו' דס"ח ע"ב כתב דנראה שאין שום סתירה בדברי הכין וצנזו מס"כ כ' לסי' מ"ו, דגם צ"ל מ"ו דעתו להחמיר, כמו שנראה ממס"כ שם להדיא צוה"ל ואילו היה כתוב בהסכמת הקהל צפירות שהם מפקירים הממון היה אפשר לזטלם, ועכ"ז כתבו המחברים דאפילו כשהיה ההסכמה על אופן זה אין לעשות מעשה בדבר כו', אי"כ איך אפשר לנו לעשות מעשה כזה עכ"ל.

ועי' בחתם סופר ח"א סי' ק"ט, שהביא מהרב השאל צניזונו לכל הפוסקים לא פליגי אלא צלשון הפקעה, אבל אם יפקירו צפירות כו"ע מודים, וכחז דזה חמיה מאוד, דכי מאריה טעם מפקיעים, משום שהפקרם הפקר כו', וכיון שלא ראו לעשות מעשה בהפקעה, ה"ה בהפקר, אם לא צלשון כל הצורך ומעטם שותפים שהפקירו את של עצמם, והרבה יש לפקפק ע"ז כו', דבהפקר הצבור לירק להפקיר לכל כשמיטה כו' [וכאן הרי מפקירים בתנאי שלא יחזק צו המקדש], ועוד דכיון דלמירן דמה שיתן לה לקדושין יהי הפקר, הו"ל צריכה, ולא מהני דלאורייתא כו', ועוד דאם יקדש בדבר שלא צל לעולם בשעת ההפקרה, איך יחול ההפקר ע"ז כו', ועוד חונה על עצמם אבל הבאים לשם ממקומות אחרים מי הפקיר ממנום וכו'. ועי' בלוח הקודש דדברי המחמירים בתקנת הפקעת הקדושין, דצממה מהם מפורש להדיא דאפילו כשהפקירו ממנו ג"כ יש להחמיר.

ד. להמחמירים בהפקעת הקדושין האם אפשר עכ"פ לצרף זאת לס"ס או לסניף לשאר התירי. בשו"ת מהרש"ם סי' נ', אחר שכתב צניזונו טעמים אחדים להחיר, כתב דגם ענין הסכמת הפקעת הקדושין שתיקנו צעיר הריא שהמקדש צלי עשרה לא יהיו קדושי קדושין, יעשה סניף לחזק היתר צנושא כזה.

ובברך משה סי' ל"ג דקכ"ז ד', ונדפסה התשובה גם בקדושת יו"ט (למחרי"ט אלגזי) סי' ח' ד"ד ד', כתב צניזונו דע"י הספק שמה הקדושין צטלים מכה ההסכמה שהסכימו צעירו שלא לקדש צפחות מעשרה והפקיעו קדושו והפקירו כספו כו', דהלכתא כמ"ד דפקעי הקדושין, צצירוף עם עוד ספיקא דיוגא שיש כאן כו', יש לנו ספק ספיקא, וא"כ ליכא למהיש להניח קדושין קו', כ"ש בהצטרף גם עוד טעם כו' קח.

ועיין תשובה הרב יחזק הררי והרב אליהו שמעל רבני ארס ליבא, שם צ"ל ל"ה דקל"ז א', שחמיה עליו, דברי צ"י תשובה סי' ו' נראה שהסכים למש"כ הריב"ש דאפילו בהסכמת הפקר מעות הקדושין אין לסמוך להקל למעשה להוציאה בלא גט, וא"כ לדידן שקבלו הוראות הצ"י איך אפשר לזרף ספק זה, אולם צפני יחזק (להר"י אבנאורעפ"ה) ח"א סי' י"ד דע"ג ג' השיב על דבריהם, דברי רבו החולקים וכוזרים דמלרפ"ס לסי"ס אף דבר שפסק מין להחמיר, ועוד דאף המחמירים לא אמרו אלא צמקום שפסקו הוא בשו"ע אבל לא כשהוא רק בתשובה, ועוד דמה שהחמיר הצ"י הוא משום שלא היה צניזונו ספיקא אחריו, אבל כל שיש עוד

קו) בישיביל עבדי ח"ד סי' י"ב דנ"ט ג' כתב צניזונו דמה שהעלה בדרך משה לזון בסי"ס להחיר, ואחריו נמשכו רבני ירושלים בנדיב לב סי' ח' ופסני יחזק בכמה תשובות [כמובא להלן], דבריהם נאמרים רק במקום חשש ציגון ואין באפשרות להשיג גט מהמקדש, לא כן בנ"ד דכבר כתבו הבי"ד שאם נגזור להצריכה גט, הם ישיבו ממנו גט, ודאי שאין לנו להכנס בפירות דחוקות שלא להצריכה גט.

קח) עי' בתשובת מהר"ט אלגזי שם סי' ל"ד דקכ"ט א' ונדפסה גם בספרו

הפוסקים

סי' קיג אות ה

אוצר

תלוי בו, שאם רוצה להכיר את בניו מי ימנע ממנו, ואם אינו רוצה להכירם, אפילו באשתו שנשאת בדיית בחופה וקדושין עפ"י צ"ח, יוכל לומר שאינם בניו כדאיתא בשו"ע סי' ד' סעיף כ"ט.

אולם בחסם סיפר ח"א סי' קי"ח וק"ט, כשדן בדבר חקנה לצעל קדושין שנעשו נגד פקודת המלכות (ע"י ע"ז להלן אות ע"ז), כתב דאפילו לפמ"ש הרשב"א שרשאים בני העיר לתקן דמי שיקדש שלא בעשרה לא יהיו קדושי קדושין [כמוצא בזה ח"א], אין זו חקנה אלא לקידש בכסף ולא בעל, אבל לא כשגם בעל ע"י הקדושין בהם, דהרי בכתובות ג' א' איתא חונה קידש בכסף, דשייך בו הפקר צ"ח, קידש בציאה מאי איכא למימר, שווה רבנן לבעלתא בעילת זנות, ולא י"ל ששייך בחקנה הקהלות כל המקדש אדעתא דרבנן מקדש ושווה בעילת זנות כו' קא), כי לא מלאט לדרי בתראי אלא הפקר ממנו, אבל הפקר זרעו ולעשות בעילת זנות לא שמענו מהם, והרי י"ע מ"ל לחז"ל שיש כח ציד צ"ח להפקיר זרעו של אדם, דהלא בקרא בחיוב רק יתירם כל רכוש כו', וי"ל דנפקא לן מקרא דכל חרם אשר יחרם מן האדם וגו' מה יומת, דמכיון שיש רשות להמית כו', כ"ש שיש רשות להפקיר רק זרעו, והך קרא פשיטא דלא קאי אלא על מלך ונשיא כו', א"כ יוצא דלהפקיר זרעו לא מלי צ"ח בדורות האחרונים כלל וכלל, וי"ע יורו דזה כיון שלא מלאנו בפירוש להחיר, ואעפ"כ הואיל ולא מלאנו לי חצר צרה, ומסבירא אני אומר כן, איני מחליט זה, מ"מ כל הרואה לעשות מעשה להקל בערור נגד זה, יראה להביא ראיות להחיר כיון שאין היתור מפורש כו', וגם החקנה שכל אשה חסומה על עצמה הנאה הקדושין שבהם שלא כזה חק המלכות, לא מהני כשגם בעל כו' [כמוצא בס"ק שאח"ז], דאיכא למיחש שבעל לשם קדושין, ומ"ש דהכא קרוב לודאי שידע בנפשו שאין קדושי הראשונים כלום ובעל לשם קדושין, שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות, ועדי יחוד כן כן עדי ציאה, ולא לא יועיל שום איסור הנאה ושום חקון צ"ח שצ"ח לט"ע, וכמה ערמות ערמו האחרונים במקדש על תנאי כדי לפטור אשתו מיצום לתקן כמה תנאים בשעת בעילה כו', הרי דמצלעדי כל שום חקון אי אפשר להחיר אחר בעילה כלל כו' קא), א"כ נראה שצקידש והדר בעל, ונחשלו הנשואין ע"י פקודת המלכות, והלכה ונשאת לאיש אחר, הרי הוא בספק ובקרב לודאי איסור א"א כל יומיה, וכן צ"ח ספק או קרוב לודאי ממחרים.

ובשערי רחמים סי' י"ז האריך לחלוק על ה"ח בליות כ"ל, ואחר שהביא מהחתי"ם כ"ל, כתב דלפ"ז לא נשאר מקום לפקפק צ"ח, דמאחר שכנסו אותן לביתם דרך נשואין ונתייחדו בדרך איש ואשתו הוו מקודשות גמורות, ומה שהסיק ה"ח בליות דבהא דאמרין כן כן עדי יחוד כן כן עדי ציאה בעינן שיהיו העדים רואים אותם ובהם את העדים, לא נראה להקל מזה כו', גם מה שכתב דמכיון שיש איסור צבעילה זו מזה שעברו צה על חרם הצבור לא אמרינן צה אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות, אין מקום לדבריו כו', וא"כ יש לדון צ"ח דאף אם נניח שעברו על חרם הצבור באשת צנפס, עכ"ז י"ל דמכיון שדרך נשואין כנסו אותן לביתם, שפיר י"ל דלשם קדושין בעלו, ועוד שיש מקום ללמד דאולי מה שקידשו הוא משום שחשבו שאין כח ציד המורים והקבלה שצ"ח להפקיר ממנום ולהפקיע קדושי תורה כו', א"כ אין מקום לחשוב לבעלתא בעילת זנות, ושפיר יש לחוש דלשם קדושין בעלו כו'.

קא) ע"י בזה בחיובי חתי"ם גיטין ל"ג א', כתובות מהד"ק ג' ב', וכתובות

מהד"ת ב' וד', ובדברי מהריב"ל המובא לעיל אות ב'.

קיב) וצ"ח שדן לומר, שבמקדש בביאה אפשר ולא חסיר כל כך, כיון דאיכא רבותיו של רש"י ודברי שבמקדש בביאה הפקיעו רבנן לקדושין פיניה משום דרב מגיד למאן דמקדש בביאה וכו'.

ח"ב סי' ע"ז, צידדו שהצבור החקיני והחרימו שלא לקדש קידם שיעשו הנשואין צדיניהם לפני נשיא הארץ, והכריחו בכל צחי הכנסת שכל שיקדש קודם כו', קדושי בעלים והכסף הפקר גמור כו' ואינה לריבה גט, ואח"כ עברו אחרי אנשים ע"ז וקידשו בקדושי כסף ואח"כ כנסו אותן לנתייבם והרי הם כאיש ואשתו, האריך לדון דאף דלכאורה י"ל דכן כן עדי יחוד כן כן עדי ציאה, וכשנעלו לשם קדושין בעלו, דחזקה אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות, וכמו שפסק השו"ע בס"י זה סעיף ע"ז וס"י ל"א סעיף ט' וס"י ל"ח סעיף ל"ה לענין מקדש במלוה או בפחות משוה פרוטה ומקדש על תנאי כו', וה"ל דכוחה, משום שהצבור לא הפקירו רק הכסף אבל לא הפקירו בעילתו, [ועוד דאין יכולת ציד הצבור להפקיע קדושי ציאה ולעשות בעילתו בעילת זנות כמבואר בפוסקים קס), מ"מ יש לדון דשאני הא מהך, ותוכן דבריו הוא, דצ"ח מסביר דמכיון שהדבר נודע צדירות לכל אנשי העיר שהצבור הפקיעו קדושי כסף, ואעפ"כ לא נמנעו האנשים האלה מלקדש בכסף, מעשיהם מוכיחים עליהם או שלדעתם אין כח ציד הצבור להפקיע קדושי כסף, ולכן ודאי דכשנעלו אח"כ לשם קדושי כסף הראשונים בעלו, או דהגם שידעו שיש כח ציד הצבור להפקיע קדושי כסף, אעפ"כ קידשו בכסף ולא קידשו בציאה משום שלא ידעו הדיון שאשה מתקדשת בציאה, דלמה להם לקדש בכסף ולחזור ולקדש בציאה ולעבור שתי פעמים על חרם, וא"כ אפילו כשנעלו אח"כ, לשם קדושי כסף הראשונים בעלו כו', ועוד דאין סביר דהני צדיוני העוברים על חקנת הצבור וחרמם, מעולם לא ידעו ספר, ולא ידעו דין קדושי ציאה, וא"כ מסביר דלא שייך לומר גצוייהו שבעלו לשם קדושין כו', ועוד דהרי אח"כ נענו שמקודשת להם מכה קדושי הכסף ולא טענו שקידשו בציאה כו', ועוד יש לדון דמה דאמרין במקדש בקדושין פסולים כן כן עדי יחוד כן כן עדי ציאה, בעינן שיהיו העדים רואים את האיש והאשה והאשה רואים את העדים, ולא סגי בזה שידעו העדים שנתייחדו, או בזה שהדבר גלוי וידוע לכל שנתייחדו כגון שדרים יחד כו', וגם יש לדון דלענין יחוד זה בעינן שיעידו שיהיה הציד סגור במעול כו', וגם יש לדון דמכיון שיש איסור צבעילה זו מזה עצמה משום שעברו צה על חרם הצבור לא אמרינן צה אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות כו', (וגם בעינן החופה שיעשו הני צדיוני, יש לדון שאין לחוש לה כו'), העולה מכל האמור, שאין כאן קדושין, וזה להלכה ולא למעשה עד שיסכימו בעלי הרואה היושבים על מדין וכו'.

גם צנוה שלום (להר"א חזון) דמ"ט ע"ב, אחר שהביא מהשמהח לאיש [המוצא להלן] שצקידש ובעל אין אנו רשאים להפקיר זרעו, כתב ואני הארכתי במקום אחר, דאף צקידש ובעל אין קדושי קדושין אחר ההסכמה והתקנה, וע"י צו"ת הרא"ש [המוצא לעיל אות א'] שכתב דכל דור ודור אדעת מה שחקיני חכמי הדור למגדר מלתא מקדושין, ואין הקדושין חלים אלא לפי תקנתם, ואפילו אי קידש בציאה שוויה לציאתו זנות כו', א"כ כ"ש צקידש בכסף ואח"כ בעל, דודאי בעילתו בעילת זנות, כיון שהקדושין הם מופקעים, והוא לא כיון לקדש בציאה, ולא עשה התנאים הנריכים למקדש בציאה ק).

ובנאה משיב ח"א סי' ח' עמוד כ"ח הביא לנידונו דברי הנוה שלום כ"ל, וכתב דאין לחוש להפקיר זרעו, דהרי דבר זה

קט) מדברי בד"ס טור ב'.

קי) ובים הגדול סי' ע"ד כתב בתוריד שגם מדברי שי למורא סי' כ' נראה שצ"ח תקנת ההפקעה, הקדושין מופקעים אפילו כנסו ובעל, אולם ביטביל עבדי ח"ב סי' ו' דפ"ט טור ב' כתב דמשם ליכא ראייה.

אוצר

סי' קכ אית ה—

הפוסקים

ההסכמה אינם קדושין, אי"כ לא צעל לשם קדושין כו', וקצת דוגמא לא מהמשי"כ הב"י בס"י קמ"ט בשם הרי"ט סי' ו' צמי שנשא אשה בחוקי הגויים, דאפילו לדעת הסוברים דנכנסת אחריו דלשם קדושין צעל, צד"ז לא צעל לשם קדושין, דכיון שהתחילו בנשואין כחוקות הגויים ה"ל כאלו פירשו שאין דעתם לשם קדושין כדא משה כו', ומינה לנ"ד דאף שנשאה בחז"ק, מ"מ כיון שידע בהסכמה להפקעת הקדושין אחריו דלא צעל לשם קדושין, כיון שהתחיל בנשואין שלא כפי הדין כו', ועכ"פ מכיון שידע שאסור לקיימה, שבוט לאו המפורש בחורה אשה גרושה מאשה לא יקחו, י"ל שלא לשם קדושין צעל אף שקידש בחז"ק בעשרה כו', ומשי"כ צעל נאח משיב להחיר עפ"י דברי הנוה שלום דההסכמה של הפקעת הקדושין חושל להפקיע גם הציאח כו', אין לסמוך ע"ז כו' [וכנ"ל צאוח הקודם], ולכן ברור שאין להקל כלל בשאר ינדונים ולומר דההסכמה חושל להפקיע הציאח, כי אם ככה שנשא גרושה דנ"ד כפי החילוק המצוה, [דכיון שצ"ל"ה אסורה הציאח מעט אחר, י"ל שלא צעל לשם קדושין].

וע"ע משי"כ דזה בשאריות יחודה ה"ל סי' ג' וכו', וצאוח משיב ה"ל סי' ל"ו ושם ח"צ סי' ה'.

ו. להמפקיעים קדושין מחמת תקנה, אם היינו אפילו בשחמקדש לא ידע מהתקנה, (ואם נאמן לומר שלא ידע). צמי למורה סי' כ', צנידון שערערו על קדושין שנעשו מצלי שימלא שם ה"ח שיש לו עול קהל, והמקדש עומן שלא ידע מההסכמה הזאת, כתב דנראה שאין בקדושיו שום פקפוק כלל, משום דאומדנא דמוכח מתוך ההסכמה עולה, שלא חקנו את ההסכמה אלא לגדור פרץ בפני עושה עולה, ולפיכך לא חקנו ההפקעה אלא צמי שיעצור צמוד על ההסכמה, אצל לא צמי שלא ידע מההסכמה, וזהו שכתוב בהסכמה ואם חולי "חיד או ירשיע" שום אחד לקדש בלתי התנאים ה"ז לא יכיו קדושין כו' ק"ג, ואי"כ מכיון שהמקדש עומן שלא ידע לא הופקעו קדושיו, ונראה ודאי שנאמן לומר שלא ידע, מכיון שלא התרו בו בשעת הקדושין, דו"ל דודאי חילו ידע לא הוב שציק התירא ואכל איסורא, דנשלמא אם היה מקדש שלא צפני עשרה או שלא צרנון אציה ואמה, היה מקום לומר שלא ידע נאמן כיון שיש עורה צנאנים האלו, אמנם מכיון שקידש צפני עשרה וצראן אציה ואמה מה עורה היה לו צקריאח החכם, ואם באוכל נצילות לתצנן אמרו לא שציק התירא ואכל איסורא, כ"ש צאוח המוחזק באדם כשר, דודאי קושטא קאמר שלא ידע שצריך שימלא שם ה"ח שיש לו עול קהל, והדברים מוכיחים כן, דאל"כ למה לא ערערו עליו האנשים הנמאליים שם בשעת הקדושין, או איך לא ערערו עליו חכמי בעיר תיכף אחר הקדושין, אלא ודאי דאע"פ שזודה בהסכמה זו קצולה עליהם כל אנשי בעיר, מ"מ תנאי זה נשעבה מהם כו', ואי"כ אין לורך לחזור ולקדש אפילו מכה חומרא בעלמא, ואדברא אין נכון הדבר שיחזור ויקדש משום דכיו חומרא דאחי לדי קולא, ולאו דוקא משום שמוציא לעו על קדושיו ונשואיו וצירותיו להחשיבן כבעילות זנות, אלא דנפיק מניה חורבא למשרי ח"ל לעלמא וכו'. וכו"ד צקליור צנכ"ג הב"י אית ליה, דמכיון שכוונת התקנה היא לגדור בפני עושה עולה, לכן כשקידש בשוגג שלא ידע בהסכמה קדושין קדושין.

וכן בטיב קדושין (להר"ל הלוי) פ"ג כתב צנידון, דמכיון שהמקדש והמקודשת הם ילידי רוסא ופשוטים, אין סבדי שלא ידעו כלל שיש תקנה צירושלים אלא אחיו הספרדים שלא לקדש טרם הכיזה עת הנשואין, וצשוגג כרי הקדושין קדושין, וכמ"ש צמי למורה ופרי הארץ.

ובפרי הארץ ח"ג סי' צ' דכ"ז א' כתב כן לעני דברי הראש"ח ח"א סי' ס"ה [המוצא צס"ק הקודם], שכתב צנידון

סניף

כו', אי"כ בקדושי כסף והצעילה שלאחרים יס כדאי והותר להחמיר דמקודשות גמורות הן, וסדין דין אמת שאם נחצעלו הנשואין ע"י פקודת המלכות והלכה ונשאת, הרי היא באיסור ח"ל כל ימיה וכן צמיה ספק או קרוב לודאי ממרים כמ"ש החת"ם שם צנידון, ודבריו קיימים גם צד"ד.

גם צתשובה רבני ירושלים צשמחה לאיש סי' כ', אחר שכתבו שיש לתקן ההסכמה להפקעת קדושין [המוצא צאוח ע"ז], סימנו: שהתקן ה"ל הוא דוקא למי שקידש בכסף לצד, צרם אם קידש ובעל, אין אנו רשאים להפקיר זרעו. וכי"כ צישכל עבדי ח"ג סי' ו' דס"ע ע"א. וע"ע צאוח שח"ז.

וע"י בשאריות יחודה (להר"י מסלתון) סי' ד' שכתב דאין לסמוך עמשי"כ הנוה שלום ה"ל דההסכמה של הפקעת הקדושין חושל להפקיע גם הציאח כו', נגד רבני ירושלים שכתבו צשמחה לאיש [ה"ל] שאין אנו רשאים להפקיר זרעו, ומה גם שבוט שלום כתב שם צצמקום אחר האריך שהועיל בהסכמה אף צצעל, ואנחנו לא מאלנו דבריו צמקו"א, ואפשר שחזר צו מזה כו', ולכן אין להקל. אך צנאח משיב [ה"ל] צצפתחות לס"י ח' כתב צצעל שאריות יחודה ה"ל חזר צו צסוף ימיו, והורה צצמקום שיש ההסכמה להפקעת קדושין, שויה צצנן לצעילתו צעילת זנות ואינה לריכה גט.

ו. וכשהביאה אסורה גם מטעם אחר. צתשובה הר"מ טולידאני צסי חאת ליחודה סי' צ' כתב צצנידון ככן שלקח גרושה, או צנידון אדם שלקח אשה על אשתו, נראה דאפילו כשיש עמה וילדה לו ג"כ, נוכל להפקיע הנשואין על סמך ההסכמה של הפקעת קדושין שנעשו בלי רשות צ"ד, עפמ"ש בהכ"ע צסי קמ"ט צענין מי שנתיחד עם גרושתו, שאם הוא כהן, או כשיש לו אשה אחרת, [י"א שח"א] מותרת צלא גט כו', דמכיון צצנידון הובא אחריו אדם עושה צעילתו צעילת זנות, אי"כ כ"ש דאחריו כן צמקדש נגד ההסכמה, ולקח אשה על אשתו או גרושה לכהן וכיוצא צזה וכו'.

ובתשובת המחבר שם צסי ג' כתב דאף דלענין נשא אשה על אשתו, [צמקום שלא קיבלו עליהם תקנת חדר"ג, אלא שנצעים צעת הנשואין עם הראשונה, שלא ישא אחרת עליה], י"ל דחיישין צצעל לשם קדושין משום דאסיק אדעתיה שיוכל לקיימה ע"י שיפיים אשתו הראשונה צרלי כסף וכיוצא כו', מ"מ לענין ככן שנשא גרושה, מודינא ליה, דמכיון שאינו יכול לקיימה לא חיישין צצעל לשם קדושין, וסמכין על ההסכמה הפקעת הקדושין וחאת צלא גט כו', וצריך שם עוד סניפים צנידון.

ובנאה משיב סי' ח' כתב על דברי צעל חאת ליחודה ה"ל, דיש לפקפק צזה ולומר דדוקא צצעל סחם שלא גילה דעתו צצעל לשם קדושין, אז אחריו שחא לשם זנות צעל, אכן צד"ד צכהן שקידש גרושה ועשה חז"ק ח' צרבות צעשרה, אף ששעה שלא צרשות צ"ד, הרי צזה גילה דעתו שצועל לשם קדושין כו', דאם צאמת היה מתכוין לצעילת זנות, היה יושב עמה שלא צנשואין כו', ואי"כ לדעת הסוברים דאין צכה ההסכמה הפקעת הקדושין לעשות צעילתו צעילת זנות ולהפקיע הציאח [וכמוצא צאוח הקודם], אין להחירה צלא גט, אלא צצשעת הדחק יס לסמוך על משי"כ הנוה שלום [המוצא ג"כ צאוח הקודם] דאף צקידש ובעל, אין קדושין קדושין אחר ההסכמה והתקנה.

אך בשאריות יחודה (לצעל חאת ליחודה ה"ל) סי' ד' השיב ע"ז, דאופכא מסתברא, דכיון שידע שעפ"י הדין קדושין נגד

קינ) גם כנוסת הסכמת דמשק המובאת בכרך משה סי' ל"ג כתיב:

ותאיש שיצעה "בזדון" כו' לא יהיו קדושין קדושין.

אוצר

סיק קיג אות ז

הפוסקים

דס"ל דדוקא דעתו של האב קרובה אלל הבן ולא דעתה של האם.
 י. אם גם במקדש את המשוודת שלו הוי בכלל התקנה.
 בשו"ת מצ"ע ח"א סי' ר"ו כתב בנידון, דאפילו אם
 היתה ההסכמה בפירוש להפקיע הקדושין של המקדש שלא בפניה,
 בנ"ד היתה מקודשת, כיון דזה שקידשה היה משודך כבר עמה,
 דפשיטא שלא היתה כוונת המתקנים להפקיע קדושי המשוודת לו
 שהיא מזומנת להתקדש לו למחר תוך קהל ועדה, וכמו שכתבו
 בשאלה להרשב"א בסי' אלף ר"ו, קהל שעצו חתנה "מחמת הפירוש"
 דמי שיקדש אשה שלא במעמד עשרה לא יהיו קדושי קדושין כו',
 דנראה שלא היתה חתונה אלא על מקדש אשה שאינה משודכת לו
 בלי דעת אביה ואמה וקרוביה, אבל אם היתה משודכת לו לא היה
 נכלל בתקנה, אם לא שפירשו בפירוש שכללו גם את זה בתקנה כו',
 והיו חתנה זו כמו גדר למי שמקדש בשוק ולמי שמקדש בלא שדוכים
 דמנגיד לבו רב כדאמרין בקדושין י"ב ב', וכתבונת הר"ד אישכנזי
 בדרך אברהם סי' ב' דנ"ט טור ב' הסחיבו בנידון מהמצוי"ע ה"ל.

אולם בפני יחזק (להר"י אבולעפיה) ח"ב דפי"ג ע"ב כתב דאף
 שהמצוי"ע ס"ל דפשיטא שלא היתה כוונת המתקנים להפקיע
 קדושי המשוודת לו כו', מ"מ רבים פליגי עליו, וכמו שכתבתי בפני
 יחזק ח"א סי' י' דמ"ח טור ב', דהרי בשו"ת הרדב"ז ח"א סי' נ"א
 [וידפסה התשובה גם בח"ד סי' נ"א] היה הנידון במשודכת לו,
 ועל"ז דן שם אם נפקעו הקדושין מכה ההסכמה או לא, ש"מ דלא
 פליגי רבנן בהסכמתם בין אינה משודכת למשודכת וכלל גוויי חלה
 ההסכמה, וגם הר"ח בנבנשתי אף שספספו בנכ"ג הבנ"י אות מ"א
 צ"ן להמצוי"ע, עכ"ל בתשובתו צדוק ציעקב סי' י"ז, שנידונו שם
 היה במשודכת לו, דן אם יש להפקיע הקדושין ולפסול העדים
 מכה ההסכמה, ולא חש ולא נרגש שם מדברי המצוי"ע, ש"מ דס"ל
 בפשיטא דהאי חילוקא דהמצוי"ע אינו אליבא דהלכתא, ולפי"ז
 מוכרח שגם בעל עדות ציעקב בתשובתו בנידון ה"בא בסי' י"ח שם
 ס"ל דלא בהמצוי"ע ע"ש, וגם מהר"י בן המצוי"ע לא ס"ל לחילוק
 ה"ל, דהרי בח"א סי' קל"ח היה נידון במשודכת לו, והרי בכל
 ההסכמות שבשאלוניקי ובקושטא לא כללו בפירוש גם את המקדש
 למשודכת לו, ואעפ"י סובר מהר"י שם שיש להפקיע הקדושין
 ולפסול העדים מכה ההסכמה, ויש עוד כמה וכמה פוסקים שנידונו
 היה במשודכת לו, ואעפ"י אחר עלה לבעל הקדושין ולפסול העדים
 מכה ההסכמה, ולא הזכירו כלל חילוק המצוי"ע, וגם המצוי"ע
 גופיה חזרו לגזירה, דהרי בח"א סי' מ"ט סייע למהר"י ב' רב
 שביטל הקדושין בנידונו מכמה טעמים וציוויהם מכה ההסכמה,
 והנידון ה"בא היה במשודכת לו, ואעפ"י אחר עלה מהר"י ב' רב
 והמצוי"ע להפקיע הקדושין מכה ההסכמה אף שלא נכלל בפירוש
 בהסכמתם גם המקדש למשודכת לו, וגם מהר"ל ב"ה [במקור הדיון]
 אם נפקעים הקדושין מכה ההסכמה או לא [וכנ"ל בסיק
 הקודם אות א'], ומזה למדנו דמהר"י ב' רב ומהר"ל ב"ה ומהר"ם
 אלשקר לא נחלקו על מהר"י ב' רב אלא [במקור הדיון]
 אם נפקעים הקדושין מכה ההסכמה או לא [וכנ"ל בסיק
 הקודם אות א'], ומזה למדנו דמהר"י ב' רב ומהר"ל ב"ה ומהר"ם
 אלשקר והמצוי"ע עלמו כולם שוים בזה שאין לחלק בתקנה בין
 משודכת לו או לא, אי"ב ואלא שאין מקום עוד לחוש ולהחמיר בנ"ד
 מכה חילוק המצוי"ע בסי' ר"ו ואין להכניסו בכלל ספק להחמיר כו'.
 ובנידונו ה"בא, דעוד נראה ברור שבנ"ד כיון שגם השדוכין היו
 בהבדל רק יום או יומים קודם הקדושין מאחר שכבר הוא נשוי
 אשה ראשונה בעירו והשבע לה שלא ישא אחרת עליה, וגם כשכח
 לפה החרו בו הכ"ד לא לקדש אשה אחרת כלל כו', אי"ב גם המצוי"ע
 בסי' ר"ו יורה שחלה ההסכמה על המקדש הזה ועל עדיו, אף שהיה
 משודכת לו, משום דחיל בחר טעמא דהמצוי"ע שם, שנתן טעם
 לחילוקו משום דעומדת להתקדש לו למחר תוך קהל ועדה, משאי"ב
 בנ"ד

סוף להקל מכיון שהמקדש היה אסור לקדש בפחות מעשרה מלד
 הסכמה החרס כו', דשאלו הם שהמקדש ידע מההסכמה ההיא,
 משאי"ב בנ"ד שהמשדך נא מעיר אחרת, ואפשר שלא ידע מההסכמה
 זו, ואי"ב לא מקרי עובר על החרס. ועי' בשו"ת הר"א מנחם ושו"ת
 הרדב"ז המובאים בסיק ה"ל.

מיהו עי' בשמן המשחה סי' ס"ט (השני) שכתב בנידון, שאין
 למר דמכיון שלא ידעו העדים והמקדש וקרובי המהקדשת
 מהחרס, אי"ב לא עברו, לא היא, דאף שלא ידעו, עכ"פ מעלו בחרס,
 וכתב במשפטי שמואל סי' פ"ג דאף שלא ידעו הופקעו הקדושין קידה,
 ומה גם שבנ"ד כבר שלא הרב בזה החרס וכתב החרס שלא יקדשו
 את הקטנה ה"ה. ועי' מש"כ בזה בפני יהושע (שכ"ס) שני המאורות
 בגדולים) סי' ע"ז דקיי"ב ב'.

ועי' בחת"ם ח"א סוס"י ק"ט, דאחר שכתב בנידון שיש להפקיע
 בזה מעשה ב"ד את כל הכסף שינתן לשם קדושין שלא
 יהיו כוח המלכות [כמובא בזה ע"ז], שייס בן צמוד "הן בשוגג
 ואפילו בלאונס". וכ"ה גם בנוסחי התקנות שכתבנומות לב ח"א
 סי' י"ד דס"א ע"א, נהר מלרים דקיי"ג ע"א, ומאור דב"ס סי' ז'
 דקיי"ב ע"ב.

ובמשפטי עזריאל (שנ"ד חשכ"ד) סי' ס"ה דרע"ג כתב דהיות
 שנסתפק אם תקנת ירושלים שלא לקדש אלא בפניה
 היא בחוקפה גם עתה שכל הישוב אינו יודע ממנה כו', לכן חידש
 אותה בתל אביב בנדר שפירסם בשנת תרע"ג יחד עם מוהר"י
 בכהן קוק וכו', ועי' ביטול עבדי ח"ג סי' ז' דע"א ד'.

ח. כשרק קצת אנשים טעידים שנתקנה תקנת בטול קדושין,
 אבל הרוב אינם זוכרים זאת. במשפטי שמואל סי'
 פ"ג דפי"ג א', אחר שכתב טעם לבעל הקדושין בנידון משום
 שהעידו עדים זקנים שהם זוכרים שנתקנה תקנה בעיר ההיא
 במעמד רוב עם שהמקדש בלא עשרה יהיו קדושי בטלים, כתב דאף
 שלא מאלו תקנה זו זכרה צפי רבים, מלבד העדים ה"ל, אין
 להסתפק לומר שמה לא כך היתה התקנה דאי"ב היו הכל זוכרים
 אותה, משום דמכיון שהעדים האלו מעידים ע"י חרס בפני ב"ד
 שידועים גדולי צלי ספק שכן היה המעשה, למח נגרע כחם מכל
 ב' עדים הבאים להעיד והורגים ומחירים ואוסרים על פיהם וכו',
 ולמה נחשדם שהם מעידים שקר כו', ע"ש שהאר"י בזה. מיהו
 עי' בזה הקודם מכמה אחרונים שכתבו דשמהמקדש לא ידע
 מהתקנה, אין בקדושין שום ריעותא.

ט. בשתיקנו לא לקדש אלא ברצון קרוביה היותר קרובים
 אליה, ואמה רוצה ואחיה מוחים. בלעני האפ"ד
 סי' כ"ז אות ח' בנידון שהיתה תקנה שלא לקדש שום אשה אלא ברצון
 קרוביה היותר קרובים אליה, כתב דנראה שבאין לה אב ויש לה אב
 ואחים, ואמה מתרנית, די לנו בזה אף שהאחים מוחים, דמלבד
 שהסביר מנרעה שהאם יותר קרובה לבנה ולבנה מהאחים, ובגשון בני
 אדם הוא [ג"כ] נקראת יותר קרובה, וכתב הרשב"ע בסי' ר"ז דכשאלו
 משתפקים בזה דבר בשער ארלין אחר לשון בני אדם ע"ש, הרי
 גם בגשון חורה האם נקראת יותר קרובה מהאחים, כדמוכח בב"ב
 ק"ח ב' וק"ט ב' לענין ירושה ע"ש, וכתב מהרש"ם בחי"ד סי'
 ל"ג דילפינן מלשון חורה לשון חתנה כו', ועי' במטה שמשון סי' ר"י
 ה"ה"ע אות י"ג שכל הפוסקים חולקים על המצוי"ע ח"א סי' ש"ט

קידה בן מבואר במש"כ במשפטי שמואל שם, דאף שרוב אנשי הקהלה
 אינם זוכרים שנתקנה תקנה זו, מ"מ מכיון שיש קצת מהם שזוכרים זאת, מהני
 לבטל הקדושין, כמובא באות שאח"ה.

אוצר

סי"ק קיג אות יג—

הפוסקים

הקדושין כהנא מפני חמת אבי המשדכת [האחרת, שאינה הגונה לו, ונשדכה לו אחר שהפליג בו יותר מדאי ^{הוא}]. וכו'.

יג. להמחמירים בתקנת הפקעת קדושין אם אפשר לבטל לגרשה. נחשיבה הדין בית הללמי צננת ורדים כלל ב' סי' י"ב שכתב בנידונו, דלא מציעא שאין כח בהסכמת העיר — שיקדש בפני עשרה ובפני החכם — להפקיע קדושי חורב למי שעבר עליו, אלא שאם כנס או נשא אין כופים אותו לגרש, שלא יהיה כח בהסכמת העיר גדולה מהקנת רגמיה שלא ישא אשה על אשתו, דמי שעבר עליו ונשא אין כופים אותו לגרש בו, וכמ"ש הרא"ש סי' ח"א סי' י"ד דלפי' שעבר על גזירת הקהל ונשא אשה על אשתו אין כופים אותו לגרשה שאין להחזיר ח"א לעלמא בגט מעשה. וכן מצוהר בשמש נדקה סי' ב'. וכן משמע ברוב"ש סי' רל"ב. ועי' בשו"ת מהריב"ל ח"א סוס"י י"ח.

מיהו עי' בחיי אברהם (להר"א קובץ) סי' א' דכ"ג א' ונדפסה התשובה גם בבאר מים חיים (להר"ר חני' מולירי) סי' י"ב, שכתב בנידונו, דנראה דע"כ לא. אחר הרא"ש שאין כופים אותו לגרש, אלא בעובר על חר"ג שלא ישא על אשתו, או על הבצועה, ולכ"כ קדושי קדושין אלא שהוא עבדיו, וכיון שקדושי קדושין אין כופים, אבל צ"ד שעבר על חרם הקדמונים שלא לקדש אשה בפחות מעשרה, דאיכא להקט הפוסקים הסוברים שאין כאן קדושין כלל דלפקיעוהו רבנן לקדושין מיניה וא"ל גט, אלא משום דאיכא כמה מרבוותא הסוברים שאין כח צ"ד להפקיע הקדושין, מלכין לה גט מספק, בהא ודאי יורה הרא"ש שטופים אותו, ואח"כ שגם צ"ח פליג הרא"ש, יש לעשות ספק ספיקא, ספק אם הלכה כהפוסקים דס"ל שאין כאן קדושין כלל וא"ל גט, ואח"כ דהלכה כהפוסקים דס"ל דחיישין לקדושין אפילו במקום דפירשו בחקקה, דלמא הלכה כמהרש"ד סי' ח"א סי' קל"ג שכתב דמי שנשבע לארוסתו שלא ליקח אחרת וכלך וקידש אחרת, דכופים אותו לגרשה כיון שעשה שלא כהוגן, והביא ראיה מהרש"א [סי' חקמ"ט] שכתב בנידונו דכיון שלא עבר על החקקה, למה יחייבוהו לגרש, דמשמע שאם עבר על החקקה מחייבים אותו לגרש בו, הכלל העולה, שיכולים לכוף אותו עד שיגרש, אלא שמפני חומר הענין לא יכופו אותו בשוטרים אלא יעשו הכפיה הקל הקל תחילה וכו' ^{הוא}.

ועי' בסי' אשר לשלמה (להר"ש אבן דנאן) סי' כ"ט שכתב בתו"ד, דמה שמאלטו לרבותינו בספר החקקות [הנדפס בסי' כ"ט חמר ח"ב סי' ל"ד, והביא לנידונו גם במשפט ודקה ביעקב ח"א סי' י"ח] בחקקה שהקדושין יהיו צמעמד חכם מחכמי המעמד, והמקדש שלא כפי החקקה ישאר צבית האסורים עד שיהן גט, נראה דטעמם הוא דס"ל שהמקדש כנגד תקנתם אין קדושין קדושין ואינה לריבה גט, כמ"ש הריב"ש סי' שצ"ט [המוצא בלוח א'], אלא שלחומר הענין להריבה גט, משום שהריב"ש עלמו לא רצה לסמוך על עלמו אם לא בהסכמת כל חכמי הגלילות, א"כ אחי שפיר מה שתיקנו שישאר צבית האסורים עד שיהן גט. וכן מצוהר ברחמים פשוטים סי' א' ד"ד עור ב'. ועי' בפני יחזק [להר"י אבולעפיה] ח"א סי' י"ד, שכתב בנידונו שבעל נדב לב כתב לו בתחלה שלד היותר טוב יש לחוש להלכריכה גט וכופים אותו ע"י. ועי' עוד בלוח ש"ח.

ואם

אלא ברצון קרוביה ועפ"י חכם ואנשי קהלה בו, א"כ ראוי לעשות עמו שלא כהוגן. וכתב במשאת משה סי' י"ז דקני' א' שיש להביא סמיכה לרבני מהרש"ם ממה דמבואר ברא"ש בתשובה כלל ל"ה, ובשעשה שלא כהוגן או מודדים לו בדרכו בעילא כל דהו.

צ"ד, דבדלתי משדכה כזאת אינה עתידה כלל להתקדש לו למחר חזק קהל ועדה, דלא יתכן שיתחברו הצ"ד לעשות כן וכו'.

גם בקונטרס משמרת הקדושין דף ח"י, אחר שכתב בנידונו דהיה עפ"י הסכמה כ"ל, כתב דאף שבצ"ד היתה משדכתו, מ"מ אין לחלק בזה, וכמ"ש בפני יחזק [הר"ל], והוסיף שכן נראה גם בשו"ת מהרש"א סי' חק"ג, שו"ת הרא"ש סי' י"ז, דבר משה (להר"מ אמריליו) סי' כ"ה, פרי הארץ ח"ג סי' ב', ושער אשר ח"א סי' ל"א, שדנו שם מלד החקקות, אע"פ שנידוניהם היו במשדכת. ובאבני האפד סי' כ"ה אות ל"ט כתב שגם בדברי שמואל סי' ג' וי' דן מלד החקקה, אע"פ שבנידונו היתה משדכת.

מיהו כשהתקנה היא שלא יקדש אדם קודם זמן הנשואין, הביא צמח"ט שם דנראה מהתשב"ץ ח"א סי' קל"ג, דגם משדך ומשדכת הוי בכלל חקקה זו.

יא. והמקדש את יבמתו. עי' בגנת ורדים כלל ב' סי' י"א, שכתב בנידונו, שחכם אחד ענין דמכיון שיש לנו הסכמה שאם לא היה שעת הטובש לכחז שטר השדוכין, ורואה לקדש כי ירא שאל יקדמונו אחר, יקדש בלופן שיהיה ברכת אירוסין בפני עשרה ובפני החכם, והיבם הזה לא עשה כן, א"כ קדושי מצועלים בו, והשיג עליו, דלפטר לומר שקדושי יבם אינם בכלל ההסכמה, לפי ששטר שדוכין של יבמה כמאן דכתיב ומונה בקופסא הוי, דכרי הכחז חומר יבמה יבא עליה, ואמרין בעלמא דמלוה דכתיבא באורייתא כמאן דכתיבא בשטר הוי, א"כ חשיב כאלו שידך וכחז שטר שדוכין וכו'. והסכים עמו הרב דוד חיים בית הללמי שם בסי' י"ב. והרב יעקב פראג' בסי' י"ג שם כתב בנידון הרא"ש, שגזירת ההסכמה כיון שתיקנוה מחמת הרמאים שצאים לצנות ישראל צמרמות ונבלים ללכדן ברשת הקדושין שלא מדעתו, לא שייכה אלא באשה בעלמא שקונה אותה קנין כספו והיא צרונה מקנה את עצמה לבעל, משא"כ ביבמה דמכיון שכבר הקנה לו מן השמים ובעל כרחו זוכה בה ומן החורה אינה לריבה קדושין, ורק מדרבנן נר"ך לקדשה, ואם עבר וצא עליה בלא קדושין קנאה קנין גמור ואינו נר"ך לחזור ולקדשה אח"כ, לא שייכה בה גזירת ההסכמה כלל, והוסיף עוד נראה דמכיון שקדשה בשעת נשואין, הרי הוא עושה כוונת ההסכמה, שאין לך פומצי בזה, שכלל נשואין מלויים שם רוב הקהל וליכא שום חשש מרמה ותחבולה בו, ועוד דמכיון שכבר הכניסה לחופה אינו בכלל גזירת ההסכמה, דכרי אינו מחזר בהסכמה אלא המקדש וכו'. וכע"ז כתב גם בשמש נדקה ח"ב סי' ב'.

ועי' בנדיב לב סי' כ"ב, לענין מה שהסכימו צירושלם לא לקדש אשה אלא בשעת נשואין, שהביא שם שסברו דאפילו יבמה נכללת בזה, והוא השיג עליהם.

יב. כשהמקדש לא התכוון לעבור על התקנה, רק שתיה לו הכרח לקדש נגד התקנה. כתב צ"ד דוד (להר"ד קאראסו) סי' ג' דף ה' ע"ב בנידונו, דאף שיש שם הסכמה שלא לקדש אלא בעשרה, חזק קדש רק בפני ב', מ"מ אין עליו שום קנס, משום שהם לא קנסו אלא לאיש שיעשה צדון לעבור על ההסכמה, והרי צ"ד פשיטא שאינו מזיד ואינו עובר, ואדרבה כוונתו לישא אשה היגנה לו ולקיים מצוה אמו, והוכרח לעשות

קטו) מדבריו הקודמים.

קטו) ועי' במהרש"ם חאה"צ סי' י"ב, דאחר שכתב בנידונו צדדים שונים לבטול הקדושין, ושמשום כך יש לכפותי בכל מיני כפיה שבעולם לתת גט, דדי לנו שנחמיר להצריך גט ולא שנחמיר עוד שיהיה ברצונו בו, סיים וכ"ש לזה שראוי לסרו שהוא עשה שלא כהוגן שעבר על חרם קדוש ששום אדם לא יקדש

אוצר

סיק קיג אות יד—סז

הפוסקים

והרב הג"ל דן לתקן שהב"ד יפקידו כסף הקדושין של המקדש נגד מה שכתוב בזה הג"ל.

והחת"ם תמה עליו, מדוע נקוט בתקנה זו שהיא חלויה בלאלי רבנרי כו', ושצדק התקנה המוסכמת הכתיבה ברש"י רמ"א ויש"ש, ללמד לבנות ישראל לאסור על ענין הנאח הקדושין [פי' ע"ז בס"ק שח"י], דהיינו שיוכרז בפומבי בחרם גמור על כל איש שיביא שורר בביתו ללמד בזה דיוס שגדל וחגיגה לעונת נדרים שחאסור עלמה הנאח הקדושין שיבואו לידה ואפילו מדעשה אם הם שלא כדת חק המלכות, וראוי שיוכרז כך בכל רביע שנה כדי שלא יבואו לידו שכתה, ואחזקו חנישי בעצרים על חרם לא מחזקין כו' ק"ו, ונראה דודאי היכא דאי אפשר בענין אחר, טוב וישר עכ"פ לתקן מה שאפשר ע"י הפקר ב"ד, אבל הכא שאפשר לתקן שחאסור על עלמה הנאח הקדושין, מהיכי תיתי להכניס נפשו במחלוקת הפוסקים באיסור ערוה החמורה, ועוד ג"ל דאפילו הסוברים דהפקר ב"ד מועיל [גם] בזכ"ז מן החורק, מ"מ יודו שאינו מועיל אלא כשאי אפשר בענין אחר, אבל כשאפשר לא, דלג"כ קשה למאי הלכתא תקנו לומר בדת משה וישראל, ופי' רש"י וחוס' דהוי כאלו התנה על מנת שיראו חכמי ישראל, תיפוק ליה משום הפקר ב"ד כו', אלא ע"כ דכיון שאפשר לתקן בזה הפקר ב"ד ע"י שיחנה הנאי על מנת שיראו חכמי ישראל, הכי עדיף עפי כו', ומכ"כ השתא דאיכא פלוגתא דרבננותא אם ב"ד צוה"ז יכול להפקיר, ומד דחוק בזה לסמוך על המקילים, אמאי לא נעשה על דה היותר טוב שאפשר וכו'.

ובס"י ק"ע הביא שהרב הג"ל כתב שנית צוה, ודן להחיר ע"י שופקר הכסף בהסכמת כל הצדד ג"כ, משום דעל טעם הפקר ב"ד לצד והפקעתם את הקדושין יש כמה עקולי ופצורי, ע"כ ליחר שאת יפקדו ג"כ בצעלי דבר בעלמס דהיינו בני הקהלה, שהכסף יהיה הפקר וכל הצדקה בו זכא מן ההפקר חוץ מן הנותן שלא יהיה [ל] צו זכיה לעולם. וכתב החת"ם דזה הלשון חמור מאד, דלג"כ לא יועיל ההפקר כלל משום שאינו הפקר כשמיטה, ועוד דכיון דאמרין דמה שיתן לה לקדושין יהיה הפקר, הוה ליה ברירה, ולא מהני בדאורייתא כיון דקו"ל דבדל"ה אין ברירה כו', ועוד חינו אס יקדש בדבר שכבר בא לעולם בשעת ההפקר, אבל אם יקדש בדבר שלא בא אז לעולם, איך יחול ההפקר ע"ז כו', ועוד חינו על עצמם, אבל הצאים לשם ממקומות אחרים, שאינם בכלל שותפות של הקהלה, מי הפקיר ממונם, ח"כ ע"כ מתורת הפקר ב"ד לחינו עליה, והדרן לדיון אם יכול ב"ד שצוה"ז להפקיר ממון וכו' ומי יקל ראשו באיסור ערוה במקום שכל גדולי האחרונים מחמירים למעשה כו', ומסיק שם, דנראה שהיה ראוי לעשות בהסכמת באופן זה, שכל שנה דיוס כנופיה בגון ציוה"כ וכדומה יאסרו על עצמם האצות והבנות כל קדושין שיקבלו שיחזרר אח"כ שהיו שלא כדת חק המלכות, ויהיה אסור בהנאה על דעת רבים שאין לו חזרה, ואפילו אם הסכימו בקדושין כל חכמי ישראל וכל הקרובים, מ"מ הואיל ולא נעשו כדת חוקיהם יהיו המשות ההם אסורים בהנאה, ובתקנה הזאת די לכל בני העיר בלי שום סניף, דהיינו שאם יוודע בין קדושין לבעילה שיש לו אשה במקום אחר או כה"ג, אין לחוש להני קדושין כלל כו' ק"ו, ומכיון שעוד לריך לחסום הנשים שבתאנה מאחך רחוקה שלא קבלו תקנתו לאסור הנאח הקדושין על עצמן ותתקדשנה כאלו, ע"כ אנו מחמירים על כל העדים שיהיו באותם הקדושין ויתכוונו להעיד, [ואף] שאין בזה לפסול את העדים, וכמו שיבאר בס"י מ"ב, עכ"פ ע"ז לא יהיה שכיח שומאלו עדים על אותם הקדושין, רק במציאות רחוקה שלא ידעו או שעברו [במזיד] על החרם, ומ"מ אם ימלא כן, אנו מפקירים בזה מעשה ב"ד וצליקוף כמה חכמי הזמן את כל הכסף או שיה כסף הניתן מיד שום אדם ליד שום אשה לשם קדושין שלא יהיו כדת חק המלכות הן בשוגג הן במזיד ואפילו באונס, והאשכ

וד. ואם יכול לגרשה בעל ברחא או לישא אחרת עליה. ע"י צבית דוד (להר"י דוד) סי' א' שכתב בנידונו בלאחד הטעמים, דמכיון שהקדושין נעשו נגד ההסכמת הקדומה שלא יוכל איש לקדש אלא בפני עשרה, לכן יכול לגרשה בעל ברחא כו' או לישא אחרת, משום דצוה לא חיון רגמ"ה וכו'. וע"ע בזה בס"י צ' שם, ובדבר משה (להר"מ אמריליו) סי' א' צ', ובמשאל משה ח"א סי' כ"ה. וע"ע בדברי דוד (להר"ד מילדולה) סי' ע"ז דקפ"ז ג' שכתב בנידונו דמפני שקידשו נגד ההסכמת שהסכימו בחרם ששום אדם לא יוכל לקדש צנועה בלתי רשות מאציהם, יש להכריחם לגרש ע"י גט כשר ואפילו על ברחא של התקדשת וכו'. [ולא הזכיר כלל מתרגמ"ה]. וע"ע מה שהוסף בזה שם בס"י פ'. וע"ע באלוה"פ כרך א' סי' א' סי' סי' סי' אות ז'.

סו. בשתיקנו שאם יקדש שלא בעשרה צריך לגרשה ואח"כ לקדשה מחדש, אם צריך לגרשה גם כשהוא כהן. בחרם חמר ח"צ ספר התקנות דל"י טור צ', אחר שכתב שתיקנו שלא יקדש אדם אשה אלא בפני חכם ועשרה, ואם יקדש שלא כפי התקנה, ישאר המקדש צבית האסורים עד שיתן גט כשר למקדשת, ואח"כ אם יחרלו יקדשה מחדש, אבל עכ"פ לריך לגרש מהקדושין הראשונים, כתב שם בבהב, דל"ע מהו אם הוא טהור, ונראה להקל, וק"י מהכיה דסי' קס"ד. [סעיף ז', דיבמה שהיא ספק מדבריהם שנתקדשה לבסוף אינו חולץ לה, שאין אסורים אשתו משום ספק דבריהם], ואפ"ג שיש לדמות ג"כ להכיה דסי' י"ג [סעיף י"ב, דכשעבר ונשא מעוברת או מיוקת חזירו ויניחה בנה אפילו כשהוא טהור], עכ"כ הסביר נותנה להקל וכ"כ במשפט ונדקב ביעקב ח"א סי' רפ"ח בנידונו, דדיינו פלם פסקו שלא יגרש כדי שלא תאסור עליו, אלא קאסורו לפירוש לקופה של נדקה. וכ"כ באבני שיש (להר"ש) אביעטול) ח"א סי' פ"ב. וע"ע בחזרות אמת (להר"ר צירדוני) דפי' א'.

וע"י מש"כ באבני שיש שם, ובנפת טפים סי' י"ב דל"ז ג', ובס"י לך שלמה סי' י', לענין נטען שעבר וקידש את הנעענת, או את בתה, ועבר אז גם על התקנה הג"ל, אם נומא שאין לחייבו לגרש משום שיהיה אסור לקדשה אח"כ. וע"י בויאמר יחק סוס"י קו"ח מה שכתב בנידונו.

סז. יש שדנו במקומות שיש שם פקודת המלכות שהקדושין הנתעשים שלא כפי חוקיהם יהיו בטלים, איך לתקן שהקדושין יהיו בטלים גם עפ"י התורה. בחת"ם ח"א סי' ק"ח נשאל מהרב אברהם אליעזר אב"ד דקהלת ערעסט, היות וילא שם חק מלח המלך שעניני קדושין וגטין לריכים להעשות ככתוב בקרבן החוקים שתקנו ע"ז, ומזה נפיק חורבא שיחירו לשוק בלי גט אשה שנתקדשה כדת משה וישראל, דהנה בקרבן החוקים שלהם כתוב דאיש או אשה פחות מכ"ד שנה שקדושיהם נעשו בלי רשות האב, או האפוטרופוס כשאין אב, וכן נשוי שקידש אשה אחרת, אין הקדושין נחשבים כלום, וגם כתוב שם שכל איש ואשה הרגלים להנשא זל"ז לריכים לעמוד לפני השופט ולפרסם ברבים שפלטו רוצה לקדש פלונית דיוס פלוני, והקדושין הנתעשים בלי זה הם כחרם הנשבר כו', והנה עוצדא שאחד קידש נערה כדת משה וישראל אבל לא כנימוסי המלכות, והחירות הערכאות להנשא לאחר בלי גט, וגזרו על ראשי הקהלה ורב המקום שיצרכו להם צרכת חתנים ושהבנים שיוולדו להם יבואו בקבל כו', ולכן לריך לתור ולחפש איזה תקון לזה עפ"י תוס"ק.

ק"ו. ואם יארע שנתקדשה שלא כדת התק הג"ל, ואמרה שעברה על החרם ולא אסרה הנאת הקדושין על עצמה. ע"י בס"ק שאח"ז אות י'. ק"ו (א) ואם יודע הדבר אחר בעילה. ע"י לעיל אות ה', ובס"ק שאח"ז אות י'.

אוצר

סי' קיג אות טו

הפוסקים

והאשה או שלחה או האב המקבל בעצור זהו יהיו כמגזירות
והזכרים מהפסק, ושם עוצה הנאה לא תהיה להנותן זה צאופן
שלא תהיה לו שם אחיה לקנות האשה ע"י הכסף הזה, והע"פ
שאלן זה כדאי להחזיר האשה בלא גט, ומזה על כל אדם מיראה
להשתדל על הגירושין בזה צאופן שיהיה, וכל אדם יהיה נמנע
מלשא אשה שנתקדשה צאופן ה"ל עלי שתקבל גט כשר מהמקדש,
מ"מ אם ח"ו יארע איש בלעל שירצה להכות בגחלת זו ולישא האשה
ההיא והרב המורה יוכרה עפ"י דת המלך לברך להם ברכת חתנים,
יהיה עכ"פ המורה מנוקם מעון, היות דעכ"פ יש לנו גאונים ורבני
קשישי טובא לסמוך על היתר ההפקר ה"ל הע"פ שאינו מוסכם
עפ"י דין ודת, וי"ל דמתווי ומוכרה להודיע זה לכל בפומבי משני
עומדים, חדא שלא יאמרו שההפקר הוא בעיקר ויזלזלו בתקון הראשון
העוב והמעולה והוא איסור הכנאה, וכע"ז אמרו חז"ל בשבת י"ד
א' שגזרו טעמא דמי שגח ראשו ורובו צמים שאזנים משום שהיו
אומרים לא אלו מעבדים אלא אלו מעבדים, ועוד כדי שימסרו נפשם
להשתדל על גט או להוציא המגרש למדינה אחרת ומשם ישלחו לבאן
או ע"י היתר משרי המלוכה וכו'.

וע"י בדבר אליהו (להר"א קלאקין) סי' י"ב, דכשן בדבר הארץ
זה"ל לתקן תקנה להגלל מהתקלות המתכוונות ממעשי קדושין
שלא כנאום וחוק, כחז דמכיון דעל הרשע"א צ"ל תקי"א שילמד
לנעומו לאסור על עצמן את הממון כ"י חלוייה בחפץ והתעוררות
האבות, ולא בידיו הוא, לכן יש להסיר על לב מש"כ הרשע"א שם
שם לעשות תקנה להפקיר את הממון כ"י, ומה שהוכיח החת"ם
[ה"ל] שאלן כח ציד צ"ד להפקיר היבא שאפשר צענין אחר,
מדובר הר"ש ש"ס צ"ד כח צ"ד דמקדש דעתה דרצון מקדש
כ"י, ולא סגי ליה בצדקה הפקר צ"ד לחוד, כבד כח שם בשיטה
מקוצצת בשם הר"ש דהתם כיון שהמקדש לא פשע במה שעבדו
אונס לאחר זמן, לא היה מהרהר להפקיר ממנו, אי לאו משום
כל דמקדש דעתה דרצון מקדש, ובלא"ה שאני התם שדרו יחד
ימים רבים כאיש ואשתו על סמך הקדושין, ואח"כ כשגירשה אם לא
יצא לזמן פלוני ונאנס ולא בא, אנו לריבים להפקיע הקדושין למפרע,
א"כ צ"ד שהמקדש והמתקדשת פושעים במעשה הקדושין צריכות
שלא כחוק, מהני הפקר צ"ד, דלא תפסי קדושין מרגע ראשון כ"י,
וכיון דל"צ דר"ת שהוצא במרדכי [ע"ש בגיטין סי' שצ"ט והלאה]
לא מהני הפקר צ"ד אלא כשאין דורס גדול כמותם, ומדח ח"ת היא
להתנבא בענין שלא יאמר שהוא הגדול ויחיד דדור, לזאת נחז לירק
גדולים וחכמי הזמן שסביו יחד כדי שכל אחד ואחד יסמוך על
חבירו, ועוד שיהיה גם בהסכמת גדולי א"ה"ק, ע"י בהסכמת להרמב"ם
מזה קניי, ובמש"כ מהר"י כי רב שחכמי א"י יכולים לסמוך סמוכים
לקט דברים, וגם להרמב"ם יש עדיפות בקביעות בני א"י [ע"י ע"י]
בשומת מהרמב"ם בסופו], וכשהיה התקנה עפ"י ועד וקצון והסכס
הרבה חכמי ישראל, יהי' הדבר מפורסם ולא יצאו לידו תקלה, משא"כ
כשקבלה אחת לצד עושה תקון כזה, שאז יש חשש מכשול שהרואה
שיולאח בלא גט יצא להקל גם בעירו, כעין שאמרו צ"מ וצ"ח
איבא דשמע בחלילה ולא שמע בהכרה, והנה צ"ח נחולס צוחר
התקנה הזאת, מלך שצמנים הקדמונים לא היה כ"כ חשש תקלה
ומכשול, לפי שאם אירע כזאת היה כח צ"ד יפה לכופו לגרשה, וגם
עולוים יותר מכשולים כאלה דדור פרוץ, וממילא גם אם נחליט

ובחיים ושלום ח"צ סי' כ"ו, כשנשאל צענין כזה, השיב שיש מקום
לתקן שיעשו הסכמה בפירוש שכל מקדש שלא יעמוד לפני

הערכאות יהיו קדושי צעלים מחמת שממון הקדושין יהיה הפקר
גמור ויזכרו לאשה על מנת שלא חכה זה המקדש כיון שאינו שלו,
ומה שנתן לה זכרה צ"י מהפקר, ובמ"ש התשצ"ן צ"ח סי' ה',
[המובא לעיל אות א'], ואף שהתשצ"ן שם שדא צ"י נהגה דמשום
חומר עריות יש לחוש שמה צענין צ"ד דלולים להפקיע ממנו כצ"ד
דרב אמי ורב אסי, נראה לומר שצענין צ"ד דלויא משום מגדר
מילתא שלא יצאו ח"ו להחזיר א"ל לעלמא ואיתחא לבי חרי, אמר
ולא מסתפינא דכל צ"ד וצ"ד בכל מקום שהם יכולים להפקיע ממון
משום הפקר צ"ד שלא יהיו הקדושין חלים, ולא צענין צ"ד דרב אמי
ורב אסי, דצימות ל' ע"כ בזה דשקול וערי הש"ס אם יכולים צ"ד
לעקור דבר מן החורה, וצ"ח למפסע מדאמר ראש"י שמתני צ"ד
מכיס ועושים שלא מן החורה כ"י, דחי דמגדר מילתא שאני, הרי
שם צ"ד שאלן כח צ"ד חכמים להחזיר, מ"מ משום מגדר מילתא
לעשות סייג יש כח צ"ד לעקור דבר מן החורה ומכיס ועושים
ואפילו שימות חתת ידו כמ"ש הראשונים, וכן הסכימו כל גדולי
האחרונים כמ"ש בחו"מ סי' ב', א"כ אן נמי בודאי יש כח צ"ד
להפקיר ממון אף שאלן אנהו צ"ד דר"א ור"א, והנה הלכה רווחת
בישראל שדן זה שיש צ"ד לעשות גדר וסייג לחורה הוא כשחזר
פרץ במילי דשמיא כמ"ש מהר"ק שורש קי"פ, וגם צענין מילתא
דשכח כמ"ש בשער אפרים סי' ע"ב, וצ"ד כולו איחזקו, מילי
דשמיא שלא יפגעו באיסור א"ה, וכדור פרוץ צענין זה, וגם שכח
ושכח, ועוד נראה שלא כח בשער אפרים דצענין דבר שכח אלא
כשאנהו באים לקום ולצ"ח לאדם שלא מן הדין, אבל בתקנה שאלן
זה לא קנס ולא צ"ח, גם השער אפרים מודה, וכבר כתב הב"ח
בחו"מ סי' ב' דלמגדר מילתא, כל גדול צעירו או בגדלו יש לו כח
צ"ד יפה. וע"ש בחיים ושלוש שסידר נוסח הסכמה צריכות, וסיים
דנראה שאם יהיו כל אנשי העיר וחכמים ורבנים מסכימים בהסכמה
נוסח הזה קמ", יש מקום היתר שיצטלו הקדושין לגמרי, יען יש
צו תרתי לצינתא, גדר וסייג לחורה וגם קיום דינא דמלכותא דינא.
וע"י צ"ח שמו יוסף סי' ר"ב שכתב דנראה שהחיים ושלוש לא כתב
כן אלא לענין הלכה, אבל למעשה להחזיר בלי גט אפשר שלא
מלאו לבו וכו', ואח"כ אמר לו מהר"א אונקאוה שמכר"א פלאגי
בנו של החיים ושלוש אמר לו שמעולם לא עבד אצלו עובדא להחזיר
בלי גט.

גם בתעלומות לב ח"ה סי' י"ד, והדפסה התשובה גם בפרו זכרון
ירושלם דף פ' והלאה, כשנשאל צ"ח מה שכתב בתוך דבריו בנוסח והסכמה
שכל איש שיקדש אשה מבלי הסכמה מושל העיר אין קדושין קדושין
כ"י, אם אפשר לתקן שכל המקדש בלי הסכמה המושל יהיו קדושין
בעלים, יען כי מחק המלכות אין כח לשום רב ודיין לתת גט, ופיק
מינה חורבא דנמלא ח"ו אחת לבי חרי כ"י, השיב דנראה תקון לזה,
שאנשי

כולם, ועכ"ל דמה שהצריך החיים ושלוש הסכמת "כל" אנשי העיר, הוא להיטות
חזק ויפוי כח אבל לא לעכובא, וכן מה שכתב בתוך דבריו בנוסח והסכמה
בהסכמת כל חכמי הגלילות, כל זה הוא לייפוי כח, כמו שהוכחנו לעיל בארובה.
וע"י בדברי המקור ברוך שבתערה ק"ד.

ק"ח בתשובת הר"ת בליח בבבד יעקב סי' ט"ו דס"א א' כתב דמשמע
[לכאורה] מדברי החיים ושלוש שאם אחד מהם לא הסכים וכ"ש אם מיחה בפירוש
בדבר אין בתקנתם כלום, אבל כבר הוכחנו לעיל דכשתקנו טובי העיר במעמד
אנשי העיר וקבלו רוב הצבור, אפילו אם המיעוט מוחה אין מחאתם מחאה, ומה
גם אם הדבר הוא מטעם מגדר מילתא שכל הפוסקים מודו שאין צריך הסכמת

אוצר

סי' קיב אות טז

הפוסקים

כמה פוסקים דס"ל דכיוצא בזה לא נאמר דינא דמלכותא דינא, מ"מ כבר שקלנו בפלג כל החילוקים שנאמרו בזה, והסכמתו דמכיון שאפשר לקיים שניהם, דהיינו שכל הוצאה לישא אשה יקח מקודם רשות מהממשלה ואח"כ יקדשה בשבע ברכות וחופה, ודאי שצבגון דא חייב לקיים חקי המלך אליבא דרבינו חזקוני פשוט קבא, ולכן חייבים לעשות נוסח ההסכמה ככתוב בחיים ושלים לגדור פרטות בנות ישראל, רק שיעשו ההסכמה בכל ערי הממשלה ההיא וייהיה בהסכמת כולם כו', וכדי לסקל כל המסלות מכל ממשל, חנו מיענים שאחר שיכרחו ההסכמה בכל בחי הכנסת כו', וקצלו כל הקהל כאיש אחד בכל עיר ועיר קצלה גמורה צאלה וצבועה וצחרס חמור כו' עליהם ועל זרעם חרע זרעם שלא ימלא שום ישראל וכ"ש שום רב ודיין כו' בשום קדושין שיתנו לאשה מצלי רשות מהממשלה כל זמן שגזירת הממשלה קיימת כו'.

גם בתשובת הר"ח בליוח צכנוד יעקב סי' ט"ו דס"א ז', אחר שצירך דעובי העיר יכולים לחקן להפקיע קדושין משום מגדר מלתא ע"י שיפיקו ממון המקדש, הוסיף דיכולים לחקן כן גם משום דינא דמלכותא שגזרו שלא לישא קודם שיצווא לפני נשיא הארץ, דכיון דפשוט הוא שגזירה זו נעשתה לחקנת המדינה כו', פשיטא דאמרין בזה דינא דמלכותא דינא קבא. וע"כ בתשובתו בשערי רחמים ח"ב סי' ט"ז, שכתב לענין זה, דפשיטא שאם עצרו וקידשו בכסף ולא צעלו אין כאן קדושין כלל.

ובתשובת הרב אברהם פאלאגני צכנוד יעקב סי' ט"ז כתב שיש לאחז בזה וצוה, דהיינו לעשות ההסכמה ככתוב בחיים ושלים הנ"ל, וגם שתאסור הנאת הקדושין על עממה ככתוב בחת"ס הנ"ל, דכל כי האי חזי לאלטרופי להתיר צ"ד שאי אפשר צענין אחר, שאם לא נחיר, ויתרו עריות וירצו ח"ו ממזרים וכו'.

ובגהר מצרים דף ק"ט, האריך צענין חקנת הפקעת הקדושין שחוקו הוא והרב אליהו חזן והרב אהרן מענדיל הכהן צמזרים, וסידר שם באריכות את נוסח ההסכמה מה שהסכימו הרבנים והדיינים ונשיאי העדות כו' שצמזרים וגא אמונ, שכל שיקדש בכל מלכות מלרים שלא ברשות האצ"ד או שלא בעשרה או שלא בכתובה, יכיו קדושיו צעלים ומצועלים, ככה צ"ד יפה עם הסכמת הקהלות כו', ואחרי שתתפרסם ההסכמה הזאת צמזרים ע"י הכרח כו', אז כל הקדושין שיתנו נגד ההסכמה הזאת יהיו צעלים ומצועלים כו'. ואח"כ כתב שההסכמה הזו נתקבלה ונתפשטה בכל גלילות ערי מלרים, ומלא שתייחדה ההסכמה הזו לא העיר איש בכל גבול מלרים לקדש שלא כפי חוקי ההסכמה, צידעו מראש שקדושיו הכל הם. גם צספרו ומאור דבש סי' ו' האריך צביוסם התקנה הנ"ל, והוסיף דנראה דאפילו מהריב"ל דאוקמה צספק מקודשת [כמובא צלות צ'] כוונתו למר דמכיון שיש אופן נאות המולא מיד כל הספיקות, והוא הגט, עוב וישר לאחז צדרך זו מלאחז צתקנת ההפקעה, אכל לו ראו עיניו את הדור הרע הזה שאנחנו משועבדים תחת נמוסי הממשלות ואין צידיו להעמיד דגל

סי' ו' כתב שאין בדבריו ממש. ובישכיל עבדי ח"ב סי' ו' דס"ח א' כתב על דברי השמחה לאיש הנ"ל, דהרי מהחתיים ח"א סי' ק"ח וק"ס [הנ"ל] משמע דס"ל דטעם דינא דמלכותא דינא אינו דכאי להצטרף לריעותא להפקעת הקדושין, משום ובצענין איסור והיתר דינא דמלכותא דינא וכו'. מיהו מדברי השמחה לאיש מבואר דאין כוונתו לצרף דינא דמלכותא מזה שגזרה המלכות שהקדושין יבטלה, רק מה שמחוייבים לקיים עצם התקנה שלא לישא אשה רק באופנים שתקנה הממשלה.

קבא) וע"כ מה שהאריך בנוסח ההסכמה שיש לסדר, ובביאור עיקרי ההיתר, וסיים שהוא להלכה ולא למעשה עד שיסכימו החכמים והרבנים המפורסמים.

שאנשי העיר ותכמיה ופרנסיה יעשו ההסכמה להפקיע כסף המקדש צלי ההסכמת המושל כו' ק"ט, ובהסכמה כזאת מותרת לשוק מצלי שום ריעותא אחרת, דאפילו המחתמרים למעשה משום חומר ערוה, היינו היכא צצידס לכופו לתת גט צצירה אופן שיהיה, משא"כ צמדיוות האלה, דמלבד שאין אונס לקיים דברי חכמים ואיש הישר צעיניו יעשה, עוד זאת דהממשלה לא תנית לתת גט, וצתולותיה נוגות, וכה"ג ודאי חשיב כעיוגותא ממש שכתב הצ"ח צס"י ו"ז שראוי להפס אחר כל דדיו היתר, ואף מהר"ט אלגזי שכתב צקדושת יו"ט וצס"י צירך משה סי' ל"ג שצקדושין טהגו לתפוס כל ההאמות, כצד סיים וכתב שאם קשה הדבר להביא לידי גט יש להחירה כו', והרי צחת"ס סי' ק"ח [הנ"ל] אחר שפקפק בצוראח זו וחשש לסבדת המחתמרים, כתב דודאי היכא דאי אפשר צענין אחר עוב וישר עכ"פ לחקן מה שאפשר ע"י הפקר צ"ד, וצ"ד ודאי אי אפשר צענין אחר, כי האופן האחר שנראה לו נכון והוא ללמד הצנות לאסור הנאה כמ"ש הרשב"א, חקן כזה לא יתכן אלא בעיר גדולה של חכמים וסופרים ולא לכללות אנשי המחוז צמדיוות כאלו צצ"ז כמובן, מלבד מה שיש לפקפק ע"ז כו', ואף שיש לערער דאפשר שראוי להחמיר כדי שלא יאמרו ח"א יולא צלא גט, כצבדת המחתמרים צמקדש אשה לצנו קטן מטעם זה, לאו מילתא היא, דהרי רבו המתירים שם וכוותיהו נקטינן כו', וצכן קם דינא דאחר שיעשו ההסכמה זאת צמעמד אנשי העיר רוב צנין ורוב מנין צכל חוקק וחוקק, המקדש אח"כ קדושיו צעלים, והאשה שריא לאתנסא צכל צצר דתצני, ולמעשה הדבר תלוי צגדולי רצני הגלילות, והציוא שם כמה רצנים שהסכימו עמו. וע"כ צס"ט ט"ז.

ובשמחה לאיש סי' כ' ק"ט כשדן צדבר חקן חקנה צענין כזה, הציוא מחיים ושלים הנ"ל, וכתב דמה שלא חש החיים ושלים בזה לסבדת האומרים שאין כח ציד ההסכמה לעקור קדושי תורה כו', היינו משום דצוה נוסף גם מה שחייבים כל ישראל לקבל דינא דמלכותא דמוסכם מכל הפוסקים דכיו דינא, יען שצבצורה היא על כל צני המלכות אף על הנולדים כו', וגם היא לתועלת המלכות ולחקנת אנשי המדינה, ויש לדייק טעם זה צנוסח ההסכמה של החיים ושלים כו', וצוה יתישצו גם דברי הר"א אשכנזי, דצתשובתו צנדיצ לצ סי' ח' כתב שאם נראה לחוש לסבדת הריצ"ש לריכה גט להימרא כשאין שום ריעותא אחרת זולת ההסכמה, ואילו צדצרו שצוצאו צתעלמות לצ [הנ"ל] פסיק ותני שההסכמה יפה כחה לעקור הקדושין צלי שום חשש, אלא ודאי דשאני צנידון התעלמות לצ משום ששם יש גם ריעותא של דינא דמלכותא, ואפשר דגם מרן [הצ"ח] שמחמיר צתשובה צענין הפקר כסף הקדושין כו', עכ"ז צרך מילתא דאיכא טעמא דינא דמלכותא ומגדר מילתא יודה שראוי וצכון לעשות כן צדור הרע הזה דשכחי פריצים הנותנים עיניהם צצנות הארץ, וצפרט צצפירות יאמר בהסכמה שהיא עשויה [רק] כל עוד שגזירת הממשלה קיימת, צודאי דכר"ע יודו בזה, ואף שהרבה חילוקים נאמרו צדן זה דדינא דמלכותא דינא וצפרט דינא דמלכותא כנון דא שמצטל דין תורתנו הקדושה כו', ויש

ק"ט) ע"כ בסוף התשובה שסידר באריכות נוסח הסכמה עפ"י מה שכתוב בחיים ושלים הנ"ל, עם הוספת נוסף עפ"י דברי חת"ס הנ"ל.

קכ) מלבד המחבר חתומים על תשובה זו עוד עשרה רבנים.

קבא) גם בתשובת הר"ם די רובליש בדברי דוד (להר"ד מילדולה) סי' ע"ה כתב בנידון סניף לבטל הקדושין משום דינא דמלכותא דינא, כיון שהמלכות גזרה שלא יוכל שום אדם קידם שהגיע לכה"ה לישא אשה בלי רשות אביו, והאריך בזה. אולם בתשובת המחבר שם סי' ע"ז דקס"ח ד' השיג עליו וכתב שיסתקע הדבר ולא יאמר, ע"כ באריכות. גם בשו"ת מהר"י הכהן מהור"ת

ביאור הגר"א
[נח] אשה כו' דאצ"ל
דיכולה לישאל עלי' מי'מ
השתא אסורה וכמ"ש
כבר זה הקדש אין
מערים בה ואצ"ל כו' :

[נח] אשה שנדרה הנאה אחד או מכל מה שיתנו לה שלא בפני פלוני ופלוני
ועצר אחד וקדשה אינה מקדשה דכיון כאלו קדשה בתיאורי הנאה
ודוקא

הפוסקים

סי' קיג אות טו — סי' קיד אות א

אוצר

כלבו לבעל המודעה וליתן הגט מרלונו הטוב כו', אי"כ מה מועילה
למירחו שהעדים נחשבים אללו כפסולים, כיון שנאמרה הם כשרים
ומעידים שנאקדשה לו וכו'.

קיד. אשה שנדרה הנאה כו' אינה מקדשת. א. מקור
הדין ודעות הפוסקים בזה. מקור דברי הרמ"א
הוא משו"ת הרשב"א סי' תר"צ ובמלויין בפנים. וכתב שם דנדרה
הנאה ולאמרה כל נכסי פלוני עלי כקרבן ואח"כ קדשה, נראה פשוט
שאני מקדשה, ומה שזה הרב השאל לדמות זאת להבוא דמערבין
לנזיר ציון ולשראל בתרומה בעירובין כ"ו ז' דמשום דחזו לאחריו
הרי הם כשלו, וה"ל אצ"ל דלא חזו לדידה הואיל וחזו לאחריו הרי
הם כשלה ומקדשת, ה"ל ליתא, דלגבי עירוב היינו משום דלא צוי
סעודה הראויה לו ממש אלא כל שראויה לעלמא הוי עירוב, אבל
הנא כיון דלא חזי לדידה אצ"ל דחזי לאחריו מאי נפקא מינה,
הנא אינה מתקדשת אלא במה שיש לה הנאה ממש כו', ומשום
הואיל ויכולה לישאל נמי לנפא, דלא אמרינן הואיל [אלא] במה
שהיא שלו כו', אי נמי בהפקר או בפאה כו', אבל לזכות במתנה
נחנה לו אחרים נשעה שאינו יכול ליתנות צו משום הואיל אי צוי
מיחשיל, זה אינו כו', וכן הנהגתי במקומי להסיר המכשלות מפני
הרמאים. וכ"כ גם בס"י חקניא שילמד אדם לנעוריו לאסור [על]
עצמו על דעת המקום ועל דעת הרבים בלא שום פתח היתר וחרטה,
כל ממון שיתן לה בחזרת קדושין אפילו תקבלם מדעתה אם לא
פני פלוני ופלוני, וכן הודעתי אני פעמים [רבות קצת] לננות
עירנו. והו"ד הרשב"א בקיטור צ"י סוס"י זכ. וביש"ש פ"ג דקדושין
סי' כ"ג הביא דברי הרשב"א, וכתב דכן נראה עיקר,
דכיון שאין כח בידו להפקיע קדושין מכה הפקר צית דין
כו' [כמבואר לעיל בס"ק הקודם], אבל באסרה הנאה עליה פשיטא
שאני מקדשת.

גם באחרות חיים ה"ל קדושין סי' ג' הביא דברי הרשב"א סי'
חקניא להלכה. וכ"כ גם בחינוך מלוו חקניא דמה שהורינו
חכמים שדורנו שהרואה לשמור צדו גדולה שלא יקדשה שום אדם
שלא לדעתו, ואמר לה שהאסור על עצמה כל מה שיתנו לה לשם
קדושין שלא לדעתו, לשון חכמים מרפא. גם במאורי פסחים ו' ז'
כתב בחו"ד, שבאסרה על עצמה איזה דבר ונאקדשה צו אינה
מקדשת, כמו שביארנו בקצת מקומות על מעשה שאירע לפנינו.

ובשו"ת מבי"ט ח"ב סוס"י ק"ד כתב בידונו, דמכיון שיש לה
עדים שאסרה על עצמה מה שינתן לה בחזרת קדושין שלא
פני אציה, אין השם במה שנאקדשה אח"כ ושריא לעלמא, דכיו
שקידש בהקדש או בגזל לא יתמכו בני אדם ע"ז שאין הקדושין
חלים כו', כמו כן לא יתמכו ע"ז שאין הקדושין חלים בקדוש בדבר
האסור עליה ולא ירבי לה מידו כו', ומה שהקשה חכם אחד דהא
מדברי הרמב"ם פכ"ג דמכירה מבואר דהאסור עליו דבר שלא בא
לעולם

דגל הדת, לא לייסר את העובר עליה ולא לכפות אותו שיתן גט כו',
הוא ה"ל הראשון למיסדי תקנת ההפקרה, ולכן נאה בעת הזאת
לגדור גדר ולחקן התקנה הזאת שתקנו וכו' קכג.

יז. ואם אפשר לתקן שהצבור יפסלו על עצמם את העדים
שיעידו על קדושין שנעשו נגד התקנה. צינה מלרס
לקצ"ג ז' בהסכמה שתיקנו הוא והר"א חזן והרמ"מ הכהן, אחר
שכתב צווסה בהסכמה שתיקנו דכל שיקדש נגד חוקי ההסכמה
הזאת יהיו קדושי צעלים משום שמפקירים את כספו [כמובא
באות הקודם], הוסיף עוד דכדי לתת חוספת חזק להסכמה הזאת
ולתויתא הדבר מכל נדוד ספק, אנהנו כולנו פוסלים מעתה עלינו
ועל דורותינו ועל כל שיצואו לגור במלרס כו', כל מיני עדים
שיעידו בפני צ"ד ושלא בפני צ"ד בכל מקום ובכל זמן, עדות על
קדושין במלרס שנעשו נגד ההסכמה הזאת כו', באופן שלא תהיה
שום תפיסה דקדושין בהם, ובאילו מקדשה שלא בפני עדים כלל,
ומקדש בפני פסולי עדות דאורייתא, דכמו שנחקבלה ונחשטה
בכל ישראל סברה הרשב"א [המובא בשו"ע להלן סי' קל"ד סעיף ז']
צענין פיסול עדי המודעה בגט, כן קבלנו עלינו סברתו זו גם לענין
פיסול עדי הקדושין וכו'. ובספרו ומלור דבש סי' ו' דק"א ג' הוסיף
בזה, דמלא מפורש בתשצ"ן בחוט המשולש בעור האי' סי' ע"ז
צ"ס הרשב"א, במאי דאמרינן בגמ' כל המקדש אדעתא דרצון מקדש
ורצון אפקעינהו לקדושין מיניה, דאם קדשה בשטר אפשר לומר
דשוינהו רצון להנכו עדים פסולי עדות כו', אי"כ כיון שהוכחנו
דכח הקהל גדול ככה צ"ד להפקעה והפקרה צענין קדושין, פשיטא
הוא שיש צידס לפסול את העדים שיעידו [על קדושין שנעשו] נגד
הסכמתם כו', וכיון דמקדש אדעתא דרצון מקדש, הרי אין דעת
רצון להכשיר עדות זו, והרי העדים כמאן דליהנהו.

אולם בחתם סופר ח"א סי' ק"ט, השיב להרב אברהם אליעזר
אצ"ד מריעטט שהלוי לתקן שאם ימלא איש בנתינת קדושין
נגד הסכמה זאת אנו פוסלים אותו פיסול גמור כפסולי עדות
דאורייתא, דאין אפשר לשום צ"ד צעולם לפסול עדים כשרים ע"י
תקנתם, ותיקון הרשב"א בפסול עדי מודעה בגט, היינו משום
דנאמן על עצמו במה שמודה היום שלא מסר מודעה, וכן מה
דמועיל כשיפסול על עצמו כל עדי הפרעון חזן מפלגיו ופלוני,
היינו משום דממון ניתן למחילה, והודאה צ"ד כמאה עדים דמי,
והרי הודה הצע"ד שהעדים פסולים כו', אבל לפסול שני עדים
שיאמרו שראו שפלוני קידש פלונית, זהו דבר שאי אפשר כלל לדעתו.

גם בציון במשפט ד"צ אי' חמה על ה"י ומלור דבש ה"ל, דהלא
מדברי הרשב"א צ"ח סי' תקצ"ג מפורש ויאל נגד זה, דכתב
שם שאינו יכול לפסול העדים לבעל המודעה שיעשה צון כתיבה
לנתינתה, דנאמנות אינה מועילה אלא בממון אבל לא בתיאור,
ופיסול עדי מודעה בגט אינו אלא מטעם דכשאומר כן הוא גומה

קדושין אפילו כשהפקירו ממנו, אי"כ ממילא לא יתקבלו דבריו בזה, ולא יתיר
אי"א לעלמא בלא גט, וגם לא יתחתנו בכנים שיחלדו מהבעל השני וכו'. אך באבני
האפד ח"ב סוס"י כ"ח כתב ע"ז, דדבריו בעל ומצור דבש הגיל מיוסדים על
דברי הראשונים ורבני האחרונים רבני איזמיר וירושלים [המבוארים לעיל].
קכד) כן נרעקת בארחות חיים ה"ל קדושין סי' ג'

קכג) ועיין בס' ציון במשפט דף ג"ב שכתב דמה שפסק בס' ומצור דבש
[הנ"ל] הלכה למעשה דמהני תקנת הקהל להפקיע קדושין ע"י הפקר כסף הקדושין,
הוא פליאה גדולה שימצא חכם בדורנו שימלא עון בנפשו להפקיע קדושין
לגמרי מכה תקנתא שחישה, ולא נחוץ להאריך בבטול כל פסק דיוני, משום דמאחר
שכבר עסק הרמ"א דחיישין להסוברים שאין הסכמת הקהל מועילה להפקיע

אוצר

סיק קיד אית א

הפוסקים

שחזקל אח"כ כו', אי"כ ודאי יש לנו להחזיר ב"ד אף בלי האשרפות טעם אחר, דדי ודחור בחקון הזה המקובל מגדולי המורים. ועי' בס' חקון סופרים (להר"ש יפה) דכ"ט ע"א ובישמח לב (ה"ל) סי' י"ח, שסידרו באריכות נוסחאות שונים של שטר שכתוב בו שבעדים מאשרים שפלונית אסרה הנאה על עצמה כו'.

ועיין בהפארת יעקב סקע"ז דמסיק שמתרת אפילו כשיש שזה פרוטה שלא כדרך הנאחו [או באפרו]. ועי' בהערה קכ"ו מה שכתב מהדבר אליהו, שהלכה זו בדגירה הנאה אינה מקדשת, היא הלכה פסוקה לכו"ע. ועי' באות שאח"ז. ועי' לעיל סי' קי"ג אות ט"ז, מה שכתב מהח"ס ח"א סי' ק"ח וק"ט לענין שחאסור על עצמה הנאה הקדושין שיעשו נגד חוקי המלכות.

אולם כמה אחרונים הקשו על דין זה של הרשב"א, וכתבו שלא לסמוך בדגירה הנאה להחזיר בלי גט. עי' במחנה אפרים ה"י זכ"ה מהפקר סי' ד' שכתב בחוק שאר דבריו, דנראה שהרשב"א ה"ל לא ס"ל מ"ש הר"ן בדברים מ"ז א' דאפילו כשהנכסים אסורים לו בהנאה זוכה בהם לענין שנותנם לאחיו או לבתו, ולכאורה נראה להוכיח כסדרת הר"ן ממה דתנן שם בדף פ"ח א' שהמדיר הנאה לחתנו ורואה לתת לבתו מנות אומר לה הרי המעות הללו נתונים לך על מנת שאין לבטלן רשות בהם, הלא"ה אסור משום דקנאם הבטל דיד אשה כיד בעלה, והלא לסדרת הרשב"א יוצא דאפילו כשאינו אומר לה על מנת, אין הבטל קונה אותם כיון שאסור בהנאחם, וגם בדף ל"ה א' אמרינן ככרי עליך ויחנה לו במתנה מי מעל, למעול מקבל יכול למר דאסורא לא נוחא ליה דליקני, משמע דאי הוה נוחא ליה מעל, ואי לא קנה אחאי מעל, כדאמרין בד"מ ל"ט א' גבי השואל קדוש של הקדש דאי לא קנאו לא מעל, אלא מוכח דלע"ג שאסור ליהנות ממנו, מ"מ אם נתנו לו זכה בו לענין להורישו לבניו או ליחיו לאחיו או לבתו (קנא). ובגט מקושר (למחרי"ט אלגאזי) סי' צ' דף ו' ע"א כתב בחו"ד שיהיה ראוי לחוש להצריכה גט, משום דברי הר"ן ה"ל. ועי' ב"ל (מלוצאווטש) סי' ק"י שדן בדברי מחנה אפרים ה"ל, והאריך להקשות עוד על הרשב"א, אבל חסר שם סיום החשבה.

גם באור שמה פ"ה דאישות ה"ל א' כתב דמה שכתב הרשב"א והרמ"א שבדגירה הנאה אינה מקדשת, ל"ע, דהרי אם נאמר שהטעם לאיזה מקדשת הוא משום שאין זכיה באיסורי"י וכו' כאילו לא קיבלה, זה לא יחזק, דהלא כתב הר"ן בע"ז [פ"ג], גבי כיון דאגבה ליה ישראל זכי ביה ונעשה לו ולא מצי מעל, דלע"ג שאין זכיה באיסורי"י, מ"מ כיון שצ"ל הזכיה הוה ממון שראוי לבטלו ע"י גוי ויהיה ראוי גם לישראל, על כרחין חלה הזכיה קודם ולא יפקע ממנו שיווי ממון, אי"כ ה"ל באן, דהלא טרם שקבלתו ואף אם חקבלו רק שלא יהיה בחזרת קדושין, מותרת בו, רק אם חקבלו בחזרת קדושין אז אסרה הנאה ממנו, אי"כ על כרחין תזכה בו ולא יאסר לה בהנאה ויפקע ממנו שיווי הממון קנא, ולי' שהטעם דלחנה

לעולם, אינו נאסר עליו כו', נראה דמה שחיקנו שחאסור עליה כל מה שיצוא לידה בחזרת קדושין, אינו נכנס בכלל דבר שלא בא לעולם, אלא בכלל מדיר הנאה מחצרו שכל נכסיו אסורים עליו אפילו מה שיצאו אח"כ לידו, אפי"ג שבטעת הנדר היו דשלצ"ל כו', משום דהוי כמי שאוסר אינן לפירותיו ובהמה לולדותיה דלא הוי דשלצ"ל כו', ועוד נראה לחלק דאף שהקדש נדרק וקנין לא חיילי דשלצ"ל, מ"מ נדרי איסור לא דמו להם וחיילי אפילו דשלצ"ל וכו' קמ"ל, ע"ש שהאריך בזה.

ובן נש"ת מהרשד"ם סי' ר"כ, בנידון שכתב בשער נחמס מעדים נאמנים שאסרה על נפשה על דעת הקצ"ה ועל דעת פ' ופ' ופ' בלא שום פתח וחרטה כל מה שינתן לה בחזרת קדושין שלא מדעת אמה וגיסה ושלא בפני עשרה, כתב דגם מטעם זה אשה זו מותרת. גם בשו"ת הרדב"ז ח"ד סי' א' חלק קל"ט החזיר בנידון גם מטעם שאסרה על עצמה הנאה קדושין שיעשו בלי עשרה אנשים וחכם. ובדברי ריבונות סי' חכ"ט כתב ג"כ בנידון דמכיון שנמלא שטר כתוב וחתום עשוי עפ"י חכם, שאסרה הנאה על עצמה, ונתקיים השטר בחותמיו צ"ל, ודאי שאין ממש בעדות הקדושין שהעידו עליה אח"כ, דמי לנו גדול בהרשב"א שאין צוה חולק עליו ועשה מעשה, ולכן גמרתו שאם יסכימו החכמים היא מותרת לעמלא. וכן בסו"ס ש"ל נ"ק להיתירא מה שאסרה הנאה על עצמה. גם בשו"ת מהרש"ך ח"א סו"ס קס"ה, אחר שכתב בנידון מטעם אחר שאין לחוש לקדושין, סו"ס וכו"ש בהעפוק מה שאסרה הנאה על עצמה.

וב"ב בלבוש סעיף כ"ג שחאסרה עליה הנאה אינה מקדשת דהוי כאילו קידשה באיסורי"י דאורייתא דהרי הנדר חל מן התורה. גם בפרה מטה אהרן ח"ב סי' י"ז סוף דל"ד כתב שחאסרה עליה הנאה ונתקדשה, ודאי שאין הקדושין תופסים בה, וכמ"ש הרשב"א כו'. וכ"כ בערך לחם סעיף כ"ג דלעולם ילמד אדם לבנותיו ולנעורותיו לאסור על עצמן ע"ד הקצ"ה וע"ד רבים כל מה שינתן לכן בחזרת קדושין אם לא בפני פלוני ופלוני וברשות אביהן או מי שהן אצלו. גם בערך השלחן סוף סעיף ל"ז כתב שבמקום שיש חשש שפרושים יחפשו לבחולות ויקדשו אותן ומפני הבהלה או מקלות דעתן לא תמחיה, יש ללמזן שחאסוריה על עצמן בקונס ובהקדש כל מה שהקבלנה מאחרים שלא בדיעת הוריהן כו', וכן עשו כמה גדולים. וכן בצרכת כהן סי' מ"ג כתב שזה לכתוב בעירו נוסח גלוי לרבים שכל אשה חאמר בלשון לעז באופן שחזין שכל מה שינתן לה בלא זכיה ארוסין בעשרה וחופה, יהיה אסור עליה בקונס וכו'.

וב"ב בישמח לב (להרש"מ גאון) סי' י"ז דמ"א ד' בנידון, שלא חלו בה הקדושין כלל והיא מותרת להנשא מחמת שאסרה על עצמה בפני הרבנים על דעת רבים כל כסף קדושין שחקבל בלחי רשות הוריה כו' כמ"ש הרשב"א, וכמוצא ברמ"א בלי חולק, וזכנו ששחמשו בחיקון זה צימי הקדמונים לפסול כל קדושין

קבה) ע"י ע"ז ביו"ד סי' ר"ד סעיף ד'.

ובדבר אליהו (להר"א קלצקין) סי' נ"ה כתב דגם לשיטת הר"ן י"ל דלא אמר שיכולים לזכות בנכסים במזדור הנאה, אלא ביורש, משום דכיון שתאומר בני פלוני לא יירש עם אחיו לא אמר כלום, שהתנה על מה שכתוב בחזרה כדאיתא בבב"ב קכ"ו ב', לכן גם אין בידו לסלקו מירושה ע"י שיאסור עליו נכסים בקונס, משה"ה נכסים דירוש ניהו אלא שאינו ראוי ליהנות מהם כו', ויוצא מזה, דהרמב"ם הוה שבדגירה הנאה אינה מקדשת, היא הלכה פסוקה גם לשיטת הסוברים שיכול לזכות במה שאסר עליו בהנאה.

קבו) ועי' בהערה שלפני זו שהובא מהרשב"א סי' קע"ה. שמפרש דברי הגמ' בע"ז דלא בהר"ן, אלא דאע"ג שא"א לזכות בה, מ"מ כל שדעתו לזכות בה, ע"ז ישראל קרי בה.

קבו) בחלת בנימין (להר"ב ברי"ע) סי' קכ"ז ד"ה ובזה, כתב בתו"ד, דמה שהקשה המחנ"א מבכרי עליך כו', לא קשיא מידי, לפי מש"כ הרשב"א סי' קע"ה לענין חזק בפסת, דאע"ג דאי אפשר לזכות בו משום דאסור בהנאה, מ"מ כל שרוצה לזכות בו זכה בו לעבור בו בהמצו ולאסרו בהנאה לעולם, וכדאמרין בע"ז דאע"ג שאסורה בהנאה ואי אפשר לזכות בה, מ"מ כל שדעתו לזכות בה ע"ז ישראל קרי בה, ולפ"ז לקימ, דודאי אין קנין באיסורי"י ומשה"ה אין האשה מתקדשת בו, ואע"פ כיון שרוצה לקנות, מעל. וכ"כ לחרץ בנתיבות המשפט סי' רע"ה סק"א, וע"ש מש"כ לדחות גם שאר התשנות של המחנ"א. גם באגורה באהלך דמ"א א', ובמקור ישראל ונחלת יהודה חיו"ד סי' ח', האריכו לדחות השנות המחנ"א על הרשב"א.

אוצר

סיק קיד אית א-ב

הפוסקים

דאינה מקודשת הוא דמכיון שאין לה הנאה מהכסף אינה מתקדשת בו, ולפיכך נראה דזה לא יתכן אלא לשיטת הרשב"א ע"מ שסובר בחדושי לקדושין ח' דדוקא דתן מנה לפלוני ואתקדש לך מקודשת מדין ערב, שכן דעת זוכה במעות ובהנה מהם, אבל בזרק מנה לים ואתקדש לך אינה מקודשת, דכשאין בן דעת מקבלו לא נחית להתחייב מתורת ערבות כו', לפיכך י"ל שגם כאן כיון שאינה נהנית מהממון אינה מתקדשת בו, אבל אם נמא כהשיטה דאף בזרק מנה לים כשהתחילה היא מקודשת מדין ערב, וכמ"ש הרמ"א סו"ס ל' להחמיר, א"כ גם כאן לא יבא שהיא לא נהנית מהממון, מ"מ הלא במקדש מפסיד ממנו, והיו צורק מנה לים, א"כ אמאי לא יהיו קדושין בהתחילה היא קבא, דהא כיון שזכתה בו נפקט מרשותו ממון גמור ועבור זה מתקדשת לו במה שמגיע לו הפסד ממנו עבודה, וי"ע אמאי סתם הרמ"א שאינה מקודשת, ואם נאמר שכוונה האשה בנדרה היא שקבלתה הוא רק תנאי, ותיאסר בממון ע"ס שביע לידה, וא"כ לא חלה הזכייה משום שאין זכיה באיסורא, מ"מ הלא דין אם יש זכיה באיסורא יש מחלוקת הראשונים, ופי' ברין נדרים מ"א ח' ובמחנה אפרים [הג"ל] שהאריכו בזה, לכן אין לסמוך למעשה על פסק זה, דכפי מה שכתבתי יש בזה כמה דעות מהקדמונים להחמיר, והיו פסק א"א ורבינו גע, וזכרנו א"א נאמר שזכתה בו והיו ממון שלה להיות בעלי חובות שלה נפרעים ממנו [כמ"ש הר"ן שם], א"כ ודאי מתקדשת בו דמטי לה הנאה גמורה מהכסף הזה.

ובערך שי סעיף זה ד"ה וצ"ש, כתב ג"כ דמשי"כ הרמ"א כרשב"א שגדלה הנאה אינה מקודשת, י"ע משום דאפשר דמשי"כ כרשב"א דאף ששור לאחרים מ"מ אינה מתקדשת אלא במה שיש לה הנאה ממנו, לשיטתו אזיל דגרים בקדושין ג' ח' אשה בפחות משום פרוטה לא מקניא "נפש", א"כ לפי משי"כ התוס' שם דלא גרסינן "נפשה" רק גזירה הכתוב הוא דבעינן שום פרוטה, אבל לא תליא בדעתה דהא פשטה ידו ונתחלטה, לפיכך אפשר שבג"ד אף שאין לה הנאה, מ"מ מכיון דחוי לאחריו חשבו כסף ומתקדשת בו, גם מה שכתב הרשב"א דלויא למימר הואיל ואיננו מתחיל משום דמכיון שעכשיו אסורה בהנאה הכסף אי אפשר לה לזכות בו, הנה הריב"ש ס' ח"א כתב שהמגזיר איסורא קנה אותו ונעשה שלו כו', וגם בשו"ע אור"ח ס' תקפ"ו סעיף ג' פסק שקהה וכו'.

ועי' גם בעזרת ישראל ס' י"ד, שמוסיק דאף שהרמ"א סתם שאינה מקודשת, בכל זאת למעשה יש לחוש להאריכה.

גמ קבט.

ובחקרי לב ס' כ"ב דן באריכות בדין זה, וסוים דאף שאין חולק בהדיא על הרשב"א, מ"מ מכיון שיש להזכיר בהיפך מדעתו, לכן אין לצי שלם לסמוך על דעת הרשב"א להחיר לשוק עקוב החמורה, ועל כיוצא בזה נאמר אין לדיון אלא מה שעינינו רואות, כי ע"כ למעשה י"ע.

גם ביד דוד (פסקי הלכות) פ"ה דלישות דף ח' עור ד', אחר שהאריך בדין זה, מסיק דהיו ספק קדושין, דאף שהרשב"א ס"ל שאינה מקודשת, לטעמיה אזיל דס"ל דאף דבר שנאסר בקונס דינו ככל איסורא שאין בזה דין ממון כלל, אבל יש להסתפק בזה,

דאפשר דיכולה לזכות בו לענין שתוכל להורישו לזנה ואפשר דמתקדשת בזה כו', ואף שהדעת נוטה כהרשב"א מטעם אחר, דאף שיש בזה דין ממון, עכ"ז לא דמי לכסף דשדה עפרון דכרי שם ה"ב כסף המותר לו לכל לרכיו, וכמ"ש התוס' בע"ז ס"ב ח' בעין סברה זו, מ"מ אע"פ שאין מדמה, לא אוכל לעשות מעשה בא"א החמורה בלי ראייה מצוררת מצבלי או מירושלמי.

ויש מי שכתב לחלק בין קידשה בחפץ סתם לבין פירש מקדשה בהנאה שמפסיד ממון עבודה, או בהנאה שזוכה בו להיות בע"ה שלה נפרעים ממנו. בתולדות יצחק (להר"ק קדישעווין) ס' מ"ה כתב דמה שהקשה באור שמה [הג"ל] אמאי לא תהיה מקידשת מדין ערב לשיטת הפוסקים דאפילו צורק מנה לים מקודשת מדין ערב, ונראה לפרך דכיון שקידשה בחפץ ולא פירש כלום, דעתי לקדשה רק בחפץ ולא בהנאה דערבות, וכמו דאמרינן גבי מקדש במלוא דדעתו לקדשה רק במלוא ע"מ כיון שלא פירש בהנאה מהילת המלוא כו', דכרי השו"ע בסי' כ"ט סעיף ב' גבי קדושין מדין ערב פסק שצריך לומר לה הרי את מקודשת לי בהנאה מתנה זו שנחתי על פיך, ואפילו לפי משי"כ הרמ"א שם שצדקו עסוקים באותו ענין ה"ז מקודשת אע"פ שנתן סתם בליווי, היינו משום דהתם אמרינן דאפילו בסתמא דעתו לקדשה בהנאה זו, דלויא למימר דדעתו לקדשה בחפץ, דהא החפץ לא נתן לה אלא לפלוני כו', אבל כאן שקידשה בחפץ ולא אמר שהתקדש בהנאה זו שמפסיד ממון עבודה, נמא שדעתו לקדשה רק בחפץ ע"מ ולא בהנאה הג"ל כו', ואף אם דעתם היא לקדש בהנאה הג"ל, מ"מ כיון שלא פירשו כך בפני עדים הוי מקדש בלא עדים כו', וצ"ח יחושב גם מה שהקשה באור שמה שם אמאי אינה מקודשת במה שזכתה בחפץ להיות בע"ה שלה נפרעים ממנו, משום דהבהנאה הוה שצ"ח נפרעים מהחפץ לא מקרי גוף החפץ, דהא אינה יכולה לפרוע בע"מ את החוב ורק הצ"ח בעצמו צע"מ לוקחים זאת עבור חובם כמ"ש הר"ן כו', לכן אינה מקודשת משום דקידשה בחפץ ולא בהנאות אחרות כו', ולכן נראה דודאי אילו פירש צע"ח הקדושין שמקדשה בהנאה שמתפסיד ממון עבודה היתה מקודשת להפוסקים דסברי דצורק מנה לים מקודשת מדין ערב, וכן אילו פירש שמקדשה בהנאה שצ"ח שלה יהיו נפרעים מהחפץ ותפטר מהחוב, ג"כ היתה מקודשת, ואף די"ל שאסורה לקבל החפץ האסור לה על דעת שצ"ח שלה יפרעו ממנו, מ"מ בדיעבד מקודשת, אבל בדין הרמ"א [דמיירי] שקידשה בחפץ כפשטות לשון הרמ"א, ולא פירש כלום בהנאות הג"ל, לכן אינה מקודשת וכו'.

ב. להסוברים דמותרת בלי גמ, האם זה גם בשנשאלה אה"כ על נדרה. בשו"ת הרשב"א ס' תר"ב הג"ל ברוב האות הקודם, כתב דכיון שצ"ח ששקבלתו אינה יכולה לזכות בו ואינו שלה, שוב אין לה בו זכות אע"ג שנשאלה אה"כ, וכמו שאמרו בשלהי פ' יש נוהלין בכותב נכסיו לאחר והיו בהם עבדים ואמר הלא מעיקרם אי אפשר בהם, אע"פ שלאחר מכאן אמר רוצה אני, אם היה רצו ראשון בהן אוכל בהרומה, וה"ל מיד הו"ל כסף הקדושין כפקדון בידה וכו'. ועי' בהגהות רעיקא על השו"ע, שפ"י דברי הרשב"א אלו הוסיף על משי"כ הרמ"א דאינה מקודשת, שזה אף אם אה"כ נשאלה על נדרה.

ואם

קיבלה הוי בהתחילה היא. ובסמך יובא מה שחירץ שם קשיית האור שמת. קבט) מיהו עיקר טעמו שם הוא משום החשש שמה תשאל על נדרה, ותהיה מקודשת למפרע. וכבר העיר עליו בבג"ט חכמי ישראל קונטרס ח' ס' קמ"ז אות ב' ובהערה שם, שלא ראה דברי הרשב"א בזה, דאף אם תשאל אח"כ, אין חילון הקדושין, דהא בעת הקדושין לא יהיה לה מידי ולא זכתה, וא"א לעשות זכיה למפרע.

קבט) בתולדות יצחק (להר"ק קדישעווין) ס' מ"ה העיר דאפשר להקשות קושיתו אפילו בלא התחילה היא, משום דטעמא מאי בעינן התחילה היא בדין דורק מנה לים, משום שאם לא התחילה היא ורק הוא התחיל לומר התקדשי והיא השיבה דורק לים ואתקדש, י"ל שאין דעתה להתקדש אלא היא משטה בו ואינה חוששת, כמ"ש התוס' בקדושין ח' ב' ד"ה תנא, לפיכך הכא דמוכח שדעתה להתקדש לו, ממה שעשתה מעשה וקיבלה ממנו החפץ, דא"כ למה

אוצר

סיק קיד אות ב-ג

הפוסקים

ומהרש"ם בנכנסת חכמי ישראל קונט' ז' סי' קנ"ב אות י' כתב שיש לדון דמש"כ הרשב"א שאינה מקודשת אפי' שנשאלה אח"כ, אולי לשיטתו בסי' קע"ח דס"ל שאין זכיה באיסורא, ונראה שכן הוא גם דעת הרמב"ן בלקוטיו ריש פסחים, אבל לשיטת הסוברים שיש זכיה באיסורא, י"ל דה"ל זכתה בכסף הקדושין אלא דלא שוב מידו, לכן אם נשאלה על נדרה דאגלאי מילתא למפרע ששוב פרועה, שפיר חלו הקדושין למפרע, ולא הוי במקדש בלא עדים, כיון שהעדים ראו כל מה שהיו יכולים לראות באותה שעה, כמ"ש בנתיבות המשפט דיני תפיסה כלל ז', ואם אוחס העדים ראו אח"כ שנשאלה על נדרה, לא הוי חלי דנדר ומקודשת.

ועיי' להלן אות י"א מהפרי חיים סי' ו' דאף דבמקדש חשב על מנה שאין עליה נדרים, אמרי' דהא דמקודשת כשהלכה אל חכם והתירה, היינו דוקא כשלא נודע לו לנעול קודם ההתרה, כהא לא שייך חילוק זה.

אולם כמה מהאחרונים חזקו דברי הרשב"א דאפילו נשאלה אח"כ ג"כ אינה מקודשת. בחולדות יתחק (להרקי' קדישעווין) סי' מ"ה כתב שאין להקשות דתקדש כיון שיכולה להשאל על נדרה, משום די"ל דאף שלכסוף חכיה מותרת שתישאל על נדרה, מ"מ כיון דהשאל עדיין אסורה אינה מקודשת, דלא דמי להא דאמרי' בקידשה על מנה שאין עליה נדרים ט' והלכה אלל חכם והתירה דמקודשת, משום דהכא כיון דלפנין קיחה קיחה משדה עפרון, לריק שצעת הקדושין יתן לה כסף שיחא חשוד ממון לה שאז סמכה דעתה על הקדושין, לכן אינה מקודשת כיון שצעת הקדושין עדיין לא שאלה על נדרה, וכן משמע מלשון הגר"א כאן שכתב דזכ"ל אפי' דיכולה להשאל, מ"מ השתא אסורה.

ובעצי ארזים סק"א כתב דנראה דאפילו לדעת הר"ן המוצא בסי' ל"ט סעיף א', שממירך גט במקדש האשה על מנה שאין עליה נדרים גם בלא נשאלה על נדרה, וחושש למח דאמרי' בירושלמי שאסורה להנשא שמא חלך אלל חכם ויתור לה ונמלאו קדושין חלים למפרע, מ"מ כאן מודה, משום דאפילו אם חלך אלל חכם ויעקור הנדר למפרע, מ"מ הרי צענת קדושין לאו מידו יביע לה, כיון שאסורה ליכנות ממנו.

ובמנחת חנוך מזהר הקי"צ אות ד' כתב דאפשר עוד לומר, דמכיון שכל זמן שלא נשאלה היא בחזקת שלא תישאל כמ"ש החוס' בגיטין פ' השולח גבי נזיר, אי"כ אפילו אם נשאלה אח"כ, עכ"פ הוי מקדש בלא עדים. ובחכמת שלמה לסיק' זה הוסיף, ש"ל דמכיון דאין אפשר לה ליכנות מנד נתינתו לצד עד ששאלה על נדרה, אי"כ הוי הקדושין גם מחמתה ולא מחמתו לצד, וכמ"ש הרשב"א בקדושין ז' א' גבי חלוין מקודשת לי ע"ש. ועי' בפרי החיים סי' ו' דף ה' עור ב', תליר נרי חו"ד סי' ג' דכ"ג, שארית יעקב (להר"י כהנא) חו"ד סי' ע' דל"ט ג'.

ג. האם יש לחלק בין נדרה סתם, לבין נדרה על דעת רבים. כתב בחפארת יעקב סק"ע דמלשון הרשב"א [הג"ל ב"א ח'], שכתב שיאסורו, "על דעת רבים", משמע דנדרה סתם לא פשיטא ליה דאינה מקודשת, משום הואיל ואין צפי מיתשיל כו', אך לדינא כבר בוכחנו דכל היכא דאסור בהנאה לא מקרי שלו כו', ואי"כ אפילו לא נדרה על דעת רבים כו', אין להחמיר. וכן מוצא בנשוא' בשו"ע מז"ע ח"ב סי' קי"ב.

ובבבנה"ג הגז"י אות מ"ח בשם הר"מ אלבילדה, כתב גם דעת הרשב"א עלמנו, דמש"כ על דעת רבים, הוא לאו דוקא. ובשמחה לאיש סי' ע' כתב בנידון, דאף ש"ל דסדרת הרשב"א אינה מוסכמת לכו"ע, ויש מולקים עליה כו' [וכנ"ל ב"א ח'], מ"מ היינו רק היכא דאסרה הנאה ולא נדרה על דעת רבים.

ויש מהאחרונים שהקשו על הרשב"א בזה, וחילקו בין נשאלה על נדרה ללא נשאלה. בעי' קדושין בקס"ו כתב דר"ח הרשב"א י"ט י"ט נחלין, ל"ט, דהרי שם אמר אי אפשי בשעת קבלת המחתה, וכל בקדושין הרי בע"כ מיירי שקיבלתו מרצון, אי"כ הוי שאסורה בהנחתו, מ"מ כיון שעברה על האיסור וקיבלתו י"ל אי עיזר מהני כמו במקח שנעשה באיסור קל, ואי משום שאסורה ליכנות בעת, הא היחא בפוסקים שבהמן דרבנן בשעות דרבנן מקודשת [ע"י בזה לעיל סי' ק"ח] וגם הרשב"א עלמו בחדושו לקדושין נ"ח א' הביא סברא זו, אי"כ לא תליא בהנאה רק אי הוה ממון, אי"כ כ"ש בזה דהוה ממון לכו"מ, ועוד תמוה, דברי הרשב"א עלמו בחדושו לנדרים דף פ"ה א' כתב שבאוסר הנאה פירותיו על עלמו יכולים אחרים ליעול בעל כרחו, דאע"פ שיכול להשאל על איסורו השתא מיהא לא תשיל, ומיהא היכא דתשיל חייבים לשלם, דמכיון שחכם עוקר הנדר מעיקרו הו"ל כאלו לא נאסרו עליו הפירות מעולם, ונמלא לפי דבריו, שה"כ בנדרה הנאה ונחקדשה ונשאלה על נדרה זכתה בקדושין למפרע, ונראה דאף להר"ן שם שלא הסכים עמו משום דלא שייך שאלה בהפקר, וכו' דוקא אחר שפטר זכיה בהם הכהנים, אבל אם עדיין נשאר בנשואו פשיטא דמהני שאלה למפרע, ואי"כ כשנשאר הדבר צרופה ונשאלה על נדרה, הרי כיון שבהכנס עוקר הנדר מעיקרו נחקדשה קדושין גמורים, והרי זה דומה לרק קדושין לאחר שניתן לה על תנאי, שאם נתקיים התנאי הוי קדושין, דאגלאי מילתא דהוה חלרה, לכן ל"ע בנשאלה על נדרה והקדושין הם צרופה.

גם בגמ' מקושר (למהר"ט אלגזי) סי' ב' דף ה' עור ב', חמה על הרשב"א הג"ל אמאי אינה מקודשת לאחר ששאלה על נדרה, דהרי כיון דקיי"ל שחכם עוקר הנדר מעיקרו וחשבינן ליה כאלו ליחיה מעיקרא, אי"כ נמלאת זכתה למפרע בקדושין משעת קבלתה, וכמו דאמרי' בכתובות ע"ד ב' במקדש האשה על מנה שאין עליה נדרים ונמלאו עליה נדרים והלכה אלל חכם והתיר לה דמקודשת, וככתב רש"י דמכיון שחכם עוקר הנדר מעיקרו נמלא למפרע שאין כאן נדר, כהא גמי נימא הכי, ונהי דלענין דינא קודם ששאלה אינה מקודשת ומתירים לה להנשא בלא גט כלל ולא חיישין דלמא תשאל ויעקור הנדרים, מ"מ לאחר ששאלה אמאי לא יהיו קדושין למפרע, ומאי שנא ממש"כ הרשב"א עלמו בנדרים פ"ה א' באוסר הנאה פירותיו על עלמו וכו', ואי"כ ה"ל לענין קדושין נימא הכי, דאע"ג דמתחילה לא זכתה, מ"מ כיון שנשאלה הרי זכתה למפרע בשעת קבלתה.

וכן במשה ידבר ה"ל שלוחן סי' א' דס"ח ג' כתב דמש"כ הרשב"א שבנדרה הנאה אינה מקודשת אפילו בנשאלה אח"כ על נדרה, דבריו תמוזים מאד, מאי שנא מקודשת על מנה שאין עליה או עליו נדרים ונמלאו נדרים והלכו אלל חכם והתיר להם כו', ומה שדימה הרשב"א דבר זה להיכא דטבח נכסיו לאחר ואמר מעיקרא אי אפשי בהם והא"כ אמר רוצה אני כו', לא מוכן דמיון זה, דשאני הכא דאיכא טעמא דחכם עוקר הנדר מעיקרו, משא"כ התם, ול"ע, אמנם עיקר החילוק שהילק הרשב"א שם דלא אמרי' הואיל לזכות בזה שנתנו לו אחרים שבצאתה שעה אנו יכול ליהנות בו, הוא חילוק נכון ועלום, הכי סבר רש"י בפסחים מ"ח א' ד"ה אבל, והחוס' שם בדף מ"ו ב' ד"ה הואיל, בשם ר"י, והרמב"ם בפ"י דח"מ ופ"ה דלינ"ב והרע"ב כו', אמנם מדברי החוס' צפויכה ל"ה א' ד"ה לפי, משמע דס"ל דאף בדבר שאינו שלו ואינו יבין ליהנות בו השתא זכתה בו משום הואיל כו', וזה תימה ול"ע.

אוצר

סיק קיד אות ג—ה

הפוסקים

הדברי אמת צדק ט"ז ד' יש להחיר בספק ספיקא כזה ע"ש, ואף שאין אנו רגילים להחיר בסיים כזה, עכ"פ צ"ל שיש כמה ספיקות בעיקר הקדושין, ודאי יש להחיר בהן פולח פה ומלפך וכ"ש באומדות המרובות שיש צ"ל דמה שאמר העד שאסרה על עצמה הוא אמת כו'. והוסף, ד"ל עוד לטובת צ"ל, דמכין שמקודם שנשבע שנתקדשה נשבע שאסרה הנאה כו', ככה"ג נראה דנאמנים הדברים שכן עשה והיא מותרת, כדמוכח ברדב"ז ח"ד סי' אלף קל"ט שכתב מקודם שנתקדשה מותרת הנאה אני, נאמנת ואין הקדושין תופסים בה.

גם בתשובת הר"א אשכנזי ביטחה לז שם דמ"ג כתב צידון הכות, דהעד האחד נאמן, ומשום דמאחר שצ"ל נחפשת צדור קודם קבלת קדושה שאסרה על נפשה כל כסף קדושה צלחי ריזיו חזיה ואמה, ח"כ כמה שפסטה וזה אח"כ וקבלה קדושה לא איבדה חזקה פנויה אלא שנתרעעה לפי שעה עד שדע צלחי חזיה ואמה, וכשנגלה שאינם רזים, חזרה חזקה פנויה לאיחוד כו', וכל זה לא הוצרכו אלא אם אסרה הנאה קדושה צלחי ריזיו חזיה ואמה, דלפי"ז לפי שעה שנתרעעה חזקה פנויה עד שישמענו חזיה ואמה לראות מה יגידו, ואם נאמר שהכוונה היא דבעין ריזיו של חזיה ואמה לפני שתקח כסף קדושה, דהכי מסתבר עפי, שז לא שנתרעעה חזקה פנויה כלל כו', וגם אם זה העד הוא שפירסם את הדבר קודם הקדושין שאסרה על נפשה הנאה כסף קדושה, הרי איחוד צירושלמי סועה פ"ו ופסק ברמב"ם פ"א דאיסור"ב הל' כ"ב, דכשהעד ע"א שנתמאח וכו' בעלה כהן וכו' עליה אח"כ, לוקח משום זונה, דאע"פ שצ"ל העדות צע"א, כבר הוחזק בזה וכו'.

וכן בתשובת הרי"ש אלישר ביטחה לז שם דמ"ה ח' כתב צידון הכות, שהעד האחד נאמן, דהרי בחקרי לז סי' כ"ב [המובא באות ח'] חסיד לדינא דאף אם אין שום עדות והיא אומרת לא נשאלתי על דברי נאמנת, דלא הלריך הכתוב צ' עדים בדבר שצערות אלא בעיקר נתינת גט וקדושין, אבל במכשורי גט וקדושין אף שצ"ל הגט והקדושין תלויים בהם לא צעין צ' עדים קלא, ח"כ דין מיינה לנ"ל שהאשה אומרת שגדלה הנאה על דעת רבים מכל ממון שינתן לה בתורת קדושין שלא במעמד חזיה ואמה, דודאי שהיא נאמנת, וכ"ש צ"ל דאיכא ע"א המעיד כדבריה, וצ"ל דאיכא ידים מוכחות דאמת אמרה דהרי כבר התעולל אדם אחד עליה והוצרכו לפייסו לתת לה גט, ח"כ פשיטא ששעה חזיה התקין כדון בכל חוקף כו', ונ"ל עדיף עפי, דהרי העד אומר שגדלה לפניו ולפני העד כו', והעד כו' אינו מכחישו אלא שאומר שאינו זוכר, והיא אומרת שגדלה ככה"ג הוי כשני עדים ולא ספיקו לה איסורא כו', ועוד שצ"ל מוכח שעדי הקדושין ידעו שגדלה בקונס כיון שתמכו עליה כו', ח"כ ליכא למיחש לקדושין דנ"ל כלל אף אם דברי העדים שנתקדשה לזדקס, וכ"ש צ"ל דלצי אומר לי שלא נתקדשה.

ועיין בתקון סופרים (להר"ש יפה) דכ"ט ח', שסידר (עפ"י שו"ת הר"ן סי' כ"ז ול"ב) נוסחאות של שטר שצריכה אשה לעשות כדי שלא יתפסו בה קדושין בלי רשות הוריה וכו"ב, ששני עדים חותמים בו שצפיהם אסרה הנאה עליה וכו'. וביטחה לז (להרש"מ גאון) סי' י"ח כתב מה עוב אם תערוך בפני צ"ד את ההודעה שאסרה הנאה עליה ותקח בידה כתב לראיה, ואם לא,

ד'

עדים, משא"כ בנ"ד שאנו מסתפקים אם נדרה כו', ועי' השיב הרי"ש אלישר, דאף שיש חילוק בין הנידונים, מ"מ למה לא ישתן בדין כו', ותו דמדברי התק"ל מוכח דלא מיירי שיש ב' עדים שגדלה וכו'.

רבים, אבל נדרה על דעת רבים כצ"ל, דקו"ל שאין לו הפרה, ליכא מאן דפליג על הרש"א, ולכונ"ע אינה מקודשת. וכן מצאנו בגמ' מקודש (למחרי"ט אלגאזי) סי' צ' דף ה' ד'.

ד. אם יש חילוק בין נדרה חנאה מנכסיו לבין נדרה הנאה ממנו. כתב המקנה בקו"א סעיף זה, דנראה דמ"כ הרש"א [הג"ל באות ח'] אשה שגדלה ואמרה כל נכסי פלוני עלי כקרבן כו', דקדק לכתוב לשון זה, משום דאמרין בנדרים ל"ד צ' שכתב ככרי עליך ונתנו לו במתנה נמי אסור, ח"כ ה"ג כיון שגדלה מנכסיו, לכן אפילו אם מכרה לה הם עומדים באיסורם כמ"ס הר"ן שם שאין חילוק בין מתנה למכירה, אבל נדרה הנאה ממנו ולא אסרה נכסיו עליה, דקו"ל שכתב שאינו נאה משרא לוקח ביותר כדאיתא בנדרים ל"א ח', יש להסתפק אם קדושין דומים למכירה ואין זה [מקרי] נתינת משלו ושפיר הוי קדושין, או דקדושין דומים למתנה כו', ועוד נראה דאפילו במתנה יש להסתפק ולומר דקודא בכרי עליך אמרינן דמתמא היה דעתו לאסור עליו אף לנפשה מרשותו, כיון דע"כ לא היתה כוונתו על איסור הנתינה כו', אבל באוסר הנאתו ולא נכסיו, י"ל שלא התכוון אלא שלא יתן לו, אבל אם עזר ונתן לו שוב אינו שלו ויכול ליהנות ממנו כו', מיהו אפילו אם נאמר שכתב הנאתו לא מהני נתינתו, מ"מ כיון דמכירתו ודאי מהני משום דלא הוי הנאה כלל, יש להסתפק אם קדושין דומים למכירה כו', ח"כ הרמ"א כאן קי"ל בלשוננו שהיה לו לפרש דמיירי דוקא כשגדלה מנכסיו.

גם בחקרי לב סי' כ"ב דמ"ג ג' כתב ש"ל שהרש"א דקדק לכתוב שאמרה כל נכסי פלוני עלי כקרבן, משום דבאוסר נכסי פלוני עליו אסור גם לקחת ממנו ביותר, אבל נדרה הנאה סתם י"ל דמתקדשת, כיון דתנן דמותר הנאה לוקח ביותר ומוכר בפחות שאין זו הנאה, ואשה מקח הוא כדכתיב כי יקח איש אשה, ויותר ופחות לא שייך בזה דאין אונאה בקדושין כו', ולריך להחיש בזה עוד.

ה. אם צריך ששני עדים יעידו שגדלה. ביטחה לז (להרש"מ גאון) סי' י"ז דמ"ב ח' כתב צידון, דלכאורה נראה דמכין שאין אלא עד אחד המעיד שאסרה הנאה על עצמה, זה ודאי אינו כלום, דהלכה זאת רוחת אלא כל הפוסקים שאין דבר שצערות פחות משנים, והגם שצ"ל ניכר שנטן הדבר שאסרה, דהרי יש אומדות ע"ז כו', סוף סוף הרי אין דבר שצערות פחות משנים, חולם אחרי ההצטונות נראה ד"ל דהא דבעין שנים בדבר שצערות, היינו רק בנתחזקת לא"א גמורה וצאים להחיר לעלמא, או בנתחזקת לפנויה גמורה וצאים לאסרה, אבל בספק, די צע"א המסוייב לזד מן הנידונים כו', ואחר שהלריך צעין זה והביא שביטח בזה נחלקו המהר"ם והר"ן ח' חשיב דבר שצערות שאין ע"א נאמן, כתב נחליני למדים דככה"ג דנ"ל שהנערה הזאת היתה צחקה פנויה ולא נתחזקה באיסור, אלא שפ"י צ' עדים הללו שמעידים שנתקדשה באנו להוציאם מחזקתה ולאוסרה, ח"כ כיון שפ"י עדות העד שאומר שמקודם לא אסרה עצמה בהנאה כל קדושין אנו מעמידים אותה בנתחזקה הראשונה שהיא פנויה, לדעת מהר"ם ודעויה נאמן העד ומותרת לעלמא, ואף לדעת הר"ן אף בזה אין עד אחד נאמן, אף לדעתו לא הוי מקודשת גמורה, כיון דסוף סוף מידי ספק לא נפקא, דשמה אסרה על עצמה כמו שאומר העד, ולדעת

קלא) הרי"ש אלישר הביא להלן שהר"א אשכנזי כתב שמהקרי לב ליכא למלך לנ"ה, משום ד"ל שהחיל לא כתב כך אלא בנדרין ידידי שברור לנו איסור הקונס עפ"י עדים והודאת המקדש והמתקדשת, ע"ז כתב החק"ל שאין לחוש שמה נשאלה על נדרה, משום דבכגון דא חשיב מכשורים ולא בעי ב'

אוצר

סי' קצ' אה"ה—א

הפוסקים

והרמב"ן והרעב"א צ"ל דקדושין שנחנאו שצידה נאמנה לומר קיימתי או לא קיימתי וכו'. וע"ע לעיל בזה"ל כי אם לריק ששני עדים ועידו שנדרה הנאה.

ט. כשנדרה הנאה, ואחר שנתקדשה עברה ונהנתה מכסף הקדושין. ע"י לעיל סי' קי"א אות י"א.

י. כשנדרה הנאה ונתקדשה בכסף ואח"כ בא עליה. ע"י בזה"ל סי' קי"א אות י"א וק"ע שכתב דמה שכתב הרשב"א שחאסור על עגמה הנאת הקדושין, וזכי חקנה רק לקידש בכסף ולא בעל, משא"כ אם גם בעל ע"י הקדושין בהם, משום דאף שהקדושין היו באיסורא, מ"מ איכא למיחש שבעל לשם קדושין, ומכ"ש דכאן קרוב לודאי שידע שאין קדושין הראשונים כלום, ואין אדם עושה בעילתו צוה וזוה וגמר ובעל לשם קדושין, ולזה לא יועיל מה שאסרה הנאה כו'.

יא. כשאמר הנאתו על אשה ואח"כ קידש אותה. צנני חיי סי' מ' בהג"ע אות א' כתב דמטין הדברים לפום ריהעא, דכיון דקיי"ל שצ"ע שאסרה עליה הנאת פלוני ונתקדשה לו אינה מקודשת, א"כ ה"ה באיש שאסר הנאתו על פלוני וקידשה אינה מקודשת, דהרי מה שקבלה בעד קדושין אסורה היא ליהנות ממנו.

ועיין בחקרי לז סי' כ"ב דמ"ג ד' ודמ"ד טור ז' שכתב בפשיטות דאלו"א דרשב"א שכתב דבאסרה הוא על עגמה אינה מקודשת, הוא הדין באסר הוא עליה, אלא שכתב שיש מקום לדון דלא כהרשב"א בן צור וכן צ"ע. גם ציד דוד (פסקי הלכות) פ"ה דאישות דף ח' ד' נקט בפשיטות דאלו"א דרשב"א הוא הדין באסר הוא עליה אינה מקודשת, אך לפי מה שכתב שם שיש להסתפק לדינא באסרה היא על עגמה [ובמובא לעיל בזה"ל], כתב שגם באסר הוא עליה, הוא ספק קדושין.

מיהו ע"י נשמת חיים דמ"ד ד', דאחר שהביא שיטת ר"ת בחוס' בתובות ע"י ע"א במדיר אשחו מליכות לו, דליהנות לו לא משמע אלא הנאת מזונות ולא הנאת תשמיש ופליג על רש"י, ויבאר דבזווגתו הוא, דכיון שהדירה מהנאתו, ודאי שלא הדירה אלא ממה שהיא נהנית ממנו ואין לו שום הנאה בזה, כגון מזונות, משא"כ בתשמיש דגם לו יש הנאה בזה, ודאי שלא עלה על דעתו להדירה מזה, כתב עפ"י שיש להסתפק בזה"ל ר"ת אף עליון שלא חנה ממנו, אם נאמר לדעת ר"ת ויכול לקדש בכסף, מטעם דכסף קדושה לא נאסר עליה כיון שאף הוא נהנה ממנו, דע"י כסף זה זוכה באשה, או דנאמר דע"כ לא אמר ר"ת אלא בתשמיש דשניהם נהנים בדבר אחד, משא"כ בכסף קדושה, דאף שיש לו הנאה שזוכה באשה ע"י הכסף מ"מ בגוף הכסף עצמו לא מעי ליה שום הנאה אלא כל ההנאה שלה היא, וכיון שהיא אסורה ליהנות מהכסף מחמת נדרו, אין קדושין חופפים בזה וכו'.

וע"י בפרי החיים סי' ה', שכתב דמתשובת הרשב"א סי' תר"צ והמשלים פ"ה דנדרים ה"ל ע"י מצוה שצ"ע נכסיו עליה וקידשה בהם אינה נקדשה, אלא שנסתפק בנשאל אח"כ על נדרו אם חלים הקדושין למפרע כו', וכזה שו"ל דאף שהרשב"א שם לענין אסרה עגמה בהנאה נכסיו וקידשה בהם כתב דאפילו בנשאל אח"כ על נדרה לא מהני כו' [כג"ל בזה"ל צ'], היינו דוקא שם, משום שצ"ע אסרה נכסיו עליה לא שייך גבה לימך אי צעי מתשל כיון שאינו שלה, ולכן כיון שצעת נתינה לא חובל לזכות זו משי"ב לא מהני גם כשנשאלה אח"כ, כיון שצעת הקדושין לא יהיה לה מידיו כו', אבל כשהוא אסר נכסיו עליה, כיון שצידה להשאל, ושייך זו לומר אי צעי מתשל דהא הוא שלו, הקדושין חלויים ועומדים, ואם אח"כ נשאל על נדרו חלים הקדושין למפרע כו'. וע"ע שכתב, דצעינן שהעדים

די צמה שחשבה בן צפני שני עדים כשרים ויקיימו חתימתם צ"ד.

ו. במקום שהחרימו שכל אשה מחוייבת לידור הנאה, אם נאמנת לומר לאחר שנתקדשה שלא נדרה. ע"י בזה"ל סי' קי"א אות י"א שכתב שנתקדשה שלא נדרה. ע"י חמור שכל איש ילמד בזה שחאסור על עגמה הנאת הקדושין שיבואו לידה אם הם שלא כפי חוק המלכות, כמובא לעיל סי' קי"ג אות ע"ז, כתב ש"ס יארע שנתקדשה שלא כפי חוק המלכות, ואומרת שצברה על החרס ולא אסרה הנאת הקדושין על עגמה, אפי' כשאמרה בן דרך וידוי באופן שנאמנת על העבר, או אפילו נימא דגם להשיג עגמה מרשעת נאמנת לענין לשווא נפשה חתיכה דאיסורא, אפסר דמ"מ צ"ל אינה מקודשת, כיון שהעדים שראו הקדושין שהיו שלא כפי חוק המלכות היו סבורים דמסתמא אסרה הנאת הקדושין כדת הקבל, א"כ חשבו שיתקן והיחל בזה, ואין כאן עדי קדושין, וזה לריק עדיין עיין וצירור אם נלמד לזה.

ז. כשנדרה הנאה מכסף קדושה שתקבל בלי ריצוי תוריה, ובשנתקדשה אסרה שהוריה נתרצו, והוריה מבחישים אותה. בתשובת הר"א אשכנזי בשיטת לז סי' י"ז דמ"ג ג', צנידן שאסרה עליה כל כסף קדושה בלתי רצוי אביה ואמה, ולאחר שנתקדשה נתגלה שאביה ואמה אינם רוצים בקדושה, ועדי הקדושין אמרו שצ"ע שקבלה הקדושין אמרה להם שצדו"ת אביה ואמה קבלה קדושין אלו, אחר שכתב שצנידו"ת יש אומדן דעת שצ"ע עדות מרומה, דמאחר שנתפרסם בעיר שאסרה הנאת קדושה בלתי רשות אביה ואמה, היו העדים פוחדים שלא עשו כלום בעדותם ויקופח שחרם, לכן הוסיפו מעולם דברים אלו בעדותם, כתב דאף לכשתמלא לומר שמפיה יאלו הדברים, לא הועילה כלום, דהרי אמרו בתכונות ע"כ אי אמרה פלוני חכם עיבר לי את הכתם ושייליה ואשתכח שיקרא [ויולאח שלא בתכונה], וכתב הר"א ש"פ שצעת בעדות סי' י"ז צ"ע הרמב"ן שקבל מרצונו שכל עד מפי עד אם זה העד הראשון ומכחישו נאמן, והביא ראיה מהב"מ בג"ל, וה"כ אביה ואמה מבחישים ואומרים שמעולם לא נתרצו והם נאמנים, ואף דצירושלמי בתובות והוצא ברא"ש שם איחא דהיינו בעדים [שהעידו שצ"ע שעה לא היה פלוני צעיר], אך הב"י צ"ד סי' קפ"ה חילק בין הפקעת ממון שאין הראשון נאמן, לבין איסור, ולפ"י יולא שאביה נאמן, ויש להאריך בזה, לולא שראיתי שצ"ד אין אנו לריכס לזה, משום שראיתי בקבלת העדות שאסרה עליה כסף קדושה בלי רשות אביה ואמה וצ"ל "מעמדם", ואילו בקבלת העדות שנתקדשה לא הוצרך שזה היה במעמדם.

ח. אם נאמנת לומר שנשאלה על נדרה לפני שנתקדשה, או שלא נשאלה. ע"י בחקרי לז ריש סי' כ"ב שדן לומר, באסרה על עגמה נכסיו פלוני ונתקדשה ממנו אין לחשוש שמה נשאלה על נדרה והתירו לה, וכ"ש היכא שהיא אומרת לא נשאלתי על נדרו, ואף להר"ן בנדרים דף פ"ה א' שחשש צמקש אשה על מנת שאין עליה נדרים ויש עליה נדרים שמה תשאל על נדרה כו' אין זה אלא לחוש על העתיד, אבל שמה התירה נדרה לא חשש, ובמ"ש בגיעין כ"ה צ' שמה מה לא חיישין שמה ימות חנאי היא, ומה גם גבי נדר שו"ל שאם התירה נדרה צפני ג' קלא חיה לה, ואף היא אינה נאמנת לומר התרתי נדרו ליהוי קדושי ודאי, שזריכה לבאר מי הם ה' שהתירו לה, אלא שהיים דאין זה מוכרח, אך זה נ"ל ברור, דכשתמרה לא נשאלתי על נדרו אין כאן מקום לחשוש שמה התירה נדרה, ואם משום דהוי דבר שצ"ע וקיי"ל אין דבר שצ"ע פחות משנים, נראה שלא הוצרך בתשובה צ' עדים אלא בעיקר נתינת גט וקדושין, אבל מכחירי הגט והקדושין אף שיעקר הגט והקדושין חלויים בהם לא צ"ע עדים, כדמוכח ממש"כ הר"ן והרשב"א

אוצר

סיק קיד. אות יא—יד

הפוסקים

יב. המודר הנאה מחברו וקבל ממנו חפץ במתנה וקידש בו. נשוי' הרשב"א ח"ד סי' ר"ב כשן לענין מודר הנאה מחברו שקבל ממנו לולג, דביום ראשון לא ילא משום דבנין לבס משלם ולא משל איסור' כ"ו, כתב דאין לומר דאיסור הנאה מחמת מדיר שאין איסורו מלד עלמו ואינו שוב בכל ישראל, דוקא הנאה נאסרה עליו, אבל גופו קטן לו, ונפק"מ שאם קידש בו אשה מקודשת וכו', הא ליחא, דהא חנ' צ"ק ק"ח ב' האומר לבנו קונם שאתה נכנס לי כ"ו בחיי ובמותי, אם מת לא יירשנו, ואם איתא אמאי לא יירשנו, דאע"פ שהוא עומד אי אפשר לו ליהנות מנכסיו מ"מ זוכה הוא בירושתו וטעם לכל מי שיראה, ועוד דהא בגדלים מ"ז א' איצט"ל לן קונם פירות אלו על פלוני מהו בחילופיכם, ואחיינא למיפשט מדהנן המקדש בערלה וכלא הכרם אינה מקודשת, מכרן וקידש בדמיהן מקודשת, אלמא שבאומר נכסיו על חציו ומי בערלה וכלא הכרם דמו ואם קידש בהם אינה מקודשת כ"ו קלב, וכ"כ הראב"ד בפ"ה גדרים הל' ע"ז שהמקדש בגדולים [של פירות] שאסר עליו חצרו] לריך לחזור ולקדש, אלמא אין לו בהם כלום כ"ו קלב, וכ"כ הרשב"א גם בח"א סי' תשמ"ו, ובחידושיו בגדרים מ"ח ב' ובצ"ק סס.

ובגט מקושר (למחר"ט אלנאזי) סי' ב' דף ז' א' כתב דקשה למי הולך הרשב"א לומר דאינה מקודשת משום דהוי בערלה וכלא הכרם, תיפוק ליה דכיון שאינו זוכה בהם הוי פקדון בידו, והוי מקדש בדבר שאינו שלו, וכמ"ש הרשב"א עומד [בח"א סי' תר"ב] דפקדון הוא בידה כיון שאינה זוכה בו, וז"ל.

ובארעא דישיראל מערכת א' אות ל"ד הקשה ג"כ על הרשב"א כ"ל. אמנם לענין הלכה כתב דנראה דלפי הפוסקים דסברי בהכרח דהאומר לבנו קונם כ"ו, שדבר האסור לו אם נתמנה לו במתנה זכה בו אלא שאינו ראוי ליהנות ממנו [ע"י ע"ז לעיל אות א'], הדת נתונה שהמודר הנאה מחברו שנתן לו מתנה וקידש בו הרי זו מקודשת גמורה, כיון דלגבי דידה שרי, והי"ל כקדשה בדבר שהוא שלו, והמקיל בזה אינו אלא מן המתמימים, אלא שאם פשטה ידה וקיבלה קדושין מאחר יש למוס לדברי הרשב"א להצריכה גט משני.

יד. כשאסר על עצמו חפץ שלו, וקידש בו. במש"מ פ"ה דאישות הל' א' ד"ה אך עדיין, כתב דממש"כ רש"י בע"ז נ"ד ב' ד"ה למעוטי, בטעם דערלה וכלא הכרם אם מכרן וקידש בדמיהן מקודשת, משום דאע"ג דאיכו אסור לאתהנוי מיניו, מ"מ איכו לאו מערלה קא מטוה לה הכי הנאה, יש ללמוד דמי שאסר עליו איזה דבר בקונם, וקידש באותו דבר, אף שלמקדש אינו שוב כלום דהא איסור' הוא, מ"מ כיון שבאשה מותרת בהנאה אותו דבר מתקדשת בו, משום דבחר דיהא אלוין כ"ו קלב, אך מהרי"ט ח"א ב' כ"ב.

דאי בעי מתשיל. אינו מעלה ומוריד כלל בענין זה דקדושין, וכמ"ש הרשב"א בס' ק"ב. וכתב בגט מקושר המובא בסמך שלא מצא דבר זה ברשב"א שם, ואולי כונתו למש"כ הרשב"א בס' תר"ב לענין גדרה הנאה מפלוני ואח"כ קידשה, ולא אמרינן בזה הואיל אי בעיא מתשיל על גדרה כ"ו [במובא לעיל אות א'], אבל י"ל שגם הרשב"א מודה דאמרינן הואיל אפילו גבי קדושין והתם היינו טעמא דלשיטתו או"ל דס"ל שדבר האסור בהנאה אינו זוכה בו, ולכן לא שייך לומר הואיל ואי בעיא מתשיל, כיון שאין בידה לשאול על גדרה ולזכות בגוף הקדושין [כיון שלא זכתה בהם בעת קבלתם. מדבריו בדה"ו א'], וצ"ע. גם בערך שי סעיף זה ד"ה ובי"ש. כתב כן על המש"מ הג"ל, והביא שכן הוא בתוס' בכמה דוכתי, ותיבא דמעולם לא היה שם גם עכשיו חשוב אינו שלו, משא"כ אם מעיקרא היה שלו אמרינן הואיל ועדיין חשוב שלו. וב"כ חילוק זה בחכמת שלמה (בגיליון הש"ע) כאן. גם בהעמק שאלה (על השאלות) פ' קרח עמוד ק"א כתב כן על המש"מ הג"ל, אלא שפסק דלפי מש"כ

שבעדים לא ידעו כלל שהנכסים אסורים עליה, אבל כשידעו לא מהני מה שהכנס החור אח"כ, כמבואר בנזירות סי' ע"ז לענין דכשידעו העדים שהוא גזל לריכוס לידע בצורר שנתחשף הבעלים דא"ל ה"ל כמקדש בלא עדים. וכתב עוד, דנראה דאף דלענין מקדש על מנת שאין עליה נדרים וכו' עליה נדרים והלכה לחכם והחור לה דחלים הקדושין למפרע, פסקו החוס' והרא"ש והש"ע סי' ל"ט סעיף ב', דהיינו דוקא בבחור לה הכנס קודם שנודע לבעל מהנדה, אבל בטעם לו קודם ההתרה נחבטלו חיוב הקדושין ולא מהני ההתרה, היינו דוקא הכנס שחלו בצעל, אמרינן כיון שנודע לו מקדש וסבר שלא תמלא מחירים ולא יחא לו בגדרות מבטל הקדושין כמ"ש הב"י והע"ז שם, אבל בג"ד דלגבי האשה העיקר הוא אם הוי שיה פרוטה בעת הקדושין, לכן כיון שנשאל אח"כ ונחלה למפרע דהוי ש"פ, דמי לקדשה ואח"כ שמוכה שהיה ש"פ בשעת קדושין, דבדלוי מהני למפרע אף שלא נודע לה מעיקרא כמבואר בר"ס סי' ל"א.

יב. כשאסר הנאתו על אחד ואח"כ נתן לו כסף בשביל קדושי בתו הקטנה, או כשאסר הנאתו על קטנה ואח"כ נתן כסף לאביה בשביל קדושיה. צבני חיי סי' מ' הגה"ע אות א', אחר שכתב שבאסר הנאתו על אשה ואח"כ קידשה אינה מקודשת, [כמובא בל"ה הקודם], כתב עוד דיש להתבונן במי שאסר הנאתו על אחד והיו לו בנות קטנות שהאב זכאי בכסף קדושיהן, מי אזלינן בחר האב ואין מקודשות כיון שאסור בהנאה, או דילמא בחר דידכו אזלינן והרי הן מקודשות, וכן באסר הנאתו על הבנות יש להתבונן בהיפך מזה, ואחד מהגדולים הוכיח ממה דאיתא בקדושין ז' ב' צ"ע ר"ב שהי צווחין לשני צ"י בפרוטה מהו, בחר טעם ומקבל אזלינן והא איכא ממונא, או דילמא בחר דידכו אזלינן והא ליכא, וסלקא דתיקו כ"ו, אי"כ גם כשהאב אסור בהנאה איכא למיפשט מהכנס דהוי ספק מקודשת, אבל באמת נראה דהא ודאי בורכא היא, דכיון דמדן תורה האב מקדש את בתו הקטנה וכסף קדושיה משמיה קצבו ליה, אי"כ אם האב אסור בהנאה, פשיטא שאין כאן קדושין, כיון שאין לו הנאה מאותם הקדושין, ואם הבנות אסורות בהנאה, פשיטא דמקודשות, כיון שהאב הנהיג מהקדושין לא נאסר בהנאה, ומאי דבעי ר"ב א' ב' ב' דילמא אזלינן, לאו למימרא דאזלינן בחר הנאה הבנות, אלא ר"ל דילמא כשם שאין האשה מתקדשת בפחות משום פרוטה, ה"כ אין האב מקדש ב' בנותיו בחי פרוטה לכל אחת מהן או דילמא אזלינן בחר מקבל והרי קיבל פרוטה כ"ו, ולעולם דאזלינן בחר הנאה האב בין לקולא בין לחומרא, וזה צורר מאד אי"כ ליתא סייסתא מתמן כלל, אבל הדין דין אמת מראיות אחרות וכו'. ועי' מה שהאריך בזה במקור ישראל ונחלת יעקב ח"ד סי' ח'.

קלב. ע"י משיכ על ראה זו בצמח צדק (מליבוניאניש) סי' ק"י אות ו'. ובהעמק שאלה (על השאלות) פ' קרח עמוד צ"ד.

קלב. בארעא דישיראל המובא בסמך כתב דראייתו מהראב"ד אינה מובנת, דהרי הראב"ד לא אמר שאינה מקודשת כלל, אלא שצריך לחזור ולקדש, ואפשר שטעמו הוא כדי שלא יתנה מדבר האסור לו, דאשה זו לגבי דידה הוי חליט' איסור' ולכן צריך לחזור ולקדש, [ועי' עוד על סברא זו לעיל הערה ע"ה/א], אבל היא מקודשת גמורה, כיון דלגבי דידה התירא הוא. ובשער המלך פ"ה דאישות הל' ב' כתב בבחנת הרשב"א, דאף שהראב"ד כתב דק שצריך לחזור ולקדש, היינו משום דמירי' שם בגדולים והראב"ד ס"ל דגידולים מדרבנן כ"ו, אבל באיסור דאורייתא מודה הראב"ד שאינה מקודשת כלל.

קלד. במש"מ שם כתב עוד, דאין לומר שבנין זה אין אנו צריכים לסברת רש"י הג"ל, דאף דנימא דבחר דידה גמי אזלינן מ"מ חשיב ממון מה שנתן לה משום דאי בעי מתשיל על גדרה והותר לו, הא ליתא, שטעם זה

אוצר

ס"ק קיד אות יד

הפוסקים

א"ת שזה כלום והפקר הם, מ"מ כיון שקנארתו היא מחמת נתינתו מקודשת, ולדעת הרשב"א צדדים וכתשוכה ולדעת הראש"ד והריטב"א [הג"ל במשלים] אינה מקודשת, מכיון דלגבי ידיה לא שיה כלום ולא ממון ידיה הוא, אלא מהפקר קא זכחה.

אמנם אפילו לדעת הסוברים דמקודשת, כתב שם בדף ז' עור צ' דהיינו דוקא כשהיא יודעת בשעת קדושין שנכנסים אלה המקדש בהם אסורים לו והפקר הם, דבאופן זה אע"ג דאי צ"ע היחזר וזכה מההפקר, מ"מ מקודשת כיון דסברה וקבלה וגמרה ומקנה נפשה בכך הנאה פורחא שמתחמת נתינתו קנארתו, אבל אם לא ידעה בשעת הקדושין שהנכנסים אסורים לו אפשר שאינה מקודשת, דמקח טעות הוא לה, דאם הייתה יודעת שהנכנסים האלה הם הפקר לא הייתה מתקדשת בכדי, כיון דבנא"כ היחזר וזכה מן ההפקר, וע"כ מה שהביא ראיה לחילוק זה, וכתב עוד דעפ"י אפשר ליישב סתירה הרשב"א הג"ל, דמש"כ בחידושו לנדרים וכתשוכה דאינה מקודשת, היינו באופן שהאשה לא ידעה בשעת הקדושין שהנכנסים אסורים למקדש, אבל אם ידעה וסברה וקבלה נעדרה דמקודשת, וכמ"ס בחידושו לקדושין.

אבל בחקרי לב ס"י כ"ב ד"ד א' כתב דמה שהוכיח המש"מ מרש"י דאע"ג דלגבי ידיה לא חזי כל דחזי לה מקודשת, זה אינו, דהתם במכרם וקידש דמיהם הרי איירי בחליפי איסוריה, ואף דלרש"י גם חליפי איסוריה אסורים לו כהנאה, מ"מ הוא רק מדצריהם משום קנס כ"ו, וכבר כתב רש"י צ"ע נ"ד צ' הביאו הרא"ש צ"ע דקדושין ס"י ל"א, כהא דמכרם וקידש דמיהם דמקודשת, דגבי קדושי אשה לא החמירו כ"ו, וא"כ נמלא דחזי לדידה וחזי לדידה, ומה שכתבו הרשב"א ור"ן על המשנה דמכר וקידש דמיהם מקודשת דאע"ג שהדמים אסורים למקדש, מקודשת משום דלגבי ידיה שרו ודמיה למקדש בגזל אחר יאוש כ"ו, כוונתם היא דהוקשה להם למאי דפשיט להו דכל דלא חזי לדידיה אע"ג דחזי לדידה אינה מקודשת, הכא אמאי מקודשת, וכלא לא חזי ליה מידי כשהם בידו אלא אחר שיגיע לידה, ע"ז חירטו דכל שקנאה היא מחמתו קרינן ציה שפיר דחזי ליה, דדמי למקדש בגזל אחר יאוש, דהתם נמי אי דיינינן צעת הכתיבה אין כאן שנינו רשות לגבי ידיה, ואפ"ה כיון דלגבי ידיה איכא שנינו רשות מהני ליה ג"כ, ה"כ כיון שצידה שרי מתקדשת לו שנמלא דחזי גם לדידה, נמלא שאין חולק כלל על מה שסובר הריטב"א דכל דלא חזי לדידה אף דחזי לדידה אינה מקודשת, ולפ"י וואל שהרשב"א הג"ל אינו סותר עצמו ומה שכתב צדדים מ"מ צ' וכתשוכה ח"א ס"י חשמי' שצאומר לבנו קונם שלא יהנה ממנו בחייו ובמותו וקודש בהם אשה אינה מקודשת קלה. אלא שמ"מ סיים שכבר כתב לעיל מיהיה מה שיש להוכיח להיפך מהרשב"א, [ד"ל דמקודשת הואיל ואי צ"ע מחשיל כ"ו], ולהיות שהוא דבר ערוה אין צ"ע שלם להמוך על הרשב"א להחזיר לשוק וכו'.

ובמעשה רקח פ"ה דאישות ה' א' כתב מתחילה מעצמו דנראה שבקידש צדכר שאסר על עצמו אינה מקודשת, אף שאינו דומה לשאר איסוריה אסורים הוא לכל, ואילו כאן שרי לאחריו, ועוד שיש היחזר אפילו לעצמו ע"י שאלה, דכרי צדדים מ"ז צ' דינו דק הנדר לאיסוריה גמורים וכו', ושוב הביא שאלה ראיה זו מנדרים צרצ"א ס"י חשמי' [הג"ל].

כשנדר

כ"ו אלא בחליפי איסוריה דמינא אינם אסורים אפילו לעצמו, אלא משום קנסא שנראה כנהנה מהם וכמ"ס והרשב"א בחולין דף ד' ב', אבל באיסוריה גופיהו אע"ג דלדידה שרי, הלא סוף סוף הוא נהנה מהממון שנעשה עליו קונם, לכן כתב דכשקידש בו אינה מקודשת. וע"י פ"ס בזה במשכן בבבאל ד"ב ע"א

צ"ע דס"ל שבקידש באיסוריה אפילו כשהיא חילה אינה מקודשת [כמוצא לעיל ס"ק ק"י אות ז'], וכבר דמבאר דהריטב"א חולק על סברה רש"י, וס"ל דכיון שלמקדש אסור אף שלמתקדשת מותר אינה מקודשת, משום דבחר ידיה נמי אזלינן ולא ממנה יחיד לה.

ובגמ' מקדוש (למחר"ט ג' אלא"ז) ס"י צ' דף ו' ג' כתב שהיה אפשר לדחות ולומר דבחליפי איסוריה ס"ל לרש"י דכרי דאסורים למקדש, מ"מ זכיה איה ליה בגוויה להורישם לבניו כ"ו, ומשום אם קידש בהם מקודשת כיון דממנה הוא ולא הוי הפקר לומר שזכחה מן ההפקר. [מש"כ צ"ע שאסר על עצמו צקונם, דאפשר דאינה מקודשת, ש"ל דכרי כהפקר וא"כ לאו מידי יחיד לה ומהפקר קא זכחה. מדצרי להלן], אלא שר"ן סופ"צ דקדושין כתב על דברי רש"י הג"ל, דהיינו טעמא דמקודשת אע"פ שהדמים אסורים למקדש, משום שכיון שהיא מותרת ליכנות בהם וקנארתם מחמתו, מקודשת, דומיא דמקדש בגזל דאחרים, דאע"ג דיאוש כדו אינו קונה וכל זמן שהוא בידו אינו קנוי לו, אפשר כיון שקנארתו היא נתינתו, מקודשת, וכ"כ הנאה הנאה לה מחמתו מקודשת, וכ"כ הרשב"א בחידושו שם, נמאנו למדים מדצריהם דס"ל דכל דלגבי ידיה שיה פירעה ויכולה ליהנות, אף דלגבי מקדש אינו שיה כלום, מקודשת כ"ו, וא"כ ה"כ צ"ד אע"ג דהוי לדידה כעפר בעלמא, מ"מ כיון שהיא מותרת ליהנות בו וקנארתו מחמתו, מקודשת, אמנם צדדים מ"מ צ' כתב הרשב"א צאומר לבנו קונם שיה איה נכנה לו, דאפילו נתנם לו האז אינו זוכה בהם, ואם קידש בהם אשה אינה מקודשת, וכעלה וכלא הכרם דמו כ"ו, וכ"כ הראש"ד צ"ע דנדרים ה' ע"ז, שהאסר פירותיו על חברו אפילו קידש בגידולין נרץ לחזור ולקדש כ"ו, עכ"ל הרשב"א שם, וכ"כ כתשוכה ח"א ס"י חשמי' [ומציא צ"ע דהקודש], נראה מדצרי שהיה דס"ל דמי שאסר בהנאה צ"ע נכנסים, אין לו זכיה בגוויהו כלל והפקר הם ואינה מקודשת כ"ו, ואע"ג דלגבי ידיה ש"פ ויכולה ליהנות מהם, סוף סוף כיון דלגבי ידיה אינו שיה כלום ואין לו זכיה בגוויהו, מהפקר קא זכחה ואינה מקודשת, ודרי זה סותר למש"כ הרשב"א עצמו צדכר רש"י גבי מכר וקידש דמיהם כ"ו, ואין לומר דש"כ שהוא מותר הנאה מאצלו ואינו זוכה במתנתו והוי כמקדש צדכר שאינו שלו כ"ו, ולשיטתו אזיל שכתב כתשוכה הג"ל דמי שמותר הנאה מחברו ונתן לו מתנה אינו זוכה בו כלל כ"ו, ומשום אינה מקודשת כ"ו, [מש"כ צ"ד שהוא נעשם שלו אלא שאסר אותו על עצמו], דהא ודאי ליתא, דמפשט דברי הרשב"א נראה דקאי גם על מה האז [והנכנסים נופלים לו בצרופה, ומ"מ] כיון שאסר בהנאתו אין לו בהם כלום כ"ו, ועוד דא"כ למה כתב דהוי כעלה וכלא הכרם, דעמיהו מפני שאינה יכולה ליהנות מהם כ"ו, ופ"כ דס"ל דגם במקדש בעלה וכלא הכרם לא הוי רק טעמא מפני שאין האשה נהנית, אלא הטעם גם משום דלגבי ידיה לא שיה כלום, ונמלא שלא נתן לה ש"פ, [ולפ"י ל"ל גם במקדש צדכר שלו שאסר על עצמו צקונם, דאינה מקודשת כיון שהוא אסור בהנאתו ולדידה לאו מידי יחיד לה. מדצרי לעיל מיהי], וא"כ הדין לקושיות דנראה מדצרי אלה צדדים דכל דלגבי המקדש אסור בהנאה ואין לו צ' זכיה, אף דלגבי ידיה הוי ממון, אינה מקודשת כ"ו, ואילו צ"ע הא"ש מקדש כתב לדעת רש"י דאע"ג דבחליפין אסורי למקדש, מקודשת כ"ו, נמאנו למדין לפ"י לענין דינא דלדעת הר"ן והרשב"א כשהיא דמכר וקדש צדמיהם, מקודשת מטעם דאע"ג דלגבי ידיה

הרשב"א כ"ד ס"י ר"ב דלא אמרין הואיל ואי בעי מתשיל אלא בחלת המז כפסת, פשיטא שאינה מקודשת, כדברי המש"מ. ופ"י פ"ס בזה בחקרי לב ס"י כ"ב דמ"ס טור ב'.

קלה) גם באמרות שהורות דמ"ב ג' כתב דע"כ לא כתב הרשב"א בקדושין

אוצר

סיק קיר אות טו-יח

הפוסקים

וכן בטל אורות נחשבה אי שנסוף הספר כתב דודאלי שנשבע לא לקדש וקידש קדושין קדושין, דברי זאלמנה לכה"ג וגרשה וחלוצה לכהן הדיע כשעבר וקידש קדושין קדושין, ואף דקיי"ל כרצא בחמורא דף ד' ב' דכל מלחא דאמר רחמנא לא חצידי אי עביד לא מהני, כפר כחצו החוס' שם דף ו' א' ד"ה והשתא, נשבע לא לגרש אשתו ועבר וגירשה, דכיון שאין האיסור כמו לא יוכל לשלח אלא הוא דזה האיסור מלצו, נכה"ג אפילו לרצא מהני כו', אי"ב כ"ה נשבע לא לקדש כיון שהוא דזה האיסור מלצו, לכונ"ע מהני, ואחר שהציו מה שכתב בהגהות מרדכי פ"ג דשבויות [סי' תשפ"ד] בשם הר"י בר פרץ דמי שנשבע שלא ימכור דבר ועבר ומכר אין צמצמו כלום כו', ושיש פוסקים שפוסקים כדבריו, הביא מהרש"ם פוסקים שחלקו עליו ופסקו כדברי החוס' כו', ומדורכי נועם סי' י"ג שכתב דנראה שגם המרדכי לא פליג עם החוס' לענין גירושין וקדושין קדו, וסיים דנמצינו למדים לנ"ד שקדושין קדושין.

וב"ב ברוח חיים סעיף זכ דנראה שנשבע לא לקדש אחרת, ועבר על שבוותו וקידש, מקודשת, כמבואר בדברי הב"י בחו"מ סי' ר"ח שדחה דברי ההגמ"ר ה"ל, וכמו שנראה מדברי הכנה"ג הגב"י אות י"ג, ומעשה בזה נשבע שלא יקדש נערה אחרת ואח"כ קידש נערה אחרת צ"ע, ועכ"ל פסקתי שצריך לפטרה בגט, כיון דאין קיי"ל כדעת המחמירים בקידשה צ"ע [ע"י בזה להלן סי' מ"ב], אי"ב אפילו נשבע, והוא ברור. וכ"כ גם בספרו גמיו חיים מערכת ק' אות ז'.

וע"י בגובי"ת סי' קכ"ט אות ו' שדקדק בן מהגמ"ר ה"ל, דמנקט בלשונו שנשבע שלא למכור או שלא ליתן מחנה או שלא למחול חוב, ולא נקט גם נשבע שלא לקדש פלונית, נראה דס"ל שבקדושין כיון דגלי רחמנא בכהן גדול שקדש אלמנה דמהני, אי"ב כ"ה בכל האזהרות דאזכר רחמנא דאין מצטלות הקדושין, לכן כשנשבע לא לקדש פלונית ועבר וקידשה, אין הקדושין נפקעים בשביל עבידתו, וכן מוכח ממ"ש המרדכי בקדושין ריש פ"ג וז"ל ואין שייך כאן לומר כיון שעבר בשליח על תקנת הגאונים מאורי הגולה כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקעינהו לקדושין, דהא איכא חייבי לאוין ושניות וכמה עצירות דאורייתא ודרבנן דחפסי זהו קדושין עכ"ל, וקשה למה חלה צמה דאדעתא דרבנן מקדש, ולא חלה צמה שהגאון מאור הגולה גזר בחרם שלא יקח אשה על אשתו, דכיון שהמקדש עבר על החרם אי עביד לא מהני קדו, וע"ז לא שייך מה שדחה מחייבי לאוין, דכרי שם לא נאסרו הקדושין במפורש, משא"כ בתקנת ר"ג מאזכ"ג שגזר חרם גם על הארוסין כו' [ע"י בזה באזה"פ כרך א' סי' א' סקס"ב], אלא ודאי שבקדושין לא אמרינן אי עביד לא מהני וכנ"ל.

ובחמדת משה בחדושים שנסוף הספר דקיי"ל ד', אחר שהביא מה שנסתפק רעק"א בגליון השו"ע סי' ל"ה סעיף י"א נשבע לא לקדש פלונית ועשה שליח לקדשה וקידשה בשליח אחר שנשלח על שבוותו, אם נוימא דלא מהני כיון דבשעת ששאלו שליח לא הוה מלי עביד, או דלמא דכיון שהחכם עוקר השבועה מעיקרה מקרי

הקדושין, אבל היכא שאין צד מלכד זה, ודאי דמקודשת. וע"י בארבעה טורי אבן סי' כ"ד [והיא תשובת בנו הרב משה] שכתב שנראה להביא ראיה ברורה דלא כהגמ"ר, ממש"כ החוס' בתענית ח' א' ד"ה בחולדה, שנשבע שלא ישא אשה אחרת כו' וכתב לה גט כו', הרי דאף שעבר על שבוותו מאי דעביד מהני, דאל"כ למה הוצרך לתת לה גט.

קלו) בהגהה מבין המתברר דחה ראיה זו, משום דאפשר לומר שהמרדכי לא נקט בן משום דלאחר אלף החמישי כבר פסק החרם, כמ"ש בשו"ע סי' א' סעיף י', אבל עכ"פ החקנה במקומה עומדת כמ"ש הרמ"א שם.

טו) כשנדר הנאה מחפץ חוץ משה פרומה שבו, וקידש בו. בדברי מלכאל ח"ג סי' ק"ו כתב צחוק"ד, דנראה שאם היה נזיר מחפץ אחד חוץ משה פרומה שבו וקידש בו אשה, ודאי מקודשת, אף שדעתה ליהנות בכולו, מ"מ הוא נכה רק מנחית השוה פרומה, ואף ש"ל דלכתחלה אסור לעשות כן דמיא נכה ע"י שדעתה להתקדש בכולו, מ"מ דיעבד ודאי מקודשת.

טז) כשאסר דבר על עצמו ועל כל העולם וקידש בו. ע"י ביד דוד (פסקי הלכות) פ"ה דלישות דף ח' ע"א, שכתב דאף שבאסר דבר על עצמו והוא מותרת בו, או באסר דבר עליה והוא אסור העולם מותרת בו, אפשר שיכולה להתקדש בו, משום דמ"מ יש בו זכיה קלה לענין ירושה וכדומה כו', אבל היכא שאסר דבר על עצמו ועל כל העולם, נראה דכיון דקיי"ל כר"מ דקונס כללי יש לו פדיון [ע"י ר"ן נדרים ל"ה א'], אי"ב הוה כמו הקדש גמור, ומסתמא דינו כמו הקדש שנפדה לפודה ולא בעלים, אי"ב אין בו שום זכיה ואי אפשר לקדש בו.

יז) כשאסר חפציו על עצמו והלך אחר וקידש בהם. צמח חכ"ן סי' ס"ה נדר שלא יכה מחפציו וכלך אחר וקידש בהם, כתב דלפמ"ש הר"ן בנדרים פ"ה א' שהאוסר הנאה פירותיו על עצמו יכולים אחרים ליעול אותם בעל כרחו אע"פ שיכול לישאל על נדרו כיון דהשתא מיהא הא לא חשיל, וכיון דקודם שנשאל על נדרו היו הנוטלם כזוכה מן ההפקר, שוב אין כח להיחזירי של חכם לצטל קנין חזירו ע"ש, לפי"ז בנ"ד היו מקודש קדושי ודאי, ולפמ"ש הר"ן שם בשם הרשב"א שאם נשאל אח"כ על נדרו מחויב הנוטלם להחזירם לנדר משום שהחכם עוקר הנדר מעיקרו ע"ש, לפי"ז בנ"ד ל"ע, והנה לפי"מ דקיי"ל שבצמחנה על מנת להחזיר זהו קדושין גמורים מדאורייתא, אלא דגזרו חכמים שאינה מקודשת משום דדומה לחליפין, ע"י בח"מ וצ"ש בס"י כ"ט סעיף א', י"ל דגם בנ"ד דומה למתנה על מנת להחזיר, דעכשו הם של המקדש, רק שיוכל להיות שאח"כ ישאל הנדר עליהם ויטעך להחזירם, דאם נהנית צורה פרומה מדאורייתא הם קדושין גמורים, ואפשר דגם מדרבנן מקודשת, דכזה לא שייכא גזירת חכמים, ואם נעקר הנדר למפרע, נמא שבהנאה האשה אינה של המקדש, ודומה למפרע כמקדש בהנאה השתמשות של כלי חזירו שלא מדעתו, ואולי י"ל דבכה"ג מורה הב"ש סי' כ"ח סק"י דשייך בזה ניהא לאינש למעבד מלוב בממונו, צעת שהוא ממילא הפקר אף שאח"כ נעשה ממנו למפרע, וכל זה מייירי רק בזה נה צמח קדושין באופן המועיל עפ"י המבואר צ"ש סקמ"ח ע"ש.

יח) כשנשבע לא לקדש ועבר וקידש, או כשהיא נשבעה שלא להתקדש ונתקדשה. ע"י בשו"ת מהר"ט ח"ג סי' מ' שכתב בחו"ד, דמי שנשבע לא לקדש וקידש קדושין קדושין, דכרי אמרה חורה אלמנה וגרשה לא יקח, ואם עבר וקידש קדושין קדושין, וכל חייבי לאוין כה"ג, אלא דלקי משום דעבר חמורא דרחמנא. גם במחנה אפרים ה"ל שלחין סי' ט', כשנסתפק נשבע שלא לקדש את פלונית וקידשה ע"י שליח, כתב צפשיטות שאם הוא בעצמו קידשה מה שעשה עשוי.

קלו) ע"ש בדרכי נועם דקמ"ט ד', שכתב ד"ל דהגמ"ר לא אתי עלה אלא מטעם קנס, אבל הוא מורה דמן הדין הוי מכירה גמורה כו', והוסיף דכן משמע ממש"כ מהר"ט [הג"ל] שבנשבע לא לקדש וקידש קדושין, דהרי בודאי לא נעלמו מהה"ט דברי ההגמ"ר, ואע"פ לא נדחק מהם, משמע דס"ל שאין מהם פירכא לדין זה. וע"י בטל אורות שם שהעיר ע"י, דהלא במהרי"ט סי' קל"ח שצירף שם את דעת ההגמ"ר, מבואר דס"ל שגם בקדושין וגירושין לא מהני אליבא דההגמ"ר, אלא דנראה דמה שצירף שם את דעת ההגמ"ר, היינו משום שהיו שם בלאו הכי כמה צדדים שמתחמם מתבטלים

אוצר

סיק קיד אהת חז"ש

הפוסקים

אביאלעפיה) ח"צ סי' י"ב דע"ה ג' כתב בנידון דכיון שהמקדש עבר על מה שנשבע שלא יאחזק אחרת, הרי לפי ההגמ"ר אמרין כזה אי עבד לא מהני כו', והגם שרוב הפוסקים חולקים ע"ז וס"ל דכפ"ה שד"ה האיסור מלכו אי עבד מהני כו', מ"מ סניף גדול מיהא כו', ובדאשכחן לכמה פוסקים שעשאוהו סניף וליקפוחו עס שאר ספיקות שבנידוניהם. וגם בח"י סי' ב' לירק מה שהמקדש עבר על שבעתו. וע"ע בנשמת חיים סי' ז', בנידון נשבע לא לקדש פלונית וקידשה ע"י שליח, דאחר שדן להחזיר מפני שהשליחות בטלה משום כך, לירק גם דעת ההגמ"ר, שיש שדנו מדבריו דבקהל שהחרימו לא לקדש ועבר אחד וקידש אינה מקודשת, שלפ"ז יולא שנשבע לא לקדש פלונית ועבר וקידשה אינה מקודשת, ואף דרובא דרבוותא וכמעט כל גדולי האחרונים חלקו על סברא זו, ע"י במהרי"ע ח"א סי' קל"ה ודבריו נועם [וכמוצא לעיל סי' ק"ב, ע"ש], מ"מ מסתייעא מילתא לסניף בעלמא, דהרי מהרי"ע שם אע"פ שכתב שישחקק הדבר ולא יאמר, עכ"ז בסוף דבריו עשאו סניף להקל בנידון, וה"ל בני"ד. וע"ע בנתיבות השלום (לאר"ש למפרע) סי' א'.

יב. כשקידש בשבת. ע"י בחשבה הרב לזי אב"ד דרעזק בעבודת הגרשוני סי' פ"ה, דאחר שדן בנידון לבטל הקדושין מטעמים שונים, כתב שיש גם קול סניף ממה שנתקדשה בשבת, דקו"ל שאין מקדשין בשבת, ודומה קול למקח שנעשה באיסור שרבו כזה הדעות ע"י בסמ"ע חו"מ סי' ר"ח ובצ"ח ובצ"ז ובש"ך יו"ד סי' ר"ל. גם בחשבה הרב נסים שלמה אלגאזי בסוף ספר דובש שפתי ישנים כתב בנידון שיש רישותא בזה שקידש בשבת, עפ"י מש"כ הראש"ה סוסי' סי"ח לירק בנידון דכיון שהיה אסור לו לקדש מלך החרם מאי דעבד לא מהני [כמוצא לעיל בס"ק ק"צ].

ובמעשה אליהו סי' מ"ו כתב בנידון, דכיון שאין מקדשין בשבת, א"כ באלו כזה לכך דכל מילתא דאמר רחמנא לא תעבד אי עבד לא מהני, כמ"ש בשער אפרים סי' ק"יג שם בדברין אחרת, והגם שהר"ע פסק בחו"מ סי' ר"ח גבי מקח הנעשה באיסור ובסי' קל"ה ור"ל"ה גבי קנין בשבת, דמהני, כל זה הוא לשיטתו שדחה בצ"י סי' ר"ח מש"כ בהגמ"ר ה"ל שנשבע לא למכור ומכר בטל המקח, אבל רבים פוסקים כהגה"ה זו, ולדידכו הקדושין בטלים, וכמו שעשה בעבודת הגרשוני [הג"ל] סניף מזה להקל בנידון, וכן בפני יחזק [שנאות הקודש] גבי עבר על מה שנשבע שלא יאחזק אחרת עשה סניף מהגה"ה זו. וגם בחשבה הר"י עראב במילי דעזרא סי' א' דן בנידון, דכיון שקידש בשבת וקו"ל שאין מקדשין בשבת כמ"ש בהו"ע באו"ח סי' של"ט סניף ד', לכן אף דבשו"ע שם סיים דמה שעשו עשוי, מ"מ סניף מיהא הוי.

אולם בבני חיי לעווא"ח סי' של"ט, אחר שהביא חשבה הר"ש אלגאזי והרב השולח בעבודת הגרשוני הג"ל, כתב שאין דבריהם נכונים לדינא, דהרי אמרו צירושלמי דטול שטעו אפילו מחזיקים מה שעשו עשוי, ואין להפקיע קדושי תורה כלל, ע"ש שבהר"ך כזה.

וביבין ובעז ח"צ סי' א' כתב בנידון, דאע"ג שאסור לקדש בשבת, כדאיתא בבבלי ל"ז ב', מ"מ אם עבר וקידש קדושו קדושין, וכמ"ש

קל"ט) דבריו מוסכים לסתור מש"כ הר"י בן סורת בחשבונו בנידון ההוא באחד הטעמים, דמכיון שנשבעה ולא נשאלה על שבועתה, ודאי דבמחשבתו אין קדושי השני קדושין, כמובא בפחד יצחק שם דע"ח ע"ב. וע"ש בחשבות הר"י בן סורת השניה בדפ"ז א', שכתב שלא נתבון כלל להפקיע הקדושין מטעם זה, אלא מטעמים אחרים שדיו שם, ולא כתב את הטעם הג"ל אלא כדי להשקים בזה את דעת החוקרים מטעם המלך.

מקרי מלי עבד, כמוצא בפ"ח שם סק"יג, כתב דלכאורה ל"ל דס"ל שאם הוא בעלמא הוי מקדש איתא לפני שנשאל על שבעתו, לא היתה מקדשה, משום דכל מילתא דאמר רחמנא לא תעבד אי עבד לא מהני, אבל קשה דא"כ אמאי לא נקט ספיקו בדידיה גופא, כשקידשה ואח"כ נשאל על שבעתו, ועוד הלא לפי מה שדן בחשבונו סי' קכ"ט לענין נשבע שלא לתת שער מחנה ונתן, הלא אמרין כזה אי עבד לא מהני כו', וכמוצא בפ"ח סי' ק"ה סק"ד, מוכח דס"ל דה"ל שנשבע לא לקדשה ועבר וקידשה, מקודשה אף שלא נשאל על שבעתו, ועכ"ל דמה שכתב לענין שליח ר"ל ד"ל דאף שבקידשה בעלמא היתה מקודשת, מ"מ מקרי לא מלי עבד משום איסורא דרביע עליה, ולכן לא מלי משוי שליח, לכן נסחפק בקידשה השליח אחר שנשאל על שבעתו.

ובכ"ב בשמש זקנה ח"צ סי' ו' דף ו' ע"ב, ונדפסה החשבה גם בפחד יצחק ערך ספק דף פ' ע"ב, לענין אשה שנשדדה לאחד ונשבעה להנשא לו ואח"כ נתקדשה לאחר, דודאי שהיא מקודשת, וכמה מעשים כאלה בספרי הפוסקים ולא עשו מהשבעה אפילו סניף לפקפק ולבטל הקדושין קל"ה, והלא כל מה שהחמירו הפוסקים בשבועות המשודכים שלא להתירן הלא מדעת חזירי, ויש אומרים גם שאם התירן לא תועיל ההתרה, לא נאמרו הדברים כדי להטיל מום בקדושין, ולא נשיל שעמיה שלא כהוגן ניקום און ונקל בערוה החמורה להחזיר א"ל לעלמא בלא גט וכו' קל"ט. וכ"כ בחשבה הר"י גלוימי בפחד יצחק שם דפ"ח ע"א, דאף שבעה על השבעה, הקדושין נשארו בתקפם, וכמ"ש מהרי"ק בשורש פ"ד בענין קהל שחיקו חרם וכו'. גם בחשבה הר"ש מלקיו בפחד יצחק שם דל"ט ע"ב כתב דמילתא דפשיעא היא שאין כח בשבועתה להפקיע קדושי תורה, וכמבואר במהרי"ק ה"ל ומעוד ראיות כו', א"כ קדושין מעולים הם. וגם בחשבה הרב משה יצחק בפחד יצחק שם דקט"ז ע"ב, ונדפסה גם בספרו משאת משה ח"א סי' ו', כתב שאין לחשוש לשבועה לעקור הקדושין. וגם בחשבה הר"א הכהן ממודינה בנידון ה"ל, שנדפסה בשמש זקנה שם סי' י"ב, אחר שהביא מחלוקת הפוסקים שנשבע לא למכור ועבר ומכר אם המקח קיים או לא כו', כתב דלפ"ז יולא שאין צידו לבטל הקדושין בשביל שבעתה, לפי דב"ל ספיקא דינא ואזלינן לאומרא, ומכ"ש אליבא דהרא"ש והע"ז שפסקו שהמקח קיים, דבדואי הם קדושין גמורים [לדעתם].

וע"ע באו"ח פ' כרך א' סי' א' סק"פ אהת ח', שהוצאח שם מחלוקת הפוסקים שנשבע שלא יאחזק אחרת ועבר ונשא, אם טופס איתו לגרשה או לא, ומשמע דזה פשיעא להם שהקדושין חלים.

מיהו ע"י בשמן המשחה סי' ס"ז דמ"ג ד', שבהך שאר הטעמים שכתב לבטל הקדושין בנידון, לירק גם טעם דכיון שנשבע שלא יקדש לאחרת, א"כ יש ספק שמא הלכה בהגמ"ר שנשבע אמרין אי עבד לא מהני, ואף שהר"ש קמחי בחשבה כח"י והנוד"י והדרכי נועם והחזון נחום צמח תמורה כתבו שבקדושין אפילו בהגמ"ר יודע דאי עבד מהני כו', מ"מ הר"י הלוי בחשבה כח"י סתר בטוב טעם דברי הר"ש קמחי וכו', גם בפני יחזק (להר"י

קל"ח) ע"י בדברי חיים (להר"י אויערבאך) דיני קדושין סי' ה' דצ"ה שכתב בתורה, דמה שהדברי ריבות סי' ר"צ כתב בנידון טעמים שונים לבטל הקדושין מחמתם, ולא צירף כלל גם מה שבנידון עברה על מה שנשבעה כשנשדדה לראשון לא להתקדש מאיש אחר, היינו משום דס"ל דחיישין דלמא היתה את שבועתה. או דס"ל שבקדושין אפילו כשיש שבועה לא שייך אי עבד לא מהני, כמ"ש בנתיבות הג"ל.

באר הגולה

ה משנה ונתנה דף כ"ז
ע"כ[ונ] ודוקא שקדשה בחורת כסף אצל אם קדשה (לה) בשטר הוי קדושין (רשב"א סי'
תרי"ב ותר"ג):

כב ה עבר ומכר איסורי הנאה וקידש בדמיהם מקודשת

ואם

ביאור הגר"א
[נט] ודוקא כו'.
מירושלמי הנ"ל ודוקא
באיסור דבריהם כמש"ש
בירושלמי ואע"ג דבגישין

שם אמרין סתמא דכשר מי"מ כיון דפי' בהדיא שם דוקא בדרכן נקטין כוונתו ואפילו את"ל דגמ' דידן פליגי ולעולם מגורשת אפי"ה לגבי קדושין לא אשכחן בגמ' כו' שם בתשובה. והרב סובר דלא קי"ל בהרשב"א כמש"ש בר"ס קט"ז דאפילו באיסור דאורייתא כשר וסובר דה"ה לקדושין דמ"ש ואפילו את"ל כו' לחזק דבריו כ' כן ועיקר דעתו דגם בגישין הדבר כן ולא קי"ל כן אבל בס"ס ל"ב כ' פלוגתא בזה וגם שם לא ביאר דהל"ל באיסור דאורייתא ומי"מ נראה עיקר כמ"ש כאן דכשר כיון דמדמי בירושלמי לגישין וחילק שם דחוי לאיצטרופי בס"ד דגמ' שלנו ולא קי"ל כן ואין לחלק:

באר היטב

(לח) בשטר ה"ק. עין נ"ט:

הפוסקים

ס"ק קיד אות יט—ס"ק קטו אות א

אוצר

סעיף כב. קטו. וקידש בדמיהם מקודשת. א. ואפילו מכר איסורי הנאה לאורייתא. טור. ומבואר בס"ק הסמוך לדין השו"ע מיידי כשמכר לנכרי, או לישראל והכיר זאת איסורית, ע"ש. ועי' במל"מ שם בס"ק קי"ח אות ה', ד"ל דלהרשב"א לר"ך עכ"פ לקדשה שנית, וע"ש בהוספה שם בסוף דבריו. וע"ש בס"ק קי"ח דיש כמה אופני איסורית שדנו הפוסקים אם נמי מקודשת בדמיהם. ומה שכתב בשו"ע, עבר ומכר, הוא כלשון המשנה בקדושין דנ"י ע"כ (שמעם מקור הדיון) "מכרין" וקידש כו', וכתב הר"ע ז"ל שם, משום דלכתחילה אסור למכור שלא ידע כוונה מאיסורית כו'. [ואף דבסמוך מחלקין להקל בחליפי איסורית לענין קדושין מלאחר דברים, היינו דרענא דהחליף, אצל לכתחילה אסור להחליף אף כדי לקדש אשה וכו'. מתוך דברי מהרש"א לחולין במהדו"צ סוף דף ד']. ועס"ק קי"א אות ה' דעות הפוסקים אם אסור למכור איסורית לחולל שמתר לו להנות שלא בדרך הנאה. ועי' דיו"ד סי' שצ"א סעיף ה' ברמ"א ובצ"ח"ג, דעות הפוסקים אם מותר למכור פטר חמור כשמודיע שהוא פטור ושמוכרו למה ששוכר יותר מדמי זה לפדותו. [ועיקרי הדעות והדיונים בזה ובכמה ענינים הנז' להלן שייכים במקומם בא"ח וצו"ד בכמה דוכתי].

וחטעם דמקודשת, משום דאין הדמים נתפסים באיסור. רש"י קדושין דנ"י ע"כ עפ"י הגמ' שם דנ"ה ע"כ. וצ"ע דנ"ד ע"כ הוסף, וממונה הוא, ואע"ג דאיתא אסור לאתחבוני מינייהו, דהכי הנהא מעי' ליה ע"י ערלה, אצל איכא לא מעלה קמטי' לה הנאה, ודוקא קדושי אשה, אצל אתחבוני מינייהו מדרבנן אסור, ובתוס' שם ביארו החילוק, משום שאין האשה דומה כ"כ לחליפי איסורית א, אינ' משום פריס ורביה לא גזרו רבנן. והר"ש"ש בקדושין פ"ב סי' ל"א הביא כע"ז בהמשך דברי רש"י הנ"ל, דאע"פ שהכנה כמה שמתקדשת לו בהם, גבי קדושי אשה לא החמירו כ"כ, ולא אסרו ליקח מהנך דמים אלא כגון כלים ופירות שהוא דבר הנוכח ונראה ב, אינ' החירו משום ציטול פויר, ומודע רש"י דמדלורוייתא

י"ו דקנ"ה טור ב' מש"כ על דברי מהרש"ם הנ"ל. וע"ע בנבחר בסוף סי' ל"ב וחת"ס סי' פ"ה שלא נגעו כלל במה שבנידוניהם היו הקדושין בשבת.

א) וכע"ז הסביר בדרך המלך פ"ה דאישות הל' א' אות ב', דבשאר חפץ קנין הכסף הוא משום דהוי שווי החפץ (ע"ש שהאריך בזה), משו"ה הוי חליפי הדמים ואסור, משא"כ בקדושין אין קנין הכסף משום דהוי שווי האשה, אלא הוא קנין עצמי, וכקנין דשטר, משו"ה לא חשיבא האשה בחליפי הדמים דאיסורית, ובשקדשה מותר ליהנות ממנה וכו'. וכע"ז כתב ביד דוד המבואר בס"ק קי"א אות י"ז, ובאבני משפט כאן סק"ג. ובדרך המלך חילק גם באופן אחר ע"ש. מיהו עי' במל"מ שבאות הסמוך שפביא מתוס' נדרים דאשה נחשבת כחליפין ומ"מ שרי וכו'.

ב) דהא כל הטעם שאסרו למחליף הוא משום דנראה כוונה מאיסורית, אבל

וכמ"ש בירושלמי קמא, המוצא ברי"ף שם וכולם שעשו בין אנוסים בין שוגגים בין מזידים בין מועטים מה שעשו עשו בשבת ואפ"ל צו"ט, והוצא גם בעושי"ע א"ח"ה סי' של"ט סעיף ד' ובטור שם סי' תקכ"ד, וכ"כ הרמב"ם פכ"ג דשבת הל' ט"ו [לענין מקדש ומעריך וכו']. וכ"כ צו"ט המצו"ט ח"א סי' ר"ו צו"ד, שנקדש בשבת או צו"ט אע"ג דעבד איסורא חלין הקדושין. וכן מבואר במשפט דק ח"ג סי' ו' דנ"ט טור ב' קמא.

גם בפני האריה הכי סי' ב' אות ט', אחר שהביא שהרב השאל כשנן לבטל הקדושין בנידונו לירק גם מה שהמקדש קנה פירות בשבת וקידש בהם בשבת, משום דאיכא מ"ד דאי עבד לא מהני, והכ"ה והש"ך [בחו"מ סי' ג"ה לענין מקח שנעשה באיסור] פסקו דהוי ספיקא דדוניה, כתב דקשה לעשות מזה לירוק, משום דנראה דלית מאן דפליג בנמקא [וה"ה בקדושין] הנועשה בשבת, כמבואר בשו"ע א"ח"ה סי' של"ט ובחו"מ סוסי' קנ"ה [וסוסי' רל"ה] עפ"י החוספתא והירושלמי, וכ"מ מש"ס דין כמ"ש בנתיבות המשפט סי' ר"ח ע"ש, ואין חולק בזה, וכמ"ש הש"ך בסוסי' קנ"ה שם שהוא פשוט בכל הפוסקים, ומה שכתבו הכ"ה והש"ך צו"ט ר"ח שם דהוי ספיקא דדוניה, מבואר שם דלא קאי אלא אנשבע לא למכור ומכר, וכן לכל החילוקים שכתבו האחרונים שם אחי הא דוסוסי' קנ"ה כהלכתא, וא"כ אין לעשות מזה שום לירוק לנ"ד. וכ"כ שם גם צו"ט ג' אות ט"ו, וגם ביטול עבדו ח"ד כו' י"ב דנ"ט ד' כתב בנידונו דמכין שצו"ח"ה סי' של"ט איתא אם נעשו שוגג או במזיד מה שעשו עשו, אי"כ אין מקום לפסול הקדושין צו"ד משום שקידש במזיד צו"ט, ואין לפסול העדים מטעם זה, וזה פשוט.

קטו. אבל אם קדשה בשטר הוי קדושין. עי' ח"מ סקמ"א וצ"ש סקנ"י מה שהקשו על דין זה מדברי הרשב"א שממנו מקיר הדיון, ומדברי הרמ"א עלמו צו"ט ל"ב סעיף ד', ויהבאר שם בעזה"י. וכשנדרה הנאה וקידשה צב"א, יתבאר צו"ט מ"ד.

קמא) בקרבן נתנאל פ"ה דביצה אות ס' כתב שלא נמצא כן בירושלמי אלא בתוספתא ביצה פ"ד ה"ג.

קמא) ועי' בשו"ת מהר"ק שורש ק"ע, דכשנן שאין לחוש בנידונו לקדושין משום נתינת הסבלנות, הוסיף ברי"ה וזה, ובפרט בנ"ד שנתינת הסבלנות היתה בשבת, דמכיון שאסור לקדש בשבת, אי"כ ודאי שאין לחוש שקידש בשבת, והביאו הרמ"א בסי' מ"ה סעי' א', אבל לא הזכיר כלל שום גירענות בעצם הקדושין בשבת. וע"ע בשו"ת מהרש"ם סי' י"ג, דאף שכתב בנידונו שהיה בהראוי להפך בכל הצדדים בזכותה שלא תהיה כשבוית חרב ביד עושה רמיה, וצירף שם כמה טעמים שאינה צריכה גט כלל כו', לא צירף כלל ריעותא ממה שקידש בשבת, ורק בסוף דבריו כשמסיק שיש לכפותו שיתן גט, כי די שנחמיר להצריכה גט ולא שנחמיר עיר שיהיה ברצונו, הוסיף וכ"ש בזה דכיון שעשה שלא כהוגן שקידש בשבת וכו', ראוי לעשות עמו שלא כהוגן. ועי' במשאת משה ח"א סי'

הפוסקים

סי' קטז אות א-ב

אוצר

נראה לדיוקין הוא מהא דנדרים דמיז', דצני הכס מה דין חליפי פירות הנאסרו בקונס, ופשיט ממתני' דצדמי ערלה וכו', מקודשת, אלמא דחליפי איסור' מותרים, ודחי דילמא לכתחילה הוא דלא הא אי עבד עבד, הוסיף, ומה שחלק רש"י בין כלים ופירות לקדושין כו', נראה שלא היה צריך לזה, דקדושין אשכ נמי לא שרי לכתחילה לקדש צדמי ערלה, אלא דיעבד אס קודש מקודשת כו', ודיעבד כשלקח מדמי איסור' פירות וכלים, על [חליפי ה] חליפין לא גזרו רבנן וכו'.

ובתב' במש"מ פ"ה דאישות ה"א, דכפי הנראה כיון הראש' בדעת רש"י דמא שבוירך לחלק בין קדושין לשאר הנאות הוא משום שהוקשה לו אמאי שרי לקדש בחליפי איסור' וכן הקשה הראש' מי הגיד לרש"י דש"י לקדש, אך לי נראה דרש"י לא בון על הקדושין עצמם, [דלעולם לכתחילה אסור לקדש בחליפי איסור'], לפי שזאתה שעה שמקדש כרי נהנה מהחליפין ה], אלא כוונתו על הכנאה הנמשכת אחר הקדושין אמאי הותרה, דכ"ל דחליפי חליפין נמי אסורים בכנאה למחליף כו' ה]. [וא"כ היה לנו לומר שאסור לשבות עמה בלחות קדושין לפי שנהנה, וגם בחוס' נדרים דמיז' ע"כ ד"ה ת"ש וד"ה ה"ג, מצינו דסברי לכתחילה אסור לקדש בחליפי איסור' ודמיז' צעזע וקודש שרי ליכנות ממנה אע"כ דעלמא חליפי חליפין נמי אסורים בכנאה, גבי קדושין התיירו דכיון שהיה אשתי חייב לכוות ממנה, ע"כ, וכן פ"י הראש' בדברי החוס' בחולין דף ד' ע"כ ד"ה מותר, ולא ידעתי למא כחז מהרש"א שם שכוה דרך רחוק, מדבריו שם לעיל]. גם מהר"מ מלוצקין שם פ"י בחוס' מהרש"ל, וכן פ"י במהרש"א צמחוד"צ וכנראה

ה) מדבריו שם לעיל. וכ"כ בגט מקושר הג"ל, דלרש"י אסור מה"ת לקדש לכתחילה, דאליב תקשה לו הגמ' דנדרים וכו', ורק הנאה הנמשכת אחר הקדושין אינה ניכרת ונראה, ומשו"ה לא אסרו, אינן משום פריה. והרב המגיה במל"מ שם בדיה ודע דסברת, העיר, דנימא דמותרת משום מצות לאו ליהנות ניתנו, ומוכיח מזה דהמל"מ סובר דהיינו רק לענין דיעבד ולא לכתחילה, ומביא דעות בזה כו', וע"י באבני מלאים סק"ז ובתש"י ס"א, מה שדן בזה מצד מה שיש גם הנאת הגוף כו', ובגט מקושר הג"ל סוף דף י' מכאן אמנם דטעם רש"י דמקודשת כזה משום דמצות לאו ליהנות ניתנו, דכיון דהא דאסור ליהנות ממנה בלא קדושין הוא משום מצוה דרחמנא כו', נמצא כשמוקדשת בזה אינו נהנה מהאיסור' ה', אלא מקיים מצוה ע"ש שהוכיח כן מרש"י יבמות סוף דף, ושכ"כ שם ברשבי"א מרש"י, ישמבאר שם דמ"מ אסור לכתחילה משום דנראה שנהנה לכתחילה מאיסור' ה' (אף דהטעם ה"ב ברשבי"א לא שייך כאן), ולסברת רש"י אי"צ ל"ב הטעמים שכתבו התוס' והראש' [באות א] בחילוק בין קדושין לשאר הנאות, ד"ל דכונת רש"י לחלק בין קדושין דשייך בהו מצות לאו ליהנות ניתנו, לשאר הנאות דהן הנאות הגוף בלא צד מצוה. וע"ש דמוכיח ברש"י ומקשה ממקורא, מהו בדרך יבחר סוסי' י"ג מבאר, דהכא אינו ענין לנו, דמ"מ ללולב הגזול אחר יאוש דאינו יוצא בו משום דהוי מצוה הבאה בעבירה ואינו בגדר מצוה, כבסוכה דף ל', וכדמבאר שם בתוס' משום דאי לאו דגזול לא היה יכול לצאת דאינו שלו, משא"כ בלולב דאשרה כו', וא"כ הי"ז בחלופי איסור' ה', דמהתורה אסור להחליף ולמכור, ואי לאו שעשה עבירה שמכר איסור' ה' לא היה יכול לקדש בחליפין, דאינו שלו, אי"כ הוי מצוה הבאה בעבירה ואינו בגדר מצוה.

ז) גם בקרבן נתנאל אות ת' ביאר דרש"י ט"ל דאפילו חליפי חליפין אסורים. וע"י טעם לזה במחנה אפרים פ"ח דמאכלות אסורות הסי', ובקריית מלך רב פ"ה דאישות ה"ב, ובבני אהובה פ"ה דאישות ה"א, כתב, שאין צורך כמה שנדחק המל"מ דלרש"י אפילו חליפי חליפין אסור, ד"ל דמה שהוצרך לחלק בזה, הוא משום דסובר כדעת התוס' דע"ז דסי' ע"א ד"ה דמיהו, דכסף קדושין בעינן שיהא כל אחר יכול לעשות בו כל חפצו כדקתם.

דמלאורייתא שרי גם לזדוים ה) כיון דלא חפסו דמיהו כו'. והרשב"א והר"ן בקדושין שם ביארו אליבא דרש"י, דאף דהדמים אסורים להמקדש [ונמלא שלא נתן מדויד כלום], מ"מ כיון דלזדוה מותר וקנאחם מחמתו, מקודשת, דומיא דמקדש בגזל לאחר יאוש, דאף דביאוש לבד עדיין לא קניי לו, אפ"כ כיון שקנאחם בנתינתו לה [דכיון גם שני רשות], מקודשת, ה"כ הכנאה הכאה לה מחמתו הוא. [וע"י במל"מ שצ"ח ק"ח אות ז', דמוכיח מדברי רש"י הג"ל דכ"ל דבקדושין סגי דכיון ממון רק לזדוה, ומטעם דברי הר"ן]. וז"ל דוד (פסקי הלכות) ח"צ דמ"ה ע"ב, כחז ע"ד הר"ן דאינו מוכן, דבגזל אין האשה יכולה לזנוג ממנו כחפץ, דהרי חלוקה לשלם, ולכן כיון שנגמר קנינו בעת הקדושין, והוא יערך לשלם בעדו, נמלא שקודשת בדבר שלו, משא"כ בחליפי איסור' שסאורים לו בכנאה, וכל אדם יכול לזנוג ממנו דאינו שלו כלל והוא הפקר כו', ונראה דעיקר הטעם, דכיון דאינו אסור עליו אלא מדרבנן מקנסא כו', בקדושין אשה לא העמידו דבריהם לעשות הדמים כשאר איסור' דרבנן דנחשבים שאינם שלו, וכע"מ"ש הסוצרים שכל איסור' דרבנן שאין להם עיקר בחירה מקודשת, [כנס"ק ק"ח אות א']. וע"כ צמחוד"צ דבר זה במל"מ שצ"ח בסמוך וצ"כ שם.

ב) אם מותר לקדש לכתחילה בדמי איסורי הנאה. ה"כ סק"ז: על דברי השו"ע וקודש דמיהו, כתב, [היינו] דיעבד אל לכתחילה המעית אסורים לו אע"כ שאינו תופס דמים, כ"כ הראש' בשם רש"י, וע"י בלוח"ט סי' תמ"ג ה). דברי הראש' הם בפ"ז דקדושין סי' ל"א, דאחר שהביא מרש"י החילוק בין קדושין לשאר הנאות, וכ"ל צ"ח אות א', וביאר, דמ"מ דאסור לו מדרבנן,

באשה לא נראה כ"כ, מרשבי"א חולין ד' ע"ב. וע"כ באות הסמוך ד"ה וע"י, ובהערה י"א שם.

ג) ע"י ב"ר דוד (פסקי הלכות) ח"ב דכ"ה ע"ה, שביאר דהא דנראה כריטב"א בחולין ד' ע"ב דלרש"י הוי איסור תורה, נראה דט"ס הוא כו' דהרי וכו'. וע"י באור חדש לקדושין דניי ע"ב ד"ה אולם, ובחי' חת"ס חולין ד' ע"ב ד"ה העילה, שדנו דלרש"י החליפין עצמם אסורים מהתורה למחליף ורק חליפי חליפין אסורים רק מדרבנן. ועיקר דבר זה שייך באור"ח סי' תמ"ג סעיף ג'.

ד) דשם בסעיף ג' כתב, אם קני שום דבר בחמץ אחר שש שעות מותר, מפני שאינו תופס דמיו, וכבר תמה בבית הלל כאן, דמדבריו השו"ע דהכא מוכח דרק דיעבד מקודשת, אבל לו הדמים אסורים. ושם משמע שהמעות מתירים לו בעצמו בתנאה, והוסיף, דלפמ"ש הב"ח שם [דמ"ש הטור בשפחה נכרית שקנתה ירקות בחמץ לאחר שש והתיר ר"ת], דהוא משום שקנתה בלא ידיעת בעל החמץ, [י"ל לכאורה] דבהכי מיייר גם השו"ע שם, אבל זה דוחק, דסתמות דבריו משמע שגם כשבעצמו קנה מותר לו. וכ"כ המג"א שם דלשו"ע אפילו להקונה עצמו מותר, וכ"כ בט"ז ע"ש. וולפמ"ש בעבורה השם המובא להלן דמ"ש הרמב"ם, וקודש"י בדמיהו, לשון המשנה נקט, והיה לכתחילה, אולי י"ל כן גם בשו"ע כאן].

ה) כן העתיק דבריו במל"מ הנז' בסמוך. והכונה דגם האשה מותרת משום דהוי חליפי חליפין, וא"צ לומר דהקילו בה מהטעמים הנ"ל. ובגט מקושר (למהר"ט אלבאזי) סי' כ' דף י' ע"א, מבואר דכ"ה להרשב"א והר"ן, דנדרים דמיז' ע"כ, דהאשה מותרת משום דהוי חליפי חליפין, ושאין חילוק. בין קדושין לשאר ענינים ע"ש. והנה למפ"ש הב"ש הג"ל דהראש' כתב בשם רש"י דאסור לקדש לכתחילה, משמע דמפרש מ"ש הראש' כאן ילא היה צריך. וכו', חולק רק על הטעם, אבל מודה דלרש"י נמי אסור לכתחילה, ואילו במל"מ דבסמוך משמע דמפרש דהראש' חסס ברש"י דשרי לקדש, ורק הוא ט"ל דאסור. ובקרבן אליצור למ"י ע"ז דסי' ע"א (דף ק' טור ב' מהספר), דייק מלשון התוס' שם ד"ה והתנו, דלרש"י מותר לכתחילה לקדש בדמי איסור' ה', ע"ש מה שתמה והאריך בזה.

אוצר

ס"ק קטן אות ב

הפוסקים

"וקודש" בדמיון, לשון דיעבד, לאו דוקא, אלא אפי' לכתחילה יכול להוליאם בזה שילח ולקדש בהם, דכרי אינם דמי איסורא, כדמפורש בירושלמי, אלא אידי דקתני "מכרן", דכא דיעבד משום לכתחילה אסור למכור איסורא, קתני נמי "וקודש" כו'. וכ"כ גם בחידושי (ע"ד ד"ד ע"ב ס.) וכ"כ המחזיקי וצ"ע לא נודע לנו בקדושין שם. ועי' שבער כ' מ"ש בדעת רש"י בזה.

בדעת הרמב"ם. בעבודת השם חייב ס"י ד' ו' ע"ב, הביא שםספר לאזכרם למקנה דקניא ע"ב חמה במ"ש המ"מ בפ"ה דנאכלת אסורות הט"ז שהרמב"ם סובר דשםכר איסורא דמרים מותרים אף לעצמו, דהלא מ"מ הרמב"ם בפ"ה דאישות ה"ב ע"ב ומכר דבר האסור בהנאה "וקודש" בדמיו כ"ז מקודשת, משמע דדוקא דיעבד, ה"ל לכתחילה לא, וכח, ש"ל דהרמב"ם לישא דמתני נקט, וכמ"ס הירושלמי דאידי דקתני "מכרן" דכ"ז דיעבד קתני נמי "וקודש", ומ"מ ה"ל לכתחילה, וגם הרשב"א בחולין דף ד' ע"ב כתב שכן דעת הרמב"ם. ועי' בקמ"ר שםסוף בער ה' שכתב נמי ש"ד הרמב"ם. ובתפארת מנחם פ"ה דאישות ה"ב דכ"ז ע"ב, וישב דמ"ש הרמב"ם וקודש לשון דיעבד, אף ד"ל דהחליפין מותרים למחליף, משום דמ"מ אין לקדש בהם לכתחילה מפני שהם גזל ואריך להחזירם לבעלים. ולעיל שם מבאר דאפילו במכרן לגוי, כיון דפירות אלו אסורים למכר ואינם שוים אלו כלום, הרי המעות שלקח בעדם היו גזל, אלא דמ"מ מקודשת כיון שהגוי נתן המעות מדעתו ואין בדעתו לחבטם כיון ששוים אלו, הוי כמו יאוש, ואע"ג שיאוש כדי לא קני, מ"מ כשקידש הו"ל יאוש ושינוי גשות ציד האשה כו', אבל לכתחילה אסור לו לקדש בהם כיון שלא קנה אותם עדיין וחייב להחזירם לבעלים לקיים מצות השב"ה, דהרמב"ם ס"ל בפ"ה דגניבה ה"א דגזל עכ"ל אסור מדאורייתא, וגם לדעת רש"י בסנהדרין נ"ז א' שאינו אלא מדרבנן, אריך להחזיר מפני חילול השם [מכיו עי' במחנה"פ שבער כ' וצ"ד דוד שבער ה"ב, שכתבו דבזה לא שייך כלל לגזל עכ"ל וכו'], ועוד דמסתמא מיייר גם במכרן לישאל ולקוח ידע שהם איסורא: ואריך לו לחולה. ושם בפ"ג כתב, ד"ל דהרמב"ם נקט לשון דיעבד משום חליפי קונם דפסק הרמב"ם בפ"ה דנדרים הט"ז דאסורים למודר ה', ומשום דמי פטר חמור דפסק בפ"ג דנדרים דאסורים [ובזה אסור לקדש לכתחילה], ומ"מ מקודשת דיעבד, דס"ל דאינם אסורים

כו', וכתב, דלפ"ם שביאר מקודם דמי איסורא הוי גזל ביד המוכר אפילו כשמוכר לגוי, וא"כ אינם דמי איסורא, וכמ"ס בירושלמי כו' (כג"ל בדיה אולמן) משא"כ חליפי קונם דלמוכר וקונה הדבר מותר, א"כ הוי חליפי קונם ממש, ומשורה אסורים למודר, והגמ' בנדרים שם רק מתחילה ס"ד לדמותם אהורי, דסבר דהרמ"ם אינם גזל, ומשורה פשים דמתנן דמקודשת בדי איסורא דעכ"ל דמותרים למחליף, ומשני דהתם רק בדיעבד, וכג"ל דלעולם הוי גזל ואסור לכתחילה, ורק בדיעבד מקודשת משום דהוי יאוש. וע"ש מה ששייב בזה דל"ק מהירושלמי אתלמודן. וכע"ז חלקו בין חליפי איסורא לחליפי קונם אליבא דהרמב"ם, בעונג י"ט ס"י ק"ו ד"ה אולם, בשער המלך פ"א דחומ"צ ה"ב ד"ה ומעתה נתיישבו, בדברי חיים (להר"ח איתרבאד) דיני חמץ ס"י י"ג. ובבני אהובה פ"ה דאישות ה"ב ד"ה והנה, חלק כה"ג כדי ליישב סתירת דברי השו"ע, שבא"ח ס"י תמ"ג פסק דחליפי חמץ מותרים אף להמחליף, ואילו ב"י ד"ס ס"י ע"ף ב' פסק שחליפי קונם אסורים על המוכר, ובקריית מלך רב פ"ה דאישות ה"ב, מבאר דאפשר דהרמב"ם מחלק בין "דמי" איסורא דבהו מיירי בה"ל מאי, שהן חליפי חליטין (דהרי אינו מהנה מהמעות עצמן אלא לרכוש בהם חפצים) לבין חליטין ראשוניים, דבהם מיירי גבי מודר, משורה פסק דהרמ"ם מותרים והחליטין אסורים, ומבואר שם ע"ד, דמ"מ ס"ב הרמב"ם דמותר לכתחילה לקדש אשה בחליפי איסורא (משום דהאשה הוי חליפי חליטין), ומ"מ בנדרים דמקודשת רק בדיעבד.

[ובגמרא שזה מדברי חתנו], וכ"כ בחי"ס שם. ועי' בחות וא"ר סמ"י מ"ב בזה. [ועי' בגמ"מ שם משה"ק על פי הרא"ש בנדרים שם דמפרש דהרמ"ם מותרים לכתחילה, ורק להחליף אסור. ובקרבן אליאזר למ"ס ע"ז דס"ב (דק"א ע"ב ב' מהספר) העיר דהרא"ש סתר עצמו שם גופא, וע"ש מ"ש בזה. וצ"ד המלך פ"ה דמ"א הט"ז העיר דסתר עצמו מ"מ בפסקיו פ"ז בנדרים דנ"ז א' דמפרש האיצט"ל דמ"ז לכתחילה אסורים בדמים, ע"ש. ועמ"ש בזה בחוף ימים ח"א ס"י מ"א].

וכן דעת חוס' ר"י הזקן בקדושין דנ"ז ע"ב, דעל מחמתין דמכרן וקודש בדמיון מקודשת, כתב, דלמסקנא דנדרים פ' השותפין [דמ"ז, כ"ל] דלא אפשרטא בעין ולחומר כו', ה"כ אסור לכתחילה לקדש בהם את האשה כו'. וכ"כ בסמ"ג ע"ין מ"ה, דשע"ב ומכר דבר האסור בהנאה, לכתחילה לא יקדש בדמיו, כדאיתא בנדרים פ' השותפין, ואיסור זה מדבריהם לו לצד, אבל לאחר מותה. אולם י"א דגם לכתחילה מותר לקדש (וכן לכתוב שאר הגאונים) בדמי איסורא. בחי' הרמב"ן בקדושין דנ"ז ע"ב מביא להירושלמי המובא בס"ק בסמוך אות א', דקאמר אמתני דקודש בדמיון מקודשת, שאין דמיון, ואתא אומרת דמקדשין בגזל, (ע"ש ובהערה), ופירש דה"ק, דלפיכך מקודשת לפי שאין דמיון, דמאחר שאין חופסין לאיסור, לכן אע"פ שנהנה בהן עכשיו מותר, שכן אין להם דמים, ואין אלא גזל צידו, והוסף, ויש ללמוד מכאן שאף הו"ל עצמו מותר בהנאה אותן דמים, שאין דמים לאיסור, ומ"מ רש"י בחולין [דף ד' ע"ב] א"כ מצינו דמים לחמץ בפסח, לא מצינו, שאין דמים אלא גזל הם צידו ה', ואם ידע ה"ל ולקח מתנה הו"ל כו' (דכן נ"ל למתני לדין דאין מקדשין בגזל, או דהנאה ה', וכמוצא בס"ק בסמוך אות א' ע"ש). וכ"כ בחידושי לחולין שם. וכ"כ הרשב"א בקדושין שם דמהירושלמי ה"ל שמעין שאף הו"ל מותר לכתוב מהם. וכן פסק הרשב"א בנדרים דמ"ז ע"ב גבי הכע"א דחילופי קונם [ה"ל ברא"ש], דכיון דלא אפשרטא, החליפין מותרים, דה"ל בע"א הו"ל בשל דבריהם, ע"ש. וע"ש ברשב"א חולין שם מ"ש בזה. וכ"כ בר"ן בפ"ג דקדושין אמתניתין דמכרן וקודש מקודשת וברפ"ה דע"ז, שמהירושלמי ה"ל נראה שבע"ב ומכר איסורא דמרים מותרים אף להמוכר עצמו ודלא כרש"י בפ"ק דחולין. וכ"כ הירושלמי בקדושין שם, והוסף שם רבו, דה"ל דקתני

דגמרינן מעמרן, והוקשה לרש"י למה מקודשת, הא דמי איסורא אסורים לו ואינו יכול לעשות בו כל חפצו כו', ולזה תירץ דמשום שו"ר הקילו, שלענין קדושין לא אסרו וכו'.

(ח) במחנה אפרים פ"ה דמאכלות אסורות הט"ז, כתב דיש להוכיח מהירושלמי כרש"י, דהא מש"כ דהוי גזל, צ"ע, דהתינת שמכר לישראל ולא הכיר בהם, אבל במכר לגוי דמצי לאתהנוגי בהם, הא ודאי דאינו גזל ביד המוכר, דאפילו ידע בהם היה לוקחם, ועוד כי נמי הוי טעות, הא טעות הגוי שרי, ואדרבא נראה לדקדק מהירושלמי כסברת רש"י דהרמ"ם אסורים למחליף ליהנות בהם ולקדש בהם אשה, דאל"כ אמאי לא אוקים דמתני מיירי כשמכרן לגוי דאז ודאי לא הוי המצות גזל, אלא ודאי משמע שבמכרן [אפילו] לגוי אסורים המצות למחליף מדרבנן כדי שלא יהנה מאיסורא, ועי' במל"מ פ"ה דאישות ה"ז, שצידד וגם במכר לגוי י"ל דאין זה דמיה, ודן באריכות אם יש להוכיח מהירושלמי כרש"י. וע"ע בזה בדרך יבחר ס"י י"ג מדיה אמנם, והלאה, באור שמה פ"ה דאישות ה"ז, ובליבש מרדכי ס"י נ"א. ועי' גם בתפארת מנחם המובא בדעת הרמב"ם דבסמ"ך.

(ט) יש להעיר דהריטב"א בחולין דף ד' ע"ב הסכים לדעת רש"י דלמדיה אסור, וצ"ע.

(י) ושם מקודם מביא, דאמנם הלח"מ שם תמה למה פסק הרמב"ם בשאר איסורא דחליטין מותרים גם למחליף, והא בנדרים דמ"ז מדמי להו אהורי

באר הגולה

ואם מכרם לישראל ולא ידע הלוקח שהם איסורי הנאה ולקח המוכר

בימור חנר"א

1 טור מדברי אביו הרא"ש
בסוף פ"ב דקדושין ממשנה
בכורות דף ל"ז ע"א

במה

והירושלמי וכו' ומעטם שכתב שם דהנך דמי לאו גזל הם וכו' חז"ל הנך דמי
להנאה ניתנה לו וכ"כ הר"ן

[ס] ספק מקודשת. לפי
הירושלמי אינה מקודשת
שפי' טעמא דמתניתין

משום דס"ל קדשה בגזל לפני יאוש מקודשת אלא לפי אחרונה שכי' שם
הרא"ש ודבריו ראשון דגמרא דידן לא ס"ל הא דירושלמי משום דלהוצאה נתנו
לו ועיין בה"ג וכו' בבדיה שיש לחוש לסכרא וז' לחוש לספק כו' ע"ש :

פתחי תשובה

(33) ספק מקודשת. ע"ש ועיין במל"מ פ"ה מה"א סוף דין ז' יע"ש :

הפוסקים

ס"ק קטו אות ב — ס"ק קיז אות א

אוצר

ד. כשהמכירה והקדושין היו ע"י שליח. צירחון שמרי תורח
שנת תרפ"ה חוצרת צ' סי' ג' נסחפך הרא"ש
רבינושטיין (בעל יד אלימלך) לפמ"ש החוס' צבי"מ דף י' ע"ב ד"ה
דאמר, דהוכח שאין שליח לדבר עבירה אין הקדושין חלין, דאולי
ה"כ כאן כיון שיש עבירה צמח שזכו למכור איסורי"י ולקדש אשכ
בדמיהם בטלה השליחות ואינה מקודשת, ע"ש. וע"ש צ"ח בס"ק
קכ"ג אות כ"ה.

ה. כשנתן לה איסור"י ואמר מכרי אותו והתקדשי בדמינו.
נסחפך צ"ח בקריית מלך רב פ"ה דאישות כ"ב,
ולפמ"ש רש"י [המבוא צ"ח א'] בטעם דמקודשת בדמי איסורי"י:
כשמכר הוא, משום דלא מיתפסי באיסורא וממנוא הוא כו', והוא
לא מעלה קא מטיא לה הנאה, נראה דגם בג"ד מקודשת, כיון
שהנאה זאת לא מטיא לה מעלה כי אם מחמת קדושין, אלא דעדיין
יש לצד ולומר דכיון דעל ידו נמכרו, גם לה אסורים, וקרינן צ"ח
דמעלה קא מטיא לה הנאה, ואינה מקודשת.

ובבית המלך פ"ה דאישות ה"ב דל"ד טור צ', כתב, דנראה פשט
שאינה מקודשת כלל, דמכיון שאסור למכור איסורי"י
[כמבואר לעיל אות א'], נמנע דכשמכרה היא נעשו דמים
באיסורא שעברה היא, חזל הוא לא נחן לה כלום, וחז' דכרי כתב
הרשב"א [שצ"ח צ"ב], דטעמא דמקודשת צמחין וקידש צמחין
הוא לפי שאינם דמי ערלה מאחר שאינם חופפים דמים לאיסור,
חזל גזל הם צידו [ומקודשת למ"ד סתם גזילה יאוש בעלים היא],
או שכן כעין הלוואה, וכי אחי הלוקח למיכור צ"ח משלם מציתו,
וא"כ ה"כ אם מכרה היא כו' הדמים גזל צידה, או שכן כעין הלוואה
ואם יחזור צ"ח הלוקח חייבה היא להחזיר לו הדמים, וא"כ צמח
תקדש כיון שלא קיבלה ממנו מאומה, ודמים שצידה אינם שלי.

קיו. מכרם לישראל ולא ידע כי ספק מקודשת. א. צ"ח
הספק יוצא להלן ד"ה בטעם, עפ"ד הראשונים צ"ח,
ומקודם צ"ח דצ"ח.

הרא"ש שאין צ"ח אחר שצ"ח דהדקן דקידש צמח
איסורי"י מקודשת, מיידי צמחין לגוי יב', או לישראל
וכ"כ

שם שכתב חילוק הב' כלשון התוס' דחלין, דפירות ניכרים כו', מ"מ מכיון
שכתב חילוק זה מקודם ואח"כ החילוק דפירה, משמע דגם דת"י הקודם
דאינו ניכר קאי לחלק רק מקדושין, וכמ"ש בא"ר דבסמך אלא דהא"ר
נראה דלמד מדברי הרא"ש גם לדעת התוס' דחלין.

(ב) וכתב בספקי הלכות ח"ב דכ"ה ע"ב, דהיינו אפילו לא הודיעתו שזה
אסור בהנאה לישראל, ושאסור לו לקחת מצות בעדה, וכ"מ מהראשונים דהכא
דק ב"שאל התנו שידע מזה, ומבאר שם ב"ד דוד, דידן זה אינו שייך לפלוגתא
אם גזל עבדים אסור, דאפילו להסוברים דאסור מהתורה, כבחו"מ סי' שפ"ח
ע"ש בבגרי"א סק"ה, מ"מ ככה"ג ל"ה גזל כלל, דהא להעבדים מותר ליהנות
מהאיסוריה, יאף שלהישראל אסור לקחת מצות בעדם [דהוי' בהספק, מ"מ

אסורים אלא למחליף, מדברנן, ומתחילים לשכר, וכדעת רש"י
[שצ"ח א'], וכמ"ש גם המאירי המבוא בס"ק קי"ח מחילת אוח ג'.

וב"ד דוד (פסקי הלכות) ח"ב דכ"ה ע"ד וכלאה, האריך דין
זה, והסיק, דלדעתו הדין להלכה ולמעשה הוא כהסוברים
דאף לכתחילה מותר לו לקדש בדמים, ודמים מותרים לכתחילה
אפילו להמחליף.

ועיין צ"ח יעקב צ"ח סי' תמ"ג סק"ט, שכתב, דנראה דאף
להאסורים חליפי איסורי"י למחליף, היינו דוקא כשקיבל
צ"ח האיסורי"י כסות פירות וכלים שכן דבר הניכר ונראה, וכמ"ש
החוס' בחלין דף ד' ע"ב צ"ח צ' יא, ומבואר שם בפסקי חוס'
דתי זה עיקר להלכה, חזל כשקיבל דמים, מותרים אפילו לכתחילה
[דמים אינם דבר הניכר, ולפי' מותר לקדש בהם לכתחילה לכ"ו].
חזל צ"ח רבב שם סק"ה השיג עליו, וכתב, דברור שאין חילוק
כלל בין פירות לדמים, וודאי שדמים עצמם שקיבל עבור חמץ
אסורים, וכחילוק הוא רק בין "קונה" דבר צמח חמץ, וגם צ"ח
ניכר מה שקנה באיסורי"י, ובין "מקדש" צמח חמץ, דקדושין אין
ניכר ונראה מה שקנה ולכן מקודשת, וכ"מ צ"ח סוף דקדושין,
וכן השיגו עליו צמחן האף צ"ח שם סק"ה, צמחין צ"ח ח"א
דיני פסח סי' י"ג ד"ה וכו', וכתב סופר ח"י"ד סי' קס"ב סוף
אות א'.

ג. כשלא ידעה שהם דמי איסור"י. עי' צ"ח מלואים סק"ה
ד"ה ואפשר, וכתב סי' כ"ה ד"ה וכו', דמבואר
מדבריו, ולפמ"ש הצ"ח בסק"ג גבי לא ידעה שהפך שקידש צו
הוא גנוב, דלע"פ שקנה אותו בלאו ושינוי רשות, מ"מ מילא
חמרה לא ינחל לי דלחעציד איסורא על ידי, ו"ל דה"כ צמח
איסורי"י וקידש צמחיהם ולא ידעה, הרי כיון דלרש"י [ועי"פ ה"ל
צ"ח צ"ב], אסור לכתחילה לקדש בהם, מילא למימר לא ינחל לי
דלחעציד איסורא על ידי, אלא ליתא להך דהצ"ח כו' [וכמבואר
בצ"ח צ"ב לעיל סק"ג אות ג'], וא"כ ה"כ אינה יכולה לומר לא ינחל לי
דלחעציד איסורא על ידי. [מיהו עי' בצ"ח צ"ב שם ד"ה פוס'
שמישיבם דברי הצ"ח. ועי' צ"ח בסמך סוף אות א' דהעך שי
מסתייע מדברי הצ"ח ה"ל. ועי' גם צ"ח קכ"ג אות ב"ד דהמעשה
חשך הסתפק בענין הזה ד"ל כדברי הצ"ח].

דחה בעלמא היא כו', והיינו משום דהקשה לו דסוגיא דרפ"ה דע"ז כו',
ע"ש.

(א) דהתוס' שם הקשו על מ"ש רש"י שם דחליפי איסורי"י אסורים
למחליף, מהא דתנן ודמי איסורי"י מקודשת [ועמ"ל ה"ל דפי' והכונה
איך מותרת לו האשה], ותיצו דמשום מצות פו"ר הקילו, אי"נ דוקא
בפירות וכו' אסרו דהוי דבר הניכר. ונכונה דתח"י מפרש דק בתי"א
מחלקי התוס' בין קדושין לשאר הנאות, אבל בתי"ה הב' מחלקי בכל איסורי"י
דעלמא גיפא בין ניכר ללא ניכר, מיהו יתכן דמפ' בן רק אליבא דהתוס'
שכחלין, דהא התוס' בעי' ה"ל צ"ח א', הרי מבואר דגם החילוק דאינו
ניכר כתבו לענין אשה, וכ"מ ברשב"א שבהערה ב', ואפילו הרא"ש המבוא

אוצר

סי' קיו אות א

הפוסקים

אפרים הל' גזילה סי' כ"ג טו. ובענין ארזים דלהלן. וכן הציון העזר דעתו, שכתב בקצור פסקי הרא"ש שם, דזמכין לישראל ולא הכיר בהן, כמעות גזל צידו ואינה מקודשת. ובצ"ח שכל העזר מצוה שצטור גופא הציון דין זה בשם הרא"ש. [וכ"מ בחוס' הרא"ש, דאמתי דמכין וקידש דמיהס, פי' כגון שמכין לגוי או לישראל והכיר בהן, ולא הזכיר כלל שיש בזה דאפילו מכין לישראל ולא הכיר בהן ל"ה גזל ומקודשת, כסברת הרמב"ן וסיעתו דלהלן. והנה בצנזר שם סק"י תמכ על הפוס' דמספקיל דעת הרא"ש ומשום פסקו דהוי ספק, הלל לפמ"ש הרא"ש בפ"ק דצ"ק פ"ד סי' א' דזמכה טעות דינו ממש כטעות [וכש"כ לו חזי צעו למיחז חזי] הרי מוכח שהעיקר דעתו פמ"ש כאן בחלוט, דלאו גזל הוא. מיכא ע"י צנזר ע"י ד"ל דל"ד להחם, וכדחילקו ע"ד המחלוקת דהתם, דהרא"ש שם נמי מייירי במכר שור וכו'.

גם העזר כתב דהא דמקודשת דמי איסור, כיוון דקא כשמכר לעכו"ם, או לישראל וידע הלוקח שהוא איסור, אבל באינו יודע

ראשון, ובנדע הלוקח שהם איסור, ששיטת המעות הם דהמוכר, דהרי נהרצה לקנות ולא חשש על האיסור, ול"ד להכיר בה שאינו שלו דבעי"ה הבעלים יוצאו מידו, והוסיף, ועוד דלפחות הוי כהלואה, וכמ"ש באב"מ בשם הריטב"א [וכנ"ל].

ויש שכתבו דהכא לכר"ע הוי מתנה. בספר יהושע שרי"ט סי' קמ"ט, כתב, דל"ד להכיר דהשדה אינה שלו ולא חל המקח כלל, משא"כ הכא דשוה משתה, דראוי להנאה שלא כדרך הנאות דמותר לחולה וכו', ושי"ך קנין והוי מתנה, וכמ"ש הריב"ש דבנותן מעות יותר ממה ששוה דהוי רק הנאה והיא דבכר שאין הדעת טועה בו הוי מתנה ולא פקדון וכו'. ובארץ צבי (ותאומי צביה) סק"ד, תי' דראוי לחולה מסוכן גם כדרך הנאות וכו', ובאבן פנה (דרישת ארי) סק"ז תי' דראוי גם לאסור וכו'. ובקהלת יעקב כאן תי' דראוי לענין שיתפסחו מלה גוי לחובו והוא יפטר ע"י וכו'.

ובבני אהובה ט"ה דאישות ה"ב, מסיק, דמציקא לקימ, ד"ל דמתני' מייירי שאין הלוקח תובע כלל דמי מקח, וכו"ע מורו וכשידע דהם איסור ואינו תובע דמים דפשיטא דגמר ונתן למתנה וכו'.

וע"ע מה שחירצו בזה בקרבן נתנאל בפ"ב דקדושין סי' ל"א אות ב', ובענין ארזים סק"ג. וע"ע בזה בשו"ע שמחות לקדושין דניו ע"ב ד"ה אמנם ובתשובותיו סי' א' ב' ג', בבית מאיר סי' ג', בכלי שרת סי' ב', ובד' אלימלך ד"ה ע"א.

יד המאירי בקדושין ע"ב רס"א מביא ד"מ, שאין דמיה"ן שביירושלמי, והיינו שלא קידש באותן הדמים עצמם, ודאי גזל הם אלא שלקח בהם דבר וקידש בו, ומ"ש מקדשין "בגזילה", פירושו בגזילה כהאי שאין הדמים בעין אלא מאי דאית מהמתייהו, וברשב"א שם בדניו ע"ב מפרש דר' חנינא ס"ל כר"ש דסתם גזילה יאוש בעלים כו', והיינו דלא דמשמע מהרא"ש דבסמך דמ"ה דהיינו לפני יאוש, וביירושלמי דלפנינו גרסינן ש"אין מקדשין בגזילה, ע"ש במפרשים, וע"ע מ"ש בפ"י הירושלמי בתפארת יעקב דלהלן, ובענין ארזים שבאות ג', ודנו בפ"י הירושלמי עוד הרבה אחרונים.

טו. ושם העיר, דלכאורה לא נראה כן מהא דב"ב דצ"ב, דבני מוכר שור ונמצא נגחן, דרב אמר ה"ו מקח טעות, שריך בגמ' ולימא ליה ממארי רשותך פארי אפרע, ע"ש, ואם איתא שבמקח טעות הוי המעות גזל, הלא בגזל אמרינן ליה זיל טרח וזבין ואייתי זוזי. אולם בני מותר"י (בעל קרית מלך רב) יישב שם, דנראה לחלק דשאנו התם דאפשר שלא התכוון להטעות ולגזול אלא דלשחיטה מכר לו, כיון דמייירי בגבירא דזבין להכי ולהכי כו'. משא"כ במכר איסור"ה שהכיר המוכר בהם והטעה הלוקח, דודאי כה"ג הוי גזל, וכ"כ בהגיד מרדכי סי' ב'. ויש לחלק עוד בין מקח טעות דאיסור"ה לשאר מקח טעות דעכ"פ שוה איזה סכום, וכד"ש במנחת שנים ע"ד האב"ט ע"ד המל"מ, ע"י בסד"ה והנה, דלהלן.

ובכיר שכן איסור"ה דכוו מעות מתנה יג, דל"כ בני חזי לאו ידידי ניהו שצריך להחזירם ללוקח, הציו דבירושלמי אמתי שם, קאמר ר' זעורי שאין תופסין דמיהן, וא"ר חנינא זאת אומרת שמוקדשין בגזל, וצוהר דכ"ק, דמאחר שאין דמיהן תופסין לאיסור ואינם נכנסים תחתיה, נשארו הם אסורים, [והמעות] גזל הם צידו יג, ואין דקו"ל דקידשה בגזל לפני יאוש אינה מקודשת, לריך לאוקמה כדפרישית, ואי לאו הירושלמי דמחשב ליה גזל, לא הוה קשיל מידו, דבני דמים לאו גזל הם, דבחירת מקח בל לידו, ואע"ג דמקח טעות הוא, ישלם מצותו, אבל בני חזי להולאש ניהו לו. וכחז' המל"מ צ"ח דאישות ה"ז ד"ה הכלל, דאף דמשמע דאי לאו הירושלמי הוה אומר שאינו גזל [גם בלא ידע הלוקח שהם איסור"ה], מ"מ נראה דלפי האמת ציטל דעתו מפני סברת הירושלמי, [וגם] דהרי קודם שהציו להירושלמי אוקמה למתני' דמוכר לעכו"ם או לישראל וידע שהם איסור"ה, ואח"כ כתב אי לאו הירושלמי כו'. וכ"כ דדעתו בשמחת יו"ט שצ"ח דעת עוד, דבסמך, ובמחנה

נתינת המעות אין זה הפסד להעכו"ם, דהא הישראל היה יכול לאבדם מהעולם, והניחם לפני העכו"ם, והעכו"ם נתנו מהם, ועוד שבדיניהם דיינינן ליה וברור שבדיניהם אינו יכול להוציא המעות שנתן כבר להמוכר, דהא לדידיה שוים המעות שנתן לישראל בעדם, וזה ברור לדעת, וכ"ד המתנה אפרים המוכר בהערה ח' ע"ש. אמנם בתפארת מנחם המוכר באות ב' בדעת הרמב"ם, כתב, דחשיבא גזל עכו"ם כה"ג, אבל מ"מ כתב נמי דמקודשת בהדמים, גם באופן דלא ידע הגוי שזה איסור"ה, מטעם דהוי כיאוש ושנוי רשות, ע"ש. וע"י ביד דוד המוכר בס"ק קי"ח אות ד' ד"ה וכשאר, מ"ש גם מטעם דהדמים הוי כשכר טרחא שהמציא לו הדבר.

יג. עכ"ש סי' ג' דמתה הא רק במקדש אחרות קי"ל דהמעות מתנה, [כדלקמן סי' ג' סעיף ב', וכשמואל בכ"מ דס"ן], ומשום שלאחרות מסתמא רוצה לתת מתנה, אבל לאחר כה"ג, כהא דלקח שדה והכיר דאינה של המוכר, קי"ל בחי"מ [סי' ש"ע סעיף א', כרב שם] דל"ה מתנה אלא פקדון, [וכמ"ש הרא"ש עצמו בב"מ פ"ק סוסי' ל"ט], ובכני דוד פ"ה דאישות ד"ב ע"ג הק' כן בשם מהר"י רוזאני, ע"ש. ותירץ באבני מלואים סי' ס"ב, דהרא"ש לא דוקא מתנה קאמר, אלא כע"מ"ש הריטב"א בקדושין דניו, דמתני' מייירי כשהכיר בהן הלוקח וגמר ונתן לשם מתנה, אליבא דשמואל, או על מנת שיוציאם, אליבא דרב, עכ"ל. ומבואר דאפילו לרב הסובר דאינו מתנה, מ"מ פקדון נמי אינו אלא [לענין] להחזיר, ולשום הלואה ניתנו שיוציאם, וכן מבואר להדיא ברא"ש בפ"ק דב"מ כו', וא"כ יכול לקדש בהם האשה, דגם לרב הוי מתנה, אלא שהוא ע"מ שיחזיר דמים אחרים, והרא"ש כאן שכתב מתנה סתם, לא נחת למחלוקת דרב ושמואל כו', וכע"ז כתב בחי' רעק"א בלקוטים, לקדושין דניו ע"ב, דכוונת הרא"ש דמקודשת משום דהמעות הוי פקדון בהיתר השתמשות, וכשקידש בהם אשה הוי כמו ליה המעות, וכע"ז מסיק בהמקנה בקי"א כאן, וביד דוד (פסקי הלכות) ח"ב דכ"ה ע"ב, דכוונת הלוקח שיוכל המוכר להוציא המעות אף שנתנם לפקדון, ומש"ה הוי קדושין וכו', והביא להמקנה בקהלת יעקב, וכתב, שכ"ה ברור ופשוט, ובתפארת יעקב כתב כן גם אליבא דהרשב"א והר"ן.

ובאבני משפט סק"ד כתב דלא ג"ל דכוונת הרא"ש דהוי הלואה כו', אלא נראה דל"ד כלל להכיר שאינו שלו, דהכא ע"כ הוי חליפי איסור"ה, וכמ"ש בסמך [שם סוסי' ל"ד], דהא אי לאו דיהיב ליה האיסור"ה ל"ה יתיב ליה הדמים, וא"כ איך שייך בזה מתנה או הלואה, דא"כ אף בדמי ע"ז נימא דהוי מתנה כו', ועכ"ל דמ"מ הלוקח נתן עכור זה שלקח אף שהוא איסור"ה, ופשוט דלזה קורא הרא"ש מתנה, ובדאי דאין צריך להחזיר לו הדמים, וכל הפוסקים לא פסקו בהירושלמי [דבסמך] דאין דמים לאיסור"ה, וגם דהאחרונים כתבו דהעיקר דאיסור"ה מקרי שלו ויכול למחית באחר הבא לקחתה, רק שאינו ברשותו, וזה קנה ממנו שיהא עכשיו שלו, ואף דאסור למוכרו, מ"מ מה שעבר עבר והמעות שלו, גם בערוך השולחן סעיף צ"ג, כתב באופן

אוצר

ס"ק ק"ו אות א

הפוסקים

ומקודשת, משא"כ בשאין שוב כלום, וכמ"ש המל"מ המוצא בסד"ה ובה, דלהלן.

בדעת עוד פוסקים. כתב בשמחת יו"ט הג"ל, שהרמב"ן הרש"א הריעב"א והר"ן שבסוגיון, לידדו ד"ל דמתני' מיירי אפ"ל במכרן לישראל ולא הכיר בהם, ומ"מ לאו גזל הוא אלא כעין הלוואה, וחולקים על הר"ש והטור הג"ל, דהרמב"ן בקדושין דנ"ב, אחר שפי' נמי עפ"י הירושלמי הג"ל ברא"ש, ללדין מיירי מחזיר כשהכיר בהם הלוקה או שמכרן לנכרי, הוסיף, וי"ל בנותן דמים כיון דלאנפוקיטו ויבניכו ויבליה, הלוואה הן כידו ומקדש בהן, ואע"ג דמקדש טעות הוא, כשיצוא לחזור בו ישלם מציתו. [ופי"ט ע"ד דעתו דלוקה צוה, צערך שי דלהלן]. וכע"ז כתב הרש"א. וכן הריעב"א אחר שכתב דמשמע דמתני' [מיירי] כשהכיר בהם לוקה בו א"כ כשמכרם לעבדים, הוסיף, ואפילו מכרם לישראל ולא הכיר בהם, אע"פ שהיה מכיר בהם מוכר, לא נתכוון לגזול אלא שיבא אלנו מלוה, וכשיחזור בו לוקה ישלם מציתו וכו'. גם הר"ן אחר שהביא להירושלמי, וכתב, ללדין בו מחסר דמיירי נידע לוקה, או שמכר לנכרי, סיים: או אפשר דמתני' אפילו במוכר לישראל [ולא הכיר בהם], דכיון שבלוקה נתן דמיכון: מוכר להוציא, הלוואה הן כידו, ומקדש בהן אע"פ שהוא חייב לשלם מציתו מפני שמקחו מקדש טעות. ובמחנה אפרים הל' גזילה סי' כ"ג כתב, שהרש"א והריעב"א והר"ן לידדו דלאו גזל מיקרי אלא כעין מלוה, ונראה מדבריהם דלא פסיקא לכו מילתא. ובמשל"מ פ"ה דאישות כ"ז ד"ה הכלל, כתב, דמדברי הר"ן נראה דלא פסיקא ליה מילתא בוי, ומדברי הריעב"א נראה דס"ל לקושטא דמילתא שהמעות אינם גזל. ובהגיד מרדכי סי' ב', תמה על המחנה אפרים הג"ל, דהא נראה שהרש"א והריעב"א והר"ן קושטא קיימין דהמעות הלוואה הם ביד המוכר וכו'. גם צצריה יעקב סי' מ"א דס"ד טור ב', כתב בפשיטות נדעת הר"ן והריעב"א דלחלומדן הוי דמי מקדש טעות הלוואה ולא גזל, ומציא שכ"ד הרמב"ן המוצא צצריה סוף שער מ"ו י"ח. ועי' ביד דוד דלהלן מ"ש בצאור דעה זו, ושכ"ר מהרמב"ם. וע"ע בחפארת יעקב דלהלן, מ"ש צוה.

במעם פסק השו"ע דהוי ספק, ודעות האחרונים בזה. הכ"ז אחר שהביא דברי הר"ן הג"ל שצ"ה צדעה עוד, כתב צדק הצית, דמ"ש בחחרונא דאפילו במוכר לישראל מיירי, עיקר, דצריים של טעם הם, ולפחות מידי פסיקא לא נפקא. והוצא בקצרה צצ"ש סקניט. וכן לויין צצבריא סק"צ, ע"ש. גם הל"ב כתב דכיון שיש להסתפק במעות כללו אם הם כמו גזל צידו, והמקדש בגזל אינה מקודשת, או שהם כהלוואה צידו, כיון שהלוקה נתנם לו להוציאם וכשוודע לו חייב לשלם מציתו, וכו' קדושין גמורים, לפיכך הוי ספק מקודשת ולריכב גט.

וב"ב ביד דוד (פסקי הלכות) ח"צ דכ"ז טור ב' דהוי ספק קדושין, משום דהירושלמי הג"ל מצאור דס"ל שדמי איסור"כ הוי גזל ולא הלוואה, ולדידן בוי אין הקדושין חלים כלל, אלא מכיון שהצבלי לא הזכיר סברא זו [שהדמים הוי גזל], סוצריכ הרמב"ן והרש"א והריעב"א והר"ן, (וגם הר"ש) כתב שגלה הירושלמי הוי אומר כן), שהצבלי סוצר דאף שאין המקדש חל כלל, מ"מ הוי המעות הלוואה צידו, דלא דמי לגזל שאינו רשאי להוציאם, דהא אחא לידו דרך מקדש וממכר ולא כיון לגזול רק לקבלם על מנה לבחורם

יודע לא חל המכר והמעות גזל ביד המוכר. גם המחירי צעמוד רס"א. פי' אמתני' קדושין צדמיכון דמיירי במכרן לגויים, שאם לישראל הוי מקדש טעות, והדמים חחרים וכו' גזילה.

וכתב צצריה סיים ח"צ ד"צ ע"ג, דנראה שאם הלוקה טוען שלא היה יודע [ההלכה] שאסור בהנאה, המעות גזל ביד המוכר, ואינה מקודשת, כנראה מהחוס' צצ"ק דמ"ה ע"א ד"ה מכור, ע"ש.

בדעת התוספות. כתב בשמחת יו"ט סי' נ"ד, שמהחוס' צצ"ב ד"צ ב' ד"ה אי, מחצאר דצברי כסברת הר"ש והטור הג"ל, שצמקא טעות אי איחזקו וזוי צעין ביד המוכר לר"ך להחזירם הם עצמם, ולי"ד להלוואה שניתנה להוצאה, ע"ש, [וכ"כ ביד דוד דלהלן, ועי' צצבני מלוואים וצערך שי דלהלן מ"ש ע"ד חוס' אלן], אמנם מהחוס' צצ"מ דמ"ז ע"א ד"ה הוי, מחצאר דצברי כהרמב"ן וסיעתו דבסמוד, שאפילו צמקא טעות אין המעות גזל. ובעולה שמואל (לר"ש קידושין) סי' א' ד"צ ע"ב, כתב צחור דצרי, שמהחוס' צצ"מ דמ"ז א' ד"ה מאי, משמע שכל זמן שלא קנה הלוקה את החפץ אסור להמוכר להשתמש בדמיו, דל"ה המעות הלוואה, וזה להיפך מ"מ החוס' שם ד"יד א' ד"ה שצבור, צמור שזה שאינו של דכיון שהמכר צטעות הוי המעות הלוואה, ועי' בהגהות אשרי סו"פ המפקיד. וצבני אכוצה פ"ה דאישות כ"ב העיר נמי דמהחוס' דצ"מ דמ"ז הג"ל, וכן מהר"ש שם סי' י"ג, מוכח דהוי כפקדון ולא כהלוואה, דדנו שם דאפילו נמא דל' יוחנן הואיל ומהתורה מעות קונות, מותר המוכר להשתמש בהמעות גם קודם שמשך הלוקה, מ"מ אין המוכר אלא כשומר שכן, ואינו חייב באחריות אלא אחר שהשתמש בהם, ע"ש הוכחתו, וא"כ הלא צמכר איסור"כ דאין המקדש כלום, איך יהיה המעות הלוואה, וכתב, דל"ל דשאני בהם דהלוקה יודע דמדברגן אין המעות קונות, ועדיין שייך בהם, משא"כ כאן שלא ידע הלוקה דאיסור"כ הוא, מסוה דעתו מהמעות, וכו' הלוואה גם קודם שישתמש בהם. [ואולי י"ל עוד דכשלוקחם לקדש בהם כ"ז משתמש בהם, ונעשה כלוה]. וע"ע ע"ד חוס' אלו צעלי אחרים וצערך שי דלהלן.

ובאור שמח פ"ה דאישות כ"ב, אחר שכתב נמי שמהחוס' צצ"ב הג"ל מוכח שצמקא טעות אין המוכר רשאי להשתמש בהמעות בו, ושמשו"ה פסק הטור דצב"ג הוי מקדש צדבר שאינו של ואינה מקודשת, הוסיף, ואף לפי"מ דפסיקא ליה לר"ת צחוס' צ"ק דמ"ז ב' ד"ה כ"ג, דהוי צצ"מ, נראה דצבר שהמעלה דאית לצ"מ אית לכו, דכיון דמדעתיה יכ"ב ליה מעות ואידך נכנה מהמעות לא גרע מצ"מ דלא מני' לשלם אלא צוזוי אם יש לו, [והכוונה, אצל מודה דאינו רשאי להשתמש צהך מעות שקיבל], וגם מ"מ החוס' צצ"ב דס"א ב' ד"ה ארעתא, דאשכחן צמוכר שור לחצירו ונמלא נגחן אזלי צחר מוחזק במעות עתה אע"פ שחוליה הוי של הלוקה ולא אמרי צחוקה צעלים הראשונים קיימא, ע"ש, חזין דפשיטא לכו שצמקא טעות אסור להשתמש במעות ולחת לו מעות אחרוני, דאי הוי רשאי, הרי לא שייך לאוקמינכו צחוקה צעלים הראשונים. ועי' כע"ז צערך שי שצב"ד"ה ובה, דלהלן.

ועיין צנחצבות שלום (לר"ש למפרט) סי' א' ד"י"ג א', מה שדן עפ"י חוס' דע"ז דס"ב, לחלק בין אם יש שו"פ צאפר איסור"כ, דצב"ג הוי רק מוס צהמקח ולי"ה גזילה רק הלוואה

לכו להו בעין פקדון" בוי. וע"ש מ"ש ליישב.

(י) מיהו מ"ש שם דהמל"מ פ"ה דאישות סוף ה"ז מוכיח בן בדעת הרמב"ם, הנה המל"מ מיירי שם במקדש טעות שלא מאיסור"ה, דעכ"פ שח דמים, וגם מיירי שם כשהמכר נמי לא ידע בהמום.

(טז) וע"ש שכתב, שדברי הרשב"א יהר"ן הג"ל סותרים לבארה למ"ש הר"ן בכתובות פ"ד, בשם הרשב"א. במ"ש הרי"ף האשה שמכרה מוכסי מלוג בחיי בעלה ומתה, דהבעל מוציא מיד הלוקחות, ואי איתנהו להנהו דמי דשקלה אחת" מהור לה' לליקח בוי, דמלשון הרי"ף משמע דהנהו וזוי

אוצר

סיק קיו אות א—ב

הפוסקים

דברין וריעצ'א משמע דלא סברי כך כו', וכנ"ל ד"ה דעת עוד, מ"מ אפשר דלא חזר בזה ממ"ש קודם דנראה דקו"ל כהירושלמי כ"ר.

ובעצי ארזים סק"ד חמה למח כחצ השו"ע דהוי ספק מקדשה [ולא כחצ שאינה מקדשה], דכלל ברא"ש מצוה דלוינו חולק עמ"ש הירושלמי דהוי גזל כו' [וכענין המל"מ המוצא דעתה ברא"ש], דודאי שאין לחלוק על הירושלמי בלא ראיה מש"ס דידן, וכן הטור לא הביא דעת ברא"ש י"ח אלא כחצ בסתם שהמעות גזל ביד המוכר, וכ"כ הטור ברמזים שאינה מקדשה, ומ"ש בצדק הביא שפירא ברא"ש י"ח) היא דברי טעם ולכל הפחות מידו ספיקא לא נפיק, יש לפקפק ע"י, דהרי הלוקח נתן לו המעות בטעות, ואילו ידע שאיננו מכר לו היה תוצאו מיד להחזיר לו המעות, וא"כ ודאי שאסור להמוכר להשתמש במעות, ומה שמשתמש בכן או מניחן בחזרת גזילה הוא משתמש, וראיה לזה מהחוס' צ"מ דמ"ג א' ד"ה מלך, שהוכיחו דכיון דמעות אינן קונות אסור למכר להשתמש במעות קודם שימסוך הלוקח, ובסוף דבריהם חילקו דדוקא למ"ד דבר תורה מצות קונות לא הפקיעו קנין המעות לגמרי ומותר למכר להשתמש בכן, משא"כ למ"ד משיבט מפורשת מן החזרה, וא"כ כ"ש צ"ל שמוכר איסור"י והלוקח לא ידע, שאין כאן דין מקח כלל, שאסור למכר להשתמש במעות, ומה לי גנב מצות מחזירו או הטעה אותו ומכר לו איסור"י שנאמר דלא בני דמיס נחייב לו, הרי גם בחטף סלע מחזירו קאי באחריות דאילו נאנס מידו חייב לשלם מצותו, ואפ"ה אינו יכול לקדש בו כו', וגם ממ"ש הסמ"ע בחו"מ סי' קל"ח סק"ג דמוכר שקיבל המעות טרם משיבת הלוקח וקידש בהם מקדשה, דמשום דמעות קונות ד"ת לא הפקיעו חכמים ד"ת לגמרי לענין קדושין, משמע דדוקא בכה"ג דהוי קנין דאורייתא, [הוי מקדשה], משא"כ במוכר איסור"י והלוקח אינו יודע, שאין כאן קנין כלל לא מד"ת ולא מדבריהם, אינו יכול לקדש בו, לכן בדין דספק מקדשה לע"ג.

אבל בערך שי, אחרי שהביא מהענין ארזים, חילק בין החוס' צ"מ הנ"ל לכאן, דנראה דכאן כיון שהלוקח לא ידע שהוא איסור"י וכסבור שנגמר המקח נתייאש מהמעות, וכמ"ש בבה"א פ' איזהו נשך בשם מהר"ם דמחילה בטעות מהני מכה וא"ש ע"ש, וכהי' דלגבי המוכר, באיסור בלא לידו, מ"מ האשה קנתה המעות ביאוש ושינוי רשות, משא"כ בחוס' צ"מ, דכיון שידע הלוקח שלא קנה במה שנתן המעות, ויכול לחזור בו הוא או המוכר, לא נתייאש מהמעות עדיו, דרפיא בידו שמה יוחזרו לו המעות, [וכענין] כחצ צ"מ אהבה המוצא דעת החוס', הנ"ל], ועוד אפילו יחמא דהוי יאוש, הו' מהחזרה מצות קונות [אל"כ דר' יוחנן], ואמרו חכמים שלא יקנו ובשיחזור אחד יוחזרו המעות משום שלא יאמר לו נשרפו חטין בעליה, א"כ מה"ט גופא חקנו שלא יקנה את המעות ביאוש, דאל"כ עדיו יאמר לו נשרפו חטין בעליה, ולא יחוייב להחזיר המעות כלל כיון שהלוקח נתייאש ובהיתרא אחר ליד המוכר כו', ומ"מ הוי רק ספק קדושין, משום דאם ידעה האשה שמעות האלו בלא בידו מחמת איסור"י, הלא צפונתה שצח"מ סי' שג"ג כשידע הלוקח אם צריך להחזיר לנגזל את דמי הגזילה אף שיש יאוש ושינוי רשות ע"ש, ואם לא ידעה, הוי ספק דשמה אינו ידעה לא היבט רואה באיסור, כמ"ש בה"ש צריח הסי' [בסק"ג, לענין כשקידש בגזל באופן שאינה צריכה להחזיר, ואמרה לא יחא לי להתקדש בגזל, הוי רק ספק קדושין. וע"ד בה"ש ע"י צ"ח הקודם אות ג'].

ב. בשגם המוכר לא ידע שהם איסור"י. צמ"מ פ"ה דלויית סי' ד"ה אף, נסתפק דאפשר דמה דסברי הירושלמי והרא"ש

להחזירם, וכיון שכן גם הלוקח לא קפיד עליו אם יו"א, ואפשר דניחא לו שיחייב צדקו של יוכל לומר לו הרי שלך לפניך, וכן נראה מלשון הרמב"ם שכתב סתם עבר ומכר דבר האסור בהנאה וקידש בדמיו ה"ו מקדשה, ולא פירש באיזה אופן מכר לו, אך כיון שהירושלמי אומר בפירוש דהוא גזל, אין צד כח לחלוק עליו ולהחזיר קולא בלא"ה החמורה, לכן הדבר ספק, וכמ"ש השו"ע. והוסיף שם, דאף שחוס' צ"מ ד"צ צ"י [וכנ"ל דעת החוס'], איחא שבמקח טעות, אם הו"א המעות דיו כחוק ולא כע"ה, ומצוה שאסור להמוכר להו"א המעות כו', אבל אין דבריהם מוכרחים.

ובתפארת יעקב סק"ע, הנה מתחילה כתב, ד"ל דמקדשה ודאי, עפ"י שגראה לו לפרש בירושלמי דלא נתכוון כלל לומר שבמכר איסור"י לישראל ולא ידע הלוקח דהוי המעות גזל, כמ"ש בדעתו ברא"ש והרשב"א והר"ן, משום שאין זה ענין לגזל כלל כיון שצאו לידו דרך מקח וממכר כו', אלא כוונת הירושלמי לדייק גזל דעלמא לאחר יאוש מהך דניחא דכחא, דכמו דהבא אף שדמי איסור"י אסורים למוכר ע"מ, כמ"ש רש"י צ"מ י"ד צ"י, מ"מ מקדשה בהם הו"א דכשצאו לידה קנתה אותם ויכולה ליכנס בהם, ה"ו בקידשה בגזל לאחר יאוש, אף שצידו הם גזל ואסורים לו, מ"מ כיון דכשצאו לידה קנתה אותם בשינוי רשות ומותרים לה, מקדשה וגם לגירסתנו בירושלמי "שאין מקדשין" בגזילה יש לפרש שפיר עפ"י כו', אבל סיים, דמ"מ לדינא יש להחמיר [ולומר דהוי רק ספק מקדשה], מאחר שהרא"ש והר"ן דעתם להחמיר וכו'.

והנה באבני מלואים סק"ג מוכיח ד"ל דמקדשה ודאי, שכתב שדבר זה כבר במחלוקת שני, בחוס' צ"מ ד"צ ב' ד"ה א"י, גבי מקח טעות, מה הם אותם הדמים שצד המוכר, אם דין פקדון יש להם וא"כ אי ניתנו להני חזי ביד המוכר, אינו צריך לתת מעות אפילו כשים לו חזי, אלא דיו צמיט בדין מו"ק, או שדין צמ"ה יש לו, וא"כ צריך לתת מעות היבא שיש לו, ולדינא כבר כתב הרמ"א להלכה בחו"מ סוס"י רל"צ בפשיטות דכל היבא דהוי מקח טעות הו"ל צמ"ה, וא"כ ה"ו אם לא ידע הלוקח הו"ל מעות הו"א. ובערך שי כאן השיב על דבריו דשאני התם [בחוס' ובצמ"ה] שכבר הו"א המעות, לכן [אף דמדינא אינו כלומר וא"ל לשלם צוזי, מ"מ] הו"ל כצמ"ה לפרוע צוזי כשים לו, כיון שקיבל צוזי וגבה צוזי, אבל כשהם עדיין צעין הו"ל בגזלן ואסור להו"א, דהא מצוה בחוס' צ"מ שם, דכשהם צעין אינו יכול לפרוע בדבר אחר כו', [וכנ"ל דעת החוס'], ול"ד להפקיד מעות מותרים [אלל שולחני, דמותר להשתמש בהם, כצ"מ דמ"ג ע"ה], דהתם כיון דלא ידע וחתם גילה דעתו שאינו מקפיד כשיחזירם הנפקד כו'. ועי' בעי"ז באור שמה שבדעת החוס' הנ"ל. ובמנחת פחים כאן כתב, דמשה"ק באבני מלואים מהרמ"א בחו"מ, הנה צמ"מ פ"ה דלויית סוף ה"ו חילק דשאני איסור"י שאין להם דמים כלל, משא"כ בשאר מקח טעות דמקח זה דמים לו, אלא שבצביל המום אינו שוה כמו שפסק, א"כ בכה"ג אפשר דאין המעות גזל אלא הו"א, גם בנתיבות שלום (ל"ש למפרט) סי' א' אות י', השיג על הצ"מ עפ"י המל"מ, ומסיק, דאין לזוז מפסק השו"ע דהוי ספק קדושין.

ועי' במשל"מ פ"ה דלויית ה"ו ד"ה הכלל, שכתב דנראה דקו"ל כהירושלמי שהמעות הם גזל ביד המוכר, דהרי לא מלאנו בזה היפך הירושלמי, ומתני' דמכרין וקידש דמיהן מקדשה איבא לאוקמה [אל"כ דהצביל דס"ל שאין מקדשין בגזל] במכרן לעכו"ם או לישראל שידע שהם איסור"י, וכן נראה דעת ברא"ש כו' [כמוצא לעיל], וכן פסק הטור שהמעות הם גזל. [אמנם סיים שם

במה דברים אמורים בשאר איסורי הנאה

חזק

אוצר

סי' קצ"א אות ב--סי' קצ"ב אות א

הפוסקים

הרא"ש [ועוד פוסקים שצ"ח א'] ד"ל שחמשת שניד נזכר הלאה הם, נראה דלא שייך לומר כן אלא כשקבל המוכר מהלוקה מעות מזומנים, משא"כ כשקבל ממנו פירות או אחר חפץ מזבחו וקידש בהם, ודאי שאינה מקודשת, דכיון שאין כאן דין מכירה, הרי הוא מחוייב להחזיר אותם הפירות עצמם להלוקה, דקו"ל רוצה אדם בקצ שלו כו', וא"כ הרי קידש בדבר שאינו שלו, ויש להביא ראיה לזה מהא דליחא ביצמות דף י' ע"א גבי אכל תרומה עכ"ל, ויטלם חולין עמאים, דאמור רבנן שאין תשלומיו תשלומין ואם קידש בהם כהן אשה אינה מקודשת, ש"מ שצפירות וכה"ג כשהתשלומין חוזרים לצעלים, אין הכהן יכול לקדש בהם כו', ומ"מ י"ל דשאני הכהן דמסתמא אין התרומה עומדת לימכר כו', משא"כ הכהן שגילה דעתו דניחא לו להחליפם, מסתמא הוה מוכרם ג"כ בדמים, אלא"כ יודע שלא היה מוכרם בדמים, שאז ודאי מחוייב להחזירם עצמם, ואם קידש בהם אינה מקודשת, וכדמוכה ביצמות, וכה"ג כתבו הטור והש"ך בחו"מ סי' שצ"ט, ומיכו הוכח שלא ידע גם המוכר [שהוא איסור"ג], וקידש בחפץ מקודש כו', ע"ש כוכחחו. ובצריית יעקב סי' מ"א דס"ד ע"ג, כתב בחוף דבריו, דודאי שאם לקח חפץ בעד איסור"ג וקידש המוכר בחפץ זה [נמי] הוה קדושין, כיון דהמעשה שקבל בעד איסור"ג הוה כהלואה, והוה קדושין, מה לי הן מה לי דמיהן, דהוה החפץ כקנין לו ורשות בידו למוכרו ולהוציא הדמים.

ו. כשמכרה לו איסור"ג ולקחה דמיהם, ואחר שנודע לו שהם איסור"ג קידשה באותן המעות שבידה, ואמר כן כו'. כתב בקריית מלך רב פ"ה דאישות ה"ב דף י' ע"ג, דלכאורה נראה דלפ"מ הרא"ש והטור [הג"ל צ"ח א'], דכשהלוקה אינו יודע שזה איסור"ג המעות הם גזל ביד המוכר, אי"כ בנ"ד הרי הוא מקודשת, דהרי לא נעשו שלם כי אם השתא מזה קדושין, אמנם לפ"מ הרא"ש והריטב"א [שם] שהמעשה הוה כעין הלואה, אינה מקודשת, דהמקדש צמלה אינה מקודשת, אבל אפשר לנ"ד דאפי"ן להרשב"א והריטב"א, כל כמה דליחא דנענייהו לא נעשו כדמי הלואה, שלא נתנם לו להיותם שלו אלא בחשבו שלא היה מקחו מקח עשות, ואם היה יודע שזה איסור"ג לא היה נותן לו המעות, ישתום ב"ב דל"ב ע"ב ד"ה א"י. [ע"י בדעת החוס' שצ"ח א', י"ג ע"ש צ"ח א' חוצה, ד"ל דבכ"ג הוה כהלואה אף לפני שנשתמש בהם].

ק"ח. בד"א בשאר איסורי הנאה כו'. א. מה הדין במכר פירות שביעית וקידש בדמיהם. ה"ב"ח כאן, על מ"ש הטור בשם הרמב"ם וכצ"ע דבסמוך, דקידש בדמי איסור"ג מקודשת מן מעט"ם, כתב, נראה דלאו דוקא עכו"ם [גלגל], דהרי בקדושין דניחא א' אמרין דגם הקדש ושביעית תופסין דמיהן, [א"כ גם בקדש צדמיהם אינה מקודשת]. וכמ"מ סק"מ"ב כתב, דאפי"ן דשביעית תופסת דמיה, הא קו"ל בקדושין דניחא א' דאפי"ן בפירות שביעית עצמן מקודשת. ובאצני משפט סק"מ"ה תמכ על דבריו, הא בגמ' דכחם מייירי קודם הציעור, וכמ"ש המהרש"א שם סוף דנ"ו כב). [וכ"כ בחוס' ר"י הזקן שם בדנ"ב א'], אבל לענין

והרא"ש והטור [שצ"ח הקודם], שצמקה טעות המעות גזל ביד המוכר, היינו דוקא כשהכיר המוכר צמק, שאז נראה שנתכוון לגזל, אך אם המוכר ג"כ לא הכיר צמק, אפשר שאין המעות גזל, ע"ש שרייק חילוק זה מלשון הריטב"א המובא בזה הקודם בד"כ בדעת עוד, שבי' אף שהכיר זה המוכר מ"מ לא נתכוין לגזל, הרי מוצא דבכ"כ גרע טפי, וממילא שפיר י"ל, דגם למ"ד דכלא ידע הלוקה הוה המעות גזל, דהיינו דוקא בידע המוכר. וע"י בדברי כר"י בן החמנה אפרים שהוצאו בהערה ע"י, דמוצא דפשיטא ליה דהרא"ש דוקא כשהכיר המוכר מייירי.

ג. כשקידש המוכר בדמים אחר שהלוקה אבל האיסור"ג. צע"י אחרים סק"מ"ב ד"ה והמל"מ, מוצא ד"ל דבכ"ג מקודשת ודאי, שכתב דנראה לפרש ש"מ הירושלמי [הג"ל צ"ח א' דמקדשין גזל], באופן שלא יחלוק אהלמנדן דמדייק בדנ"ב א' שאין מקדשין גזל, והוא עפ"מ דמוכה בצבורות דל"ז א' דמה שצמח איסור"ג לריך להחזיר הדמים משום מקח טעות, היינו רק כל זמן שהאיסור"ג קיים, אבל באכלו הלוקה אין המוכר לריך להחזיר הדמים מדאורייתא אלא משום קנס כו', וה"פ דהירושלמי, דרבי זעירי קשיא ליה אמאי מקודשת צמחן וקידש צדמיהן, הרי לריך להחזיר הדמים והו"ל מקדש גזל, וע"י חירן "בשאל דמיהן", פי' דמייירי שהאיסור עצמו, שהוא דמיהן של הדמים, אינו קיים ביד הלוקה אלא שאכלו, ולכ"י מדאורייתא אין המוכר לריך להחזיר המעות, רק כיון דמדברנן חייב להחזירם הו"ל גזל דרבנן, וע"י קאמר ר' חנינא זאת אומרת שמקדשין גזל, פי' גזל דרבנן, כמו דקו"ל שצקידה צאנן רבות או צמלית חרש שוטח וקבן מקודשת [כדליתא במהרי"ו ווי"ג סי' קל"ה, וע"י באור"ח סק"מ"א אות ד'].

ד. כשהלוקה היה חולה שיש בו סכנה. כתב ביד דוד (פסקי הלכות) ח"ב דכ"ו טור ב', דנראה ברור דבכ"ג מקודשת אף שלא ידע הלוקה שזה איסור"ג, כיון שגלגל לו לרפואתו ואינו משיגם צדמיה, ומותר ליכנות מאיסור"ג, הרי הוה לוקחם אפילו היה יודע שזה איסור"ג, כיון שהמוכר אינו רוצה לחסם לו צמק, אף שאסור להמוכר ליכנות מהם ולקבל מעות בעדם וכל אדם יכול לגזול זה ממנו, מ"מ כשקבל הדמים לא הוה גזל, וכדבבבבתי בפ"ד אות ס"ז ואות כ"ג מראשונים כו' דאף במקום האלת נפשות ובאופן שאסור לו לקבל שכר והצטו לו שכר גדול, אם כבר נתן לו, אינו יכול להצטו בחזרה ולומר שהשטח בו, ואף להחלוקים בזה, היינו דוקא בהקצו לו שכר גדול יותר מהראוי, אבל בנ"ד כו' ששים הם את הדמים שנותן לו בעדם כו', ואין ספק שהלוקה לא כוון להשעות בו, ואפילו היה יודע שזה איסור"ג והלאה אינו רוצה לחסם לו צמק, הוה נותן לו שוים, הדמים אינם גזל בידו כו', דלוקה המעות צעבור שאינו מאבדן כו', אך מחמת שידעתי שיוכלים להתעקש בזה, לכן כתבתי דין זה [בפסקי הלכות שם, רק] בלשון נראה ל', והמורה שיראה ללך עצמו להורות בדבריו, יש לו על מה לסמוך.

ה. כשקבל בעד האיסור"ג חפץ או פירות (ולא מעות). וקידש בזה. כתב בנחל איתן פ"ה דאישות ה"ב, דמ"ש

ב) אולי ר"ל דמה שנתן תמורת התרומה אינו מרצונו בדרך מקח ופמכר שרצה להחליף עם הכהן, דהא באכל בשוגג מייירי, משא"כ הכא וכו'.

בא) דאלי"כ הרי משתיקתה לחוד אין ראיה שנתרצת, דהוה שתיקה דלאחר מתן מעות, כמבואר בסעיף ד.

כב) המהרש"א סיים שם, ומיהו לא ידענו לפ"מ חוס' לקמן רשבי"ע שרי בהנאה, אי"כ לאחר הביעור נמי מקודשת ויש לישב. ונלא צ"ח לסקור התוס', ואולי הכוונה לפ"מ החוס' שם דניחא א' ד"ה ושני, דל"ה אתי שביעית מע"ז ותופסת דמיה, דאיכא למפרך מה לצי"ן שכן אסורה בהנאה, משמע

אוצר

סיק קית את א-ג

הפוסקים

ב. כשמכר את ונויו ותכריכיו וקידש בדמיהם. כתב בפסקי הלכות (יד דוד) ח"צ דכ"ע ע"פ, דנראה דמה ישראל וכל הפורש ממנו ונויו ותכריכיו, דיוס כשאר איסורי שאל עבר ימכרם וקידש בדמים מקודשת, ומכר שם ביד דוד אות מ, דאף לענין הנאה ממנו ילפין גם מע"ז, כדליתא בסנהדרין מ"ז ב' [אליהו דרש דאמר האורג בגד למת מותר, דילוף שם שם מע"ז לא מתסרס בהזמנה], מ"מ לענין תפיסת דמיו לא ילפין מע"ז, דכרי בירושלמי פ"ה דע"ז ה"ב ילף [לענין איסור הנאה] עגלה ערופה שם שם מע"ז או ממנה, ואעפ"כ קתני במשנה [בקדושין י"ז ב'] גבי עגלה ערופה מכרן וקידש בדמיהן מקודשת, ומזה מוכרח לענין חליפין לא ילפין מע"ז, משום דמן כי חרס הוא דמועט דחמנא שאר איסורי, ממועטים גם מה ועגלה ערופה, וגם ממה שנחלקו אביו ורצא בסנהדרין שם חס ילפין מה מע"ז או מעגלה ערופה לענין הזמנה, ולא נחלקו [גם] לענין חליפין, מוכרח לענין חליפין כ"ע שוים, אי"כ כמו ולאביו דילוף מה מעגלה ערופה, כדליתא שאלו חופס דמיו, דכרי גבי עגלה ערופה מפורש מכרן וקידש בדמיהן מקודשת, כמו כן לרצא דילוף מה מע"ז, ג"כ אינו חופס דמיו, וזה פשוט.

ועיין בקריית מלך רב ח"צ סי' כ"ז, שחקר חס מה ומשמשי חופסים דמיכס או לא, ונראה שם שלא העלה דבר ברור בזה. ובעבודה השם חו"ד סי' ג' הסיק שאין הכת חופס דמיו, וכ"כ שם בס"י י"ג.

וביד אליהו (משנת תש"ב) סי' ס"ז דס"ח ג' דן לחלק בין מה לתכריכיו, דמה עלמו כיון דילפין איסורו מעגלה ערופה, אינו חופס דמיו, אבל תכריכיו כיון דילפין איסורם מחקרוצת ע"ז ומשמשי, חופסים דמיכס, ע"ש. וע"ע בזה בירחון הפרדס שנה כ"ו חוברת י"א סי' ע"ז.

ג. וכשמכר פטור חסור וקידש בדמיו. מוצא במתני' דקדושין דף נ"ו ע"ב דמקודשת. ודנו הפוסקים בזה, משום דלענין היתר דמי פטור, פליגי הראשונים, דלהרשב"ד בפ"ב דבכורים ה"ד, דמותר, א"ש הא דמקודשת, וכן א"ש להר"ש המוצא ביו"ד סי' שצ"א סעיף ח', דמותרים הדמים עכ"פ כשמכר למה ששור יותר מדמי שם, אבל להרמב"ם שם דאוסר ב', תמה המאורי בקדושין דנ"ז ע"ב, איך כללו בו במשנה ה"ל עס אותם איסורי שאל מכרם וקידש בדמיהם מקודשת, וכח, דשאל כוזר הרמב"ם שהדמים אסורים [רק] למוכר אבל מותרים לאחרים, וא"כ כשהגיע ליד האשכ מותרים הם, והרי יש ממנו אלא המקבל. וכ"כ בהמקנה בדנ"ש ע"ב ד"ה ברש"י, דמ"ש הרמב"ם דפטור דמיו אסורים לאו דס"ל דחופס דמיו, כדבצן הראב"ד דבצ"ד, אלא דאסורים רק למחליף ככלל איסורי [לשיטת רש"י, כנ"ל בס"ק קט"ז אות א']. וכ"כ במהנה אפרים בפ"ב דבכורים ה"ד, דנראה כוונת הרמב"ם דאסורים רק למחליף (ד' מדרבנן, הדע דכרי אמרו מכרן וקידש בדמיהם

לענין לאחר הביעור הא מוצא בחוס' שם דנ"ז ב' סד"ה המקדש, דליתא מקודשת דמי שביעית. (ועיין הדיון במקדש בפירות שביעית עלמס, ע"י בס"ק קכ"ג אות כ"ג).

ועיין ביאעות מלכו חו"ד סי' נ"ד, במ"ש להרמב"ם דשביעית לאחר הביעור הוי איסורי, אי"כ אינו חופס דמיו, וכמ"ש הר"ן ספ"ב דקדושין [ועי"פ ה"ל בס"ק קט"ז אות ב'], ודוקא קודם הביעור דמותר בהנאה, חופס דמיו. וע"י במשמרת הציה (שנספר בית ריב"ז לה"ל שביעית) ד"ז טור ב', דמדויק מירושלמי דבעבר וקידש דמי שביעית מקודשת, ומכר שאלן לפקפק בזה משום דמי מקה הנעשה באיסור כו', וע"ש מ"ש בזה הריב"ז.

ובפסקי הלכות (יד דוד) ח"צ דל"ב ב', כתב, במקדש דמי שביעית חס ידעה האשה שחם דמי שביעית וגם ידעה שאינם מתחללים עליה, וזריכה לנהוג בהם קדושת שביעית, ה"ז מקודשת, אבל חס לא ידעה שחם דמי שביעית אינה מקודשת. וצ"ח ביד דוד אות י"ט, משום דבאל ידעה ודאי דהוי מקה טעות דהא רוב המעות אף בשביעית הם חולין, ואין לה להטעות על הדעת שיקדש דמי שביעית. והוסיף, ואם ידעה שחם דמי שביעית אלא שלא ידעה שאינם מתחללים עליה, חוששין לקדושין, והדעת נוטה דליתא מקודשת. וצ"ח ביד דוד שם, דכן יש ללמוד מהא דמוקי בקדושין דנ"ז א' ה' דלר"י דהמקדש במעשר שני כמזיד מקודשת, דהיינו כהשכ חצירה דיודעת דמע"ש אין מתחלל על ידה ועולה ואוכלת בירושלים, ומשמע דבאינה חצירה אינה מקודשת, וכדתנן התם בלקח בהמה עמאלה דמי מע"ש דבשוגג יחזרו הדמים למקום, דנחבטל המקח, וה"ל באינה יודעת שחטף לאכול המע"ש בקדושת נחבטלו הקדושין, ומסתמא ה"ל לענין שביעית, דה"ל חנן בפ"ה דשביעית מ"ה דלקח בהם בהמה עמאלה יאכל כנגדן, וכדלחמין גבי מע"ש דכשהמכר לפינוי יחזרו דמים למקום, ה"ל בשביעית כה"ג, דנחבטל המקח, וא"כ גם לענין קדושין דמי שביעית, כשהינה חצירה ואינה יודעת הדיון דמי שביעית אין מתחללין עליה ונחטף לאכול כנגדן בקדושת שביעית, נחבטלו הקדושין דהוי מקה טעות, וכ"כ לי להורות, אבל כיון שלא בא בפירות דברי הגמרא גבי שביעית אלא במעשר שני, אפשר לדון ולחוש בא"ל החמורה ולא לעשות מעשה ע"פ הדיון, דאפשר דגבי שביעית בכל יודעים שאין הדמים מתחללים על דבר שאינו ראוי לאכילה, ולכן לא נחבטל המקח, אף שזה דחוק מאוד, עכ"ל בא"ל החמורה חושש אכ"כ לזכ וכחצתי דחיישין לקדושין, ומ"מ דעתי נוטה דהקדושין בטלים, ומי שורה שאין חוששין לקדושין כהני מנערך עמו ליעול שיצא מכשורא. וכחצ עוד, ולכתחילה אסור לקדש אשה דמי שביעית. וכחצ ביד דוד אות ס"א, דכן מוצא בירושלמי פ"ה דשביעית ה"א יפ"ק דמעשר שני ה"א. ומצא שם דל"ב ע"ג, משום דדמים אפשר לטעות שעי' הקדושין חפקת הקדושה, והוי כסחורה כו'. וע"ש ביד דוד בדכ"ח טור ב', שנסחפק בעכו"ם שמכר פירות שביעית חס חופסים דמיכס.

דשביעית מותרת בהנאה. ובבני אהובה פ"ה דאישות ה"ג, מכאן התוס' דנ"ז הנ"ל שכתבו דלאחר הביעור אינה מקודשת, דעתם בהרמב"ם דשביעית אחר הביעור בשרפה, ודלא בהרמב"ן כו', והתוס' דנ"ה, פשוט דהתם כו', דלית ילפין מע"ז דשביעית תופסת דמיה אלא לאחר ביעור, שאו שביעית אסורה בהנאה, אבל קודם ביעור שומרת בהנאה, לית ילפין דתופסת דמיה לענין לאכלה ולא לסחורה ויתר דיני פירות שביעית, ע"ש. וע"י מ"ש בזה כנחל איתן פ"ה דאישות ה"ב.

כג. נזמקי דיעותיהם ופרטי הדינים, גם איך יפרשו הא דארי' כבורות דף י' ע"ב דפס"ח אסור גם הגאט דמיו, ודיעות עוד פוסקים בזה, שייכים במקום ביו"ד שם.

(כד) בנט מקישר (למדר"ש אלנאזי) סי' ב' דף י' טור ב', לא נ"ל ישוב זה, דהא בהדיא כתב הרמב"ם בפ"ה דמא"ס דבמכר אסור"ג מותרים, (והיינו) אפי' להמחליף, ובמ"ש המ"מ שם. והנהגה בצ"ע. וכע"ז תמהו עוד פוסקים. ובשער המלך פ"ה דאישות ה"ב ד"ה עור ראיתי להרב, כתב, דנראה דדוקא בשאר אסור"ג סובר הרמב"ם דמותרים אף להמחליף, משום [דאינם דמי אסור"ג ממש], דבידע הלוקח שהם אסור"ג, המעות מתנה כו' [ע"י הערה י"ג]. ובלא ידע, הרי הו"ל מקה טעות, והמעות גול ביד המוכר [וישלים אח"כ מביתו], וגם במכרם לזכרי י"ל דכיון שאין להם דמים הוי המעות גול או מתנה, וכמ"ש המל"מ בפ"ה דאישות ה"ז [ע"י בהערה י"ב], אבל בפס"ח כיון שיש לו היתר הנאה ע"י סיוון שה שיה כלשהי, י"ל דאע"ג שהכיר

אוצר

סיק קיה אחר

הפוסקים

ובגובי"ק חיי"ד סי' פ"ד מצו"ח דמ"י דמחני" הנ"ל מיירי במכר בפט"ח לאחר עריפתו, אבל במכרו בחייו הדמים אסורים, ומקודשת רק מטעם שפדיון יכול לפדותו ויותרו הדמים שצדקה, שכתב, דנראה דה"ל דקיי"ל שאין איסור"י תופסים דמיכה, היינו רק באיסור"י שאין להם תקנה ואין לדמיכה תקנה אילו היו נתפסים באיסור"י, משא"כ פט"ח דיש לו תקנה בפדיה ומתחילה לא אסרה תורה פט"ח כהנאה אלא כדי שלא להפסיד כהנא, דה"ל עיקר הטעם שאסור לאחר עריפה, אמרין בצבורות דף י' ע"ב דהוא משום שהפסיד ממנו דכחן לפיכך יופסד ממנו כו', וא"כ ודאי שגם מחיים [לדאסור כהנאה לר"י] הוא משום פסידא דכחן, שאם יהי' מותר כהנאה לא יפדנו, ולכן גם במכרו, הדמים אסורים מכך טעמא, ולפ"ז נראה דודאי אין דמי פט"ח חמורים מהפט"ח עצמו, וגם לדמי יש תקנה, דהרי אכתי צידו לפדות להפט"ח עצמו אף שמכרו ואינו שלו, כדאיתא בצבורות ד"א ע"א דהפודה פט"ח דחזירו פדיו כו', ומעתה המקדש בפט"ח עצמו מקודשת כבולו (אפי' בלא ידעו שהוא פט"ח כו', וכדעתו בס"ק ק"א אות ו"ד י"ש) ומשום דצידו לפדותו [וצ"ל פ"ה שכתב נמי הטעם דצידו לפדותו, בסוף: וזהו יפדה או לכשפודה], ויהי' כולו מותר ציד האשה, כ"י מקודשת בדמייה מחאי טעמא כו', לפ"ז הדעת בקדושין דניי פ"ב דפפ"ח אינה מקודשת, דמשמע דנקרא איסור"י לחלוטין, היינו דוקא לאחר עריפה, (דכחיו הוא יש תקנה בג"ל, וע"ש מה דמיישב בלא תקני מהכא שם דמוקי דלר"י מיירי גם לפני עריפה, ומצא בס"ק ואות בג"ל), ואפי' כשמכרו וקידש בדמייה חנן כהם כיסוף ומקודשת, ולאחר עריפה שכתב נאסר כהנאה לחלוטין ואין לו תקנה הדמים מותרים, דהריכו כשאר איסור"י דאינו תופס דמיו, ומה שאמר ר"י בצבורות דף י' ע"ב דפט"ח דמיו אסורים, היינו רק קודם עריפה, אבל לאחר עריפה דמיו מותרים, וע"י מה שהעירו על דבריו, צו"ח חדש לקדושין ד"י ע"ב, במנחת פחים בסעיף זה, ובשירי מנחת צסופו בדמ"י ע"א.

דמיכה מקודשת. וכ"כ עוד פוסקים. ויש שמתירים באופנים אחרים, ולדברי כמה מהם לאו בכל גווני מקודשת כזה, וכדלקמן.

ובגובי"ק חיי"ד סי' פ"ד מצו"ח דמ"י דמחני" הנ"ל מיירי במכר בפט"ח לאחר עריפתו, אבל במכרו בחייו הדמים אסורים, ומקודשת רק מטעם שפדיון יכול לפדותו ויותרו הדמים שצדקה, שכתב, דנראה דה"ל דקיי"ל שאין איסור"י תופסים דמיכה, היינו רק באיסור"י שאין להם תקנה ואין לדמיכה תקנה אילו היו נתפסים באיסור"י, משא"כ פט"ח דיש לו תקנה בפדיה ומתחילה לא אסרה תורה פט"ח כהנאה אלא כדי שלא להפסיד כהנא, דה"ל עיקר הטעם שאסור לאחר עריפה, אמרין בצבורות דף י' ע"ב דהוא משום שהפסיד ממנו דכחן לפיכך יופסד ממנו כו', וא"כ ודאי שגם מחיים [לדאסור כהנאה לר"י] הוא משום פסידא דכחן, שאם יהי' מותר כהנאה לא יפדנו, ולכן גם במכרו, הדמים אסורים מכך טעמא, ולפ"ז נראה דודאי אין דמי פט"ח חמורים מהפט"ח עצמו, וגם לדמי יש תקנה, דהרי אכתי צידו לפדות להפט"ח עצמו אף שמכרו ואינו שלו, כדאיתא בצבורות ד"א ע"א דהפודה פט"ח דחזירו פדיו כו', ומעתה המקדש בפט"ח עצמו מקודשת כבולו (אפי' בלא ידעו שהוא פט"ח כו', וכדעתו בס"ק ק"א אות ו"ד י"ש) ומשום דצידו לפדותו [וצ"ל פ"ה שכתב נמי הטעם דצידו לפדותו, בסוף: וזהו יפדה או לכשפודה], ויהי' כולו מותר ציד האשה, כ"י מקודשת בדמייה מחאי טעמא כו', לפ"ז הדעת בקדושין דניי פ"ב דפפ"ח אינה מקודשת, דמשמע דנקרא איסור"י לחלוטין, היינו דוקא לאחר עריפה, (דכחיו הוא יש תקנה בג"ל, וע"ש מה דמיישב בלא תקני מהכא שם דמוקי דלר"י מיירי גם לפני עריפה, ומצא בס"ק ואות בג"ל), ואפי' כשמכרו וקידש בדמייה חנן כהם כיסוף ומקודשת, ולאחר עריפה שכתב נאסר כהנאה לחלוטין ואין לו תקנה הדמים מותרים, דהריכו כשאר איסור"י דאינו תופס דמיו, ומה שאמר ר"י בצבורות דף י' ע"ב דפט"ח דמיו אסורים, היינו רק קודם עריפה, אבל לאחר עריפה דמיו מותרים, וע"י מה שהעירו על דבריו, צו"ח חדש לקדושין ד"י ע"ב, במנחת פחים בסעיף זה, ובשירי מנחת צסופו בדמ"י ע"א.

ובשו"ת רעק"א סי' ק"ס, הנה לענין כשמכר פט"ח לאחר עריפה, כתב נמי דלהרמב"ם מקודשת, אבל במכרו מחיים, מצו"ח שם דאינה מקודשת אלא כשמכרו בשווי וידע הלוקח שהוא פט"ח, דהוי כפדיון, ולאחר שכתב דדברי הגוב"י הנ"ל דחוקים ואינם מספיקים, משום דסוגיא דקדושין משמע דאם מחני' אחי' כו'

ובלבד שברדכי סי' ל"ג מצו"ח לאידך גיסא, דלהרמב"ם הא מקודשת בדמי פט"ח חי היינו דוקא כשמכרו בפחות משווי, וזה תוכן דבריו, דמ"ש הרמב"ם שפט"ח דמיו אסורים, מיירי במכרו בשווי, שאז נתחלל הפט"ח וחלה קדושתו על הדמים, והדמים אסורים עד שיתנם לכהן, ומה דקחני מכרן וקידש בדמייה מקודשת, מיירי במכר הפט"ח בפחות משווי (ואז במכרו לאחר עריפה), שאז לא נתחלל הפט"ח, דאף בידע המוכר ומחיל שאין כאן דין אונאה, מ"מ אין צידו למחול ממנו של כהן, וא"כ הוי כפודה פט"ח בפחות משווי שאין הפדיון חל (אם פדה שלא בשכר), ודינו כשאר איסור"י שמכרם, דכיון שהאיסור הנהא נשאר אין הדמים נתפסים באיסור פט"ח.

ובפסקי הלכות (יד דוד) ח"ב דכ"ע ע"א, כתב דכשעצר ומכר פטר חמור קודם שפדלו וקידש בדמיו, מקודשת [דוקא] אם ידעו שהם דמי מכירת פט"ח ויש בדמים יותר מכדי שם קטן. וצו"ח שם ציד דוד אות ל"ח ל"ט, שהרמב"ם סובר דדמי פט"ח אסורים ציד המוכר בן עד שיפדה הלוקח את הפט"ח, ומ"מ [אף כשלא פדלו הלוקח], נראה שאם קידש בדמיו ביתורים מכדי שם קטן

גם בפט"ח חי אפי' לר"י, ושע"ז צריך לפרש דמתני' מיירי לאחר עריפה גם לר"י, דהא פשוט הסוגיא דלר"י מיירי מתני' גם בפט"ח חי ומ"מ אינה מקודשת.

(כו) בהוספות שבסוף תשו' רע"א, הובאו דברי בעל הנודע בשערים, שכתב שזה צ"ע, ובשלמא בהקדש שפיר מתחלל גם דרך מכירה משום שהלוקח נותן הדמים להקדש, ובהו נפקעת קדושתו שתחול הקדושה על המעות, אבל במוכר פט"ח לאיש ולוקח הדמים לעצמו, במה יפקע האיסור, ולא שרי אלא כשמחללו שתחול הקדושה על המעות כדי שיתנם לכהן, ואף שגם המעות [שחילל הפט"ח עליהם] מותרים בהנאה, (היינו) משום שהמעות הוי רק ממנו של כהן, דמיד כשחיללו זכו בהם כהנים, והוי [המוכר] רק בגזל מתנות כהונה, וזה ברור.

(כו) וע"ש ברי"ט ע"ב אות י"ח, דאף שכן נראה לו בדעת הרמב"ם דלאחרים מותרים הדמים, מ"מ כתב דאינו מוכרה וי"ל שאסורים לכל כו', וצ"ע למעשה, ומסים שם להלן, דלמעשה ג"ל עיקר כהרמב"ם דדמי פט"ח אסורים בכל ענין ע"כ להמוכר, ולאחרים הדבר ספק אצל. וכן מביא שם, דלא רק כשמכר הפט"ח לנכרי או לישראל וידע שהוא פט"ח הדמים

הלוקח שהוא פט"ח, מ"מ לא מוכח שהמעות מתנה, ד"ל דהם בעד המקח, דשוה לו כל הדמים שנתן וגם דמי השה שצריך להפדות בו, וע"י בבי' ליד"י סי' שכ"א, וגם בלא הכיר הלוקח או במכר לנכרי, אין המעות כולם גזל ביד המוכר, דהרי יש להלוקח דמים ע"י פדיון בשוה כלשהו, ונמצא שהמעות היתרים על דמי שהם דמי המקח שאסורים בהנאה כו', ומ"מ רק למחליף אסורים אבל לאחרים שרי, ומשי"ה מקודשת בדמי פט"ח. ומהר"ם סווין בתשו' שבהן יוסף סי' ז' ד"ה ומסוגיא, ת"י דנראה דשאני פט"ח שיוכל להנות מבולו אחר שיפדנו קנסתו שלא להנות מדמיו, וקנס זה שייך רק לבעל פט"ח עצמו ולא לאחרים, משא"כ כשאר איסור"י שאין להם היתר לא קנסו למוכר, ודאי נכון, והמחבר שם כס"י ח' בדף י' ע"ד כתב כעין דמות ראי' לזה, מהא דאיתא בבב"ב דף ג' ע"ב דדבר שיש לו מתירין אפי' באלף לא כסיל, ופירש"י דאע"ג דמתתורה ח' בתרי כסיל אחמור רבנן הואיל ויש לו מתירין לאחר זמן לא יאכלנו באיסור ע"י ביטול, ודכוותה בנ"ד כו', מהו סיים, דכ"ז אינו שוה ליישב לשונות הרמב"ם.

(כז) כנראה דלא ייחא ליה סברת הגוב"י דמשום דצידו לפדותו מקודשת

אוצר

סיק קח אות ג—ד

הפוסקים

בפנייה אינה מקודשת [ובדמיו מקודשת], הנה להס"ד דגמ' בקדושין דנ"ז ע"ב ובבכורות דף י' ע"ב דמתני' ר' יהודה הוא [מייירי מתני' אפי' לפני עריפה ואפי' מקודשת בדמיו, משום דהתם] מייירי שהפנייה אינו שיהי' אלא שקל ור"י ס"ל כר' יוסי ברי' שאין פדיה פחות משקל, [ע"י סעכ"א בע"י ע"ה], וא"כ פטיה כזה דומה לשאר איסוריה' דלא יהיב לה מידי כיון שאינה יכולה לפדותו למקני בניו בניו להיות שלה, וממילא החליפין דפטיה כזה מותרים כשאר דמי איסוריה', דכיון דאין לו צעלות צו אין הדמים חליפי הפטיה, וכ"ז להס"ד, אבל למסקנת הגמ' דמתני' מייירי לאחר עריפה אינה מקודשת בפטיה משום דאינו ראוה' לפדיון, ומש"כ מ"כ וקידש דמיו מקודשת, שאז דומה לשאר איסוריה', אבל קודם עריפה מקודשת במאי דבניו בניו, [ונראה דר"ל גם דכיון דקיי"ל דפדיון צ"ה כל דכו, ולא כר"י ברי' הכ"ל, נמצא דכלל פטיה יש בה דבניו בניו], ושפיר יש לפטיה צעלות, אפי' לר"י דאוסר בהנאה בחייו, א"כ ממילא כשמכרו הוו הדמים חליפי איסוריה' [דאסורים לדעת הרמב"ם ואינה מקודשת]. וכזה כתב בדברי חיים [להר"י איוערבאך] דיני חמץ סי' י"ג ד"ה וזה, [ועיי' כתב צמחא הפנים ירושלמי קדושין פ"ב ה"א ליישב דעת הרמב"ם, ועיי' מ"ש צענין זה, צפתחי עזרה סק"ל ד"ה והנה הרמב"ם.

ועיי' מ"ש צביאור ענין דמקודשת בדמי פטיה, במש"ב דבר ח"צ סי' נ"ז בחשו' הר"מ דרלין, דס"א א', ובתשו' המהר"ר בסי' נ"ח דס"ב ג'.

ד. כמה פרטי דינים במכר דבר שנאמר בקונם, וקידש בדמיו. כתב בפסקי הלכות ח"צ דכ"ז ע"ב, שבמכר דבר שאסר רק על עצמו בקונם וקידש בדמיו, ה"ז ספק קדושין, וצ"ד דוד שם אות כ"ט האריך בזה, וכתב דכ"ה עור צ', שמיטת הרעב"א לגדרים מ"ז [הנמצאה שם בדנ"ז] ואלא שהאוסר על עצמו איזה דבר בהנאה נאסר בחליפין ובחליפי חליפין עד סוף כל העולם, בין שהחליפס הוא בין שהחליפס אחר שמוחר לו, משום שזה בכלל דבורו הוא כו', ונראה שכ"ד הרמב"ם אלא שאין דרכו לכתוב מה שאינו מפורש, ואף שצ"ד סי' רע"ז סעיף א' דחו סברתו ולא הזכירוה, [שנפסק שם בפשיטות שכשחמר קונם פירות האלו עלי חילופי חילופיהם מותרים והאשה כרי הויא בחליפי חליפין, ע"י הערה ה'], מ"מ לדעתי שיעתה היא המחזורת, וגם לא אוכל להקל בא"א החמורה נגד דעתה, לכן אף שלדעת כל הפוסקים ה"ז מקודשת גמורה, שאין איסור נדרים חמור יותר משאר איסוריה', מ"מ אינו חושש לדעת הרעב"א שאיסור נדרים שאסר על עצמו בהנאה חמור עובד, דשמה האיסור הוא מחמת שמשמעות לשונו היא לכלול כל הגרמות שיצוהו לו מזה, וצ"ד לאסור על עצמו כל מה שיכול לבוא לצולס. [הא דנראה דס"ל בפשיטות דאין לומר דגם להרעב"א חבא מקודשת גמורה מטעם דעכ"פ לדידה מותרים הדמים, היינו משום דס"ל להרעב"א, ולדי דוד עצמו, דצעינן שיכא ממון גם לדידה, כמובא בס"ק קי"א אות ז', ועיי' ד"ש חולקים בזה. ועיי' בתפארת מנחם המובא בס"ק קט"ז אות צ' סד"ה צדעת הרמב"ם, דמבאר דלהרמב"ם אף דחליפי קונם אסורים למודר, מ"מ מקודשת בזה צדיעצד כיון דלדידה שוים כו', וכמ"ש רש"י כו'.

ואם

האשה, וכדבסמור, דאם קאי רק על המוכר והוא המקדש, א"כ אפי' כשאין הדמים יתרים על מה קטן, נמי חתא מקודשת. מטעם שהוא יסדה. (כט) בבכורות דף י' ע"ב פירש הא דאסור בהנאה דמיו דפטיה כשהשכירו, ומשמע דבמכרו מותרים הדמים, מהו ע"ש בשטמ"ק, דפוסף בדבריו : או מכרו, ויש דיון בדעתו ושייך ליי"ד סי' שכ"א סעיף ח' ודעת הראב"ד שהוכיח כאן, מובא בתחילת האות.

קטן, מקודשת, דהא יכול כח) לפדות הפטיה אף בלא דעת הצעלים, כדקיי"ל בבכורות ד"הא ע"ה כו'. ובהגהה שם הבוסף, דאף של"ש למעשה אם יכולים לפדות פטיה אף צע"כ דהצעלים כשרוים לערפי כו', מ"מ לדיון הקדושין אין נפיעה, משום דכל זמן שהלוקח לא מוחר, מסתמא ניתא לו שיפדנו אחר, ועוד דסתמא לפדיה קאי דמלוה פדיה קודמת למלוה עריפה, וא"כ הדמים עומדים ליבמות מהכ. ואחר שזן באופנים שיכול לפדות צע"כ דלוקח, ובאופנים שהלוקח יכול לבפוח למוכר שיפדנו, כדי להחיר החמור, או שהפדיון מוטל על הלוקח והמוכר יכול להכריחו לפדותו כדי להחיר הדמים, ושחלוו בחנאי המכירה, כתב, א"כ צודאי מקודשת, שהרי עומד הוא לפדותו, דאם לא ירצה יתבטל המקה, ובכ"כ"ג שהלוקח אינו רואה לפדותו, יכול המוכר או האשה לפדותו, ומקודשת בדמים היסורים משווי דשה. ובוסף, ונ"ל שאם אין בדמים יותר משווי דשה קטן, אינה מקודשת אלא מספק, דשמה לא ירצו לפדותו וישארו במעוה אלא באיסור, ואין לה צמח לפדותו.

ובכתב עוד שם צ"ד דוד, שאם מת החמור קודם פדיה וקידש אה"כ בדמים אלו, הוי קדושי ספק, כיון שכחצתי לעיל בזהו י"ת, שלדעת הרמב"ם אינה מקודשת, [כיון דשוב אינו יכול לפדותו], ולדעת רש"י (כח) והראב"ד אינו חופס דמים, ואין צ"ד להכריע. ובוסף, ואם החליף הדמים האלו [באחרים] וקידשה בהם מקודשת, וביינו כשהחליף הדמים לאחר מיתת החמור, שאין לו בהם שום זכיה [משום] דהוו ככל איסוריה' לדעת זו [דהרמב"ם], אבל אם החליפס קודם שמת החמור ואה"כ מת החמור, יכול להיות שהדמים [השניים] נתפסים בחזרת חליפין מהדמים הראשונים, דכיון שיש לו זכיה בהם [בדמים הראשונים], חופסים דמיהם וגרעו דמיו עבודה זרה [דפליגי חנאי צע"ז דנ"ד ע"כ אם חליפי חליפין אסורים או מותרים] דהתם אין לו בהם שום זכיה, ול"ע מה יכ"י דין הדמים [הראשונים של החמור] צ"ד הלוקח ממנו, דלכאורה נפקעים מאיסורם ונכנסים תחתיהם הדמים החדשים שהחליף אותם.

ובעונג יו"ט סי' ק"ו מבוחר, דהא דמקודשת לדעת הרמב"ם בדמי פטיה היינו כשמכרו לאחר עריפה ולא במכרו מחיים, שצ"ח צע"ס הרמב"ם דמוכר דמיו פטיה אסורים, דהוא משום דל"ד לאחר איסוריה' שאינם שלו, ולכן גם הדמים שקיבל עצורם לא נכנסו לרשותו, ול"ה דמי איסוריה', דאזיל בשעוה הירוש' [הנ"ל בס"ק קי"ז אות א'], דדמי איסוריה' אינם דמיהם כו', משא"כ פטיה יש עליו רשות צעלים, דהא מסקינן בבכורות דף ע' וי' ע"כ דהמקדש בפטיה מקודשת אפי' לר"י בזה דבניו בניו [וכנ"ל בס"ק קי"א אות י"ד], וגם אמרין שם בד"ה ע"ה דהנוצב פטיה משלם כפל לצעלים, משום דאע"פ שאין לו צו עכשיו יש לו לאחר זמן, והיינו כשיפדנו כו', לכן כשמכרו חופס דמיו, (דמה"ט סובר הרמב"ם דחליפי קונם אסורים למודר, אע"פ דשאר חליפי איסוריה' סובר דמותרים אף למחליף, והוא משום דקונם מותר למוכר ולקונה והוו צעלים חופס דמיו, משא"כ בשאר איסוריה' כו', מדבריו לעיל שם, וה"ה הכא) כיון שהפטיה קודם מכירה ה"י ברשות מוכר ואחר מכירה ברשות לוקח, כרי ממילא הדמים שנעל המוכר חליפי פטיה הם, ואסורים בהנאה עד שיפדנו, ולפי' לענין קדושין הדתן שהמקדש

אסורים, דבכ"ה הרי ודאי המקח קיים והוי דמי פטיה, אלא אפי' מכר לישראל ולא ידע, גמי משמע מסתימת לשון הרמב"ם, דהדמים אסורים, ולא אמרין דהוי מקח טעות, אלא דהמקח קיים, ורק המוכר צריך לפדותו או שיחזיר להלוקח מה שצריך להוציא לפדיונו, ולכן הדמים אסורים עד שיפדה הלוקח כו'.

(כח) נראה דצ"ל : יכולה, או שחסרים כאן כמה מלים, וצ"ל : המוכר או

אוצר

סיק קידושין אות ד—ה

הפוסקים

לריך לחזור ולקדש. והרמב"ם שם כתב דלפילו לפמ"ש הרמב"ם שהגידולין הוו ספק, לריך לחזור ולקדש ללא מן הספק. וכתב ב"מ שם, דממ"ש הראב"ד שריך לחזור ולקדש, ולא כתב שאינה מקודשת, משמע דס"ל שאין הגידולין אסורים אלא מדרבנן.

והמשל"ם שם דן בכוונת הראב"ד, והסיק דס"ל שנמקדש בגידולין מקודשת גמורה ולא חפסי בה קדושי שני, כיון דלדידה שרי ורק המקדש הוא הנאסר, ולא חלוקין בזה ידידיה אלא בזה ידידיה, ובדעת רש"י ודעמיה כו' [כג"ל ס"ק ק"א אות ז'], ומ"ש הראב"ד שריך לחזור ולקדש, הוא משום דס"ל דכיון שהגידולין אסורים, נמלא שהאשה המתקדשת בהם היא חליפי איסורא, ולאסור לו ליהנות ממנה אם לא שיחזור ויקדשה, ואף דתנן [בקדושין דנ"ב, גבי שאר איסורי] מכאן וקידוש דמתיבן מקודשת [ולא קמני שריך לחזור ולקדש], אפשר דס"ל להראב"ד דחליפי שאר איסורי מותרים אף למחליף אף מדרבנן, ובסוגית הרמב"ם [בפ"ה דמא"ס הע"ז], אבל הכא גבי נדרי איסר, שהחליפין אסורים מספק [ובמ"ש הרמב"ם כאן], נמלא שהמתקדשת בגידולין אסורה לו מספק, לפי שהיא חליפי נדרי איסר, או דס"ל כהרא"ש [בקדושין פ"ב סי' ל"א] דחליפי חליפין שרי לכתחלה, ומש"ה במתני' דמכאן וקידוש דמתיבן אינו לריך לחזור ולקדש, משום שהמתקדשת היא חליפי חליפין, אבל במקדש בגידולין שהם אסורים דומיא דפירות ענבים, נמלא שהאשה היא חליפי נדרי איסר ואסורה מספק, או דס"ל שגם במתני' דמכאן וקידוש דמתיבן, לריך לחזור ולקדשה, אלא דמתני' לא אתא ללמדנו אלא עלם כדון דמקדשת, וכל זה הוא לדעת הראב"ד דס"ל שהגידולין ודאי אסורים, אבל להרמב"ם דס"ל שהגידולין אסורים מספק, אם קידוש בגידולין אינו לריך לחזור ולקדש, דכיון שהגידולין ענבים אינם אסורים אלא מספק, וחליפי האיסור עצמו נמי אינם אסורים אלא מספק, איכא אפשר דחליפי הגידולין [דבנד"ז] היינו האשה [שרי לכתחלה] [משום דהוה ספק ספיקא], או דכיון שלהרמב"ם חליפין וגידולין חד דינא אית להו, ושניהם אינם אסורים אלא מספק, נמלא שהאשה שהיא חליפי גידולין דינה כמו חליפי חליפין, וס"ל כהרא"ש דחליפי חליפין מותרים וכו'. [ופ"ע ב"מ ס"ק ק"א הערה ע"ה/א] מ"ש לענין לקדשה שנית, ובדעת רש"י צ"ל.

ובתשובת ריב"א (להר"י אונגאר) ח"א סו"ס ז', אתר שהאריך לצאר ולהר"ן הריע"א והתוס' יש דין צעלים לאיסורא, וכ"ד הרמב"ם כו', ושהרשב"א בזה ש' חשמו"ן חולק, שכתב דמדור הנאה מלובו דעצמו אינו יולא בו ציוס א' כו' וראיתו [שם ס' חשמו"ן] מהראב"ד דפ"ה דנדריס בג"ל, ציאר עפ"י לדעת הראב"ד והרמב"ם דהכא, לפמ"ש הכ"מ דס"ל להראב"ד דהגידולין אסורים רק מדרבנן, דנראה דס"ל דבקידושין צעין שיהא גם ממונה דהמקדש, ולכן אם היו אסורים עליו מהחורה, אף דלהמתקדשת מותרים, מ"מ לא היתה מקודשת צ"ה, אבל כיון שאיסורם רק מדרבנן איכא אי הוה אמרינן בהרמב"ם דספק הן אם איסור הגידולין משום דדעתו היתה לכך ואם [כן] על חזירו אינו יכול לאסור דבר שלא ב"ל לעולם, או שאסור משום קנס, כמו בחליפין, ואיכא אם קידוש בגידולין, לא הוה לריך לחזור ולקדש, דדוקא לכתחלה קאסו ולא צדיעבד, וכאן דמכאן וקידוש דמתיבן מקודשת, אבל להראב"ד דאסורים בודאי, דמדרבנן גידולין הקדש כהקדש, לריך לחזור ולקדש כדי שלא ישתרש מאיסור הנאה דרבנן, אבל בקדושין

ואם אסר אותו על כל העולם, כתב שם בע"מ, שהיה מקום להחזיר [המענות] אם מכר אותו למי שאסור עליו ולא הודיע, והיה מקח טעות, דבהאי גוונא שהדמים הם גזל או הלואה ביד המוכר [דישלים מכיסו והדמים מותרים], לא עדיף איסור שגא ע"י נדר משאר איסורי, וה"ל מקודשת בודאי. [ול"ע דהא דבדרינו שהוצאו ב"מ ק"א אות א', כתב צעמנו דכיון דלא ידע הקונה וי"ל דהוה גזל ביד המוכר המקדש, הוה קדושי ספק, ובדפסק שם בשו"ע, ע"ש טעמו, ולמה כתב כאן דהוה מקודשת ודאי].

ובשואמר חברו עליו דבר בקונס וצ"ה בדבר לידו [של הנאסר] ע"י איזו סיבה, ומכאן וקידוש צאלו הדמים, כתב בפסקי הלכות שם דכ"ז ע"ב, דה"ל מקודשת, וציאר הטעם ביד דוד דכ"ה ג', משום דלדעת כל הפוסקים קי"ל לקולא באיבעיא שגדריס דמ"ל צלמך קונס פירות האלו על פלוני מהו בחליפיהו, משום דהוה ספק דרבנן, ומותר בהחליפין [וכמוצא ב"מ ס"ק קע"ז אות ז' ד"ה חולס], ומה גם צעבר וקידוש דהוה חליפי חליפין כו', ואף להריע"א שסובר דהוה ספק חורה, היינו רק בהחליפס מי שמוחר לו ליהנות בהם, אבל בג"ד שהוא צעמנו החליף, אף הריע"א מודה דכיון שאין למחליף דמים בו לסבחו, לא עדיפי מחליפין אלו מחליפי שאר איסורי, דהרי אין לו שום זכיה בזה החפץ, ואינו יכול לקבל צמד זה כלום, וכל מה שמקבל צמד זה הוה הלואה או מתנה או גזל (כ"ס/א) או שבר טירחא, כבחליפי שאר איסורי.

ובשואמר חברו עליו ועל האשה בקונס [וצ"ה בדבר לידו] ועבר ומכר וקידשה בדמים, כתב בפסקי הלכות שם, דה"ל קדושי ספק, וציאר הטעם ביד דוד שם, [דאף] דלכל הפוסקים שפסקו באיבעיא דנדריס דמ"ל לקולא, ה"ל מקודשת בודאי, וגם להריע"א [שסובר דהוה ספק דאורייתא] ציארתי לעיל [וכמוצא בקטע הקודם] דצ"ה שכתבו מי שאסור עליו בהנאה אינו חופס דמיו ומקודשת, מ"מ [בזה שגם לה אסור בהנאה] אינו חופס לסבחה שכתבתי בהלכה א' אות א' שדבר הנאסר ע"י קונס יש לו דמים ונתפסים בחליפין, [אפילו כשכתבו מי שאסור עליו בהנאה], וכיון שהכסף הזה אינו דומה לכסף דשדה עפרון ג', לכן הוה קדושי ספק. וכתב עוד בפסקי הלכות שם, דלפילו החליף הדמים האלו וקדשה בחליפי דמים, ג"כ הוה [רק קדושי] ספק, וציאר הטעם ביד דוד שם ע"ד, דהיינו לחוש לשיטת הריע"א דאף חליפי חליפין אסורים.

והוסיף בפסקי הלכות שם, דכמו כן אם נאסר הדבר בקונס רק עליה, והוא מכר וקידשה בדמים, וכן אם החליף את הדמים וקידשה בהם [בחליפיהו], וכן אם האשה אסרה על עצמה את הדבר בקונס וצ"ה אחד וקידשה בחליפיו או בחליפי חליפיו, ה"ל ספק קדושין, וציאר ביד דוד שם, דהיינו [להחמיר] בדעת הריע"א דחליפין [וחליפי חליפין] באיסורי נדר אסורים אפילו כשהחליפס מ"ל שאין לו שום איסור בזה, ולשיטת הריע"א אינה מקודשת, וחופש אינו גם לדעת החולקים, ולכן כתבתי דהוה ספק קדושין.

ה. כשקידש בגידולי דבר שנאסר ע"י קונס. ע"י הראב"ד צ"ה דנדריס הט"ז, דאתרי שכתב שצ"ה פירותיו על חזירו בין בנדר בין בשבועה, גידוליהם אינם ספק כמ"ש הרמב"ם שם, אלא ודאי אסורים, סיים: הילכך אם קידש בגידולי איסור

ל) דביאר שם בתחילת הל' א' ע"פ התוס' דאף דמשכח"ל הנאה ש"מ גם באיסורא אחר שהיה אסר או לפבור לחולה דמותר בזה וכי"ב, מ"מ אינו דומה לכסף דעפרון שיוכל להנות כל הנאה שרוצה וכו'.

כ"ס/א) מה דנקט כאן גם "גזל", צ"ע, דהא בפרט זה שאסור רק עליו ולא על הקונה, לא שייך כלל גזל, כיון דהדבר מותר לו, ובדעתו גבי מכר איסורא לחולה שיש בו סכנה, שב"מ הקדום אות ד', ובמ"ש גם לענין מכר איסורא לגוי, המובא בהערה י"ב, ע"ש.

באר הגולה

ז' מסקנת הגמרא ע"ס 97
נ"ח ע"ב

חוץ מאלילים שאם מכרה וקידש בדמיה אינה מקודשת:

בכור

אוצר

ס"ק ק"ח אות ה—ס"ק קכ אות א

הפוסקים

ומכר עבדות כוכבים או אחד מממשמשיה או תקרובת שלה הרי הדמים אסורים בהנאה ואסורים בכל שכן בעבדות כוכבים כו'. גם בשיטה לא נודע למי בקדושין י"ז ע"ב, כתב, שצ"ן נסך אפילו כשמכרו וקידש בדמיו אינה מקודשת. וכן מבואר בחומ"ר י"ד ע"ב, לענין יי"ג ועורות לבזבין. וכן מבואר בשיטת ח"א אות קידושין, לענין יי"ג וחומץ דעכורים ומקולא לע"א ועורות לבזבין ותקרובת ע"א.

וב"ב בפסקי הלכות (יד דוד) ח"ב דכ"ט ע"ב, דבמכר ע"ז וממשמשיה ותקרובותיה וקידש בדמיהם אינה מקודשת כו', והוסף, דק' ל' ע"ב, דעיר הגדחת ויושביה דינא כע"ז שתופסים דמיהם, וביד דוד ע"ס אות מ"א הביא מהתוספתא קדושין פ"ד ה"ז המקדש צי"ג ובעכורים, דעיר הגדחת ויושביה, בעורות לבזבין, באשרה ובפירותיה, צימום וצמה שעליו, במרקולים וצמה שעליו, ובכל דבר שחל עליו איסור ע"ז, כגולם אע"פ שמכרם וקידש בדמיהם אינה מקודשת, עכ"ל. וע"פ מ"ש הוכחות לפרטים הג"ל דחפסי דמיהם, ושחכשיטה בכלל זה, דהיינו "מה שעליו" שנתוספתא. ושייך כ"ז במקומם, צו"ד.

וכתב עוד ע"ס דק' ל' ע"א דסתם יינא דינו כיי"ג ממש, [וא"כ כשקידש בדמיו אינה מקודשת], וביאר ביד דוד אות מ"ה, דהרי ע"ז דס"ב צ' איתא שזכר פועל לסתם יינא שזכו אסור כשכרו ליי"ג, וצ"ר דגם דמי מכירתו אסורים, דבמקום שאינו תופס דמיו [כשמכרו] לא נאסר שזכו הפועל, ופשוט הוא. [מ"כ ו' יש להעיר דנראה שביד דוד כאן אולי לשיטה, שהוצא בס"ק ק"ח סוף אות ג', שהעיקר כהסבירים דאפילו באיסור"י דרצון שאין לו עיקר מהתורה אינה מקודשת כו', אבל להשי"ע ע"ס וסיעתו שהמקדש באיסור"י דרצון שאין לו עיקר בדאורייתא מקודשת, וצ"ע לו עיקר בדאורייתא הוי ספק מקודשת, גם כאן הוי מקודשת או עכ"פ ספק מקודשת, דהרי סתם יינא אינו אסור בהנאה אלא יושב גזירת יי"ג כמ"ש רש"י ע"ז דל"ה א' ד"ה סתם, ובתוס' ע"ס דכ"ט צ' ד"ה יין. וע"י צו"ד ס"י קכ"ג סעיף א' דרמ"א ובנו"י, שדנו א"ס גם בזה"ל סתם יינא אסור בהנאה או לא].

קכ. שאם מכרה כו' אינה מקודשת. א. מפני שדמי עכורים אסורים בהנאה כמותה. רמב"ם פ"ה דאישות ה"ב, ודילפינן בקדושין דנ"ח צ', דע"ז תופסת דמיה. ודליתא נמי בתוספתא שהוצא ביד דוד שצ"ס הקודש, דאינה מקודשת בזה.

וכתב במעשה חושב שעל שער המלך פ"ה דאישות ע"ס, דמה"א דהשי"ע לעיל גבי דמי שאר איסור"י, מחלק דבמכר לישראל שלל הכיר בהן הוי ספק מקודשת, ובא"ן גבי דמי ע"ז סתם דאינה מקודשת, מבואר להדיא דהיינו אפילו כשהלוקח הוא ישראל ולא ידע שזה ע"ז נמי אינה מקודשת כלל, אבל לע"ג, דבשלמא בידע הלוקח או במכר לנכרי, אע"פ דלא שייך מכירה באיסור"י [דכוו' הדמים

ע"ש, זה לא שייך בגידולין, לכן כאן הוה ספק קדושין אפילו באופן הג"ל. לג' גם בחק יעקב אורח ס"י תמ"ג סק"י כתב דנראה שדגן שנתחמץ ועבר עליו פסח ונזרע, גידולין מותרים וכו'. אולם במקור חיים בס"י הג"ל סוס"ק ז' השיב עליו ע"ש. וע"פ מ"ש בזה בתח"ס חארי"ח ס"י ק"ד, ובמהר"ם שיק חארי"ח ס"י קצ"ו ור"ס, ובשו"א ומשיב מהדו"ת ח"א ס"י ח' ובשנות חיים ס"י ש"י, ובפרי יצחק ח"א ס"י ט"ז, ובגרות מרש"ם שבארנות חיים ס"י תמ"ג סק"ב.

הקדושין לא יתבטלו, ולי"ד למקדש בחמץ דרצון או בשעור דרצון [דכסטיף כ"א דספק מקודשת], דסתם אסור גם להאשה לכן אף דאסור רק מדרצון מ"מ לא קבלה דבר ששור כלום, משא"כ הכא להאשה מותר לגמרי רק צעין שיהא ממונא דמקדש, וכיון דמהתורה ממונא דיליה הוא ח"א לבעל הקדושין, ולפ"מ שבתרתי [לעיל ע"ס] דהא דלהתוס' הר"ן והריטב"א יש צולות לאיסור"י, היינו בדבר שהיה שלכם מקודש, ולא נפקי מרשותם משום האיסור, אבל מודו שא"א לזכות בהם מהחילה אחר שנאסרו, ח"כ אין ראי' מהר"צ"ד [דס"ל דאין צולות לאיסור"י דמהתורה], דמיידי בלואסר פירותיו על תצורו ואחר כך נתן האוסר גידולי הפירות להמורה, וקדש בהם אשה, לכן אילו היו הגידולים אסורים עליו מהתורה לא היו הקדושין חלים, דח"א לו לזכות בהן, אבל כשאסורין רק מדרצון דמהתורה יכול לזכות בהן, ח"א לבעל הקדושין, ורק משום דאשתריש ליה דבר האסור לו בהנאה עכ"פ מדרצון, צריך לחזור ולקדש, כן נ"ל, וא"כ הרשב"א הג"ל יחידא הוא לגבי כל הנך דבנותא.

ובפסקי הלכות (יד דוד) ח"ב דכ"ז ע"ב, אחר שכתב דינו קדושין בתלפיו דבר שנאסר בהנאה ע"י קונס, [וכבאות הקודש], כתב, שגידולי דבר שנאסר בהנאה ע"י קונס, בין בדבר שזרעו כלה ובין בדבר שאין זרעו כלה, דינא כחליפין, וביאר ביד דוד ע"ס דכ"ח ד' שדבר שזרעו כלה חושב הוא לדעת הר"ן והרשב"א שמשום א"ח הגידולין לחליפין א, לכן הוה ספק ג, ובדבר שאין זרעו כלה, אף שהגידולין אסורים במדר כלל אופן, מ"מ נראה דכיון שאין איסורם אלא משום התערבות שיש בהם, ובמ"ש הר"ן [בגדלים דנ"ז א'] שס' רבי יונה גבי אומר לאשתו קונס מעשה ידיך עלי שאם עמנה ואפתה פת מוכרים אותה חוץ מדמי מללכה, ח"כ יכולה להתקדש בהשאר, שחולל למכרם חוץ מדמי האיסור שנתערב בהם, ואיסור בהנאה שחל על כל הגידולין אינו אלא משום דאחו מנח איסור והוה כחליפין.

ו. בשקידש בגידולי שאר איסור"י. בפסקי הלכות הכו' בלות הקודש כתב דכ"ח ע"ב שזכר איסור"י אין הגידולין נאסרים כלל ואפילו בדבר שאין זרעו כלה, ואפילו גידולי ע"ז ג"כ מותרים, והמקדש בהם מקודשת, וביד דוד אות ל"ז האריך להוכיח שגידולי איסור"י, ואפילו ע"ז, מותרים בדבר שזרעו כלה ג, וסיים, דכמו כן יודון דאף כשאין זרעו כלה לא נאסר בהנאה אלא העיקר ולא התוספת, ויכול למכרם לעכורים חוץ מדמי העיקר, באופן שיאכלם העכורים לפיו, וא"כ המקדש בהם והודיעה שהוא כן יוש בהם שו"פ למכרם, באופן זה מקודשת.

קיט. חוץ מאלילים כו'. כתב הר"ד ערמיה בפ"ה דאישות ה"ב, דהוא הדין [כשקידש] בדמי חשמישיה וכל שכן תקרובתה, וע"י פ"ז מה"ל ע"ז [ה"ט, שכתב ע"ס הרמב"ם, עבר

לא) לעיל בדכ"ו ד' כתב שברשב"א בנדרים דנ"ז ע"א מבואר דס"ל שגידולין בדבר שזרעו כלה דינא כחליפין, ואין נאסרים אלא גידולין אבל לא גידולי גידולין. וע"ש שהאריך בביאור שיטות הראשונים בגידולין וגידולי גידולין דקונס, ובפרטי דיניהם.

לב) לכאורה קאי רק על האופנים שבאות הקודש דגם גבי חליפין קונס הוי ספק קדושין, משא"כ על האופן שנוון שם בדיה וכשאסר, דהוי מקודשת ודאי, אולם נראה דהא שאני, משום דמ"ש שם דאף להריטב"א דס"ל דהחליפין הוי ספק תורה, מ"מ בגידולין תהליף בעצמו אף הריטב"א מודה כו'

אוצר

סיק קב אות א—ב

הפוסקים

בה דכוי מקח טעות, ודלא כהמליץ [צפ"ה דאישות שגם צפ"ה הנ"ל השג ענין, שפ"י] דגם להירושלמי אינו מוכח דמי ע"ז אפילו במקח טעות אסורים בו, ועכ"פ מוכח מהתוספתא [הנ"ל] דבסתמא מיירי גם כשלא הכיר זה הלוקח, דומיא דמחנה, ואפ"ה אינה מקודשת לה. וע"ש בדעת הרמב"ם כתב להוכיח דס"ל דלא חפסי דמי ע"ז בלא ידע הלוקח דכוי מקח טעות, ושנפ"מ לענין קדושין וכו'.

ובמנחת פתים כהן כתב שאפשר לכוונת השו"ע הוא דע"ז לא דמי כלל לשאר איסורי"ג בשום דבר, הן צידע הלוקח דהמקח הוא ע"ז הן בלא ידע, דבידע (או במכרה לנכרי) אינה מקודשת כיון דע"ז תופסת הדמים, ובלא ידע מקודשת בודאי, דהא באבני מלואים סב"ג הקשה על מ"ש השו"ע שבדמי שאר איסורי"ג בלא ידע הלוקח הוי ספק מקודשת, ממ"ש הרמ"א בתו"מ סו"ס רל"ב שבכל מקח טעות הוי המעות הלואה [וכנ"ל צפ"ק ק"י] אות א' ד"ה והנה, והנה במשלי"מ [המוצא שם] חילק, דשאי איסורי"ג שאין להם דמים, הוי המעות גזל, אבל במקח טעות [שם לו דמים אלא] שאינו שוה כמו שנתן בעדו, הוי המעות הלואה, ולפי"ז צפ"ק כיון דכשידע הלוקח תופסת דמיה, שז' גם כשלא ידע לא גרע מכל מקח טעות דכוי הלואה, ומקודשת בודאי.

ובפסקי הלכות (יד דוד) ח"צ דכ"ט ע"ב, כתב, דדוקא במכר הכ"ז לעכו"ם אינה מקודשת, אבל במכרה לישראל בין שידע הישראל שהיא ע"ז ובין שלא ידע, ה"ז ספק קדושין, וביאר ביד דוד אות מ"א, דמלשון רש"י צפ"ק ד"ד צ"ד ד"ה חליפין, שדוק לכתוב שהיתה לו עבדות כוכבים והחליפה "לעבד כוכבים" בצמחה, נראה שסובר ששם החליפה לישראל אינה אסורה, דממ"פ אם לא ידע הישראל שהיא ע"ז, ה"ז ה"ז מקח טעות, דהא ע"ז אינה שוה לישראל כלום, ואם ידע, ה"ז ה"ז המעות מתנה, ולא נאסרו בהאי גוגא הדמים אפילו בע"ז, משא"כ במוכרה לעכו"ם, שהעכו"ם רשאי ליהנות ממנה, ואף שאם היה גזלה מהישראל לא היה הישראל יכול לחדש ממנו כלום כו', ממ"ה ה"ז הישראל היה יכול לאדבא מהעולם, וא"כ כשלוקח הכסף מיד העכו"ם צד טירחא שהזמין לו דבר שיכול ליהנות ממנו אף זה גזל כו', וכמו שכתבתי לעיל, [ע"י דבריו שבהערה י"ב], וחליפין כאלו אסרה התורה צפ"ק, אבל מסתימת לשון הרמב"ם נראה דאף בהחליפה לישראל נאסרים החליפין, ונראה שלדעתו אסור אפילו בהחליף לישראל שלא ידע שהיא מאיסורי"ג דע"ז, דגם זה הוא בכלל דכל שאחז מהיה ממנה אסור כו', לכן דוקא במוכר לעכו"ם אינה מקודשת, ובאופן אנפי ה"ה ספק.

ב. כשהמוכר קיבל דמיה אחרי משיכת הלוקח, (או אחרי שהלוקח סברה לאחר, או אחרי שנאבדה לגמרי מהעולם). כתב בקצית מלך רב פ"ה דאישות ה"ב דף כ' ע"ב, דממ"ש החוס' צפ"ק דס"ב צ"ד ד"ה יאות, שהר"ר אלחנן סובר שבמכר יין נסך וע"ז לגוי בהקפה ומכרם בגוי לגוי אחר קודם שיהיו הדמים להישראל, הדמים מותרים בדיעבד, ושכנינו יחזק הוסיף דכ"ה אפילו כשלא מכרם בגוי, אלא שמשכס אלא קודם שיהיו הדמים, דכיון דקוי"ל משיכת גוי קונה כו' לא היתה הע"ז צרופה [דכ"ה אפילו] בשעת פריעת המעות, ע"ש, למדנו מדברי ר"י הנ"ל, דמ"ש הפוסקים שאם מכר ע"ז וקידש בדמיה אינה מקודשת, היינו דוקא כשנתן לו הדמים קודם שימסור, דנתן אח"כ מקודשת, ואע"פ שהרמ"ש

הדמים מתנה או הלואה, עסיק ק"י א"ת א"י, י"ל דגזירת הכתוב הוא דכיון שנמכר מדעת שניהם תופס דמיו, [וכמ"ש הר"ן רפ"ה דע"ז מהירושלמי, דחידש בכתוב צפ"ק דאף שאין לה דמים חליפה נחפסים באיסורה], אבל בלוקח ישראל שלא ידע, הרי המכירה מקח טעות, ולא חל כלל שם ע"ז על המעות, ואף ש"ל דכיון שהמעות בלא להמוכר דרך מקח וממכר לא הוו גזולים אלא, מ"מ כיון שהמקח בעל גמרי, אחאי לא הויה מקודשת. וע"י במלי"מ פ"ז דעכו"ם ה"ט, דאמנם נסחפק במכר ע"ז לישראל ולא ידע הלוקח, אם גימא דלא נאסרו הדמים דאינם דמי ע"ז, דמקח טעות הוא וגזל ביד המוכר, או כיון דחידשה תורה דאף דאין דמים לע"ז מ"מ חליפה נחפסים, א"כ ה"ה במקח טעות כו', והאריך בזה.

ובאבני משפט סקל"ה, אחר שכתב דלכאורה היה נראה דין דהכ"ה מיירי במכר לנכרי, דבמכר לישראל ממ"פ לא חפסי הדמים, דכלא ידע הוי המעות גזל, וצידע הוי מתנה או הלואה, ולא חליפי ע"ז הם, הוסיף, אכן לפמ"ש הב"י בד"ה [המוצא צפ"ק ק"י] אות א' ד"ה צעטס [לענין מכר שאר איסורי"ג לישראל, דהעיקר הוא דאפילו לא ידע הלוקח לא הוו המעות גזל ומוחר להשתמש בהם, דסתמא דסוגיא [דמחנה] דהמקדש דמי איסורי"ג מקודשת, שנקדושין דכ"ז צ"ד, מיירי אפילו] במכר לישראל, ולפי"ז מ"ש החוס' שם דמשי"ה לא חנן ברישא דהחם דקידוש צפ"ק אינה מקודשת, משום דלא הוי מלי למחנה צפי"ה דקידוש דמחנה מקודשת, דהא ע"ז תופסת דמיה, א"כ ע"כ מוכח דגם במכר ע"ז לישראל תופסת הדמים, והיינו משום דהישראל לאו בחזרת מתנה נתן הדמים, דאי לאו דיהיב ליה האיסורי"ג לא היה נותן הדמים, [דמ"ש הרא"ש המוצא צפ"ק ק"י] דכוי מתנה, היינו מכיון דנותן הדמים אף דידע דאינו שוה כלום, מתנה קרי ליה, אבל דלא דרך צד החפץ נותן הדמים לה] משו"ה חילופיהן מקרי. ומליין וע"י מלי"מ. [והנה טעם זה שייך רק צידע הלוקח, ומדבריו לעיל משמע דר"ל דגם בלא ידע חפס הדמים ואינה מקודשת, ואולי ס"ל דכיון דהטעם דכלא ידע ל"ה גזל ומוחר להשתמש בהמעות, וישלם אחרים מציתה, כתב הרא"ש שם, דהוא משום דבאו לידו דרך מקח וממכר, א"כ שז' הוו הדמים צידו חליפי ע"ז, וע"ש בדברי הפוס' דבסמוך].

ועיין צע"י ארו"ס סקע"ב, דמתוך קושיתו על פ"י המלי"מ בירושלמי שהביא שם, מוצא דעת כמה ראשונים דהא דדמי ע"ז אינה מקודשת, היינו אפילו במכר לישראל ולא ידע הלוקח, דהמעות גזל [או הלואה] ואינם דמי ע"ז ממש, מ"מ גזא"כ דחפסי דמיה באיסורה. ומצא שם ג"כ דלבראשונים שהוצאו צפ"ק ק"י אות א' ד"ה דעת עוד, דמפרשי מחנה דג"ז צ"ד דדמי שאר איסורי"ג מקודשת מיירי אפילו במכר לישראל ולא הכיר בזה, א"כ ע"כ בזה מיירי נמי ה"ז דאמרינן דדמי ע"ז אינה מקודשת, דהא כתבו כמה ראשונים דמכ"ט לא חנן ברישא דהחם דגם צפ"ק אינה מקודשת, משום דל"ה מלי למחנה צפי"ה דקידוש דמחנה מקודשת, דדמי ע"ז אסורים, וגם התוספתא [הנ"ל] דקאי אמתניתין נמי בזה מיירי כו'. ובתלמודי נביה (שעם ארץ נבי) סק"ג מצא כע"ז במסקנתו דעת הרא"ש [שצ"ס ק"י] שהביא דהירושלמי מיירי מחנה הנ"ל אפילו במכר לישראל ולא ידע הלוקח, א"כ ה"ז דאמרי דדמי ע"ז אינה מקודשת מיירי נמי בזה"ג, והיינו משום דהדרש שבד"ה צ"ד שם, דכל שאחז מהי"ה ממנה כמותה, קאי גם בגוגא דלא הכיר

לה מדבריו שם סקל"ה שצ"ח עליהם. מידו ע"י בהצעה י"ג דהרבה פוסקים מפרשים בדברי הרא"ש באופן אחר.

לה) ויהנה אף דהרא"ש שם מסיק דלא בהירושלמי ופי' דמחנה מיירי בהכיר בהן הלוקח או בלוקח נכרי, וכדיארו בדבריו כמה פוס', ע"ש, י"ל

דכוונתו דהא הרא"ש כתב טעמא משום דלחלמודין אין מקדישין בגזל כו', אבל לא דחי גם מטעם דאם מיירי בלא הכיר בהן הרי ה"ל למחנה ברישא דאינה מקודשת גם ע"ז. דהא בכה"ג שפיר הוי מצי למחנה בסיפא דבדמיהם מקודשת, אלא ודאי דבעצם דין זה מודה דגם בכה"ג אינה מקודשת כדמי ע"ז.

אוצר

ס"ק קכ אות ב-ד

הפוסקים

ג. כשגוי תחליף ע"ז בחפץ אחר וישראל קנה ממנו וקידש בזה. כתב בפסקי הלכות (יד דוד) ח"ב דף ל' ע"א, מקודשת, ואם הקנה הגוי את [החליפין שקיבל לו] המעות בעת שמכר הע"ז ליקח בהם ע"ז אחרת, [וקיבל ממנו הישראל החליפין וקידש בזה] ה"ז ספק מקודשת. והאריך בזה ביד דוד שם אות מ"ו, ומסיק שם בע"ג שהר"ף והרמב"ם (זה) הח"כ והרמב"ן פסקו עפ"י הסוגיא דע"ז דס"ד א', דחליפי ע"ז ציד עכו"ם מותרים בכל ענין, ודחו מה דמשמע להיפך בסוגיות אחרות, אבל ר"ת מקיים צ"י הסוגיות, וס"ל דהא דדמי ע"ז ציד עכו"ם מותרים, היינו דוקא כשמכרה לעשות לרכיו במעות, אבל כשמכרה לקנות דמיה [ע"ז] אחרת, הדמים אסורים, ואף שלכלה נראה לי כהר"ף והרמב"ם, אך בא"א החמורה יראתי להקל נגד דעת ר"ת. וכחז שם עוד, דנראה דאף ר"ת לא אמר כן, אלא במוכר ע"ז [עלמא] ומקנה דמיה לזרע ע"ז, אבל במוכר יין נסך ושאר תקרובות עכו"ם ודברים הנאסרים מחמת ע"ז, בודאי הדמים מותרים אף במקרה אחר, דקיי"ל קניית ע"ז אחרת, דזה הוב במקנה מעות מחדש לקנות ע"ז, דקיי"ל שאין הקדש לע"ז כו', ע"כ סתמתי לחוש לדעת ר"ת דוקא בע"ז, ולא ציין נסך ושאר דברים, אף שהש"ך צו"ד סי' קל"ב סק"ל"ח ובע"ז שם סק"י לא הבינו כן.

ד. כשקידש בשכר עבודתו במלאכה: ע"ז ומשמשיה ותקרובותיה. כתב בפסקי הלכות ח"ב דף ל' ע"ב, דאינה מקודשת, משום דשכר עבודתו אסור דמיה, וכחז ביד דוד שם אות מ"ו, שזה מתבאר בגמ' בע"ז דס"ב א' וכתוב' שם, בהר"אם בקדושין פ"ב סי' ל"א, וכתוב' בחולין דף ד' ע"א, ופשוט הוא. [ונראה דאזיל לשיטתו, כדבאר בס"ק ק"ח סוף אות ג', שהעיקר דגם באיסור"ה מדרבנן שאין לו עיקר בחורב אינה מקודשת, אבל לפמ"ש השו"ע דבאין לו עיקר בחורב מקודשת, וצ"ע לו עיקר בחורב ספק מקודשת, הרי הבא נמי הוי מקודשת ועכ"פ ספק, דהא בגמ' ע"ז שם איחא דאיסור השכר הוא רק משום קנס].

ה. כשקידש בחליפי חליפין של ע"ז, כתב בפסקי הלכות ח"ב דכ"ט ע"ב, דכשקיבל דמים בעד ע"ז או בעד הדברים הנאסרים מחמתה, ועבר והחליפם, וקידש בזה, דה"ז ספק מקודשת. וביאר ביד דוד אות מ"ד שזה הדין תלוי במחלוקת הראשונים, ובע"ז דנ"ד צ"י איכא פלוגתא אם חליפי חליפין אסורים בע"ז או מותרים, והרמב"ם צ"ח דע"ז ה"א פסק שאסורים, וכן נראה מהר"אם בקדושין פ"ב סי' ל"א ומהרש"א בנדרים דנ"ז צ"י כו', אבל הטור צ"ח סי' קמ"ה פסק לקולא, [ובשו"ע שם, סעיף ט', הביא שתי הדעות], ולדעתי נראה שהעיקר הוא בהרמב"ם כו', אך באיסור ח"א חושש אנכי לדעת הטור, ואם יסכים מי עמדי לפסוק בהרמב"ם אפילו בא"א, אחרת כן להלכה וכו'. ועי' מ"ש בזה בתלומי לביה סק"ג.

ו. כשקידש בגידולי ע"ז. עכ"ל קי"ח אות ו'. סעיף כ"י כו', תמוה דהא ורא"ש בפי' דע"ז סי' ב' (דדא הספור לז"י) וכמ"ש הנ"ח ביד סי' קל"ב, אחר שכתב דבמשך הגוי מקורם הדמים מותרים לישראל אחר ולא לדידה, תוס' כדאמרין גבי מכרין וקידש בוסייה; [דאיסוריה] מקודשת. ע"כ, ובחזונו כמ"ש רש"י הג"ל דמי איסור"ה אסורים למחליף ומ"מ לאחר מותרים, וה"ז הבא, וכדפי' דנ"ז ביד סי' סק"ה. א"כ יוצא ברור דבמשך הגוי להע"ז לפני שנתן המעות, מקודשת אף לדעת רבינו ירוחם, כמקודשת בדמי שאר איסור"ה אף שאסורים לדידה, דהא הרא"ש מדמה אותם זה לזה.

(לח) וע"ש שכתב, דמה שסובר הפני משה שעל הירוש' (בע"ז סי' ה"א), שלהרמב"ם חילופי ע"ז ביד עכו"ם אסורים ורק במכר מותר, דבריו נדחיים מפני שבשום מקום אין שום חילוק בין מכר לחליפין וכו'.

שהר"אם. [צ"ח דע"ז סי' ב'] והטור צו"ד סי' קל"ב כתבו דהא דמותרים הדמים כשמשך הגוי ואח"כ נתן הדמים, היינו לאחר, אבל לו אסורים, כבר כתב רש"י כו' [כ"ל רס"ק קמ"ז ד"ה והטעם] דכיון דלדידה שרו מקודשת, ועוד דלהרמב"ם והרש"א וסויעתיהו [המובאים שם אות ב'] שצ"ע איסור"ה הדמים מותרים אף לו, אפשר דה"ז גבי ע"ז כשמשך הגוי ואח"כ נתן הדמים, מותרים אף לו, דכיון דצ"ח ג' אין הדמים נחפסים אין לחלק צ"ן [שאר] איסור"ה לע"ז, ואע"ג דלאו כו"ע מודו להחוס' הנ"ל, צהאי דינא, מ"מ מדי ספיקא לא נפקא.

ובעצי ארזים סק"ה כתב [צפשיטות] דלפי"מ דקיי"ל צו"ד סי' קל"ב סעיף א' וסוסי קמ"ד דמשך הגוי ע"ז וי"י קודם שנתן המעות, לא מקרי דמי איסור"ה, הוא הדין נמי לענין קדושין, אם משך הנכרי הע"ז קודם שנתן לו המעות, כשקידש בהם מקודשת, ואע"ג שהמעות אסורים למחליף עלמא כו', מ"מ היינו רק מדרבנן ומשום קנס כו', ונ"ל שהשו"ע שכתב כאן צ"ח [שצמח ע"ז וקידש דמיה אינה מקודשת], סמך בזה על מה שכתב צו"ד שם, ובחידושי לאו"ח סי' ת"ג הארכתי בזה, דנ"ל שזה תלוי במחלוקת רש"י ותוס' אם משיכת נכרי קונה, ועכ"פ למאי דפסקין דמשיכת נכרי קונה, הדין הוא כנ"ל.

ובערך שי כאן אחר שהביא דברי הע"ז ארזים, כתב ולי"ן דכיון שצו"ד סי' קמ"ד פסק דהוי ספק לו, משום פלוגתא הפוסקים, א"כ האשה אינה יכולה ליהנות מהדמים מחמת ספק איסור, ולא יחזי לה שום הנאה, וגם לדידה ל"ח ממון וכו'.

ובספר קובץ צפ"ה דאישות ה"ב כתב שהרמב"ם לא ס"ל שיטת הר"ר אלהן והר"י שכתוב' ע"ז דס"ב הנ"ל, שצ"ח דעכו"ם ה"ע כתב, שצמח עכו"ם הרי הדמים אסורים צה"א, ולא חילק כלל צ"ן מכר בהקפה או לא, ועל הטור והשו"ע שהביאו צו"ד סי' קל"ב וקמ"ד את השיטה הזו, קשה קצת למה כתבו צה"אם צפשיטות שאינה מקודשת [ולא חילקו כלל צ"ן מכר בהקפה או לא], ועכ"ל דסברי דעת רבינו ירוחם לדידה אסורים הדמים, וא"כ אינו יכול לקדש בהם בשום אופן וכמ"ש המשל"מ צה"א לו, ולי"ע. ועי' מ"ש בזה בפתחי עזרה סק"ל"א.

ובפסקי הלכות (יד דוד) ח"ב דכ"ט ע"ב כתב, דאם מכר ע"ז, או אחד מהדברים הנאסרים מחמתה כגון משמשיה ותקרובותיה, ואחר שזכה בהם העכו"ם, או אחר שנאבדו לגמרי מן העולם, קיבל המעות, ה"ז קדושי ספק. וכחז ביד דוד שם אות מ"ג, דאף שנראה לו להכריע בהרמב"ן דאף צה"א גוונא שכבר אין האיסור צעול נחפסים הדמים, וכמבואר לעיל שם בדכ"ז ע"ב. צה"א, מ"מ אינו רואה לסמוך ע"ז בא"א החמורה, לכן כתב דה"ז קדושי ספק.

(לו) ביד סי' לפנינו ליתא דהוי ספק, אלא שכתב דרק במכר הגוי לגוי אחר, הדמים מותרים, ואמנם בטי"ז וש"ך שם סק"ג תמהו, הא בטי"ז קל"ב כתב השו"ע דבמשך לחוד סגי. וכנראה שהערך שי הבין דהשו"ע מסתפק בזה, וא"כ הוי דלא קצ"א שכתב בפשיטות דרק במשך נמי מותרים, וכן צ"ע למה ציין העצ"א בכלל לסי' קמ"ד, מיהו ע"י בנושמת אדם בחל' ספק סי' א', ונראה דתפס דדעת הס"ז הג"ל דהעיקר כבטי' קל"ב, ועד"ש מ"ש בזה, ובש"ך סי' קל"ב סק"ג מבואר דעכ"פ בהפסד מרובה מותרים הדמים, וניתכן דלנ"ד אין צ"ח בזה, דאם בהפסד מרובה מותרים הדמים, איך אפשר לבטל הקידושין כשקיבל הדמים אף באופן שלא היה הפסד מרובה, ועיקר הדיון בזה שייך ביד במקומו.

(לז) נראה כהנתי לדברי המל"מ שהובא בס"ק קי"א אות ז', שהביא שבי"ד הריטב"א, דלא כמ"ש רש"י דהעיקר תלוי בדידה, ע"ש. [מ"ש דסובר

באר הגולה

ח הרא"ש נפסקו דפ"ק
דנ"ק דמסכתא ליה חי
הלכה כר' יוסי הגלילי
לי כרנן ואם נגמול דף י"ג ע"ב

כג [סא] בכור הזה אם קדשו בו בעלים היו האומר

כפ"ק דתמורה בזה"ז וכ"ס הרמב"ם וכ"ס הרא"ש ברפ"ה דבכורות וכ"ס
בשו"ע י"ד סי' ס"ו אבל כאן ב' הש"ע ע"ס דברי הרא"ש בפ"ק דב"ק
שח"ט הקשו בתמורה שם ובב"ק י"ב ב' ד"ה ואם כ"י מסוגיא דשם נ"ב ב' וי' שם דה"ב אלא מתנות כהונה שאני ודרינן כריה"ג ודאביי ורבא כרבנן ועתו"ס
שם ונסתפק הרא"ש שם כמאן הלכתא דכילה סוגיין דשם כריה"ג וכן סתם מתניתין שם כותי' מיהו אביי ורבא פליגי אליבא דרבנן ובתראי נגמול כ"י
וכ"ז כחי ועתו"ס שם וד"מ עיקר כמ"ש ב"יד שם :

באר היטב

(לט) בזמן הזה וכו'. והיינו אם קידש בכור חי הוי ס"ק. אבל
אחר שנשחט בכור נעל מוס דה"ז לכ"ע מונון של כהן הוא.
והקשו האחרונים דנז"ד סי' ש"ו פסק מוכרים אותו תמים חי
מותר לקדש כחי. עיין ח"מ: וצ"ש תירץ דמ"ש ומקדש בו אשה
א' משנה ב' שמתנה הדין נוצע לא משמע כן ע"ש וד"ק:

פתחי תשובה

(לב) ספק מקודשת. עיין בתשובת הרד"א ח"ג סי' תרמ"ט לענין המקדש
נחלת האור לי הוי מקודשת ע"ש :

נעל מוס חי ושחוט ומקדש בו אשה וכו' משמע אפילו לכתחלה
קאי על מ"ש ושחוט ע"ש. לכאורה מתני' בנוסחת מעשר שני פירק

הפוסקים

סי' קכא—סי' קכב אות א

אוצר

קכג. ספק מקודשת. א. מקור הדין ומעמו, וישוב מתירת
השו"ע והרא"ש [שהוא מקור השו"ע] מסה
שכתבו במקום אחר דהוי ודאי מקודשת. ע"י זאה"י וחי"מ
סקמ"ג, שהמקור הוא מהרא"ש בצ"ק פ"א סי' ע"ו, שכתב דמסקין
דלר' יוסי הגלילי בכור בזמן הזה [דלא חזי להקדשה], אפילו חס
הוי ממון בעלים לקדש בו האשה, ולרצון אפילו בעל מוס לא הוי
ממון בעלים לקדש בו האשה, כדמוכח בדף י"ג ב' כ"י, ויש שפסקו
כריה"ג משום דסתם מתניתין [דפ"ק דב"ק] מוכח כוחו"ב כ"י,
ומיהו מלאה לי מדפלוגי בדף י"ג אב"י ורבינו אלעזר דרנן, ובתראי
יניחו, משמע דהלכה כרבנן, וכאן שקידש בכור חי לא הויא
מקודשת ג', וצ"ש. וכ"כ בצנח"ג הגד"י אות ל"ד דריב"ט דלישנא
דהרא"ש הניל משמע דספיקא הוי, ומקודשת מספק, כמ"ש בשו"ע.
והקשה הח"מ שם דהש"ע כאן סתם עלמנו ממך שפסק בזה"י
צו"ד סי' ש"י סעיף ו' דבכור בזה"ז מוכר ככהן תמים
חי ובעל מוס חי ושחוט ומקדש בו את האשה, שהוא כשאר ממון,
והוא משנה שלמה בפ"א דמ"ש מ"ג, וכדמוקים לה ר"ג צ"ס
רצ"ב בר אצ"ב בצ"ק י"ב ב' דמייירי בזה"י, וקושיא א קשה גם על
הרא"ש, דבצ"ק כתב שכתב שקידש את האשה בבכור חי ל"ע,
וכו"ל, ואילו בבכורות פ"א סי' א' העתיק את המשנה דמ"ש
ומימלא דרי"ג הניל, ופסק כן להלכה שנמכר חס חי ובעל מוס חי
ושחוט, [ולפ"י כ"ש דמקדשים ב' ד'], וגם הי"ש [כמוצא להלן
אות ב'] כתב שדברי הרא"ש סתרי אהדדי, ודעתו היא, שצנכורות
חזר בו מדבריו שצ"ק. גם צנח"ג הלל כאן חמך על הש"ע כאן,
ממך דמשמע מדבריו צו"ד לאפילו לכתחלה מותר לקדש בכור
בזה"ז.

מיהו הכ"ש סק"ס י"ש, דמ"ש צו"ד ומקדש בבכור, קאי רק על
צ"מ שחוט ולכו"ע ממון כהן הוא [כמבואר לפיל ס"ק
קכ"א], אבל בבכור חי [בין בחס בין בצנח"ג] הוי רק ספק קדושין
כמ"ש הש"ע כאן. והוצאו דבריו בפ"א צו"ד שם סק"ד. וכ"כ צנח"ג
ג"ס

דף י"ג א' אליבא דח"ק דאבא יוסי בן דוסתאי לדעת ריה"ב. ודבריו צ"ע.
דהלא בדברי הרא"ש מבואר להדיא דהוצ' שאינא מקודשת והא רק משום דמשמע
ליה מדברי אב"י דרבינא דהלכה כרבנן, אבל אליבא דריה"ב פשיטא ליה
דמקודשת. ובסיב קדושין סק"ג חמך עמ"ש"כ המקנה דלח"ק דאבא יוסי הוי
בכור בזה"ז ממון גבוה אפילו לריה"ג, וכתב דליתא. וע"י בתהוות חכמת
שלמה כאן, שכתב והוכחה אחרת פה"כ לפד הרא"ש ש"ל שביקדש בבכור
אינא מקודשת.

(ד) עפ"י דברי הח"מ שם לעיל.

ביאור הגר"א

[סא] בכור כ"י. מתנית'
סי' דמ"ש דמקדשין בו
את האשה ומיקמינן

כפ"ק דתמורה בזה"ז וכ"ס הרמב"ם וכ"ס הרא"ש ברפ"ה דבכורות וכ"ס
בשו"ע י"ד סי' ס"ו אבל כאן ב' הש"ע ע"ס דברי הרא"ש בפ"ק דב"ק
שח"ט הקשו בתמורה שם ובב"ק י"ב ב' ד"ה ואם כ"י מסוגיא דשם נ"ב ב' וי' שם דה"ב אלא מתנות כהונה שאני ודרינן כריה"ג ודאביי ורבא כרבנן ועתו"ס
שם ונסתפק הרא"ש שם כמאן הלכתא דכילה סוגיין דשם כריה"ג וכן סתם מתניתין שם כותי' מיהו אביי ורבא פליגי אליבא דרבנן ובתראי נגמול כ"י
וכ"ז כחי ועתו"ס שם וד"מ עיקר כמ"ש ב"יד שם :

סעיף כג. קכא. בכור בזה"ז. ע"י זאה"י סק"ט דהיינו
בכור חי, דבכור בעל מוס א' שחוט, לכו"ע ממון כהן
הוא [וכיו ודאי מקודשת]. והוא לשון הכ"ש סק"ס, שניין לעיין
בח"מ צ"ק י"ב ב'. דשם בד"ה ואם, כתבו דנראה דדוקא מחיים
הוי לרצון ממון גבוה אפילו בעל מוס, [משום] דאסור צנח"ג
ועבודת, אבל לאחר שחיטה למה יחשב ממון גבוה אפילו בזמן
שצית המקדש קיים, דהא אפילו לנכרי שרי להאכיל וכו' ג'.
וכ"כ צח"מ סקמ"ג, דאף הרא"ש בפ"ק דב"ק [כמוצא להלן
סי' קכ"ג אות א'] לא נסתפק אלא בקידש אשה בבכור חי, אבל
בבכור בעל מוס שחוט פשיטא דהוי ממון בעלים לכל דבר, דהא
מאכילו אפילו לכותי ולכלבים, וכ"ש שמקדשים בו אשה, וגם הי"ש
בפ"ק דב"ק סי' ל"ד כתב לאחר שחיטה פשיטא דמקדשים בו וכו'.
ובתוס' חיים ח"א סעיף זה הוסיף, שגם בחדושי הרשב"א בצ"ק י"ג
ב' מבואר דלאחר שחיטה הוי ממון בעלים לכו"ע.

ומבואר מדברי הפוסקים שהוצאו להלן ס"ק קכ"ג אות א',
שהש"ע מייירי בין בחס ובין צנח"ג מוס. וגם צנח"ג
אח"כ המוצא שם, אף שכתחלה דבריו פירש שהש"ע מייירי רק
בחס ולא צנח"ג מוס, מ"מ מסוף דבריו משמע שחזר בו מה ע"ש.
וגם הפוסקים המוצאים בס"ק הניל אות ב', מבואר בדבריהם
דמייירי בין בחס בין בצנח"ג ע"ש.

קכב. אם קדשו בו בעלים. כתב צח"מ סקמ"ג, סתם בעלים
דבכור הוא הכהן, וכמ"ש רש"י בצ"ק י"ב ב' אמתני'
דמקדשין בבכור, ומשום דמשולל הבכור שלו הוא. וכ"כ צ"ש סק"ס.
גם כל הפוסקים דנהלן ס"ק קכ"ג אות א' ב' שדנו במקדש בבכור
חס הוי קדושין, מייירי ככהן שקידש. מיהו בזה"ז ו' שם מוצא שיש
שפירש שהש"ע מייירי כשהבעלים הישראל קידש בבכור.

א) דבכור חס שחוט ליכא בזה"ז, דהוי קדשים בחוץ, כדאיתא בתמורה
ו' ב' ורש"י שם, ונאסר כהנאה כמ"ש התוס' בב"ק י"ב ב' ד"ה תם.
ב) וע"י בהמקנה בקו"א סוף סעיף זה שכתב ראה לדון זה מהתוס'
בדף הג"ל ד"ה ומחיים. וע"י בסיב קדושין סק"ג שדחה ראיתו.
ג) ע"י בהמקנה בקו"א בסוף הסעיף, דאחר שהוכיח מכמה מקומות בשי"ס
דהלכה כריה"ג כ"י, כתב דנראה שהרא"ש הניל החמיר לענין קדושין [להצריכה
גם גם משנן]. לתוש לדברי רבינו דס"ל דאשילו לריה"ג לא הוי בכור בזה"ז
ממון בעלים, ונהי"ע עפ"י מ"ש"כ שם בתחלת הסעיף, שכן דעת רבינו בב"ק

אוצר

סיק קבא אית א

הפוסקים

ואין כאן מחלוקת ככל בין רבא לרבנא, דרבא נמי לא קאמר [דממונו הוא] אלא לענין נזירה, ולא לענין קדושין, וכמ"ש הח"ס' בנזירות מ"ד ז' ד"ה אפילו, דמודרי רחמנא גבי גזל הגר לך הוא שך יהיה אפילו לקדש בו את האשה, מכלל דבשאר מחנות כהונה דכתיבי בהביא פרשה, לאו ממנו הוא לקדש האשה, וראה גדולה לזה, ממשיך הרמב"ם פ"א דנזירות ה"י י"ז וי"ח דנזכר בזה"ל מותר למכור אפילו חס, ובעל מוס מותר למכור בכל זמן בין חי בין שחוט, והשמיט דין דמקדשין בו האשה המזכר ג"כ במשנה ה"ל, והרמב"ם זצ"ל לא ס"ל כשיטת הבה"ג, וכדמוכח מלשנונו בה"ל נזקי ממון כ"ל, אלא ודאי דס"ל דרק לענין מכירה מיעט רחמנא מהוא דחרמים, ולא לענין קדושין, ולכן כ"ל עיקר כפסק השו"ע דהוי רק ספק קדושין, ודלא כהוש"ע שכתב שהרא"ש חזר בו.

ובעיי"ז כתב באהל משה (להר"ם ריוחמאן) חיו"ד סי' ז' דס"א ז' בכוונת ה"ש, דדוקא למכור שרי [אפילו בצבור חי], דהא הלוקח יתבטל בו קדושת נזיר כמו המוכר, ולא כדסובר הח"ם לדמות שחם אינו יכול לקדש בו כ"ש שאינו יכול למכור, וליתא, דשאני מכירה, שאם הלוקח רוצה לתת לו ממון בעד הנאתו אם ישחטנו, הרי יכול למחול לו המעשה, אף שהצבור הוא ממון גבוה, משא"כ לקדש בו הרי צעין שיהיה כסף הקדושין שלו, ומכיון דהוא ספק שמה הצבור של הקדש, לכן אף שהאשה יודעת שהוא צבור ומכילה להקדש בו, עכ"ל לא הוה [ודאי] קדושין בו, שאם הוא ממון גבוה לאו מידי יתיב לה בו, דאף בעל מוס ממון הקדש הוא מספק, ולפי"ז תחייב גם הסחירה בדברי הרא"ש, דצנצ"ק כתב רק שאין מקדשין בצבור חי אף בעל מוס, ונזכורות פסק רק שלמכור שרי אף צחם. וצדק ס"ב ד' הוסיף, דקשיית הבאה"ש על ה"ש ממחני דמ"ש, לא קשה, לפי מש"כ הח"ס' [צנצ"ק י"ב ז' ד"ה ואם] והרא"ש, דהא דמוקי רב נחמן המשנה דמ"ש דצבור מוכרים אותו חס חי, דמייירי בזה"ל, אחי דוקא לריכ"ג, ופולגתא דאביי ורבא צנצ"ק ג"ב ז' הוא אליבא דרבנן הסוברים שגם צבור בעל מוס חי בזה"ל הוי ממון גבוה, דלפי"ז אין הכי נמי שלריכ"ג מקדשין בזה"ל אף בצבור חס, אבל בדברי השו"ע, לפי מה שפסק באה"ע כדעת הח"ס' והרא"ש להחמיר מספק כרבנן, פשיטא דליכא לפרש דמשי"כ צו"ד שמקדשין בו, לא קאי אלא על בעל מוס שחוט, דבזה גם רבנן מודים דהוא ממון הדיוט וכו'. וע"ש להלן שהוסיף, דאף דמודרי ב"י צו"ד סי' ש"ו לא משמע כן, כו', מ"מ י"ל שצטסקו בצבור השו"ע אה"ע, ששם הוא עיקר דין הקדושין, נתן לכו וחזר בו ממשי"כ שם וכו'.

גם בתפארת יעקב כאן כי ליתא קושי' בסתירה דברי הרא"ש, משום דבפ"ה דנזירות לא הזכיר הרא"ש אלא שנמכר, ובמכירה מודה, ורק בקדושין מספקא ליה לחוש לחומרא, ולכן השו"ע כאן פסק דהוי ספק קדושין וי, וצו"ד פסק דהוי ודאי [ממונו לענין מכירה], ומשי"כ שם שמקדש בו, קאי רק על שחוט כמ"ש ה"ש. [מיכה על ע"ש ראיית הרא"ש צנצ"ק דהלכה כרבנן, השיג בתפארת יעקב שם, כמובא להלן בהערה י"ד]. וצנצ"ל בנימין סי' ס"ה, בתשובת הר"ש משא"ש, כתב דנראה דאף דקדושין אהו מדין מכירה, וכמ"ש הרמב"ם והרא"ש בפ"א דמ"ש מ"ב, מ"מ גבי קדושין משים

גנים (להר"א די אבילה) כאן, ד"ל שצו"ד קאי רק על בעל מוס שחוט, והוסיף להפטר שלא כיוון השו"ע שם במשי"כ תחילה דין המכירה, דמוכרו תמים חי וצ"מ חי ושחוט, ואח"כ כתב דין הקדושין לחוד, ולא כחצם ביחד, דבין תמים חי בין צ"מ חי ושחוט מוכרו הכן ומקדש בו.

והנה צבחה"ט כאן סקנ"ט כתב על תירוצ' ה"ש, דלכאורה מתני' דמ"ש פ"א מ"ב שמתנה נוצע הדין דצו"ד לא משמע כן. ומצארת כוונתו צב"ל משה (להר"ם ריוחמאן) חיו"ד סי' ז' דס"ב ז', דמכיון דמה דקתני ברישא דמתני', גבי מעשר בהמה, שאין מקדשין בו, קאי גם על תמים חי, א"כ יגיד עליו רע, דגם מה דקתני בסופא, גבי נזיר, שמקדשין בו, קאי גם על תמים חי. וכן הקשה בעלי ארזים סקנ"ו, דכיון דאין מקדשין דגבי מעשר בהמה קאי ע"כ על צ"מ חי דאסור במכירה מדאורייתא, דאילו בשחוט שאינו אסור במכירה אלא מדרבנן, יש להחמיר בקדושין [להר"ה גע], א"כ יולא שצנצ"ק שלא נאסר במכירה, אפילו בצ"מ חי (ה) מקדשים, וגם לשון השו"ע צו"ד לא משמע דקאי רק בשחוט. וגם בישא ברכה (שעל רבינו ירוחם) דצ"ב א' תמה על ה"ש, דמכיון שהשו"ע צו"ד כתב צב"ל דמוכרו בזה"ל בין חי בין שחוט, ממילא שגם משי"כ אח"כ שמקדש בו, בין חי בין שחוט קאמר בו, דקדושין עדיפי ממכירה כדמבאר גם מהח"ם כ"ל וכו'. וגם בבית מאור דלהלן אות ז' השיג על פירוש ה"ש.

וכתב עוד בעלי ארזים שם, [דאף] שהפטר נפרש לשון השו"ע כאן, דמייירי דוקא בצבור חס, [ומה שכתב צו"ד דמקדש בו, מייירי דוקא בעל מוס, ולכן מקדש בו אפילו כשהוא חי], דא"כ, [וכ"כ לקדש, ולפי פשוטו משמע דין אחד להם, מדבריו שם להלן], מ"מ לא הוי אלא ספק קדושין, דשמא לא יפול בו מוס, ואינו ראוי לבלום, שאם ימות בעודו חס לריך קבורה, ולכן לא הוי אלא ספק קדושין, אך בסתירה דברי הרא"ש אי אפשר ליישב כן, דהרי כתב צנצ"ק להדיא, דלרבנן אפילו צבור בעל מוס חי בזה"ל לא הוי ממון בעלים לקדש בו, משמע דלמאי שחשט שם לפסוק כרבנן, אפילו צ"מ בזה"ל לא הוי ממון בעלים, א"כ קשה למה העתיק צ"ה דנזירות את המשנה דמ"ש להלכה כו', ונראה לישב שהרא"ש מחלק בין מכירה לקדושין, דצנצ"ק לא הזכיר אלא קדושין כו', והניח שם צ"ע, משום דמחומרא דקדושין חש לדברי הבה"ג דמוקים הסוגיא דצ"ק י"ג בצבור כו', לכן לא הוי אלא ספק קדושין, ואם קידשה אחר חוששים לקדושיו, חזל דנזירות א"כ שכתב שם לשון המשנה, דצ"מ מוכרים אותו חי ושחוט ומקדשים בו האשה, ואוקימנא דר"י דמייירי בזה"ל, סיים [רק] הלכך, "נמכר" חס חי כו', ולא הזכיר דין קדושין, וסמך בזה על דבריו צנצ"ק, ולענין מכירה י"ל שפוסק כרבא דאמר בחומרא ה' ז' דהוא דכתיב דחרמים, אחי למעוטי דצבור נמכר כו', כיון דממילא דרבא מוכה להדיא דס"ל דנמכר אפילו חי, וממילא דאביי ורבינא אין הכרח כ"כ דלפינו עליו, דשפיר י"ל דמייירי צב"ל פסולי המוקדשים קודם פדיונם [ולא בצבור], וכמו שסובר הרמב"ם פ"ב דנזקי ממון הלכ"א כמבואר שם צ"מ, לכן לא חש הרא"ש אלא לענין קדושין, או יש לחלק אף לשיטת הבה"ג בין מכירה לקדושין,

צו"ד דמקדש בו, בהכרח דמייירי רק בשחוט וכמ"ש ה"ש. מיהו בערוך השלחן סעיף פ"ז משמע דס"ל להלכה שיש חילוק בין תם חי לבין בע"מ חי. ו/א) יש להעיר, שגם ה"ש עצמו כתב כן להדיא בהערות, וי"ל שם: בשו"ע כאן חושש לחומרא בענין איסור א"א, אבל לענין מכירה פסק ביו"ד סי' ש"ו שמוכרים אותו, ומשי"כ שם שמקדשים בו, קאי אמשי"כ ושחוט.

(ה) צ"ע, דהול"ל רבואת דאפילו, בתמים" חי מקדשים, כיון שלא נאסר במכירה כדאיתא במשנה שם. וכן צ"ע על הישא ברכה שבסמוך.
(ו) כנראה, דאף שבתחלה חילק העצי ארזים אליבא דהשו"ע בין תם חי לבין בע"מ חי, מ"מ אחר שכתב שבדברי הרא"ש אי אפשר לחלק כן, אלא יש לחלק בין מכירה לקדושין, ס"ל שלפי"ז צ"ל כן גם בדעת השו"ע, ומשי"כ

אוצר

סי' קכג אות א—ב

הפוסקים

אצ"ל ורבינו שהם בחרו אליו דרבנן, אלמא דהלכתא כרבנן כו', לא נהירא לי דרביו, משום דאצ"ל ורבינו לא איירי אלא לאשכוחי חילוקא דדינא דליכא לאשכחומי מהאי, לכן יכול להיות דאצ"ל שם אליו דרבנן אף דהלכה כריה"ג כו', ועוד יש סתמא אחרינא דפ"ק דמע"ש מ"ב שזכור הם ובעל מום חי ושחוט מוכרים אותו ומקדשים בו האשה כו', מכל הנין משמע דרביו ריה"ג עיקר הם, ונראה שברא"ש עצמו חזר לבסוף מדבריו, דהרי ברא"ש דפ"ה דזכורות הביא המנהג דמע"ש הנ"ל לפסק הלכה, וגם כן כתב ברא"ש דל"ע, הלכך המקדש בזכור דאצ"ל דאצ"ל דאצ"ל מום חי ושחוט, מקודשת קדושין דאורייתא.

וכ"כ בביאור הגר"א כן דהעיקר כמ"ש השו"ע צו"ד סי' ש"ז סעיף ו'. ויצא בסי' פסקי הגר"א דעתו היא דכן שקידש בזכור דאצ"ל הוי קדושין ודאצ"ל אפילו דחי, כדעת היש"ש, ודלא כשו"ע כן.

ובמראה הפנים לירושלמי ד"ק פ"ה ה"ב ד"ה מאן, אחר שהביא מה"ש"ש, כתב, ונראה שגם דברי הרמב"ם מורים כן, ואף שלא מלאנו בדבריו הדין מוצא לענין קדושין, מימ דעתו מצוה מחר דרביו, דהרי לענין נזקין פסק כריה"ג דפ"ה דנזקי ממון ה"א צ"י (א) כו', וכן מצוה ממשי"כ דפ"ה דזכורות ה"א שזכור דאצ"ל שאין צוה, הו"ל והוא עומד לאכילה מותר הכן למכרו ואצ"ל שהוא תמים בין לכהן בין לשרא, עכ"ל, ואם מותר למכרו פשוט הוא דמותר לקדש בו האשה, ומשום זה תמוה דמה שהביא השו"ע כן דברי ברא"ש דלא הו"ל אלא ספק קדושין, בלי שום חולק, והאחרונים דחקו ליישב סתירה השו"ע ממשי"כ צו"ד, דשם מייירי רק דבעל מום שחוט, למה לא הכריעו מדברי הרמב"ם שהדין הוא שמקדשים בזכור דאצ"ל אפילו דחי, דמאי שנא קדושי אשה ממכר, וכן פ"ה דבצ"ה (ב) דמע"ש פ"ה ה"ב צ"י ד"ה מעשר, שלרמב"ם שפסק שזכור דאצ"ל מותר הכן למכרו תמים חי, מקדש בו ג"כ אפילו לכתחלה.

גם בבית מאיר כן, אחר שז"ל להח"מ [המוצא דאצ"ל], כתב שגם מהרמב"ם משמע דלא כהשו"ע, דהרי דברי ברא"ש [דפ"ק דצ"ק, שהם מקור השו"ע], בנויים על דברי התוס' שפירשו דברי אצ"ל ורצ"ה [שצ"ק נ"ג] דזכור, אצל מהרמב"ם, מכיון דפ"ה דנזקי ממון ה"א ה"ב פוסק כריה"ג, וצ"ל שם ה"א כ"א מעתיק דברי אצ"ל ורצ"ה, משמע דפסולי המקדשים דהתם מייירי דחטאת שיש בה מעילה, כמצוה דרמב"ם פ"ג דמעילה ה"ב, וא"כ אצ"ל אף לריה"ג, וא"כ אין משם שום ראיה [לפסוק כרבנן], ומה שהביא פ"ה

(א) גם בלח"מ שם, כתב שמהרמב"ם משמע שפסק כריה"ג, וכן הוכיח בפ"ו דזכורות ה"ב מדברי הרמב"ם שם, אלא שתמה מהרמב"ם פ"ה דשען ה"א, דמשמע שם דלא ס"ל כריה"ג, ונשאר בצ"ע. ובמשל"מ פ"ד דמעילה ה"ה חמה גם ממש"ב הרמב"ם שם המוכר שלמיו לא עשה כלום, דמוכח שפסק כרבנן כו' (וכ"ג בפ"ד דאיסורי מזבח ה"ה), ונשאר בצ"ע. וע"ה מה שתיקן בזה בקצוה"ח סי' ת"ו סק"א. וע"ה מה שהוכיח מגמ' דהלכה כריה"ג ומש"כ ע"ז בפתחי צורה כן סק"ב. וע"ה ביד דוד (פסקי הלכות) ח"ב דל"ד ע"ב, שתיקן הא דפ"ד דמעילה באופן אחר. וע"ה בהגה ג' מה שיישב עוד סתירות בדברי הרמב"ם בזה. וע"ה במעין גנים (להר"א די אבילה) כ"א. ובאבן האזל פ"ה דנזקי ממון ה"א א' ובהשגחות שם.

(ב) וע"ה בפרישה שם אות י' דמשמע בדבריו דכ"ה גם כהנת הב"י בביאור הטור. וע"ה באהל משה (להר"ח ריומאן) חו"ד סי' ד'. גם במעין גנים (להר"א די אבילה) דנ"א ג' הוכיח שכ"ד הטור.

(ג) אמנם התוס' בב"ק י"ב ב' ד"ה ואם, גרסו, "רבא", אבל בגמ' לפנינו איתא, "רבינא", וכ"ה ברא"ש הנ"ל, ומבואר בדבריו דרבא ס"ל כריה"ג דמשמע ממש בב"ק י"ב ב' דתורה שהו"ק גובה מבשרה.

משום חומרה דא"ל חש השו"ע בזה"ע, שהוא אחרא דדיני קדושין, נסבדה המחמירים, וחרז מדבריו שצו"ד ובעל ספק בדבר, משא"כ למכירה ומתנה וכיוצא וכו'.

ובערך שי כן כחצ בישב סתירה השו"ע, דנראה שצו"ד דמייירי לענין "איסור" דמכירה [וקדושין], פסק להקל שזכור דאצ"ל מותר למכרו ולקדש בו, כיון דאפילו למאן דפסק כרבנן דממון גבוה הוא, אין איסור דאורייתא דמכירתו, וכמ"ש מהרי"ט אלגזי רפ"ה דזכורות דאפילו בזכור דחי צומן דממון אין איסור דאורייתא למכרו, אך [לענין חלות הקדושין] אם כבר קידש בו, פסק בזה"ע דהוי ספק קדושין, כיון שברא"ש דפ"ק ה"ה בל"ע אם הלכה כריה"ג, ונפרט לענין חומר עריות דחמיר משאר איסורים.

וע"ה בקצור פסקי הלכות (לבעל מרכבת המשנה, שם חסם (ב) סי' כ"ה סעיף כ"ה דף ש"ע, שכתב דנראה דמע"כ השו"ע כן דהוי ספק מקודשת, טעמו הוא משום דהג"ה דאצ"ל אינם מיוחסים (ו) וחיישין שאינו כן [ואין דבטור ש"ז] ואולי לא חשבו יוש"ח, [אצל צו"ד מייירי השו"ע רק בעלם דין דזכור דאצ"ל, וכשם כהן מיוחס].

וע"ה יסודים לסתירה השו"ע באתיות ה' ו', עפ"י מה שכתבו אופנים אחרים דמייירי דהם השו"ע כן.

ב. דעות שאר הפוסקים, והכרעת האחרונים בדיון זה. רבינו ירוחם בנתיב כ"ב ח"א, אחר שכתב שזכור המקדש בזכור דאצ"ל, יש מי שפסק כרי"ה הגלילי דאפילו דחי הוי ממון בעלים לקדש בו, ויש מי שפסק כרבנן דאפילו בעל מום לא הוי ממון בעלים ואינו מקודשת בו, וברא"ש כתב דל"ע, סיים ונראה לי דמאחר שחלקו בו הפוסקים הוי ספק מקודשת (ט).

גם בלבוש כן כתב שזכור דאצ"ל מספקין אם הוא ממון בעלים או לא, לפיכך אם הבעלים קידשו בו ה"ז ספק מקודשת (י).

וגם בעצי ארזים סקע"ז המוצא לעיל אות ה' סיים ונראה עיקר כפסק השו"ע דהוי רק ספק קדושין. וע"ה דברי שאר הפוסקים המוצאים בזה הנ"ל. וע"ה בנתיב קדושין המוצא כן להלן.

אולם היש"ש דפ"ק דצ"ק סי' ל"ד כתב דהלכה כריה"ג דזכור דאצ"ל אפילו דחי הוי ממון בעלים לקדש בו האשה ולכל מילי, דמתני' דנכסים שאין בהם מעילה [דצ"ק שם] קאי כוונתו, ומה שחולק ברא"ש [שם] ומציא ראייה מדף נ"ג דמדאצ"ל שם

(ז) ע"ה בשדי חמד כרך ב' מערכת כ' כלל צ"ב שהביא באריכות מחלוקת הפוסקים בענין זה.

(ח) וצ"ע. דא"כ למה כתב שם בתחילת דבריו, שבעל מום שחוט מקדשים לכתחילה [בדאיתא לעיל סי' קכ"א], למה לא נחוש גם בזה שמה אינו כהן ואין הבשר שלו.

(ט) יש להעיר, דלפי משי"ב רבינו ירוחם בנתיב כ' ח"ב: בזכור דאצ"ל מצינו הבהן עד שיפול בו מום ואח"כ שוחטו ואוכלו, וכיון דלאכילה הוא עומד מותר למכרו ואפילו דחי, עכ"ל, צ"ל דרבינו ירוחם מחלק בין מסירה לקדושין, וכמו שמבואר לעיל אות א' התולקים בזה.

(י) בישא ברכה (על רבינו ירוחם) דע"ב א' העיר, שהלבוש סותר עצמו, ממש"כ בלבוש לוי"ד סי' ש"ז סעיף ו' דאחר שניתן הבכור לכהן הרי הוא כממונו לעשות בו מה שירצה, ויכול למכרו אותו בין דחי בין בעל מום בין חי בין שחוט, ומקדש בו את האשה כשאר ממונו, וכנראה דאותם הישובים שנאמרו אליבא דהשו"ע, כמובא באות א', צריך לאמרם גם אליבא דהלבוש.

אוצר

סי' קכג אות ב—ד

הפוסקים

ובטבב קדושין סקע"ג כתב ג"כ דאילו היה גדלי להכריע היה אומר שצבור זכאי אפילו הם מקודשת, משום דאילו לאפילו לרבנן הוי צבור זכאי ממון בעלים כו', ומה שפי' רב יהודה גאון דאין דאין פסולי המוקדשים שצ"ק דף י"ג מיידי צבור דלא פריק ליה, יש לפרש כונתו דמיידי צבור שהוא עדיין ביד ישראל בעל הפרה, אי"כ אינו צעלו כיון שצריך ליחזק לכהן כו' יח, וא"כ ממילא נקטין דצבור זכאי [כשצא ליד כהן] ממון בעלים הוא לגמרי, היינו ממון כהן, אפילו הם וכ"ש בעל מוס, כן נראה עיקר דפסק הרמב"ם פ"א דצבורות הל"ז והשו"ע צו"ד, מיכו לדוגמא אין דעתי מנכרעת נגד רבותינו החס' והרא"ש [שלמדו מדברי רב יהודה גאון דאליבא דרבנן אפילו צבור זכאי אינו ממון בעלים], מיכו שיעת הרמב"ם נ"ל צבור כחשני כו', אי"כ ודאי פשיטא דמילתא הוא דאפילו צבור הם חי [צבור] ממון הדיוט הוא וכו' מקודשת [אליבא דהרמב"ם].

ג. בשקידש בבכור הם חי, וסת בעודנו הם. כתב בחמדת משה סי' קמ"ב ד"ה והנה צו"ד, דלכאמור צו"ד סי' ש"ז סעיף ג' שאסור לקנות צבור הם לסחורה, רק אם קנאו לצרכו ולא נמכר לו יכול לחזור ולמכרו, יש להסתפק בקדוש צו אשה, אם נמא שאינה רשאית למכרו אלא היא אלא עד שיפול צו מוס, מה הדין אם מת קודם שנפל צו מוס, דאפשר לא חלו הקדושין, דאיגללי מילתא דלא יחייב לה מיד, אם לא דנימא דמקודשת משום דהיתה לה הנאה של זד הספק דשמה יפול צו מוס טו, ואם נמא דרשאית למכרו כיון שלא לקחה אותה לסחורה, י"ל דמקודשת [אף שמת כשעודנו הם] משום דהייב לה שוויא של ממון, שיהיה שיה למכרו לאחר על זד הספק דשמה יפול צו מוס, ושאינו קידשה בשטר חוז דאחרים [למ"ד שאינה מקודשת, כמוצא בסעיף י"ג, משום שחוששת שחש"כ ימחול הבעל את החוב, אף שיכולה למכור מקודם], דהם מכיון שיכול למחול מיד אחר הקדושין, ולא יחייב לה מה למכרו, לא מקרי שוויא של ממון כו' וי"ע.

ועי' באחל משה (להר"ח ריומנ) חו"ד סי' ז' דס"א א', שכתב צה"ד בפשיעות, דאף דשםקדש צהם חי, יחנן שימות מצלי שיומם כלל, וצבור הוא מהנקצרים שאי אפשר ליהנות מהם לאחר מיתת כלל, וגמלא דלמפרע לא נתן לה כלום, וגם כשקדש בצעל מוס חי, אכתי אפשר שימלא עריפה לאחר שחיתה וצריך לקצרו, ל"ל דכחיה הנאה שאם יומם וישחט וימלא כשר חיה לה הנאה גדולה, גמרי ומקניא נפשה אפילו אם לא יומם, וכ"ש צבט"מ אפילו אם ימלא עריפה וכו'.

ד. בשקידש בבכור הם והיא לא ידעה שהוא בכור. עי' צו"ת רענן ח"ב סי' ל"ה אות א' ד"ה צהם, דמבואר דצב"ר, לפני מש"כ החס' בקדושין נ"ז צ' ד"ה המקדש, צחירון צ', דמקדש צחירורי הנאה אינה מקודשת אפילו כשמתה ליהנות מהם שלא כדרך הנחתם ויש צוה שיה פרוטה, דכיון שהיא סברה שיש לה ליהנות בדרך הנחתם ואינו כן הוי קדוש טעות כמוצא

בסנהדרין ק"ב ב' לענין עיר הודתה, דצבור בעל מוס אף דהוי בכלל שלה, משום דהוי ממון בעלים, מ"מ נחמט מבהמתה, כיון שאינו נאכל בתורת בהמתה, והיינו שאינו נאמר באיסליו ואינו נשקל בליטרא דאיתא בתמורה ח' א' כו', וא"כ י"ל דזה שיד רק לענין נזקין, אבל לענין קדושין מקרי צבור צה"ז כיון דממון גמור הוא וכו'. נוסברא כע"ז מבוארת בשמ"ק לתמורה ז' ב', בהשמות שבסוף הט"ז, אות ל'.

טו. והוסף שם, דכה"ג נסתק בספרו יד משה דף ל', בקידש בשטר חוב דאחרים, למ"ד דמקודשת, מה הדין אם הבעל מחל אח"כ את החוב ללוה, אם אינה מקודשת, או דמי' חלו הקדושין משום התנאה שהיתה לה בשעת קדושין מפני שאו סמכה דעתה שלא ימחול את החוב. ועי' בה' באוצה"ש לפע"י י"ג.

פי' בשו"ע יו"ד על דרך שפוסק כאן, במח"כ נראה שאין צפירותו ממש.

וכן פסק בפסקי הלכות (יד דוד) פ"ה דאישות דל"ה ע"ג, דצבור צה"ז אף שהוא הם יכול לקדש צו האשה, דעומד הוא להשכותו ליפול צו מוס. וצ"ב שם צו דוד אות ע"י, שזה הדין צבור כיון שהרמב"ם פוסק כה"ה דקדשים קלים הוא ממון בעלים כו', וכ"כ הרמב"ם מפורש בפ"א דצבורות הל' י"ז דצבור צה"ז מותר למכרו ואש"ש שהוא חמים, וכ"כ בפ"ה דצבורות הל' י"א דצבור צה"ז שמי' אותו לכהן אפילו כשהוא הם, אי"כ צבור הדבר שיכולה להקדש ג"כ צו כיון שנמכר כו', וכמו שסתם השו"ע צו"ד.

והוסף, דנראה דאפילו להפוסקים כרבנן צבאר קדשים קלים, מ"מ צבור צה"ז אף שהוא הם הוי ממון בעלים לכל דבר, כיון שאין צריך לפדותו ועומד להשכותו עד שיפול צו מוס וישחטנו ויאכלנו, וכן נראה דעת רש"י צב"ק נ"א א' ד"ה צור, ועפ"י יתבאר דהפולגתא דאב"י ורצ"ב צב"ק י"ג מיידי רק בפסולי המוקדשין שהם בני פדייה, לכן קודם שנפדו נחשבים ממון גבוה, אבל צבור צה"ז אף שהוא הם הוי ממון, ואף דמהצב"ג [שהוצא צה"ס ור"ש] שפי' דהפולגתא מיידי צבור דלא פריק ליה, מבואר דצבור דאף צבור בעל מוס צה"ז הוי ממון גבוה מחיים לרבנן כו', והרא"ש צב"ק דצ"ק הניח צ"ע דין כהן שקידש צבור חי צה"ז, וגם השו"ע צה"ע"ז כתב סתם דהוי ספק קדושין, עכ"ז להלכה ולמעשה נראה העיקר כמו שכתבתי בפנים, דהרי הרמב"ם פוסק בפירות כן, וכן דעת רש"י, ונראה שגם הרא"ש בפ"ה דצבורות חזר צו מהך דפ"ק דצ"ק, ואין ספיקו של הרא"ש צב"ק מוליד מידו ודאי של הרמב"ם ורש"י, וצבור הדין דכהן יכול לקדש האשה צבור צה"ז אף צחי וכמו שהסכימו הי"ש והגר"א. [גם צאנן האזל פ"ה דנזקי ממון הל' א' בהשמות שנסופו, כתב דנראה דהרמב"ם צבור צה"ז אפילו הם הוי ממון בעלים אפילו לרבנן, והפולגתא דאב"י ורצ"ב מיידי רק צבאר פסולי המוקדשים קודם שנפדו].

גם בסעיף גנים (להר"א די אבילה) כאן, אחר שהוכיח מדברי הרמב"ם פ"א דצבורות הל"ז ופ"ה דנזקי ממון הל' א' וצ' שפסק כה"ה, כתב צו"ד ג' דנראה דאש"ש שהרא"ש נסתק דצבור כו', מ"מ לענין הלכה יש לנו לפסוק בהרמב"ם, דלא שצקין פשיטותיה דמר מקמי ספיקיה דמר, ואף אם משום הומרא דא"א יש לחוש ק"ת לספיקו של הרא"ש, מ"מ יש לתמוה על הצ"י שם שלא הזכיר מדברי הרמב"ם כלום כו'. וסוים, דנראה לענין הלכה, שאם קידש אשה צבור צה"ז [אפילו צה"ס], וצא אחר וקידשה, וצא עליה הראשון בלא גט דהשני, אין לחוש לצנים משום ממחרת ומותרים לצוא צקהל, כיון שהרמב"ם סובר בפשיעות דהלכה כה"ה, וכ"ש אם הצבור הוא בעל מוס [היינו עפ"י מה שנטה שם לומר דהרמב"ם ס"ל שצבור בעל מוס הוי ממון בעלים אפילו לדעת רבנן, דלא כמ"ס החס' צב"ק י"ב צ' דלרבנן אפילו צבור בעל מוס הוי ממון גבוה].

יד. גם בתמורת יעקב כאן כתב בתוך שאר דבריו, דראיית הרא"ש מב"ק ג"ד דהלכה כרבנן, אף שנראה כן מדברי החס', אינה ראייה כלל [משום ד"ל] דאבי רבינא נחלקו בבכור ביד הבעלים שלא ניתן לכהן כלל כו' שאין לו בעלים כיון שאינו בר פדיון, אבל בכור הבא ליד כהן, בודאי הוי ממון בעלים [הכהן] כסתם מתני' דמע"ש ורב"ק דמוקמינן כה"ה, וכן משמע מהמ"מ ס"ב דנזקי ממון דהכל בבכור שלא בא ליד כהן וכו'.

ובעמודי אור סי' פ"ט דן מטעם אחר דראיית הרא"ש אינה ראייה, משום ד"ל דבאמת בכור צה"ז, ועכ"פ בבעל מוס, ממון גמור הוא, ומה דפורס התם לענין נזקין, היינו משום דמכיון שאינו נאמר באיסליו ואינו נשקל בליטרא לא הוי בכלל שיר רעהו, והוא עפ"י מה דמבואר בדברי רבינא

אוצר

סיק קבן אות ו-י

הפוסקים

דבא חזין שהשוי' שיה' לשון, דזיו"ד כחז צהדיא,, סכ"ן וכן
 כחז צעלים סחם. [ואח"כ כחז, דעוד נראה שהשוי' כחז מיירי
 כשהסבך קידש צבור שהיה עדיין ביד הישראל כ"י, כמובא לעיל אות
 ה']. ובחוספות חיים ח"א כחז כחז כן בחמולה, דלולא דברי הח"מ
 והצ"ח היה מפרש שהשוי' כחז מיירי שהצעלים הישראל קידשו צו,
 והספק הוא עפ"י דברי המנחת חינוך מלכא י"ח אות ט"ו, דאחרי
 שכתב שהרמב"ם פ"א דצבורות הליך אין צבור נוכח צה"ל אלא
 מדרבנן, וכמ"ס החינוך שם דמקשין צבורות צקך למעשר דגנן כ"י,
 הוסיף, דלפ"ז צה"ל אף צה"י אין צבור נוכח מדאורייתא, כיון
 דאחשק למעשר דגן ולהרמב"ם אינו מהתורה צה"ל כ"י, וא"כ
 מכיון דמן התורה אין צבור נוכח כלל צה"ל, הוה ממון בעלים
 ויכול לפשות בו מה שירצה, ורק מדרבנן לר"ך ליתנו לכהן, נכן כחז
 השוי' דהוה ספק קדושין, ואע"פ דעכ"פ מדרבנן לריכא ליתנו
 לכהן וא"כ לא יהיב לה מידי ובמאי מקדשה, מי"מ הנה גם במקדש
 באיסורי הנאה דרבנן סברי החוס' דמקדשה, וכן פסק בשו"ע
 אע"פ שיש להקשות שם במאי מקדשה כ"י [ע"י צוה צסיק ק"ה
 אות א'], ועכ"ל דמחומרת חכמים אין לנו להוציא קולל לענין
 בעול הקדושין, דהם לא אמרו להקל, וא"כ י"ל כחז, חמס י"ח לחלק
 ביניהם, דשאני החס כיון דשלו הוא, ורק שאסור צהנא מדרבנן,
 אמרינן להקל לא אמרו, אכל הכא כיון שאמרו חכמים שאין
 ליתנו לכהן, א"כ הפקיעו צוה זכות הצעלים ממני, ואין לו צוה
 שום זכיה, וגרע ממש"כ הריטב"א [כמובא צהנא"פ לעיל סק"א
 אות י"ב] לענין כסף בלא משיכה, לכיון שפקרו חכמים קנין כסף,
 אם קידש המוכר בכסף אינה מקדשה, ואף לרש"י שכתב שם
 דמקדשה, מי"מ כחז יודע, דשם חולי לא יחזור, אכל הכא ודאי אין
 הצבור שלו. מיכו לענין מה שפירש כך בשו"ע, כחז להלן בדי"ה
 ובמה, דליתא, כמבואר צ"י [שלא הביא שם כלל ספק זכ], אלא
 שחשש לחומרא לדעת הרא"ש וכ"י [וכנ"ל צה"א א'].

ו/א. ישראל שקידש בספק בכור. כחז צשיצת ליון סי' פ"ג,
 דלשיטת הפוסקים שפקרו בספק צבור שאם תקפו
 כהן מולאים מידו, ע"י צעושי' יו"ד סי' שט"ו סעי' א', צודאי
 דמוקמינן אותו ביד הישראל המוחזק בו ומלי לקדש צו, ואף
 לשיטת הרמב"ם המוצאת שם שצחקפו כהן אין מולאים מידו,
 הכס דלכאורה יש לפקפק אליביה, אם יכול הישראל המוחזק לקדש
 צו, דכיון דעדיין יש להכחן ד' זכיה צו, לא הוי כשאר נכסים של
 הישראל, מי"מ צהנא נראה להוכיח דאף לשיטת הרמב"ם, כל זמן
 שלא חקפו כהן הוי הספק צבור כמו שאר נכסים של הישראל,
 ונחשד ממנו לפטור עולמו צו ממעשר צהמה כ"י, א"כ היה שיהי
 לקדש צו וכו"י קדושי ודאי דהרי הוא כשאר ממנו, ועוד נראה
 דמה שסובר הרמב"ם שצחקפו כהן אין מולאים מידו, וכו' רק כל זמן
 שהוא ביד בעל הצבור, אכל כשצחקפו צו, שזו אין הכחן יכול
 לחקוף אותו מיד האשה, דחוקף כצנא לרשות אחר ספקה זכות
 הכהן ממנו ואם חקף מולאים מידו לכ"י.

ז. כהן שקידש בשאר מתנות כהונה, וכן לוי שקידש
 במעשר ראשון. כחז הרמב"ם פ"ה דלישות הל"ה,
 כהן שקידש צתומה גדולה וצתומה מעשר וצצבורים, וכן לוי
 שקידש

יח. מיהו ע"י בשאלת שלום לשאליתא קל"ב אות ק"ה, שכתב בחו"ה,
 שלא מצא בשו"ע רמז ליון ישראל שקידש במתנות כהונה, אם מקדשה
 מצד טובת הנאה, כדעת הר"ת, או שאינה מקדשה, כדעת הרמב"ם, או שהיא
 מקדשה מספק להחמיר אם קיבלה אח"כ קדושין מאתו, דמשי"כ השו"ע סביר
 בזה"ל אם קדשו בו בעלים הוי ספק מקדשה, פירשו תה"מ ותה"ש דבעלים
 היינו הכהן.

[כמובא צסיק ק"ה אות ה' מ], לפ"ז היה שקידשה צצבור חס
 צוה"ל ויהי לא ידעה שהוא צבור, ג"כ אינה מקדשה, כיון שלא
 זכרה אלא צכדי שו"י, וכדליתא להדיא צצבורות ט' צ' דצקדשה
 בפטר חמור מקדשה היכא דידעה שהוא פטר חמור, אכל בלא
 ידעה אינה מקדשה י'. וכ"כ שם צסוף הס"י, דהא דקתני צמע"ס
 ש"א מ"צ דמקדשים אשה צצבור תמים ח"י, צע"כ מיירי צדידעה
 שהוא צבור, דכלא ידעה אינה מקדשה, דנפתח משו"י צזמן הביא
 משום דמי אימורים, וצוה"ל משום שאין להמחין עד שיומם וכו'.
 וע"ס להלן סי' ל"א סקט"ו אות ה'.

ה. כהן שקידש בבכור הנמצא עדיין ביד הישראל
 שהבטיח שיתנהו לו, או כשהוא ממכרי כהונה.
 נפתחי עזרה סק"ב, אחר שכתב לישב סחירת השוי' כחז ממשי"כ
 ציו"ד דמקדש צצבור צה"ל, דו"ל דכחז דעוד נראה דאמנם מיירי כחז
 צצבור שנידו, כמובא צה"א ו', כחז דעוד נראה דאמנם מיירי כחז
 כשהסבך קידש, אלא דמיירי שהצבור היה עדיין ביד הצע"כ רק
 שהצע"כ לו שיתנהו לו, או שיהי ממכרי כהונה וצודאי וכן לו,
 והספק הוא אם הוי דבר שאינו בעולם, או דמכיון שמה"ל הדין
 מחוייב ליתן לו הוי כפקדון שיש לו ביד אחרים, ויכול לקדש צו את
 האשה, אכל ציו"ד מיירי צצבור שהוא צבר ביד הכהן או צצע"ס
 הוא שלו, ולכן הוי קדושין ודאי, וע"י צצ"כ קכ"ג צ' לענין פי שנים
 דירושא צבור שאינו נוטל צרה"י כצמוחזק, דצמכרי כהונה אף
 דעדיין לא נחנו לו, מי"מ הוי מוחזק כ"י, וע"י ציו"ד סי' ס"א וצע"י
 שם וצסמ"ס ח"מ סי' רע"ח סק"ט דצמכרי כהונה מהני למכור
 לאחר את המתנות שנתנו לו ולא הוי דבר שאינו בעולם, ולפ"ז
 י"ל דמשו"ה ג"כ מקדשה ולא הוי דבר שאינו בעולם, ואפשר
 שהספק הוא מהא דליתא צחולין קל"ג א' דרצ ספרא לא אכל
 משום דס"ל דעדיין אין להכחן זכות צמתנות כהונה שיוכל לצכות
 לאחר, כל זמן שלא נטל כ"י, ועדיין י"ע צוה.

ו. מה הדין כשישראל קידש בבכור שצריך ליתנו לכהן.
 צמלאת אכן כחז, כשדן לישב סחירת השוי' כחז
 ממשי"כ ציו"ד דמקדש צצבור צה"ל [ע"י ע"ז לעיל אות א'], כחז
 דאפשר דאע"ג דסתם צעלים דצבור הוא כהן כמ"ס הח"מ מרש"י
 כ"י [כמובא צסיק קכ"ג], מי"מ מכיון שהשוי' שיהי כחז צלשונו
 ממשי"כ ציו"ד, דהתם כחז מוכר אותו,, הכהן" ומקדש צו, וכאן
 כחז אם קידשו צו,, צעלים", י"ל דדוקא קאמר צעלים [דכיו"ט
 הישראל], ומיירי שקידשו צעוצה הנאה כ"י, ומשו"ה כחז דהוי
 ספק מקדשה, משום דמספקא ליה י' אם כהפוסקים דעוצה הנאה
 הוי ממון או כהפוסקים שאינה ממון [כמובא דעוהיבם להלן אות
 ח'], ואפילו לפי מש"כ הש"ך צח"מ סי' ש"ג שרמ"א פסק דעוה"כ
 אינה ממון, אפ"ה לא הביא כחז לענין קדושין [משום שצקדושין
 חשש שטו"כ" הוי ממון] להחמיר, כמו שצמלנו כמה פעמים שחשש
 לענין קדושין להחמיר, ומשי"כ השו"ע צוה"ל דוקא, היינו טעמא,
 משום שצזמן הביא יש עוד ספק, אם יש צו עוה"כ כלל כ"י משו"ה
 כחז רק צוה"ל, דצוה"ל אין ספק אלא אם עוה"כ הוי ממון או
 לא וכו'. גם נפתחי עזרה סק"ב כחז דלולא דמסחפי היה אומר
 שהשוי' כחז לא מיירי צצכן, אלא צצע"כ" שיש לו רק עוה"כ,

טו. וע"ס שיש שכתבו דהתיירין הראשון שבתוס' פליג על זה.

יז. וע"ס בדיה וראיתי, שהביא מתאבני מלאים סקני' [המובא בסי'
 ל"א סקט"ו אות ה'] דדוקא בשלא בדרך הנאתם כתבו התוס' כן, משום
 דמסתמא לא נתרצתה אלא ליתנות בדרך הנאתם, אבל בדבר התלוי בשו"י לבד,
 מסתמא אינה מקדשה ובלבד שיהיה שוה פירושה, והשיג עליו מגמ' דצבורות
 הג"ל.

אוצר

סי' קכג אות ז-ח

הפוסקים

שקידש צמער ראשון, ה"ז מקודשת. ואין המ"מ מקורו מהמשנה דקדושין י"ח א' המקדש בתרומות וצמטשרות וצמטשרות [פירש"י]: הארע והכלחיים והקצבה] ה"ז מקודשת. וכתוס' ר"י חזקן לקדושין שם כתב דכח שקידש בתרומה מקודשת אפילו כשהיא ישראלית, שהרי היא מוכרת אותה לכהן. וכ"כ בקרות ספר פ"ה דאשמה, דמקודשת בתרומות משום שיכולה למכור לכהן. ובמאירי על המשנה הג"ל כתב צמטוד רס"א, ולפי דרכך למדת שהכחן מקדש [כנראה דר"ל אפילו לכתחלה] בתרומתו וצחלקו, שמשצבא לידו הרי הוא ממנו, ואין לריך לומר צמטות ר"ל זרוע נחיים וקצבה. וכ"כ בערוך השלחן סעיף ל"ד דאף לכתחלה יכול הכהן לקדש בתרומה ותרומה מעשר וחלה וצבורים חרוע ולחיים וקצבה וראשית הגז וחמשה סלעים של פדיון הבן וצפדיון פטר חמור וגזל הגר ושדה אחוזה ושדה חרמים, דמתנות כהונה הוי ממנו ממש שרשאי לעשות צם מה שירצה, ואינם דומים לקדשים דמשולחן גבזה קא זכו, אבל מתנות כהונה נחנם ה' לכהן ולגנוי שיהיו נכסיהם ממש, וכן הלוי יכול לקדש לכתחלה צמער ראשון. וכ"כ בפסקי הלכות (יד דוד) ס"ה דאשמה דל"ז א', דכחן יכול לקדש באשה בכל מתנות כהונה חוץ מהמורס מקדשים קלים וקדשי קדשים, וכן הלוי יכול לקדש צמער שלו. ועי' שם ביד דוד אות ט"ח מה שצ"ח צזה.

ובשו"ת הרדב"ז ח"ג סי' תרמ"ט (ונראה צ"ח סק"ג). כתב גם ככהן המקדש בחלה האור, דפשיטא דמקודשת [אף שאינה ראויה לאכילה], והרי ממנו הוא, כמקדש צע"ס שהיא מקודשת, ובגון דאית צה שזה פרוטה להספק, דהרי חנן המקדש בתרומות וצמטשרות ה"ז מקודשת, ובכלל מתניתין הוי המקדש בחלה, דחלה נקראת תרומה, דכתיב חלה תרומה תרומה, ומדלא פירש חנן [דכתיבו דוקא] בתרומה טבורה, משמע דגם בתרומה טמאה מקודשת, משום דאע"ג דלשפיפה קיימא, מ"מ אינה אסורה בהנאה, דהרי ראויה לכהן להספיקה תחת תצשילו וליהנות צה צמטת שריפתה כו', וילפינן לה מקרא דכתיב ויהי לך אפילו

להספיקה תחת תצשילו, וכו' הדין וכו' כעסם לחלה טמאה דמכא' טמאה קיימא לשפיפה מפני שהיא טמאה שכולנו טמאי מה אנו, [מותר לכהן להספיקה תחת תצשילו] וכו'. וצנחל איתן פ"ה דאשמה ה"ה הביאו, והוסף דתלמוד ערוך הוא צימטות י' ט"א, דקאמר שם צזר שאכל תרומה טבורה ושיש חולין טמאים, דמדאורייתא הוי תשלומין אפילו צמח, ואי מקדש צה כהן אשה חפסי לה קדושין, הרי דאף דכתשלומים נעשים תרומה טמאה, כמ"ש רש"י, אפ"ה חפסי לה קדושין, וכן מצאנו מהרמב"ם צמטשרין פ"ז א' ד"ה ורצ"ל, דבתרומה טמאה דשויא פרוטה להספק מקודשת, ונראה דלא דוקא להספק, דהא שריא נמי צשאר הנאות שאין של כלוי ואפילו לזרים, כמ"ש החס"ם צימטות ס"ז ב', והר"ם צשאר תרומה, וצו"ד ס"י ט"א, ואפ"ה דבסוכה ל"ה א' כתבו רש"י וחס"ם דתרומה טמאה לא מקרי לכס כיון שאינה ראויה לכל הנאות, מ"מ ממנו הוא לקדש צו אשה כיון שראוי לו ליהנות צמקא הנאות וגם רשאי למכור, ולא דמי לטבל שאין אשה המקדשה צו [כמובא להלן אות כ"ב ע"ש], אע"ג דראוי להנאות שאין של כלוי כו', דשאינו טבל שאסור צמכירה כו', וקדושי אשה הוי כמכירה, משא"כ תרומה טמאה שמתרת צמכירה, מקדשים צה. [כנראה דכוונתו, דאף שצטבל אסור לקדש לכתחלה, מ"מ בתרומה טמאה מותר לקדש לכתחלה].

ח. כשקידש בדבר שאין לו בו אלא טובת הנאה, כגון ישראל שקידש בתרומות י"ט ומעשרות שהפריש מגרנו ובמתנות כהונה י"ט. דעות הראשונים. כתב הרמב"ם פ"ה דאשמה הל"ז, ישראל שקידש בתרומה שהפריש מגרנו אינה מקודשת שהרי אין לו למוכרה, ואין לו צה חלה טובת הנאה, לפי שנותנה לכל כהן שירצה ונצטת הנאה אינה ממנו טא. וכתב המ"מ (בב"א ה'), דמקורו מקדושין י"ח א', דאמר עולא טובת הנאה אינה ממנו צה [לקדש צו האשה. רש"י], והקשו שם מהמשנה דהמקדש בתרומות וצמטשרות וצמטשרות ה"ז מקודשת ואפילו ישראל, ותימר

מירי כשקידשה רק בטוה"ג שיש בה ועל מנת ליתנה לכהן דלא בולה כלל ואז אסורה למכרה, מ"מ לשון הרמב"ם לא משמע כן כו', אלא ודאי דמירי כשקידש בתרומה להיות שלה לגמרי ואפ"ה אינה מקודשת כו', וצ"ל דהיינו משום דהרמב"ם ס"ל דבעינן שיהיה כסף קדושין של המקדש כו', ואף שהרמב"ם בפ"ה דאשמה הל' ז' כתב שבקידש בגזל לאחר יאוש מקודשת [אף שאצלו לא היה עדיין שינוי רשות], היינו משום דמכיון שאצלה הוי יאוש ושינוי רשות, קנה הגזילה למפרע וכשלו מקדשה, משא"כ כשקידש במתנות כהונה כיון שהמקדש לא קנה אותן לא הוי קדושין אף שהיא קנתה אותן בהני קדושין ורשאית לאכלן לכתחילה כו'. ואליבא דרש"י דס"ל גבי חליפי אסוה"ג, דלא בעינן בקדושין שיהיה ממון של המקדש, וסגי במה דהיה ממון אצלה [כמובא בסי' קיא אות ז'], כתב דאפשר לומר דרש"י ס"ל דדוקא מניק מתנות כהונה או אכלן פטור, אבל במכרן לאחר כיון שהן בעין חייב ליתנן לכהן. ועי' בהערה כ"ב.

בב' במקור חיים בדיני בדיקה ובטול שבריש סי' תל"א אות ג' כתב בטעם שאינו יכול לקדש בטוה"ג למ"ד טוה"ג אינה ממון, דאף דודאי דטוה"ג שוה כסף הוא, כמבואר בערכין כ"ה וכ"ס שיכול להקדיש ולהתרים הטוה"ג שיש לו בקדשים, ולא שייך לומר בדבר שיש לו שומא וכל העולם נותנים עבדו סך הרבה, שאינו ממון, מ"מ ס"ל שאין הטוה"ג חשובה ממון וקנין בגוף החפץ, רק זכות מבחוצ הוא דוכי ליה רחמנא, ואינו יכול להקנות הטוה"ג במשיכת החפץ, (וכמ"ש הפניני בטעם שאינו יכול להקנות משכון במשיכת החפץ, אי לאו דגלי רחמנא, משום דכיון שאין לו בגוף החפץ אלא שעבוד אינו יכול להקנותו במשיכתו). וכ"כ ביד דוד רצ"ג ח"ב סי' ע"ג. ובעי"ז כתב ביד דוד (פסקי הלכות) ח"ב דף ו' סוף ע"ב.

מיהו עי' במתנה אפרים הל' טוה"ג סי' א' ד"ה הן, שכתב שאי אפשר

י"ט עי' בהמקנה קדושין י"ח ב', דאחר שהביא מהריטב"א דאע"ג דחסה אחת פוטרת את הכרי מדין טבל, מ"מ לענין נתינה לכהן בעינן דבר חשוב כמו בראשית הגז, כתב דלפי"ז י"ל נמי איפכא, דאע"ג שיכול לעשות כל גרנו תרומה כשמשייר שיריים ניכרים כדאיתא בתרומות פ"ד מ"ה, מ"מ א"צ ליתן לכהן אלא שיעור נתינה מן התורה, ויתר התרומה היא שלו למכרה לכהנים, ויכול לקדש אשה במותר התרומה, וכ"ס אם אמר לכהן בתחילה ההפך, אני מפרש תרומה יותר [על מנת] ליתן לך כדי שתתקדש בתך לי, מקודשת אף בתרומה עצמה כו', ועדיין צ"ע בדין זה.

כ' ובקרבן נתנאל סו"ב דקדושין סוף אות ו' כתב דמחלוקת דלהלן נפק"מ גם לענין כשקידש במעות מעשר או במעות שהפרישן לצדקה ליתנן לעניים. ועי' להלן הערה ל"א, לענין טוה"ג ומתנות כהונה.

כא' עי' בעונג יו"ט סי' קל"ה שכתב דהרמב"ם הג"ל ס"ל, דגבי קדושין בעינן שיהיה הכסף של המקדש ויהא לו בו קנין גמור, ולא סגי במה שיש לה בו קנין גמור, דאל"כ קשה דהלא הרמב"ם בפ"ס דבכורים הל' י"ד כתב דכשמכר ישראל מתנות כהונה אינו חייב לשלם מפני שהוא ממון שאין לו תובענים, והקונה אותן אע"פ שאינו רשאי ה"ז מותר לאכלן מפני שמתנות כהונה נגזלות כו', ולא דוקא במתנות כהונה הדין כן, אלא ה"ה בתרומות שהפרישן ולא באו ליד כהן כו', וא"כ למה פסק באן שישאל שקידש בתרומה שהפריש מגרנו אינה מקודשת, הלא היא רשאית לאכלה נ"ל במתנות כהונה, ובתרומה רשאית למכרה], ושלח הו אחר הקדושין, דהלא ודאי מירי שידעה שזהו תרומה ונתקדשה בה מדעתה כו' [כמובא להלן אות י"א]. וא"כ אמאי אינה מקודשת, הא ממון נתן לה, דבהני קדושין קנתה הפירות להיות שלה, ואילו נטלתם בעצמה בלא קדושין היתה צריכה להחזיר כדאמרין בחולין קל"ד א' שבשקל לעצמו נותנן לכהן כו', ואף שיש לדחות שהרמב"ם

אוצר

סיק קב אות ח

הפוסקים

ומירלו שהמנהג מירי כשנפלו לו טבולים מצית אבי אמו כהן כו', וסלקא שמעתיא כן בגא' ואחר שכתב שיש חולקים על הרמב"ם [עיי' להלן בסמוך], סיים גזע הרמב"ם נראה עיקר. וכתב בהעמק שאלה לשאלות פ' קרח אות י"ח, שהרמב"ם בחר רישיה אולי, הוא הרי"ף, וכמ"ש הכ"מ פ"ו דנדרים ה"י"א בשם ר"מ המעיל דנראה שהרי"ף נפ"ג דפסחים גבי המפרש חלה בטומאה דיו"ט, פסק שטוב"י אינה ממון מה. גם בחוס' ר"י זקן בקדושין י"ח א' כתב דמסתברא דהלכתא כעולא דאמר טוב"י אינה ממון. ובש"ך חו"מ המוצא להלן אות ט', כתב דגם מהר"ם בר צרוך סובר בהרמב"ם. וציד דוד (פסקי הלכות) פ"ה דלישות אות פ' פ"א כתב שגם הבעטור סובר כן, דמכיון דסובר בזה קנין וצלות שכירות דטוב"י אינה ממון לענין להקנותה אגב קרקע, א"כ כל שכן שאינה ממון אליבא לענין קדושין, דהרי אפילו עולא דס"ל שטוב"י הוה ממון לענין להקנותה אגב קרקע כמבואר בנ"מ י"א א', סובר בקדושין י"ח א' דלענין קדושין אינה ממון מה.

וכתב בשאלת שלום לשאלות פ' קרח אות קי"ד, דאליבא דהרמב"ם ה"ל יוצא ליוצא דגם בזמנו כשקידש ישראל בתרומות ומעשרות שהפריש מכריו אינה מקודשת, דהרי לדעת כמה פוסקים בטו"ש י"ד ס' ג"ל נוכחים תרומות ומעשרות בארץ מדאורייתא [אפילו בזכ"ז], ואפילו אם אינו אלא מדרבנן שגריף ליתן תרומה ומעשרות לכהן [וללוי, מ"מ] כיון דטובת הגאח אינה

[ועיי' להלן אות י' שדנו בהא דאמרינן, בדעה זו, שהמקדש בתרומות ומעשרות כהונה אינה מקודשת, אם כינוי דווקא בישראליות, או דוקא בכהנה, או שאין חילוק בין זל"ז].

אולם בחדושי הרמב"ן והרשב"א (ה) ובר"ן (ט) בקדושין י"ח ב' הביאו בשם הר"ם, דאפי"ג דאיכא שמעתיא דסלקן דטובת הגאח אינה ממון, קי"ל דממון היא, דהכי אסיק רבא בנדרים דף פ"ה א' למחני דכהנים ולויים נהנים לי כו' דטובת הגאח ממון ה'. גם בחדושי הריטב"א בקדושין שם הביא מהר"ם דאפי"ג דאסקין הכא דלכו"ט טוב"י אינה ממון, אן כרצא קי"ל שהוא בתרא דאסיק במס' נדרים שטוב"י ממון, וכן פסק רבינו הרמב"ן, הלכך לרצא מתני' [דקדושין] אחי' כפשוטא [שהישראל קידש] בתרומות ומעשרות שלו. וכתב בש"ך בחו"מ ס' ש"ג סק"א ד"כ כתב, דמשמע בר"ן שם שמסכים לר"ם דטוב"י הוה ממון, וכ"מ בריטב"א

בהנאה מדרבנן, אמרינן דלהקל לא אמרו, אבל גבי בכור כיון שאמרו חכמים שצריך ליתנו לכהן, א"כ הפקיעו בזה וכות הבעלים ממנו.

(כז) יש להעיר, שבטור ושי"ע שם מובאת גם דעת רש"י שאינו נוהגת בחו"ל, וסיימו שכן נהגו. והנה בבית הלל שם סקי' כתב דאף בא"י אין נוהגים עכשו במתנות. אולם בפרי חדש בקי"א השיג עליו, וכתב שהעדים שהעידו כך לפניו טעו כו', ומעשים בכל יום שנותנים המתנות [לכהן] וכבר זכינו לקיים מצוה זו כחוקה. ועיי' במנחת חנוך סוף מצוה תקי"ז שכתב דלשיטת הרמב"ם דבה"ז אין תרומות ומעשרות מהתורה אף בא"י, א"כ להפוסקים דמתנות אינן נוהגות בחו"ל והטעם הוא דליטנן מתרומה, א"כ בזה"ז אף בא"י אין מתנות נוהגות מהתורה.

(כח) גם בשו"ת הרשב"א ס' תקס"ג, כשדן לענין אם הוי נוגע בעדות משום טובת הגאח, כתב דקי"ל שטוה"ג ממון, וכמו שפסק ר"ח. (כט) עיי' לעיל בהערה כג.

(ל) ובאר בשו"ת מהר"ם ח"ב י"ד ס' ה' ד"ה ובספק דאפי"ג דרבא נופיה אמר בב"מ י"א ע"ב שטוה"ג אינה ממון לקנותה בחליפין ועיי' קרקע. היינו דלענין קנין אינה חשובה ממון משום דלית בה משא, משא"כ לענין נדרים וקדושין חשובה ממון משום דאהנאה קפדינן, ודאי נמי הגאח היא וכע"ז כתב גם בחח"מ ס' צ"ז ד"ה ואפי"ג. [גם בשט"מ בב"מ שם כתב במש"כ רבא דטוה"ג אינה ממון, דאפילו חינא דטוה"ג ממון, מ"מ אינה ממון חשוב להקנותה ע"י חליפין]. ועיי' מש"כ בזה במחנה אפרים הל' טוה"ג ס' א', ובביאור הגר"א ח"מ ס' פ"ז ס"ק קי"ב, ובמהר"ץ חיות נדרים דף פ"ה א', ובמלא הרוצים ערך טוה"ג אית י"א, ובשדי חמד מערכת ט' כלל כ"ד.

ובתפארת נחם פ"ה דאישות הל' ו' אות א', אחר שהביא מהב"מ (המובא להלן אות ט' בדיה הש"ך) דהרמב"ם שפסק דטוה"ג אינה ממון ס"ל דליכא להוכיח מדברי רבא הנ"ל דטוה"ג הוי ממון, משום ד"ל שאני נדרים כיון דקי"ל שבמודר הגאח אפילו ויתור אמר, כתב שהר"ם שהוכיח מדברי רבא דטוה"ג הוי ממון, אויל לשיטתו שפסק דויתור מותר במודר הגאח, כמובא בר"ן בנדרים ל"ג א', וא"כ ליכא לפרושי שנינו דרבא כי אם למיד דטוה"ג הוי ממון, ולכן כתב הר"ם ולא קי"ל כשמעתא דקדושין. וכ"כ במלא הרוצים ערך טובת הגאח אית י"א. ועיי' מש"כ בקרבן נתנאל סוף"ב דקדושין אות ו'. [ועיי' להלן בקטע 'בדעת הרא"ש יתטורי', שיש שר"ל דגם להר"ם אינו מקודשת בטוה"ג, ולא קאמר שטוה"ג הוי ממון אלא לענין נדרים].

לומר דטעם מיד שאינה מקודשת בטוה"ג הוא משום שאינו יכול להקנות לה את הטוה"ג, והלא מצאנו ברש"י בקדושין י"ח א' שירש יורשה להטוה"ג. וגם הש"ך חו"מ ס' רע"ז סקי' כתב שאם הוא בידו יכול ליתנו וזכה המקבל בטובת הגאח כו', ועכ"ל דה"ס דמיד שאינה מקודשת, משום שבשעת קדושין לא מטיא לה עדיין שום הגאח, ולא דמי לתן מנה לפלוני ואקדש אני לך דמקודשת בטוה"ג שיש לה באותה מתנה [וכדאיתא בס' כ"ס סעיף ב']. והתם בשעת הקדושין יש לה טוה"ג ונהגית כבר, משא"כ הכא במאי תקדש. ונפי"ג בקי"א שבט"ס מקור חיים שכתב, בסוף אות ה', שדברי המקור חיים הנ"ל קשים קצת ממש"כ הרשב"א בקדושין י"ח א', גבי המקדש באמר מרה ובמי חטאת מקודשת, דאפי"ג דהני איסורי הגאח ניהו, הא אוקימנא בגמ' שמקודשת משום דאית ליה כזו הגאח דשכר הבאה ומלוי כו', ואף היא נוטלת פרוטה ממי שצריך להו כו', והלא שכר הבאה ומלוי שתקבל הוי ג"כ רק זכיה מבחורין. ועיי' מש"כ בזה בתפארת נחם פ"ה דאישות הל' ו' אות ג' ה' ו' י"ג, ובדברי נחמיה חזיון ס' י"א דף כ'. ועיי' בהערה כ"א.

(כג) ומש"כ הר"ן בפ"ג דפסחים, בסוגיא דף מ"ה, דאסקין בפ"ב דקדושין דטוה"ג ממון, תמה עליו בשאלת שלום לשאלות פ' קרח אות קי"ד, והלא נהפוך הוא, דשמעתא דקדושין סלקא דטוה"ג אינה ממון, ונדחק בזה. ונראה פשוט דמש"כ הר"ן, דאסקין"ן כחנתו למש"כ בסוגיא דקדושין בשם הר"ם דקי"ל דטוה"ג ממון כדאסיק רבא בנדרים דף פ"ה א'.

(כד) ובשאלת שלום לשאלות שם תמה על ר"מ המעיל, וכתב דמהר"ף שם אין הוכחה שכן דעתו. ועיי' בהעמק שאלה מה שיישב דבריו. ועיי' בביאור הגר"א לט"ד ס' רכ"ז סקי' מה שתקשה על הרי"ף הנ"ל, והלא ברי"ף בפ"ג דב"מ מוכח דס"ל דטוה"ג הוי ממון. ועיי' בהנהגות יד אברהם מה שיישב זאת. (כה) מיהו עיי' במהר"ם המובא בהערה ל', שכתב (עפ"י דברי רבא) להופך, דאפי"ג דטוה"ג אינה ממון לענין קנין אגב, מ"מ לענין קדושין הוה ממון.

(כו) בס"ק ק"ט מובאת מחלוקת הפוסקים בענין זה.

ועיי' בתוספות חיים המובא לעיל אות ו' דכשדן לענין ישראל שקידש בבכור בזה"ז, כתב בסוף דבריו, ש"ל דאפילו אם נימא דבה"ז אין בכור נוהג אלא מדרבנן, מ"מ אינה מקודשת אפילו אם נימא דהמקדש באיטוה"ג דרבנן מקדשת, משום דיש לחלק, דשאני התם כיון דש"ל הוא, ורק שאסיר

אוצר

סי' קכג אות ח

הפוסקים

פי' נראה לרצו' הוא ממון, אלא אפשר ג' שבמזמור החמירו [משום] שאף היותו אסור בו, ומי' גדולי הדורות חוששים לה ומפקקים לומר שהמקדש בתרומות חלה מקודשת מספק, ולאו לחש, ואף בשאלותיו פ' קרח דה' נאמר בהדיא שטובי' ממון.

בדעת הרא"ש והמור. הרא"ש בקדושין סופ"כ הביא דברי ר"ח כ"ל, וסיים, וכן הלכה. וכתב בתפארת שמואל אות א' שהטור שכתב צו"ד סי' ש"א [שצלקה כהן מהנותיו שלא מדעת בעליהן זכה בהן משום] דטובי' אינה ממון, שכן צודאי מה שכתב הרא"ש כאן. אבל בקרבן נתנאל שם אות ז' כתב שהטור כ"ל נראה שלא גרס ברא"ש, וכן הלכה, וכן נראה ממשי' בקצור פסקי הרא"ש כאן, „הלכתא טובי' אינה ממון והמקדש זה אינה מקודשת“. ובקרבן נתנאל בפסחים פ"ג אות ז' כתב, שגם מדברי הרא"ש שם מוכח דמשי' הרא"ש כאן, „וכן הלכה“, הוא ט"ס. גם הש"ך בחו"מ סי' ש"ג סק"א ד"כ כתב, מסיק דנראה יותר דזה [משי' הרא"ש שם הרא"ש] אינו מדברי הרא"ש, אלא אינה תלמוד הוסיפו בסוף הפרק אחר דברי הרא"ש, או שהטור הבין דמשי' הרא"ש שם ר"ח, ר"ל דלפי' דקו"ל בעלמא דטובי' אינה ממון, קיי"ל בנדרים דממון הוא [בנדרים שאנו כיון דאפילו ויתור אסור במזמור הנהא כו'. מדברי הש"ך שם לעיל], ואפי' דלשון הרא"ש לא משמע כן, מי' אפשר שהטור הבין כן דה'. ובשני חמד בקו"ט בכללים מערכת ט' כלל כ"ד, ד"ה ומה שתמה, הביא שהמחנה אפרים ב"י טובי' ריש סי' א' והפורה יוסף (למכרי' אלפאנדארי) חו"ד סי' א' דף ד' פור ג' כתבו בפשיטות שהרא"ש בסופ"כ קדושין

צריע"א בקדושין שם. [וכ"כ הריטב"א להדיא בנדרים דפ"ג ז', גבי המצב דקונס כהנים כו', וקו"ל כנ"ל, וכדכתיבנא במ"ס קדושין]. וכ"כ בפרי חדש יו"ד סי' ס"א סקמ"ז שכן דעת הרא"ש והר"ן, ושכן דעת הרמב"ן והריטב"א, וכמ"ש בב"י בחו"מ סי' ל"ז [בשם המצב הריטב"א, שהר"ח והרמב"ן פסקו דטובי' הוא ממון]. גם ציד דוד (פסקי הלכות) ח"ב פי' דאישות אות פ"א כתב דכנראה שהרמב"ן והר"ן מסכימים להר"ח דטובי' הוא ממון אף לענין קדושין. ועי' באו"ז הגדול בפסקי צ"מ דף י"א ז', שכתב דקיי"ל דבין לענין קידושין ונדר ובין לענין לקנות בחליפין, טובי' הוא ממון.

גם רבינו ירוחם בנתיב כ"ב סוף ח"א כתב שהמקדש בתרומות ומעשרות ומתנות כהונה מקודשת אפילו הוא ישראל, דטובי' ממון, פי' כי הישראל יכול ליתנם לכל כהן שירצה ויתן לו שום אדם דבר ידוע שיחן אותם לפלוני כהן, וזה נקרא טובי' (א) והיו ממון לקדש בו אשה, כי בלוחות [הבדורים] היה לו למקדש הזה הטובי', וגם הוא זכא בלוחות טובי', שאריכה ליתנם לכהן, גשט (כפ' האיש מקדש), וכן פרי"ח דטובי' ממון. וסיים, וכתב הרמ"ה שאסור לקדש בזה לכתחלה (ב).

ועי' במאורי לקדושין י"ב ז' עמוד רס"א, דאחר שכתב שבגמ' העמידו דמחני' מיירי כו', דאילו בתרומות ומעשרות שחריס מגרנו אינה מקודשת שטובי' אינה ממון, וכן פסקוה רוב פוסקים, סיים, אלא שיש מפקקים זה. וכ"כ שם בדנ"ח א' עמוד רע"ו, כבר ביארנו במשנתנו שטובי' אינה ממון כו', ומי' בנדרים דף

(לב) אולי טעמו הוא, משום שחורש למיד טוה"ג אינה ממון, או משום דמפסיד עי"ז את מצות הנתינה לכהן. ועי' בנתיבות המשפט חו"מ סי' רפ"ג סק"ח שכתב בתו"ד, שיכול לקדש אשה בתרומה בטוה"ג שיש לו בה [למיד טוה"ג הוי ממון], ושמוזה מוכח שאין עליו חיוב נתינה לכהן, [כנראה דר"ל, דמצות הנתינה היא רק שיוציא התרומה קרשותו]. והרגיל חר"ל, בהמאסף שנה י"ג סי' ע"ז אות ל"ה, כתב שדבריו צ"ע, משום דמכיון שהיא נותנת לכהן, הו"ל כנתן הוא, דהוא מקיים מצות נתינה ע"י שלוחו.

(ג) יש להעיר שבנדרים שם (במשנה שבדף פ"ג ב') כתב המאירי כן בפשיטות.

(ד) השאלות הג"ל מובא באות י', ע"ש מה שנחלקו הפוסקים, אם

לדעת דוקא כהנת מקודשת משום דטוה"ג ממון, אבל ישראלית אינה מקודשת אפילו למיד דטוה"ג ממון, או דכהנת וישראלית דינן שוה בזה, או לאידך

ניסא, דישראלית מקודשת אפילו למיד דטוה"ג אינה ממון.

(ה) ועי' בעי"ז בכה"ג הגה"ט אות פ"ז, דאחר שהביא דברי הרא"ש בשם ר"ח, ציין למשי' בהגה"ט יו"ד סי' ש"א דאפילו לדעת ר"ח אינה

מקודשת [בטוה"ג]. והוא בשירי כנה"ג שם אות מ"ג, שכתב שם, דלפי משי' הטור שם דטוה"ג אינה ממון, לפי' ישראל המקדש בתרומות ומעשרות אינה

מקודשת, וכמ"ש בקצור פסקי הרא"ש סופ"כ דקדושין כו', והמדקדק בדברי

ר"ח [כפ"י] שהובאו ברא"ש שם יראה דאם דעתו היא דעולא ורבא פליגי,

הליל כלשון הזה, אפי' דעולא ס"ל דטוה"ג אינה ממון אגן קיי"ל כרבא.

ועוד דאחר שכתב דקיי"ל דממון הוא דהכי אסיק רבא, הרי מה שתור וכתב

„ומילתא דרבא עיקר“ הוא שפת יתר, לכן נראה דגם ר"ח ס"ל דעולא ורבא

סברי דטוה"ג אינה ממון בעלמא, ובני מודר הנאה הוי ממון כו', והכי פירושא

של דברי ר"ח, אפי' דסלקא שמעתתא דטוה"ג אינה ממון לגבי קדושין, קיי"ל

דטוה"ג היא ממון לגבי נדרים, ומילתא דרבא עיקר, לאו למימרא דמילתא

דרבא עיקר לגבי עולא, דהא לא פליגי, אלא מילתא דרבא עיקר לגבי רב

הושעיא דמוקי מחני' בנדרים כתנאי, הן אמת ולפירוש זה סתם ר"ח דבריו

יותר מדאי, וצ"ע, אבל בישא ברכה (על רי"ו) דע"א א' כתב דדקדוק הכנה"ג

מדברי ר"ח אינו דקדוק כלל כו', ובחורשי הריטב"א [המאבא לעיל גדיה

(א) גם מהר"ט אלגזי בקונ' טוה"ג שבנאות יעקב סי' ד', אחר שכתב

ולכאורה נראה דמיד דטוה"ג הוי ממון, טעמו הוא דמכיון שהתורה נתנה

רשות וכן לבעלים ליתן המתנות לכל כהן שירצה ואין הכהן רשאי ליתן

שלא מדעת הבעלים, שפיר חשיב ממון גמור, דאפי' שאין ביד הבעלים לקחת

שום ממון בעבורן אלא ע"י דיבור אחרים, דמצי ישראל תברו לומר לו הילך

סלע זה ותן המתנות לבן בתי כהן, אבל הבעלים עצמם אינם יכולים למתור

אונזי לומר תן לי זווי ואתן המתנות לך או לבן בתך כהן, כמבואר ברמב"ם

פ"ב דתרומות, מי' מה שהכהן המקבל מחזיק לו טובה חשיב ממון, סיים,

אולם ממש"כ הירושלמי פ"ב דקדושין הל' ט' על מחני' דהמקדש בתרומות

ובמעשרות ובמתנות כהונה, ר' יוסי בן חנינה אמר נותן אדם מעשרותיו

בטוה"ג ור' יוחנן אמר אין אדם נותן מעשרותיו בטוה"ג, נראה דמיד דטוה"ג

הוי ממון, היינו משום דס"ל דמצי לקחת זווי מישראל תברו כדי ליתן

המתנות לבן בתו כהן, אבל לכונ' אין סברא לומר דחשיב ממון מפני טוה"ג

שיש לו ליתן לכל כהן שירצה והכהן מחזיק לו טובה כו', ויש לתמוה ע"ז,

דאי' איך מצינו למימר בקדושין ג"ה א', דמחני' דהמקדש בתרומות ובמעשרות

ובמתנות מקודשת הוא מסעם דטוה"ג הוי ממון, הלא במתנות שהן זורע

ולחיים וקייב ובכור לא מצי ישראל לקחת זווי ליתן לבן בתו כהן, כמבואר

בבכורות כ"ז א' בהדיא, וא"כ כיון דרבנן גזרו בהן שלא לקחת זווי, הרי

אין כאן דררא דממונא לקדש בו כו', ונראה שהרמב"ם שכתב בפ"ב דתרומות

הל' ב' רשאי ישראל לומר לישראל אחר הא לך סלע זו ותן תרומה או בכור

או שאר מתנות לפלוני הכהן בן בתי, דהא הסוגיא דבכורות הג"ל מקמי

מתני' דעריכין כ"ח ב' דנראה משם בהדיא דאפילו בבכור יכול לקחת זווי,

ומקמי סוגיא דקדושין הג"ל, [יש להעיר, דבכר תמה הטור ביו"ד סי' ש"א

על מה שפסק הרמב"ם דלא כהסוגיא דבכורות, ועי' בב"י, וברדב"ז, ובפרי"ח

ביו"ד סי' ט"א סקמ"ג, מה שישבו דעת הרמב"ם, ועי' מה שהוסיף בזה

מהר"ט אלגזי בפ"ד דבכורות אות מ"ב]. וכן מבואר במתחא אפרים הל'

טוה"ג סי' א' ד"ה איברא, ועי' מש"כ בזה בתשובה מאהבה רוס"י צ"ט,

ובסעם המלך לשעה"מ פ"ה דאישות הל' ו', ובקור"א שבט"ס מקור חיים ומגן

האלף אות ג' ד"ה בתא.

אוצר

סיק קב אות ח-ס

הפוסקים

ממנו, כיון שלא השיג עליו, מיחו ע"י נמחנה אפרים ב' טובי
סי' א', לאחר שהביא מהרמב"ם פ"ב דתרומוס ב' ע"י שטובי
אינה ממנו, וכחז' לנכחורה נראה שגם הראב"ד ס"ל כן [מדלא
השיג עליו], סיים, חמס מדברי הראב"ד פ"ו דמעשר ב' ע"י
נראה דס"ל שטובי"י הוי ממנו, ולי"ע ובש"י חמד קונט' הכללים
מערכת נ' כלל כ"ב, הביא שגם במקנה אברהם מהדו"צ אות קפ"ב
כתב כן בדעת הראב"ד פ"ו דמעשר. ועי' בשד"ח שם סוף כלל כ"ד.

פ. דעות האחרונים. הש"ך בחו"מ סי' ש"ג סק"א, ד"ה כתב,
אחר שהביא מהרמב"ם [הג"ל בלוח ח'] ומשי' **דגניבה** ה"ה דטובי"י אינה ממנו, כתב, דאף שהרי"ח והרמב"ן
והרענ"א והר"ן חולקים ע"ז [כמוצא שם] ומשום דרצח שהוא
בתרא ס"ל בנדרים דף פ"ה דטובי"י ממנו, ובדקתני נמחנה הכס
קונס כהנים אלו ולויים אלו נהגים לי יטלו אחריס אצל בני לא,
ולפי"ז היה קשה [לנכחורה] על הרמב"ם דברי גס הוא פסק בפ"ז
דנדרים ה"ה א' כמחני' דנדרים, [א"כ איך פסק דטובי"י אינה
ממנו], מ"מ נראה דדעת הרמב"ם עיקר, למכיון דסתמא דהש"ס
סופ"ב דקדושין סלקא צהכי דכו"ע סב"י טובי"י אינה ממנו,
נקטין כסתמא דהש"ס דלוינה בתראי עפי מרצח, ובצ"כ ל"ל
דסתמא דהש"ס ס"ל דשאיני הכס בנדרים וכמו שאכתוב לקמן,
דל"כ חקשי דמחני' דנדרים אחיה ולא כמאן, ועוד נראה דגם
רצח ס"ל טובי"י אינה ממנו כו', אלא דס"ל דמחני' דנדרים כו"ס
מודים מטעם דנדרים שאני, כיון דאפילו ויתור אסור צמוד
בגאח [כדאיתא בנדרים ל"ב ב' וצ"כ דהרמב"ם פ"ו דנדרים ב"ג],
וכן מחמירין בנדרים צלמא עוצה, וכ"כ הכ"מ (ה) בפ"ז דנדרים
שם

הגה"ס אות מ"ג כתב שחילוק הישי"ש הוא יותר נכון. גם בתפארת שמואל
סופ"ב דקדושין אות א' כתב כהשי"ש. וכע"ז כתב במחנה אפרים ה"י
טוה"ג סי' א', ובמרת יוסף בנדרים פ"ה א', ובש"י חמד שם ד"ה ובהנהגות.
ובביאור הגר"א, אף שביד סי' רכ"ז סק"ד כתב בטעם הרמב"ם פ"ו דנדרים
כה"כ, מ"מ בחו"מ סי' פ"ו ס"ק ק"ב כתב באופן אחר, שהרמב"ם ס"ל
דבא גמי ס"ל דטוה"ג אינה ממנו, אלא דאחי משום הואיל נראי בעי איתשיל
עלה ממנה הוא [כדאמרין בפסחים מ"ב ב' גבי חמץ, דכו"ע סב"י טוה"ג
אינה ממנו אלא בהואיל קמילג, וכמו שפסק הרמב"ם שם כ"ר'א דאמרין
הואיל, משא"כ בקדושין [פסק הרמב"ם שאינה מקודשת, משום דבקדושין לא
אמרין הואיל] כדאמרין בכתובות ע"ב ב' המקדש את האשה על מנת שאין
עליה נזרים ונמצא עליה נזרים אינה מקודשת. וכ"כ בשו"ע שפחות לקדושין
נ"ח ב' ובהעמק שאלה לפ' קרח שאילתא קל"ב אות י"ה. ובש"י מהר"א
ענין סי' א', ד"ה ונהג הרמב"ם, כתב שהרמב"ם מחלק בין היכא שאצל
המקבל גמי אין בו אלא טוה"ג, דטוה"ג כו' לאו ממנו היא, ובין היכא שאצל
המקבל הוא ממנו גמור וגם אצל הנותן הוא שוה לפי טוה"ג שבו, דטוה"ג
כו' הוי ממנו, דמכיון דלדידה גמי איתא זכותא בגדיה ולא היה הפקר ואצל
המקבל הוי ממנו גמור, לא גרע משאר ממנו, לפי"ז עלו יפה מה שפסק
הרמב"ם שבישראל המקדש בתרומות ומעשרות איה מקודשת, וכן מה שפסק
בפ"ב דגניבה ה"ה ה' שבנוגד תרומה מבגדילי הישראלים אינו משלם תשלומי
כפל, למכיון שאין התרומה נשארת ביד המקבל שיערה אצלו ממנו, דהרי צריך
ליתנה לכהן, לא הוי ממנו, משא"כ כשאמר קונס כהנים אלו נהגים לי, מכיון
שנשארת התרומה בידם ויהיה אצלם ממנו, טוה"ג כו' הוי ממנו. וכע"ז
כתב בהנהגות הרש"ש המובא להלן בהערה מ"ד. ועי' ש"כ ב"ש ב"ש דעת
הרמב"ם בתפארת מנחם פ"ה דאישות ה"י ו' אות י"ה. ובגן נעול כהנר ב'
פרח כ"ב. ועי' בביאור הגר"א ליו"ד הג"ל, שכתב דעדין צ"ע כמה שפסק
הרמב"ם [פ"א דמעי"ש ה"י י"א] כתיבוצא קמא דב"מ י"א ב' מטלטלי אגב
מקרקעי הקנה להם, דמוכח מזה דטוה"ג הוי ממנו, דזה סותר דברי עצמו שפסק
בפ"ה דאישות ופ"ב דגניבה דטוה"ג אינה ממנו. ועי' ביד אברהם שבגליון

דקדושין פ"ל דטובי"י הוי ממנו (ו), ותמה עליהם שלא הביעו
צקור פסקי הרא"ש שם, וגם לא זכרו דברי הטור והש"ך הג"ל,
גם הפרי חדש צו"ד סי' ס"א סקמ"ז, אף שכתב שהרא"ש פוסק
דטובי"י ממנו, ותמה על הטור צו"ד ובקצור פסקי הרא"ש שפסק
כהרמב"ם דטובי"י אינה ממנו ולא השגיח בדברי הרא"ש, מ"מ
בסוף דבריו כתב שמהלך שהש"ך חמס על הטור ואעפ"כ פסק שאינה
ממנו, וסיים הפרי"ח, שכן ראוי להורות, ואף שלא הביא מש"כ
הש"ך הג"ל ליישב דברי הטור, מ"מ מכיון שהזכיר דברי הש"ך
ולא חלק עליו, צודאי גם דעתו מסכמת כן שאין ליחס שהרא"ש
פוסק דטובי"י ממנו, וגם צקן חורב בנדרים דפ"ד ב', אף שבתחילה
יחס לרא"ש דנקיט דטובי"י ממנו, וגם ונתן עפ"י, מ"מ בסוף
דבריו בסוד"כ ולדודי, לין למש"כ הש"ך דהרא"ש לא ס"ל כהרי"ח (ו).

בדעת רש"י. כתב בתפארת מנחם פ"ה דאישות ה"י ו' אות
ב', דמדברי רש"י צסוכה ל"ה ב' נראה לנכחורה דקאי צשיטת
הרמב"ם דטובי"י אינה ממנו, דגבי מה דאמרין הכס שאתרוג של
חרומה טכורה יש צו לין ממנו, כתב, כהן מקדש זה את האשה,
וישראל נמי חס נתנה לו הכהן מקדש זה את האשה, ומשמע להדיא
דדוקא חס נתנה לו הכהן, אצל אינו יכול לקדש בתרומה שהפריס
נגרנו, דטובי"י אינה ממנו, אולם באמת אינה ראויה, משום דרש"י קאי
הכס אליבא דרב אפי' דס"ל דבעינן צאתרוג דין ממנו, ומצוה
בקדושין נ"ח ד"י אפי' ס"ל דטובי"י אינה ממנו, ולכן הוכיח רש"י
לפרש כן אליבא דר', אצל להדיא אפשר סובר רש"י כשיטת ר"ח
דטובי"י ממנו משום מילתא דרצח בנדרים.

בדעת הראב"ד. צמנעא חייא סי' ז' כתב דנכחורה שגם הראב"ד
סובר כמ"ס הרמב"ם צפ"ה דאישות ה"י ו' שטובי"י אינה

אולם, מבואר בהדיא דהר"ח סובר דרבא מליג על עולא, וכן מבואר בדברי
רכינו ירוחם [המובאים בדין גמ]. וכן תפסו בפשיטות עוד פוסקים המבוארים
באות זה ובאות סי'.

(ו) ויש להוסיף שגם במעשה חייא סי' ז', ובקצוה"ח סי' ע"ה סק"א
ד"ה ולפי, וביד דוד (פסקי הלכות) פ"ה דאישות אות פ"א, כתבו בפשיטות
דהרא"ש ס"ל דטוה"ג הוי ממנו כמ"ס בפ"ב דקדושין.

(ז) ועי' בתפארת מנחם פ"ה דאישות ה"י ו' אות א' שכתב ד"ל שהטור
סובר שהרא"ש לא ס"ל כהרי"ח, משום דכל חיליה דהרי"ח הוא מדברי רבא
בנדרים, וי"ל דהרי"ח או"ל בזה לשיטתו דס"ל ויתור מותר צמוד הנאה כו'
[כמובא לעיל הערה ל'], אבל אליבא דהרא"ש פ"ד דנדרים סי' א' והטור ביו"ד
סי' רכ"א שפסקו דויתור אסור צמוד הנאה, לא מוכח מדבא דטוה"ג הוי
ממנו, משום ד"ל דנדרים שאני כיון שאפילו ויתור אסור בהם, וממלא אין
לזוז מסתמא דשמעתא דקדושין שטוה"ג אינה ממנו ואינה מקודשת מיהו
ע"י בקרבן נתנאל סופ"ב דקדושין אות ו', שכתב דהרא"ש שפסק דאפילו
ויתור אסור צמוד הנאה, צ"ל שגם בשמעטא דנדרים דמסיק רבא [להדיא]
שטוה"ג הוי ממנו.

(ח) ובלב"ח פ"ה דאישות ה"י ו' הביא מהב"ח הג"ל, והוסיף, דהרמב"ם
הוצרך לחלק כן כי היכי ולא תקשי הלכתא אהלכתא, דק"ל כעולא, והתם
בנדרים הוי סתם משנה. גם בתוס' ר"י הוקן בקדושין נ"ח א', אחר שכתב
דמסתברא דהלכתא כעולא, הוסיף דאע"פ דאמר רבא בפ' בתרא דנדרים דטוה"ג
ממנו, לא מליג אדעולא, דהתם אידי' צמוד דאפילו ויתור אסור בו באלו
[אולי צ"ל: כאלו] הויתור הוא ממנו גמור, אבל עולא מיר' דבר צריך
ממנו כגון קידושי אשה [לכן אמר] שטוה"ג אינה ממנו. ועמשי"כ בזה בטעם
המלך לשעה"מ פ"ה דאישות ה"י ו' ד"ה ודאיתא, ובדרך המלך (להר"י בן
רבי) פ"ג דמכירה ה"י י"ה. ועי' כ"מ בנדרים שם בשם ר"מ המעילי עוד
חילוק למה לענין מורד הנאה שאני. ועי' בש"י חמד קונט' הכללים מערכת ט'
כלל כ"ד ד"ה ולענין, שהאידך לכא דבריו. ובשי"ש ב"ק פ"ט סי' ס"א
המובא להלן בהערה ל"ט חילק באופן אחר ע"ש. ובכ"מ ליו"ד סי' של"א

אוצר

סיק קבא אות ט

הפוסקים

ממנה"ל שפסק בהרמז"ם דטוב"י אינה ממון [ע"י צ"י] צהער
[לע"י], וכתב הש"ך שכן עיקר.

וגם בתפארת שמואל פ"ב דקדושין סי' ל"א אות א' כתב דלענין
פסק הלכה נראה בהרמז"ם פ"ה דאישות דטוב"י אינה
ממון, דסוגיא דקדושין נ"ח מוכחת הכי, ומא דמשמע מרצא נדרים
דף פ"ה דטוב"י ממון, היינו [רק] לענין שלא יעלו בעל כרחו כ"ו.
[וע"י צה"י] בפסקי הלכות המוצא בסמוך.]

אולם בשו"ת הרד"י ח"ג סי' תרמ"ט, לענין ישראל המקדש בחלת
האור, אחר שכתב שיש בזה טוב"י לחת אותה לכהן להסיקה
תחת תכשילו, והביא צ"י דעות הפוסקים במקדש דטוב"י, כתב
שראו להחמיר לחוש לשני הפוסקים, ואם קידשה אחר לריכה גט
משיבס. וכן ביטא ברכה (שעל רי"י) ריש דע"ב מסיק דנראה
שנקדושין אלונין לחומרא צענין טוב"י, וכיו פסק מקדשה, ואם
קידשה דקדושין מאחר לריכה גט. גם בערוך השלחן סעיף ל"ד, אחר
שכתב שהרבה מהגדולים הסכימו בהרמז"ם כדאיתא בש"ך חו"מ
סי' ש"ג [הנ"ל], סיים, שכבר ביאר בערוך השלחן לחו"מ שם סעיף
י"ג, דעכ"פ ספיקא דדינא הוי, משום דמצבורות כ"ז א' מוכח
להדיא דטוב"י הוי ממון.

וביד

(לט) הש"ך כתב עור, שגם היש"ש פ"ט דבי"ק סי' ס"א פסק כרמב"ם
שטוה"י אינה ממון, ודחאי הך נדרים, אלא שחילוקו אינו ברור כ"כ ע"ש.
והנה ביטא ברכה (על רבינו ירוחם) דע"א ד' תמה על הש"ך, וכתב דהש"ך
חשב דמסקנת היש"ש היא בהרמב"ם, כמ"ש היש"ש שם בתחילת דבריו,
[בתחילה תמה על תימנ"ם פ"ה דאישות ממה דמסקנן במס' נדרים דטוה"י
ממון, וכתב דלפי משיב הרמב"ם בפ"ב דתרומות הל' ט"ו דכהן לא יטול
מתנותיו אלא מדעת בעלים, ואם לקחן שלא מדעתם זכה בהן, לפ"ז לא קשה
מיד, דס"ל שאינה ממון לקדש בו אשה או להוציא בדיניהם, אבל מ"מ הוא
ממון לגבי בעלים שלא ליטלו בעל כרחם, ולא גרע מפתות משה פרושה
שאסור ליטול מהם ואינו ממון לכל דבר כ"ו, ולענין פסק הלכה נראה
בהרמב"ם, דהרי [הסוד יו"ד] בס"י של"א כתב ממש כרמב"ם דטוה"י אינה
ממון, ובענין נדרים הביא המשנה כצורתה וכדברי הרמב"ם, אלא כדפירשתי
שאינה ממון לענין קדושין ולהוציא בדיניהם, אבל לענין נדר ולענין גזל שלא
יטלו בעל כרחו הוי ממון, אולם זה אינו, דהלא שם בסוף הסי' מסיק, הלכך
מסקנא דהאי מילתא, טוה"י "חשוב" ממון בין לענין קדושין בין לענין נדרים
כ"ו, א"כ יוצא דמשיב בתחילה, אינו אלא ס"ד שכן היה נראה לפסוק, אבל
מסקנתו היא כמ"ש בסוף, וכן בסו"ב דקדושין הביא היש"ש את דברי ר"ח
שפסק שטוה"י הוי ממון וכתב וכן כתבתי בהגוזל קמא סי' ס"א ע"ש, א"כ
דברי הש"ך נסלא ממנ, וצ"ע, ויש להעיר, דאמנם כן היא הגירסא ביש"ש
ב"ק דפוס ראשון פראג שצ"ה, ופוס ימני תפ"ג ופוס סדילקאב תקצ"ו. וכן
גרס גם בשו"ת כנה"ג ליו"ד סי' של"א הגה"ט אות מ"ג, וע"י בקהלת יעקב
(למחר"י אלב"י) חלק לשון בני אדם סי' תרל"ב, אולם בדפוס שטטין תרכ"א
הגירסא היא: הלכך מסקנא דהאי מילתא טוה"י "לא חשוב" ממון בין לענין
קדושין בין לענין נדרים וכו', וכן גרס בשדי חמד קונט' הכללים מערכת ט'
כלל כ"ד ד"ה ואשר. [ויש להוסיף, שבקיצור שבתחילת סי' ס"א הג"ל כתב
(בכל הדפוסים הנ"ל): דין דטוה"י "לא הוי" ממון בין לענין קדושין בין
לענין להוציא בדיניהם. וע"ש בס"י ל"ה, דמשם ואילך אין הקיצור מהיש"ש
עצמו, אלא מחלמיו דרב אברהם דרוסותיא]. וע"י ביש"ש חולין פ"י סי' ד'
שכתב בתו"ד בזה"ל: דסבירא לן טוה"י אינה ממון וכדברי הרמב"ם שהוא
עיקר כאשר כתבתי בפ' הגוזל סי' ס"א וכו'. גם בס"י ח' שם כתב דק"ל
טוה"י אינה ממון.

(מ) ביטא ברכה (על רבינו ירוחם) דע"א ד' העיר ע"י, דממשיב הרמ"א
ביו"ד סי' ק"ס סעיף כ"ג לענין רבית קצוצה, נראה דס"ל שטוה"י הוי ממון,
וצ"ל דלחומרא באיסורא ס"ל שטוה"י הוי ממון, ונה דוחק.

שם בשם ר"מ המעילי כ"ו ט), וגם הטור צו"ד סי' של"א כתב
שטוה"י אינה ממון, וכ"כ הטור ברמזי פסקי הרא"ש סו"ב דקדושין
דהלכתא טוב"י אינה ממון והמקדש זה אינה מקדשה, ואע"פ
שם לחומרא עליו ממש"כ הרא"ש שם בשם ר"מ שטוה"י הוי ממון,
מ"מ נראה לישב כ"ו [כנ"ל אות ח' צדיה דעת הרא"ש והטור],
וגם במרדכי שצופות [סי' תשס"ז] הביא תשובה מהר"ם בר צרוך
שכתב דנראה [לכאורה דהלכה] שטוה"י אינה ממון כעולה ורז
אסי דפ"ב דקדושין כ"ו, וכן הוא גם בתשובה מהר"ם בר צרוך
שהוציא במרדכי פ"ק דב"מ [סי' רמ"א], וכן נראה דעת הרמ"א
צח"מ סי' ל"ז סעיף ט' וסי' פ"ז סעיף ל"ה וסי' רע"ז סעיף ו' ט),
וכן עיקר.

גם בפרי חדש יו"ד סי' ס"א סקמ"ז כתב דלאוי להורות דטוב"י
אינה ממון, דנראה בהרמז"ם דוקא לענין נדרים פוסק דטוב"י
ממון, אבל בעלמא פוסק דאינה ממון כמבואר בדבריו פ"ב דגניבה
ופ"ה דאישות, והסכים עמו המ"מ, וגם צ"י דתרומות כתב
בהרמז"ם דטוב"י אינה ממון, וגם מהר"ם בתשובותיו סי' רפ"ו
נוטה לפסוק דאינה ממון, וגם הרמ"א צח"מ סי' רע"ז וסי' ר"ג
[סעי' א'] פסק דטוב"י אינה ממון, וגם הש"ך [הנ"ל] הביא

היו"ד שם, שכתב דהמיתה הגר"א תתייבב לפי משיב בח"מ סי' ר"ג סק"א
דטוה"י מקני אגב קרקע אף למ"ד שאינה ממון, וכמו שתירץ בס' אור חדש
בפסחים [מ"ו ב'] וכ"כ במחנה אפרים [הל' טוה"י סי' א'], גם בבני יעקב
דף ג"ט א' כתב דנראה שהרמב"ם ס"ל דהוי דבעלמא טוה"י לא הוי ממון,
מ"מ לענין קנין מהני, דהרי אינו מקנה לו הממון אלא גוף התפץ מקנה לו,
ובגוף התפץ יש ממש, משא"כ לענין קדושין, מכיון שאין לו זכות בגוף
התפץ, אלא בטוה"י, היכי מקדשא דהרי אינו נותן לה כלום, דטוה"י אינה
ממון וכו'. וכ"כ ביד דוד (פסקי הלכות) פ"ה דאישות אות פ' ופ"א. וע"י
משיב בזה בתפארת מנחם פ"ה דאישות הל' ו' אות ז'—ט"ז, ובהעמק שאלה
לפ' קרח שאילתא קליב אות י"ח ע"י צ"י, ובבני יעקב שם הקשה עוד ממשיב
הרמב"ם ס"ד דמעילה הל' ט' אמר כבר זו הקדש, נטלה על מנת להוריש
מעל לפי טובת הנאה שבה, ובפ"ו שם הל' ד' המשאל קרדום של הקדש
הוא מעל לפי טובת הנאה שבו, וקשה לפי מה שפסק בפ"ה דאישות דטוה"י
אינה ממון, א"כ אמאי מעל, הא קי"ל שאין מעילה עד שיהנה בשוה פרושה,
וכתב דלפי דברי הרב המעילי [הנ"ל] תתייבב גם קושיא זו, משום דהקדש
לא גרע מנדרים, אי נמי לא אמר הרמב"ם דטוה"י אינה ממון, אלא גבי מתנות
כהונה, דחייבו רחמנא ליתן, אבל בעלמא הוי ממון, דהרי אינו חייב ליתן
לכהן כ"ו, ונראה [עוד] דשאני התם דמכיון שנטלה להוריש לבניו, הרי
אחשבה להניא טוה"י, וכן מכיון שהשאל הקרדום אחשבה לטוה"י ונראה
שהוא רוצה בהנאה ההיא, ומשוה מעל, דמכיון דאחשבה חשיב ממון, וקריב
לזה כתב במעשה חייא סי' ו' כמה דתנן בערכין כ"ח ב' [מחרים אדם את
קדשו כ"ו אם נדבה נותן את טובתה, ופירש"י טוה"י שיש לו בה] אימרים
כמה אדם רוצה ליתן כדי ליתנו לכן בתו כ"ו, דאע"ג דטוה"י אינה ממון,
מ"מ חל הקדש, משום דהיא דאחשבה הוי ממון, דאין אדם מוציא דבריו
לבטלה, ולא דמי דקדושין דאע"ג דאיהו אחשבה תלוי [גם] בדעת האשה וכו',
וכתב ביטא ברכה (על רבינו ירוחם) דע"א ב' ד"ה והנה, דמה שיוצא מדברי
מעשה חייא ובני יעקב ה"ל שאם גם האשה גילתה דעתה דאחשבה ממון
ודעתה עלה, לכו"ע הוי ממון, הוא תימה וצ"ע. ובטעם המלך לשעז"מ פ"ה
דאישות הל' ו' ד"ה ודאחזן, כתב שיש לרתוק, דהאי טוה"י דגבי ירושה
ושאלה לא דמיא לשאר טוה"י, דהא מותר לקחת לכתחילה דינר מבניו כדי
ליורשו וכן מותר לקחת פרושה בשכר שאלה, משא"כ גבי מתנות כהונה
ותרומה ומעשרות שאסור לקחת דינר מכתן עצמו לתת לו התרומה, אלא
שרשאי לקחת דינר מישראל לתת התרומה לכן בתו מהן, טוה"י כ"ו ולא
שכיחא לא מקרי ממון. וע"י משיב בזה בשדי חמד מערכת ט' כלל כ"ד ד"ה
אמנם, והלאה.

אוצר

סיק קבא אות ט—

הפוסקים

לחמור עליו שלא זכר כלל שאין כן דעת הרמב"ם והטור כו', וכבר העיר בזה בקריית ארבע דקט"ו ד'. ועי' בלוח י'.

י. אם יש חילוק בזה בין קידוש ישראלי לבין קידוש כהנא. [כיון שהפוסקים שכתבו זה דנים אם הא דאמרינן שדין ישראל שקידש בתרומה ושאר מחנות כהונה תלוי בפלוגתא אם טובא ממון או לא, [כמובא בלוח ח' ט'], היינו בין בישראליות בין בכהנא, או דהיינו דוקא בישראליות, אבל בכהנא מקודשת בזרוע ולחיים אפילו למ"ד טובא"י אינה ממון, מפני שהיא זוכה בגוף הזרוע והלחיים, או שגם בתרומה מקודשת אליבא דכ"ע בשנתן לכהנא ואמר שתקדש זה לאחר שעה, או בשנתן התרומה לאצ"ה, או כשאמר שבתרומה זו שתקדש לפלוני הכהן, או שגם בתרומה מקודשת אליבא דכ"ע בכהנא בכל גווני, משום דאף שנאסרה באכילתה, מ"מ זכתה בתרומה למכרה לכהן, או שרק בתרומה מקודשת כהנא אליבא דכ"ע משום שגם למקדש הוא ממון, כיון דיוכל להשאל, משא"כ בזרוע ולחיים שאינם נשאלה. ויש מי שכתב לאידך גיסא, דדוקא בכהנא תלוי בפלוגתא ה"ל, אבל בישראליות אינה מקודשת בתרומה אפילו למ"ד טובא"י כו', משום דעכ"פ אין לו זכות בגוף התרומה כדי להקנותה להשאלה. ויש גם מי שכתב, דדוקא בכהנא תלוי בפלוגתא ה"ל, אבל בישראליות מקודשת בתרומה אפילו למ"ד טובא"י אינה ממון, בכהנא הנאה שהיתה נותנת פרוטה לאחר שיפייסו לתת לה תרומה לטובא"י, משא"כ בכהנא שאסורה לתת פרוטה. וכל זה יתבאר במה שלפנינו].

בשער המלך פ"ה דאישות הל"ו, הביא מש"כ רש"י בקדושין ג"ח א' במשנה דהמקדש בתרומה כו' מקודשת ואפילו ישראל, וז"ל וקא ס"ד [דגמ', דמייירי בישראל שהפריש תרומה מגרנו] אע"פ שאין לו כלל אלו אלא טובא"י, שצדו לתתם לכל מי שירצה, וגם הוא לא זכתה אלא בטובא"י זו שהיא לריכב ליתנם לכהן והמערער ללוי, ומיקדש בטובא"י זו, דקסבר טובא"י ממון עכ"ל, וכתב דמה מבואר דס"ל שאם הוא זכתה זו זכיה גמורה, כגון ישראל שקידש כהנא בזרוע ולחיים, דקיי"ל דכהנא אוכלת במתנות אע"פ שהיא נשואה לישראל, וכמ"ש הרמב"ם פ"ט דזכורים הל' כ', מקודשת אפילו למאי דקיי"ל [במסקנת הגמ' כאלו] שטובא"י אינה ממון, דאע"פ דלדידיה לא שיה ממון, אפ"ה כיון דלדידה שיה ממון מקודשת מ"ה, ואזיל רש"י לשיטתו גזי מכרן וקידש בדמיהן כו' כמבואר.

דעת הטור ע"י לעיל אות ח' ד"ה בדעת הרא"ש והטור. ולענין דעת הרמ"א ע"י לעיל בד"ה הש"ך ובהערה מ'.

(ג) דהרי בחיב חז"ר סי' ה' ד"ה ובספק השני [כשדן לענין אם טובא"י משתעבדת לבע"ה] אחר שהביא סוגיא דקדושין דמסקינן שטובא"י אינה ממון ומסקנת רבא בנדרים שטיה"ג ממון, ושכתב ר"ח דקסינן כרבא, סיים הוא שכן עיקר, וכתב ומיירי נראה לי דלענין שעבוד לא מצי מאי דחשיב ממון כו', דאף שחשובה ממון לנדרים ולקדושין כו', מ"מ אינה חשובה ממון להקנתה בסודר ובאבא כו', ועי' גם בחתומים סי' צ"ז ד"ה וכו' תימא. ומש"כ השד"ח שמהרי"ט סיים שכן עיקר, אינו מוכרח, משום ד"ל דמהרי"ט הביא סי' זה מהר"ח עצמו, וכמ"ש בשיירי כנה"ג ל"ד סי' של"א הגה"ט אות מ"ג שהר"ח סיים שכן עיקר.

(ד) ועי' בהגהות הר"ש בנדרים דפ"ה ע"א שכתב לדון כן בדעת הרמב"ם, דאחר שהביא קושית הכ"מ מ"ו דנדרים [המבוא באות ט', ד"ה הש"ך] כמה שפסק הרמב"ם שם כרבא דאסיק דטוה"ג הוי ממון, ממה שפסק כפ"ה דאישות כעולא דקדושין דטוה"ג אינה ממון, כתב דנראה לחלק, דשאני בהא דקדושין, משום שגם המתקדשת אין לה בהן אלא טוה"ג לתת אותן למי שתמצא, משא"כ דהנאה שמגיעה להמקבל כמו כאן [שאמר התרומה על כהנים אלו] חשיבה ממון, כיון שיכולים אח"כ למכרה כו', וסיים דלפי"ז

וביר דוד (פסקי הלכות) ח"ב (דל"ז א') אות פ"א כתב דלחמסם להכלכה נראה שישאלו שקידש בתרומה שהפריש מערנו אינה מקודשת (מ), דטובא"י אינה ממון [וכמו שפסק שם בפסקי הלכות בסתמא] כו', מ"מ למעשה בא"ה התמורה אירא לסמוך על דעתו בזה, יען שהר"ח שכל דבריו דברי קבלה חולק בזה וסובר טובא"י ממון, וכן פוסק השאלות, וכנראה שגם הרמב"ן מסכים לדעת הר"ח, לכן בא"ה התמורה הדבר ספק, אך אם המורה יראה לפסוק דטובא"י אינה ממון, ויכול לסמוך עלמו על הרמב"ם וסויעתו הטיעור ומתירים בר צורך והמדרבנן, ובסתמא דסוגיית הש"ס דקדושין, ויכול לזקף גם דעתו לזה לטובא"י שיצא מכשורא.

ובשאלות שלום פ' קרח שאלתה קל"ב אות קנ"ד, כתב שהרמב"ם שפסק שאינה מקודשת, הוי יחיד נגד רבים הר"ח והשאלות דסברי דמקודשת ודאי, ואין ה"ל כמותו בזה להקל לומר שאינה מקודשת כו', מי לא יירא מדעת השאלות שהעיד עליו הריב"ש [סי' שצ"ד] שדבריו מקובלים כאלו וכתבים צמח, ומדעת הר"ח שהעיד עליו כל הראשונים שדבריו דברי קבלה, וגם הרא"ה הביאו צאין שום חולק [ע"י בזה אות ח' ד"ה בדעת הרא"ה והטור], והמ"מ [הנ"ל בלוח ה"ל] שכתב דנראה עיקר כהרמב"ם, אולי אם היה רואה דברי הקדמונים הללו לא היה כותב כן כו', ובטובא"י לא מלחתי לפי שעה רמז לדון ישראל שקידש במתנות כהונה, אם מקודשת כדעת השאלות והר"ח, או שאינה מקודשת לגמרי כדעת הרמב"ם, או שהיא מקודשת מספק להחמיר אם קיבלה אח"כ קדושין מאחר, דמש"כ בשו"ע בסעיף זה דזכור זכ"ה שקידשו זו בעלים הוי ספק מקודשת, פירשו הח"מ והב"ש דבעלים היינו הכהן (מ), [גם בספרו אומר השכחה אות ס' כתב שלא מלא מבואר בשו"ע דין ישראל שקידש במתנות כהונה כו'], ואחר שהאריך לזכור הוכחה א"כ היא דעת הרי"ף בזה, סיים דכאן הדבר אשר דברתי, דסברת הרמב"ם הוי יחיד, ולא כמו שהסכים עמו המ"מ. וכתב בשדי חמד קונט' הכללים מערכת ט' כלל כ"ג, שהשאלה שלום ס"ל דאית לן למנקט כדפסקו הר"ח והשאלות דטובא"י ממון, ועכ"פ חלילה להקל עפ"י סברא דטובא"י אינה ממון.

ועי' בשדי חמד שם כלל כ"ד ד"ה ואנכי, שהביא שמהרי"ט נקט בפשיטות עפ"י פסק הר"ח שטובא"י ממון (מ), וכתב שיש

(מא) מיהו, כשאמר שתתקדש לו בהנאה שנתן לה תרומה שתתנה חזקה לכהן שתמצא, כתב ביד דוד ב"ד ו' דמקודשת, כמובא להלן אות י"ב.

(מב) כמובא לעיל ס"ק קכ"ב. מיהו הובא שם שיש שפירשו שהשו"ע מייירי בבעלים הישראל שקידש בטוה"ג והספק הוא אם טוה"ג הוי ממון או לא, ע"ש. ועי' בקהלת יעקב (למהר"י אלגוזי) חלק לשון בני אדם אות תרל"ב, שכתב, דממש"כ השו"ע בהר"מ סי' פ"ו סעיף ל"ה אין נשבעין היסת על תביעת טוה"ג, יש לדקדק דס"ל דטוה"ג לא הוי ממון, ובשדי חמד קונט' הכללים מערכת ט' כלל כ"ד, אחר שהביא ש"כ גם הסמ"ע בס"י ל"ז סק"ג והכנה"ג י"ד סי' של"א הגה"ט אות מ"ג, תמה עליהם, והלא מאריה דההוא דינא הוא מהר"ם במרדכי שהובא בב"י, ומבואר בדבריו דהוא הדין אף למ"ד טוה"ג ממון [משום] שלא נתקנה שבועת היסת על כך, וכמ"ש שם בסמ"ע ובאה"ג ולבוש, וגם ביד ימין בלקוטי חו"מ שבסוף הספר, בהשגחה לס' י"ח, תמה ע"ז וכתב שלא מצא משמעות בדברי השו"ע לשום צד. ובישא ברכה (על ר"י) דע"א ד', אחר שכתב שמהשו"ע הג"ל ליכא שום הוכחה דטוה"ג אינה ממון, כתב, מיהו ממש"כ השו"ע ב"ד סי' ק"ס סעיף כ"ג, המלוה מעות על מנת שכל מלאכה שתבוא לידו יתן אותה להמלוה לעשותה "אסיר", ולא כתב דהוי רבית קצוצה, נראה בהדיא דס"ל דטוה"ג אינה ממון. דהרי למ"ד דהוי ממון, הוי רבית קצוצה כמ"ש בב"י וברמ"א שם. ולענין

אוצר

סיק קבא אות י

הפוסקים

אינה ממון, אינה מקדשת אפילו כשזכתה בתרומה]. והוסיף ועוד
היה נראה מה ד"ל דרש"י ס"ל דכשיהי כהנת או כשחמרה לכהן
בחק מקדשת לי ואמר כן, הוי כאילו נתן לו הכהן את התרומה
במחנה וקידשה בשלו, כדאמרינן לעיל דף י"ג א' אמר לה כנסי
סלע זה שאני חייב לך וחזר ואמר לה בתקדשי לי זו רחמי מקדשת,
וכן אמרינן בקידשה בגזל דידה אם חמרה כן מקדשת, והיונו
משום דאמרינן שמחלה לו החזן והגזל וקידשה בשלו כו', [וא"כ
כשיהי כהנת היא מקדשת אפילו למי"ד טוה"כ אינה ממון], לכך
באר"ך דרש"י לפרש בישאליות, שגם היא אין לה בתרומה חלק
טוה"כ, א"כ אין צידה ליתן לו במחנה את התרומה, אך נראה
דכשאלותה ס"ל דאפילו במקדש כהנת לא דמי לחזן וגזל, משום
דבחזן כיון שמחלו, מיד הוא שלו, וכן בגזל, כיון שנחנה לו
במחנה, הוי שלו, אבל הכא אפילו כהן אינו יכול ליתן תרומה
במחנה עד שזכה בה חלה, כדמבאר בגיטין דף י' כו', [ר"ל,
דמשו"כ סובר השאלות דלמי"ד טוה"כ אינה ממון, אינה מקדשת
אפילו בכהנת, אבל לדינא סובר השאלות דמקדשת (ואולי אפילו
בישראלית), דכרי מסיק שם דהלכתא כרצא דאמר דטוה"כ ממון].

ועי' גם בזית רענן ח"ב סי' ע"ג, דכשן לענין דין טוה"כ
בענינים שונים, אחר שביאר דגם למי"ד טוה"כ אינה ממון,
מכל מקום שיה ממון כו' חלק שאין להצטלים קצין בגוף החפץ, חלק
הוי קצין מנחון כו' ובמ"ש במקור חיים [המבאר דכשרה כ"ב],
כתב דנראה דדוקא ישראלית אינו יכול לקדש למי"ד טוה"כ אינה
ממון, משום דלא מהני קנינה להכניס הטוה"כ לרשותה, אבל כהנת
(כשקידשה לאחר שעה, שצעת קבלתה עדיין לא מופסלה מחרומה),
אפשר לומר דלכו"מ מקדשת, משום דלגבי האשה הוי ממון גמור,
ולגבי הצעל להוציא מרשותו מהני שפיר הקבלתו, משום דטוה"כ
דבעלים חף דקלישה קנינו בגוף החפץ, לא גרע מדצר שלא צא
לעולם ודצר שאין צו ממש וכלומה, דרשותה דידכו צמח שאינו
יכול להקנותם בשום קנין, וזה רק מחמת הקונה ולא מחמת המקנה,
לגבי המקנה צודאי מועילה [הקבלתו] היכא דליכא חסרון לגבי
הקונה

התרומה, לכן טוה"כ כו' הוי ממון, וגם בהגהות הרש"ש בנדרים שם חילק
כעיי' בין הטובא דהתם להטובא דקדושין, כמובא לעיל בהערה מ"ד.

ועי' בבית דוד (להר"ן לייסער) סי' ס"ב שכתב בתו"ד, דהשאלות
אפילו לכתחלה יכול לקדש כהנת בזה, ולא שייך בענין זה אין עושין מצות
חבילות חבילות, דהיינו מצוה דקדושי אשה [ומצוה דתנינת תרומה לכהן], משום
דדוקא כשעושה שתי מצות בשתי פעולות הוי חבילות, משא"כ כשעושה
שתי מצות בפעולה אחת וכו'.

מו' ותמה עי' בעל קריא שבט"ס מקור חיים ומנן האלה, סוף אות ג',
דהרי התוס' ביבמות צ"ג א' דיה קנויה, כתבו, דהספס דמהני בנתאכלו המעות
היינו משום דמכיון דאם תחזור מהקדושין צריכה להחזיר המעות, הוי כאילו
הם בעין, וב"כ עוד פוסקים כו', והכא לא שייך לומר כן, דאם התרומה
אינה שלו ולמי תשלם, וגם מהטוה"כ פטורה למי"ד דאינה ממון, ובמ"ש התוס'
בבב"מ ו' ב' ד"ה והא, דכהן שחטם תרומה פטור מדמי טוה"כ אפילו כשהתרומה
בעין, וב"כ כשכבר נאכלה כו', ואולי אולי המקנה והיות רענן [המובא להלן
שכתב כעיי' בשיטת הר"ן רפ"ג דקדושין, דבההיא הנאה שקיבלה עכשיו
מקדשה לאחר ל' אפילו היכא דפטורה מלשלם, ובמ"ש הנתיבות ט"ס קצ"א
בשיטת הר"ן, אולם דברי הנתיבות קשים וכו'.

מו' לא מובן, דהרי י"ל דרש"י לא פירש כך משום דא"כ הוי קדושין
אפילו אם נימא דטוה"כ אינה ממון, לפי מה שסובר רש"י דאוליגן בטר דידה,
כ"ל בדברי השעה"מ, ואולי ס"ל שיש חילוק בין התם לכאן, וכמו שחילק
הר"ר שפירא המובא להלן.

מו' מלשונו משמע ד"ל דכך היה נראה לכאורה אילו לא דמוכח
מהשאלות לחיפך, כמ"ש להלן.

[כמבאר בס"ק ק"י"א אות ז'], ואין להקשות דא"כ מאי פריך
בגמ' ממנהי על פולה [דאמר טוה"כ אינה ממון, ומוכרח לזקומי
דמנהי מיירי בנפלו לו טבליס מאזני אמו כהן], נימא דמנהי מיירי
בישראל שקדש כהנת, דהא ודאי צריכה היא, דכלא גבי תרומות
ומעשרות אפילו בישראל שקדש כהנת לא זכתה חלק בטוה"כ,
דמסתארכה לישראל אינה חולקת בתרומה, וזה פשוט.

ועי' בהמקנה בקדושין נ"ח א', דאחר שכתב בתחילה, ש"ל
דמש"כ דרש"י וגם היא לא זכתה כו', היינו משום דס"ל
דאפילו כשהיא כהנת, כיון שנתקדשה לישראל לא חלקה מדאורייתא
בתרומה וגם אין לה חלק במתנות טבונות ואין חולקין לה תרומות
ומעשרות, כתב אך לפי"ז יש לדקדק בלשון השאלות, דהנה
בשאלות סוף פ' קרח כתב, היכא דזכיב לה תרומה לכהנת ואמר
לה בתקדשי לי בטוה"כ, אי גמי לכהן ואמר ליה מיקדשה לי ברתך,
מי אמרינן כיון דממונא דכהן הוא ולא ממנוא דידה הוא, לא הוי
קדושין, או דילמא כיון דזאת ליה טוה"כ בטוה"כ כו' כממונא דידה
הוא, וכו' קדושין, ח"ש דתנן כהנים ולוויים נהנין לי כו', וכלכתא
כרצא דאמר דטוה"כ ממון עכ"ל מה, ומדנקט לכהנת דוקא ולא
לישראלית, משמע דהיינו משום דכהנת יכולה ליטול בעצמה תרומה
אפי"פ שנתארכה לישראל, ולריך לפרש דמיירי שאמר לה שנתקדש
בזה לאחר שעה, דקו"ל בדף ג"ט א' שנתקדש לאחר ל' אפי"פ
שנתאכלו המעות מקדשת מה, דכי שקלה התרומה עדיין לא מופסלה,
ואפשר דהשאלות ס"ל דכשה"ג מסתמא דעתו כך שנתקדש לאחר
זמן, ולפי"ז [קשה ה"א] הנה מלי דרש"י נמי לפרש הכי [דמנהי
מיירי אפילו כשזכתה בתרומה עומה] מה, ואפילו אי לית [ליכא]
הכשרא דמסתמא דעתו כן, מ"מ משכחת כגון שאמר לה בפירות
שנתקדש לאחר שעה, אי נמי שאמר לכהן בחק מקדשת לי, אי
נמי משכחת כגון שאמר לכהנת הילך תרומה ותתקדשי לפלוני כהן,
כדאמר רבא לעיל דף ז' א' דמסתמא כשה"ג, ו"ל דלכרחה נקט
רש"י כן, דאי נימא דטוה"כ הוי ממון, מקדשת אפילו כשגם היא
לא זכתה חלק בטוה"כ, [אבל אין הכי נמי דאי נימא דטוה"כ

יבא לנו דין מתיר, שישראל שקדש כהנת במתנת כהונה דהיינו נדון כו'
מקדשת, ולדידה הוי טוה"כ גדולה והוי ממון, כיון דקו"ל בחולין קליב כהן
ואפילו כהנת ואפילו היא אשת ישראל, ואף שהוא לא נתן לה כלום, דטוה"כ
שלו הקטנה אינה ממון, מ"מ מקדשת כיון שבאה הנאה לה מחמתו, כמ"ש
הר"ן בקדושין גבי מברן וקידש בדמיהו [כמובא בס"ק ק"י"א אות ז'], וה"ה
במקדש בתרומה לקטנה או נערה ע"י אביה הכהן. [ובשו"ת מהר"א ענין
כתב בעין חילוקו של הרש"ש, כמובא לעיל הערה ל"ה, וע"ש בפנים הספר
שהאריך בזה, וע"ש בתפארת מנחם המובא להלן הערה מ"ה] מיהו ע"י בשרי
חמו קונט' הכללים מערכת ט' כלל כ"ד ד"ה ולפום, שתמה על עיקר חילוק
הרש"ש בין הטובא דנדרים להטובא דקדושין, דהלא כשאמר התרומה על
כהנים אלו אינם יכולים אפילו למכרה וכו'. וע"ש לעיל אות ט' הערה ל"ה
שהובאו שם חילוקים אחרים בין שתי הסוגיות, ולפינה אול ממילא התברר
לדינו של הרש"ש.

מו' בתפארת מנחם ס"ה דאישות ה"ו אות ה', דאחר שכתב דמרש"י
משמע דכשקידש כהנת בתרומה מקדשת אפילו למי"ד טוה"כ אינה ממון, כיון
שזכתה בגוף התרומה מחמתו, הוסיף דכן נראה מהשאלות, ודבריו תמוהים.
ואולי כוונתו, דמכיון דהשאלות במסקנתו הביא רק הטובא דנדרים, ולא
הזכיר כלל הטובא דקדושין, נראה דס"ל שיש חילוק בין ישראלית לכהנת,
דהטובא דקדושין מיירי רק בישראלית, ועי' אמר עולא דטוה"כ אינה ממון
לקדש כו', משום דבין הוא ובין היא אין להם אלא טוה"כ, אבל בכהנת, כיון
שהיא זוכה בגוף התרומה, ורק לו אין אלא טוה"כ, מקדשת אפילו אליבא
דעולא, משום דטוה"כ כו' הוי ממון, כמ"ש רבא גבי קנים כו', דגם שם רק
הישראל שאמר קנים אין לו בתרומה אלא טוה"כ, אבל הבהנים זוכים בגוף

אוצר

סיק קבא אות י

הפוסקים

קדושין למ"ד עו"כ אינה ממון, משום דאע"ג דלדידה שוב ממון, הלא לדידה לא הוי ממון, ודלא כשע"מ, וז"ל דהשאלות דס"ל דאפילו כשקידש כהנת בתרומה אינה מקודשת [למ"ד עו"כ אינה ממון], ס"ל דלא אמרינן כלל הו"א ואי צ"י מיתחיל עלה כו', גם בדד"צ ח"ג סי' תרמ"ט, שכתב לענין המקדש בחלת האור, דלמ"ד עו"כ אינה ממון אינה מקודשת אפילו כשהיא כהנת, דבשעת שקידשה נפסלה מלכתוב בתרומה כו', יש לפרש דמה שהור"ך לומר מטעם דנעשית זרה, דמשמע דהיכא שלא נעשית זרה וכמ"ש לעיל, ודאי מקודשת, היינו משום דלדידה נמי שוב ממון מטעם הו"א.

ובחלקת יואב חתומ"מ סי' כ"ג מצוהר שהשאלות ס"ל דרק כהנת מקודשת למ"ד עו"כ ממון, משום דכהנת קנתה את התרומה במשיכתה [אפילו כשהיא בעלמה קיבלה את התרומה, והקדושין חלו תיכף, ונאסרה באכילה], דאף שנעשית ישראלית ע"י שנתאסרה לישראל, מ"מ כיון שקודם הקדושין הייתה כהנת, חלה הזכיה, וכמ"ש הר"ן בפ"ג דע"ג דע"ג גבי חמץ של עט"ס, דכל שהיה בר קנין קודם הזכיה, חלה הזכיה אף שלאחר שחכה זו לאו בר קנין הוא. כו' ג, אבל ישראלית אינה מקודשת אפילו למ"ד עו"כ ממון, משום דס"ל דלא פליגי באמוראים אלא אם יש זו הנאה [הנשואה כממון] או אין זו הנאה, אבל זכות בגוף הדבר שיוכל להקנותו לאחרים, ליכא אף למ"ד עו"כ ממון, וא"כ לא קנתה האשה את התרומה במשיכתה, וא"כ איך תתקדש כל זמן שלא נכנית, אבל שעת הרמז"ם היא להיפך, דלא פליגי אלא אם יש לו ע"י עו"כ זכות בגוף הדבר שיוכל להקנותו לאחרים או אין לו, אבל הנאה איכא אף למ"ד עו"כ אינה ממון, ונמלא שלטנן דינא אין השאלות והרמז"ם מחולקים, דמה שהשאלות פסק כמ"ד עו"כ ממון, היינו דהנאה איכא, אבל מודה הוא דליכא קנין בגוף הדבר, ומה שפסק הרמז"ם שעו"כ אינה ממון, היינו דליכא קנין בגוף הדבר, אבל מודה הוא דהנאה איכא, ומה שאינה מקודשת להרמז"ם במקדש עו"כ [כדאיתא בזה ח'], היינו כיון שלא קנתה, [נמלא שבין להשאלות ובין להרמז"ם, ישראלית אינה מקודשת וכהנת מקודשת], ע"ש מה שהאריך בזה.

ובהעמק שאלה שאלתא קלי"ב עמוד ז"ג, כתב [ללאידך גיסא], דנראה שהשאלות ס"ל דישאלות, אפילו אם עו"כ אינה ממון דבעלים, מ"מ היא מקודשת כשהיא הנאה שהיתה נותנת פרוטה לאחר שיפייסו לתת לה תרומה שתחננו לכהן שתרצה, כדאיתא בקדושין ו' ב' המקדש במלוה אינה מקודשת, כהנאה מחילת מלוה מקודשת (א) כו', דברי ישראלית נותרת לתת לו פרוטה שיחן תרומה לקרובה, ולכן מקודשת לכו"מ, משא"כ בנותן התרומה

הקונה כו', וכן משמע ק"ח מרש"י קדושין י"ח במתני' ובגמ' דהיינו דוקא בישאלות כו', אבל בשאלות מצוהר דגם כשקידש כהנת, או כהן שקידש בתו לישראל בתרומה שקיבל ממנו, מקודשת רק למ"ד עו"כ ממון, וז"ל דטעמא הוא מחמת שהבעל לא נתן לה, והגם שצ"ח לה הנאה מכחו ודמי לקידש בגזל אחר יאוש דמקודשת, שאני הכא דזכייתה היא מחמת קדושת כהונתה.

ובשובע שסוחות לקדושין י"ח א', אחר שהביא מהמקנה ה"ל, כתב דלענ"ד נראה [דרש"י והשאלות חולקים בדיון זה], דרש"י אזיל לשיטתיה דס"ל דנחת דידא אזלינן כו' [וכנ"ל בשע"מ], לכן ס"ל כאן שצ"ח נדון דהוי גבה ממון, היא מקודשת אפילו אם עו"כ אינה ממון גבי ידידה, והשאלות אפשר דס"ל כדעת הסבורים דנחת דידא אזלינן.

והרב רפאל שפירא, בדבריו שהוצאו בהעמק שאלה לשאלת קל"ב, עמוד ק"י טור ז', [ס"ל דרש"י והשאלות חולקים בדיון זה בצופן אחר], אחר שחמק על שער המלך ה"ל, מה כתב שאין להקשות כו', הלא יש להקשות דאכתי מני הגמ' לאוקמי דמתני' מיירי בקידש כהנת ע"י אציה דלדידה שוב ממון, (וכן מוקי הגמ' בד"צ ב' המשנה דהמקדש בקדשי קדשים), או דמיירי בקידש לאחר ל' יום כו', ומדלא משני הגמ' הכי, צ"כ מוכח כדעת השאלות דאפילו היכא דלדידה הוי ממון, כיון דלדידה לא הוי ממון [למ"ד עו"כ אינה ממון] אינה מקודשת, ונראה דודאי גם רש"י ס"ל דצ"עין שזכיה ממון גם לדדידה, [דמה שהכריח המש"מ מרש"י דסגי במה דלדידה הוי ממון, כבר סתרו באחרונים. מדבריו לעיל], ומה שהור"ך לומר וגם היא לא זכתה אלא בעו"כ, דמשמע דכהנת שזכתה זכיה גמורה מקודשת אפילו למ"ד עו"כ אינה ממון, כיון דלדידה שוב ממון, היינו משום דגם לדידה הוי ממון מטעם הו"א ואי צ"י מיתחיל עלה (א), [והוסיף שם, דאע"ג דרש"י מסיק בפסחים מ"ח דלא אמרינן הו"א ואי צ"י מיתחיל עלה, מ"מ לא כתב שם כן לדבר ברור אלא כמסתפק], ומה דישאלות אינה מקודשת מטעם הו"א, היינו משום שהיא אינה יכולה לזכות מטעם הו"א, דלא אמרינן הו"א אלא במה שהיא שלו, ורק דכעת אסור עליו, כמזכיר ציון שלו, אי"כ [לכ"כ פ'] במה שאין לאחרים רשות בו, כהפקר כו', אבל לא במקבל מתנה מאחרים, דכיון שבשעת קבלה לא היה יכול להיות שלו, לא שייך לומר הו"א דמיתחיל [הנאות, אח"כ, זה יהיה אח"כ של המקבל], דכיון שבשעתה לא זכה, שוב לא יוכל לזכות כשנשאל כו', כמצוהר בשו"ת הרשב"א סי' תר"ב, ומעתה אחי שפיר מה דלא משני הגמ' דמתני' מיירי בכהנת, משום דאכתי חקשי ממתנות, דהא במתנות לא שייך שאלה, וא"כ אפילו לרש"י כשקידש כהנת במתנות לא הוי

לתת התרומה לכהנת שלא בתורת קדושין, יצא ידי נתינת זכותה בה שחילק למכרה לכהן, וכ"כ בשובע שסוחות לקדושין י"ח א', גם בתפארת מנחם ס"ה דאישות חל' ו' אות ה' כתב כך, והוסיף דמה שקשה דאיכ' כדפריך הש"ס על עולא ממתני', אמאי לא מסיק דמתני' מיירי בכהנת, י"ל דהנה המקשה הוא ר' אבא, והוא ס"ל בבב"א י"א ב' דמתנות כהונה אינם נקנים ע"ג קרקע אפילו לכהן, וא"כ בשאר קנינים צריך לבוא ספק הפקר, ולכן לא מצינו בקדושין, אבל להרמב"ם שפסק בפ"א דע"ג חל' י"א דמתנות כהונה נקנים אגב קרקע עכ"פ, שפיר אמרינן דכהנת מקודשת.

(א) בתורה מצוין שנה ט' וחברת ר' סי' ו' השיב ע"ז הרש"י מהר"ם דליכא ראיה, מהמקדש בהנאות מחילת מלוה, והתם שאני שמחילתו היא נתינת ממון ידידה ממש, אלא שבקדושין צריך נתינת חרשה, ע"ז אמרינן דמכיון שהיתה נותנת עכשיו פרוטה עבור זה, הוי מחילתו נתינת חרשה, וכן משמע ברא"ש, אבל הכא אם טוה"ג אינה פסול, מה מהני מה שהיתה נותנת פרוטה

(ב) ואין להקשות, דכיון שיכול להשאל, הרי לא סמכה דעתה, וכדאמרינן בקידשה בשש"ח דאחרים דחוששת שמא ימתול [כמבוא בסע' י"ג], דשאני חבא, דהא כשכא ליד כהן שוב אינו יכול להשאל כו', וגם כבר כתב הר"ן בפ"ה דנדרים שאין שאלה מועילה להוציא ממון בזכה מהפקר. ע"י דברי חלקת יואב חתומ"מ סי' כ"ג ד"ה לכאורה.

(ג) גם בהעמק שאלה שאלתא קלי"ב עמוד ז"ג, אחר שהביא משע"מ [ה"ל] שבתרומה אפילו כהנת לא זכתה אלא לתתה למי שתרצה [ולא למכרה], משום שהיא נעשית אשת ישראל, כתב דזה צ"ע, דייל דמכיון דבשעת נתינת הוי כהנת יצא בה ידי נתינה, ודמיא לנותן תרומה לכהן ומת הכהן וזכה בה בן בתו ישראל, ואע"ג דכאן בעת הנתינה נעשית ישראלית, אכתי דמיא למשיב הר"ן פ"ד דע"ז דאע"ג דאחר שנתנו הפ"ז ליד ישראל אין לה תקנה בביטול ואין בה זכות, מ"מ מכיון דכל זמן שלא זכה בה יש לה ביטול וזכות, שפיר זוכה בה אע"ג שבזכה זו נעשית ע"ז שאין בה זכיה כו', וכ"ש בנד' שאפשר

אוצר

סימן קכב אות יג

הפוסקים

דמכיון שאינו ממון אינו נתפס בשום קנין אף שנתן התרומה לידה, ויכול הוא לחזור בו כל זמן שלא נתנה לכהן, ונמצא שלא זכתה בכסף קדושים, הוסיף, אבל אם באמת נתן לה התרומה בעת שיש לפניה שני כהנים והיא נותנת [חוקף] לאחד מהם, או שנותן לאחד משני כהנים שתלונו היא לתת לו, ומקדשה בטוב"י זו, נראה ברור שמקודשת, דבאופן זה דמעי לה הנאה חוקף בעת קדושין ואין צידו שוב לחזור בו, מקודשת צודאי, דלא גרע ממקדשה בשאר הנאות כמו שחוק ורקוד לפני והנאה מחולת מלוה וכו"י, וכמו דמקודשת במקדש באיסור"י לחולה מסוכנת בטוב"י זו שממין לה דבר שתרפא בו כמצואר צריע"א [כמצואר בס"ק ק"א אות ט'] וכו'.

ובחמאסא שיה י"ג סי' ע"ז אות ל"ח, דבדברי הרמ"ל חל"ל, אחר שכתב בפשיטות בחו"ד, דכשאלמה תן התרומה לכהן פלוני ואחקדש לך מקודשת, הוסיף, ד"ל דגני תרומה אפילו כשהתחיל הוא נמי מקודשת, [אע"פ דגני נתינת כסף, כשהתחיל הוא ואמר החקדשי לי צמנה, ואמרה חנהו לפלוני, אינה מקודשת, כדאיתא בס"י ל' סעיף ח', דשאני הכא] שאפשר שאינה משחקת בו, רק מכיון שזהו תרומה היא מזהב ליתן לכהן, וליע לדינא.

יג. ישראל שקידש בתרומות ומעשרות שירש מאבי אמו כהן, או שהוא חפרישם מפבליים שירש ממנו. כתב הרמב"ם פ"ה מאישות הל' ו', ישראל שנפלו לו טבלים מזהב אבי אמו כהן והפריש מהם תרומה ומעשרות, הרי הם כתרומות ומעשרות שנפלו לו בירושה מאבי אמו, ואם קידש בהם אשה כ"ז מקודשת, דמתנות שלא הורמו הרי הם כמו שהורמו, שאע"פ שאינם ראויים לו לאכילה יש לו למכרם למי שבהם ראויים לו. והמ"מ שם הביא דמקור הדין הוא בגמ' קדושין נ"ח א', דעולא מוקי להא דתמן המקדש בתרומות ובמעשרות כ"ז מקודשת ואפילו ישראל, דמייירי בירש טבלים מאבי אמו כהן נ"ב.

ועיין ברש"י שם שכתב דהוא הדין דמלי לאוקמה במקדש בתרומה שירש מאבי אמו כהן, אלא דאיכא מאי קמ"ל מחני פשיטא דמקודשת. והוצא הדין בערוך בשלחן סעיף ל"ד. ובש"מ הרד"י ח"ג סי' תרמ"ט כתב כן לענין ירש חלה מאבי אמו כהן, דממנו הוי לקדש בו את האשה, שהרי יכול למכרה לכהן להסיקה חתה תצטלו.

ובעצמות יוסף קדושין נ"ד ב' תמה על הרמב"ם כאן, מדצריז בפ"ג דמע"ש הל' י"ז, דשם מוכח דס"ל מתנות שלא הורמו לאו כמי שהורמו דמיון, וכתב דאפשר ה"ה לתרן ולומר דלענין להחמיר שיפריש חומש, כתב שם כן אף שהוא שלא מן הדין, איברה שנקדושין ג"כ ראוי ה"ה לחוש ולהחמיר, סוף דבר, הענין נשאר אלולי בספק וראוי לחוש ולהחמיר [דהוי קדושי ספק]. גם בתוס' הרא"ש קדושין נ"ח א', מצואר ששני הענינים האלו שוים הם. אבל בכ"מ פ"ג דמע"ש

מש"כ דהוי רק כעין גורם לרחח כ"י, נראה דאפילו בגורם לרחח אם התנאה שוים מקודשת, ומש"כ דמכיון שכבר זכתה בתרומה אין לו שום טוה"י כ"י, נראה שבה גופא מה שנתן לה את הטוה"י והיא היתה נותנת פרוטה עבור זה מקודשת, וכשהיא נותנת לכהן אז מקיים הוא מצות נתינה ע"י שלוחו.

בב דעולא ס"ל שיכת הנאה אינה ממון לקדש בו אשה, לפיכך לא מוקים לה בקידש בתרומות ומעשרות שהפריש ממנו. ועי' ביש"ש פ"י דתולין סי' ד' דמבואר בדבריו, דגם מ"ד דטובת הנאה ממון. (דאין הכרח לאוקמי אליביה מתני' בכה"ג), מודה לאלכה דהוי כתורמו. וכ"כ ביד דוד (פסקי הלכות) פ"ה דאישות דל"ו ב' אליבא דה"ר [נגיל באות ח'] דפסק דטובת הנאה הוי ממון. ונאף דלדידהו בין כך הוי קדושין אפילו בקידש בתרומה שמגרנו מטעם שיכת הנאה, מ"מ נפק"מ לדינא כשקידש כמה שירש מאבי אמו כשאין בטה"י כ"י שיה פרוטה].

התרומה לכהנת, או לכהן שציל צהו, דכיון שהם חסורים לתת פרוטה, כדאיתא בשאלותא זו לעיל, אי"כ צ"כ מקדש בגוף התרומה, משו"ס חלוי שפיר אם טוב"י הוי ממון, ורש"י דמפרש בישראלית כמ"ש וגם היא לא זכתה בו, מייירי לפי האמת דקו"ל טוב"י ממון [ר"ל דרש"י קאי להמ"ד טוב"י ממון, שהשאלותא פסק בוותיה], ומקודשת בנתינתה תרומה ענמה, משו"ס הוי רבותא יותר בישראלית, דאף כשמקדש אותה בגוף התרומה, ג"כ אינה מקבלת אלא טוב"י, ואע"פ מקודשת, וכ"ש צבה"ס שהיא זוכה בגוף התרומה לאכלה ונעשה ממון שלה ממנו. ועי' מ"ש בזה באפיקי ים ח"א סי' ע"ז אות ו—ח.

יא. כשלא ידעה שזה תרומה. עי' בעונג יו"ט סי' קל"ה ד"ה וכיון שכתב בחו"ד, דמה דמקודשת בתרומה להמ"ד טוב"י הוי ממון [כמצואר בזה"ח וכו'], היינו דוקא בידעה שזה תרומה, אבל בלא ידעה, אינה מקודשת, דהרי סבורה להחקדש בכל הפירות, ואין לה בהם אלא טוב"י. [עי' בס"י ל"א סקט"ו אות ב'] שהוצא שם מחלוקת הפוסקים, לענין סוגים שונים של דברים האסורים באכילה ומותרים בהנאה, כשקידש בהם והיא לא ידעה שהם דברים האסורים באכילה, אם הוי קדושי טעמא].

יב. כשקידשה בהנאה שנתן מתנות כחונה לכהן עפ"י ציווייה. נמצאה אפרים הל' טוב"י סי' א', אחר שביאר דנראה דאף להמ"ד שטוב"י אינה ממון, מ"מ יש להבעלים קנין בגוף המתנות כדי ליתן לכל כהן שירצו בו, ומה שאינה מקודשת בהן הוא משום שאין לה הנאה בשעת קדושין בו, וכנ"ל בהערה ב"ב, הוסיף, דלפ"ז ה"ה שאמר הכאש תן מתנות אלו לקרובי הכהן ואחקדש לך, יש לדון אם מקודשת, משום דצבה"ג הרי בעת הקדושין ממנו מעיט לה הנאה שזה כסף, דהרי מלאנו שאומר ישראל לחברו טול זה זה ותן המתנות לפלוני כהן, או דילמא אינה מקודשת, משום דבקדושין צענין שיתן כסף או שזה כסף לדידה או לאחר עפ"י דבורה, והכל אינו נותן שום כסף, מאחר שאין ציד הבעלים ליקח שצילן שום כסף כי אם ע"י דבור אחרים, דהרי חסור ליתן לכהן בטוב"י, ואפילו לומר לישראל תן לי פרוטה ואתן אותה לכן בזה הכהן חסור, כמ"ש הרמב"ם והטור בזה"ל תרומות.

ובפסקי הלכות (יד דוד) פ"ה דאישות דל"ז א' כתב בפשיטות, דנראה שם קידשה בהנאה זו שמקיים דבורה ונותן התרומה לכהן שתלונו, ובעת הנתינה אומר לה החקדשי לי צה, מקודשת, וכתב שם ציד דוד אות פ"ג דזה מצואר בזה"ל א' אות א', דשם דרך ז' ע"א אחר שביאר בטעם שאינה מקודשת בתרומה להמ"ד טוב"י אינה ממון, שהוא משום דאף שיכול לקבל כסף מאבי אמו של אחד הכהנים כדי ליתן התרומה לכן צהו, כמצואר ברמב"ם פ"ב דתרומות הל' כ', מ"מ אינה מקודשת, משום שאי אפשר לה לזכות בהטוב"י,

בעד זה, הא מ"מ הוא לא נתן לה כלום, והוי רק כעין גורם לרחח, ובודאי לא הוי ממון כלל. וע"ש שדן לומר יתר על כן, דהשאלותא ס"ל בישראלית אינה מקודשת אפילו אם טוה"י הוי ממון, משום דטוה"י היינו רק מה שיש לו הכח בתרומה לקיים בה מצות נתינה לכהן, וא"כ כשנתן התרומה לישראלית שהיא תתנה לכהן שתרצה, מכיון שבנתינתו לה לא קיים מצות נתינה לכהן, וכבר זכתה היא לתת התרומה לכל מי שתרצה, והנותן אינו יכול עוד לקיים כזה מצות הנתינה, אי"כ אין לו שום טוה"י בתרומה זו. אולם בהמאסא שנה י"ג סי' ע"ז אות ל"ח, השיב הרמ"ל חל"ל על דבריו, דמש"כ שאם טוה"י אינה ממון לא נתן לה כלום כ"י, נראה דמכיון שנתן לה דבר שמגיעה ע"י הנאה השוה פרוטה, דהרי היתה נותנת פרוטה בעד זה, אי"כ ודאי דמקודשת, דהא אפילו לא נתן לה כלל, רק היא נתנה לו, אם היתה לה הנאה שוה פרוטה ע"י שקיבל ממנה אדם חשוב ה"ו מקודשת [בדאיתא בס"י כ"י סעיף ט']. גם

אוצר

סיק קב אות יג—טו

הפוסקים

נחתיבו ביד ישראל לתת התרומה לכהן וגם עתה הכס ביד ישראל, מימ כיון שהיו בניו וצניו ביד כהן, פטור מלתת התרומה לכהן כר, וכן הרמב"ם דקדק בלשונו, דנפ"ו דמעשר הלכ"ל דקדק לכתוב דהין דצבורה הג"ל, בעצלים ממורחים, משא"כ כאן כתב עצלים בלחמה.

ועיין בהמקנה קדושין נ"ח א', דהא דקתני [שקידש בתרומות] ומעשרות לשון רבים, לכלול גם מעשר עני, כמ"ש הרמב"ם בהדיו בפיה"מ, ואי אפשר לומר דמייירי נפלו לו עצלים מתבואת אבי אמו עני, דהא קיי"ל בחולין קל"א א' דמעשר עני אפילו עני שבישראל מולידין מידו כר, ולי"ל דמייירי שבתבואה היתה של אחר ואחיה בעצלה ליד אבי אמו עני, ונתנו לו הבעלים רשות להפריש ממנה מעשר עני ולזכות בו, (דאי לאו הכי אינו יכול להפריש, דנתיבן שליחות בהפרשת מעשרות כר), דמכיון שצידו להרים כיו כמ"ש שבורנו מר.

יד. כשקידש ישראל בתרומ"ם שקנה מכחן או שחפרישם מטבילים שקנה ממנו. כתב בפסקי הלכות (יד דוד) פ"ה דאישות דל"ו א', דגם כשלקח ישראל דמים תרומה גדולה ותרומת מעשר וחלה ומעשר ראשון ומעשר עני מהכהן וכליו והעני, יכול לקדש בהם את האשה. וציד דוד שם אות ע"ט ציאר דה פשוט ונלמד מדינא דישאל שירש עצלים מאבי אמו כהן שיכול לקדש האשה בתרומה ומעשרות [שהפריש מהם] כר, ואף דאסור לפשות סחורה בתרומה [כדחתן בשביעות פ"ז מ"ג], מימ נראה שמקודשת וכו'. ולענין אם קנה עצלים מהכהן, כתב שם בדף ל"ז א', דדוקא בירושה מהני הסברא דכמי שבורנו דמיון, דגדול כח הירושה לירש זכות הכהן המוריש לו, אבל אם קנה עצלים מהכהן, אי אפשר לו לזכות במחנות, כמבואר במש"כ הרמב"ם פ"ו דמעשר ה"ל ע"ז, דכהן ולוי שמכרו לישראל פירות לאחר שנגמרה מלאכתם, התרומה והמעשר של הלוקח, ומפרישם ונותנם לכל כהן או לוי שיראה, הרי שנחתיב ליתנם לכהן ולא אמרינן שזכה בהם כאלו הפרישם הכהן ומכרם לו וכו'.

פו. כשקידש במעשר שני. כתב הרמב"ם פ"ה דאישות ה"ל ד', קידשה במעשר שני בין בשוגג בין במזיד אינה מקודשת, לפי שאין לו לעשות בו שאר חפציו עד שיתחלל [דממון גבוה הוא מר], שנאמר במעשר לך הוא. ואין המ"מ למטה בקדושין נ"ב ב' דשם נחלקו בזה ר"מ ור' יהודה, ובגמ' שם נ"ד ב' פסקו הלכה כר"מ דאינה מקודשת.

ובכתב בפסקי הלכות (יד דוד) פ"ה דאישות דל"ג ב', דאם קידש במעשר שני בזמן הזה, אף שדעתו נוטה שאינה מקודשת, מ"מ חוששני לקדושין. וציד דוד שם כתב דה נחבאר לעיל בה"ל א' אות א'. דשם בדף ז' א' בסוף הגה ע', כתב עטס הספק, אם מקודשת

כבר השיג עליו בחש"י רעק"א שם, בסוף אות כ"ט, דהלא מדרשא זו למד ר"מ דממון גבוה הוא וכ"כ בפני יתושע קדושין ג"ב א' ד"ה וראיתי. וע"ע במשנה ראשונה פ"א דמע"ש מ"א.

ועי' בלח"מ פ"ו דחמץ ומצה הל"ה, דאמר שהקשה דמש"כ הרמב"ם שם שיוצאים במצה של מע"ש בירושלים, סותר למש"כ הרמב"ם בפ"ג דמע"ש הג"ל דמע"ש ממון גבוה הוא, חירץ עפ"י מש"כ בסנהדרין קי"ב ב' דבגבולים סביר כו"צ דמע"ש ממון גבוה הוא, וא"כ י"ל דמה שפסק בפ"ג דמע"ש, היינו כתבמים דרימ דוקא בגבולים, וכן מוכרח במש"כ הרמב"ם בפ"ו דבבב"מ ה"ל ד' לענין חלה כר, ומ"מ [תפוח למח] סתם הרמב"ם הדברים בה"ל מע"ש [ובהל' אישות] היתה לו לומר דהיינו דוקא בגבולים כר, ואולי סמך על דבריו כאן ובהל' בבב"מ, כדפרישתי. וכן משמע במחנה אפרים בפ"ה דבבב"מ הג"ל, גם בערוך השלחן פ"ד סי' ש"ו סעיף י' כתב שבדברי הרמב"ם נזכר דמה שפסק דמע"ש ממון גבוה הוא, היינו דוקא בגבולים וכחכמים.

דמע"ש שם חירץ בשם הר"י קורקוס דדוקא לענין מע"ש ממון גבוה אמרינן לאו כמי שהורש דמיון כר אבל בעלמא כמי שהורמו דמיון. גם בתוס' ר"י הזקן ובמחירי ובש"ח הרדב"ז ח"ה סי' קמ"ז ובמרכבה המשנה פ"ה דאישות ה"ל ד' ובטעם המלך פ"ה דאישות ה"ל ד' וסוד"ה ודלחאן וציד דוד (פסקי הלכות) פ"ה דאישות אות ע', חילקו בין זל"ז. וע"ע ציאר שמה פ"ה דמע"ש ה"ל א'. [ועי' בעלמא יוסף שם, שהקשה על מהר"י קורקוס, דהלא במעשר [שני] ג"כ כתב הרמב"ם כאן דכמי שהורמו דמיון. ודבריו ז"ל, דהלא הרמב"ם כאן בה"ל ד' לא מייירי כלל מדיון מע"ש, כי לענין מע"ש כבר כתב לפני כן, בה"ל ד', שאינה מקודשת משום דמע"ש ממון גבוה הוא]. ועי' בשער המלך כאן, שכתב דלענין הלכה קיי"ל דכמי שהורמו דמיון, כמו שפסק הרמב"ם כאן ובפ"ג דנחלות ה"ל ג', ומש"כ בנכס"ג יו"ד סי' ס"א הגב"י אות י"ח דאפשר שהעור והשו"ע סביר דלאו כמי שהורש דמיון, ולכן השמיטו בהל' דכמיון מחנות טבונה או שאכלן פטור מלשלם, דאי אהו לידו כהן בעצמיהו חייב כדאמרינן ב' הזרוע, לפי הנראה אשחמיט ממנו דברי הטור והשו"ע בחו"מ סי' רע"ה סעיף ב', שפסקו דכמי שהורמו דמיון. [ובענינים למשפט לקדושין נ"ח א' אות י' כתב דלדעת הכנה"ג י"ל, שבעור והשו"ע בחו"מ כתב כן רק גבי מחנות דבהמה הניכרות, משא"כ במחנות דתרומות ומעשרות וכו'].

ובשיבת ציון סי' ע"ז כתב ד"ל שהרמב"ם ס"ל שדבר זה אם מחנות שלא הורמו כמי שהורמו דמיון או לא כמי שהורמו דמיון, הוא ספיקא דדינא, ומה שפסק דמקודשת קדושי ודאי, היינו משום דהלא הב"י לריב"ם לפסוק שהתרומות והמעשרות שייכים לישראל שיש לו חזקה מרא קמא והם בידו, א"כ שוב לא שייך לומר שמה לאו כמי שהורמו דמיון ונמלא שקידש בדבר שאינו שלו, דהלא כבר זכר כהן והן נכנסו לכל דבר כר.

ובכתב בערוך השלחן סי' ל"ד, דבירש עצלים, מייירי דוקא כשנגמרה מלאכתם לתרומות ומעשרות בחיי הכהן וכהן הכהן בחייו בהם, וכדפירש רש"י בגמרא שם ג'. וכן מבואר בקריית ספר פ"ה דאישות. וציד דוד (פסקי הלכות) פ"ה דאישות דל"ו ד', אחר שהביא מרש"י דמייירי בעצב ממורת, ושכן מבואר בלשון הגמ' בברכות י"א ב', כתב לענין אם נפלו לו בירושה צעודם בעצלים דלע"ג למעשה, משום ד"ל דכגמ' בקדושין שם נקטה בדקדוק עצלים [ולא פירשה ממורחים], להשמיטנו דאף שעוד לא נחמרו מ"מ אמרינן בהם לענין זה כמי שהורמו דמיון כר, והוי כאלו זכר כהן כיון שצידו לגמור ולתרום, ואפשר כיון דצדיעבד תרומתו תרומה אף קודם שנגמרה מלאכתו, זוכה כהן לענין שיכול להוריש לבניו זוכה זו, וי"ל שהגמ' בצבורות שם דקדקה לומר שנפלו לו עצלים "ממורחים" מבית אבי אמו כהן כר, משום דכל עיקר החדוש שם הוא, דאף שכבר

(ג) ועי' בהעמק שאלה לשאלות פ' קרח שאלתא קליב, שכתב כן בדעת השאלות, דבירש טבילים שאינם ממורחים מאבי אמו כהן אינו זוכה בתרומה. וכ"כ באור שמה פ"ה דמע"ש ה"ל א' בדעת הרמב"ם. ועיקר דבר זה מקובל ביריד סי' שלי"א.

(ד) ולענין מעשר ראשון, עי' ברש"י קדושין ג"ה ב' ד"ה ה"ג, דלמ"ד דכמי שהורמו דמיון, אפילו במעשר ראשון זכה אבי אמו כהן, דאף מעשר ראשון לכהנים מדקדושתו עזרא ללוויים, ובהגהות הרש"ש העיר ע"ז, דלפי מש"כ הרמב"ם פ"א דמעשר ה"ל ד' שאין מוציאין המעשר מיד הכהנים כר, א"כ אפילו קודם הקנס, מדיון תורה לא היה אבי אמו הכהן מותר ליתת המעשר ראשון ללוויים.

(ה) מלשנו בפ"ג דמע"ש ה"ל י"ז שכתב שם ג"כ שאין מקדשין במע"ש. ומ"ש בתו"ט פ"ב דקדושין מ"ח דורשא דל"ה הוא, כהנייתו יהא, לא איפשר דלא לר"י דס"ל מע"ש ממון הדיט הוא, ולא לר"מ דס"ל ממון גבוה הוא.

אוצר

ס"ק כג אות ט—י

הפוסקים

ודברי הירושלמי נבדלו נבדלו זה פ"ד אות תי"ב [דקמ"ל דלר יחוד דס"ל מע"ש ממון הדיוט הוא, מקודשת אפילו בכסף שחילל המע"ש עליו, דאף שבכאן אינו ראוי להוילאו, כיון שיכול להוילאו בירושלים כי לא נתבעל ממנו חורב כסף. ועי' בקרבן העדכ על הירושלמי שם, שפירש דהירושלמי דא לומר, דלר יחוד אפילו לכתחילה מקדשין בו]. גם במנחת חינוך סוף מלוה חב"ג, אחר שהביא דברי הל"ח הנ"ל, כתב דמנחות שם ומחמדים ה"ל מצאיר להדיא דגם מעות מע"ש הוי ממון גבוה. ולעיל שם כתב דכן מוכח גם מהר"י קורקוס פ"ד דמע"ש הל' כ'. וכן הרש"ש בפסחים ז' א', הביא ראיות דגם כסף מע"ש הוי ממון גבוה לר"מ, דלא כהל"ח, ועי' בקרבן המאסף שם א' סי' א' ו"א ט"ז מ"י.

י. בשקידש בהנאה שיש לה במח שנתן לה המע"ש שתאכלנו או שתהנה ממנו מה"א. כתב ציד דוד (פסקי הלכות) ח"ב פ"ב דאישות דף ז' א', דלפי מה דקיי"ל דמע"ש ממון גבוה הוא, אף אם קידש בטובת הנאה, ר"ל שאמר לה התקדשי לי בהנאה זו שאני מניח לך לאכול את זה, דהרי צידו שלא ליתן לה, והיא יש לה הנאה באכילתה בפרועה, מ"מ אינה מקודשת, דמכיון דשיקר הדבר הוי ממון גבוה אסור לקבל מעות גם בעד טובת הנאה זו כו', וכל הנאות שנאות לו אינן שלו והכל שייך לגבוה כו', ומ"מ למעשה לריק תלמוד דזה, ומסתפק אנכי עוד [דאולי היינו דוקא בשקידש בזמן דמעשרות נוכחות מדאורייתא, אבל] בשקידש בכה"ג בטובת הנאה דמע"ש בזה"ל, דמעשרות דרבנן [לדעת רוב הפוסקים] כו', אם מקודשת בהנאה זו, הן אמת שבגוף המע"ש אי אפשר לקדש אף בזה"ל, דמכיון דרבנן הפקירו קנינו שיש לו בו אינו יכול לזכות לה כו', אבל הטובת הנאה צומח שממין לה דבר שתהנה ממנו, שזה פרועה, ואף שבמע"ש דאורייתא אסורה גם הנאה זו, מ"מ דמע"ש דרבנן מסופקני כו', והדבר י"ע למעשה. ועפ"י כתב בפסקי הלכות שם דל"ג ב', שבקידש בטובת שיש לו דמע"ש כו', ה"ל קדוש ספק.

מיהו בתפארת מנחם פ"ב דאישות דכ"ח א' כתב דמע"ש הכי ע"כ ר"ל דמע"ש כו' ב' לענין מקדש חולה באיסורי הנאה, שראוי לזכות בזה, דאף שאינה מקודשת, דלאו ממנוה יחיד לה, מ"מ בקידוש באותה הנאה שנתן לה להתרפא בו מקודשת אנו למדים דגם דמע"ש אפילו דר"מ, אם אמר לה הרי את מקודשת לי בזה הנאה שנתתי לך דבר שתהני ממנו, ויש באותה הנאה ש"פ, מקודשת

בקדושין לא אמרין תואיל וכו'. גם במרכבת המשנה פ"ו דחמץ שם השיג על הלח"מ, משום דהרמב"ם פסק סתם דמע"ש ממון גבוה הוא נא"כ משמע דהיינו אפילו בירושלים, ותו דבהדיא אפסקא הלכתא במ"י קדושין כר"מ, וע"ש מה שישב סתירת הרמב"ם. ויש להעיר, דאף הלח"מ עצמו הביא בפי"ה דאישות הל' ד' דברי הר"י קורקוס הנ"ל מבלי לחלוק עליהם, נוע"צ בלח"מ פ"ד דעכו"ם הל' ט'. ועי' מה שכתבנו בשוב סתירת דברי הרמב"ם הנ"ל ברוב"ז פ"ו דבכורים שם, כפית תמרים סוכה ל"ה ב' ד"ה שאני צליח פסחים ל"ח א', משרת משה פ"ה דאישות הל' ד', תפארת מנחם שם ובפ"ג דאישות הל' א' אות ב', יד דוד (פסקי הלכות) פ"ה דאישות דל"ג ד', גז נעול כפתור ב' פרח י"ח דפ"א ב', והבטלת השרון חא"ה סי' ט"ו אות י"ב וי"ד. ועי' במהרי"ט אגלוי הל' חלה אות ב' דף כ"ה טור ב', שכתב דע"י דברי הר"י קורקוס הנ"ל יתיישב גם מה שפסק הרמב"ם פ"ה דבכורות הל' ט' דבהמת מע"ש בירושלים חייבת בבכורה. נלפ"י דברי הפוסקים הנ"ל יוצא דמה שאינה מקודשת במע"ש, היינו בין בבבולים ובין בירושלים. נה"א משכחת לה הנאה אפילו במע"ש שנטמא ואינו ראוי לאכילה. כמ"ש כיבמות ע"ד א' דמע"ש שנטמא מותר לסוכו. ועי' משי"ב בזה הגר"א מלצר בכרם ציון ספר י"א, ברעת הרמב"ם מע"ש פ"ג ה"ב.

מקודשת כיון דזמן הזה יכול לכתחילה לחלל שזה מנה על שזה פרועה, או דאיהי מקודשת משום דאף שיכול לבסוף לבוא לידי זכיית ממון, מ"מ לעת עתה הוא ממון גבוה ואין זה ממנו. ועי' להלן אות י"ח.

זו. וכשקידש במעות שחילל עליהם מעשר שני. כתב צל"ח פסחים ז' א' ד"ה חלמא, דאף דמסביר נראה דכי היכי דבשקידש דמע"ש עלמו אינה מקודשת, ה"ל במעות מע"ש, דמאי שנא, דהרי קדושת המע"ש חלה על המעות, א"כ גם המעות הם ממון גבוה לכל דבר, עם כל זה לא מלחתי הדבר מפורש, ואדרבא בדברי הרמב"ם משמע ק"ל להיפך, דהרי בפ"ג דמע"ש הל' י"ז כתב, מע"ש ממון גבוה הוא כו' ואין מקדשין בו את האשה ואין מוכרין אותו ואין ממשכנין אותו כו', ובה"ל כ' כתב, וכן מעות מע"ש כו', וחשיב שם כל הוי דחשיב דמע"ש עלמו חוץ מהא שאין מקדשין בו את האשה, (ואף דגם אין ממשכנין אותו לא חשיב גבי מעות, היינו משום דמעות לא שייך שימשכנס כו'), וכעת הדבר לריק אללי תלמוד. ועי' בחב"ל השרון חא"ה סי' ט"ו אות י"ג, ואת י"ד סוד"ה וזכר, מה שזן בדברי צל"ח.

ובנחל איתן פ"ב דאישות הל' ד' (וגם בהנאותיו יד איתן שנדפסו בסוף הרמב"ם), כתב על דברי צל"ח, שהדבר מפורש בירושלמי פ"ב דקדושין הל' ז', דאיתא שם מקדשין בפרועה של מע"ש, ומשמע דהיינו לומר דאף מ"ד שבפירות מע"ש אין מקדשין מזה דבפרועה של מע"ש מקדשין, והטעם דהמעות לא חשיבי כל כך של גבוה כמו הפירות עלמם. וכן פירש דברי הירושלמי בפני משה בירושלמי שם, דקבצר דמע"ש שהמעות נחפסים בקדושת מע"ש, מ"מ לא דמי למע"ש עלמו, דטעמא שאין מקדשין דמע"ש, הוא משום שכתוב בו קודש הוא לה, וזה לא כתוב אלא דמע"ש גופו. ועי' משי"ב במראה הפנים שם.

אולם בפסקי הלכות (יד דוד) פ"ב דאישות דל"ג ב' כתב דגם בקידוש בדמים שחילל עליהם המע"ש, אינה מקודשת. וביאר ציד דוד שם אות ס"ו, דהכסף הזה דינו כמע"ש עלמו וזהו ג"כ ממון גבוה, כדמוכח ממנחות דף פ"ב א' דסובר ר"א דמתפס מעות מע"ש לשלמים לא קנו שלמים, משום דסובר כר"מ דהוי ממון גבוה ולא חלה קדושת שלמים על קדושת מע"ש, וכן פסק הרמב"ם בפ"ו דמע"ש הל' י"ט כו', ודלא כמ"ש הפני משה בירושלמי קדושין [הכ"ל] דקמ"ל דמקודשת בפרועות של מע"ש אפילו לר"מ כו',

וכמ"ש הלח"מ ע"י הגמ' דטהרין, ולפ"י אידחיא לגמרי הסוגיא דקדושין נ"ד ב' דפסקה כר"מ, משום דלפ"י הראיה שהובאה שם אינה ראיה, משום דבבבולים הכל מודים, ניוצא מדברי הלח"מ ומחנה אפרים וערוך השלחן הנ"ל, דמקדשים במע"ש בירושלים.

אולם עי' בשער המלך פ"ו דחמץ ומצה שם שהשיג על הלח"מ, דהרי בהדיא אמרין בקדושין נ"ד ב' דהלכה כר"מ במע"ש, ושכן תמה עליו במקרא קדוש, ואף שיש לישב זאת כו', מ"מ דבריו דחוקים, דא"כ היה לו להרמב"ם לפרש שבירושלים מקדשים במע"ש, ותו דמהרמב"ם בפ"ה דמע"ש הל' ד' מבאר דאפילו בירושלים ממון גבוה הוא וכו'. וע"ש שהביא מהר"מ פ"ו דבכורים שם, דאחר שגם הוא הקשה על הרמב"ם שם, מדבריו בפ"ג דמע"ש, תירץ בשם הר"י קורקוס נובע"י דחמץ ומצה שם כתב הבי"מ כן בשם הרב מנחם, דלטעמיה אול שפסק כר' חייא דאתרוג של מע"ש בירושלים כשר אף לר"מ, משום שיש בו היתר אכילה ולא בעינן באתרוג דין ממון, ולכן חייבת גם בחלה מטעם זה כו', ואחר שהאריך השע"מ בזה, הוסיף דעוד נראה לתרץ דמשי"ב הרמב"ם שיוצאים במצה של מע"ש ושעיסת מע"ש חייבת בחלה, היינו משום דלענין מצה וחלה אמרין תואיל ואי בעי מתשיל, ומה דאמרין בקדושין נ"ד דהלכה כר"מ, היינו דוקא לגנין קדושין, משום

אוצר

סי' קכב אות יז—כג

הפוסקים

שם המקדש במעשרות כר ה"ז מקודשת, היינו מעשר ראשון ומעשר עני.

וכתב בלחם משנה שם, דנראה להיוו דוקא בישראל עני שנחט לו מעשר עני, דזמא דכחן ולוי [שהזכיר הרמב"ם שם מקודש] דמיירי בנחטו להם תרומה גדולה ומעשר ראשון, דאי כל ישראל בעלמא יכול לקדש במעשר עני, קשה הדבר לאמר, דהא מעשר ראשון נמי כחולין הוי ומותר לזרים ואינו יכול לקדש בו אלא כלוי דוקא, אי"כ הוא הדין וכו'א העצם למעשר עני כר, אע"פ שיש לחלק דשאני מעשר עני משום דאי בעי מפקר לנכסיו וכו' עני וחזי לו, כדלמרינן כך טעמא בעלמא, מ"מ כל כמה דלא מפקר להו לאו עני הוא ולא דלילה הוא ואינו יכול לקדש בו (ו). גם בפסקי הלכות (יד דוד) ח"ב פ"ה לאישות דל"ז ח' כתב ישראל, "עני" יכול לקדש במעשר עני. וכ"כ בערוך השלחן סעיף י"ד, דישאל עני יכול לקדש במעשר, אבל עשיר שקידש במעשר דשדכו, נמי דינו כעשירי דכל עני מצווה [דאי"כ עני שקידש במעשר דשדכו, נמי דינו כעשירי] דכל עני מצווה להפריש מעשר עני משדה שלו וליתנו לאחרים כדאיתא בגיטין י"ב א'.

אולם ע"י בקריה כפר פ"ה לאישות שכח דישאל שקידש במעשר עני ה"ז מקודשת, דלית ביה קדושה, אלא משום גזל [עניים, הוא] דחייב לשלם, דאין להם בעלים ניכרים דזמא דלכוי במקדש בגזל קודם יאוש, דהא אכתי לא אחא לדידיה. ובמעשה רקח ה"ל כתב דנראה מהקריה ספר שכתבן שבעל הפירות איירי [הרמב"ם, מקודשת], או באיש אחר זולת העני, והדעת נוטה להבין כן, דאי איירי בעני עצמו שהוא שלו, כמ"ש הלח"מ, מילתא דפשיטא היא, דהא ה"ל כשאר דאקדש שהעני יכול לעשות בה כל מה שירצה, דמשי"כ הרמב"ם פ"י דמתנות עניים ה"ז י"ז דמעשר עני אין יכול לשנותו לשום דבר אפילו לזדקק ופדיון שבויים, לא מיירי אלא בבעל הפירות, כגורא מהתוספתא פ"ד דפאה דשם מקור הדין, אבל העני עצמו בשלו, כו"ע מדים שרשאי לעשות בו כל מה שירצה. ובצו"ע שמחות לקדושין י"ח ב', א"ס כי מתחילה כתב להסביר דברי הלח"מ הג"ל [ובמובא בהערה י"ז], כתב שז' דאפשר לומר שדברי הרמב"ם אחריו כפשוטו, בישראל בעלמא אפילו עשיר שקידש במעשר עני מקודשת, משום מ"מ דאי בעי מפקר נכסיה וכו' כדודי, וגם לגבי דירה נמי הוי משום דאי בעי וכו'.

כב. כשקידש בבבלי. ע"י במלכת שלמה פ"א דתרומות מ"א שאינה מקודשת, (ולא כתב טעם לזה). ובנחל איתן פ"ה לאישות ה"כ כתב בחו"ד, דע"כ אע"פ דראוי להגלות שאין של כלוי כמ"ש החו"ס בפסחים ט' א' ד"ה כד, מ"מ אין אשה מתקדשת בו, משום דאסור במכירה כדתן בפ"ה דמאי מ"א, וצ"ע גיטין מ"ז ב' משמע שיש בו איסור מהחורה, וקדושי אשה הוי כמכירה. [ומדמדי למכירה, אולי טונתו רק לכתחילה, אבל דיעבד הוי מקודשת, דהרי גם המכירה חלה דיעבד כמבואר במשנה בג"ל]. וע"ע בזה בחוק ימים ח"ב סי' מ"ט אות ג' וסי' מ"ב אות ה'.

כג. המקדש בפירות שביעית. כתב הרמב"ם פ"ה לאישות ה"ב ג' דמקודשת. ואין לה"מ שם מקורו מהמנהג בקדושין דף ג' ע"ב ובגמרא שם דנ"ב א'. וכתבו שם החו"ס דד"ה המקדש, דאע"פ דאסור לקנות מהם חפץ כדכתבין לאכלא ולא לסחורה, הוי מילי לכתחילה אבל דיעבד המקדש קיים, וכן גבי אשה דיעבד מקודשת

שישקיר נכסיו ויהיה עני שמונת לו לאכול דמאי, היינו משום דהתם לא בעינו שיהיה שלו ממש, רק דין ממון לאחרים, וכמו באתרוג של תרומה שהורה [דאשילו ישראל יוצא בו, משום דיכול להאכילו לכהן]. וע"ע בדבריו המובאים להלן. וע"ע באגורה באהלך דמ"ב ד' ובפולת ירוחם ט"ז מ"ה מ"ש"ב בבבאור דברי הלח"מ.

מקדשת כר, דודאי לא גרע מע"ש מאיסור"ה, ומה דלמרינן דאינה מקודשת במע"ש, מיירי רק בקידוש בנכס, דלא אין דעתה כי א"ס על גוף המעשר ולא מקרי כסף, אבל בקידוש בפירות כהנאה שהכנה מקודשת. וכתב שם להלן, דהיינו רק דיעבד חלק הקדושין, אבל מ"מ המקדש איסורא קעבד משום קדושין הוי כמו מכירה.

יח. כשקידש בהנאה שהזמין לה מע"ש שתפדנו בפחות משווי וישאר הסותר לה. כתב ציד דוד (פסקי הלכות) ח"ב פ"ה לאישות דל"ג ב', דיינו כקידש בקדוש בדק הבית [שכתב שם לעיל אות סי' שיש מקום ספק, בזה"ל דמותר לר"ע לחלל הקדש שוב מזה צדו פרועה, שתוכל להקדש בטובה הנאה שחממן לה דבר שתוכל לזכות בו כר, וכו' כחממן לה לזכות בדבר של הפקר, ואפשר דככה"ג אף בזמן הבית מקודשת, דהא חממן לה דבר שתוכל לעשות איסור ולזכות בזמנו, ומכיון שידועת שהוא הקדש ומחלית בכך מקודשת כר, וכן נראה לי להורות, אך מ"מ לא אובל לסמוך ע"ז באיסור א"ל החמורה וכו'.

יט. כשקידש בתערובת מעשר שני. מסתפק בזה במנחת חינוך מלח רמ"ז אות ו', שהביא משי"כ הרמב"ם פ"י דמע"ש ה"ל ט"ז דמע"ש שנחמד אינו בטל משום דהוי דבר שיש לו מחזירין, וכתב דלפ"ז הלא רק מדרבנן לא בטל, ולמה לא ניימא דגם מדאורייתא לא בטל לפי מה שפסק הרמב"ם דמע"ש ממון גבור הוא, ולפי מה דמבואר בנ"י ב"ה דף י"ח ב' דממון בעלים לא בטל, ומה לי ממון הדיעט או ממון גבור, ותירץ ד"ל דהוי דלאפוקי שם בעלים לא בטל, מ"מ לענין איסורא בטל, וכו' כתרומה שנחמרה, ולענין איסורא עולה באחד ומאה ומותר לא לאכלא, ומ"מ לענין מנחל לריך לברים מפני גזל השבע כר, וכתב עפ"י, דלמאורה כשנחמד מע"ש וקידש בש"פ מהתערובת אינה מקודשת, דהא עיקר הטעם שאינה מקודשת כשקידש במע"ש, הוא משום דהוי ממון גבור, אי"כ אינה מקודשת אפילו כשנחמד מע"ש, משום דלא הוי ממון דידוע וכו', אבל באמת י"ל דזה אינו, דבעלמא גבי תרומה שהאיסור הוא לחוד וממון ככהן הוא לחוד, דהרי יש הרבה איסורים שהם שלו, וגם יש הרבה מתנות כהונה שאינם אסורים אלא לריך ליתן לכהן, לכן גבי תרומה, שהחורה אסרה אותם לזרים וגם נותנה ליתנה לכהן, אף שהאיסור בטל, מ"מ ממון חדרו לא בטל, אבל גבי מע"ש שהבעלים אובלים אחיו אלא שהם זוכים בזה משלחן גבור, ומה שצריך לגבור היינו [רק] מחמת כמה מצוות שנלווית בו, לכן מכיון שבעל לענין איסורא, דהיינו שאין לריך לנהוג בו דיני מע"ש, אי"כ ממילא לא הוי ממון גבור כלל כר, ועדיין לא הבאתי זאת בכור הצחינה, וכתבתיו לעזרה. וע"ע בקומץ המנחה שם.

כ. כשקידש בפירות כרם רבעי. כתב בפסקי הלכות (יד דוד) פ"ה לאישות דל"ג ב', דפירות מכרם רבעי דינם כמע"ש לכל דבר. וציד דוד שם הוסיף, דכן מבואר בקדושין י"ד ב', דכרם רבעי דינו כמע"ש, וכן פסק הרמב"ם בפירות בפ"ט מה"ל מע"ש ה"ל ב' בזה"ל, והרי הוא ממון גבור כמעשר [שני].

כא. כשקידש במעשר עני. כ' הרמב"ם פ"ה לאישות ה"ל ה', קידש במע"ש ה"ז מקודשת. וכתב במעשה רקח שם דהא ע"פ מה שפירש הרמב"ם בפ"ה מ"ב דקדושין, דמה דחנן

(ז) נראה דמחננו, דאם מדאורייתא הוי ממון גבור, שפ"ט דאינה מקודשת, אבל אם הוא רק מדרבנן, שמה הוי קדושי ספק, וע"י לעיל סעיף כ"א ובאזה"ר סי' ק"ז ק"ח לענין קידוש באיסורי הנאה דרבנן.

(ז) וע"י בשו"ע שמחות קדושין י"ח ב' שהסביר דברי הלח"מ, דאע"ג שפ"ח דלולב ה"ל ב' ססס הרמב"ם שייצא באתרוג של דמאי משוב דאפשר

אוצר

ס"ק קכז אות כג

הפוסקים

פ"ב שמקדשים בפירות שביעית, הרי שכתב בפירוש מקדשים, שהוא לכתחילה, ומה שפסק הרמב"ם דלא כהירושלמי, היינו משום דאזיל שביעית רש"י בקדושין שם דס"ל דמכיון שזכה בפירות שביעית ממונו הוו לכל דבר, דהכי משמע לישנא דתלמודא דידן. גם בקריית מלך רב שם, כתב ע"ד המשל"מ בדעת הרמב"ם, דקשה לכאורה ממה שפירש הרמב"ם וכתב המקדש בפירות שביעית או אפר פרה או זמים שמילאן כו', דהא באפר פרה וזמים שמילאן כו' משמע מהמ"מ שם דאף לכתחילה יכול לקדש בהם וכי'.

ובדרך המלך שם כתב, דנראה דהתוס' בע"ז שפירשו דמותר לקדש בפירות שביעית, סברי דטעמא דלהירושלמי אינה מקודשת אפילו בדיעבד, משום דסובר דמכיון שאסור לקדש בהם אי עבד לא מהני כו', וא"כ מכיון דתלמודא דילן קדושין ג"כ איחא שביעית בפירות שביעית מקודשת, מוכח דחולק על הירושלמי וסובר דאפילו לכתחילה מותר לקדש בפירות שביעית, דאינו דומה לזקוק שפחה, משום דבדקדושי אשה לא חשיב הכסף דמי שיווי האשה, אלא הכסף עושה קנין כמו שער כו', ומשום כשמקדש בפירות שביעית לא חשיב שפחה סחורה בהם. גם צית ריד"צ לה' שביעית סי' ז' סעיף י' כתב דהתוס' בע"ז סברי שהצבלי פליג בזה על הירושלמי וכו'. ועי' במלכא שאלה פ"ח דשביעית מ"ח, דפרי ר"ש המונגה הביא דברי הירושלמי הנ"ל, דמהא דאין לוקחים עבדים משמע דגם לקדש אשה אסור, יכתב עליו דיש לחלק דגבי אשה איבא מלות פו"ר וראוי להקל. ועי' בתוס' ר"י בזקן קדושין שם, שכתב דאע"ג דאמר רחמנא לאכלה ולא לסחורה, לא אמרינן דקדושין שהאשה נקנית בהם כסחורה דמי.

ובגמל איתן פ"ה דאישות שם כתב ד"ל שבתוס' הנ"ל מיידי דוקא למ"ד שביעית זכ"ז דרבנן, ולדודיה הוא דשייך לומר מה שכתבו דמשום פו"ר אקילו ביה רבנן, אבל למ"ד שביעית זכ"ז דאורייתא, ודאי אין כח ביד חכמים להקל לקדש אשה ולעבור בקום ועשה על עשה ולאכלה ולא לסחורה, וא"כ לא קשיא מידי, דאפשר דהירושלמי קאי אליבא דמ"ד שביעית זכ"ז דאורייתא, דהרי ר' יוסי קאמר לה התם, ומשמע דהיינו ר' יוסי צ"ר חנינא, ואיכו ס"ל שביעית זכ"ז דאורייתא כמו שמבאר מהירושלמי ס"א, ולפי"ז נראה

דאורייתא, אלא דקדושין לא הוי כסחורה. ועי' משיב בזה במשמרת להבית שבסוף פאת השלחן ה' שביעית דכ"ד ע"א.

סא) יש להעיר, שביירושלמי קדושין פ"ב הל' ו' איתא אמר רבי חייה בר בא שמע מינה [מהמשנה דמעשה בחמש נשים כו'] מקדשין בפירות עבירה, ופי' בסני משה דר"ל דהא דתני ושל שביעית היתה, היינו לומר שמקדשין בפירות עבירה ואפילו לכתחילה. ובמראה הפנים שם, אחר שכתב דלפי"ז פליג ר' חייה בר בא על ר' יוסי [הנ"ל בירושלמי שביעית] דקאמר שאסור לכתחילה ליקח אשה מדמי שביעית כו', הוסיף דאפשר גמי לפרש דהא דקאמר מקדשין בפירות עבירה, לאו לכתחילה קאמר, אלא לומר שהקדושין נתפסים בהם. וכו'. ועי' בטעם המלך פ"ה דאישות הל' י' ד"ה ולפי"ז, שכתב בתו"ד, שיש לחלק, דהירושלמי דקדושין מיידי בפירות שביעית דרבנן, והירושלמי דשביעית מיידי בפירות שביעית דאורייתא. ועי' בספיקי הלכות המובא להלן, שכתב, דהירושלמי דשביעית מיידי רק במקדש בדמי פירות שביעית, ולא בפירות עצמם ולק"מ. ועי' בספיקי הלכות המובא באות כ"ו, מה שכתב בביאור "עבירה" שביעית קדושין.

סב) ובהנהגותי מצטא איתן לע"ז ס"ב א' על התוס' הנ"ל, כתב שיש לתרץ דברי התוס' לפי משיב ר"ת בתוס' ביצה ל"ו ב' ד"ה והא, [לענין לקדש אשה בשבת וי"ט]. דמשום מצות פו"ר התירו שבות, והיג לא גזרי רבנן. והירושלמי אויל לשיטתו בפ"ק דיומא דמשמע י"ם דס"ל דאסרו שבות [במבוא בתוס' ביצה שם].

מקודשת ה'. וכ"כ בקריית ספר פ"ה דאישות. ונשיטה לא נודע נמי בקדושין שם הביא מה דאיתא בירושלמי שביעית פ"ה הל' ח' [ומע"ש פ"ה הל' א'] על מחנה דאין לוקחין עבדים מדמי שביעית ואם לקח יאכל כנגדו, אמר רב אבי [נפנינו: יוסין] זאת אומרת שאסור ליקח אשה מדמי שביעית, דלא כן, מה בין קונה אשה לקונה שפחה, וכתב דלא קשיא למאי ולמסיק הכא שבמקדש בפירות שביעית מקודשת, דהכא איירי בדיעבד, ואפשר דהכא לא לריך המקדש לאכול כנגדו נ"ל. כדחתן התם בקונה שפחה בדיעבד, משום דאשה לייחא לבעלה לאכול הפירות בקדושת שביעית. וכ"כ בחידושי הרמב"ן ע"ז ס"ב א' סוד"ה נמלא, דמה דאיתא בתוס' קדושין דהמקדש בפירות שביעית מקודשת, דיעבד קאמר, והיינו [מה דאמרינן התם] שמע מינה, דאע"ג דאסור, מקודשת היא, וכך אמרנו בירושלמי מה בין הקונה אשה לקונה שפחה. וכ"כ בחידושי הריטב"א שם צ"ח הרשב"א.

והתוס' בע"ז שם, כתבו לכתחילה דמותר לקדש אשה בפירות שביעית, אע"ג דלאו לאכלה הוא, כו', וטעמא דמשום פריה ורביה אקילו ביה רבנן, אלא שכתבו שוב ומיכו י"ט לדחות דהתם דיעבד אבל לכתחילה אסור.

וכתב במשנה למלך פ"ה דאישות הל' ג', דמה שפירשו התוס' בע"ז דמותר לקדש בפירות שביעית, תמוה איך לא השגיחו דדברי הירושלמי הנ"ל. והוסיף דגם ממשי"כ הרמב"ם המקדש בפירות שביעית ה"ז מקודשת [ולא כתב מקדשין בפירות שביעית], נראה דס"ל דדוקא דיעבד אבל לכתחילה אסור, וכסדרת הירושלמי. גם רעק"א בגליון הש"ס בע"ז שם ובתוספותיו בקדושין פ"ב מ"ז תמא על התוס' בע"ז מהירושלמי. וגם במראה הפנים פ"ה דמע"ש הל' א' כתב דמדברי הרמב"ם נראה דלכתחילה אסור, כמ"ש בירושלמי ס"א.

אולם צית המלך שם בפ"ה דאישות כתב, דיותר מסתבר לומר שהרמב"ם ס"ל שיכול לקדש בפירות שביעית אפילו לכתחילה, אע"פ שכתב לשון דיעבד, דהא גם באפר פרה וזמים שמילאן לעשותן מי נדה ובתרוומה [בכ"ה], או בישראל שירש תרוומה, שיכול למכרה, כמבואר בהל' ה' ו' נקט לשון דיעבד, ולא מאלו מי שכתב [בהם] שהוא דיעבד דוקא, וכן נראה ממשי"כ הרמב"ם בפ"ה המשניות בקדושין

נח) והא דלא אמרינן הכא אי עבד לא מהני, עי' בברית אברהם סי' קכ"א אות י"ב, שדי חמד קוני הכללים מערכת כ' כלל ג"ה ד"ה וכתב הרב סמ"ג, חקר הלכה [להר"ה לנדא] ח"ב אות כ' סי' ו', וקונטרס משמרת להבית שבסוף פאת השלחן להל' שביעית דף י"ז ע"ב ודף מ' ע"ב.

ועי' במעשה רקח פ"ה דאישות שם, שביאר דאף שבמקדש שקידש בחלקו מקדש קדשים או מקדשים קלים, כתב הרמב"ם שם בהל' ה' שאינה מקודשת מפני שלא הותרו אלא לאכילה בלבד, שאני התם דהוי ממון בבוה, אי נמי י"ל דפירות שביעית אף שנאסרו לסחורה, הרי הותרו לכמה הנאות ולאן וקא לאכילה ובמ"ש הרמב"ם פ"ה דשמיטה, והתוס' בפסחים ג"ב ב' ד"ה רב, והוסיפו שיש סחורה שמוחרת בפירות שביעית.

ובתפארת מנחם פ"ג דאישות דף ב' ע"ב, אחר שביאר דהא דמקודשת בשוה כסף, היינו משום שיכולה למכור ולקבל ממנו כסף כו', כתב, דאין להקשות איך מקודשת בפירות שביעית, והלא אינה יכולה למכרה דאסור בסחורה, משום דקא בעל העצל שהוא הלוקט עצמו אסור למכור, אבל היא יכולה למכרה, כדאיתא בשביעית פ"ז מ"ג הוא לוקט ובנו מוכר על ידו, ועי' בע"ז ס"ב א' תודיה נמצא. וכן מבואר בהנהגות הרש"ש בקדושין ג"ב א' ד"ה המקדש בפירות שביעית.

נח) ועי' משיב בזה בענינים למשפט בקדושין ג"כ א' אות ב'.

ס) במצות כהונה ס"י ל"ו דכ"ז ג' כתב בתו"ד, דנראה דהתוס' הנ"ל סברי דאסור סחורה בפירות שביעית הוא מדרבנן כו', אי דאסור סחורה הוא

אוצר

סיק קבא אית כג—סח

הפוסקים

ובפסקי הלכות (יד דוד) פ"ה דאישות דל"ב ז' כתב דכשמתקדש בשנה שביעית זכאי, אפילו כשקידשה סתם ולא אמר לה שיהיה פירות שביעית, מקדשה, ומכיון שרוב פירות חיי שנה שביעית הם פירות שביעית, הוי לה לפרש שאינה רואה חל"ב הכ פירות ששית. [וכנה המעשה חשב כניל קאמר דבריו על מחגי דקידש חמש נשים בכלכלה של פירות שביעית, בקדושין ז' ע"ב, ומסתבר דלויירי גם במקדש זכאי בשנה שביעית, ואפ"כ ר"ל דלויירי מקדשה]. וכשקידש בדמי פירות שביעית וכו' לא ידעה, מבואר לעיל ס"ק ק"ח אות א'.

כה. להסוברים דאסור לכתחילה לקדש בפירות שביעית (ורק בדיעבד מקודשת), מה הדין בשקידש בפ"ש ע"י שליח. ע"י בחשבות מוכרי הורנין בנוצ"י מהדו"ק סי' ע"א, דאחר שהוכיח דמה דאמרין אין שליח לדבר עבירה, היינו רק לפטור את המשלח, אבל מ"מ המעשה קיים (סח), כתב שיש גם ראייה מפורשת לכך מהא דאיתא בקדושין י"ב א' גבי קידש חמש נשים בפירות שביעית, דאשה נעשית שליח להצרתה, אע"ג שאסור לכתחילה לקדש בפירות שביעית כמבואר בתוס' שם. ובספרו מטעמי יחזק ח"א סי' י"ז הביא שמהר"י שטיינהארט (בעל זכרון יוסף) הסכים עמו להלכה, שאין המעשה בטל מחמת שאין שליח לדבר עבירה, אלא שדחה דאיתא מהא דחמש נשים וכו'.

ובשובע שמחות בקדושין שם, אם כי כתב ג"כ דמהא דחמש נשים ליכא ראייה [וכדלהלן בהערה ס"ח], מ"מ כתב דזכאי אפ"כ לומר דכיון דנעלמה לרצא כל מנחה דאמר רחמנא לא תעבירי אי עביר לא מהני, והכא בפירות שביעית אמרין דבדיעבד כמקח קיים, ה"ל לענין שליחות אע"ג דנעלמה בשליחות בטלה, הכא שאני.

אולם הנוצ"י שם סי' ע"א, מלמד שזעזעם הדין בשליחות מוכיח להיפך, דהא דאין שליח לדבר עבירה, היינו גם לטעם את המעשה, תמה גם על הראייה מחמש נשים, דהתם אינן עושות איסור, דהא האשה אינה שליח של המקדש אלא שליח להצרתה, ומכיון שנוטלת את הפירות בקדושין ולריכות להן למאכל ביתן, מה איסור יש בלוקח פירות שביעית אם קונה לצורך אכילה (סח).

והסקנה בקדושין שם כתב עטס אחר דדוקא התם מועילה בשליחות, דלפי משיב הטור (סח) בחי"מ (סי' ש"ג) לענין שליח ששחט בשבת, דאם נעשה שליח סתם לשחוט, אפילו כששחט בשבת חייב המשלח, ולא הוי ליה שליח לדבר עבירה, י"ל דהמעשה דחמש נשים מייירי דעשאוה שליח לקבל קדושין סתם, לכן אף שקיבלה פירות שביעית מועילה בשליחות, דהיינו הוי יכולת להקדש בדבר אחר (וכי' סח).

ובישועות יעקב סי' ל"ה סק"ז כתב ד"ל דהתם מהני בשליחות משום שקיבלה פירות שביעית בשבילה ובשביל הצרתה, כדאיתא בצ"מ ח' א' דבשחתין שגנבו [וכהאחד הו"א א' מרשות בעלים

נראה דגם להרמב"ם שרי לכתחילה לקדש בפירות שביעית, דכרי הוא סובר שביעית זכאי דרבנן כמו שהוכחתי בכלי שמיטה, ואע"ג שכתב טאן גלשון המקדש, אינה ראויה לאסור לכתחילה, ותדע דהא נקט בזהדי אפר פרה אדומה, דודאי שרי לכתחילה לקדש בו.

גם בפסקי הלכות (יד דוד) פ"ה דאישות דל"ב ע"א כתב דנראה שפירות שביעית מותר לקדש אף לכתחילה. ושם אית נ"ב כתב בטעם, דכשמתקדש בפירות שביעית מכיון שידוע לכו"ע שפירות שביעית אין להם שום חילול ומתרתיה נהתקדש בהם כמו שהם, בזה"ג אין שום איסור סחורה, כיון שהדבר שיש עליו קדושת שביעית נשאר בקדושתו ואינם רוצים לחללו כלל כו', ולכן כהא דתנן שאין לוקחים עבדים כו' דמי שביעית, דקדק התנא נכתוב הדין בדמים דוקא, שהם בני חילול, ויכול לעשות בהם שיפוקו מקדושתם, וע"ז אמרו שם צירושלמי וזה אומרת שאסור לקדש אשה בדמי שביעית (סח), אבל בפירות שביעית נראה דמותר ליקח עבדים כו', ומכיון שידוע לכו"ע שפירות שביעית אינם מתחללים אינו משתכח בפירות שביעית שהם נשחרים כמו שהם כו', ונראה שכי' דעת הרמב"ם, דכרי כתב הדין דהמקדש בפירות שביעית ביחד עם הדין דהמקדש בנאפר פרה, ח"כ מכיון שנאפר פרה מקדשין לכתחילה, מוכרח דסובר דה"ל בפירות שביעית, משום דמתקין בין דמי שביעית לבין פירות שביעית וכג"ל כו', אמנם התוס' בקדושין סוברים דלכתחילה אסור לקדש בפירות שביעית כמו דמי שביעית, וכן הסכימו הרמב"ן והריטב"א בחידושיהם לע"ז סי' [הג"ל], משום דסברי כהא דתנן שאין לוקחין עבדים וכו' מדמי שביעית, דמכ"ש שאין לוקחין דברים הללו מפירות שביעית בעלמם, וכן הדין בקדושין אחר פירות שביעית בק"י מדמי שביעית, מ"מ לדעתי נראה לפסוק הלכה למעשה בהרמב"ם כו', וכן סתמתי בפנים.

ועי' משיב עליו בזה"ל ליון כרך י"א סי' י"ב.

ובבית שאול למשניות קדושין פ"ב מ"ז כתב דלחומר הקושיא מהירושלמי בג"ל על התוס' בפ"ז שצידדו דמותר לקדש בפירות שביעית דמשום פריה ורביה אקילו ביה רבנן, נראה לומר שיפרשו שהירושלמי מייירי דמי שלקח אשה עקרה חקקה שאינו יכול לקיים בה מלוא פרו ורבו, ולכן אמר מה בין קונה אשה לקונה שפחה לשמשו.

כד. וכשהאשה לא ידעה שהם פירות שביעית. כתב במעשה חשב על השערי"מ פ"ה דאישות אות רמ"ג, דל"ע אם מקודשת בזה"ג, היכא דלוותה שלא היה ברצונה להתקדש בפירות שביעית, דיכולה לומר אין רצוני להתקדש בזה כיון שהמקח נעשה באיסור, וכמ"ס הכ"ש הא' טעמא במקדש בגניבה, [ומבואר לעיל סק"ז אות ג', וע"ש ובס"ק קט"ז אות ג' דיש חולקים בזה], ומכ"ש דבאמת פירות שביעית מטעם שאסורים בסחורה אינם שוים כפירות של שאר שני שבע, ואפילו אם מייירי דגם השתא יש בהם שיה פרוטה, מ"מ י"ל דלא ניחא לה להתקדש בדבר שאסור לה למכור ושחופס את דמיו.

(סח) ענין מקדש בדמי פירות שביעית, מבואר באוצה"ס לעיל ס"ק ק"ח

אות א'.

(סח) ע"י בשו"י חמר כרך א' מערכת א' אות קצ"ט וכתב ו' מערכת א' אות

מ"ט ד"ה ובמה, שאסוף דעות והפוסקים בזה.

(סח) וכי' בשו"ע שמחת המובא לעיל, ד"ל דגבי האשה ליכא איסורא,

משום דתוכל לנהוג קדושת שביעית בפירות, וכדמשמע בתוס' סוכה ל"ט א'

ד"ה וליתוב, שאין איסור על הלוקח אלא אם קנה כדי לתרום ולמכור ביוקר

כו', יכמ"ש הרמב"ם פ"ח דשמיטה הל' י' שרק מצי' אסור ליקח פירות

שביעית משום שאין מוסרים דמי שביעית לז"ה.

(סח) מה שהביא כן מהטור, אינו מדויק, דהלא הטור שם הביא מהרמב"ם דאפילו בעשהו שליח לשחוט בשבת חייב המשלח, אלא שהמשנה למלך פ"ג דגניבה הל' ו' השיג על הטור, ומוכיח שהרמב"ם ס"ל שרק כשעשוהו שליח סתם לשחוט ושחט בשבת חייב המשלח, ולא כששלחו לשחוט בשבת, ובעל המקנה עצמו הביא דברי המשלים האלו בהפלאה בחובות ל"ג ב' ד"ה וכו', ובבבועה פנחס סי' כ"ט.

(סח) מהו במעשה חשב על השערי"מ פ"ה דאישות הל' י' אות רמ"ג השיג ע"י, דאם מייירי בשליחות סתם, הלא יכולת לומר אין רצוני להתקדש בפירות שביעית כיון שנעשה באיסור וכו' ונקב"ל באות הקודם.

כט שצריך ליתן חכסף במתנה שלמה ודין המקדש במשכון או במנה ונמצא
חפר או רע. וכו' ו' סעיפים :
א * (ה) האומר לאשה הרי את מקודשת לי בדינר זה על מנת
(א) שתחזירה לי (ב) אינה מקודשת :

הכח

באר היטב

(א) שתחזירה לי וכו'. כתב ז"ח דליירי נכפל התנאי דל"כ התנאי נטל ומעשה קיים. וכ"כ מהרמזים בפ"ה מה"ל ע"ש. ובה"י הקשה על ה"כ מהחוספות קדושין דף ו' ע"כ ע"ש. ויש לדחות מדי אריה ה"ל כדליתא וה"ל כדליתא עיין וד"ק ועיין ז"ח :

(ב) אינה מקודשת. ונשנה דליתא מקודשת כלל ואינה נריכה נט. אכל ש"ג נפ"ק דקדושין כתב שאם פשטה ידה וקבלה קדושין מחלח נריכה לה הטבעת שנידו ע"י ק"ס ומקדש נאחזו טבעת הוי קדושין. ונש"ג כתב כשמקנה לה ע"י סודר מנה להתקדש לו לא הוי קדושין עיין ז"ח :

פתחי תשובה

(ה) האומר לאשה. עיין בס' שו"ת פ"ה מה"ל דין כ"ד שכ' ונמלי דלמדיק דנאשה לא מהני מתנה עמ"ל מספקא לי בנתנה היא נאשה חסד דמקודשת (כח"ט נ"י כ"ז ס"ט) וי נתנה לו בנתנה עמ"ל מי למדיק דמקודשת דליכא למימר כיון דלדעת חס' ופיעתם אינו אלא משום גזירה שמה ילמרו אשה נקנית בחליפין בכל כי הוי ה"ל מלחא דלא אכתי ולא גזר או דלמא כיון דטעמא דנאשה חסד דמקודשת היא משום נהיה הנהא שיהיה רוצה ליתן פרוטה לאדם שיפייסנו לקבל מתנה כח"ט ר"י ה"כ היא פרוטה לא הדרה כלל וס"ל דומה למ"ס הרמ"ה דאם חלח לה נהנהא זו כו' ומסקין דמדי ספק לא נפיק ע"כ :

(ג) שתחזירה לי א"מ. כ' בס' קה"י ואם נתן לה ואמר ע"מ שתחזיר לאני או לגני מסופק בספר המקנה האיל ולא דמי לחליפין דבחליפין הדר למר"ה קמח ולי נראה דלין כהן ספק דכשנקנה לאשה ע"מ שיגא אה"כ מרשעה לאחר נ"כ לא הוי קדושין ע"כ :

אוצר סימן כח ס"ק קכג אות כה—סימן כט ס"ק א אות א הפוסקים

ובפסקי הלכות (יד דוד) פ"ה דאישות דל"כ כי כתב דשקידה בפירות שביעית לאחר הביעור, או כשהם ספחים או משומרים, הוי קדושי ספק, וצ"ח ציד דוד אות נ"ג, דאפשר לומר דגם להרמזים דס"ל שם שריפה, מ"מ מותר ליכנות מהם בשעת שריפה ויש לו בהם זכיה קלח, או שיכול לשרפם ולא להייה לולתו ליכנות מהם, ויכולה להקדש במה שממנו לה שחכמה מהם בשעת שריפה, וגם עיקר שיעור זה [של הרמזים] אינה מוכרעת חללי, לכן הוי קדושי ספק. וע"כ צ"ח אות נ"ג שכתב להכירושלמי קדושין פ"ב הל' ו' דאמר ר"ח בר אבא ש"מ [מהמטנה דחמש נשים כו'] מקדשין בפירות עזירה, ומדקאמר, "עזירה" מראה דכוונתו כגון שלקטם לאחר הביעור כו', ואעפ"כ מקודשת בהם משום דאיסור הנאה דלאחר הביעור אינו אלא מדברי סופרים ולא ראו להפקיע הקדושין בזה, או אפשר דס"ל דפירות שביעית לאחר הביעור מותרים כשזוכה בהם מההפקר, וקמ"ל דאף שמחויב להפקיע, מ"מ אם קידש בהם אשה קודם שהפקיע מקודשת, דהא עתה הם עורם שלו, ומקדשה במה דחמין לה פירות שתוכל לאכלם אם תרצה באיסור, או שהפקיעם ותזכר בהם תיכף קודם שזכר בהם אחר, אכל להם צרר דפירות שביעית לאחר הביעור אסורים בהנאה ועשונים שריפה, או אפשר לפי כן, אלא נפרש דפירות עזירה היינו פירות משומרים שנלקטו בלא שינוי, וקמ"ל דאף שנעשה בהם איסור ואסורים באכילה, אעפ"כ הם מותרים בהנאה, ואפשר לומר דלאחר שלא שמרם ולא נעשהם להפקיע בשבילם, מותרים אף באכילה, ונע"ג דין זה. וע"כ בזה בחוק ימים ח"כ ס"א.

סימן כט

טע"ף א. א. על מנת שתחזירה לי אינה מקודשת. א. דין החזירתו בין לא החזירתו. עור. וצ"ח הרמזים פ"ה דאישות הכ"ד, וביים, שאם לא החזירתו לא נפקים התנאי, [ונמלח שלא היתה מתנה כלל. פרישה], ואם החזירתו כרי לא נכניה ולא הגיע לידה כלום, [ובמה חקנה לו נפשה. לצו].

וסבואר צמ"ד דף ו' ע"כ, דאף דלכל מילי הוי מתנה ע"מ להחזיר שמה מתנה, מ"מ בקדושין לא מהני, לפי שאין אשה נקנית בחליפין. ופרש"י והאי לחליפין דמי כקנין סודר דאינו אלא אחז בו ומחזירו. וכתוס' שם וכע"ז צ"ח ברא"ש צ"ח דאף דבחליפין נופייכו למדיק דמ"מ ב' דאי חפס מחפס [וא"ל להחזיר הסודר], נראה לר"י דהכא לאו חליפין הוי, ומדכחן הוא דל"ה קדושין

בעלים לנעמו ולדעת חזרו. רש"י, חייבין, דאף דלין שליח לדבר עזירה, מ"מ מהני משום דמינו דוכי לנפשיה זכי נמי לחזירה וכו' מה. וכ"כ בקוב"ח סי' קפ"ג סק"ג. וע"כ מש"כ בזה במלואת אבן סי' ל"ו סעיף ח', שו"ת מבר"ס שיק מחו"מ סי' קל"ד, חקר הלכה (להר"ה לגדא) ח"כ אות כ' סי' ו', ויד אלימלך בסוף הספר.

גם בפני משה (מקלעוואן) סי' י"ח סק"ג דף קפ"ד כתב דאף דאשה מחקדשת בפירות שביעית אע"כ דליכא איסורא בזה כו', מיהו אם קידשה ע"י שליח, ודאי לא מהני, משום דלין שליח לדבר עזירה. וע"כ צ"ח אות נ"ג קמ"י אות ד' בענין כעשה שליח למכור איסורי הנאה ולקדש לו אשה דמיהב.

כו. כשקידש בפירות שביעית אחר זמן הביעור, (או שיש בהם איסור ספחים או משומרים). כתוס' ר"י חזקן קדושין נ"ג א', צ"ח דליתא שם המקדש בפירות שביעית מקודשת, כתב, דמייירי [רק] קודם זמן הביעור.

גם בבני אהובה פ"ה דאישות הל' ג' כתב, דמש"כ הרמזים המקדש בפירות שביעית ה"ז מקודשת, היינו קודם ביעור, אכל אחר ביעור, כזר מבוארת דעתו מש"כ בפ"י דשמיטה הל' ג' שאם לא מלח אובלין [בשעת הביעור] עטון שריפה כשאר איסורי הנאה, וגם מ"מ הכוס' בקדושין נ"ו ב' סוד"ה המקדש, דמה דלא קמני במחני [שאינה מקודשת] בשביעית אחר הביעור, היינו משום דאי אפשר למיתני בזה ה"ל דליתא שם כשיפא מכן וקידש דלמיהן מקודשת, כיון דשביעית תופסת דמיה כו', מבואר דסברי בהרמזים דשביעית לאחר הביעור הוא מהגשרפים כשאר איסורי.

ובקריית מלך רב שם כתב, שלכצרה הרמזים שביעור היינו שצריך לשרפם או להשליכם לים המלח, ודאי שאם קידש בהם אינה מקודשת כו', חמסם להסודרים שיכול לאכלם ע"י הפקר, כמובא בבי"מ שם, נראה שאם קידש בהם אחר ההפקר ה"ז מקודשת, וצ"ח.

ובנחל איתן שם כתב דנראה דאף להסודרים דגם אחר זמן הביעור מותר בהנאה, מ"מ אינה מקודשת, דנהי דשרי בהנאה ובאכילה, מ"מ ה"ל צריך להפקיע לכל, ומשו"ה אינו דין שתקדש בהם.

אוצר

סיק א אות א-ב

הפוסקים

וב"ב צא"ק נ"י (ותאומי נביה) סק"ב, ולכרמזים לא הו
קדושין מלד דקין מלארייתא, ושכן משמע מהר"ן כ"ל
וב"ב צא"ק מלאים סק"ב, נטוע צעמרים כ"ל צד"כ וכתב,
וצמוד אחרונים.

והספקה בקו"א, הנה מתחילה נמי ר"ל ללכרמזים ח"ל לטעם
דחפזניהו ע"י הפקר צ"ד, וכמ"ס גם בח"י לדף ר'
לחוסד"ה לבר, ונפ"מ דלריכה לכוזר כסף הקדושין, משא"כ לטעם
החוס' משמע דלויכא לריכה לכוזר כיון דזכחה מהפקר, מיכו י"ל
דלא הפקיעו חכמים חלל בשמקיימת הכנהו והחזירה נז, חלל בלא
החזירה דבלא"כ ל"כ קדושין לא הולרט להפקיע, וממילא לריכה
לכוזר, וי"ל נפ"מ צא"ק אחר, דאם היא מחזרת לו בחנאי ע"מ
שיחזיר לה בחזרה והחזיר לה, [דודאי מחקיים צב"כ"ג הכנהו של
דע"מ לכוזר כר, וי"ל דצב"כ"ג מהני ללכרמזים גם הקדושין כיון
דסו"ס נשאר הקדושין צידה א], וברי נהנית ומקדשה למפרע
משעת נתינה ראשונה, [משא"כ לדעת החוס' כיון שדומה לחליפין
הפקיעו הקדושין אפילו צב"כ"ג, וי"ל א], אך י"ל דכיוצא דוקא
כשאמר ע"מ לכוזר סתם, חלל בלאמר ע"מ שחזירי "ל",
דהיינו ללרי, כדאיתא צב"כ כר [כמבוא בחתומה סק"ב], ח"כ י"ל
דלא מהני אם חזיר ע"מ שיחזיר לה, [דלא מחקיים בזה הכנהו
של], ועוד ה"כ נראה דלטעם הרמזים אפילו אם נתן לה ע"מ
שחזיר ותתן לבנו או לצו"ג נמי ל"כ קדושין, כיון שאינה יכולה
להנות מה, משא"כ לטעם החוס' י"ל דזה ל"ל לחליפין דכור סודר
למרא קמא, [ע"י בזה צא"ק כ'].

אולם דוסיף, אך יותר נראה לדעת דאין בזה פלוגתא ציניכס,
דכנה לטעם הרמזים קשה, דאם מקדש [במנה] ע"מ
שחתן לו מאתים זוז, האם נימא דל"כ קדושין משום שטחנה לו
כפלים משקבלה ממנו ונמנא דלא נכניה כר ב], ואין לומר דטעמא
דלא מהני במתעמ"ל הוא משום דכיון שצריכה לכוזר גוף החפץ
ל"כ נתינה, זה אינו, דהא כתב הרא"ש [כמבוא צב"כ כ"ה ס"ק
ק"ב] דבמתעמ"ל אפשר לכוזר דמיו כר, ואפילו נימא דכ"כ
דאיתא צע"מ לריכה לכוזר גוף החפץ כר, מ"מ בזה דאיתא
בגמ' דסוגיין הילך "מנה" ע"מ שחזירי לו, משמע דגם בטחן לה
רשות להוילא ולכוזר לו מנה אחר נמי מקדשה, ומכ כן זה
למקדשה בפרטות ע"מ שחתן לו מאתים זוז, ועכ"ל דלשון
"שחזירי" לו שאני, דדמי לחליפין, לכ"כ דלכרמזים סודר נמי
כפי החוס', ומש"כ הטעם שאין לה הנאה כר, בלא למעט כשקדשה
במתעמ"ל בהנאה קשוע דמקדשה, [וכברמ"א דבסמך, ע"ש
צב"כ"ג אות ח', וכתב עוד אופנים שצא"ק כ' ח'].

גם בקבלת יעקב (מליסא) כ"ל, ציאר דפי החוס' וכו' וכו'
אחד הוא, דעמש"כ רמזים שאינה נכניה, קשה, דאם נתן
לה זמן הרי נכניה בזה שמשמשה זו עד זמן החזרה,
ונראה כוונתו שאינה נכניה בזמן דדמי לחליפין שקונה טלו
ומחזרת כולו. [ויש להעיר דכ"ג גם דעת המחזירי צע"מ ל"י, דהא
כתב הטעם כהרמזים דכשקיימת הכנהו כר לא נכניה, ומ"מ
כתב גם בהתוס', שאי"ז חליפין ממש, חלל דדומה לחליפין שמחזיר
הסודר וכו'].

ב. אם צריכה גם מחומרא. כתב הח"מ סק"א דמפשט לשון
הש"ע משמע שאינה מקדשה כלל ואינה לריכה גט,
וב"ב סתומה לשון הפוסקים, ואף ד"ל דמכתורה היו קדושין,
מ"מ

כדי לקיים התנאי, א"כ הכא נמי הא מתעמ"ל היו נתינה מעלייתא בכל דוכתי.
א"כ מה מנרץ לן מה שלא נשאר בידה כלום כשהחזירה, הלא זו הרי נתינה
חדשה שלה כדי לקיים התנאי.

קדושין, לפי שדך העולם לכוזר החליפין [וכר"ן כ"ל ונזכרים
שם, כתב, דהתם דרך דחיה קאמר דמתפס, ולכלכל לריך לכוזר],
ואח"י למימר דאשה נקנית בחליפין, הלכך אפקעניהו רבנן לקדושין
מיניה, אף דמכתורה מקדשה וכו'. והביאם צב"כ.

וכתב כר"ן דרזינו האי גאון צב"כ המה גורם בגמ', גזירה
שמה יאמר אשה נקנית בחליפין, [דבגורסא כ"ל, "לפי"]
שאין אשה נקנית בחליפין, לא מחזורה, דמשמע מינה דמתעמ"ל
היא חורה חליפין, וזה דלא ליתא, ועוד דאין מטבע נעשה חליפין,
חלל כ"ג גזירה וכו'. ריעב"א, [וכ"ס דלאו חליפין ממש היא, חלל
דגזרו בה משום דאיכא חליפין דדמי למתנה ע"מ לכוזר, דהיינו
חליפי סודר דכור כר, ואף בגי' "לפי" וכו', ושכ"ג הרי"ף, כך
אפשר נפרשה, כלומר דמתעמ"ל לחליפין דמיו ושייך למגזר בה
אטו חליפין, [וב"כ הריעב"א דיליף כן, וכן פי' החוס' וכו' ח"כ
לגי' ז], חלל מדברי הרמזים כ"ל נראה שהוא מפרש דכל מתנה
כ"ג לנזי אשה, בחליפין היא שאין אשה מקנה עצמה בהם,
ובמתעמ"ל [נמין] לא מקניה נפשה שברי אינה נכניה בה, ואפילו
נהנית בה צב"כ קודם שחזירה, איכו לאו בזה"כ הנאה קאמר
לה, ומשום דממחני משמע שאין האשה המקדשה בחליפין, וכמו
שכתבתי לעיל [ע"ש בחתומה המסכתא], משו"כ חליפין מתנה ע"מ
לכוזר דלא תינה בחליפין דתינה ודמי לה. וכן בח"י הרמזין
והרשב"א פירשו גירסת "לפי" כדפי' כר"ן לדעת הרמזים [מבלי
שיחשו סברה זו להרמזים], דאחר שהסכימו ג"כ לגי' רבי'ג
מטעם שהקשו כהרשב"א כ"ל, כתבו, דיש ליישב גירסת "לפי" כר
משום דכל מתנה שאין בה הנאה לאשה בחליפין היא ולא מקניה
נפשה כר, ואף דאפשר דמתנה ש"ס בין נתינה לחזרה, מ"מ
איכו לאו בהנאה זו מקדשה, חלל בגוף המנה, ומנה נתן לחזרה
וכר. [על מש"כ דאפשר דמתנה ש"ס וכו', ע"ש דעת בזה
צב"כ"ג אות צ'].

וביאר נטוע צעמרים מהדו"ה סי' מ"ה דנ"ה ח', דרבי'ג נראה
דכוזר דמכדון אין לריך שום הנאה לאשה כיכא דמקדשה
בכסף ש"ס, כיון דלפין קיחה קיחה משרה עפרון, וכיון דמכח
זה גם [מתעמ"ל] חשוב כסף, הוי מהני, [וכע"ז צא"ק מלאים
סי' כ"ה סק"ד דכיון דמקבלת כסף ל"כ אם יש לה הנאה, דמ"ט
מהני דמכתורה מתעמ"ל אפילו ע"מ לכוזר מיד], ורק משום
גזירה דחליפין לא מהני, וכו' וכו' מפרש דלויכא נקנית בחליפין
משום דלויכא נכניה.

ובפני ירושע בקדושין שם, תמה על מש"כ החוס' כ"ל משום
דאפקעניהו לקדושין, דכל כי האי לא הוי שתיק בגמ' מלפרש
כן בהדיא, כדאשכחן בדוכתי טובא, וכתב, דלולא פירושם היה נ"ל
לפרש בהשקפה ראשונה דמלארייתא לא הוי קדושין, דכ"י דמקרי
נתינה אחת לא מקרי כסף, משום דאיתא צב"כ"ג לא מקדשה
נפשה, דמ"ט לא מקדשה בחליפין, כדאיתא לעיל דף ג', וכן נ"ל
מלשון הרשב"א [כ"ל], ועדיין ל"ט.

וביש"ש פ"ק קדושין דין ז', אחר שהביא מש"כ החוס' כ"ל דהכא
אפקעניהו נקדושין, כתב, דלכרמזים אין כ"ל ריה
דקדושין כלל, ונראה דמש"כ שניה לכתוב טעם אחר ממש"כ
בהדיא בגמ', משום שצ"ל להשמיענו דאין כ"ל צית מיתוש בקדושין
הללו אפילו מדרבנן, והוי כאילו לא נתן לה כלום. ובהקדמה שם
לדין זה מובא דעה זו בסתמא.

(א) מדבריו בחידושי, וע"ש מה שהאריך בזה.

(ב) ור"ל דהתם הרי ודאי מקדשה, משום דבעת הקדושין הרי יש נתינה
מעלייתא ודידה, ומה שנותנת לו אח"כ המאיתם וכו', ה"ז נתינה דידה מחדש

אוצר

סי' א אות ב-ג

הפוסקים

הרי התנאי סותר המעשה ואין מהני התנאי לטול הקדושין, אינו כ"ל דהקדושין מהני מהיית, וא"כ לריך לקיים התנאי מהיית, ודמי לחליפין. וע"ש שישב גם דעת הפוסקים בסוגרים דהקדושין בטלים וא"ל גט, ולא תקשי עליוהי דהא התנאי סותר למעשה וא"כ התנאי בטל ומעשה קיים, דנראה צדור דלענין שיהא מחוייבת להחזיר אח"כ המתנה לא בטען משפטי התנאים וכי' [ע"י זכא באצני מלואים המוצא בלות ג'], וממילא דהתנאי קיים אף דסותר למעשה, וא"כ לענין שלא תהא מקודשת אי"ל למשפטי התנאים, שעכ"פ מחוייבת להחזיר וממילא מידה דדיינים ולא נשאר תחת ידה, וא"כ שוב דומה לחליפין, וכבר כתבתי דבר זה בתשובה מימים כצירים והוטב צעיני חכמי הדור.

ובשו"ת רעק"א מהד"ת סי' נ"ג ד"ה גם צעיקר, נ"ד ג"כ לומר דבמקדש במתעמ"ל מקודשת לחומר, שכ"ד הרבה פוסקים כיון דמתקורב הוי קדושין מעליה, ואף דהרבה פוסקים וכן כ"כ הכריעו דל"ה קדושין משום דהמקדש אדעתא דרצון מקדש, מ"מ זה אינו כלל כ"כ"מ אלא היכא דאשכחן אשכחן, וז"ל דנימא דכיון דאמרין בסוגין, באשה אינה מקודשת, משמע לגמרי, וע"כ משום דמקדש אדעתא דרצון, וכמ"ש החוס', ועתה"כ צ"ב דמ"ה צ"י דכל דמקדש וכי' שייך רק אם הוי הקדושין כתיקונם, ואח"כ נולד ענין חדש כמו ציטול בגט כ"י, אבל היכא דהקדושין הוי שלא כתיקונם חז"ל, [כבה דמתעמ"ל], לא שייך לומר כל דמקדש כ"י, דהרי ר"ה לקדש נגד דעת רבנן וכי'.

ועיין בתפארת יעקב סוסק"א, דהחיימ' וכ"כ"ש לא כ"ל לכתוב דלא כה"ש"ג, דלרצונו ה"י גאון שהביא ה"ר [באות א'] דגרים "גזירה" שמה יאמרו דנקיטת בחליפין, משמע כה"ש"ג, וצ"ח בתוס' דאילו היכה בגירסא גזירה כ"י, הוי מודו דלמכה גט.

ג. אם בעינן בזה תנאי כפול ושאר דיני התנאים. כתב הב"ח דין זה לריך לפרש כפול לתנאי, דל"כ בכל ענין מקודשת, שהרי אין צורך להחזיר כלל, דהתנאי בטל והמעשה קיים. ומבואר בערוך השלחן סעיף ה', דלפ"י לריך כל דיני התנאים, כמו בן קודם ללאו ותנאי קודם למעשה. ע"כ הב"ח, דלע"כ דע"מ שחזירוהו לי הוי תנאי ומעשה בדבר אחד, דהתנאי בטל, כדלקמן סי' ל"ח וקמ"ג, ו"ל דכיון דלפטר להחזיר דמים ששוי החפץ שמקדש בו, [ע"י סי' כ"ח סי' ק"ה], ל"ה תנאי ומעשה בדבר אחד. וע"י בתוס' בסוגין שכתבו בתי' צ"י, דל"ה תנאי ומעשה בדבר אי' אלא כשנתיבם סותרים זא"ז וכי', והיינו למ"ד דע"מ לאו כמעכשיו דמי כ"י, אבל הכא סבר דע"מ כמעכשיו דמי כ"י.

והב"ש סק"א הביא מהבית ה"ל שכתב על הב"ח, ממשיך החוס' בקדושין דף ו' ע"כ ד"ה לא, דבנתיב אחרון במתנה ע"מ להחזיר אם לא החזיר לא ילא אפילו לא כפל התנאי משום דאומדנא דמוכח הוא, וביאר הב"ש דאין לומר דרק לענין אחרון כתבו החוס' דאומדנא דמוכח הוא דנתן לו ע"מ שיחזיר לו, ומשום דהוא נמי לריך האחרון, דהא לנכרת החוס' דלא איירי בנכס כל התנאי, א"כ כל הסוגיא ע"כ איירי דלא כפל התנאי ואפילו בקדושין, ומ"מ התנאי קיים, [וג"ל דמזה משמע "דאומדנא דמוכח" שכתבו החוס', אכלוכו קאין]. וביאר בערוך השלחן סעיף ה', דגם הכא יש אומדנא דמוכח דאינו נותן לה רק כדי לקדשה בזה, כיון שאמר בן בדיא, ונהי דשעמקדשה צפרוטא אין אומדנא, אבל במקדשה בנך רב דלא שכיח קדושין באלו, ודאי כ"י אומדנא דמוכח כשאמר בן, וכשיש אומדנא אי"ל משפטי תנאי וסגי בגלוי מילתא בעלמא, ואין לומר דכיון דבקדושין לא מהני מתעמ"ל, הרי אדריבא מסתבר דנתן למתנה גמורה, דל"כ למח אחר כלל ע"מ להחזיר, הרי חזין דלא חש לזה, אי שאינו יודע דהין כ"י. ולכלכס מסתפק בצי"ש שם.

מ"מ חכמים עקרו לגמרי הקדושין, וכל המקדש אדעתא דרצון מקדש, אבל הריא"ז המוצא כ"ש"ג, אחר שכתב דין זה דהוא משום גזירה [ע"י בלות א'], הוסיף, ונראה צעיני שאם קבלה קדושין מאחר לריכה גט משניהם, שקדושין הראשון קדושין חורה הם אלא שחכמים בטלו משום גזירה. וכ"כ"ש סק"ב, אחר שכתב דבחליפין אינה מקודשת כלל אפילו מדרבנן, והביא מהחוס' וברא"ש [שנאות א'] דהכא אפקעינהו לקדושין, הוסיף, וכ"מ מכל הפוסקים דל"ה קדושין כלל, ולא כ"ש"ג שכתב דלריכה גט, וכן צ"מ פסק דלא כ"ש"ג. [ולשון הד"מ דלפנינו, ודלא כהנהגות אלפסי [היינו הש"ג] דהו קדושין דרצון, אלא לריך לחזור ולקדשה קדושין ודאין]. וכ"ד הב"ח המוצא בסק"ב אות ב', דגם לחוס' וברא"ש אינה מקודשת אפילו מדרבנן. וכן מבואר צעיני סוס"י כ"ח. וכ"כ בחרץ צ"י (והאומי לביב) סק"ב, דאינה לריכה גט. וכ"מ מסקנת הערוך השלחן סוף סעיף ד'.

ובעצי ארויים סק"ב צ"ח דעת הריא"ז דאילו לטעמיה, דהנה לענין קדושין חליפין כשדעתה להתקדש בקנין סודר [שנאות א'] חולק עמ"כ מ"ה דמקודשת [ומשום דמהי תפיסת הסודר], אלא סובר דאינה מקודשת, וי"ל דסובר דמ"ש רב אשי צנדרים מ"ה צ", דכתבים הסודר מהני, היינו דמסקתא ל"ה כ"י [ע"ש הובחח], ודלא בברין שכתב דרך דהי קאמר ואינה הלכה, חלל דמ"מ לענין קדושין חליפין עומן אינה מקודשת בסודר [כדמבואר שם]. אבל לענין קדושין במתעמ"ל דרק דמי לחליפין ס"ל דיש נפק"מ בספיקו, דאם הקונה רשאי להחזיק בסודר אז אין לדמות מתעמ"ל לחליפין ולא שייך למגור אטו חליפין, וא"כ הא דאמר רב אשי גופיה הכא דאינה מקודשת במתעמ"ל משום גזירה דחליפין, מספיקא קאמר בן, דשמה דהין שאינה יכולה להחזיק בסודר, ולכן יש לגזור במתעמ"ל אטו חליפין, אבל שמה דהין הוא שבהנהגה רשאי להחזיק בסודר, ואז אין סביר לגזור במתעמ"ל אטו חליפין, וכו"ל להיות מקודשת, וא"כ א"ש דין הריא"ז דלריכה גט בקידש במתעמ"ל, וע"ש שהביא קת רח"י לזה מפדיון בנן דרק מספיקא קאמר רב אשי דאינה מקודשת במתעמ"ל.

ובישועות יעקב בפירוש הארוך סק"א, כתב דדברי הריא"ז נכונים, וביאר דהא בנמה מקומות חזין דלא אמרין סבירא זו דאפקעינהו רצון לקדושין מיניה, וכ"כ במקדש צעדים פסולים מדרבנן אמרין דלריכה גט, ונראה הטעם, דהנה הא דקוי"ל כל המקדש אדעתא דרצון מקדש [דמשו"כ י"ל אפקעינהו], כתבו בה"ש"ג והריעב"א והוצאו צעמ"ק לכתובות, דהוא משום שאומר כדת משה וישראל, והיינו דהוי כמו תנאי שחולב הדבר בדעת חכמים שאם ירלו שהקדושין יהיו בטלים, ויכ"ה כדצריכס, ולכן כשנולד אח"כ איזה ענין שלא כדעת חז"ל, הם מפקיעין הקדושין ואומרים שאין רלוס בקדושין הללו, והנה בגיעין דע"כ גצי ע"מ שתחזירי לי את הנייר דמטרשת דקאמר משום דהוי תנאי ומעשה בדבר אחד, ופירשו החוס' דעיקר הטעם הוא, דכיון דהתנאי סותר למעשה לכן לא מהני, וכתבתי במקו"א הטעם דהוי כמו חזרה, וע"י צ"ש צ"א בגיעין שם, ומעשה נראה צדור דהא דמהני לומר אפקעינהו רצון לקדושין מיניה, היינו דוקא היכא דבשעת קדושין נעשה הדבר כתיקון חכמים אלא שאח"כ מתח איה ענין שגולד עקרו חז"ל הדבר, אבל צ"ד צעיקר הקדושין נעשו שלא כתיקון חכמים, א"כ נעשה שאמר הרי את מקודשת לי חלו הקדושין מהיית ולא נעשה עפ"י דעת חכמים, וכשאומר אח"כ כדת משה וישראל בל לסתור המעשה, ותנאי סותר למעשה לא מהני [ובטל התנאי], וראיה לדבר דקדושין מעליא ניבוי [מהחזרה], דל"כ יקשה איך מהני התנאי באומר הרי את מקודשת לי בזה ע"מ שתחזירי לי, הרי הקדושין בטלים מיד [משום גזירה דחליפין], וא"כ

אוצר

ס"ק א אות ג

הפוסקים

משום דבאחרונה ח"ל תנאי כלל, ואפילו בזהם אמרין שמסתמא נתן לו ע"מ להחזיר, דכיון שצריך ללכת צו צעמנו לא נתן לו במחנה גמורה, וכמ"ס הרא"ש פ' לולב הגזול צ"ס בעל העיטור, וכו' כדברים שא"ל אפילו גילוי דעת ובאומדנה בעלמא סגי, כמו שער מברחת או כתב כל נכסיו ולא ידע שיש לו בן, וכמ"ס הרא"ש בכתובות פ' הגט, אבל בקדושין ודאי דבעין תנאי שכרי אילו קדשה סתם פשיטא שא"ל להחזיר לו, ובכ"מ דבעין תנאי צעין נמי תנאי כפול לדעת הפוסקים צ"ל ל"ח דגם צ"מ צעין כל דיני תנאי, והש"ס דמקשה מאחרונה על שאר ענינים, היינו משום דבאחרונה צעין נמי שיחזיר, ולא כפליה באחרונה הוי כפליה בשאר ענינים, ומש"כ הרא"ש בסו"פ י"ט נוחלין דמימרת דרבה באחרונה מיירי בכפליה לתנאי, ע"כ שאינו חולק על החוס, דא"כ יכיו דבריו סותרים ממשי"כ צ"ל לולב הגזול דאפילו תנאי ח"ל באחרונה, והאידא כן מעבדה דר"ג שם, אלא נראה דמפרש מלתא דרבה אפילו כשיש לו עוד אחרונה אחר, דאז לא הוי גילוי דעת ולר"ך תנאי ואז צעין נמי תנאי כפול, וכע"ז כי בדברי שאלו ועדות ציוסף, ובתוספות חיים.

וב"כ בארץ צבי (ותלמודי לצידי) סק"ל דנראה עיקר כה"מ, דדוקא גבי אחרונה כתבו החוס' דא"ל תנאי כפול משום דאיכא אומדנה דמוכח, אבל בעלמא צעין תנאי כפול, ומש"כ ה"ש דכל הסוגיא מיירי בלא כפל התנאי דומיא דאחרונה, אין דבריו מוכרחים, דהא כדנייה וזה כדנייה, וקושיית הש"ס מאחרונה על קדושין י"ל דאזל בממנ"ס, דאי מיירי בקדושין בלא כפל התנאי א"כ לא הוי מחנה ע"מ להחזיר דהא התנאי בעל, ואי מיירי בקדושין שכלל התנאי, מ"מ אמאי לא הוי מחנה כמו גבי אחרונה דמחנה ע"מ להחזיר שמי מחנה, ומש"כ ה"ש דאף אי צ"מ תנאי כפול אינה מקודשת אי לא כפליה לתנאי משום דהיא לא סמכה דעתה כו', ורק משום דמחממ"ל הוי רק גזירה, לכן בלא כפל לתנאי דל"ד לחליפין לא גזרו ומקודשת אפילו מדרבנן, ע"כ, ולפי"ז להרמב"ם דבוצר דמחנה ע"מ להחזיר מלד דהין אינה מקודשת [ובכ"מ ח'], א"כ אפילו לא כפל התנאי נמי אינה מקודשת משום דלא סמכה דעתה, וקשה דהא העור כתב בהדיא צ"מ ל"ח דאם אמר שיהיה מקודשת בדינך אם הדינר שלי דמקודשת, משום דהוי תנאי ומעשה בדבר אחד דהתנאי בעל ומעשה קיים, כרי דלא אמרין דלא סמכה דעתה משום דסבורה דחייבה להחזיר, ולא דמי למקדש במעמד שלשתן ושט"ח דאחרים שבינה כ"ש, דהתם בעטב הוא משום דצידו למחול, משא"כ גבי תנאים כיון דצ"מ דיני התנאים ידעה שהוא שלה וסמכה דעתה, ולכן אם לא כפל התנאי מקודשת, וכ"ז להפוסקים דס"ל דבעל מנת נמי צ"מ תנאי כפול, אבל להפוסקים דס"ל דבע"מ א"ל תנאי כפול, א"כ בכל אופן התנאי קיים.

גם בבגדי שיש כאן כתב דדברי ה"מ הם אליבא דר"י, ואפילו לדברי החוס', משום דדוקא גבי אחרונה דאיכא אומדנה לא צעין תנאי כפול, משא"כ בשאר דינים, וחסק סברא זו ממשי"כ העור באו"מ ס' תרניח ד"ל דא"ל להחזיר האחרונה אלא כפל תנאי, והכ"מ כתב שם דאפילו בסתמא צריך להחזיר, ולכאורה זה היפך ממשי"כ ה"מ כאן דמיירי דוקא בתנאי כפול, וכן תמה בע"ז ציד אהבן הגב"ע אות ח', על מש"כ ה"ש כאן דבפור מיירי בכולל התנאי, ממה שנראה מדברי העור באו"מ שם גבי אחרונה דאפילו בלא כפל התנאי מהני, והניח ב"י, ולפי כ"ל הכל נראה, דכאן ודאי צריך תנאי כפול, משא"כ שם דאיכא אומדנה לא צעין תנאי כפול.

ובאבני מלואים סק"ל העלה דמחנה ע"מ להחזיר אף אם לא כפל התנאי צריך להחזיר, ואינה מקודשת, והוא לפי מה שכתב

שכתב עוד, מיכו לדינא שפיר כתב ה"מ, דהא הרא"ש צ"כ פ"ה ס' ע"מ מוקי גם הא דאחרונה בדכפליה לתנאי, וא"כ גם בקדושין פשיטא דאיירי דוקא בכולל התנאי, [ואמנם כ"כ בהדיא בחוס' הרא"ש בסוגין, דאיירי בכל דיני התנאים אלא שהתלמוד לא דקדק להזכיר כי לא בא כאן להשמיט דיני התנאים אלא דין מחנה ע"מ להחזיר, מיכו איירי שיהיה תנאי כפול ומעשה קודם לתנאי וכן קודם ללא, דל"כ תנאי בעל ומעשה קיים], ובכ"מ כתב כן נדעה העור דמסתמא ס"ל כדעת הרא"ש, ולפי"ז לדין הוי ספק קדושין כיון דפליגי בזה חוס' והרא"ש, מיכו י"ל דאפילו להרא"ש לא אמרין דאם לא כפל התנאי מעשה הקדושין קיים, משום דהיא לא סמכה דעתה וסבורה דחייבה להחזיר לו, ודמ"ל למקדש בחוב של אחר במעמד שלשתן כו', ולא דמי לכל הני תנאים המבוארים צ"ל ל"ח דקו"ל דאם לא כפל התנאי הוי קדושין גמורים, דשם נוחן לה הפרטה שמקדשה בה לחלוטין, אלא מחנה ע"מ אחיח תנאי, אז אמרין התנאי בעל אם לא כפל, ובמעשה, שהוא הקדושין, קיים, [אבל הכא התנאי הוא בעלם הקדושין, ערוך השלחן שם], מיכו י"ל דהוי קדושין מעליהא לדעת הרא"ש, משום דאפילו אח"ל דהיא לא סמכה דעתה, מ"מ הוי כמחנה ע"מ להחזיר, ועפ"י הדין הוי מקודשת, אלא הואיל דמ"ל לחליפין לא הוי קדושין, וככא באמת לא הוי מחנה ע"מ להחזיר ולא דמ"ל לחליפין, רק הוי סבורה דחייבה להחזיר, לכן לדעת הרא"ש הוי מקודשת בודאי, וסו"ס, ועיין צ"מ ל"ח דמחנה פוסקים ס"ל דאם אמר על מנת ח"ל תנאי כפול, [ולפי"ז מסיק במהדורא קמא דהוי ספק קדושין], ולענין תנאי ומעשה בדבר א', יתבאר צ"מ [ל"ח וס' קמ"ג].

ושם צ"מ ל"ח, אחר שהצריך ה"ש בסק"ה בדעת הפוסקים לענין תנאי ומעשה בדבר א', הביא בסוף מ"ש החוס' ה"ל בסוף קטע ח', דהכא לא הוי תנאי ומעשה בדבר א', והוסף, דלהרא"ש גם באמר ע"מ להחזיר הוי תנאי ומעשה בדבר א' והתנאי בעל והקדושין קיימים, ובאמר האמק"ל "אם" תחזיר לי הכסף, אז גם לתחוס' הוי תנאי ומעשה בדבר א', ותנאי בעל והקדושין קיימים, ולהרמב"ם ועוד פוסקים דלא סברי הא דתנאי ומעשה בדבר א' כרי, התנאי קיים, והוי כמחנה ע"מ להחזיר והקדושין בעלים, ויש לחוש לתומא כלל הני פלוגא.

והמקנה בקו"ל כתב דאינו מוכרח מש"כ ה"ש דמחמ"ס משמע דכל מחנה ע"מ להחזיר [וגם בקדושין] א"ל כפול התנאי כו', ד"ל דקאי רק אלאחרונה כרי, ורב אשי דמסיק הכס בגמ' דכחלו קנה לבר מאשה, באמת י"ל דמיירי בתנאי כפול, ואף הרשב"ם צ"כ דק"ז צ' שכתב דכל נתינת ממון ע"מ להחזיר ה"ל אומדנה ולא צעין כלל תנאי כפול, מזה גבי קדושין דצעין תנאי כפול, ע"ש, וכן מפורש בגיטין דע"ה בעל מנת שתחזיר לי הנייר, דצעין תנאי כפול ולא אמרין דהוי אומדנה.

וב"כ בבני אהובה פ"ה דאישות הכ"ד, דמעולם לא עלה על דעת החוס' דלא צעין תנאי כפול בקדושין כרי, ורק באחרונה כתבו דרבה מיירי בלא כפל התנאי, משום דקאמר לא החזירו לא ילא, ואי מיירי בכפליה לתנאי פשיטא כרי, אלא ודאי דקמ"ל טובא דגם בלא כפל לתנאי אם לא החזירו לא ילא, והיינו משום דאיכא אומדנה דמוכח, וכמ"ס ה"ש עצמו דצריך ללכת צו, אבל אחיח אומדנה יש בקדושין, וכ"ז ברור ופשוט, וז"ן לעיין בגיטין דע"ה ח' בתוס' ד"ה אלא, דמבואר שם להדיא דמלתא דרבה אפילו באחרונה מיירי בדכפל לתנאי.

וכן צע"י אחרים סק"ל כתב דדברי ה"ש אינם נראים, שהחוס' לא כתבו שאין צריך לכפול התנאי אלא גבי אחרונה, והיינו

אוצר

סי' א אות ד—

הפוסקים

אולם בנודע בשערים מהדו"ט סי' מ"ה דנ"ה א', כתב דתלי במחלוקת הפוסקים [שנאות א'], דלהרמז"ם דבעטם דלא מהני במתעמל משום דאינה נכנית כבחליפין כו', א"כ הי"ד דמי לחליפין, אבל להמפרשים משום גזירה דיאמרו דמהני חליפין, א"כ אם קבל מתנה ע"מ להחזיר ונתן לאשה ג"כ על דרך זה א' ע"כ נתן לה כל מה שיש לו בחפץ, ולא דמי לחליפין כיון שאינה מחזירה לו, ומקודשת ו', וכה' דהגה"ר הרא"ש [בה' בלות הקודם] לעטמא משום שיחזור ויקנה ממנה, היינו משום דמייורי שלא הודיע לה וקידשה בגוף החפץ [והושעת שיהא לחלוטין], אבל כשיודעת מה [שהוא להחזיר] א"ל לחזור ולקנות ממנה, כמו בקבל מאשה מתנה ע"מ להחזיר לאחר ל' יום כדי לקדשה בו, דיכול לקדשה חוץ ל', ובכרמ"א דבסמך, ועי' באחרונים שאפילו לא נחנה לו כדי לקדשה מהני כו' [עי' בזה בסק"ג אות ד'].

וב"כ במחקרי מרדכי סי' כ"ח סעיף כ', דדיון זה תלוי בפלגותא כנ"ל, דלהרמז"ם לא מהני אפילו בקיבל החפץ מאחר ע"מ להחזיר, א"כ נתן לה לחלוטין, וישלים חנאו ע"י החזרת דמים, או כשהתראה למכרו, והיינו כשמקדשה בגוף החפץ, ולא בהנאה כהשחמשה בלד, אבל לרוב הראשונים דמתנה ע"מ להחזיר לא מהני בקדושין רק מדרבנן מטעם גזירה דחליפין, א"כ י"ל דהיינו דוקא כשמקדשה בחפץ שנו, וכיון שחזר אליו החפץ דמי לחליפין, משא"כ כשמקדשה בחפץ שנתן לו אחר במתנה ע"מ להחזיר, כיון שכל מה שהיה לו למקדש נתן לאשה, וכשהיה מחזירה אינה מחזירה למקדש אלא לבטלים הראשונים א"כ לא דמי לחליפין כו', לכן נראה דבכ"כ אפילו לא נתן לה החפץ לחלוטין אלא סתם ע"מ להחזיר, נריכה גט משום פלוגתא דרבותא כנ"ל, א"כ נתן לה למקדש שיהא פחות מה שהיה בעצמו לר"ר להחזיר, דלא אינה מקודשת לכל הדעות, כיון שעליה להחזיר למקדש קודם שיערך הוא בעצמו להחזיר לבטלים.

ועיין בגיזר השם דאחר שבעלה דקידש בחפץ שלו במתנה ע"מ לתת לאיש אחר דמקודשת משום דל"ד לחליפין [וכנ"ל בלות ה'], כתב דלפי"ז י"ל דמש"כ במחזיר כסי' כ"ח סעיף כ' דקייבל מאחר מתנה ע"מ להחזיר וקידש בה אשה מקודשת, פירושו נמי כנ"ל שיודעת שהוא אצלו במתנה ע"מ להחזיר ותחזיר לפלוני. ועי' ביד דוד (פסקי הלכות) ח"ב דנ"ט א', דננתן לה החפץ ע"מ שתחזיר לפלוני, מקודשת בספק, די"ל דא שיה ברבם מהשחמשה בו עד שתחזיר החפץ, ואפשר דעדיף מנותן לה מתנה ע"מ שתחזיר לו, (וכדחילקתי לענין מקדש במשטן בין משטן שלו דאינה מקודשת כיון שעתיד לחזור אליו, למשטן דאחר שאינו חוזר אליו כלל) ועי' בזה למעשה. ועי' באמירה נעמה חינוך ח"ב דקל"ט עור ב', מה שהאריך בזה.

ח. ובשקידשה במתנה ע"מ שתחזור ותמכרה לו. נסחפק בזה בפרי עץ חיים סי' פ"ב דאישות ככ"ד, או חמרינן דכיון שמחזירה לו הכלי היינו חליפין ולא סמכה דעתה, או דילמא כיון דנותן לה הדמים סמכה דעתה ולא דמי לחליפין, וזוין לענין בחוץ [קדושין ו' ב' ד"ה לבר], דלפי פירושם משמע קצת דלא דמי לחליפין. גם בחפצארת יעקב סק"י נסחפק בספ"ה כנ"ל.

ד. ומבואר שם להלן דלשיטה זו מקודשת גם כשאין שו"ס בהנאת קישוט בזמן שהות החפץ בידה, והא מקדשה בגוף החפץ. וא"צ שיהא לה הנאה, וכמובא גם בדבריו שבאות א' ד"ה וביאר, מהו הא דמשמע שם בתחילת דבריו דכל ספיקו הוא כשאין שו"ס בהנאת קישוט. דלפי"ז כשיש שו"ס תהא מקודשת גם לשיטת הרמב"ם משום הנאה זו. עי' בזה בסק"ג אות ב' דיש דעות בזה.

להחזיר את דמיו דמה לו כן ומה לו דמיא, ואפילו אי נמא דכי איתא בעינא נריכה להחזיר גוף החפץ כדאיתא בגיטין דע"ה א', מ"מ כהא דאמר רבא בילך מנה ע"מ שתחזיר לו, משמע דאע"ג דעתא לה רשות שחובל להוציאה ולהחזיר לו מנה אחרת אפ"ה אינה מקודשת. וכ"כ בחזקת רבא ח"ג סי' ר"ע, דאינה מקודשת בכ"ה"ג, גם לכתום' והרא"ש כו', משום דכיון דמשכח"ל דהוי בחליפין כשמתחזיר אותו דבר, ממילא גם במחזרת דבר אחר גזרו וכו'.

ה. ובשקדשה במתנה ע"מ שתחזיר ותתן לאיש אחר. בגיזר השם כנ"ל, אחר שנסחפק אס כ"ה"ג לא גרע מאמרה חן מנה לפלוני ואהקדש אני לך דמקודשת, או אפשר דבענין שיתן מירו לפלוני, דן אס אין בכ"ה"ג משום מתעמל, וכתב, הא הכוס' והרא"ש [שנאות א'] כתבו דהא דאינה מקודשת ע"מ להחזיר הוא משום דמי לחליפין דכסודר כדר למרא, וכנהא לא דמי כלל לחליפין. והמקנה בקי"א ר"ה מקודם לומר דזה תלוי במחלוקת הראשונים, דאמנם לחוס' והרא"ש ל"ד לחליפין כו', דהא לא כדרא למרא קמא, אבל להרמז"ם דאינה מקודשת במתעמל משום דלא נכנית, א"כ אפילו נתן לה ע"מ לתת לאיש אחר ג"כ אינה מקודשת. מיהו אחר שביאר דגם להרמז"ם הטעם דאינה מקודשת משום דמי לחליפין וכמובא בלות א', כתב, דלפי"ז גם להרמז"ם הוי קדושין, דאע"ג דהוי נתינה שאין בה הנאה, מ"מ כיון דאינו דומה לחליפין מקודשת.

אולם בקהלת יעקב (מליסא) כנ"ל, והוצר צפ"ח סק"ה, כתב ע"ד המקנה כנ"ל, דאין להסחפק בזה, דעיקר הקפידא הוא כואיל ואלא מרשעה דמי לחליפין, דהא [כ"ה גם בחליפין] כשהעדים מקנים בסודר שלהם, מקנים מקודם לקונה דוכין לאדם שלא בפניו, ומקנים אותו בעציל הקונה להמקנה, כמבואר בב"י חו"מ סי' קצ"ה בשם חשונה הרמב"ן, ובדואי כשבעל הסודר מקנה בסודר להמקנה אומדנא דמוכח הוא שמקנה אותו להמקנה בשליחות הקונה ע"מ שיחזיר לבעל הסודר, וגם א"ל לראיות כי כן מסתבר דכשמקנה להאשה ע"מ שיהא אח"כ מרשעה לאחר, ג"כ לא הוי קדושין.

ו. ומה הדין באופן הקודם, כשגם התנה שהאיש תחזיר יחזיר לו אח"כ. המקנה בקי"א, אחר שבעלה דקדשה ע"מ להחזיר לאיש אחר מקודשת, וכבאות הקודם, כתב דמ"מ נראה דאם אמר ע"מ שתחזיר לאיש אחר וע"מ שיחזיר לו, אינה מקודשת, דכיון דסוף סוף התנאי הוא שיחזיר החפץ למי שנתן לה דומה לחליפין, חדע דהא כתב הרא"ש דאם קבל מתנה ע"מ להחזיר מאיש אחר וקידש בה אשה מקודשת, משום שיכול לחזור ולקנות ממנה החפץ [וכמובא בסי' כ"ח סעיף כ'], ומשמע דאם היה אומר בשעת קדושין שתחזיר לזה שנתן לו בחנם, לא הוי קדושין, אף דהוי כע"מ שתחזיר לאיש אחר, מ"מ כיון שהוא חוזר לבטלים הראשונים דומה לחליפין.

ז. קיבל מאחד מתנה ע"מ להחזיר לו, וקידש בזה אשה ע"מ שתחזיר לאותו אדם. עי' בלות הקודם דהמקנה הוכיח מהרא"ש דבכ"ה"ג אינה מקודשת. ועי' גם בע"ז ובערוך השלחן המובאים בהערה ג'.

ג. לשון זה משמע שאמר לה ג"כ רק ע"מ שתחזיר, ולא אמר, שתחזיר לש', ומ"מ נראה דמובר דאף דהכונה שתחזיר לו למקדש, מ"מ כיון דסו"ס הוי החזרה בשביל הס', ל"ד לחליפין, וכדמסביר אח"כ. מהו ע"י בס"ז סס"י כ"ה סק"ט וסק"מ, ומבואר דגם בקידש בומר שקיבל במתעמל, מ"מ אם נותן לה ג"כ במתעמל אינה מקודשת. וכן מבואר בערוך השלחן שם סוף סעיף ט'.

אוצר

ס"ק א אות ח—יא

הפוסקים

שהוא אדם חשוב מעמ'ל לא מהני לענין שיחא נשבע כח'ל
קבל המוכר כסף.]

ותמקנה בקו"א כאן, הביא מחילה מח' הרשב"א בקדושין שם,
דעתו נמי דלרצ אפילו באדם חשוב לא מהני בכלי
דמקנה, משום דע"מ להחזיר הוא ולי"א מתנה דהנאה, וכתב,
לדעתו כ"נ בקדושין בנתנה לאדם חשוב ע"מ להחזיר אינה מקודשת.
אך ל"ן לפי' במש"כ בחידושו שכל הגמ' ליישב בזה, דשם ביאר
בטעמא דרצ [דלאו משום דאינה הנאה, אלא] כיון דס"ל לרצ
[בצ"מ דמ"ז א'] דקנין חליפין דבועה נתן לגזול, אי"כ אין ללמוד
לגבי חליפין אלא באופן דהוי נתינה ממנ', וכענין הכתוב,
ובדממעטין כסף ופירות מדכתיב "על", וכ"כ דליכא למילף מיניה
הנאה נתינה, אבל לגבי קנין כסף וקדושי אשה מהני גם הנאה
מתנה, דהא גבי קדושין ילפינן דשור כסף ככסף כו', אי"כ הכל
בכלל שור כסף ואפילו הנאה, משא"כ בחליפין כו', תדע דהא
כתבו בחוס' [בצ"מ שם] דל"ו דסובר בכלי דמקנה, הוי דוקא
בדמקנה ולא בדקונה, אע"ג דמנ"ד הסבירא חשיבות נתינת הכלי
עלמו עדיף עפי מהנאה המתנה, אלא כיון דילפינן מקרא אין
ללמוד אלא כענין הכתוב ממנ', ועוד דוכחנו דאין מועיל לרצ
אפילו נתן המקנה הכלי לגמרי כו', וע"כ נראה כמ"ש, וי"ע.

ובקצות החושן ס' ק"ל סק"ד, אחר שהביא דעת הב"ח הג"ל
בסוף קטע א', והסביר דבריו דס"ל דמתנה ע"מ להחזיר
אע"ג דשמה מתנה מ"מ אין הנותן מתחשב בשביל כך, כתב דאינו
מוכרח, דודאי כל מתנה ע"מ להחזיר כיון דשמה מתנה ואינו אלא
תנאי שיחזור ויקבלו לו, וכמ"ש הרא"ש בפי' לולב הגזול, אי"כ י"ל
דהנותן מתחשב במתנה זו כיון שהיא מתנה גמורה, אבל חליפי
סודר מלחא אחריתי הו", דשם אינו מתנה כלל ואינו אלא קני
על מנת להקנות וכדאיתא בגדרים סו"פ השותפין, ובזה ודאי ליכא
שום מתנה כלל, וזהו שכתב הר"ן דסתם חליפי סודר ע"מ להחזיר
הוא, ולא כתב דחליפי סודר מתנה ע"מ להחזיר הוא, משום דלית
בזה משום מתנה כלל, אבל היכא דאית בזה שם מתנה אפילו ע"מ
להחזיר, י"ל דמהני בזה אדם חשוב וכו'. וכ"כ בס' קל"ה סק"ד,
ע"ש.

מה הדין כשהתנה שתחזיר לאחר זמן מסוים. עיין סק"ג
אות ב'.

י. בעצם הדין שאין אשה נקנית בחליפין. מקור הדין הוא
בקדושין דף ג', דלא ילפינן קנין חליפין בגזירה שור
משדה עפרון כדילפינן מהתם קנין דכסף, משום דחליפין אחנייהו
בפחות משריץ, ואשה בפחות משריץ לא מקניא נפשה, וע"ש
במפרשים בצאור הדבר, ובדף ו' ב' קאמרה הגמ' דה"ע הדין דסעיף
זה דאינה מקודשת במתעמ"ל, משום דדמי לחליפין, והביאו הר"ן
והרא"ש לדין דחליפין בצי' המקומות. וכוונתו דרמב"ם וטו"ש לא הוציאו
דין זה כהדיא, ורק נלמד מכלל מהדין שצטטנו. וביאר בערוך
השלחן סעיף ב', דכיון דמשום דאיכא בפחות משריץ לא נלמד
בגמ"ש כו', אי"כ אינו נכלל בקנין כסף הכלול בצי' יקח" שכתבה
חורה בקנין דאישות, [ובענין מש"כ צ"ח המוצא צ"ל שכתוב בסמוך
בדיא אולם], לכן לא הולך הרמב"ם להזכירו כלל, כשם שא"ל
להזכיר שארי קנינים שיש במקנה וממכר שאינם נוהגים בקדושין.
ועי' במאירי עמ' י"ג, דמבאר דגם לרש"י שם דף ג' שפי' בטעם
הדין משום דגנאי הוא לה להקנות נפשה בפחות משריץ, אין לדייק
כמהסיק בחוס' שם, דא"כ בנתנתה כהדיא יועילו הקדושין, דגם
לרש"י לא מהני, דבעלה דעתה אלא כל הנשים וכו'.

יא. דעת י"א דקנין סודר מהני בקדושין כשיש שו"פ בחלק
שמחזיקה, ואם חוששין לדעה זו. כתב הב"ש סק"ב
דש"ב רפ"ק קדושין י"ב פליגתא אס מהני קנין חליפין בקדושין

הג"ל, והסו"ק, דגם יש לזון בזה דכיון דעכ"פ תלעך להחזיר מה
שנתן לה אי"כ לא הוי אלא כמשכון, ומנה אין כאן משכון אין כאן
[וכמוצא בסעיף ו'], ונראה לכאורה דלהרמב"ן [המוצא שם ס"ק
י"ב אות ג'] דבעטם דמנה אין כאן משכון אין כאן הוא משום
דאגיד גביה, אי"כ בזה נמי אגיד גביה, אגיד להרמב"ד דפליג עליו,
אי"כ כיון דקדשה בחפץ דרך מתנה גמורה, ולחליפין לא דמי,
מקודשת, וגם לסברה הרמב"ן יש לדון ד[מקודשת, דאלי"כ] תקצי
ליה דמתנה ע"מ להחזיר נומא דאינה מקודשת [גם] משום
דאגיד גביה כמו במשכון, ועוד גרע מינה דלריכא להחזיר לו בחנם,
וע"כ דמ"מ כיון דהשתא נותן במתנה לא מיקרי אגיד גביה, אי"כ
ממילא כשמתנה ע"מ להחזיר כשיתן לה דמים, דלא דמי לחליפין,
מודה הרמב"ן דמהני, ומ"מ יש להסתפק דאולי גם בכה"ג דמי
לחליפין כיון דגוף המתנה הוצא, וי"ע בזה.

אולם המקנה בקו"א כתב, דבקידש ע"מ שתחזיר ותמכרה לו
מקודשת לכו"ע, ולא דמי לחליפין שמתחזיר החפץ בחנם, וגם
הוי נתינה שיש בה הנאה, תדע דהא כתבו בחוס' בקדושין ח' ב'
ד"ה מנה, דאם אמר התקדשי לי במשכון זה והמשכון יהיה שלך
פשיטא דמקודשת, הרי דאף שלריכא להחזיר לו המשכון, אפי"ה
מקודשת משום דלריך לשלם המנה, וזהו שכתב הרמב"ם הטעם
דאינה מקודשת במתעמ"ל משום דאין לה הנאה [דכא לאפוקי
אופן זה כן מצוה מתוך דבריו שם], וכן משמע מהרא"ש דס"ל
דאם קבל מאחר מתנה ע"מ להחזיר וקידש בו אשה מקודשת
[כמוצא בס' כ"ה סעיף כ'] משום שיכול לחזור ולקנות ממנה,
משמע דאף שלריכא למכור לו הוי קדושין. גם בצני משה (להר"מ
מאגאר) ה"ל אישות ס' ב' דקמ"ב עור ב', באריך לבאר דאם קדשה
במתנה ע"מ שתחזירנה לו בנתינת דמים דמקודשת, ושלח דמי לאומר
התקדשי לי בנתינה ויחלך משכון, ולא לאומר זכי במשכון זה בשעבוד
מנה והתקדשי לי בו, דאינה מקודשת להרמב"ן וסיעתו, דהתם לא
זכתה במשכון לגמרי, דהא אם הקדשו המקדש הקדשו הקדש,
משא"כ במקדש במתנה ע"מ להחזיר כשיתן לה דמיה דאם הקדשו
המקדש אין הקדשו הקדש, ואפילו אח"ל דהקדשו הקדש להסוברים
במתנה ע"מ להחזיר א"ל הקנאה חדשה מהמקבל לנותן, מ"מ
אף לאחר חזרה אמרין דשלה היה עד עכשיו, משא"כ במשכון דמי
פדאו הלוה לאו דמלוה הוי מציקרא וכו'. ובחקרי לב ס' ב' דמ"ד
ד' כתב, דמה שנסתפק בפרי עץ חיים הג"ל דאינה מקודשת משום
דלא סמכה דעתה, אינו נראה, שהרי כיון דעל תנאי זה נתן,
אי לא מקיים תנאו הדר החפץ לאשה, ככל נותן על תנאי דאי
לא מקיים התנאי בטל המעשה.

פ. מה הדין בנתנה האשה מתנה לאדם חשוב ע"מ להחזיר
כדי להתקדש, והיינו להמבואר בס' כ"ז סעיף ע',
בנתנה מתנה לאדם חשוב לחלוטין מתקדשת בהנאה שיש לה
בקבלתו. עפ"י סק"א דנסתפק בזה השער המלך, ומצינו לדדי
הספק דההוי מקודשת וכו'. וע"ש שבעה"מ דשור הביא מהר"ן בפ"ק
קדושין בענין דנתנה לאדם חשוב, למבואר דבכה"ג אינה מקודשת,
שכתב, לרצ דסובר גבי חליפין דדוקא בכלי דקונה, אבל בכלי
דמקנה, לא מהני אפילו המקבל אדם חשוב ולא אמרין כההיא
הנאה דמקבל מיניה גמר ומקנה, דמי אמרין דקבלת אדם חשוב
הוי הנאה לנותן, ה"מ במתנה גמורה, אבל סתם חליפי סודר ע"מ
להחזיר הוה, ובמתעמ"ל אין הנותן מתחשב בשביל כך כו', והלכה
כרב, ע"כ, וא"כ ה"נ צ"ד נראה ודאי שלהר"ן אינה מקודשת, דכל
מתעמ"ל לא חשיבא הנאה כלל ואפילו באדם חשוב, אולם מדברי
הריטב"א בחי' שם נראה שיש חולקים על סברה הר"ן, וא"כ מירי
ספיקא לא נפקא, כ"ל. [ועי' בצ"ח לחי"מ ס' ק"ל אות ג',
שלמד מדברי הר"ן הג"ל גם לענין מכירה, שאם נתן המוכר ללוקח

אוצר

סיק א אות יא

הפוסקים

כשרונה להתקדש במה שנתן לה בסודר דרך חליפין ורלוה להחזיק בסודר, ויאל דמקדשה, ושכ"מ במדרי [רפ"ק קדושין] דהוי קדושין כשחזיקה בסודר. וכחז בעיז קדושין סק"ג, דמשיב כביש מהשיג, כשרונה להחזיק בסודר, אין כוונה השיג כן, אלא אפי"ם שמחזיקה בסודר מי"מ כיון שיכולה לתופסו, מקדשה בחזרת כסף, וכ"כ בהדיא בחוסי רי"ד [וכדבסמך].

וזה תו"ד השיג שהביא כן מהרי"א בשם מה"ר, דהיינו בעל החוסי רי"ד, כבוספת דברים מהחוס' רי"ד עלמו שדף ג', שכתב, דחליפין דהיינו שהלוקח נותן כסף בגדו להמכר וקונה בו כל מה שזה רוצה להקנותו, אין האשה נקנית בכך אף שיש בו שו"פ, כדעת המורה [רש"י], ומח"ה אומר שאם דעתה להתקדש בחפיסה הקנין בלבד, דהיינו חפיסה כסף בגדו, ויש בזה שו"פ, מקדשה, דכיון דנקיטת ביה ג' על ג' (ה) ורשאות לפוסק ולפסדו בידה אם חרטה, אמאי אינה מקדשה אף שנתן בחזרת חליפין, ואף שמחזירתו להסודר, הא מדעתה מחזירה, והי"ל כמקדשה במנה ואח"כ מחזירתו מרלוה (ו) כלום י"ל שאינה מקדשה, ולא אמרו שאינה נקנית בחליפין אלא כשדעתה להתקדש במנה, וכן כתב עמ"ה, רק שאינו נותן לה עכשיו, אלא החפיסה להסודר שמתקדש לו ולא חוכל לחזור בה והוא יתחייב ליתן המנה לאחר זמן, ובכ"ה"ג ודאי אינה מקדשה, כיון שלא נתחלה להתקדש אלא במנה, ומנה אין כאן [וכה"ה דסעיף ו', ע"ש], והיינו קנין חליפין דעלמא דמכני שלא יוכל לחזור, אפי"ג דהקונה נותן המעות אח"כ כ', ורק באשכח לא מהני כמ"ש בגמ', דכיון דאיתנייהו בפחות משו"פ, לא מקניא נפשה להתקדש שלא חוכל לחזור בפחות משו"פ, ומשו"ה בש"ס נמי ליתא, שאין גז"ש למחלה, [וכיון דלא ילפינן בגז"ש משדה עפרון לחליפין דפחות משו"פ, שזכר א"ל ללמוד שיעיל כשיש בחליפין שו"פ (א)], ולא מהני עד שיתן המנה. וצדק ו' ב' הביא שזמבד"ק ר"ל שחכמים אסרו כל חזרת חליפין ואף שאינה מחזירה, משום גזירת פחות משו"פ, וכחז, אבל כדבזונתו שכל איסור חליפין אינו אלא כדפירשתי לעיל שמחנה ליתן לה מנה כ', אבל בנתן לה סודר סתם וקדשה בו ולא בצעיתה שיתן לה דבר אחר, וכל סמך האשכח הוא על אותו סודר בלבד, הי"ל דהוי מקדשה, ואפי"ם שהחזירתו לו לאחר מכן, שכיון שנתנו לה קנאלחו קנין גמור, אם היא רוצה להחזירו אין בכך כלום כ"ו.

(ה) כתב בספר יהושע פור"כ סי' קנ"א דקט"ו ד', דלהרמב"ן (המובא בסק"ב אות ג'), לענין נתן משכון על דינר וקידש בו, דאפילו אמר זכ' דינר בגוף המשכון, נמי לא מהני משום דאכתי דינר אגיד גביה, אי"כ הי"ז להתוס' רי"ד לא מהני אלא בנותן לה כל הסודר ולא בתוספת קצתו וכו'. [מיהו צ"ע, חזקא הא אגיד דהתם אין הפ' אחיזה, כדפי' מהרי"ט המובא שם הערה ו', ואפילו להחולקים שם, מי"מ הא חזיון דהתוס' רי"ד כתב כאן בהדיא דתפסתה ומה 'שרשאות' לפסוק סני, ע"כ דאינו סובר כהרמב"ן, אלא כהראב"ד שם דמשום דאגיד גביה לא נרץ].

(ו) בשו"ת רעק"א מהר"ת סי' נ"ג, כשהביא להתוס' רי"ד, כתב, ואף דחזיון דבכל פעם הדר סודר למרא, וכמאן דאתנו דמיא [שיחזיר, ובמתנה ע"מ להחזיר אינה מקדשה], מי"מ בכסף ע"מ להחזיר ב"כ מקדשה מדינא, אלא דחז"ל אמרו דמי לחליפין, ולרעת הרבה פוסקים מקדשה לחומרא כו', ע"י בסוף דבריו שבאות ב', וצ"ע בהערה ז'.

(זא) מדבריו להלן שם דף ו' ע"ב.

(ז) מיהו צ"ע הא דמשמע שם בדבריו, ולא משכחיל לתוס' רי"ד שתהא מקדשת בקנין סודר גם מרבנן, ורק מהתורה מקדשה, דמשו"ה כתב בנידונו דצריך לחוש מהמרא לקדושי תורה, וכדעת הרי"א לענין מתנה ע"מ להחזיר [וע"י בדבריו שבאות ב']. וכע"ז בחזו"א סי' פ"ה אות ב', שכתב בדעת

ועיין במהרי"ט בחירושו ע"ה הרי"ף בל"ד א', משכ"ק על חילוק החוסי רי"ד והאריך בצאורו, וכחז בין שאר דבריו, דהיכא דהיכז לה סודר בחליפין ידע מהני לה מדין דכסף, דהיא מתקדשת בחליפי הסודר, ומש שזכיר לשון חליפין אינו חזק, דודאי דמי חליפסה ותמורתה הם, משכ"כ כשרונה [רב] לקיים הדבר שלא יחזור שום א' בזה כדיו המקח ויתחייב, שאין דבר טובג בקדושי כסף כו', אלאלי מלחא דמשום לחא דקנין חליפין קאחי ולא בקנין דכסף, ואעפ"כ אינו מהבס כו'. וע"מ מה שדנו בצאור דבריו, בעלי ארזים סי' כ"ז סק"ה, אבני מלואים כאן סק"ב וי"ב, וחזון איש סי' מ"ה. וע"ש בזה א' משיב דאם דעתו לקנין חליפין ולא לשם כסף, גם לחוסי רי"ד לא מהני, ורק כשאין הבדל בין חליפין לכסף בין צמעה בין צרונה, אלא שאמר לשון חליפין לא שייך לחלק בדברים וכו'. והמקנה בחידושו דף ג' חוסד"ה ואשכח, כתב, דלכאורה יש להוכיח כהחוס' רי"ד מהירושלמי שהביא הרי"ף לענין שטר, דאם יש בו שו"פ מקדשה מדין כסף אפילו קידשה בחזרת שטר. וכ"כ בדברי חיים (לרי' אויערבאך) סי' ו', דמהירושלמי הנ"ל יש קצת ראיה לדברי החוס' רי"ד. וע"ש בהמקנה מה שדן להוכיח מגמ' דידן כהחוס' רי"ד ודחה. ולדינא לא כתבו אם יש לחוש לדעה זו. וע"י בשו"ת רעק"א מהר"ת סי' נ"ג דרי"ג גם צעיקר, דנראה דחשש צידונו לדעת חוס' רי"ד ז'.

אולם הרבה פוסקים חולקים על החוס' רי"ד. ע"י צרי"א הנ"ל שכתב דעת רש"י (דף ג' ע"ב) דלא מהני אפילו יש בו שו"פ. וכ"ז הרי"א עלמו, שכתב שם, וכדברי המורה נ"ל, שאף שדעתה היה להתקדש בקנין הסודר [ויש בו שו"פ], אינה מקדשה, הו"ל וזכיר לשון חליפין, או שאמר חתפסכו קנין להתקדש לו. וע"י צ"ש סק"ב, דאחר שהביא דברי החוס' רי"ד, כתב דהחוס' וברא"ש לא משמע כן (ה). והמקנה בחידושו דף ג' על חוס' ד"ה ואשכח, כתב דכ"מ מהחוס' שם שכתבו בשם ר"ת דאפילו בחליפין שיש בזה כעין כסף דקרא, מי"מ כיון דחליפין איתנייהו גם בפחות משו"פ, אי"כ אינם מטעם כסף אלא קנין אחר הוא ולא מהני באשכח. וצ"מ דק (מלויצאויטש) חח"מ סי' ל' דל"ה ד', הוסיף, דכ"מ גם בחידושי הרשב"א שם שכתב דכיון דאשכחן חליפין בפחות משו"פ, ע"כ לאו מדין כסף הם קונים, שהרי אין כסף קונה בפחות משו"פ, אלא קניי אחרת היא שדשה חורה, ואינה בכלל כסף.

תוס' רי"ד דמדברנן אסרו לקדש בכל חליפין הניתנין ע"מ להחזיר, וכן במתנה ע"מ להחזיר, נאלא דלענין אם לחוש משום דין תורה נקט כדעת השניה שבאות ב' הנ"ל, והוסיף, ואפשר דעקרוהו רבנן לקדושין וא"צ גט, וכדעת החוס'. וכ"ז תפלה, דהא בדברי התוס' רי"ד דלפנינו מבואר, דרק באופן שרוצים שהקדושין יחולו אח"כ בקנין דכסף, וקנין הסודר הוא רק על החלטת הדברים שלא יוכלו לחזור, בזה קאמר דאילו היה בחזק שו"ם הוי מהני מהתורה גם בכה"ג, ורק רבנן גזרו ע"ז משום פחות משו"פ, אבל כשצדק הקדושין הוא בקנין סודר, וכבנידון דרעק"א, ע"ש בדיה ואף ובדיה גם בלא"ה, הוי מבואר בחוס' רי"ד כאן דהו קדושין גמורים גם מרבנן, כיון שיכולה להחזיק בסודר אף שמתורת. [ואולי דעת רעק"א דכיון דלאו כו"ץ דינא גמירי, הו"ל כע"מ להחזיר ממש, וכדבריו שבהערה ו', ועכ"פ לא סמכא דעתה, ע"י משיב כה"ש המובא באות ג'].

(ח) הגה המקנה דבסמך הביא מהתוס' שדף ג', ובאבני מלואים סק"ב משמע דמפרש כן גם בכחנת הב"ש, מיהו הב"ש הא מביא גם מהרא"ש, וברא"ש שם לא פירש מידי מזה, ואולי כחנת הב"ש לדברי התוס' והרא"ש דף ו' שהובאו באות א', בדיה ומבואר, דמשמע דסברי דבחליפין לא מהני אף שיכולה לתפוס הסודר, ע"ש. ובביתורא דיעקב פירש כחנת הב"ש ע"י התוס' שדף ג' וגם שדף ו'.

הפוסקים

כסף, וכ"כ בחידושי הרמב"ם שם דכיון דחליפין קונים אפילו בפחות משו"ם, זו ראייה דחליפין איז בפני עצמו הם ולא תולדה דכסף אפילו כשים בהם שו"ם, וכיון שכן אין לנו לרבותם בזה מדת כסף, ואף דמלשון הר"ן שם י"ל דסובר דחליפין מטעם כסף כו', מ"מ אינו בכלל כי יקח דגני אשה, משום דלא מקניא נפשה בפחות משו"ם אפילו בכלי שלם [דבעלתא סובר הר"ן דמהני], הלכך ודאי כשאומר הכחוש כי יקח אין קנין חליפין בכללו כו', ולכן לא מהני אפילו כשים בסודר שו"ם. ועי' באדמה קדש ח"א יו"ד סי' כ', דאחר שכתב ג"כ שכ"ד רש"י, דלא כחוס' רי"ד כו', האריך להקשות על החוס' רי"ד. ובחזון איש סי' מ"ד אות ח' כתב דהרמ"ה שכתב בעור יו"ד סי' רס"ז ס"ל דאם נתן לה חליפין בסתם שכתב ע"מ להחזיר, ודאי חשיב חליפין ואינה מקודשת, ולא מהני אלא כשמשאירו בידה כו', וזה דלא כחוס' רי"ד הג"ל. ואחר שכתב, דבעד מוכה שם דמספקא ליה בכה"ג דמהני, הוסיף, והטעם דבאשה פשיטא, אפשר משום דאין בכסף תמורת האשה אלא הוא גמר הקנין וההסכמה והא"ש והאשה, וכיון שנתן בתורת חליפין, הרי צקל מיתניק מקנין כסף לקנין חליפין, משא"כ בעד שכתב תמורת העד כו'. וכ"כ בחזו"א חו"ד סי' ע"ג אות ח', דהרמ"ה אינו כהחוס' רי"ד.

והנה ה'נ"ל כחז ש"ד המרדכי בהחוס' ר"ד, וכתב בלח' צ"י (ותאומי צ"יה) סק"ב דל"ן דבריו מעברתוס, דהרי המרדכי ברש קדושין כחז צ"ה"ל: כחז רחצ"יה מיבו חס קדשה בסודר בחורת ש"פ ולא בחלופין מקודשת, עכ"ל, וכ"כ כ"ן דב"מ בשם המרדכי, הרי שכתב המרדכי בהד"א דבחלופין אינה מקודשת, ואע"פ שמחזיקה הסודר מ"מ צעין שיקדשה בחורת ש"פ, וכן עיקר, ובדמוכה מהחוס' והר"א"ש ה"ל, דאם נתן בחורת חלופין אפילו חס מעכבת הסודר בידה אינה מקודשת. וכע"ז כחז גם צע"ב קדושין סק"ג, דדברי המרדכי אין להם שייכות לה"א דהחוס' ר"ד, דכיון דאמר שתתקדש בסודר בחורת ש"פ, הוי שלה נגמרי ומד"ן כסף נגמו בה, ובשניל שהוא סודר לא גרע, ואחר שהאר"ן להקשות על החוס' ר"ד, מסיק, דדעת החוס' ר"ד דעת יחיד הוא, וגם ר"א"ז חולק עליו, גם דב"מ דחיי עשין מ"ח דף ב' ע"ד כחז דנקטין ברי"א, חדא דבתר"א הוא מקנינו החוס' ר"ד, ועוד דסתם אמרו דל"ן חסב מתקדשת בחלופין משום דחלופין אינטייבוו בצחות מש"פ, וא"כ מה לי שדעתה להתקדש בתפיסת הקנין לצד ומה לי שדעתה להתקדש במנה, הלכך צ"ן הכי וצ"ן הכי אינה מקודשת. וכן צערוך השלחן סעיף ד' כחז דמכל הראשונים לא משמע בהחוס' ר"ד, ואדרבה סתם קנין חלופין שא"ן באשה מתקדשת בו, פירוש, שנתן לה סודרו בחורת קנין והיא מקנית עצמה לו.

גם בעצי ארזים סי' כ"ז סק"ה, חף שייצג מה שהקשה מהר"ם
הגיל על החוס' רי"ד, מימ' כחצ, חנוס, מאי דפשיטא ליה
לחוס' רי"ד שהמקנה יכול לתפוס הסודר בקנין חליפין, אין כן
דעת כל הפוסקים, חלף סבדי דסודרף הדרא למריה, ואפשר שטעם
החוס' רי"ד הוא מהא דאמרין בגדרים סו"פ השוחפין אמר רב
אשי ומאן לימא לן דסודרף אי תפוס ליה לא מיתפוס, חולם
ע"ש ברין שמפרש לדיתחויא בעלמא קאמר וליה לא ס"ל, דהרי
בקדושין דף ו' ב' קאמר רב אשי גופיה דמתנה ע"מ להחזיר לא
מהני בקדושין משום גזירה לחליפין, ואם הדין שיכול לתפוס הסודר
אין לך קנין גדול מזה, איין לדיתחויא בעלמא קאמר כ"ו, ומטעם
זה ג"ל שלא חשו האחרונים להעלות דעת החוס' רי"ד על ספר.

יב. וכשאמר לה בפירוש שישאר הסודר אצלך. ע"י בחזון
 חיש ס"י מ"ד חות ח', דלף שכתב דהרמ"ה שבוטל
 במו"ד וי"ד ס"י רס"ז פליג על החוס' רי"ד [ובדמוצט בל"ה הקודם],

מ"מ כתב דנראה מלשון הרמ"ה שם, דקידוש חליפין שמחליטין
ציד האשה, אפי"ב שאומר בתורת חליפין כו"ל דמיא ומבני, וזכר
לא מלינו מי שחולק עליו. וכ"כ שם בס"י מ"ה אות צ' דקדושי
חליפין שמחליטין ציד האשה, אף שאומר בלשון חליפין לא מלינו
שאסרו חכמים. וכ"כ בחי"ד ס"י ע"ג אות ח'. גם בפני אחרים
ס"י כ"ז סק"ה, אף שבעל דלא כהתוס' רי"ד (וכנראה הקודם),
מ"מ כתב דאם אחר לה בפירוש דג' על ג' שחופסת יביה שלה,
לא הוי קנין חליפין כלל, ואם יש צדק שוי"פ מקודשת מדין כסף.

ובאבני מלואים סק"ב מנזר להרמז"ס והחוס' והר"ש" [שנאות
א'] לא מכני גם כשמאזר הסודר אללה, ורק נפק"מ
צנייהם צעם הדבר, להרמז"ס שם דמחנה ע"מ להחזיר לא
מכני מהחורח משום דלינה נהנית, ומח דמחנה הגמ' לחליפין
הוא משום דחליפין נלמד ממחני, וכברין המוצא שם, אי"ב ל"ל
לשיעור דהא דלינה מקודשת מן החורח בחליפי סודר, היינו
דוקא בחליפין דחסם דלא נהיח משום דהדרה למריה ובדקוייל
בגדרים סו"ס השותפין דלי חפס מפקין מיניה [ודגל כמ"ש החוס'
המוצא צאות א', והחוס' ר"י"ד שנאות הקודס], אלא דמדברין
גזרו חף חס נותן לה את הסודר לגמרי ונהיית צו, אע"פ חליפי
סודר שאינה נהנית, וגזרו טפי בחליפין משום דחסם חליפין
שהוא קנין סודר עומד להחזיר, אבל נשיעת החוס' והר"ש"ש
דעמאל דלינה מקודשת בחליפין הוא משום דאמר לה בתורת
חליפין, ומשדכ עפרון לא ילפין אלא תורת כסף ולא תורת חליפין
[ובנאות הקודס], אי"ב אפילו נתן לה את הסודר לגמרי ונהנית
צו, אינה מקודשת מה"ת.

ובמחקרי מדרשי ס' כ"ח סעיף כ' כתב על האזני מלאכים ה"ל,
דאין הכרח לומר דלא ס"ל להרמב"ם בחוס' והר"ש
ה"ל, דא"כ דעיקר החילוק שבין קנין כסף לקנין חליפין, הוא
מה שבכסף נוחן בחלוטין ובחליפין אי חפים מפיקין מנייה, ומה
דלא מהני בתורת חליפין בקדושתו אף בשטותו את הסודר לגמרי,
ונראה דהיינו עממא משום דעיקר הקנין הוא רק צמח שנתן לה
הסודר בלבד [ע"מ להחזיר], ומאד הקנין בלבד היה יכול לחבוע
הסודר, אלא מאד מחילה בעממא הסודר של המקבל לגמרי, וכויו
קנין ומחילה בדבר גם יחד.

וע"י בערך השלשון ספר צ" שכתב תוך דבריו, דחליפין אס
יבנה להם הסודר אינה מקודשת, דכיון דחליפין משכח"ל
בדבר שאינו שו"פ בו, ממילא אין חליפין בכלל כי יקח שכחה
תורה גבי אישות, וכן הסכימו רוב דעותינו, ומל"ן לחוס' ור"ן
ריש קדושין.

יג. ובשקדשה במבעת שהקנה לה ע"י קנין סודר. כז"ש
 סק"ג הביא משו"ת רש"ך למקדשת. וזל תו"ד

מִהֶרֶץ צִחָא ס״י ק״צ, בַּחֲדָה שְׁאִמֵּר לַחֲצִירוֹ הָאֵם תִּרְשֵׁה
לְקַבֵּל הַטְּעָמָה צַד קְדוּשֵׁי בִּתְךָ, וְהַשִּׁיב לוֹ עוֹל קִינָן עַל זֶה, וְכַחֲדֵי
לְחוֹשׁ לֵאלוֹ הַקְּדוּשִׁין מִחַמַּת הַקִּינָן, דְּאֵשׁ־גַּלְגַּלֵּי לִבְכָּאוֹרָה יִרְאֶה דְּכּוּי
מִלְחָה דְּכַדִּי וְכַשְׂעָא, דָּאֵם הֵיחָה כּוּוֹנֵת לְהַתְרָאוֹת וְלִקְבֵּל קְדוּשֵׁי
בְּחוֹ מַה נוֹרָךְ לִקְיָן, יִקַּח הַטְּעָמָה מִיָּדוֹ כַּשְּׂאֵל לוֹ אֵם יִקְבְּלוֹ צַד
קְדוּשֵׁי בְּחוֹ, עֲכָ״ל מִשּׁוֹם חוֹמְרָא דְּאֵיִל אֲפִשָׁר לִמְחֵל וְלִיּוֹמֵר, דְּטוּוֹתוֹ
הֵיחָה לִיּוֹמֵר עוֹל קִינָן שְׂאִתָּה מִקְנֵה לִי טְעָמָה שְׂבִידָךְ צַד קְדוּשֵׁי
בְּחַי, וְמִשְׁמַח יִכִּיחַ מוֹנֵה צִידָךְ בְּחַוְרָה פִּקְדוֹן, וְאֵ״כּ הֵיזִי קְדוּשִׁין
גְּמוּרִים, וּפְשִׁיעָא לֵאלֹא דְּמִי לִהְיֵה דְּאִין אֲשֶׁר נִקְיִית בְּחַלִּיפִין,
דְּהֵם אִינוֹ תֵּתֵן לְאֲשֶׁר שׁוֹם דְּבַר רַק בְּחַלִּיפִין, וּמִשְׁׁ״כּ אִינוֹ
נִקְיִית כִּי, אֲבָל הֵכָּה הַקְּדוּשִׁין לֹא הֵיזִי בְּחַלִּיפִין כִּי אֵם בְּטַעְמָה,
וּבְחַלִּיפִין בְּחוֹ עַל הַנִּיּוֹת הַטְּעָמָה.

ותנה הצ"ש בג"ל הציא מהש"ג [שכתב בשם בעל חוס' ר"י], דבהקנה לה מה ע"י סודר להחקדש זה לא הוי קדושין, וצ"ע

הגה [א] אצל האשה שנתנה לאחר מחנה על מנת להחזיר לה לאחר שלשים יום
(ג) כדי לקדשה זה חוץ שלשים ונתן לה חוץ שלשים לקדושין הוי מקדשה
(תשובת הראש כלל ל"ה)
י"ח

ביאור הגר"א
[א] אבל האשה כו'.
כ"מ בבב קל"ז ב'
שור זה כו' ואפילו אמר
לי הן חזי לה ופסי' כ"ח ס"ב :

פתי תשובה

ומהי ליה חפץ אחר חפץ זה שנתתי לך דומה מהני כמו זלט שהאשה נותנת
להעל הנייר נמחנה שיכתוב עליו הגט ויחזור ויתן לה ויסיים שלה שהאשה יודעת
לאקנויה ככה"ל כמבואר בעינין דף ב' ע"ב ע"ש :

(ג) כדי לקדשה בה תוך ל'. כתב גם' המקנה דאם נתנה לו העצמה נמחנה
ע"מ שיחזור ויקדשה ע"ש ונס' קה"י כתב עליו ולפע"ד
נראה בפשיטות דמקדשה דומה לחומר הנני נותן לך חפץ זה נמחנה ע"מ שתקנה

הפוסקים

ס"ק א אות י"ז—ס"ק ב אות א

אוצר

העצמה, אך אם יאמר לה הרי את מקודשת לי בהנאה זו שאני
מקנה לך העצמה, כזה נראה פשוט דמקדשה.

יד. ובשקדשה בקנין חליפין וגם בכסף. עי' באו"ח ס"ס י'
כ"ו. ועי' במלחמה אכן המוצא בסק"ג אות א'.

ב. אבל האשה שנתנה כו' מקדשת. א. מקדש כדון טין
בפנים משו"ת הראש כלל ל"ה. והתשובה היא שם כס"י
ב' מרדכי אביגדור כן. לאחר שכתב בשם מרדכי מאשפירא [הוא
רבינו שמחה משפירא], דכשנאמר קיבל מחנה ע"מ להחזיר מחנה
וקדש זה מקדשה כו', ומצאנו בס"י כ"ח סעיף ב', בוסוף, ועוד
היה אומר מורי דאם נותנת האשה חפץ ע"מ להחזיר עד ל' יום
וקדש בחפץ זה תוך ל', כ"ו מקדשה ומחזרה, ואפילו (לא ס'
אמר ע"מ שתחזירנה) [ל"ה] מ"מ מידי דחזי לה כו', ועל
דרך זה מלאנו שהאשה המקדשה לפעמים בחפץ דידה. ויחזר
מבואר בן תשובת רבינו שמחה שצ"ח מכת"ר אור זרוע סי'
ק"ח, שכתב חוץ דבריו, כתבתי בקונטרסין דלדעתי אפי"פ שאין
אשה המקדשה במחנה ע"מ להחזיר, [מ"מ] אם נחנה ל' מחנה
ע"מ להחזיר ובשעה חזרה קדשה באותה מחנה מקדשה, מדאמר
ר' נחמן ב"ב קל"ז ב' שור זה נחון לך במחנה ע"מ שתחזירנה ל',
הקדשו והחזירו כ"ו מקדש ומחזרה, ופריך רבא מאי אהדריה,
אלא אמר רב אשי אם אמר ע"מ שתחזירנה הו' אהדריה, אי אמר
על מנת שתחזירנה לי מידי דחזי ליה קאמר, דמשמע טעמא דהקדשו
דלא חזי ליה, ולא נתקיים התנאי, הו' חזי ליה כגון שחזר במקבל
מחנה ומכרו לו, כיון שמחזיר ליד הנותן וחזי ליה קיים תנאו וכו'
מחנה, דמה לי מכרו לו מה לי מכרו לשמים, ואפי"ה הוי חזרה
אי הוי חזי ליה, וכיון דחזר ומכרו לו הוי חזרה, כשחזר וקדשה
זו הוי כאילו חזר ומכרו לה ומקדשה. ועי' בדברי הרא"ה דמבאר,
זכא דמקדשה בכס"ג הוא לאו משום דאמרין דתרתית למחול
התנאי דחזרה, (דא"כ מה החידוש במתעמל, הו' גם בשאל ממנה
חפץ ובשעה שחזרה לה קדשה כזה, נמי תבא מקדשה ובקדשה
בגזל דידה כשדך, דמקדשה מטעמא דאמרין דתרתית למחול בגזל
כו'), אלא דכאן לפמ"ש רבינו [שם לעיל דקבל מחנה ע"מ
להחזיר הוי ע"פ של מנשאלה], יש חילוק, דגבי מחנה אפילו אמר
בפירוש איני פוטרך מלהחזיר לי, מ"מ מקדשה.

וביאר המקנה בקו"א כאן, בזווגת הרא"ה כן, דקמ"ל דא"ל לאחר
ל' יום לקנות ממנה החפץ כדי להחזירה או ליתן לה דמים
תמורתה, [כדי לקיים תנאי החזרה, כדלריך במקבל מתעמל מאחר
וקדשה זה, וכנ"ל בס"י כ"ח סעיף ב'], דכאן כיון שהוא בידה
הרי הוא מחזר כשיגיע הזמן פ', ועי' כתב הרא"ה כן, דע"ז מלאנו
שמקדשה בחפץ שלה וכו'. ועי' בנודע בשערים המוצא באות ב'.
ובחזון איש סי' מ"ח אות ד', אחר שביאר בזווגת הרא"ה כן, דקמ"ל
שאיין תנאי החזרה דוקא בחנם, וכמבואר ב"ב פ' וכו"ל, ושמהני
אפילו אמר ע"מ שתחזיר לי פ', ושליפך כשאמר שמקבלת לשם
קיום התנאי ושתתקדש הויא [ולא] מקדשה, בוסוף, ונראה דאם
אמר לה התקדשי זו וקבלה בשתיקה כ"ו מקדשה, דכיון דא"ל כאן
מתילה ממנה אלא כיון שנתקיים התנאי, החפץ (שלה) [של], והרי
נתן

ובס"ק הציא מהש"ג ה"ל דבהקנה לה עצמה ע"י ק"ם לא הוי
קדושין. וכתב הבית מאיר כאן דהב"ש לא העתיק דברי הש"ג כהוגן,
דמ"ש בסק"ג דאם מקנה לה מנה כו', דמשמע מנה צעין, זה
אינו יכול להקדים, דהרי אין מעצב נקנה בחליפין, ומש"כ בסק"י
דאם מקנה לה עצמה כו', זה לא נמצא בש"ג כלל, דז"ל הש"ג: לא
אמרנו שאין האשה נקנית בחליפין אלא כשדעתה להתקדש במנה
וניתן לה קנין כדי לקיים הקדושין והוא יתחייב לה במנה, עכ"ל,
וכן מבואר בחוס' ר"ד [ה"ל באות י"ח], וזה ענין חליפין גמור
הנהוג בכל עניני מכירה שהמכר מחוייב ע"י בקיום המקח והלוקח
מחוייב בדמים בדרך חזרה, ולא במנה צעין, ולפי"ז מש"כ הב"ש
שהש"ג חולק על רש"י, זה אינו, דדן הש"ג מיירי דעיקר קיום
הקדושין הוא ע"י ק"ם שהוא חליפין ממש, משא"כ דין הרש"י
מיירי שמקנה לה חפץ צעין ע"י קנין סודר שלם כדי קיום כללי
של קונה, ודעתה להקדש ע"י החפץ, וא"כ מ"מ אם קנתה העצמה
ע"י הנכרה ומ"מ אם קנתה ע"י ק"ם, ואין זה דומה כלל לחליפין,
וכ"ש שאין זה דומה לדין הש"ג שהוא גוף החליפין דהיינו כללי
של העצם שהוא הקונה אותה. וכ"כ המקנה בחי' לדף ג' תודיה
ואשה, דלא פליגי, דנידון הרש"י דמקנה העצמה ע"י ק"ם, ליד
כלל לחליפין ול"ה גנאי לה, דהא בעצמה מקדשה, משא"כ דינו
דהש"ג וכו'. וכ"כ באדני משפט סק"ג דלא פליגי. והנה הב"ש
בסק"י כתב עוד דהרשב"א וסייעתו [בסק"י אות ג'] פליגי על
הרש"י, ואחי רק להרשב"א, וכתב הב"ש ועי"פ דלא נכון, ומצא
שם דדיה ועיין, שצ"ח באות.

וכתב בהמקנה ה"ל דמ"מ קשה על הרש"י מקדושין כ"ב ב', דגבי
מקדש בקדשים בחלקו, פריך, וכי אשה בעזרה מנין, ולדברי
הרש"י הו' י"ל דמיירי שמקנה לה הקדשים ע"י סודר שלה דכס"ג
ליכא גנאי וכנ"ל, ואפשר לומר דהתם הו' דברי ר' יהודה, ור"י ס"ל
בכ"ס דמ"ז דבעינן כליו של מקנה, וא"כ הו' ל' שהוא טהור הסודר
שלו שתקנה ע"י הקדשים, וזה דומה לחליפין, דכיון שהסודר שלו
גנאי הוא לה שדומה כאילו היא מקדשה על ידו, והוי כדניא
דהש"ג ה"ל, וזהו יש לפרש הו' דאמר ר"י בקדושין שם לקפחני
בהלכות הו' באים וכו' אשה בעזרה מנין, דהו' קפוח לר"י דס"ל
בכליו של מקנה דלדידיה לא משכחת לה, וזהו יתיישב הו' דלא קאמר
שיכול להקנות לה הקדשים אגב קרקע, דאין אשה המקדשה בכס"ג,
דכיון דסגי בקרקע כל שבו כדאיתא בקדושין דכ"ו, גנאי הוא לה
כמו בחליפין, וא"ע כזה לדיוא. ובאדני משפט ה"ל כתב, דמאד
אחר ל"ע בדברי הרש"י, והוא עפ"י מה שחידש בקל"ה סי' ר"ב
דאף אי גט נקנה אגב קרקע, מ"מ אינו נקנה בחליפין דכתיב ונתן,
וחליפין דרך מקח וממכר הוא כו', וא"כ גם בקדושין נראה דבעינן
שיתן לה, ואם קנתה העצמה בחליפין נראה דדרך מקח לקחה ממנו

(ט) מצינו חזית "לא" והוספת "לי", כן תגיה הגודש בשערים מהדו"ת
סי' מ"ה סוד"ת הנה, וכ"ה נ"ח כמבואר בתשובת רבינו שמחה דבסמך. גם
כתב שם דגדא דהרמ"א ברם בתשובת ר"א כן שם לאחר ל' יום.
י' מסתבר דהוא רבינו שמחה משפירא ה"ל.

אוצר

סי' ב אות א—ב

הפוסקים

דכא כסחם נמי א"ל להחזיר חלה לשיריה. ועי' בדבריו שצאות א', מש"כ דלכא"ל כפי"ח אכתי יכולה לומר ידי שקלי אף כשהחזיר תוך הזמן, וליכא קדושין, אם לא כשאמר שמתקבלה לשם חזרה ולשם קדושין.

ובפרי יעקב כאן, אחר שהביא מהרמ"א בחו"מ סי' רמ"א כ"ל דכסחם מתנה ע"מ להחזיר הרשות ביד המקבל להחזיר אימתו שיראה, כתב דאפשר לומר דלרבותא נקט כאן הרמ"א ע"מ להחזיר לאחר ל' יום, ולא מיבעיא בנתנה לו סתמא ע"מ להחזיר, דאז הרשות בידו להחזיר אימת שיראה פשיטא דקבלה לשם קדושין, דכרי חזן צידה להכריחו שיחזיר לה כעת, אלא אפילו בנתנה כדכרי להחזיר לה לאחר ל' יום וקדשה בחו"ל ל' יום, דמלך הכשרה יתכן לומר דלא קבלה לשם קדושין, דלמא לה לקבל לשם קדושין כיון דכלא"כ צאנן קאר יוכיח מוכרח להחזיר לה, קמ"ל דאפי"ה מקודשת.

ואולם באבני מלואים אחר שהביא מה"ע"ז, כתב, דנראה שדברי הרמ"א נכונים, דמש"כ ה"ע"ז דה"ר"א כן לשיטתו כ"ר, ליתא, דהא גם ה"ר"א שם כתב כדכרי דקבל מהעמ"ל מאלה וקדש צוה, מקודשת [כמוצא לשונו באור"ח סי' כ"ח ס"ק ק"ה אות א'], ומ"מ כתב דין זה באמרה להחזיר לאחר ל' [וכ"ל צוה א'], לכן נראה דכיון דכל זמן שהמתנה בעין לריך להחזיר המתנה צעמא ואין מועיל נתינת דמים אלא בנאכד, וכמ"ס ביה"ד סי' ש"א עפ"י הגמ' דגוטינן ע"כ א' כ"ר, ומשום דכיון דהתנה על החפץ ולא אמר שחזן לי דמיא א"כ אינו מצקש חלה החפץ צעמא, ואפי"ה ה"כא דנאכד וליתא צעמא אחרת דנתינת שאין לזנו שיחזר על צד כן המתנה ומחזיר דמים, ומכ"ס קידוש חשב במתעמ"ל שקבל מאחר, מקודשת ומשום מעות לזנות, וכמ"ס הרא"ש [במוצא באור"ח פ"ט] משום דכבר נתנו לאחר ה"ל כדליתא צעמא, אבל במקדש חלה האשה בחפץ שלה שנתינה לו במתנה ע"מ להחזיר, יכולה לומר אין שקלי וידי שקלי יא. כיון שכל זמן שהוא בעין מחזיר להחזיר גוף החפץ, וכו' כמו קדשה בגזל, דידה דיכולה לומר ידי שקלי, ולכן הולך לומר שנתינה לו החפץ במתעמ"ל אחר שלשים וקדשה בחו"ל שלשים, דהו לא מתיא למימר ידי שקלי, כיון דהוא של המקדש עד שלשים ועדיין לא הביע זמן החזרה. ועי' בדבריו שצחחילת אות ד' דמצוה דלפימ"ש הרמ"א שאמרה גם כד לקדשה כרי אפילו נתינה לו במתעמ"ל סתם נמי מקודשת, דהו כשדך וכו'.

גם בעני אחרים סק"ג השיג עמ"ש ה"ע"ז בדעת הרא"ה כן כ"ר, דהא מצוה שם בחזרה הרא"ש ואין מחלוקת צוה, וכבר נמי דהא דבעין הכא קביעת זמן משום דא"כ יכולה לומר ידי שקלי, ובעין שחתרה בפירושו, אבל בקצרה זמן וקדשה חוץ הזמן אינה יכולה לומר ידי שקלי, דגם בקדשה בחו"ל דידה יש חילוק בין הביע זמן ללא הביע, וכ"כ בארץ לבי (וחאומי לבי) סק"ג דבמתעמ"ל כסתמא יכולה לומר ידי שקלי.

וב"כ בטיב קדושין סק"ד, דמה שחפס ה"ע"ז דאפילו אם נתינה לו ע"מ להחזיר כסתם וקדשה מקודשת, אין דבריו מוכרחים, דכיון

נתן לה כסף, סגי בשתיקה, ואינה יכולה לומר ידי שקלי לשם קיום כתנאי כיון שלא הביע עדיין הזמן כ"ר, ומיהו למש"כ ה"ע"ז כפי"ח סק"ה דהאומר כנסי סלע זו שאני חייב ליכי והתקדשי לי צו, אף אם לא הביע זמן הפרעון יכולה לומר לשם פרעון קבלתי, ו"ל דכ"ר יכולה לומר לשם חזרה קבלתי ואין כאן קדושין, ולומר דאיידי באמרה הן או בשדך, כרי א"ל לאשמעין, דהא אפילו בגזל דידה מקודשת ככפי"ח סעיף ב', וע"כ ל"ל דאיידי שאמרה שמתקבלה לשם חזרה ולשם קדושין כ"ר יא, וכבר עוד, דאם נתינה לו מתנה ע"מ שיחזיר בכל עת שתרצה, נראה דודאי יכולה לומר לשם חזרה קבלתי.

ועיין בטיב קדושין סק"ג דדין זה חלוי בפלוגתא דה"ג והרמב"ם וביטתו [שכנס"א אות א'], דפליגי בטעם דליה קדושין בקדשה בנתנה שהוא נותן לה ע"מ להחזיר, דלכ"ג וסיעתו דהוא משום גזירה דחליפין כיון שצריכה להחזיר, ו"ל דכ"ג דהכא שגשאר החפץ צידה, ל"ד לחליפין, ומקודשת, אבל להרמב"ם דהוא משום דכיון שמתחזרה לא נתינת, אלא דלא מחשיב ליה הנהגה השחמשה עשר החזרה [עד שיפרש שמקדש צוה, ע"ש בכתובות מהר"ן], א"כ גם כאן כיון שצריך החפץ שלה כרי לא יוכיח לה מידו כ"ר, וא"כ לשיטת הרמב"ם גם כזה דהכא אינה מקודשת דלא מחשיב לה הנהגה, ו"ע. ועי' צמוד בשערים המוצא צוה הסמוך, דלהרמב"ם ה"ל עכ"פ לריך שיכא ש"ס בהנהגה קישוע עד זמן החזרה, דא"כ לא יוכיח מיד.

ב. ומה הדין בזה כשאמרה סתם ע"מ להחזיר, ולא פירשה לאחר ל'. ה"ע"ז סק"ב אחר שצוה דדין זה קאי גם בלא אמרה כדי לקדשי כצוה ד', הוסיף, דגם לא היה ל"ל לאחר ל', דהא הרמ"א כפי"ח סעיף ב' הביא משו"ת הרא"ש [גופא] דקבל מאלה מתנה ע"מ להחזיר יכול לקדש בה, וא"כ לא היה ל"ל כאן דנתינה עד ל' יום [ושקדשה חוץ הזמן], דהא אפילו נתינה לו מהעמ"ל סתם יכול לקדש בזה כל הנשים שבעולם, ובאמת מרא דהאי פוסקא הוא ר' אביגדור כן שבו"א ברא"ש שם, ואינה לא ס"ל האי דינא דהמקבל מתנה ע"מ להחזיר יכול לקדש בה, ולברא"ש א"כ דכאן אפילו לא אמרה עד ל' יום מצי לקדשה, ואילו נתינת הרמ"א לדקדוק זה לא היה מעתיק האי פוסקא באופן זה שאומר עד ל' יום, דלפי מה שנפסק לעיל בשו"ע בברא"ש אין צורך כאן לזה. והביאו הב"ש סק"ג.

ובחזון איש סי' מ"ה אות ד' מצוה דגם לבריא כן ו"ל דהא מקודשת אפילו באמרה ע"מ שיחזיר סתמא, דלהמחזיר ברמ"א שצוה"מ סי' רמ"א סעיף ו' דסתם מתנה ע"מ להחזיר [בלא קנינו זמן] מחזיר אימת שיראה, א"כ כשקדשה צוה וקנינה אפילו בשתיקה, [דמכתי כ"ל צוה א'], אינה יכולה לומר ידי שקלי לשם קיום התנאי, כיון שלא הביע עדיין הזמן, שדרי יכול להחזיר אימת שיראה כ"ר, ולשון הרמ"א כאן שכתב, דאמרה לאחר ל' יום, נראה דמפרש דלאחר ל' חייב להחזיר, ושמש"כ אם קידש לאחר ל' אינה מקודשת, אבל א"ל לפרש משום דעד ל' א"ל להחזיר,

סובר בספר דש"ק דבסמוך, דגם במתעמ"ל סתמא אם נתינה דקבלתה היה שלא לקדושין, יכול המקבל לתבוע ממנה בחזרה, דכיון דיכול להחזיר מתי שירצה, ה"ל כתוך הזמן במפורש [והש"ק נטה מסבא זו רק משום דפליגי ע"ד הרמ"א, משא"כ להרמ"א הרי מה"ט] אינה יכולה לומר ידי שקלי, אבל האב"מ, וכן העצ"א והאר"צ דבסמוך, צ"ל דס"ל דנתי דאיה יכולה לתבוע מהמקבל שיחזיר, אבל אם החפץ כבר הגיע לידיה, אף שהוא נתן לשם קדושין, יכולה לומר שתפסה לשם חזרה, שלא תסכימה לקדושין, אלא ידי שקלי.

יא) כאן כתב עוד, דאף אם באנו לנטות מדברי ר"א כן שאין קיום התנאי בחזרה לשם קדושין ולשם מכר אלא דוקא בחזרת חנם, מ"מ עדיין י"ל דמקודשת והוא יחייב ברמי החפץ, וכמ"ס הרא"ש שם בקיבל מאדם מתעמ"ל וקידש בה אשה, מקודשת והוא ישלם להנותן דמי החפץ, וה"ג כשנותן לה לשם קדושין, וגם בזה יש לדון דיכולה לומר דשקלה לשם קיום התנאי.

יב) וצ"ל דסובר דל"ד למש"כ הרמ"א בחו"מ שהביא בחו"מ הג"ל, והוכיח משם דגם בסתמא אינה יכולה לומר ידי שקלי, ומקודשת, דהחזיר כנראה

אוצר

ס"ק ב אות ב

הפוסקים

בחפץ שלה ממש, כיון דכלל עת שמחזיר כיון כהגיע הזמן, [שם] הערה י"ב]. ואחר שצייר דבעינן נמי שתאמר כדי לקדשה, דעייז' הוי כפירש ומקדשה כהגאח שימוש שו"ס שעד זמן החזרה, ובעלות ד', הוסף, ומימ' אם ל"ה המחנה עד ל', אינו מועיל, דה"ל כהמרה קדשני בחפץ שלי כו'. ועיי' בדבריו שבעה ע"ד.

ובגודע בשערים מהדו"ט סי' מ"ה, אחר שהביא להע"י, כתב נמי תחילה בפשיטות, אך צלחם נראה דהדין עם הרמ"א, אלא דא"כ נראה דתלי לה בפלגותא, וזה תוכן דבריו, דמשי"כ בט"ז מהא דמקדש אשה במתעמיל שקיבל מאחר, ל"ד לדבא, דהתם מקנה לה גוף החפץ ומשלים להטעם, אבל כאן כיון דהוי מצויר בחשבות הר"א דה"ל מקדשה ומחזיר כו', וא"ל כלל להחזיר לה הסכום ששכר החפץ, ומיירי בקדשה כהגאח קשור עד זמן החזרה, דא"כ לא יחייב לה מיד, ואפשר דס"ל [לרמ"א כה"ה], וכפימשי"כ שם מקודם והוצא בסק"א אוח א' ד"ה וצייר, דבזקין כסף לא בעינן שהאשה תהא מהנחית כו', וכו"ל כל זמן שהחפץ שלה, כיון דיטול לקדשה בגוף החפץ והיא אינה צריכה להחזירה לו, ונ"ל לחליפין, מקדשה, אבל להרמז"ס נראה דבעינן שהאשה תהא שו"ס [וכמוצא בסק"א שם], ולכן צריך שהאשה המחנה עד לאחר ל' והוא קידשה תוך ל', ומשי"כ כדי לקדשה, לציבא, דאף דמחנה כדי לקדשה וכיון כשד"ך, מימ' צריך שתהיה הגאח השימוש עד זמן החזרה שו"ס. ועיי' בסוף דבריו שהוצא בדי"ה ועפ"י, דבסמוך, שכתב דתליא בפלגותא. ועיי' בספרו שם מה שהוכיח (לפני תרומה וכיו"ב) דחשיב "נתיבה" גם כשמחזיר לתת עפ"י תנאי שהתחייב מקודם.

והמקנה בקו"א, אחר שתמה ג"כ עמשי"כ בט"ז הנ"ל בדעת הר"א, וכבאצ"מ הנ"ל, כתב, אלא דמימ' צריך להבין למה צריך שהתנאי הוא לאחר ל' וקדשה תוך ל', ונראה דודאי אם נתנה לו האשה העצמה [בסחם] במחנה ע"מ להחזיר לה לשם קדושין לא הוי קדושין, כיון דאם לא יקדשה תחבטל המחנה, לא יחייב לה מיד, כיון דצ"ח כך וצ"ח כך שלם הוא, ולא דמי למקדשה בגזל דירה ואמרה הן דמקדשה משום דאמרינן דמסתמא מחלה לו, כדאיתא בס"י כ"ח סעיף ז', דהתם שאני דאמרינן כיון דניחא לה להקדש לו נחמ' לו במחנה גמורה אפילו אם לא יקדשה, אבל הכא כיון דאמרה בפירוש ע"מ להחזיר לה לשם קדושין כיון דהתנאי בפירוש שאלם לא יקדשה תחבטל המחנה ה' ולכן לא הוי קדושין. ועיי' מ"ש

בשערים מהדו"ט סי' מ"ה מה שהשיג עליו עמשי"כ דגם בספר סו"ה לא מהני כסתם, ועיי' בזה בסוף האות מדבריו רבינו שמהר.

ובערך השלחן כאן מבואר, דהבין דהמקנה מחלק בין אמרה כדי לקדשני לאמרה ע"מ לקדשני, דאחר שכתב בסעיף ט' דבעינן שתאמר כדי לקדשה ולאחר ל', וכנ"ל בדי"ה וכן, כתב בסעיף י' בשם המקנה, דדוקא בנתנה לו [ע"מ להחזיר] כדי שיקדשה ולא היה תנאי בדבר, אבל בנתנה לו מתעמיל על מנת שיקדשה בזה, אינה מקדשה, כיון שהתנאי בפירוש שאם לא יקדשה תחבטל המחנה, הרי אינו נותן לה כלום כו', ואחר שהביא דעת הק"י החולק הגו' בספר בדי"ה ועפ"י, הוסיף, ולי נראה להכריע, דודאי אם נתנה לו המחנה לזמן על מנת שיקדשה תוך הזמן הוי כתנאי בעלמא, דמקדשה בכשר הגאח שימוש שיש לו עד זמן החזרה, ושמן אם יש בזה שו"ס, ומקדשה, אבל אם נתנה לו סחם ע"מ שיקדשה כו' אי"כ בעת חלוא הקדושין, דהיינו בשעה שמקיים התנאי הוי אז שעת החזרה, והוא שלה ממש, וכמה מקדשה.

מהו משי"כ חילוק זה בשם המקנה, וכי"נ קצת דתס' בו והואל משה דבסמוך, חמורה דהא המקנה קאי על דברי הרמ"א דמיירי שאמרה, כד"י לקדש, ועיי' הוא דקאמר המקנה, דבנתנה ע"מ להחזיר לשם קדושין אינה מקדשה, אם לא אמרה לאחר ל' והוא קידש תוך ל', הרי דעל מנת לא גרע מכו"י, גם מהא דמכריז הערוה"ש דקאמרה לאחר ל' וכו', מהני גם

דבין שאין תנאי על הזמן א"כ כשמחזיר לה יכולה נומר שנתנה על קיום התנאי וידיד שקלי, ואפשר [היה] לומר שאלם חין רלווה להתקדש, א"כ כיון שלא התנה בפירוש אימתי יחזיר לה, הרי הוי יכול לעכב החפץ, וא"כ צריכה להחזיר לו החפץ, ולכן מיקדשה כההיא הגאח, אך גם זה ל"ש, דאם נתנה לו סחמה ע"מ להחזיר, אפשר דכל זמן שתחבט מחייב להחזיר [עכ"פ] לדעת הר"א כן, וכדבסמוך], דאם לא תאמר כן, לעולם ישחמם בזה, ומסתברא דלא עדיף משאלה שזמנה לאלתר, וא"כ למה נדחק להוילא לשון חש"י הרמ"ש מפשטן דבעינן דוקא שקדשה בתוך הזמן של ל' יום שנתנה לו, הגם שאני כדאי לחטק על הרשע צ"ל [נראה דכוונתו להרשע צ"ל שצטמו כתב הרמ"א הנ"ל בזה"מ סי' רמ"א סעיף ו', דמתעמיל סחמה יכול המקבל להחזיר מתי שהוא רוצה], מימ' דברי ר"א כן הנ"ל מסייעין, שלכן כתב שהתנה ע"מ להחזיר לשלשים יום, [משמע] אבל בסחמה ע"מ להחזיר, היינו כשהתנה שיחזיר לה, לכן לא מיקדשה, דידה שקלית, והסברה נוחתה כן, ובסמוך כהצחי להוכיח כן מדברי הרמז"ס יג, ודברי הרשע צ"ל.

וכן בלקוטי נצי כאן, כתב דהכא לא מהני אלא כשהתנה לו על זמן מוגבל וקידש תוך הזמן, דאז מקדשה כההיא הגאח שמחזיר לה ומסתמא בזה עד הזמן, דהתנאי זה מחמתו הוי וכו"ל כיון לה פשוטה, (ואפשר דבזה נוחה משי"כ הרמ"א "כדי לקדשה" [שם] באות ד', דכיון דהיא ניחא לה להתקדש מתקדשה בזה [אף דלא פי' כהדיא שמקדשה כהגאח זו, עפ"י הערוה"ש ה"ו בסמוך], ואפשר דגם להסבירים דמיירי גם בלא אמרה כדי לקדשה, נמי ניחא דכיון דמכרת הכלי דשלה היא, מקנה עומה כהגאח שהתנה עד ל' יום), דא"כ במאי מקדשה הא בעינן ונתן, דל"ד למקדשה במתעמיל שקיבל מאחר, וכדכ"י בט"ז, דהתם גשאר החפץ או תמורתו צידה כו', אבל בלא נתנה לו על זמן מוגבל, אף דעדיין הוי יכול לעכב הכלי אללו לעוד אחרי זמן, מימ' לא מוכח דהתנאי שלה מחמתו, וגם בנתנה בסחם, יכולה לומר ידיד שקלי כשקבלה כשתיקח [ולא אמרה הן], כדאמרינן גבי גזל דירה, משא"כ כשהתנה לו עד זמן מוגבל וקידשה תוך הזמן, דכאן התנאי מחמתו. [ונראה דזהו כוונת הלבוש, דהביא דין הרמ"א בלשונו, וסיים, מקדשה כההיא הגאח שיהי לו זה [בהמחנה] ונתנו לה]. וכ"כ בערך השלחן סעיף ט', דנראה דהעיקר כהרמ"א, דאם ל"ה המחנה עד ל' צריכה כמקדש

יג) הכונה למ"ש שם בסק"ה, ומובא בס"ק הסמוך אות ב, ע"ש.

יד) לכאורה משמע מפשטות לשונו, דדוקא כשהתנה שיחזיר לה לשם קדושין, דאז ליתא למתנה אם לא יקדש ולא יחייב מיד, אבל אילו אמרה סחם ע"מ להחזיר, אפילו בלא זמן, יהא מדעת עצמו קידשה אח"כ כשהחזיר החפץ, נימא דמקדשה, משום דבכ"ה יש כאן פעולת חזרה לקיום התנאי מלבד פעולת הקדושין, דהיינו משי"כ הר"א הנ"ל שבאות א', מקדשה ומחזיר, וכי"מ מהחזיר הנ"ל דיש כאן ב' פעולות מיוחדות בב"א כשהוא מקדש (ומשי"ה אמנם סובר החזיר דמהני אפילו בנתנה כתעמיל סחם), מהו מדלא הוכיח המקנה אפילו ברמז בכל דבריו דלהלן ושבספר שם, דבלא אמרה ע"מ לקדש, אלא סחם מתעמיל, יוצא אפילו בלא קבעה החזרה לאחר זמן, משמע דגם בזה סובר ד"ל דכיון דאם לא יחזיר ליכא מתנה, מפילא לא יחייב לה מדי מדידה, וביותר מבואר כן מהמשך דבריו שבספר, שכתב, דנראה דהיה בנותן מתעמיל סחם ומכרה המקבל להנותן, דהוי חזרה [ולא מכירה], אלא שצ"ח להחזיר המעות, ולא שייך ביה מכירה כיון שאם לא יחזיר תחבטל המחנה, אבל כאמר לו להחזיר לאחר ל' יום וקנה ממנו תוך הזמן, כיון דלא היה מחייב להחזיר עדיין, הוי מכירה גמורה, ומפילא הוא מחזור בזמן החזרה, ועיי' בדבריו שבאות ד', דנמי משמע דסובר דהחזרה נמי רק אח"כ כשמגיע זמן החזרה ילא בשעת הקדושין, ולפי' צ"ל דמה דנקט בלשונו שנתנה ע"מ לקדש, הוא משום דקאי על הרמ"א דמיירי בהכי. [ועיי' בגודע

אוצה

סיק ב אות ב

הפוסקים

לכע"ז והב"ש [הנ"ל] דגם בנתינת מתעמיל סתם נמי יכול לקדשה בזה, היינו משום דכדרי דגם בסתם יכול להחזיר מתי שאלה [המקבל, והיו כחון הזמן].

וכן בעולת ירוחם סי' י"א, הקשה ע"ד הקב"י, דהא לסדרת המקנה דממנ"ש שלה, הרי ל"ד כלל לגידון דנקט הקב"י, דהתם בנתינת ע"מ לקנות חפץ אחר, אבל הכא בנתינת שבעד החפץ יקרה אחר עלמא לקדשה, ובקדושין צע"ן דייכיז לה מידי, והכא מעיקרא שלה והשתא שלה כו', וגם ל"ד להא דגיטין דנתינת לו מתנה גמורה, ואפילו לא יגרשנה הוי שלו כו', משא"כ הכא א"ס לא יקדשה ליה מתנה כו', ועוד דאפילו בנתינת שוהבית הנייר ע"מ שיכתוב גט ויגרשנה, נמי ל"ד לפלוגתיהו, דנ"ל הא נותנת לו החפץ ע"מ שיחזיר כמו שהוא, ואין לו בו רשות אלא להחזירו ולקדשה כו', ולא נחוסף כאן דבר בשביל קדושה, משא"כ גבי גט שנותנת לו נייר גרודא כדי להשתמש בו לפרט זה לכתוב גט ולגרשה כו', והא נותן לה נייר עם גט כו', דצב"ג אפילו בקדושין א"ס חתן חפץ במתנה לעשות בו חיקון שחוזק גם להמקבל, כגון שנותנת נייר גרודא שיכתוב עליו כתב שחוזק לשניהם, וע"מ שיחזיר לה הכתב ויקדשה בו, בזה הוי כגט שכתב נחון לו ולה, אפשר שפיר דגם להמקנה מקודשת, דיש כאן צומה לקדש, דמעיקרא נייר ועכשיו מחזיר עם כתב הנחון לה, משא"כ צ"ל דמחזיר החפץ בלא שום התחדשות, ודברי הקב"י לע"ג, וע"ש מה שהעיר על דליות המקנה.

ובקריית חנה דוד ח"ב סי' י"א דק"ס ע"א, הביא להמקנה והקב"י כמ"ש בפ"ת הבי"ל, וכתב נמי דנראה דאינה מקודשת, דהא טעמו דהרמב"ם דאינה מקודשת במתנה שהוא נותן לה ע"מ להחזיר [מוצא בסק"א אות א'], משום שא"ס לא החזירה אינה מתנה, וא"ס החזירה לאו מידי יחיד ולא נכיתה, וא"כ היא א"ס לא קודשה ליה מתנה, וא"ס קודשה והחזיר לה, לאו מידי יחיד לה כו' דשלה הוא, ועוד דהוי כמתנת בית חורון כו', דכתב הר"ן שם דל"ד לשאר מתעמיל משום דבזה לא נחבון כלל למתנה אלא כדי שיקרא שמו עליו, וכ"כ לא נחבונה להקנות לו העצמה אלא שיקרא שמו עליה שיוכל לקדשה, וא"כ.

ועיין שם, דעל מש"כ שם הקב"י עפ"י הוכחתו מגיעין דאשה יודעת להקנות כו', כתב, דבמקומות אלו דרובא ככולא אין יודעים בדבר זה, וכל ענינם כמאות אנשים מלומדים כו', א"ס קרה שלל היה למקדש דבר במה לקדש ואמרה האשה הנני נותנת לך טבעת שלי כדי שתתנה צידי לקדשי, גם להקב"י לאו כלום הוא, דמעשה קוף בעלמא הוא, והוי כאלו מתנת עול דבר שלי וקדשני בו, וז"ל לע"י בחת"ס סי' פ"ו. [ושם מדובר שנתנה לו כדי לקדש בלא חנאי דע"מ להחזיר, ומוצא עיני זה באלוה"פ סי' כ"ח סק"ט אות י"ב, והרבה פוסקים חוששים בזה לקדושין, ע"ש].

[ויש לחעיר בעצם התנאי ולאחר ל' שצדמ"א, דאף שצ"ה עפ"י המקור בדברי רבינו אביגדור כן, וכנ"ל בלוח א', ושהחמירוים ביארו עפ"י דלא כמ"ש הט"ז, מ"מ הא ר' אביגדור עלמו הביא כן בשם רבו, ולעיל בלוח א' הוצא חסודת רבינו שמחה שכתבה זהו רבו, ע"ש בהערה י', ושם לא חזר כלל פרט זה דנתינת לאחר ל', וסתמא משמע דמיידי אף בנתינת ע"מ להחזיר סתם, וגם בדוגמא שכתב לענין מבר כה"ג, לא התנה שנתן לאחר ל' ומבר להגותן חוץ ל', ומזה קשה במיוחד ע"ד המקנה שהוצאו בהערה י"ד צמ"ש ע"ד מבר, וכנראה שהחמירוים לא ראו תשובה זו מדלא הזכירו, מיהו מהגמ' עלמה שהוכיח משם דין זה, אין להוכיח דסגי בסתם מדלא הזכירו זמן, דהתם ע"כ מיידי דהקדוש כשעדיין לא הולך להחזיר, דהא התם בהקדש והגותן לאו גברא חדא הוא, וע"כ לאחר שהקדוש קיים אח"כ חזרה ממנו, ואין להוכיח שיעטלו הקדושין והחזרה צב"א כשאלמנה בסתם].

ואם

מ"ש הוכחות לדבריו מגמ' לענין מכירה כה"ג, והוסף, דלפ"ז ל"ל בלתי דינא דהרמ"א דהוי קדושין היינו משום דאמרה לאחר ל' יום ונמלא דאפילו א"ס לא יקדשה הוא שלו עד ל' יום, וכיון שהוא שלו יכול לקדש בזה לשם קדושין ולא לשם חזרה, דברי אינו מחוייב להחזיר חוץ הזמן, אלא דס"ל להר"א כן דכשהגיע זמן החזרה א"ל נקטת ממנה משום דהוא מוחזר ממילא, ולכן צע"ן דוקא שחזר שיחזיר לה לאחר ל' יום וקדשה חוץ הזמן, והט"ז נראה דס"ל דכמו דלהרמ"ש לענין שאל ע"מ לקדש [שצמ"י כ"ח סק"ט אות א'] אמרינן דאפילו לא קבע זמן החזרה מסתמא נתן לו בלופן המועיל ודעתו במתנה ע"מ להחזיר אחר זמן הקדושין, וה"כ בנתינת לו ע"מ להחזיר סתם, כיון דניחא לה בקדושין (שהרי אמרה כדי לקדשה, או אפילו לא אמרה כן אלא דשעת הקדושין אמרה כן), אמרינן דמסתמא אדעתא שיהיו שלו עד לאחר זמן נתנה לו ולא יהיה ממילא מחזר, כ"כ לפרש אף שאינו מכון בדבריו, אך נראה דאינו מוכרח, דכיון דאמרה ע"מ להחזיר סתם משמע שחלה מקודשת בחזירהו מיד כו', וע"ש מה שהוכיח כן מהגמ', וסיים צ"ע.

ועפ"ת סק"ג שהביא דהקבלה יעקב (מליסא) כתב ע"ד המקנה, דנראה בפשיטות דמקודשת, דמי לאומר כו' ע"מ שתקנה ממני איזה חפץ אחר כו', דודאי מהני כמו בגט שהאשה נותנת לבעלה הנייר במתנה שיכתוב עליו הגט ויחזור ויתן לה וכו', וצנודע בשערים מהדו"ת סי' מ"ה דזה ראה הקב"י מהא דגט, דאין הכיזון דומה לראיה, דכל מקום לא צע"ן שחלה נתינת ע"י הנתינת רק שיהיה החפץ שלו ויהיה שייך בזה נתינה, אבל כאן בקדושין דצע"ן שחלה נתינת ש"פ וכאן לא מתבטל מידי על ידי הקדושין, דא"ס לא יקדשה ממילא מתבטל המתנה א"ס לא יחזיר לה וממילא החפץ שלה, ולא דמי לגט דלא צע"ן שום הגאה, דברי גט שכתבו על איסורי הגאה כשר אבל לא בקדושין, ולפי מה שביאר שם מקודם דגם בקדושין יש מחלוקת בין הרמב"ם ושאר הפוסקים א"ס לריק שחלה נתינת ש"פ, או דסגי צומה שמקבלת ש"פ, ע"י בדבריו דלעיל, כתב, ונראה דתלוי בפלוגתא הבי"ל.

גם באהל משה (להר"ם רוחמן) חו"ד סי' י' אות א', דזה ראויי הקב"י, דשאי התם דכיון דאומרים לה שצריכה להקנות לו במתנה גמורה וחלוטה שיהא בעצלה שלו אף א"ס לא יגרשה, צודאי גומרת ומקנה לו במתנה גמורה וחלוטה, אבל היכא שנותנת לו טבעת בחנאי מפורש ע"מ לקדשה, כה"ג יש לומר דלא חלה המתנה ולא הוי קדושין כו', ודעת המקנה דכיון דלהתנאי שהתנתה הרי כשלא יקדשה בזה מוכרח להחזיר לה, א"כ דמי להא דמתנת בית חורון, שצנודת דמ"א א', דל"ה מתנה, וצ"חיה החוסי צסוכה דמ"א צ', משום דהוי רק הערמה בעלמא כיון דלא נתן כדי שיהיה זה שום הגאה אלא כדי שיוכל אצ"ו לכול בסעודה, ול"ד למתעמיל דעלמא כגון בחתונה, דהתם נתינת צומה שיוכל בו, וא"כ הכא נמי כיון דעיקר כוונתה בנתינת הטבעת הוא כדי "שהיה" חסכה שחזקדש בזה, ל"ה מתנה, ול"ד לד"ן הרמ"א דנתינת ע"מ להחזיר לאחר ל' כדי לקדשה חוץ ל', דמקודשת, דהתם לא התנה עמו להדיא דנותנת לו על חנאי זה, ורק דעיתה היה כן כדי להתקדש כו', וא"כ אפילו לא יקדשה בזה הוי שלו עד ל' יום להשתמש בזה, ולכן כשמקדשה חוץ ל' מקודשת בהנחה שימוש, וגם

על מנת לקדש, משמע דלהמקנה עצמו לא מהני כה"ג אפילו בלאחר ל', ותא המקנה מחלק בהדיא דגם בהתנתה לשם קדושין מהני באמרה לאחר ל', ורק בלא קבעה זמן לא מהני, גם יש לחעיר דבהמקנה משמע ד"צ שיהא שיעור הנאת ש"פ מזמן הקדושין עד זמן החזרה, אלא רק בעינו שהחפץ יא עדיין שלו, והקדושין הם בעצם החפץ.

פיראור חנני"א

[ב] י"א דאם כו'.

בריו כי פלוגתא אלא

שכי' שנה הסברה גיל

[ב] י"א דאם נחן לה מתנה על מתן להחזיר (ד) ואמר לה כהנאח זו שאלה נהנית
תוך הזמן הרי את מקודשת לי כיו קדושין (רבינו ירוחם):

אמרה

עיקר, ופחלקותם הוא דתוס' שם דיה לבר כו' והרא"ש שם פי' משום גזירה וריה גאון גרים בהדיא גזירה שטא יאמרו אשה נקנית בחליפין וכי' תרשי"א
שוו היא גי' הנכונה וכ' ולמקצת ספרים דגרסי לפי' שאין אשה כו' אפשר לפרש משום דליל הגאון לאשה במתנה זו וכל שאיל הגאון אינה מתקדשת ובדין חליפין
ואע"פ דאפשר דמתהניא בשי"ס עד החזרה מי"מ לאו בהנאה זו קדשה אלא בגופו של מנה ומשום דחליפין ממעטא ממנינא דמתניתין תליא בחליפין וכן מפרש
הרמב"ם וכי' תרינ בשמי ולפי' אם איל בהנאה כו' מקודשת משא"כ לפי' ראשונה:

פתחי תשובה

זירלה כמנואר בת"מ סי' רמ"א דאם אמר ע"מ שתחזירני מיד אין כאל קדושין
לדריך שיהא השמוש ש"ס דאם אין השמוש ש"ס נמא' מקדשה. והנה נס' המקרה כתב
דאם אמר נשכר הקדשט אינה מקודשת דנשכירות כלים שייך ג"כ ישנה לשכירות
מתחלה ועד סוף והיו כמלוה ע"ש ודין זה הוא אחת דנשכר שמוש משמעות לזוט

(ד) ואמר לה בהנאה זו. כ' נס' קפ"י וז"ל ונראה דאפילו לא היה חספן על
רק שנתנו לו ג"כ מתנה עמ"ל חפ"ה היו קדושין אפילו לא נתנו לו רשות
בפירוש להשאל דתסם מתנה עמ"ל יש לו רשות ליתן לאחרים. אמנם שאר התנאים
שכ' הרא"ש גודלי דריך שיתן המתנה סתם שיחזירנו דאז יכול להחזיר איהם

הפוסקים

ס"ק ב אות ג—ס"ק ג אות א

אוצר

אולם בתפארת יעקב סק"ב כתב, דבדוקא נקט הרמ"א כדי
לקדשה, דהא דעת הרא"ש דדיון זה דנשנתנה לו עימ
להחזיר היא מקודשת ומוחזר, אי"כ אם קדשה סתם [ולא אמר
מקודם כדי לקדשה], סברה דנאמח לאו לחזר נחן ויקיים תנאו
נמה שיחזיר לה דמים, לכן נקט הרמ"א יכדי לקדשה", דכיון
שנתנה לו כדי לקדשה בזה גודלי כדי שחבא מקודשת ויחא נחזר
קבלה. וכע"ז כתב בשבלי דוד כאל. ועי' מש"כ בזה במלחא אבן.
גם הלבוש כאל הביא בדברי הרמ"א שאלמנה כדי לקדשה.

גם בערוך השולחן סעיף ט, ביאר דמש"כ הרמ"א יכדי
לקדשה", בדוקא הוא, דאילו קדשה חוץ ל' ואמרה כן, או
אפילו שחקר אלא שאמר שתקדש כהנאח שימוש בחפץ וששי"ס
עד ל', מקודשת אפילו לא נתנה כדי לקדשה, אצל בקדשה סתם
בחפץ זה ושחקר וקבלהו, אם לא אמר כדי לקדשה, אינו כלום,
שהרי החפץ שלה, ואם משום הנאה השימוש, הרי לא קדשה בזה
כר, אצל באמרה כדי לקדשה הוי באמרה בפירוש שיקדשה כהנאח
השימוש, ומי"מ אם לא אמרה עד ל' לא מהני דכיו באומרה קדשני
בשלי [וכנ"ל אות ב'], והא דנחשבת כר"א כן לא נחזר שאמרה
כדי לקדשה, משום דתסם מיירי דאמרה כן, והרמ"א דינא קאלמר.

ה. סה הדין בזה בקידשה לאחר ל' יום. בחזון איש סי' מ"ה
אות ד', אחר שביאר דמש"כ הרמ"א לאחר ל' היינו משום
דאז חייב להחזיר, ולא משום דעד אז פטור כר' [וכמוצא בזה ב'],
סיים, והלכך אם קדשה אחר ל' אינה מקודשת, ומי"מ אם אמר
כדכ"א שמקבלת לחזרה ולקדושין אפילו אחר ל' נמי מהני, ולי"ס.
ובענין קדושין סק"ד כתב, דלמש"כ הרמ"א שנתנה לו כדי לקדשה
[דכיו כשדריך, ונמ"ש בסמוך], אי"כ אפילו קדשה אחר ל' יום
תקדשה, דכיו כקדשה בגזל דידה ושדך [דמקדשה כבס"י כי"ח סעיף
ב'], ואף דאמרה שנתנה לו [רק] עד ל' יום כדי לקדשה, מי"מ
לא עדיף מגזל גמור שלקחו שלא מדעתה ולא נתרנית כלל ליתן ל'
ואפ"כ אמרינן כיון דשדך דעתה להתקדש, אי"כ אפילו עבר הכנאי
וגזילה הוא בידו, מי"מ כיון שנתרנית מתחילה לא הוי לה לשחוק,
(ומה שנתנה לו עד ל' יום ולא נתנה לו משתמח כדי לקדשה, י"ל
דכיוי כדי שחובל לתבוע אורח אם לא יקדשה חוץ ל' יום, ולא
יתאם שדעתו לקדשה לזמן אחר), אצל אי' יהיב לה [אחר ל' יום]
ושחקר, י"ל דמי"מ ניחא לה להתקדש.

ג. בהנאה זו שאת נהנית תוך הזמן וכר'. א. דעות
הפוסקים בזה. מקור כדיון לויין בפנים מרבינו
ירחם

ג. ואם יש לחלק בין אמרה כדי לקדשני, לעל מנת לקדשני.
עי' בערוך השולחן המוצא בהערה י"ד ובאכל משכ
שנאות הקדוש.

ד. ומה הדין בשלא אמרה כדי לקדש בה. כתב בע"ז סק"ב,
דהאי כדי לקדשה תוך ל' שכתב הרמ"א, ליתא
בשוי"ת הרא"ש [שממנו מקור דברי הרמ"א], אלא כתב וקדשה
תוך ל' יום, וכן העתיק בד"מ, ולא ידענא למח כתב כאל האו
מלחא, ובאמח אין זו נור, דאפילו לא השאילה לו אלא לזרבו
וכוא קדשה זו מקודשת, דהא עיקר החומרה במקדש בדבר השאול
הוא מטעם דמי"מ למתנה ע"מ להחזיר, כדלעיל סי' כ"ח סעיף י"ט,
וכאל לא שייך זה דהא שלה הוא ואין שייך חזרה אלא תחזיקבו
לפניה. וכי"כ החי"מ סק"ב והב"ש סק"ג דהאי כדי לקדשה הוא
לאו דוקא כר'. וכי"כ באבני מלו"ס סק"ג, והאסף בטעמא, דאם
נתנה לו כדי לקדשה אפשר [דאף אם לא אמר ע"מ להחזיר לאחר
ל', אלא ע"מ להחזיר סתם, ג"כ מקודשת] דלא גרע משדך דאפילו
בגזל דידה מקודשת. מי"מ לענין דנתינתה לריבך להיות לאחר ל',
פסק בהרמ"א ודלא כבע"ז, ובנאות ב'. ובע"ז קדושין סק"ד תסם
על הרמ"א באופן אחר, דכיון דכתב דאמרה לאחר ל' וקדשה חוץ
ל', ושאמנם כן י"ל כר', אי"כ למח לריך שאלמנה כדי לקדשה, ורק
בקדש לאחר ל' י"ל כן [ובנאות שאלחין].

והמקנה בקר"א כתב דלרבותא נקט הרמ"א יכדי לקדשה", דאם
לא נתנה לו כדי לקדשה פשיטא דמקודשת דלא גרע
בגזל דידה, ולא מיצט"ל כשאלמנה כן, דאמרינן מסתמא נתנה לו
במתנה, אלא אפילו לא אמרה כן, מי"מ [בנידון דהכא] כשמקבלת
ממנו שלא בחזרה חזרה שאינה יכולה לומר ידידי שקלי, כיון שאינו
מחוייב להחזיר לה עד הזמן, מסתמא נתנה לו במתנה גמורה, אלא
דקמ"ל רבותא דאף שאמרה בפירוש כדי לקדשה וגם אמרה שיחזיר
לה אחר ל' יום, הרי דלא נתנה לו במתנה גמורה, ואפ"כ מהני,
[משום דלא אמרינן דעעתה להתקדש בחפץ ושיחזיר ויקנה ממנה
ויחזיר לה בחפץ או יתן לה דמים ויתקיים התנאי לאחר ל' יום,
אלא אמרינן דמה שנתנה לו עד לאחר ל' יום היינו אם לא יקדשה
זו, אצל אם יקדשה ממילא מתקיים התנאי כשיגיע זמן החזרה,
דהרי הוא מוחזר והם ממנו דברי הרמ"א. מדבריו שם בע"ז].

גם בנודע בשערים מהדו"ס סי' מ"ה כתב חוץ דבריו, דכבר כתבו
באחרונים דגם כשלא נתנה לו כדי לקדשה יכול לחזר ולקדשה
זו, וכ"ז מקודשת ומוחזר, ולכן שם כתב נמי דלרבותא נקט כדי
לקדשה כר', וכנ"ל אות ב' בסוף דבריו.

פתחי תשובה

בנושאים זה המחקש שהיה החפץ משועבד לה לשמש בו ואין יכול לחזור בו נתינת כסף מהם הוא וליד לפועל שאין לו קנין בהפועל כו' אבל כלן חשיב כנותן מתנה חפץ לפירות על זמן מה דולחי נתינת כסף גמור הוא ומתקדשת בו עכ"ל ע"ש :

הוא הנשכר שנינו לו לשלם אחר ששמש ובשכר זה שחתמין לו חתא ומקדשת והשכר הוא מלוח חתום מה שהנריך גם' המקנה שואמר לה נחלי הנאה מה שהיתה נרבה לפי' לאחד וליתן לו פרוטה שנקט ממנו שיתן לה תכשית זה להקדשת בו זמן מה, לפע"ד נראה דבשאר לה נהגת קישוט ג"כ מקדשת כיון מקנה החפץ

הפוסקים

סי"ג אות א

אוצר

גזירת חליפין, וכמ"ס הב"ש בסי' כ"ה סקמ"ח, ובדמוכה מהא דהר"ח לה הזמן, אבל היכא דאמר שמתקדש במתנה ע"מ להחזיר וגם בהנאה שהיא נהנית י"ל דאיה מקדשת, וכמ"ס הרשב"א בסי' חלף רל"ג, דאם קדשה בדבר שאין מקדשין בו ובדבר שמקדשין בו אינה מקדשת, אי"ב גם כאלן כיון דקדשה גם במתעמ"ל דחכמים הפקיעו בקדושין אם קדשה בזה לבד, אי"ב חף אם לירק לזה הנאה שימוש ג"כ אינה מקדשת, ואם המתנה ע"מ להחזיר היחה שלא נחזרת קדושין כמו מלוה ופרועה דכתב הרשב"א בחשונה שם דעשה רק אפרועה והמלוה הוא שלא נחזרת קדושין, אי"ב כיון דהוא שלה במתעמ"ל גם בשימוש הוא שלה ובמאי מקדשה, אפי"ב דהכל הוי כחזרת קדושין, אלא דבוסף, אבל י"ל דסברת רבינו ירוחם הוא דכח"ג לא שייך גזירת חליפין, דשאי חליפין דהוא קני ע"מ להקנות כמ"ס הר"ן [בגדרים ס"פ השואפין], או כמ"ס החוש' בקדושין דף ר' ע"ב דחליפין דרך להחזיר בלא שום הנאה בכלי.

ירוחם, והוא בנתיב כ"ב ח"א שהביא בן מיימ, ומשום דל"ד לחליפין דהאי הנאה לא הדרה. והבוסף, דיי"מ דאיה מקדשת, וראשון נראה פיקר, והביאו ה"ש"ס פ"ק דקדושין סי' ז', והבוסף, ויפה כתב. וכן הביא דין זה הלבוש. וכתב הב"ש סק"ד דכ"מ מהר"ן [המובא בסק"א אות א'], ממה שדייק מהרמב"ם דמתעמ"ל לא מהני אפי' נהנית בשו"פ, משום דלאו בקישוט מקדשה, משמע דאם אחר בהיה הנאה, הוי קדושין כדעת רי"ו, ומשמע נמי ממש"כ הרמב"ם בפ"ה דאישות, הלוה לה משות על זמן ואמר לה האמק"ל במה שחזית לך הזמן ה"ז מקדשת, וכמ"ס המחבר בסי' כ"ח סעיף ט', ומשמע כרי"ו, וכן כחזית בסיומן הניל [בסוס"ק מ"ח]. ושם כתב גם, דכן פסק החכ"ד סי' ר"א בפשטות. ומבאר צערוך השלחן סעיף צ', דאף דבחליפין גופא אפילו נתן לה הסודר אינה מקדשת, היינו משום דכיון דחליפין קונים אפילו בכלי שאינו שו"פ כו', אין קנין חליפין בכלל כי יקח כו', אבל מתעמ"ל שאינו חליפין ממנו רק דומה לחליפין, משו"ב כשקדשה בהנאה מקדשת, ואי"ז ענין לחליפין בלל.

וכ"מ בב"ח כלן דאחר שביאר לענין קידשה במתעמ"ל סתם, וכיה עד זמן החזרה שיעור שו"פ מהנאה קשוט, ולחוס' והר"ש אינה מקדשת, ובמובא בלוח הסמוך, בוסף, מיהו צנחן לה מתנה לזמן ידוע ואמר לה בפירוש בהנאה שאת נהנית בלוחו זמן, ודאי דל"ה מקדשת, וכ"פ רי"ו והביאו בשו"ע.

ובאבני מלואים סק"ד הביא מה שדייק הב"ש הניל מדברי הר"ן, וכתב דנראה דהר"ן לא כתב כן אלא לשיטת הרמב"ם [המובא שם], דס"ל דטעמא דאיה מקדשת במתנה ע"מ להחזיר הוא משום דאיה נהנית, וממילא נשמע דהיכא דקדשה בהנאה קישוט מקדשת שהרי נהנית, אבל לשיטת חוס' והר"ש והוא שיטת רבינו האי גאון [המובא שם] דאין אלא משום גזירת חליפין, אי"ב אפילו אית זיה הנאה קישוט בשו"פ נמי לא מהני, דהרי המקדש בהנאה קישוט הו"ל כשחוק לפני רקוד לפני דאיה מקדשת [המבואר בסי' ל"ח סעיף י"ג מגמ'], משום דישנה לשכירות מתחילה ועד סוף והו"ל מלוה, וה"י כשאומר הנני נותן לך הנאה קישוט [בלא הקנאה בכלל] לא קנתה הקישוט, וכדלמרינן ב"ב דף קמ"ז, ידור פלגני בבית זה לא אחר כלום עד שיאמר חנו בית זה לפלגני וידור בו, ואי"ב לא קנתה הקישוט עד שיאמר הרי לך כלי זה להנאה קישוט, דאז זכתה חוכך בכלי להנאה קישוט, ועי' בחו"מ סי' רי"ג, וכיון דלר"ד להקנות לה הכלי לקישוט והכלי עתיד לחזר למקדש אכתי אית זיה גזירה דחליפין כו', וכן דברי רבינו ירוחם הניל נראה שכתב אליבא דהרמב"ם, שהרי אחר שכתב דפירוש ראשון נראה פיקר, סיים בזה"ל: פירוש דמתנה ע"מ להחזיר לא יעיל בקדושין דלא נהנית שום דבר, עכ"ל, ומבואר דמאי דמסכים לפירוש ראשון, אינו אלא משום דמפרש בטעם דלא מהני מתעמ"ל בקדושין משום דלא נהנית שום דבר, והוא כפי' הרמב"ם, ולא משום גזירה דחליפין, אבל להסבירים משום גזירה דחליפין, אי"ב אפילו נהנית, מ"מ כיון דלר"ד לקדשה בגוף הכלי לקשוט ובני"ל, והכלי עתיד לחזור אית זיה משום גזירה דחליפין, ומא שהביא הב"ש ראיה מסי' כ"ח סעיף ט' בהר"ח לה הזמן, שאני התם דכיון דהנאה להנאה יתנה ואפילו איתגייחו לחזי צעונייהו יכול להחזיר דמים אחרים, לכן אין זה דומה לחליפין, משא"כ במתנה ע"מ להחזיר ולר"ד להחזיר גוף החפץ היכא דאיתא צעונה, לכן אית זיה משום גזירה דחליפין.

ועפ"ת סק"ד שהביא דהקבלת יעקב השיג על עמם דברי המקנה במש"כ שם דזיקא בהנאה פיוס, והובאו דבריו בלוח"פ סי' כ"ח ס"ק ק"ב אות י"ג. ובערוך השלחן סעיף ג', אחר שכתב נמי להפוסקים דמתעמ"ל הוי משום גזירה נראה דאפילו מקדשה בהנאה לתוך הזמן, לא מהני, כיון שהזכיר מתעמ"ל, יש גזירת חליפין, ושנראה דכ"ע דדעה

ובמלאת אבן כלן, מתחילה כתב נמי ע"ד הב"ש דו"ל לכאורה דהרמב"ם לשיטתו דס"ל במתעמ"ל דמדינא אינה מקדשת משום דלא נהנית, אבל להפוסקים דמשום גזירה הוא, י"ל דאפילו אם בעלמא כשאומר לה בהנאה קישוט מקדשת, ולא שייך בזה

ב : אמרה לו תן מנה לפלוני

ואתקדש

באר הגולה

ב ג"ז מיוחד דרנא
מדין ערב וכו'

הפוסקים

ס"ק ב אות א—ס"ק ד אות א

אוצר

משמע דמפרש שאם היתה נהנית בהנאה קישוט שו"פ מקדשה מספק, [ולא ציאר למה רק מספק], והוסיף, וכ"כ דעת הרמב"ם שכתב כ"ו, והציג לשונו שבסק"א אות א, [ונראה דדיוק מדכתב ולא נהנית כ"ו, מוכיח ל"ע שלא הזכיר כלל דברי הר"ן כ"ל שכתב בדעת הרמב"ם להיפך, וזה ל"ע גם על הפוס' דבסמך].

וע"י בפרישה סכ"ח אות מ"ה, דפי"ה דלא מהני במתעמיל דהיינו דוקא צאנו טחן לזמן והטובה דכ"כ"ג לריכב להחזיר מיד ואין כאן הנאה שו"פ וכו'. ומצוה שם עוד דלברא"ש שצ"ח צטווח"מ ס"י ק"י"א סעיף ט"ז, שהמקבל מתעמיל יכול לעבד זמן מרובה כ"ו, ל"ל דהכא מיידי שכתב להחזיר מחי שירנה, או שיחזיר מיד.

ובבית דוד (להר"י דוד) ס"י כ"ו, כתב צסוף דף כ', דפשיטא דהא דמתעמיל לא מהני, היינו משום דמיידי דמקדשה צסוף שאין זו הנאה קישוט, אבל בקידוש צטבעת מעיל גם במתעמיל משום דבהנאה קישוט מתקדשת. וכ"כ שם צדכ"א א', והוסיף, או דמיידי אפילו צחפץ אלא דהתנה ע"מ להחזיר מיד, דנמצא דאין שם הנאה קישוט שו"פ, ולא יחזי מדי, לא גוף החפץ ולא הנאה קישוט, וכן מוכן צטור ס"י כ"ט [אלו משום דנקט נמי דאין צסוף, כגמ']. וכתב עוד, דליק מתקדש צטבעת שאלה ולא הודיע שלקדושין שאל, ד"י"א דהוי כמתעמיל ואינו מקדשה [ע"י צסק"א], והא סתם שאלה ל' יום וצכ"כ"ג גם במתעמיל מקדשת, י"ל דעת זו סוברת דכיון דלא הרשהו להשאל הוי אותה הנאה גזל כ"ו.

והמקנה צח"י לדף ו' תוסד"ה לצד, דן נמי לחלק בין קידוש צסוף לקידוש צחפץ, ומטעם אחר, שכתב, דלהמבואר צרמ"א דבקדשה במתעמיל לאחר ל' ופירש שמקדש בהנאה שצחך זמן זה, מקדשת, וכצ"ש סק"ד כתב דגם הרמב"ם מודה בזה, א"כ להמבואר צירושלמי דבקידוש צטער ויש צו שו"פ מקדשת מטעם קנין כסף, וכ"מ צחלמודן דמ"ח, וחכ"א שמין את הנייר כ"ו, וא"כ הכא נמי למע לא נמצא דגם בקדשה סתם במתעמיל לאחר ל', שדעתו על הנאה הדינר צזמן ששהה תחת ידו, ונראה ד"ל דיש בזה איסור דהערמת רבית, צדקו"ל צמבר שדכו ואמר לי כשיהיה לי כסף תחזירכו לי, אסור הלוקח לטוב הפירות, ומשמע דה"כ בלא אמר לכשיהיה לי מעות, אלא סתם ע"מ להחזיר כ"ו, נמי אסור משום רבית, [וכוונתו דה"כ מקבל קדושין בהנאה מהמעות והוי כרבית], אלא דאם קדשה צפירוש בהנאה זו, הא ס"ל להרמב"ם, וכמוצא צס"י ב"ח סעיף י', דבקדשה בהנאה מחילת מלוה דהיינו ארווח לה זימנא מקדשת אף דאיכא איסורא, אבל צסתמא י"ל דלא חיישין שיהא דעתו לכך כיון דיש איסור, וכצ"ג כתבו הפוסקים צצי צטלוגות צדף כ', ולפ"י נפקים לדינא, דהיינו דוקא כשקדשה צדינר, כמ"ש הר"ן, וצכ"ו איירי נמי הסוגיא, הילך מנה וכו', אבל בקדשה צחפץ, י"ל דמסתמא דעתו על הנאה שמוש החפץ כיון שאין בזה איסור רבית, ול"ע.

סעיף ב. ד. תן מנה לפלוני וכו'. א. וכשאמרה תן פרוטה לפלוני. דן בזה צחמדת שלמה צח"י למס' קדושין דף ז' ע"א, ואחר שנסתפק בזה דמקדשת צדון זה מטעם ערב, אם הפירוש דה"י כאילו מתחייבת להחזיר לו מה שנתן לפלוני, וצצביל שאינה

דעת צ"י דהר"ן, הוסיף, אבל מהרמ"א שלא הציג כלל הדעה האחרת מוכח דס"ל דלכל הפי' כיון שהזכיר הנאה שימוש חוץ האם אין כאן גזירה חלוטין, ול"ע לדינא. ואחר שהציג דצכ"הג"א סק"ב כתב נמי דלחוס' ור"א"ש גם בהנאה אינה מקדשת, סיים, ולפ"י לדינא יש להחמיר.

ובעצמות יוסף הל' י"א דכ"ז א', אחר שהציג מדבין ירוחם שכתב צזה שחי דעות ושהסכים לדעת האומרים שמקדשת וצ"ל, כתב, דנראה שיש להחמיר, ואם קבלה קדושין מאחר לריכב גט.

ועיין בח"מ סק"ג, דלצטל העיטור המוצא צס"י כ"ח סעיף י"ט אינה מקדשת צדן דהכא, והוצא הח"מ צאלה"פ שם ס"ק ק"ב אות ד', וציאר שם דהרמ"א והציג להר"י סותר לפסק השו"ע שם. והצ"ש סק"ד ומוצא שם, כתב דהעיטור אינו חולק על דין זה, ע"י צדצריהם שם. גם המקנה המוצא שם מיישב דברי הח"מ. וכן צעלי אחרים ס"י כ"ח סק"ג וצחזיר השם כאן, האריכו לצאר דאין העיטור חולק על דברי הרמ"א כאן.

ב. אם יש לחוש לקדושין בשיש שו"פ בהנאה שמוש עד זמן החזרה, גם בשלא אסר בהדיא שמקדשה בזה. ע"י צסק"א אות א' צד"ה וכתב, שהר"ן כתב חליצה דהרמב"ם דלא מהני, כיון דלאו בהנאה זו מקדשה, אלא בהמנה, וזה מחו, וכ"ד הרמב"ן המבטל שם.

ובסיב קדושין סק"ה, כתב, [לכאורה] קשה, כיון דמ"מ נהנית, צמה גרע מהא דמקדש צטע"ח דלצ"ג דולוי עיקר דעתה על החוב, מ"מ אמרין דעתה נמי על הנייר, צצס"י כ"ח סעיף ח', ואפילו למצ"כ לפי דהרמב"ם לא ס"ל כ"י [ע"ש צצ"ש וצאלה"פ סק"ג], מ"מ צמלוה ופרועה אמרין [שם סעיף י"ד] דעתה אפרועה, וכ"כ למע לא נמצא דעתה נמי על הנאה קישוט שנהנית, ואם משום דכיון שלא הזכיר בהנאה כ"ז דומה לחלוטין, א"כ נמצא דאם התנה ע"מ שתחזיר לאחר זמן, תתקדש בהנאה זו, דהא צצכ"ג ל"ד לחלוטין דמחזירין מיד ואין ראוי ליהנות צצס, לכ"י צצור [דגם צכ"כ"ג שייכא עטמא דדמו לחלוטין] דכע דבחלוטין דמשום דאתנהו צפחות מצ"פ אהמעטו לגמרי דין חלוטין מקדושין, אפילו שוב הרבה, ה"י במתעמיל ס"ל להרמב"ם דכיון דאם מתנה להחזיר מיד אין צו הנאה שו"פ [וסתם מתעמיל נמי משמע ע"מ שיחזיר מיד כשתצטנוט], א"כ ממועט מתעמיל לגמרי אפי' התנה לזמן מרובה, וא"כ גם בהנאה לא מקדשה.

גם בקהלת יעקב המוצא צסק"א אות א' צד"ה גם, מצוה להרמב"ם לא מהני אף כשהתנה שתחזיר לאחר זמן מסוים, וצחך האזן יש לה הנאה השתמשות, מ"מ אינה מקדשת, ע"ש העטם.

וכתב חב"ח כאן, שצ"ד החוס' וברא"ש [צצס"ק ואות הניל], דפירשו דמשום גזירה דחלוטין אפקעינהו צבין לקדושין שצ"י מתעמיל כ"ו, משמע אפילו היתה נהנית בקשט דשו"פ, אינה מקדשת, ואפילו מדצבן וכו', מיהו צדעת רש"י, כתב שם מקודם דה"י ספק, דאחר שהציג מה שפרש"י עמ"ש צגמ' דמתעמיל דמי לחלוטין, דהוי צקנין סודר, דאינו אלא ארווח צו ומחזיר, כתב,

(טו) מתוך דבריו להלן שם, וע"ז מסיים, ומסייעא למצ"כ מקודם, שם סק"ד, ולהרמב"ם ע"מ להחזיר סתם, משמע צצריך להחזיר מיד כשיתצטנו הגותן, וכמו בשאלה, [ונראה דהכוונה דאם היינו דוקא כשתתנה בהדיא ע"מ להחזיר

מיד, לא ה"י שייך למגור משום זה גם כשתתנה בהדיא ע"מ שתחזיר אחר זמן מסוים, אלא ודאי דסתם מתעמיל דאירינן ביה, נמי צריך להחזיר מיד כשיתצטנו, משו"ה שייך למגור בכל מתעמיל, אף כשתתנה שתחזיר אחר זמן מסוים].

[ג] (כ) ואתקדש אני לך

ונתן

ביאור הגר"א

[ג] ואתקדש אני לך.

כך כ' הרשב"א והרמב"ן

הר"ן דוקא ברא"ל ואתקדש אני לך לתרץ קושיות חס"י ח' ב' ד"ה תנן לאבא וא"ת מ"י וע"ל ס"ס למ"ד ועמ"ש בח"מ סי' ש"ט סי"א בהג"ה וכן כ' הריסב"א וחוס' :

פתחי תשובה

וכ"כ נמשנת מהר"ל שכן סי' קע"ו ע"ש ועיין גם' שש"מ סי' מה"ל דין כ"א מ"ש בזה :

(ה) ואתקדש אני לך. עכ"ל ספ"ק ה' ס"ב גמס מהרש"ל דאפילו אם היא לא אמרה ואתקדש אני לך מקודשת וכן כתב בס' ל' ס"ק י"ג דמוכח בן מהר"ל ע"ש.

אוצר

סי' ד א"ת א"ד

הפוסקים

שאינה מחזירה מתקדשת לו, [ע"י בעי"ז בפניו המוצא בחזן פניה שפסיק ה' אות ג'], ולכן הוי כמו ערב ממש, או שימחל שמעולם אינה מחזירה להחזיר, רק בשביל ההנאה שגשה ראויה מתחילה להתקדש, כחז דנפק"מ אם אמרה חן פרוטה לפלוני ואתקדש לך, ולמעט בחרה י"ל דאינה מקודשת, משום דהנאה נתינת פרוטה עפ"י דבורה אינו שור לה פרוטה, כיון דכל הנתינה לא הוי רק פרוטה, משא"כ לטעם קמח דאמרינן שיש עליה חיוב פרוטה לשלם, רק דבמה שמתקדש נפטר מן הפרוטה, אי"כ מקודשת אפילו בשאמרה חן פרוטה לפלוני, ומדברי הריטב"א בסוגיון משמע כפי בחרה, שברי כחז דהנאה זו שנתן מנה עפ"י דבורה שו"א לה פרוטה, ומשמע דלאו משום חיוב ערבות היא מתקדשת, וכן מוכח מלשון הרמב"ם והמחבר כאן שמקודשת בהכי הנאה שנתן לפלוני עצורה, [והרמב"ם מסוים, דאע"פ שלא הגיע לה כלום, הרי נהנית בלתי שגשג ונהנה פלוני בגללה], וכן מוכח מהא דאמרינן בגמרא דאי אשמעינן בקדושין ה"א משום דאחתה ככל דכו ניהא לה, אבל בממון לא, ואי ניהא דהוי ערב ממש למח לא יועיל גם בממון דהא נפטר מחיוב ערבות, אלא ודאי דהוא רק משום הנאה, ולכן ה"א דרק בקדושין מהני ולא במכר, ולפי"ז יש לזון אם כל הנתינה לא הייתה רק פרוטה איך הדין, וי"ע.

אולם בבאר חיים (לברח"ע מחליניק) סי' ה' בקשה על הכתוב"ש הכ"ל, דאי ניהא דמלך הגאון מתקדשת אי"כ למח לר"ך למיכא מערב, מ"ש משחק לפני דאיתא בקדושין דף ס"ג דאם יש באתה הנאה שו"פ מקודשת, וע"כ נראה [דלאו מדין הגאון הוא, ועוד נראה] דאפילו ניהא דבהנאה הוא מקדשה ובלשון הרמב"ם והמחבר, מ"מ אף באמרה חן פרוטה לפלוני מקודשת, וכן משמעת הח"מ בסק"ה שהקשה על הרשב"א הסובר דבהריות הזמן לפלוני על פיה אינה מקודשת, דמה בכך שאין הערב מתחייב, סוף סוף היא נהנית שגשגה וזויה שפלוני נהנה על ידה שו"פ, ומה לו חן פרוטה לפלוני או הרווח הזמן לפלוני, עכ"ל, ובעטם הדבר י"ל דזה גופא אנו למדין מערב, דכמו דבערב אמרינן בהכי הגאון דמהימן ליה גמר ומשעבד נפשיה, הרי דאמרינן דהכי הגאון חשובה נגד כל השו"י של הממון שנתן המלך ללוה, דהרי משא"כ מחייבין לערב לשלם כל החוב אם לא שילם הלוה, ולא אמרינן דאין לר"ך לשלם רק מה שזכה בהנאה, כמו כן באשה אמרינן דהאי הגאון הוא שו"י של כל המנה שנתן לפלוני, ואי"כ אף באמרה חן פרוטה לפלוני ג"כ מקודשת, ואדרבה זה גופא הוא מה שצריכים ללמוד מערב, דנתן מנה לפלוני כיון דודאי גם בהנאה שו"פ אין אנו צריכים ללמוד מדין ערב, וכי"ל, ולכן אף באמרה חן פרוטה לפלוני ואתקדש לך מהני. גם בקבלת יעקב הכוזב להלן סק"ה אות א', כתב דאפילו אמרה רק חן פרוטה לפלוני, מ"מ מקודשת מדין ערב, משום דקבלת הפרוטה שקבל פלוני חשבו ממש כאילו קבלה האשה בעצמה הפרוטה. וכן משמע מהמלחא חזן הכוזב שם.

ב. ובשלפני שאמרה חן מנה לפ' כבר התחייב המקדש לתת לאותו פ' מנה שישלמה שנתקדש לו. וקול אליהו ח"ס סי' ג', בנידון שאמר לשדכן שישתדל אצל פלונית

ג. כשאמרה לו חן חסדך לנכרי בפסח ואתקדש לך. פי' מש"כ בזה בהלכות קטנות ח"א סי' נ"ז, ובכבוד יו"ע ה"ל אישות דכ"ו טור ב'.

ד. ובשלא אמרה ואתקדש לך, אלא רק אמרה חן מנה לפ', ונתן, ואמר האמק"ל בהנאה מתנה זו שנתייב על פ"ך.

ספ"ח

אוצר

סיק ד אה ד

הפוסקים

באמר הן, דכ"ל באמר ואחקדש לך, דל"כ צמח נדע שמתלחח להתקדש לו, אף דבשעב שנותן לפי אומר לב שחקדש לו צמח שנותן לפי [כדלהלן בשו"ע], מ"מ כיון [דל"ל] דמח שאמר תחילה חן לפי כ"י דעמח למחנה, לא עדיף שחיקתה דעמחי משחיקה לאחר מחן מעות [דסי' כ"ח סעיף ד'] דל"כ מקודשת כיון ולא קבלה בעמחה, ואפילו בערצ לא מלינו כ"כ שיעול בשחיקה כ"י, וגם מהחוס' אין ראוי, דל"ל דהחוס' סביר דכ"כ דתחיל הוא לא מהני אפילו אמר חקדש אני לך. וע"כ מה שחאריך עוד צ"כ. ובפרש"י הג"ל שפי' כהחוס'.

גם צמחי אכזב פ"ד דלישות כ"ג השיג על כ"כ, דל"כ יתכן דכלא הזכירה כלל בדבריה שחקדש לו שחבא מקודשת כ"י, וגם בדברי החוס' הג"ל פי' כמשי"כ המקנה הג"ל. גם צמחי אכזב סק"כ וצ"י ל' סק"ד, העלה כהפרישה הג"ל צמח מקדש"ל, דכלא אמר ואחקדש לך לא מהני אלא באמר אח"כ הן, ועפ"י האריך צמחור החוס' ד"ח וד"ע הג"ל. וע"י גם צמחי משפט סי' ל' סק"ז משי"כ נמ' על כ"כ.

וכן באמרות טכורות סי' ל' סעיף ח' דמח כוכח כ"כ מהחוס' דף ח', וכ"ל בארץ צ"י, והקשה עוד על כ"כ, דכלא אמר ואחקדש לך איך מוכח דתורת קדושין קאמר, כ"י אפשר דקאמר חן לו דרך הלוואה וא"י פורעת, וע"ד דלדבר כ"כ דלא בעינן שחאמר ואחקדש אני לך למח הזכירו לשון זכ' נגמרא, אלא דל"ל ליתא. וכ"כ צמחי קדושין סי' ל' סק"ז דדבר חומה הוא לומר דגם צמח אמר ואחקדש אני לך תבא מקודשת, שח"י לא זכרה לשון קדושין כלל אי"כ מסתמא לשם מחנה נחן, ואפילו אמר אח"כ התקדשי לי צמחא שנתתי על פ"ך כ"י כ"י זכר פלוגי בתורת מחנה, וגרע טפי משחיקה לאחר מחן מעות, דמח איכפת לב צמח שאומר לב עמחי התקדשי לי צמחא שנתתי על פ"ך, כ"י לא גילח כלל דעמח על קדושין, וגם הוא נגד לשון ה"ש שזכירו שחאמר ואחקדש אני לך, וכן מצאנו ברש"י וצמחי ר"י כ"י [ג"ל ד"כ חולס]. וכ"כ בקריית מלך רב פ"ד דלישות כ"ג דל"כ דברי כ"כ נכונים, דל"כ אפשר דל"כ לא אמר ואחקדש לך תבא מקודשת, דאף שאמר האמקל צמחא מחנה זו שנתתי על פ"ך, מ"מ כ"י הוא לא השיב לו כלום [ואין ראוי שנתתי], וכ"כ מלשון הפוסקים [הרמב"ם ושו"ע] שכתב דבין זכ' שאמר ג"כ ואחקדש לך.

וע"י

דלא כ"כ ב"ח בהרא"ה, וטעמו דב"ח שלפניהם לא היה כתוב כ"י, אם לא נתימא דתורתם לדיק כך מהר"ן שכתב שם לפני דין אה, ודומה לו קצת, ולא התנה דדוקא באמרה הן. דאמר שהביא ה"ח תה דסעיף י' דבאמרה לו חן לי דבר זה, ושאל אותה כשאמר תתקדשי לי, והשיבה חן תן, ולא פתגי, ופ"מ כשאמר בעת הנתינה תתקדשי לי בזה, מקודשת, וכתב, והיה כשאמרה חן מזה לפי, והשיב בלשון שאלה אם אתן לו תתקדשי לי, ונתן לו ואמר האמקל בזה שנתתי לפי, מקודשת. א"ע שלא הוכירה תחילה לשון קדושין, דכיון דשתקה הרי הסכימה לדבריו, הוסיף, וכ"כ כשאמרה חן מזה לפי, ולא אמרה ואחקדש לך, אלא הוא נתן מזה לפי, ואמר לה התקדשי בזה זה שאני נותן לפי, ואמרה הן, דפשיטא דמקודשת, ע"כ. והנה לכאורה צ"ל דבין הראשון כששאל אם אתן תתקדשי לי תיכף לאמרה חן לפי, ושתקה, הרי נזכר תיכף ענין הקדושין, וגם בשעת הקדושין שחקה, ס"ל להב"ח דה"י הוכחה גם בלא אמירה הן, משא"כ בדין ה"י דנדונה, אבל יתכן דבדברי המקנה והא"י דשאלתו מקודם אם תתקדש ושחיקתה, אינו מחשב כלל כאלו אמרה ואחקדש לך, ופ"מ לא הצריך הב"ח אמירה הן, וגם מוכח אח"כ י"ש וכ"י ואמרה הן, דאפשר להתקשר דה"י ב"ש דמהני כשאמרה הן, אבל אינו תנאי הכרחי. וע"י.

עפ"י סק"כ, שכתב מהכ"כ צמח מקדש"ל דל"כ נמ' מקודשת, וצמחי ל' כח דכן מוכח מהחוס'. וס', עמשי"כ המחבר צמחי ח', דבאמר התקדשי לי צמח ואמר תמח לאצא כ"י ונתן לו א"כ שחאמר לב התקדשי לי צמח שנתתי לו, אינה מקודשת, כ"כ כ"כ שם סק"י משי"כ החוס' בקדושין ח' ב', דל"ל חן מזה לפי שצמחי ח' זכ', ומקודשת, דכ"ל הוא תחילה ואמר חן מזה לפי כ"י, [וכן פרש"י שם], וכתב, דמשמע מדבריהם דסביר דנתן לפי דכ"כ מקודשת אפילו לא אמר ואחקדש לך, דל"כ לק"מ מהה"כ דתנא לאצא, דכ"כ לא אמר ואחקדש לך. וכן הכריח צמחי מהר"א ששן צמחי קע"י מדברי החוס' הג"ל, וכתב צמחא דמילתא, דכיון דלכסוף קאמר לב האמקל צמח שנתתי על פ"ך, לא איכפת לן אי לא קאמר ואחקדש לך א. וע"י דמ"ה דחיי עשין מ"ה ד"ד ג', שכתב דמחי דנקט בעור כאן ואחקדש לך, לשנא דמחי נקט.

אולם ע"י בהג"ר סק"ג דהרש"ר הרמב"ן וחר"ן שם כתבו דדוקא באמר ואחקדש לך, והוא עפ"מ שחילו כן קשית חוס' הג"ל. וכ"כ צמחי ר"י שם וצמחי לא נודע למי, וצמחי צ"ד ח' א. וצמחי פ"כ סי' ל' סק"א, כתב, דכיון דפלוגי צמח החוס' וצמחי כ"י ספיקא דדינא, והוא ספק מקודשת.

ובארץ צ"י (וחלומי נ"כ) סי' ל' סק"ג הקשה על כוכח כ"כ מהחוס' הג"ל, דכ"כ מחירון החוס' דף ע' [כמנצח צמחי ח'] שכתב דדוקא כששאלה מעיקרא בתורת קדושין ליתן מזה לפלוגי ח' מקודשת, אלא אם אמר סחם חן מזה לפלוגי אינה מקודשת, ומח שחוס' דף ח' לא חילו דכ"כ שאני כיון שלא אמר חנה לאצא ואת קדש לך, כיון משם דכ"כ כיון שהוא תחיל ואמר התקדשי לי כ"י כאלו אמר חן לאצא ואחקדש אני לך, משי"כ כתבו דלדבריהם כ"כ גרע טפי דכיון שהוא תחיל אמרין דמשמע הוא צ', וכ"כ הלח"מ צמחי דלישות כ"כ צמחי דברי החוס' דף ח', ומשי"כ כ"כ כאן צמח המקדש"ל דל"כ ל"כ לומר ואחקדש אני לך, ה"כ צמחי ח' ח' כ"כ דין זכ' ממקדש"ל צ"כ: אם לא אמר ואחקדש אני לך אלא הוא אמר אח"כ התקדשי לי צמח שנתתי לפלוגי ואמר חן מקודשת, עכ"ל, כ"י דצמחי שחאמר חן דל"כ אינה מקודשת, אף כ"כ כ"י [ע"י בער ח'].

וכן המקנה צמחי ד"כ שם צמחי, וכמ"י צמחי ל"כ ח', תמח עמשי"כ כ"כ ממקדש"ל, דצמחי מזה צמחי דכ"כ

(א) וע"י שהכריח כן גם מהחוס' שם דף ח' ע"א, ב"י ה"ה איתתא דאמרה ליה חן לי חן שוכא אמר לה אי יתיבנא לך פיקדשת לי אמרה ליה חנה מיתהב, אמר רב חמא כל חנה מיתהב לאו כלום הוא, והקשו דמי גרע חתן מזה לפלוגי דמקודשת, וכ"כ כשאמרה חן לי, ומח מקדש ה"י שאני התם דאמרה ואחקדש אני לך, אי"י משמע דלא אכתב לן בה"י, אולם ע"י בשער המלך פ"ה דלישות ה"כא שהקשה עליו, דה"י ח' שחידשו החוס' שם דשאני חבא דמקדש ה"ה שואל של בתורת קדושין ופשוטה אי"כ למימר דכשאמרה חבא אצמח דמקדש קאמר, ואי ס"ל דגם בתן מזה לפלוגי א"כ לומר ואחקדש אני לך, אי"כ התם נמי שאלה מעיקרא של בתורת קדושין ואמרה מקודשת, וע"י שרצה ליישב דבריו, ולכסוף ה"ה דבריו כ"כ. גם בארץ צ"י המוכח בסמוך כתב דמחוס' אלו מוכח להיפך. וע"י בקריית מלך רב ח"א בחשובותיו סי' ח' משי"כ ליישב דברי מהר"א ששון בזה.

דמח המקנה הנזכר בסמוך כתב דגם הב"ח כאן כתב כה"כ. מיהו צ"ע דב"ח דלפניו בדין זה נתן לפי, ולא אמרה ואחקדש, סי"ם, ואמרה הן, והמקנה צמחי כתב דה"י ח' כשאחקדש לך, וכדבסמוך. ויותר יש לתמה על הארץ צ"י הנזכר בסמוך, שכתב ג"כ שם בסוף דה"ח כתב בפשיטות כה"כ דמי בלא אמרה ואחקדש לך, ואחר שכתב דבריו צ"ע, ושגם יש קצת ט"ס בדבריו, הוסיף, ואולי גם דעת הב"ח היינו באמרה הן, ותמח,

(ו) ונתן לו [ה] ואמר לה הרי את (ג) מקודשת לי [ה] בהנאת מתנה זו ביאור הגר"א

שנתתי על פיך הרי זו מקודשת :

[ד] וא"ל ב"ר רש"י

והרא"ש ורמב"ם ושו"ע

נא"ל הוא נתן הוא ואמרה היא דספיקא הוי ול"ד למדבר עם האשה על עסקי גיטה כ"י דהתם ג"כ בשאמר הוא כ"י ר"ג ע"ש : [ה] בהנאת כ"י רמב"ם וכמ"ש מדין ערב וכמ"ש בב"ב קצ"ג ב' בתהוא הנאה דקא כ"י ולא בגוף הממון וה"נ כאן. רשב"א :

באר היטב

(ג) מקודשת לי וכו'. כתב הג"ח דוקא שאל תוך כדי דיבור קודם הגה"ה. והח"מ חולק עליו ע"ש וכ"כ ט"ז צ"ח :

מתחי תשובה

(ו) ונתן לו ואמר לה. עת"מ וצ"ח ועיין בספר התקנה וצ"ח קס"ו מ"ח צ"ח :

הפוסקים

ס"ק ד אות ד—ס"ק ה אות ג

אוצר

יקח ולא כי חלקה אשה לאיש, וא"כ כ"כ הכא, וליכא למימר דהתם טעמא משום דמשתיקה דידיה אפילו נשעה מתן מעות אין ראה דמסכים כיון שיכול לישא אחרת, אבל הכא דחזין דמסכים שברי נתן לפלוני המה מהני, דמסוגיא דנתן הוא ואמרה היא משמע דלאו מטעם שאין שתיקה כהסכמה אחתין עלה, רק מטעם דלא חלקה אשה לאיש. ועי' בשו"ת מהריב"ל ח"ג סי' ס"א, וצ"ח ארזים סק"ה, שהעריכו צ"ח דהתם כ"י לאיש חולקים.

ובתפארת יעקב סק"ד כתב דמדברי הרמב"ם אין הכרח כלל [דכ"ח] מטעם דהסרה לאמירה, רק עיקר כוונתו דלכך ל"ל מחדש דמקדשה כהנחת מתנה שנתן על פיה, משום דכוונתו סתם הרי מקדשה צ"ח המעות, ולא מהני משום דכ"י כמלוה, וכמו דכ"ל להפוסקים [צ"ח כ"ח סעיף ו'] לחלק במקדש כמלוה דאם אומר כהנחת מחילה מלוה מהני, ואפי' להרמב"ם [שם] דחולק וס"ל דצריך שילוח לה עכשיו כדי שחקל עכשיו הכנאה, אבל עכ"פ צריך שיאמר בפירוש שמקדשה כהנחת מחילה כמלוה, דא"כ דעתו על הכמות ולא מהני, אבל מפרש"י שכתב דכשנתנו לו אמר לה התקדשי לי, ולא כתב "כהנאה", משמע כהר"ן דמה שצריך גם הוא לומר היינו כדי שלא יבא נתן הוא ואמרה היא, וכן משמע מהר"ש שם שלא הזכיר הכנאה [וכן לא הזכירו "כהנאה" צ"ח וצ"ח], וצ"ח קשה לפירוש דמ"ש ממקדש כמלוה דלא מהני, ועיקר הוכחת כ"י נתן הוא ואמרה היא יש לדחות, דכ"י דהתם אמרה צ"ח הכניחה, מ"מ כיון דהתקדשה ח"כ צ"ח לאמירה כ"י חלקה אשה לאיש, אבל צ"ח שאלמירה היתה קודם הקדושין, ואין התקדשה לאמירה זו בלל, רק דהתם לאמירה כמדבר עמה על עסקי קדושין ונתן בשתיקה, א"כ בשתיקה התקדשה ולא לאמירה. ב. אם צריך דוקא שיאמר "בהנאה" שנתתי על פיך. עי' צ"ח צ"ח דוקא כהנחת יעקב וצ"ח שאל"ה צ"ח פ"ה, ובספ"ק כהנקה.

ג. ובשארם לה לאחר כדי דיבור טעם הגה"ה. כתב הצ"ח דלא מהני, והכ"ח (א) מיירי דוקא צ"ח לה ח"כ"ד לנתינה, וכן צ"ח דסעיף ג' וסעיף ה' מיירי דוקא צ"ח לה ח"כ"ד לנתינה, אבל לא ח"כ"ד כ"ל שתיקה דלאחר מתן מעות ואינו מקודשת, כלעיל סי' כ"ח סעיף ד'. והח"מ סק"ד כתב דאין דבריו צריכים, דלא אמרו שתיקה לאחר מתן מעות לאו כלום הוא, אלא דוקא כשהחילת הנתינה היתה צחורה פקדון, ואמר לה הפקדון שצריך מכ"ר הרי את מקודשת זו והיא שתיקה ודאי לאו כלום הוא, אבל צ"ח דהיא אמרה חן מהל לפלוני והתקדש אני לך והיא קיימת שליחותה, אם לאחר זמן בא אליה ואמר לה הרי את מקודשת צ"ח זו שנתתי על פיך, כדע"ה זו כיון כמתן מעות, דצ"ח שמה היא נתינת שתיקה דצורה, ואף אם נודע לה קודם שהודיעה מ"מ היא

ועי' בבית מאיר סי' ל' סעיף ח', דאף שהסכים עם הצ"ח דמנחה מהתוס' דף ח' דגם בלא אמרה והתקדש לך מקודשת, מ"מ הקשה נמי איך מוכח שנתתה לקדושין, והרי גרע משתיקה דלאחר מתן מעות, דמה כ"ל למעבד, אף כי אמר [להתקדש] שיחזיר מי יודע אם ישמע לה, וכתב, וצ"ח [ל"ל לשיטת זו] לאמר קודם נתינה האמק"ל צ"ח שאל"ה או נשעה נתינה צ"ח שאל"ה נתן, והיא שתיקה.

ה. אמרה רק תן מנה לפלוני, והוא שאל אותה וכשאלה התקדשי לי, ושתיקה, ונתן לה' וקידש בזה. עי' כהנקה א' ד"ה והנה, דצ"ח הצ"ח. ועי' בספ"ק אות א'. ג. כשהוא התחיל ואמר לה התקדשי במנה שאתן לה, ואמרה תנהו לה', [ונתן לו ואמר האמק"ל כ"י ושתיקה], כתב הצ"ח כאן, דהינה מקודשת, דמשמע היא זו כלומר חן מעותיך לאחרים, ואינה מקודשת עד שחזיר חן.

ז. אם אמירתה תן לה' צריך שיהא בפני עדים. עי' בט"ז קדושין סי' ל"ז סק"ה, צ"ח חן לכתו קטנה לאי וקבלי קדושין, דמקודשת בקבלתה, כ"ח מ"ש הצ"ח שם סק"ז דלעטם כהנ"ש דכ"ח משום דנשית כשלתו צריך לומר כן בפני עדים, [ומצ"ח צ"ח שם, דלעטם דכ"י כענין דתן מנה לה' והתקדש לך, שהזכיר שם חן דבריו, א"ל עדים], ואחר שכתב ע"ז, ולא כהנתי יהיה מלחמה טעם שזכ"ה מ"מ אם אין עדים שאל"ה לה הוי כמקדש בלא עדים, ומה חילוק יש בין שליח לקבל הקדושין או שמתקדשת ע"י גלי דעתו שר"ה ליתן לה, כוסף, ואם אמרה חן מנה לה' והתקדש לך, אפשר דצריך עדים לכ"י כמו שליחות קבלה, [ועי' בס"ק בסמוך, דהר"ן מציא ד"ה לאמירה הוי רק כמדברת בעסקי קדושין, והי' מקום לדון לפ"ז אם צריך עדים לאמירה, ועי' בצ"ח צ"ח סק"ה אות י"ז, דלענין מדבר בעסקי קדושין פלוגי אם צריך דוקא בפני עדים]. ועי' בסו"ד הצ"ח שצ"ח אות ד'.

ה. ונתן לו ואמר לה וכו'. א. כ"ה לשון הרמב"ם צ"ח דאישות כ"ח. והח"מ שם כ"ח ש"כ הרשב"א, וכתב, והכרח הוא, דאם לא אמר הוא לא עדיף כשנתן לאחר על פיה משאם נתן לידה ואמרה היא דמצ"ח צ"ח שאל"ה אלא קדושי ספק. והצ"ח הצ"ח סק"ה וש"כ הר"ן. וכ"כ הלבוש כאן. ועי' צ"ח הרשב"א דף ה' ב' ד"ה הא נתן, שצריך לומר לה בפני עדים. והר"ן הצ"ח שם דאחרים אומרים דאפילו לא אמר כלום מהני לאמירה והתקדש לך לא גרע ממדבר עמה בעסקי קדושין דמהני נתינתו אפי' שלא פירש, ולא דמי לנתן הוא ואמרה היא, דהתם נתן הוא תחילה ולא נשכח שאלקדושין נתן אלא עפ"י דבורה, ונמצא שצ"ח אמרה נגמרו הקדושין, אבל כאן הוא עושה הקדושין לגמרי צחוריתו בלא דבור אחר, דצורה הקודם הוי רק כמדבר בעסקי קדושין כ"י, וכתב הר"ן, ודברי הרמב"ם נ"ל עיקר, דהרי גם צ"ח הוא ואמרה היא ע"כ אמרה צ"ח הנתינה, דאם אמרה אחר הנתינה הוי שתיקה דידיה לאחר מתן מעות ולא מהני כ"י, ועי' דצ"ח הנתינה אמרה, ומ"מ לא מהני לאמירה משום גזירת הכתוב דכ"י

(ב) לשון הג"ח הוא אמנם דמ"ש"כ ה"ח דבאמר כ"י מיירי תצ"ח.

ובאבן פינה דלהלן כותב דדוקא להטור והרא"ש כ"כ, מיהו בהקטנה דבסמוך

מבואר דגם להרמב"ם ושו"ע כ"כ.

הפוסקים

הוא מקודשת, ולא גרע מעסקין בלאו ענין (כמבואר בסמוך
במ"ט). גם ב"ש סק"ו הביא דברי הח"מ, אלא ששנים, ומש"כ
דלא גרע מעסקין בלאו ענין, הוא חמור ג'. גם הט"ז פוסק"ז
האריך להשיג על הבי"ח, והעלה דפכה"ג דהכא אפי' אמר זה
לאחרי' מכתובה מהו, ע"ש נמקו, וסיים, ומש"כ כחבו
באן שאמר האמ"ק במה שנתייב, ולא נחתו שיעור איזה [מן]
מקרי אחד הנתיבה, וע"י צפרישא אית י"א שעל דין דסעיף ה',
בלא פשט שלום ואמר לה המקדש וכו', שכתב, ואע"ג שכבר נתן
המעות בידה, הו"ל שמחילה בלא המעות לידה בחזרת קדושת.
מקודשת עכשיו בלאו המעות [ולא הכנה שיהא חוב"ד].

ובטיב קדושים סק"ן, אם כי הקשה עמ"ש"י הח"מ דהרדעה
שמדועה ובהיות כח במחן מעות כו', דכרי גם בשחיקה
לאחר מחן מעות כשנתן לה תחלה בתורת פקדון ושוב אחר לה
בהתקדשי נ' זו היא והיות בשעת דבורו שאז נקבה לה הפקדון,
ואפ"י אמרין דלאו כלום הוא, וע"כ דלא תניא בהנאה כלל,
אלא טעמא דשחיקה לאחר מחן מעות הוא משום דלא מוכח
משחיקתה שנתנית להתקדש, ואינו דומה לשעת מחן מעות שאז
יש גילוי דעתה בזה שפוטתה ידע ומקבלת הקדושים, וא"כ הי"ז
בני"ד, אלא דמ"מ כתב דבריד י"ל דכיון שאמרתי ואחשדש אני לך,
לא דמי לשחיקה לאחר מ"מ דמתחלה בתורת פקדון בזה לידע ונכון
לריק גלי דעת מחדש, אבל כאן שכבר גילתה דעתה שרובה
להתקדש, א"כ אפילו אמר לה לאחר כדי דבור י"ל דמכני שחיקתה,
דכיון שעשה ראוה ענה דידע רמיא לגלויי שחורש מדבורא קמא,
ונכון אין חשק בין אמר לה בתוכ"ד או לאתכ"ד, שהרי מ"מ
אדבורא דידע סמין, וז"ל, ועי' בדבריו שצאות הסמוך, דמ"מ
בטיב שיתן סמוך לאמירתה.

וכן נראה בהפקדה לפי מה שביאר לעלם בדבר דמכני אמירתו לאחר הנתיבה, שכתב, דכל דמשמע מלשון הרמזים והשו"ע דאף שאמר לה האמקל כו', לאחר הנתיבה מהני, לכאורה ל"ע מ"ל, דבז"ל לפרש כפרשי דבשעת הנתיבה אמר לה, ומשי"ב ב"ח דהרמזים והשו"ע מיירי שאמר לה תוכי"ד, כדד הקשה עליו הט"ז דכל לענין קדושין מחמירין דתוכי"ד לאו כדבור דמי כו', [ואם חלוי כאל תתוכי"ד ב"ל להיות ספק מקודשת מחומרת כו', מחו"ד הט"ז], וחו קשה דכל צ"ח סעיף ג' כתב ברמ"א דצמקום דלא הוי קדושין לא מהני אפילו חזר ואמר לה האמקל, אלא לריך לחזור וליעול הכסף ממנה וליתן לה צמורת קדושין, ומבואר צ"ח קמ"ז גבי גט כה"ג, דכל היכא דלא הוי חשש גט א"ל לחזור וליעול ממנה, אבל היכא דהוי חשש גט לריך ליעול ולחזור וליתן לה, א"כ צ"ד ב"ח דקו"ל צ"ח סעיף ח' שצנתן הוא ואמרה היא ספיקא הוי וחייבין מדרבנן, א"כ אין מועיל אמירתו אח"כ ב"ח דכ"ד הוי חשש קדושין, וגרע מפקדון [דס"י כ"ח סעיף ד' דמכני אמירתו לאחר נתיבה לכה"פ בשאמרה כו'], וחו קשה דהוי לה לחלק דאם אין הקדושין צע"ח בשעת האמירה, כגון שכבר הוליד אותם זה המקבל, לא מהני האמירה כו', וגרסה עיקר בכל זה דכלא שאני כיון שהנתיבה הראשונה הייתה לשם קדושין, אף שאין הקדושין נגמרים אלא בשעת אמירה שפיר מועיל, וגרסה

(ג) והמקנה בקו"א יישב דה"ק, והבא לא הוי כשתיקה לאחר מתן מעות דהרי הנתינה היתה מתחילה לשם קדושין, אלא שלא ידוע מזה אלא עפ"י דבורה שאמרה מקודם תן מנה לפלוני ואתקדש לך, וע"ז קאמר הח"מ דלא ברע אמירה דידה מעסקין באותו ענין, וכי היכי דבעסקין באותו ענין אמרין והנתינה היתה עפ"י דבריו, ה"נ אמרין והנתינה היתה מסתמא עפ"י דבורה, אלא כיון דקמ"ל דבענין נתן הוא ואמר הוא 'הבא הרי לא אמר

דליקף לה מכה דקווייל צרייט האומר במקדש לאחר ל' יום, דאפיט
אס נחאכלו המעות כיון שנתנם בתחילה לשם קדושין הוי קדושין,
ועיי' שפארריך עוד להביא ראיות לכבדא זו. ועיי' בדבריו בהערה ג'
ובקהלת יעקב (מליסא) כאן, אחר שביאר דמכה דסי' קמ"ז
שהיכר המקנה, בלוי' לקימ', דשנמלא בגיטין היכא דהוי
חשש גט, כיון שיש לה קנין ציור הבט והוי שלה שצי' אי' לחזור
ולגרשה צו [באמירה בלבד, אלא"כ יחזור ויטעלו ממנה], משא"כ
בספק קדושין דאס לא הוי קדושין הרי המעות הם שט' לגמרי,
[הוי כפקדון צידה] ומהני אמירתו כמו בפקדון, בוסוף, דמשא"כ
המקנה עוד דהואיל והמעות ניתנו מתחילה לשם קדושין נכן אפילו
נחאכלו המעות כ"ז מקודשת, נ"ל דאף שא"ל חוכ"ד מימ' בגיטין
שהיו עוסקין בזהו ענין כו', ולא דמי למקדש לאחר ל', דאס כתב
הרצן העטם משום דמחוייבת להחזיר הקדושין [אס לא תתקדש],
אבל הכא כיון דנשעה שנתן הוא כיו קדושי ספקו וקוייל ציי' נ'
דבקדושי ספק לא הדרי הקדושין, א"כ נשעת גמר קדושין אין לו
במה לקדש, לכן נ"ל צדור שהנתיבה והאמירה לריכוס להביא
כשעוסקין בזהו ענין.

ובאבן פינה (דרישת ארי) סק"ב מחלק בזה לפי השיעור, שכתב
 דלכמחצה שכתב דאמר לה האמק"ל "בהנחת" מחנה זו
 בנחתה על פיר, [וכ"כ ברמב"ם], הדין עם הח"ת, כיון שהנחת
 בנחתה שעה שהודיעה שנתקיים דבורה, והודיעה זו הוי כמתן
 משעת, אבל לפי לשון הרא"ש והטור שכתבו דאומר לה האמק"ל:
 במנה שנתתי על פיר, וכתב הפני' בסוגיא שם דמשו"כ לא כתב
 הרא"ש דאומר לה האמק"ל בזה נ"ל מ"מ נ"ל, משום דא"כ אין צריך
 ע"ז לימוד מדין ערב, דדבר פשוט הוא כ"י, ולכ"י כתב הרא"ש
 דאיירי שקדשה במנה גופא, וזה אנו למדין מדין ערב, דכיוון דא"כ
 אינה רוצה להתקדש לריבה לשלם המנה מדין ערב, והשתא פטורה,
 וזוהי ה"א מקודשה, ולפ"ז הב"ח דקאי על הטור, דכיון דנדרים
 דלאחר כדי דבור הוי שתיקה לאחר מתן משעת, וע"כ שייכב גם
 קושיות הט"ז על הב"ח. וכע"ז כתבו בעלי אחרים סק"י, ובניאור
 מנחם על הח"מ סק"ד.

ובתפארת יעקב סק"ג כתב לחזק דברי הצי"ח, משום דאין לדמות
הבגואל בעת שטחן לפלוגי ומקדשם להנחת הודש
שמדיע לה אחי"כ שנתן מכבד, [ובדומי החי"מ הרי"ל, דלא דמי]
ובדמחלקין בסי' ג"ח סעיף י' לרעה הרמב"ם בין אם מלוה לה
עכשיו ומרויח לה הזמן, לבין אם מקדשם צהריות זמן על מה שהלוה
לה. מכבד, דאף דגי"כ נהיית, מי"מ חונה מקודשת, וכי"א אם בעת
שנותן לפלוגי מקדש אותה והיא שותקת ודאי מקודשת בזה"ל בגלל
שטחן לפלוגי, אבל כשכבד נתן לפלוגי ולא קדשם אלא שאחי"כ
מדוע לה, הנהגה הודשם לא חשובה להתקדש בה כיון דבלי הודש
זו כבר נתן, ואין לומר דמקודשת משום שיכול לחזור ולהציע ממנה,
חדל דלא נתן לו על תנאי רק במתנה גמורה, וסוד דדמי למקדש
במחילה מלוה דידע דלא מהני וכי"ש של פלוגי, ולפי"ז נראה דאפילו
אמר הן לא מהני כל שקדשה לאחר הנהיגה, ורק בפקדון שזידה
מקודשת. אם אמר הן דברשותו קאי, אבל בזה"ל בגלל דנותן לפלוגי
דילפיין מדין ערב, לא שמענו דאמרי אלא בעת שנותן ולא כשכבד

הוא כלל לכן בעינן שיאמר לה אחי, אבל עכ"פ שפיר מיתי הח"מ ראיה מעוסקין באותו ענין והנתינה היתה מסתמא עפ"י הדבור שהקדימה בתחלה, וכיוון והנתינה היתה לשם קדושין ממילא מועיל האמירה אמילו לאחר זמן, משום דלא דמי לשתיקה דלאחר נתינת הפקדון וכו'.

(ד) הכוונה דלפני שאמר האמק"ל בנתיני לפי ה"ל נתן הוא ואמרה היא זהו ספק, וכנזכר בהמקנה ה"ל.

הגב וזו ואם היו עוסקים בלוחו ענין לע"פ שנתן סתם בלוחיה הרי זו

ביאור חנ"א
[ו] ואם היו כו' כפ"ש
בסי' כ"ז ס"ח וי"ל דכן פירי סוגיא דבאן ועב"י :

מקודשת

הפוסקים

סי' ה אות ג-ס"ק ו

אוצר

קודם הקדושין, מיכו נראה דאם קדש תוכ"ד לאמירה ודאי מהו, ולא גרע מעסקין בלוחו ענין, וכדליתא בסי' ל"א בלחמך לה התקדש לי בלחמך ונתן לה חת"כ דמקודשת, וכיוצא משום דהתם כל הנתינה היתה תוכ"ד, אבל לאחר זמן י"ל דלא מהו, וכן משמע קצת מהא דליתא בסעיף ו' דבאמר התקדש לי במנה ונתן לה משכון אינה מקודשת, ומשמע דאפילו נתן לה המנה חת"כ ג"כ אינה מקודשת, וכיוצא משום דלא היתה הנתינה סמוך לאמירה, ועמ"ש בסי' כ"ח סעיף ט"ז, ולי"ע.

ובסיב קדושין סק"ו, אחר שביא דברי ה"מ כ"ל לאמירה קודם הנתינה מהו, כתב דל"ע בזה, דהא ברמב"ם בפ"ג דאישות כתב דאם היה מדבר עמה על עסקי קדושין ונראה ועמד וקידשה ולא אמר לה כלום הו"ל וכן עסקין בלוחו ענין מהו וא"ל לפרש, הרי דאפילו אם נתנה נתינה צפורה להתקדש ונתן לה בשתיקה לא מהו אם אין עסקין בלוחו ענין, וא"כ כ"ש אם נתן לאחר אחרי שהפסיקו מן הענין דלא מהו נתון בשתיקה, ואפילו כשאמר תן מנה לפלוני והתקדש לך ונתן לו ואמר לה האמק"ל במה שנתי על פוך, ל"ל ג"כ שנתן מיד כשאמר דכיו עסקין בלוחו ענין, דאילו הפסיקו מן הענין אז גם מה שאמר והתקדש לך נפסק, ואף שהוא לאמר חת"כ התקדש לי במנה שנתי על פוך, מ"מ ליתא בוכח שמומח בלוחו, דהרי אף כשנתי צפורה ענין שיתן לה בעודן עסקין בלוחו ענין ונ"ל, א"כ גם אמירה שאמר והתקדש לך נפסק כשנפסק הענין וכו', ולי"ע. וכע"ז כתב בתפארת יעקב סק"ד.

ה. ומה חדין בשלשון הקדושין לא אמר לנוכח האשה, אלא בשנתן לה' אמר לו תהא פלונית מקודשת לי במה שנתתי לך על פיה, כתב המקטב בקי"א דלא מהו, משום דבעי שיאמר לאשה עצמה, ואפי"ג דליתא בקדושין ד"ט אומר אדם לבתו קטנה לאי וקבלי קדושין, וכתבו בתוס' שם דהוי כלאמר תן מנה לפלוני [והתקדש בתי לך, וכ"ש כשאמר תן לבתי והתקדש לך, עפ"י התוס'], אלא דלע"ג דהמקדש אומר לה האמק"ל ואינו מדבר ע"ה האז לאמר נתן מקודשת לי, ואפי"ג מהו, התם שאני שהיה כמו שליח לקבלה שמקבלת לעצמה וכ"ש התוס' שם, ונראה דה"ל ב"ד אם עשתה לזה המקבל שליח קבלה להתקדשין שלה, אלא שאומרת שהכסף יהיה שלי, נמי מהו [כשאמר כ"ל תהא פלונית מקודשת בנכסף שנתי לך על פיה], ואפי"ג דליתא בסי' ל' סעיף ח' דבאמר האמק"ל במנה זו ואמרתי לי חנם לאבא אינה מקודשת, ואם אמרה ע"מ שיקבלם לי מקודשת, ומשמע דכ"ה"ג צעין דוקא שבעשות יכיו שלה, התם שאני משום דא"ל"ה אמרין דמשעות צו [כיון שהתחיל הוא לדבר], אבל כשהתחילה היא לדבר דלא שייך לומר שמשעות צו, כיון שעשתה אותו שליח קבלה מהו כשהמקדש אומר בשעת נתינה תהא פלונית מקודשת לי בקבלתך אף דכמעות יכיו שלו, וע"ש משי"ב בעמ"ד דרש"י לא פירש דין זה דכ"ה"ג, וסו"ס, דל"ע בזה.

ו. ואם היו עוסקין בלוחו ענין וכו'. כתב ה"ש סק"ו, דלכאורה נראה דמיידי דוקא כשאמר תן לפי והתקדש לך

נתן, דאע"פ אם יבצר לה אחיז בשורה שתהיה מזה וכי התקדש בהנאה זו, ואי דכלל הוא דכל שמתכנה מקודשת למה ילך רצח מדין ערב, הא בלח"כ מקודשת, א"י כ"ל. וע"ש במלחא חבן, ובשית יתקן שבו' תולדות אדם הוא ס"ה, וצ"ד אליהו (להר"י פרסקי) דמ"ט ד', מה שכתבו בהסכרת דברי הב"ח.

ד. ואם מקודשת כשאמירתו היתה לפני נתינתו לה'. (ואם יש חילוק בזה בין אמר הקדושין חת"כ לאמירה תן לפי כו', או אמר חת"כ). כ"ש סק"ה הביא מה"מ סק"ה שדיוק מה"מ, דמקודשת גם בלאמר לפני הנתינה לה', ואף לאחר הנתינה לא אמר כלום, משום שהנתינה נגדרת אחר האמירה. וע"ש בע"ז דמנחם צדכיו דהתוס' ר"ד [המנחם בלח"כ ס' כ"ה סק"פ אות ג'] אינו סובר כן, ולענין קידוש בשכר שיעשה לה כלי, כתב, דלר"ך לקדשה מחדש כשנתן לה אחר העשיה, וכתב ה"מ דמדברי ה"מ כ"ל הוי ראייה דלא כדבריו, וא"ל לקדשה מחדש. וכ"ש בעלמא כאלו בסק"ה כ"ל כתב, דיש לדמות דלא דמי, דהתם שיעשה כלי עדיין לא עשה שום דבר אשר שייך לקדושין כל זמן שאינו נתון לידה, אבל הכא נתון מיד ומה שנתן בשבילה היינו הקדושין [ובזה גם התוס' ר"ד יודק"ה].

ובאבני מלואים סק"ה כתב, דלפי משי"ב בסי' כ"ה סק"מ דמשי"ב ס"ל להתוס' ר"ד דמקדשה בשכר שאעשה עמך לר"ך לקדשה מחדש משום דהוי דבר שלא בא לעולם, ע"כ כאלו דכ"ה דבר שצ"ה לעולם שפיר מהו אמירתו ונגרר הנתינה אחר האמירה. ובחז"ל השם הביא ראייה לדעת ה"מ דהא למ"ד דחוששין לסבולות אפי"ג שלא אמר כלום בעת השליחות כיון דלדעתה דהכי שלא לה מהו, וכ"ש הכא, ועוד דהרי בקידוש צפורה מש"ס ובעל הוי ספק אם בעל לשם קדושין אפי"ג דלא אמר כלום בעת הקדושין, אף נראה דמ"מ צעין שידעו העדים בשעת הנתינה דלדעתה דהכי נתון לו, דהיינו שם הוי בשעת האמירה ג"כ, ואפשר דאף אם היו עדים אחרים בעת האמירה מנעופין ג"כ, ולא הוי חזי דבר, שהרי ראו כל מה שיכולין לראות כו', ולי"ע דליתא.

והסקנה בקי"א כתב, דמשמע מדברי הרמב"ם והשו"ע דאם אחר אמירה תן מנה לפלוני והתקדש לך אמר לה האמק"ל כשחתן לו, לא מהו, דצעין אמירה בשעת נתינה ולא קודם, וכ"כ התוס' ר"ד גבי עשה לי שיריים, [וכו"ל], וה"מ מדיוק מה"מ דאפילו אמר קודם הנתינה מהו, וכ"כ דמנחם מדברי הרמ"ה שהביא הטור גבי תן מנה לפלוני והתקדש לו, שצ"ע ג', שכתב, דאפילו לא אמר אותו פלוני האמק"ל במה שקבלתי המעות בשבילך, אלא עשה לבעל המעות שליח לקדש לו אשה ואמרתי לו האשה תן המעות לפלוני והתקדש אלי לו וענה השליח כן כ"ז מקודשת, הרי דאף שאין הבעל שם והיא אינה מקודשת עד שיתן השליח ליד הבעל, אפי"ג מהו אמירה השליח לאשה אף שהיה קודם לנתינה, מיכו י"ל דבאמת משי"ב השמיט השו"ע דברי הרמ"ה שצ"ע, משום דס"ל דלא מהו אמירה קודם הנתינה, וכן משמע קצת מלשון הש"ס דנקט נתן הוא ואמרתי הוא שמאמר הנתינה קודם האמירה כו', וע"י משי"ב צדדיו לקדושין דף כ' ע"כ בתוס' ד"ה חוששין, דמשמע מדברי התוס' דלא מהו אמירה

ה"מ דל"ק זה מה"מ, דכיון דאמירתו ונתינתו הוי תוכ"כ מה לי אם אמירה קודם הנתינה או אח"כ, הרי הכל נחשב כאחד, אלא ודאי דה"מ או"ל לע"פיה

(ה) וע"י דבריו המגיה בסי' סק"ה שכתב על ה"ש דאין כאן שום דוחה, דאי מיידי כאן שהנתינה היתה חת"כ תוך כדי דבור לאמירה או לא היה צריך

ביאור הגר"א

[ו] וכ"ז דוקא כו'.
[ז] שם ח' ב' ד"ה תנן
ב' ורש"י ד"ה אינה כו'
והרא"ש :
[ח] א"ל הלוח כו'. והא
הא"ת מלוח כתיבת
פרוטת כמ"ש בס"י כ"ח
ס"ט ומקודשת ג"כ
מדין ערב שזנה דמי
טפי לערב :
[ט] אבל אם כו'. דערב לא נשתעבד בכה"ג כמ"ש בסוף ב"ב הרי שהיה חונק כו' שלא על אמתו הלוח ואיזהו ערב כו' :

מקדשת (כ"י בשם ר' יוחנן) וכל זה דוקא שהיה החתולב לומר תן מנה לפלוגי
אבל אמר לה הוא תחלה וזהו אומרת תן לפלוגי עיין לקמן סימן ל' סעיף ח'
וח' אמרה לו הלוה מנה לפלוגי ואח"כ אני לך והלוה לפלוגי ואמר לה הרי את מקדשת
צו כוי קדושין כמו במתנה [ט] אבל אם הרייה זמן מלוח (ה) על פיה * וקדשה צו אינה מקדשת
(בית יוסף בשם הרשב"א) :

אמרה

* כ"ה בדפוס ראשון שצ"ח הרמ"א. ובעוד דפוסים. וכ"ה בלבוש ויציא שנת ש"ס. ולא כדפוס בטעות
בכמה דפוסים : ע"ס = על פה. וע"י באוזה"ם סק"ח אות ד'.

[ט] אבל אם כו'. דערב לא נשתעבד בכה"ג כמ"ש בסוף ב"ב הרי שהיה חונק כו' שלא על אמתו הלוח ואיזהו ערב כו' :

באר היטב

(ד) על פיה וכו'. ח"ת ונ"ש וט"ז הקשו ע"ז ע"ס :

הפוסקים

סיק ו—סיק ח אות א

אוצר

ולענין אדם חשוד בנתינת כסף ואמר הוא דמי כ"ז סעיף ט',
ומצא [בסק"ח], דלכרמז"ס צע"ק שיאמר בפירוש שמתקדש
בנתינת מתנה, אבל אם אמר סתם שמתקדש לו, מסתמא משמע
על גוף המתנה ולא מהני, משום דצע"ק קבלת האשה דוקא
[ומתקדשת], א"כ י"ל דעסקין בנתינת ענין לא מהני כיון דאין
בזה משמעות שמתקדשה בנתינת ולא במתנה עצמה, וי"ל דר"י
ס"ל כדעת הרא"ש והטור דאפילו בנתינת אמתו דכוננה על
הנתינת המתנה.

ז. הלוח מנה לפלוגי וכו'. מקור הדין מחשבת הרשב"א
כמאין בסוף דברי הרמ"א, והוא בס"י אלף רכ"ד,
וכמובא בטעמי בזה"ג, ע"ש. ואוסף שם, והא דנקט ליה בנתינת
ולא במלוח, משום דעיקר קדושת כסף בנתינת ולא בהלואה.
וכשאמרה הלוח פרוטה לפלוגי. כתב בבאר חיים (להרחיב
מאליק) סי' ה', דאע"ג דאי אמרה הלוה לפלוגי
ואח"כ אמר לה הלוה לה עתה, ומצא"ר בס"י כ"ח סעיף
ט' דאם הלוה לה עתה ואמר לה הרי את מקדשת לי בנתינת
שאריות לך אכן כמלוח מקדשת, מ"מ כיון דע"ס סך בהלואה
מחוייבת להחזיר ואינה מתקדשת אלא בנתינת הזמן, א"כ לרי"ד
שיכיר סך בהלואה גדול כדי שיכיר שכן בהמתנה שזה פרוטה,
דאינו ה"ה סך בהלואה רק פרוטה ודאי דאינה מקדשת, ולעולם
שכן המתנה הוא פחות מזה מע"ס סך בהלואה, וא"כ כשאמרה
לו הלוה לפלוגי פרוטה ודאי דאינה מקדשת, דמא"ל מתקדשת,
דאף אם תאמר דהוי כאלו הלוה לה פרוטה, הא אף בהלוח לה
פרוטה אינה מקדשת, דשיווי של בהמתנה אינו שו"ס, ואם
תאמר הא היא נעשית ערב על הפרוטה ושמה לא ישלם הלוה,
וכיון דהיא נעשית ערב ה"ה לה לשלם וע"י הקדושין נפטרה
משלם, וא"כ הוי כאלו נתן לה פרוטה, אז ליתא, דהא יש ספק
שמה ישלם הלוה, וא"כ הדין פשוט דאם אמרה הלוה פרוטה
לפלוגי דאינה מקדשת. אולם ע"י להלן בס"ק בסמוך לזה ח'
נקבלה יעקב ונמלאת א"ן, דמצא"ר דבריהם דאפילו אם הלוה
על פיה רק פרוטה מקדשת מדין ערב.

ח. הר"ח זמן מלוח כו' אינה מקדשת. א. מקור הדין
לויין בפנים מחשבת הרשב"א, והוא בס"י אלף רכ"ה,
שכתב

(ו) בר"י גבי' ח"א מביא לזה דתן מנה לפי ואח"כ לך, וכתב, ומי"ר
שה"י מדבר עמה בעסקי קדושה, דא"כ ה"ל נתן הוא ואמרה היא והוי
ספיק. א"נ בשעה שנתן לפי אמר תהא מקדשת במעות שנתתי לפי בשבילך.
וכן הובא בב"י. (ואל שכתב הא"ג על פירוש הראשון). וע"י בגוסס הר"ם
שבארץ צבי הג"ל, וצ"ע.

לך, דאם לא אמרה ואח"כ לך, הרי כיון דכבר עסקים צע"ק
הקדושין [הוי כאלו הוא אמר תחילה מתקדש לי] והוא אמרה
חנם לפי, כוי כהא דתנן לאבא [דמי' לי סעיף ח' דאינה
מקדשת, ובדליין הרמ"א בסמוך], ואפשר דש"ס הכא דאפי"פ
שכיו עסקין צע"ק קדושין, מ"מ כל שלא אמר מתקדש לי במנה,
וכי' משיבס תן לפי, כוי קדושין, ויותר נראה דמיירי דהוא
התחילה לומר תן לפי, ואח"כ מדברים בעסקי קדושין ונתן לפלוגי.
ובארץ צבי (ותאמיני לזה) סק"ז, הביא מהד"מ שכתב בשם
ר"י זכ"ל : וה"כ אם לא אמר מתקדש אלא הוי
עסקין צע"ק קדושין והוא אומרת תן מנה לפלוגי ואח"כ אני
לך ונתנו מקדשת אפי"פ שלא חזר ואמר מתקדש לי במנה
שנתתי, עכ"ל, וכתב, דמשמע דמיירי שכיו מתחלה עסקין צע"ק
קדושין ואח"כ אמר תן מנה לפלוגי, ודלא ככ"ש שכתב בסוף
דבריו דכאן מיירי שבתחילה לומר תן לפלוגי ואח"כ כוי מדברים
מעסקי קדושין ונתן לפלוגי [מיירי למסח רביו ירוחם דלפנינו,
וכמובא בהערות דבסמוך ח"ן סתירה לפי הכ"ש]. וכתב עוד
דמה שמדמה ככ"ש דין זה לאמרה תנן לאבא ולאבא, דהוי ג"כ כבר
עסקין צע"ק קדושין והוא אמר תן לפלוגי ואפי"פ לא מהני,
נראה דלא דמי, דהתם אפי"פ שהוא התחיל לומר מתקדש לי
במנה מ"מ לא הוי כעסקין בנתינת ענין, דאכתי ח"ן כאלו גילוי
דעת שהוא מרצה לקדושין, ולכן כשאמרה תנן לאבא ולאבא
אינה מקדשת משום דאמרין דהוא משעת צו, אבל אם הוי
מקדש עסקין צע"ק קדושין דאיכא גילוי דעת ממנה שיהא ג"כ
מרצה לקדושין, בזה י"ל דאם אמרה תן מנה לפלוגי מקדשת
אפי"פ שלא אמרה ואח"כ אני לך, אף מלשון ר"י כ"ל משמע
דגם כאלו לריכב לומר ואח"כ אני לך. ובערוך השלחן סעיף י"ד
כתב ג"כ דדברי ככ"ש נגמגמים.

והמקנה בקו"א כתב, דנראה דמיירי הכא לומר בנתינת שנתן
בס"ס דיצר עמה בעסקי קדושין, דהוי כאלו אמר אח"כ
האמק"ל, דמאי דמשמע מדברי הרמ"א דר"י מיירי דהוי עסקין
בנתינת ענין קודם בנתינת, הוא דוחק, דהרי לא הוכר בש"ע
דמהני אמירה קודם בנתינת [עס"ק הקודם לזה ד'], אלא נראה
דמיירי כ"ל, וכ"כ בר"י, וא"כ ממילא ח"ן קדושה מהא דמי'
לי סעיף ח', אף לפי מה שזכרתי במקו"א [לענין דסעיף ח',

שחלק על ה"ה וס"ל דאמירתו שאחר הנתינה מהני אף לאח"כ] וכתב
באות הקודם, וא"כ גם אם היתה אמירתו קודם הנתינה לא בעינן ב"כ תוכי'
וכו', וא"כ שס"ר מדיק ה"ז מכאן דגם במקדש בשכר שאעשה לך כלי לא
בעינן אמירה מחדש בשעת הנתינה, אף שהיה הספק בין האמירה ובין העשיה
ורבנתינה.

אוצר

סיק ח איתא

הפוסקים

שכתב דכן מסתברא שהרי גם הערב חזרו ונתחייב כענין זה, שהרי שנינו ב"ב דק"ט ב', הרי שהיה חוצק את חבירו בשוק [שהחזיק כענין חובו שיפרעו, מהגמוקי], ומאלו חבירו ואמר לו הנה לו ואני אתן לך, פטור, שלא על חמומתו הלווה, [דערב לאחר מתן מעות לא משתעבדו, מהלבוש וכו'].

וה"מ סק"ז כתב דקשה טובא, דהא בקידוש אשה שחיבה לו כמה שמריות לה זמן ההלוואה, מקודשת, כמוכא ב"מ כ"ח סעיף ו', ופרש"י הטעם דהיינו בהגאה שצריכה לתת פרוטה נאדם שיפייסנו ע"ז כו', ונחשב כנתינת פרוטה לידה, וכ"ד הרי"ף, וכתב הב"י שם ש"כ"ד הרשב"א [ולא כה"מ שם דאניה מקודשת], וה"ל מה שמריות זמן לפי הוא כאילו נתן לה פרוטה, וזה נחשב לשעת מתן מעות כו' ושפיר הוי כערב, וקשיין דברי הרשב"א אהר"י, ואחר שהקשה עוד בזה, כתב, ולי"ע רב ליישב זה להלכה.

גם הח"מ סק"ה הקשה על הרשב"א דאין הראיה דומה לנ"ד, דבגמרא מיירי שערב בעד הקרן [וכיה] שלא בשעת מתן מעות אז אמרינן שלא על חמומתו הלווה, אבל אם אמר הריני זמן לפלוני על פי ואני אתן לך הריני ועל פיו הריני לפלוני, למה לא יתחייב הערב כמה שנעשה על פיו, ולענין קדשה בהרואות זמן הלוואה ידוע, כבר נתבאר ב"מ כ"ח סעיף ו' דיש מחלוקת בזה ויש לחוש לבי הסברות ו', ועוד מה בכך שאין הערב מתחייב, סוף סוף היא נהנית שנעשה ליווייה שפלוגי מהנה על ידה ש"פ, ומה לי תן פרוטה לפלוני או הריני זמן לפלוני, והנה אם היא אמרה הלוה לי מנה ואח"כ לך פרוטה אגר נער אינה מתחייבת בפרוטה דהוי רבית קלולה, ואפ"ה מתקדשת [בהרואות זמן] הכולל והנהיג, א"כ ה"ל נהנית שהרחיבו זמן לפלוני על פיה, ואולי הרשב"א בתשובה מיירי שערב גם בעד הקרן. וכן הב"י סק"ה הזכיר לקושיותיהם, והישועות יעקב בפי' הארוך סק"ד הסכים עם מה שהקשה הח"מ על הרשב"א. והיש"ש פ"ק דקדושין סי' ז', אחר שהביא ב' הדיונים מהרשב"א כמוכא דרמ"א, כתב, ואינו יודע לחלוק ביניהם, כי לפי הנראה מתקדשת בשחיבה.

ובקצחת יעקב (מליסא) כאן, כתב על הקושיות דהא יש כאן ש"פ דפיוס, דלמ"מ, דהא בהמירת חן לפלוני אפילו אמרה רק תן פרוטה לפלוני כו', מ"מ מקודשת מדיון ערב, וא"ל לומר בהגאה פיוס, משום דקבלת הפרוטה שקבל פלוני חשיב ממש כאילו קבלה האשה בעצמה הפרוטה כמו בערב, משא"כ כשמקדשה בהרואות הזמן ל"ל האמק"ל בהגאת הרווחת הזמן, דהיינו מה שצריך ליתן פרוטה לפיוס לפלוני שיריח הזמן, וגם צריך שיהיה הלוואה סך גדול כ"כ עד שיעלה סך השלמות לפיוס לפלוני לפחות ש"פ, אבל אם ההלוואה בעצמה היא רק פרוטה או ודאי דהשלמות של הפיוס הוא פחות מפרוטה ואינה מקודשת, והוכחה הרשב"א מערב שלא בשעת מתן מעות היא רק דלא חשיב כאילו קבלה גוף ההלוואה ויהיה סגי בפרוטה, דהא החיוב חל עליה אם לא תראה להתקדש בו, קמ"ל דכיון דהיה שלא בשעת מתן מעות אין חל עליה חיוב ושעבוד כלל ולכן אינה מקודשת, ובאמת כשאמר האמק"ל בהגאת פיוס הרווחת זמן [לפלוני] ויש בהגאת הפיוס ש"פ, ודאי מקודשת, להסבירים דמהני הקדושין ב[הגאת] מחילת מלוה דידה ה, כן נ"ל ברור.

גם במלאת אבן כאן ביאר דהרשב"א בתשובה איירי כשלא היה בהגאת הרווחת הזמן ש"פ, דהיינו שלא הרייה לו הזמן רק לשעה או שנים וכו' ואם שאין דרכו להפך בצדו, ועיין ריטב"א

בסוגין שהנה דחס נתן ע"י פיה פחות מש"פ דלא מקרי הגאה, והיינו משום דכ"מ שאין בהגאה מה שנעשה על פיה ש"פ, ומש"כ הרשב"א דל"ש בזה דין ערב, בוונחו דלא נימא דכ"מ מתקדש מיד עלם ההלוואה, דלא אפילו ההלוואה הוי רק פרוטה ואין לה הגאה ש"פ ממה שנעשה ללווה, מ"מ מקודשת מדיון ערב דהוי ככא הפרוטה לידה כו', [ע"י כע"י דכ"מ אולם שצסק"ד חות א'], ולכן כתב דכיון דהוי לאחר נתינת ההלוואה אינה משתעבדה, ול"ש דין ערב, אבל אם יש בהרואות הזמן ש"פ ח"ף דאין בהגאה מה שנעשה על פיה ש"פ, מ"מ מקודשת מדיון ערב כיון דהוי עכשיו כשעת מתן מעות, היינו מה שמריות לפלוני פרוטה על פיה דהוי כאילו קבלה בעצמה הפרוטה, ומה שהקשה הח"מ מהא דאם אמרה הלוה לי מנה ואח"כ לך פרוטה אגר נער דאניה מתחייבת בפרוטה משום דהוי רבית קלולה, ואפ"ה מתקדשת הכולל והנהיג, אינו ענין לכאן, דמה שאינה מתחייבת בפרוטה שפסקה אינו משום דהרואות הזמן לאו הגאה היא, דבאמת הרווחת הזמן הגאה היא ומחויבים ע"י שבושה דלדורייחא אם מחולקים על קביעת הזמן, וכמבואר בח"מ סי' ע"ב, הלא דהחובה אסרה ליקח ע"י שבר, אבל הכא אם אינה מתחייבת מדיון ערב לאו הגאה היא כלל וכנ"ל, ולכן אינה מקודשת.

ובע"י כתב בארץ צבי (וחתומי לבי) סק"ט, דבאמרה בשביל הרווחת זמן גם הרשב"א יסבור דמקודשת, רק דהרשב"א מיירי דהמלוה לא הרייה הזמן אלא ע"מ שיהיה ערבה לשלם לזמן פלוני בעד הלווה, ונעשית ערב גם בעד הקרן, וזה גרע טפי, דככה באמת הרי לא נשתעבדה והוי קדושי טעות, וחזי טונת הח"מ שכתב דאולי הרשב"א בתשובה מיירי שערב גם בעד הקרן.

ובאבן פינה (דרישת ארי) סק"ג כתב, דמשכ"ק הח"מ סוף סוף נהנית כמה שנתקיים דבורה, הרי נפ"מ שנראה מהרשב"א לק"מ, דאמנם אי איירי באמר לה התקדשי לי בהגאה או שהרחצתי זמן המלוה על פיר, וכמ"ס המחבר לעיל דאמר לה האמק"ל בהגאה מחנה זו שנתתי על פיר, או בודאי דברי הח"מ נכונים, אבל אי איירי כמ"ס הרא"ש והטור דאמר לה התקדשי לי בזה שנתתי על פיר, ומתקדשת מטעם דאם אינה רוצה להתקדש היתה חייבת לשלם המנה מדיון ערב והשתא היא פטורה וכמ"ס בשם הפני' [וכנ"ל סק"ה אות ג'], וכן משמע מלשון הרמ"א דבתשובה הרשב"א איירי בכה"ג, שהרי כתב דבאמרה לו הלוה מנה לפי ואתקדש לך והלוה לפלוני ואמר לה האמק"ל זו כו', ולא הזכיר הגאה כלל, ועל זה כתב אבל אם הרייה זמן המלוה כו', ואדלעיל קאי היינו דאמר לה האמק"ל זו ולא הזכיר ג"כ הגאה, ולפ"י בודאי דברי הרשב"א ברורים דאניה מקודשת, דהא ח"ף אם אינה רוצה להתקדש אינה חייבת לשלם לו כלום מדיון ערב דהוי ערב לאחר מתן מעות, וא"כ כמה מקדשה וכו'. ובע"י כתבו המקדש בק"א, ובציאור מנחם כאן.

אולם באבני מלואים סק"ז מבואר, דגם אם קדשה כמה שהרייה לאחר הזמן על פיה אינה מקודשת, שכתב דמה שחידש הח"מ דבעד הרחצת הזמן יכול הערב להתחייב גם אחר מתן מעות, הנה מבואר להדיא במדכו פי' איזבו נשך סי' של"ד לענין ערב בעד נכרי, דלא מתחייב אלא בעד הקרן, אבל בעד הרבית לא מתחייב עד שיקנו מידו, משום דה"ל ערב שלא בשעת מתן מעות, ע"ש, והובא בב"י וד"מ צו"ד סי' ק"ט, הרי דאף דהתם תחילת הלוואה הוי

(ח) ע"י באוצר"ס סי' כ"ח סק"ה די"א דגם בהנאת מחילת המלוה לא לכ"מ מקודשת, או דצ"ל כאן: בהרואות זמן מלוה ידוע.

(ז) והח"מ כאן כתב דגם בזה סיביר הרשב"א בתשובה שם דאשה מקודשת. אולם ע"י בעצי ארויס סי' כ"ח סק"א שמקשה ע"ז ומביחה דהרשב"א שם לא נשאל ע"י כו' והרבא באוצר"ס לסי' כ"ח סעיף י' תורה ה'.

הפוסקים

סי' ח אה"ת א-ד

אוצר

שהערב יכול לחזור בו, א"כ הרחבת הזמן יהיה בטעם דיחוי המלוא לא נחלתו להחיות הזמן רק אם יהיה ערב, וכע"ז מצאנו בח"מ סי' קל"א סעיף י"א, וע"ש בסמ"ע סק"ג, וכיון שאין כאן שטח מהערב פשיטא להרחבת הזמן נחבטל, וא"כ אין כאן קדושין כלל, ולכאורה מצאנו כן בס"י ל', דהר"ש וסיעתו ס"ל שם דבאמרה חן על הסלע או חן לכלב אינה מקודשת, והטעם מצאנו ברא"ש שם משום דלא נחתייב מדיון ערבות דאין ערב לכלב ולסלע, ע"ש. וע"ע בענין אחרים סק"ז, ובטעם קדושין סק"י, ובתפארת יעקב סק"ז, מש"כ ליישב דעת הרשב"א.

ב. להסבירים דבמקדשה בהרווחות הזמן מקודשת, מה דה"ל בשחיית לא הציעה מקודם להתקדש בזה, אלא הוא אחר שהרחיב זמן הולאתו לקרובה עפ"י הפירושים, אמר לה האמק"ל בטובה זו שעשיתי עמך. בכוכב מיעקב סי' מ"ז, אחר שהעלה דהעיקר בהרשב"א, דבהריות זמן המלוה על פיה אינה מקודשת, וכמוצא בזה הקודם סו"ב ח"ל, כתב דנזיד"ו אין חשש קדושין אפילו להחייב וסיעתו דסביר דמקודשת בזה, ואחר שהעלה בדעת הט"ז בס"י ל"ח סק"ב דנחנן מחנה לחצירו ומשכב המקבל לא מהני אח"כ תנאי אפילו בחוב"ד, כיון שקודם לזה זכר בסתם, דדוקא בשאר קנינים מהני חזרה בחוב"ד ולא בקנין משיכב, ודלא כב"י החולק בזה, ושלפ"י כ"ש דבמחילה לא מהני חזרה אפילו חוב"ד כיון שהוא כבר חתם יד במחל, וכמוצא להדיא גם במחנה אפרים ב"י זכיר בהפקר סי' י"א, כתב, דלפ"י דנ"ד שמקודם אמר כי הוא נכון למלאות ראוה להריות לפלוני זמן המלוה, וחייב זכר בזה, דהא במחילה ברי אינו יכול לחזור אפילו חוב"ד, ורק אח"כ אמר שצבור טובה זו תהיה מקודשת לו, א"כ הוי שחיבה שלא בשעת מתן מעות ולא מהני כלום, וכמוצא בס"י כ"ח סעיף ד', ונפרט לדעת הרמ"ה המוצא שם ברמ"א דבזרק קדושין לחוקק ב"י אינה מקודשת, וכמוצא הטעם בח"מ וצ"ש שם משום דלא גלח דעתה שנתרנית בקדושין ולא עבדא מעשה דניחא לה, ולפ"י נראה דנ"ד שלא גלח דעתה מקודם שרואה בקדושין וגם לא אמרה הן על דבריו רק שחקק, בודאי לא הוי קדושין לדעת הרמ"ה, דלא גרע מחקק הקדושין לתוך חיקה דלא הוי קדושין, ואף דאיכא כמה פוסקים החולקים על הרמ"ה, [עי' באור"ח שם], מ"מ דנ"ד יש לסמוך על הרמ"ה כיון דאיכא כמה ספיקות, ספק שיטת הרשב"א דבמרווח לאחר הזמן על פיה אינה מקודשת, ולהרמ"ה אפילו במרווח זמן המלוה לעצמה אינה מקודשת כמוצא בס"י כ"ח סעיף י', וספק שמה בדעת הרמ"ה דבזרק קדושין לתוך חיקה ושחקק לא מהני. ובנידונו שהמקדש כחוקק נדוד ואשכח בעידה שחלו איתו, (והאשכח כבר נשאת לאחר), אחר שזכר גם מה שהאשה העידה במסל"ח שלצד אותו צווארו, מסיק דלפ"י יש דנ"ד כמה ספיקות ויש להחיות.

ג. וכשמחל לאחר את המלוה על פיה. כתב דנאר חיים (להרמ"ה מחליניק) סי' ה', דכב"ג מקודשת, דהרי גם בהלואה דעלמא אף שלא בשעת מתן מעות אס' צביל אמירתו של הערב פטר את הלוה לגמרי משטעבד הערב, משום דהוי כערב בשעת מתן מעות, וכדאיתא בח"מ סי' קכ"ט סעיף ג' ברמ"א, וא"כ גם הכא אס' אמרה לו הנה לו ואחקדש אני לך, כיון דעל פיה פטר לגמרי את הלוה, שפיר מקודשת, דהוי כערב בשעת מתן מעות.

ד. וכשהרחיב על פיה זמן מלוה השומר שהיה לו על אחרים. ע"י ט"ז סק"ז שלפ"מ שהיה לו לפניו צו"ע גירסא מוטעת "להריות זמן מלוה על פה", כתב אינו יודע לסלק לפי טעם הרשב"א דין מלוה ע"פ למלוה בשטר [והוא הגיה דל"ל: זמן לפלוני

הוי אפי"ה מצאנו דאין הערב משטעבד ברצות, וע"כ י"י הטעם דאין הערב משטעבד אלא בהנאה שמוציא זה ממון על פיו, אף דהוי רק לזמן, אבל על ברצות לא מחתיב הערב אפילו בשעת הלוואה, משום דאינו מחסרו ממון אלא הוי רק המחנות הזמן יום יום ודפרשן ברצות, וה"ל כמה שמרחיב זמן בהלוואה על פיו ל"ה הנאה לערב ב"י, וא"כ קדושין דלא למדנו אלא מערב, היכא דנערב לא מהני גם בקדושין לא מהני, ודברי הרשב"א נכונים, ומש"כ בח"מ דאולי הרשב"א מייירי שערב גם בעד הקרן, המעין ברשב"א יראה דלא מייירי בזה, והעיקר כנ"ל. ובכוכב מיעקב סי' מ"ז הביא ראיה לדבריו, מהש"ך בח"מ סי' קכ"ט סק"ז, שכתב דלגבי השבחה השיך לטחן מעותיו על מחלית שכר הוי ערב שלא בשעת מתן מעות ואינו משטעבד אלא בקנין, וכתב דלפ"י דברי הרשב"א שרירים וקיימים.

גם בבית מאיר כתב דכמה שהריות לאחר זמן המלוה על פיה אינה מקודשת, משום דהנאה כזו שאינו מוציא ממון מידו אינו נחשב לפירוט לגבי הערב, והוכיח כן מהא דקו"ל דערב אחר מתן מעות משטעבד על ידי קנין, ושלפ"י י"ל דה"ל כשהמלוה יתן פירוט לערב שיטעבד, יושל גם לאחר מתן מעות, דהא נהנה ב"י, (ואף שלא מלחתי דין זה מצאנו, מ"מ הכי מסתבר ט"י), וא"כ אס' ניהא דהנאה ושמרויה זמן בהלוואה על פיו הוי ש"פ, א"כ יקשה דאף לאחר מתן מעות יכא ערב משטעבד, אלא ש"מ דחכמים עמדו על סוף דעתן של בני אדם דהנאה כזו שאינו מוציא ממון מידו אינו נחשב לפירוט לגבי הערב, דדוקא לגבי הלוה הוי הנאה כדמחית הזמן ש"פ אבל לא לגבי הערב, וביינו שלא על אמונתו הלוה, ולכן אינו משטעבד ע"י, וה"ל אשכח דלא מקניא בזה.

ובבני אהובה פ"ה דאישות הכ"א, כתב דלא קשה כלל מה שכתבו האחרונים מהא דהרשב"א בעלמא ס"ל דבהריות לה זמן המלוה מקודשת, וא"כ גם דנ"ד הוי כאלו נחן לפלוני פירוט צביל, דאף דהנאות כמה שמחיות לפלוני הזמן, מ"מ לא הוי כאלו צל לידה ש"פ, דהא אין לך הנאה גדולה ממחילת מלוה שלה, ומ"מ אינה מקודשת, דבעינן נתינה לידה, וליכא, ולכן רק היכא דמחוייב מדיון ערב ה"ל כאלו קבלה לידה וכו' נתינה, אבל היכא דאינה מחוייב מתורת ערב, אף דהנאות מ"מ לא צל דבר לידה ואין כאן נתינה, ובהנאה לחוד אינה מחקדשת.

ובדברי שאול ועדוה ביוסף כאן, הביא קושית הח"מ על הרשב"א דלמה לא יעשה ערב על ברצות כמה שהרחיב הזמן ע"י פיו, ועוד דמ"מ ה"ל נתינה שפשה לווי ושו"פ, וכתב דנראה דלא נעשה ערב בזה כיון דלא על אמונתו הלוה, ומה שהרחיב לו הזמן משכח ה"ל משום שלא היה לו לשלם, וזו עיקר טוונת הרשב"א, ובלא"ה הרחבת הזמן אינו ש"פ, דהרי המצטל כיסו של חצירו פטור, והא דמצאנו בח"מ סי' ע"ג דיש חיוב שבושה על המחנות הזמן, כבר לווח המכריז"ט דהוי מצטל כיסו של חצירו, וז"ל דמ"מ היה יכול לטפס שיפרע לו בזמנו, וע"י בקלוב"ח שם, אבל בערב דע"ז לא היה יכול לכופו דהרי לא הוכרח לעשות ערב פשיטא דלא נעשה ערב, וגם אינו ש"פ דהוי מצטל כיסו של חצירו.

גם בנזיר השם כאן, כתב דמה שפשוט להחייב דערב בעד הריות שלא בשעת מתן מעות משטעבד לא ידעתי מנליה, דהא סוף סוף לא על אמונתו הלוה ולמה ישטעבד כמה שערב בעד הריות כלל, ועוד הא מצאנו בח"מ סי' קכ"ט סעיף ה' ברמ"א דהיכא דלא מידו חסרי לא משטעבד, ולמה ישטעבד זה הא מניעת הריות לא מיקרי חסרון.

ובספר יהושע פ"ב סי' ק"ב הביא קושית הח"מ דמ"מ הרי נתינה ש"פ כמה שהריות הזמן על פיה, וחזק, דכיון

באר הגולה

ג' ג' ס' ד' ז' ע"ה
מדין הערב ומדין הערב
וה' וכו'

ג' אמרה לו (ה) תן דינר לפלוני ואתקדש אני לו ונתן לו וקדשה אותו
פלוגי (ו) ואמר לה הרי את מקודשת לי (יא) בהנאת מתנה זו שקבלתי
(ו) ברצונך הרי זו מקודשת :

אמרה

ביאור הגר"א
(ז) וא"ל כו' רש"י
רש"י :
(יא) בהנאת מתנה כו'
רמב"ם וכו' בס"ה במנה
כו' והרשב"א הרבה להקשות עליו באלו והמ"מ יושבם וכו' ושם :

באר היטב

(ה) תן דינר לפלוני ואתקדש אני לו כ"ל : (ו) ברצונך. חע"ג דללו אדם חשון הוא מ"מ מקודשת כיון דלא חסר לה ממון ומש"כ לעיל
ס"י כ"ז חסר הממון. המ"מ פ"ה מה"ל :

אוצר

ס"ק ח אות ד—ס"ק י אות א

הפוסקים

[המבוא שם] מחלק דכיון דהיה נא מחסרה ממנה לא צעין אדם
חשב, ולפי"ז י"ל דאי הכי נקיט לה בתן מנה לפלוני ואתקדש
לאחר, הו"ל דזקא כב"ג הוא דמקודשת כשאר לה המקדש
אח"כ האמק"ל בהנאת מתנה שקבל פלוני ממנו, דכיון שהוא לא
קבל לא שייך לדמות כלל למנה היא ואמר הוא, אבל כשהמקבל
בעצמו הוא המקדש הו"ל שיש לדמות למנה היא ואמר הוא,
וכסדרה הרשב"א, קמ"ל דאף כב"ג לא דמי למנה היא ואמר הוא
כיון דלא מיחסרה ממנה, אבל לדעת הרשב"א דמייירי ע"כ שהמקדש
עשה שליח להנאתו, קשה דהו"ל לשמעיין באמרה תן מנה לרצון
ואתקדש לשמון דהו"ל רצונה ע"פ.
ובע"ז כח בהגהות השק שלמה שבגמ' דפוס וילנא, דתן לרצון
ואתקדש לשמון הו"ל כ"ש מתן לפי ואתקדש לו כו' וע"ש
ש"י שכן מבואר בהמקנה בחי' דאף ז' ב', דמהני גם בתן לרצון
ואתקדש לשמון. [ואולי הטובה למש"כ המקנה שם על תורה שחי
בנחת, דמפרש דתן גדולה ואמרו תן לאבא ואתקדש לשני בניה, וע"ש
מ"ש בזה].

י. ואמר לה כו' ברצונך. א. דעות הפוסקים ע"ד אמירה זו.
הנה כלשון השו"ע כ"ה גם ברמב"ם פ"ה דאישות
הכ"ל. (וצטור: שקבלתי בשבילך. ואם לריך שיאמר תוכ"ד מהנתינה,
ע"י סק"ה אות ג').

והרשב"א בחי' קדושין ז' א', תמה ע"ד הרמב"ם למה הולך
לפרש בשאר האמק"ל בהנאת מתנה זו שקבלתי בראון,
דאדרבה לכאורה משמע דכל כה"ג קרוב להיות נחנה היא ואמר
הוא, שכתבתי לעול שאין צו בית מיוחד לדעת הרמב"ם בעצמו
ולדעת הר"י, וא"כ הו"ל הולך מנה ואתקדש לך דהו"ל מקודשת
אלא באדם חשוב דוקא, וס"מ בל"ע. [בה"מ דבסמוך משמע דמפרש
כוונתו שלא אמר המקדש כלום, אלא שאותו פ' מינה לה שליח לקדש
לו אשה, וכדמציא בה"מ שם פ"י כח כשם ו"מ, וכשארמיה לשליח
תן מנה לפי כו' קדשה השליח לפי צמח "שהוא נותן" ע"פ
דבורה]. ובה"מ שם תמה ע"ד הרשב"א, דהא על כרחך
אם נפרש שזה שליח, ודאי שאמר החקדשי לפי בהנאת מתנה זו
שנתי לו ברצונך דכלל אמר השליח כלום איך יפה כמו
יותר ממשלחו, והרי קי"ל דנתן הוא ואמר הוא הו"ל רק ספק,
וכ"ש כב"ג, אלא ודאי באמר, וא"כ יפה פ"י הרמב"ם שאין כאן
צורך לשליח, ומה שלא נזכר בגמרא שאותו פלוני אמר לה כן, דלא
האירו להזכיר, מפני שכבר ידוע שהמקדש לריך שיאמר הרי את
מקודשת, ומה שהקשה הרשב"א דלכאורה משמע דכ"ג א"ס אינו
אדם חשוב אינה מקודשת, קשה לדבריו דא"כ יפה כח השליח
ממשלחו, וכשהשליח מקדשה כב"ג מקודשת, וכשהמשלח אומר כן
לא חתקדש, וזהו חומה, א"ו יש חילוק בין זו להב"ה דבעין אדם
חשוב, דהתם היא אומרת הולך מנה ואתקדש לך דהו"ל מתנה
משלה והיא חסרה ממון, ולפיכך צעין אדם חשוב דזקא, ושלא
בחסד צמח חתקדש, אבל כאן אינה חסרה ממון כלל והיא נכנית
שמקיימת מלחמה בממון של אחרים. וסוף דברי בה"מ הביא בה"מ
וכ"ש

לפלוני, אמנם הגבול בדפוס ראשון, "ע"י פיה", ובמבוא צפניס].
ובס"ב מיעקב ס"י מ"ז כח [ג"כ לפי הגירסא הני"ל] דמשו"ה
נקט הרמ"א דוקא מלוח על פה, דכבר נודע הפלוגתא בירושלמי
בהנאות במלוח מלוח לחזירו ויש לו עליו שער אם מהני המחילה
כלל חזרת השער, ומבוא בחי"מ ס"י רמ"א, וע"י ב"ש סוס"י ק"ה,
ולפי"ז י"ל דמשו"ה נקט הרמ"א דוקא מלוח על פה, משום דלדעת
הסבורים דמחילה לא מהני כלל חזרת השער, א"כ מסתמא גם
הרווחה הזמן לא מהני כלל חזרת השער אם נכתב זמן הפרעון
בשער, ולפי"ז לא שייך דין זה במלוח בשער, כיון דע"כ מייירי
דהחזיר לצ"ח השער דל"כ לא מהני הרווחה הזמן, ובהחזיר
השער שוב הו"ל ערב בשעת מתן מעות, וכמבואר בחי"מ ס"י ק"ט
סעיף ג' דאם החזיר השער או המשכון הו"ל ערב בשעת מתן מעות,
וא"כ שפיר הו"ל מקודשת בהרצת הזמן, ולכן נקט הרמ"א דוקא
מלוח על פה דהו"ל ערב שלא בשעת מתן מעות ולכן אינה מקודשת,
ודוק כי נכון הוא.

ט. ואתקדש אני לו. וכשארמיה תן מנה לראובן
ואתקדש לשמון. כח בהנאת יעקב סק"ז,
דלכאורה היה נראה דנמי מקודשת, דאי משום דהאמר
לא נחסר, נלמד מדין עבד כנעני, ומלך שלא הביע לידה הנאה
נלמד מדין ערב, אמנם לשון הש"ס "ואתקדש אני לו" משמע לכאורה
דוקא לאותו שקבל המחנה ולא לאחר, ונראה דאף דנלמד מדין עבד
כנעני דאף דלא נחסר להמקדש, מקודשת, מ"מ צעין דומיא דהתם
דהנאה בזה בגלל העבד עכ"פ, דהיינו בגלל שהעבד יולל לחרות
קבל מעות מאחרים ולא קבל המעות אלא כדי להוסיף לחרות,
וכ"כ כאן צעין עכ"פ דבגלל שקבל המקדש המחנה הביע לה הנאה,
וכיון דהנאה בזה לא בגלל לכן מקודשת לו, אבל באומרת תן
לפלוני ואתקדש לאחר, הרי הביע לה הנאה בגלל אותו פלוני נקבלתו
ולא בגלל הא"ש שמקודשת לו, ולכן כיון דהנאה לא בזה לא בגלל
כלל אינה מקודשת לו. ואחר שהאריך עוד לחזק סברה זו, סיים,
דנראה ברור דכב"ג שאומרת תן מנה לפלוני ואתקדש לאחר אינה
מקודשת, וא"כ כי לא ראיתי מי שהעיר בזה.

אולם בחי"מ רי"ד בסוגין כח בהנאה, דה"ל כשארמיה תן מנה
לפי ואתקדש לפי אחר. וכ"כ במאורי. ובעני אחרים סק"ה
הביא להחוס' רי"ד, וכח דפשוט הוא, דגם בזה איכא למיגמר
מדין ערב ועבד כנעני ביחד, אך עדיין יש לדקדק דהו"ל לרצון
למיקט כב"ג דאיכא ק"ה רצונה, דבתן לפלוני ואתקדש לו י"ל
שגם היא נכנית במעות שנותן למקדש דאיכא רוח ביחא, משא"כ
בתן לפלוני ואתקדש לאחר דלא מטי לה הנאה כלל, ואפ"כ מקודשת
מדין שניהם, ויש ליישב עפ"י דעת הרמב"ם [ובכשו"ע דבסמוך]
דס"ל דבתן מנה לפלוני ואתקדש אני לו לריך המקדש אח"כ לומר
הרי את מקודשת לי בהנאת מתנה זו שקבלתי בראון, ובהרשב"א
[המבוא בס"ק בסמוך] גמגם בזה דכל כה"ג קרוב הוא להיות
נחנה היא ואמר הוא דלא מיקדשה אלא באדם חשוב דזקא, והמ"מ

אוצר

סימן י אות א-ב

הפוסקים

ואח"כ נתן לפי את המנהג. העור אחר שהביא דין השו"ע, בוסף בשם הרמ"ם דה"ל: ואי נמי לא אמר פלוני ברי את מקדשת טר, אלא עשה לבטל המעוה שליח לקדש לו אשה ואמר לו האשה הן מנה לפלוני ואח"כ שליח לו, וענה אחריה הן, אי נמי היו עסוקין בזהו ענין אפילו לא ענה הן, מקודשת.

וכתב בעצי ארזים סק"ט דהעור אזיל לטעמו, שכתב צ"ח ב"י בשם הרמ"ם דנתן הוא ואמר הוא וענה אחריה הן הוי כאמר הוא, ואפילו לדעת הרמ"ם שם דענין מדבר עמה על עסקי קדושין חלל בלתי"ה לא מהני אפילו אמר הן, משום דיש הן שהוא כלאו, מימ כהן מהני אפילו לא דיבר עמה ע"פ, כיון שהוא עשאו שליח לקדש עדיף, ואמרין דעניית הן אחרי דבורה הוי כהבטחה גמורה, וקשה על המחבר, שצ"ע דה"ל ב"י דבר והתקדשי לפלוני כתב שני דרכים, עשאו שליח או שלא עשאו שליח ואמר לה אותו פלוני התקדשי הן, וכאן לא כתב רק לשון הרמ"ם שאלמר לה אותו פלוני אח"כ התקדשי הן ולא כתב או שעשאו שליח, ועל הרמ"ם לא קשה מה שלא הזכיר כלל הן דעשאו שליח לא דין זה ולא דין דלקמן, ד"ל דס"ל כהתוס' ר"ד שכתבתי צ"ח ב"י סק"ט, דנתן הוא ואמר הוא אפילו דיברו מתחילה על עסקי קדושין לא מהני, וגרע משחוקה, וכתבתי שם דאפילו אמירת הן לא מהני, אי"כ אפילו עשאו שליח מתחילה לא סגי אלא שיאמר לה אח"כ אותו פלוני האמקל, וכיון שזריך ע"פ שיקדשה אח"כ לכן אי"כ שיעשאו שליח מתחילה, חל על המחבר קשה דלקמן כתב שאותו פלוני עשאו שליח וזכיר לו לכתוב גם דין זה בדברי הרמ"ם, [וכתבתי הרי ס"ל צ"ח ב"י דנתן הוא ואמר הוא מהני מדבר עמה ע"פ או אמירת הן], ואפשר לישב דוחק דהמחבר ס"ל דנתן זה לא מהני עשיית שליח בזה, שאפילו עשאו שליח לר"ך שיחלטה אח"כ בפירוש, דשאל לא יחל ליה לקבל מחנה, אם לא שעשאו שליח בפירוש שאל חתונה האשה להתקדש ע"י שיקבל הוא מחנה מהשליח שיכיר מרובה לכן, זה דבר שאינו מאי ולא חש להאריך, חלל ב"י מהני עשיית שליח בזה.

והמקנה ה"ל בסק"ט אות ד, כתב, דמש"ה השמיט המחבר דין השליח שברמ"ם משום דלא מהני אמירת השליח לאשה לפי שהיה קודם הנתינה לבטל, וכ"כ בסעיף זה, ובוסף עוד, דלפי מש"כ בחידושי צ"ח הא"ש מקדש דהא דמהני שליח בקדושין אף שזריך עדים על השליחות, ולא אמרין דהוי חזי דבר עדות השליחות, דברי מהני ע"פ עדות הקדושין לענין דאם אינם קדושין לריבה להחזיר המעוה, ולפי"ז ל"ל דהא דמהני כתב אמירת המקדש אחר הנתינה ליה אפילו צעתי כתי עדים [דהיינו עדים על הנתינה ועדים על האמירה], משום דכיון דזכור לפלוני לשם קדושין אי"כ אם לא יחלו בקדושין לר"ך להחזיר המעוה, חלל ב"י שכתב הרמ"ם דעדות אמירת השליח לאשה אינה נגמרת אלא ב"י העדים שאמר הצעל שהוא יוכיח השליח, ופדין לא היתה הנתינה עד שיהיו ליד הצעל, אי"כ הוי חזי דבר על האמירה, דאין עדות אחת מועיל בלא חתונה כלום, וז"ל דברמ"ם מ"י דאחון עדים עומד שבו צעתי אמירת השליח לאשה הן אחון עדים עומד על השליחות, אי נמי דס"ל לרמ"ם כדעת התוס' צ"ח דף ע"ב ד"ה למשעו, שכתבו שכן שראו כל מה שיכולין לראות, לא הוי חזי דבר, גם י"ל דס"ל למחבר דבר אמירה שאומר לה השליח ואינו נותן לה הוי חזי דבר דלא מיתסרר לשליח, ועל לכן סי' ל"ב סעיף ג ברמ"א, וז"ע.

גם בתפארת יעקב סק"ז כתב דמשעו דלרמ"ם לא מהני שליח כלל ב"י, דאלי"כ הוי מפרש טר, וכ"כ מהר"ן דכ"ה מפרש

וכ"כ. ופי' בזהו הסמך ד"ה דלרמ"ם וכש"ע לא מהני ב"י ע"י שליח.

ובלח"ט שם תירץ קושית הר"ם דכאן יפה ויפה כח השליח מהמשלח כיון שהוא נותן המעוה, הוי מקדשה לפי המעוה שהוא נותן לה.

ובאבני סלואים סק"ט, אחר שהביא מה שהקשה הר"ם ה"ל על הרש"א, כתב דנראה דהרש"א ס"ל דה"ל לא הוי הט"ס כלל מה שמקבל אדם שאינו חשוד מחנה מרובה, אלא עיקר ההנאה הוי במה שמחבר זה ממון על פיה, וכמו בערב, ומכ"כ ס"ל לק"ח שפסקים דאפילו בלאומר זרוע מנה לים כיון שמחבר ממון על פיו כו"ל ערב, ואפילו להחולקים, כיוון משום דדוקא בשנותן לכן דעת משענ"ד טר, חלל גם בנותן לכן דעת נמי עיקר חז"ל בערב הוא במה שזה הו"ל ממון על פיו, ומש"ה בלאומר הן מנה לפלוני ואח"כ שליח הוי מקדשה מדיו שניהם ערב ועד כענין, והיינו כששליח מקדש ואומר בהנאה שנתתי ב"י צ"ח, חלל כשלאומר המקדש חתונה בהנאה מחנה שקבלתי ב"י צ"ח, לאו הנאה מקרי, ולרמ"ם מהני גם בלאומר בהנאה שקבלתי ב"י צ"ח [ומש"ה ח"ס כשהמקדש עומד אמר הן], ובוסף, דהרש"א ח"ס דמהני גם בלא שליח אם אמר המקדש האמקל במה שנתן פלוני לר"ך על פיה, אלא דניחא ליה לפרש בעשאו שליח ומקדשה השליח במה שנתן ושחבר על פיה, ואי"כ לפי"ז לא עדיף כח השליח מזה המשלח [ולא קשה מה שהקשה הר"ם ה"ל].

ועוד כתב שם, דיותר נראה דגם הרמ"ם לאו מחזיר הנאה קבלה לחזר אחי עליה, כיון דמ"י בזהו שאינו חשוד, אלא משום הו"ל ממון שהו"ל זה על פיה, והוא מדיו ערב, רק כיון דהו"ל ממון על פיו לחזיר לא מהני, דהא בלאומר לחזרו זרוע מנה לים לדעת הרש"א וסיפחו לא הוי ערב משום דאינו נותן לכן דעת, וכ"ל, מש"ה כתב הרמ"ם בהנאה מחנה שקבלתי ב"י צ"ח, דכשקבל בן דעת הו"ל הנאה במה שחיסר זה ממון על פיה, ואולי גם כוונת הר"ם הן, אלא שמדברי הר"ם סק"ט וב"י סק"ט שכתבו דברים ככתבן דהוא משום הנאה הקבלה אפילו בזהו אדם חשוד כל שאינה חסרה ממון, משמע דלא אחי כלל מדיו ערב, וקשה לפי"ז דבסוגיא נקט מדיו ערב ומדיו ערב כענין, וחיפוק ליה מדיו ערב כענין לחזר, ואין לומר דדין ערב הוא ג"כ מה"ט שהוא נהנה במה שמקבל הלוה ואפילו אין הלוה אדם חשוד כיון שהוא אינו חסר, דכל דוכתי משמע דערב אינו אלא משום שזה הו"ל ממון על פיו הן, ולכן מחזירתה כשע"ה הרש"א, ולפי מש"כ אפשר דגם כוונת הרמ"ם עיקר מדיו ערב מה שזה הו"ל ממון על פיה, וכ"ל.

וב"כ בקהלת יעקב (מליסא) כ"א, דסברה הר"ם דכיון שאינו חסרה לכן אפילו בקבלת אדם שאינו חשוד כו"ל הנאה, תמוכה, דודאי בזהו שאינו חשוד לא הוי בקבלה כמו מחנה דאדרבה הוא מרובה בקבלתו, רק כוונתו היא דהנאה היא במה שפלוני מחבר עומד ממון ע"י לווי חשוד אלא כאלו קבלה בעצמה הממון שנתן לפלוני, וכן אפשר לישב דברי הרמ"ם על כוונת זו צ"ח בהנאה זו שקבלתי ב"י צ"ח, דהיינו בהנאה שצ"ח לך מהממון שנתן ב"י צ"ח שצ"ח לך ע"י קבלתי ממנו, שאם לא הייתי מקבל לא היה לך הנאה זו מהממון, וזה מוכח מדברי הש"ס שאמרו על דין זה מקדשה מדיו שניהם מדיו ערב ומדיו ערב כענין, אלא דענין לזה ג"כ דין ערב, וכ"כ המקנה [ב"י].

ב. מה הדין כשאמרה הן כו', לשליח דהמקדש, והשיב רק הן, או לא השיב כלום, אלא הוי עסוקין באותו ענין,

באר הגולה

ד

אמרה לו הילך מנה ואתקדש אני לך נתבאר בסימן כ"ז :

ביאור הגר"א

ה' אמר לה הילך דינר משלי והתקדשי לפלוני ה' [יב] ואותו פלוני עשאו שליח [יג] או שלא עשאו שליח , ואמר לה אותו פלוני התקדשי לי במנה שנתן לך פלוני הרי זו מקודשת :

אמר

ד' ג' ס' ה' ה' ס' ו' כ"כ הרמב"ם ס' נפ"ה מה' ח' שות' ו' ס' נפ"ה הרשב"א ו' כ"כ הטור ושאר פוסקים.

[יב] ואותו פלוני כו'. רש"י והרא"ש ושי"ם דאליה אינה מקודשת אפילו נתרצה לבסוף ולא כבע"ה ומש"ס מ"ה ב' ודלמא ארצוי' כו' היינו בתחלה וא"ל הלא

זכין לאדם שלא בפניו ולפעמים חובתו היא דניחא וכו' באהרת וכו' דאגידא ביה כו' כמס"ש בכתובות ס"ד א' ולגרשה לא ניתא בתיא טרחה ועוד שאתה אוסרו בקרובותיה כו'. רשב"א : [יג] או שלא כו'. רמב"ם ורא"ש ושי"ם :

אוצר

סי' י אות ב—סי' יא

הפוסקים

מפרש דברי הרמב"ם דשליח לא מהני, ע"ש בעט, ונראה דדברי הרמב"ם נכונים כו' ע"ש שהאריך בטעמו. וכ"כ בסק"ח דנראה עיקר דברי הרמב"ם והמחבר שהשמיע דברי הרמב"ם, חדא דשליח זה אינו שליח על גוף הקדושין כלל, דהא מכה אמירתה תן מנה לפלוני הוא נותן ואינו מכה המשלח, ואדרבה המשלח אינו יכול לעשות דבר זה כלל, שכרי הוא עצמו המקבל, וכיון שאינו שליח על גוף הקדושין כלל רק על המאמר הרי זה מקודשת, ככה"ג לא הוי שליח דמילי לא מימסרן לשליח, דזוקא כשעלה קדושין או מאה ליתן עבורו מעות לקדושין דאז הוא נעשה שליח על עצם הקנין והקדושין, לכן מהני כמו שליח הגט שנעשה שליח על הגט, אבל כאן לא נעשה שליח רק על אמירה בלבד, ועוד דשליח לא הוי רק כשיכול לבא ולומר למשלח שגשג שליחותו כדאמרינן בסופ"ק דגיטין, אבל כאן אינו יכול לבא ולומר שקדשה שכרי אין כאן קדושין בלתי שיתן למשלח הממנה, ודרי הקדושין נעשין על ידי המשלח בעצמו ולא ע"י השליח ואין זה שליחות, ועוד דפשיטא דכל מילתא דאיהו לא מלי עביד אינו יכול לעשות שליח, וכאן הוא אינו יכול לעשות דבר זה כיון שהוא לריך לקבל מאחר הממנה ובהכרח נעשה ע"י אחר, וא"כ אינו שליח כלל. וע"ע בחמדת שלמה קדושין דף ז' ע"א.

ג. מה הדין באמרה לו אמור לפלוני שיתן לך מנה ואתקדש אני לך. בע"ז צו"ד ס' ק"ס סק"ח, הביא בזה דין דבאדם חשוב מהני כשהוא נהנה לו כסף הקדושין כו', כדאי' בסכ"ז סעיף ע' מהבגד דל"ז ע"א, ומה שפרש"י שם בזהאי הנאה שהיה לתת פרוטה לאדם שפייסנו זה לקבל הממנה, וכתב, דנראה דע"כ לא צ"י בהם אדם חשוב אלא דוקא כשהוא מקבל ממנה הממנה, דאי לאו דאדם חשוב הוא אע"פ שהיה נהניו צמה שמקבל ממנה דהא ניחא לה בכך, מ"מ אין ההנאה שזה כלום במעות כו', דאיהו מתקדשת בנהנה שאינה שוב כסף, אבל אם אמרה לו אמור לפלוני שיתן לך מנה ואתקדש אני לך, אפילו אינו אדם חשוב מקודשת לו, דכיון דבשליחותה הוא אומר לפלוני והיא ניחא לה בכך, ואי לאו שהיה אומר כן היתה נותנת לאחר פרוטה כדי שיאמר לו כן, דאין אדם מערים [על אחר לשלחו] באמירתו צחנם, מאלה שהיה נהניו בזהו שליחות ושייך בו ממון, ולכן נ"ל דבזה מקודשת אפילו כשאינו אדם חשוב, ולענין הלכה למעשה נראה עכ"פ דהוי שאינה מקודשת לקבלה כגון אם יקדש אותה אחר שלא חתא לריכה גט ממנו, ולא נסמך על דעתנו דזה, מ"מ להומרא מקודשת לענין שלא הנשא לאחר בלא גט מזה. וע"ש שהעלה עפ"י דה"ה לענין רציה כה"ג דדין שכתב שם המחבר בסעיף ע"ו בשם רי"ו, ודלא כצ"ח שכתב שם שיש ע"ס צרי"ז.

ובאבני מלואים סק"ח כתב, ולכאורה יש להביא ראיה לדברי בע"ז ממשי"ב המ"מ [הג"ל בזהו א', מטעם אחר], דכל שאינה חסרה ממון גם באדם שאינו חשוב היא הנאה, מיהו אפילו לפי דברי המ"מ היינו דוקא אם הנהיגה היתה צמחא האשה ונהניו צמה שמקבל זה ע"י מלוחה, אבל כשאומרת אמר לפלוני

שיתן לך ממנה, אפילו באדם חשוב לריך להיות הדין דאיהו מקדשה כיון שאין הממנה צמחא האשה, וכן משמע לשון המ"מ שכתב, י"היה נהניו שמתקיימת מלוחה צמחא של אחרים, וכינוי מלוחה שליחות ליתן למקדש, אבל היכא שאינו פגוני נותן מעצמו אינה מקודשת כיון שאין קבלה זו באה על ידו, אלא שלכן בא ע"ז בע"ז מטעם אחר, והוא משום דבשליחות שיאמר לפלוני הוא ש"ס, אלא דלעני"ד אין זה חשוב כסף לא לקדושין ולא לרציה כיון שאין הקבלה צמחא, והוכח שחמרה לו אמור לפלוני ויתן כך מנה עבורי [היינו צמחא] ואתקדש אני לך, [ואותו פלוני יודע שחמרה הוא בשביל קדושין] מקודשת לפי המ"מ הג"ל אף באדם שאינו חשוב, שכרי נעשה עפ"י מלוחה צמחא אחרים [וקבלתו חשוב לה הנאה], ואפילו לדעת הרשב"א [המובא בל"מ בזהו הג"ל] דס"ל דבאדם שאינו חשוב לא הוי הנאה כלל מה שמקבל עפ"י מלוחה, מ"מ כיון שחמר אותו פלוני עפ"י מלוחה מקודשת מדין ערב ועבד כנעני, אבל אם אותו פלוני אין ידוע לו כלל מענין הקדושין, והיא אומרת למקדש אמור לפלוני ויתן לך מנה עבורי, אז לשיטת המ"מ ה"ג מקודשת מדין הנאה קבלה שקיבל הנאה צמחא, והיא אינה חסרה ממון וכו"ל הנאה אפילו באדם שאינו חשוב, אבל לרשב"א ככה"ג באדם חשוב מקודשת משום הנאה קבלה כיון שקבל צמחא, אבל באדם שאינו חשוב, כיון דאוחו פלוני אינו יודע מענין הקדושין ולא נתן כסף לקדושין, אינה מקודשת ולית ביה משום דין ערב ועבד כנעני. [אולם לפי מה שסיים הל"מ בזהו הג"ל דאפשר דגם כוונה המ"מ היא כשיטת הרשב"א, לפ"י גם להמ"מ אינה מקודשת היכא דאוחו פלוני לא ידע מענין הקדושין].

סעיף ה. יא. או שלא עשאו שליח ואמר וכו'. עכא"ג שדין זה הוא מהרמב"ם ושכ"ד עו"פ, דמפרשי בסוגיא דדין זה מייירי באמר אח"כ המקדש כו', ובמובא ברשב"א שצ"ח הקודם חות א', וממילא א"ל שליח, וכ"ה צרי"ן. ולשון השו"ע הוא מהטור, גם מ"ש, ואמר כו' התקדשי לי צמחא כו', כ"ה בטור, אבל ברמב"ם צ"ח דאישות כה"ב, איתא, שאמר התקדשי בנהנה זו הצאה לך בגללי. [ועי' בהמקנה בקצ"ח סעיף ב' ד"ה שם בבהבה, ובסעיף ג', דמבואר דהרמב"ם דוקא נקט בנהנה וכו', דאלי"ב משמע בעלם הממנה, וארי צעין שהנהיגה חבא מהמקדש כו', ולהטור גם באמר צמה הכוונה על הנאה זו, וסובר בהר"ש לענין אדם חשוב כשהנהיגה היא ואמר הוא שצ"ח כ"ז סעיף ע', דסגי כשלא פירש בנהנה זו שקבלתו, ודלא כדעת הרמב"ם, ע"ש באוה"ע]. ולענין אם לריך שחבא אמירתו חוכ"ד מהנהיגה, ע"י סק"ח אות ג'.

וכתב צמחא אכן כאן, דלכן הוכחה הרמב"ם לפרש בזהוין שלא עשאו שליח, דהרי כתב הטור בס' ק"כ בשם הרמ"ה דהאומר לעדים כתבו גט ותנו לאשה: אין לריכס לזכות לו בנייר קודם הכתיבה אף שצריך להיות משלו, אלא אפי"ז דכתבו מדיוכו ויבדו לה, כיון דבשליחותו

ו. אמר לה התקדשי בדינר ונתן לה (ו) משכון עד שיתן הדינר אינה מקודשת :

באר הגולה
ו' מותרת דברא ח"ר נחמן
שם [דף ס' סוף ע"ה]

בגב

באר היטב

(ו) משכון. חזקת חסד אומר התקדשי לי במשכון. והמשכון יהא שלך דבר פשוט הוא המקודשת. נתימין זלזל סי' ל"ח * ע"ש שנתן זלזל מהחוס' בקדושין דף ס' ע"ג ועי' בלח"ס סק"כ חות ג' מש"כ בצ"חור דברי החוס'.

הפוסקים

סי' יא-ס"ב יב אהב

צ"ח

סק"ט, ומצינו משי"כ החוס' שם ד"ה מנה, מרי"ח כהן בשם ר"ח, דבאמר לחזירו אהן כך מנה במתנה והילך משכון עליו ולא תחזיר לי המשכון עד שאתן לך במנה, דודאי יכול לעבד המשכון עד שיתן לו במנה, וכחך, דיש להסתפק לדעת זו אי דמי קדושין למתנה בענין זה, ואין זה מצורר בדברי הסופרים ודאי להחמיר וז"ל ספק מקודשת. והח"מ סק"ט כתב דנראה דכ"כ בקדושין, וא"ל שיאמר חז"י בגוף המשכון, [וכברין שכתב הרמ"א בסוף הסעיף, משום דאל תחזיר כ"ר, כוי כמו שאמר חז"ל בגוף המשכון, מעורר השלחן סעיף כ"ב].

דבשליחותו קעבדי, כרי ממי יהבו לה כמאן דיהבו לבטל והדר בעל ויכיר לאחתה דמי כ"ר, ונמלא זכויות כבעל וגירושיו כאשה באין כאחד, עכ"ל, וא"כ אם דין דהכא מיידי בעשאו שלוח לא לריך למילך מדין עבד כענין, דכלל זה מהני כיון דקבלתה וזכויותה של המקדש באין כאחת, וכוי כא"ל המקדש נתן משלו כ"ר, ועיין רש"י בבידושיו לרף ח' גבי חסם על גבי סלע בסודיה הא, שהביא הירושלמי דאם אמר חסם לעני ואח"כ קדש לך דאמרינן דעני זוכה בשביל האשה וחזיר וזכה לעצמו, וכחך ע"ז ברש"י, דלא אכ"ר ממש לאשה אמרו חלל עשאוהו כאשה משום דין ערב, ע"כ, ולכאורה פליג על הרמ"א בג"ל משום דדוקא משום דין ערב עשאוהו כזוכה, וי"ל. ובשבילי דוד סק"צ כתב דאין ללמוד הכא מעט, דשאי בקדושין דכיון דאין מחב לו רק כדי שיקדש לאשה, כרי לא נתן לו לחלוטין רק שיוצא שיר זכר לעצמו, ולכן לא מיקרי שלו לגמרי, ולכן לריך ללמוד מדין עבד כענין, משאי"כ בגט דכ"ר כדכתיב שם בכמה מקומות ולא בעינן ש"ל [לגמרי] רק שלא יהיה דאחרים, ולכן כיון שיש לו חלק בגט כדי לגרש בו אפי"ר דיש עדיין שויר לסופר מי"מ נתינה מיקרי, ועוד נראה [דאפי"ר נתינה דמלי למילך מנג, מי"מ קאמרה בגמ' מדין עבד כענין משום] דנפקי"מ לענין ממון כשקונה ממכרי קרקע דליכא צ"ר דין זכיה, ולכן צ"י למילך מדין עבד כענין.

אולם כ"כ סק"י"א כתב, דמשי"כ החוס' הוא דוקא במתנה ולא בקדושין, ולדעת הסמ"ג עיין מ"ח וברא"ש [בסוגיא] אפי"ר במתנה לא מהני כה"ג, אם לא אמר חזרה בגוף המשכון, ולא כה"מ בג"ל. ועי' כ"כ סק"ט שהביא רמ"א לא מהסוגיא. גם הפ"י שם האריך נבאר דדוקא במתנה מהני כה"ג נראה ולא בקדושין, ע"ש. וכ"כ בפנים מאירות ח"א סי' ל"ז, ע"ש. וכן בערוך השלחן סעיף כ"ב כתב דכן נראה עיקר. ובא"ל מ"ה סק"י"א הסביר החילוק שבין מתנה לקדושין, משום דגם באמר אל תחזיר המשכון עד שאתן לך בדינר, אין זה קצין בגוף החפץ, דכרי אי"ר אלא משכון, ולא מהני גם למשכון משום דכיון דלא קדם חיו"ב בגוף לית זכיה חזרה ערב, ולריך להחזיר, אך מי"מ הוא נחלל את תביעתו ואומר אל תחזיר עד שאתן לך בדמים, ומשום במתנה מהני שלא יעטרך להחזיר, אלא בקדושין דבעי כסף, וכיון דלא קתחב למשכון אפי"ר דאיהו לריכב להחזיר עד שיתן בדמים, מי"מ לא מהני לקדושין כיון דלא קתחב הכסף שבו המשכון, ומצינו נמי דלברא"ש אפי"ר במתנה לא מהני, דלא הביא כלל כך דאל תחזיר, ולריך להחזיר כלל דמים. גם בכ"כ סק"ט חות ג' כתב על הסמ"ג ברי"ל, דנראה פשוט דבקדושין אי"ר מקודשת כלל, דבשליח במתנה אפי"ר שאין המשכון קט"י יכול לעבד עד שיתן לו במתנה, אלא בקדושין אפי"ר נתינה דכ"כ המשכון עד שיתן לה במנה אי"ר מקודשת, דבקדושין בעינן משהו צפין ומנה אין כאן משכון אין כאן, דכרי לא הקנה לה המשכון כדי שנאמר שהיא מקודשת במשכון עצמו. וכן בחזון איש סי' קמ"ח דף ר"פ ע"ג, כתב דאפשר דעצמא דמכרי אל תחזיר במתנה הוא משום דחשיב כהשאלה לה חפץ זה שתחזיקו עד שיתן לה מנה, וא"ל אפשר להביא הספן מידה עד שיתן לה, ומי"מ לענין קדושין אי"ר מקודשת דלאו מידה יהי"ב לה, וכמ"ש בא"ל מלו"ס [בג"ל].

ובתפארת יעקב סק"ט כתב דהא דלא פירש הרמ"א דמיידי שעשאו שלוח, משום דנראה מדברי הרמ"א דדין זה לא מהני ע"י שלוח, וכן נראה עיקר, דכיון דעל המעשה אי"ר שלוח דהא נתן משלו, ורק על מילי הוא שלוח, ומילי לא מימסרן לשלוח, וכמ"ש לעיל [ומב"א בסק"י חות ג']. וכחך עוד דהכא לריך שיאמר שתתקדש לפלוגי אפילו אם נתינה שצדין דסעיף ב' אי"ל שיאמר [ע"ש] בדבריו שצסק"ה חות א'], דהכא שתתקדש לאחר, לא מהני אמירתה למד עד שיאמר גם הוא בפירוש שתתקדש לפלוגי, דשמה לעצמה מקדשה.

וכשלא עשאו שלוח, וגם פ' המקדש לא אמר התקדשי וכו', ורק הו"ח אמר הילך מנה והתקדשי לפי, ואח"כ הודיעו לאותו פ' ונתלה, אם חלו בקדושין, יתבאר בס"ד בלח"ס סי' ל"ח סעיף ד.

ובאב"י משפט בסק"י, כתב ג"כ דבאמר לה אל תחזירי המשכון עד שאתן לך בדינר, נמי אי"ר מקודשת, והוס"ף, דכיו"ט אפילו לברא"ש דלא חייש לאגיד גביה [בכ"ל ח' ע"ש], משום דל"ד לשעבוד במשכון דהחם דמהני לברא"ש, דכוי לדודיה כקצין בגופו

סעיף ו. יב. אינה מקודשת. א. לפי שהדינר לא הגיע לידיה, ולא המשכון לא נתן להיות שלה. רמב"ם פ"ה דאישות כ"ג, והיינו מיימא דר"י בקדושין ד"ה ע"ב, מהל אין כאן משכון אין כאן. ועי' בצ"חור בענין בלח"ס ג' א.

ב. וכשאמר אל תחזירי המשכון עד שאתן הדינר. דן כזה בעצמות יוסף לרף ח' ע"ב, וכמב"א בצ"כ

שמאל לח"מ סי' ס' ד"ה ע"א הביא כן מעיטור כתי"ב ושכ"ה בשו"י פ"ה השייכות לסי משפטים סי' ס"ו, ובהגמ"י ברמב"ם דף ק"שטא בסכ"ג דהל' מביה. ושם בסכ"ס אות ה', הביא גם העיטור. והביא בכתי"ב הגמ"ס אות ד', וצ"ח לע"י למשי"כ ע"ז בלח"ס סי' ק"ג בהגמ"י. והמאיר שם דן בזה, וכתב, דנראה לענין סכ"ר, אלא שאין שיטת הסוגיא מוכחת כן, [והנה מלשון הרמב"ם והשו"י, כבאר דלא חילקו בזה, ושגם באתן המשכון פיר, לא פה"י

א) ועי' במאירי עמ' ג"ה, שמביא מגדולי סרובינצ'א, דמ"ס בגמ' דמיידי שאת המשכון נתן אח"כ, ולא הוכירו בשעת הקדושין, אבל באמר התקדשי לי במנה, ואני מזה עליו משכון זה, מקודשת, וההצעה שם מציין שכ"י העיטור מאמר כ', קצין. וע"ש בהצעה ס"ז שבעיטור דף' למכר ד"ב ע"ד, כתוב, אינה מקודשת, וכ"ה בתשובות מהמני דבסמך דף' ברלין, אבל ברור וחיבת "אי"ה ס"ס, ואמנם בעיטור דף' קושטא תע"ד, איתא, דמקודשת, ובכ"י

אוצר

סיק יב אות ב—ג

הפוסקים

בדעת הראב"ד. כר"ן אחר שהביא להרמב"ן כ"ל כתב, א"נ: הראב"ד פ"י ב"ב דמנה אין כאן, כיון דלא נחתיו ליה ב"ב דמילי בעלמא ניהו, ולכן גם משכון אין כאן, דלא קריא ליה למשכון במזון, דמאי יבבה ליה דקניא לה משכון, דכיון דמנה לא נחתיו לכן לא נחפס השעבוד על המשכון, אבל כשאומר לה קני במשכון זה שעבוד מנה והתקדשי לי בו מקודשת, וכן הביאו הרמב"ם ב"ב דמנה ב"ב, דאחר שהביא מ"מ [כ"הרמב"ן כ"ל] והקשה דלפי זה לא ח"ש לישנא דמשכון אין כאן, וגם לא מחזור טעמא דמלתא שיהא דין זה דין מלוה שחתה וזה קודם לכן, כתב, והעיקר כפי הראב"ד שאין משכון חל ומשעבד אלא כשקדם לו חיוב ממנו שיהא ממנו או שנתחייב לו בקנין כרואי, אבל הכא שאל נחתיו לה במנה ובחמירה בעלמא הוא שאמר לה שחתקדש לי במנה, כיון שלא זכרה במנה, משכון דכיון עליו לאו כלום הוא, וכן דין במנה ובכל דבר כ"ו, וטעם ממנו משכונה, והשתא אחי שפיר לישנא דמשכון אין כאן, כלומר כיון שלא זכרה במנה אין כאן תורת משכון ולא זכרה בו, הא ח"ש אמר לה זכי במשכון זה שיעור מנה והתקדשי לי בו ומשכנה אותו זכרה בו לשיעור מנה, דכיון דפי' בהדיא קני במשכון זה שעבוד מנה, קנאה השעבוד ונתחייב במנה ה]. אלא שיכול לסלק דמיה, וכיון שזכרה כי הרי היא מתקדשת בו, וסוים, דהו נכון וצריך בלא חשש, ושכן פרי"ו. והנה באבני מלואים סק"א, אחר שהביא להראב"ד מדברי כר"ן, ושכ"ה במהרי"ט בחי' להרי"ף קדושין דל"ז ע"ג, חמ"ה, דלפי"ז אין צורך לדבריו, דאם מהני כשאומר קני במשכון שעבוד מנה, ח"ש גם באומר התקדשי לי במנה ונתן לה משכון, היינו נמי לשעבוד מנה ולמה לא מהני, והביא להרמב"ם כ"ל שצ"ס מעתיק מהראב"ד, שאמר לה זכי במשכון "שיעור מנה" וכתב, דמבואר מדבריו דדוקא בכה"ג מהני, דכ"ל זכיה בגוף המשכון ולא באופן אחר, וכדמבאר בדבריו מקודם, דשיעורו, דאין משכון משעבד אלא כשקדם חיוב בגוף, דלא נכסוהו ערצין ביה, אבל דליתא ליה ליכא ערצ' וכשיעור הרא"ש [דכסמון], וכדכעלית גס בקאז"ה ס"י ק"ץ סק"א, והא דיוכל לסלק דמיה אינו אלא כעין חנאי, וצ"ל כ"ל שכתב בלשון הראב"ד זכי "שעבוד" מנה, וזו להביא "שיעור" מנה, והוא ממש בדברי הראב"ד שצ"ס ב"ב, וזו "שיעור מנה" מהני גם להרא"ש, ובמבואר בדבריו שם לענין ערצות

בגופו, משא"כ הכא דאיתו נותן כלום, וכדחילק כן גם לענין שטר [שצ"ס ק"א ח"א ד"ה וי"ב], וכתב עוד, דאם יאמר שמקדש צבאכה זו שאני מוסר לך משכון שלא תחזיר לי עד שאתן לך מנה, מקודשת לכו"פ.

ג. ובשארם קני משכון זה בשעבוד דינר. כתב הרמב"ן בסוגיין, והביאו כר"ן ביתר ציבור, דאפילו היכא דאמר לה קני משכון זה בשעבוד מנה והתקדשי לי בו ומשכנה, אינה מקודשת, דכ"ל דקניא ליה משכון להכא שצ"ס ג, אינה מקודשת ב"ב, דמנה אין כאן, כלומר עיקר שעבודא דמנה גבי ליה הוא, [כלומר אלא המקדש, דכ"ל כלום ממנה המנה ה], ולא גבי חש"ה, ומש"ה משכון נמי ח"ש גבי חש"ה היא הריכו כלולו משכון אין כאן, שאין המשכון אלא להצטתה השעבוד כ"ו, וח"ה ח"ש דשעבודא גבי ליה כ"ו מ"מ מאי שאל מהא דאמרין [ומבא ב"ב סעיף י"ג] דהמקדש בחיוב דאחרים מקודשת מדינא, אלמלא דתושפת שמה ימחול הצעל לצע"ה, והכא לא שייך זאת, י"ל דהתם גבי מקדש ליכא כלום מכסף הקדושין, [וכיון שצ"ה הקדושין זכרה במלוה ההיא, נפיק ממנה מיניה, דהא נפיק שעבודא דלוי מהמקדש, וזכ"ה ב"ב ח"ה ה], משא"כ הכא דאיתו מנה שהוא מקדש זה אכתי אגיד גביה, וכסף קדושין לאגיד גבי צעל לא כסף קדושין הוא ה. וכ"מ ברש"ב ד"ה מנה וד"ה חתם, דכ"ל כ"הרמב"ן, ובמבואר נמי ממש"ה לענין התחייב מנה בקנין או בשטר המוצא בסק"א ח"א ח"א. וע"ה ב"ב גס, מש"ה הפוס' דלא חקשי לשיעור זה מהסוגיא דמ"מ. וע"ה בע"ה אחרים שצ"ס הערה י"ג, מ"ה הוכחה לדעתם.

וכתב צ"ח יעקב (על העיטור) דק"צ ע"ה, והוצא גם בקהלת יעקב (לר"י אלגאזי) ח"א דק"צ ע"ה, שצ"ה מהרמב"ם כ"ל ב"ב ח"א, דסובר כ"הרמב"ן, דכתב, ולא המשכון נתן לה להיות שלה, ח"ש כיון דעומד המשכון לאחר לצע"ה, אפילו אמר זכי במשכון זה שעבוד מנה אינה מקודשת, דמ"מ אינו מקדשה בהמשכון אלא במלוה שיש לה עליו, וכ"ה מהרי"ט ב"ב [כ"ל ממש"ה בציבור ש"ס ה], וכ"ה מדברי ה"ה דעת הרמב"ם ושהסכימו בזה הרש"ב והרבה מראשונים. וע"ה בק"י שם מה שיישצ קושיות הצ"ח בזה. וכ"ה במלאת א"ן כאן, דכ"ה דעת הרמב"ם ממש"ה ולא המשכון נתן שיהיה שלה, דהכוונה דאכתי אגיד גביה, וכיינו כ"הרמב"ן, וכדמפרש ה"ה מ שהביא עליו דברי הרש"ב.

וכ"ה שאין לחלק לפמ"ש הפוס' המשכון לא נתן שיהיה שלה. וכן מבואר מלשון רש"י ותוס' והרשב"א בבאורייהם בסוגיא, שצ"ה כ"ה, ומדברי הפוסקים שבאות ג' דלא חילקו בזה, והבי"ח בשו"ת סי' קמ"ט מביא להעיסור פתשו מ"ה הג"ל, וכתב, דהכונה שהקנה שעבוד במשכון, וכדעת הראב"ד [שבאות ג'].

ב. מהו מ"ש שם ממש"ה סק"א, דלהרמב"ן דהתם מהני בכה"ג דהבא, לפינוי ב"ב ליתא.

ג. הכונה כנראה אילו היה כן לענין אחר, כגון לענין מתנה, קני בכה"ג. וכדאיתא בהדיא בחידושי, משא"כ בקדושין וכל קנין דבענין נתינת דמיון. וליתא, לא מהני, וכדמבאר. ולענין קדושין, כתב שם דכיון דלא מהני צריכה להחזיר המשכון.

ד. עפ"י דבריו בחי', דהמנה ה"ל כהלוואה ואינו בעין, וכתב בקהלת יעקב (לר"י אלגאזי) ח"א דק"צ ג', דמ"ה ממה לה למלות, כדי לבאר, דלא נימא מ"ש מאילו קדשה בחפץ שברשותו והקנה לה בקנין, דודאי מקודשת אף שהחפץ לא הגיע ליה, וז"ה הרי זכרה בשעבוד מנה על נכסיה, ומה איכפת לן שזה ברשותו, מש"ה ממה למלות דידה, דהתם נמי אף דשעבודא דאורייתא וקנה המקדש שעבוד בנכסיה בשעור החוב, ומ"מ המקדש במלוה אינה מקודשת, אע"ג דאילו הקנהה ליה חפץ בקנין סודר, ונשאר בידה וקדשה בו בודאי

מקודשת, ועכ"ל דשאני קנין דחפץ מקנין דשעבוד, ואכתי דבעלים הוא ולא יחייב מיד.

ה. מדברי הרשב"א לשיטה זו.

ו. וביאר מהר"ט בחי' להרי"ף ב"ב ג', דמש"ה. דאגיד גביה, צ"ל דהוא שיעור דלישנא, דהא ססול דאגידא גביה הוא רק בגט, וחי' לפה לא מהני מ"ה גבי עבד, כדאמרין בגמ' בהוי"א אמתא, דלא שייכא התם גירעוה דאגידא גביה, כ"י אלא כ"ל דשיעורא דלישנא הוא, ועיקר כוונתו הכי, דבכח דידה כיון דאכתי לא יצא מרשותו לא חשיבא "נתינת כסף" שיקנה האשה ע"י, וה"ה דלא מהני בקנין דקרקע ועבד דבענין "נתינת כסף" כ"י (ודלא כד"ל מעיקרא דלהרמב"ן מהני בהו כה"ג). וכ"ה כל זה באבני מלואים סק"ב. [מהו ע"ה בס"ה ל' סק"א ח"א ח"ה ד"ה. דאגידא שברמב"ן כמובנו לענין גט, ושכ"ה במהרי"ט עצמו במקום אחר. גם המאירי כתב לשיטה זו, דלא רק באשה לא מהני, ומשום ד"ל דכל שהבעל משמר בו זכות לעצמו אינה בוטחת בו, אלא גם בשאר מכירות וכו'. וע"ה בהערה ס', דהב"ה ביאר נמי ברמב"ן משום דבכה"ג לא סמכא דעתא, ובספרו הוסיף, דבשאר קנינים מהני באמת גם להרמב"ן והרשב"א, והא דאמתא כ"י, צ"ל דמ"ה לידהו דלא הקנה הסכום בגוף המשכון וכו'.

ז. מהק"ה (לר"י אלגאזי) ח"א דק"צ סוף טור ב', והוסיף, ושפיר מקודשת אף דאגיד גביה, ודלא כ"הרמב"ן הג"ל.

אוצר

סיק יב אות ג

הפוסקים

ערכות ודעות, והבנה בענייני חיות סי' ר"ז [וצמלאת אבן דלחן, כיכ דעת החכם, ע"ש], ולפיכך לא קשה משהיה במהרי"ט שם לשיטת הראשון, ומאי פריך בגמ' שם מצריחה דמקדשה במשכון, וימא דליירי באומר קני במשכון שטבד מנה, דלכיל הא לא מהני כה"ג, אלא "שיעור מנה", וכן לא הוי משכון אלא קנין בגוף החפץ כ"ה, וגם לברמזין והראשון הגיל מהני באומר זכי במשכון שיעור מנה, ולא מקרי אגיד גביה כ"ה, דכשומר קני בגוף החפץ כבר יאז מראשו לגמרי ויכנס לרשות האשה, וזה פשוט. [וכן מצאנו בקטוב"ה שם דלפיכך אין מחלוקת בין ברמזין לבראש"ד, ומש"כ הראשון דגמ"ש משמע וגם בכ"ה לא מהני לברמזין כ"ה, סי' כהערה כ"ב].

אולם מצד המהרי"ט הגיל באש"מ דנקט בראש"ד זכי "שטבד" כ"ה, וכ"ה בח"מ סק"ג, ושלפניו על ברמזין, [אלא שם כיכ עפ"י הר"ן], מאלו לשוד פוסקים דמבאר דהפסא בן בראש"ד גם עפ"י הריטב"א. ע"י בראש"ה סי' קי"ז, דאחר שכתב שם גם לריטב"א, מפרש דעת בראש"ד, דכיוני שכתב שטבד, ומכ שהשטבד כדרך ששטבדו קיים הו"ל כחיות כסף וט'. וכוונתו מפרש בן בקלה יעקב (לר"י) ח"א דקייט ע"כ שכתב וגם בסו"ד הריטב"א ח"א דעת בראש"ד דמהני במפרש קני משכון זה שטבד מנה, אף דאין מקביל לו כי אם לשטבד כדרך דין משכון דיטל לפלוני בחי, מ"מ קנה, ובסוגין דלא מהני, היינו בשלא פי קני משכון שטבד מנה, כיון דלא נחתיב מקודם אמרינן דלכנתון בעלמא ולאמה דבריו קאמר. [וע"י כהערה ט' דכ"ה גם כ"ה].

גם בחזון איש סי' קמ"ח, צביאורו לדי"ה ע"כ, מבאר וגם לפי הריטב"א מהני לבראש"ד זכי "שטבד", וזה דלא מהני בצונן, הוא משום דאמר רק התקדש במנה ונתן משכון על מה שנחתיו, וכיון דבאמה הרי לא נחתיו באמירתו, מש"כ לא חל על החפץ אחר משכון, אלא באמר זכי במשכון זה שטבד מנה והתקדש בו מקדשה, והסו"ק, ומכ שפי' האש"מ הגיל דעת בראש"ד דכיוני כשקנה לה בגוף החפץ שיעור מנה אלא שכתב עמה שיוכל לסלק בדמים, דבריו חתומים, דצמאי נחתיוכ האשה לקבל דמים ולמכור לו החפץ, וע"כ ל"ל שטחן לה החפץ על חנאי שאם יתן לה המנה לא תזכה בחפץ למפרע, וא"כ קשה דכשנותן לה אח"כ המנה צמאי נחתיו כיון שלא זכתה מעולם בחפץ, מיהו י"ל שכתב עמה שאם יתן לה אח"כ המנה תמכור לו חלקה בחפץ ואם לא תמכר לו לא תזכה בחפץ למפרע, אבל עדיין קשה דמה שייך ענין זה לפסחא דברמזין ובראש"ד וגם אינו ענין כלל לסוגין, שהרי זה קדושין גמורים בשוה כסף, [וזהו דלבראש"מ יואל דזה דכ"ה כ"ה, המדובר ברין וריטב"א, גם ברמזין מדבר], ובלשון הר"ן

והריטב"א מצאנו דדיו זה אינו אלא לדעת בראש"ד אלא לדעת ברמזין גם כזה אינה מקדשה, וכמ"ש הריטב"א בחתול דבריו דכ"ה: "י"מ אוחה אפילו שנחתיו לה בקנין כראוי או שזיכה לה במשכון מנה שאמר לה זכי בו שטבד למנה, כי דינים דלברמזין אינה מקדשה, ע"ז הביא אח"כ דעת בראש"ד דאם נחתיו לה מנה בקנין או שאמר לה זכי במשכון זה שיעור מנה מקדשה, ומש"כ הריטב"א אלא שיוכל לסלק בדמים, ר"ל דכשם שכתב גמורה חשיב שוה כסף גם שטבד שוה כסף, שהרי זכתה בחפץ זה חוב של מנה אלא שיוכל לסלק בדמים, מ"מ חשיב מעי' הנאה ליה, וזה כדעת מהרי"ט בשיטת בראש"ד.

בדעת רש"י. ע"י צט"ב קדושין המצא בסק"ג אות א' ד"כ גם, מה שכתב דרש"י לא סבר לברמזין, ובספרו שם מוכיח עוד ממה שפי' רש"י דר"ה ע"כ בטעם דלא מהני משכון משום דאין מחנה לה, משמע משום דאין קני' לה, וזה בקידוש במשכון דאחרים אמרינן הכם דמקדשה, אע"פ דהוא נמי אינו מחנה, מ"מ קתה שטבד, [נראה הטובח כמ"ש בחו"מ דמירי אפילו בשעת הלוואה דכ"ה רק שטבד], א"כ משמע שטבד גוף המשכון שפיר מקדשה, דאילו לברמזין הרי באמה לענין קניית גוף המשכון אין חילוק בין משכון של למשכון דאחרים, א"כ אין הטעם משום שאין המשכון מחנה, דזה משכון דאחרים נמי אינו מחנה, אפי"כ שיקר החילוק משום דאגיד גביה, וא"כ רש"י שפי' שאין המשכון מחנה, משמע דמשכון דאחרים יש לה בו זכות יורה, א"כ משמע דלא לברמזין, ועמ"ש מש"כ הפוסקים דעת רש"י לענין התחייב בשטר, ושייך גם לכאן.

ובדעת הרמב"ם. כתב בחזון איש סי' קמ"ח צביאורו לדי"ה ע"כ, דמש"כ החכם שם ד"כ מנה, ודאי אי אמר לה התקדש לי במשכון זה והמשכון יהיה שלך פשיטא דמקדשה, דכריכס לריכס ציאוור אי ר"ל שטחן לה החפץ לשם קדושין הלא זה לא מקרי משכון וכל קדושין כסף הכי הוי, ואפשר דכוונתו דמקדש לה שיעור שווי החפץ ומשעבד לה החפץ במשכון על אוחס מעות שנחתיו לה, [וכתבו דמהני] וכדעת בראש"ד הגיל, ושיעור דכריכס כך הוא, ואפשר לפרש דהוא דר' נתן דשני דרכים, ד"ל דהא דקאמר מנה אין כאלו משכון אין כאלו היינו אף דבאמה קתה למשכון כ"ה ושלפ"י דמחנה כה"ג מהני כ"ה, מ"מ לא חשיבא בכ"ה כסף לענין קדושין, וכדפירש ברמזין [הגיל בחתול האות], עוד יש לפרש דכל שכתב במשכון שפיר חשיב כסף לענין קדושין, וכזה משום דאמר לישאל רש"י דמשמע שנחתיו מנה דבריו ואח"כ מחפשים במשכון על חובו ואמרינן דאין כאלו משכון, ובסוגינו החכם כפירוש זה האחרון דהכל אין כאלו משכון משום דבאמה לא ישאר במשכון ציד האשה

מהני בקדושין כשנותן שטר על המנה, ופשוט שיש כזה שטבד נכסים כ"ה, הא ל"ה, דבמשכון הרי קתה ממש חלק בגופו, ועוד, הא מברא שם בהרא דאבות הרמב"ן פליג [ולא כמ"ש בקצוה"ח וכו"מ כאן], ובבאר דסובר הרמב"ן דאפילו הקנה לה [המנה] בגוף המשכון לא מהני, דכל זמן שכסף הקדושין בידי בעל, תאשה לא סמכה דעתה, וליה קדושין בין בשטר בין במשכון, וזהו שאמרו מה אין כאן משכון אין כאן, דבכל ענין קאמר דלא מהני האי משכון, ע"כ, ואם נימא דהיינו קנין ממש, צ"ע למה דר' אבתי אגיד גביה ולמה לא סמכה דעתה, (אמנם גם המאירי הגו' בה"י ו' נמי כתב סברת דלא סמכה דעתה, אבל התם משמע דמירי בשעבד גירודא) מכ"ז יש הכרח לומר דכונת ה"כיה היא באמת רק "שעבד" במשכון, אלא דקורא לזה קנין בגופו, והיינו כשיטתו כמ"ש שם בחתול דבריו דשעבד נכסים הוי ככסף ממש. (י' ובבאר דהקד"ה מפרש לשון שיעור מנה שברית"א דלא בא לאפוקי "שעבד" מנה, אלא שמציין רק את שיעור הסכום דמשעבד,

ח) כלומר וא"צ לחי' מהרי"ט שם, דתתם משכון משמע שטחן לה משכון על המנה, ולא ששעבד המשכון על המנה כ"ה, ע"ש.
ט) בקצוה"ח שם מבאר דהפס דגם ה"כיה הובא בסק"ג אות א', נמי סובר דלבראש"ד היינו, כשהקנה ממש בגוף המשכון, ע"ש. וזהו ע"י דבריו שם דאף דמקודם כתב דדמי לאמר קני במשכון ש ע ב ו ד מנה, מ"מ בכל דבריו דאח"כ נקט לשון והקנה לה בגוף המשכון, ויותר מוכח כן, מש"כ שם בספרו עוד להוכיח דמהני כה"ג במשכון, מהא דהביא בטוח"מ סי' ע"ג מהרא"ש, דהנשבע לפרוע בזמן קבוע וחל להיות בשבת יתן משכון ויוצא ידי שבועתו דהוי כפרעון גמור, והיינו בכ"ה שנקנה לו בגוף המשכון, ומה"ג כתבו החכם והרא"ש בקדושין גבי מנה אין כאן כ"ה, ע"כ, והנה בזה הרי צ"ל דהכונה קנין ממש, וכלשון השו"ע שם סעיף ז', ונתן לו לשם פ ר ו ג, דא"כ לא יצא ידי השבועה.
י) מהו כ"ז צ"ע, דא"כ איך מוכיח שם ה"כיה מהא דכ"ה במשכון, דה"כ

אוצר

סי' יב אות ג

הפוסקים

הראש הוא דלא כהראש"ד, אלא סובר דא"ל לשעבד שום חפץ אלא"כ קדם לו חיוב כו"מ. וכן מצאנו בדעת הראש"ש, בצנני מלואים סק"י"א, ובג"ל ד"ה וכו'. וכ"ד בעיני קדושין כנ"י בסד"ה וכו', דבסמוך.

והנה צנני יעקב (על העיטור) דק"ב ע"ב וג', כתב דעת הראש"ש הו' ממש בדעת הראש"ד, ומצאנו דעיקר דעת הראש"ש היא דכשלא נחתיו אלא באמירה בעלמא ויכול לחזור, אין המשכון משעבד, אבל בנחתיו מנה צנני ונתן משכון או אפינו לא נתן, וקידש בלוחו מנה מקדשה [ע"י בסק"י"ג], וה"ל אם א"ל זכי במשכון זה שעבד מנה כו', שהרי שיעבד לו המשכון לשם זה, ואף שחזיר לחזור לעליו, מ"מ הרי המשכון משעבד לשעבד אותו מנה. וכ"כ בחזון איש סי' קמ"א בביאורו לד"ח ע"ב, דלא יחלוק הראש"ש על הראש"ד, ומצאנו, דעיקר קאמר הראש"ש דכא דמשמע מבי"מ דכ"ה דנתן משכון שצנניו אין חסרון בלשונו, דשפיר מהפירש שחזרה מנה במשיכת המשכון, ומשום דבמחנה מהני, אלא דלא חשיב כסף לקדושין כו', וע"ז קאמר הראש"ש דליתא, דאין חילוק בין מחנה לקדושין, אלא הכא משום שלשנו מקולקל דמשמע שמתחייב בדבורא בעלמא ומחפשים את המשכון על החוב שנחתיו ואין כאן לא חוב ולא משכון, ומה שסיים הראש"ש דשדוכין לריך שיאמר לו אם לחזור כי תזכה כ"כ ממון בגוף חפץ זה, ר"ל שמתעבד לו חפץ זה, כ"כ וכך ממון, וזה דלא כדעת האחרונים [שכתבו דהראש"ש חולק הראש"ד], ובתוס' צ"ב ג' א' ד"ה כו', מצאנו דאפשר נשעבד נכסים ולהתחייב בשעבד זה, וכ"כ לשון הראש"ש שם וכו'. מיהו צק"י הג"ל כתב ע"ד הצנני יעקב, דנראה שהבין בדברי הראש"ש במש"כ צנני שדוכין דאם יאמר לו אם לחזור כי תזכה כ"כ וכך ממון בגוף החפץ דמהני, שהוא שזה לאומר זכי במשכון זה שעבד מנה, ולאמנם כ"מ שם כמה פעמים מחו"ד לעיל ולהלן דנקט זכיר בגוף המשכון וזכי שעבד במשכון דהיינו כך], אבל זה ליתא דזכי בגוף החפץ, היינו קנין גמור בחפץ שאינו יכול לטלק זחי, ובכ"ה"ג הוא שכתב הראש"ש דמהני, משא"כ באמר זכי בשעבד מנה כו' הרי כתב הראש"ש דאין אדם יכול לשעבד נכסיו קודם חיוב, ה"ל אינו יכול לשעבד המשכון קודם חיוב, וזה פשוט. וע"י גם צנני קדושין המוצא בסק"י דמוכח נמי דהראש"ש לא מהני קנין בשעבד המשכון, ולדעתו אפילו אמר בלשון זכי "צנני" המשכון, נמי הו' רק שעבד, ולא מהני לבראש"ש.

ולחלבה. כתב הח"מ בסק"י דהיבא דאמר לה קני משכון בשעבד מנה והתקדשי לי בו, תושבין לשני הדעות והו' ספק מקדשה.

ועיי' צנני צנניו אוח א', שפסק כהראש"ד. וע"י בהערה ע' דיש להוכיח דכוונתו בהקנה רק שעבד במשכון כו'. ועיי' ואלו בג"ל דגם צנני הלוי חשש לדעת הראש"ד וסיעתו צנניי הובא. וע"י צנניו בג"ל שדעת הראש"ד, שכתב דהעיקר כוונתו. וע"י צנני סק"י שכתב דהרש"ך [במוצא בסק"י"א אות י"ג] שפסק דבהקנה לה עבדה צנניו סודר מקדשה, קאי בשיטת הראש"ד, דהרמב"ם לא מהני דאגיד גביה, אולם כבר כתב הבית מאיר בצע"ק א', דליתא, דרק בנחתיו דמנה שייך בסבירא דאגיד גביה, שאין כאן דבר בעין שנקנה, ולא הו' רק שעבד עליו, והו' כמלה.

גופא דקדושין, וכ"מ קצת מהמשך לשונו שם שכתב "ודלא" בהראש"י, ואם כוונתו מקודם לא הרמב"ם, דל"ל "ולא" בהראש"י, (וכהעתיקו אמנם כנ"י יעקב דק"ב ע"ג ובאבאי מלואים סק"י"א. והם מפרשי דמהר"ט קאי לענין מתנה כ"ל), ובתקון זה א"ש ס"פ, משום דלענין דקני למשכון מוצא לקדושין, לא הוכירו כלל המהר"ט שם בשם הרמב"ם.

האשה ואפילו במחנה לא זכה המקבל בכ"ה"ג, אבל אם יאמר התקדשי לי במשכון שאני מקנה כך שוויי שחבני ממשכון זה חס נח שפרעתי, כיון דכ"ה"ג זכה שפיר מקבל מחנה, גם האשה מתקדשה. וע"י שוכות עוד מדברי החוס' שם להלן בדברי דמחנה כ"ה"ג מהני וכו'. וע"י צנני קדושין בסק"י"ד מש"כ דל"ל דלחוס' מהני, ואף דין באמר זכי דער בגוף המשכון, מ"מ מחוץ דבריו דהתם נאכה דסובר דגם באמר בגוף המשכון, נמי הו"ל רק שעבד.

ואולם במלחא אבן כתב דטעות החוס' שחזרה בגוף המשכון שער מנה ומה שזכר יותר הוא בחזרה משכון אלנה, משום דאם אמר לה חבני בגוף המשכון שער מנה כו' היא שותף בגוף המשכון, וע"מ שהיא תחזור לו בחליפי דמים אם ירבה, אבל היא אינה יכולה להוציאו ולכופו שיתן לה המנה, וכמו ככל הנאים שאין טעם לקיים ההנאי כדי שיתקיים המשנה, וא"כ אין מי שיכופו אותו ליתן לה המנה, ולמכור המשכון אינה רשאית לפי שיש לו רשות לשלם לקיים חלוה, ולהכי נתן לה החפץ מה שזכר יותר על מנה למשכון כדי שיהיה מוכרה לפדותו, וע"י שכתב דאין זה כקני במשכון שעבד מנה שכתב הר"ן בשם הראש"ד דמהני [ובג"ל דעת הראש"ד], דהרי בגוונא דהראש"ד לשיטת הרמב"ם והרשב"א לא מהני בקדושין משום דאגיד גביה, ובגוונא דין מהני גם לשיטת הרמב"ם והרשב"א, דקנין גמור הוא בחפץ ולא אגיד גביה רק דהו' כמו חנאי בעלמא וכו'. וע"י בחידושי אנושי שם על הרי"ף, שכתב דבחו"מ מוכח בדברי הרמב"ם עד שיפרש בשעבד והקדושין, התקדשי לי במשכון זה והמשכון יהיה שלך. וע"י צנני מאיר וצנניו מאירות צנניו דפי' נמי בדעת החוס', דמיידי בהקנה בגוף המשכון, וע"י צנני העלמות יוסף. וע"י צנני יעקב (על העיטור) דק"ב ע"ג מש"כ דעת החוס'.

ובדעת הראש"ש. כתב צנני יעקב (לכרי"י חלגאז) ח"א דק"ט ד, דנראה פשוט דג"כ דעתו דאפילו אמר בפירוש זכי במשכון זה שעבד מנה לא מהני כו'. וזה חו"ד הראש"ש בס"י י', דאמר שכתב לבר"מ דכא דאמרין מנה אין כאן משכון אין כאן, היינו דוקא צנני אשה ועבדים שנקיים צנני, ואין כאן כסף כיון שלא נתנו לה זכות במשכון בגופו, אבל בנותן מחנה לחזרה ונתן לו משכון בשביל המחנה משיכת המשכון כאינו זכה במחנה, כתב, דליתא, דאין חילוק בין מחנה לקדושין, ועמם אחד לכולן, לפי שאין המשכון משועבד לכלום, משום דאדם יכול לשעבד נכסיו רק לדבר שנחתיו בו, ולא בדבר שלא נחתיו בו, לפי שיכול לחזור בו, לפיכך לא נשעבד לו המשכון במשיכתו, הלכך כשעשין שדוכין ונחתיו ערבותו ז"ל לשם קנס, לא יאמר אם לחזור אהן לך כך וכך וכו' חפץ זה בידך כו', אלא לריך להקנות לו הסכום בצמוד דלא כאסמכתא כו', ואם יתן לו החפץ במשכון אז יחול השעבד כו', או יאמר לו אם לחזור כי תזכה כך וכך ממון בגוף החפץ. וכתב ע"ז צנני שם, דה"ל מהני בקדושין בלא דרכים, וכמ"ש דמחנה וקדושין דין אחד להם. והוסף צק"י הג"ל, דמש"כ הראש"ש צנני דבריו אם לחזור כי תזכה כך וכך ממון בגוף החפץ הזה, אין הכוונה קנין שעבד, אלא הכוונה שחזרה בגוף החפץ כך וכך ממון קנין גמור, ובאופן שאינו יכול לטלקו בזחי, ולפי"ז דעת הראש"ש דלא כהראש"ד, וכמ"ש גם מהר"ט בח"י על הרי"ף דל"ג ג' דדעת

יא אמנם במהר"ט שם כתוב דהראש"ש אינו גם הרמב"ם, ברם צ"ל ולא קאי על עיקר דברי הרמב"ם ולא מהני בקדושין זכי שעבד, והא בזה הלא כתב בהר"א דהראש"ש לא בהראש"י, אלא דקאי עמ"כ הרמב"ם בתחילת דבריו, ומהר"ן היה קורה בזה להמשכון, והכוונה לענין מתנה, ע"י בהערה ב', ודע"א"ש הרי לא קטנה כלל ואפילו לענין מתנה, נאולי י"ל עוד דיש כאן ס"ס, ובמקום דא"מ"ה הרמב"ם, צ"ל: "דהיינו" בהרמב"ם. וכונתו לענין זה

ביאור הגר"א

מקודשת אבל לראב"ד ורא"ש מקודשת ודל הר"ן כי הרמב"ן ז"ל דאפילו היבא דא"ל קני משכון זה בשעבוד דמי דקנה לה למשכון להווא שעבודא אינה מקנה שם דמינה אין כאן אותה מנה ומקדשה בו אכתי אגיד גבי בעל לאו קדושין הן וכ"כ הרשב"א ואפילו א"ל הר"ן חייב לך שנה בקנין כ"י ואפילו כ"י שטר כ"י וכ"כ המ"מ בשם הרמב"ן ז"כ וכ"י הר"ן אבל הראב"ד ס"י מנה אין כאן שהרי לא נתחייב לה דמילי בעלמא הוא וא"כ גם המשכון לא קנה וכן מ"ש פריט אין כאן כ"י אבל היבא שא"ל קני במשכון זה שעבוד מנה מקודשת. ר"ל להראב"ד וכן ס"י הרא"ש וכ"י ובה פתורין מ"ש בב"מ ע"כ שבא חבילה לידו כיון דגרמו לו הפסד חייבין לשלם הלכך נשתעבד לו המשכון וכמ"ש תוס' ג"כ ועב"ה"ם ס"י ס"י ראובן כ"י וכ"כ הג"מ שם אבל אם הקנהו בקנין ר"י דמועיל כ"י ע"ש ומ"ש כאן א"ל ה"ר את כ"י ותוס' כ"י הוא שיטת הרא"ש והראב"ד אבל להרשב"א ורשב"א כיון שעיקר הקדושין בתדיר לאו כלום הוא ומ"ש וכ"ש כ"י ערש"י ה' א' ד"ה שטר כ"י מ' אבל בקדושין קני כה"ג אבל הרשב"א חלק עליו ובג"ל וכ"י ואפילו לדבריו הא אמרינן בכתובי ק"ב א' ד"ה פדוי לכשיתן אלמא דוקא לכשיתן ואז בכסף מתקדשת אלא מ' שכתב בשטר הקדש זה פדוי וימא בשטר קדושין :

אוצר

סיק יב אות א

הפוסקים

ובשטר וחומר לה החקדש לי בו מקודשת, ללא גרע ממקדשה בחוב לאחרים ומקודשת לי ללא דחוששה שמה ימחול הצטל כ"י, ובחוב דידים כדכח לא שייך זה. (ומש"כ להלכה יוצא להלן). וכ"כ הב"י סק"י דהראב"ד דפ"י דאם מתחייב ענשו ליתן מזה יש משכון, לפי"ז אם נתן שטר על המנה נמי מקודשת לשיטת זו, ולא כהרמ"א שכתב ללא הוי קדושין. והוסף, וכ"כ הב"י ס"ק דקדושין ומקודשת בבחי. (ומש"כ הב"י דענת הרא"ש יוצא בסמך). והעטס, כתב הב"י : שם, שהרי יכול לנצות ממנו בזה השטר. והב"י להש"ג ד"מ כהן. וכתב הב"י בסי קמ"ט ד"ה שו, בתוך דבריו, דנראה להש"ג כ"כ מהר"א. וכ"כ בבבב"א סק"י, דתלוי בפלוגתא בג"ל כ"י. גכ בצני יעקב (על הטיטור) דק"ב א', כתב, שבהראב"ד אם מתחייב לה מנה בקנין או בשטר ונתחייב לו, בזה, שבהראב"ד אם מתחייב בין שנתן לה משכון בין לא נתן. ועסק"ה הקידם אות ה', בד"ה ועיין. מש"כ ע"ד משכון.

בדעת עוד פוסקים. ע"י דריטב"א שכונא בסק"י אות ג', שכתב ע"ד הראב"ד דהתם, שכן עיקר, ושכן פ"י ר"י, ובבית הלוי ח"א ס' כ"ג ד"ה מסקנת, כתב, דכ"מ בחידוש הריטב"א בכתובות ז"ב, דקאמר שם רמ"ז דהא ראונו שמכר שדה לשמעון חקפו עליו במלוה כ"י, וכתב הריטב"א דאשמעין דאפי"ג דקרקע אינה נקנית במלוה, היינו במלוה שהיה המוכר חייב ללקח. דמלוה להוציא מיתנה, אבל מלוה שמתחייב לוקח למוכר כסף גמור הוא וקונה מדיון כסף, ומסיק שם הריטב"א דמלחא דפשיטא הוא ולא חילוקין לאשמעין. ושם בתחילת החשובה כשדן אם שטיח הוי ככסף, והב"י דלהראב"ד מהני, הוסף, שכ"ד הב"מ בפ"ה דאשוחה הכ"ג שכתב על כך דמנה אין כאן משכון אין כאן צוה"ל : כתב ר"י דה"כ במתנה כה"ג שאין המשכון מועיל כלום, אבל אם הקנה בקנין כתב ר"י דמועיל. (ועט"ש מה שדן להוכיח מכתב פוס' דסברי לענינים שונים דשטיח הוי ככסף).

ובדעת רש"י. ע"י בבבב"א סק"י, שהוכיח מפרש"י בקדושין דף כ' ע"א דסובר דאם נתן לה שטר על הדינר מקודשת. וכ"כ הוכחה זו ביתר ביאור בקל"ח ס' ק"ץ סק"י, דנגמ' שם דניס דנילף דמהני שטר בקדושין מקצי דכסף כ"י, ופריך מה לכסף שפודין

מק"י דכסף כזה שמקדשה בשט"ח על עצמו דמהני מטעם כסף, אף דאין פודין בו הקדש, דהא לא עדיף משט"ח דאחרים דמי אין פודין בו, ובתנ"י ה"י ליכא למפרך מיד, אפי"כ דכותב שט"ח על עצמו לא מקרי כסף, לא לקדושין ולא לדברים אחרים כ"י, וע"ז דבריו שבקריא שמאריך בזה.

(טו) ע"י בארץ צבי (ותאמי צביה) סק"י, ובמלאת אבן כאן, דביאור דמשו"ה נקט הרמ"א. וכ"ש"ש בשטר, וכיון דלהרמב"ן גם נתן משכון ה"י אגיד גביה, כ"ש בשטר דנתן לידה רק ניד בעלמא. גם בבית הלוי שכתב האות, אף שכתב דהרמ"א קאי לכ"ז. מ"מ כתב דה"כ"ש קאי רק להרמב"ן. ע"ש. מיהו ע"י בתפארת יעקב דלהלן דמ"ס לה"ב"ש" גם לפי הראב"ד. וכן הלבוש העתיק לה"כ"ש.

(טז) נראה דמ"ס היא, ובמקום : ונתחייב. צ"ל : וקדשה.

העטס ללא מהני משכון, וכתב, דאפילו חומר לה כריני חייב לך נגמ' בקנין וכתקדשי צו אינה מקודשת, מפני שאין כאן מנה חלה נגמ' [שחייב לה, ולא קיבלה ממון בעין] ולא קנה, הוסיף, ואפילו כתב לה שטר עליו אינה מקודשת, וכדכתבתי לעיל [בתחילת דף כ']. ושם כתב, דהאומר לאשה האמ"ק לי צמנה ומחייב עלי לך בשטר בזהו מנה, אינה מקודשת, שהרי אינו מקדשה בשטר חלה צמנה, ומכאן אין כאן, וממילא שטר נמי אין כאן. והמ"מ בג"ל ס"י, שכ"כ הרמב"ן, והוא בחידושו שם. ועט"ש בסד"כ ובמשכון, דאחר שכתב דדוקא במקדש במלוה לאחרים מהני, משום דנפק שטבולא ממקדש למקדשת, הוסיף, אבל בשטבולא דידים, כגון חייב אני לך מנה בקנין או בשטר, אינה מתקדשת בזה, דומיא דמלוה, דהרי לא מעא לידה כלום, ולא נפיק מיניה כלום, דשטבולא ברשות לוח הוא, וכיון דאגיד גביה לאו קדושין נימא י"א. [וכדבריו שנסק"י צו"ג, ע"ש בהערה ד']. והרשב"א דף כ' כתב עוד, דל"ש דאפילו לבשיתן [המנה] אם מקודשת, כיון שנתן לה לשם פרעון השטר ולא לשם קדושין דעכשיו, וכדחתן בכתובות דף ז' ע"א גבי פדיון הבן, ומייתי לה ברפ"י דכתובות, דכתב לכהן שהוא חייב לו כ' סלעים, חייב ליתן לו כ' סלעים וכו' אינו פדוי, ואחרת עולה, אמר עולה דבר תורה בנו פדוי לבשיתן, ומה טעם אמרו אינו פדוי, כ"י שלא ואמרו פודין בשטרות, אלמא דאפילו דבר תורה אינו פדוי עכשיו חלה כשיתן, והב"א נמי [עכ"פ] אינה מקודשת עד שיתן, והב"י שעתא בכסף מקודשת ולא בשטר. וע"י בתוס' ר"י דהמוצא בדי"ה וע"ד, להלן, דנמי משמע דסובר דלא מהני שטיח בזה [וע"י במש"כ בדעתו בזהני מלואים המוצא בס"ק הקודם אות ה', ובמש"כ בהוספה שם]. ולשון הלבוש, וכו"ש אם נתן לה שטר על הדינר אפילו בקבול קנין, שאינה מקודשת, דלא קבלה מיניה מידי דיש בה מנה.

וכתב הח"מ סק"ח ע"ד הרמ"א (וכמוצא בבב"ע), נראה דדיון זה אינו מוסכם, דהרמב"ן [והרשב"א] לטעמיה, דס"ל דאינה מקודשת כשאגיד השטבול גביה, וכנ"ל, ומכ"כ לא מהני בשטר ט"ו, אבל הראב"ד [וסיעתו שנסק"י צו"ג] דס"ל דאמר לה קני במשכון זה שטבול מנה כ"י מקודשת, ה"כ בנתחייב לה מנה בקנין

מידי בהתחייב מנה, הא אפילו בלא משכון ובלא שטר מקודשת, משו"ה הוכרח לאוקמי במשכון דאחרים. והוסיף, ולפי"ז י"ל דהרמב"ן וסיעתו הנ"ל לסעמיהו אולי, דסברי דאינו יכול לחייב עצמו אפילו באמר אתם עדי, אלא ע"י קנין או שטר, וכמ"ש הה"מ בפ"א דהל' מכירה, ומהו הוכיחו בדעתם, דע"כ אפילו חל החיוב דמנה עליו מ"מ אינה מקודשת, משום דהב"א אגיד גביה, דאליכ קשה בג"ל, לוקמי הברייתא דמקודשת במשכון דמיירי בהתחייב עצמו בפני עדים בלא קנין ושטר ונתן משכון, וישמענו דחל החוב במסירת המשכון, אלא ודאי דבכל ענין אינה מקודשת בכה"ג, כיון דאגיד גביה.

(יז) וכתב המקנה בח"י דף ה' ע"א לתורה שכן פודין, דיש להביא ראיה דאינו יכול לקדש בשט"ח שכותב על עצמו מדיון כסף, דהרי בסוגיא שם ילפינן קדושי שטר מק"י דכסף, ופריכא מה לכסף שכן פודין בו הקדש ומע"ש כ"י, ואי נימא דכותב שטר על עצמו מקרי כסף, א"כ קשה דנילף קדושי שטר

אוצר

סי' יב אות א

הפוסקים

דהדינר כרי עליו מעט, ונה פירש בפשיטות שהדינר נשאר מלוב [בחוץ] החגאלי, משום דל"כ לא נקרא מקדש במטה, מחמת דקדושין כבר נעמדו במה שנתן בעין, והדינר כרי כהנאי בעלמא כר, ומשמע דרש"י ס"ל דלא כהרמזין לענין לאיד גביה, ונלמח לשון המקדש במלוב דחוק לפירוש הרמזין. ובהמקדש בחי' לוף ח' ע"ל, מנאר דלא נוכח מסוגיא הניל' להיפך, מדלא חוקי שכל המה קיבל עליו במלוב, [ונוכח מה דמלוב לא מהי, ובהרמזין, ודוקה כשחסר רק חלק מהני, דכוי משום חגאלי], ומאריך שם לצאר דל"ה לאוקמי בן ממה טעמים ע"ש, וע"ע בדבריו שנסוף אות ב'.

בדעת הרא"ש והרמב"ם, הכ"ס סק"ז אחר שכניה לדעת הראב"ד הניל', כתב, נראה שכ"ד הרא"ש [שנסק"יז אות ג'], שכתב גמי בטעם דמשכנן לא משמענד, משום דלא נחייב עדיין, ש"מ אם מתחייב עלמא ניתן מנה, חל שענדו במשכנן, וכמ"ש שם דקדושין ומחנה דין אי' להם, לפי"ז בי"ג בנתן שער על הכמה. וכ"מ מדברי הק"מ המובא שם. וכ"כ בבית הכני' דעת הרא"ש בהראב"ד כ"ה. ובארץ זבי (ותלמוזי זביה) סק"יג, כתב, דכ"מ מהחוס' פ' מי שמח [דקמ"ז ע"ב] ומחרא"ש פ"ק דכ"מ [ס' מ"ח] דאם קדשה בשט"ח שכתב על עלמו מקדשה, שהרי הקצו שם דלמאי אינה מקדשה במקדש בשט"ח דלמאי משום דיכול למחול, הא אי מחול חייב לשלם לה, ותיירא דאין ראוה להקדש לו ושהיה זריכה לחצו לדין, כרי דכלא טעם זה היתה מקדשה אפי' דלגיד גביה, וא"כ כשמקדשה בשט"ח ידידיה דלא שייך מחילה, מקדשה יח. חולס גבוי אכופה פ"ה דלשיות הכ"כ כתב דנראה דלמרא"ש אינה מקדשה בנתן לה שט"ח על הדינר, דהא הרא"ש בפסקיו מספקא ליה, ובחשבוניות פשיטא ליה דהמכר שט"ח לחבירו וחזר ומחל ללוי דלר"ד לשלם ללקוח כל דמי שזי בשער מדינה דגרמי, וא"כ בקדשה בשט"ח של אחרים וכתב לה קמי' נך איבוי וכל שענדוי למח אינה מקדשה, אי משום דלא סמכה דעתה דשמה ימחול כרי הבצל חייב לשלם לה הכל, וכרי י"ט לה שט"ח עליו עכ"פ וממ"פ חגבה במשנה או מהלוב או מהבצל המוחל, וכן הקצו החוס' דכ"כ קמ"ז ב, ותיירא דלא סמכה דעתה דהיה צושה לחצו בעלה דכ"ד, ולמרא"ש דהוא מן הסוברים דלר"ד לשלם הכל ע"כ יסבור ג"כ כבשרת החוס' דהיה צושה לחצו מצעלה דכ"ד, וא"כ ה"כ במקדשה דדינר ונתן לה שט"ח עליו היה ג"כ צושה לחצו מצעלה, וא"כ ע"כ דסובר הרא"ש צוה דלוינה מקדשה. אם לא שחלק דמחול דלוינו מחייב לשלם רק מדינה דגרמי לכן צושה לחצו אורא, משא"כ בנתן לה שט"ח דלוינה צושה לחצו אורא, וחילוק זה דחוקי"ג, וכלא חירון החוס' הניל' נראה לומר דאף דאם הבצל מוחל לר"ד לשלם הכל, מ"מ כיון דלוינו אלא חוב על הבצל אינה מקדשה דאין כאן נתינה, והא דכ' הרא"ש דאם נתן לה משכנן על הדינר אינה מקדשה משום דלא נשענד, דמשמע הא אם נשענד היתה מקדשה, זה דוקא במשכנן משום דמשכנן קרוי נתינה, אבל בשער אף דשענדוי אלוים מ"מ אין כאן נתינה דהמחזן עדיין חסח ידו, ובעיני נתינה מיד הקונה ליד המקנה וליכא.

דברי האחרונים להלכה. הח"מ נסק"ה אחר שכתב דלמראב"ד מקדשה דכ"ה, וכנ"ל, הוסיף, ע"כ נראה דאם נתן לה שער

שעדין צו הקדש ומע"ש, משא"כ בשער, ופרש"י אם כתב גזר שער על משנה פדיון הקדש לאינו פדיו, דכתב ונתן ככסף וקס לו, כרי משמע דרק נפדיה לא חשיב שער כה"כ ככסף, אבל נקדושין ואין קרקע ה"ל ככסף, דל"כ הוליל מה לכסף שכן קונים צו אשה וקרקע, חלמך בשער [דיודי כה"ג] שאין קונים צו אשה וקרקע, אלא משמע דגם בשער ידידיה קנים צו, ורק שאין פדיון צו הקדש ומע"ש ש"כ. וכן מוכיח מרש"י צו בבית הכני' ח"ל ס"י כ"ה. [מיהו מהגמ' עלמה שם אין הכרח כשיטה ז, ושיטתו נדעה הרמזין וסייעתא, דהא הרשבי"א שם פירש בלופן אחר, דאחר שדחה לפרש"י, משום דכ"ה"ג גם נקדושין לא מהי, והוכיח בן גמ' וכנ"ל בתחילה בס"ק, כתב, ומש"ה ג"ל לפרש מה לשער שכן אין פדיון צו הקדשה, אם כתב גזר בשער שהקדש זה יהיה פדיו, אינו פדיו יח, והיינו דומיא דשער קדושין שכתב לה כרי אה מקדשה לו]. וכמקנה בחידושי שם כתב, דאף מרש"י עלמו אין ראייה דס"י: דיכול לקדש בשט"ח שכתב על עלמו, דכרי ח"ל לפרש דטונוה שהקדש יתחלל על המעוה שהתחייב בשער, דהא רש"י ס"ל דספיקא דתחובות דאין אדם יכול לחייב עלמו בשער כ"ל כשמודע שחייב לו ממזר אבל לא על להבא, וע"ע דמפרש כוונה רש"י בטען מה שפירש הרשבי"א, ובאר"ך לבסוף פ"י זה בדבריו, ומיישב מה שכתב אפשר להקשות על פ"י זה מהגמ'. וע"ע בהמקנה נקריא שהאריך הרבה בדיון זה.

ובבית חלוי ח"ל הניל', מוכיח גם מלשון רש"י דכ"ה ע"כ דס"ל בהראב"ד הניל', שהרי כתב דכ"ל: מנה אין כאן הנכד משכנן אינו שר כלום שאין המשכנן מחנה, וכ"כ שם להלן גבי פריטי אין כאן, ומכאן דס"ל בהראב"ד דכיון דלא נחייב במנה כלכך לא הוי משכנן, אבל אם היה בלופן שיתחייב במנה משמע דס"ל דמקדשה.

גם בארץ זבי (ותלמוזי זביה) סק"יג, מוכיח שכ"ד רש"י, ממה שפ"י נקדושין מ"ז א', דמוקי הכס' בגמ' דרייתא דקמ"י דהמקדש במלוב ח"ל דמקדשה, דהיינו כגון דאמר התקדש לי במנה ונמלח מנה חסר דינר, ופרש"י דאמר לה דינר החסר כרי היא עלי מלוב, ומ"ד דלוינה מקדשה, משום דכסיפא לה למיתבעיה, ואם בהרשבי"א, כרי אפילו למ"ד לא כסיפא לה למיתבעיה, מ"מ לא תהיה מקדשה דהוי במקדש בשט"ח ידידיה, כיון דאמר שדינר החסר יהיה עלי מלוב, ודוחק לחלק בין היכא דנתן לה ל"ט דינרים ולא נשאר עליו מלוב אלא דינר אחד ובין שכל הקדושין הם עליו במלוב, דכיון שאין דעתה להתקדש כ"ל במלוב דינרים ואחד נשאר בידו כרי כאילו כל הקדושין הם עליו במלוב. מיהו מדברי הגמ' עלמה אין הכרח להוכיח כשיטה זו, דגם להרשבי"א מיישב שם, דל"ל דיופרש דשאני הכס' לפי שנמלח חסר דינר כרי כאילו אמר שתהיה מקדשה בל"ט דינרים ע"מ שיתן לה עוד דינר דלוחו דינר כרי חנאי, וצוה מחורן מאי דס"ד צונוגיא שם דמיתרר דר' אלעזר אחיה כפלוגתא דחנאי, ומאי אריא הא י"ל דדוקה ככסף קדושין כסיפא לה למיתבעי ולא ככסף דחנאי, אלא ע"כ משום דגם פלוגתא דח"ק וי"א במלוב קאי בחנאי. וכ"כ בנ"י קדושין סק"ט"ז דלהרמזין ובהרשבי"א י"ל דהדינר החסר הוי רק בחזרת חנאי, וע"ע מש"כ להוכיח משם כהרמזין, והוסיף, מיהו רש"י דפירש שם שאמר

(ח) ובקצוה"ח סי' ק"ץ סק"ו, הקשה על פ"י זה, דהא איתא שם ג"כ שאין פדיון בשער מעשר שני, ומע"ש היתה תלוש, ובמס' טלין איך שייך בו שער קנין, וסיים בנ"ע.

(יח) וצ"ל דס"ל דהא לא שייך גמי החשש דאין רצונה להתקדש ותצטרך לתבעו בב"ה, דכיון דזה חוב ברור עליה, אין חשש תצטרך כלל לתבעו לדיון. ולפי לשון ח"י החוס' שהביא בבני אריבה דבספור, שהיא בושה לתבעו, ע"י

בהערה הבמכנה מה שחלק הפרי"י.

(יט) ובפרי"י עקב כאן כתב לחלק דעיקר הפעם שכתבו החוס' שהיא בושה, היינו משום שנחשב לה לגנאי ששבק לאשתו ומחל לאחריו. וזה מראה שאינה חשובה בעיניו, וכמו דאמרנו בקדושין מ"ח מימר אמרה לא שביק לירי ומהל לאחריו, משא"כ היכא שנתן לה שער על כסף הקדושין אין זה בניין לתבעו החוב כ"י.

אוצר

סי' יג אות א

הפוסקים

וא"כ דלמלא הא גופא קמ"ל ברייתא דמכני צו שטי"ח ומשום דאין גופו קנוי, ומדקשה היינו כסף, ש"מ דשטי"ח הוי כסף גמור, אכן לפי התוסרי"ד שם יתחא קושיתנו. [וז"ל התוסרי"ד, אדעית לפרושי מתני דכחא דאחא לאשמעין דנפדה צכ"ג ואין האדון יכול לעכב, א"כ היינו כסף, כלומר] שצכ"ג שוה מקבל עליו יולא, והשטר חייב אלף גרה"י בעלמא, ויכול לעשותו בפני עדים בלא שטר, אלף ודאי אין הדין כן, שאין כופין האדון להוציאו עד שיתן לו כסף או שוה כסף, ולא שחקפס עליו במלוא, ובדאמרינן לקמן [בד"ה א'] נקיע מרגימתא בדיח ויבצק ליה חספא. ועי' בבית הלוי מה שזן גם על תי' זה, ומאידך מיישב בדוחק גם לפי הרשב"א, ומסיק, אכל לדעת רש"י ופייסותו הנ"ל אחיה הסוגיא בפשיטות, וכבר חירלטו כל מה שהקשו עליהם, ולכן יש לחוש לדעתם, וכנ"ל.

ובתב צכ"ג אכוכה פ"ה דאישות, דהא שלא הביא הרמ"א דעת הרא"ש והראש"ד דתבה עכ"פ ספק מקודשת, ובדחמיה הח"מ והצ"ח, משום דבאמת דעת הרמ"א דגם להרמב"ן והרשב"א עכ"פ ספק מקודשת משום הנייר שמה שו"פ צמדי, רק הביא דעת הרמב"ן והרשב"א לומר דאף שנתן לה השטר לגזיית דינר, מ"מ אינה מקודשת קדושי ודא"י. [ולדעתו קאי הרמ"א לכו"ע, וכדלכלן בסוף האות]. ובפרי יעקב כלן תמה על מש"ב דמחשש שו"פ הוי ספק, דהא מטעמא דחיישין שמה שו"פ צמדי אינו אלא ספיקא דרבנן [עי' ע"ז באו"ה"פ סי' ל"א סקב"ב], ומטעם ספק מחלוקת הפוסקים הוי ספק דאורייתא, ויש נפק"מ בין ספיקא דרבנן לספיקא דאורייתא [לענין כשכח אחר וקדש ג"כ באופן זה. עפ"ה סי' כ"ז סקב"א מהמקנה. עפ"ד שם צכ"י כ"ח סעיף ע"ז].

ויש שכתבו דגוונא דמיירי הרמ"א לכו"ע הוא, ופלוגתא דהראש"ד והרמב"ן הוא באופן אחר, ופירשו באופנים שונים.

כתב בפנים מאירות ח"א סי' ל"ז, דדברי הרמ"א הם אליבא דכו"ע, דאיירי בשטי"ח שנתן לה אח"כ על הדינר שקדשה בו, אבל אם מתחילה כתב לה שטי"ח שחייב לה דינר, ואמר התקדשי לי צו מקודשת [לדעת הראש"ד], ובצ"ש בסק"א לא דק צ"ח כלל. וכ"ה ביתר צאור, צאצני משפט כלן סק"א, ובס"י כ"ח סקב"ב, דין הרמ"א הוא גם לדעת הראש"ד, משום דהרמ"א מיירי שלא התחייב עדיין בדינר, אלא שמקדשה בדינר שיתן אח"כ, ועי' כתב שטר, ובצכ"ג שמקדש צמה שיתן אח"כ הקדושין לא חלו בו, וא"כ א"ל ליתן אח"כ משעבד עלמו מקודם, והוא אינו משעבד רק אם התקדש יתחייב לה, ומכיון שלא נתקדשה לא התחייב, וא"כ דינר אין כלן ושטר אין כלן, משא"כ צהא דקני צמשטון זה שעבדו מנה ס"ל להראש"ד דמקודשת, משום דתיכף קנחה במשכון והשעבדו שצו וכו' להראש"ד בנותן הגוף, אבל צשטר ממני"פ הרי אינו נותן כלום, דאם יתן אח"כ הדינר עבור שחייב עלמו הרי אינו נותן לקדושין, ואם יתן אח"כ הדינר לקדושין א"כ השטר שנתן עכשיו מה יועיל, ובזה לקי"מ מה שהקשה הח"מ דמ"ש משטר דאחרים דמקודשת לולי שיראה שמה יתחול, דהתם הוי נתינה טובה שנותן לה השטר דאחרים, אבל כלן שמקדש אותה צמה שיתן אח"כ לא מהני וכנ"ל, וא"כ מה יועיל השטר בו, אמנם אם יאמר לה האמקיל צבנאה זו שאני מתחייב לך עכשיו צשטר מקודשת לכו"ע דהוי נתינה מעליא. ובס"י כ"ח שם הוסיף, דמ"ש הצ"ש מהשי"ב דצכת צשטי"ח על עלמו וקידש מקודשת, מיירי דכתב תחילה שטי"ח על עלמו ומקדשה צבנאה זו שמתחייב עלמו, ומקודשת צמה ששוי צשטר למכור שנותן לה תיכף הנאה זו.

גם בתיב קדושין סקט"ו כתב דאפשר לפרש דדברי הרמ"א הם אליבא דכו"ע, כמו [שצפיקר הדין] שצנתן משטון על הדינר מודה

שטר על הדינר הוי ספק קדושין, ועוד דחוששין שמה הנייר שו"פ, כמבואר צכ"י כ"ח סעיף ח'. ועי' צאצ"ל צ"י שהוצא צסי"ק הקודם אות ו' ד"ה וס"ה, שגם הצ"ש ס"ל דהוי ספק. ובצ"ח הלוי ח"א סי' כ"ג ד"ה מסקנת, כתב, דלפ"מ שכתבו דלמפרשים צעמא דלא מהני משכון משום דלא נתחייב צבנאה, אין ראיה כלל לדירבו דשטי"ח לא מהני כסף, ולא מלינו שיאמרו צבדיא להיפך אלא הרמב"ן והרשב"א, א"כ צודאי דלענין קדושין אם קדשה צשטי"ח יש לחוש לדעת רש"י הנ"ל, והר"ע צ"א [הנ"ל צד"ה צדעת ע"ד], והצ"ג שהוציא הצ"ש.

ובשו"ת הב"ח סי' קמ"ט, מוכיח דמהני צשטר כה"ג, מקדושין דע"ז ע"א, שהוציא הא דקתני התם דעצד עצרי קונה עלמו צכ"ג ושוה כסף ובשטר, ופריך הא שטר כ"ד, אלימא דכתב שטר אדמיה היינו כסף בו, וכתב, מכה הא סוגיא נראה צעינו דהמקדש אשה צמנה וכתב לה שטי"ח על המנה הוי קדושין גמורים, דהוי כמו כסף, ול"ד להא דמנה אין כלן משכון אין כלן, דהתם לא הקנה לה צגוף המשכון כלום, שאין המשכון אלא הצמחה, אבל שטי"ח שיש צו שעבדו נכסים הוי כמו כסף ממש, ודמי לאמר לה קני צמשכון זה שעבדו מנה והתקדשי לי צו דמקודשת, מחלף דהקנה לה צגוף המשכון בו, וכי"מ כל הסוגיא דדמ"ז ע"ז צמקדש צשטי"ח דאחרים, דצברי חכמים דאינה מקודשת מטעמים המבוארים שם צג"ח בו, אבל הכא שנתן לה שטי"ח על עלמו, דלא שייכי כל הני טעמי דהתם, פשוט דהוי קדושין גמורים אליבא דכו"ע בו, ותימה גדולה על מש"ב הדי"מ צשם הרמב"ן והרשב"א דאפילו הקנה לה מנה צקנין וכתב שטר עליו אינה מקודשת, וכע"ז כתב הר"ן צדעת הרמב"ן [בצכ"ק"צ אות ג'], ומטעם דאגיד גבי הצפל בו, דא"כ מאי מקשה תלמודא דע"ז הנ"ל גבי ע"ע אלימא דכתב שטר אדמיה היינו כסף, ודרי כסף מקנתו עדיין ציד העצד, אי"ו דאין לחלק צכ"ק, ולכ"ג עיקר צדעת הראש"ד ושאר מפרשים דצברי דאם מקנה לה מנה צגוף המשכון, שאמר לה קני לך צמשטון זה שעבדו מנה והתקדשי לי מקודשת, וממילא דה"ה אם כתב שטר עליו נמי הוי קדושין בו. [ועי' צהערה ע"י מ"ש הצ"ח צעטם הרמב"ן דגם צכתב שטר לא מהני].

ומה שהוכיח הרשב"א דהכותב שטי"ח על עלמו ל"ח כסף, מהא דאין צנו פדוי צכ"ג, וכנ"ל צתחלת האות, עי' צמחנה אפרים ה"ל קנין מעות סי' ה', שכתב, דשאני הדיא דפדוי"ב דצפירוש מיעטה תורה שאין פודין צשטרות משום דאין גופו ממון, וכו"ו אין פודין צשעבדו שמתחייב, וכמבואר צסוגיא שם, אבל צעלמא מהני כשכתב שטי"ח על עלמו. ובקצו"ה"ח סי' ק"ן סק"ו, כתב, דיש לדחות, כיון דשטי"ח הו"ל שעבדו קרקעות ואין פודין קרקעות, וכדאמרו לענין צצוטה דאין נצצטון על כפירה שעבדו קרקעות. ובצ"ח הלוי ח"א סי' כ"ג, השיג על בקצו"ה"ח צזה, ויישב קושית הרשב"א שם באופן אחר, ע"ש. ועי' צקהלת יעקב (למהר"י אלגאזי) דק"כ ע"ג, מש"כ לדחות ראיית הרשב"א הנ"ל, ומש"כ צזה צשי"ח יתח (צצס' תולדות אדם) אות ס"ו.

ועי' דחובת הב"ח הנ"ל מדע"ז, הנה כן הוכיח גם צצית הלוי הנ"ל, אבל ה"ה, שכתב עמד צזה הרשב"א צחי" שם, ולפירושו ליכא ראיה, דהקשה מאי קאמר היינו כסף, דא"כ המקדש צכ"ג וכתב לה שטר עליו תבה מקודשת בו, ותי' דשם קאי להס"ד דאכתי לא ידעינן דעצד עצרי גופו קנוי, ואינו אלא כחוב, ומהני גם שטר, אבל למסקנא דגופו קנוי, וצ"י קנין כשיולא ממנו, הרי צאמת אי כתב ליה שטרא אדמיה לא נפיק, דכסף אין כלן שטר אין כלן. מיהו הוסיף צצית הלוי, דתי' זה צודאי דחוק טובא, דא"כ מאי פריך היינו כסף, הא צדבר דצעי קנין ל"ה שטי"ח ככסף,

הפוסקים

ס"ק יג אות א-ב

אוצר

דמקרי נתינה כו', [ומסתמא דלדעתו ה"ה להראש"ד], וסיים, ודברי הרמ"א נכונים. [ועיי' דרי"ה וכתב, דלענין, שדן נפי החי' והב"ש להרמ"א הוי ספיק משום חשש ש"ס דנייר, ולכאורה שייכא סברא זו גם למסקנתו דכאן, ועיי' צעריי מה שפיר על עיקר חשש זה, ומש"כ בזה צעיר קדושין הני"ל]. וכ"כ צביה כלי ח"א סי' כ"ג, דגלמח דעת הרמ"א דאפילו להראש"ד לא מכני אלא בנתן משכון בלופן שיתחייב [מקודם] ליתן לה המנה, וכיו נתינה שפיר במה דקנתה המשכון למצו זה, אבל בכתב לה שט"ח לא מכני כיון דאכתי לא נתן לה שום דבר. וליון שכ"כ צבני אהובי ובעני אחרים ליושב דעת הרמ"א, והוסוף, מיכו מש"כ הרמ"א יוכי"ש, אינו אלא להרמז"ן וסופתו דס"ל גם במשכון לא מכני בכה"ג, אבל להראש"ד הגם דנימא דבשט"ח לא מכני, מ"מ כ"ש לא כיו, דהא במשכון ה"כא דחל חיוב הא ס"ל דמהני. [ועיי' פ"ד יוכי"ש" בבער כ"ט]. ודעתו להלכה, מצואר דרי"ה דברי, הני"ל, דהוא כהח"מ דהוי ספיק].

וב"כ בערוך השלחן סעיף כ"ה בדעת הרמ"א, דבשטר שנתן לה על דינר בלא משכון, לכ"ע אינה מקודשת, דאין כאן דבר צעין שנאמר שזה הדבר מקודשת, דאפילו נכדעוהו דלא חיישי לה דכסף הקדושין חגוד אללו, מ"מ זהו כשיש צעין אחיז דבר השוה כסף ויש לה ע"ז שעבוד צנוף בדבר, כמו משכון, [והיינו דפסק הרמ"א בסמך דבזיכה לה צנוף במשכון, מקודשת, והחס נמי לכ"ע הוה, ואין כאן סתירה ודבריו נודקים. מחו"ד שם לעיל ולהלן, וכדעתו בס"ק הסמוך בסד"כ חולס], אבל זה בשט"ח מה יועיל להקדושין, ול"ד לשט"ח דאחרים דאלולי חשש דמחילה ביחס מקודשת זו, אף שאין הדבר צעין, דהסמך ממסך לה דבר חדש לנכות מצות אלל אחרים, אבל כאן, בדבר חדש שנחסף לה בריכו בשלמות אלל המקדש, ולה לא נתן עדיין ובמה חתקדש, ואפילו בנייר ש"ס אין כאן קדושין, דברי לא קדש בבעט"ח כדחתם, אלא במנה ועל המנה נתן שט"ח, ועח"מ הני"ל, ולי"ע.

ב. להסוברים דכשהתחייב בשטר וקידש, חיישינן לקדושין, מה הדין כשהתחייב ולא כתב ע"ז שטר. בשו"ת הב"ח סי' קמ"ט, אחר שבעלה דבקידש בשט"ח שכתב ע"ז עאלמו מקודשת, ובצלות הקודם, והוכיח כן מגמ', ע"ש, ומשום דשט"ח שיש בו שעבוד נכסים כיו ככסף, וכדמכני בשעבוד דיע במשכון, והראש"ד כו', הוסיף, דמוכח עוד מהגמ' דשם דכל שלא כתב שטר על הדמים שנתייב, לא כיו שזה כסף ככסף אפילו אם אמר הרי עלי במלוה ב, דמפרש"ך שם רק "כיינו כסף", ולא פריך נמי ותו למח לי שטר על הדמים, ליהוי עלי במלוה סגי, וכדפריך בחר הכי שטר שחרור למח לי לימא ליה באפי חרי זיל, אלא ודאי דזקופת מלוה אין זה קניו כלל אם לא כתב שטר ע"ז הדמים [ונתן צידה, עפ"י להלן שם], וכן מוכח להדיא מקדושין מ"ז א', דמוקי פלוגתא דתנאי דהתם במקדש במלוה אי מקודשת כגון שאמר לה החקדשי לי במנה ונמלא חסר דינר [דכ"ל עליה מלוה], ופלוגי שם אי כסיפא לה למחצתא מיניה, והא דאמר ר' אליעזר התם בקדשה במנה זו ונתן דינר דמקדשת וישלים, כיינו לר"ע משום דבחסר ל"ע לא כסיפא למחצתא, אלמא דוקא כשנתן לה דינר מקודשת, אבל בלא נתן כלום, כיון שהכסף אינו צעין אינה נקנית כלל, דבעינן כסף קניו וליכא.

ובעצי ארזים סק"צ מצואר דמ"מ לה חיוב גם באמירה למח, וחתקדש, דאחר שהציא מש"כ הראש"ד הני"ל בסק"צ אות ב.

ב. ולא ביאר שם למה בכלל יתיר עליו חיוב הפסון בדבור זה, ובאיוה אופן מירי.

עוד גם הראש"ד דאמרינן דכיון שנה נתן המשכון אלא על קיום הקדושין והמנה שיתחייב ע"י הקדושין, וכיון שבאמת לא נתייב במנה ע"י אמירה החקדשי לי, מש"כ מנה אין כאן ולא קדושין ולא משכון, ה"ה באומר החקדשי לי במנה ואני נתן לך שטר על המנה, אמרינן נמי מנה אין כאן שטר אין כאן, שלא נתן המשכון רק על חיוב המנה ובאמת לא נתייב בה כלל, ונדקו דברי הרמ"א, ואי ה"כא למחלי בפלוגתא דהרמז"ן והראש"ד, כיינו בלופן שאמר הריני מתחייב לך מנה בשטר ובזה החיוב חתקדשי לי, ובזה תניא אם אמרינן הסברא דכסף דאגיד גבי בעל לא מכני, ובלופן הרמ"א, הוסיף, דלכ"ל אפילו אם הכייר ש"ס אינה מקודשת, דכיון דהשטר שנתן לה צט"ל ממילא לריכס להחזירו לפעל, ולא שייך למח דעתה אגיד שהרי לא נתייב לה החקדש כ"א בכל מה שנתחייב, וחייב זה בעל, ולא אמרינן דעתה אגיד רק כשזכתה בכסף הקדושין כפי התנאי, כגון בשט"ח דאחרים שהיא רוצה להחקדש, אלא דאמרינן שא"א להחקדש בשט"ח [עיי' סי' כ"ח סעיף י"ג], ואמרינן דכ"כ צנייר מקודשת, דברי מ"מ כל החוב שלה, אבל ה"כא דנגרע מן החיוב שהתנה לתת לה בקדושין, לא גרע ממנה חסר דינר [שנכסעין ז' בסמוך] דאינה מקודשת וכו'.

וב"כ בתפארת יעקב סק"צ, דע"כ לא נחלקו הרמז"ן והראש"ד אלא בקדשה צנוף השט"ח, אבל כאן דאמר לה החקדשי לי דינר ונתן לה שטר על הדינר, פשיטא דשטר זה לא חשיב כקבלת הדינר, והוא הלא דינר קידשה, [ולא קבלתו], וזהו שכתב הרמ"א בלשון כ"ש, דכיון דאפילו משכון שהוא שוה כסף ל"ה כקבלת הדינר, כ"ש שטר, ודע דברי הרש"א כתב בלשון "אפילו" הקנה לה המנה בשטר אינה מקודשת, והרמ"א [שהעתיק יסוד הדיון ממנו] כתב בלשון כ"ש, ועיי' דבונת הרש"א כשקדשה צנוף השט"ח, וזה חלילה בטעמא דאגיד גביה, דפלוגי בזה כו', אבל בקידשה דינר וכתב לה שטר על הדינר, לכ"ע אינה מקודשת וכו'.

ובעצי ארזים סק"צ מצואר דדיון זה קאי גם להראש"ד אפילו התחייב בדינר מקודם, [ודלא כמ"ש שם מקודם עפ"י הח"מ והב"ש דלהראש"ד סגי התחייבות אפילו בלא שטר כ"י כדאיתא בלוח בסמוך], שצ"ה, דהרמ"א סובר דלהראש"ד אף שנתחייב דינר ע"י שטר או קנין, מ"מ אם לא נתן ג"כ משכון, אינה מקודשת, דסובר הרמ"א דגם להראש"ד צעין שלא יכא כסף קדושין אגיד גביה, ורק בזה פליג על הרמז"ן והראש"א בנתחייב מתחילה בזהו גמור לתת לה מנה בחזרת קדושין ומסר משכון ע"ז, בזה ס"ל להראש"ד דמקודשת, וכיינו משום דס"ל כדעת הפוסקים [בסי' כ"ח סעיף י"ב] דאף במשכנו בשעת הלוואה יש לו למלוה זכיה צנוף המשכון לקנות בו עצדים וקרקעות כו', ולכן הוי צידון זה כמקדשה במנה ונתן לה עכשיו רק דינר, דקו"ל דמקודשת וישלים אפי' דלא נתן לה עכשיו כל המנה, וכ"כ מסירת המשכון הוי כנתינת פרוטה, כיון שיכולה לקנות בו עצדים וקרקעות כו', ולפי"ז כשנתן לה שטר ולא משכון על המנה שנתחייב, גם הראש"ד מודה שאינה מקודשת, והרמ"א חולק על הש"ג שכתב דגם בנתן לה שטר על המנה הוי קדושין וכו', ומ"מ לא קשה למח לא עוקי בגמ' כן ברייתא דמקודשת במשכון בכה"ג, משום דטעמא דמהני בלופן זה הוי משום דמלוה קניו משכון, וכד' יתח, לכן מתרץ בפשיטות עפ"י במשכון דאחרים וכדרי"א.

וכן צבני אהובי פ"ה דאיושת ה"ג, מצואר דהרמ"א קאי לכ"ע גם כשהשתעבד מקודם בדינר, דהציא למש"כ הח"מ והב"ש הני"ל דלהראש"ש והראש"ד מקודשת בכתב שטר, וכתב, דלדעתו גם להראש"ש אינה מקודשת כו', וכי"ל בדעת הראש"ש, ועיי' בסוף דבריו דהיינו אפילו כשהשתעבד מקודם כו', ושדוקא בנתן משכון מקודשת

אמר לה הרי את מקודשת לי דיונר וחזכה בו בגוף (ט) המשכון שאני נותן לך על זה הרי א מקודשת (י) ויחזק נכ"י):

האומר

באר היטב

ולדבריו נמי פשוט דלא נהני בקדושין סגרת ר"ח כהן. דא"כ לא מקשה מידי רנא לרז נחמן קידשה במשכון מקודשת דילמא שם איירי בסגרת ר"ח כהן. וא"ל השתא נמי קשה דילמא שם איירי שאמר לה תזכה בגוף המשכון. זה אינו הו"ל וסתמא כתב קידשה במשכון מקודשת ולא כתב תזכה בגוף המשכון וד"ק ועיין בהרמ"ש שם:

(ט) המשכון. כתב הח"מ תוספות קדושין דף ת' כתבו בשם ר"ח כהן דאם אמר אדם להצירו אתן לך מנה וכו' ונראה דגם בקדושין כן וא"ל שיאמר תזכה בגוף המשכון עכ"ל. ונעל עמדות יוסף דף לת"ד ע"א נסתפק אי דמי קדושין למתנה נענין זה. וכנה"ג דף ס' ע"ב כתב ולי"כ פשוט דנקדושין ח"ן מקודשת כלל ע"ש הטעם. וכן דעת הח"מ ע"ש.

הפוסקים

סי' יג אות ב-ס"ק ד

אוצר

יד. ותזכה בו בגוף המשכון כו'. [מבואר במשכון דיימ בדין זה דהכונה שחזכה הדיונר במשכון רק בתור שטרו, ושלפ"י חלוי בפלוגתא דהרמב"ן והראש"ד וסיפתו בסק"י אות ג', אבל י"מ דהכונה לקנין גמור, ולכ"ע הוא, וי"מ עוד באופנים אחרים]. ה"ש סק"י חתם על דברי הרמ"א, דמשמע דגם הרמב"ן והרשב"א מודים בזה. ולכאורה נראה דלשיטתם לא הו קדושין, כיון דגוף הקדושין אגיד אללו, ועי' בהגר"א סק"י שכתב ג"כ בה"ש. וכע"י צנני יעקב (על הציפור) דק"י טור ז', דחתם על הרמ"א דסתר עצמו, דגבי שטר דלעיל פסק דלא מהני, וכי"ו בהרמב"ן, ואילו כאן באומר זכי במשכון זה שטרו ב, מנה, פסק דמקודשת, והוא רק להראש"ד.

ג', דלא מהני משכון משום דלא נחתיו בזהמה, ושלפ"י בנחתיו, חל המשכון, ושכ"כ הרמב"א דבהחייב לה מנה בקנין וקדשה בו מקודשת בו וכמוצא שם אות ו', ודלא בהרמב"ן שם וסיפתו, כתב, וי"ל להראש"ד וסיפתו אפילו לא מסר לה משכון רק נחתיו בפני עדי הקדושין לחת לה מנה, ואמר הו עלי עדים שאני מחייב עצמי לחת לה מנה והריני מקדשה בזהמה מנה ג"כ מקודשת, לפי מאי דפסקין בחי"מ סי' מ' שיכול לחייב עצמו בפני עדים ח"ש שאינו חייב, וא"כ הרי המנה עליו בחוב גמור, וכמ"ש ה"ש [שנאות ח'] להראש"ד אס כתב לה שטר על מנה וקדשה בה מקודשת, ה"כ נמי אס אמר הו עלי עדים שאני מחייב מקודשת, (וצ"ח ח"ש) דלא תקשה מהב"י שם על ע"ס דעת הראש"ד דמהני כשהחייב מנה כו', וכמוצא בהערה י"ג). מיהו ע"ש שחוסף, אמנם הרמ"א סובר להראש"ד גם בכתב שטר מהני רק בנתן משכון בו וכי"ל בזהה הקדום.

וב"כ בטיב קדושין סק"י, דהב"א לה"ש, ותמה למד כתב רק להאורה, הא צ"ח משמע בזהה דלא מהני להרמב"ן באומר תזכה בגוף המשכון, דמ"מ אגיד גביה כו'. ושם להלן כתב עוד, דהא דפשיטא לאחרונים להראש"ש מהני באומר חזכי בגוף המשכון, י"מ, בגם דמלשון התוס' נראה כן, שכתבו [צ"ח ע"ב צ"ח מנה לענין ערצון בשדוכין, כע"מ ה"ש המוצא בסק"י אות ג'] דבשדוכין י"ל הריני מקנה לך כך וכך בגוף החפץ, מ"מ ברא"ש מבואר למעין יפה שאפילו אמר הרי את מקודשת לי דיונר וחזכי בגוף המשכון, לא מהני, [שכרי כתב, וכמוצא בס"ק ואות ה"ל] דלעולם לא מהני משכון לדבר שלא נחתיו בו [מקודם] בלא משכון, לכן כתב שצ"ח להקטע לו הסודר שלא באסמכתא וצ"ד חשיב, כדי שיחייב לו מהדין אס יחזור בו, מוכח בזהה דהיכא דליכא חייב קדום לא מהני המשכון שלו ב, איצט"ל ד"ל דהתוס' והראש"ש לשיטתיהו אולי, דהתוס' ס"ל [לענין קדשה במשכון דאחרים שצ"ח שם] דאפילו משכנו בשעת הלואתו מקודשת, שפיר י"ל דמהני חזכי בגוף המשכון, [דהא במשכון דאחרים נמי לא נתן לה במחנה וכו' רק שטרו, מתוך דצ"ו לעיל שם], אבל הראש"ש דסובר דמשכנו בשעת הלואה לא קני משכון דאחרים, א"כ י"ל דלא עדיף מה שאמר חזכי בגוף [במשכון] השטרו כו', ובהכי ח"ש דחתקו בגמ' לאוקמי בצרייתא דמקודשת במשכון, דהיינו במשכון דאחרים, ולא אוקמי דליירי באמר חזכי בגוף המשכון, דהוא משום דהא גופא חליא אי צ"ח קונה משכון דאחרים כו', דאי לאו דר' יצחק ל"ה מהני חזכי בגוף המשכון דלא עדיף מאתן לו בזהה גמורה

וב"מ בהמקנה ד"ח ע"א, דהסוגיא דמ"מ שבוכית משם הב"ח ה"ל דע"י התחייבות בלא שטר אינה מקודשת, פי' כך, דהא דנקטת בגמ' שנתן לה מנה חסר דיונר [ולא נקטת דהכל קיבל עליו צמורה], י"ל משום דמיירי מסתמא שלא אמר אהם עדי, וא"ר יתחייב, אבל בקידש צמורה חסר דיונר, הו"ל המותר כשערי פסיקתא, דמהני מדרב גידול דאמר צ"ח הנושא, דהן כן הדברים הנקטים באמירה בעלתא כו', חדט, דעל כרחך צ"ח לומר כן לר"ש לק"ש דסובר שם לפירוש ר"ח דא"ר יכול להשטעבד אפילו באמר אהם עדי רק בדרך הודאה שחייב, וכ"ש לפרש"י שם דגם לר"י לא מהני, ח"י דהכא דמי לשערי פסיקתא, ועוד נראה, דאפילו מיירי באמר אהם עדי, מ"מ זה רק מהני שיחייב, אבל במה יודוע שנתלית, דהוי כשהחיקה לאחר מתן מעות, דצ"ח שחאמר כן, כצ"ח כ"ח סעיף ד', ומכיון דהגמ' מוקי לכך ברייתא דקמ"ל פלוגתא אי אמרינן כסיפא למתבעיה ולא סמכה דעתה, א"כ אי הוי נקט שקדשה במה שקבל הכל על עצמו צמורה, עכ"ל שחאמר כן, ובחאמר כן הרי לא שייך לומר דלא סמכה דעתה משום דכסיפא לה למתבעיה, וכמ"ש הח"מ [בסעיף ז'] סק"י ע"ש.

ועיין בארץ נצי וצ"ח קדושין שנאות ח' ד"ה גם בארץ, שלפ"מ דדיוקי פפרש"י דסוגיא ה"ל, נמי משמע דמהני בקדושין גם כשהחייב בלא שטר.

(כ) כן הביא שם לעיל לעצם דברי הרמ"א.

(כד) והא דמסיים הראש"ש דבאומר תזכה סך מעות בגוף המשכון דמהני, כבר פ' בקה"י המובא בדעת הראש"ש שבסק"י אות ג', דהיינו קנין גמור שלא יכול לסלקו בוויז, ונעשה שותף, ובחזקת ה"ס דלא רק באמר זכי שטרו במשכון דלא מהני, אלא גם לשון זכי בגוף המשכון נמי לא מהני, דכיון דהוי תורת משכון הרי יכול לסלקו בוויז, הוי נמי רק שטרו, ויכיון דאין חוב מקודם לא מהני משכון להראש"ש.

(כא) דמדפסק גבי שטר דלעיל, דלא מהני, ה"ר דפסק בהרמב"ן, ובמבואר שם, א"כ עכ"ל דיון דהבא הוי לכו"ע, דא"כ סתרי אהרתי, וע"ז משיב הב"ש הא הוי רק להראש"ד. ע"י ערוך השלחן סעיף כ"ה.
(כב) ע"י באבני מלואים סק"י ד"ה אלא, דנראה דתוס' דהב"ש הבין בהרמ"א דמיירי אמנם שהקמה ממש בגוף המשכון, ומ"מ לא מהני להרמב"ן, וכנראה משום דטו"ס יחזיר לה מעות א"כ הו"ל אגיד גבית, (אלא דהאב"מ מליג ע"ז דהוי רק תנאי כו'), מיהו מהב"מ דכסומך וע"פ דלהלן נראה דמ"מ בכחזקת הב"ש שפ"י ברמ"א דהוי רק שטרו במשכון.

ביאור חנ"א ז ט [טו] האומר לאשה הרי את מקודשת לי במאה דינרים ונתן לה אפילו דינר אחד הרי זו מקודשת משלקחה הדינר והוא ישרים לה השאר שזה כמי

ז ט [טו] האומר כו' שם ט א' וז' כ"א :

באר הגולה ממירא דר' אלעזר ס' דף ט' ע"א

אוצר ס"ק יד—ס"ק טו את א הפנים קים

הקו"ו לענין מכה, במשנים נתיב ט' ח"ה, דלא מהני מכירה ע"י משכון וזאת חס חומר תקנה בגוף המשכון כך וכך מעות, ואזני בשיעור הרא"ש [בספקי"ז אות ג'], דדוקא בלומר תזכה בכך וכך ממנו בגוף החפץ נהני, והיינו קנין גמור ובחופן שאינו יסוג לסלוקי בזוזי, ולא די בשעבוד, ולכן דקדק הרמ"א בלשונו שכתב שתזכה בגוף המשכון, ולא כתב שעבוד, ובכ"כ ליכא מאן דפליג, ובערוך השגחה סעיף כ"ה, שכתב ג"כ דהרמ"א סובר דל"ס הרמב"ן והרשב"א זכר, דבלומר תזכה בגוף המשכון הוי כשלה ממש, הוסיף, דלע"ג דאם ישלם לה המנה תבא מוכרתה להחזיר לו המשכון, דל"ג אין צוה שם משכון, מ"מ כל זמן שלא החזירה הוי כשלה ממש, ובשחזורה הוי כמכירה חדשה.

גם באזני מלוואים סק"א ד"ה אלא, מוצא דהרמ"א חייבי בהקנה בגוף המשכון שיעור מנה, ומהני גם להרמב"ן כו', ומטעם המוצא בדבריו שהוצאו בסק"י"ז אות ג' ד"ה והנה, ע"ש. וכ"ה ביתר צאור במלאת אבן כלן, דטווח הרמ"א בלומר שתזכה בגוף המשכון שיעור מנה, וכמ"ש החוס' והרא"ש בסוגיין, ואין זה משי"ב הר"ן ע"ד קני במשכון זה שעבוד מנה, דהכא מהני גם להרמב"ן והרשב"א, דקנין גמור הוא בחפץ ולי"ה אגיד גז"ה, והרי היא כשחפץ בגוף המשכון, רק שהתנה ע"מ שיחזיר לה בחלוטין דמים חס יר"ה, ומש"ה אינה רשאית למכור המשכון, אבל היא אינה יכולה לטפס שיתן לה דמים, אלא שלכן נתן לה חפץ ששור יותר משיעור מנה שקדשה בו, כדי שיהיה מוכרח לפדותו כו', ולי"ד להא דאיתא בצי"מ דף ס"ה, דאם אומר כשיהיה לי מעות תחזיר לי החפץ דלא הוי מכירה כלל, דהיינו דוקא בלא תנאי, אבל בדרך תנאי מהני וחוי מכירה גמורה, דתנאי מלחא אחריתי הוא, וע"ש שהאריך עוד לבאר דדברי הרמ"א מיוסדים על דברי החוס' דף ח' ע"ב ד"ה מנה, ובאריך בביאור דברי החוס'. ובארץ לצי (ותאומי לצי) סק"י"ד, השיג ג"כ ע"ד הצי"ש הא"ל, וכתב, דהמענין בדברי הרמב"ן יראה דמוצא שם בהרמ"א, דדוקא כשהקנה רק לשעבוד המשכון אינה מקודשת כו', אבל בלומר שתזכה בגוף המשכון הוי כאלו קדשה בשוה כסף, דלע"ג דהוא יכול לפדות המשכון מ"מ הוי המשכון כאלו הוא שלה.

ובשיח יצחק (שצ"ט חולדות דאס) אות ס"ז, אף שכתב ג"כ בדברי הרמ"א הם אף לדעת הרמב"ן, דכיון דמקנה לה גוף החפץ לא מקרי אגיד גז"ה, והא דיכול לסלקה בדמים אינו רק תנאי בעלמא, מ"מ הוסיף, דעדיין דבר זה תלוי במחלוקת, דברי לדעת הראי מיהא שכוונת צנמוק"י פ"ק דצי"מ, עיקר הכוונה דמנה אין כלל משכון אין כלל, הוא משום דמשיכה אינה קונה במשכון כיון דלא ניתן המשכון לחלוטין, וא"כ לפי"ז אף בלומר תזכי בגוף המשכון ג"כ לא מהני, ולי"ע.

טו. ונתן לה אפילו דינר אחד. וכו' הדין חס נתן לה פירוטה מקודשת וישרים לה המנה, ואורחא דמילתא נקט, שמי שרואה למנות מנה אינו מונה לו בפירוטה אלא דינרין שמקלר השבוע. (חוס' ר"י חזקן קדושין ח' א').

טז. והוא ישרים לה השאר. א. ואם לא השלים. כתב צח"מ סק"א דאינה מקודשת כמי שאמר על מנת, ומיהו לקמן בכו"י ל"ה סעיף ג' כתב [בש"ע] דיש חולקין דגם בעל מנת לר"ך תנאי כפול, [ולדעה זו הואיל ולא כפל תנאי בעל ומעשה קיים].

גמורה, וא"כ הרמ"א לשיטתו דגם בכו"י כ"ה סעיף י"ח לא הביא דעת הרא"ש, דלא חס ליה, ופסק כהר"פ דבמשכון דאחרים אפילו משכנו בשעת הלוואה מקודשת, שפיר מהני כלן בלומר שתזכה בגוף המשכון, אבל דברי ר' ירוחם [שמע"ש נקודת דין הרמ"א] ל"ע, דהא דרכו להמשך אחרי הרא"ש, ודלע"ג כתב דמהני תזכה בגוף המשכון, וגם בעיקר הדין אפשר דמ"מ סברת הרא"ש קיומא, שאפילו אחר תזכה בגוף המשכון כיון דליכא חיוב ליכא משכון, נכן [כדין שצ"מ] ל"ע.

ובבית סאיר כלן, חף דנראה דתפס נמי דחייבי רק בהקנה שעבוד, מ"מ מפרש בלופן דמהני לכו"ע, דאחר שרמז למשי"ב הצי"ש דלהרמב"ן ורשב"א לא מהני, והוסיף שכ"כ הריב"ש ד"מ דבאמר זכר צו לשעבוד דינר כו' אין כלל משכון כו', [וכמ"ל בסק"י"ז אות ג' ד"ה צדעת], תמה על הרמ"א שחסם כרו"י, וגם הצי"ש בכו"י כ"ה הביא לר"י בחסם [ד"ה וכתב, והא הוי נגד ה"ך רבוחא], וכתב, ואולי ר"י חייבי בלופן שנתן לה משכון בשעבוד אפוחיקו שלא יכא לה פרעון אלא מנה, ושלא תוכל לחזעו שפרע לה זוזי אלא שתזכה בגוף המשכון בדינר, ובעין אפוחיקי שמונח בטור חו"מ סי' ר"ז ובצי"ש שם, שכתב בשם הרא"ש דלע"ג דמאי לסלוקי בזוזי מ"מ לא חשיב אסמכתא, דכיון שהמלוה אינו יכול לחזעו פרעון ממקום אחר חשיב כקניו בידו אפילו כשלא אחר מעשיו, ובלופן זה ליכא למימר דעתה על המנה והמנה אגוד גז"ה, דברי אינה יכולה לחזעו זוזי, ועכ"פ דעת נמי על המשכון וממנו קנחה שיעור מנה או דינר, וגם אפשר דר"י חייבי באפוחיקי כזו המוזכר שם בצי"מ בשם רש"י, דאף הלוה אינו יכול לסלקו בזוזי, וע"ש שכתב עוד דמה שלמדו המפרשים מדברי החוס' בקדושין ח' ז' דאם אומר זכי בגוף המשכון מקודשת, ע"כ היינו מודתנו יודאי אי אומר והמשכון יהיה שלך פשיטא דמקודשת, ואם לא נפרש דבריהם על דרך פרש"י הניל בלופן שאף הוא אינו יכול לסלקה בזוזי, אינו יודע במה יכא עדיפות בלשון זכי בגוף המשכון לענין שיהא המשכון נשאר בידה שעי"ז סמך וכתבו בפשיטות דמקודשת, היפך ממה שכתבו מקודם דכיון שלא ישאר המשכון ביד האשה אינה מקודשת, ואין לעיין בם' עלמא יוסף, [דשם מוצא דפי' בחוס' דעכשו נתן לה המשכון לגמרי, דאחר שאמר נה התקדשי לי במנה ונתן לה משכון עליו, אחר עוד, והמשכון יכא שלך, וקמ"ל דאף דמתחילה היה רק צהורה משכון, מ"מ מהני, שאם בתחילה בדברים אחר התקדשי במשכון, לא יתכן לקרוא לזה שם משכון].

אולם בפנים מאירות ח"א סי' ל"ז, כתב, דהצי"ש שכתב בדברי הרמ"א הם שלא כדעת הרמב"ן, לא דק בזה, דכיון דאמר תזכי בגוף המשכון, כבר קנחה גוף המשכון וחו לא חשיב אגיד אלא, ולעיל שם ביאר כן בדעת החוס' שם, דממשי"ב בטעם דמשכון לא מהני כו', כיון דלא נשאר ביד האשה, נשמע מינה דהיכא דאמר שתזכה בגוף המשכון נגד המנה שקדשה, מקודשת. וכ"כ ביתר ביאור בדברי הרמ"א, בקבלת יעקב (להר"י אלגאזי) ח"א דק"כ ע"א, דהכא לא חייבין כלל כשהקנה רק שעבוד במשכון, אלא שהקנה לה ממש סכום בגוף המשכון, ובדאי דאחי אפילו להרמב"ן, דברי דברי הרמ"א הם עפ"י הר"ן [וכדכתיבו ד"מ אות כ'], ושם כתב בזה"ל: אם הקנה לה משכון שלו, כגון שאמר לה התקדשי לי בכך וכך מעות ותזכי בזה בגוף משכוני כ"ז מקודשת, וכ"כ

כמי שאמר הרי את מקודשת לי בדינר זה ע"מ שאתן לך ק"ק וזו שהיא

[שם] והיה כו'. שם מ"ז

א' אר"ג רמב"ם חב"ד

או

מקודשת לו מעכשיו (והוא) וכו' אם חסר (י) דינר אחד

באר היטב

לא קיבל מקודשת וכו' מרמזים. והרשב"א ס"ל אפילו אם אמר תהא עלי נמלוה לא הוי קדושין משום דכסופה לה למיתנעיה כיון שחסר רק

(י) דינר. לרש"י ור"ן והרא"ש משמע דוקא אם קיבל עליו המקדש למלוה. ואם לא קיבל לא הוי קדושין. ולרמב"ם ושאר פוסקים אפילו

הפוסקים

סי' טו אות א—סי' יח אות א

אוצר

לחנאה, קדושין מהשתא קא מגמרי וחילול, ואין כח בתנאי למעקרניהו אע"פ שנחבטל.

וכן בחדושי הריטב"א בסוגיון כתב דאם לא השלים אינה מקודשת. גם בחוס' ר"י הזקן בסוגיון כתב דאם לא השלים א"ל גט, ואיבא מ"ד שאע"פ שלא השלים לה המנה לריבא גט, וטענה היא בידם וכו'. ובפסקי הלכות (יד דוד) פ"ז דלישוא דק"פ א' כתב דאם מקודשת וכו'א שישלים לה השאר כו', ואם מת ולא השלים התנאי, אפילו נשאר חייב רק דינר אחד בטלו הקדושין, דכיון כביכול התנאי, וביד דוד שם הוסף ולשון המור דאם "יכולה ישלים" אינו מדוקדק, דאילו חייב להשלים, אלא אם ירצה משלים ומקיים תנאו ואם ירצה לא מקיים התנאי, ולשון הרמב"ם הוא "יכולה שישלים", וכן מבואר שם בגמרא דכח כהנאי וכו' (א).

ועיין במאירי ובחדושי תלמיד הריטב"א בסוגיון, שהביאו שתי דעות לענייננו, לדעת אחת מקודשת וישלים על כרחו, וי"מ דלא גמרי הקדושין עד שישלים.

וכתב ביד דוד (פסקי הלכות) פ"ז דלישוא דקפ"ג ד' דנראה דמכני אף אם השלים אחר זמן רב בשתיקה. ובפסקי הלכות שם דקפ"ד א' כתב דאף אם נחללו המעות [הראשונים] מקודשת. וע"י בחזון איש סי' מ"ז אות ז' דמבואר דלא צעין עדים בשעת השלמה. ובשוקק עליו ההשלמה נמלוה ונתרצה, ע"י סק"ג אות ז'.

ב. ואם בחלה לו ההשלמה. כתב בחוס' ר"י הזקן בסוגיון, דמכא דקאמר בגמ' אבא דהתקדשי לי במנה זו ומלא מנה חסר דינר, אי דידעה זיה הא סברה וקבלה, דשמעין מינה דאע"ג דאמרין דקדושין לא ניתנו לימחל, היינו דבעין שיתן לה שוב פרוטה, ואפילו אמרה ברינו כאילו קבלתיה אינו מועיל, אבל אם אמר לה התקדשי במנה דינרים יכולה היא למחול מקצתם כחיל וימנע בידה פרוטה. וכן בחדושי הריטב"א בסוגיון כתב דאם מחלה לו ההשלמה מקודשת, דמחילה כהאי גוונא חשובה כנתינה ולהנאחה איכותו.

גם במאירי בסוגיון כתב דאם מחלה לו ההשלמה, כתבו רבותי שהוא כקיום תנאי ומקודשת גמורה, אלא שצריך עדים במחילה, ואע"פ שפ"ז דגיטין דף ע"ד ז' אמרו בהדיא כביכול דאם [דהאומר הרי זה גיטך על מנת שתתני לי מאתים זו וזו] יאמר לה מחולים לך [שהמחילה אינה קיום תנאי, לא אמרוהו אלא בגט ומשום דלעצור איכותו], אבל במקום אחר שאין הכוונה אלא משום הרוחה קיום תנאי הוא, וכמו שאמרו [בגיטין שם] קונס שאי אהא נהיה לי אם אי אהא נותן לפני כור של חטים, שיכול לומר ברינו כאילו התקבלתי.

יז. שהיא מקודשת לו מעכשיו. כתב בחפ"ת יעקב סקט"ו דיש להסתפק לפי דעת ה"א שביא השו"ע לקמן סי' קמ"ד סעיף ד' [בדין נתן לה גט בתנאי על מנת] דעל מנת אינו כמעכשיו, א"כ ה"א יש לחוש לדעה זו [ותקדש בשעה שישלים] כו', אך כבר ביארתי שם דדברי השו"ע תמוהין בזה, דלא נמלא מי שיסבור כך דעל מנת אינו כמעכשיו (ב).

יח. והיה אם חסר דינר אחד. א. סקור הדין ודעות הראשונים בזה. ע"י בהג"א סקט"ו דמקור דין זה הוא

ובג"ש סקט"ו כתב דאם לא השלים השאר בטלו הקדושין, שהרי כתבו הרא"ש [פ"א דקדושין סי' ע"ו] ור"ן [נתיב כ"ב ח"ד] דאם דאע"ג דלא הזכיר שם תנאי, הוי כאילו התנה תנאי בפול, ואינשחמטא לח"מ.

ובאבני מלואים סקט"ד כתב בטעם הרא"ש דאמאי הוי כאלו כהנה תנאי בפול יותר משאר תנאים, עפ"י מש"כ בחדושי הריטב"א גיטין ע"ב על דין זה, דשמא טפי עדיף כי לא אדער תנאי מפורש אלא שמשעו מוכיחים עליו, ממנו שמכיר תנאי שלא כדרך תנאי שבכתב, וזה נראה טעמה דהרא"ש דס"ל לחלק בין גיטיו דעתו ובין היכא דמכיר תנאי ולא כפל, אלא שהביא דעת כמה פוסקים שלא לחלק בזה, ובמבואר ברמב"ן בחדושי פ"ז דגיטין, גם הרי"ן צ"י ה"ל גבי אחקין שמואל בגיטא, כתב שם דאין לומר דטפי עדיף לרי' מאיר אומדנא וגיטיו דעת מחנאי שלא נכפל ע"ש, וגם להרשב"א לא ברירא ליה כך מילתא לחלק בזה ובתנאי בלשון "שמא וכו'", וכתב להבסיר לדידהו נמה מחייבין ליה להשלים את המנה אע"ג דלא כפליה לתנאו, דעד כאן לא צעין דיני תנאי אלא שיבועל המעשה ע"י תנאי, דאז אם אין התנאי כדיני תנאי אע"ג דלא נחקים התנאי המעשה קיים, אבל שיתחייב בתנאו לא צעין דיני תנאי, וכמו קנה שדה במנה ונתן דינר שקנה לו השדה צריך להשלים דמי השדה ונחייב בדמי השדה אחר שקנה השדה, אלא דאם לא נתן דמי השדה לא נתבעל הקנין, וכמו כן הכא, כיון דקנה האשה ע"י הדינר נחייב בדמים שהצטוו לה, ובש"ס ושו"ע לא הוזכר שיצטוו הקדושין אם לא יתן המנה, אלא אמרו לר"ך להשלים המנה וחייב הוא בזה וכו'.

אך צערוך השלחן סעיף כ"ז כתב דאפילו ברמב"ן והר"ן הסוברים דלא עדיף גיטיו דעת מחנאי שלא נכפל, מודים דלא הוי קדושין כשלא השלים, דהא באתה אין זה בגדר תנאי, שהרי לא הפליג הדינר מהצ"ע דינרים, דהתקדשי לי במנה אחר לה, אלא שאנו אומרים מדקבלה דינר אחד ש"מ שלא ראו להמתין בגמר הקדושין עד כל המנה, אבל איך נאמר לר"ך דיני תנאי ובאם לאו התנאי בטל והמעשה קיים ותקדש אף אם לא נתן לה אח"כ הצ"ע דינרים, דאנו קדש בדינר, דבשלמה בכל התנאים אנו מקיימים דבריו של הקדושין ומצטלים לתנאי, אבל בכאן הרי צריך לבטל עיקר דבריו של הקדושין, וזה אי אפשר, ולכן אמרין שהקדושין קיימים מיד וכו' חייב ליתן לה המנה, ואם לא יתן יצטוו הקדושין. וכע"ז כתב בחפ"ת יעקב סקט"ו ובאבני משפט סק"ו.

וכבר חילק כן בשעת לא נודע למי קדושין שם, דהכא כיון דעיקר קדושין במנה חלינהו דהתקדשי לי במנה קאמר כו', מיחל הוא דקא מחלתי מהשתא, כיון דמקבלה דינר, דאמרין מנמרה גמרה דעתה לאקנויי נפשה מהשתא לכשישלים לה מנה, אבל אי אמר לה התקדשי לי [בדינר] על מנת שאתן לך מנה ולא כפלה

(א) וע"י מעשה רבקה על הרמב"ם שם שדיק ביכ מלשון הרמב"ם. והוא שישלים. דאם לא השלים לה פשיטא דאינה מקודשת. ושוב הביא דבנפסחאות אחרות של הרמב"ם כתוב בירסת השו"ע. והוא ישלים.

(ב) וכן בדין שקידש על מנת שיתן מאתיים וזו נפסק בשו"ע סי' ל"ח סעיף ו' וכשנחתים התנאי יחולו הקדושין למפרע.

ביאור הגר"א

פי' ופי' הרמב"ן פ"א וסוגיא דבאן כחתימו דתנאי דוקא במנה זו ונמצא חסר כ"ו. הא במנה סתם מקודשת והרא"ש גורס בהיפך וכו' והלכה כתיק:

באר היטב

מקודשת ולוקחט שס כגון דנפיק ע"י הדחק לכן כ"ל דתיצת או רע צריך להיות למטה אצל דינר נחושט וכן הוא צטור דינר רע או של נחושט וכ"כ נחלת לני עיין צ"י ונ"ח:

דינר ח' וי"ט ויש חולקין הוא דעת הרש"א. ויש לתמוה על הר"ז רמ"א שהגיה וכתב או רע דמשמע דיש חולקים גם אהמל רע וכך הגין בעל הלבוש. הלא נחל רע מפורש צ"ח קדושין אליבא דכ"ע

אוצר

סי' יח אות א-ג

הפוסקים

מנהיב הא מנה סתם כ"ו הא כלומר דליוני חסר אלא דינר מקודשת, אלא הכי דייקין מנהיב, במנה זה ונמצא חסר אינה מקודשת לעולם הא במנה סתם ולא נתן לה אלא מקדשו מקודשת, ולעולם בדלא כסיפא לה מילתא למחציעה, וכן דעת הרמב"ד וכו' ו. וכ"ד חדושי תלמיד הרש"א קדושין ח' א'. ועי' להלן אות ג' בדעת הסור בזה.

ב. דעת האחרונים להלכה. כתב בספארת יעקב סקט"ז שגורא הסיקר כדעת הרמב"ן דמקודשת, וראייתו צרורה מהך ברייתא דקתני במנה זו אינה מקודשת הא במנה סתם מקודשת וכו'. אולם ב"ש פ"ב קדושין סי' י"א, אחר שבעלה דדעת הר"ף והרמב"ם צ"ח דמקודשת, כתב דמ"מ קשה מנין לנו לחלוק על הסוגיא [דגמרא] שמחלק בין חסר דינר לחסר ל"ט, וא"כ דברי ר"א מסייע לן דלא קאמר מקודשת אלא בחסר ל"ט דלא כסיפא לה למחציעה, אלא בחסר אחד דכסיפא לה אינה מקודשת, ובפרט מאחר דכל דוכח קוי"ל כתיק, מנין לנו לחלק ככא, וכן הרמ"ש פסק להדיא כתיק ו. וכן דעת הרש"א.

ובעצמות יוסף לך מ"ז כתב דלענין הדיון הו"א ספק מקודשת. וצ"ד דוד (פסקי הלכות) פ"ז דאישות דקפ"ז א', אחר שביא דעת הר"ף והרמב"ם דמקודשת, כתב דהדעת נוטה בזה כשיטתם דמקודשת וישלים, וכן נראה שאף רש"י מודה בזה, דדוקא באופן שזקף הדינר בחצו נחלקו אם כסיפא לה מילתא למחציעה, ולא באופן שזקדושו תלוין בדינר זה [עי' צלות שאל"ז], וכן הרמ"ש סובר ג"כ דמקודשת, אך כיון שבראש"ד וברש"א פוסקים דאינה מקודשת, מי יקל נגדם בספק א"א, ויש לחוש לדעתם, אלא עכ"ז צעת הדחק גדול שיסתפק בזה עיגון יכולים לסמוך אמקילין ולפסוק דמקודשת וישלים. וע"ש שכתב דדיון זה מיידי בואר לה שנותן רק ל"ט. ואם חשבו שנותן מאה ובעשות נמצא חסר אחד, יתבאר להלן אות ד.

ג. אם יש לחלק בזה בין אם קבל עליו המקדש את הדינר במלוה ובין שלא קבל. עי' בל"ט סק"י [והוא מהב"ש סק"י] שכתב דלרש"י ור"ן ה' משמע דוקא אם קיבל עליו המקדש במלוה, ואם לא קיבל [במלוה] לא הוי קדושין [לגריע, שכן פירשו בפלגמא בגמרא קדושין מ"ז א' אם מקודשת בחסר דינר, דמיידי שקיבל עליו המקדש את הדינר החסר במלוה], ולרמב"ן ושאר פוסקים

אין כאן ואיזה הוא דאסיק שמה מנה וסברה וקבלה, אבל חסר דינר שאין האשה מרגשת בו בהא הוא דאמר אינה מקודשת, ורבנותא קמ"ל ס"ד דדרך מנה להיות חסר לפעמים במנה דינר, וכיון דאמר לה במנה זו כמות שהוא קאמר ותרא מקודשת, קמ"ל דלא. ועי' בבני אהבה על הרמב"ם פ"ז דאישות הל' י"ז שכתב דהרמב"ם ליכא למימר דפסק דמקודשת משום הוכחת הרמב"ן הג"ל, דהא כתבתי [לעיל] שו"מב"ם סובר [וכן הר"ף והרא"ש] דבמנה זו יש רבנותא ספי, דס"ד דדרך המנה להיות לפעמים חסר, [ע"כ] י"ל דגירסתם היתה בגירסת הרא"ש דתיק ס"ל דמקודשת, והלכה כתיק.

ז. בישא ברכה (על רי"י) נתיב כ"כ ח"ד תמה עליו, שהרי לפי גירסת הרא"ש ס"ל לתיק דמקודשת.

ח. בבאה"ש כתב כן גם לדעת הרא"ש. ובב"ש ליתא.

הוא בקדושין מ"ז א'. ושם איתא המקדש במלוה אינה מקודשת וי"א מקודשת כ"י הכא במאי עסקין בגון שאמר לה התקדשי לי במנה ונמצא מנה חסר דינר, מר סבר כסיפא לה מילתא למחציעה ומר סבר לא כסיפא לה מילתא למחציעה, ואלא הא דאמר ר' אלעזר התקדשי לי במנה ונתן לה דינר מקודשת וישלים, לימא כתנאי אמרש לשמעייה, אמרי מנה חסר דינר כסיפא לה מילתא למחציעה, מנה חסר חשעים וחשע לא כסיפא לה מילתא למחציעה.

ובר"ן פ"ק קדושין הביא מהרמב"ן שכתב דמסתברא דלכתחא כיס אומרים דאמרי מקודשת, מדתניא הכא בפרקין [בדף ח' א', ונפסק להלן בסעיף זה] התקדשי לי במנה זה ונמצא חסר דינר אינה מקודשת, דאלמא במנה סתם מקודשת א"ע"פ שלא נשתייר ממנו אצלו אלא דינר, ולא אמרינן כסיפא לה מילתא למחציעה. וכו"כ הרא"ש פ"ב קדושין סי' מ' ד. גם בחוספות ר"י הוקן קדושין שם כתב דמסתברא דלכתב כ"י, דאפילו מנה חסר דינר מקודשת. וכן בדעת הר"ף והרמב"ם כתב צ"ח בגין דמקודשת, ומה שכתבתי [דיון זה דחסר דינר], נ"ל דהוא משום דס"ל שמתה קונה במנה, וכו' שגורא מהר"ף צ"ד דצ"ח והרמב"ם צ"ח דמכירה, ומשום כיון דמאי דלוקי בגי' כך פלוגתא דתיק וי"א בגון דאמר לה התקדשי לי במנה וחסר דינר, היינו משום פרכין [שם] דאי מלוה להו"א נחזי [במכר] במאי קאול, ואין קוי"ל דבמכר קנה, ממילא מתקוממא פלוגתייהו דתיק וי"א כפשטא במקדש במלוה, ולא מפלגינן בין התקדשי לי במנה ונתן לה דינר, ובין התקדשי לי במנה ונתן לה ל"ט דינר ה'.

אולם בחדושי הרש"א קדושין דף מ"ז אחר שביא דברי הרמב"ן הג"ל, כתב דמסתברא כחכמים [דאינה מקודשת], והא דתניא התקדשי לי במנה זה ונמצא מנה חסר דינר [אינה מקודשת] דמנה דייק הרמב"ן הא במנה סתם מקודשת], לאו דוקא חסר דינר לאשמועינן הא דכוחה במנה סתם מקודשת, דעיקרה דברייתא לאשמועינן דבמנה וכולך כל שחסר ממנו אינה מקודשת לא שנה חסר דינר ולא שנה חסר ל"ט, ואורחה דמילתא נקט בשמונה וכולך וחסר ממנו דינר, וכ"כ לחסר רובו, וחזק לך דאי ברייתא דוקא קתני, א"כ נאמר דדוקא חסר דינר דאיכא חרתי, מנה זו וכסיפא לה מילתא למחציעה, הא חסר רובו דלא כסיפא לה מילתא למחציעה מקודשת, אלא דפל כרחין ברייתא לאו דוקא, וכיון שכן לא תידוק

ג. בר"ן שם הביא מי שחילק ע"ה. וכמובא להלן.

ד. אלא שהרא"ש גרס בדברי התיק דמקודשת וי"א אינה מקודשת, וכתב והלכתא כתיק.

ה. גם בחדושי הריטב"א קדושין מ"ז א' כתב כן בדעת הר"ף. וכן בתוס' ר"י הוקן שם כתב דכן נראה בדעת הר"ף והרמב"ם. ובמ"ם אחר שהביא מהרמב"ן דכן דעת הר"ף, כתב דזה נראה דעת הרמב"ם שלא חילק וכתב [בדיון התקדשי לי במנה ונתן דינר] 'ונתן לה אפילו דינר' [משמע דכל שכן אם נתן צ"ס]. וכ"כ בחי"מ סק"י ובב"ש סק"י, וב"ש פ"ב קדושין סי' י"א, אם כי דחה דברי הר"ן במה שכתב דהר"ף והרמב"ם ס"ל שמלוה קונה במנה, מ"מ לענין דינא כתב בזה לניד דאמנם כן דעת הר"ף והרמב"ם.

ו. יבר"ן הג"ל דחה ג"כ ראית הרמב"ן הג"ל דמהא לא אריא, דבמנה זה ודאי לא שייך למיתגי ליה. חסר צ"ס דינר, דאי הכי הא ידעה ביה דמנה

אוצר

סיק יח אות ז

הפוסקים

פוסקים [דס"ל לדינא דמקודשת בחסר] אפילו לא קיבל במלוה מקודשת ט, ובי"ט מהרמז"ס, והרשב"א [והראב"ד דס"ל לדינא דאינה מקודשת בחסר] ס"ל אפילו אם אמר תבא עלי במלוה לא הוי קדושין וכו' י.

ובב"ח כאן כתב על דברי הטור דאם אמר לה דינר החסר יבא עלי במלוה מקודשת, דס"ל להטור דעד כאן לא קאמר ה"ק דמקודשת אלא בדאמר לה דינר החסר יבא עלי במלוה, דהשתא לא כסיפא לה למתבעיה, אבל דבלא אמר הכי אף לת"ק אינה מקודשת, דבהא ודאי כסיפא לה למתבעיה כיון שלא קיבלה עליו במלוה ולא סמכה דעתה.

ויש שכתבו דאם אמר שהדינר החסר יבא עלי במלוה, מקודשת אפילו לדעת הרשב"א והראב"ד. בי"ט פ"א דקדושין סי' י"א, אחר שדייק מדברי הגמרא שם דף ח' א' דאמרו שם דקודש במנה זו והיה חסר דינר יכולין לחזור, דמשמע דאמר מנה סהם מקודשת, כתב אלא שמי"ט לריך לומר שיבא הדינר עליו במלוה, דאל"כ כסיפא לה מילתא למתבעיה, בדאיתא בפ"ב דקדושין שם פסקינן בשם הראב"ד כה"ק, דס"ל אפילו במנה סהם אם חסר דינר אחד אינה מקודשת מטעמא דכסיפא לה למתבעיה כו', נמצא פסק של דברים, אם נחסר דינר אינה מקודשת, ואם אמר לה שזכו דינר החסר יבא עלי במלוה ואמר הן מקודשת. ובמלאת אבן כאן, אחר שהקשה על הבי"ט [ובדלהן בעיז קדושין], כתב ולענין דינא מבואר בדברי רמ"א דכתבתי [שלא אמר שהדינר החסר יבא עלי במלוה] שייך לא סמכה דעתה, שכרי הביא פלוגתתא אמנה סהם, ובאומר דינר החסר יבא עלי במלוה, לכאורה נראה מדברי רמ"א דבכה"ג לא שייך לא סמכה דעתה לכו"ע, מדלא המתין להביא אחר דברי המחבר על משי"כ אלא"כ אמר לה דינר החסר יבא עלי במלוה, הו"ל להביא וי"א דאינה מקודשת, והיה משמיענו הפלוגתא בקלור אדברי המחבר בשו"ע. ועי' בהפארת יעקב סק"י"ח, דאחר שכתב דלש"י הוי הפלוגתא אי כסיפא לה למתבעיה בין אם אמר שהדינר החסר יבא עלי במלוה ובין לא אמר, כתב דנראה דהטור אינו מפרש כפרש"י, וס"ל דבכה"ג [שאמר שהדינר החסר יבא עלי במלוה], נהי דמעיקרא כסיפא לה, מי"ט השתא מקודשת [לכו"ע] כו', ואפילו במנה זו מקודשת, ולכן גם המחבר העתיק במנה זו [האי דינא דאמר שהדינר החסר יבא עלי במלוה מקודשת].

ויש שכתבו דאין לחלק בין זקף עליו במלוה ללא זקף. בשי למורא (להר"ש יונה) סי' י"ז, אחר שהביא דברי הטור בה"ל, וכן מה שהטור כתב בקלור פסקי הרא"ש [פ"ב סי' ע'], דאם אמר לה החקדשי במנה ומנא חסר דינר ואמר לה יבא הדינר אללי מלוה מקודשת, כתב ע"ז דמדלא פירש "ואמר מנה זו" נראה מדבריו דמיידי במנה סהם, וכפשטא דשמעתא, וקשה אמאי לריך למימר לה יבא הדינר אללי מלוה, וברי במנה סהם ממילא נשאר הדינר עליו מלוה, דבה מנה דקאמר לה הכי קאמר על מנה שאשלים לך מנה, וכשתנן לה חסר דינר הו"ל כאילו אמר לה יבא הדינר החסר מלוה עלי, ומה שפירש רש"י דמיידי שאמר דינר החסר יבא עלי

במלוה, נראה דלא למימרא שזריך שיאמר לה כן בשעת קדושין, דבלאו הכי ודאי כן הו"ל, אלא שאם אחר שמלאת האשה המנה חסר דינר אמר לה שזאתו מנה כמו שהוא קדשה, ודאי אינה מקודשת כו', דהו"ל כאילו אמר איני רוצה להשלים התנאי כו', אבל אם אמר לה יבא הדינר עלי מלוה מקודשת, ולא שזריך שיאמר כן בשעת קדושין, ואפשר שדברי הטור במנה זו אמורים כו', והטור קאי אמנה זו דמליק מנייה וכו'.

ובטוב קדושין סק"י"ט כתב דדברי הבי"ט, דלרש"י ובר"ן מיידי בסוגיא דוקא בקיבל עליו במלוה, ליחא, דאם נימא דבלא קיבלה אינה מקודשת [לכו"ע], א"כ איך רצה לומר בגמ' דמ"ז א' דר' אלעזר [דאמר החקדשי לי במנה ונתן דינר מקודשת] לא אחי כמ"ד כסיפא לה מילתא למתבעיה, ובה ר' אלעזר ודאי לא איירי באמר דכמותר יבא עליו במלוה, דאם אמר שיכיה עליו מלוה פשיטא דכמתכשיו דמי כו', אלא נראה דרש"י לא פירש רק לפי לשון הבריייתא דנקט מקדש במלוה פירשה רש"י שאמר דינר החסר יבא עלי במלוה, ולרבותא דח"ק דלש"י שאמר בפירוש יבא עלי במלוה שייך כסיפא לה מילתא למתבעיה, אבל למאן דס"ל מקודשת ולא אמרינן כסיפא לה מילתא, אין חילוק כלל.

גם באצני מלוואים סקט"ו, אחר שהקשה כן על דברי הבי"ט, כתב דלכן נראה דדרך תנאי ודרך מלוה שוין הן, ולמ"ד לא סמכה דעתה, בשניהם אינה מקודשת, ולמ"ד סמכה דעתה, בשניהם מקודשת, ורש"י ור"ן לפרושי לישנא דבריייתא דמי במקדש במלוה אחי, ולדינא הוא הדיון דרך תנאי. גם בהפארת יעקב סקט"ו פירש כן אליבא דרש"י ע"ש. וכן כתב בארץ לבי (ותאומי לבי) סק"י"ח. וכן בערוך השלחן סעיף מ"ב ובחזון איש סי' מ"ו אות ו' כתבו דאין לחלק בין אמר שהדינר החסר יבא עלי במלוה, או לא אמר כן.

ויש שכתבו לאידך גיסא דאם לא זקף במלוה עפי עדיף. בחדושי מהרי"ט על הרי"ף קדושין רפ"ב כתב אופן אחד לחלק, בין אם קדשה על מנה שישלים לה דינר דצוה לא אמרינן דלא תתקדש דהוי כסיפא לה למתבעיה, משום דאיכא עגמו יבא נזהר להחזיר לה כדי שיתקיימו קדושין, שאם לא יחזיר לה אין הקדושין נגמרים, לבין אם זקף למלוה הדינר שזריך להשלים לה, דצוה שפיר אמרינן דכסיפא לה מילתא למתבעיה, דהוי מתקדשת גם לפני שמחזיר לה ואיכא עגמו לא יחזיר לה. וכן בהמקנה דף ח' א' כתב בחירון אחד, דכא דאמרינן [לדעת אחת] דלא סמכה דעתה משום דכסיפא לה מילתא למתבעיה, היינו דוקא בענין דמיידי שם שאמר בפירוש הרי עלי מלוה, דכיון דדעתו שיגמרו הקדושין מיד והדינר יבא עלי מלוה, שפיר ו"ל דלא סמכה דעתה משום דכסיפא לה למתבעיה כו', אבל היבא דלא אמר הרי עלי מלוה, דלא אמרינן דהוי תנאי לא שייך לומר דלא סמכה דעתה כיון דאם לא ישלים לה יתבעלו הקדושין יא. ובעני ארזים סק"י"ד, אחר שכתב על דברי הבי"ט בה"ל דמשי"כ בשם הרמב"ן ושאר פוסקים שאפילו לא קיבל עליו במלוה מקודשת, שלא מלא רמו צוה, ואדרבה הרמב"ן כתב כן בפ"ב אמתלקות דבריייתא, והש"ס מפרש כן לשון הבריייתא המקדש במלוה, אלא

יא) ועיין עוד בדבריו שבק"א, דאחר שדן בדברי הבי"ט, כתב דהעיקר נראה לדעת רש"י דמיידי שהיה מונה והולך לידה וגמא חסר דינר, ואמר לה בשעת נתינת הדינר האחרון, דינר החסר יבא עלי במלוה, ושחקת וקבלתה, א"כ למאי דמשני רב אשי במונה והולך שאני, דאפילו במנה סהם לא הוי קדושין, ע"כ צ"ל שאמר לה דינר החסר יבא עלי במלוה, אבל באינו מונה והולך, מודה רש"י דלא בעינן שיאמר לה דינר החסר יבא עלי במלוה, כיון דתנאי הוא.

ט) עיין בדבריו העצי ארזים דלהלן סוף אות זה.

י) עיין בב"ש להלן סקט"ו שכתב דבאמר מנה סהם וחסר דינר, אפילו להפוסקים דסברי אינה מקודשת, מ"מ אם אמר דינר החסר יהיה עלי מלוה מהגי וכו'. וכתב בעצי ארזים סק"י"ד שהב"ש סותר עצמו ממש"כ בסק"י"ג דלהרשב"א אפילו אמר תבא עלי במלוה לא הוי קדושין. אמנם המקנה בק"א דיה שם בהגה, כתב דכונת הבי"ט על שיטת רש"י והר"ן, או דכונתו על מונה והולך כו' [ע"י סק"ג]. וכן בארץ צבי (ותאומי צבי) סק"י"ד כתב דכונת הבי"ט בסקט"ו במונה והולך וכו'.

אוצר

סיק חזקות ג

הפוסקים

נחשלתמו שכל תמורת הדבר הנקבה, משא"כ קדושין אין הכסף קדושין תמורת האשה והם הם הקונים, וכיון שלא נתרצה להתקדש בפחות ממנה, אין רצונו להתקדש לו כלל כל עוד שלא גמר בהנחה, אבל עכ"ז צא"ל החמורה חושש אולי גם לספק זה [שמא תנאי הוא] אף שזה רחוק מאד כו', דלולי הוה תנאי כיון שלא מיחה חתן כאשר נודע לה שחסר מהמנה דינר אחד, מסתמא נתרצה לה, אבל עכ"כ במיחה חתן כשנודע לה מהחסרון שאין רצונו להתקדש לו באופן זה שיתלה השלמה בדעתו, יכולה לחזור בה, והדבר נר"ך תלמוד.

ובחסר סך מסוים ולא כסיפא למחצית ולא כיה יודע שחסר, כתב ביד דוד שם דיש להסתפק ג"כ בכל כה"ל, אך באופן דאיה מקודשת לגמרי אי אפשר להסתפק, דהוה נשבע מלשון הבריתא [קדושין ח' א'] דקמי כן דאיה מקודשת במנה זו, מכלל דמנה סתם אין הדיון כן, אבל זה י"ל דמנה זו לא מהני השלמה ואיה מקודשת כו', אבל מנה סתם צב"ג מהני השלמה כו' (ח).

ה. לחסוברים דאינה מקודשת אם מהני השלמה לפני שחזרו. בתפארת יעקב סק"כ כתב דיש להסתפק להך דעה דס"ל במנה סתם וחסר דינר אינה מקודשת דכסיפא למחצית. אם אינה מקודשת אפילו לא חזרה, כמו במנה זו, או דבזה כו"ע מודו דמהני השלמה שמתקדש מעתה ולא נחשלתמו הקדושין לגמרי, ולכאורה נראה מדברי הצ"ח סק"כ דבזה כו"ע לא נחשלתמו הקדושין, אבל באמת הוא תמוה דכא הרמב"ן [במובא הוא ח' ד"ה וצ"ח] הביא ראיה דהלכה כמ"ד ולא כסיפא, מדקמי כן צריך תימא מנה זו ונמאל חסר דינר ש"מ במנה סתם לא, והשתא חקשי הא הרמב"ן בעל דעה זו דסובר דאיה מקודשת כלל [במנה זו] אפילו לא חזרה [ובמובא בסק"כ הוא ח' א'] איך ליכא שום ראיה לומר דמנה סתם לא כסיפא, דשפיר י"ל דכסיפא, ומ"מ בלא חזרה מקודשת, משא"כ במנה זו לא צ"י חזרה כלל, וע"כ ל"ל דסובר הרמב"ן דלמ"ד דכסיפא למחצית כ"נ לא צ"י חזרה ושפיר מדויק, ומ"מ צ"ח בספר לא הצנתי כלל, דכיון דקאמר מנה סתם מאחר דנימא דחשלתמו הקדושין, ולי"ט.

ובישא ברבא (על ר"י) דק"ג ח' כתב צ"ח דהיכא דאמרין כסיפא, לא צ"י לחזרה דידהו, דבלא"כ אפילו שכל אינס חזרים הקדושין בטלים מאליהם ואפילו שרצה להשלים.

אולם בחדושי תלמוד הרשב"א קדושין ח' א' מצאנו דהא דאיה מקודשת הוא רק בשלא השלים, אלא דכל זמן שלא השלים מני הדרי בה, ואפילו הוא רוצה להשלים אח"כ מציא אידי למדור בה, משום דכסיפא למחצית דינר לחודיה ולא נתרצה כלל וכו'. וע"י בהמקב"ה שם שכתב ליישב קושיית הרמב"ן [ה"ל], דיש לחלק דמנה סתם וחסר דינר אם השלים לפני שחזרה מקודשת, משא"כ במנה זו דלא מהני השלמה. ובפסקי הלכות (יד דוד) פ"י דאישות דקפ"ז ח' כתב דזה, דלר"ך שישלים הדינר בחזרה תנאי.

ו. ואם יש הבדל בין חסר רק דינר אחד לבין שחסר יותר. צ"ע קדושין סק"כ כתב למ"ד דאיה מקודשת ומשום דכסיפא לה מילתא למחצית, ל"ע גדר שלא נאמר כסיפא לה מילתא, וכי צ"י דינרין לא כסיפא, ולי"ע בכל זה. ובערוך השלחן סעיף ל"א כתב:

דמיירי דלא אמר לה שדעתו להשלים לה, ולפיכך כשהכירה בזה סברה וקיבלה להתקדש אפילו בפחות

(יד דוד) בשיטה לא גורע למי הנ"ל שכתב, אמר לה מנה סתם והיה לה מלגא דמנה ולא אודע כמה חייב לה, לא אמרינן בהו"ז מקודשת וישלים, דכי קבלה ליה סברה מנה את בזה, ולא איקדשא ליה אלא אדעתא דכולה סברה.

אלמא דבזקף במלוח מיירי ט', וכביא דברי מהר"ע דבזקף במלוח גרע טפי כו', ומסיק דבזקף נכונה היא.

ועיי' ביד דוד (פסקי הלכות) פ"י דאישות דקפ"ז ח', דאם כי כתב ג"כ דאם לא זקף במלוח טפי עדיף להיות מקודשת, מ"מ סיים דגם בזקף עליו במלוח ה"ז ספק קדושין, דשמא כסיפא לה וכו'. וע"י עוד להלן סק"כ אות ב'.

ולחסוברים דכשומר דינר החסר והא למלוח מקודשת, אי צ"י שחלמך בן, וכן להסוברים דאיה מקודשת אי מקודשת כשחלמך בן, ע"י סק"כ אות ח'. וע"כ אות ב' אי צ"י שחלמך בן בשעת מתן מעות או אח"כ.

ד. ובשלא ידעה שחסר דינר. בשער המלך פ"י דאישות ח' י"ז הביא מש"כ בשיטה לא נודע למי קדושין ח' א', דאפילו למ"ד דלא כסיפא למחצית, היכא דהיכא לה כולה מנה כחלמך חסר דינר אינה מקודשת, דבזקף כולה מנה קא יביז לה ובמנה זו דמי, וכתב דמתבאר מדבריו דהא דלפניו בגמרא אי כסיפא לה מילתא למחצית צב"ה דהוה לה שחלמך [ובדעתו להשלים לה י"א]. גם בקריית מלך רב פ"י דאישות כתב דכל שנתן כל המנה בידה והיא לא ידעה אז מידו, דעתה להתקדש בכל המנה, וכל שנמאל חסר אינה מקודשת י"א.

ובפסקי הלכות (יד דוד) פ"י דאישות דקפ"ז כתב דאם אמר לה שנתן לה מלח דינר ואח"כ נמאל טעות וחסר מהם דינר כו' ה"ז ספק קדושין, וכתב שם דהספק הוא צ"ד אופנים, או שהקדושין מתקיימים שלא יוכלו לחזור בהם ומשלים הדינר, או דכיון כתנאי שישלים לה ומתקיימים כשמשלים, או ששניהם יכולים לחזור בהם לפני שמשלים, אלא שאם השלים בשחיתק ולא חזרו בהם עוד מקודשת, או שמתבטלים לגמרי ונר"ך לקדש מחדש. וצ"ד דוד שם כתב דדיון זה לא נמאל מצאנו בפירוש, אבל כפי שציארחי באות רכ"א בסוגיא דהתקדשי במנה וחסר דינר, דאייירי שנתן לה בפעם אחת מנה חסר דינר, וא"כ יש להסתפק אי הלכה כח"ך או כ"י"א, ואף דזה יש להסתפק אם איירי הבריתא באופן זה שנמאל טעות, דאפשר דאייירי באופן שידעה שנתן לה מנה חסר וכן אמר לה התקדשי לי במנה והיך ל"ט דינרין, דבאופן זה כיון דאומר לה בפירוש שנתן לה פחות צ"ע הכוונה שישלים לה, ונחלקו בגמרא אם סמכה דעתה או לא, אבל במקדשה במנה ונתן לה בחזרה מנה שלימה ונמאל חסר בטעות, יכול להיות דאין אין דעתו להשלים כלל ורק בזה המנה רצה לקדשה, אף שאמר לה סתם התקדשי לי במנה ולא הזכיר במנה זו, עכ"ז כיון שחז"ל לדיבורי התקדשי לי במלח דינר נותן לה המנה חסרה בחזרה מנה שלימה יכול להיות שסמך דעתו על המנה זו, אבל אם היה יודע שהיה חסרה לא היה רוצה לקדשה במנה שלימה ולחייב עצמו להשלים, וכן היה ג"כ יכול להיות שסוברת שהמנה בשלימות לכן מקבלת, אבל באופן שימנעך להשלים לא היתה רוצה כו', ויותר נראה דלא נסתפק לנו אלא או דמקודשת והוא מחויב להשלים לה בסך הנחסר, וכמו צ"ח"מ אם קנה אחר חפץ ושילם בעדו ואח"כ נמאל חסרון בטעות, דהמקח קיים וחייב להשלים החסרון, או דקדושין חלוקים בזה מדיני מכירה וכוונה שמתקדש לו בהשלמה המנה וצ"י וצ"י יוכלו שניהם לחזור בהם, דכשנמאל מ"מ כיון שקנה הדבר הנקבה, ממילא נחייב זה

(יב) לשון השיטה לא נודע למי שם.

(יג) ולפ"י צריך לומר דמה שאמרו להלן בשו"ע דאם נמצא חסר דינר ולא הכירה בו תחילה אינה מקודשת. מיירי בין במנה זו ובין במנה סתם, והא דמייקנן מינה דאם הכירה בו תחילה מקודשת וסברה וקיבלה, צריך לומר

ביאור הגר"א

[יז] ר.ע. ר"ל רלא נסיק
כלל כמש"ש :

שכ' ומסתברא כתבמים
נ"ח וי"ח הוא הרשב"א

סוגיא זו נחשב מקמי סוגיא דסיד דב"מ ונ"ק וקדושין ויש דמים שהם כמבר
חילוק בין חסר דינר או צ"ט דינר : [יש] והתחיל למנות כו'. רי"ף ורמב"ם
וכמ"ש הרי"ף בסוף ספחים וצ"ע דאיכא ל"ל מונה והולך כלל ועל הרי"ף קשה
לחלק בין מנה סתם למנה זה וחלא ביאר בסוף כל חילוקיהם אלא ג"ל דדוקא
כדברי ר"א דאמר וישלים אלא איך במנה זו כיון דאיתא לכולה חזיק דוק
כחסר דבמנה זו לכד סגי כיון דאיתא לכולה וכן כמבאר בהדיא בדברי הרי"ף
אי משום כו' ורב אשי קאמר דכלא הכי ליק דמנה כו' ולא דהא אלא שאין
יכול לחזור אם לא במנה והולך ותו

היהו צידו יו"ד וזבנים וא"ל תרני להתקדש באלו והיא השיבה תנס ע"ג
קרקע ותתן הוא דינר א' על גבי קרקע ונטלטהו אינה מקודשת עד שישלים
העשרה ואם חזרה קודם שיטעם אינה מקודשת רש"י ח"ה ס' ח' :

הפוסקים

על חנאי נמי אמרינן כסיפא לה מילתא למחצביה, קשה לפי מה דסי' דאין חילוק בין מנה חסר דינר למנה חסר ז"ט דינרים, מאי הקשה על ר' אלעזר, הא מחני' ערובה היא דף ס' צ"ח אם אמר על מנה שאסון לך מחתיים זוז מקודשת, ולא אמרינן כסיפא לה למחצביה וכו'.

ו. כשהוא מקבל קדושין לבתו. צ"ע קדושין סק"כ ה"ב
מה דקאמר בגמרא אחר דמוקמי פלוגתא אי כסיפא
לה מילתא למחצטיה, ושזין במכר שקנה, וכחז דל"ל דוקא אשה
כסיפא לה מילתא למחצטיה, ולי"ע לפי"י בזה המקבל קדושין לבתו,
די"ל דוקא אשה כסיפא לה, אבל האב לא כסיפא ליה ומקודשת
[לכ"ע].

ח. כשהאיש חייב לאשה גם כספים אחרים. צמיח קדושין
 סק"ב דן למ"ד דלינה מקודשת ומשום דכסיפא לה
 מילתא למחצתיה, אם יש לה מלוה אצלו שיכולה לצרף כדינר לשאר
 מעות שאצלו ולא כסיפא למחצת ככל צידה, או כשהחזרת ומלוה
 לו הצי"ע דינרים דיכולה לתצוב כל המנה אח"כ, ו"ל דלא שייך כסיפא
 בו, וא"ע בכל זה.

ט. ואם אמר על מנת שאשלים הדינר, בחזון איש סי' מ"א אות' ו'
כתב למ"ד התקדשי במנה וחסר דינר אינה מקודשת,
הוא הדין באמר בזה"ל על מנה שאשלים, דגם בחז"ל שייך לומר
לא סמכא דעתה, כדמכח בסוגיא שם דפריך מ"י אלמא, וטעמא
אפי"ג שאם לא יתן יחבטלו הקדושים, מ"מ גרידא תביעה, שהרי לא
קבע זמן להשלמה וז"ל אגידא ביה, ועוד מפני כיסופא תכא מוכרחא
לומר הריני כאילו התקבלתי, ובהדיא אמרינן לקמן [בגמרא] דף ס'
ע"ג בחז"ל, דכיסופא למחצתיה וכו'.

אולם בתאומי צביה (שעם ארץ לבי) סק"ג כתב דגראח דוקא
אם לא התנה בפירוש כי אם נמלא חסר, אמרין שלא
נחלחל להתקדש לו שספיח לה למחציעה, אבל אם אמר בפירוש
שיביו קדושין על חנאי שיתן לה עוד דינר, לכשיע היו חנאי ומקודשת,
דמשום שקבלה קדושין על חנאי מסתמח לא כספיח לה למחציעה,
וכן מוכח מדקדקה הגמרא בהם [על האי פלוגתא נחסר דינר אם
מקודשת] אלא הא דאמר ר' אלעזר [התקדשי צמנה ונתן דינר
מקודשת] בחנאי אמרה לשמעתא, ואי אמרין אם התנה בפירוש

ולשון השו"ע כאן הוא מהרמב"ם פ"ז דאישות ה' י"ז. וכ"כ הרי"ף בסוגיון. וע"י צה"ע סק"א מהח"מ והב"ש להרמב"ם אין קפידא צמזכה והולך, אלא בעיקר הוא צמז' שאמר

ביאור חנ"א

[כ] וי"א כ"ו. כרב אשי
וכפ"י רש"י :(כ) וי"א דבחדא מינייהו כגון שאומר מאכ דיערים אלו או שמתחיל (למנוח)
(הרא"ש כ והטור)

אינה

באר הגולה
כ. כחוקימחא דרב אשי
שם בנח' דס"ל דרב אשי
לאו לאחזויי חוקימחא
קמייחא אחא ג"י

הפוסקים

סימן כ—סימן כ"א א"ח ב

אוצר

וכתב בנ"י כאן דנראה שהרא"ש סובר דרב אשי לאו לרחויי
חוקימחא קמייחא אחא, אלא לומר דשפיר איכא לאוקמה
לבריייתא אפילו במנה סהם, וטעמא משום מנה וכולך שאני, אבל
אכ"י ולדידיה נמי לא אמר ר' אלעזר [שם דמקדשת] אלא במנה
סהם, אבל במנה זו לא [ואפילו אינו מנה וכולך יכולים לחזור].
וכ"כ בעצמות יוסף לדף ח' דמדברי הרא"ש מראה דרב אשי ס"ל
דבדינא זה אינה מקדשת כ"י, ואפילו לא היה מנה וכולך, ובמנה
סהם אם היה מנה וכולך אינה מקדשת וכו'.

ויש שכתבו דלף הרי"ף ס"ל הכי. במאמר קדושין דף ח' אמר
שכעלה דמנה זו וכן במנה סהם אם מנה וכולך יכולין
לחזור, כתב דברוב הלכות גדולות בפוסקים [כלומר הרי"ף] נמאלו
כאן דברים זרים ונוסח שבהם אבל מנה זו ויהיה מנה וכולך אם
רצה אחד מהם לחזור רשאי, ונראה דלף הוא טעות סופר, ואלף
גדולי הדורות העידו שמאלו בכללות ספרדיות אבל אם אמר לה
מנה זו או שהיה מנה וכולך וכו', וכן בדברים נראין.

ובדינא דחיי (על הסמ"ג) דכ"י ב' כתב לפרש בן דצרי הרי"ף
אלף לגירסא דידן, דמש"כ אם אמר לה מנה זו ויהיה מנה
וכולך כ"י, פירושו אבל אם אמר לה מנה זו אפילו בלא מנה וכולך,
או שהיה מנה וכולך אפילו במנה סהם כ"י, והיא וא"י המחלקת,
וידוע הוא דהרא"ש דרכו דרך הרי"ף, ובמקום שהוא חלוק עליו
אמר "כתב הרי"ף כ"י ואני אומר", אך אמנם צכאן על הסהם
מאמרו דבריו ולא בזכיר סברה הרי"ף, כנראה שצ"ח בדיני הרי"ף
מה שפרשתי בו. ועי' בחידושי תלמוד הרשב"א ובשיטה לא נודע למי
בקדושין שם, ולפי מה שכתבו באופן אחד לפרש דברי הרי"ף, יולא
ג"כ דמנה סהם ומנה וכולך יכולים לחזור בהם.

ובישי"ש פ"א דקדושין סי' י"א, אחר שכביא דעת הפוסקים אי
קוי"ל כרב אשי, כתב ולענין הלכתא נראה שיקר דברי
הרא"ש שפסק כרב אשי, דאם חוקימחא קמייחא שנוי פ"י דהחזק
הוא, וכוא אמר שלא להצטרך לדחוקי ויפס חילת, ובתרא הוא וגדול
בחסמה ובמנין ולמה לא נפסוק בוותיה כ"י, נמאל פסק של בדברים
במנה סהם ויהיה מנה וכולך יכולין לחזור אפילו בדינא אחרון כ"י,
ובמנה זו [אפילו אינו מנה וכולך] יכולין לחזור בכן אפילו בדינא
אחרון.

ובפסקי הלכות (יד דוד) פ"ז דאישות ב"י ע"ז דקפ"ב ב' כתב,
אמר לה כ"י את מקדשת לי ב"י דיערים והתחיל למנוח
ה"ק דיערים לתוך ידה ולא השלים, כ"י ספק אם יכולים לחזור בהם
או לזכות כתנאי להשלים ואינם יכולים לחזור בהם כ"י, אבל אם
פירש ואמר לה כ"י את מקדשת לי במנא דיערים אלו והתחיל למנוח
לתוך ידה, אינה מקדשת עד שישלים לה במנא דיער, ואפילו בדינא
אחרון יכולים לחזור בהם כ"י.

ב. היה בידו סכום טעות ואמר התקדשי לי באלו ולא
חזכיר הסכום, או שהיה מנה והולך. כתב בשו"ת
מהרש"ם סי' ח' דאם היה בידו סכום טעות ואמר התקדשי לי
באלו, ה"י כאלו אמר לה התקדשי לי במנה זו, שאינה מקדשת עד
שישלים כל המנה [וכ"י אינה מקדשת עד שיתן כל מה שצדור].

ובשו"ת הרדב"ח סי' ס"י שני אלפים של"י, צידון שאמר לאשה
כ"י את מקדשת לי ויהיה מנה וכולך, וכשהשלים לעשרה

י' דיערים אלו. ולשון הבב"ט הוא מהב"ש סק"י. ובח"מ סק"י
ביאר יותר שיטה זו, וכתב דלף אם לא היה מנה וכולך רק אמר
התקדשי לי במנה זו ונתן לה בבת אחת ואח"כ נמאל חסר דינר,
ג"כ אינה מקדשת, אבל במנה וכולך ובמנה סהם, לא ה"י במנה
זו, נמאל לדעת הרי"ף והרמב"ם העיקר תלוי באומר מנה זו, ומנה
וכולך נקט משום דבדינא דמחוייב שנייה יכולין לחזור בדינא אחרון,
ומש"כ הרמ"א ד"א דבחדא סגי, כגון שאומר מאכ דיערין אלו כ"י,
דמשמע לפי דעה הראשונה צ"י חרווייב, אינו מדוקדק. והביא
שכ"כ המ"מ דעת הרי"ף והרמב"ם. וכ"כ גם הר"ן בסוגיין.

ובישיא ברכה (ע"י ר"י) נכ"ד ח"ד כתב עפ"י המ"מ ור"ן לנאכר
אין יולא להם כן מסוגיית בגמ', משום דהם מפרשים דרב
אשי פליג לאוקימחא קמייחא בחדא, ולאוקימחא קמייחא אין
הקפידא במנה וכולך אלא העיקר תלוי במה שאמר במנה זו, ובמנה
סהם אפילו במנה וכולך מקדשת מיד, ולרב אשי אם היה מנה
וכולך אלף במנה סהם אינה מקדשת, ופסקו כחוקימחא קמייחא
שהיא סתמא דגמ'. וכ"כ בעצמות יוסף דף ח' עפ"י הר"ן והמ"מ,
דהרי"ף פסק כחוקימחא קמייחא שחילקו בין מנה סהם למנה זו,
ולאוקימחא קמייחא אין לחלק בין מנה וכולך לאין מנה וכולך.
וכ"כ בחפארת יעקב סק"י.

ובאבני מלואים סק"י כתב לפרש לשון הרי"ף והרמב"ם והש"ע
שכתבו והתחיל למנוח, עפ"י מה שביא מחידושי הרשב"א
שכתב על דברי בגמ' הב"ש כגון דאמר לה מנה ז', ח"ל פירושו
קמפרש כי"ד כגון דאמר לה מנה זו ומנה שלם צידו ויהיה מנה
וכולך ונמאל כולו מנה צידה חסר דינר שעדיין לא הספיק למנוח
וליתן לה, ר"ל אחד מהם לחזור הרשות צידו, אבל אם היה מנה
שצידו חסר אינה מקדשת כלל כ"י עכ"ל, ולדבריו נראה דלא חיקצ
ללישנא קמא דגמרא דמיידי דאמר במנה זו למח נקט מנה וכולך,
דכיון דר"ל להשמיטנו דין חזר ולא משכחת לה אלא במנה וכולך
והמנה שלם צידו ומנה וכולך לתוך ידה, ששניהם יכולין לחזור
עד שיצא דינר אחרון לידה, דאם אינו מנה וכולך ונמאל חסר דינר
[צידו] לא צ"י חזרה, אלא ממילא נחבטו הקדושין [כדלכלן
בש"ע]. וכ"כ לנאכר בעיז קדושין סק"י דהב"א קמ"ל דבוחא ע"י,
אע"פ שצ"ח כספו צידו המנה בשלימות והתחיל למנוח ואחר צ"י,
אע"פ שמוכן להשלים מנה שלפניו, יכולה לחזור אע"פ שאין חסרון.
וכ"כ לנאכר דברי הרי"ף והרמב"ם צבגרי"א סק"י וצ"ד דוד (פסקי
הלכות) פ"ז דאישות דק"פ ד' (א). ועי' בס"י שאל"ה דעת פוסקים
אחרים, ויש שפירשו גם דעת הרי"ף באופן אחר.

כא. ויש אומרים דבחדא מינייהו וכו'. א. ביאור דעה זו.
דעה זו היא דעת הרא"ש והטור, כמו שצ"ח בפ"י.
וכ"כ צבגרי"א ירוחם נתיב כ"ב ח"ד. ובעיטור אות ק' קדושין ח"א
הביא מהרי"ף דבמנה זו ויהיה מנה וכולך יכולין לחזור, וכתב
ומסתברא דאפילו מנה סהם ויהיה מנה וכולך חזר, כרב אשי,
ובנוסח דהרי"ף לא גרים צ"י רב אשי כ"י, אבל לנוסחא דידן דגרסינן
בה רב אשי, הלכתא כרב אשי ואפילו במנה סהם.

(טו) ועי' בענין אריות סק"י משי"ב לפרש ברעת הרי"ף והרמב"ם דתרחי
ב"י לבסוף הקדושין, שיאמר מנה זו, וגם מנה והולך ובמשמעות לשון הרמ"א.
ודבריו הם ולא ככל הפוסקים הנ"ל.

אינה מקודשת עד שישלם לה ואפילו בדינר האחרון שניהם יכולים לחזור זה בזה [כא] אלא אם כן אמר לה דינר החסר יהא עלי במלוא ונתרצית וכן

ביאור חגר"א
[כא] א"כ א"ל כו' לשון המחבר ודבריו תמוהין דהא כאן איתא לכולה ולא מיירי כלל

בחסר ואע"ג דאמרין פרושי קמפרש כיצד כו' סי' הרשב"א דה"ק כיצד כו' חסר דינר ר"ל שעדיין לא הספיק למנות וליתן לה כו' ומדברי ר"ח נראין שם' דלאן כולה סיפא פירש לרישא אלא מנה זו בלבד וה"ק כיצד כגון שא"ל מנה זו וכן אם נמצא חסר דינר וכ"כ במ"מ כדברי ר"ח וכן חילוק דברי שא"ל דוקא בחזרה ובסיפא כיון שחסר אף בלא חזרה כמ"ש למטה ולשון הסוד אסעיית' שכי אבל אם א"ל במנה זו ואפילו במנה סתם והיה מונה והולך א"מ עד שישלם לה כל המנה ואם היה חסר דינר א"מ ואם א"ל דינר החסר יהא עלי במלוא מקודשת היה בו דינר רע כו' וסבר דאם היה חסר כו' קאי ארישא וליתא דהוא בבא בפ"ע כמ"ש בתוספתא ובר"ף וברמב"ם וכמ"ש ג"כ בש"ע וצריך דין זה להיות אחר וכן אם נמצא כו' ומ"ש ונתרצתה. בסוד כו' סתם מקודשת כו"ל אלא שאח"כ כו' וכי הרמ"ה ואם א"ל בתר הכי התקדשי לי בו ושתקה הוי ספק קדושין אבל הוא דינא אחרינא בשעה שהשלים לה הדינר וצ"ל התקדשי לי בו אבל מ"מ דין אמת הוא שצריך הן שלה כיון דמנה זו קאמר וכ"כ הרשב"א אינה מקודשת אפילו לכששלים כיון דמנה זו קאמר:

הפוסקים

ס"ק כא אות ב—ס"ק כד אות א

אוצר

ב. ואם כשקבל עליו במלוא מקודשת מיד לפני שישלם. בשער המלך פ"ז דאישות הל' י"ז כתב צדק דהקדושין נגמרו מעכשיו, וכמ"ש מהרי"ט [בחדשויו על הרי"ף קדושין כאן], וכן מדוקדק מלשון הטור שכתב ואם אמר לה דינר החסר יהא עלי במלוא מקודשת, ולא כתב וישלם כמ"ש צדק ונתן לה דינר וכו'.

ובפסקי הלכות (יד דוד) פ"ז דאישות דקפ"א ח' כתב כן צדק קידש צמנה סתם ונתן דינר דלריך להשלים, דאם אמר על המותר שיהיה עליו צלואה, ונתרצתה בפירוש שאמרר כן, ה"ז כאלו קיים התנאי [ומקודשת אפילו לא השלים]. וציד דוד שם אות רכ"ד כתב ע"ז דאם פשוט בכמה דוכתי דקופה צמנה הוי כאלו נפרע ונעשה חוב אח"כ כו', ולא מיצטיל להסוברים דמחילת התנאי הוי כאלו נתקיים התנאי, דודאי חלים הקדושין למפרע, דלא גרע מחילת מחלה לו התנאי, אלא אפילו להסוברים דמחילת התנאי לא הוי כנתקיים כו', הכל צורך עליו צמנה צלואה הטוב, הוי כאלו פרע המעות ולזה ממנה מחדש טו'. וכן מבואר בדברי התפארת יעקב המוצא לעיל סק"י אות ג'.

כד. ונתרצית. א. וכשלא נתרצית בפירוש אלא שתקה, ואם כשנתרצית מקודשת לכו"ע. כתב צח"מ סק"ד, דין זה פשוט אם נתרצתה ואמרר [כן] ודאי מקודשת, דסברה וקבלה להתקדש צ"ע דינר שנתן לה צמזמן ובתנאי שישלם לה הדינר מלוא, ודמי להא דאמרין המקדש צמנה ופרועה דעתה אפרועה דמקודשת, כמבואר בס"י כ"ח סעיף י"ד, אבל אם היא שחקה כשאמר דינר החסר יהא עלי צמנה, צדק אפשר לומר דהיא לא נתרצית דכסיפא לה למתבעה, וחר הדין מה שנתבאר למעלה [ברמ"א]. דיש חולקין באומר החקדשי לי צמנה [סתם] ונתן לה י"ט, וצטור לא כתב ונתרצית אפשר משום דס"ל כדעת הרא"ש דפסק כמ"ד דלא כסיפא למתבעה [ולפיכך מקודשת אפילו אם שחקה], וא"כ קשה על הצ"ח מאחר דסתם צדק כדעת הסוברים [דצמנה סתם] אין חילוק בין י"ט דינר לדינר אחד, למה כתב כאן ונתרצית. ועי' בהמקנה ק"א כאן שהחזיק בדברי הח"מ. ועי' בדבריו שצאות הצא.

אולם בב"ש סקע"ז כתב דאם לא נתרצתה אלא שחקה, י"ל על דיבורו הראשון היא סמכה שאמר מנה זו ועדיין יכולה לחזור, משום הכי צעיק רצוי שלה, וצח"מ הביא משי"ב ונתרצית משום דכסיפא למתבע והקשה מה שהקשה, וליחא, אלא אפילו אם לא כסיפא למתבע, מ"מ י"ל דאין רצונה להתקדש לו כשחסר דינר, וכדעת הרמ"ה [הוצא להלן סקע"ט צדק אם נמצא דינר של נחשת

פסק ומיד השליכתם מיד לפניו, כתב דאין כאן צדק מיוחד כו', דתניא בתוספתא כו' הוי מונה ומשליך לתוך ידה ראשון ראשון, וכולה הוי שחזור צדק כל שעה עד שגמור, וכתבה הרי"ף פ"ק דקדושין, הא למדת שכל זמן שלא נגמרו הקדושין יכולה היא לחזור צדק, ואע"ג דפשוט ידה ונתרצית להתקדש לו, לא נתרצית אלא צמזמן יותר מה, שכן דרך הנשים להיות מקפידות, וכיון שרצתה שיהא מדקדק עמה לא רצתה להתקדש לו, ואין חילוק בין אם הוי מונה והולך סתם, בין אמר לה התקדשי לי צמנה אלו ויהי מונה והולך, כיון שעדיין לא נגמרו יכולה היא לחזור צדק, ואין לה חזרה גדולה מהשלכת המעות מיד לפניו, וזה נראה לי צדק.

כב. אינה מקודשת עד שישלם לה. בפסקי הלכות (יד דוד) פ"ז דאישות דקפ"ב צ' כתב דמתקדשת מעת שגמר המנין ואילך, דהוי כאלו הכוה שמתקדש צעה שישלם אם לא יחזור צינחיים. וציד דוד שם אות ר"ל כתב דלעיל צאות רכ"ז צבגכה נסתפק צדק, אבל עכ"ז י"ל דאין הקדושין חלין למפרע, דכיון דקאמר הגמרא דמונה והולך שאני, דדעתה אכולה, משמע דאין הקדושין חלים כלל עד שחזקל כולה, דאם איתא דהוי רק כחנאי ממנה שחזקל לחזור צדק קודם שישלם, לא אשכחין לתנאי צלואה זה, דמתקדש האשה ע"מ שאח"כ תן מאתים וזו, קי"ל כ"ה דהוי כמעכשיו ואינה יכולה לחזור צדק כלל, הרי דכל היכא דקדושין חלים למפרע אין יכולה לחזור צדק כו', לכן נראה לי צדק להלכה דכיון דיכולה לחזור צדק, דהקדושין אינם נגמריין אלא צעה השלמה המע' לא למפרע, ועכ"ז למעשה חוכך אנכי מאד צדק. וצטור דבריו שם כתב דאולי דין זה צמחלות שנוי צירושלמי כו', וסוים צריך תלמוד. אמנם בתוספתא ר"ד דף ח' כתב דכשמונה והולך אינה נתרצית אלא צמנה, והלכך אינם נגמריין הקדושין אלא צדק האחרון. ואם נתאכלו המעות לפני שהשלים, עי' להלן סקע"ז אות ג'.

כג. דינר החסר יהא עלי במלוא. א. ביאור לשון השו"ע. עיין צביאור הגר"א סקע"א שכתב דדין זה מקומו להלן אחר שכתב וכן אם נמצא מנה חסר דינר כו', דצדק הקודם שמונה והולך לא מיירי כלל בחסר. [זהו לפי שיטתו למעלה סקע"א שפירש הא דהתחיל למנות דלא מיירי כלל בחסר, מיכו לפי הצנה הח"מ והצ"ש שם דגם שם מיירי בחסר דינר, דין זה קאי על התחיל למנות, וכן מבואר בצ"ש סקע"ו]. וצטור השלחן סעיף כ"ט כתב דמ"ש כשנ"ע דינר החסר, ר"ל מה שלא השלים, וחסר לאו דוקא, ומיחזק קושיית הגר"א. ועי' מה שכתב צדק בנחלת צבי סקע"א וצאחק צבי (ותאומי לביה) סקע"ב.

במלוא ואח"כ לא שילם, דלא יחולו הקדושין למפרע אלא משעת זקיסה ואילך, וצ"ע בזה וכו'.

טו' וע"ש ביד דוד בהנה שכתב דיש להסתפק להסוברים דמחילת התנאי לא הוי כאלו קיימו, ואינו חל למפרע אלא מכאן ולהבא כו', בוצק עליו

אוצר

סיק כד אות א-ג

הפוסקים

משכון לאינה מקודשת משום דמנה אין כאן משכון אין כאן, היינו לאינו מחוייב ליתן המנה לכן אין משכון חל אבל אם מחוייב את עצמו ליתן מנה מקודשת, נראה דכע"כ לא הוה קדושין, דכע"כ מנה אין כאן משכון אין כאן דהא הוה לא נחוייב כלום, וא"כ צמח נחוייב להשלים לה כדינר זכיון שאין קדושין ממילא לא נחוייב דדינר, כדפרישית לעיל סקט"ז כ"ו, ולא מהני לדעת הראש"ד רק בהחייב עצמו צמח, ודוחק לומר דנתינת מנה לא להתקדש צמח שנתן לה כיון דאמר בפירוש שמדלגה, ואמירת בן מכהי נפקדון גם לאחר מתן מעות, כדלעיל סי' כ"ח סעיף ד', וגם כאן אמרין שנתנית להתקדש צמח שנתן לה והמותר יכיר להשלמת חנאי בעלמא, דמג"ל הא, דילמא לא נתינת רק צ"ו שיכיר מלוה עליו, ישיך לומר דינר אין כאן מלוה אין כאן כ"ו, וא"כ וע"י צבכבות מחנה אפרים. וע"י צאות שאח"כ.

ב. אם מיירי דאמר לה כן בשעת נתינתה או אח"כ. צ"ל למורא (להר"ש יונה) סי' נ"ו, אחר שכח דמש"כ העור דאם אמר שדינר החסר יכיר למלוה מקודשת, נראה מדבריו דאפילו צמח זה מיירי, והקשה ע"ז דכיון דאמר לה מנה זו ואין כאן מנה מה יועיל שיאמר אח"כ יכיר צמח, כחז"ל אם לא שאלמר שאמר לה בשעת קדושין הרי את מקודשת צמח זה ודינר החסר יכיר עלי כמלכו.

והמקנה בקו"א כאן, כשהביא מש"כ ה"ש [המורה נבוכים הקדום] דאם שחקק בשעת אמירתו שחבא למלוה, אינה מקודשת, דאמרין דליצורא קמא קסמין, כחז"ל עליו ולי"ע צ"ח, דכיון דמיירי דאמר לה בשעת נתינתה וקבלתו, מהיכי תיתי נימא דאליצורא קמא סמכא כיון שחזר צ"ו בשעת נתינתה ואמר שיכיר צמח כ"ו, ואולי דעת ה"ש דמש"כ צ"ח דאמר שחבא למלוה מיירי לאחר מתן מעות, אך זה דוחק דלמה יועיל אחר מתן מעות אפילו צמח סמכא, דכל אמירה לאחר מתן מעות לאו כלום היא. וכן בקריית מלך רב פ"ז דאישות דסי"ב ג' כחז"ל דמה שהקשו על העור אמאי מקודשת והא בוי שחקק לאחר מתן מעות, לא קשה מיד, דאפשר דמש"כ העור ואם אמר לה דינר החסר כ"ו, היינו דאמר לה כן בשעת נתינת המנה, ופסק דלא כסיפא לה מלחא למחציעה. וע"י צ"ח קדושין סקט"ד.

ג. להסוברים דבחסר דינר הקדושין בטלין מעצמן, אי מהני גם כשחוזר ואומר שהדינר יחא בסלוה. צ"ח סקט"ז כחז"ל דלכאורע נראה לשיטות הפוסקים דס"ל [דאם אמר מנה זו וחסר דינר אפילו אם לא חזר] הקדושין בטלין מעצמן. לא מהני ריטוי שלה כשאומר כדינר יכיר עלי מלוה, דהא הקדושין כבר נבטלו, וא"כ כשאומר מחדש תתקדש לי ויכיר אמרה כן כ"א.

אולם צ"ח קדושין סקט"ד כחז"ל על דברי ה"ש, ולי"ע, דהא הרמ"א לעיל סי' כ"ח סעיף ה' הביא דברי ה"ש [לענין אמר לה להתקדש צמח זה ואמרה הרי אינו שוב פרוטה ואמר להתקדש ד"ו זוחס שנתכונן], דאפילו לא חזר ואמר להתקדש, מ"מ מקודשת מספק אפי"ן דמטיקרא לא הוה שוב פרוטה, וגם לדברי ה"ש שם ש"ל מחדש תתקדש לי לא דמי להכח, דשם קדושין ראשונים בטלים לגמרי, אבל כאן צמח זה [כרי] אם נמלא דינר נחושט.

ובכו שאין צריך עדים על קיום התנאי.

(כ) וכן ביד דוד (פסקי הלכות) פ"ז דאישות דפ"א ד' כתב בעידון דמנה סתם דאם אמר לה אחר הנתינה והיא שחקק, א"כ הוי שחקק דלאחר מתן מעות והוי ס"ק, אם לא השלים אח"כ, אלא ודאי דאיירי באופן שנתקדשה בפירוש, או שאמר לה בעוד שמונה הכסף. (כא) וע"י הלחן סקט"ט.

או דינר רע אינה מקודשת ואם אמר התקדשי לי צ"ו ושחקק הוי ספק קדושין. וכ"כ בארץ נבי (וחאומי נביה) סקט"ד, צע"י אחרים סקט"ח א' בתפארת יעקב סקט"ט וערוך השלחן סעיף פ"ט. גם בשמחת יום טוב סי' נ"ח כחז"ל דאם שחקק לא אמרין שחקק כבודא דמיא, דהא קו"ל דשחקק לאחר מתן מעות הוי ספק קדושין, ד"ל שאפשר ששחקק לפי שאינה חוששת לדבריו.

ובביאור הגר"א סקט"א כחז"ל ע"ז דבעור כחז"ל סתם מקודשת, אלא שאח"כ כחז"ל [בעור] מהרמ"ה דאם אמר לה בחר הכי התקדשי לי צ"ו ושחקק הוי ספק קדושין, אבל הוא דינר אחרונה צמח שהשלים לה כדינר וכו', אבל מ"מ [צ"ח] דין אמר הוא שצ"ח הן שלב כיון דמנה זו קאמר, וכ"כ הרש"א [צ"ח ח'] לאינה מקודשת אפילו לכשישלים כיון דמנה זו קאמר.

ובכתב בהסקנה קו"א כאן דמה דפשיטא ליה דמהני כשאמר לה כן דסמכא דאדעתיה ולא חיישין לכיסופא [אליצור דר"ע], אף דצקידה בעור חוב דאחרים, צ"ח כ"ח סעיף י"ג, דעממא דאינה מקודשת משום דלא סמכא דאדעתיה ולא חלקו צ"ח, משמע דאפילו אם נתינתה ואמרה כן לא מהני מ"מ הכא שאני כיון דאינו חלל משום כיסופא וכו'. וכן מבורר בתפארת יעקב סקט"ח.

וי"ש שכתבו דאפילו אמרה כן לא מהני לדעת ו"א. צמחי מלחים סקט"ח כחז"ל דמה"ס צ"ח דף קמ"ז מוכח דאפילו אמרה כן לא מהני במקום דלא סמכא דעתה, אפילו נתינת בפירוש נמי לא מהני [להסוברים כסיפא לה מלחא למחציעה]. וכן צמחן איש סי' מ"ו אות ו' כחז"ל דלע"ה הרש"א [דאינה מקודשת צמח סתם וחסר דינר משום דכסיפא לה למחציעה], לא מהני ריטוי דידה כשאמר שהחסר יכיר לחז"ל, דכל מקום שאמר אשה לא סמכא דעתה היינו אפילו אמרה כן, דכל שאין דעת סמוך לא מהני שום קנין דקנין לא מהני עד שגמרו דעתם בלז בעות, וגרע משאר חנאי שסמוך בדבר על החנאי י"א, וזה דלא כח"מ. וכן מבורר ביד דוד (פסקי הלכות) פ"ז דאישות דקפ"א ד'. וע"י צמלוחא אבן כאן.

וי"ש שחילקו בין מנה סתם למנה זו. צ"ח פ"א דקדושין סי' י"א הביא מהעור שכתב דאם אמר לה שהדינר החסר יכיר עלי למלוה מקודשת, וכחז"ל ובודאי שאמרה כן ונתינתה בדבר כ"ו, דלא שייך לומר כסיפא למחציעה אלא בדלא אמר מיד, ודוקא צמח סתם אבל צמח זה פשיטא שאינה מקודשת, דהא מנה זו קאמר ואין כאן מנה כ"ו, נמלא פסק של דברים צמח זה שנמלא חסר, אפילו אומר שזה כדינר חסר יכיר עלי כמלכו, אינה מקודשת אפילו חסר הרבה. וצ"ח קדושין סקט"ד כחז"ל דק"ל לי איך סתם המחבר דמקודשת נתינתה, הא איירי שאמר צמח זה וא"כ יכיר חנאי רק שמקדשה בכל המנה, אי"כ אם אמר יכיר עלי צמח, להרמזין והרש"א דס"ל [צ"ח התקדשי דינר ונתן לה משכון] יכיר דאניד כסף קדושין גבי צעל אינה מקודשת, [ולפיכך אפילו התחייב עצמו ליתן מנה אינה מקודשת], ובא"ל נמי כיון שקידש בכל המנה הרי מקלח כסף קדושין אגיד אלל צעל ולא מהני ריטוי שלה, ולא דמי למנה סתם דמיקדש דינר אחד והמותר אינו חלל השלמה החנאי, משא"כ צמח מנה זו הרי לא נתינת להתקדש רק צ"ח המנה, ועוד דאפילו לפירוש הראש"ד [צ"ח דהתקדשי דינר ונתן

(י) וע"י בדבריו להלן שביאר למה לא כתב הטור ונתרצה.

(יח) וע"י בערך שי' כאן שכתב דאדבריה מהתוספות שם יש שיעמא לדעת הח"מ והמקנה.

(יט) שם מיירי במנה סתם וחסר דינר. וע"י בהגה ו' שהוסיף דנראה שאמרת שכן היתה כוונתה דוק מחמת כיסופא נתינתה, אבל באמת לא נתינתה כ"ו, אבל באמרת שאמרה בכוונה להתקדש וסמכא דעתה מקודשת.

באר הגולה

וכן אם נמצא מנה חסר דינר או נמצא מהם דינר נחושת : ולא הכירה בו תחלה אינה מקודשת

ל שם גמורה חי דידע
ניה סא פורה וקבלה

ויכולן

אוצר

ס"ק כד אית ג' ס"ק כו

הפנסקים

נחושת וכו' הכירה בו אגרינן סברה וקיצלה, אי"כ משמע אף דמלך דיבור לא היה קדושין, מי"מ כשסברה וקבלה הוה קדושין, אי"כ כ"ש בנחמית בפירוש, מי גרע מאמרם הריני כאלו התקבלתי, ולמה ליה לומר מחדש התקדשי הלא לא גרע מעסקין באלו ענין, גם בארץ נצי (ותאומי לציב) סק"ד כחז דאפילו אם הקדושין בטלן ולא נצי חזרה, מי"מ אם אמר דינר החסר יבא עלי מלוה ונחמית מקודשת, דהוי כעסקין באלו ענין, וע"ש בתאומי לציב סק"ד. יכ"כ בתפארת יעקב סק"ט. גם צעלי ארזים סק"א כחז על דברי הכ"ש, דליתא, שהרי הרמזין סובר דהקדושין בטלים ממילא, ויש להוכיח דס"ל במנה זו וחסר דינר חקפו במלוה מהני רצון דידע [ש"ש שוכות כן], אלא ודאי דס"ל להרמזין דהו"ל כמחלת בפירוש ולומרם הריני כאלו התקבלתי דודאי מהני. וע"ש בסק"ד.

ד. אמר מנה סתם וסונה וחולץ ונמצא חסר, ואמר דינר החסר יהא עלי במלוה. צע"ז קדושין סק"ד, אחר שזן וצאמר מנה זו וחסר ואמר דינר החסר יבא עלי במלוה, אינה מקודשת אפילו אם אמרה כן [וכנ"ל בסק"ג], כחז דבעור [שכתב ומקודשת] אפשר לפרש דקאי אמנה סתם ומונה וכולן, י"ל שפיר יצאה דמי לחתני, וגם זה ל"ש. אמנם צ"ש פ"א דקדושין סי' י"א, אחר שכתב ג"כ דבמנה זו ואמר שהחסר יבא במלוה אינה מקודשת [וכנס"ק ה"ל], כחז דדוקא במנה סתם מושיל כשנחתה כן ואפילו מונה וכולן וכו'.

ועיין צ"ש סק"ז שכתב בזה, דדוקא כשאמר במנה זו, אצל אם אמר מנה סתם וחסר דינר, אפילו לשיטות הפוסקים דס"ל זס חסר דינר אינה מקודשת, מי"מ אם אמר הדינר החסר יבא עלי מלוה מהני אפילו אם שתקה, כי במנה סתם לא שייך לומר על דיבור הראשון היא סומכת, דהא אפילו לדיבור הראשון אמר מנה סתם ויכול להשלים בזמן אחר. וכחז בארץ נצי (ותאומי לציב) סק"ד דכוונת הכ"ש צמ"ש אפילו לפוסקים דסבירי אם חסר דינר אינה מקודשת, היינו אם אמר מנה סתם ומונה וכולן, כדעת הרא"ש ובעור כר, [וכן פירש דברי הכ"ש המקנה בקו"א באופן אחד], אלא שמוסיק דקשה על דבריו, דהא בעור קאי בשטות זו ואפ"ה משמע אפילו במנה סתם צע"ז רצון כח"ש בעור בשם רמ"ה, אלא דסובר בעור לפי שהיה מונה וכולן סברה דיתן לה מנה כולה, וכיון שנמצא חסר קדושין בטלן, דהוי שתיקה לאחר מתן מעות משר"ה צע"ז רצון.

ובשמהות יום טוב סי' נ"ה כחז דבמנה סתם ומונה וכולן, אם שתקה כשאמר שהחסר יבא במלוה מקודשת, דהכי דיכול לחזור אפילו בדינר אחרון, וגם אם חסר דינר שלא היה לו להשלים ולא אמר לה כלום, דודאי נחצטלו הקדושין אפילו שלא חזרה בה בפירוש, מי"מ אם אמר לה דינר החסר יבא במלוה ושתקה היא, אפילו אמר לה הכי בחר מתן מעות מקודשת לכשישלים, דכיון דבנחמית לא אמר לה במנה זו בפירוש, כי אם מחמת שהוה מונה וכולן איבא הוכחה דבכולה מנה מקודשת, כל שאמר לה אח"כ הרי הוא עלי מלוה ושתקה, לא דיינינן ליה כשתיקה לאחר מתן מעות,

אלא אמרינן דמדשתקה ש"מ דמחמית אף דחמיתיה מונה וכולן לא היתה דעתה להקדש בכולה מנה, כיון דסוף סוף לא היה צורך לאלה שישלים המנה עכשיו וכו'. וכן צע"ז ארזים סק"ה כחז דבעור שלא כתב בזה ונחמית, משום דבעור קאי גם במנה סתם ומונה וכולן, דבזה לא צע"ז רצון שלם בפירוש כר, אצל צע"ז דלא קאי רק אמנה זו לכך כתב ונחמית. וכלשון זה ממש כתב בנחמית השקל כאלן.

כה. וכן אם נמצא מנה חסר דינר. ע"י צ"ש סק"ז שכתב דהש"י מיירי צאמר מנה זו, ואצ"ג דצרישא נמי איירי בחסר [ע"י סק"ב], אחי לאשמעין אפילו לא מנה רק נתן לה הכל בפעם אחת ונמצא חסר, [נמי אינה מקודשת], כי עיקר קפידא הוא מה שאמר מנה זו. וכן מבואר בציאור הגר"א סק"ט וסק"א, דכחז מיירי צאמר מנה זו כב. וכלבש כאלן, אחר שכתב דין דהתקדשי במנה זו והיה מונה וכולן יכולה לחזור, כחז וכן אם לא מנה לחוד ידע, אלא נתן לה הכל בבת אחת לידע ונמצא היא ונמצא מנה חסר דינר כר ולא הכירה בו תחלה וקבלתו, אינה מקודשת. וע"י לעיל סק"ה אות א' וצ"י דאמר דדינר דינר אחד אינה מקודשת אפילו במנה סתם, ומשום דכסופא לה מילתא למחצית, [וכבז דאמר אינה מקודשת לאו דוקא דינר אחד]. וע"ש שם אות ד' ד"א דאם הוא לא ידעה שחסר, אפילו במנה סתם אינה מקודשת גם למ"ד דלא אמרינן כסופא לה מילתא למחצית.

כו. ולא הכירה בו תחלה אינה מקודשת. כחז צ"ש סק"ז דאם הכירה [ש"ש ב' דינר נחושת] אז סברה וקיצלה, וכן אם אמר לה התקדש לי במנה זו ויכר שאינו מנה כב. סברה וקיצלה, כ"כ הר"ן. ודברי הר"ן הם בדף ח', שכתב בתו"ד דבמנה זו לא שייך למחית ליה חסר תשעים ותשעה דינר [כמו דהני במנה סתם], דאי הכי הו"י ידעה ביה דמחית אף כאלן ואיכא הו"י דאסיק שמי"מ מנה, וסברה וקיצלה, אצל חסר דינר שאין האשה מרגשת בו, דהא הוא דאמר אינה מקודשת וכו'. וכצ"ז צע"ז השלחן סעיף ל', והוסיף לפי דבריו, דאין חילוק בין [חסר] דינר אחד או הרבה דינרים, דאם סברה וקיצלה מקודשת.

אך צאצ"י מלואים סק"ט כתב דמשי"כ הכ"ש בפשיטות [דאם יוכר שאינו מנה סברה וקיצלה], לדפחי מידי מחלוקת לא נפקא, דבעור חו"מ סימן רל"ב כתב ח"ל, כתב הראב"ד פעמים שהמקנה בטל וחרר בו כל זמן שלא השלים לו, כיצד היה חופם שק מלא אגוזים ואמר לו הילך שק זה בדינר ויש בו סאה של אגוזים, והלך ומדדו ולא היה בו סאה, הרי זה חסר אע"פ שזה רוצה להשלים לו הסאה, אצל אם היה לפניו שק של אגוזים וזה יודע שאין בו שיפור מדה, וזה אומר הנה לך סאה אגוזים בדינר, ונטלו ומדדו לא מלא בה מדה הרי זה קנה וישלים שהרי זה היה מכיר שלא היה בו סאה ועל דעת שישלים לו נטלו, ע"כ, ומבואר מה דכ"כ דאפשר להשלים לא אמרינן סבר וקיצל, דאדעתא דהשלמה נחמית, וא"ר הו"י הדין קדושין דא, ולדעת הראב"ד הו"י דפריך צ"ש דף ח' הו"י דינר

היה חסר דינר, וכן הוא לשון הסוד היה בו דינר רע או של נחושת.

כד. וצ"ל לדעת זו הנפקים בין מנה סתם למנה זו, דבמנה סתם מקודשת משלקחה הדינר ואח"כ ישלים לה השאר, אבל במנה זו אינה מקודשת כלל עד שישלים. וכן מבואר בדברי המקנה דלחלו. וע"י בפסקי הלכות ולחלו שכתב

כב. ושם בציאור הגר"א מבואר דהכא מיירי שהדינר היה חסר בידו. וע"ש מה דתין אם בידו לא היה חסר אלא שלא נתן לה כולה.

כג. ע"י בבא"ה סק"י שכתב שיש להוסיף על משי"כ בשו"ע נמצא בהם דינר נחושת. או רע"י ובפסוק כתבו ויבית אלו בהנהגת רמ"א לעיל גבי אם

ביאור הגר"א

[כב] ויכולין כו' ערשי

שם דיה במנה זה נמצא

כו' ונפטר מדאמר פירוש מפרש כיצד כו' אלמא דרישא מידי בחסר דינר וקתני חורה וכמ"ש בדיה כיצד כו' וגם שלא תקשה קושית תוס' שם דיה

[כב] ויכולין לחזור (יב) זכר (דעת רש"י)

ווי"א

באר היטב

(יב) בהן. משמע אפילו אם היא מרוצה יכול הוא לחזור עיין מ"מ פט"ו מה"א. ונש"ע ח"מ סי' רל"ג ועיין בה"י:

הפוסקים

סי' כו—סי' כו א

אוצר

מאוד בזה, לאפשר להאמר דלא אמרינן זה אלא בגמלא דינר של נחשת, כיון דהמספר שאמר לה מנה הוא בשלימות מנה דינרין, ואף דאסח דינרין הם של כסף, עכ"ל כיון דדינר של נחשת בגמלא כהם עשוי הוא במחכונתו כמו של כסף, ועשוי הכהו לרמות זו להוציאה בשל כסף, וכיון שמכרת זו אמרינן דמסתמא סברה וקיבלה זה לשלומים המאה דינר שאומר לה, אצל בחסר לגמרי אפשר דאיה מתרמי' ע"ל, ואפשר דאף השלמה לא מהני לה כיון דאמר מנה זו כו', ואפשר לומר דבאופן זה דינו כמו מנה והולך, כיון שמקבלת בשחיקה הסך שנתן לה ואומר לה שחסר מהסך שאמר לה בחתולה, צ"ע כונתה שחזקה שמה שישלים לה ואינם מקפידין אף שישלמו לה ממקום אחר כו', וכן אפשר לומר דכיון כמו מקדש צמנה סחם שאם נתן לה בפעם אחת כל הסך ונמלא חסריו כהם, שנסתפקתו לעיל לאפשר לומר דהדין דשניהם יטלין לחזור כהם, או דמקודשת חיבה והנשאר נשע עליו חוב כו' [כמוצא בסק"מ אות ד], וכן יש לחוש לסברה הר"ן דמקודשת וא"ל להשלים דסברה וקבלה, ואין צידי להכריע בין הסברות האלו צ"ל החמורה, וסתמתי דכזה ספק.

ועיין באנני מלואים סי' כ"ל דאמר שכתב לחלק בין מנה זו וחסר דינר, לבין נמלא דינר של נחשת, כתב דיותר נראה דמה דפריך בגמרא דדינר של נחשת אי דיעשה ציה הא סברה וקיבלה, כלומר דאית צה דינא דחליף [כמו צדיק רע] והיוו השלמה צדיק כסף, לה משני דהכירה ויהלל כלילה ולא ידעה, ומשי"ה אינה מקודשת אפי"ג דרואה להחליף ולהשלים. ועיין גם בהמקרה ה"ל שזן ג"כ לומר דלכרמז"ם אפילו הכירה שנמלא זו דינר של נחשת, אינה מקודשת, דכרמז"ם השמיע ולא כתב ולא הכירה זו, והמ"מ כתב דממילא נשמע מלשון "נמלא", ולא משמע כן מלשון הסוגיא, ומ"ש בגמרא אי דיעשה ציה הא סברה וקיבלה הוא אליבא דרב אשי, ולכרמז"ם לא ס"ל האי שינוא כו', אלא ששז כתב דעת הב"י נראה דדינר של נחשת כיון דחזיא לה וקבלה, אי לא הוי ניחא לה ציה לא הוי לה לקבלה כלל, כיון שצריך ליתן לה דינר אחר של כסף, ומדקבלה ע"כ נתרמה זו וכו'. ובפסקי הלכות ה"ל, אחר שהביא מהגמרא דאם הכירה צדיק של נחשת סברה וקיבלה, ובג"ל, כתב דאם נמלא כהם דינר רע שאינו יולא כלל צהולא, אך הכירה זו, ה"ל מקודשת ואינו צריך להחליף לה. וציד דוד שם כתב דכן מצוה בגמרא, דאם אינו יולא צהולא כלל, אף ע"י הדחק, דינו כמו דינר של נחשת. וכ"כ בערוך השלחן סעיף ל' דגם צדיק רע אם הכירה זו סברה וקבלה ומקודשת. ועי' להלן סק"ל אות ג' צדיק דינר רע שיכול להוציא ע"י הדחק, אי כשהכירה זו מתחילה נמי צריך להחליף לה.

כו. ויכולין לחזור בהן. א. דעה זו היא דעת רש"י, כמו שז"יין בפנים. והוא דקדושין דף ח' אי' כדמוקים רישא דצריחא

לא תני במנה זו חסר תשעים ותשע כמו במנה סתם, ואם גם במנה זו צריך להשלים לא תירץ כלום.

(כו) יש להעיר דכנה"ג הגב"י סק"ס כתב כן מתחילה להוכיח מכאן שהרשב"א חילק עם הר"ן. אמנם שוב כתב דבשי למורא סי' ג"ז השה דעת הרשב"א לדעת הר"ן. אלא דהרשב"א מיירי בשקודם הנתינה לא ידעה

דינר של נחשת היכי דמי אי דיעשה ציה הא סברה וקיבלה, נראה דוקא היכא דחסר לגמרי נתרנו לדעתה דהשלמה, אצל אם המנה אחיה לטליה צענא אלא שדינר אחד של נחשת, אמרינן סברה וקיבלה לקבל דינר נחשת במקום כסף, דאי דעתה רק פל השלמה צדיק כסף דוקא, למד קיבלה דינר נחשת כו', ומסיק דמידי ספיקא לא נפקא מה.

ובחסקנה הוכיח ג"כ מדברי הראש"ד ה"ל, דאם הכירה זו על דעת השלמה נעלה, אלא שכתב דלדעת הרמב"ן [כמוצא להלן] דאם חסר דינר לא צ"ע חזרה, רק ממילא בטלי הקדושין, ו"ל דכיון דחזיא שחסר, סברה וקיבלה להתקדש בזה, אצל לדעת רש"י דקדושין לא בטלי ממילא, אלא שיכולה לחזור זו כל זמן שלא השלים, ועשמו דהא דקאמר צמנה זו, לאו דוקא היא עצמה אלא אפילו צהולא בזה, אין ראיה שנתרמה ממנה שקיבלה, וי"ל דקבלתה לדעתה דכיון שישלים לה ולא חתקדש כו', ומסיק לפי"ז לדעת רש"י ודכרמז"ם והש"ע [ד"ל דס"ל כרש"י] אפילו אם ראה שחסר דינר וקיבלה, אין ראיה ממנה שאמר מנה זו שנתרמה, דיעשה להשלים, וכמפורש בצדרי הראש"ד כ"ל, ולא כמ"ש הב"ש צמם הר"ן, דהר"ן לטעמיה אצל דס"ל כשיטת הרמב"ן דאינה מקודשת כלל, ולכן כתב דאם ראה צענא שאמר לה צמנה זו שהוא חסר ונתרמה זו מקודשת וכו'. ועי' בערך שי כאן.

ובחזון איש סי' מ"ז אות ד' כתב דמהרש"א משמע דלא ס"ל סברין, שכתב בהשגחה [סי' חקס"א] הביאו הב"י טאן, באדם שלקח טורניש ונתן לאשה ואמר לה הרי את מקודשת לי צמנה זו, ואינה מקודשת [דכיון כמנה זו ונמלא חסר דינר], וע"כ דלא סברין, דהא לשיטת הר"ן היכי לה להתקדש דהרי קא חזיא שאין כאן מנה וסברה וקיבלה, ואפי"ג דצדיק אחד של נחשת אמרינן בגמרא צסוגיין דאי הכירה זו סברה וקיבלה, שאני הכם דה צכלל מנה דאמר כו'.

ובפסקי הלכות (יד דוד) פ"ז דאישות ה"ל ע"י דקפ"ג ז' כתב דאם אמר לה התקדשי לי צמנה דינרין אלו ונתן פחות ממנה, באופן שבודיע לה קודם הקבלה שיש ציה פחות ממנה, או שהיה הפחת צדיק שאי אפשר לטעות, ה"ל ספק אם חלים הקדושין אף שישלים החסרון ממקום אחר בשחיקה, או שיכולים שניהם לחזור זו, או שמתקדשת והוא יש עליו חיוב להשלים, או דמתקדשת צמנה שמקבלת כיון שרואה שחסר מסתמא מחלה השאר. וציד דוד שם אית ר"ל"א כתב ע"ז דדן זה לא מצוה לרבותינו פוסקי הלכות, אך מדברי הר"ן [ה"ל] מוזן דכל שידעת הטעות ומקבלת, מקודשת אף אם לא ישלים לה הנשאר, ואף חוב אין עליו להשלים לה הנחסר, וכן נראה לכאורה מהא דקאמר בגמרא שם האי דינר של נחשת ה"ל אי דיעשה ציה הא סברה וקיבלה, הרי משמעות דכל דיוועת הטעות ומקבלת אמרינן דסברה וקיבלה, אצל למעשה חוכך אני

גם צד ספק בזה שמתקדשת ויש עליו חיוב להשלים, וצ"ע דא"כ דינו שיה למנה זו ובגמרא משמע דאין דינא שיה.

(כה) וצ"ע שכתב עזר, דאפשר דגם הר"ן שכתב בניכר שאינו מנה סברה וקיבלה, היינו דסברה וקיבלה שלא יתבטלו הקדושין בזה, אבל השלמה צריך דאדעתא דהשלמה נתרמו. וצ"ע דהרי הר"ן לא בא בעיקרו אלא לתרץ למה

ו"א דאפילו בלא חזרה אינה מקודשת (ה"רן פ"ק דקדושין)

ביאור הגר"א

עד

השתא כ"א אבל כבר
ת"י ורמ"א שם וכו'

הרשב"א ור"י ורמ"א פירשו כ"א כבר פ"י ר"ח כ"ל ור"ש ו"א כ"א דא"ל חמשינ ולא כ"א ורש"י ס"ל דשאני התם דא"ל להוסיף בגישה משא"כ כאן אבל מלשון תברייתא דברייתא קתני יכולה לחזור בהן וסיפא אינה מקודשת מ' כסברא אחרונה כ"ה בתוספתא ור"י ורמב"ם ור"ש. וכו' ריטב"א ע"ש. רשבי"א :

אוצר

סי' כו אות א—סי' כח אות א

הפוסקים

ב. ואם צריך להשלים בעודן עסוקין באותו ענין. כתב ב"ד דוד (פסקי הלכות) פ"ז דאישות דקפ"ג ד' דלא נחבזר א"ס דוקא בעודן עסוקין באותו ענין מהני השלמה בשתיקה, או גם לאחר זמן רב, ונראה שחלו בדין ה"ס ד' לענין עשה לי שירים וממילא [המונח באזהרה] ס"י כ"ה סק"פ אות ג' (כס).

ג. ומה הדין אם נתאכלו המעות לפני שהשלים. בתפארת יעקב סק"פ כתב דנראה דרש"י [דס"ל דא"ס לא חזרה מהני השלמה] מורה דא"ס אכלה המעות לא מהני השלמה כ"א, ודוקא במנהג וכו' אז אפילו אכלה קמא קמא מקודשת באחרון, דהוא נתן לה מהלך לקדושין, אכל כיון שזכר מנהג ו' ונמלך חסר, אין כאן קדושין מעתה כלל רק אח"כ ולא מהני השלמה וכו'. ובפסקי הלכות (יד דוד) פ"ז דאישות דקפ"ד א' כתב דבהנך שאמרו שנייהם יכולים לחזור בהם א"ס נחבזר המעות ה"י ספק וכו'.

ד. האם הוא יכול לחזור גם לאחר שהיא גתרצית. ע"י באה"ט סק"פ שכתב [מהח"מ וכו'] דמלשון הש"ע משמע דאפילו הוא מרצה וכו' הוא לחזור. וע"י בח"מ סק"פ שס"ה בזה, דמ"מ הדבר צריך תלמוד. וכתב בענין אחרים סק"פ על הח"מ, דלכאורה הדבר מפורש דצריכתא דקתני וראה אחד מהן לחזור כ"א, דמשמע שכל אחד מהן יכול לחזור עד שישלים, ומוקי לה במנהג ו', אלמלא שגם הוא יכול לחזור קודם נתינת דינר אחרון, וכ"ש בנמלך חסר, וי"ל דכוונת הח"מ [דמה דקאמר בגמרא דשנייהם יכולין לחזור ביינו] דוקא א"ס חזר הוא קודם שנתינתא היא בחסרון אז מהני חזרתו שאינה יכולה לומר אח"כ הריני כאלו התקבלתי, וספיקו של הח"מ היינו שחזרה הוא לחזור אחרי שנתינתא היא עם החסרון, דבזה ו"ל כיון שפיר נתינתא עם החסרון שוב אין צידו לחזור, וסמך לדבר משי"ב ה"ה"ש צ"ב פ"ה בשם רבינו יונה, דבאונאה יותר משתות דהוי דעול מקח וגם. המאנה יכול לחזור בו קודם שנתינתא המתאנה במקח, אכל אחר שנתינתא המתאנה אין המאנה יכול לחזור, ויש להביא ראיה לסברא זו מלשון הרי"ף וכו'.

כח. דאפילו בלא חזרה אינה מקודשת (ז). א. דעות הסוברים כן. בחדושי הרמב"ן קדושין דף ח' כתב [אמר] התקדשי לי במנהג ו' ונמלך מנה חסר דינר, אינה ראויה לחזור בה אלא אינה מקודשת מן הסתם כ"א, דכיון דאמר לה מנה ו' ואין שם מנה בעל קדושין, יבא דאמרין בנמלך השתא במנה סתם לא הוי קדושין במנה ו' מצביא, לאו למימרא דשון קתני להו, אלא הכי קאמר השתא במנה סתם אחרת דלא כמאן דאמר לה על מנה דמי, במנה ו' מצביא דודאי כיון שאין שם מנה בעל קדושין מציין דלא

דצריכתא דמנה וכו', וסיפא דצריכתא בחסר דינר דמיידי בלא מנה ו', קאמר ה"י מסתברא, דאי ס"ד רישא במנה סתם, השתא במנה סתם לא הוי קדושין במנה ו' מצביא, ופירש רש"י השתא במנה סתם חנא ליה דיטולים לחזור כל זמן שלא קבלה את כולה, במנה ו' ונמלך חסר דהשתא לא קבלה כולה מצביא דמלי דברא. וכתב בחדושי הרמב"ן שם דרש"י שפירש דמלי לחזור אלמלא בעי חזרה. ונחדושי הרשב"א שם כתב ג"כ דלפי פירש"י נמלך חסר דינר דאינה מקודשת בשחזרה בה, ונראה דהזקיקו לרש"י לפרש כן, מזה דאמרין שם [דרישא וסיפא במנה ו'] ופרשו קא מפרש ראה אחד מהם לחזור בו הרשות בידו כיצד כגון דאמר לה מנה ו', דאלמלא רישא דקתני ראה אחד מהן לחזור בו הרשות בידו בשכח מנה חסר הוא, ואפ"ה קתני ראה לחזור, דמשמע דלריבין לחזור בהן, ועוד [הזקיקו לרש"י לפרש כן] מדקאמר ה"י מסתברא, דאי ס"ד רישא במנה סתם, השתא במנה סתם לא הוי קדושין במנה ו' מצביא, אלמלא רישא וסיפא בחד דינא קא מיידי, דאי אחרת רישא דדינא דחזרה וסיפא בדין קדושין בעלון מעלמן, מאי קאמר, הא ודאי אצטרך לשמעינן הכי תרתי גווני, דהאי דינא לחוד והאי דינא לחוד. וכ"כ בחדושי הריטב"א ור"ן שם בדעת רש"י, ומעטס הסבר זה בשני שרשבי"א [מיהו דעת הראשונים בגיל פלגם לדינא ע"י בסי' שח"מ אות א'].

ובשלא חזרו בהם האם צריך להשלים לה החסר לדעת רש"י, או דאמרין שמחלה. ע"י בחזון איש ס"י מ"ו אות א', דאחר שהביא שרשבי"א פירש דעת רש"י דצריכה לחזור, כתב אכל א"ס שתקב מחלה במנה שחסר ומקודשת, וכלשון הגמ' ראה אחד מהן כ"א, מיהו בחמדה שלמה עמ"ס קדושין שם כתב דלפוס ריהב"א נראה פשוט, דהא דס"ל לרש"י דכלא חזרה לא נחבזר ריהב"א היינו היבא שנותן לה הדינר החסר אח"כ, דא"ל פשיטא דאינה מקודשת, וכן מוכח מהרשב"א שהקשה על רש"י משוראי היבא דאמר חמשינ ולא שוב חמשינ דלא מהני מה שמוסיף לה אח"כ החסרון, וחזין דשאני החסר דמ"מ השוראי בעלמיהו אינו שוב כל כך, [אכל מנה חסר דינר ראוי להוסיף בו ולהשלים עליו הדינר כו']. ע"ש, מ"מ מוכח עכ"פ לדעת רש"י צריך ליתן לה הדינר החסר אח"כ כו'. ושם לפני זה כתב דפשוט דצריך ליתן לה הדינר בפני עדים, כיון דבזה נגמרו הקדושין ולא הוי תנאי וכו', ובזהר השם דף ז' א' כתב דרש"י א"ל שואמר בשעת שמשלים התקדשי. וכן ב"ד דוד (פסקי הלכות) פ"ז דאישות דקפ"ד א' כתב דא"ס השלים החסרון בשתיקה ג"כ מקודשת. וכ"כ בתפארת יעקב סק"פ, והוסיף דאפילו שתקב היא כשהשלים לה, נראה דמהני, ומ"מ נראה דבעי שזכיר לה דמשלים.

האשה שנתן לה הטורניש, [ונודע לה מזה] אחר שנתנו ליה, אבל הר"ן מיידי בשקדום הנתינה ידעה שלא היה נותן לה אלא דינר. וע"ש בשי למורא שהביא תוכחות לדבריו.

(כ) לשון ורשבי"א שם.

(כח) ועיין בשו"ע לא נידע למי דף ח' א' בדין מנה ו' וחסר דאינה מקודשת, דנראה דס"ל גמי דהקדושין נגמרים בעת שישלים, שכתב דכיון דאמר לה "ו" סברה שהמנה מזומן בידו וצריך לה כולו להתקדש בו, וכי יהיה סגור סברה ישלים החצי ומקדשה ליה בתר הכי.

(כס) ועיין להלן בסק"פ אות א' בדברי החזון איש שכתב למי דהקדושין כסליו מעצמן אפילו בלא חזרה, דאם השלים הדינר באותו מעמד הוי קדושין (ל) ע"י בענין ארזים סק"פ שהעיר על לשון זה של הרמ"א דמשמע שכל כל מה שנאמר לצ"ל דאינה מקודשת, הדין הוא דאפילו בלא חזרה אינה מקודשת, ובאמת במנה סתם ומונה והולך, ודאי אין שום סברא לומר שיהיו בטלים בלא חזרה כו', והיה לו לרמ"א לפרש ד"א דבמנה ו' אפילו בלא חזרה אינה מקודשת.

ביאור חנ"א

[כג] עד שיאמר לה אח"כ התקדשי בזה ושתקה.

[כג] עד שיאמר לה אח"כ התקדשי בזה ושתקה.

[כג] עד שיאמר לה אח"כ התקדשי בזה ושתקה.

[כג] עד שיאמר לה אח"כ התקדשי בזה ושתקה.

ואם

הפוסקים

סי' כח אות א—סי' כט

אוצר

כרש"י. וכ"כ בדעת הרמב"ם בענין אחרים סק"י, בישא ברכה (על ריש) נכ"כ ח"י. ובארן לזי (ותאומי לזיה) סק"כ כתב על דברי הב"ש דהם דוחק, ובחזון איש סי' מ"א אות ו' כתב שאין מדברי הרמב"ם שום הכרח.

ועיין ביד דוד (פסקי הלכות) פ"ז לדיעות דקפ"א ח' ודקפ"ג ב', שכתב דלדעת זו דאפילו בלא חזרה אינה מקודשת, לא מהני מה שמעלים החסרון בשתיקה, דהוי ענין חדש, ושכ"כ להדיא בתוספות דף ח' ח' ד"ה השתא, ובחדושי הרשב"א שם. וכ"כ במ"מ פ"ז לדיעות שם. ובחמדת שלמה עמ"ס קדושין דף ח' כתב בזה דאע"פ שזכות לה דינר החסר בפני עדים, מי"מ כיון שזכות לה סתמא אינה מקודשת. ובחזון איש סי' מ"א כתב דאם השלים לה דינר בעוד שלא הפסיקו הענין וקבלה בשתיקה כ"י, אפילו אם נתן בשתיקה הוי כעסקים בלאו ענין והוי קדושין, כיון שנתמלכה להתקדש במנה זו, ומא לי מנה זו ומא לי אם השלים מכיס אחר, ומי"מ אם לא השלים בלאו מעמד והשלים לאחר זמן בשתיקה הוי מתנה בעלמא.

ב. דעת האחרונים להלכה. הנה הרמ"א הביא ב' הדעות ולא הכריע. ובתפארת יעקב סק"כ כתב בזה ד"ל עיקר בדעת רש"י דבעני חזרה. ע"ש שהביא ראי"ה לרש"י. אולם בערך לחס כאן כתב על דברי השו"ע דאם נמלא חסר דינר אינה מקודשת, דאפילו לא חזרה. ובפסקי הלכות (יד דוד). פ"ז לדיעות דקפ"ג ב' כתב דאם השלים לה החסרון בערס שחזרה בזה, אף שהשלים לה בשתיקה חוששין לקדושין לחומרא. וביד דוד שם ביאר דכתב כן משום שחושש לשיטת רש"י, אך במקום הדחק ושינוי גדול יש לסמוך על כל הכך רבנותא ולפסקא דאינה מקודשת [אפילו בלא חזרה], ולא מהני השלמה.

כט. עד שיאמר לה אח"כ התקדשי בזה ושתקה. במ"מ סק"י כתב ע"ז דיש לדקדק אם שתיקה מהני, וזה מלאך דאין הקדושין נגמרים עד דינר האחרון, אי"כ כל מאי דאחא לידה אינו רק פקדון, ושתיקה דלאחר מתן מעות לאא בלוס היא, דבמאי גולתה דעתה שהיא מרואה לקדושין אלו, וכמו שנתבאר לעיל סי' כ"ח סעיף ד', ובטור כתב [בד"ן זכ'] בשם הרמ"א דהא ספק קדושין. גם בערך לחס כאן כתב דאם אח"כ אמר לה התקדשי לי זו ושתקה, ה"ו ספק מקודשת. וכ"כ בלבוש סעיף זכ'.

ובב"ש סק"י כתב גם על הרמ"א דאפשר דה"ל, דאם אמר אח"כ התקדשי בזה ושתקה, אז יש חשש קדושין [ולא קדושין ודאין], כיון דקיבלה בתחילה בחזרת קדושין ועדיין צפון, אבל אם לא אמר, לא הוי קדושין כלל, אלא שגם על זה הקשה למה ליכוי אפילו ספק קדושין, כיון דקדושין בטלים והוי כפקדון בידה, מה מהני שתיקה שלה, וברמ"א שכתב דהוי ספק קדושין, ס"ל כהני פוסקים דאין בטלון הקדושין [מעמלן אם לא חזרו] וכו'. ובסק"י כתב דלמ"ד דהקדושין בטלים מעמלן, אינה מקודשת אח"כ כשאוחר מחדש התקדשי לי והיא אמרה כן, ולא כרמ"א.

ובמ"י סק"י הקשה כן על הרמ"א עמ"מ למה הוי ספק קדושין, וכתב דכ"י פירש דהספק הוא מר"ס ד"ל כיון ששתקה נתמלכה להתקדש בו כמו שהוא, או שסומכת על דבריו בראשונים שאמר לה במנה, דמשמע מנה יפה שאין בו שום דינר רע, וכה ששתקה

ינא. משמע על מנת. והביאו במאירי שם. וכן תבאר בנמוס' שם ד"ה השתא. ובד"ן על הרי"ף שם כתב דנראה דעת הרמב"ם כ"י, שלא כדברי רש"י [שנ"ס"ק הקודם אות א'] כ"י דאין דבריו מהווין, דכיון דאמר לה במנה זו ומא לי חסר, ממילא בטלי קדושין, וכדאמרינן לעיל דף ז' ב' ח' דאמר לה חמשים ולא שיה חמשים לא לא שיה חמשים, אלא ודאי ממילא בטלי קדושין וכו'.

ובחדושי הרשב"א שם ז"ל. אחר שהבביר דעת רש"י ומה שהזקיקו לפרש כן, ביאר דברי הגמ' בלשון אחר וכ' דמסתברא דהכי פירושו "פירושו קא מפרש כ"ל כגון דאמר לה מנה זכ" ומנה שלם בידו וזכ"ה מנה והולך ונמלא כ"ל מנה בידה חסר דינר, כלומר שפדין לא הספיק למנות וליתן לה, ר"ה אחד מהם לחזור ברשות בידו, אבל אם היה מנה שבידו חסר דינר ואמר לה התקדשי לי במנה זו אינה מקודשת כלל, "והכי נמי מסתברא" הכי קאמר, דמרישא דקדמי דבמנה סתם יכולין לחזור בזה עד שישלים כליה מנה, שמעין דכ"ש כשאמר לה מנה זו ונמלא חסר דינר שאינה מקודשת כלל, דמה טעם אמרו במנה סתם דיכולין לחזור בו דבטלה מנה דוקא הוא מקודשה, ולאו ע"מ שאח"כ מנה קאמר, אי"כ כ"ש כשאמר לה מנה זו שבלאו מנה דוקא הוא מקודשה, ובשנמלא מנה חסר דינר אינה מקודשת ואפילו לכשישלים, וכן שנויה בתוספתא התקדשי לי במנה זו ונמלא חסר דינר אינה מקודשת כ"י, ה"ה נענה ומעליך לתוך ידך ראשון ראשון, ויטלה היא שחזרה בזה עד שעה שיגמור, וכתב רי"ף בהלכות, ומדברי ר"ח ג"כ נראה שהוא מפרש דלא כ"ל סוף פירושו דרישא, אלא מנה זו בלבד דסיפא הוי פירושו דרישא, כלומר כ"ל כגון דאמר לה מנה זו, ואח"כ השמיטעו דין אחר דהיינו שנמלא בו דינר רע או שהוא חסר דינר, ויכן הוא וכו'.

וכן בריבב"א שם, אחר שהבביר מה שהזקיקו לרש"י לפרש כן ממש"כ השתא במנה סתם וכו' [וכמוכא בסק"י אות א'] כתב ורבו פירש דהשתא חליבה דמקשה קא אמרי דלא מפליג בין מנה סתם למנה זו, ולהכי קאמרי ללדבריו דרישא הוי סני, דאע"פ דרישא בפ"א חזרה, הכס מפני שהמנה שלם והוא בא ומשלימו לה, וכיון שכן בזה ודאי אפילו במנה זו לריבה חזרה שאם לא חזרה בזה דינר אחרון הרי קבלה במנה והתקדשה, אבל כסיפא שאין המנה שלם, ובדקדמי שנמלא חסר דינר, דינא הוא ודאי דבין במנה סתם בין במנה זו לא הוו קדושין מסתמא ולא צעין חזרה, וא"כ למה ליה לחנא למתני סיפא במנה זו, וזה לדבריו הוא הדין וכו' הטעם למנה סתם, והוי הכותן, וכן במ"מ פ"ז לדיעות ה"י כתב לפרש כן, דבחסר דינר ממילא בטלו הקדושין ואפילו בלא חזרה כ"י, ושכן פירשו קצת מפרשים ועיקר.

דעת הרמב"ם. ב"ש סק"י כתב [דמש"כ בשו"ע דאם אמר דינר החסר יכא במנה כ"י על דברי הרמב"ם שהביא לעיל מיי"ה דדינר החסר שניהם יכולים לחזור], ש"מ מש"כ [הרמב"ם] (ג) אפילו דינר האחרון איירי כשהסר, ומי"מ כתב שניהם יכולים לחזור, ש"מ דס"ל כשיטת רש"י דדוקא אם חזרו הקדושין בטלים. וכ"כ בדעת הרמב"ם בקי"א שצפני יהושע קדושין שם.

מיהו בכסף ממנה פ"ז לדיעות ה"י מציאר דלהרמב"ם אם נמלא חסר דינר אינה מקודשת אפילו בלא חזרה, ודלא

אוצר

סי' כט

הפוסקים

היו ספק קדושין, היינו משום שסובר קדושין ראשונים בעלין מעלן וכו' שתיקב ללאחר מתן מעות, משום לא היו אלא ספק קדושין, וברמ"א הרי הביא שתי דעות אי [קדושין בעלין מעלן או] נצי חזרה, הלכך אינו מסיים בדברי הרמ"א דשתיקב היו ספק קדושין, אלא כתב סתם עד שיאמר אח"כ התקדש לי בזה ושתיקב, ואם חלתי בשתי דעות, דאם לא נצי חזרה היו ספק קדושין, ואי נצי חזרה היו קדושין ודאין.

ועיין בערוך השלחן סעיף ל"ג, דאחר שהביא דברי רמ"א דלא מהני בשתיקב, והסביר דעת הרמ"א דהו"ל ספק בשתיקב ובעין מש"כ באגני מלואים בגיל, מסיק דלדינא יש להחמיר בכל הדעות.

ויש שכתבו להרמ"א מקודשת ודאי אצל נידוט אינו גידון הרמ"א. בהמקרה ק"ל כאן כתב באופן אחד, דהיינו וכו"ל הבינו מדברי הרמ"א דמירי שאמר לה לאחר הגמיה והקשו עליו כו', ואינו מוכרח, ד"ל דמירי שאמר לה בשעת גמיה אחר שראתה שהוא דינר רע או חסר וקבלה, ועיקר כוונתו דאף שכתב במחבר באומר הרי עלי מלוה דבעין דוקא שחלית, היינו דוקא במלוה כיון דשייך טעמא דכיסופא, אצל אס נחלית להתקדש בזה שנתן ולא יתן לה עוד זמן דבר, לא שייך טעמא דכיסופא, וממילא כשאמר לה בשעת גמיה מקודשת קדושי ודאי, ומש"כ הטור בשם הרמ"א דאם אמר חזר הכי התקדש לי זו ושתיקב הרי זה ספק קדושין, העיקר נראה דאין לריך לפירושו של רמ"א בזה, ולא חיישין כלל דשמכא דאיצורא קמא בשעת מתן מעות, וברמ"א מירי שאמר אחר מתן מעות, וכיון דהו"ל שתיקב אחר מתן מעות ה"ל ספק, כדלעיל סי' כ"ח, מדלא זרקב הקדושין.

ובחסדית שלמה קדושין דף ח' פירש דברמ"א מירי שנתן לה כדינר החסר ואומר לה התקדש לי בזה, והוא לפי מה שהסביר שם דמחלוקת הפוסקים אי בעין שיחזרו בהם או שהקדושין בעלין ממילא, הוא היכא שנתן לה כדינר החסר אח"כ, ולפי"ז מש"כ הרמ"א ד"ל דאפילו בלא חזרה אינה מקודשת, היינו אפילו היכא שנתן לה כדינר, ומ"מ כיון שנתן לה סתמא אינה מקודשת, ועי"ז סיים הרמ"א עד שיאמר לה התקדש בזה, היינו כדינר החסר שנתן לה עתה ושתיקב, דבזה מוכח שר"נ עכשיו להתקדש בל"ט דינרים שנתן לה כבר וכדינר שקבלה עתה כו', וא"כ אין מקום לספקו של הרמ"א וכו'. וכ"כ בחזיר השם כאן, דברמ"א מירי בשעת שיטלים לה כדינר אחרון, וברמ"א שנשור מירי בלא השלמה (ד). וכ"כ בהפארת יעקב סק"ט, וכיצור מנחם כאן.

ועיין גם ביד דוד (פסקי הלכות) פ"ז דאישות דקפ"ד ח' שכתב דאם משלים לה כמנה ואמר שתיקב בשלמה ז', והיא מקבלת בשתיקב מקודשת, דאם איחא דלא יוחא לה לא תקבל, ואם אמר לה לאחר זמן התקדש לי בזה בלא השלמה, והמעות שנתן לה הם צעין, אס נחלית בפירוש ה"ז קדושי ודאי, ואם שתיקב ה"ז קדושי

בתרא]. דידן זה לא דמי להא דסי' כ"ח סעיף ה', דהתם אמרין דאי לא תסמי קדושין הו' המעות פקדון, וא"כ שפיר יש להכח דנרתצה לקדושין, ואל"כ הוי לה למשידינהו, אבל כאן בחסר דינר הרי כל מה שנתן לה הוא מתנה ב"י [ע"ש שהוכיח כן], ולכן אף שאח"כ אמר לה שיהיו לקדושין אין ראיה מדלא שדתינהו דנרתצהו, דלמה לה לזרק, הרי המעות כבר שלה הן. וע"ש מש"כ עוד בישוב דברי הר"ש.

(לד) ועי' בביאור הגר"א סקכ"א וסקכ"ג שפירש גם דברי הרמ"א דשעיה שהשלים לה הדינר אמר לה התקדש לי בזה, ודברי הרמ"א הוא בתרפ"ח ור"ל ספק קדושין, וכתב עליו בחזון איש סי' פ"ו אות ה', דצ"ע למה לא הוי ודאי קדושין כשקיבלה בשתיקב.

דשתיקב לפי שאינה חוששת להשיגו דבר, ותימא, הא הוי שתיקב ללאחר מתן מעות ולא כלם היא, כדאיחא צ"ח סעיף ד' גבי פקדון, וחו' הא במקום דלא הוי קדושין לריך לחזר וליעול ממנה, כדאיחא צ"ח סעיף ג' בהגה ולי"ע. וכן במחנה אפרים (הבכות על העור) כאן בקשה על ברמ"א, למה הוי ספק קדושין וארי הוי שתיקב ללאחר מתן מעות.

אולם באבני מלואים סק"כ כתב דברמ"א וברמ"א דס"ל דהוי ספק קדושין, לא יקשה עליהם דה"ל שתיקב לאחר מתן מעות, דהא גבי ליפתא דאסא בקדושין דף י"א [ולעיל בשו"ע סי' כ"ח סעיף ה'] נמי אמרין ז"ל חו"ש לה [דהוי ספק קדושין] ומשום דה"ל למשידינהו, [ואינו דומה לשתיקב לאחר מתן מעות דפקדון], כיון דנתן לשם קדושין אינה חייבת בחזירות כו', וה"ל כיון דלשם קדושין נתנו ואינה חייבת בחזירות, ה"ל למשידינהו ומשום דה"ל ספק קדושין, וצ"י כתב בטעמא דברמ"א דהוי ספק, משום ד"ל דאיצורא קמא קא סמך, וקשה דא"כ גבי ליפתא דאסא שם תיפוק ליכ דהוי ספק קדושין דאיצורא קמא קא סמך שכיב בחפץ לחודיה כו'. ועי"ש שביאר דג"ד יש יותר סברא לומר דהוי קדושין מהא דליפתא דאסא וכו'.

גם בעצי ארזים סקכ"א כתב על דברי הרמ"א, דר"ל אס שתיקב הוי ספק קדושין, כמ"ש הטור בשם הרמ"א, וכ"כ הלבוש, ומש"כ רמ"א דברמ"א לא כתב כן אלא משום דס"ל כדעת רש"י [דקדושין אינן בעלים מעלן], לא משמע כן בטור, שכתב דאינה מקודשת, ומשמע דהיינו אפילו בלא חזרה, ועי"ז הביא דברי הרמ"א דבאומר התקדש לי זו ושתיקב הוי ספק קדושין, ומש"כ [הב"ש] דהמעות פקדון, לא ידעתי למה, הרי לא בתורת פקדון בלא לידה רק בתורת קדושין, ודומה לדון שצ"ח הקודם סעיף ה' [דנתן לה לשם קדושין], דאמרין אי לא יוחא לה תשידינהו (ג).

וכן כתב צ"ח קדושין סקכ"א בטעם הרמ"א וברמ"א דהוי ספק קדושין, והוסף דלא חזר ואמר התקדש דמצורא דאינה מקודשת ולא אמרין דהיכה ספק קדושין, היינו משום דממילא ידעו כיון שאין הסכום שאומר, א"ל גילו דעת כלל למשידינהו, ואפילו למש"כ לעיל צ"ח דאסא דאפילו לא אמר רק הא אינה צ"ח וזו ולא אמר התקדש, מ"מ הוי ספק קדושין, היינו משום דאם לא אמר שמקדשה ביותר ממה שנתן לה, אצל כאן שחסר ממה שאמר לה ממילא לא הוי קדושין. וכ"כ בטעם הרמ"א וברמ"א בקריית מלך רב פ"ז דאישות דס"כ ג', ביד דוד (פסקי הלכות) שם דקפ"ד ח', ובחזון איש סי' מ"ו אות ו'.

ובארץ צבי (וחלומי לבי) סקכ"ז כתב דברמ"א לא נחית כאן לפסוק אי הוי קדושין ודאין או ספק קדושין, דס"ל לרמ"א דלמ"ד בזה דקדושין אינן בעלין מעלן אלא אס חזר, שתיקב נמי מהני [דחתיקב], ולא הוי שתיקב לאחר מתן מעות כיון דעדיין קדושין ראשונים לא נחצטלו, ומש"כ הטור בשם רמ"א אס שתיקב

(ל) בביאור מנחם כאן כתב דהב"ש בעצמו חילק לאחר מבאן בין נ"ו לקיבל בפקדון, ולבאורה לפי מש"כ הב"ש עצמו דאפשר דלכן הוי ספק קדושין בשתיקב, הואיל דקיבלה בתחילה בתורת קדושין כו', א"כ מה הקשה הב"ש אח"כ דמי לפקדון כו', ומצאתי בב"ש מהר"ק דסודר לשונו כן הוא, דמתחילה הקשה דהרמ"א כתב רק דהוי ספק קדושין, ועוד הקשה דכיון דהקדושין בטלן מעצמן מה מהני שתיקב דהא הוי כפקדון, ושוב כתב דאפשר דלכן הוי ספק קדושין בשתיקב הואיל דקיבלה מתחילה בתורת קדושין, ובזה י"ש ב קושיות הקודמות, ור"ל דהשתיקב מהני דהוי ספק קדושין, הואיל דקיבלה בתחילה בתורת קדושין [כדון דסי' כ"ח סעיף ה'], ולא דמי לקיבלה בתורת פקדון. ובדברי אליהו סעיף זה כתב ליישב דברי הב"ש ולפי מש"כ במהדורה

וואס יבולה להוציאו ע"י הדחק הרי זו (יג) מקודשת:

ח. האומר לאשה התקדשי לי בדינר זה ע"מ שאשלים לך מנה והיא אומרת ע"מ שתשלים (יד) לי ק"ק והלך זה לביתו וזו לביתה ולא הסכימו ביניהם ואח"כ

באר הגולה
פ"ט נגרייתא וכדמפרש
ר"ז פ"א
ג' תוספתא כתובה הרי"ף
והר"א פ"ט נפ"ק וקדושין
וכ"כ הרמב"ם נפרק ז'

באר היטב

לה דינר נשעת קדושין וישלים לה עד מנה ואח"כ חזרה האשה ואמרה שיתן לה ר' והלך זה לביתו וזו לביתה ואמר כך הלך הוא אלנה וקידשה סתם בדינר ולא אמר לה כלום. עיין נה"י:

(יג) מקודשת. ויחליף כ"ה נש"ם וכ"כ הרמב"ם. מיהו ח"ן עיכונ
נקדושין אם לא החליף הר"ן:
(יד) לי ק"ק. ולא היה קליפה ביניהם והסכימו שניהם לדעת א' שיתן

הפוסקים

סי' כט—ס"ק לב

אוצר

או של נחושת, אם הכירה זו וקבלה אותה סברה וקבלה, לא ככירה זו כי אם יכולה להוציאו ע"י הדחק מקודשת ולריך להחליפו. [ומבואר דבהכירה בדינר ברע ח"ן לריך להחליף]. מיכה ע"י נשיטת לא נודע למי דף ח' א' שהקשה למח לא מקשה בגמ' גבי דינר רע כיכי דמי אי ידעה ביה הא סברה וקבלה, כדאקשיון גבי דינר של נחושת, ותיירן בשני אופנים א' משום דכד מתרילין לה בדינר של נחושת, ב"ה דמתרילא לה כבי גבי דינר רע [דמייירי דלא ידעה ביה אבל אי ידעה ביה ח"ן לריך להחליף], אי נמי בדינר רע אפי"ג דחויא ליה לא אמרינן סברה וקבלה מדלא אמרה ליה להחליף, דכיון דנפיק ע"י הדחק, מימר אמרה יחליפנו לי דמאי איכפת ליה.

טע"ף ח. לא, האומר לאשה וכו'. ע"י נאכ"ג ומקור דין זה הוא מהתוספתא, הביאה הרי"ף והרא"ש בפ"ק וקדושין. ובתוספתא שם איתא זה אומר במנה חו אומרת במלחיים ובלך זה לביתו וזו לביתה ואח"כ חזרו זה את זה וכו'. וכ"כ ברמב"ם בפ"י מאישות הל' י"ט ובטור כאן.

ודברי השו"ע כאן הם עפ"י הר"ן שהביא הכ"י כאן, שפירש זה אומר לאשה התקדשי לי בדינר זה על מנת שאשלים לך מנה, והיא אומרת על מנת שאשלים לי מלחיים כו', ואח"כ חזרו זה את זה ונתן לה בדינר וכו'. ובעין זה פירש התוספתא גם במאירי ח' א' וע"ש מש"כ עוד בזה. וכחצ בערוך השלחן סעיף ל"ב דמייירי כשקידשה אח"כ בדינר הוכחה דעל דעת חנאי הראשון קידשה, כגון שהיה סמוך לדברים הראשונים, או שהזכירו דעל דעת חנאי הראשון מקדשה, אבל אם נתמשך הדבר וקידשה אח"כ בדינר סתם, מנלן לומר דעל חנאי הראשון קידשה דילמא קידשה בלא שום חנאי, ולי"ע לדינא.

לב. ולא הסכימו ביניהם. אבל אם היה קליפה ביניהם ליתן לה ק' או ר' ואח"כ חזר אחד מהם [מהסכום בג"ל] ואמר זמן חצו בלד בשני וקידשה, כחצ בנ"ש סקב"א דאמרינן מסתמא על דרך קליפה הראשונה אומר ולא למלאות רטון השני, כמ"ש בהגהת שו"ע חו"מ סי' רכ"א [לענין מכר]. וכ"כ בבית הלל כאן, וליין אליו בנאכ"ט סק"ד.

אולם בעיני קדושין סקב"ו כחצ על דברי הכ"ש דל"ע, דדוקא היכא דאיכא תרעומת על ההוצא [כמו במכר], אמרינן דמסתמא נשאר בקליפה ראשונה, ובקדושין לא שייך תרעומת כלל וכו'. ובאגני מלאים סקב"א כחצ דבספרו קלוב"ח סי' רכ"א סק"א האריך [להוכיח] דדיון זה לא שייך בקדושין [מטעם ה"ל, ולא שייך אלא במקום דאיכא תרעומת, והיינו במקח וכן בנפועלים. קלוב"ח שם]. ובערוך השלחן סעיף ל"ב כחצ דכבר ביאר בחי"מ דיש חולקין בזה [גם לענין מכר], ולפי"ז יש להסתפק גם בקדושין בדין זה, ואפילו לפ"ש שם דהעיקר כדעה הראשונה, וזו מטעם תרעומות, כמ"ש שם, ובקדושין לא שייך תרעומות, ולכן ל"ע לדינא. יפשו

קדושין ספק, כדן שתיקב דלמחר מתן מעות שצאו לידה בחורח קדושין, ובכ"ה"ג מייירי הטור בשם הרמב"ה.

ל. ואם יבולה להוציא ע"י הדחק ה"ז מקודשת. א. כחצ בערוך השלחן סעיף ל' ובדינר נחושת נראה דאי אפשר גם ע"י הדחק להוציאו בדינר אם יודעו להמקבל דשל נחושת הוא, ואין כאן קדושין, ורק דינר רע של כסף יכול להיות שוילאו אותו ע"י הדחק למי שאינו מקפיד על כך. וע"י פרישה הוא י"ט.

ב. האם צריך להחליף לה לדינר טוב אף שיכולה להוציא ע"י הדחק, ומה הדין בשלא החליף לה. ע"י נאכ"ט סק"ג שכתב [מכ"ש סק"ב] דנגמרא איתא שיחליף, ושהר"ן [בדף ח'] כתב דאין פטור בקדושין אם לא החליף. ובערך שי כאן העיר על כ"ש דבר"ן שם כחצ בזה"ל, ואפשר שאין בקדושין תלוין כחצ ואפי"פ שלא החליפו מקודשת, ואין כחצ כ"ש בשם הר"ן בפשיטת דאין עיכוב בקדושין.

ובטור כאן כחצ בזה דמקדשת ולריך להחליפו. וכחצ בפרישה אוח כ' דמשון זה משמע שריך להחליפו מדין חוב בעלמא. וע"י נאכ"ט הטעור אוח ק' קדושין ח"א, שלא כחצ אלא דנפיק ע"י הדחק מקודשת, ולא הזכיר שריך להחליף. וכחצ בשער החדש (על העיטור) שם דמשמע מח דס"ל דאין עיכוב בדבר.

אולם במאירי קדושין דף ר' כתב דאם מח עד שלא החליף אינה מקודשת. וכן בחדושי חלמיד הרשב"א דף ח' כתב ד"מ האין ויחליף חנאי הוא, ומעכשיו הוא דמתחיל קדושין ולא גמירי עד דמקיים חנאיה ומחליף לה, כדאמרינן לעיל במנה ונתן לה דינר, וכן כחצ ברמב"ם וישלים, ונפקי"מ לענין שמעתי, דאם מח עד שלא החליף, לא הוו קדושין גמורין ואינה זקוקה ליבום. וכן נשיטה לא נודע למי שם כחצ דכל כמה דלא מחליף לא גמירי קדושין. וע"ש שכתבו דכחצ לכה למימר כסיפא לה למחצטת, דכיון דלדידיה נפיק לא כסיפא.

ובפסקי הלכות (יד דוד) פ"י דאישות דקפ"ג ב' כתב דאם לא החליפו, לא נחבאר בגמרא אם נחבטלו הקדושין או לא, והר"ן מסתפק בזה, וכפי הגירסא שלפנינו ברמב"ם מבואר דאם לא החליף בעלן הקדושין, אף גירסא זו אינה מצוררת, והראב"ד הוכיח לו גירסא אחרת בדבריו [שגרס ולא יחליפנו], ע"ש בחי"מ כו', וכפי הגירסא שלפנינו בירושלמי פ"ב דקדושין הל' א' והוא שיחליף כו', וזה כמו שמוזן מהרמב"ם כפי הגירסא שלפנינו, ולי"ע בזה למעשה. וע"ש בערך שי כאן.

ועיין בחדושי חלמיד הרשב"א שם דנגמלא דינר של נחושת, כיון דהשתא לא אקרי מנה, אפי"ג דהדר מהדר לה דינר של כסף, לא אמרינן אגלמי מילתא דמעיקרא הויא מקודשת.

ג. ובדינר רע שהכירה בו מתחילה וקבלתה, י"ס צריך ג"כ להחליף לה. ע"י בטור שכתב ח"ל: היה זו דינר רע

באר הגולה

ס נתינת ס' דף מ"ט
ע"ז וכדמפרש להו ס'
גמרא
ע כפ"י ר"ת ס' נתינת
וכ"כ הרמב"ם נתינת ס'

ואח"כ תבעו זה את זה וקדשו ונתן לה הדינר אם האיש תבע את האשה
יעשו דברי האשה וישלים לה ק"ק ואם האשה תבעה את האיש יעשו דברי
האיש ולא ישלם אלא מנה:

ס האומר לאשה התקדשי לי בכוס זה אם היה מלא מים הרי זו מקודשת
ב' ובמה שבתוכו דמצטרפי לשוה פרוטה ואם היה מלא יין הרי זו
מקודשת בו ולא במה (ס) שבתוכו ואם היה מלא שמן הרי זו מקודשת במה
שבתוכו ולא בו לפיכך אם לא היה בשמן שוה פרוטה

ה"ז

באר היטב

ככוס זה שאני. כ"ח כה"י ח"ת. אם לא חיל ככוס זה אלא חיל התקדשי
לי כזה ככוסים קלומר ולא כחלק ממנו. ואם יש חלק ממנו שאינו שלו אינה
מקודשת. הר"ש חיון ס' כ"ו. הא דמחלקין בין כוס זה פתח וזין כוס

(ס) שבתוכו. עיין ס' ל"ח סעיף כ"ד אם אמר כוס של יין ונתנה
של דבש אינה מקודשת ולא אמרינן דלא היה כוונתו אלא על הכוס
שאני התם שאמר של יין אז נודחי כוונתו על היין אצל אם אמר פתח

הפוסקים

ס"ק לג-ס"ק לו

אוצר

דלמא מלאכו מיהא אי לאו נשום דהקדש כדו נמי, כדמרא דו ולא
כמה שבתוכו, דדעתא אפילויה דמסתמא מנה עדיף ממנה, ודמרא
לא בעיל לגבי כלי, וזה שמלאכו יין, משום אקרוצי דעתא עבד
הכי כדי שתכנה ממנו ותשתכח [אבל לא לקדושין]. ובמאירי בסוגין
הוסיף טעם ציין דבו ולא כמה שבתוכו, שדלחי לא היה דעתו
לקדש עם היין, שסובר הוא [שיראה] עליה שבתוכו עיניה נסתה
ככוס כ"א, וצמחן מה שבתוכו ולא צו, שמהוך רוב חשיבותו
דעתו על השמן ושחירקו לשעבד הוא מגיש וביא מוצקת.

ועיין בצא"ח שכתב מקור דעה זו, דכן פירש ר"ת דברי הגמרא
בדף מ"ח צ' [וכמוצא בתוספות ס' ד"ה הא דמיה] וכ"כ
הרמב"ם בפ"ה [דאישות ה"ל כ"ט] ב'. וכתב ז"ל צרכי (על
ר"י) ד"ה א' דנראה שדעת הרא"ש כשיטה זו, דהא הביא מקודם
לפרש"י [דהיינו המקור לדעה זו] דבש"י בסמוך, ושם כתב צ"ח
הרמב"ם דמפרש ב"ה, ונראה שדעתו כפי הרמב"ם מדבאי
פירושו בלתי נכונה, אמנם בקיצור פסקי הרא"ש סתם מתחילה כפרש"י
ושם כתב ולרמב"ם ט', נראה שדעתו כפרש"י דמתחילה סתם
כוותיה, וזה תימא כיון דבדברי הרא"ש נראה דדעתו כפי הרמב"ם
כ"ו, ובטור כתב כלשון הרא"ש כ"ו, ולכן נראה דע"ס נפל בקצור
פסקי הרא"ש, וכל"ל, א"ל התקדשי לי ככוס זה לרש"י ור"ת היה
צו מים זכחה ככוס כ"ו ולרמב"ם כ"ו, וכמ"ס הרא"ש.

לו. היה מלא מים. כן הוא לשון הרמב"ם בספ"ה דאישות.
ומסתפק בתפארת יעקב ס"ק כ"ב אם בדוקא כתב כך, דאי לא
היה מלא מים נודחי לא נחטין למים כ"ו, שאין דרך לכבד לשחיה
במקצת מים, וצ"ח כתב [גמי היה מלא יין] לרצותה דאפ"ה צו
דוקא, אבל לא ידעתי מנה ל"ה הא, ובש"ס לא זכרו מה כלל. וכן
ליחא תיבא "מלא" בעור כאן.

לו. אם לא היה בשמן שוה פרוטה. כתב צ"ח סק"ה
דכאן הדין בחלוקה שלפני זה אם לא היה בכלי צלל
היין

ששמן חשוב יותר בכל מקום, ולפירוש המאירי אחי שפיר. וברש"י ע"ה
תירך דכוס שמשמשין בו שמן גרוע ספי [מכוס שמשמשין בו] יין. ועי'
להלן סק"ה אות י"ב אם יש לחלק בין כוס יקר או זול וכדומה.

ב) הנה לענין קידוש בכוס דין, עי' כרשב"ש ס' תקצ"ב וביבין ובוז'
ח"ב ס' א' וכתבו שלהרמב"ם בו ובמה שבתוכו. וכבר חמה עליהם ביא
ברכה הנ"ל דבהדיא כתב הרמב"ם דבין בו ולא במה שבתוכו כ"ו, ובמ"מ
מבואר גמירות הרמב"ם היא כאשר כתובה לפנינו, וכ"כ הסור בשם הרמב"ם
[וכ"ה ברא"ש ובמאירי]. ועי' מה שהעיר בזה גם על לשון ח"ש"ש פ"ב
קדושין ס' י"ג. ועי' בתוס' ר"י חזקן קדושין שם מ"ב בשם הר"ם.

לג. יעשו דברי האשה. ואם האשה נתרצתה אח"כ
להתקדש במנה. נחסדי דוד (על התוספתא) דקמ"ג דדוק
מלשון התוספתא פ"ב ה"א דקאמר יעשו דברי האשה ולא
קאמר יושלים לה מאתיה"ס, דאם אחר שנתן לה מנה נתרצתה להיות
מקודשת בכך הרי זו מקודשת, דמלא מימר ברינו בלילי התקבלתי.
מיהו עי' בשמ"ע אברהם ס' ז' דף ס' ע"א שבעיר עליו דמלשון
הש"ע יש לדקדק איפכא, שהרי נקט בלישניה יעשו דברי האשה
וישלים לה מאתיה"ס דמשמע דבעינן דוקא שישלים מאתיה"ס.

לד. וישלים לה ר'. ואם לא השלים, כתב צ"ח סק"ז דאם
לא קיים תנאו [אע"פ שלא כפל לתנאו] אינה מקודשת, וכמ"ס
לעיל בסעיף שלפני זה [ס"ק ט"ז אות א'] דכשלאמר על מנת לא
בעינן תנאי בפול ושאר דיני תנאי א'. ובטורח השלחן סעיף ל"ה
כתב בזה [דמיינן] דהתנא בכל דיני תנאי, או למאן דס"ל דבעל
מנת אין לריך תנאי ב'.

ואם בעיל תנאי ואח"כ בעיל תנאי אחר ונתפרדו ואח"כ קידש סתם,
אם אדעתא דראשון או האחרון כנס אותה, כפי למורא
[בגליון הש"ע] כאן צ"ח לר"ן פ' מי שאלחז, ויבואר בס' מ"ב.

טע"ף ט. לה. התקדשי לי בכוס זה וכו'. כתב צ"ח ס' כ'
דאישות ה"ל כ"ט בעעס שיטה זו, לפי שהמים אינן
חשובין ובעלן אצל הכלי ודעתו על הכל, אבל יין כיון שהוא חשוב
קצת יותר מן המים אינו בעל אצל הכלי, ולפיכך צו ולא כמה
שבתוכו, צמחן מתוך שהוא דבר חשוב ביותר ואינו עומד לשחיה
כיון, הרי הוא דבר צפני עצמו, לפיכך כמה שבתוכו ולא צו, ואין
לומר [צמחן] צו ולא כמה שבתוכו כמו שאמרו ציין, מפני שהיין
עומד לשחיה ויסתפק ממנו כחמה, אבל צמחן אם היה דעתו
לקדש בכלי לא היה נותנו לה מלא שמן, שהרי הוא עומד לתשמיש
השמן. וכ"כ בקיצור פתח' ור"ש בסוגין. וכ"ה צ"ח סק"ז.
ובשיטה לא נודע למי בסוגין הוסיף דמיה צו ולא כמה שבתוכו,

(א) מיהו עי' שם שהובא מהח"מ דיש חולקין דגם בעל מנת צריך תנאי
כפול [ושאר דיני תנאי]. ועי' בדברי שאר המוסקים

(ב) ולא דמי לדין שבסעיף הקודם דס"ל להעריך השלחן דלכ"ע לא בעינן
תנאי כפול, דשם מיידי שקידשה בכל המנה ורק נתן לה מתחילה דינר אחד,
משא"כ הכא דקידשה רק בדינר על מנת שישלים, עי' בדבריו שם.

(א) וכתב בהערת המו"ל שם דר"ל דגנאי הוא לה, וא"כ אמילו אם היין
חשוב מאד מקודשת רק בכוס, ולפי"ז מירשב קושית הרש"ש על התוס' הנ"ל
דלא מצינן ל"א ב' איתא דבגליל חמרא עדיף ממשחא [וכאן ססקי בפשיטות

ה'ז מקודשת • בספק ואם היה בשמן שוה פרוטה הרי זו מקודשת ודאי
• ויש חולקים ואומרים במים בו ולא במה שבתוכו ובין במה שבתוכו ולא
בו ובשמן או בציר דגים בו ובמה שבתוכו :

היו

באר הגולה
• פירוש דמייסין שמה
זה פרוטה בשאר מקומות
• כפירש"י שם וכ"פ
ר"ת

באר היטב

מש"ס. לקח התרנגולת ושם נתוך כלי או נגד שקורין נעסטויך וקדשה
לכ"ע קדשה זו ונמה שנתוכו ואם ח' מהם הוא גזול או שאלו היו ס"ק.
כנה"ג דף ס' ע"ב.

של יין היינו שלא היו אוכלין ושותין אבל אם היו אוכלין ושותין לא זכתה
אלא ביון אפילו אם חמר לה נכום זה סתם. רשד"ס חל"ה ס' ה' והר"ש
חיון ס' נ"ה. אם היו אוכלין נצית ראובן וקדש את נתו נהא ודאי ציון
קדשה ולא נכום. משפט נדק ח"ס ס' ע"ה. וע"ל סימן כ"ח ס"ק ל"ב

הפוסקים

סיק לו—סיק לט אות ג

אוצר

ג"כ דהוי ספק, וכיום של מים ה"ז ספק אם טונתו על שניהם
או רק על הכוס, ולזאת אפילו אמרו רמב"ם שיטו הקדושין ש"פ
רק במקום הקדושין [ואין מקום לחשוב שמה ש"פ צמדין], עכ"ל
אם נטום צליוף המים ש"פ, ה"ז ספק קדושין, וציון ה"ז ספק אם
טונתו על היון או על הכוס, לזאת צריך שיביא ש"פ בכל אחד
ואחד, ואם אין ש"פ אלא בשניהם יחד אינה מקודשת אם אמרו
בעת הקדושין שרונים דוקא שיביא ש"פ במקום הקדושין, ואם
אחד ש"פ, הכוס או היון, ה"ז ספק, ואם לא אמרו שיביא במקום
הקדושין ש"פ, ה"ז ספק בכל גוונא, ובשמן ה"ז ספק אם טונתו
על השמן או על השמן והכוס ביחד, ולכן אפילו אם יש רק בשניהם
ביחד ש"פ חיישין לקדושין, אפילו אמרו שרונים שיטו בזה במקום
ש"פ. וע"י בשו"ת הרדב"ז ח"א ס' תי"ד ששכח ג"כ דס"ל דיש
לחוש לשתי השיטות המובאות בש"פ יצריכנו גע. [והנה הפוסקים
הללו לא ראו לשיטה ה' שבראשונים המובאת לעיל. אמנם לשיטה
זו נכום של יין אפילו אין ש"פ אלא בשניהם יחד מקודשת בספק,
אף אם אמרו בעת הקדושין שרונים דוקא שיביא ש"פ במקום
הקדושין. וע"י במחירי שפלות הקודם דרואי להחמיר בטלטל].

היון שזה פרוטה [מקודשת מספק], אלא דסתמא דמילתא סתם
כלי הוא ש"פ, וכן נצ"ח כאן כחז לדעת רש"י [היה דעת היה
חולקין שצ"ע להלן] דכיום של מים בו ולא במה שבתוכו, ואם
היה כלי חרס ולא היה בו ש"פ אין המים מלערפין לכוס לש"פ
ואינה מקודשת ודאי, אבל קדושי ספק מביא איכא, ועד"ל צריך
לפרש כל החלוקות, צין לדעה הראשונה וצין לדעה שניה. וכ"כ ביטא
גרסה (על רי"י) דני"י ג'.

לח. מקודשת בספק. עכ"ל ה"ג דהוא משום שמה ש"פ במקום
אחר. כן כחז במ"מ סופ"ה דלישוא, וכ"כ בש"ס פ"ב דקדושין
ס' י"ג וצ"ח כאן. ובמקור צריך (להר"ב קלעו) ס' כ"ה כחז ג"כ
דבספק הוא שמה ש"פ במקום אחר, אבל אי ידעין ודאי דלא ש"פ
ביום מקום אינה מקודשת כלל. וע"י שביאר דלא אמרין בבה"ג
מקדש נכום ע"מנו [וכמובא בסק"ל אות ג']. וכ"כ בע"י אחרים
סק"ג, וכביא מש"כ הלבוש דהטעם דמקודשת בספק הוא, שמה
כיון שזכור כוס ואין בשמן ש"פ היה דעתו על שניהם, וכחז
דאינו נראה. וע"י ששוכח כן מירושלמי לפי פירוש, דקמ"ל דלא
אמרין דבה"ג דליכא ש"פ בחביון לקדש נכום, אלא דכל ענין
חביון להקנות לה רק מה שבתוכו וכו'. גם ביטא גרסה (על רי"י)
דני"י ג' חמה על הלבוש דמנין לו טעם זה, וכחז דנפ"מ צין בטעמים,
דלעולם דשמה ש"פ הוי חשש דרבנן [ע"י ס' ל"א סק"ב אות א'],
ולעולם הלבוש משום שמה דעתו על שניהם, ספיקא דאורייתא הוא.

ובדעת השו"ע. כחז בשו"ת מהרי"א הלוי ח"א ס' קס"ז דס"ל
לש"י כדעה הראשונה, כנודע דס"ל חמיר כדעה הא'.
מיכו בדרבי נועם ס' א' כחז דמדיבא בשו"ע שחי הדעות נראה
דעתו דלזילין לחומרא. [וע"י ציד מלאכי כללי בשו"ע אות י' שביא
דעוה שנות בפוסקים, לענין שכתוב בשו"ע י"ז חולקין" אם חשש
לה לדינא].

לט. ויש חולקין וכו'. א. מקור דעה זו. עכ"ל ה"ג שכי
רש"י וכו"ה [הביאו הר"ש פ"ב ס' י"ג]. ובשנתי הבגדים
על הרי"ף שם הביא כן מלשון הרי"ף ציון מים ויון.

ג. וכשהכוס של יין אינו של המקדש. במקור צריך (להר"ב
קלעו) ס' כ"ז דל"י ג', מסתפק בציודן כזה, דאפשר
דאפילו הרמב"ם ור"ת [היינו הדעה הא' שצ"ע] יודו דציון
קידשה, דמה שאמרו הם [דכו ולא במה שבתוכו] הוא כשהכוס של
המקדש, אבל הכא ודאי דגמר דעתו על היון דנכום לא מדי קא
יכ"ב, ואפשר לומר דזה אינו כלום דאי ציון דאין ש"פ דשמן,
דכחז הרמב"ם דהויא ספק מקודשת כר, ואמאי, נימא מאלו דל"ה
דאין זו ש"פ ידע דלא הוו קדושין ובודאי דעתו על הכוס, אלא
ודאי דסתמא אמרין דכל מי שאומר הרי את מקודשת נכום זה,
אם היה של שמן ודאי דעם השמן קידש, וא"כ הכא שאמר נכום
זה והוא של יין, דעתו בסתמא שיהא על הכוס, אלא דיש לדחות
דשאני החס דאמרין דאפשר שאפ"פ שאין ש"פ בשמן הוא סבור
דהויא ש"פ במקום אחר, ומש"כ לא אמרין דנכום קידשה, אבל
הכא דליכא למימר הכי לא, אלא דזו אינה דחייב, דצמקום דהוא
היה יכול לקדש קדושין גמורים לא היה מקדש קדושי ספק, וא"כ
עם כל זה לא אמרין דקידש נכום, אף הכא נמי [לא אמרין דעתו
רק על היון כר']. אבל מ"מ י"ל דלא נפקין מדי ספק. אולם ע"י
בשו"ת הרדב"ז ח"א ס' תי"ד ובגמרא מהם המובא בלוח שאל"ה,
שדו דלהרמב"ם דס"ל ציון בו ולא במה שבתוכו, אם הכוס אינו
שלו לא מתקדש. וכ"מ בדרבי נועם [המובא בלוח שאל"ה] ובאג"י
פסד

ובטעם דעה זו. ע"י צ"ח סק"ג שכתב עפ"י פרש"י, דנמים דלא
חשיבו דעתה על הכלל, ציון עבדו למשתי ומחדר הכוס
למריה, בשמן או בציר דגים שעשוי לימים רבים לעבול בו והכוס
צריך לשומרו, בו ונמה שבתוכו.

ויש מהראשונים שכתבו עוד שיטה צרה. בשיטה לא נודע למי
קדושין שם, כחז במ"א בו ולא במה שבתוכו, בחמרא דחשיב
בו ונמה שבתוכו, דעתה נמי חמה שבתוכו, דליהירא דחשיב עובא,
נמה שבתוכו ולא זו כר. גם במחירי קדושין שם הביא שיטה זו
ומסיק דמתוך צלצול הפירושים, ראוי להחמיר בטלטל. וע"י בחפ"ה
יעקב כאן שכתב בלוח אחד לצאר מה שר"י"ף השמיט כל סוגיא
זו דמקדש נכום זה, דמספקא ליה בפירוש הסוגיא כר' וא"כ בכל
גוונא הוי ספק, ולכן לא חשש להזכיר ספק, דלמלאכה הוי ספק
לכ"ע מחמת שמה ש"פ צמדי.

ב. דעת האחרונים להלכה. בש"ס פ"ב דקדושין ס' י"ג
הביא שחי השיטות שצ"ע, ומסיק, ואין צכאן מקום
הכרע ויש לחוש לכל הפירושים להחמיר. וכ"כ בשו"ת צאר מים
חיים ס' ע"י. וכ"כ בשיטות יעקב הקי"א, יצטריך השלחן סעיף
ל"ו. ובפסקי הלכות (יד דוד) פ"ה דלישוא ה"ל כ"ע דל"ה צ' כחז

אוצר

ס"ק לט אות ג-ו

הפוסקים

רב, דכיון דלאו כוליה דיליה, מסתמא צחלקו שיש לו צו קדיש ולא גם צחלק חצרו, אבל אם הוי הכוס ומה שצחכו שלו ואמר לה "צוה" לכריש צבליה קדיש, ולכן אי הוי כוס מלא יין או ליכרא או מים זכחה צבליה ומתערפין לשו"ס, וזה צורה.

ה. אמר התקדשי במים אלו או ביין זה וכדומה. נחמדי דוד (ליורנא חקל"ו) על התוספתא פ"ב דקדושין, פי' שם דאם אמר צמה שצחכו בלד, כגון שאמר "ביין זה" אפי"ס שנתן להם גם הכוס, מ"מ הואיל ופירש צמה שצחכו, אין הכוס מתערך, ולא זכחה צו כלל, ומסיים, ומתקמא התוספתא בין צמיה בין צחמרה בין צמחא.

ו. אמר התקדשי לי בכוס זה של יין או של שמן וכדומה. פי' צבליה סקט"ו צמס צמח וצית הילל וח"מ דבדאי [לכו"ע] כוונתו על היין. וכ"כ צב"ש סק"ב. וכ"כ צחדושי מהר"ל מפראג על הטור כאן, וכ"כ צעור השלחן סעיף ל"ז. וצב"ש מהרש"ם סי' ה' צנידון שאמר צבוס יין זה, כתב נמי דנראה דלא פליגי אלא כשאמר התקדשי לי צבוס זה סתם והיה צו יין, אבל כשאומר צבוס של יין זה לכריש משמע דלא קידש אלא ציין, דאלת"ה למד הזכיר יין וכו'. וכ"כ צב"ש הרדב"ז ח"א סי' תי"ד דצאמר צבוס של יין זה, כריש מודו שציין הוא מקדש ולא צבוס.

ובישא ברבא (על ר"י) דני"א ח' כתב דצב"ש מהרש"ם והרדב"ז צב"ש טעם הם, ורואי"ס לסמוך עליהם הלכה למעשה כו', וכי תימא דאי"כ אמאי אמר צבוס של יין ולא אמר ציין זה, הא לאו מילתא היא, דקדק לימר דכל היין שצבוס הוא מקדש ולא צמקתו כו', ודבר גדול נבא, כי כן כתב צבוס ר"י ד[ק מ"ח צ'] דכשאמר צבוס זה של יין או של דבש או של שמן, זה הלשון מוכח צמה שצחכו ולא צו כו'.

אולם בישועות יעקב סק"א כתב דמשי"ב הצי"ח דכיון דהזכיר יין משמע דדעתו על מה שצחכו, אינו מוכרח, דאפשר שהזכיר יין שלא נטעה על מים ונימא דדעתו על מה שצחכו ג"כ לפי שיעור זה [של הרמב"ם דממס צו וצמה שצחכו, וצמח כוונתו רק צבוס לד].

ובשו"ת מהר"ש סי' ל"א כתב דע"ה שלישי צוה, דצ"ד שאמר צבוס זה של יין מסתבר דאמרין צו וצמה שצחכו, והגם שמהרש"ם כתב צוה דלכו"ע משמע דלא קדשה אלא ציין, דאלת"ה למד הזכיר שם יין, נראה דאין זה הכרח, דמה שאמר צבוס של יין, דאילו אמר צבוס לבד, להרמב"ם היה צו ולא צמה שצחכו, להכי אמר צבוס זה של יין לכלול צו וצמה שצחכו, ומי שידקדק בצב"ש מהרש"ם יראה שלא סמך ע"ז, אלא כתב הכס מטעמא אחריתי אין לחוש כו' ע"ש ג).

וביד דוד (פסקי הלכות) פ"ה דאישות דל"ה ד' כתב גבי התקדשי צבוס, דאם הזכיר המין שצחכו, ר"ל שאמר התקדשי לי צבוס זה של יין או של דבש, צדאי כוונתו על מה שצחכו, והנה החוס' ר"י דכתב דלשון זה אמרין צמה שצחכו ולא צו, אבל אין זה מוכרח, די"ל דדינו דמתקדשה צו וצמה שצחכו, אבל זה צרור דצו לחוד אינה מתקדשה.

ועיין באבני האפור סק"ד, שהביא מחלקתן של מהרש"ם ומברח"ש צוה, ומסיק דנפ"מ [לדינא], אם נמא שאך צאחד ש"ס או דחד מנייהו אינו שלו, דאז הוי קדושי ספק.

ז. מה הדין כשהאשה בקשה ממנו את היין שבכוס לשותתו. צמקור צרוך (להר"צ קלעי) סי' כ"ה, ציין התקדשי לי צבוס זה, כתב דשאי צי"ד דאזי הכס שאל לו היין [מהמקדש], אי"כ ודאי דדעתו אמאי דשאל לו, [ואפילו לדעה הראשונה]

אפור המוצא צלות ו'. ועי' בצב"ש משפט דקד ודרכי נועם שצלות ו', לענין אם קידש צבית איש אחר וצבוס של צבל הצית. ועיין צב"ש הרמב"ם סי' תפ"ג צנידון כ"ל, וכתב דלדעה הסוגרת ציין צו וצמה שצחכו [פי' אות א'] אי"כ הכא דהכוס אינו של המקדש יש לדון אם מקדשה, די"ל שאך לדבריהם אין הדברים אמרין אלא לענין לירוק, דכל שיש ש"ס בין שניהם הוי קדושין, [אבל לא לענין אם אחד מהם אינו שלו וכו']. וכ"כ צו ציבין וצמא ח"כ סי' א'.

ד. ומה הדין כשאמר התקדשי לי בזה אם נכלל הכוס בקדושין. צב"ש נעם סי' ח' צנידון שאמר התקדשי לי צוה, כתב דאפשר לחלק מהך דהתקדשי לי צבוס זה, ששם לפי שהזכיר "כוס זה" מפליגין בין מיא לחמרה וליכרא, אבל כאן שלא הזכיר כוס כלל, אלא אמר קמי זה, אפשר דמלת זה מוסב על היין, ולכן [צב"ד שהכוס לא היה של המקדש] אפילו לדעה הא' שצב"ש הוי קדושין.

אולם עיין צבליה סקט"ו שהביא ממבר"ש חיון [בספרו צו שמואל] סי' נ"ו דצאמר התקדשי לי צוה, צבליה קאמר ולא צחלק ממנו, ואם יש חלק ממנו שאינו שלו אינה מקדשה. וכ"כ צב"ש הגה"ע אות ו'. ושם צב"ש שמואל כתב ראי' לכך, כי הא דכתב הר"ן [בסוף] פ"ב דכיון דאמר התקדשי לי צוה צמחא קדיש ובפלגא דמחא לא קדיש כו' ע"ש, וכן נראה מכל הפוסקים, ואין לחוש לסברה יש מי שאומר שהביא הר"ן והריטב"א שם [דאפילו אם פלגא דמחא של המקדש מקדשה] לגבי כל הנהו רבוותא. [ועי' שנירף עוד היתר צנדון שם]. וכ"כ צב"ש צעל מעשה חייא צנחמ' מכסף סי' כ"ט, והביא עוד ראי' מדצ"ח הר"ן צמקוס אחר ע"ש.

ובגידונו שאמר "זה קדושין", כתב צעל מעשה חייא דג"כ הכוונה צבליה צבוס וציין, ומאחר שהכוס אינו של המקדש הו"ל מקדש צב"ש שאינו שלו דכריש מודים שאין חשש בקדושין. וצעל צב"ש מכסף עלמו סי' כ"ז כתב צנידון זה, דאח"ל ד"ה"ה אינו כמו "כוס זה", לכל הפחות יש לנו לומר שמי שאמר "זה קדושין" הוא צו וצמה שצחכו וכו'.

ובישא ברבא (על ר"י) דל"ה ג' כתב שראיית הצני שמואל מדצ"ח הר"ן ושאר הפוסקים היא ראי' גדולה שאין עליה חשוד כו', ומשי"ב דרכי נועם [הנ"ל] לא הצנח, דאם יש לחלק צין "כוס זה" לאמר "צוה", היינו לומר דכיון דאמר "צוה" צבליה קאמר ולא צחלק ממנו כו', אבל לימר דקאי דוקא על היין ולא על הכוס, לא מסתבר כלל כו', ועי' צב"ש ח"א סי' ר"ע דנידונו הוא צאמר תקחי זה לקדושין, ואעפ"כ נראה מדצ"ח דלאו צבליה קדיש, שהרי כתב שיתפטר עמו על הכוס או על היין ואז או קתני, וזה היפך משי"ב הר"ן, ויש ליישב דצ"ח. ועי' דר"ל דהלחם רצ סי' כ"א [המוצא צלות י"א] סובר ד"צוה" הוי כמו "כוס זה", דצנידונו דהוי כמו "צוה" נדחק לחלק דלכו"ע צבליה קדיש כו' מדאין דרך לשם ירק צתוך סודר כו', וזה דוחק גדול, עפי הו"ל דנידונו שאני משום דהוי כאמר "צוה", והא צעלמו מציא שם להר"ן כ"ל, וכתב די"ל צדוקה שהורק לחילוק זה כדי ללחא אפילו לסברה ה"א צב"ח, דסובר דאפילו "צוה" לא אמרין דצבליה קדיש וכו'.

ושם כתב עוד דנראה דאפילו להי"א צב"ח דגם צאמר "צוה" לא אמרין דצבליה קדיש, היינו דוקא כשחלק מהדברים של אחרים הוא, כהביא דמחא או כהביא דנדון מהר"ש חיון ולחם

(ג) ועי' בישא ברבא הנ"ל שהביא שבחדי דוד על התוספתא פ"ב דקדושין הביא ראי' לדברי מהר"ש, ודחה ראייתו.

אוצר

סיק לט אות ז-יב

הפוסקים

מיהו בערך השלחן סק"א כתב, איצטא למתכרמ"ש [המנוח בלח] [משמע דליתו כוזב כן, דהא נזידותו היו שותים ביד, ואפי"ה כתב דכיון דלמך זכום דיון מתכרמ"ש דלמרגין צו וצמה שצחוכו, ע"ש]. [וכן מיירי שם במתכרמ"ש שהסביו צניח אצי האשה].

יא. כשקידש בחפץ שהכיל משהו שאין הדרך לתתו לתוכו. בלחם רב סי' כ"א, נזידון שקודש בידך של חרנגולת מבושלת נחון בחוך בודר, אחר שזן לדעת דין זה להא דהתקדשי זכום זה כו', כתב, אצל כד מעיינין שפיר יש פנים לומר דהכל כו"ש מודו דצו וצמה שצחוכו, דכיון דדרך המים או השמן או היין לשימו זכום, י"ל לא קידש אלא במים או ביין או בשמן לצד, ואפי"ה שנתן לה הכוס לא איכפת לו, שלא היה יכול ליתן לה המשקה בלא כוס, וכן בדלמרגין זכום ולא צמה שצחוכו, ואמר דהמשקה הוא צחוכו כדי לשמרו שם, שכן דרך לשמרו שם ונתן לה הכוס, והמשקה לא היה לו כלי אחר לקחתו משם ולתתו צו כדי לשמרו, ולכך אמרו צו ולא צמה שצחוכו אפי"ה שלא נטלו משם, אצל הכא אין דרך לשים ירך חרנגולת תוך סודר, וכיון שנתן זה בחוך זה ודאי דדעתו לקדש בחרווייהו, וכיון דחד מנייהו אינו שלו אינה מקודשת וכו' ה). ועי' לעיל אות ד' בדברי הישא דרכה.

יב. אם יש לחלק בין כוס יקר או זול וכדומה. כתב צ"ח כאן בשם רבנו ירוחם דמאי דלמרגין צמה שצחוכו ולא צו, מיירי זכום של חרס. וכתב בעלי ארזים סק"כ פירוש דבריו, דבשמן לדעת הא' דצמה שצחוכו ולא צו והטעם משום שרגילים לשכות זכום זמן מרובה והכוס צמים למח שצחוכו, למרגין דעתה אפיקר ולא אטפל, דזה דוקא זכום של חרס למרגין שנעשה טפל לצדי שמן, אצל לדעת צ"ח דכיון צמה שצחוכו ולא צו והטעם משום שחצר הכוס למריה, דא נראה שאין חילוק בין של חרס או לא, וכן בשמן לדעת הב' שהדין הוא צו וצמה שצחוכו, ומשום שרגיל הכוס לשמור צו מתחמל נתן לה הכל, ג"כ אינו מחלק בין של חרס או לא, ובלבד צחכא שצחוכו דמיירי זכום של חרס, משמע דס"ל דקאי אטולכו גווני, ולא משמע כן בר"י ע"ש. [ועי' בעלי ארזים שחמה למח לא הזכיר בשו"ע דברי ר"י].

ובמשחא דרבנותא (בחלק החי' של הרמ"ז אלפאסי) דק"ח ג' נמי משמע דמפרש בר"י כהע"א, אלא שדעת הרמ"מ כתב, דנראה דחולק על ר"י, שכתב בטעם דזכום שמן רק צמה שצחוכו, משום שהוא דבר חשוב ואינו עומד לשחית לאלתר ככיון כ"י אלא שוכה בכלי כדי להשתמש ממנו כו' [וכנ"ל בסק"א], וטוענו לומר דבשמן חס היתה דעתו לקדשה בכלי לא היה נותן לה אלא הכלי ריקן כו', וכפי פירושו זה מה לי של חרס ומה לי של זכב, אלו אומרים חס היתה דעתו לקדשה בכלי שהוא חשוב יותר היה לו ליתן הכלי ריקן, אלא ודאי אין דעתו אלא על השמן, ותימא שצ"ח לא הרגיש בזה.

ועיין בתפארת יעקב סק"ד שכתב בלחם אחד לזכר הא' דהשמיטת בר"י הסוגיא דהתקדשי זכום זה, דסובר בר"ח, והשמיטת משום דלא מילתא פסיקתא היא, דלא כל מקום וכל זמן שזה צחכא, דעכשו דכיון ציוקר יש לומר צחוכו ולא צו, וכ"ש זכום של

הראשית שצ"ח ציון קידשה ולא בטוס], אצל מי"מ י"ל דלא נפקין מידי ספק ד).

ח. אם הזכיר רק שתיית היין [בלח כוס]. בדרכי נעם סי' א' נזידון שאמר חקה ושתה זה לקדשי בחך, כתב דכיון שהזכיר לו שתיית היין, ודאי כל אפי"ה שיון שציון קידש ולריכב גע [אף שהטוס לא היה של המקדש]. ועי' בלחם שח"י.

ט. וכשאמר שתי כוס זה והתקדשי לי בו. מתחמק בישא דרכה (על ר"י). דני"ב ד', אי הא' צ"ח קאי על היין, או דילמא הכי קאמר שתי כוס זה צמחנה והתקדשי צו דכיון בטוס כו', והא ודאי לא דמי לנזידון דדרכי נעם [שצחוכו הקודש], דהתם אמר לו חקה ושתה זה לקדשי בחך, הרי בפירוש אמר שציון מקדשה, דכיון שהשתיה הזאת חתיה לקדושין לבח, גם דלא הזכיר "כוס" כלל, אמנם צ"ד כיון דהזכיר לה הכוס, יש מקום לומר דבכוס מקודשת והיין צמחנה נחתו לה, ומשם"כ מהרשד"ם [המנוח בלחם ר' דכשאמר "בכוס של יין", לכ"כ משמע דלא מקדשה אלא ביין, ג"כ ליכא שום ראיה לנ"ד, דדוקא בלחם התקדשי לי זכום של יין ודאי ציון קידש, דל"כ היה די בלחמו זכום ולמה לו להזכיר יין ושלא ללורך הוא, דמוכח דבא להודיע דכיון קידש, אמנם צ"ד דלאחר תחילה שתי כוס זה וסיים והתקדשי לי צו, י"ל שטוענו ששתיה היין צמחנה והתקדש בטוס. ושם צד"ח ד' סיים לדונה בזה, דלולין כה לחומר.

י. כשהיו אוכלין ושותין בצוותא [ומה הדין כשהתקדש אינו בעל המסיבה]. כתב בשו"ת מהרש"ם סי' ה', ומכר צבא"ש סק"ט, דצ"ח לא זכר אלא ציון חליצה דכ"ש, כי כן דרך השותים. וכ"כ צד"ח שמואל סי' נ"ו. ובשו"ת הרשב"ש סי' תקפ"ג כתב ג"כ נזידון שהיו מסובין בסעודה, אפילו הרמב"ם יודה שאין דעתם אלא על היין בלבד, שלא ישבו שם אלא לשחות, ולא נתן לו היין להניעו ולהולכו לציתו אלא לשחותו מיד, ובלח ספק שציון שצחוכו קידש. וכ"כ צו ציכין וצ"ח סי' א'. גם צמחנה בר"י מיוני במהרש"ך ח"ד סי' ס"ז דקט"ו א', כתב נזידון דכיון יכולים לומר דהיכא שהם מסובין אוכלין ושותין ט"ע מודו דדעתו על היין לקדש. ובערוך השלחן סעיף ל"ו הביא לדון זה, והוסיף דה"כ בשאר מקומות, משום שצמחנה שחית דרך העולם לקרוא כן [למשקה זכום כוס סחם].

ובמשפא צדק ח"כ סי' ע"ד דקט"ע צ', אחר שזן להחיר מטעם דאכלו ושתו בלחם, עפ"י מהרש"ם כנ"ל, כתב עוד, דאפילו נפקח דהתם כתב כן [מהרשד"ם דכיון לצד קידש] משום דשויכי כל הטעמים ההם, שאינם צ"ד, מי"מ צ"ד יודה מטעם אחר, כי היו אוכלין ושותין צניח אצי המתקדשת הרי סתמא דמילתא דהכוס הזה [אינו] שלו, דכן אורחא דמילתא דהכוס ששותים הוא מצעל הצניח, וא"כ ציון קאמר וכו'. והביאו צבא"ש סק"ט. וכן בדרכי נעם סי' א' כתב נזידון דהכל שהכוס והיין היו של אצי הכה [וקידש צניחו צמחנה], לא נתן לו כוס אלא כדי ששתה היין ויחזיר לו הכוס, ודאי לא נחכוון אלא צמה שצחוכו שהוא היין, א"כ היו קדושי ודאי לכ"כ אף שהכוס היה של אצי המקדש.

הוי הספק אם נתיאשו בעליהם, ובשאלו הספק הוא משום מלוגתא דרבנותא בקידש בשאלו אי מקודשת, וכמבואר בלחם רב שם.

ועי' בערוך השלחן סעיף ל"ו שכתב דאם קידש באיזה חפץ ובתוכו היה עוד חפץ והזכיר רק החפץ החיצון, אם שני החפצים אין דרכן להשתמש ביחד, נראה דקדשה רק בחפץ שהזכיר ולא בשני. ועי' מש"כ בסעיף ל"ו. וכנראה שלא ראה דברי הלחם רב במקורם, אלא מה שהביאו ממנו בכנ"ג ובאה"ט.

ד) ובשו"ת מהר"א הלוי ח"א סי' קס"ו משמע דאף אם הוא בקשה ממנו י"ל דבכוס קידשה, שהסביר מש"כ המחבר בסעיף י' בדין השקני, דאם אמר לה בלשון גזור אינה מקודשת, הוא משום דקידשה בדבר אחר מה שבקשה ממנו, והיא בקשה היין והוא קידש בכוס, לדעת הראשונה שבשו"ע דקידש בכוס ולא במה שבתוכו.

ה) דין זה הובא בקיצור בבאה"ט סק"ט, וכ"ה בכנ"ג הגה"ט אות י"ג. ומה שסיימו דאם אחד מהם נוול או שאלו הוי ספק מקודשת, היינו דבנזיל

באר הגולה

ז לשון הטור מהך
תלח עובדא דליחא גמ'
וכמ"ש התו' והרא"ש שם
דף ה' וט'

י ז [כה]

היו לו מיני כלים או מיני מאכל או שאר כל דבר ואמרה לו
תן לי מעט מאלו ואמר לה אם אתן לך תהיי מקודשת לי אם פ (ז) אמרה הן
(טו) ונתן לה הרי זו מקודשת

אבל

ביאור הגר"א
[כה] ה"ל מיני כו' וכן
אם ה"ל כו' ע' חרש' שם
ד"ה כל כו' :

ק וכו' הרמב"ם שם כפ"ד וכתב הרב האוניד שם הראש"ל הטעם מפני שהוא ח"ל בלשון שאלה מתחלה וכו' חלל אם שתקה ודאי מקודשת וכתב הכ"מ שם שכ"ג נשת"ש
הרא"ש שם הראש"ל וזכר נראה לו

באר היטב

(טו) ונתן לה וכו'. חלל אם שתקה לא מהני ולא אמרינן בשתיקה מהני רק באומר לה פעם שנית בשעת נתינה הרי את מקודשת וקבלה בשתיקה חלל אם שאל אותה אם אתן לך תהא מקודשת והיא שתקה וקבלה אין זה כהונתה דהא הוא לא אמר רק דרך שאלה והיא שתקה וסומכה על דבריה הראשונים שאמרה תן לי בלא קדושין. ד"מ ב"ח ח"מ כ"ש. וט"ז פסק אם שתקה הוי ס"ק. וכו"כ בעל עזמות יוסף דף למ"ד וכו"כ מהרי"ט ח"צ תל"ה סי' ל"ח ועיין כנה"ג דף ס"ח. ועיין תשובת
• גו"ת הראש"ל שלפנינו היא גמ' י"ח.

פתחי תשובה

(ז) אמרה הן ונתן לה. ענה"ט ועיין במל"מ פ"ד מה"ל דין ה' באור :

הפוסקים

ב. ובשנותן לה ואח"כ אמרה הן. לשון השו"ע כאן אם אמרה
כן ונתן לה מקודשת הוא מהרמב"ם והטור. וכתב
בעיב קדושין סקכ"ח למשמע מפשט לשונם שאם נתן לה מתחילה
ואח"כ אמרה הן לא מהני, ח"ע"ג דמקדש בפקדון מהני אמירת הן
לאחר מתן מעות [כדלעיל סי' כ"ח סעיף ד'], ו"ל דהיינו משום
שאין כוונתה לגזול, חלל כאן שזיון שבשתיקה לא קיבלה ע"ד קדושין
רק ע"ד שיתן לה במתנה [עי' ע"ז ב"ח שם], וכוון שלא אמרה
הן ונתן לה ו"ל גם דעתו למתנה וחו לא מהני אמירת הן, שכבר
זכרה בתורת מתנה, מיהו אפשר לומר דלאו דוקא [אמרה הן
לפני הנתינה], דלעולם לא אמרינן שנתן לה במתנה, כיון שהוא לא
ביקש רק ע"ד קדושין, ועכ"פ הוי כפקדון בידה או גזילה בעינה
ומהני אמירת הן אח"כ, והכא קמ"ל רבותא דאפילו אמרה הן
קודם נתינה, לא אמרינן דמשמע היתה זו כדי שיתן לה מאחר שכבר
גילתה דעתה שרוצה בחנם, קמ"ל דמי"מ מהני.

ג. דעת הפוסקים אם גם כששתקה בשעה שנתן לה
מקודשת. לשון השו"ע "אם אמרה הן" הוא מהרמב"ם
והטור. וכתב ב"י ד"ס לחמור, למה לריב שחומר הן, דאפילו
שתקה וקבלה משמע נמי דמקודשת א, וכן נראה ממש"כ הטור
בסמוך שם הרא"ש, וממה שכתב המ"מ שם הרמב"ן ב, ומיהו
לפי מש"כ הר"ן שם הראש"ל ג אחי שפיר. ובעיני כתב ב"מ על
הרמב"ם שם, והוסף ד"ס לחמור על המ"מ למה כתב דברי הרמב"ן
בחסם, כאלו אין הרמב"ם חולק בדבר.

ויש שכתבו דגם הרא"ש והרמב"ן ס"ל דבשתיקה אינה מקודשת.
ב"מ אות ו' כתב עמ"ש הטור שם הרא"ש שאם בשעה
שנתנו לה אומר לשון קדושין מקודשת, דמשמע דוקא ככה"ג מהני
שתיקה, הואיל וחזר ואמר התקדשי לי, חלל אם לא חזר ואמר לה
בשעה שנתן לה הרי את מקודשת, רק כששאלה אם אתן לך כו'
שתקה אינה מקודשת, ולכן הכריחו הטור לומר הן, וכו"כ לשון
הרמב"ם, ודלא כ"י שכתב דמשמע מדברי הרא"ש חלל דשתיקה
מהני כי לא חזר ואמר לה בשעה שנתן לה, ושלכן תמה על דברי
הטור

אמרה אחד מן הלשונות שהזכיר רבינו אינה מקודשת, אבל אם שתקה ודאי
מקודשת.

ג) וז"ל הר"ן בשם הרשב"א : דאפילו חזר ואמר לה [בשעת נתינה] הרי
את מקודשת לי לא מהני ולא מידי, דעיקר טעמא דאינה מקודשת היינו משום
דכיון דבלשון שאלה קאמר לה, אם איתא דמציא ליה הוה לה לאחוררי אין

אוצר

של תרם, וכן לכיפור כבוס יקר לא מהני אפילו בשמן, כמ"ש ב"י
שם ר"י.

יג. אם נאמנים האיש והאשה לברר כוונתם בזה. כתב
בפסקי הלכות (יד דוד) פ"ב דלישות ה"ל כ"ע, דככל
אלו האופנים נאמנים שניהם עכ"פ לברר כוונתם, במקום שנכתב
לנו על איזה אופן כוונת, אם ע"י הכירור הזה יתבטלו הקדושין,
וכל הספק כשאניס אומרים כלום, או כשאומרים על אופן שיתקיימו
הקדושין ואנחנו כאשר מסופקים בזה נחוש בזה לספק שמה חשוב
זכ כמקדש בלא עדים.

סעיף י. מ. אם אתן לך תהיי מקודשת לי. וכשלא תלה
נתינתו בקדושין, רק אחרי שבקשה ממנו שיתן לה שאל
אותה אם ברצונה להתקדש לו ואמרה הן ונתן לה. בשו"ת מנ"י
סי' י"ד בנידון שחשד ביקשה מאיש שיתן לה חשכול ענבים והשיב
לה רצונך שתנשאי עמדי והשיבה לו הן ונתן לה ולקחתו, אחר
שהקדים דלשון תנשאי עמדי הוי שפיר לשון קדושין, כתב נד היתר
דכיון שלא אמר "אם אתן לך האשכול תנשאי עמדי" חלל "רצונך
שתנשאי עמדי" נראה דלא תלה נתינת האשכול בנשואין, חלל ששאלה
אם תרצה להנשא לו לעתיד, והשיבה לו הן, חלל לא שנתן לה עתה
האשכול על תנאי שתנשא עמו, והכי מוכח בגמרא בכולהו הוי עובדי
דמייתי דקאמר אי יביצנא לך מקדשת לי, דמשמע דעל תנאי קדושין
הוא דנותן לה וכשלאמרה הן הוי קדושין כו', הא אי לא קאמר לה
הכי לאו כלום הוא, דלאו דעתה דהכי נחנה, כדפי', וח"ע"ג דאמרה
הן, להבדל הוא דקאמרה שתנשא עמו, חלל לא שקבלה עתה האשכול
לשם קדושין וכו'. וע"ש שסיים דאפילו אם נאמר דבלשון זה הוי
ספק קדושין, אפשר לנרפו עם עוד ספק שהיה צ"ד ולהחזיר את
האשה.

מא. אם אמרה הן ונתן לה ה"ז מקודשת. א. כתב ציד
דוד (פסקי הלכות) פ"ד דלישות דקכ"ד ד' דיראה
שמקודשת בודאי ואינה נאמנת לומר שקבלה למתנה.

א) בבני יעקב (לח"י ששון) הגהות על הטור כאן תמה על הבי"מ ממש"כ
בתו"מ סי' ל"ב סעיף ב"ב בפשיטות. לענין יתור עדי ודאזה, דשתיקה לא
חשיבא כהודאה לענין כשאמר בלשון שאלה.

ב) והיינו שהמ"מ כתב שם דהטעם שאינה מקודשת מפני שהוא אמר לה
בלשון שאלה מתחילה, ואפילו חזר ואמר לה בשעת נתינה התקדשי לי והיא

באר היטב

לך חלה ח"ל הב זה הו' מיהנא אפילו חר ואמר לה הרי את מקודשת לי בזה לא מהני דעיקר טעמא דאיהא מקודשת היינו משום דכיון דנלשון שאלה קא"ל ועיין צ"ח. נמלא לספרת הרשנ"א הקושית של הרב נללל וקושייתו במקומה עומדת דלא שייך לתירוץ כתיבת הרב ב"ש דלחייבי צעת הנתינה ח"ל התקדשי לי בזה. והא להרשנ"א לא מהני חלה דוקא דקאמרה הן. ולספרת הר"ן קושית שלי נמי מפורץ דהא לחייבי גם דהוא אמר מעיקרא מיקדשת לי ח"ל לא נר"ך נלשון לתירוק של ב"ש בזה וד"ק. עיין כנה"ג דף ס' וס"א:

הפוסקים

סיק מא אה ב

אוצר

בלשון שאלה וכיוצא לא השיב כלום, וזן בדון מדבר עמך על עסקי קדושין וקיצלה בשתיקה מקודשת, וקשה דאפילו אם יומא דדינר על עסקי קדושין וקיצלה בשתיקה מקודשת, היינו בשלל כיוצא בלשון שאלה, חלל אם בלשון שאלה אמר לה וכיוצא לא השיב כלום מר"ל דמהני, והרי דעת הרשנ"א דלא מהני וכו'. ועיין בחפצארת יעקב סקכ"ב שהקשה על הסוברים דמקודשת בשתיקה.

ובשו"ת מהר"א ששון סי' קפ"ה כתב שגם מדברי החס"י נראה שסוברים דבשתיקה אינה מקודשת, שם כתבו [נקדושין ע' א' ד"כ הב ששון ושו"ת אינה מקודשת], וא"ת מי גרע נתן מעות לפלוני דמקודשת ב"ש כשאוחרת חן לי, וי"ל דשאלני ככה דמעיקרא היחא שאלת שלל בחזרה קדושין ומש"ס איכא למימר כשאוחרת הב דאדעתא דמעיקרא קאמרה ע"כ, והשתא אי שתיקה עדיפא מהכא, מאי מקשו מהכא דתן מעות לפלוני דמקודשת, שאלני הבס דשתיקה לבסוף כשאמר לה הרי את מקודשת לי ולא אמרה כבב, דהא הבס לא הזכיר שאמרה היא כבב, חלה ודאי נראה דס"ל דלא שאלני לן בין הבב לשתיקה. ונפתי משכ ח"ב סי' צ' דף י' פור ד' כתב על דברי מהר"א ששון דלא כי לדעתו בספרה שכתב שם דהחוס' מקילין בשתיקה חן צו כדי להכריח, מימ נעלה דשחי לגבי דעתו.

אולם הרב מהפוסקים כתבו דכיו קדושין, ושכן הוא גם דעת הרשנ"א. בדברי ריבון סי' י' כתב להרב השולחן, שדימה מה ששתיקה האשה לדין שהשיב הב, דהא ליחא, דופי שתיקה מדיובורא, משום דשתיקה כדולא דמחא, חלל כשאמרה הב, כונחה לומר כמ"ס הרמב"ם לא חשתי עמי בדברים אלו חלה חן בלנד, וכיון שז' לשון גרוע פשיטא דופי שתיקה, שכן מלשון בענין ה"כ מדבר עמך על עסקי קדושין ונתן לה בשתיקה כיו קדושין ודאי, ואם אמר לה לשון גרוע הוי ספק קדושין [פי' סי' כ"ז סעיף ג'], הרי דשתיקה יפה מדבורא, חלה שכתב השולחן, ראה להכריח דלספרת הרשנ"א שכתב ברין אינה מקודשת, חל ליחא, דודאי דאם שתיקה כיו קדושין גמורין, דמהני כבב ספרת הרשנ"א [שנר"ן] צ"ס הרמב"ן, וכתב דאם שתיקה כיו קדושין ודאי, ח"ל: כתב הרמב"ן העטם מפני שכתב אמר לה בלשון שאלה מתחילה ואפילו

מתנניה וכו' לית דתש לר"ש דאמר סתם גזילה יאוש צעלים וכו'. ושמע אי הוי אמרינן דסתם גזילה יאוש צעלים מקודשת אע"ג דשתיקה ולא אמרה הן. והוא אמר בלשון שאלה וד"ק. והר"ן כתב איכא מ"ד דטעמא דאיהא מקודשת משום דלדיבורא קמא סמכה דאמרה ליה מעיקרא הב שלל לשם קדושין חלל אי ח"ל אינה מעיקרא אי יסגינא מקודשת לי ואמרה הב ח"ל הו' מיהנא כדקאמר אינה קאמר ומקודשת וכו' דעת החס"י דף ט' ע"א ד"ה הב שדי וכו'. ועיין בהר"א ששון סי' קע"ה. חלל הרשנ"א סובר דאפילו לא אמרה אינה מעיקרא מידי כיון דהוא ח"ל בלשון שאלה יסגינא לך מקודשת לי ואיהי לא אהדרה ליה חן מקודשת

הטור שהצריכה לומר הן. וכו"כ צ"ח כאל דעת הר"א וברמב"ן דמיירי בשתיקה אחר שאמר בלשון גזר התקדשי לי, חלל אחר לשון שאלה ודאי דאם שתיקה אינה מקודשת, דמה ששתיקה אינו מפני שקבלה מיידו לשם קדושין, חלה כיון דלא אמר לה להדיא התקדשי לי בזה, אדעתא דמעיקרא דקאמרה ליה הב לי שלל לשם קדושין קבלתו מידו, ולהכי הצריך הטור דדוקא כשאמר הן ונתן לה סתם כיו מקודשת וכו'. גם צ"ח סקכ"ג ובפרישה חות כיו כתבו כן דעת הרמב"ן, ד"ל לחייבי כשאמר צעת הנתינה לשון קדושין. וכו"כ צ"ח סק"ע לדינא, והסתמך על הד"מ וצ"ח, ודלא כב"י.

גם בשו"ת מהרש"ך ח"ב סי' קפ"ה כתב שמה שכתבו הר"א"ש וברמב"ן דאפילו שתיקה מקודשת, אינו חלה אם צעת נתינה אמר לה הרי את מקודשת, ובדקדוק כתבו הרמב"ם והטור דדוקא היכא שאמר הן כיו מקודשת, ואין לדקדק יליכס דקשיא בדבריהם דדוקא אדיוקא, דמתחילה כתבו אם אמר לה אם חתן לך מהם התקדשי לי ואמרה הן ונתן לה כיו מקודשת, דמשמע בא אם שתיקה אינה מקודשת, וסיימו דבריהם ואמרו ואם אמרה נתן חתן כיו אינה מקודשת, דמשמע בא אם שתיקה מקודשת, דהא אינו, דאינה למימר דלשול דוקא היכא דאמרה הן כיו מקודשת ואם שתיקה אינה מקודשת, ומאי דנקטו בסוף דבריהם אם אמרה נתן חתן אינה מקודשת, לרבותא נקטו הכי, דלא מיציעא היכא דשתיקה דאינה מקודשת, דאינה ראשונה להשיב על דבריו ולדיבורא דידה קמא קא סמכה, חלל היכא דאמרה הב מיהנא שיראה לכאורה מדבריה שכוונתה להשיב על דברי שאלתו ושחקל ממנו כפי דבריו, אפ"ה אינה מקודשת מהטעם שכתבו שמשמעות אחת בדברים הוא לומר לא חשתי עמי כיו, צאופן כי ביד שכתב קבל מיד הנער [עבור בזה] בשתיקה אחר ששאל ממנו ולא חר לומר שום דבר צעת נתינה, הייתי אומר בפשיטא דאין לחוש לקדושין חלו כלל ועיקר, ואפילו לא היה שום גמגום אחר בקדושין חלו. וכע"ז כתב בשו"ת מהר"ע להלן סי' צ"א ה'.

ובעין משפט (להר"א בלוי) סי' י"ב כתב ג"כ דהיתר אחד מה ששתיקה אחר לשון שאלה, וכתב עוד דבשתיקה מהר"ד בן לב בשו"ת מהר"ל ח"ב סי' ס' החמיר בידון אחד שאמר לה

מקודשת לך, מלא אמרה הרי אלא אמרה הבה מיהנא כיו אינה מקודשת.

ד' וכתב בערוך השלחן סעיף י"ח דלפי"ז צ"ל משיב הרמ"א בשו"ע ואם אמר לה בשעת שהוא נתן לה הרי את מקודשת וקבלה מקודשת, אין כונתו על דברי השו"ע הקודמים דמירי דוקא כשהשיבה מקודם תן, אלא אפילו אם לא השיבה מקודם תן, אם לא אמר לה מעם שנית הרי את מקודשת לי, אין בקבלתה כלום וכו'.

ה' ועי' בשו"ת ב"י סי' ח' שכבר הקשה בן הר"י נחמיאש להב"י, דהר"א"ש והרמב"ן לא אמרו דמקודשת אלא היכא דחזר ואמר לה בשעת נתינה לשון גזר התקדשי לו כיו, והב"י השיב לו דלא הצריך הר"א"ש לומר דהרי את מקודשת לי אלא משום דאמרה הבה מיהנא [אחר לשון שאלה], ובא לומר דאע"ג דהאי לישנא משמע שאינה חפצה בקדושין, אם אמר לה בשעת נתינה

הרי את מקודשת לי וקבלה מקודשת, ואם לא אמרה אחרת לשון אין צריך לומר לה בשעת נתינה הרי את מקודשת, אלא כיון שקבלה סתם [בשתיקה] מקודשת, וכן משמעות לשון הרמב"ן, דלא הזכיר אמר לה הרי את מקודשת לי אלא על לשון הבה מיהנא, לומר שאע"פ שאמר לה [אח"כ] הרי את מקודשת, אם היא השיבה [מקודם] אחר מלשונות אלו אינה מקודשת, הא לאו הכי אין כאן זכר להצריך שיאמר הרי את מקודשת לי וכו'.

ו' ועיין בשער המלך פ"ה דאישות הל' כ"א שהקשה על מהר"א ששון כמה שכתב הוא עצמו להלן בס"י קצ"י באופן אחר בדברי החס"י.

ז' ויראה שהוא מהר"י בן נחמיאש שהובאו דבריו בשו"ת ב"י תגיל העזרה ה'. כנה"ג הב"י אות י"א.

אוצר

סי' מא אית ג

הפנסקים

שכרמזין סתם דבריו, סתמו כפירושו דסדר כהרשניא, וצד ג"כ שום הרא"ש והראב"ד [שהוצא ברא"ש] כו', נמלא דשחקא כ"ע לא פליגי דמקודשת. וע"ש שאלה להעמיס כן גם דעת הרמב"ם.

ועיין גם במאירי קדושין ט' א', דאחר שכתב דאם בקשה ממנו ושאל אם תתקדש לו והשיבה כן מקודשת, הוסיף, דכן אם שחקא לשאלתו ונתן לה, ויש חולקים בזה אחר שהיא חצויה בחילה, ואין הדברים נראים.

וכתב במשאת משה סי' ד דק"ד טור צ' [דלשיטה זו דמקודשת] כשקבלה בשתיקה, אם הדר אמרה דשחקא משום דלמחנה נחכוכה, לא מהימנא.

ויש שכתבו דהוי ספק קדושין. צע"ז סק"ד אחר שהחזיק בדברי הכ"ז להרמזין מקודשת ולהרשניא שהביא ברין אינה מקודשת, [ולא הביא דברי הרשניא בחזיון], מסיק דלמעשה אם שחקא הוי ספק קדושין. ובעלמא יוסף קדושין שם כתב דאם אמר לה בלשון שאלה ונתן לה בקדושין סתם והיא שחקא, קרוב הדבר לומר דאינה מקודשת, משום דלכא הוכחה כלל דלשם קדושין קבלתה האשה, וזהו שכתב הרמב"ם אם אמרה כן מקודשת, משמע דוקא שאמרה כן בלש"ה לא הוי קדושין, ואפשר דספקא הוי, בלשון הרשניא שהביא ברין אינו צרור כו', ולענין הלכה י"ל דספק מקודשת היא.

ובמקור ברוך (להר"צ קלעי) סי' כ"ה, אחר שכתב דמחזקין וברא"ש אין להוכיח דשחקא מקודשת, שכן אינהו איירי בשחזר ואמר לה לשון גזר, כתב דמכל הפוסקים נראה דהיכא דלא חזר ואמר לה בשעת נתינת הכסף מקודשת, דאפילו שחקא לא הויא מקודשת, אלא שדברי הרמב"ם קשה דיוקא לדיוקא, דמרישא משמע דוקא באמרה כן הויא מקודשת אבל שחקא לא, ומסיפא משמע דוקא דשחקא הויא מקודשת, ולזה נראה לדעתו דששחקא הויא ספק מקודשת י, וממשי"כ ברין [אחרי שהביא דברי הרשניא] ולי [נראה] כל שלא אמרה בלשונות האמורים בגמרא לריכב גט מספק כו', א"כ לדבריו הויא ספק מקודשת היכא ששחקא י, וא"כ ראוי הוא לחוש לדברי הכי חרי אריותא, וגם לדברי הכ"ז שנקט בפשוט כששחקא הויא מקודשת ודאי כו', אלא דממה שנינו בקדושין בהיא איתחא דוכה מחזי וורשכי כו', לכאורה נוכל להכריח דהיכא דבלשון שאלה קאמר אם שחקא הוי מקודשת, דא"כ תיפוק ליה דאפילו היכא דאורשכי שלו, כיון דהוא בלשון שאלה קאמר לה והיא בלשון שאלה בקשה ממנו ואח"כ שחקא, דלא הויא מקודשת כלל, אלא ודאי דששחקא הויא מקודשת, ומשום אינטריך לעוממא דאין שקלי [וכג"ל בדברי חדושי הרשניא], אלא שיש לדחות, דלמאן דאמר דהוי ספק כששחקא להכי אינטריך לעוממא דאין שקלי כו', לומר דאינה מקודשת כלל, ולמ"ד דששחקא לא הוי מקודשת כלל, י"ל דא"כ דהוי מלי למימר להכי טעמא, אלא דאשמעינן. חדושה אחרונה אגב גררה, כדאשכחן בכתב דוכתי בחלמודא י, וכ"כ בארץ צדי (וחלומי צדי) סק"ג וצברס שלמה (להר"ש אחריליו) סי' כ"ד, דהוי ספק קדושין.

וצפסקי

כמשנה למלך פ"ד ראשית ה' כתב דעת הר"י בן נחמיאש דהוי ספק מקודשת.

(א) ועי' להלן בהצורה י"ג.

(ב) וכ"כ להר"צ בלחם משנה פ"ד ראשית ה' ה', דלמ"ד דבשחקא אינה מקודשת, י"ל דהגמרא אמרה הטעם דאין שקלי לומר שאפילו שלא היה בתחילה בלשון שאלה, אלא שאמר הרי את מקודשת לי ואישיקא לא מהני. ובב"ש סק"ג כתב דלדברי האמרי אמינה מקודשת בזה צ"ל דמקצר בגמרא בעיבורא דחרישכי ובאמת איירי שבעת הנהיגה אמר התקדשי לי, כמ"ש בחדושי הרשניא

ואפילו חזר ואמר לה בשעת נתינת הכסף לי, והיא אמרה אחר מן הלשונות שהזכיר רבינו אינה מקודשת, אבל אם שחקא ודאי מקודשת, הרי שחשבה הבה מצטל כה בקדושין לגמרי, וכשחיקה מקיימן לגמרי, משום דשחיקה כהודאה דמיא, וכן משמע מתוך דברי הרשניא [שצ"ח] שכתב מדלא מהדרא אין מקדשנה לך אלא אמרה הבה מייבבה כו', משמע דגריעות הלשון גורם ציטול הקדושין לא העדר הלשון הטוב, דאי לא הימא הכי לימא מדלא מהדרא אין מקדשנה לך וזהו לא, וכן משמע מתוך דברי ר"י שכתב בנתיב כ"ז ח"א ח"ל, ויש מפרשים דא"כ שחמרה אלו הלשונות, אם אמר לה בשעת שנתן לה כהי את מקודשת לי וקבלה ממנו מקודשת, משמע דמולשת נידון זה הוא גריעות בלשונות, אבל בשחיקה כהודאה דמיא ח.

ובשו"ת רב"צ אשכנזי סי' י"ח הביא שכן מפורש בחדושי הרשניא [קדושין ט' א'] דמקודשת, שכתב ואי אמר לה אי יביבנא לך מקדשת לי ושקלתי ואישיקא מקודשת, דכשתא לא גליא דעתא דלא נסיב ליה לקדושין וחזקא אחרלוני אחריות לקדושין ושקלת, וראיה לדבר מדאמרינן לקמן גבי וורשכי [בקדושין י"ג א', דהבוא גזר חטף וורשכא מאשה, אמרה ליה הבה ניהלי אמר לה אי יביבנא לך מקדשת לי שקלתי ואישיקא ואמר ר"י] יכולה למימר אין שקלי ודודי שקלי הא לאו הכי מקודשת, דטפי עדיף שחיקה מהכא או אשקי, דשחיקה כמודה, והכא או אשקי אחר שאלה כאומרת איני רואה בקדושין אלא במחנה, עכ"ל הרשניא, ומסיק הילכך צ"ד נמי שאמר לו בלשון שאלה ושחקא מקודשת, ומה גם [צ"ח] שדבריו האחרונים של מקבל הקדושין [עבור בתו] מוכיחין כן דכבר נתראה בקדושין.

וכן בפרי הארץ ח"א סי' ד הביא דברי חדושי הרשניא כג"ל דמפורש להדיא דמקודשת, ותמה על מהר"ט סי' ל"ח [המובא להלן] שכתב לדעת הרשניא אינה מקודשת בזה, וכן בחשונה צע"ל פרה שושן צפרי הארץ שם, אם כי כתב מתחילה ליישב דברי הכ"ז מהיכן דיוק מדברי הרשניא שצ"ח דאינה מקודשת, כתב שוב, דכ"ז הוא כפי סגנון לשון הרשניא שהוצא ברין, אמנם מדברי הרשניא שחדושי מנזאר שגם בשחיקה הוי מקודשת וכו', ובעני אחרים סק"ד כתב דצורר שלא היה לעניי הכ"ז חדושי הרשניא שדפסו. [אח"כ] בקושטא בשנת תש"ז, ולא ראה כי אם משי"כ ברין בשמו, אמנם מדברי הרשניא בחדושי נראה צורר שדעתו דשחיקה מהינה על לשון שאלה. וכן ציוסף חי על הרמב"ם פ"ד ראשית ה' סי' מסיק עפ"י דברי חדושי הרשניא, דאי אמר לה בלשון שאלה ושחקא א"כ דלא אמר לה מדי בשעת נתינת מקודשת. ועי' צביאור הגר"א סק"ז שפירש ג"כ הכי דברי הרשניא.

ובקרבן נתנאל (על הרא"ש) פ"ק קדושין סי' י"ד אות ט' פירש כן דברי הרא"ש, דכל שלא השיבה מקודם הבה מייבבה אלא שחקא מקודשת, ודלא כהכ"ז, וכ"כ הרשניא בחדושי וכו'. וצחשונה הרא"ש הלוי ציד אהרן סוסיי כ"ע ט, הביא דברי חדושי הרשניא כג"ל דס"ל נמי דששחקא מקודשת, וכתב דהאמת יורה דרכו דהרשניא והרמזין צרוב המקומות בחלד שיעתא קיימי, ולו יחי

(ח) בישא ברכה (על ר"י) ולי"א ד' תמה על הכנה"ג ה"ל שכתב בדבריו ריבית כתב דאם שחקא הויא ספק מקודשת, דהרואה בתשובה שם יראה דסובר דבשחקא הויא מקודשת גמורה, ומה שסיים שם דב"ד איכא למיחש להצריכה גט, היינו בגלל דב"ד הוא ידים שאינם מוכיחות.

(ט) ונדפסה התשובה גם בספרו לב שלמה סי' כ"ג.

(י) ובתשובת הר"י בן נחמיאש שבשו"ת ב"י סי' ח' כתב לפרש כן גם דברי הסור, דכשאמרה הן מקודשת ודאי וכששחקא הוי ספק מקודשת. ודעת הר"י בן נחמיאש בעצמו, עי' בכנה"ג דלענין הלכה ס"ל דאינה מקודשת. אמנם

אוצר

ס"ק סא אות ג—

הפוסקים

דמקנה ליה מאי דחטוף מינה, וכ"כ רש"י בהדיא בפרק האיש מקדש כו', ולדבריו [של הר"א מנוסחין] דכל שלא אמרה לא צנינא בפירוש, כי שדיך אמרין הא דשחקא משום דניחא לה הוא, אי"כ גס שתיקב דלאחר מחן מעות נמא צדשדיך דמשום דניחא לה הוא דשחקא, והא ליחא בדכתב הר"ן [במוצא צמי כ"ח סקל"א אות ע"ז], וכי כיכי דשתיקב דלאחר מחן מעות אמרין הא דשחקא משום דלא חשש לדבריו, גם בשתיקב לאחר שאלה אמרין על דעת דצריה הראשונים קבלה בשתיקב ולא חיישה להשיב, ואע"ג דשדיך אמרין הכי.

ה. כשפשטה ידה ולקחה בסמנו בשתיקה. צפני משכ ח"א סי' כ"ח מסיק צנידון זה יצוי כמו שתיקב, ומתחילה דן שם דס"ח א' לומר דכיו כמו שאלמנה הן, דמה שפסע [אזי הכת] ידו ועשה מעשה עפ"י דבור המקדש שאמר לו אם תקבלני ואיכא פשיט ידו ולקח מידו, זה נחשב למסכים לדבריו וכו' כאלו אמר הן בפירוש דמקודשת צודאי כו', וצ"ח מהר"ט ח"ב סי' ל"ח ס"ל כהאי חילוקא דידן כו', ושם כתב דנראה דזו היא חומרא יחידא ואין לחוש לה כו', וצ"ח מהר"ט ח"ב סי' קכ"ח יראה דפליג אהא דמהר"ט, שהרי עובדא דמהר"ט משמע דהכי הוא, דכש"ל המקדש לאזי הכת את שאלחו אם צחו חתקדש לקח אזי הכת מידו, דמשמע דאזי הכת פשט את ידו ולקחה מיד המקדש ולא שכתקדש נתנה צידו, ואפ"ה לא אחי עלה שם המהר"ט מהך טעמא לחוש ולומר דמה שפסע ידו ולקח מיד המקדש, דזה נחשב כאלו אמר הן, דלא כתב שם אלא דנחשב כשחקא, ולכן ה"כ מקיל בדבר, דאזיל לשיטתיה דשתיקב דבחר שאלה לאו כלום הוא, ונראה דהך מלחא דמהר"ט מהר"ט מדרבי הרש"א צדושיו, שהרי הרש"א שם הוא מבסוברים דאם שחקב האשה אחר שאלחו כבודא היא ומקודשת, ודוקא צבז או אשקי הוא דאמרו דלאו כלום הוא, וע"ז הביא הרש"א ראייה מהך עובדא דורשני [דאיתא בגמ' דשקלתיה], ומדקאמר תלמודא אין שקלי ודידי שקלי, משמע דאי לאו כך טעמא, מדין שתיקב היתה מקודשת, ואם איתא דה"כ סבר הרש"א דפשטא ידה ולקחה מיד המקדש כאלו אמרה הן דמי, אי"כ מה ראייה מיייתי מינה לאם שחקב האשה, אלא ודאי דהרש"א לכל היותר לא השיב לה אלא לשתיקה, ואי חומרא הא חונה להרש"א דאיתא ליה דשתיקב כבודא דמא, אך לחוס' דס"ל דאף שחקב דמי להבז ואשקי ולא כלום הוא, לפי"ז לריכס הם לומר דהכ"א עובדא דורשני דמהדר תלמודא אטעמא דשקלי ודידי שקלי [ולא מטעמא דשחקב אחר לשון שאלה], דאינה סברי דמה שפשטא ידה ולקחה הקדושין דכאלו אמרה הן בפירוש דמא, וכמו שהכריח מהר"ט מהך קושיא דעובדא א, אמינא דהא ליחא, דהא איכא תירוץ אחריו אכך עובדא, וכמ"ש מהר"ט גופיה משם חכמי דורו, ומסתין דצרי הרש"א צדושיו הם נגד דברי מהר"ט, ומכרח הוא כי מהר"ט לא ראה אותם.

ו. וכששחקב בשעת קבלה ואח"כ אומרת שכוונה לשם קדושין. ביטעות יעקב פירוש הארוך סק"ו ונחפז לזמן דיש לז אחד להחמיר צ"ד צמה שייחד עדים ואזי הכת שקבל הקדושין שחק, דכשלאמא צלא ייחד, מאי טעין מטעם הייתי צך, אבל צייחד עדים אלא לה טענת השטא דאין אדם מחמיר עדים להטעות שידע שלמחר יעידו עליו צ"ד כו', ואי"כ הלכה רופפת, וקשה בדבר למה לא לדרו גדולי האחרונים לז אד דיחוד עדים, וצ"ע.

ז. וכששחקב בשעת קבלה ואח"כ אומרת שכוונה לשם קדושין. ביטעות יעקב פירוש הארוך סק"ו ונחפז לזמן דיש לז אחד להחמיר צ"ד צמה שייחד עדים ואזי הכת שקבל הקדושין שחק, דכשלאמא צלא ייחד, מאי טעין מטעם הייתי צך, אבל צייחד עדים אלא לה טענת השטא דאין אדם מחמיר עדים להטעות שידע שלמחר יעידו עליו צ"ד כו', ואי"כ הלכה רופפת, וקשה בדבר למה לא לדרו גדולי האחרונים לז אד דיחוד עדים, וצ"ע.

ובפסקי הלכות (יד דוד) פ"ה דאישות ה"ה דקב"ד צ' פסק נמי דהוי ספק מקודשת. וצ"ד דוד שם כתב דמבואר להרש"א מקודשת צודאי, ומלשון הרמב"ם נראה דאינה מקודשת אלא דוקא כשאמרה הן אצל לא בשותפת, ואף שהדברים נראים צסוגיא בדברי הרש"א, עכ"ז כיון שאין לנו ראייה ברורה, לזה צ"ח"ה החמורה בדבר ספק.

ועיין בשו"ת מהר"ט ח"א סי' קל"ח וקל"ט שכתב צנידון לז ביתר צזכ שחקב אחר לשון שאלחו, מיכא צח"צ סי' ל"ח אחר שזן מתחילה להחיר צזכ עפ"י מה דמשמע הכי מהחוס' ובר"ן צזכ הרש"א דאינה מקודשת בשחקב, שכתבו דאינה מקודשת משום דלא מהדרא ליה על שאלחו אין מקדישה לך, משמע דה"ה אם שחקב אינה מקודשת, וכן מדיוק לשון הרמב"ם דדוקא כשאמרה הן מקודשת כו', כתב שז דלעיקר דדינא סברא זו שעליה אינן דן אינה מחוורת אצלי, דלא מהר"ט לי כלל לא מדברי הרש"א ולא מדברי החוס' ולא מדברי הרמב"ם, דלעולם אימא לך דשתיקב צשעת מחן מעות כבודא היא וכאלו השיבה הן בפירוש, אלא [שפירוש דצריכס כך הוא] שכתבשיבה כז או אשקי או שזי דאמרין לאו כלום הוא, היינו משום דמה שהשיבה כז הו"ה נדעת ללא שאלו, שהוא [לא] שאל לה אם יתנוה כזי שידק חשוכה לומר כז, ואי איתא שמתלית ה"ה לה להשיב אין מקדישה לך שז היא חשוכה שאלחו, מדלא הדרא ליה הכי, הכי קאמרה צקדושין לא ניחא לי אלא כז כמו שאמרה מעיקרא כו', ולשון הרמב"ם נמי יש לפרש דצרישא דוקא נקט אם אמרה הן [מקודשת] הא שחקב ספק הוי כו', לפיכך לא י"ל לסמוך על דבר זה להקל צקדושין, אלא לדון צכה"ג ספק קדושין.

ועיין גם בפני משה ח"א סי' כ"ח דס"ח שכתב להקל צזכ, דאם כי הרש"א צדושיו כתב דמקודשת, הרי לדעת הצ"ח הרמב"ם מקיל, וגם לדעת החוספות י"ל דמקילים, ולדעת הרמב"ן והר"א אין הכרח לומר דמחמירי. מיכא צח"צ סי' צ' כתב דהוי ספק קדושין, ואחר שהביא החלוקי דעות צזכ, כתב דמדי פלוגתא לא נפקא, ומה גם לדעת הר"ן שנטה להחמיר כו' (ג), יאם לא היה צ"ד שום טעם אחר להקל כי אם זה, היה ראוי להחמיר צבך ספיקא וכו'.

אופנים שדנו הפוסקים אי מהני לבזע בשקיבלה בשתיקה

ד. כשהיו שדוכים ביניהם. צשו"ת מהר"ט ח"א סי' קל"ח, השיב להר"א מונסון שבויה דין זה לקדש בגזל דידה צצדיך מקודשת, וכתב דלא דמי, דהתם אין לו שום ספק צצוונה דודאי ראוה להתקדש כמו צשאר נשים שמקבלות קדושין, שהרי לא אמרה לשון שנסתפק צכוונה, אלא שאין הכסף של, וכי שדיך אן סכדי דמתלה גציה, אצל הבא דמעיקרא לא ידעין אי מתלית צקדושין, ואיכא ריעותא עמה שהיא שאלה שלא צחורה קדושין, לא מהני שדוכין לגילוי שצוונה להתקדש, ומה שהביא ראייה מפרש"י [קדושין י"ג א' שפירש צדין קדש בגזל דידה דמקודשת צצדיך] "דכי שחקב משום דניחא לה הוא", היינו דניחא לה לחת שלה כזי שחקב כז, כדברי הרש"א וברא"ש [צקדושין שם שכתבו]

שם בתחילה. ועי' בבאה"ט סקט"ו ושו"ת מהר"ט ח"ב סי' ל"ח משי"כ בזה. ועי' מה שחירצו בזה באבן פינה (דרישת ארי) ס"ק ד', ישועות יעקב פירוש הארוך סק"ו ואור שמח פ"ד דאישות ה"ה.

(ג) והוסיף שם דאף כי מהר"ט ח"ב סי' ל"ח רצה לשלול פירוש זה שפירשו בדברי הר"ן, וכתב פירוש אחר בדבריו, אין פירושו הלו מוכרח בדברי הר"ן, ודבריו יותר נאמים למה שפירשתי בהם, וגם מהר"ט בדרך אפשר אמרם.

ביאור הגר"א

[כה] ואם א"ל כ"ו.
הרא"ש והטור וכו'.
למטה בש"ע ופ"ד ואם
קבלה כ"ו צ"ל אם קבלה
בשתיקה וקא' אלמעלה
ואח"כ צ"ל ואם חזרה

אבל אם אמרה לו תן לי מהן או השלך לי או דברים שענינם לא תשחק
עמי בדברים אלו אלא תן לי בלבד ונתן לה אינה מקודשת: כהנא [כה] ולא
אמר לה נשעה שהוא נותן לה הרי את מקודשת לי וקבלה מקודשת (עור נשם הרא"ש)
ואם

ואמרה כ"ו וחדש הרב כאן דאע"ג דהרמב"ם וטושי"ע כי למעלה דוקא שאמרה הן דוקא בפעם ראשונה אבל אחר שא"ל התקדשי אפילו שתק מהני ובמ"ש
בד"מ ולא ככ"ו:

הפוסקים

ס"ק מה אית ו-ס"ק מה אית א

אוצר

דכל שלא אמרה בלשונות האמורים בגמרא איבא לספקי כ"ו, ה"א
קמן דסגר לנו הדלת בלשון אחר וז"ל האומר בתלמוד, [ולירק לה
עוד רעיונות שהיו בנידון לצטל הקדושין].

ובמשנה למלך פ"ד לדיעות ה"ה, הביא משניות מהרש"ם ס"ה
י"ג שנשאל על אחד שניקח חפץ מחצרו ושאל לו אם
תתקדש לו בזה וכו' והשיב לו הן לי החפץ יהיה לשם מי שיכיר,
וכתב מהרש"ם שאין כאן קדושין מטעם שלא אמר "לי" ומטעמי
אחרים ע"ש, ותמה עליו דאמאי לא ציטט קדושין הללו מטעמא
דכיון דהמקדש אמר לו בלשון שאלה אחר שניקח חפץ הכתוב ממנו
ואח"כ לא השיב לו הן, אדרבה נראה דהוי כמו הכה מוכרה דלוי"ט
דכ"ר"ע לא הוי קדושין, ואפילו אח"ל דס"ל דלא הוי כמו הכה מוכרה,
מ"מ לא הוי כמו הן, וא"כ מידי ספיקא לא נפקא, ויהי לו לעשותו
סניף עם העומדים שכתב, וז"ע.

ב. וכשהאשה אוסרת דבאמירת תן לי בתכונה לקדושין.
כתב ציד דוד (פסקי הלכות) פ"ד לדיעות
דקב"ד ד' דמלשון הגמרא דקאמר לאו כלום הוא, נראה ברור דאף
דאמרה דכונה לקדושין ג"כ אינה מקודשת, דהוי מה שכוונה
דברים שכלל, או דהוי מקדש בלא עדים דקיי"ל דאין חוששין לקדושין.
וע"ש שהביא ראייה מדברי הרשב"א בחזושי.

מג. ואם אמר לה בשעה שהוא נותן וכו'. א דעות
הפוסקים בדין זה. מקור דין זה הוא מדברי הטור
נשם הרא"ש, וכמו שזוין בפנים. והוא ממ"ש הרא"ש בפ"ק
קדושין ס"ה י"ד ויראה שאם אמר נשעה שנתן לה הרי את מקודשת
לי וקבלה ממנו, מקודשת, וכן מלאחי נשם הרא"ש ד. וכ"כ בחוס'
ר"י הזקן בסוגיון ובר"י נחיצ כ"כ ח"א. גם בחזושי הרשב"א
בסוגיון כתב כן נשם אחרים אמרו, ולא חזר הוא בשעת נתינה
ואמר לה התקדשי לי בזה, הרי זו מקודשת. ודעה זו הוציאה גם בר"ן
בסוגיון ד'. ובלבוש סעיף זה פסק ג"כ בהרמ"א, שאם נשעה שנתן
לה אמר הרי את מקודשת לי וקבלה, מקודשת.

וכתב ב"ש פ"א דקדושין ס"ה י"ד על דברי הרא"ש, דדוקא קבלה
הימנו ושחק, אבל אם חזרה ואמרה הכה מוכרה, לא
מהני מידי. ובט"ז סקט"ז ובתלח לצי סקט"ז הביאו שכן כתב בד"מ
בדעת הרא"ש. ועי' בנחש"ע סקט"ז שהגיה גם בלשון הרמ"א וקבלה
בשתיקה, ובביאור הגר"א הגיה בלשון הרמ"א אם קבלה בשתיקה.
וכן פירשו דברי הרמ"א דקבלה בשתיקה, צ"ב הלל כאן ובאצני
מלואים סקט"ז. ועי' בפ"ק שאל"ה.

אולם הרשב"א בעל"ז שם כתב דאע"ג דאמר [נשעה נתינה]
התקדשי לי בזה, אינה מקודשת, ובידו דאמר [בגמ'] כל הכה
מייבצא לאו כלום הוא, דאלמא עיקר טעמא משום הכה דקאמר
[על שאלתו] כ"ו, ולא משום דלא אמר לה התקדשי לי בזה נשעה
נתינה, דהא דקאמר לה אי יביבצא לך מקדשת לי, לאו למימרא
לנכסוף נתן לה סחם, אלא נשעה נתינה אמר לה הרי את מקודשת
לי בזה, דסתמא דמילתא הכי הוא וכו'. ועי' בביאור הגר"א סקט"ז
שביאר דהרשב"א ס"ל דאפילו שחק נשעה שאמר לשון גזירה אינה
מקדשת

ודעתה היחה לשם קדושין, וגבי קדשה בגזל דידה ולא שידך דקיי"ל
דאינה מקודשת ואינה נאמנת לומר שנתחילה קיבלה לשם קדושין
(כמ"ש הרמ"א בס"ה כ"ח סעיף ג'), היינו משום דאין הדרך שחב"ל
גזולתה צעד קדושין כ"ו, או אפשר דכיון שכתבו הפוסקים דדיבור
בלשון ספק לא חשיב כמדבר עמה על עסקי קדושין, א"כ אינה
מקודשת אף אם כוונה, דהוי דברים שכלל כ"ו, אמנם ז"ל, דלא
יבא אלא שדיבר עם אחר בעסקי קדושין ואח"כ נתן לה בשתיקה
דמהני, כמוכר בס"ה כ"ז סעיף א', א"כ באומרת שכוונה לשם
קדושין מועיל ונאמנת וכו'.

ה. ובשיש הוכחה אח"כ שהמתקדשת נתרצתה לקדושין.
נש"מ מהרש"ך ח"ב ס"ה קכ"ח, אחר שבעלה
דבשתקה לאחר לשון שאלה אין לחוש לקדושין, כתב בנידון, שאחר
שקיבל האב את החפץ בשתיקה שצ"ל בזה ביקש ממנו איש אחד
שיתן לו את החפץ ולא רצה בטענה כי אלה קדושי בזה, וגם אח"כ
נתן כוס יין למקדש ואמר לו שנתן לו בגלל שהוא חתנו, דלוחם
דברים שאמר אח"כ נותנים מקום לספק לישא וליתן אם נאמר
שהוכיח סופו על תחילתו שמה שחק הוא שנתראה.

ט. להסוברים דבשקבלה בשתיקה הוי באומרת הן מה
חדין כשחשפתם מידו. בהלכות קטנות ח"ב
ס"ה רס"א צידון אחד שניקח חפץ מחצרו ששחק בו בזה, והכל
השיבו אם תקבלנו לקדושין צעד בזה אחריו לך, ולא חטף אבי
הבית את החפץ ונתנו בחיקו ולא אמר שום דבר, כתב דיש לזד
להחיר בגלל מה שחטף החפץ, דגרוע משחק למ"ד דשתיקה
כהודאה דמיה ולא צ"ע שיאמר הן, דמאחר שנתחיל לשאלו לשחק
בו וכששמע הדברים חטפו, על דעת הראשונה חטפו, שאם הוא
שהודה לדבריו למה לו לחטפו, ודמי להשקני ואולי עדיף עפי.

מב. אם אמרה לו תן לי וכו'. א. ובשאלמה מלים אחרות
בפסוק תן לי. בפסקי הלכות (יד דוד) פ"ד לדיעות
דקכ"ז א' כתב דלא נאמר דאינה מקודשת אלא דוקא שאמרה באלו
הלשונות [המפורשים בש"ע], אבל כל שניחה מאלו הלשונות
הדבר ספק, שכל כיוצא בזה אין לנו אלא מה שאמרו חכמים,
ונריכים מאד להיות מחזקים בזה לאחר החקירה על הלשון והמעשה.
ועי' להלן סקט"ז אות א' צ"ב אפרים שהביא כן גם מהר"ן [לפי
הנוסחה שהיחה לו בר"ן], דכל שלא אמרה בלשונות האמורים
בגמרא איבא לספקי בלשון קדושין ונריכה גט, שכל כיוצא בזה אין
לנו אלא מה שאמרו חכמים.

ובעין משפט (להר"א הלוי) ס"ה י"ב כתב בנידון, דמה שהשיבה
האשה "מה איכפת לי" ה"ה נראה דהוי"ל כמו אם אמרה
הכה מייבצא כ"ו שכל הוא לשון נחוק, ואולם י"ל דשאני לשון הכה
מייבצא דהוא לשון מתנה, והוי"ל באומרת לו במתנה אני רוצה
ואיני רוצה בקדושין, אבל "מה איכפת לי" אולי כוונתה לומר דאף
שהוא צעד קדושין, אני חפסה ולא איכפת לי כלום, וכבר כתב בר"ן

אוצר

סי' מג את א-ה

הפוסקים

ג. ואם לא נתן לה מיד אחר ששאלה אלא לאחר זמן, ואמר לשון הקדושין והיא קיבלה בשתיקה. כתב במש"מ פ"ד לאישות ה' כי דע כאלו לא קאמר הרש"א אלא הכא דחייב ומיד אחר לשון השאלה אמר לה בלשון גזר, שכיון שכבר גילתה דעתה שאינה רוצה אלא במתנה, אף שלאחר לשון הגזר שתקב מ"מ אדעתא דדיבורא קמא שתקב, אבל לא יעלה על הדעת דמשים דנפטם אחת אמר לה בלשון שאלה וכשיבה שאינה רוצה אלא במתנה, לא יועיל שוב גם כשאמר לה בפעם אחרת בלשון גזר ושתיקה, משום דלדיבורא דידה קא סמכה וזה אין לו שיעור, ומשום לא הביא מהרש"ם בסי' כ' בנידון כזה סברה הרש"א כלל, משום דלא היתה השאלה והלשון בגזר סמוכים זה לזה וכו'.

ד. ואם בשעת נתינה נתן לה חפץ אחר וקידשה בו וקיבלה בשתיקה. נשוי' מהר"א הלוי ח"א סי' קס"ז כתב דג"ל דודאי צין לסברה ברין דכריעותא הוא בקדושין משום דאמר מעיקרא הכי שלא לשם קדושין ואיכא למימר דלדיבורא קמא סמכה, וצין לטעם הרש"א דכריעותא היא משום דנשעט שאל אחת אי יביננא לך מקדשה לי לא השיבה בן מקדישה לך, אז דוקא אם אח"כ נשעט שקידשה נתן לה אותו דבר בעצמו שאמר לו מעיקרא הכי שלא לשם קדושין, וגם לא השיבה על מה ששאל לה אם רוצה להתקדש בדבר זה, משום אינה מקדשה, אבל פשיטא דאם אמרה הבה לי חפץ פלוני ואח"כ קידשה בחפץ אחר ואמר לה הרי את מקודשת לי וקיבלה בשתיקה, הרי זו מקודשת ודאי. ופי"ש מה שכתבתי בזה.

ה. ואם אמר בשעת נתינה "תקחי אותו לקדושין" וקיבלה בשתיקה. כתב נשוי' מהר"ע ח"א סי' קל"ח דאף שהר"א כתב שכל שחזר ואמר נשעט שנחנו לה בהמקל וקבלה מקדשה, וגם ברין שנסתפק בזה אינו אלא בלשון נתינה בלשון גזר כגון הרי את מקדשה לי, אבל בני"ד שאמר תקחי אותו [דבר שנקשה] לקדושין גרע טפי מלשון שאלה, לפי שחלש הדבר זה שאמר שתקחני לשם קדושין, שכרי מעשה בקדושין אינו תלוי באשה אלא באיש, דכתיב כי יקח איש אשה ולא שחלקה אשה לאיש, אלא שכוונתו למר תהלי ליקח לא על דעת הראשונה ששאלה מאתו, אלא לשם קדושין, וכגון זה שתיקב לא נכחי למעקר דבורא קמייתא שאמר שיתן לה שלא בחזרת קדושין, אלא שתהלי בפירוש ואח"כ הן, ולשון תקחי דהיינו תהלי ליקח כוונתו שתאמר הן, כדאמרין בגמ' (קדושין י"ג א') גבי כנסי סוג' אז שאני חייב לך, רתח מקדשה לא רתח אינה מקדשה, ומפרש בגמ' רתח דאמר הן לא רתח דאישתיקה, וכן מחני דפי' האומר (קדושין ס"ג א') על מנת שיראה אצלה, מפרשין לה עד שיאמר הן ובשתיקה גרידא לא מקיים חנאה, הכי נמי כי אמר אחר דכריה תקחי אותו לשם קדושין, כוונתו שתרצה בזהא כדי שתעקור דכריה הראשונים, ואיך שתקב כאומרת בדברי הראשונים אני שמדח. וכ"כ בחשבות מהר"י נחמיהם נשוי' הכ"ז סי' ח'. ובגמ"ג בהכ"ז סק"כ כתב דמהר"א גאליוקו בחשבות [כת"י] סי' קצ"א חולק על זה.

ואם

דחלה דהוי ספק מקדשה, לא מידי בנידון זה, ובה ס"ל דמקדשה. אולם בעצי ארזים סק"כ כתב דאם כי הרין במסקנא לא מידי בזה, אמנם מדהביא שתי הדעות בנידון זה ולא הכריע ביניהם, נראה דס"ל דהוי ספק קדושין. וכ"כ בשו"ת מהר"ט צהלון סי' צ"א דלהר"ן הוי ספק מקדשה ועי' להלן בסי' מג את א' בביאור דברי הרין.

מקדשה, כיון שמתחילה אמרה הבה. וכן פירשו רוב המפרשים וכמונא בסמוך טו).

ובשרית מהר"א ששון סי' קע"ה והמקנה בסוגין כתבו, דגם דעת החוס' [קדושין ע' א' ד"ה ב'] דאינה מקדשה, מדבקשו מאי שנא מתן מנה לפלוני דמקדשה, והא הכס מיידי שאמר לה אח"כ התקדשי לי.

ובב"ש סק"ד תמה על פסקו של הרמ"א דמקדשה, וכתב אינו יודע למה סתם ופסק בן בפשיטות לא כרש"א דס"ל דלא הוי קדושין כיון שלא אמרה הן, ולהרין ג"כ הוי ספק מקדשה טו. וכן בעי' סק"ז תמה על הרמ"א, דהא הרש"א ס"ל דאינה מקדשה, ע"כ אין כאלו קדושין ודאי אלא ספק ולחומרא, דהא ספק איסור דאורייתא יש כאלו. וכ"כ בעי' קדושין סק"ל. ובמש"מ פ"ד לאישות ה"ב כתב דאף שהר"א הפוסקים חולקים על סברה הרש"א, מ"מ מוידו ספיקא לא נפקא. גם ביד דוד (פסקי הלכות) פ"ד לאישות ה' כי דק"כ כתב דהוי ספק מקדשה, ואין צורך לברר נגד הרש"א. ובערך לחם כאלו כתב דיש מי שחושש להצריכה גט.

ועי' בגהורא דיעקב סי' ל' סעיף ע' שכתב דמיירי דוקא שנתן לה בידה, אבל אם זרק לה ואמר לשון הקדושין, לא הוי אפילו ספק קדושין, [אפילו לדעת הט"ז בסי' ל' סק"כ דבעלמא אם זרק לה קדושין מקדשה], אך י"ל דאם אמרה הן רק פעם אחת, דא אינו גילוי דעת כל כך דאינה רוצה בקדושין, כמ"ש הכ"ש [ומנא בסמכ"ז אות ב']. אפילו בזריקה הוי ספק קדושין.

ואם אמרה באשה שכוונה לקדושין, כתב ביד דוד (פסקי הלכות) פ"ד לאישות דק"כ דאף דבעיקר הדין הוי ספק מקדשה, אך אז י"ל דזרז דאם באופן זה הוי ג"כ אומרת שכוונתה היתה להתקדש לו, דמקדשה, ועל אופן זה גם הרש"א מודה, בן נראה לי. וכן סתם בפסקי הלכות טס ה' ב'.

ב. ואם שתקה גם אחר שאלתו וגם לאחר שאמר לה התקדשי לי בשעת נתינה. כתב בפסקי הלכות (יד דוד) פ"ד לאישות ה' כי דיראה שמקדשה בודאי. וביד דוד טס כתב דמקדשה צין לדעת הרש"א משום שתיקה, וצין לדעת הרא"ד משום שאמר לה התקדשי לי [נשעט נתינה]. ובעלמא יוסף בסוגין, אם כי נסתפק בדעת הרש"א אם שתקב אחר שאלתו והוא לא חזר ואמר לשון גזר, מ"מ כתב דאם חזר ואמר לשון גזר והיא שוב שתקב, ס"ל להרש"א דמקדשה. ועי' נשוי' מהר"ע ח"א סי' קל"ח קל"ט וכת"ב סי' ל"ח.

ואם אמרה שקיבלה לשם מתנה. כתב בפסקי הלכות ה"ל דאינה נאמנת לומר שקיבלה למתנה כמו ששאלה מתחילה. וביד דוד טס כתב דאף שאינו מוכרע מהבמרא, ד"ל דשנא צאמת אם אומרת שכוונה למתנה נאמנת אף בכה"כ טי, עכ"ל דעת התורה ושל הישר נוטה כסברה הראשונים הרש"א הרא"ד והרא"ש לדברי כולם מקדשה באופן זה, ע"כ כתבתי בן בפנים, ועכ"ל כיון שאין לי ראייה מברר מן התלמוד או מדברי הראשונים, לריך קלף ישב הדעת בזה נשעט מעשה, ואין לדיון וכו'.

טו) ובדרך זה פירשו גם את דברי הרשב"א המובאים ברין בסוגין [המובא לעיל בהערה ג']. וכן דברי הרשב"א שהביא במ"מ פ"ד לאישות ה' ה', בלח"מ ובמש"מ שם, ובעצמות יוסף בסוגין ועוד. ועי' בפני משה ח"ב סי' ב' דף י' ט"ז ג', ובתשובת מהר"ש הלוי ביד אהרן סס"י זה, שנסתפקו דילמא הרשב"א לא אמר דאינה מקדשה רק כשחזרה ואמרה הבה. (זו) עי' בתשובת בעל מרח שושן בפרי הארץ ח"א סי' ד' שכתב דהרין

ואם קבלה (י) בשתיקה רק חזרה ואמרה חן לי או השלך וכיוצא בזה אינה מקודשת
(כך משמע מדברי הרא"ש)

וכל

באר היטב

בשתיקה שייך לפני זה אלל וקבלה מקודשת דשם איירי שקבלה בשתיקה
כמבואר בב"י וכ"כ בנחלת צבי ע"ש. או י"ל דל"ל ואם לא קבלה
בשתיקה רק חזרה וכו' וכן הוא בד"מ ע"ש ועיין ב"י:

(יז) בשתיקה רק חזרה וכו'. הלשון מנומנס. נלע"מ לנחוק תיבת
בשתיקה רק. פירושו ואם קבלה דהיינו נשעה שהוא חזר ואמר
לה הרי את מקודשת לי קבלה וחזרה היא ג"כ ואמרה וכו'. ותיבת

הפוסקים

ס"ק מד—ס"ק מה אות ב

אוצר

אינה מקודשת, וכן אפילו שהיא לא נקטה ממנו רק הוא ח"ל בלשון
שאלה התקדשי לי והשיבה הבה אינה מקודשת, כחז דבהא מסתפקא
מה יסבור הרשב"א כשאמרה לו הבה לי ולא. אמר איכו בלשון שאלה
אלל ח"ל הרי את מקודשת לי והדרת איכו ואמרה הבה או הבה
מיהבה מהו, מי אמרין דכיון דלא אמר בתורה שאלה אע"פ שהיא
אמרה מעיקרה הבה לי, לא אמרין דבחר מאי שקאמרה מעיקרה
אזלין, או דילמא אה"י דהרשב"א מודה בזה [דאינה מקודשת],
אלל דעדיפא מינה קאמר דאפילו לא קאמרה מעיקרה כלום ובחר
הכי אמר הוא הרי את מקודשת לי, אינה מקודשת כיון דבתחילה
קאמר איכו בלשון שאלה, אבל אה"י שידה כשאמרה מעיקרה
ולצטוף הבה [דאינה מקודשת] אפילו כשלא אמר בלשון שאלה,
וכנה ממשיך הר"ן אבל הרשב"א סובר דאפילו לא אמרה מעיקרה
מידיו כו', נראה קצת כסברה זו האחרונה [דאינה מקודשת], וגם
מכאן הסברה [נראה כן], אבל מריבטא דכל לישניה, וצ"ע ממא
שכתב דעיקר טעמה דאינה מקודשת היינו משום דאמר בלשון שאלה,
נראה כסברה הראשונה שחילק [ובסדר דמקודשת], ומ"מ עדיין לר"ך
להחישב בדבר זה.

ובשו"ת מהרשד"ם סי' י"א כתב דהא דאמרין כל הבה מיהבה
לאו כלום, היינו כשאומר המקדש בלשון שאלה או ויהיבא
לך מקודשת לי, אומנס צ"ל שאל אמר המקדש בלשון שאלה אלל
בלשון גזר, הוי קדושין, ולא מציעא לדעת הי"א שהציוא הר"ן דצ"ע
תרחי כי יוכי דלא תהא מקודשת, חדא דאמרה היא תחילה הבה
גם שהוא לא אמר מעולם התקדש לי בזה, הא חסר חד מינייכו
מקודשת אפילו כשהוא אמר בתחלה בלשון שאלה, כיון שצטפה
נתיבה אמר התקדשי לי אפילו אמרה היא הבה, וכ"ש צ"ל שהמקדש
לא אמר מעולם בלשון שאלה דמקודשת, אך אפילו לדעת הרשב"א
שחולק על הי"א, נראה בפירוש דטעמ דכיון דאיכו אמר בלשון
שאלה ולא השיבה אין, משום האי טעמא אינה מקודשת, הא אי
איכו לא אמר בלשון שאלה, אלל לשון גזר דאינו נופל לשון אין,
מודה הרשב"א דמקודשת.

וב"ה צ"ע לא נודע למי צ"ע צ"ע דשפירש הטעם כשענה הבה
אמר שאלה דאינה מקודשת, דמשמע הבה צמחנה ולא
מקדשה, כתב אבל אי אמרה ליה הבה לי וא"ל הרי את מקודשת לי
בזה וא"ל הבה וקבלה, ודאי מקדשה.

ובפסקי הלכות (יד דוד) פ"ד דאישות ה"י דקב"ה צ, כתב
דמקודשת כספק, וצ"ד דוד שם כתב בטעם, משום
דבגמרא לא אמר זה אלל דוקא כשהשיבה כן על לשון שאלה אי
ויהיבא לך, אבל אם השיבה חן או כיוצא על לשון קדושין צורה,
לא אדע, ובר"ן כתב דכל שאינו על אופן שאמר בגמ' הדבר ספק,
ומהגמ' אין להוכיח כלום, דנקט צאופן זה שכן היה המעשה, ע"כ
לדעתי הדבר ספק כו', ואף שמדברי הרשב"א נראה קצת שלאחר
לשון צורה לא קפדין על אמירתה, י"ל דגם להרשב"א מספקא ליה
בהשיבה לשונות אלו אחר לשון קדושין צורה, ועוד כיון שאין לנו
הכרח מהגמרא, הדבר אצלנו ספק. גם צערוך השלחן סעיף מ"ז
מסיק דהוי ספק קדושין.

מד. ואם קבלה בשתיקה רק חזרה ואמרה וכו'. ע"י צביאור
הגר"א סק"כ שהגיה בלשון הרמ"א דל"ל ואם חזרה
ואמרה, ותיבות וקבלה בשתיקה קאי אלמלא. ובעי"ז הגיה צבא"ט
סיק י"ז, וכתב עוד צבא"ט שם דאולי לר"ך לומר י"אם לא קבלה
בשתיקה רק חזרה כו'. וכ"ה צ"י סק"ז, והוסף דלכאורה העתיק
כמו שהוא לפנינו והוא שגגה. וע"ע בתפארת יעקב סק"ז מה
שפירש בכוונת הרמ"א.

מה. אינה מקודשת. א. דעות הפוסקים בזה. מקור דעת
הרמ"א לוי"ן בפנים שכן משמע מדברי הרא"ש. וכ"כ
בלבוש כאן בלשון הרמ"א דאינה מקודשת.

אולם במאורי קדושין פ"א כתב בשם גדולי המפרשים שאלו אמר
לה נשעת נתינה הרי את מקודשת לי, הרי זו מקודשת אפילו
אמרה נשעת הקבלה הבה מיהבה. ובמסנה למלך פ"ד דאישות ה"י
ה' נספח דצ"י הי"א שצ"י הר"ן דאפילו היכא דאמרה ליה
מעיקרה הבה חן חזר ואמר לה נשעת נתינה התקדשי לי והיא אמרה
הבה מקודשת, אם מיירי שחזרה ואמרה הבה [אמר שכבר אמרה הבה
אמר שאלהא], ואפ"ה היא מקודשת כיון דהוי אחר לשון גזר, או
דילמא דהכוונה היא וכבר אמרה הבה, אבל לאחר לשון הגזר שחקה,
יכתב דמשמעות הלשון יראה דאף שלאחר לשון הגזר אמרה הבה,
אפ"ה מהני.

וביד דוד (פסקי הלכות) פ"ד דאישות דקב"ה ע"א בזה"ל אות
א' כתב דאם השיבה גם לאחר דבריו התקדשי לי בזה, הבה
מיהבה וכיוצא בזה, לדעתי הדבר ספק, ומזה לא דברו הרא"ש
והראב"ד, וכן בר"ן שהציוא סברה זו, אף שאמר חן חזר ואמר לה
נשעת נתינה התקדשי לי צו ואיכו אמרה הבה מיהבה מקודשת,
כוונתו אם אמרה כן בתחילה קודם שאמר לה התקדשי לי, אבל
אחר אמירתו שחקה, אבל אם אמרה לאחר אמירתו התקדשי לי
הבה מיהבה וכיוצא, לא דברו הראשונים, והדבר ספק.

ב. כשלא אמר בלשון שאלה גם בתחילה, רק אחר שאמרה
חן לי מהם אמר לה התקדשי לי בזה בלשון
החלפתי וענתה חבה. במש"מ פ"ד דאישות ה"י כשנסתפק
דצ"י הי"א שהציוא הר"ן לענין כשאומר מתחילה בלשון שאלה
ואמרה הבה ושוב אמר בלשון גזר וענה עוד הפעם הבה [וכמבואר
באות שלפ"ן], כתב דלפ"י איכא לספקי נמי היכא דשאלה ממנו
והשיב בלשון גזר ואמרה הבה, דאפשר דאף אם נאמר דמשיך ואיכו
אמרה דהכוונה הוא וכבר אמרה, אבל לאחר לשון הגזר שחקה
ומשי"א מהני, זהו דוקא היכא דמתחילה אמר לה בלשון שאלה
והשיבה הבה, אז אפילו אם חזר ואמר בלשון גזר ואמרה הבה לא
מהני, משום דכוונתה לומר הבה כמו שאמרתי לך מקודם, אבל היכא
דלא אמר לה בלשון שאלה מעולם, אלל שהיא שאלה והשיב לה
בלשון גזר ואמרה הבה, אז מהני. ואחר שהסיק לענין השאלה
הראשונה דמשמעות הלשון יראה דאף שלאחר לשון הגזר אמרה
הבה, אפ"ה מהני [וכדלעיל באות ה"ל], סיים דא"כ כ"ש היכא דלא
אמר בלשון שאלה כלל, אף שהשיבה הבה, אפ"ה מהני וכו'.

ובשו"ת מהר"א ששון סי' קע"ה כשהציוא דצ"י הר"ן בשם
הרשב"א דאם חזר ואמר נשעת נתינה לשון הקדושין

ביאור חג"א (בן) וכל זה בהתחילה היה לומר תן לי מעט חבל אם התחיל הוא לדבר
אם אתן לך תתקדש לי

במדרכי
נשתק בה ודעת תוס'
דמקדשת במשיש בריה

ואמרה

הב כו' וכי' רשבי"א ור"ן בשם י"א אבל הרשב"א חולק על כל זה ולפי שראיתי רבים נסתבכו בהבנת דברי הרשב"א שהבי' הר"ן וגם הכ"מ שנה בזה וכן
הלח"מ ושאר אחרונים אעתיק לשון הרשב"א וי"ל בקיצור י"א דטעמא דאינה מקדשת משום דאדיבורא קמא קסמכה וכדעת תוס' אבל אם התחיל הוא ואמר
אני יהיבנא מקדשת לי ואמרה הבא מיהבא או הב מקדשת וי"א דאם חזר בשעת נתינת וא"ל התקדשי לי בו ה"ו מקדשת והוא דעת הרא"ש הג"ל וב' ומסתברא
דטעמא משום דבלשון שאלה קא"ל ואיהי קאמרה הבא דגליא דעתה דלא בעיא בקדושי וי"ש כל הבא מיהבא כו' ול"ק משום הב דקאמרה מעיקרא ולא
משום דלא קאמר בשעת נתינת התקדשי דאע"ג דבגמ' לא נזכר שא"ל בשעת נתינת סתמא דמלתא הכין הוא וכמשי"ש י"ג א' בעובדא דדורשכי א"ל אי יהיבנא
כו' ושם חזאי בדא"ל התקדשי בו בשעת נתינת דאליה שמיטא דאינה מקדשת דשלה הוא מהדר וכי"כ ר"ח וי"ל וכי"ה בידושלמי פ"ב חטף סלע מידה ובשעת
נתינת א"ל הרי את מקדשת לי ה"ו מקדשת ועוד דהבא אם איתא דאם א"ל התקדשי דמקדשת אי"כ בסתם נמי יהוי כמדובר עמה ע"ע קדושין והלכך אע"ג
דא"ל התקדשי לי בו אי"כ וכן אפילו לא אמרה לו בהתחילה מעיקרא הבא כו' אי"כ ואם א"ל אי יהיבנא לך מקדשת לי ושקלתה ואישתקא מקדשת דלא גליא

הפוסקים

סי' מה את כ-סי' קמו אות א

אוצר

כלל בקדושין צמח שאמרה מעיקרא כז שלא לשם קדושין, מאחר
דצעת נתינת כשקדשה קבלה בשתיקה. ואחר שכניח דיש חולקים
על הרמ"א, סיים דלפי"ז לא הוי צניד חלה ספק קדושין.

ד. וכשלא בקשה ממנו גם בהתחלה לשם מתנה לעצמה,
רק לשם מטרה מסויימת, ואופנים שונים בזה.
צפנים מאירות ח"א סי' י"ג צנידון ששאלה ממנו תחילה ליתן לה
טבעת כדי למשכנה לקחת חרופות חלל גוי עבור אמה, והוא הושיע
לה הטבעת ואמר לה לשון הקדושין והיא חטפתה ממנו, כתב דנראה
צדוק דדוקא בשתיקה דלויכא הוכחה על מחשבתה מה היה צללה,
בזה אמרין דשתיקה כבודא דמי, חלל צניד שטעפה מידו צמח
והלכה ומשכנתה לרוקח, אמרין מחשבתה נזכרת מחוץ מעשיה
שלקחה מידו, וכפי שאמרה לו מתחילה שיחו הטבעת ליקח מיני
רפואות לאמו.

ובאריה דבי עילאי סי' ע"ז צלח שאלו טבעת וצקשה נערה
ממנו שיתן לה לראותה ולפני שנתן לה אמר לשון
הקדושין, כתב דק"ז א' לז היתר צניד דיש לומר דלכ"ע אינה
מקדשת, דדוקא כשמקבלת הכלים או המאכל בדרך מתנה, משא"כ
צניד שלא קבלה בדרך מתנה כלל, רק אדריגא כדי לראותה ולהחזירו
לידה, ממילא אין כאן מעשה המכירה ודמי לזרק לחיקה דסובר
הרמ"א [המוצא צמח כ"ה סעיף ד'] דאינס קדושין כלל, וי"ל
דכ"ע מודו כיון דיש חרתי לטיבותא, דלא שאלה בדרך קדושין וגם
לא קבלה בדרך מתנה כלל שיכא זה נחשב כמעשה והוכחה על
הקדושין וכו'. חולס צמחא פחים סי' מ"ב כתב ע"ד האריה דבי
עילאי, דלדעתו אין לחילוק זה יסוד להשקע עמא, וצמח"מ מהרי"א
הלוי ח"א סי' קס"ז צנידון כז ג"כ לא נחת לחלק בזה. ופי'
עוד צמח"מ סי' כ"ה סקכ"ח אות ה' צנידונים כאלו.

מו. אם התחיל הוא לדבר וכו'. א. מקור דעה זו, ודעות
עוד ראשונים בדין התחיל הוא והשיבה תן יי.
צפנים לניין המקור לזין זה מהר"ן. ועיין צמח"מ הגר"א דכ"ה ממח
שכתב הר"ן על הרי"ף צמח"מ אחר שכניח דעוה חלוקות צדוק
זה, ול"נ כל שלא אמר בלשון הסכר צמח"מ הוי ספק קדושין. וכן
פירשו צדעת הר"ן דמייירי דצמח"מ זה הוי ספק קדושין, צמח"מ
סקכ"א, שו"ת מהר"ם לבלון סי' ל"ח יי, השו"ת צמח"מ פרה ששן
צפרי הארץ ח"א סי' ד' דל"ב ד' ומשאלה משה ח"א סי' ד' דק"י
ג. מיהו צמח"מ אפרים סי' י"ח דכ"ה א' כתב על דברי הח"מ, דדבריו
חמוכים מאד, שצמח"מ דברי הר"ן לא קיימי כלל על משי"כ תחילה
פלוגתא בהתחיל הוא אם מהני, והיא מילתא צמח"מ נפשה שו"ל
דדוקא צמח"מ לשון הב אשקי כו' כה"ג שכוניח צמח"מ, חלל
כשאיכר ענין שחלשה השיבה בלשון אחר שלא מלשונות חלו, אין
לנו לפרש מלכנו שהוא לשון שחוק אף שאפשר שדומה ללשון המבואר
צמח"מ, ואין לך חלל מה שאמרו חכמים ולכן בוי ספק קדושין, חלל
לא

ג. ואם אחר שבקשה ממנו אמר לה בלשון החלשי וקיבלה
בשתיקה. צפנים מאירות ח"א סי' י"ג כתב דו"ל דקיבלה
לדעתא דקדושין, דוק כשציקשה ממנו ואמר בלשון שאלה והיא קבלה
בזה, ס"ל להרמ"ם, דלא מהני שתיקה עד שאמרה כן, חלל צניד שאלה
בלשון קדושין ודאין צעת נתינה, אף הרמ"ם מודה דשתיקה הוי
כבודא.

גם צמח"מ אפרים סי' י"ח כתב דמדברי ה"ש סקכ"ג שכתב הטעם
דל"ל בן ושתיקה לא מהני, כיון ששאלה בהתחלה שלא לשם
קדושין והוא אמר דרך שאלה כו', משמע מזה דאם אמר בלשון הנוצר
שלאנו לקדשה וקבלה בשתיקה מהני, וכן משמע ממש"כ ה"ש לח"כ
ילא הוי כעסוקים צמח"מ קדושין כיון שלא אמר לה שלאנו לקדשה
כו', משמע דאם אמר מהני, ואע"פ שהיה בהתחלה, כיון שהוא גילה
לה שלאנו לקדשה לא היה לה לקבל בשתיקה על סמך מה ששאלה
בהתחלה, ומדשתק ש"מ יחל לה בקדושין.

ובמנחת פחים סי' מ"ב כתב דאף לדברי הרשב"א המוצא צמח"מ
סקכ"ד דכשאלה בלשון שאלה והיא השיבה בזה, אף
שנתן לה לח"כ ואמר בשעת נתינת האמק"ל אינה מקדשת, דסמכה
על דבריה שאמרה בזה לי ואינה חפילה בקדושין, מ"מ אם היא
אמרה בזה לי והוא אמר לה האמק"ל ונתן לה, גם להרשב"א
מקדשת, כיון דלא שאל אותה לח"כ בלשון שאלה, רק אמר לשון
צדוק האמק"ל ונתן לה, מקדשת.

ובפסקי הלכות (יד דוד) פ"ד דאישות הל' ה' דקכ"ב ע"ב כתב
ג"כ דיראה שמקדשת צדוק, וצד דוד שם עור ד' כתב
דכיון שפושטת ידה ומקבלת והוא אמר לה שחוקא לי, ולא גלה
דעתו כלל שיתן שלא לשם קדושין, היה לה לומר שאינה רוצה, כן
נראה לי מהצבא, חלל אין לי ראייה לזה, ואין להתיישב בזה צעת
מעשה.

ובשו"ת מהר"א הלוי ח"א סי' קס"ז כתב דהוי ספק קדושין,
דברין צמח"מ על הרי"ף צמח"מ הציב צמח"מ י"א דהיכא
דאמרה אינה מעיקרא כז, אם חזר ואמר התקדשי לי צו ואיני
אמרה כז מקדשת, ולפי מה שפירש המל"מ צמ"ד דאישות [צמח"מ
אחד] דמשי"כ ואיני אמרה כז, היינו דמעיקרא אמרה כז חלל
צעת נתינת שחק, כזי זה ממח"מ י"ד, וא"כ לפי מסקנת הר"ן
שם דכלל גווי הוי ספק קדושין [כל שאמרה בלשונות שאינם
זכרים צמח"מ], גם צניד לא הוי חלל ספק קדושין, משום דאיכא
למיימר דאדיבורא דידה דמעיקרא סמכה דאמרה כז שלא לשם
קדושין, חלל שראיתי להרמ"א כאן שסתם וכתב דאם אמר צעת
שנתן לה הרי את מקדשת לי וקבלה מקדשת, ולפי"ז אין לספק

(י) על דברי הרמ"א כאן שסיים "ואמרה לו בלשון שחוק וכו" דעו
האחרונים המבאים כסי' שאח"י, וכאן מבואר רק צמח"מ דין זה.
(יח) ע"ש שפירש דברי הר"ן גם באופן אחר.

ביאור הגר"א

דעתה ולא נסיבת לקדושין וראיה מעובדא דרשב"י הג"ל דקאמר שם יכולה למימר אין שקלי ודידי שקלי הא בשלו מקודשת דעדיף שותקת מהבא דשותקת כמודה הבא כאומרת איני רוצה אלא במתנה עכ"ל ומ' דאפילו אמרה מעיקרא הב לי ה"נ דמקודשת בשותקת וכעובדא דחרשבא וכן אפילו לא א"ל התקדש בשעת נתינה ובג"ל דאין חילוק והכלל דאמירתה מעיקרא וכן אמירתו לבסוף התקדש לא מעלה ולא מוריד אלא אם א"ל בל' אי יהיבנא כו' וא"ל הבא א"מ ואם שתקה מקודשת וכ"כ המ"מ וז"ל כ' הרשב"א (ובכ"מ איתא בשם הרמב"ן והר"ן לא הזכיר הרמב"ן) והטעם משום שא"ל בל' שאלה מתחילה ואפילו חזר וא"ל בשעת נתינה התקדש לי והיא אמרה אי מן הלשונות הללו אבל אם שתקה ודאי מקודשת ומ"ש המ"מ והיא אמרה כו' אבל כו' לא קאי על ואפילו חזר כו' אלא אלמעלה שבי' שא"ל בלשון שאלה מתחילה ובמ"ש ברשב"א וחולק הרשב"א על מ"ש כש"ע והגיה בג' דברים מ"ש ברמב"ם וטו"ש דוקא שאמרה הן מקודשת והוא כ' אפילו בשתקה מ"ש ואם אמר בשעת נתינה התקדש כו' ולדבריו א"מ אפילו בשתקה כיון שמעיקרא נליא דעתה דאמרה הבא מיהא בג"ל מ"ש וכיון בהתחילה כו' ולדיו' אין חילוק בג"ל ודברי הרשב"א נכונים וכ"כ הר"ן בשם הרשב"א וכ' הר"ן על דברי

הפוסקים

סיק מי אתא א-ב

אוצר

הר"ן בשם י"א, והמרדכי נסתפק בדבר, והרשב"א בחדושו חולק עליהם דא"ת מקודשת, ואין צויד להכריע בזה נגד החוס', ע"כ הדבר אל"ל בספק, ובתפארת יעקב סקכ"ע חס כי כתב דבר"ן שכתב דהוי ספק קדושין לא מיידי צידודן זה, מסוק דמימ' לדינא ודאי דהוי ספק קדושין, ובתשובת מהר"י גאלאנטי ציד אהבן דד צידודו עוד דדי היתר, וכתב דעפ"י נוכח להכריע כדעת הרשב"א דאין קדושין.

ויש שכתבו לחלק בין אמרה כז פעם אחת, לבין כפלה ואמרה בלשונה הכה מייבבה, בחדרת אליהו (שנספר שני מאורות הגדולים) סי' י' דנ"ו א' כתב דהא דנסתפקו המרדכי ואגודה ופסקי חוס' בהתחיל הוא, דוקא כשכפלה לשונה בזה מייבבה, שכן כתבו ואמרה הכה מייבבה חס הוא מקודשת, אבל חס השיבה הכה חזא זמנא פשיטא דמקודשת, ועיין צ"ע סקכ"ע שכתב ד"ל דהא חלוי במחלוקת הראשונים, דהחוס' כתבו דמקודשת כשאמרה היא כז, וי"ל דאם אמרה הכה מייבבה לאו כלום הוא, ובר"ן כתב בשם י"א דאפילו חס אמרה הכה מייבבה מקודשת, והוא חולק עליהם וס"ל דהוי ס"ק, ולדידיה י"ל דוקא כשאמר צהאי לישנא [דכזה מייבבה] שהוא לשון שחוק, הוי ספק קדושין, אבל חס אמרה כז, הוי קדושין, וכן משמע במרדכי, ומשוי"ב כתב הרמ"א ואמרה בלשון שחוק, מיהא הרשב"א ס"ל דאפילו חס אמרה רק הכה לא הוי קדושין, ועפ"י מסוק צ"ע דאפילו חס לא השיבה בלשון שחוק, הוי ספק קדושין.

אולם צבית אפרים סי' נ"ח דכ"א א' כתב גם בדעת הר"ן דהוי ספק קדושין, שבר"ן כתב דאפילו לא אמרה כו' אלא אמרה ליה כז או הכה מייבבה כו', ואש"פ שצ"ח דצ"ו לא נקט הר"ן אלא הכה מייבבה לחוד, פשט דעל משי"ב בהחילה סמך, ולא ס"ל לחלק בין כז או הכה מייבבה, ובא"ח צ"י (ותאומי צ"ב) סקכ"ג כתב דגם במרדכי מוכח דעיקר ספיקו משום דהוא אמר בהחילה בלשון שאלה, ומש"כ דהוא אמרה הכה מייבבה לאו דוקא אלא לישנא דש"ס נקט, וכ"כ חס לא השיבה רק לשון כז נמי לא הוי [אלא ספק] קדושין, וכן משמע צ"י דהמרדכי סובר כהר"ן ב'. וציד דוד (פסקי הלכות) פ"ד דאישות דקכ"א א' כתב דהוי ספק קדושין, ואין חילוק בין חס השיבה כז לחוד או הכה מייבבה וכיוצא בזה, ואף שראיתי לק"ת מן האחרונים שחילקו בזה, כהוא"ב בדברי הראשונים כיעז יראה שלא חילקו בזה, ועיין בישי"ש סי' כ"ד דלשיטתו דבהתחיל הוא מקודשת ודאי, כתב דכל לשון אינו גורם הפסד, כדמכח צמסקנא דאין חילוק ציניהם [בין אמרה כז להכה מייבבה], ואדרבה אמרה חן וכוני מוכח לקבל, ואמרין חיוק לשון הוא, כמו כל הכפולים שצחורה עשר חשאר הענק חטניק, דלמרין

לא מעייל נפשיה בפלוגתא הנ"ל כלל, וי"ש ט). ועי' לעיל הערה ט"ז]. ובמרדכי סי' תפ"ז כתב ספק ציד רבי היבא דא"תה מנפשת אוחו דבר תחילה כי הכה, אלא הוא אמר תחילה חס אהן נך דבר פלוני תהא מקודשת לי ואמרה הכה מייבבה, חס היא מקודשת או לא. וכ"כ באגודה פ"ק דקדושין אות י' בשם ר"י. גם בפסקי חוס' פ"ק דקדושין אות ט"ז השאירו דין זה בל"ע.

ויש מהראשונים שכתבו דמקודשת. בשיטה לא נודע למי בסוגיין, כתב בשם מורו, דדוקא כי אמרה ליה איכי מעיקרא כז לי, דלמרין דקאמרה ליה כז במתנה קאמרה כיון דלשם מתנה חצתיה תחילה, אבל חס אמר לה איכי צרישא אש"ג דאמרה ליה אבה, לשם קדושין הוא דקאמרה, ובדמיתא [קדושין ח' ב'] חס צ"ג הסלע אינה מקודשת ואם היה הסלע שלה מקודשת. ועי' אור הגר"א סקכ"ו כתב דכן דעת החוס' [קדושין ע' א' ד"ה כז] דמקודשת. וכ"כ בדעת החוס' צ"ח מהר"א ששן סי' קע"ה. יחדושי הרשב"א בסוגיין כתב בשם י"א דאי אמר לה איכי מעיקרא אי יהיבנא נך מקודשת לי ואמרה הכה אי נמי הכה מייבבה, מקודשת, דכזה מייבבה כדקאמר הוא היא דקאמרה, ומקודשת.

אולם הרשב"א עלמו כתב ע"ז, דמסתברא דמילתא [דלמרין] בגמ' כל הכה מייבבה לאו כלום הוא], משום דכיון דאיכי בלשון שאלה קאמר לה אי יהיבנא נך מקודשת לי ואיכי לא אמרה לו אין אלא הכה, גלתה דעתה דלא צעיא בקדושין, דא"כ לימא ליה אין, אלא מתנה הוא דקא צעיא מייבבה, וכיון דקאמר כל הכה מייבבה לאו כלום הוא, דלמא עיקר טעמא משום הכה דקאמרה השתא הוא, ולא משום כז לי דקאמרה מעיקרא כו', הילכך אש"ג דלא אמרה לי איכי מעיקרא כז לי, אלא איכי אמר לה [מתחילה] אי יהיבנא נך מקודשת לי ואהדרא ליה כז אינה מקודשת, דאי נתלית הול"ל אין, ועיין צ"ח שביא שתי הדעות שברשב"א.

ב. דעת האחרונים להלכה. בישי"ש פ"ק דקדושין סי' כ"ד, אמר שביא דעות הראשונים בזה, כתב אומר איני שכן קדושין גמורים, דדוקא כשהיא חצתה מתחילה שלא לשם קדושין, הוא דלמרין דלאו כלום הוא, כדברי החוס' והרא"ש, אבל כשהיא התחיל בלשון שאלה וזכה השיבה שיתן, אין נך ראי גדול מה.

אולם ברב פוסקים ס"ל דהוי ספק קדושין. כן כתבו בערך להם ובצ"ח כהן. וכ"כ בתשובת הרב שלמה הלוי שצ"ד אהבן דאין להקל בזה. ועיין בשיטת מהר"י צי רצ לקדושין בסוגיין שאלה מתחילה לומר דא"תה מקודשת, אמנם סיים שש"פ יש לעיין לענין הלכה למעשה. ובפסקי הלכות (יד דוד) צ"ד דאישות ה' כי כתב ג"כ דהוי ספק קדושין, ובעטם הדבר כתב ציד דוד שם דמאחר שחנקה בזה אבות העולם, שחוס' ס"ל דמקודשת וסברא זו היא

איכא לספוקי וכו', ולפי גירסא זו מפרש את דברי הר"ן והיא מלתא באפי נפשה ולא קאי אדלעיל.

(כ) צ"ע דבב"י לא הובא המרדכי כלל, ואולי צ"ל: וכן משמע בדרכי משה, כי כ"מ אות ד' כתב על דברי הר"ן שהובא בב"י, דגם במרדכי נסתפק בזה.

י) ויתכן דמירושם בור"ן חלוי בגירסא שהיתה להם בור"ן. והגירסא שלפנינו, אתר שהביא הר"ן הפלוגתא בהתחיל הוא"א מקודשת, כתב "וגירא" לי כל שלא אמר לה בלשונות האמורים בגמרא איכא לספוקי וכו', ומלשון זה מוכח דבא להכריע על נידון מחלוקת הג"ל דהוי ספק קדושין. אבל בבית אפרים שם הביא הגירסא, י"ל כל שלא אמרה בלשונות האמורים בגמרא

מזו. ואמרה לו בלשון שחוק תן. א. ביאור לשון הר"ם.
ע"י ח"מ סקב"א שחמה על המלים בלשון "שחוק"
שכתב צרמ"א, דהא סחמא אסיקנא בגמ' כל שאמרה ליה הכה
מייבב לאו כלום הוא, וכן הכה בלמוד אינה מקודשת, רק
שנסתפק בר"ן אי דוקא בשבחחילה היא או אפילו בשבחיל הוא,
ולא בחבר בדברי הר"ן ששיבב בלשון שחוק. וכן חמה על הרמ"א
במשאם משה סי' ד' דק"יג ד', וכתב דאפשר דהוספת הוא דהוסיף
הרמ"א מדיליה דאפילו אמרה למלחא בלשון שחוק ויחבי כמנחקה
בו, מידי ספיקא לא נפקא, דכיון דלא זכרה תחילה נתייב אין חולין
אלא צריזיו. ובארץ צבי (ותאומי צביה) סק"ג כתב דהרמ"א בא
לפרש מה שאמרה תן הוי כאילו שחקב צי. ובט"ז סק"ז כתב על
דברי הרמ"א, פירוש שלא אמרה כלל הו' אלא אחד מן הבלשונות

באר הגולה

א ל' הרח"ט כ"ד
מח' ל' שנת מנשה
ג'טין דף ע"ז ע"א ומנה
חתן וכן לענין קדושין
שם דף ע"א ע"א

ל לאיזה מקום צריך ליתן הכסף ודיון אם קדשה בכפר. ובו י"א סעיפים :

א א [א] המקדש את האשה בכסף או בשטר אינו צריך שיתן הקדושין (ה) לתוך (א) ידה

אלא

ביאור הגר"א
[א] המקדש כו'. מתני'
ר"ח דגיסין וגמ' שם
ומתני' שם ע"ח א' וכן
לענין קדושין וקאי
אכולה מתני' וכמ"ש

בגמ' שם ב' שאני התם דכתיב כו' וכן מ"ש וכן לענין החוב כו' וכמ"ש
בגמ' דא"ל כו' בתורה גיסין ולא מסים קרוב כו' אלא לאשמעין דבמע"מ
יחלוקו ולא אמרין המע"מ וכמ"ש תוס' שם ובקדושין ח' ב' ואם היה סלע כו' וערש"י ד"ה ואם כו' וכן פ"י הרמב"ם וכמ"ש בס"ב :

באר היטב

(א) ידה. ואם אמר לה טלי קדושך מע"מ קרקע כתב הרש"ך דהוי ס"ק עיין ג"ש :

לא הוה מקודשת גמורה ועיין במל"מ פ"ג מה"א סוף דין א' דנראה שעתה כזה :

הפוסקים

ס"ק א אות א

אוצר

סימן ל

לדוקין בטוף החפץ הנקנה, בודאי לא מהני, ולא נתייב היל, גם
הגמ' לא קאמר רק הלא סודרה דתפוס ציב ג' על ג' אלנעשת, הרי
דכ"ג אלנעשת דכ"ג להקנות צקים המה בידו לגמרי, אבל אם עוד
שניהם לדוקים צבם בודאי לא מהני, וכ"ש לענין נתייב גמורה
דכ"ג ששניהם לדוקים בחפץ הנקנה, לא הוי נתייב כלל לענין
קנין כמו לענין הגט, וכן מפורש בל"ח ס"י תרנ"ח סעיף ו' לענין
אחרון, דאם תופס עם החינוק שפיר דמי כיון שלא ילא מידו,
ועי' בבאבב"א שצ"ח שם צ"מ ז' הלא סודרה ט', והדברים
פשוטים וברורים, ועל דיו של מהר"ט כהנא, וכ"ש הכא צ"ח
לא מקרי נתייב כלל.

ובהרי בשמים מהדו"ת ס"י רכ"ח כתב דכיון שכו' שניהם לוחזין
בעצמם מחילת ועד סוף, אי"ב הרי כ' המחנה אפרים צב"ל
קנין מעות ס"י ה' דכמו בגירושין דלגידה גביה לא הוי גירושין,
כן בקדושין אם יכול לנחוק לא הוי קדושין, דמקשינן הויה לניחא א,
ואי"ב אפילו נשאר בעצמם אללה לא הוי קדושין, דכיון דבעצמם
בקדושין לא חל, הו"ל טלי קדושין מעג"ק שכתב הב"ש שם
מהר"ך דלי"ב רק ספק קדושין, [והוצא להלן בל"ח ע"א], והנה
אף דצ"מ דף ז' אמרין לענין גט ומשיחה בידו, דאינה מגורשת
כשבעל יכול לנחוק ולהביאו אללו, דהו' דוקא לענין גט דנתייב
בעינן וליכא, אבל הכא דבעינן רק נתייב מיקרי שפיר נתייב
בכ"ה, ואי"ב לנאור"ה ל"ש צב"ל להקיש הויה לניחא, אמרם זה דוקא
כשרק המשיחה בידו ולא מנוף הגט כלל, אבל בשאוחו צגופו של גט,
אז אפילו רוב הגט בידה לא הוי נתייב, ואי"ל לבוא מכה מה דבעינן
בריתות, וכן העלה בבית אפרים ס"י מ"ח, והיינו כיון דכל שאוחו
בגוף החפץ ויכול לנחוק ולהביאו אללו, אף שברוב ממנו הוא ביד
האחר, כשמשכו עדיין בידו אמרין דכל שזכור לנחוק אינו יולא
מרשותו כלל, ויש להביא ראיה לזה מדברי התוס' פסחים דף פ"ה
ע"ב ד"ה בגררין, לענין הא דפרים הפגשפים שהיו סובלים אותן
במוטות, דהראשונים שילאו חוץ לאומת העזרה מממלאן בגדים
בגררין ע"ג קרקע, שכתבו התוס' דאף דאגד הפר עדיין ביד
האחרונים שצנפים, אפ"ה חשיב החלק שביר הראשונים שילאו כאלו
יולא כולו לחוץ, משום דאין האחרונים יכולים לנחוק ע"י משיכה
המוע ולהביאו אללו כו', משמע דאם היו האחרונים יכולין לנחוק
אללם, אפילו הראשונים הולאו רובו של פר לא היו מממלאן
בגדים, משום דלא מקרי בכ"ה הולאה מחוץ למחנה, והו"ל כאלו
הוא כולו צנפים, והכ"ה כשבעל יכול לנחוק ולהביאו אללו, הו"ל
כאלו עדיין כולו ביד בעל, ועי' בחור"ה גיטין ס"י קל"ט והמקנה
בקדושין דכ"ג שכתבו דהיכא דהיא קונה הגט מטעם ידה ולא
בהצבה, אז בעינן שיהא כל הגט עומן בידה אפילו צאיו יכול
לנחוק

פתחי תשובה

(א) לתוך ידה. ענה"ט שכ' ואם אמר לה טלי קדושך מעג"ק כו' וכבר הזכיר זה
לעיל ס' כ"ז סק"ג (ועמ"ש שם ס"ק ג' וס"ק י"ג) [ולקמן סק"ח האריך
בדיון זה ומ"ש שם גמ' הרש"ד ס"י כ"ד דהוי מקודשת גמורה לכהונה סותר קצת
למ"ש בסוף הס"ק בשמו דצ"ח לתוך שוליה לא הוי כעלי כו' משמע דלילו הוה כעלי לא הוה מקודשת גמורה ועיין במל"מ פ"ג מה"א סוף דין א' דנראה שעתה כזה :

סעיף א. א. שיתן לתוך ידה. א. בשנותן הקדושין לתוך
ידה, אם מקרי נתייב בשגם הוא אוחז בחפץ
בשעת הקדושין, ומקדש אותה רק במה שהיא אוחזת.
(ונפק"מ כשאח"כ נשאר ביד המקדש לצד, או שזרקתו וכיוצא בזה).
בגור אריה יהודה ס"י כ"ט, צידון שקידש בטבעת, והמקדש אחז
ג"ל בטבעת בידו כל הזמן, וקודם שאמר היכה לי חטפה אלנעשה,
ונשאר הטבעת בידו, ודן שם להחזיר מטעם שחטפה ידה קודם
שאמר לי, הניח צבם הגר"מ אב"ד צראה, דאם היכה ידו וידה
לדוקין בקדושין, אם המקדש יכול לנחוק ולהביאו אללו אינה
מקדשת, אפילו צריכו שניהם, דלא הוי נתייב, כמו דפסקין בגמ'
דאינה מגורשת אם הבעל אוחז במשיחה ויכול לנחוק ולהביאו אללו
המבואר בס"י קל"ח, ושכן מוכח מלשון המהר"ט בס"י ל"ח, שכתב
בנידונו, ועד שלא סילק ידו לא מקרי נתייב, כדאמרין בהזכר לענין
גט ומשיחה בידו, כל שזכור לנחוק לא מקרי נתייב וכו'. [ודעת
הגא"י עמנו ע"י להלן].

ובי"ב בחליכות אליהו (להר"א פיינשטיין) ס"י י"ב בנידונו,
דכיון דכל הזמן היו שניהם לדוקין בחפץ, אי"ב אין כאן
קבלה כלל, ושכן מוכח מלשון המהר"ט כו' [הנ"ל], ואף שדבריו
חמושים מה שהביא רא"י מביטין לקנין, דהרי צ"מ דף ז' אמרין
א"ר משרשיא ש"מ הלא סודרה כיון דתפוס ציב ג' על ג', קרינן
ציב ונחון לרעבו כמאן דפסקא דמי, ומקשה מ"ש מדרי"ח דאמר
גט בידה ומשיחה בידו אם יכול לנחוק ולהביאו אללו אינה מגורשת,
התם בריתות צעינן וליכא, הכא נתייב צעינן והא איכא, הרי
בהדיא דמחלק בגמ' שאף דלענין גט אינו מועיל, לענין קנין הוה
נתייב, וכן הקשה בצ"ח רע"א ס"י ל"ז, [וכן קשה] מדברי התוס'
כתובות דף ל' ע"ב ד"ה ואי, שכתבו מדעתם לחלק בין גט לקנין,
וגראה דס"ל להמהר"ט דקדושין כיון דאיתקש לגט, לא מקרי
נתייב רק צמח דהוי נתייב לענין גט, כמ"ש הפוסקים לענין טלי
קדושין מעג"ק, ואי"ב יש ללמוד שפיר נתייב בקדושין מנתייב גט,
ועוד נראה דעד כאן לא כתבו התוס' הנ"ל, רק היכא דהדבר היתן
הוא לגמרי בידו של המקבל, רק דהנחון יכול לנחוק אללו ע"י
משיכה, אז אינו מעכב הקנין, כמ"ש שם שמשחמא הניח האוכל
צפיו ואח"כ תוחב צאלנעו או צבוס, ואף אם הוא צבוס מחילתו
ועד סופו, מ"מ כיון שצא לתוך פיו קאזו כו', הרי דלא כתבו
רק משום דדבר הנקנה הוא כולו בחוץ פיו, אבל אם עוד שניהם

(א) כדחתו על המחנה המובא להלן בגמ"א, מה שביאר בזה סברת הרמב"ן

גבי משכון ע"ש.

הפוסקים

גם בדברי מלכיאל ח"ד סי' ק"ג כתב דאף ששניכם אדוקין,
מכני בקדושין, ולא דמי לגט, ולא שייך בזה למילף קדושין
מגט מהקישא דוילאח וזיחא, כי היכי דלא ילפינן שיבתו בשטר
קדושין מה שכתוב בגט, ובקדושין אדרבא לקרובי אחא ולא לרחוקי
ולאפרד ממנה, וכעין זה כתבו רס"מ בקדושין דף ה' ד"ה מה,
שאין ללמוד מהקישא שוגרש צביאה, ועוד דכבר כתב ה"ש צ"ה
ל"ו סק"א וסי' ל"ב סק"ז, דבקדושי כסף אין למדין מוילאח וזיחא
לענין מחזור, וא"כ ה"ה הכא, וכמ"ש ה"ש שם דלא צענין שהכסף
יבא צידה, ובה דבגיטין דף פ"ב ע"ב איחא דילפינן מוילאח וזיחא
לענין המקדש חוץ מפלוגי אף דשם דף פ"ג איחא צעטס מגרש
חוץ מפלוגי משום כריתות, וכ"כ רס"מ בקדושין דף ס' פ"ה ד"ה כל,
דבקדושין ששייר בהם שאמר לאחר ל' יום לא ליבא קדושין משום
וילאח וזיחא, דבגט דמשייר ביה לא הוה כריתות, לא דמי לניד,
דודאי ילפינן דכי היכי דבגט צענין כריתות גמורה, ה"כ בקדושין
צענין קריבה וקשר גמור, כיון דלקרובי קאחי ולא יבא שים שייר
בדיני קדושין, אבל צ"ד אין קפידא במה שגם הוא מחזיר בקדושין
דבין

אוצר

סיק א אות א-ג

הפוסקים

גם בגאון לבי סי' ב' סובר דבשנים אדוקים מקודשת בזה שחופסת בידה, שכתב בידו דיש לחוש דשאל מה שחפסה בידה היה שו"ס, ואף שגם הוא חפס מקלה העצמת בידו, הא קייל כמאן דפסיק דמי וכו'. וכ"כ בשו"ת מהר"ל סי' י"ט אות ב', ובפסקי הלכות (יד דוד) פ"ג דאישות דמ"א ח' וע"י בלשון המאורי המוצא להלן אות ח' לענין שטר קדושין.

אופנים שדנו בהם הפוסקים אם הוי בשניהם אדוקים
(אות ב-ד).

ב. בשאל הגיה הקדושין לתוך כף ידה, אלא למעלה על הקנה. כתב בשו"ת מהר"ל סי' י"ט אות ב', דמאחר שלא הגיה הכסף בפס ידה, כי אם למעלה בקנה הארוך, ולא הייתה רק הנחה בעלמא, והוא חפס אגוד למטה, י"ל דלא אמרינן כמאן דפסיק דמי, דהא בפ"ק דצ"מ דיוק הכי משנים אדוקין בעליה, דזה נוטל עד מקום שידו מגעת דמאן דפסיק דמי, והחס חפס בידו ממש, וכן לשון הרמב"ם והמחבר בחו"מ סי' קצ"ה ח"ע"פ שלא חפס המוקד כל הסודר אלא מקלחו כו', משמע דוקא בחפס בידו ממש ואוחז, אבל כהא שלא היה רק הנחה בעלמא אפשר דלא חשיב כמאן דפסיק דמי, לאמס מסיים שאין בידו ראייה מעכרת לא.

ג. כשהחפץ היה מונח בין ידיהם כשהיו שלושות. בתשובת הרש"י פיגנצווס בשערי תורה ח"ו קונטרס ר' סי' ע' אות ב', צידדו שכשאלו המעצב בידו לקח את ידה כדרך נתינת שטח והמעצב נמלאת בין ידו לידה, ואז אמר לשון הקדושין, ואח"כ לקח בחזרה את ידו ויחד עם היד חזרה גם המעצב, כתב דאין כאן נתינה, דאי לאו שאלו גם הוא בידה הייתה המעצב נופלת לאחרי, שהרי בהסרתו את כפו חזרה גם המעצב, נמלא שלא יאכל כלל המעצב מידו לידה, וע"י גיטין ע"ח פ"ב דאם הייתה ידה כקטפרס ח"ע"פ שהגיע גט לידה אינה מגורשת מחזרת יד כו', ואע"ג דכל זמן שהייתה ידה למדד לידו הייתה המעצב מוגזרת מכה שניהם, וקו"ל צ"מ ד"ח, וצרמז"ס פ"יז מגזלה ה"ל ג', וברא"ש צ"מ שס', ובח"מ סי' רס"ע סעיף ב', דשנים שהגזירו מניחה קנו, וה"ה למקח וממכר כו', ח"כ נ"מא כאן דעכ"פ קנתה המתקדשת מחלה של המעצב ויש בה כדי שו"ס ומהא מקודשת, ז"ל דשם הטעם דכל אחד נעשה שליח לחצרו, הוי כאילו כל אחד הגזיר הכל וממילא נעשו שותפים בה, אבל אם לא כן לא קאח כל אחד רק מה שחופס בידו דוקא, אבל מה שאין בידו ממש לא הוי קנין, ע"ש בסמ"ע סק"ג, וא"כ צ"ד דאין שום חפיסה בידה לא בכולה ולא במקלחה, ואין המקדש צריך לקנות דמיא דנעשה שליח להגזיר גם לה, ולה לבדד ליכא הגזירה וצמח חקקה.

ובגידונו הוסיף, וכ"ה שאל בחור כדי לחזרה זו יד ליד קפלה המתקדשת את ידה, שאם היה המקדש רוצה צרע קפלה זו להחזיר המעצב לידו לא היה יכול, ותקדשה צרע זה, דלא גרע מגט בידה ומשיחה בידו דאם אין יכול לנתק ולהציל הכט אללו מגורשת כדאיתא בגיטין ע"ח ב', ח"כ באלו למחלוקת הראי ור"ת ע"י בחוס' גיטין שם ד"ה אם יכול, והר"ש שם, וצ"י סי' קל"ח

דכיון דלקרובי קאחיו, מה שיש לו קשר עמה בקדושין אינו מגרע כח הקדושין, ומש"כ החת"ם ח"א סוסי ק"ד שפוטע לו דאם אגודו בידו לא הוי קדושין, י"ל דבגידונו לא החזיקה בעצמה אלא ששם אותה על אצבעה, דלא היה צרשוחה אף מקלה מן העצמה, ולא מלך דדמי לגט, וצמח לשון החת"ם אגוד בידו אינו מדוקדק, ומש"כ המהר"ט צ"ח ל"ח שאם שניהם אדוקין לא מקרי נתינה כמו גבי גט כו', זה תמוה מהא דצ"מ דף ז', וכבר הרגיש בזה בשו"ת רעק"א סי' ל"ז [וכנ"ל בהליכות אלוהי], והחליט דצמח הוי נתינה מה שצידה לענין קדושין, וכדי דלא לשו"י למהר"ט לעומה, נראה כוונתו דכי היכי דגבי גט אף שהכט בידה, מ"מ אם יכול לנתקו לא מקרי נתינה גמורה, ה"ה בקדושין אם אמר האמק"ל בשעה שיכול לסלק ידה מהחפץ וישאר החפץ בידו, לא מקרי שתיקה לאחר מ"מ, דהרי הטעם בזה הוא שיראה שאלו יחא האחריות עליה כדאיתא בקדושין דף י"ג, והכא שעדיין מחזיק בידו לא נסחלק רשותו לגמרי מהחפץ הזה ולא יחא האחריות עליה, וגם י"ל דכוונתו לפרש דברי העד שלהא קרא קודם נתינה, לפי שמהני דגם גבי גט לא מקרי נתינה וכו', [וכמ"ש בגא"י ה"ל].

ובאמרי אש סי' ל"ח, כתב ג"כ דאף כשהוא יכול לנתקו ממנה מקודשת, עפ"י מה שנסחפקו החוס' בכתובות דף ל' ע"ב ד"ה וא"י, לענין קנין, אם הא דיכול לנתקו מגרע זכיות חצרו שלא יקנה רק מחלה, או כיון דאינו יכול לזכות מטעם זה דיכול לנתקו, ממילא לא מגרע זכיות חצרו וקונה כולו, ועפ"י כתב דח"כ צ"ד כיון שהעצמה באצבעה, אם נתן לה לקדשה קנתה העצמה, ואם באלו לבטל קנינה מכה שהוא היה יכול לנתקו, הרי עכ"פ קנתה מחלה כדברי החוס' ה"ל, וכיון שלא אמר בעצמה זו, איכא למימר דדק בשו"ס מן העצמה קדשה, ובזה סגי וכו'.

ובבית אפרים סי' מ"ח, וביותר ביאור בדמשק אליעזר (לר"ח לוקער) סי' ח' אות ח', כתבו דכ"ה גם דעת המהר"ט, [ודלא כהאחרונים ה"ל דעתא], והוכיחו כן מדבריו בחידושיו לקדושין דף ח', צביאור לשון הרמב"ן שם אהא דהתקדשי לי צמח ונתן לה משכון דאינה מקודשת, משום דאגיד גביה, וכתב המהר"ט דמילתא דאגיד גביה ל"ש אלא גבי גירושין בגע בידה ומשיחה בידו אם יכול לנתקו, משום דבעינן כריתות וליכא, אבל לענין קדושין כיון שקנתהו לשעבוד התקדש, אלא סברת הרמב"ן היא כיון דאכתי פס גביה ולא יא מרשותו, לא חשיבה נתינה כסף שיקנה האשה על ידו, ומש"כ הרמב"ן אגיד גביה, חשיבה לישא בעלמא, ולא בכסף קדושין דוקא קאמר, אלא בכל מלי דקנין, [וכע"ז שכתב בגא"י לעיל, צביאור דברי הרמב"ן], הרי דשיטת המהר"ט דגבי קדושין ל"ש דאגיד גביה, ואפילו יכול לנתקו ולהצילו אללו כההיא דמשיחה בידו מקודשת, וע"ש מה שכתבו לפ"י לתרץ דברי המהר"ט בתשו"י סי' ל"ח [והצ"ד לעיל בכתב מהאחרונים] דלכאורה מדבריו שם מוכח דס"ל דגם בקדושין פוסל אגיד גביה, ופירשו דבריו דשם באופנים שונים ב. ומדברי הביא"ש שם מוצא שהסכים ג"כ לשו"י זה, דנקדשה צמח שחופסת בידה מקודשת אף שהוא יכול לנתקו. וכן בדמשק אליעזר שם, אחר שהאריך בדברי האחרונים בזה, מסיק דבזה מודו כו"ע דמקודשת.

ב) בבית"ש שם כתב לפרש דבריו, עפ"י מה שמהלך שם לעיל, בין היא ואחות כל חפץ הקדושין בידה ודק משיחה בידו, ובגם הוא דמקכב משום דבעינן כריתות, אבל בקדושין שפיר מהני דבזה לא מקשינן הויה ליציאה משא"כ אם שניהם אדוקים בחפץ הקדושין עצמו כגון שקדשה בכולו, או מקכב גם בקדושין דלא מקרי נתינה. [והובאו דבריו להלן באות ו.], ועפ"י כתב דמש"כ המהר"ט בתשו"י דעד שלא סילק ידו לא מקרי נתינה כמו בגט

בידה ומשיחה בידו, כתבנו ג"כ על אופן זה שאותו בגוף הקדושין, ובטעם דלא הוה נתינה, ולדוגמא בעלמא נקט הך דגט בידה ומשיחה בידו, אבל אם שניהם אדוקים וקדשה רק במה שהיא חופסת בידה, בזה מודה המהר"ט דאף דיכול לנתקו מקודשת דקדושין לא מעכב מה דאגיד גביה, מיהו הדפשא שם ספק ע"י, דל"ש לפרש כן דברי התשו"י ה"ל, ולכן כתב דהעיקר כמ"ש הגא"י, דכתבנו שם רק לתרץ דברי העד וכו' [וכנ"ל].

אוצר

סי' א אות ב-ה

הפנסקים

החזיקה בידו, אי"כ לא היה בראשונה אף מקל מן העצמה ולא
היו נתינה כלל, וע"ש להלן שפירש בן משיב הכהנים ח"ה סו"ס
ק"ד, דאם אגודו בידו לא היו קדושין, דטעמיה ג"כ על אופן זה
ומעטס בג"ל.

גם בתפארת יהונתן סי' א' ד"ז ג', אחר שזן בחילתה מעטס
יכול לנתקו, אם זה פוסל בקדושין משום דאגודא גביה, או
אפשר דאפילו בשאר קנינים אינו יכול נקנות היכא שחברו איתו זו
ויכול לנתקו, חוץ מקנין סודר דכמאן דפסיק דמי, כחז דבנידונו
אי"ל לכל זה, כיון דחופס בידו ממש בכל העצמה, הא כחזו הכהנים
כתובות דף ל' ע"ב ד"ה וא"י, דכיון דמעטס יכול לנתקו אינו מועיל
לו לקנות, לכן אינו יכול לגרע מעטס זה זכיות האחר שמענה בתוך
ידו, וא"כ בג"ד שחופס בידו ממש בכל העצמה, הרי צודאי דאם
מועיל לו לזכות בו, וא"כ שוב שפיר מעטס על ידו לקנותו אף
שהוא ג"כ על ידו וכו'.

ובדמשק אליעזר (להר"א לוקר) סי' א' אות ח' כתב לאידך גיסא,
דהיכא שמשום העצמה על האצבע שלה היעזר אי"כ כל
העצמה בידו, ומה שהוא עדיין לא סילק ידו לא חשוב כאגוד ציב
כלל, דהא חשוב ככולו בידו והוא רק טוגע במה שכבר כולו בידו,
ואוסף דמכ"ש להבית אפרים דס"ל דאגוד גביה לא שייך בקדושין
כלל, רק עיקר טעמו משום דבעינן ונתן כולו בידו [היינו כשקדש
בכל החפץ, וכמוצא להלן בזה"ל ז', וכאן הא הוא כולו בידו. שש
כולו על האצבע, וכ"כ מדברי האריה דבי עילאי סי' ע"ז [המוצא
באור"ח סי' כ"ה סק"ל אות ל', דכתב שם ששימח טעמה על
ראש האצבע חשוב שעה מתן מעות, ומה שמוריד המקדש אח"כ
לחתימת האצבע שלה כדרך קישוט, חשוב קדושין לאחר מתן מעות
אם אמר אז לשון בקדושין, וא"כ לפי"ז בג"ד אפילו לא סילק עדיין
ידו לגמרי, ג"כ אינו יכול לחזור לבו"ש, והיו קדושין גמורים.

וע"ע באור"ח לעיל סי' כ"ז סק"ד אות א', וסי' כ"ה סק"ל
אות ל'.

ה. ובשנייהם אדוקין בחפץ הקדושין, ואמר שתתקדש בכולו.
בגור אריה יחודה, ובדברי מלביאל המוצאים לעני
באות א' מבואר דאף דסברי דקדושין לא שייך אגודא גביה
ומקודשת אף בשיכול לנתקו אצלו, מ"מ זהו רק כשקדש במה שהיא
חופסת בידה, אבל כשקדש בכל החפץ אינה מקודשת כיון שלא
יאל מראשונה. גם כהרי בשמים ח"כ סי' רכ"ח המוצא בזה"ל
מסיק בסופו דאף אי נימא דקונה מחלה כו', הלא כשאמר האמק"ל
בטעמה זו, הא אמר לה שתתקדש בכל העצמה, וא"כ אינה מקודשת.

ובשו"ת מהר"א סי' י"ט אות ב', אחר שכח דקדש במה
שהיא חופסת בידה מקודשת, דכמאן דפסיק דמי, כתב
דבג"ד שאמר האמק"ל במעמדה זו, מסתבר ודאי שלא היטה דעתה
שתתקדש במקלחתו ויחטכוהו לשנים כו', ולא דמי לקנין סודר דאין
טעמו על הסודר רק על המקח כו', אי"כ משמע שקדש בכל החפץ
ואם אגודו בידו אינה מקודשת. גם בעלות יתכן ח"כ סי' מ', בנידון
שקדש בכף וכיו שניהם אדוקים בכף, כתב דאפילו אי אמרינן
בקדושין דכמאן דפסיק דמי, וכמ"ש הגא"י [ה"ל בזה"ל א',
אבל כיון שאמר לה האמק"ל בכף, דעתה על כל הכף, כמו שצ"ל
התקדשי לי במה דעתה על כל המנה, ע"י סי' כ"ט סעיף ז', ואם
חזר קודם שהגיע לידה כל הכף נראה שאינה מקודשת, אלא
דיש לצרר אם שמע ידה מהכף קודם ששמע הוא, או אם שמע
הוא מחילתה דא"כ ה"י בידה כל הכף.

ובתשובת מהר"י שור ששערי תורה ח"ז קונטרס י"א סי' קל"ד,
בנידון שקדש במעטס והוא היה חופס במעטס, כתב
דבכ"ה לא היו קדושין כמ"ש המהרי"ט בסי' ל"ח [כחזר בזה"ל
א'.

קל"ח ובג"ח שם ובג"ש שם סי' ה' ו', והעולה משם דל"י אפי' שם
שלא נגמרה הנתינה מכחו לבדו רק ע"י שקפלה את ידה מגורשת,
אבל ל"י אינה מגורשת משום שלא נגמרה הנתינה מחמתו לבדו,
ואם אח"כ אחר שכבר בלחה נתינתו קפלה את ידה, ס"ל לבג"ש
דל"י אינה מגורשת, דהוי עלי גיטין מעג"ק דשעה שנתן לאו
שמה נתינה, כיון שאז היה יכול לנתקו אצלו כו', ואחר שהביא
מחלוקת הפוסקים בענין עלי קדושין מעג"ק [כמוצא להלן בזה"ל
ע"י], דפליגי אם מקשינן בזה הוי' ליתא, וא"כ גם בג"ד דלפלוגתא
דרי"י יש להסתפק אם מקשינן בזה קדושין לגט, והביא גם
מחלוקת הפוסקים בזין אם שניהם אוחזים בקדושין והוא יכול
לנתקו, אם מקשינן בזה הוי' ליתא, [וכמוצא לעיל בזה"ל א'],
כתב אבל בלחמה דעת המהרי"ט סי' ל"ח ברורה דס"ל דליף הוי' ליתא
ליתא גם לענין זה, אי"כ לכאורה בג"ד יש כאן ספק ספיקא
לחתימה וחזקה פנויה מסייעה, ספק שמא לא קפלה ידה כלל אפילו
רגע אחד, ואין כאן שום נתינה בג"ל, והא"ל קפלה ידה, שמא הלכה
כרי"ט שהיא דעה ראשונה בשו"ע שם, וכן פסק הרא"ש וע"ש בעור,
וגם בקדושין כן הוא מההיקש הוי' ליתא, דלא מהני ע"י קפילה
ידה, אמנם אין לסמוך על ס"ס זה, דאין כאן ס"ס השקול, כי
הספק ב"י יש בו ס"ס לאיסורא, שמא הלכה כרי"י ושמא גם לרי"ט
לא מקשינן הוי' ליתא לענין זה, ובספק אחד אין מקילין בחומרה
דא"ל אפי' דאיכא חזקה פנויה כידוע כו', וא"ל דבג"ד שלא ראו
העדים רק שלקח בידו המעטס וגם את ידה לקח בידו ואין ידוע
אם מהם המעטס בידו או לא, הוי' כהא דאם העדים מסופקים אם
קרוב לו או לא, דכתב מהר"ם דהוי' כמקדש בלא עדים, אך כבר
עמדו בזה האחרונים [והרי"ד להלן באור"ח סי' קצ"א אות א'],
ומלכד דברש"צ חולק ע"ז וכו', כבר היעזר כתב בהג"מ דלמחרים נמי
דוקא היכא דהיה אפשר לעדים לראות והם מסופקים ואין יודעים,
אי"כ אין כאן עדות של דבר שלם, אבל מה היה אפשר להם
לראות עכ"פ הוי' ספק טי, וכ"כ בג"ד כיון שראו שנגמם המעטס
לידה רק שלא היה אפשר לראות אם נחה בידה בלחה מקום
שנכפפה ידה ע"י אחיזה או לא, הוי' ספק עכ"פ, וכבר ציאר
ה"ל סי' ל"ד דעת רוב"פ דבקדושין הוי' ספיקא דאורייתא משום
דאחרע חזקה פנויה כו', ע"כ אי"ל להקל בג"ד כלל והוי' ספק
מקודשת, כ"ל ברור, ועוד והוא העיקר דיש להסתפק ספק המצוי,
דשמא חיבך בנתינתו חוץ האחיזה כפפה ידה מעט וצלי שום
קפילה אחר הנתינה רק חיבך בשעה נתינה היטה ידה כן, עד
שנחה המעטס רגע אחד באויר כפיפת ידה או אצבעותיה, ואז
קנתה המעטס אפילו לא שהתה בתוך אויר ידה רק רגע אחד,
עמוס' גיטין ס"א ד"ה ליקט [דקנתה] מתורת יד וחלה, ולא רק
בתורת הגבהה, ומבואר כן ופשוט דכל שנחה באויר ביד אפילו
אין ביד פשוטה באופן שהפס למעלה, הוי' מתורת יד וחלה ע"ש,
ומה שנטלה אח"כ בחזרה כשיאל מאויר כפיפת ידה, אין מעטל
חלות הקדושין דהו' חזרה היא וכו'.

ד. ובששם המבעת על אצבעה, ועדיין אוחז בה. הנה מדברי
מהר"מ אב"ד בראד, המוצא בחילתה אות א' בנידונו
שם, מוכח דגם בכ"ה הוי' כמו שניהם אדוקים, דלדעתו אינה
מקודשת משום דיוכל לנתקו ואגוד גביה. וכן לדעת הגא"י החולק
עליו שם בזה"ל וידון, מבואר דמשום אוחז, וכמו ששניהם אדוקים
אף דהוא יכול לנתקו ס"ל דמקודשת, גם בכ"ה דינא הכי. וכן
הוא משמעות האמרי א"ש המוצא בזה"ל בג"ל.

פיחו בדברי מלביאל ח"כ סי' ק"ג, אף דסובר דבשניהם אדוקים
מקודשת [וכ"ל בזה"ל א'], מ"מ כתב בנידונו דאין לומר
שתהא מקודשת בזה"ל מקלח של החזק בידו, דא"ל דהא הכא
לא החזיקה כלל בטעמה, רק ששם אותה על האצבע, וכיון שהוא

אוצר

ס"ק א אות ה—

הפנסקים

ח'], ומה שחמם עליו בשו"ת רעק"א מהגמ' דצי"מ ז' דבקנין סודר מהני בחפס בו ג' על ג' כו' [כמוצא בלות הניל], לקי"מ, דהרי גם שם צענין עכ"פ שיחזו בו כשיעור ג' אלצעות, אבן אס לחז בפחות לריך שיכיה וכול לנתק בלו כמבואר בחי"מ סי' קל"ה סעיף ד', וגבי קדושין כשאמר לה המקדשני לי במטבע זו או בטבעת זו, לריך שיחז לה כל המטבע וכל הטבעת, ולא סגי בחזי, דהוא כאומר לה במאה דינרים אלו כמ"ש בסי' כ"ט, וא"כ כל שחופס המטבע צידו בשעת נתינה והיא אינה יכולה לנתק ולחזרה אללה לא הוי נתינה ג'. וכ"כ בפסקי הלכות (יד דוד) פ"ג דאישות דמ"א א', דאם מקדשה בכולו, אס האשה אינה יכולה לנתק החפץ כולו ולהביאו אללה, אינה מקודשת בודאי. [ועי' להלן בלות ז' מהבא"י, צדין דאם אמר לה הרי את מקודשת לי בלבד ולא אמר בזה, דלכאורה דצדיו דהתם שייכים גם לנתינה דהבא"י].

ו. ובשהיא יכולה לנתק הכל אצלח. צדור אריה יחודה סי' כ"ט, כתב צדין זכ תניו בפלוגתא הב"י והרמ"א בחי"מ סי' קל"ה סעיף ד', לענין קנין אס אוחז בפחות ג' על ג' והתופס יכול לנתקו ולהביאו אללו כל הכלי, דעת הב"י בהרמב"ם דפ"ה דמכירה, דקונה כל הכלי מחמת אוחז דיוכל לנתקו ולהביאו אללו כו', אך לדעת הרמ"א שם [נשם הרשב"א] דס"ל כשאר הפוסקים דלענין קנין לא סגי במה שיכול לנתק, ולא קנה כל הכלי רק במה שצידו, א"כ בודאי גם כשאר בקדושין לא מהני האי קנין דיוכלה לנתק, ולא קנתה רק מה שצידה וכו'. וכ"כ בחשונה מהר"ש דימאנט בלמרי אס סי' ל"ז דה תניו בפלוגתא הפוסקים הניל"ה. גם בגאון נבי (להר"ל הורצין) בחשונה צ' שבראש הספר, כתב דלדעת הרמב"ם הניל אס היא יכולה לנתק מקודשת בכולו, והוסיף דאף שהרשב"א חולק [כניל נשם הרמ"א, מ"מ] לענין קדושין חיישין לחומרה.

וכן בפסקי הלכות (יד דוד) פ"ג דאישות ה"ל ד' דף מ', כתב דאם מקדשה בכל החפץ, והיא יכולה לנתק החפץ כולו ולהביאו אללה, ה"ז קדושי ספק. וכתב ציד דוד שם אוח ס"ח, משום דה תניו בפלוגתא הרמב"ם והרשב"א [הניל], ואין צידו להכריע בין השיטות, ע"כ כתבתי שזה ספק קדושין.

ובבית אפרים סי' מ"ח השיג על דצרי בעל גור אריה יחודה הניל, וכתב דאף להרמב"ם דס"ל דגבי קנין מהני יכול לנתק, ו"ל דגבי קדושין לא מהני, דהרי גבי נט היכא שהיא אוחזת במקלט הגט וידו אוחזת בעקב הגט, והוא אינו יכול לנתקו ולהביאו אללו, והיא יכולה לנתק את המקלט שצידו ולהביאו אללה, צדור

דאינה מגורשת, דע"כ לא אמרו [צנעין ע"ח צ', דאם אינו יכול לנתק הגט מגורשת], אלא במשיחה צידו, דכיון דאינו יכול לנתק הגט ע"י המשיחה לא אגיד גציה, וגט אס כולו צידה, משא"כ היכא שאוחז בגוף הגט, נהי דליכא טעמא דכריתות כיון שאין יכול לנתקו, מ"מ אין הגט כולו צידה, רק דנימא דקנתה אוחז מחמת שיכולה לנתקו, הא לאו כלום הוא, דעיקר נתינת הגט מכוחו צענין, ומח"ע לא מהני עלי גיטין מעג"ק, ולא עדיף מה שיכולה לנתקו, ואס בלחמ נתקה המקלט שצידו בעל לא מהני, דלא קרינן ציב ונתן צידה, והוי כעלי גיטין מעג"ק, ומעתה לענין קדושין שדעת מהר"ל דעלי קדושין מעג"ק נמי לאו כלום הוא, ובשם המהרש"ך הביא הב"ש דעכ"פ הוי ספק קדושין [כמוצא להלן בלות ע'], א"כ הא קמן דאף שנאמר לדעת הרמב"ם דמהני יכול לנתקו צדין משיכה וכו', מ"מ אין להחליט דיון ללמוד משם לענין קדושין, דאפי"ן דלא דמי לגט לענין אס דכריתות צענין, מ"מ ו"ל דצענין ונתן צידה כמו גבי גט. והוסיף עוד עפ"י מה שביאר דצרי הירושלמי בפ"ק דגיטין א"ח ואשה שהיו תפוסין בגט וכו' אינו גט, דכתיב צידה עד שיכא כולו צידה, דמשו"ה לא הזכיר הירושלמי טעמא דש"ס דילן משום דכריתות צענין, דהירושלמי מיירי שהבעל חופס בגוף הגט לא רק במשיחה, ולכן פסול מטעם שאינו כולו צידה, ונראה דלטעם זה פשוט אף היכא שהיא יכולה לנתק המקלט שצידו לאו כלום הוא, דלא אמרינן לענין זה רואין כאילו נתקה פולו לצידה, אלא נתינת כל הגט לצידה ממש צענין ולא אמרינן הווא"ל, ולפי"ז כתב דה"כ בקדושין, דלענין דצענין ונתן צידה שפיר ו"ל שהוקש הוי"ה לנתינה, ואינו כלום כל שהוא רואה לקדשה בכל החפץ, כמו גבי נט דלענין אס דצענין ונתן צידה מהני הקיפא כמ"ש הפוסקים לענין עלי קדושין מעג"ק קרקע דלא מהני מהך טעמא.

מיהו בלמרי אס סי' ל"ח, העיר על מש"כ הצית אפרים מכה דעת המהר"ל דעלי קדושין מעג"ק לא מהני, דהרי רבו החולקים על המהר"ל, [ע"י בלות ע' הניל], ואף לדצרי המהר"ל נראה שכל שצא מכחו לרשומה, מודה מהר"ל דכל שקונה במקום אחר מהני נמי בקדושין, וכמו שהביא בעלמו בחשונה שם ממחילת מלוה וע"מ שאדצר עליך לשלטון ואיך, דמקודשת אפי"ן דעלי מעג"ק קרקע לא מהני, דהתם מכחו צאה הנתינה אליה, ה"ה כאן כיון שהוא נתן לצידה ע"ד שיכולה לנתק, מודה מהר"ל דמקודשת.

ז. ובשארמר לה רק הרי את מקודשת לי ולא אמר בזה. כתב בגאון הניל, דאם מה שצידה שזה פרוטה, והוא

דאמרינן כמאן דפסיק לא מהני יכול לנתקו, אבל בקים דמירי בפחות מ' על ג' ולא הוי כמאן דפסיק דמי, לכן מהני יכול לנתקו, ולפי"ז ו"ל דבקדושין ג"כ אם אינו נותן לה רק על דעת שתתקדש בו בכל הכלי דוקא, א"כ בודאי במקצת שתפסה אמרינן דביכולה לנתקו מקודשת שפיר, וע"ז בהערה שאח"י.

ה) ע"ש שכתב ג"כ דאף לפי תי' הא' של הש"ך [הג"ל בהערה הקודמת], ו"ל דמ"מ בקדושין אשה מהני כשיכולה לנתק אצלח, משום דדוקא במקום שרצוה לקנות התחז גוסו הצריך קנין משיכה, שם לא מהני בשניהם אוחזים בו, אבל מצות הקנות בקרקע ובקדושין אשה, א"צ לעשות בגופם קנין, אלא מכיון שיצאו המצות מרשות הלוקח לאוחז מקום שחפץ בו המוכר, מהני לקנות התחז והקרקע ולהתקדש בו, וכן מוכח מתן מנה לשלוי ואתקדש אני לך, דמהני אף בלא שליחות וזכיה כגון בנכרי, ולשיטת הרבה פוסקים אף בנזק מנה לים מהני להתקדש ע"י, ולהחולקים דבעינן בן דעת, אבל עכ"ס באם נעתקו המצות מרשות המקדש למקום שאינו יכול להחזירו וברצון האשה, נצטרו הקדושין ע"י המצות כו' וממילא מהני.

ג) נראה מדבריו שאם קדשה בפירוש רק במה שהיא תופסת בידה, גם המהר"ם מודה דמקודשת וכמ"ש הבית אפרים בדעתו הרבא לעיל באות א'. ד) וע"ש שהעיר ע"ז מהא דכתב הש"ך בחי"מ שם סק"ו שהקשה על שיטת הרמב"ם דיוכל לנתקו מהני לקנות כולו, מהא דאיתא בחי"מ סי' רס"ט סעיף ה', לענין מציאה דאף ביכול לנתקו אינו קונה כולו והוא מהגמ' דבי"מ דף ט' א', ותי' הש"ך דדוקא לענין קנין סודר דקני ע"מ להקנות הוא, מהני יכול לנתקו, אבל לענין שיקפה כל הכלי כמו במציאה לא מהני, ועוד תי' דדוקא התם גבי מציאה דליכא דעת אחרת לא מהני, אבל במכירה דדעת אחרת מקנה אוחז, מהני כשיכול לנתקו לקנות כל הכלי, וסיים הש"ך דתי' וראשון נ"ל עיקר, ולפי"ז קשה דהתינת לחי' ה"י ו"ל דגם בקדושין דאיכא דעת אחרת מקנה, קונה כל הכלי משום שיכולה לנתקו, אבל לחי' הא' דדוקא בקים מהני, א"כ בקדושין לא מהני, והאריך בזה לבאר כונת הש"ך בתי' הא', דהרי תא דיוכל לנתקו לא שייך רק כשהוא עדיין מחובר בחלק השני של התחז, ולכן היכא דאמרינן על מה שהוא אוחז דכמאן דפסיק דמי, ל"ש לומר יכול לנתקו, דהנה כמי שיכול לחסוף מה שביד חברו, ולכן במציאה וכדומה

אוצר

סי' א אות ו—ט

הפוסקים

והביאו אללו, הרי זה קדוש ספק. וציד דוד אות ס"ח הביא פלוגתא הרמב"ם והרשב"א והר"ן [המביא לעיל בזה ר'] לענין קנין חליפין, וצוה טעם פלוגתאם להרמב"ם דגני קנין מהני יכול לנתקו לקנות כל הכלי, ויליף לה מהא דגט צידה ומשיחה בידו טי, ואף דהתם קאמר בגמ' דגמ' ז' א' דהטעם הוא משום דגט צעיגן כריתות [וכן הקשו עליו הרשב"א והר"ן], סובר הרמב"ם דכונת בגמ' היא משום דגט צעיגן שיהיה כל הגט צידה, וכמבואר בירושלמי דגיטין פ"א הל' א' טעם זה, והיינו דכמה שיכול לנתקו ולהביאו אללו ע"י החוט, חשיב כמו שיש לו כח בגוף הגט ולא נגמרה הכתיבה, ומשום גני קנין מועיל יכול לנתקו, כיון דע"ז יש לו תפיסה בגוף הבגד, וכיון דהמקנה מצטל כוחו שיש לו בחפץ מה שהוא חופס בו, מסייע לו להקונה ולכן קונה כל החפץ, אכ"נ הרשב"א והר"ן סוברים דכמה שיכול לנתקו ולהביאו אללו, לא מקרי תפיסה כמה שציד חבירו כלל, והא דפסול גט הוא משום דצעיגן כריתות וליכא, דהם אגודים ע"י החוט, משא"כ צקיגן לא מהני יכול לנתקו, ועפ"ז כתב דקדושין שטר דכ"ג נראה דחלוו בפלוגתא הג"ל, דהרמב"ם דהפסול גט הוא משום נתיבה, דצעיגן שיהיה כולו צידה, א"כ גם בקדושין נריבה שתקנה כל השטר קדושין צידה בלא סיוע הבטל, אבל לדעת הרשב"א והר"ן דהא דפסול גט הוא משום דליכא כריתות דלכתי אגודה ציה, מסתפק אני מה יאמרו בקדושין כ"ג, ולי"ע למעשה, ומחמת שאין צידי להכריע בין השיטות, כתבתי דהוי ספק קדושין.

ואם נשאר קלח מהשטר עלמו צידו, כתב ציד דוד שם דלדעת הכל אינה מקודשת, אף שיכולה לנתק ולהביאו כל השטר אללה, דלדעת הרשב"א והר"ן לא חשיב כזה יש לה תפיסה כמה שצידו, ולדעת הרמב"ם ג"כ אינה מקודשת, דהא גם לו יש תפיסה ולחך לבטל תפיסתו, וחשיב כמסייע לקנות, וזה לא מהני בקדושין.

ועי' במאירי קדושין דף ט ע"א ד"ה וכן, שכתב דהדברים הכריבים בגט מדברי סופרים אין בקדושין צידן זה, כגון כ"י שטר קדושין צידה ומשיחה בידו ויכול לנתקו ולהביאו אללו, אע"פ שגט אינה מגורשת, בקדושין דינו בקבלה קלה.

פ. כשלא נתן לה הקדושין אלא שאמר לה עלי קדושין מעל גבי קרקע וי. עי' באה"ט סק"א בשם הב"ש [סק"ח] דהוי ספק קדושין, והוא משום מהרש"ך ח"א סי' קנ"ג שכתב דאפי' דגני גירושין צעיגן ונתן צידה, ואם אמר לה עלי גיטך מע"ג קרקע אינה מגורשת [כמבואר בס"י קל"ח סעיף א'], ואיחזק ה"ה לז"ה, [מ"מ] הא איכא פלוגתא דרבותא חי אחקש לכל מילי או לא, ואי אמרינן דלא אחקש להך מילתא, א"כ יש לחוש ללקיחת הטענת מעל הקרקע. וכזה הב"ש דלא דמי לפקדון שהיה כבר צידה, ועכשיו מקדש אותה צו דהוי קדושין [וכמבואר בס"י כ"ח סעיף ו'], אפי' דעכשיו לא נתן לה כלום, דשם כתחילה נתן לה ובחתימה צא לידה.

ובשו"ת סהריב"ל ח"ב סי' ל"ג שהסתפק ג"כ בזה, כתב מתחילה דג"ל דדוקא בגירושין הוא דאמרינן הכי, דכתיב ונתן צידה ולא שחקא מעצמה, אבל בקדושין לא כתיב הכי, אפי' דכתיב כי יקח איש אשה ואמרינן בקדושין דף ה' ע"ג הריני בעלך כ"י אין כאן בית מיתוש. משום דכתיב כי יקח ולא שיקח את עצמו, ודאי הוא דקרא להכי הוא דאחא, ולא דנימא נמי דאחא לאשצעיגן שהוא יקח את האשה בכסף, ושיתן את הכסף צידה, ולא שחקא הוא את הכסף, דהא לענין גיטין כתיב נמי ושלחה ולא ששלח את עצמו, וכתיב נמי ונתן צידה למדרש שלא חיטול הוא הגט מע"ג קרקע, ואיברא דמהא דאמרינן, בגיטין דף י' ע"ב, הא איכא מחזור, ומסיק כי קחני מילתא דליתא בקדושין, מילתא דליתא בקדושין לא

יהא לא אמר לה רק הרי את מקודשת לי בלילה, הוא מקודשת כמה שצידה שהוא ש"ס, וליכא דמיווי לאומר במנה זו דבסי' כ"ט סעיף ז' ויכול לחזור אף בפירוט אחרונה, ולדעת הרמ"א שם אף דלא אמר זו אלא דהתחיל לנמא דאמרינן דעשה על מנה זו, כ"ג דעשה על כל הכלי, דלא דמי, דהתם אמר בפירוש במנה, אבל הכא דלא אמר כלום, י"ל דטון לקדשה בש"ס, ואף די"ל דהיא סברה דככל החפץ [קדשה], נ"מ הרי מנינו בס"י כ"א סעיף ב' בהגה, בקדשה בטענת, ועדים אמרו לה שהיא של זהב, ונמלא של נחושת, דאמרינן דהיא מקודשת, כיון דהמקדש עלמו לא אמר שהוא זהב א"כ היא הטענה את עצמה כ"י, ובג"ד צודאי עדיף מניה, דהתם י"ל דסמכה על דברי העדים שאמרו שהוא של זהב, אבל הכא י"ל דגם רגובה להחזקת אף בש"ס כיון דליכא שום אמירה, ועוד דומה למא דליתא בס"י כ"ח סעיף ו' צה"ה לו פקדון צידה, דדעת הריטב"א דאף ביועט סכים הפקדון, אם אמר סחם החקדשי לי בפקדון שיש לי צידה, משמעו כמה שיש מן הפקדון, [עי' ע"ז באו"ה"פ שם סקמ"ה אות א'], הרי אף דהתם הטענה נפשה דהא לא ידעה שנגנב מן הפקדון, כ"י י"ל כה"ג דכיון דלא אמר בפירוש בטענת זו, י"ל דכונתו אף במקלח עד ש"ס והיא הטענה נפשה, וגם דמי למקדש במלוה בשטר דשמן את הנייה, כמבואר בס"י כ"ח סעיף י"ג, אף דמסתמא היתה כוונתה ג"כ על המלוה, מ"מ י"ל דגם כוונתה על הנייה דש"ס, כ"י כה"ג י"ל דסמכה דעשה אף על מקלח הכלי שש"ס להחזקת, א"כ נ"ל דאם מה שצידה ש"ס היא מקודשת.

ח. ומה הדין בשטר קדושין, כששניהם אוחדין בו, או כשהוא אוחד רק החוט ויכול לנתקו. בגור ארי' יורה סי' ל' אחר שהזכיר משי' בס"י כ"ט לענין שיהיה אדוקין בקדושין, דהבסוגיא דגיטין פ"ג ב' משמע דאף לגני קדושין דלא שייך הבסוגיא דצעיגן כריתות וליכא, מ"מ מקשינן ה"ה לז"ה [וכנ"ל בזה ר'], אבל לא שכתב דלענין קדושין כסף לא שייך זה כ"י פ"ש, הוסיף, אבל בקדושין שטר כיון דשטר קדושין לא מנינו [מפורש בקרא] רק דילפי לה מגירושין, א"כ צעיגן דומיא דגירושין ממא, דאם המשיחה בידו ויכול לנתקו אינה מקודשת, אף דבגירושין הוא מטעם כריתות מה דלא שייך בקדושין, ור"ה לזה מהא דמביא הר"ן בקדושין, ריש פ"ג בשם הירושלמי, הרי את מקודשת לי ל' יום, הרי היא מקודשת כלומר לעולם כ"י, הרי זה גיטין ל' יום אינו גט דאין זה כריתות, א"כ יחזק צ"ר אליעזר דהא דנימא בקדשה בכסף, אבל אם קדשה בשטר הו"ל ולא למדו כתב קדושין אלא מגירושין, מה גירושין אינה מגורשת אף בקדושין אינה מקודשת כ"י, וא"כ צ"ד היא דומה ממא להתם, דדוקא בקדושין כסף מהני, אבל בקדושין שטר לא מהני כמו גני גט, וכן מחלק שם הר"ן בין כסף לשטר לענין קדשה במחזור בסוגיא הג"ל, ועפ"ז מחרן מה שהקשו עליו אהא דכתב לעיל בס"י כ"ט דבקדושין מהני אף כשהוא יכול לנתקו [וכנ"ל בזה ר'], והא בשטר שחרור ודאי פסול כ"ג, דהתם צעיגן כריתות כדליתא בגיטין דף ט' א', ואמאי לא קחני לה בצרייתא דשוו גיטין נשים לשחרורי עצדים, דהא הוי מילתא דליתא בקדושין, א"י דגם בקדושין לא מהני כ"י, אף להג"ל א"ש, דהא התם מיידי דהא דשווין לענין השערות, שטר שחרור לשטר גיטין נשים, להכי לא מני למחני דשווין גם אם משיחה בידו ויכול לנתקו דפסול, דהא ג"כ מילתא דליתא בשטר קדושין.

ובפסקי הלכות (יד דוד) פ"ג דאישות דף מ ע"א כתב, דאם נתן שטר הקדושין צידה ונשאר צידו חוט שיכול לנתקו

אוצר

סי' א אות ט

הפוסקים

שחרור בודאי פסיל, חדא דאיתא לה לה, ועוד מ"ש מגירושין דכתיב ונתן ולא שחטול מעצמה כדאיתא ברש"י גיטין ע"ה א', וא"כ בשטר שחרור כתיב או חופשה לא נתן לה, וא"כ כיון דנגט ובשחרור פסול עלי מעג'ק, אי ס"ד בקדושין מהני, א"כ כו"ל למחשבי בגיטין דף י' דדרכים דשו גיטין נשים לשחרורי עבדים כיון דאיתא בקדושין, אע"כ דגם בקדושי שטר עכ"פ פסול עלי מעג'ק, וכיון דפסול בשטר, ממילא פסול נמי בכסף, דאיתקש הויות להדדי כמבואר בכתובות ע"ד א', ולכאורה מדברי הר"ן ריש קדושין, גבי מקדש במחזור, משמע דמחלק בין קדושי שטר דמקשין הויה לניאח דפסיל במחזור, לקדושי כסף דמהני, דהויות אהדדי לא מקשין, ורבינו מקדושין דף ע' גבי שטר ארוסין שכתבו שלא לשמה, דמקשין הויה לניאח ולא מקשין לכסף דלא צעין עבוע. לשמה, אבל באמת דגם סוגיא דקדושין ה"ל ס"ל דהיכא דאפשר לקיימא חרי הקיפא דהויה לניאח והויות להדדי, בודאי מקיימים שניהם, אך בכסף אין שום סברא בעולם לומר דעביעת כסף קדושין יחיה לשמה, דמה ענין האורה לקדושין ובמ"ש הר"ן שם, וא"כ פשוט הוא דכסף לא צעין לשמה וגירושין צעין לשמה, ומספקא ליה שם בגמ' איהו היקש עדיף, אי למילף קדושי שטר מכסף או למילף מגירושין, ומסיק כיון דא"ל לקיים שניהם, הויה לניאח עדיף כו', וגם צדינו של הר"ן במקדש במחזור, דנגט לא כתיב מיעוטא בקרא דלא לגרש במחובה, שהרי מדאורייתא מגרשים צעין נקוב, כדאיתא בגיטין כ"א ז' ובתוס' ד"ה יא לא כו', אלא דכתיב ובתוך ונתן שלא יחסר דבר בין כתיבה לנתינה, ומש"ה פסול במחובה, דמחוסר קנינה בין כתיבה לנתינה, ובכסף קדושין לא שייך זה כלל שלא יחסר מחוסר בין עביעת המעבע לנתינה, דמה ענין עביעת האורה לנתינה קדושין, נמלא בכסף מתקדשת במחזור ובשטר לא, דהקישא דהויה לניאח עדיף מהויות להדדי, וכל זה לענין מחזור ולשמה דא"ל למילף הויות להדדי, אבל לענין עלי מעג' קרקע מתקיימים ז' ההקישות, הויה לניאח והויות אהדדי, ופסול עלי קדושין מעג' קרקע.

ובברית יעקב ח"צ סי' מ"א צידון שמעיקרא הויה החפץ על העמוד ואמר לה שחקת למתנה, ואח"כ אמר לה האמק"ל צוה, דלא הו נתינה קמיתא לשם קדושין וגם לא נתן לידה או לחלצה, כתב דא"כ הו עלי קדושין מעג'ק דלא מהני, ואחר שכתב דברי הב"ש והרש"ך ה"ל, ופלפל ג"כ בהסוגיא דגיטין דף י' ע"א [ה"ל], דמכתב ליכא ראיא רק גבי שטר קדושין דלא מהני, אבל בכסף קדושין י"ל דלא מקשין הויה לניאח כו', כתב אך בשו"ת מהר"ל מבואר בהד"א דלא מהני אפילו בכסף וכו', ומש"ה הב"ש והמהר"ל לתרץ מההיא דקדשה בפקדון שיהיה כצר בידה אע"כ דלא אחי לידה בחזרת קדושין, משום דמתחילה בנתינה צא לידה כו', הטעם צוה כיון דהו נתינה מידו לידה או לרשותא וחלצה, אע"כ דלא הו נתינה לשם קדושין וגירושין, אם אמר אח"כ ה"ו גיטין או ה"ו לקדושין, מתרפין נתינה ראשונה דהו כאלו נתן עכשיו בידה לשם קדושין והו נתינה אריכתא, אבל אם הויה ע"ג קרקע או הויה ידו פחותה ולא קירצ לה כלל בקדושין ובגט, והו מעצמה נעלה לא הו כלל נתינה ממנו, אע"כ דהניח מעיקרא לשם קדושין וגירושין, לא מהני, כיון דליכא כלל נתינה ידידה, וכן היכא דהו נתינה גרועה ממנו דלא הו נתינה, כמו צרק לחלצה והויה עומדת בצדה אע"פ שאח"כ צאה לחלצה, לא מהני עד שיחזור ויתן לה כו', ואף שפקק על ראיית המהר"ל מההיא דנתינה הבן דלא הו קדושין אפילו המעות עדין צעין, דו"ל דהחם הו

לא קחני, ומשמע דמחזור נמי איתא בקדושין והמקדש במחזור לקרקע הויה מקודשת [ע"י ע"ז באוה"פ לעיל סי' כ"ז סק"ג אות א'], וכ"כ רש"י מילתא דאיתא בקדושין כו' כגון לשמה ומחזור איתיה נמי בשטרי קדושין, כדכתיב וילאח והויה איתקש וילאח להויה, ומשמע לכאורה דהוה הדיון נמי צ"ד דלא הו קדושין, כי היכי דלא הו גירושין דאיתקש וילאח להויה, דאין הקש למחלה, וכי היכי דמקשין לה לענין לשמה ולענין מחזור ה"ו מקשין להו לענין שלא חטול בקדושין מעג' קרקע, כי היכי דלא מהני לטול בגט מעג' קרקע, הא נמי ליאח, דהנימ לענין שטר קדושין אמרינן דאיתקש לניאח, אבל קדושי כסף לא, וכ"כ הר"ן והרש"א צרפ"ק דקדושין לענין מחובה, אלא דיש להביא ראייה גמורה דהו קדושין, מהא דאמרינן בקדושין ח' ז' בהקדשי לי צמנה חנוכו ע"ג סלע אינה מקודשת, ואם היה סלע שלה מקודשת כו', וכתבו שם החוס' דהטעם דסלע שלה דמקודשת, לאו משום דחלצה קונה לה [בפרש"י], אלא משום כשהסלע שלה סמכה דעתה כו', הא קמן בהד"א דהו קדושין צעלי אותן מעג' קרקע, דאליה מאי קא צעין רב צדי שם צלע של שניהם מהו, אי סמכה דעתה אי לא, היפוך ליה דלא הו קדושין משום דצעין ונתן בידה כמו גבי גירושין, וסלע של שניהם ודאי דאינו קונה מעטם חלצה, ובמ"ש התוס', אלא ודאי כדאמרן, ומסיים דיש פנים לומר דמקודשת גמורה, ולא חפסי צה קדושי אחריו, ויש פנים לומר דהויה ספק מקודשת, וכעת לא אוכל להכריע.

ובשו"ת מהר"ל סי' ע"ד, כתב בפשיטות דעלי קדושין מעג' קרקע לא מהני, כמו צגט דעלי גיטין מעג'ק לאו כלום הוא, דצעין וילאח והויה, וכן מוכח מהא דאיתא בקדושין מ"ה א' דאמר רבינא אפילו למ"ד חיישין שמה נתרצה האב, שמה נתרצה הבן לא אמרינן, ונתרצה האב החם מיירי דהמעות עדיין צעין בשעת ריטוי, דמתפרש רבינו אליקים ורש"י, והיינו דמקודשת בשעת ריטוי, ובכ"כ אמרינן דלא חיישין שמה נתרצה הבן והמעות עדיין צעין, וכתב שם הר"ש דאפילו נתרצה הבן אח"כ לא מהני, ולא חיינו הקדושין מהשאת, ואע"כ דהמעות צעין, ואי קשיא כי מקדש לה בפקדון [בקדושין מ"ז א'], הא לא אחי לידה בחזרת קדושין, והו כעלי מעג' קרקע, אי משום הא לא חירא, דצעין שצא מיד הצעל או מידי שלומו לרשותא, אע"כ דמעיקרא לאו בחזרת קדושין יחיה לה, דה"ו אמרינן דמגורשת כשאמר לה כנסי שטר חוב זה, וחזר ואמר לה הרי זה גיטין, אע"כ דמעיקרא בחזרת פקדון אחא לידה כמו שצוה הר"מ [ובמ"ש הב"ש], ובנתינה הויה ואמר הוא [דמקודשת] צאדם חשוב, יחיה לה הכוה דמקבל מחנה ממנה, וכן כשמדבר עליה לשלטון, ומחילה מלוה, וכל כיוצא בזה, כי דייקת בזה, ככולהו קיביב איהו ולא שחטול הויה בעצמה, ועוד דסברא הויה, דאליכ מי שיש לו מעות במקום אחר, והאשה שם, אין לרין שליח, אלא יאמר או יכתוב לה שחקת אותן המעות ומתקדש בהן, דע"י כתב לא נחשבה כשלומו, וע"כ שכתב דאין כאן קדושין, אפילו לחייבו גט מדרבנן, כדמוכח בסוגיא דקדושין שם.

ובחת"ם ח"א סי' פ"ב הביא דברי מהר"ל ה"ל, ועפ"י זה כתב דלא שצקין פשיטות מהר"ל מפני ספיקת הגאונים אחרונים [הב"ש והרש"ך ה"ל] שלא ראו דצוין, ואילו ראוהו דברי צוה, ורבינו הוא פשוט דאיתקש הויה לניאח, וכל ספק דהמקדש בשטר, מקשין לשטר גירושין דפסול עלי מעג'ק, דהרי עכ"פ צגט

ואמר לה עלי קדושין מעג' סלע, אפשר דלא מהני, דהא כתיב בי יקח ובעינן שיהיה עכ"פ הנתינה לשם קדושין.

ז' ע"י בשואל ומשיב מהדו"ה סי' ל"א שכתב, דיש לדחות, דשאני החם דעכ"פ הוא נתן ע"ג סלע לשם קדושין, ובקדושין לא כתיב ונתן בידה, אבל היכא דלא היתה נתינה כלל לשם קדושין, רק שהיה מונח ע"ג הסלע מכבר

אוצר

סיק א אות ט

הפוסקים

מהצ"ש והמהרי"ל], וכן דחה הראי"ה מהכא [דקדושין דף ס"ט ע"ג] כהנא ע"ג סלע דבסלע שלה מקודשת, ופי' כהנא דלאו מחורת חלר, אלא משום דסמכה דעשה [וכי"ל במהרי"ל], וכחז דפשיטא דטעמא לאו משום דנוטלת אותם משם, דכלא"ה מקודשת, כיון דעל פיה הניחם המקדש שם [ומדין ערב] ה, אלא דכיהא דלא סמכה דעשה אינה מקודשת דלא גמיר ומקניא נפשה, וכ"ש לדברי הרא"ש [בשם כהנא] דמייירי בזרקס אח"כ לחוך חיקב, ובאמת קלת משמע מדבריו דנוטלת קדושין מע"ג קרקע לא מהני, מדבולרך לפרש דאח"כ זרקס לחוך חיקב ולא קאמר דאח"כ נטלתם, וכו', ומ"מ נראה סגרא גדולה דמקודשת, כיון דקדושי אשכ לא נחתינה חלוי אלא בהגאח, כדאשכחן בהילך מזה ואקדש אני לך דמקודשת בלדא חשוד, וכן בעל מנה שאדבר עליך לשלשון למד אינו לשכירות אלא לבסוף, וכיוצא בזה בתלמוד הרה, דאין קדושי האשכ חלויים אלא בהגאח האשכ אע"ג דלא קבלה מידי, וכיון שכן לא גרע כך הגאח דמתכניא ע"י נטילת ממון שלו מע"ג קרקע, מהגאח קבלת מתנה ממנה וכיוצא בזה דמקודשת, ובש"מ מהרי"מ פדווא ס"י כ"ד, נראה דמחשיב קדושי אשכ שחטפס מעות מיד אחד, ואח"כ אמר הרי אני מקדש אותה בזה, לולי הטעמים שהיו שם להקל, ואע"ג דבכה"ג בגע כיו עלי גיטין מעניק. ובבב"א כהנא ח"א ס"י ד' ד"ה עור ז', הביא לנידון דברי המהרש"ם והרא"ה ה"ל.

גם בשו"ת טהרה"ש ס"י כ"ב בתר"ד לנידון לענין גט, כתב דאפי' הניח הכסף בריב, ואמר לאשכ עלי הכסף משם והתקדש בו ונטלתה משם, נראה דמקודשת, וכל דאמרינן בקדושין דף ס"ט ע"ג התקדש לי במנה וא"ל חתני ע"ג סלע אינה מקודשת, כיוון טעמא דכיון שלא נתרנח לקבל מידו, וא"ל חתני על הסלע, ה"ל כאילו אמר איני חפלה בקדושין, ולכך כתבו המפרשים שאפילו זרק לה אח"כ דרשונה אינה מקודשת, אבל אם הניחו מחילה ע"ג סלע וא"ל עלי משם והתקדש בו, ונתרנח ונטלתו מקודשת, שהרי בהנחת מחילה מלווה כתב רש"י בפ"ק דקדושין [דף ר' ע"ג ד"ה לא לריבא] דמקודשת, דשויה הויה הגאח פרוטה, וכן בהנחת הזמן, דאסיקנא הכס דמקודשת, ופרש"י דארוח לה זמן ה"ל וא"ל התקדש לי בהגאח כו', ואע"ג שאותה פרוטה אינה נרשח מהתקדשת, דכל שמנעת לה הגאח מלדו ושויה פרוטה סגו, וכן פי' הרי"ף והרא"ש ושאר מפרשים, ואף לברמז"ם שפי' כחוחה זמן בשעת הלוואה כו', משום דס"ל דכחוחה אחר הלוואה לא עדיף מהלוואה עצמה, ולא יביע מידי, אבל כל דאיתא בצ"ח בשעת הקדושין, כגון כסף שהניחו בריב, וא"ל עלי והתקדש בו יראה דלכ"ע מקודשת, ואחר שהביא דברי המהרי"ל שנסתפק ולא היה צידו להכריע [כני"ל], כתב ודעתי שהיא מקודשת גמורה. ובאמרו טעמא סעיף זה הביא דבריו ודברי הרש"ם והרא"ה ה"ל וכתב, דאם שיש לנמנע דראיותיהם, הדין דין אמת. וכ"פ בהלכות קטנות ח"ב ס"י ר"ס. ובשמחה לאיש ס"י ר"ס.

ובאבנא מלוואים סק"ל, אחר שהעתיק דברי המהרי"ל ה"ל, כתב דאם כי אינו כדאי להחריב אחר דבריו, אמנם לפי שמוכח מדברי מהר"ם פלדווא המוצא ברמ"א ס"י כ"ה סעיף ה' בלשון שחטפה

היו כמו מלווה, וכמו במקח היבא שבעל המקח מחמת מקח טעות הדמים היו בהלוואה, ולכן אפילו נתרנח הבן אח"כ לא מהני, משום דהו' כמקדש במלווה וכו', והביא דברי הסוגרים דבקדושין מהני טלי קדושין מעניק, מ"מ מסיים דאילו ראו בני רבנן דברי מהרי"ל לא היו פליגי עליה, כי הוא מתקופי קדמאי, ושם לעיל בסוגריים הביא מחדושי שכתב לענין זה דאין צטר מהרי"ל גרידן.

ובגמ' מקושר (למהרי"ט אלגוזי) ס"י י"א דמ"ד עור ז', הוכיח דכ"ד מהרי"ו לציח הלוי ס"י א', דעלי כסף קדושין מע"ג קרקע לא מהני, דאיתקש הויה לז"ה.

אולם דעת הרבה פוסקים דבקדושי כסף מהני עלי מע"ג קרקע. בשו"ת מהרש"ם ס"י כ"ד כתב אחר שנסתפקתי [בס"י ח'] אי מקשין בזה הויה לז"ה, נראה צעתי דדוקא בגיטין לריב שיתנו ממש, אבל בקדושין כל שנטלתו היו במאמרו הו' קדושין, דהניא בקדושין דף ח' ע"ג התקדש לי במנה נטלתו וזרקתו לים או לאור כו' אינה מקודשת, ע"כ נראה ודאי מדקאמר נטלתו וזרקתו שהוא לא נתן לה אלא שהראה לה במנה והיא נטלתו, ואם איירי שהוא נתן לה, לא ה"ל לומר אלא התקדש לי במנה וזרקתו לים, ועוד נראה כן דהו' דומה לבני צרייתות שם דאמר התקדש לי במנה חנם לאבא כו', ואיך נמי דקאמר התקדש לי במנה חתני ע"ג סלע דאם היה סלע שלה מהני, ודאי לא נתן בידה אלא שהראה לה המנה, ה"ה החזר צרייתות דנטלתו דמייירי שהראה לה המנה לצד והיא נטלתו מידו, וכ"כ יותר מדברי הרמב"ם פ"ד דאישות והטור שהביאו לצרייתות ה"ל בזה אחר זה, משמע ודאי דכלכו בחדא מחתא מחתיבה, וכולם מייירי שהוא לא נתן בידה, אלא שהיא לקחה המנה, א"כ דוקא כשנטלתו וזרקתו לים הוא דלא הו' קדושין, בא נטלתו ולא זרקתו הו' קדושין, וכ"כ להביא ראי' מדן שכתב הרמב"ם בפ"ה אמר לה הילך דינר זה במתנה והתקדש לפלוני כו', ה"ו מקודשת אע"פ שלא נתן לה המקדש כלום, וכחז המ"מ שכתוב לא היה שליח ואפי"ה מקודשת, דא"כ ה"ל כאילו נטלתו מן המקדש, ובגמ' כה"ג אינו גט, שאם כתב לה הסופר גט במתנה הבעל ולא עשאו שליח ליתנו לאשה, אלא הסופר מעצמו נתנו לה והבעל אמר לה התגרשי בגט שקבלת מידו, ודאי שאינו גט, א"כ נראה שגט וקדושין אינם שווים בזה, והטעם דהא דאיתקש הויה לז"ה הויה בקדושי שטה, וכ"כ הר"ן בריש קדושין לענין קדשה במחזור [כני"ל]. עוד י"ל ראי' לדבר, כיון דלא מצינו שום פוסק שהביא דין זה דעלי קדושין מעניק, כמו שהביאו זרקו לה ספק קרוב לו ספק קרוב לה, וזרקו בחרה כו' וכיוצא, אלא ודאי דדוקא לגבי גט דכתוב ונתן, לריב שהבעל או שליחו יתנו ביד האשה, אבל בקדושין אי א"ל עלי דינר זה ונטלתו היא, הו' קדושין, ודיקש. דהויה לז"ה הוא כשקדשה בשטה, דאז שו' דין קדושין לדין הגט.

ובשו"ת הראנ"ח ס"י פ"ה שדן ג"כ בזה, הביא מחילה הראי' מקדשה בפקדון שצידה דמקודשת, ודחה ג"כ דהאם שאני כיון דמעיקרא צא מידו של בעל ליד האשה חשיבה נתימה, וכמח"כ הר"ן בגיטין ע"ה ג"כ גט, בזה דלכא עמר חוב זה [וכני"ל]

ע"ב הסלע לשם קדושין, ולכן פירש דמייירי כשהוא זרקם לתוך חיקה, דכיון דהיא לא עשתה מעשה בידים, איכא לספקי אם סמכה דעתה. ובהא דוחה גס מה דלכאורה מוכח מהרשב"א והר"ן, שמתרצים שם דברי רש"י, דלמא הבעל משאיל לה זכותו וקנתה אף בחצר השותפין, ואם נימא דהני אף קדושין מעניק, למ"ל מתורת חצר, הא יכולה להתקדש במה שנוטלת אח"כ, ולהג"ל ליכא רא"י, דבכה"ג ליכא לספקי, דבוראי סמכה דעתה וכו'.

ח) במתנה אפרים בחדושים על הסור העיר ע"ו, דליכא למימר התם דמדין ערב ליהוי קדושין, כיון שלא אמרה ואקדש אני לך, ולעצם הדין כתב דזה חלוי בשלגות הרמ"ה שבטור שם דלדידיה מהני סקמעינא, ולתוס' והרא"ש שם לא מהני. מיהו בגמ' מקושר (למהרי"ט אלגוזי) ס"י י"א דהא הרא"ה מדברי הרא"ש, די"ל דבאמת ס"ל דסקמעינא מהני, והא דפי' שזרקם אח"כ לתוך חיקה, ולא כפשוטו שנטלתם מע"ג הסלע, משום דס"ל דאם עשתה מעשה בידים, ונטלתו, פשיטא דסמכה דעתה, דמוכח דמתחילה שאמרה שיתנו

אוצר

סי' א אות ט

הפוסקים

הראשון, שחולק על הר"ן דגיטין ה"ל, לענין נתנו לשם פקדון; דלפי דבריו מוכח מהא דקדשה בפקדון, דמהני עלי קדושין מעג"ק. ובתשובת מהר"ש יפה שכתב דה"ל (שם) שני מאורות (גדולים) סי' מ"ג, הוכיח ג"כ מהא דמקדש במלוה על פה במעמ"ש, דמהני עלי קדושין מעג"ק, והוסיף דכן יש להביא ראיה ממקדש בפקדון, דבשלמא בפקדון שצא מידו לידה, י"ל דלקיחה ראשונה חשובה כמו בשעת קדושין וכמ"ש הר"ן לענין גט [וכנ"ל מהב"ש והמחרי"ל], אבל כשהפקדון לא צא מידו לידה, כגון שאמרה הנה לפני הוי' תתקדש, ובידי אחרים סתמא קדשה בפקדון מקודשת ט.

ובגזיר השם סעיף זה כתב, אהא דדחה הב"ש הראיה מפקדון דשם היתה נתינה בתחילה, ולאכתי יש להוכיח מפקדון שציר חצירו, שכתבמר לה במעמד שלשון מקודשת, וכ"כ הלוואה כמבואר בס' כיח סעיף י"ג, אע"ג דאין כאן נתינה כלל, וכן נתן מנה לפלוני ואקדש אני לך, כההיא הנאה מקדשה, והוי כאילו נתן הנאה זאת לידה, כ"כ הכא בואמר עלי מע"ג קרקע כההיא הנאה שנוטלת מקדשה, ובב"ש סי' כ"ז סק"ל הביא מהחוס' והרשב"א דמקדש בקרקע מקודשת, והחס' מאי נתינה שייך ביה, א"כ פשיעא דעלי קדושין מע"ג קרקע מהני.

גם בעצי ארזים סי' כ"ז סק"ג, הוכיח מהדיון דקדושין במחזור, דעלי מע"ג קרקע מהני, ומכאן זה חמם על הב"ש שכתב משום דגיטין ונתן בידה או שלוחה, ובקדושין הא כתב הב"ש בפלגו שם סק"א, ששם מהרי"ט דלכתי מהני במחזור, משום דקדושין לא צעין נתינה כלל, ואפילו לפי מה שכתבתי לעיל לפקק במחזור [דלא כגי דזה ואריך עוד טעם] לענין נתינה, הרי מצינו להדיא דלא ילפינן קדושין מגירושין, וכ"כ בתפארת יעקב סק"א, דלפי מה שפסקו האחרונים דקדושי כסף כשר במחזרה, כ"כ דמהני עלי מע"ג קרקע.

גם המקנה בקו"א ר"ס כ"ז בסכום להמחרי"ט ה"ל דקדושין לא צעין נתינה, ואם כי פקק על ראייתו מדיון ערב, דהחס' בעטם דמקודשת כהנאה זו שנותן על פיה דהוי כמותן מעות לידה, דמה לי כסף ומה לי הנאה כסף, כתב דהעיקר נראה דמוכח דלא צעין נתינה בקדושין כמו בגט, מההיא דקדושין דף מ"ז בקדשה בפקדון שיש לו בידה דמקודשת, ובגט כה"ג אינה מגורשת כדאיחא בס' קלי"א, ולפי"ז גם כשאמר לה עלי מע"ג קרקע מהני משום דלא צעין נתינה כו', ומש"כ הב"ש [הנ"ל] לחלק מפקדון דהחס' היתה נתינה מעיקרא, לא נהירא, כיון דטעמא הוא דילפינן מעט, ובגט כה"ג לא מהני אין לחלק בזה.

גם ביד דוד (פסקי הלכות) פ"ג דאישות ה"א אות ז' דף כ"ו, כתב דכמו בקדשה במחזור בתורת כסף מהני, כ"כ עלי כסף קדושין מע"ג קרקע מהני, אף שלא נתן לה הכסף מידו לידה, כמו בכל קניי כסף דמהני, וכמו כה"ה לו פקדון ביד אחר וזרשה עליהם, דמוכח בקדושין דף מ"ח דמקודשת חובב באמירתו, אף שטור

שחטפה מעות וכו' דלא הוי קדושין משום דהוי שחיקה לאחר מתן מעות, ומשמע דאם אמרה בן מקודשת, ואע"ג דלא היתה שום נתינה מיד המקדש [וכמוצא בראשית ה"ל], לכן נראה דבכסף קדושין מהני עלי מע"ג קרקע, וליישב הראיות שכתב המחרי"ל דלא חיקשי למחרי"ט פאדווא וברמ"א, דמש"כ המחרי"ל מהא דכתב וינאה והיתה, זה אינו הויקש אלא לקדושי שטר, אבל בכסף לא חיקש וינאה, וכמ"ש הר"ן רפ"ק דקדושין במקדש במחזור לקרקע בתורת כסף דמהני, אע"ג דבגט לא מהני במחזור [כנ"ל], וגם כל מחזור סתמא ה"ל עלי ולא נתינה מיד המקדש, אלא שאומר לה לך חזק וקני, ומה שזכירה מהא דקדושין מ"ה, דבנתינה הכן לא מהני כל שלא נודע לכתחילה, ולא אמרין שכתב מקודשת מעשיו, נראה דהחס' משום שלא אמר הכן אח"כ לאשה האמק"ל, דאם יש לאחד כסף אלא האשה אע"ג שרובה לקדשה, לריך שיהמר בפני עדים האמק"ל, ומה שגלגל ובלבד אינו דברים, ולא מהני ריגו אלא לשליחות, דאז אמרין כיון דנתינה לזה להיות שלוחו, א"כ כל מה שעושה שלוחו מהני ליה בתורת זכיה, והשליח מקדשה בפני עדים, אבל כיון דלא חיישין לנתינה הכן, א"כ מעשה האב לאו כלום הוא, וכשהבן רוצה לריך לחזור ולקדשה ולומר האמק"ל ופני עדים וכמ"ש, ואם הכן חזר ואומר בפני עדים האמק"ל, א"כ דמקודשת, ומש"כ מהרי"ל מסבירא דאלי"כ מי שיש לו מעות במקום אחר והאשה שם, אין לריך שליח אלא יאמר או יכתוב כו', אינו מצד ראיה זו, דודאי לריך הוא לומר האמק"ל בפני עדים, ואם יכתוב לה האמק"ל בכסף שחבל מפלוגי, הנה לדעת הפוסקים דכתיבה כו' ליה כדיובור אין ה"ג דמהני, ולדעת הפוסקים דלא הוי כדיובור, כ"כ כהן דלא מהני כתיבה האמק"ל בכסף, [ע"י ש"ז באלוה"פ לעיל סי' כ"ז סק"ד אות ז'], ואם יאמר שלא בפניה הכיני מקדש האשה הזאת במקום פלוני, א"כ מנא ידעה, ובגי גט נמי צעין שישמעו קולו כו', וכן מוכח בקדושין מ"ח, דפלוני ר' מאיר וחסמים במלוה ט"ס ובמעמד שלשון, דלרי"ט מקודשת במעמד שלשון אף במלוה, ומעמ"ש אינו אלא כמו זכיה שזוכה הלוה בחוב למקבל, ומש"כ צעין מדעת ולא צעל כרחו וכו', ואי נימא דלא מהני עלי קדושין מעג"ק, א"כ ודאי כ"כ אם יהיה הכסף עג"ק ויאמר [לאחר] וזה בכסף לאשה ותתקדש, נמי לא מהני כיון דהצטל לא נתן, וא"כ בידי מהני מעמ"ש לקדושי אשה, כיון דליכא נתינה מיד המקדש, אלא אומר לאחר וזה לאשה, ובכהנאה ליכא נתינה מיד המקדש כיון דמלוה להולאה נתינה, אלא מוכח דקדושי כסף מהני עלי מע"ג קרקע, ולא חיקש הוי' לינאה אלא לשטר ולא לקדושי כסף, ואחר שהביא משו"ט מהרש"ם [הנ"ל] שכתב ג"כ דמהני עלי קדושין מעג"ק, הוסיף דלפי מה שכתבתי בס' קלי"א דשיטת החוס' והר"ש גבי גט, הוכח דנתן לה לשם פקדון ואח"כ מגרשה צו לא מהני, ומשום דצעין תחילה כתיבה לשם גירושין, וכיון דתני כהדיא בקדושין דף מ"ז התקדשי לי בפקדון שיש לי בידך מקודשת, א"כ ל"ל דקדושי כסף מהני עלי מע"ג קרקע. [וכזה הוכיח בדברי אמת קונטרס י"א סי' כ"ה דקפ"ז ג', לשיטת רבינו ישעיה

ובפקדון דנעשה ידה כדיו, מהני אח"כ מה שמתחלק הרשות, ולדבריהם ג"כ אודא ראי' זו.

(י) ע"י בראייה לעיל שכתב, דמדיון ערב ליכא ראי', דזה הוי כמו נתינה, וכ"כ המקנה בקו"א וכולהו.

(יא) ע"י בבבית יעקב ח"ב סי' מ"א, שהעיר ע"י מדברי הר"ן בגיטין ע"ה והביאו גם הבי"ש בס' קלי"ט סק"ב [והובא גם במחרי"ל ועו"ט לעיל], דגם בגט שהי' פקדון אצלה מהני אם אומר אח"כ ה"ו גיטך, ואולי כונת הפקעה להגך שישות החולקים על הר"ן בזה, וכנ"ל בסו"ט האבני מלואים, והדברי אמת.

(ט) וע"י בחי' מהרי"ל שם סי' מ"ג, שדחה ראיותיה דמה שזכירה במקדש במלוה ע"פ במעמ"ש, אין זו ראיה, דשאני מלוה דכתיבה בה וקדושי' באים כאחד, דומיא מש"כ התוס' ב' הורק, גבי והוא דתיחוד ותפתח דאם באה הרשות הבעל לרשותה ליכא משום טלי גיטין מעג"ק, דכיון דהקנה לה רשותה, גיטה ומתנתה באים כאחד, והוי לה כמידו לידה, ומה שזכירה מפקדון, יש ליתר שאינה מקודשת אלא דומיא דגט וכמ"ש הר"ן [בגיטין ע"ה, כנ"ל בראיית] ואם אנו רוצים לחלק, זה עיקר הספק, ועוד שניא דהיא דפקדון, דכיון דהיא מתחייבת בשמירת הפקדון בהוא אמירה שאמרה הנה לפני, הרי הוא כאילו נתן בידה, וע"י עוד בדברי החת"ס והבבית יעקב דלהלן,

אוצר

סי' א אות ט

הפוסקים

נתינה [וכעני אחרים בגי'], מסיק דנקי כדבר צרור דקדושי כסף לא שייך כלל לאקדושי לעלי גיטך מעיג קרקע

ובחלקת יואב סי' י"ד, הוכיח דמכני עולי קדושין מעיג, מהא דליתא צירושלמי פ"ג דקדושין כ"ג א, דאשכח שגולה מעיג מאחד וכלה קדשה צו מקודשת, היכא שכיח יכול להוציאו צדייקים, הכי אף דלא היתא נתינה מעולם, אפילו לשם פקדון מידו לידה מימ מכני יג, והבבבא דזה י"ל כמו שכתבתי בסי' י"ג דכל היכא שגריג חלות קנין [ר"ל שאינה יכולה לזכות בני הבבבא], מקרי רלון הבבבא גרידא נתינה ליד האשה, ולהכי מהכי בקדושין עולי מעיג קרקע, מפני שגריג שבבבבא וינחה לזכות בבבבא, ועוד ראייה מהא דלמרינן בקדושין סי' א' הכי את מקודשת לי לאחר ששחמחרי מקודשת, דהא מה שכתב נתן לה בעוד שפסח אין זו נתינה לידה כלל, כיון דאין לה יד רק אחר ששחמחרי, וא"כ הכי עולי מעיג קרקע, ואין לומר דמיירי בשקדשה בבבבא כשחוק לפני, דהא מה שביא נכונה בעוד שפסח אינו מועיל שחמחרי כשחמחרי צו חורין כו, ואף דמכל הראיות בגי' לא מוכח דמהכי רק במקום שאין לרץ מעשה מהאשה, רק ע"י אמירה הבבבא הוה מקודשת, אבל מימ לא מוכח היכא שחמחרי חטשה מעשה קבלה, אך גם זה מצויר בתוספתא פ"ג דקדושין דקדשה צפרי ומשכח האשה את הפרה מקודשת, ועוד ראייה מהריטב"א צחי לקדושין ז' גבי הילך מנה ובהקדשי לפלוגי דמקודשת, דסובר דמיירי שלא פשאו הפלוגי שליח, וחולק ארש"י, רק דהמקדש קדשה צמה שזכ נתן בשבילו, הכי דאף דאין כאן שום נתינה מהבבבא מהכי, וע"י צריטב"א ד' דאינו מועיל נחמכלו במעשה, ולמה יועיל, אף שנתן לה עכשיו רשות יביח כחלצה בבא לאחר מכאן, לזאת הדין צרור ומצורר דעלי קדושין מעיג מהכי, ועיקר הטעם בזה, כיון דקנין כסף מלך הנאה, ולא מטעם נתינה הבבבא, וכמיש הר"ן רפ"ק דקדושין גבי מקדש במחזור [בגי'].

ובחזון יוסף סי' כ"ז כתב ג"כ דדק זה תלוי דין קדושי כסף במחזור, ובביא דברי הר"ן והרשב"א רפ"ק דקדושין דהמקדש במחזור לקרקע צחורה כסף מקודשת, דדוקא בשטר מקשינן הויח לזיאה ופסול במחזור כמו בגט, אבל בקדושי כסף לא מקשינן הויח לזיאה, ומדבריהם יש ללמוד דה"ל באומר עולי קדושין מעיג קרקע מקודשת, כיון דלא צעין בקדושי כסף ונתן צידה, וגם דבריו אמת קונטרס י"א סי' נ"ב למד כן מדברי הרשב"א והר"ן לנ"ד, וכן לרץ לומר לדעת החוס' שכתבו ג"כ בקדושין דף כ' ע"א ד"ה שכן, דאשכח מחקדשה בקרקע כו, אלא דיש לתמוך מהא דכתב בעור [בדין דסעיף ט'] בשם החוס' אהא דחנם ע"ג בסלג, דמיירי שחמ"כ זרק אותם לתוך חיקה, וכ"כ הראש"ש ורבינו ירוחם בשם החוס', ולפ"י משמע דאם הכיחם שם ולקחחם מעל הקרקע אינה מקודשת, וכמיש הראש"ש לדעת הראש"ש [הרי"ד לעיל], ולחזק דברי החוס' שלא יכיו סותרים איש, נ"ל דמה שכתבו הראש"ש

הירושלמי הג"ל דמיירי באשה שגולה ממנו, ומניה לפ"י את הירושלמי שם.

יד לבאורה נראה דכחנתו להגמי דקדושין מיד ב', נחקדשה שלא לדעת האב, דחוששין לקדושין בנתרצה האב, וכחן הריטב"א דמיירי כשהמעות בעין, ופסה משמע דסובר דהקדושין חלים מכאן ולהבא, והא ליכא נתינה ליד האב באותה שעה. ויש לעיין דהא בריטב"א שם הקשה עוד דהא קסנה לית לה זכי ואין זכה האב בכלל, ומתוך דהוי באימר לו הנח הבבבא שנתת לבתי שיהיה שלה ותתקדש לך בו והיננו פרוץ ערב, ולפ"י הא מבואר בראנ"ה לעיל דעוד פוסקים דמערב ליכא ראי' לדין זה, דהוי כמו נתינה, מיהו י"ל דשאני הכא דבשעת נתינה לא חלים הקדושין, וזהו שאמר דהוי כחצרה הבא לאחר מכאן.

שעוד לא קיבלה הפקדון מיד פלוגי, ואף אם הפלוגי לא רכח להטעות שלוחו על הנתינה, דבגט כה"ג לא מהכי, ואחר שביא דיש שנסחפוק בזה, כתב ולדעתי בקדושי כסף אין מקום ספק.

ובעונג יו"ט סי' קל"ו, הסתייג לדין זה ממש"כ עוד מהרי"ט צחי לקדושין נ"ט ב', דדוקא בגט צעין שליחות ממש דכתיב ונתן צידה, משא"כ בקדושין לא צעין שליחות ממש, ולא גרע מחן מנה לפלוגי ואקדש אני לך כו, הכי דמכני עולי קדושין מעיג, אלא דלפ"י קשה אמאי צעין ריבוי לשליחות בקדושין, הא סגי בגיולי דעתא בעלמא דניחא ליה לקדשה, ולרץ לומר דהא דמצינן שליחות בקדושין הוא רק בקדושי שטר [דכחם ילפין מגט דצעי נתינה מידו לידה], או בקדושי כסף היכא שלא צירר לשליח אינו אשכח יקדש לו, אבל אם צירר לשליח אינו אשכח שיקדש לו ושלח הבבבא, לא צעין שליחות כלל, ונראה להביא ראייה לזה מקדושין מ"ז א' אהא דאמר רב המקדש במלוה אינה מקודשת מלוה להוציא נתינה, ניימא כחנאי המקדש במלוה מקודשת, וי"א אינה מקודשת כו, ותוסב"א אימא סיפא ושוין במכר שזכ קנה, ואי אמרת מלוה להוציא נתינה צמאי קני, ואי ניימא דקדושי כסף לא מהכי עולי מעיג קרקע, מאי פריך, דלמא לעולם סובר מלוה להוציא נתינה, ואפ"כ במכר קנה, דבהכי הנאה שחמל לו, דכחם לא צעין שיהא דבר צידה, אבל בקדושין דצעי נתינה אינה מקודשת במלוה, אינו דגם בקדושין לא צעין נתינה לידה יג, וע"ש מה שהאריך עוד לתרץ כמה סוגיות בכלל זה דקדושין לא צעין נתינה מיד ליד.

ובגם מקדש וטיו גיטין בקרי"א אות ט, הוכיח עוד מהא דקדושין מ"ה ע"ה לי שירים וחמים דמקודשת אם אינה לשכירות אלא לבסוף, ועוד דקדושי כסף יליף קיחא קיחא משדכ שפרון ופשעטא שאם קונה שדכ לא צעין שיהן הבבבא מיד ליד, ובקדושין דף ג' פריך אהא דאמר למעוטי חליפין, סי' ד גמר קיחא קיחא, ופריך ואימא כ"ג, ומשני חליפין אינתיכו צפחות משריפ כו, משמע דבכסף הוה קדושין אפילו לא נתן מיד ליד, ומש"כ מהרי"ל דאין להוכיח מדבר עילך לשלכון, ומאדס חשוד, דכי דייקת בזה צבולכו איכו קיחא, דברי חומה הם, אטו בעלי גיטך מעיג קרקע לא קיחא איכו, שברי כן הוא בחליפין ומחנות כהכא [דכתיב צכן ג"כ ונתן, ולא צעין נתינה מיד ליד, מחז"ד צפנים את רכ"ד], ופשעטא דעלי קדושין מעיג קרקע הוה נתינה טפי ממעמ"ש, או מלוה לידה או שטר מלאכה, וע"כ דבהכי הנאה דמעיל לידה מקדשה, וכ"ש בזה שנוטל הבבבא מעיג קרקע, ובגט גופו טעמו של דבר שגריג להיות הכריחות ע"י גופו של בעל, אבל בקדושי כסף לא שייך כלל, ומיכו בקדושי שטר יש לדמותו לגט דוילא ודיחא כתיב, וכן משמע בגיטין דף י' [וכנ"ל במהרי"ל], אבל בקדושי כסף לא איחשק לזיאה, ואחר שחמה גם על כ"ש שכתבתי בזה, ממש"כ בעלמא צחי כ"ז לפנין מחיבה דקדושי כסף לא צעין

יב ע"י באבני מלואים סק"א שדחה ראי' זו, דאי ניימא דמחילת מלוה מהני במקום כסף, אי"כ לא הוי כזה סלי מעיג קרקע, דדוקא בדבר הצריך זכ"י או משיכה או ע"י חצר, הי"ל סלי קדושין מעיג קרקע, כיון שלא היתה נתינה מיד המקדש, אבל מחילת מלוה אין הלוה צריך שום זכ"י אלא מכי מחל מלוה, אפילו בע"כ דלוח נמחל החיוב, וא"כ הו"ל המחילה נתינה מיד המקדש והו"ל ונתן, אפ"כ דטעמא דלא מהני בקדושין משום דמלוה [דלהוצאה ניתנה] לאו כסף הוא, ולהכי פריך דאי לאו כסף הוא לקדושין, מאי שנא במכר שקונה. יג לפנינו בירושלמי איתא דמקדשין בגזילה היכא שהוא יכול להצילה מיד, ופירשו המפרשים שם דמיירי בגזל מחברו וקדש בו ולא שהיא גולה ממנו, ואולי היתה להמחבר גירסא אחרת שם, וצ"י בפסקי הלכות (יד דוד) פ"ה דאשוח אית קליב, הו"ד בקצרה באוצה"פ לעיל סי' כ"ח סק"ט אית א' שגם הוא מפרש

אוצר

סיק א אות ט

הפוסקים

הוא חילו היה עומד היטב דין זה בדברי הראשונים הנ"ל, ודאי דהוי דבר ביה, סיים בן אמה למעשה נראה צדור דלא הוי מקודשת אלא מספק, ודלא כמ"ז הבין יוסף, כיון דעכ"פ הדבר במחלוקת שני, ואם קדשה אחר קדושי ודאי או אפילו קדושי ספק, ודאי דחיישין להו ולריבה גט משניהם, למעשה יש לחוש לכל הסברות להחמיר. גם בדמשק אליעזר (להר"א לוקר) סי' א' אות ג', אף שחמ"ה על החת"ם שהחליט כמחרי"ל, שדבריו הם נגד הקדמונים והאחרונים, והוסף שגם מהדברי ריב"ז סי' ג' מוכח דס"ל דמהני מ"מ סיים דמדברי הבית אפרים סי' מ"ח נראה דדעתו דהוי ספק, וכמ"ס הב"ש בשם רש"ך, ודעת החת"ם להחליט דלא מהני הוי דעת יחידא. וכן בערוך השלחן סעיף י"ט, אחר שהביא דברי הפוסקים בזה, כתב דזדוואי לדינא הוי ספק קדושין, אף שנראה עיקר כדעשה דהוי קדושין, מ"מ למעשה ח"א לדונם לקדושין ודאית אלא לקדושי ספק, ואם בא אחר וקדשה לריבה גט משניהם. וכן חפכו לדינא בקול אליהו ח"צ סי' ו', ובענין שורק סי' י"א, ובשמעון דרבא ח"צ סי' א', ובתולדות יצחק (להר"י הורב"ץ) כלל ה'.

ובקבלת יעקב כאן, מחלק בזה בין אם נעלה הקדושין מע"ג קרקע מיד בשעת אחריתו, לבין נעלה לאחר זמן, והוא עפ"י מה שהעיר על המחרי"ל משי"ב לתוך שלא יקשה עליו מה דהתקדשי לו ע"מ שאדבר ענין לשלשון, דמשום הכנאה שהוא מהנה אותה נחשב כאילו איבד קיבוצו לה, וקשה דהרי בכל שאומר לה עלי קדושין מע"ג קרקע ג"כ הוא מהנה אותה מה שנותן לה רשות ליעול ולזכות בהם, ולכן כתב דה"ק [המחרי"ל] דאם אמר לה עלי קדושין מע"ג קרקע ונעלה מיד זדוואי מקודשת, דהא נהנית דיצורו שאמר עלי דיכולה לזכות בהן ובהא הגאה מקניא נפשה, אכן אם הוא ח"א הרי את מקודשת במה שחטול הקדושין מע"ג קרקע ולא נעלה מיד, רק לאחר שעה, אינה מקודשת, דבמאי מיקדשה, אי בהנאה דיצורו שא"ל עלי הלא לא היתה בהנאה חובק, ועי' בסי' כ"ט סעיף ז' שנחלקו הב"ח והח"מ לענין אי צעין שחבה בהנאה חוץ כדי דיבור לקדושין, ומיבד לכו"ע עסקוק בלוחו ענין צעו כמו שכתבתי שם, ואי במאי שהיא נועלת הקדושין מע"ג קרקע ונהנית בזה, הא זה הוי עלי קדושין מע"ג קרקע והוא לא נתן כעת כלום, ולפי"ז יוחא הא דמקודשת במעמ"ש, דמקדש אותה במאי שהיא נהנית דיצורו שחבה לה לזכות ליתן לה והיא זכאה מיד, ונ"ל דגם הרמ"א אומר כן, מדכתב בסי' כ"ח סעיף ה' אשה שחטפה מעות כו' דלא הוי קדושין משום דהוי שחיקה דלאחר מתן מעות, ומשמע דאם אמרה בן מקודשת, ולכאורה קשה הא הוי כעלי קדושין מע"ג קרקע דהא מעמ"ה חטפה, אלא ודאי כיון דנהנית מדיצורו שאמר לה הרי את מקודשת בהן, דיכולה להחזיק במעות לעצמה ונהנית מיד חוב"ד, אם אמרה בן זדוואי מקודשת, ולפי"ז יוחא הא דכתב הר"ן רפ"ק דקדושין דאשה נקנית במחצית לקרקע, והא סתם מחצית הוי כלאומר עלי, דמסתמא מיירי בגנין חזקה, ולפמ"ש יוחא, דמיירי שחיקה כשלאומר לה לך חזק וקני, מיד מחצית בקרקע חוב"ד וזדוואי מקודשת, דהא הוא במקנה אותה בדצורו לך חזק וקני טו, וצ"ח בזה גם כוונת המחרי"ל משי"ב להוכיח עוד מסברא דאלי"ב מי שיש לו מעות במקום אחר שחטפה

[ר"ל דאיתי תקשה דתהא מקודשת עכ"פ, משום ההנאה], וכתב דהתם בין דאביו אמר הילך מנה והרי את מקודשת לבני, בוראי כוונתו אפילו אם לא ירצה הבן לקדש אותה, היא המנה שלה אם תרצה היא להתקדש לו, כמ"ש הר"ן לענין אם מקדש אשה לאחר ל' יום, דדעתו אם יחזור הבעל היא הפסדה שלה, ואם היא תחזור בו תתחייב להחזיר הקדושין כו', לפי"ז שפיר דאינה מקודשת, דהא לא נהנית כלל בדבורה, דהא בלא"ה המעות שלה כו', ולכן

הרא"ש והעור בשם החוס', אינו מהתוס' שצידדו בר', וב"י מהרי"ט צ"ח שם שהביא ג"כ בשם החוס' דלא כהרא"ש והעור הנ"ל, ואולי בזה לשיטתם צדק ה' דקדושי כסף לא מקשינן הוי' ליציאה.

וחוסיק דע"ד טור ז', שגם בשיטה לא נודע למי נראה דהכי ס"ל, דהא דתוס' ע"ג הסלע כו' ואם היה סלע שלה מקודשת, כתב דאפי' לא אנהיבו ביה מעיקרא לשם קדושין, והשתא קאמר לה התקדשי לי בכסף שיש לי ע"ג הסלע, הא קניא לה סלע שלה, וכמאן דאחי לידה דמי, וליכא למימר איתקש הוי' ליציאה מה ליציאה צעין ונתן צידה לאפוקי עלי גיטך מע"ג קרקע, אף בזהו אינה מקודשת עד דיוכי לידה, אין לומר כן, דלא שייך למימר הכי אלא בשטר, דבכסף כיון דבהנאה מקדשה מחי איכפת נן אם נעלתו מע"ג קרקע טו, ואחר שהאר"י עוד לפלפל בדברי הפוסקים שדנו בזה, כתב דע"כ ג', דנראה לדב"ס הם מקמאי ובתראי דסברי דעלי קדושין מע"ג קרקע מהני, וזאת צעל העיטור הסובר דגם בקדושי כסף לא מהני במחצית דגם בזה מקשינן הוי' ליציאה, וכן המחרי"ל [הנ"ל] דפשיטא ליה דעלי קדושין מע"ג קרקע לא מהני, ומאחר דהדבר במחלוקת שני הבין לשוויהו קדושי ספק, וכיז להלכה אצל למעשה נראה דאין לחוש לסברה צעל העיטור, דבבר דחו אותה הרש"א וחר"ן שם והוכיחו בן מהתוספתא, ובפרט לפי משי"ב הרד"ב צח"ז סי' מ"ז דכל פוסק שלא הזכיר דין זה בזהו זדוואי ס"ל דמקודשת במחצית לקרקע, ובה כתב גם הרש"ס לענין עלי קדושין מע"ג קרקע [הו"ד לעיל], ובפרט דאשכחן להתוס' להדיא דקיימי בשיטה זו, הרי רוצה דרבותא וכמעט כולם, ובפרט רבותיו שאנו רגילין לסמוך עליהם בהוראה, ס"ל דמהני, פש גבן דברי מחרי"ל דכתב להדיא דלא מהני, ואם אני אומר דבשלמא אם הביא דברי הראשונים הנ"ל וביה חולק עליהם, אולי הלקה כוונתו, או לכל הפחות משוינא להו קדושי ספק, אומם כיון שלא הביא דבריהם, י"ל דבאחרו שעה נעלם ממנו, ואילו ראה דברי הראשונים הנ"ל אז ודאי הוי דבר ביה, וכיוצא בזה כתב המחרי"ט סי' כ"ב לנידון, והואיל וכן כוונתו נקטין, ומסיים הלפ"ד בכתבתי להלכה ולמעשה אם יסכים עמי בצינו בגדול וכו', וכ"פ בתשובת החכ"ל שדבריו רב משולם ח"א סי' ה', ועי' צגט מקדוש (למחרי"ט אנגלוז) סי' י"א, שכתב דכן נראה לדקדק מדברי הרמב"ם פ"ד דאישות הל' כ"ב, שכתב צורק לה קדושיה ספק קרוב לה ספק קרוב לו ואבדו קודם שהגיעו לידה הרי זו ספק מקודשת, דמכתב ואבדו קודם שהגיעו לידה, משמע דאם הגיעו לידה שנתלח משם מקודשת ודאי, ולא איכפת לן אם נעלה מע"ג קרקע ולא באו מיד הבעל לידה או לר' אמות שלה.

מיהו יש מהאחרונים דאף שנוטים להלכה ג"כ כדעת הפוסקים דמהני עלי קדושין מע"ג קרקע, מ"מ כתבו דלמעשה הוי ספק מקודשת. בפני יצחק (להר"י אבולעפיה) ח"ב סי' ו', אחר שהשיג על רב אחד שהסתייג לנידון מדברי המחרי"ל והחת"ם הנ"ל, וכתב דרבו כמו רבו גדולי הפוסקים ראשונים ואחרונים החולקים על המחרי"ל, וס"ל דבקדושי כסף מהני עלי מע"ג קרקע, והביא גם דברי הבין יוסף ג"כ על המחרי"ל חילו ראה דברי הראשונים כו' [ובנ"ל], והוסף דמינה נמי דלא נחוש לדברי החת"ם, דגם

(טו) וע"ש שפירש דבריו, דעל כרחך לומר דמיירי שהסלע אינה משתמרת ואינה עומדת בצידו, דאלי"ב אפילו כי אמרינן דאיתקש הוי' ליציאה גם בכסף, מ"מ תתקדש מטעם חצר דזה מהני גם בגט, וכזה פירש דבריו גם בספ מקדוש (למהר"ם אלב"ז) סי' י"א.

(טז) וע"ש שהעיר לפ"ז על הוכחת המחרי"ל, מהא דכתב הרא"ש בפ"ב דקדושין, דאפילו נתרצה הבן אח"כ לא מהני, אפילו המעות עדין בעין כו',

אוצר

סי' א אות ט-יב

הפוסקים

ונתן בידה, אפי' של ז' מידו בשעת גירושין אלא מקודם הוי גט, ולא פסל אלא דחלתו כרום של ז' מידו לידה, אי' כ' צ"ד דבא מידו לתוך שוליה ודאי אי אמר לה באמק"ל זו וכי' אמר הכן הויא מקודשת, דלא גרע מנחן לה בתורה פקדון ולאחר זמן אי' התקדשי לי בפקדון שיש לי בידך דהוי מקודשת, הכא נמי לא שנה כיון שביד בידה הקדושין.

יב. בשקדשה בפקדון שהגיע לידה בלא נתינה. כהן יוסף סי' כ"ג דן צמי שאמר לה כנסי סלע זה לפקדון ואמר לה הנה לפני, ואחר שהגיעו ע"ג קרקע אי' עלי זה לקדושין, כתב דלפוס ריבבט נראה מסתימת דברי הפוסקים שכתבו כמה חילוקים בקדשה בפקדון, ולא חילקו בין היכא שצא מתחילה לידה מידו או לא, משמע דאין לחלק בזה ובכל גווני מקדשה, אלא דמדברי המהרי"ל סי' ע"ד לאחר שכתב דעלי קדושין מע"ג קרקע אינה מקודשת, כתב דהא דמקודשת בפקדון ביינו משום שמתחילה לא צא לידה מידו [וכי' צאח ט'], משמע דכל שמתחילה לא צא לידה מידו אינה מקודשת, וכן משמע מדברי הראשונים סי' פ"ב שכתב ג"כ בדבריו [וכי' ט' שם, וכן משמע מדברי הב"ש שם], ומסיק דהדבר תלוי בפלוגתא הפוסקים צדן דעלי קדושין מע"ג קרקע אי מבי.

ובקבלת יעקב המוצא לעיל בזה ע"ז, מוצא ג"כ דפקדון שלא היתה נתינה מתחילה הוי כמו עלי מע"ג קרקע, אלא דלפי שיטתו שם מחלק בזה דאם בשעת הקדושין החזיק בפקדון בידה, אז מקודשת מטעם הנאה, אבל אם לא היה בפקדון בידה רק כיה מונח בביטוח, דהוי כמו רשות של המפקיד דלא קתא חזק, רק אח"כ כשצאה לביטוח ונעלמה, ואז כבר אחר כדי דיבור. של הקדושין והוי כעלי מע"ג קרקע.

אולם בבבית יעקב ח"ב סי' מ"א, אף שפוסק במהרי"ל דעלי מע"ג קרקע לא מהני, מ"מ כתב בזה, דמסתומת הפוסקים משמע דלעולם אם קידשה בפקדון שיהיה בידה אם אמר כן מקודשת, וליכא נפקותא איך היה תחילה בפקדון, ואפשר למען בזה לפי מש"כ הרשב"ם צ"צ דף פ"ב א' ד"ה המפקדים, דרשות המפקד מושאל למפקיד דסתמא הקנה לי הנפקד רשותו, וכ"כ הרא"ש צ"ע דפסחים, דאפי' דהנפקד קיבל אחריות מ"מ עיקר הממון של הצענים הוא, וכיון שהשאלו הנפקד בידו לשמירת ממונו קרינן בו בידו, וכ"כ הט"ז בחו"מ סי' קפ"ט לפרש דברי בעור שם בדברי הרשב"ם ה"ל כו', אי' לפי' דרשות הנפקד הוי כרשות המפקד, היכא שנתן המפקד בפקדון לנפקד, הוי כאלו ונתתו באין כאחד, וא"כ בקדושין אפי' דהפקדון לא צא לנפקד לידה מידו ממש, רק קבלה ברשות המפקד, אם אומר אח"כ התקדשי לי בזה, לא הוי כעלי קדושין מע"ג קרקע, וכמ"ש החו"מ צ"ע ע"ז ד"ה ותחיל, דאם היה גט מונח בידו ואח"כ קתא החזר מהני בגט, ולא הוי כעלי גיטך מע"ג קרקע, כיון שהגט צא מרשותו לרשותה הוי כאלו נתן לה, וכ"כ הר"ן צ"ע דף ע"ה ג' כנסי שער חוב זה כו', דה"ל כשנתנו לה לשם פקדון או שנתנו בתורה לשם גירושין, ואח"כ אמר לה הוי גיטך ועומדת בלד חלצה מתגרשת, כיון שמיד הצעל צא לידה או לתורה, ומיכו דחלתו כרום ונתנו בתורה כו', הוי כעלי גיטך מע"ג קרקע כו', משום דליכא נתינה הצעל כו', הרי משמע בפירוש דאפילו בגיטין דבגיטין

שהאשה שם, יכתוב לה שחטול הקדושין כו' [וכי' ט'], דהייט למ"ל הא דרבי רחמנא שליחות לקדושין, הא איתא לקמן סי' קמ"א דאם שלח כתב ע"י שו"ס וממנה ישראל בכתבו להיות שלוחו ליתן גט לאשתו דמהני, דעכ"ל מעשה קוף בעלמא הוא דעבד, וא"כ אי יומא דעלי קדושין מע"ג קרקע מהני, למח לי הא דשליח אדם כמיתו, אפילו לא יכא השליח כמותו, כיון דאמר בביטוח או שכתב כן לה באמק"ל כמה שחטול הקדושין תתקדש, דהא לא יכא השליח אלא כקוף בעלמא שהביא לה אמירת או כתיבה הצעל ויהי נתינת כמה שנטלה המעות, ולענין נתינת השליח בלא"ה לא מהני הרבוי לשליחות ונריך עדים שפשוט שליח, אלא ודאי צעין נתינת המעות מיד הצעל ליד האשה, או ההנאה תהיה מן הצעל לאשה חוב"ד, דאז הוא המכנה אותה ולכן צעין ריבוי לשליחות, ואז הוי נתינת או אמירת השליח כמותו, דא"כ הוי עלי קדושין מע"ג קרקע, אלא כל היכא דנכתבה באמירתו ולא זכתה מיד רק לאחר מכאן אינה מקודשת, דהוי עלי קדושין מע"ג קרקע, כלל דמילתא דבגיטין שיהא סמוך לדיבורי חזקא בהנאה מליד, כמי גבי גט ערק לה חר"י בגיטין ע"ה א', אבל אם בהנאה צאה לאחר אמירתו האמ"ק, כמה שהיא זכתה במעות קדושין לא מהני דהוי עלי, ואם הוא נתן לידה מקודם, אף שהנאה לא צא סמוך לדיבורי רק כמה שהיא זכתה במעות הקדושין כגון פקדון, מ"מ מקודשת דלא הוי כעלי קדושין מע"ג קרקע, מאחר דהוא נתן לידה מקודם. והביאו הדברי אליעזר סי' כ"ז אות ג', וכתב דכן עיקר דלוגא.

נדרונים שונים שדנו בהם הפוסקים אם בזה הוי כמו עלי מע"ג קרקע (אות י-ג)

י. בשלקחה מצנפת מראשו. כלל שלמה סי' כ"ה כתב בזה, דאפילו להפוסקים שנסתפקו דעלי מע"ג קרקע אם חוקש הוי לניאח, מ"מ אפשר צ"ד דאפילו בגט שפיר קרינן ביה ונתן, שהרי הוי חטפה מראשו והוא אמר לה שיהיה בתורה קדושין, דתלין שאפשר שסיי' הוא צראשו והטעם עלמו כדי שחקתו כו', ובגט כה"ג, אם היה במתניו והטעם עלמו קתא ולמאס מתניו, שפיר קרינן ביה ונתן, אי' נקטין דאין לפסול הקדושין מה הטעם.

יא. ובשורק הקדושין לתוך שוליה, ולקחתם משם. בשו"ת מהרשדים סי' ע"ז כתב בזה, דאפילו אח"ל דעלי קדושין מע"ג קרקע לא מהני כמו בגט, מ"מ צ"ד דרקו לתוך שוליה שצא מידו לרשותה, הוי כאלו נתנו לה, וכן מוכח מדברי החו"מ צ"ע דף ע"ז ד"ה ותחיל, גבי ההוא שכיב מרע שכתב שכתב גט כו', דלא הוי כעלי גיטך מע"ג קרקע כיון שהגט צא מרשותו לרשותה הוי כאלו נתן לה, וכ"כ הר"ן צ"ע דף ע"ה ג' כנסי שער חוב זה כו', דה"ל כשנתנו לה לשם פקדון או שנתנו בתורה לשם גירושין, ואח"כ אמר לה הוי גיטך ועומדת בלד חלצה מתגרשת, כיון שמיד הצעל צא לידה או לתורה, ומיכו דחלתו כרום ונתנו בתורה כו', הוי כעלי גיטך מע"ג קרקע כו', משום דליכא נתינה הצעל כו', הרי משמע בפירוש דאפילו בגיטין דבגיטין

וכתב עוד דמה דקשה לי מהא דהתקדשי לי בפקדון כו' והלכה ומצאתו שגנב כו', [ולא תי' וחתם מקודשת מטעם הנתינה, היינו משום] דקתני יהלכה ומצאתה, משמע שבשעת קדושין לא היה הפקדון בידה, אי' לא זכתה מיד בפקדון כמ"ש הט"ז בחו"מ סי' קפ"ט בשם הרשב"ם דמקום הפקדון שהתחזק מונח שם ברשות הנפקד, הוא רשות המפקד, אי' לא זכתה בחפץ עד שנשלחה בידה לאחר שכאה לביטוח כו', לכן כתב המהרי"ל בין ומתחילה נתן הוא בידה לפקדון לא הוי כעלי מע"ג קרקע.

אפילו נתרצה הבן אח"כ אינו כלום, וכן הא דבסי' כ"ט הילך מנה והתקדשי לפלוני דמקודשת, מיירי שמיד שנתן האחר המנה אומר לה הצעל האמק"ל. ומקודשת מדיון עבד כנעני, ואפילו לא קידש אותה מיד, אם אותו פלוני אי' בפירוש שאם לא ירצה חלו לקדשה תחזיר לו המנה, הרי נתינת במאי שא"ל האמק"ל שלא תצטרך להחזיר, ומקודשת אפילו בכמה ימים, והר"ם שם בסוגריים, דמה שמוכיח מדברי הרא"ש שם, תמוה, דהא הרא"ש ס"ל דאם נתרצה האב מקודשת למסור, אי' איירי שנתאכלו המעות ולא מוכח כלום.

אלא [ב] כיון שרצתה לזרוק [ג] לה קדושיה וזרקו [ג] בין לתוך ידה
בין לתוך חיקה

או

[ב] כיון שרצתה לזרוק
לשון הרמב"ם וכמ"ס
הטור והר"ב בס"י כ"ח
ס"ד וכמ"ס בס"י זה ס"ד : [ג] בין כ"ח, מתני' שם ר"פ :

באר היטב

(ב) לה. הרינו קאי על הקדושין ולא על הזריקה. תימ"ט נ"ט ט"ז. ולא כנ"ל. מיהו אם אמרה תן הקדושין בידי וזרק לה לא הוי קדושין.
ט"ז נ"ט :

הפוסקים

ס"ק א אות יב—ס"ק ב אות א

אוצר

ועיי' בתפארת יעקב סי' כ"ז סק"ג, לאחר שכתב ג"כ דבשטר
קדושין פסול עלי מע"ג קרקע, כתב דלפי מש"כ בס"י ל"ב
סק"ז דכל שזה השטר פרוטה, אפילו אמר בפירוש נשעת נתינה
בחזרה שטר דוקא, יש מקום לומר דכשר במחזור, לפי"ז כ"כ
בקדושי שטר מע"ג קרקע, אם השטר שזה פרוטה מהני לדעת
הפוסקים דבקדושי כסף מהני במחזור.

ב. כיון שרצתה כ"ח. א. ענ"ש סק"ב וסק"א דמפרש דכוונת
השו"ע לומר דכיון דזרק לה הקדושין ולא נתן בידה,
אינה מקודשת אלא כשהיה רצונה מפורש ממנה על הקדושין, דכנה"ג
אין הוכחה משתיקה שנתרנית, וכשיטת הרמ"ה שהביא הרמ"א
בס"י כ"ח סעיף ד', וע"ש באוה"פ סק"ב"ע דיש דעות שניות בזה.
ועי' בזה שאלה"ו דיש מפרשים דכוונת השו"ע כיון שרצתה לזרוק
וכו', היינו דנענין רצונה מיוחד על הזריקה, דשם לא נחא לה
להתקדש אלא בנתינת בידה.

ובתפארת צבי (לר"י מגלוגא) סי' ק"י, אחר שכתב דבנידון
שלא בזה לידה אלא בזריקה לחוד אין לחוש, דהא משום
שתיקה לא חיישין לקדושין, דשם לא נתרצתה כלל, וכן פסק
השו"ע ובמחזור בסמוך סעיף ו', ושכ"ד הרמ"ה כ"ח, הוסיף, דאף
דכ"ח בס"י מ"ב סק"ב כתב דהבגמ"ר המוציא הרמ"א שם חולק
על הרמ"ה כ"ח, י"ל דהיינו דוקא לענין זרק לחיקה, משא"כ בזרק
הקדושין בדרך כנ"ד, דהא דפליג על הרמ"ה הוא לאו משום
דסובר דמשתקה עמה הוי הוכחה שנתרנית אף שלא קבלה
בידיה, אלא דסובר דהוכחה היא מדלגא זרקת בחזרה, [וע"ש להלן]
שכתב ד"ל דכ"ד השו"ע דמדלגא זרקת הוי הוכחה, וכמוצא בס"י
כ"ח סק"ב"ע אות ז', והוכחה זו שייכת רק בזרק לחיקה, משא"כ
בזרק לארץ דהא כבר מונה שם, וא"כ כנ"ד אין לחוש כלל. אלא
שזן שם להוכיח מהגמ' דקדושין י"ב ז' גבי יפסח, דגם משים
שתיקה לחוד נשעת זריקת הקדושין אליה יש הוכחה דנתרנית,
מדלגא אמרה איני רוצה, והוי כשתיקה נשעת מתן מעות, דהתם
נמי לאו משום דקבלה מהני, אלא משום השתיקה לחוד כ"ח, ושכ"ח
מלשן רש"י שם כ"ח, ושכן משמע מהבגמ"ר כ"ח [כמוצא כ"ז
באוה"פ שם אות ג' ד"ה דיונים], שלפ"י נראה לכאורה דאפילו
נפל ל' אמות שלה ושתיקה מקודשת, כיון דשתיקה נשעת מתן מעות
ולא קאמרה איני רוצה, אולם לענין נידון כתב שם, דכבר הסכימו
הרמ"ה ועוד פוסקים דשתיקה כי האי לאו מילתא היא, ורק כשהיא
מקבלת דבר לקדושין מוכח הרינו, ושכ"ח דעת הרמב"ם כ"ח
[וכמוצא באוה"פ שם אות ג'], או אפשר דמחלקים בין זרק
לתוך חיקה או לתוך ידה, אף שזה דוחק [עי' בזה שם א"ה ט'],
אך מ"מ כ"ל דכנ"ד כיון שנמלגא הפסן בדרך ג"כ קרוב לו, עכ"פ
אין ראיה ממה ששתיקה, ד"ל דלא איכפת לה כלל כיון דהיא ג"כ
ברשותה הא לא יחויב לה מיד, ואחר שזן עוד בנידון דיש הוכחות
שלא הוכיחו לקדשה ע"ס הזריקה כ"ח, הוסיף, ועכ"פ יש להקל
מעטם שזכרנו דמ"ב שתיקה נשעת זריקה לחוד אין ראיה
שנתרנית, כ"ז כתבתי להלכה עד שיוכיחו וכו'.

ואם

וכן משאר מחוק דברי המח"ס בזה שאלה"ו. ומח"י מהרי"ל
המוצא לעיל בבער ע.

יג. כשנתן לה הפסן בתורת סבלנות ואח"כ קדשה בו.
נחתם סופר ח"א סי' ע"ה בנידון זה, אחר שפקפק
הב"א בכתב מהרי"ל הטעם דנקדשה בפקדון לא הוי כעלי קדושין
מע"ג קרקע, כיון דמתחילה בל לידה מידו כ"ח [כנ"ל בזה ט"ז],
כתב הוא לבאר הטעם דמקודשת בפקדון, עפ"י מש"כ החו"מ ז"מ
ו' א' ד"ה הקדושו, דכיון דלודי ליה הו"ל כפקדון שיש לו ביד
אחרים דיכול להקדישו, כוונתם מוצאת דמתחילה כשהיה גזלן הוי
ידו יד עצמו, ומיד כשמורה נעשה שומר וידו כיד המפקיד, והו"ל
כמוסרו לידו ויכול להקדישו, וא"כ ה"י בסיפוק, נתינתה כשהפקיד
בידה ה"י יד ה"י המפקיד, ומיד כשמקדשה סילק כחו ממנה ונעשית
ידה יד עצמה, והו"ל כמוסר מידו לידה, דהיך משתנית מיד המקדש
ליד המפקדת, וכן מוכח בנ"ט גופיה סופ"ב דגיטין, דפריך עלי
גיטין כ"ח, ומשני דא"ל הוי שליח להולכה וכי מעית התם הוי שליח
לקבלה כ"ח, ומשמע דהו"ל לא הוי שליח, וע"כ היינו טעמא דמתחילה
הייתה שלוחו וידה כידו, וכי מעית התם נסתלק כח ידו ממנה
ונעשית יד של עצמה ולא הוי שליח, וכן מוצא להדיא מלשון רש"י
שם ד"ה וכי מעית כ"ח, ואפילו נמא דהמפקיד גט כיד אשתו וסוד
אמר בהגדשה, הוי שליח גיטין מע"ג קרקע כבס"י קל"ו סעיף ה'
ופ"י קל"ה, י"ל דהיינו דמפקיד גט שהוא שטר דאימנע מדינו
שומרים ולא נעשית ידה כידו, אבל שליח נעשה ידה כיד המשלה כ"ח,
ומ"מ בקדושי כסף מהני פקדון שלו, דיד שומר כיד בעה"ב וכשחולק
ידו מקודשת, ואחר שהעמים לפרש כן גם בדברי הרשב"א המוצא
במ"מ פ"ג דלישות הלכה ח', כתב דלפ"ז כנ"ד שיהיה שלה בחזרה
סבלנות, לא נעשית שומר, ואפילו באתרא דהדרא במיתה וגירושין,
מ"מ באתריות אינה מתחייבת, וא"כ כיון דלא נעשית ידה כידו
מעולם, כשמקדשה הו"ל עלי מע"ג קרקע כ"ח, אמנם בודאי אע"ג
שאנו מדמין, לא נעבד עובדא להחיר על ביתר זה לחוד, אבל הכא
חוי לאשטרופי מיתה וכו'.

יד. מה הדין בשטר קדושין, כשאמר לה שלי מע"ג קרקע.
בגט מקושר (למהרי"ט אלגאזי) סי' י"א, אחר שהביא
דברי הרא"ה ומכרש"ס ומכרש"ס דעלי קדושין מע"ג קרקע
מהני [כנ"ל בזה ט"ז], כתב אמנם כל זה הוא בקדושי כסף דכיון
דבהנאה חליא מילתא לא איכפת לו, אבל בזין שטר קדושין דהוי
מדין גט, נראה פשוט ומצוה לכתוב מקשין הוי ליתא ומע"ג
קרקע לא מהני כלל, וכמו שנראה מכל דברי הפוסקים כנ"ל דפשוט
להו דיינא הכי. [וכן מוצא בדברי הפוסקים שהוצאו לעיל שם].

וב"ב בשיטת לא גודע למי בקדושין דף י', דקדושי שטר ודאי
נראה דמשטר יתאב ילפין לה, ואינה מקודשת אם נעלתו
מע"ג קרקע עד דהיב לידה.

וב"ב דבשטר קדושין מע"ג קרקע מקשין הוי ליתא ולא מהני,
בדברי אמת קונטרס י"א סי' נ"ה, שאל ומשיב מהדורא
ה' סי' ל"א, חולדות יתק (להר"י הורב"ץ) דמי גירושין כלל ה'
דף ע', אבל משה (לר"מ קאנליון) סי' מ"ג.

אוצר

סי' ב אות ב

הפוסקים

בתחילת דבריו דבר דהן זרק לה קדושין קרוצ לה מקדשה סי' כ"ה
היבא דהרמ"ה מעיקרא לאקדושי ליה, משמע דא"ל ראו רק ענ
הקדושין ולא על הזריקה, וגם בתלמוד לא נמלא קפידא זו, ועוד
לדבריו אף אם נחלית בזריקה, חזק לתוך חזירה, נמלא דנחלית
דוקא לתוך ידו ולא לתוך חזרה, ועיין ב"י שהביא בשם מהגמ"ר
דסוף גיטין דאף אם נתן הטבעת בידו בעל כרחו, הוי קדושין
מאחר שלא זרק, וכן פסק הרמ"ה לקמן ריש סי' מ"ב דהיא
מקדשה גמורה יח.

גם ב"י לקמן סי' מ"ב, אבא דכחז הרמ"ה בשם מהר"ם דאם
אמרה תחילה קדשני חזק קדושין לתוך חזקה כו' מקדשה,
כחז בסק"ג דמשמע שלא פירשה תחילה שיקדשה ע"י זריקה וכו'
זרק לה מקדשה, וכו' דליתא בסי' ל' [סעיף זכ'] כיון שצ"ח
לזרוק וכו' וכו' וכו' לשון הרמ"ה [וכנ"ל], אין הכוונה שצריך ראו
שלה בפירוש על הקדושין שיכו ע"י זריקה, אלא דהתם קמ"ל
דמקדשה אפילו בחזרה, וזאז ודאי צריך שחזר תחילה שזרוק
שם, דא"כ אף שאח"כ נודע לה ושתקת הוי שתוקא לאחר מתן
מעות, ומש"כ מו"ח [בכ"ח] דהוי ספק קדושין שמה מקדשה, לא
היבא, דודאי אם אמרה בפירוש הן הקדושין בידי וכו' זרק לה,
לא הוי אפילו ספק קדושין כיון ששינה ממה שהקפידה לומר בידי,
הוי לה שלא מדעתה, אבל אם אמרה סתם קדשני, טווחה בכל
ימיה דהוי קדושין ובמפורש בדברי מהר"ם הכ"ל, וראיה עוד ממשי"כ
הטור בסי' כ"ח בשם הרמ"ה, דהא דהן זרק לה קדושין קרוצ לה
מקדשה, היינו היבא דהרמ"ה מעיקרא לאקדושי ליה כו', משמע
דאין צריך ראו אלא לעיקר הקדושין, אבל לא לענין הזריקה
[וכבוכח הח"מ הכ"ל], ומש"כ מו"ח [בכ"ח ע"ד הרמ"ה] דהיא
אפילו נחלית לקדושין אבל לא לזריקה הוי ספק קדושין כו', אלו
דברים דחויים, דשם אין עסק בעסק קדושין, דודאי מה שאמרו
קרוצ לה מקדשה היינו קדושי ודאי, זה גיל ברור. וכן ב"י
סק"ג כחז דר"י על הקדושין די, אפילו אם לא הוי ר"י על
הזריקה, וכמ"ש הח"מ [כאן] [וכע"ז סי' מ"ב ודלא בב"י], מהי
אם אמרה הן הקדושין בידי חזק לה, כחז כע"ז דלא הוי קדושין
[וכנ"ל] ב. והביא דבריו בערוך השלחן סעיף ב.

וכ"כ בשו"ת פה"י הלוי סי' ז' גידון שצ"ח הכ"ח הכ"ל,
ובוכיח ג"כ מלשון הרמ"ה שצ"ח סי' כ"ח [וכמ"ש הח"מ
וכע"ז הכ"ל], וכן מוכח ממהני דגויטין ע"ה א' אבא דחזקו לה
קרוצ לה כו', דקחני וכן לענין קדושין וכן לענין החזב אמר לו
בע"ה זרוק לי חוזה כו', מדנקט גבי חזב זרוק לי חוזה ולא חזי בכו
גבי קדושין, משמע דקדושין סגי שחזרה להקדשה, ולא צעין
שחזרה בפירוש על הזריקה, [וכאז הוכיח בחז"ר השם כאן],
ועמא

וכדאמרנו בגיטין ע"ה ב' לענין חזב דבעי למיזר זרוק לי חוזה והפסד, ודוקא
בגיטין דמצי מגרש בעל כרחו מהני זריקה אפילו שלא בהסכמתה, משא"כ
לענין חזב וקדושין במבואר שם כו', ומש"כ מע"ה [הב"ח] דא"כ שלא
הסכימה בפירוש על הזריקה מ"מ הוי קדושין ספק, והא דכתבו הפוסקים דבעינן
שנתרצת לזריקה היינו לענין קדושי ודאי דוקא, תמאני, דהא כתב הרמב"ם
והפתיקו בשו"ע סעיף ג', היתה עומדת ברשות של שניהם וזרק לה קדושין
מדעתה ולא הגיעו לידה, ה"ז קדושין ספק, אלמא דא עסיק הרמב"ם בקדושי
ספק ואפ"ה בעינן מדעתה כו', אלא הדבר ברור דכל שלא הסכימה תחילה
בזריקה אפילו ספק אין כאן, והו"ד בשו"ת פה"י הלוי סי' ז' [וכע"ז]
האחרונים שהביאו רק דבריו מסי' מ"ב ולא העירו על סתירה זו, ועי' באוה"מ
לסי' כ"ח סק"ב אות ב' ושם בהערה א' משי"כ לתוך קצת, וצ"ע.

ב) כ"כ גם הב"ח בתשובה הג"ל, מהו לכאורה לדברי הח"ס ולפ"מ
בביאורו בהערה י"ה, דאף כשהקדושין אינם לפי רצונה באופן הגמ"ה מ"מ
מהני, אי"כ גם בכה"ג צ"ל לדידי דהוי קדושין.

ב. ואם בעינן ריצוי מפורש על מעשה הזריקה, עי' ב"ח
כאן שדייק מלשון הטור שכתב אפילו זרק לה מדעתה כו',
וכן מלשון הרמ"ה [וכע"ז] כיון שצ"ח לזרוק כו', דס"ל לר"י
ר"י מפורש על הזריקה, דאין לומר דכוננם בפשוטו דהקדושין
צריך מלכות ולדעתה דהא זה אינו תלוי בזריקה, דכלל קדושי
אשה אינו אלא מלכות כמ"ש בריש סי' מ"ב, אלא ר"ל דמלכד
ר"ל להקדש לו צעין ג"כ דהזריקה תהיה מדעתה, דשמה אי"כ
חפ"ה להקדש בזריקה אלא שיהא לתוך ידו יח, ומ"מ מסיק בב"ח
דבאמרה סתם קדשני חזק לה, הוי קדושין ספק דשמה אי"כ
מקדשה.

ובתשובותיו סי' ל"ז צידדן שלא היה רצוי מפורש על הזריקה,
דן דזה מחלילה להקל מכה דברי הרמ"ה וכו',
דכס"ג לא ליהוי קדושין דשמה אי"כ חפ"ה להקדש בזריקה אלא
דוקא שיהא לידה, דאפילו אמרה לשלוחה קבל לי קדושין במקום
שלי וכו' קבל במקום אחר או בכל דבר שצ"ח בשליחותה, אי"כ
מקדשה כמ"ש הטור בסי' ל"א, אף כחז דהא ליתא דדבר פשוט
הוא דלא נקרא שיהא אלא כשהאשה פירשה להדיא שיהא לה הקדושין
בידיה, דהתם ודאי לא הוי קדושין כל עיקר אם זרק לה, אבל ב"י
דלא גילתה דעתה שמקדשה בכה"ל, י"ל דשמה אי"כ חפ"ה
חזקו לה הקדושין לפניו, והלכך ה"ל ספק קדושין, וכו' משמע
להדיא מדברי הרמ"ה המובא בטור סי' כ"ח אבא דכנסו סלע זה
לפקדון, שכתב דזרק לה קדושין אפילו לתוך חזקה ולא שקלתיה
כו' לאו כלום הוא, וכו' דהן זרק לה קדושין קרוצ לה מקדשה,
הוי מלי היבא דהרמ"ה מעיקרא לאקדושי ליה אבל סתמה אפילו
ספק לא הוי עכ"ל, מבואר מסוף דבריו דוקא היבא דלא נחלית
מעיקרא לאקדושי ליה אלא זרק לה כסתמה כו' לא הוי אפילו ספק
קדושין, אבל היבא דנחלית להקדש לו א"כ לא גילתה דעתה
שנחלית בזריקה, ספק קדושין מיהא אי"כ, דשמה אי"כ מקדשה
בכה"ל, ומש"כ הרמ"ה וכו' דבעינן שהזריקה תהיה מדעתה,
היינו דוקא לענין שיכו קדושין ודאי מדאורייתא, דאין אלא א"כ
שהזריקה תהיה מלכות ולדעתה, וכשמה הא דהן זרק לה קדושין
קרוצ לה מקדשה לזידדן הוא, דאי גילתה דעתה שנחלית להקדש
לו בזריקה, מקדשה קדושי ודאי, ואי נחלית בסתם להקדש לו,
מקדשה מספק כדפרישית. ועי' צע"ז אחרים סק"ה שחזק דברי
ב"ח ע"י סוגיית הגמ' דגיטין ע"ה ב', דכס"ג הוי ספק קדושין.

אולם בח"מ סק"ה, אף שכתב ג"כ דמפ"ש הלשון משמע כמ"ש
ב"ח שצ"ח להחלית על הזריקה, מ"מ כשיג על ב"ח
שכתב דהוי רק ספק קדושין, דהא מלשון הרמ"ה הכ"ל עלמו שכתב

(י) עי' ביטעות יעקב סק"ה שכתב הסבא דכיון דאין זה דרך העולם,
בעינן שתתירצה [בפירוש] לזה, והמקנה בקריא כתב דהטעם הוא דהיא רוצה
שה"ל לה הברירה בידה לפרט ולא לקבל הקדושין, משא"כ אם יזרוק לה
הצטרך למחות בהדיא ע"ש.

(יח) נראה כהנתי דכמו התם אף שנתינת הקדושין היו באופן שאינו לפי
רצונה מ"מ כיון שסמכת על עצם הקדושין מהני, אי"כ גם הבא אף אם נימא
שאין כ"כ לפי רצונה מ"מ הוי קדושין.

(יט) ועי' בתשובת בעל הט"ו בשו"ת הבי"ח החדשות סי' ע"ט, שלכאורה
דבריו סותרים למשי"כ כאן, והוא על גידון בשו"ת הבי"ח הישנות הג"ל,
כחז במהר"ם מסעמי התורה, דלא צעינו לענין קדושין דהאני זריקה שלא בא
לידה, רק כשהיא מתרצת תחילה שיוזק לה, וכמו שהוכיח הבי"ח מלשונות
הרמב"ם והטור וכו', והטעם בכ"ז דכל זמן שלא נתרצת בפירוש שיוזק
לה ויהי ברשותה, ודאי לא קיימא המטבע ברשותה עדיין אם נאבדה משם,

ביאור הגר"א

או ב לתוך (א) חצרה [ו] או לתוך שדה הרי זו מקדשת:

באר הגולה

[ו] או לתוך שדה כו',
פי' ואפילו אינה משתמרת

היתה

ב טס יתשנה וכתב ה"ה
דלא צ"ע שעתמוד נלד

חלצה כדוסקיס טס צמחא דף ע"ז ע"כ דשני חסם צנט דחוב הוא לה חלל צבי
וכן צכ"מ כתב דיותר נראה לומר שקלר פס וסוקר על מ"ש צהל' זכיה פ"ד דחצר
שלינה משתמרת צעין שיהא עומד נלד חצרו ונלע"ד דשלינה משתמרת יא
לחוש לקדושין כדעת ס"ס

באר היטב

(ג) חצרה. עין צ"ט:

הפוסקים

סיק ב אות ב—סיק ג

אוצר

היה כמו שפסחא בפירוש לאותו מקום שליח, חלל חס אמרה קדשין
חסם, כיון דלא שייחיה לחצר שליח וכל רגע יש לומר שמה חזרה
בה, לא הוי קדושין, ועפ"י כתב צסק"י לדחות ראיות הח"מ מלשון
הרמ"ה דלא צעין ריזיו על הצריקה, דשני חסם דחק לחיקה דכ"ו
נחתן לידה, וכן מה שכוכיה מהא דסי' מ"ב לא מוכח רק צחיקה,
חלל לחצרה שפיר יש לומר דצעין שחצרה לזרק לה, דלא נעשה
החצר שליח וכנ"ל.

וביד דוד (פסקי הלכות) פ"ד דאישות הל' כ"א דף קצ"ה צ' הביא
מה שבהר"ח בזה צאות מ"ו וצ"ל, דלדעת הרמב"ם אף צורק
לחוך ידה צריך שחצרה מקודם בפירוש על הצריקה, או עתה צעה
שנפלים הקדושין לחוך ידה חצרה שרצתה בזה, ואנכי הכרעת
כדעת הרמב"ם צורק לחוך חצרה דלא מוכי חלל דוקא כשכיה
ריזיו על הצריקה בחצר בפירוש, חולת זה אין מושגין לקדושין חס
שחקר צעה הצריקה, אף שחצרה שכונה שחיקה היתה להכנס
על הקדושין הוי דברים שכלל, וצורק לחוך חיקה או לחוך ידה, חס
נחצרה משיקרה להקדש אף לא נחצרה בפירוש על הצריקה, וצעון
שסוקק צעין זה זרק לה קדושה לחוך חיקה או לחוך ידה ושחקר,
וכיח אומרת שכונתה היתה להקדש לו, הוי ספק קדושין, ואם
אומרת אמחלאת על שחיקה ולא היה נצונה להקדש, נאמרת
ואינה מקדשת כלל, אף למעשה צריך להחיש צעוניים חלו, כי יש
הרבה פעמים באכחות קודם הקדושין שחצרות אף לצריקה יכיה
אין שיהיה אף שיקדשה, וצאופן זה חס זרק לה חס"כ צשחיקה
אף לחוך חיקה, ואומרת טעם על שחיקה ולא היתה רצונה להקדש
לו, עכ"ל הוי ספק קדושין.

ועי' בפ"י הר"ד עראמה פ"ד דאישות הל' כ"א חס"כ הרמב"ם
כיון שרצתה לזרוק כו', שכתב דמשמע שצריכה לומר זרוק כו',
וכעטם י"ל דחצרה שאינה חללה משום שליחות אחרת צ"ל כדכתב
הרי"ף צב"מ, לפיכך צריכה שפעשה לחצרה שליח וחצרה זרוק כו',
יחסי' שאפשר לפרש צבצרי הרמב"ם דכיון שרצתה, פירוש שחקר,
דוחק הוא וללא לזרק, חלל רציו להחמיר.

ג. ואם אמרה תן בידי זורק לחוך ידה. צפחצרה יעקב סק"צ
הביא מש"כ הט"ז צתו"ד [שצאות הקודם] דאם חצרה חן
בידי זרק לה לא הוי קדושין כו', וכתב דנראה דוקא צורק לחצרה, חלל
צורק לידה, יש להסתפק אי קפדה שלא יזרק לחוך [דוקא], או
דקפדה שלא יתום דרך צריקה כלל, רק מיד ליד, לכן צורק מודה הט"ז
דהוי ספק כנ"ל, מיהו צערון השלחן סעיף צ', כתב צפשיטות, דאם זרק
לידה, נראה דהיא מקדשת, דצלשון חן וכלל כל מיני נתינה, צן
ט"י הושעה וצין ט"י צריקה, חס"כ חצרה צפירוש שלא יתן לה ט"י
צריקה.

ג. או לתוך חצרה. אם בעינן חצר המשתמרת, או עומדת
בצדה, ואם סגי במשתמרת לדעת המקדש בלבד, או
בעינן שיהא משתמרת לדעתה. פי' צמור שכתב, לחוך חצרה
קמשתמרת לדעתה, ואפילו אינה עומדת חלל. וצב"י הביא דברי
הרא"ש

דשדה אינה משתמרת ואינו עומד בצד שדה ועיין צב"מ י"א א' והוא כדעת
תוס' שם י"ב א' ד"ה חצר כו' ובמידו דכות כו' וכ"ד הרא"ש וכת"י דר"ם
ור"א שם אלא שהרמב"ם פ' גס במתנה כמו מציאה וכת"י קמא דגמ' שם מטלטלי
אצ"ק כו' וכמ"ש צב"מ סי' רמ"ב סכ"א ועי' הג' :

וטעמא דמסתבר הוא, כיון דדעתה להקדש לו, מה לה שיתן
הקדושין לידה או יזרוק לה, דודאי אין עיקר כונתה על החפץ הניתן
לה לצד כדי לקבל מתנה, חלל עיקר כונתה להקדש לו ט"י הנחת
חפץ זה, משא"כ צחוב שציקר כונתו שיצאו חלוו חשלומו חובו כו',
ומש"כ הרמב"ם כיון שרצתה לזרוק לה קדושה כו', ודאי חס שרצתה
לא לצריקה שחצרה בפירוש על הצריקה, חלל קאי הקדושין שחצרה
למעשה להקדש, ודע דכא כחן כתב הרמב"ם שרצתה וכו', ולא כתב
שאמרה כדנקט צסיפא ואפילו אמרה לו הנח קדושין כו', ומסיים
דא"כ צב"ד שאמרה בחצולה וקדשני צו ורצתה חס"כ לקחת
מכשלתו, ודאי דניחא לה צצריקה צו וחושין לקדושין כו' [מעטם זה].

ויש שכתבו לחלק בזה צין זרק לחוך חצרה, לזרק לחוך ידה חס
לחוך חיקה. המקנה צקו"ל כחן חצר שציר צלונתה צב"ה
וכע"ז כחב, אף הנלע"ד דמש"כ הרמב"ם והשו"ע שחצרה
לזרוק משמע דצעי רציו על הצריקה פמ"ש צב"ה, וכעטם נראה כיון
דכא דמכני חצר המשתמרת הוא מעטם שליחות כדאיתא צב"מ י"ב
א', ואף דקו"ל צמתנה דצין לאדם שלא צפניו, מ"מ צקדושין צעין
דוקא שפעשה אותו שליח, חלל צלח"ה חס"כ שחצרות להקדש,
אין אדם יכול לקבל קדושין צצורה עד שפעשה אותו שליח לקבלה,
חס"כ גס צחצר י"ל דאיו נעשה שליח עד שחצרה לו לזרוק לחוך
חצרה חלו עשה אותו שליח, מיהו לפי"ז הוכח דעומדת צלד שדכו
חלל שחצרה על הצריקה, ונראה דחלל צלונתה הפוסקים צחו"מ
סי' רמ"ג וסי' רמ"ה, דלדעת הרמב"ם דס"ל צצמתנה ומציאה לא
מכני עומד צלד שדכו חס"כ חצר זכתה לו שדי, ח"ה הכא צעין
שחצרה זרוק לי קדושין לחצרי, ולדעת הרא"ש דלא צעין הכא נמו
חלל, וצורק נדחה מה שכתבו רציה מלשון הרמ"א צב"מ מ"ב חצרה
לו קדשני זרק לחוך חיקה, דמשמע דמכני אפילו לא חצרה קדשני
צצריקה [וכנ"ל מהע"ז], דשני חסם כיון דחיקה הוי כידה דסמוכה
לה לא שייך טעם הנ"ל כא).

ובעין זה כתב צפחצרה יעקב סק"צ, עפ"י מהע"ז שדעיר מהא דכתבו
הרשב"א וחר"ן צגיטין ר"ס צורק חלל דגבי גט צעין
עומדת צלד חצרה משום דחוב הוא לה, ולא מכני מעטם שליחות
רק מעטם ידה צצמיכה, וכתבו דאפילו מחצרת להחגרש לא חצרינן
דהוי זכות דשמה חצרה בה, רק צעין שחצרה חצרה לי חצרי ע"ש,
דלפי"ז חקטי נחי וקדושין מדעתה חס, מ"מ ששיטא דלאו מילתא
פסיקתא היא דכות הוא לה, דכא נאסרה חצרי, וא"כ אפילו
נחצרה להקדש אין יעשה חצרה שליח, חס י"ל דילמא חצרה צה
כמו צבי גט, לכן י"ל דאפשר מהאי טעמא כתבו הרמב"ם והשו"ע
שרצתה לזרוק לה קדושין כו', דכיון שחצרות צצריקה הקדושין הרי

כא) ועי' שוה"מ דקצת משמע כן בגיטין ע"ח ב' דקאמר זרוק לי חובי
בתורת גיטין כו', ולא אמר בתורת קדושין [דהא גס בקדושין מהני קרוב לה],
חינו משום דבגיטין לעולם חללא [רק] בשמירה וקרוב לה. אבל גבי קדושין
כיון דבעינן שתתצרה על חצריקה ובלא"ה לא מהני צריקה, אין הכרח כשאמר
בתורת קדושין דכונתי בתורת שהיא מתצרת על חצריקה.

אוצר

סי' א

הפוסקים

דאין לזכר בטות שמה בעדד יאבד אחו, ע"כ לא מתקדשת דאיה
סומכת בצירור, אלא דמי' יש מעלה בקדושין עפי נגע, לענין שאין
לריבה לעמוד בזה החצר כיון דזכות הוא לה, כגיל נכון לדעת הטור.

והמקנה בקו"א כח, דלפי סברה כע"ז מצולר דזוקא בקדושין כפף
בדין כן, אבל בקדושין שער מהני כשזרק לה בחזרה, אפי' כשמתחמת
לדעת הנותן וכו', אך בעיקר נראה בסברה הטור כיון
דלמיריין בגיטין דף ע"ה דדין קדושין כדן כגט לענין קרוב לו
או לה, דתליא במי שיכול לשומרה, א"כ איך יומא דנחצר המתחמת
לדעת המקדש, דשמירתו תועיל שחקקה אה בקדושין, דהא גבי
קדושין צעין נתינה מן המקדש, אי אפשר שיחשב כנתינה ע"י
שמירה הנותן עצמו, משא"כ במתנה כיון שהניתן מסתלק עלמו לא
גרע מהפקר, וממילא מהני שמירה הנותן להיות האחר מתחמת
ע"י שיקנה המקבל מתנה ע"י חצרו.

גם באבני מלואים סק"ב, הסביר דברי הטור עפ"ד בגמ' דגיטין
הג"ל, ובאופן אחר קתא, דמשום הכי צעין
בקדושין משתמרת לדעתה ולא סגי במשתמרת לדעת המקדש כמו
במכר, משום דגבי גיטין וקדושין כבר עשו חז"ל חרזה חזר למי
שיכול לשמרו, וכל שיכול לשומרו אפילו רחוק הרבה מקודשת, ואם
שניסם יכולין לשומרו כו"כ כמו חצר של שניסם, וא"כ כ"כ נכון
בחזרה כל שהוא יכול לשומרו והאשה אינה יכולה לשמור, כו"ל חצר
של שניסם, למקדש מלד השמירה שיכול לשומרו, ולאשה הוא חזרה,
ואע"כ דבארבע אמות מצולר דאפילו שניסם יכולין לשמור או שניסם
אין יכולין, אזלין בזה ארבע אמות, הכסם ארבע אמות היא חזרה
ממש כיון דגם היא יכולה לשמור, אבל חצר שאינו משתמרת, דלא
מקרי חצר אלא חצר הנותן שיכול לשמור, וכיון שיכול לשמור הוה
נמי חרזה חצר, כו"ל חצר המקדש, משא"כ במכר ליה זכר חרזה
חצר במה שיכול לשמור, משא"כ כו"ל חצר דלוקא, וסגי ליה בשמירה
המכר, דלא הוי חצר דמכר מלד שמירתו.

ועיין בפ"י ארוס סק"ב, ובארץ לבי סק"ג, ובטור אחרונים,
שכתבו לתרן דברי הטור עפ"ד הרמב"ן המוצא למל' בסי'
כ"ע סעיף ו', דבכסף קדושין צעין שלא יהיה אגוד ביד הצעל כו'
ע"כ, וכ"כ בטור קדושין סק"ג, ואוסף דלע"ג דטור לא ס"ל
כשיטת הרמב"ן לענין שאם הכסף קדושין אגוד ביד הצעל דאיה
מקודשת, לא דמי, דשם עכ"פ הצעל נחזיז לה הכסף, אבל הכסף
כיון דעשו חכמים דביכול לשומרו מקרי רשות, הוה כאילו הוא
ברשותו, א"כ לא מהני שמירה הצעל, דהא ע"י שמירה נחשב
רשות שלו.

ועיין גם בישיעות יעקב סק"א, ובבני אכוכה פ"ד דאישות ה"ל
כ"א, שכתב בסברה הטור עפ"ד השמ"ק ז"ל דף י"א
בשם הראב"ד, דבמליאה משום דחז לאחרים צעין חצר המתחמת
לדעתו, דלפי"ז י"ל דגם בקדושין מקרי חז לאחרים, כדאיתא
בקדושין ס"ה ב', ילכזי צעין הכא משתמרת לדעתה וכו'.

בדעת הרמב"ם. הכ"מ נפ"ד דאישות ה"ל כ"א, אחר שהביא
המקור להרמב"ם דמקודשת בזרקו לתוך חצרה, מהמנהג
דגיטין ע"ז א', כתב דלע"פ שנגט צעין שהיה עומדת ביד
חצרה כחצר פ"ה דגירושין, זהו דוקא בנגט מפני שהזכר הוא לה
כמ"ס רבינו שם, וכן מתבאר בסי' דף י"א במכר בהלכות [הר"ק]
בפ"ז דגיטין, ובבא"ב ובמח"א ה"ל אישות שם הבינו מחז"ל ככ"מ
שלמד בדברי ה"ה, ולהרמב"ם מקודשת אפילו זרק להזכר שאינה
משתמרת כלל, ואפילו אינה עומדת בידו, וכ"כ במעשה רקח שם.

ובכ"מ שם, אחר שהביא ה"ה הג"ל, כתב דיותר נראה דרמב"ם
קו"ר פה וסמך על מש"כ בזה זכר ומתנה. וכ"כ בב"י
באן

הר"ש פ"ק דבי"מ דחזר קונה במתנה חף שאין המקבל עומד שם,
ואינה משתמרת לדעתו, דשמירת הנותן חשובה לו כשמירתו, והשג
על הרי"ף שאין מחלק בין מליאה למתנה ע"כ, ועפ"י הכסף בב"י
על הטור, דהא קדושין דמי למתנה דהא דעת אחרת מקנה אותה,
וא"כ למד סתם דבריו שלא כדעת הר"ש וכו'.

ובדרישה שם, דלא מתחילה להביא בדברי הטור במקום המשתמרת
לדעתה דל"ל "לדעתו", דאפילו אין חזרה משתמרת אלא
לדעתו סגי, כמ"ס הרא"ש בג"ל גבי מתנה, ור"ל האילו שהוא עומד
שם נחשב כמשתמרת לדעתו, אע"כ דלא הוי משתמרת ממש, וכמ"ס
בב"י בחז"ק סי' ר' כע"ז. ושוב כתב דיותר נראה דבשמירת הצעל
מקרי משומרת לדעתה, כי כ"מ שהיה מסבמה על הדבר ויודעת
בהיותן משמרת אותו לטובתה, משומרת לדעתה מקרי, וכמ"ס הרא"ש
דבשמירת הנותן חשובה לו כשמירתו [לגבי מקבל המתנה, וכו']
לגבי האשה].

גם בעצי ארוס סק"ב, אחר שכתב לתרן דברי הטור, דו"ל
בקדושין שאני מתנה וכו' וכמוצא להן, כתב
דיותר נראה דמש"כ הטור חצר המתחמת לדעתה, לא חצר למעוטי
חצר המתחמת לדעת הצעל, אלא חצר למעוטי חצר המתחמת
לדעת עצמו דלא מהני, והיינו צותן ליד עצרה, אפילו הוא כפוח דלא
הוי חצר, דחצר המכלכת צעין נמי יש, שאם הוא ניעור לא הוי
משמרת לדעתה כ"א לדעת עצמו, וכמצולר ברא"ש פ' הורק לגבי
גט, וכו"כ בקדושין, דחצר מטעם שליחות הוא ושליחות בקדושין
נגט ילפינן לה.

אולם הרבה פוסקים סוברים בדעת הטור, כפשוטו לשונו, דצעין
דוקא שהחזר משתמרת לדעתה, ולא סגי הכא במשתמרת
לדעת הנותן. עכ"כ שכתב על קשיית בב"י, דטור ס"ל דלע"כ
בקדושין דמי למתנה לענין זה דעת אחרת מקנה אותה, מ"מ לא
דמי לגמרי למתנה, דאילו הכסם מקנה ואינו קונה דבר, הלכך במתנה
אפילו בחזר שאינה משתמרת לדעת המקבל ואין המקבל עומד בידו,
מ"מ כיון דמשתמרת לדעת הנותן שמירה הנותן חשובה לו
כשמירתו, אבל גבי קדושין מקנה הכסף לאשה וקונה את האשה,
הלכך לא קנה את האשה אלא"כ החזר משתמרת לדעתה, דאם אינה
משתמרת לדעתה לא זכתה האשה בקדושין דלכוי הוא קונה אותה,
אלא קנחה הכסף בלבד כשאר מתנה שאחר נותן לחצרו, וכמו גבי
גט דלא קנחה בגט ולקניא נמי נפשה אלא"כ זרק לה בחצר
המשתמרת לדעתה, ה"כ גבי קדושין, וכדתן בגיטין פ"ה אהא
דיתיה עומדת צריח זרק לה בגט קרוב לה וכו', וכן לענין
קדושין, וקאמר בגמ' דטעמא משום דכתיב ויאלה ויתנה, אלא
דכא קולי קדושין, דכיון דזכות הוא לה, לא צעין שהיה עומדת
בידו, דדוקא גבי גט דחזר הוא לה, צעין תרתי, משתמרת לדעתה
ועומדת בידו כו', אבל כהא מילתא שוי קדושין לגט שאינו קדושין
כלל עד שיהיו ברשותה המשתמרת לדעתה, ולא דמיין למתנה. וכ"ד
הנחלת לבי סק"ג.

גם בפ"ז סק"א כתב בסברה הטור, דאין קדושין שזה למתנה בזה,
דבמתנה לא צעין סמך דעתיה דמקבל, אלא קונה כ"ז
שלא נאבד ויצא לידו אי יקח המתנה, מלד שהיתה בחצרו בשעת
נתינה, ואדעתא דכתיב נון לו הנותן כו', ואם תאבד אין לו עליו
כלום, משא"כ בקדושין צעין שהיה האשה סומכת דעתה שכתב
הקדושין יהיה בצירור בידה, דהא המקדש צמורה לא מתקדשת
מעטם זה, וכאן אין דעתה סומכת ע"ז, אע"פ שרנונה להחזקת
בדרך זה, מ"מ לא מהני כמו במקדש צמורה, אפילו שרנונה להחזקת
לא מהני, ע"כ לריך חצר המשתמרת י"כ לדעתה, לאפוקי אם נון
ליד עצרה הניעור דאיה משמרת לדעתה, אלא בעדד הוא השומר

אוצר

ס"ב

הפוסקים

מקנה, וכתב הרא"ש ב"מ דשמירת הנותן חשובה לו כשמירתו, כלכל קני אפילו אינו עומד שם, מיהו כיון דלבריוף והרמזים אפילו במתנה לרין החזר להשומר לדעת המקבל, אי"כ כשאני משמרת לדעתה הוי ספק קדושין, ודלא כע"ז [הג"ל] שז"ד לומר דגם הרא"ש ס"ל לענין קדושין לרין משמרת לדעתה כו', ולדבריו ב"מ מודים דלא הוי קדושין, חזק אינו כו' ובג"ל.

ובקבלת יעקב כאלן, אכא דהעיר ב"ש מהרמ"א בחו"מ, הביא מש"כ בספרו תחיבות המשפט שם ס"י ר' סק"ג, דכא דמהני להרא"ש שמירת הנותן, היינו דוקא בחזר המשמרת רק שאינה משמרת למקנה, מפני שהפירות מעורבין עם פירות הנותן בחזר הנותן המושכר למקבל, אזי מהני שמירת הנותן, אבל בחזר שאינה משמרת כלל לא מהני שמירת הנותן, כיון שהמקבל אינו עומד בלידו (ב) כו', ולפי"ז מסיק דהכא (כ"ע) לא סגי בשמירת המקנה.

ובתפארת יעקב סק"ג, אכא דכתב ב"ש דמשמרת לדעתה סגי ולא צעין עומדת בלד חזרה כמו בגט, דשאני גט דחזר הוא לה, כתב דל"ט, דלא דמי קדושין למתנה, דדוקא מתנה דעצמותו הוי זכות, אבל קדושין דלא הוי זכות בעצמותו דהא נאסרה לחי"ט, ובלי דעתה בודאי אי אפשר לאחר לקבל קדושין עצורה, וא"כ כמו גבי גט דלא מהני בזה אפילו רי"ז דידה, דאמרינן שמה חזרה בה וכדאיתא בסי' קל"ט, אי"כ ה"ה בקדושין אף בשמירת המקנה חזר מהני חזר לזכות לה, דהא י"ל שמה חזרה בה, ורק בעומדת שם י"ל דמהני מטעם יד כיון שמתרית כו', ואחר שהאריך עוד בזה, מסיים דלכן נראה דאפילו משמרת לדעתה, כל שלא עומד שם יש להחישב בזה למעשה, וי"ש.

ויש שכתבו דאפילו בחזר שאינה משמרת כלל חוששין לקדושין. ע"י בבב"ב, דאחר שז"ן להכ"מ והכ"מ הג"ל, כתב ונל"ד דכאני משמרת, יש לחוש לקדושין כדעת הכ"מ. ובג"ל דהרא"ש סק"ד, אחר שכתב על דברי השו"ע דמשמע אפילו אינה משמרת, דשדה אינה משמרת, ואינה עומדת בלד כו', ל"ן להבא"ש הג"ל וכתב בעמודי חש (על פסקי הגר"א) סק"ד, דנראה מדבריו דלענין קדושין חוששין להחמיר אפילו בחזר שאינה משמרת ואינה עומדת בלד, ובבב"ב הג"ל. גם בערוך השלחן סעיף ג' כתב דלדינא יש להחמיר כדעת הכ"מ.

ובפסקי הלכות (יד דוד) פ"ד דאישות ה"ל כ"א דק"י"ב ז' בכתב, דבחזר המשמרת לדעתה ואינה עומדת בלד, אם זרק אתו לזכו שער קדושין הוי ספק קדושין, ואם זרק לה כסף קדושין הוי ז' מקודשת, ואם החזר אינה משמרת כלל לדעתה, אזי צ"ן במקדש כסף וצ"ן במקדש כסף כו' ספק קדושין. וצ"ד דוד ל"ן למש"כ שם: נעיל בלוח ע"ה מאמר ג', וכו' דקדו"ד ז' שכתב רמ"ה דל"ז דבקדושי כסף מקודשת אף שאינה עומדת בלד, מהא דאיתא בקדושין מ"ז ז' החקדשי ל"ן בפקדון שיש לו צידוק וכלכל ומלאתי כו' אם נשתייר ש"פ מקודשת, ועל כרחיך מהקדשת משעת אמירתו, דלאחר זה כבר בלחזר דיבורו וא"ל לחול קדושין בבב"ב וכו', ומכלשון וכלכל ומלאתי משמע דאיידי דלא היתה עומדת בלד ביהא בשעת הקדושין, ומי"מ מקודשת וכו', ושם דקדו"ד ז' אחר שהאריך בפלוגתא הראשונים לענין חזר שאינה משמרת בדעת אחרת מקנה אותו כו', כתב דמכל מולא בדברים דעתי נועה לפסק האלפסי והרמזים דאחר שאינה משמרת אינה קונה כלל, וא"כ אינה

כאלן, ובלח"מ שם גמגם ע"ד הכ"מ, דסתם שדה אינה משמרת, וכמ"ש הרמז"ס בהלכות זביח ומתנה, חזר שאינה משמרת כגון שדה וחורבנו כו'. ובמשע"ה רקח שם מפרש דכוונה בכ"מ ג"כ דסגי בלחי משמרת, אלא דצעין עומדת בלד. וכ"כ בחזר השם כאלן, וצעין קדושין סק"ד ב"סוף, דהרמז"ס לא היה לרין כאלן להזכיר עומדת בלד, דלפי שיעטו בעסקין בלוחו ענין ונתרית להחזק ואח"כ הפסיקו מהענין, אפילו קבלה בסתם לא מהני, וא"כ גילתה דעתה בשעת קבלת הקדושין [ע"י ע"ז בלוח"פ ס"י כ"ז סקו"א לוח ו'], דלפי"ז ממילא משמע דאיידי בעומדת שם. ובצ"ו אכונה ה"ל אישות שם כתב בפשיטתו דהרמז"ס ודאי צעין חזר המשמרת בקדושין, וע"ה שהביא הוכחה לזה, וע"ה במח"א שם, שהשיג על מש"כ הכ"מ בדעת הכ"מ הג"ל, וכתב דזה אינו, דהכ"מ לא כתב אלא דעדיפי קדושין מנע ולא צעין עומדת בלד, אבל חזר המשמרת צעין.

בדעת השו"ע ודעות האחרונים להלכה. ב"ש סק"ג [וכ"ה בקצרה בח"מ סק"ג] אחר שהביא קושיות ב"ש הג"ל ע"ד בעור, כתב, והמחזר סתם וכתב כלשון הרמז"ס [שלא כתב המשמרת לדעתה], והרמז"ס סמך עליו עמ"ש ב"ה זכיה, וב"ל קדושין דומה לדיני ממונות, וכן המחזר סמך עליו עמ"ש בחו"מ ס"י ר', וכלל הוא בקדושין דסגי כשהחזר משמרת לדעתה, אפילו אם היא אינה עומדת אלא בחזר, אע"ג דבגט צעין שחטמוז אלא בחזר כו', שאני גט דחזר הוא לה כו', ואם החזר אינה משמרת אלא לדעתה תליא בפלוגתא הפוסקים במתנה, דהרא"ש ס"ל כיון דדעת אחרת מוכח לה, וכתב אפילו אינה משמרת לדעתה, ולהר"ף והרמז"ס אפילו בזה לרין להיות משמרת לדעת המקבל או שיעומד שם, ל"ן אם אינה עומדת אלא בחזר ואינה משמרת לדעתה [רק לדעתה], ה"ה ספק קדושין, אע"ג דהרמ"א הכריע בחו"מ כדעת הרא"ש, י"ל דלענין קדושין דמיא לכל מילי לגט, ה"ה ספק קדושין, וכ"כ בח"מ, וע"ז כתב וכו' [ומוצא בקטע בסמוך].

ובב"ז סק"ה, אחר שצ"ח דעת בעור דהרא"ש מודה לענין קדושין, דאף דהוא דעת אחרת מקנה מ"מ לא מהני משמרת לדעת המקדש וכו' [וכנ"ל], כתב ולשון הסעיף הזה שהוא מהרמז"ס שאמר סתם לחזר חזרה, מ"מ אין להצין ממנו שיעיל אפילו אינה משמרת ואינה עומדת אלא, אלא כאלן שהיא עומדת אלא בעסק הזה חזקת הקדושין צפניה לחזרה, דהא לא נמשע תחילה אלא שאין לרין ליתן לידה דוקא, אבל מ"מ היא שם ורואה הזריקה ולאח"כ מקום שזרק, והיא שומרת הקדושין, ומש"ה מקודשת דהי הוי משמרת לדעתה, ובחסם ערש ב"ש בדברי הרמז"ס ח"ו כו', והסוף דהאי משמרת לדעתה שזכר בעור ר"ל ע"י ליווי וכו' רש"י בגיטין ע"ז ז' ד"ה כמי שצחוק ביהא, ולאפוקי אם נתן ליד עבד הניעור כו' והרמז"ס דלא נקט אלא חזר שדה ולא זכר עבד, לא הולך להזכיר לדעתה כו', ונמלא דעת הרמז"ס כמו דעת בעור.

דע"י בקרבן נתנאל פ"ק דקדושין ס"י י"ב אכא דתנבו על גבי הסלע, שהעיר על הרא"ש והחוס' שם, שלא הקשו על רש"י שפירש דהוא מטעם חזר, כמו שהקשה הרמז"א דבמאי עסקין, אי דקיימא בלד הסלע, פשיטא, ואי דלא קיימא בלידו ה"כ זכיה לה, דחזר שאינה משמרת היא דצעין עומד בלד, וכתב דמה מוכח ד"ל להרא"ש והחוס' דקדושין דמיא למתנה בדעת אחרת

בחוכו ממש שיהי' דומה לידו שהוא בסמך לא קנה, וכמ"ש שם, א"כ מצינו תיתי ה"י שמירת הנותן עדיף משמירת המקבל, ובמה שהנותן עומד בחזר החזר, ודאי דמשום זה לא חשיב החזר כיד המקבל וכו'.

(ב) והפעם לזה כתב שם, דכיון דעיקר הסברא דקנה לדעה זו, היא משום דשמירת הנותן חשיבא ליה כשמירתו וכמ"ש הסמ"ע שם, וכיון דבחזר שאינה משמרת, אפילו המקבל בעצמו שומר החזר מבחוק, כל שאינו עומד

באר חננאל
2 סע נמשע

ב : היתה עומדת ברשות הבעל צריך שיתן לתוך ידה או לתוך חיקה :

הגה השאיל לה בעצמ מקום בחלור

דינו

הפוסקים

סי' ג-ס"ה

אוצר

ובתורה גבוהה י' טפחים, כחז שאין לו דין רשות חלל דין כני, וחלילה במחלוקת הפוסקים לענין כליו של נקח ברשות מוכר [וכדל], והוסף דלפי מש"כ הבי' לקח כפי ק"ט ולפטר שאף נדעת הר"ן דלפישטא האצטרא דכליו של נקח ברשות מוכר לא קנה לקח, מימ לענין גרושין הוי ספק, וי"ל דכ"כ בקדושין אמרינן כ"כ.

ובפסקי הלכות (יד דוד) פ"ד דאישות כ"ל כ"א דף ר"ב ז' כתב היתה עומדת בחלור, אינה מקודשת עדי יגישו הקדושין לידה או לכלים המונחים בחלור, ר"ל ששואיל לה בחלור להנחת כלים אלו כ"ז שתלמד להם, או כלים שאין דרך בני אדם להקפיד עליהם אף אם מונחים שם שלא ברשות, כ"ז שלא להקפיד הוה כאילו מונחים ברשות, ואם ארץ לה בקדושין לתוך כלים שדרג להקפיד על מקומן, אע"פ שאין מקפידים עליהם חלל בהם אחר ולא באשמו, הרי זה ספק קדושין עדי אחר לה בפירוש נעת זריקתו לחוכם, שרואה שכלים אלו יקנו לה בקדושין. וביד דוד ז"ל למש"כ לעיל בזה ע"ט וכו' דקב"ל ד' במאמר ה', אחר שביאר דברי הרמב"ם בפ"ה דגירושין לנצח ארץ גט לתוך כלי שלה כשומד בחלור, דיש חילוק בין כלים שדרג להקפיד עליהם, לכלי השמישים שאין דרך הבעל להקפיד על אשמו בזה, כתב דקדושין י"ל לעמי דהוה ספק בכל הכלים, דאף בכלים שמקפידים עליהם הוה עכ"פ קדושין ספק, ודא קי"ל דכ"כ דא"ל המוכר לנקח זיל קני קנה משום דמושל ליה במקום, וא"כ בקדושין צודאי יש להסתפק כיון שהענין הוא זכות שניהם, מסתמא ג"כ מושל לה מקום כדי שהוכל להקדש בו, ולא גרע מהלך של שניהם דהוה ספק קדושין ג"כ מה הטעם וכו', [וכמוכא בלח"כ להלן סק"ז אות א'], וכן אף בזרק לתוך כלים שאין דרך האיש להקפיד בהם על אשמו כגון קלח ודומה, עכ"ל אינה מקודשת צודאי, דבשלמא גבי גט כיון שהיא כבר אשמו ושאל לו המקום עד עתה להנחת אלו הכלים, יכולה להתגרש וכו', וכן דקדק רש"י בגיטין ע"ה א' שכתב בדי"ה בין ידבותיה וכו' אין אדם מקפיד על כל מקום מושב אשמו, ועד עכשיו היה אשמו המקום קמוי לה, ובדי"ה חניא נמי, כתב רש"י שהמכרים אשמו לתוך ביתו על מנת להיות כלי השמישים עמה הוא מכירה כו', אבל בקדושין דעדין אינה אשמו, וא"כ נעמים כלים שלא ברשות כו', ואפשר לומר כיון דרואה לקדשה אינו מקפיד חיבף על מקום הכלים, וא"כ זה שייך להספק לעיל בכלים שדרג להקפיד עליהם וכו', ודעת נועם דמקודשת בבאי גוואל, דמסתמא כיון דרואה לקדשה מושל לה חיבף המקום הוה שאין דרך להקפיד באשמו, ומה גם לדעת הרשב"א וכו' דא"ל בחלור של שניהם דודאי מושל לה המקום, כיון דרואה לקדשה [וכמוכא בס"ק כ"ל], אך בל"א החמורה לא אדון עפ"י סברות כו', וכלים שאין דרך להקפיד לשום אדם, הדבר ברור דאם זרק לה קדושין לחוכם בחלור דמקודשת.

ה. השאיל לה הבעל מקום וכו', נקבלה יעקב כאן הוכיח מלשון התוס' ב"ב דף פ"ה ז' ד"ה כגון, דלא סגי הכי בשאלה בעלמא בלא קנין, דדוקא לענין שחקנה בכלי שלה בחור חזר הבעל, סגי בשאלה בעלמא, אבל שיהיה המקום עמו קמוי לה שחולק לקנות על ידו, לריבך קנין חזקה וכו' אמרינן בגיטין ע"ז ז' ותחיל ותיתור ותפחה וכו'. וכ"כ בפסקי הלכות (יד דוד) פ"ד דאישות כ"ל כ"א ד"כ ז' השאיל לה הבעל מקום בחלור שחקנה בו בקדושין כו', והחזיקה בהחלור בחלור דרך מדרכי הקנינים וכו'.

דינו

חינה מקודשת בלופן זה, אך כ"ז שנה נחפשת בהלכה כמותם נענין ממון וכו' ספק אם זכתה בהבספ או לא, הוה ג"כ ספק בקדושין, בלופן שהיה מוחזקת כיון דיכונה נזכרה בהבספ ע"י שכת"ד לא ידעו מידה, הוה ספק קדושין, ואפשר לדרד להקל בלופן שהאמר כי לא נחת לה בקדושין ספק בלופן שהאמר לו שזרקו בידה, או דלא ידעה הדין דכ"כ הוה ספק, ולא היתה מחלוקת לקדושין ספק, ובמקום שיש לה הוכחה נענין עובדא דליפתח בקדושין י"ב ז', ובגיטין כ"א לר"ך לחקור ונחפש בשעת מעשה איך מראה הדברים אך בעיקר הדין דעמי נועם לדעת הר"ף וכו' הרמב"ם, ולחוש לקדושין יש מקום נחוש אף במקום שאין בחלור משתמרת כלל. וס' צטור ג' ביאר לענין הדין דשטר קדושין ה"ל, והביא מה שהרשב"א וכו' נסתפקו בזה לענין גט בחלור המשמרת לדעתה ואינה עומדת בזה, ואחר שהאריך בזה מסוק, ואף שלדעתי אין בו חשש גט אך בל"א החמורה כיון דנפיק מפומיה דהרשב"א וכו', הדבר חלני ספק, ודין השטר קדושין ש"כ בזה לדין הגט.

ועיין בפ"ה השו"ע מהרב גור אריה, שכתב דלפמשי"כ בעיר כפי ק"ט שאפילו זרק לה גט בחור ביחיה, אינו גט עד שיגיע לידה, וע"י בערוך ערך גט ובצ"ה שם, והוסף הרמ"א שם שאפילו נפשו בחור מלנזיח לא הוי גט, נראה דכ"כ לא הוי קדושין ודאי עד שיגיע לידה. והביאו הפחד יחזק ערך קדושין דע"ז א'. מיכא בערוך השלחן סעיף א' כתב דאע"ג דגבי גט יש מרבותיו שהחמירו דלא הוי מגורשת גמורה עד שיצא הגט לידה ממש, וכ"כ הרמ"א כפי ק"ט, מ"מ בקדושין לא ראו להחמיר בזה, דאחי לדי קולא אם נעיל דופי בהקדושין, כיון דמשיקר הדין מקודשת גמורה, גם בנתינה לחלור לא ראו חכמים להחמיר בזה, אבל בגט לא יכיר קלוקל אם נאמר שפדיון אינה מגורשת גמורה, ועוד דגט החמירו מפני שחזר הוא לה ונתן מדינה בעל כרחיה, משא"כ בקדושין, דגם בגט חומרה בעלמא היא שהחמירו חכמים ולא בקדושין, וכמ"ש בה"מ פ"ה דגירושין כ"ל י"ג [וע"י להלן בסק"י אות ז'].

טע"ף ג. ד. לתוך חיקה. וכשנתן הקדושין לתוך כלים או לתוך מטבח העומדים בחלור. נמנע רח"כ פ"ה דאישות כ"ל כ"א בעיר על מה שהשמיט הרמב"ם קלח המוכר במתני גיטין ע"ז א', דהיינו כלי שמינות בו מחטין ונזירות או כלי שמקודשת בו הנשים מה שטות, וכתב לר"ך לומר דלא נאמר זה רק גבי גט ומשום דאין הבעל מקפיד וכדליתא שם.

אולם בערוך השלחן סעיף ה' כתב דאם זרק לתוך כלי שלה שאינו מקפיד על המקום, כמו קלח וכו' דבר כיוצא בזה, מקודשת, ואע"ג שזכו בכליו של נקח ברשות מוכר דאינו קונה לקוח, או דהוי ספיקא דינא כמ"ש בחי"מ סי' ר', מ"מ מהקדשה, דאינו מקפיד על מקום כלי כזה של אשמו כמו שאינו מקפיד על מקום חיקה, אבל אם נתן בכלי אחר אפילו נתן במטבח וכו' יושבת שם, אינה מקודשת קדושין ודא"כ המטה גבוהה עשרה טפחים שחלקה רשות לעומה, ועל מה שרעו המטה עומדים על שני אינו מקפיד ע"ז כמ"ש בס"י ק"ט לענין גיטין, ואם אינה גבוהה י' טפחים הרי זו ספק מקודשת. גם נעמי אריה סק"ג כ"כ לענין נח על מטבח, דבגבוהה י' טפחים מקודשת, דק"י מגע דאמרינן שאין הבעל מקפיד וכ"כ בקדושין דלקרובה קאחי, [ומדבריו יש ללמוד גם לענין קלח דלעיל, דאין הבעל מקפיד ע"ז ק"י מגע].

באר הגולה

ד שם מנעיה דרז גני
סלע של שניהם מהו ולא
נפסעט וכמ"ש הרב המגיד
שם דנקדשין י"ט לחוג
שחל משאיל לה זכותו
אע"פ שנקח ונמכר
לין מה של שניהם קונה מזה לה

דיו כמו לענין גרושין ועיין לקמן סי' קל"ט סעיף י"א:

ג ו היתה עומדת ברשות שהיא של שניהם וזרק לה קדושה מדעתה
ולא הגיעו לידה או לחיקה הרי זו מקודשת קדושי ספק ואפילו אמרה לו
הנח קדושי על מקום זה ואותו המקום של שניהם הרי אלו קדושי ספק:

היתה

ביאור הגר"א
[ה] היתה כ"ר עבה
וכשרשי שם וע"תוס
שם ד"ה אם כ"ר וע"ש
ושם בהגיה והרשב"א
סי' ג"כ כפירשיי אלא
שפי' דודאי איהו פרשיל

לה מקומו והספק הוא אם רצונה מ"ש תנן כ"ר לשם קדושין א"ר שאינו רוצה
וה"ק תנן ע"ג שלך אין הספק אלא בא"ל הנח אכל מפרשיי מ' כהרשב"א
שלא פי' כלום אצל הבע"א:

הפוסקים

סי' ו-סי' ז אות א

אוצר

קדושי ספק, אבל לעת ברש"א [והרמב"ן וכו'] שפירשו שם
דודאי איכו זושיל לה מקומו כיון שרואה לקדש, והספק שם הוא
על מה שאמרה תנן על הסלע של שניהם, אם לקדושין מחכונות
או לדחיה מחכונות, אי"כ זה דוקא היכא שאמרה תנן כ"ר [וכסספי
ע"], אבל בדין דספיף זה דנתנו מדעתה כ"ר ודאי קדושין, וסיים
למרש"י משמע דס"ל כהרמב"ם. וכ"כ ציד דוד (פסקי הלכות)
פ"ד לדיעות דף ק"י עור ד', לכהרשב"א וכו' כ"ר כ"ר ודאי
קדושין.

ובתב באבני מלואים סק"ג דמשי"ב ה"ר [והרמב"ן וכו'] שפירשו שם
ה"ל [דאקנוי חקני לה מקום בלתי סלע, אפי"ג דכל
הקנאה לריכב קנין או כסף או חזקה, וגני סלע של שניהם לא כ"ר
קנין [וכזה ה"ק כהרמב"ם דח"י לשי"ס שם], כבר מצינו כיוצא בזה
הקנאה בלא קנין בצבורות ו"ה ב' טרפון סבר אקנוי קא מקני
ליה מקום בחלור, וכחצו שם החוס' דאפילו בלא קנין קא קני
דגמר ומשעבד נפשיה כ"ר, וכו"כ כיון דניחא ליה לקדש דכ"ר מלח, ו
גמר ומשעבד, משא"כ במקח וממכר לא גמר ומשעבד נפשיה כ"ר
בא"י.

וביד דוד (פסקי הלכות) ח"א דק"ט ג' נחצ בעטם הפוסקים
ה"ל, דכיון דחצר השוחפין כל זמן שלא חלקו הוא קנין לכל
אחד ואחד בעת שמשתמש בו, וקנייתם על אופן זה משעבד ראשונה
שנשתמש בו, נמצא בעת שמתחלק האחד ממילא קם לה ברשות
השני בלא קנין, ולכן בקדושין כיון דרואה לקדש והיא מסכמת
וכ"ר זכות להם, י"ל דנחלה לסלק רשותו לשעבד זו, וממילא כ"ר
שלה משעבד ראשונה, אבל במו"מ שאין הזכירה [בדורה] כל כך
למכור וללוקח, פשיעא ליה להבג"י דאין בדעתו להסתלק מרשותו
בשביל חצירו ולא קנה.

והמקנה בקו"א נחצ לחצ' לפי דעת הרמב"ם דהספק הוא שחצ'
מקנה לה המקום, ד"ל הרמב"ם אולי לעטמיה שפסק
בפ"ג גירושין ה"ל ג' לענין ברירה דה"ו ספיקא דדינא, ולגבי
דאורייתא אמרינן יש ברירה לחומר, וכיון דנחצר השוחפין אמרינן
בפ"ק כ"ב ב' לענין מודר הנאח דחלו בדין ברירה אי אמרינן בא"י
בנפשיה עי"ל, לכן בקדושין אמרינן כווצר הכ"ר דמקום הקדושין
קנוי לה בלתי שעה, ואין לומר דלא שייך קנין בזה, כיון דאין
אלא ע"י תשמישה, וזה עדין לא נחקדש, ד"ל דכפ"א גוונא
אמרינן דחצרה וקדושה בלא כחצ' כדאמרינן בגיטין ע"ז ב', ולכן
פוסק הרמב"ם דה"ו ספק קדושין.

בדעת החוס' והרא"ש והטור. בח"מ סק"ג וצ"ש סק"ד כחצו
דכחוס' וברא"ש חולקים בזה על הרמב"ם, ולדידו לא כ"ר
הכא קדושין כלל, והיינו לפי מה שפי' להלן בסעיף ע' גני חסו
על הסלע, ולהכי בסלע של שניהם ה"ו ספק קדושין, משום דמיידי
נתנו אח"כ לחוד חיקה, אבל משום חצר לא מהני, דחצר של שניהם
אינו קונה מהם אלא חצ' דאף בקדושין.

ובעצי ארזים סק"ד נחצ דלכן השמיט הטור דין זה, דאולי בזה
לשיטתו להלן גני הדין דנתנו על הסלע, שלא הביא רק
דכ"ר

ו. דינן כמנ לענין גירושין וכו'. כוונת הרמ"א לדין המבואר
שם גני גנ, דאם השאיל לה הסלע מקום בחצרו ולא יחד לה,
ונפל ע"ג קרה או סלע, אם המקום שנפל עליו אין בו ד' אמות
על ד' אמות ואינו גבוה י' טפחים, ואין לו שם לווי, כ"ו מגורשה,
ואם יש בו אחד מג' דברים אלו, חנק רשות לעצמו ומקום אי
השאיל לה ולא ב' מקומות ואינו מגורשה. ומקורו מהבג"י דגיטין
ע"ז ב' גני עוצר דפיסולא. והטור הביא ד"ו כהן לענין קדושין.
ובתפארת יעקב סק"ד חמה ע"ד הטור, דכ"ר דאמרינן הכס' חרי
מקומות לא מושלי אינשי, ולא אמרינן דנחמה הפיסולא הוא המקום
שהשאיל לה, כיון שלא יחד לה, הוא משום דבעינן עומדת בלד
חצרה גני גנ, וכ"ר אינשי עומדת על הפיסולא, לכן לא מהני הווא"ל
ופלגי רשות לעצמו, אבל בקדושין דלכ"י לא בעינן שתעמוד בלד
חצרה, אי"כ גימא כיון דלא יחד לה מקום כל היכא דנפיל הוא
המקום שהשאיל לה, וביותר חסוה לשון הרמ"א דמשמע מדבריו
דדינו שור. לגירושין שצ"י קל"ט [ה"ל], וכו' הכס' מבואר דעת
הרמב"ם דאפילו אין בו שום אחד מג' דברים ה"ל, בעינן שיפול
חוך ד' אמות דוקא, וכחצ' הכ"מ הטעם משום דבעינן עומדת בלד
חצרה, וא"כ הא בקדושין לא שייך זה, ומי"מ דברי הטור אפשר
ליישב דכיון דהוא סובר דבעינן משחמר לדעתה דוקא אפילו גני
קדושין [וכ"ל בסק"ג], י"ל דכשהשאיל לה מקום בחצרו לא כ"ר
משחמר לדעתה, ולריכב לעמוד בלד, דלפי"ז שפיר דמי קדושין
לגנ, ואפשר דלכן השמיט הב"י [בש"ע] ד"ו, משום דאולי לעטמיה
שהציג שם על הטור מדברי חצו הרא"ש, וס"ל דבקדושין לא בעינן
משחמר, אי"כ ממילא לא שייך ד"ו גני קדושין, אבל דברי הרמ"א
צ"ע, ומי"מ לפי מה שהוכחתי לפיל דקדושין וגט שוין [דבעינן
עומדת בלד, וכ"ל בלתי"פ שם], אי"כ העיקר כהרמ"א.

ובפסקי הלכות (יד דוד) פ"ד לדיעות ה"ל כ"א דף ר"ד א'
הביא ג"כ לענין קדושין הדין דפיסולא כמו גני גנ,
דבעינן שלא יהיה בו אחד מג' דברים ה"ל, ומסיים דאם יש בו
אחד מג' דברים אלו, חנק רשות לעצמו ואינו מקודשת בודאי עד
שיגיעו הקדושין לידה, וביאר ציד דוד שם דלכן כ"ר ספק קדושין,
ד"ש להסתפק בקדושי כסף דשחצ' אף בחצר שאינו משחמרה
ואינו עומדת בלד, גם כן מתקדשת [וכמוצא לעיל בסק"ג].
ולהלן נחצ בפסקי הלכות שם, דאפילו כ"ר הקורה והסלע בחור מקרב
שיכולה לפשע וידיה וליקח את הקדושין, הרי זה ספק קדושין, וכן
אם כ"ר בחור ד' אמותיה ג"כ חוששין לקדושין. ועי' ציד דוד שם מה
שביאר ע"ז.

סעיף ג. ז. הרי זו מקודשת קדושי ספק. א. דעות הפוסקים
בזה. בזהגר"א סק"ה מבואר דדוקא להרמב"ם לשיטתו כ"ר
בזה קדושי ספק, לפי מה שפי' הכ"מ לדבריו בפ"א דגמ' גני חסו
על הסלע, בסלע של שניהם מהו, דאף דמקח וממכר אין חצר ש'
שניהם קונה מהם אלא, מ"מ בקדושין יש לחוש שחצ' משאיל לה
זכותו [וכמוצא בזהר הגולה] א", ולכן אף בדין דספיף זה כ"ר

אוצר

סימן א אות א-ב

הפוסקים

לא ילא מרשותו, דאם אומר מנה זה כיון דאיתו בחזקת המונה נדא אמות שלו הוי כלא נתן לה, איכא שניהם יכולים לחזור, ואם אומר מנה סתם הרי זו מקודשת וישלים, ולא מוציאה במשנת דקתה מה שמונה ברשותה כמבואר בשנת דף ל"א גבי הוגז כים, אלא אפילו נכסכה דנגניבה לא קנה, וכו' דוקא בקנין משיכה דלא קנה עד שימשוך את כולה, משא"כ כשהזכיר היא מטעם חזר דהוי כמו ידה דאמרינן כמאן דפסיק דמי כדאיתא ב"מ דף ז' א' לענין קנין סודר, וכמ"כ לענין חזר אמרינן לכל אחד כמאן דפסיק דמי. ובערוך השלחן סעיף ו', אחר שהביא דעת הרמב"ם והמחבר דהוי ספק קדושין, ודעת החולקים [התוס' וברא"ש] דס"ל דלא הוי קדושין כלל, כחז דמה שלא הביא הרמ"א [כמו שהביא להלן לענין חזרו על הכל], דסמך על מש"כ בסעיף ט', ולענין דינא נריבה גט לפי דעת הרמב"ם והשו"ע.

ובשו"ת הב"ח סי' ל"ז כחז דבחזר השותפין פשיטא דכ"ל ספק מקודשת כמבואר בסי' ל' [סעיף זכ], וכמ"ש הב"ח דיש לחוש שמה משאיל לה זכותו, ולדעתו נראה טעם אחר דשותפין לא קפדי אכדדי, דאפילו בחזרו וזרק לה על מטע שלה קאמר בגמ' גיטין ע"ה א' אמקום כרעי לא קפדי אינשי, וכו' קאמר רבא דהס טעמא דר' יוחנן לפי שאין אדם מקפיד לא על מקום חיקה ולא על מקום קלחא, כ"ש שותפין דלא קפדי אכדדי אמקום כמחא הקדושין כיון שיש לה חלק במקום, ומסיק דמלך זה הויא ספק מקודשת.

ובתב ביד דוד (פסקי הלכות) פ"ד דאישות דף ק"ט ג' דין לדעת הרמב"ם [וכשו"ע] דס"ל דהוי ספק קדושין, וזין לדעת הרשב"א ובר"ן [והרמב"ן] דהוי ודאי קדושין, כיוון דוקא היכא שטחן עכשוו הקדושין לחזק חזר של שניהם, דלא יש סברה למד דכחא מקנה לה במקום שלו [וכנ"ל], דנתינתו עכשוו הוי הוכחה שמסלק עצמו וממיה בשבילה שיבא שעה זו שייך לה, אבל היכא שהכסף היה מונה כבר ברשות של שניהם, אינה יכולה להתקדש בו מתורת חזר, אף שהכסף אומר לה שהתקדש לו בזה, והיא מתרצת על זה, וראיה מהתוספתא דקדושין פ"ב קדשה צפרי כיון שמשכה את הפרה מקודשת, וברי פרה אינה נקנית במשיכה אלא בסימטא או ברשית של שניהם כמבואר ב"ב פ"ב ג' וז"ל למד לה שמשוך, התקדש בחזרת חזר, ולענין קנין חזר סימטא וחזר של שניהם שוים כדמכח ב"ב דפ"ד ג', אלא ודאי דהיכא דמונה כבר ברשות של שניהם, לא מקני ליה לחזירו בלמירה גרידא שריצה להקנות לו, ואף בקדושין דיון כן. ושם לעיל בדק"ט ג' בזהב ג' הוכיח כן גם מהירושלמי פ"ה דנדרים הל' א', ומסיק דנראה ברור דאם כבר מונה בחזר של שניהם אינה מקודשת.

אופנים שדנו בהם הפוסקים אם היו פרשות של שניהם.

ב. מקום החופה. בפקודת אלנזר (ל"א לשו) סי' קמ"א, צידון כשאלמר לה הרי את מקודשת לי כושיטה אלנזר וכו' וכו' נפלה לארץ, הביא מה שחלקו הפוסקים לענין בית הכנסת אי הוי כסימטא או כחזר של שניהם [כמבואר בסק"ה אות ד'], ובחז דהחופה מה שאנחנו נוהגים בה ציריטה על גבי כלונסאות בלי ספק דינא כחזר של שניהם, והוי ספק מקודשת.

צ"ח

מיהו על עצם סברת הקה"י יש להעיר ממש"כ הר"ן בעצמו בקדושין גבי סלע של שניהם, דכיון דניחא לה לקדשה אקנוי אקני לה מקום באותו סלע וקני לה ע"ש, ומוכח דגם כשהצי המקום הוא שלו לגמרי יכול להקנות לה, ופה שהעיר הקה"י דהא בעיא קנין כו', כבר תירצו האחרונים קושיא זו, ע"י לעיל מהאבנים והיר דוד.

דברי התוס' וברא"ש הג"ל, דמיוירי שנתן אח"כ הקדושין לחזק חיקה, אבל מטעם חזר אינו קונה וכו' [וכנ"ל].

ובאבני מלואים סק"ג השיג על הח"מ ובר"ש הג"ל וכתב, ד"ל דלכ"מ בחזר של שניהם הוי ספק קדושין, דכא בגיטין ע"ה א' תנן קרוב לה מגורשת כו' מחלה על מחלה מגורשת ואינה מגורשת, וכן לענין קדושין, ובגמ' שם מפרש לה רב דקרוב לה היינו די אמות שלה, ומחלה על מחלה היכא דאיתו תרווייהו כדדי הדדי, ור' יוחנן מפרש לה דיכולה לשומרו וכחא אינו יכול לשומרו וכו' קרוב לה, שניהם יכולים לשומרו וכו' מחלה על מחלה כו', וכיון דר' אמות או יכול לשמור כ"ל תורת חזר, איכא מבואר דחזר של שניהם כ"ל ספק מקודשת, וזה דהקשו התוס' וברא"ש על פירש"י בסלע של שניהם, כיוון משום דכיון דממנה דגיטין הג"ל מבואר דכחא הוי ספק מקודשת, ומאי קמוציעא ליה לרב ציבו, איך ד"ל דליהוי ודאי קדושין, וזהו דהקשו מהא דחזר השותפין אין קניין מזה לזה דעל כרחק לא הוי ודאי קדושין, אבל גם התוס' וברא"ש ס"ל דלינא דספק קדושין מיהו הוי.

אולם בשבילי דוד סק"ג דהא ראיית האבני מלואים, עפ"י מה שהעיר אהא דחזר השותפין אין קניין מה לזה, דאמאי גרע מחזר שאולה, וז"ל דבחזר השותפין כיון דכשאלמר משתמש בו הוי כאילו קנה למפרע החזר לשעה זו לבדו, וכמ"ש הר"ן בנדרים דמ"ו, ולפ"ז כשכחא מניה חפץ שלו בחזר, הרי המקום נעשה שלו ולכן אין השני יכול לקנותו, וכן מלאתי בנתיבות סי' קע"ו סק"ג, ולפ"ז י"ל דהסם גבי שניהם יכולים לשומרו [או די אמות] דאין המקום קנוי לזה יותר מלזה, שפיר הוי ספק קדושין, אבל ברשות של שניהם דכחא חזר השותפין ממש, איך דברי ב"ש דלהתוס' וברא"ש לא הוי קדושין כלל.

ובקבלת יעקב הביא מהמקנה צקריא שכוזיח ג"כ מהסוגיא דגיטין כ"ל דבחזר של שניהם הוי ספק קדושין, ובס"ה דהא בראיה עפ"י מש"כ הר"ן בגיטין שם דאף דלריכוס לשמירה הכעל כמ"ש הח"ס שם, מ"מ לא מקרי אגידא גביה [ובקרי הרמב"ן שם], משום דכיון דכשמירה עושה רשית ומקום זה בין שניהם הוא, מסתמא הכעל משאיל לה מקום כיון שאינו מיוחד לה, ומלשון הר"ן מוכח דדוקא בבכ"ג שמקום השמירה אינו שלו [לגמרי], וכן נד' אמות היכא דאיתו כדדי הדדי, דכדי אמות אינו של לגמרי רק שחקנוכו חכמים לענין קנין, ולכן מכני פטיק שמסלק עצמו מן המקום, וממילא הוא שלם כיון שהוא בחזקת ר' אמותיה, ואיכא לא אגידא גביה כלל כו', משא"כ בחזר של שניהם, דהוי המקום שהקדושין נעשים עליו הוא של הכעל [לגמרי], איכא לא מכני מה שמסלק רשותו מן המקום, ול"ש לומר שמשאיל לה המקום, דכא צעיר קנין חזקה כמבואר בגיטין ע"ז ג' דאמר תחיל ותיחוד ותפחה ב'.

וע"י בתוספות הרא"ש לקדושין אהא דסלע של שניהם שכבר הקשה קר האבני מלואים מהא דגיטין כ"ל, ודחה זה דכא במסקנא דהסם מוקי לה ב"ב כחי עדים.

וע"ע בקבלת יעקב שם מ"ש לענין ח' אמות מלומלמות ובכסף יולא מתוך די אמות שלו לחזק ד"ה שלם דמתניתין בכסף

ב. לכאורה יש להעיר על הקה"י, מדברי עצמו בנתיבות סי' קע"ו סק"ב שביאר הסברה דחזר השותפין אינו קונה עפ"י הר"ן דנדרים, דכיון דכשחפץ שלו נכנס לחזר נעשה כל החזר שלו בשעה זו ולכן אין השני יכול לקנותו וכמ"ש השבלי דוד, איכא למה צריך כאן להסביר דאגידא גביה, ואולי משום דיש גמ"ט בזה היכא דניתן לכתחילה החפץ לחזק החזר לשם קדושין, ואינו תחיל להשתמש בו לבדו, דכ"כ לא מהני בקדושין משום דאגידא גביה,

באר הגולה

ד ה ה [ח] היתה עומדת בסימטא (פי' שביל של יחיד) או בצדי רשות הרבים וזרקם לתוך ארבע אמותיה מקודשת

ביאור הגר"א

[ו] היתה כו' לשון הסוד וכמ"ש בב"מ י"ד ב' רב ששת כו' וע"תוס

ואם

דגיטין שם ד"ה ר' יוחנן ועוד קשה כו' אינ' י"ל כו' וכי הרא"ש שם דר' יוחנן ל"פ אדרב אלא בחוץ לדיא השיעור בשמירתה או בשמירתו משום דמי' לר' יוחנן קרוב כו' אפילו מאה אמה כמ"ש ועוד דמחצה על מחצה ועוד ג"מ בדרי' יוחנן דאי' לדחוקי למתני' בסמטא אלא אפילו בריה ומילתא בעלמא קאמר כמ"ש הרא"ש ושי"ם וד"ש היתה כו' ואם נשאר כו' כיון כו' שם כגון שהיו כו' וליחזי כו' וכי הרשב"א שם דלכן אמרו במתני' שם קרוב לו אע"פ דכל חוץ לדיא שלה אינה מגורשת אפילו חוץ לדיא שלו אלא ככה"ג ובס"ה העתיק לשון הרמב"ם וכ"כ הסוד בשמו ואמר בהד"ר וברשות כו' דשם אינו קוגין ד"א כמ"ש בב"מ שם רפ"א כו' בשדה דבעיה כו' רב ששת כו' וכנ"ל ולא שייך כאן אלא מילתיה דר' יוחנן וד"ש כיצד כו' ומ"ש או שהיה ספק כו' שם הכא בשני כיתי כו' וע"תוס שם ד"ה והא כו' ומ"ש או שניהם אינו כו' כ' ל' הגמ' וע' תו' שם שניהם כו' וכמ"ש בחי"מ סימן ק"ך ס"א ועמ"ש הרמב"ם השמיט מ"ש בס"ד דין ד"א שאין דרכו לכתוב אלא מ"ש בגמ' להדיא לכן לא כ' אלא מילתיה דר' יוחנן שהוא דינא דמתני' כן בקדושין אבל מילתיה דרב סמך על מ"ש בה' גרושין וכן בס"א לא כ' אלא וזין חצירה שפורש בגמ' בקדושין ואם היה סלע שלה כו' אבל שאר החילוקים שאמרו בגמ' כו' לא הוזכר וסמך על מ"ש בה' גרושין :

ה ל' הסוד מונסיה סס דף ע"ח ע"א ואע"פ דהתם תנן היתה עומדת צרי"ה וכו' כתב בסמטא וכו' תוס' דק"ל כ"כ שם דנר"ה לא תקנו ד' אמות ב"מ ד' י' ע"כ וא"כ ע"כ מתני' איירי בסמטא וכ"כ התוס' והרשב"א כ"י

לא אתי שפיר לרב לכן אוקים ר' יוחנן כן וע"תוס הג"ל ד"ה ר' יוחנן וק' כו' דשמואל שם שינוא כו' לא קאי אלא אגטין ולא אקדושין דמשום חומרא דלכן אמרו במתני' שם קרוב לו אע"פ דכל חוץ לדיא שלה אינה מגורשת אפילו חוץ לדיא שלו אלא ככה"ג ובס"ה העתיק לשון הרמב"ם וכ"כ הסוד בשמו ואמר בהד"ר וברשות כו' דשם אינו קוגין ד"א כמ"ש בב"מ שם רפ"א כו' בשדה דבעיה כו' רב ששת כו' וכנ"ל ולא שייך כאן אלא מילתיה דר' יוחנן וד"ש כיצד כו' ומ"ש או שהיה ספק כו' שם הכא בשני כיתי כו' וע"תוס שם ד"ה והא כו' ומ"ש או שניהם אינו כו' כ' ל' הגמ' וע' תו' שם שניהם כו' וכמ"ש בחי"מ סימן ק"ך ס"א ועמ"ש הרמב"ם השמיט מ"ש בס"ד דין ד"א שאין דרכו לכתוב אלא מ"ש בגמ' להדיא לכן לא כ' אלא מילתיה דר' יוחנן שהוא דינא דמתני' כן בקדושין אבל מילתיה דרב סמך על מ"ש בה' גרושין וכן בס"א לא כ' אלא וזין חצירה שפורש בגמ' בקדושין ואם היה סלע שלה כו' אבל שאר החילוקים שאמרו בגמ' כו' לא הוזכר וסמך על מ"ש בה' גרושין :

אוצר

סי' ז אות ג--סי' ח אות א

הפוסקים

המשנה שם היתה עומדת צרי"ה חרקה לה קרוב לה מגורשת כו' וכן לענין קדושין, ובגמרא פריך כ"ד קרוב לה אמר רב ד' אמות שלה זכו קרוב לה כו', ר' יוחנן אמר היא יכולה לשמרו והוא אינו יכול לשמרו זכו קרוב לה כו', וכתב הב"י דנראה דהטור ס"ל כמ"ש הרא"ש דר' יוחנן לא אחי לפלוגי חלה גפירותא דמתני', אבל לענין דינא לא פליג עליה, דשפיר חיה ליה דאם זרק לה גט לתוך ד' אמותיה שהיא מגורשת, דא"ר ר' יוחנן גופיה אמר הכי בצ"מ דף י' ע"ב, לפיכך פסק הטור כוותיה דתוך ד' אמותיה מקודשת וכו'. וכן כתבו הדרישה והב"ח.

וכתב חב"ש סק"ז דמבואר מהתוס' גיטין דע"ה צ' ד"ה ר' יוחנן, דתוך ד' אמות שלה אפילו אם שניהם יכולים לשמור מקודשת, והוסף דאע"פ דהרמב"ם צ"ה דגירושין ה"ל ו' ס"ל כשניהם יכולים לשמור הגט פסול, וכן איתא לקמן סי' קל"ט, היינו צגט מחמירים כן כשמואל דאמר עד ששמות ותטלנו, אבל מדאורייתא מגורשת, לכן בקדושין כשר אפילו מדרבנן, כמ"ש הר"ן שם דכשהגט כשר מדאורייתא ורק מדרבנן פסול, אז בקדושין היא מקודשת בזדאי. עוד כתב הב"ש בסק"ה א' דאפילו אם הוא צא אח"כ לתוך ד' אמות שלה, אע"פ דצגט פסול ככה"ג, דשם אינו פסול חלה מחמת חימרא, וכל כה"ג בקדושין היא מקודשת בזדאי וכנ"ל.

ובדעת הרמב"ם לענין ד' אמות בקדושין, כתבו צ"י ובצ"ח דמדלא הביא הרמב"ם הדין דר' אמות, רק הדין דיכולה לשמרו [שצ"סע"ף ה'], משמע דס"ל דרב ור' יוחנן פליגי לענין דינא, ופסק כר' יוחנן דקיי"ל כוותיה לגבי דרב, ועוד דצגט חתני כוותיה דר' יוחנן, וכ"כ דדרישה אות ה' ב'.

אולם הלח"מ פ"ד דאישות ה"ל כ"כ כתב דהא דהשמיט הרמב"ם דין ד' אמות בקדושין, משום שסמך על מ"ש"כ כה"ל גירושין, כמו שסמך על דינים אחרים שהזכיר שם כהשאלת מקום ולא הזכירו כאן. וכ"כ צ"הגר"א סק"ז, והוסף דמשי"כ לא כתב הרמב"ם דין ד' אמות בקדושין, משום דאין דרכו לכתוב חלה מה שכתב בגמרא להדיא, ולכן לא כתב חלה מילתא דר' יוחנן שהוא דינא דמתני', כן בקדושין [דבמשנה לא הוזכר ד' אמות רק קרוב לה]. וכן מבואר מדברי הב"ש סק"ה [המבואר להלן אות ה' לענין רה"י].

וע"י בערוך השלחן סעיף ע"ו, דאחר שכתב מתחילת דכפוסקים לא הביאו שום חולק בדין זה דר' אמות, ופסקא להו דלכל הכפוסקים [הראשונים] דין זה מוסכם, ואע"פ דהרמב"ם לא הביאו לענין קדושין סמך על מ"ש"כ כה"ל גירושין וכמ"ש הגר"א והב"ש [הנ"ל], והוסף דכ"מ מהח"מ, כתב עוד דכל זה הוא לדעת גדולי האחרונים

ג. בית הקהל שהשמש דר בו, או אכסניא שלנים בו בשכר. צ"ח"ה הצ"ח סי' ל"ז נאחד שנתן בקדושין על השלחן צבית השמש, כתב צ"ח מהטעמים להחמיר, דציתו של שמש העיר הוא של כל הקהל, אי"כ דינו כחצר השוחפות שכל הקהל יש להם רשות ליכנס צבית זה, אף שלא צרשות השמש, ולאו דוקא חצר השוחפות ממנה חלה פונדק שרגילים אורחים ללון בו דינו כחצר השוחפות שהרי ע"י שכיכות הם דרין שם, וכדאיתא צ"ח"ה י"ד ח' דפונדק הוי כחצר השוחפות, ונחצר השוחפות פשיטא דהוי' ספק מקודשת כמבואר צ"ח"ה [סעיף זה].

ד. וכשהניח הקדושין לתוך כלי שלה המונח בחצר של שניהם. צפסקי הלכות (יד דוד) פ"ד דאישות דף ר"ה צ' כתב דאם זרק לה קדושין מדעתה לתוך כליה העומדים בחצר של שניהם או בסימטא, הרי זו מקודשת קדושין ודא"ס אם נחו צקרקעיתה של הכלי, צ"ח"ה כשזרק עתה הקדושין לזה הכלי ולאמר לה שתתקדש לו זהם, אבל אם הקדושין מונחים כבר בכלים שלה העומדים בסימטא או בחצר של שניהם, ולאמר לה עתה שתתקדש לו זהם אינה מקודשת חלה צפסקי. וכיד דוד שם אות הע"ה לזין להרמב"ם צ"ח"ה לקדושין דף ח' צ' ש"כ להדיא דצנתן לתוך כליה מקודשת אף בחצר השוחפות. ושם לעיל צ"ח"ה ע"ט דק"כ ד' כתב דזה נלמד ממקח וממכר דקיי"ל כליו של אדם קונים לו בסימטא ובחצר של שניהם, ואף שדעת התוס' והרא"ש צ"ח"ה דף פ"ה ח' שצריך לומר לו זיל קני, זה דוקא צמו"מ ובאופן שהפירות מונחים שם מבצר, דכיון שהפירות מונחים בתוך הכלי שלא לשם קניה, הכלי שאלו למוכר וממילא גם המקום שאלו לו, ולכן לא מצי להוקת לקנות הפירות חלה כשאמר לו זיל קני, דגלו אדעתא שמשלך רשותו לשע"ז, אבל כשמצי עתה נשם קנין בתוך כליו שצרשות השוחפות, ועיקר שמוש הכלי עתה הוי להוקת, הוי המקום שלו וקונה לו, וכמ"ש בקדושין כיון שאומר צע"ה נתינתו התקדשי לי, ויותר נראה לי דבקדושין אף כשהקדושין מונחים כבר בכלים העומדים בחצר השוחפות, והוא אומר לה התקדשי לי בזה מקודשת, דהא אף צמניה צקרקע חצר של שניהם הוי קדושי ספק, ובתצתי לעיל משום דבקדושין סגי באומדנא קלה דאמרינן מסתמא סילק נפשיה, ואף שכתצתי שם דזהו רק כשמצי עתה לשם קדושין ולא צמונה מצד שם, זהו דוקא צמונה ע"ג קרקע, אבל צמונה צתך כלים סגי צסילוק קל כנ"ל צדור, וע"ש מה שהצריך עוד לצרר זה.

טעיף ד. ח. לתוך ד' אמותיה מקודשת. א. ע"י צ"ח"ה דכ"ה לשון הטור מהמשנה דגיטין ע"ה צ', ובצ"י הביא לשון

א. ע"י בהגהת תיד אפרים וביאור מנחם ובמחברת הקודש (ח"ב מס' אוריין תליתא) דס"ק הוה שבב"ש שייך לכאן, וצוין בטע"ה לסעיף ה', וכן הוא בב"ש מהדו"ק.

ב. בעצי ארזים סק"ה העיר על זה דהא ר' יוחנן גופיה אית ליה בב"מ דף י' דין ד' אמות לענין גט, ועוד דהא הרמב"ם עצמו כה"ל גרושין כתב דין ד' אמות לענין גט, וכתב לפרש דבריהם, דס"ל להרמב"ם דדוקא בקדושין

הפוסקים

סיק ח אה א-ב

אוצר

האחרונים, אמנם הנמקשי צפיק דביח כחצ בפירוש דין ד' אמת ליכא אף בגיטין, וגם הרי"ף צפ"ח דגיטין לא כחצ כך דיוקא, וגם דעת הרמב"ם י"ל דלא ס"ל תקנתא דד' אמות בגיטין וכ"כ בקדושין, ודין ד' אמת שכתב שם [בגיטין] ענין אחר הוא כ"י היינו כשיכול לשמור הגט והוא אינו יכול לשמור כ"י, ומדן שמירה הוא כ"י, ואם באמת אינה יכולה לשמור אינה מקדשת מדון ד' אמות, ולכן אף שהדין ד' אמת בקדושין נחבא צריכא ומהר"ם ז"ל חולק, מ"מ לדעתו יש ליתן למעשה לחומרא, דאם קדשה אחר נריכא גט משניהם. [וע"י עוד באותו שאלה ז"ל].

ב. אם מקדשת מדאורייתא או רק מדרבנן. כתב צ"ח סק"ה, דלפי דעת רבינו ירוחם לעיל סי' כ"ח סעיף י"ג גבי מעמד שלשה, דלא כוון אלא קדושין דרבנן [וכמוצא באו"ח"פ שם סק"טו אות ה'], אי"כ גם כאלו בקנין ד' אמות דכס תקנת חכמים, לא כוון אלא קדושין דרבנן, [וכ"כ בענין אחרים סק"י והוסף שכן דעת הסו"א], אלא דעת הר"ן, דכס קדושין דבר חורב דהפקד צ"ד הפקר וכו'. וצ"ח סק"י הביא רק דעת הר"ן (י"ט).

ובביב קדושין סוסק"י תמה אהא דכתב הח"מ דלרבינו ירוחם גם כאלו אינו אלא קדושין דרבנן, דאי"כ למח תקנו ד' אמות כלל [בגמ'] משום פיוגותא, שהרי אינה מותרת להנשא בזה כ"י, לכן הדבר ברור כמ"ש בספרי מגן האלף סי' חמ"ה דלא אחר ר"י רק במעמ"ש דלא קבלה כלום, אלא בנכנס הדבר לרשותה לגמרי ודאי הוי קנין שלה מן התורה, ולכן גם כאלו כיון דעמו חכמים כ"י אמות לדין חלוקה הרי כזר בא הגט לרשותה וכו' גט גמור [ה"כ] דהוי קדושין מן התורה. גם דהפ"ח יעקב סק"י השיג על הח"מ בזה, דשאני מעמ"ש דבאמת לא הביע דבר לידה רק שפלוני נחתיו לה, כלכך אמרין נכי דחייבו חכמים להחזיר לה החוב, אלא מ"מ לא קנאה בקנין גמור ולכתוב קדושין חורה, דמשום תקנה די בזה כ"י, אלא בזה שזכתה מתורת חז"ר וד' אמות דכס שלה, לא יחלוק שום אדם דכיון שזכתה בכס אין לה הנאה גדולה מזו והרי הביע הנאה לידה וכו'. וכן צע"ח שי המוצא להלן פ"ד הרמב"ן, מסיק דרי"י מודה בזה דלא חפסי קדושי שני.

ובערך שי כאלו, ראה מתחילה לתוך דברי הרמב"ן גבי קדושין, דס"ל דכיון דקנאה מדרבנן הרי הביע לה הנאה מתחתיו וכמ"ש הר"ן בסופ"ד קדושין לענין דמי איסור הנאה, וביבא נתיבות המשפט סי' שמ"ה גבי קדשה בגזל [וכמוצא באו"ח"פ לעיל סי' כ"ח סק"י], וכיון דכל המקדש אדעתא דרבנן מקדש הוי כפירש שמתקדש באותה הנאה כ"י ה"א, אלא שדחה ז"ל, דהא בקדושי שטר לא שייך סברה זו, וליכא למימר דבאמת דין ד' אמות הוא דוקא בקדושי כסף ולא בקדושי שטר, דהרי מלשון הרמב"ם וכל הפוסקים משמע דלא חילקו בזה, [וכו"כ הסו"א דחקר הלכה (לר"י) לנדא] י"ב אות ק' סי' י"ח, על דרך האבני"מ הר"ל דעת הרמב"ן, דלדבריו ג"כ יש חילוק בין כסף לשטר, וכמוצא להלן באות ג', ולכן מסיק דלעולם סברה הרמב"ן היא כמ"ש המקנה ה"ל, ומח שבעיר האבני"מ דלא מלינו בקדושין דרבנן שפקיעו קדושי שני, י"ל דשאני קדושי דרבנן דעלמא כגון קדשה צממ"ש וכיוצא בזה, דהתקנה הינה בעלמא, ורק ממילא הוי קדושין דרבנן נמי כ"י, אלא כהא בקנין ד' אמות דר"י חכמים להשות קדושין לגט משום בגי"ש דוילאח וכו', לכן כמו צ"ח דאפקעיננהו לקדושין משום תקנה עגנות, כמ"כ בקדושין תקנו דאם בא אחר וקדשה הפקיעו קדושי השני, וגם ר"י יודע לזה ודלא כהח"מ הנ"ל.

וצע"ח

שי בין קנין דרבנן שהוא בכל דבר, כגון מכירת שטרות, והתקנה אינה לענין קדושין בלבד, בזה י"ל כיון דלא עלה על דעתם להתקדש בהנאה לבד אלא בגוף השט"ח ובשעבוד שבו כ"י, אבל היכא דהתקנה הינה מיוחדת לבני קדושין דתקנו ד' אמות, י"ל שפיר דכיון וכל המקדש אדעתא דרבנן מקדש, הוי כפירש שתתקדש באותה הנאה.

(ו) וע"ז בערך שי שחירץ קשיית המקנה על דברי הרמב"ן גבי גט ותיא משום אפקעיננהו, מהא דביבמות דף ל' ע"א איתא בספק קרוב לה, דאוקי אשה בחזקת א"א, ואם נימא בזה אפקעיננהו, הלא אין כאן חזקת א"א, ומכאן זה כתב דיותר נראה סברה הר"ן, וכתב הערך שי דלכ"מ לפי"ש התוס' בגיטין דל"ג א' ד"ה ואפקעיננהו, דגם כה"ג חשיב חזקת א"א כיון שאינו החזקתה כ"י, וכתב"ש סי' י"ח ס"ק כ"ט הביא עוד ראיות דה"ג חשיב חזקה.

האחרונים, אמנם הנמקשי צפיק דביח כחצ בפירוש דין ד' אמת ליכא אף בגיטין, וגם הרי"ף צפ"ח דגיטין לא כחצ כך דיוקא, וגם דעת הרמב"ם י"ל דלא ס"ל תקנתא דד' אמות בגיטין וכ"כ בקדושין, ודין ד' אמת שכתב שם [בגיטין] ענין אחר הוא כ"י היינו כשיכול לשמור הגט והוא אינו יכול לשמור כ"י, ומדן שמירה הוא כ"י, ואם באמת אינה יכולה לשמור אינה מקדשת מדון ד' אמות, ולכן אף שהדין ד' אמת בקדושין נחבא צריכא ומהר"ם ז"ל חולק, מ"מ לדעתו יש ליתן למעשה לחומרא, דאם קדשה אחר נריכא גט משניהם. [וע"י עוד באותו שאלה ז"ל].

ב. אם מקדשת מדאורייתא או רק מדרבנן. כתב צ"ח סק"ה, דלפי דעת רבינו ירוחם לעיל סי' כ"ח סעיף י"ג גבי מעמד שלשה, דלא כוון אלא קדושין דרבנן [וכמוצא באו"ח"פ שם סק"טו אות ה'], אי"כ גם כאלו בקנין ד' אמות דכס תקנת חכמים, לא כוון אלא קדושין דרבנן, [וכ"כ בענין אחרים סק"י והוסף שכן דעת הסו"א], אלא דעת הר"ן, דכס קדושין דבר חורב דהפקד צ"ד הפקר וכו'. וצ"ח סק"י הביא רק דעת הר"ן (י"ט).

ובביב קדושין סוסק"י תמה אהא דכתב הח"מ דלרבינו ירוחם גם כאלו אינו אלא קדושין דרבנן, דאי"כ למח תקנו ד' אמות כלל [בגמ'] משום פיוגותא, שהרי אינה מותרת להנשא בזה כ"י, לכן הדבר ברור כמ"ש בספרי מגן האלף סי' חמ"ה דלא אחר ר"י רק במעמ"ש דלא קבלה כלום, אלא בנכנס הדבר לרשותה לגמרי ודאי הוי קנין שלה מן התורה, ולכן גם כאלו כיון דעמו חכמים כ"י אמות לדין חלוקה הרי כזר בא הגט לרשותה וכו' גט גמור [ה"כ] דהוי קדושין מן התורה. גם דהפ"ח יעקב סק"י השיג על הח"מ בזה, דשאני מעמ"ש דבאמת לא הביע דבר לידה רק שפלוני נחתיו לה, כלכך אמרין נכי דחייבו חכמים להחזיר לה החוב, אלא מ"מ לא קנאה בקנין גמור ולכתוב קדושין חורה, דמשום תקנה די בזה כ"י, אלא בזה שזכתה מתורת חז"ר וד' אמות דכס שלה, לא יחלוק שום אדם דכיון שזכתה בכס אין לה הנאה גדולה מזו והרי הביע הנאה לידה וכו'. וכן צע"ח שי המוצא להלן פ"ד הרמב"ן, מסיק דרי"י מודה בזה דלא חפסי קדושי שני.

והמקנה בקרי"א הביא מהרמב"ן דה"ל לגיטין פ"ה ד', שכתב בטעם דמהני ד' אמות צ"ח, משום דכל המקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקעיננהו רבנן לקדושין מינה, וכחצ דלדבריו י"ל כהא גבי קדושין תוך ד' אמות שלה דהוי קדושין ואם בא אחר וקדש אותה אין הקדושין תופסין, היינו דהפקיעו חז"ל קדושי שני וכו'.

ובאבני מלואים סק"ה עמד ג"כ ע"ד הרמב"ן הנ"ל דכיון דמשמע מדבריו דלא ס"ל כהר"ן דע"י הפקר צ"ד מהני הקנין מדאורייתא, ולכן צריך לסברה דכל המקדש כ"י ומשום דאפקעיננהו רבנן לקדושין מינה, דהא בקדושין לא שייך למח משום וקדש אדעתא דידעי וכו' קדושי חורה, וכחצ דליכא למימר שמחתם זה הפקיעו חכמים קדושי שני [בסברה המקנה], דלא אשכחן בקדושי

פליג ר' יוחנן אדרב לענין ד' אמות, אבל לענין גט לא פליג, וביאר בארוכה מהיכן הוציא הרמב"ם חילוק זה מתוך סוגיית הגמ' שם, ע"ש.

(ג) כתב כן על פי ביאורו בישוב דברי הסו"א בענין ד' אמות בזה"ר ובענין מחצה על מחצה, דלפי דבריו מתורץ הקושא שם על הסו"א, מיהו ע"י באוצה"פ להלן סק"ט אות ב' שמבוא עוד תירוצים על ד' הסו"א ההם, ולפי"ל ליכא הוכחה מכל זה לדבריו העצ"א.

(ד) בב"ש לפי"נו כתוב בסתמא: ומ"מ כתב, וחסר חיבת הר"ן, והגיותו ביד אב"ם, ובי"ה להו"א במהדו"ק של הבי"ש.

(ה) בזה רצה לתרץ מה שמקפץ על סברה זו מדברי הרמב"ן ב"ב דף ס"ו שהוכיח דמכירת שטרות קונה מדאורייתא, מהא דאשה מתקדשת במכירת שטר, דמשמע דלית ליה להרמב"ן סברה הר"ן הנ"ל, ומשונה מחלק הערך

אוצר

ס"ק ח אות ב-ג

הפוסקים

בסומעא לענין גיטין, שרגילות היא שעיניים כאלו נעשים שם וכו' עכ"ל, דאיכא לפי"ז היא מקודשת קדושין גמורים, אך הקשה פ"ז דמהגמי' דנדרים דף מ"ו משמע שהיא מקודשת [רק] מספק, גבי השותפין שנדרו הנאה זה מה שניהם אסורין ליהנות לאחר, ראב"י אומר זה נכנס לחור' שלו וזה נכנס לחור' שלו כו', וקאמר בגמ' אומר רבה אומר זעירי מחלוקת שיש צד דין חלוקה, אבל אין צד דין חלוקה דברי הכל מותר, ח"ל ר"י ברי בית הכנסת דכמי שאין צד כדי חלוקה דמי, ותנן [שם מ"ח] שניהם אסורים בדבר של אוחה עיר, וכתב הר"ן דמפרש ואזיל [שם] בדבר של אוחה עיר כגון ציבה"כ כו', ח"כ מוכח מכאן שציבה"כ יש לו דין חצר השותפין והוא ברשות שניהם, ואיכא היא מקודשת מספק, ובי"ב מהר"ל בהלכות ערובי חצרות, דציבה"כ כל העם שותפין, נמצא שכתב בזה שציבה"כ יש לו דין חצר השותפין, ואיכא היא מקודשת מספק ודלא כרוב"ש, ועי' ביו"ד סי' רכ"ד סעיף א'. וצ"ש סק"ט הביא דברי הבה"י וכתב, דבדלתי לא נעלם זאת מהר"ל, אלא גיטין וקדושין שאני דרגילין לעשות ציבה"כ כ"ש שם, משו"ב ס"ל דהוי כסומעא.

ובבית סאיר כאן העיר פ"ד הבה"ש, דאם הוא חצר השותפין מה מהני מה שרגילין בו, והרוב"ש לא ידעו הדין עממא אלא להנחתו שמדמה ציבה"כ לרה"ר ולחצר שאינה של שניהם, אז כתב דאפילו למ"ד דדי' אמות אינן קונות אלא כסומעא או צל"ד ר"ה, ומשום דיש לו רשות להניח כליו לפי שעה, ה"ה ציבה"כ משום דרגילין בו הוה לענין זה כסומעא ולא כרה"ר, אבל אם הוא חצר השותפין מה מהני שרגילות, ובהה"ה צ"ש כתב דציבה"כ הרי הוא כרה"ר שהרי אין לו כח יותר ממנה להניח שם כלים, ואולי ר"ל דהי' דל שותפין חשיב היינו לענין חפילה, משא"כ לענין חול דאין לו צד רשות יותר ממנה להניח שם כלים חשיב כרה"ר, ושם כתב דמהעטס דעניני גיטין רגילין למעבד צד, חשוב לזה נמי כסומעא, ועי"ז דחוק ולי"ב. ובאצני משפט סק"ט העיר גי"ב על הבה"ש כ"ל, וכתב דיש לתרץ קושיא הבה"י בפשיטות, דאין זה דומה לנדר, דודאי נדר כיון דיש להשגיח חלק בו אסור לשני לכוון למ"ד דחצר השותפין אסור במודר הנאה, אבל לענין קנין נראה דצד דוקא דיש רשות גם להשגיח בהנייה צד חפצו. לא ילא מרשות הנותן, איכא ציבה"כ דאין יכול להניח שם חפצו, והרי אדרבה עלה בדעת הרוב"ש לדמותו לרה"ר ולני דרגילין לעשות שם החופה, שפיר הוי מקום הראוי לקנין ולא גרע מסומעא.

ובעצי אדירים סק"י העיר על מש"כ הבה"י דציבה"כ הוי כמו חצר השותפין ומקודשת מספק, וכתב שדבריו אינם מובנים כלל, דלענין מודר הנאה וכן לענין ערובי חצרות שייך לומר שהיא כחצר של שניהם, אבל לענין קדושין הרי דעת החוס' והרמ"ש בסלע של שניהם והניחו עליו דאינן קדושין כלל, כדן חצר השותפין שאין קונין זה מה, ואף שדעת רש"י והרמב"ם לקמן בסעיף ט' שמפרשים הטעם בסלע שלה משום חצר, והאזינעו דסלע של שניהם היינו בהנייה על הסלע ומעטס חצר השותפין, ל"ל שמחלקים בין קדושין למכר כמ"ש הרשב"א, דכיון דמחזיר לקדשה משאיל לה מקומו וקנתה, וזה לא שייך אלא בסלע וחצר המשותף בין שניהם, משא"כ ציבה"כ שהוא משותף ליהודים מאן פייס ומאן מחיל לכו"ע, שאינה יכולה להתקדש בו מטעם חצר, אך לענין קנין ד' אמות כתב העני' חרזים, דודאי שאין לו דין רה"ר, דעממיה דמ"ד דאין ד' אמות קונות צרה"ר, הוא משום דחזקי צד רבים ואיכא דלתי ציבה"כ יש לו דין סומעא או דרי ר"ה לענין זה, והוסיף דאף לפי דברי הבה"י דציבה"כ שוב לחצר השותפין דעלמא, מי"מ אפשר דאפילו בחצר השותפין מהני ד' אמות, דשייך צד נמי עממא דלא ליחי לנאנווי, ואיכא הוי מקודשת גמורה וזה פשיט.

ובערור השלחן סעיף ח' כתב צביאור דעת הרמב"ן, דלא דלכויו קדושין מדרבנן, דבקדושין הן מן התורה כיון דרבנן שווה כחצרה, אלא דאי לא קדשה אדעתה דרבנן, הייתי אומר שרונה שיצאו הקדושין לחצרה שמן התורה, אבל כיון שמקדש על דעתם נגמרו הקדושין גם מן התורה כחצר שחקנו חכמים, ואי"ש כל מ"ש האצני"מ [הג"ל], וכבר ביארנו צ"ח סעיף ס"א שם הבה"י דכל הקנינים דרבנן הוו קנין גם מן התורה לכל דבר, ושכן מוכח בירושלמי דמעשר שני, וגם בענין זה ד' אמות איחא בירושלמי פ"ד דפאה ופ"ח דגיטין, דאפילו מאן דס"ל דבמתנה לא חקנו ד' אמות, מ"מ בגיטין מודה כו', ופשיטא דהגט נמי מן התורה, ואין לומר דדוקא בגיטין משום דכל המקדש אדעתה דרבנן מקדש ואפקעינהו רבנן לקדושין כגט הזה, ולא בקדושין, דק"י הדברים, דכיון דהפקיעו קדושי חצרה כגט הזה, כ"ש שגמרו קדושי חצרה בקדושין כאלו כיון דמקדש אדעתה דרבנן.

ולדעת הרמב"ם [להסבירים בדעתו ד' אמות מהני בקדושין], העיר באצני מלואים שם דלפ"מ שהוכיח צ"ח כ"ה סק"ט דס"ל להרמב"ם דקנין דרבנן לא מהני לדון חצרה, דלפ"מ לכאורה ל"ל דגם כאן לא הוי אלא קדושין דרבנן, ואיכא קשה מש"כ הרמב"ם בפ"ד דאישות ה"ל כ"כ דזרק לה קדושין קרוב לה מקודשת, ובמתנה על מתנה מקודשת ואינה מקודשת, ואי נמצא דזקוק לה ס"ל להרמב"ם דלא הוי אלא קדושין דרבנן וקדושי אחר תופסין בה, איכא מה בין קרוב לה למחצית, וכתב ד"ל להרמב"ם דהי' דקנין דרבנן לא מהני לדון חצרה, היינו דלא אהו רבנן לעשותו כמו שלו ממש כיון דמן התורה לא הוי שלו, אבל עכ"פ מהני הפקר צ"ד שיהא הקונה רשאי להשתמש בו, וכמו שמינו להיראות גבי גזל עכו"ם דלא הוי שלו, ומי"מ רשאי להשתמש בו, ולפימ"ש בקו"ב"ה סי' שיי"ג סק"ט דקנין חצר חלוו צד שיש לו רשות להשתמש בו, איכא ו"ל דגם כאן דחקנו חכמים שיהיו ד' אמות ומקום השמירה כמו חצרה, ועי' הפקר צ"ד רשאי להשתמש בו והוי כחצרה, ומש"כ קונה מהי"ת לגיטין וקדושין ודעת הר"ן.

ג. ובשטר קדושין שזרקו לתוך ד' אמותיה. כתב באצני מלואים שם, דזה חלוו נפולגתא, דלדעת הר"ן דהוי כחצרה ומקודשת מן התורה, גם בשטר דינא הכי, [וכן ו"ל להרמב"ם לפי"ד דלעיל], אבל להרמב"ן לפי מה שביאר לעיל בדעתו דהפקר צ"ד אינו אלא על החפץ הכונן ד' אמותיה, איכא בקדושי שטר דאיתקש לגט דבענין ידה או חצרה, לא מהני ד' אמות מהי"ת ולא הוי אלא קדושין מדרבנן, ואם קדשה אחר לריבה גט משני ולא אפקעו רבנן קדושי שני.

מיהו בערך שי ה"ל הוכיח מה עמנו, מדלא מינו להפוסקים שחילקו צד בין כסף לשטר, דע"כ ל"ל דבצרה הרמב"ן גבי קדושין כמ"ש המקנה דהפקיעו קדושי שני כו', ולפי"ז אף בקדושי שטר שזרקו לתוך ד' אמות, אין קדושי שני תופסין בה.

ד. ובשזרק לתוך ד' אמותיה בבית הכנסת. עי' באצני סק"ט שם הבה"ש סק"ט דהוי כסומעא, ושהצני' הי"ל סובר דהוי כחצר השותפין. והנה מקור הדברים הם, בבה"י כאן שכתב בחמילת דבריו, דנראה דאם היה עומדת ציבה"כ של נשים חזק לה קדושין לתוך ד' אמותיה מקודשת, ור"ה לזה ממה שמלאתי בשו"ת הריב"ש סי' ר"ה באלה שזרק גט לאשתו ציבה"כ לתוך ד' אמותיה שכתב דכיון שזרק לתוך ד' אמותיה הי"ז גט, ואם הוא בתוך ד' אמות של שניהם, יש לראות מי קדם, דבה"כ הרי הוא כרה"ר, שהרי אין לו כח יותר ממנה להניח כלים, או כחצר שאינו של שניהם כו', ואף אם נאמר שאין ד"א של אדם קונות צרה"ר אלא כסומעא או צל"ד ר"ה כו', מי"מ בית הכנסת הרי הוא

ואם נשארו תוך ד' אמותיו אינה מקודשת אפילו נכנסה היא לתוך ד' אמותיו.
כיון שקדם הוא (ה) לתוכם זכה בהם והם שלו:

היו

באר ח"ט

(ד) לתוכם. ואם שניהם נלוו כאלו לתוך ד"א הוי ס"ק עיין ח"מ נ"ט:

הפוסקים

ס"ק ח אות ה—ס"ק ט אות א

אוצר

לכן כתב דוקא בסימטא, וע"ש שהוכיח שכן הוא גם דעת רש"י.
ו. ומה הדין כשזרק לה קדושין בתוך ד' אמותיה כשהיתה סתומה. דב"ש סק"ז הביא מש"כ הח"מ סק"י, דצטור חו"מ ס"י רס"ח מצוהר הפלוגתא אם ד' אמות קונה במהלך, וכאן בקדושין יש לחוש לחומרא ואינו אלא ספק קדושין. וכצ"ח בערוך השלחן סעיף י"א, והוסיף דלע"ג דבש"ע שם לא הוציח דעה זו שמחלקת בין עומד למהלך, מ"מ יש לילך לחומרא, וכן לע"ג שביארנו שם בסעיף ד' ולא פליגי לדינא, מ"מ בקדושין לא נסמך ע"ז, ויש לילך הכל לחומרא.

ז. ובשזרק הקדושין ואח"כ נכנסה האשה לתוך ד' אמות של החפץ. (להסביר דמהני עלי קדושין מע"ג קרקע).
בצ"ח מלוות סק"ז הביא כאן מחלוקת הפוסקים המוצא בסמ"ע חו"מ ס"י ר סק"ג, דלהר"ן ותלמידו רש"צא אינו קונה ד' אמות רק בשקדס הוא להכלי, אבל אם קדם הכלי לאדם לא קנה, אבל רבינו ירוחם אינו מחלק בזה, ואפילו קדם הכלי קונה ד' אמות, ואין למש"כ בקל"ח שם סק"ד לענין זרק לה קדושין ברה"י ואח"כ באה האשה לתוך ד' אמותיו. ועי' בקל"ח שם, דאחר שביאר סדרת הר"ן ותלמידו רש"צא בג"ל עפ"י הח"מ קדושין כי כ"כ ד"ה בזה, בשם ר"ח, דכיון דד' אמות אינו קונה אלא בסימטא, ושם הדין דכל הקודם זכה במקום, ולהכי בקדם הכלי נעשה כד' אמות רשות מוכר, ולא קנה ד' אמות ברשות מוכר, כתב דלפ"ז נראה דבגיטין וקדושין דמהני ד' אמות אפילו ברה"י משום חקנת עגונות ע"י אבי"ע ס"י ל' [נראה דטעמו למש"כ דב"ש דעת הרמב"ם והרש"א המוצא לעיל בזהו כ'], דכיון דברה"י אפילו קדם הכלי לא נעשה רשות בעלים, וא"כ מהני לכו"פ, אלא דבגט [וכן ל"ל בשער קדושין] לא מהני משום דה"ל עלי גיטך מע"ג קרקע, אבל גבי קדושין דמהני עלי מע"ג קרקע, אם זרק לה כסף קדושין ברה"י ובאה האשה אח"כ תוך ד' אמות דמהני, כיון דברה"י ליכא בעלים.

אולם בנתיבות המשפט שם צביאורים סק"ד השיג ע"ד הקל"ח, וכתב, דל"א לומר כך, דא"כ אפילו בקדם הצעל גופיה לתוך ד' אמות אף ברה"י ואח"כ באה האשה יכול לזרוק לה גיטא וקדושה, דהא הצעל לא הוי לו קנין ד"א ברה"י רק להאשה, וצ"ח אמרין בגיטין ע"ה וליחוי כי מנייחו קדים, אלא ע"כ ל"ל דהחכמים נתינו לענין גיטין וקדושין להכיר דין סימטא בין להצטל בין להאשה, וכו' שהצטל יכול לצטל קנין כד' אמות של האשה ברה"י, כמו כן יכולין כליו ומשחיתיו של צעל המונחין ברה"י לצטל קנין האשה, כך ג"ל בזה.

ט. כיון שקדם הוא לתוכם זכה וכו'. א. כיצ צטור. וכתב בצ"י דכן משמע מדאמרינן בגיטין ע"ה וליחוי כי מנייחו קדים, וכ"כ שם הר"ן דמהא שמעינן שכל הקודם לזוא בדי אמות זכה בהם, ואין לחצורו בזה אח"כ זכות בהם כלל, וכך הם דברי הרמב"ם בפ"ה דגירושין. ובעלי אחרים סק"ח הביא מהרש"א צדושיו שם, שמדויק כן גם מלשון המשנה, דלמאן דמפרש לה בדי אמות

ה. דעות הפוסקים בדין קנין ד' אמות ברשות הרבים גבי קדושין. ענ"ה"ג שהביא מהצ"י דלכן כתב בעור בסימטא או בלידי רה"י, משום דקו"ל כרז שעת צ"מ דף י' ע"ב דברה"י לא תקנו ד' אמות כ"י, ובח"מ סק"ד כתב על לשון הש"ע או בלידי ר"ה כ"י, אבל ברה"י לא תקנו ד' אמות, אפילו היכא דדעת אחרת מקנה, והשיג עמ"ש ב"ח דלדעת הרמב"ם ושאר פוסקים דעת אחרת מקנה אפילו ברה"י תקנו ד' אמות ז', מהא דכתב הרמב"ם בפ"ד דזכיה ומחנה, דבמחנה לא תקנו ד' אמות לע"ג דעת אחרת מקנה, והוסיף דבאמת הרמב"ם לא כתב בקדושין דין ד' אמות דליקני ברה"י, רק כתב דקרוז לה מגורשת מטעם דיכולה לשמור וכו'. וכן מצוהר מדברי הלח"מ בפ"ד דלישות ב"י כ"ב, דלהרמב"ם לא מהני ד' אמות ברה"י לענין קדושין. וכ"י מלשון הביבגר"א סק"ו.

אולם הב"ש סק"ה, אחר שהביא מהגמ"י [פ"י דגזילה] ומהגמ"ר [פ"ק דצ"מ] שכתבו דכשדעת אחרת מקנה תקנו ד' אמות אפילו ברה"י, ומהרש"א צדושיו [גיטין ע"ה ב'] שכתב דבגט תקנו ד' אמות ברה"י משום חקנת עגונות, והוסיף דגם הרמב"ם ס"ל כ"י ובמ"ש בס"י ק"י, כתב דלדידכו י"ל דגם בקדושין הדין כן, דלע"ג דבקדושין ל"ש הטעם משום עגונות, מ"מ מקשינן קדושין לגרושין כ"י, ואחר שדייק בלשון בעור והש"ע שכתבו כאן לענין ד' אמות היכה עומדת בסימטא כ"י, ולקמן בס"י ק"י ג"כ נ"ט כתבו אם זרק ברה"י תוך ד' אמות, דל"ל לדידכו דגיטין שאני משום חק"ע אבל בקדושין לא מהני ד' אמות ברה"י, סיים דנשמע מזה דאם זרק בקדושין תוך ד' אמות ברה"י הוי ספק קדושין. וכ"כ בערוך השלחן סעיף י', וכתב דאף לפי מה שכתבתי [כ"י] בזהו א"י, מ"מ אין כאן קדושין, דלבעור והש"ע אין דין זה דד' אמות ברה"י, ולהרמב"ם לא ס"ל כלל כך דינא [דד' אמות בקדושין], מ"מ כיון שגדולי האחרונים הכריעו כן, חלילה לחלוק עליהם לקל"ח.

והמקנה בקר"א סעיף זכ ציאר דגם להעושי"ע מהני קנין ד' אמות ברה"י לענין קדושין, אלא שחילק בין ה"א יכולה לשמור או לא, וכתב דמש"כ הב"ש דנעשה דוקא בגט מהני ברה"י משום חק"ע ולא בקדושין, הוא דוחק, דהא כל הענין דיכולה לשמור דמהני בקדושין, ילפינן מגירושין כדאיחא בגיטין דע"ה משום דכתיב ויאלח ויחיה, ומשמע דקנין ד' אמות עדיפא עפי מקנין דשמירה, דהא בקנין ד' אמות לא החמירו בגט, ובקנין השמירה החמירו בגט לדעת הרמב"ם דה"ו ספק מגורשת עד כדי שחשוח ותטלנו, ותו דקנין ד"א מהני במחנה ובמחנה, וקנין דשמירה לא מנינו בשום מקום כ"א בגיטין ובקדושין, א"כ למד לא מילף בקנין ד"א קדושין מעט דמהני אפילו ברה"י, כי היכי דלפיקן קנין השמירה, והעיקר נראה דס"ל להמחזר כמ"ש הח"מ בגיטין שם ד"ה ר' יוחנן, דהתם צאינה יכולה לשמור וכתב דיכולה לשמור, וא"כ בס"י ק"י כתב דכתב המחזר דאפילו ברה"י מגורשת כשזרק לה בתוך ד"א, אפילו מחצית, היינו כששניהם יכולים לשמור, ובצ"ח מהני ד"א אפילו ברה"י, וכאן מייירי שאינה יכולה לשמור,

דבקדושין ליתא כלל דינא דד' אמות, וכפ"ח לעיל באות א' בדעת הרמב"ם. וצ"ע.

(ז) דברי הבי"ח צריכים ביאור בל"ה, כי לכאורה סותרים למש"כ בעצמו להלן דהרמב"ם ס"ל דרב דר' יוחנן פליגי לדינא, ושורמב"ם פוסק כר' יוחנן

באר הגולה

ו' הרמב"ם שם ספ"ד
וכתב ה"ה שם מנחם
נפרק הזורק וכו' דף
ע"ה ע"כ ומה שהזכיר רבינו כלן
ועדושוין רשות שאינו של שניהם
לרשות הרבים מפני שהן מוקשין
לענין מכירה כדליתא בהמכר וכו' וכתב הכ"מ
שם שהר"ן תמה על רבינו וכו'

ה' הי עומדים ברי"ה או ברשות שאינה של שניהם וזרק לה קדושה קרוב לו אינה מקודשת קרוב לה הרי זו מקודשת

מחצה

עוד בזה לענין מקח או מתנה בכה"ג עפ"י המצוא מתוך הסוגיא דשבת ל"א צ"י גבי הנוגז כים, דיש לחלק בזה בנים מלא מנחה, בין מונה בתוך ד' אמותיו דרך פיו או דרך שוליו, ובגמרא בין לית ליה שגלף או לית ליה, וכתב דלפ"ז לכאורה ה"י בקדושין הדן בן, מיכיל לפי משי"ב בקטור"ה ס"י שני"א סק"ל דאפילו בנסבא כל שהוא תוך ידו כמאן דפסיק דמי וכדליתא ב"מ ז' א', ודוקא במשיבא בעינן שימשוך כולי אכל ציד כל מה שצידו אפילו מקלף קונה אותו מקלף, וא"כ ה"י בחצר אם מונה קלפו בחצר של זה וקלפו בחצר של זה, כל מה שיש תחת החצר של מקבל אותו מקלף קונה, וא"כ ה"י בקדושין, וי"ע. וכו' כתב בקבלה יעקב המוצא לפיל סק"ז אות א', ובחצר וד' אמות בכה"ג דהוי כמו ידו דאמרי כמאן דפסיק דמי, והוסיף דיש לחלק בזה, דאם אמר מנה זה, כיון דאיתא בחצי המונה ד' אמות שלו הוי כלא נתן לה, א"כ שניהם יכולים לחזור, ואם אמר מנה סחם, הרי זו מקודשת וישלים.

הפוסקים

סיק ס אות א—סיק י אות א

אוצר

אמות ל"ל למיתני קרוב לו כלל, לא הו"ל למיתני אלא קרוב לה, כיוני תוך ד' אמות שלה, מגורשת ואם לאו אינה מגורשת, אלא אשמועינן חידוש זה דכל שהיה מתחילה קרוב לו דכיוני ד' אמות שלו, אפ"כ ה"י נכנסה בחוכן, לא חשבינן שהיה גם לה חלק בזה, ואפילו מגורשת ואינה מגורשת לא הו"ל.

ב. ובשבאו שניהם כאחד. בח"מ סק"י, והוצא בנכ"ט סק"ד, כתב דאם שניהם בלא כאחד לתוך ד' אמות, דקו"ל: במליאה דקנו שניהם, בגט [וקדושין] הוי כחצר של שניהם והוי קדושי ספק, והביאו ה"ש בסק"ה. ובאבני מלואים סק"י כתב, דכן מוכח מסוגיית הגמ' שם, דרלו למר מחלה על מחלה דאחי כהדי בדדי ופריך עלה וכו' אי אפשר לנמסר, וכיון דאי אפשר לנמסר הוי קדושי ספק ח, וע"ש בתוס'.

ובעצי ארזים סק"י כתב דענת העור דככה"ג לא הוי קדושין כלל, ומתוך בזה מה שהשמיט העור כאלו כן דינא דמחלה על מחלה, ולחלן בסי' קל"ט הביא הדין דמחעמ"ה מגורשת ואינה מגורשת, וביאר הענין משום דהעור ס"ל דקדושי ד' אמות לא הוי אלא מדרבנן, וכדעת רבינו ירוחם דבקינן דרבנן לא הוי רק קדושין מדרבנן, ולכן במחלה על מחלה דהוי ספיקא דרבנן, אזלינן לקולא ואינה מקודשת כלל, משא"כ לגבי גט ס"ל כמ"ש הרמב"ן דאפקעיניה רבנן לקדושין מינה והוי גט מן התורה, ולכן גבי מחעמ"ה הוי ספיקא לחומרא.

אולם בפרישה אות ז' כתב גם דעת העור דהוי ספק מקודשת, וכו' דלא הביא העור דין זה, משום שאינו מביא רק מה שמפורש בגמ' להדיא, וכיון דפוסק כאוקמתא דר' יוחנן שמפרש המשנה קרוב לה ביכולה לשומרו, א"כ ליתא הדין דמחעמ"ה ד' אמות במשנתו, ומה שהביא העור עיקר הדין ד' אמות, הוא משום דבזה גם ר' יוחנן מודה, וכמ"ש ב"י עפ"י הגמ' דכ"מ דף י ע"ב, [וכנ"ל בסק"ה אות א'].

ג. וכשנפלו הקדושין מחציתם בד' אמות שלה ומחציתם בתוך ד' אמות שלו. באבני מלואים סק"י העיר בזה עפ"י המצוא בגיטין ע"ה א' דבגט בכה"ג אינה מגורשת כלל משום דאגידא גביה, ד"ל דדוקא גבי גט פסול לאגידא גביה משום דלא הוי כריתות וכדליתא ב"מ ז' א' גבי גט צידה ומשיבא צידו, וגבי קדושין לא קפדינן באגידא גביה, דאפילו לדעת הרמב"ן והרשב"א בקדושין ח' ב' דמפרשי גבי משכון מנה אין כאלו משכון אין כאלו משום דאגיד גביה, כיוני משום דהכסף לא ילא מרשותו, שהרי גוף המשכון הוא של המקדש ואין לה לאשה אלא שטנוד, אבל בזה שהכסף נקבה לאשה אלא שמונה גם ד' אמות של המקדש, הו"ל מקודשת ואינה מקודשת כיון דמונה גם ברשות האשה, והאריך

סעיף ה. י. קרוב לה הרי זו מקודשת. א. עכ"כ"ג מקור הדין. וב"ש סק"ה, אחר שהוכיח מלשון הטעם דכ"ה לא מהני קנין ד' אמות גבי קדושין [וכנ"ל בסק"ה אות ב'], כתב וכו' דמקודשת בקרוב לה [אפילו ברי"ה], משום דשאני קרוב לה מדי אמות, כי ד' אמות איירי אפילו אם הוא יכול ג"כ לשמור, וקריב לה איירי דהיא יכולה לשמור ולא הוא כמ"ש התוס' בגיטין ע"ה צ"י ד"ה ר' יוחנן א, וכ"כ בדרישה. וכ"כ ב"מ והמחנה אפרים ע"ד העור.

ובפ"ב קדושין סק"י העיר ע"ד ב"ש, דהא עיקר הסברה בזה דלא מהני ד' אמות ברי"ה לדעת הטעם כתב ב"ש, דדוקא בגט מהני משום תקנת עגונות אבל בקדושין ל"ש תקנת [וכנ"ל בסיק בג"ל], והא בסוגיא שם אבא דאמרין לגיטין אמרו ולא לדבר אחר, פריך מהא דתנן וכן לקדושין, ומשי שאני הכס דכתיב וילאח ויהיה, והשתא איך לענין ד' אמות ברי"ה נפלו בן גיטין לקדושין ולא משגחינן במאי דכתיב וילאח ויהיה, א"כ מהאי טעמא הו"ל למפלג נמי לענין אריקא [ביכולה לשמור], ואחר שהאריך עוד במשי"ב הראשונים הטעם דמהני קרוב לה ביכולה לשמור משום תקנת עגונות כ', מסיק דלולא דצריכס היה נראה דביכולה לשמור מגורשת מן התורה, וכו' דבגט דמהני בעל כרחי, אף דכל דבר א"ל לכות לאדם דבר שאינו רואה לקנות, ובגט חוקמה רחמנא ברשותה, דאף שאינה רואה מקרי ונתן צידה, לכן מהני נמי כל שהוא בכלל שמירתה והוי כאילו נתנו צידה בעל כרחי, דאף שאינה רשותה ממש מיקרי ונתן צידה, ובקדושין מדמינן לגיטין אף דליתנייהו בעי"ב, דכיון שנתנית להמקדש שפיר מקשינן וילאח ויהיה, והביא מהפ"י בגיטין שדרך ג"כ בדרך זה, [הפ"י כתב זה

כתנתם לתוך קושי' שני' ג"כ עם משי"ב בתירוצו הראשון. ובמחברת הקודש (ח"ב מס' אורחין תליתא) ביאר דבריו, ד"ל דקושי' השני' שם שהקשו מהא דאמרין בכ"מ דבר"ה לא תקנו ד' אמות, קאי דוקא על אוקמתא דרב התם דמפרש מתני' דקרוב לה בד' אמות, אבל לר' יוחנן דמפרש דקרוב לה היינו שהיה יכולה לשמור ולא הוא, לק"מ, דהא מתורץ במשי"ב התוס' לפני זה מהא דלענין מציאה לא מהני רק ד' אמות והבא מהני לר' יוחנן אפילו יותר מדי' אמות, משום דכיון דהיא יכולה לשמור ולא היא עדיפא, ותירוצו זה אי"ש גם על הא דמהני ברי"ה.

ח. נראה דראייתו הוא על עצם הדין, ולא על הטעם, דלפי הטעם של וא"מ והב"ש דהוא משום חצר השותפין, הרי זה תלוי בשלגותת הפוסקים לקמן סעיף ט', דלדעת התוס' והרא"ש בחצר השותפין לא הוי קדושין כלל, [ואף לרש"י והרמב"ם דהסברה הוא משום דהוא מקנה לה באותו שעה, ולכאורה בד' אמות לא מסתבר למימר הכי], מה שאין כן לפי דברי האבני"מ משום דאי"ל לצמצם, היז סיק לכו"ע.

א. ע"כ"ש שכתב בזה"ל, ועתוס' שם דנראה דגם קישיא שני' של התוס' קאי על ד' אמות, אע"כ דהתוס' מציין ע"ד ר' יוחנן דאיירי בקרוב לה, מ"מ